Digitized by Google

Berkeley
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

16342409

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

LIBRARY
MAR 28 1980
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

ПАРТИЕН ЖИВОТ

1

СОФИЯ, ЯНУАРИ 1980 ГОДИНА

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

№ 1 ЯНУАРИ 1980 година XXVII

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — Комсомолската дума — дела и резултати 3
А. Бобоков — На годишните събрания в АПК — с нов подход . 10
* — Том 26 от „Избрани съчинения" на другаря Тодор Живков . 15

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ И ОПИТ

Ръководно политическо ядро и първообраз

Н. Иванов, Г. Илиев, Г. Ванев, И. Янев — Планирането в първичната партийна организация 22

Отчети и избори

П. Стамов — Крачка един към друг 41
А. Стамболиев — Под знака на критиката и самокритиката . . 44
Д. Кирилов — Активността на комунистите — измерения и тенденции 49

Партийният комитет

Л. Стамболиев — Работата по местоживеене 53

Замяната — преглед на бойния строй

И. Кръстев — Голямо доверие и голяма отговорност 61

Странички от историята

Н. Тодоров — Среша 64

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

И. Фоняков — Съюзът между завода и полето 69

ПАРТИЯТА, КОМСОМОЛЪТ, МЛАДЕЖТА

К. Искров — Ефективна реализация на младежта в търговията . 72

Digitized by Google

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

* — По-нататъшно приложение на икономическия подход . . . 78

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

А. Александров — Пропагандистът — активен борец за високо качество и ефективност 84

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

П. Русев — Срещи и разговори на полска земя 89

КРИТИКА И КНИГОПИС

П. Трендафилова — БЗНС — верен съюзник на българските комунисти 92
* — Партиздат през 1980 година 95

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Г. Бърдаров, А. Веселинов, К. Иванов, Н. Иванов** (зам.-главен редактор), **Д. Петков** (зам.-главен редактор), **К. Петров, П. Радев, М. Илиева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков**

Адрес на редакцията: София ЦК на БКП Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 6,30 лева Отделна книжка 0,35 лева
Пор. 2235. Тираж 53 130 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 10. I. 1980 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

КОМСОМОЛСКАТА ДУМА — ДЕЛА И РЕЗУЛТАТИ

„... Централният комитет на Българската комунистическа партия, Политбюро, лично др. Тодор Живков ... топло ви приветстват по случай Националната комсомолска конференция и чрез вас предават комунистически поздрави към цялата прекрасна българска младеж, към всички млади строители на днешна и утрешна социалистическа и комунистическа България ...“

Александър ЛИЛОВ

Мислите, чувствата, вълненията, дръзновението на славния Димитровски комсомол, на цялата българска младеж намериха конкретен израз в творческата, делова, високо теоретическа и практическа стойност на Националната комсомолска конференция. Тя като във фокус събра оптимизма на българската младеж, нейната твърда решимост да изпълни докрай отговорните задачи, поставени в Писмото на другаря Тодор Живков до ЦК на ДКМС.

Нашата младеж обяви писмото за своя боева програма в сегашния етап на строителството на развитото социалистическо общество. И това е напълно закономерно, защото в него е начертана стратегията и тактиката на Българската комунистическа партия, на Димитровския комунистически младежки съюз, на цялото ни общество за многостранна, пълноценна и ефективна реализация на младежта в социалистическата ни родина.

* * *

Категорична, затрогваща бе оценката на участниците в конференцията за всестранната, всекидневна партийна грижа към младото поколение в страната. Израз на тази грижа те правилно намират в Тезисите за работата с младежта и Комсомола от 1967 г. и в Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС. Безспорно тези партийни документи са една научнообоснована, боева програма за работата и участието на Комсомола и младежта в изграждането на развитото социалистическо общество в нашата страна.

Digitized by Google

В отговор на писмото партийните комитети и организации, комсомолските ръководства и дружества, стопанските, държавните и обществените органи и организации проведоха активна политическа, организаторска и идейновъзпитателна работа с младежта. Предприеха конкретни организационни мерки, осъществиха редица мероприятия от комплексните програми, които приеха за изпълнение на задачите, поставени в писмото. На много места осигуриха материална база и гарантираха реални възможности за творческа изява на младежите и девойките. Всичко това създаде една благоприятна, творческа обстановка, осигури забележителен подем в дейността на младежта и с младежта.

За майчините грижи и доверие на Партията — достойни синовни дела! Такъв бе лайтмотивът, това бе червената нишка, която като в стоманен възел сплете делата на българската младеж, извършени досега в реализирането на писмото. Неговият действен характер на цялостната и пълна реализация на младото поколение в изграждането на развитото социалистическо общество намери ярък израз в повишената обществено-политическа и трудова активност на младите хора в нашата страна. В „Деня на проверката" — Националната комсомолска конференция, равносметката на извършеното от младежта потвърди нейната правилна жизнена позиция, нейната самоизява и социалистическо творчество. Десетки хиляди комсомолци са изпълнили предсрочно производствените си планове, много младежки трудови колективи работят на вътрешностопанска сметка, десетки милиони левове са прибавени към националното богатство от внедряването на научни и технически открития, десетки хиляди младежи са овладели майсторството на своята професия и са достигнали резултатите на първенците и много от тях работят със собствен качествен щемпел. Създават се възможности по-пълно да се изявят организаторските и възпитателните функции на младежките трудови колективи, да се обогати съдържанието на младежкото участие в труда и учението. Осигуряват се условия младите хора да се включат в най-важните трудови и обществено-политически инициативи. Увеличава се техният дял във всенародното социалистическо съревнование за изпълнението и преизпълнението на плана за седмата петилетка по всички показатели.

Десетият национален преглед на ТНТМ показа, че са неограничени възможностите за младежкия принос в научно-техническия прогрес. И там където е даден простор на младежкото дръзновение, там успехите са безспорни. Досега 90 на сто от разработените научни теми в клубовете на ТНТМ са пряко свързани с инженерните проекти и насрещните планове на трудовите колективи. Реален е приносът на младежта в решаването на аграрната политика в страната. Правилната партийна грижа на общинските партийни комитети за Комсомола и младежта осигури много от младежите и девойките да намерят своето място в тези отрасли на селскостопанското производство, където има възможности да се внедрят нови технологии и да се приложи прогресивна организация на труда — механизацията, животновъдството, зърнопроизводството и други.

Обект на споделен опит бяха успешните стъпки, направени в преустройството на комсомолската дейност. Това преустройство при създадените благоприятни условия с Тезисите за работа с младежта и Комсомола и с писмото поставя върху нова основа решаването на задачите за използването на научните методи в работата на Димитровския комунистически младежки съюз. С прилагането на по-разнообразни и по-богати форми и средства на работа комсомолските дружества и организации сега по-активно влияят за формирането на обществено-необходимите потребности и интереси на младия човек. Дейността на

Digitized by Google

Димитровския комунистически младежки съюз е насочена и включена към всенародната борба за претворяване в живота на политическата и социално-икономическата стратегия на Партията, начертана от XI партиен конгрес и Националната партийна конференция.

Подобрения са настъпили и във вътрешноорганизационния живот и укрепването на комсомолските дружества.

Стремежът в събранията на комсомолските дружества да се поставят за обсъждане и решаване значими проблеми, породени от практиката, синтезирани от опита, от самия живот, а не изчакани като задължение само от вишестоящите органи е характерна черта вече за много ръководства и организации. Обект на творческо обсъждане са и проблемите за дисциплината в организационния живот и в професионалната дейност. Все по-често въпросите за идейно-политическото израстване на младите хора се поставят на колективна оценка в комсомолското дружество.

Безспорни са успехите и в разширяването на материалната база за културен отдих на младежите, за рационално използване на свободното време, за физическото им закаляване. Това е една сериозна предпоставка за хармоничното развитие на младата личност. Личното участие на младежта в строителството на жилища, стадиони, плувни басейни, физкултурни площадки ги прави съпричастни, издига чувството им на стопани на това народно богатство, което те не само могат да използват, но и трябва да пазят и разширяват.

* * *

Мащабността на проблемите, поставени в писмото, наложиха участниците в конференцията да подложат на критичен анализ и самоанализ не само какво е постигнато досега, но и това, което още не е свършено. Направена бе оценка, че има още какво да се желае за цялостната и пълна реализация на младото поколение в изграждането на развитото социалистическо общество в страната. Чакат своето решение и редица проблеми в областта на идейно-политическото и нравственото изграждане на съвременната млада личност, в подобряване стила и метода на дейност в комсомолската практика, в областта на младежкото социално творчество и други области от многостранния живот на младежта.

По безспорен начин бе направена констатацията, че комсомолските, стопанските, държавните и обществените органи и организации не използват достатъчно умело резултатите от достигнатото досега в изпълнението на писмото като стартова площадка за нови успехи в реализирането на широката програма за работа. Там където е даден широк простор на творческата ангажираност на младежта при решаването на програмите за социално-икономическото развитие на трудовите колективи, там младите работници, специалисти, ръководители проявяват по-голямо чувство за лична отговорност, увеличава се тяхната активност. Опитът „Ден на комсомолското управление на производството“ като форма за повишаване на организационната култура на младежта, за добиване на управленчески опит в самия процес на производствената дейност все още не е намерил широко разпространение. Приобщаването на младите хора не само професионално, но и душевно към трудовия колектив, в който влизат с първите им стъпки в работническа класа, до голяма степен зависи от това, какви грижи полагат партийното, комсомолското и стопанското ръководство да съкрати до минимум срока за адаптацията на младия човек към тези условия. Това е много важно, тъй като именно в този колектив те трябва да вложат своя труд, да осъществяват своите проекти, виждания,

Digitized by Google

да дадат своя принос в решаването на задачите. Не е станала повсеместна практика отношението на редица трудови колективи, които правят първите стъпки на младия работник в професията уверени, обграждат го с грижи и внимание, приобщават го към работническото семейство леко, естествено. „Вечерите на наставника", „Вечерите на ветерана в труд", „Вечерите на работническото семейство" са форми за приобщаване на младите работници към трудовия колектив, които неоправдано се подценяват от отделни ръководства.

Стоят за решаване и редица въпроси, свързани със засилването на младежкото ядро в селското стопанство. Застаряването на трудовите колективи в селата е реален факт, с който са длъжни да се съобразяват местните ръководства. Умелото регулиране на миграционните процеси, подобряването на производствените условия, издигането на по-високо равнище образованието и квалификацията на селската младеж чакат пълно и рационално осмисляне. За тяхното решаване някои партийни, комсомолски и стопански ръководства са направили само начални стъпки.

Проблемът за трудовата и професионална дисциплина бе разгледан от някои участници в конференцията като голям резерв, който все още не е доведен докрай. Самоотлъчките, преминаването от една работа към друга, „изневярата" на добитата професия и търсенето на по-изгодна са явления, с които все още не са се справили докрай много ръководства и организации. А на кого не е ясно, че майстор в професията се става само с дълъг, упорит, самоотвержен труд, само с търсене на новото, с полета на мисълта и здравината на мишците.

Все още ефективността на комсомолската дейност не се търси във всекидневния живот на младежките колективи. Робува се понякога на практиката за ориентир да ни служат сухите цифри, процентите на проведените мероприятия, а по-малко внимание се отделя за задълбочен анализ на реалните ситуации, в които попада младият човек в дружеството, в производствената единица. Какво е неговото отношение, какво е поведението му, с какви конкретни дела отстоява своята жизнена позиция в труда, отношението си към другарите по работа, в обществения живот? Тази комплексна оценка не навсякъде се използва като сравнително най-верен атестат на младия човек пред комсомолското дружество, пред трудовия колектив.

Не са преодолени докрай и някои слабости в идеологическата работа с младежта. Недостатъчно се използват всички форми и средства за задълбочено изучаване и усвояване принципите на марксистко-ленинската теория така, че тези принципи да станат за нея не само светоглед, но и да формират чертите на социалистическия начин на живот, на комунистическия морал.

* * *

Реалната, трезва и всеобхватна оценка на извършената работа досега в словото на Александър Лилов — член на Политбюро и секретар на ЦК на БКП, в доклада на първия секретар на ЦК на ДКМС Георги Танев, в изказванията по доклада, по дългосрочните програми и по проектозакона за младежта помага да се видят с пределна ясната успехите, да се акцентува на това, което още не е свършено и защо, да се издигне на преден план ролята на субективния фактор, да се очертаят с широк замах предстоящите задачи. Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС е широка, боева програма за качествени изменения в подготовката и реализацията на младите хора, за усъвършенствуване дейността на Комсомола така, че работата на младежта

Digitized by Google

и с младежта да отговаря на новите потребности на страната, на народа и на самата младеж в етапа на изграждане на развитото социалистическо общество. Тя и в бъдеще ще стои в центъра на дейността на партийните органи и организации, на комсомолските ръководства и дружества, на стопанските, държавните и обществените органи и организации. Претворяването на писмото по всички направления, очертани в него, ще гарантира подготовката на такова младо поколение, което ще има знанията и умението да поеме новите икономически, научно-технически, културни, социални и други задачи на предстоящия период.

Националната комсомолска конференция показа, че задачите, поставени в писмото, са осъзнати на всички равнища на партийните, младежките, стопанските и държавните институти и кадри.

Сега, както бе дебело подчертано в словото на др. Александър Лилов, настъпва времето на делата, времето на конкретните резултати. В тази благородна битка бъдещето е на трудолюбивите, дисциплинираните, дръзновените, смелите, талантливите кадри. На тези, които ще впрегнат ума и сърцата си, ще поведат цялата младеж, целия трудов народ за осъществяването на утвърдените от Комсомолската конференция дългосрочни програми. Успехът на това голямо дело се предопределя и от това, дали в центъра на своята работа с младежта партийните и комсомолските ръководства и кадри ще поставят големите въпроси на нашето време или ще се ограничат с дребни текущи задачи. Пряката работа и връзка с всеки млад човек, грижата за неговото образование и професионална подготовка, грижата за пълноценната и ефективната му реализация в труда, за идейно-политическото и нравственото му израстване, за естетическото му възпитание е една от основните задачи през следващите години на партийните, комсомолските, стопанските, държавните и обществените органи и организации на всички равнища. Всеизвестна истина е, че няма друга гаранция и предпоставка за възхода на страната освен труда. Възпитаването на младите хора за трудова реализация, и то в този отрасъл на народното стопанство, за който те са се готвили, е важна предпоставка за трайни успехи в тяхната трудова дейност. Осъществяването на тази задача трябва да започва с правилната професионална ориентация на младежите още в училището, да се утвърждава тази правилна ориентация във висшите учебни заведения и да се стигне до естествен завършек, до висока степен на професионализъм в трудовия колектив.

Само хора, висококвалифицирани в своята професия, могат да отговарят на високите изисквания, които ще бъдат предявени от живота към кадрите през следващата осма петилетка. Тя, както вече каза в речта си пред Националното съвещание на 31 октомври 1979 г. др. Тодор Живков, ще бъде петилетка на техническия прогрес. От тази постановка произтичат и големите задачи, които има да решават партийните, комсомолските и стопанските органи, за да могат младите кадри бързо и ефективно да усвояват най-високите постижения на научно-техническата революция и научно-техническия прогрес. Те, младите работници, специалисти, научни работници, да станат не само инициатори, но и преки внедрители на съвременната социалистическа организация на труда в отрасъла, в който работят. В търсенето на нови форми на работа, на нови инициативи младежите трябва винаги да намират своевременна подкрепа и помощ.

Съзнателният, творческият труд е главното поле на реализацията и развитието на младежта. Затова и комсомолската дейност трябва да възпитава у младите кадри дълбоко осъзната потребност да се трудят, да формира у тях такива качества като изпълнителност, деловитост, оперативност, прецизност, творческа фантазия, без които е невъзмож-

Digitized by Google

но да отговорят на повишените изисквания на съвременността. Успешното решаване на тази задача ще зависи много от мерките, които ще се вземат от партийните, стопанските, държавните и обществените органи и организации. Нужно е да се решат комплекс от условия за самоизява на младите кадри в производството, в ръководната и научната дейност, да се създават условия за повишаване образованието, квалификацията и професионалното им израстване.

Подготовката на творчески личности в труда с широки научни, технически и професионални знания изисква да се разшири и задълбочи движението за техническо и научно творчество на младежта като изпитана школа за комунистическо възпитание, за подготовка на творчески личности с широки научно-технически и професионални знания. Това е крайно наложително, като се има предвид, че на младежта се определя първенствуващо място за въвеждането в действие на интензивните фактори. Повишаването на производителността на труда, още по-рационалното използване на суровините и енергията в производството, още по-високата степен на концентрация, специализация и кооперация на производството, най-пълното и най-ефективното използване на материалните, финансовите и човешките ресурси, развитието на научно-техническия прогрес и интелектуализацията на производството, може да се осъществи само от хора, овладели задълбочено своята професия, хора с творческо мислене, хора с висока техническа подготовка.

Конференцията очерта задачите, които трябва да се решават и за идейно-политическото и нравственото възпитание на младежта. Пътищата за това са посочени ясно в писмото, но главната грижа сега е те да се степенуват, като ударението се постави преди всичко на светогледното възпитание като необходима предпоставка за разгръщането на трудовата, обществено-политическата и нравствената активност на младежта.

Помощта на партийните ръководства към комсомолските кадри, която е нужно да им оказват, трябва да осигури последователна и целенасочена дейност за формиране у младите хора идейно-политическа убеденост и способност да воюват против буржоазната идеология, да утвърждават у себе си комунистически нравствени добродетели. Постоянна партийна грижа и занапред ще бъде работата на Комсомола да се насочва към такива мерки, които ще осигурят младежта да се научи да мисли и да живее според изискванията на обществените, нравствените, естетическите, трудовите закони на социалистическия строй. Партийна повеля е нашата младеж, съвременното младо поколение да изпълни голямата мисия, която му се отрежда, като работи за издигане на нашата икономика на равнището на съвременната научно-техническа революция, да създава предпоставките за по-нататъшното изграждане на материалната и духовната цивилизация, на човешките отношения на зрелия социализъм.

Очертаните в Писмото задачи за естетическото възпитание на младежта Националната комсомолска конференция конкретизира, като главното изискване към комсомолските кадри и организации е насочено те да въоръжат младите хора с класово-партийни критерии към художествените факти и явления. Всеки млад човек да проявява активна творческа позиция към художествените ценности, общуването на младите хора с голямото изкуство да стане за тях вътрешна потребност, да стимулира тяхната творческа активност, естетическата дейност на младежта да навлезе във всички социални сфери.

Големите задачи, залегнали в писмото, които предстои да решава Комсомолът за физическото възпитание на младежта, налагат още по-непосредствена и конкретна помощ от партийните, стопанските и административните ръководства, за да се формира всестранно и хар-

Digitized by Google

монично развитие на младото поколение, здраво, жизнерадостно, дръзновено, готово за труд и защита на родината. Още повече да се разширят и разнообразят самодейните форми на физкултурни, спортни и туристически занимания, които да са съобразени с потребностите, желанията и интересите на младежта.

Определен е приносът на конференцията и към набелязването на мерки за усъвършенствуване на вътрешноорганизационния живот и ръководство на комсомолската дейност. Сега неотменна задача на партийните органи и организации е да окажат помощ на комсомолските кадри по-успешно да поставят в дневния ред на комсомолската дейност значими проблеми, които произтичат от съвременното развитие на обществото. Да продължи грижата за подобряване стила и методите на работа на комсомолските ръководства, да се повишава още повече равнището на комсомолската работа в дружествата, в комсомолските групи. Издигането на ролята на комсомолското събрание, където следва да се разглеждат въпроси, които дълбоко вълнуват младежта, да се създава такава благоприятна обстановка, че на събранието да се гарантира широка обмяна на мнения, предложения, критични изисквания, продължава да стои като една от основните задачи в борбата за осъществяването на писмото във всичките му аспекти.

* * *

Голяма е отговорността на партийните органи и организации за претворяване в живота Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС, разглеждано в светлината на новите изисквания, произтичащи от решенията на Националната комсомолска конференция. Ясната позиция на Централния комитет на Партията, изразена в словото на члена на Политбюро и секретар на ЦК на БКП Александър Лилов, е, че партийните комитети и организации трябва да осигурят близък контрол и ръководство на работа по изпълнението на приетите от Националната комсомолска конференция програми във всеки град, във всяко село, във всяко предприятие или учреждение.

Конкретна работа предстои да извършат държавните, стопанските и обществените организации за изпълнението на проектозакона за младежта. С неговото приемане от Народното събрание ще се осигури регламентирането правата и задълженията на младите хора в такива важни сфери от живота — образованието, културата, здравеопазването, физкултурата и отдиха.

Съдбата на писмото е в ръцете на славния Димитровски комсомол, на младото поколение, което с гордост нарича себе си априлско поколение. Това поколение досега показа много примери, че е готово и активно участвува в цялостния политически, икономически и духовен живот на страната, че има сили и готовност да осъществи партийните задачи, поставени и в писмото, и в решенията на Националната комсомолска конференция. Младежта с конкретни творчески дела ще се отплаща за бащинските грижи на Партията.

Digitized by Google

НА ГОДИШНИТЕ СЪБРАНИЯ В АПК — С НОВ ПОДХОД

АНГЕЛ БОБОКОВ
зав. отдел „Селскостопански" на ЦК на БКП

Изминалата 1979 година ще остане паметна с две крупни събития, които имат стратегическо значение за по-нататъшното развитие на селското стопанство: Мартенския пленум на ЦК на БКП за усъвършенстване на социалистическата организация на труда и плановото ръководство на селското стопанство и Учредителния конгрес на Националния аграрно-промишлен съюз. С взетите от тях решения се постави началото на нов етап в развитието на селското стопанство, създадоха се благоприятни условия за рязко увеличаване на производството и повишаване на неговата ефективност на основата на цялостно приложение на икономическия подход в организацията и ръководството на стопанската дейност. Същевременно се поставиха нови, по-високи изисквания и критерии за достигане и надминаване на челните световни постижения.

Резултатите от стопанската дейност на аграрно-промишлените комплекси за изтеклата година са насърчителни. Въпреки някои неблагоприятни климатични условия — засушаването през есента на миналата година и падналите градушки през лятото, очаква се ръст на селскостопанската продукция с около 7,7 на сто спрямо 1978 година (на зърното с 13,2 на сто, захарното цвекло с 31,8 на сто, на млякото с 11,8 на сто и др.). Значително се повиши ефективността на селскостопанското производство. Висок ръст се очаква на чистата продукция и печалбата.

Постиженията само за една година красноречиво потвърждават правилността и мъдростта на взетите решения от Мартенския пленум на ЦК на БКП и Учредителния конгрес на Националния аграрно-промишлен съюз. Разглеждайки обаче резултатите в духа и критериите на тези решения, трябва да се отбележи, че планът за 1979 година по редица основни натурални и качествени показатели в отделни комплекси няма да бъде изпълнен. Това налага на всички нива от системата на Националния аграрно-промишлен съюз да се направи задълбочен анализ на получените резултати и на основата на новите критерии и изисквания да се приемат мерки за усъвършенстване на социалистическата организация на труда, за по-пълно приложение на иконо-

Digitized by Google

мическия подход. Добра възможност за това са годишните събрания на АПК и техните поделения, които трябва да се проведат в началото на годината.

Годишните отчетни и отчетно-изборни събрания са върховен колективен орган за управление и контрол на целокупната производствено-финансова дейност на АПК. Те са един от най-отговорните моменти в работата на комплексите, тъй като се прави анализ и оценка на резултатите от цялостната дейност през изтеклата година на равнището на организацията на производството, труда и управлението и се утвърждават плановите задачи за следващата година. Годишните събрания в АПК са сполучлива форма за участие на всички селскостопански труженици в управлението на производството и са конкретен израз на социалистическата демокрация в действие. Затова те трябва да започнат с обсъждането на резултатите от низовите производствени звена, а решенията на делегатските събрания да стигнат до всеки производственик. Мащабността и сложността на проблемите, които стоят пред аграрно-промишлените и промишлено-аграрните комплекси, изискват в тяхното решаване да участвуват всички членове на колектива, което в условията на икономическия механизъм и икономическия подход придобива изключително важно социално-икономическо и идейно-политическо значение. Важността и значимостта се засилва на трето място от обстоятелството, че на тях ще се отчетат и анализират резултатите от четвъртата година на седмата петилетка и ще се приемат задачите за следващата година, от което в много голяма степен зависи изпълнението на петилетката като цяло.

Всичко това поражда по-високи изисквания и пред партийните комитети и организации. Тяхна неотменна задача и право е да осигурят политическо ръководство, да окажат конкретна помощ и контрол на стопанските ръководства на комплексите и на низовите ръководни кадри по навременната и качествената подготовка и провеждане на годишните събрания във всеки комплекс, клоново стопанство, бригада и ферма. Тази задача има изключителна политическа важност, тъй като на събранията се обсъждат проблеми, свързани най-пряко с труда и бита на нашия селскостопански труженик, проблеми на сегашното и бъдещото развитие на производството в аграрно-промишлените комплекси. На много места годишните събрания в бригадите и фермите ще се проведат непосредствено след отчетните събрания на партийните организации. Това е благоприятна обстановка и добър повод оживените разисквания, критичният дух да се пренесат сред трудовия колектив. От умението на партийните бюра ще зависи успехът в това направление.

При подготовката и провеждането на годишните събрания партийните комитети и организации трябва да проявят специално внимание към анализа на постигнатите резултати от отделните трудови колективи. Анализът трябва да се направи не както досега с традиционното сравнение на резултатите с постигнатото вчера, а от позициите на новите изисквания и критерии на Мартенския пленум и Учредителния конгрес. Става дума критерии да бъдат най-високите наши и световни постижения с оглед разкриване и използване на всички резерви, които съответствуват на обективните производствени възможности на комплексите и производствените единици за значително увеличаване на производството и повишаване на неговата ефективност. В този смисъл и в дух на критичност и самокритичност, а не със самоуспокоение трябва да се разглеждат и оценяват както резултатите от изминалата година, така и приетите планови задачи за 1980 и 1981 година.

Digitized by Google

* * *

Кои главни въпроси следва да бъдат обект на разглеждане и анализ на годишните събрания в АПК?

Централни, най-важни проблеми са комплексното усъвършенстване на социалистическата организация на труда и привеждането на селскостопанското производство върху икономическа основа. Те, както беше посочено от Мартенския пленум, са органически свързани. Нещо повече, анализът на цялостната производствено-финансова дейност трябва да бъде пречупен през призмата на изискванията за приложението на икономическия подход и за усъвършенстването на социалистическата организация на труда. Тия два фактора са обективна основа за обвързването на личните и колективните интереси на трудещите се с производството, за многократно увеличение на производителността на труда чрез повишаване материалната заинтересованост и отговорност.

По-конкретно трябва да се направи задълбочен и критичен анализ на използването на основните производствени фондове. Правилно е, когато ефективното използване на цялата стопанисвана земя като главно и незаменимо основно средство в селскостопанското производство се разгледа във всяка бригада и всеки комплекс, когато се оцени в духа на новия икономически механизъм. Въпросът е комплексен, има различни страни, но особено внимание заслужава да се отдели на равнището на добивите от основните култури въз основа на конкретни сравнения с челни постижения от отделни производствени единици и комплекси, работещи при сходни условия и прилагащи съвременни технологии и по-добра организация на труда, както и с челни световни постижения. На остра критика и самокритика трябва да бъдат поставени нарушенията в технологичната дисциплина, една от главните причини за непълното използване на действителните възможности на сортовете селскостопански култури. Сериозни изводи следва да се направят и да се предприемат комплекс от мерки още сега, през зимния сезон, за по-пълното използване на целия хидромелиоративен фонд, с което ще се осигурят условия за реално повишаване коефициента на използването на земята.

На тези събрания още веднъж, но с по-голяма критичност следва да се разгледа и оцени работата на бригадите и стопанските ръководства на комплексите за повишаване коефициента на сменност и по-пълното натоварване на селскостопанската техника — как се изпълняват собствените разработки, осигурени ли са всички необходими условия. Без решаването на този въпрос не би могло да се говори за ефективност на производството.

Увеличаването на производството на зърно и на животински продукти остава основна задача и през следващите години. Затова проблемите на зърненото производство и животновъдството трябва да бъдат обстойно анализирани, за да стигнат до съзнанието на всеки селскостопански труженик — до механизатора, поливача, животновъда, специалиста. На събранията в АПК, в бригадите и фермите е необходимо да се обсъдят и приемат ефикасни мерки за успешното решаване на тази задача, като се подобрява организацията на труда и се прилагат нови технологии, за което има възможност и добър опит. Конкретни разработки са нужни за внедряването в растениевъдството на високопроизводителни технологични линии, обслужващи цели сеитбообращения и технологиите за безотвална и минимална обработка, за продълбочаване на почвите и други.

Висока взискателност трябва да се предяви на събранията към стопанските кадри, специалистите и животновъдите за по-широкото и пълното прилагане на типизираното хранене на селскостопанските животни. През 1979 година с производството на по-големи количества си-

Digitized by Google

лаж и сенаж се създадоха условия за пълното му внедряване до края на 1980 г. и на тази основа да се осигури пълноценно и ефективно хранене. Главното тук е строгият контрол за ежедневно спазване на технологичната дисциплина и на установените фуражни дажби.

Специално внимание заслужават проблемите за повишаване продуктивността на селскостопанските животни, намаляването смъртността и яловостта. Правилно ще бъде тези проблеми особено задълбочено и критично да се разгледат на събранията във фермите, където най-ясно може да се разкрие пред трудовия колектив връзката на постигнатите резултати и допуснатите слабости. А като се свържат резултатите с вътрешностопанската сметка, ще се осигури по-активно участие на животновъдите в обсъждането и изпълнението.

Със същата конкретност и задълбоченост следва да се анализира и оцени работата на стопанските ръководства на АПК за правилното приложение на инвестиционната политика на Партията. Особено важно е да се преценят капиталните вложения за модернизация и реконструкция, за разширение и ново строителство доколко създават условия за бързо внедряване на върховете на научно-техническия прогрес, както тази задача беше поставена от др. Тодор Живков във встъпителното му слово на Учредителния конгрес на Националния аграрно-промишлен съюз.

В отчетите на аграрно-промишлените комплекси важно място трябва да заемат проблемите по усъвършенстването на бригадната организация на труда и свързването ѝ с бригадната стопанска сметка. Необходимо е да се направи анализ и вземат мерки за укрепването на производствената бригада в растениевъдството и животновъдството като основна форма на социалистическа организация на труда. Специален анализ трябва да се направи на възможностите за внедряване или за разширяване на новите форми на бригадна и вътрешнобригадна организация (груповия и малкогруповия акорд, агрегатните групи, акордно-премиалната система с повременно авансиране, новата организация на труда в млечното говедовъдство и други форми, доказали висока ефективност). С голяма задълбоченост и взискателност към кадрите трябва да се разгледат и оценят резултатите от приложението на вътрешната стопанска сметка, тъй като тя се явява сърцевина на икономическия подход в организацията и управлението дейността на производствените единици. Особено силна критика трябва да се упражни на всякакви опити за нарушаване принципите ѝ, за допускането на уравниловка в заплащането на трудовите колективи, без отчитане реалния им принос в крайните резултати.

На годишните събрания е необходимо да се направи оценка на резултатите от едногодишната работа на ръководствата за по-пълното прилагане на стопанската сметка като условие за самоиздръжка и стабилно финансово състояние на комплексите. Това задължение с особена сила важи за аграрно-промишлените комплекси, които през 1979 година получиха финансова помощ. Събранията трябва да приемат конкретни мерки за решително повишаване ефективността на производството и на тази основа подобряване на финансовото състояние.

Голямо значение за сегашното и бъдещото развитие на селското стопанство имат мерките по стабилизирането на работната сила и укрепването на низовите производствени звена с ръководни и изпълнителски кадри. Стопанските ръководства на АПК трябва по-задълбочено да оценят своята работа и да насочат своите усилия не само за количественото решаване на този въпрос, но и за подобряване качествения състав на работната сила, чрез привличане на млади и висококвалифицирани механизатори, животновъди, специалисти, както и чрез разширяване системата за квалификация и преквалификация на кадрите.

Digitized by Google

Партийните комитети и организации имат неотменно задължение като политически ръководства да работят последователно с кадрите, да подбират и разпределят според качествата и възможностите, да внедряват в стила им на работа политически подход.

Сега пред партийните комитети и бюрата на първичните организации стои особено важната задача да направят обективна оценка на ръководните кадри в духа на изискванията и критериите на Националната партийна конференция и решението на политбюро за стабилизиране на работната сила. В управителните съвети на АПК и бригадните съвети на производствените единици трябва да се избират най-достойните и най-авторитетните представители на селскостопанските труженици. За ръководители да се издигат висококвалифицирани кадри, притежаващи солидна икономическа подготовка и високи политически и организаторски качества, кадри с усет към новото и умеещи да прилагат на дело икономическия подход и да поемат разумен творчески риск в организацията и ръководството на стопанската дейност.

Ефективността от провеждането на годишните отчетни и отчетно-изборни събрания в аграрно-промишлените и промишлено-аграрните комплекси ще бъде толкова по-голяма, колкото по-широка възможност се осигури на всички селскостопански труженици да участвуват в обсъждането на дейността на комплексите и дейността на своите производствени звена, както и във формирането на решенията по съответните проблеми. От това изискване произтича високоотговорната задача на партийните комитети и организации да проведат съответни организационни и политически мероприятия за осигуряване на широко, но действително, а не формално участие на всеки селскостопански труженик в провеждането на годишните събрания. Укрепването на бригадата като основна форма на социалистическа организация на труда задължава партийните комитети и бюра да отделят специално внимание на годишните събрания в бригадите и фермите, където се решава съдбата на производството. Тези събрания трябва да се превърнат в откровени разговори, изпълнени с критичност и самокритичност, в които централно място да заемат допусканите слабости в организацията на производството, проявите на безстопанственост и нехайство, на бездушно отношение към хората от страна на отделни членове и ръководители на трудовия колектив. За активното провеждане на тези събрания партийните организации трябва да осигурят присъствието на всички комунисти, които да дадат тон за критичност, принципност и задълбоченост при разглеждането на проблемите.

Годишните отчетни и отчетно-изборни събрания в АПК са наша дългогодишна традиция и практика. Партийните комитети и организации имат натрупан значителен опит в тяхната подготовка и провеждане. Главното сега е проблемите да се разглеждат и оценяват в духа и изискванията на икономическия подход с оглед успешното реализиране в селското стопанство на стратегическия девиз на Партията за висока ефективност и високо качество.

Digitized by Google

ТОМ 26
ОТ «ИЗБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ» НА ДРУГАРЯ ТОДОР ЖИВКОВ

Том двадесет и шести от „Избрани съчинения" на другаря Тодор Живков е събрал творчеството на първия партиен и държавен ръководител през една календарна година — 1977. Оттогава са изминали едва две години и нашият читател още помни значителна част от неговите богати, политически наситени, ярки речи, изказвания, приветствия, поздравителни писма до редица видни деятели в страната и чужбина. Събрани заедно, те обаче дават не само по-силна и завършена картина на неговата кипяща политическа дейност, свързана с ръководството на всички сфери на нашия политически и културен живот, но и обогатяват читателя с нови и богати знания за политиката на Партията в различни области на социалния живот и международните отношения. Те са ярка летопис на възхода на Народна република България по пътя на изграждането на развитото социалистическо общество.

— — — —

Както в цялото свое творчество, така и сега другарят Тодор Живков продължава системно, с изключителна последователност да обогатява нашето учение за Партията. Повод да се връща на тази тема му дава преди всичко шестдесетгодишнината на Великата октомврийска социалистическа революция. Тази годишнина принуди и приятели, и врагове да правят равносметка от това главно събитие на Двадесетия век. Изводите, които той прави за характера и ръководната роля на Партията в борбата за победата на революцията, в изграждането на социализма и на неговата развита фаза, се основават на широкото обобщаване на практиката и опита както на КПСС, така и на цялото световно комунистическо движение. Но преди всичко аргументите се черпят от поучителната практика на нашата Българска комунистическа партия, чийто исторически опит непоколебимо доказва и потвърждава правотата на великото учение на Маркс, Енгелс и Ленин.

„Пътят на нашите български победи е пътят на ленинизацията на Българската комунистическа партия. Ако успяхме да извършим социалистическа революция на наша земя и само за 33 години да преобразим из основи България, то това ние, българските комунисти, българският народ, направихме, защото имахме за знаме ленинизма и примера на Октомври" (с. 529).

Първият и главен въпрос, на който авторът неедкократно се връща в различни свои статии, речи и изказвания, това са идейните, поли-

Digitized by Google

тическите и организационните основи на Партията, заложени още от основоположниците на нашето учение и на революционното движение и преди всичко от великия Ленин. Това никак не е случайно. То е предизвикано от завещаното ни още от първосъздателите на Партията да се борим и да пазим неопетнена чистотата на нашето велико учение, към което посягат с нечисти ръце и цели както открити врагове, така и ревизионисти отляво и дясно в стремежа си да поставят бариера пред прогреса и историческата необходимост. Тази защита другарят Живков прави от позициите на творческия марксизъм-ленинизъм. Той подчертава, че „решаващо условие за осъществяване на историческата мисия на комунистическите и работническите партии е преминаването на позициите на ленинизма, дълбокото, градивно, новаторско осмисляне и творческо прилагане на ленинското учение в конкретните условия на различните държави и континенти. От Ленин, от Октомври комунистите от всички страни са се учили и се учат на науката и изкуството да разработват действена стратегия и тактика, да подхождат творчески и мъдро към проблемите на революционното движение, да провеждат умело своята линия“ (с. 467).

Убедителен довод за това заключение, че овладяването на ленинизма има решаващо значение за превръщането на комунистическите партии в ръководен политически авангард на трудещите се, дава опитът на нашата партия. И преди да овладее ленинизма, тя бе революционна марксистка партия. Тя се изграждаше на здрави и последователни класови позиции и бе най-близко до болшевиките. Но въпреки това не винаги успяваше да вземе правилни решения във всеки конкретен исторически момент и да насочи вярно революционните борби, за да ги доведе до успешен завършек. Това тя съумя да направи едва след като цялостно се превъоръжи с ленинизма. Едва тогава тя правилно се ориентира за характера и сроковете на предстоящата социалистическа революция у нас. По-вярно определи силите, които трябваше да се обединят в борбата. Обогати с нови теоретически изводи и практически опит тезата за сливането на борбата за демокрация с борбата за социализъм. В стратегията и тактиката си тя усвои ленинските принципи и методи на съчетаване на всички форми на борба, и то при условия на най-жесток и варварски фашизъм. На основата на ленинизма Партията съумя организационно да укрепне, постоянно да се развива като жив организъм. Тя стана партия от нов тип. Това преваряване в котела на ленинизма се извърши мъчително, с преодоляване на сериозни противоречия, то бе съпроводено дори с временни отстъпления. Но завърши успешно и имаше историческо значение за съдбата на Партията и революционната борба на трудещите се.

„Опитът на нашата партия потвърди, че ленинизмът не е „специфично руско“ явление, не е „регионална концепция“, неприложима в други страни, а учение с всеобща валидност, нов етап в развитието на марксизма, марксизъм на нашата епоха“ (с. 471).

Така отново другарят Живков даде отговор на онези, които и сега, шест десетилетия след Великия октомври и след толкова успешни революции, които потвърдиха и продължиха неговото дело, се опитват да омаловажат делото на Ленин, да го противопоставят на Маркс, да отклонят комунистите от капиталистическите страни от неговото учение.

При тези условия защитата на общите закономерности, валидни за социалистическата революция във всички страни, и същевременно изтъкването на творческия характер на нашето учение е много важно за живота и дейността на всяка партия. Отричането на общите закономерности и превъзнасянето на националните особености е опасно и вредно. То е предназначено да отрече, да измени самия дух на марксизма, да насочи по погрешен път партиите и да обрече в края на краищата на

Digitized by Google

неуспех революционната борба на трудещите се. Историята е дала достатъчно доказателства за това преди всичко с трагичния опит на маоистката върхушка в Китайската комунистическа партия. Същевременно нашият български опит показва колко голямо значение има умението на Партията, като остава вярна на общовалидните, основните закони на общественото развитие, да се отнася творчески към всеки въпрос на своята практика, да му търси най-вярното решение при конкретните обществено-исторически, национални и международни условия. В много статии, речи и в беседата с ирански журналист (с. 287) особено отчетливо е разкрит творческият принос на нашата партия в обогатяването на формите и методите на революционното преустройство на обществото, умението да се намерят „български" отговори на важни въпроси на социалистическото развитие в рамките на общите принципи и закономерности.

Но тези творчески решения на нашата партия, както и на другите партии, не създават някакъв нов модел на социализма. Социализмът е единен и неделим. Това е научният социализъм, който днес е не само теория, но и реалност, обществена практика. И авторът особено ярко подчертава: „Друг вид социализъм освен научният социализъм, освен реалният социализъм няма и не може да има" (с. 546).

Всички тези и много други обобщения, направени от автора, още по-ярко и релефно обобщават опита на нашата партия, разкриват нейното ръководно историческо място в нашето общество. На основата на този опит се правят изводи с по-всеобхватно значение за комунистическите партии въобще, дава се принос в изясняване на актуални въпроси на световното комунистическо и работническо движение, на революционния процес.

— — — —

Както в редица други свои трудове, така и в събраните в новия 26 том авторът широко потвърждава и утвърждава, нещо повече, понататък развива теоретически и прилага практически принципът на интернационализма при изграждането и дейността на нашата партия. Известен е последователният неин интернационализъм, заложен още от създателя ѝ Димитър Благоев — когото нашият народ ласкаво назовава Дядото. Тази линия бе продължена още по-ярко от великия наш учител и вожд Георги Димитров, който се издигна до кормилото на Третия интернационал. В многобройни приветствия до различни партии, революционни движения и видни комунистически дейци, включени в този том, другарят Тодор Живков с достойна за нашата партия традиция отстоява този интернационализъм. Но през 1977 година имаше достатъчно поводи за по-нататъшното му развитие. Това се отнася особено до принципа на социалистически интернационализъм, който се утвърди между страните от социалистическата общност. Важни идеи в тази насока той изказва при посещенията в България на генералния секретар на Румънската комунистическа партия Николае Чаушеску и на партийно-държавната делегация на ГДР начело с генералния секретар на ГЕСП и председател на държавния съвет Ерих Хонекер.

Най-яркото събитие през годината, отразено пълно в поредния том, бе посещението на нашата партийно-правителствена делегация в СССР и честването на 60-годишнината на Великата октомврийска социалистическа революция. В многобройните речи и изказвания на др. Живков по време на тези две гостувания в Съветския съюз бе развита и цялостно обоснована идеята за задълбочаването на социалистическия интернационализъм, за постепенното всестранно сближаване на нашата страна със СССР, на нашата партия с КПСС.

Той подчертава:

Digitized by Google

„Нашата партия се стреми сегашните и бъдещите отношения между България и Съветския съюз да бъдат образец на отношенията между две социалистически държави, пример на социалистически интернационализъм в действие“ (с. 483).

Този курс на нашата партия се опира не само на историческите връзки и братство между двете страни. Те наистина дават по-голям размах и дълбочина на интернационалните отношения и дружба между България и Съветския съюз. Много по-силни закономерни причини правят този курс обективна необходимост. Те дават основание на автора да определи българо-съветската дружба като обективна необходимост, велико историческо завоевание на нашия народ. Наред с идеологическите и политическите причини това налагат обективните закономерности на развитието на социализма като обществен строй. Тази закономерност Ленин виждаше във все по-голямото сближаване на социалистическите нации, за да се стигне в перспектива до изграждането на единен световен социалистически кооператив. Нашите отношения са в пълно съзвучие с тази напълно осъзната закономерност.

Обосновавайки тази историческа необходимост, другарят Живков особено силно подчертава същността на всестранното сближаване между България и СССР, между БКП и КПСС като част от процесите, протичащи в социалистическата общност като цяло. Това е реален принос за укрепване на Съвета за икономическа взаимопомощ, за утвърждаване на световния социализъм. Тази политика на нашата партия и държава е принципна, издържана. Тя е най-правилната политика в интерес на нашия собствен народ, на неговия всестранен прогрес. Защото в рамките на Съвета за икономическа взаимопомощ, в широката интеграция със социалистическите страни се създават максимално благоприятни условия за използване обективните предимства на социализма във всяка страна. Всестранното сближаване със СССР е съществен фактор за ускоряване на социалистическото строителство в нашата страна. В това се е убедил всеки честен българин. Не могат да го опровергаят и нашите врагове. Това е политика, от която всички социалистически страни извличат взаимна полза. Провеждайки тази политика, нашата партия, нейният първи ръководител Тодор Живков отстояват едновременно както интернационалистическите традиции и принципи на нашата партия, така и насъщните национални интереси на българския народ, на нашата социалистическа родина. Диалектиката на отношенията на крепнещия и задълбочаващия се социалистически интернационализъм, чийто еталон са нашите отношения със Съветския съюз, се разкрива широко в речите, изказванията, интервютата и статиите, поместени в този том. Това са отношения между наистина равноправни държави, които с нищо не накърняват националните им интереси. Напротив, чрез тях още по-добре се служи на тези интереси. Защото това са отношения, основани на взаимно уважение, на взаимна помощ, на взаимна дружба. Това са отношения, които проникват във всички сфери на нашия живот, които се установяват не само между официалните държавни и политически органи, но прерастват в близка, безкористна дружба между области и окръзи, между много сродни колективи, между отделни хора. Това е образец на отношения от нов тип, които се изискват и предполагат от новия социалистически обществен строй, в чиито условия се премахват противоречието и противоположностите между нациите, натрупани от експлоататорските общества.

Принципът на интернационализма се основава на истинско другарство и пълно равноправие, на които се градят отношенията между комунистическите и работническите партии. Този принцип обаче не противоречи на исторически сложилата се роля на КПСС в световното комунистическо движение.

Digitized by Google

„Ние, българските комунисти, открито и убедено твърдим, че КПСС е водеща партия, партия-авангард и обединяващ стожер на световното комунистическо и работническо движение. Такава беше тя, когато Ленин беше жив; такава беше тя и след смъртта на Ленин; такава е тя и сега; такава ще бъде тя и в бъдеще" (с. 134).

Тази историческа роля на КПСС е завоювана естествено. Тя съществува обективно. Това положение много добре разбират класовите врагове на работническата класа, на социализма. Затова те така стръвно и последователно насочват острието на своята борба срещу Съветския съюз и неговата комунистическа партия. Затова естествено и пробен камък за истинския пролетарски и социалистически интернационализъм, за верността към нашето учение е отношението към КПСС. Позицията на нашата партия, развита още от Георги Димитров, остава непроменена и досега. Тя се отстоява последователно от нашия Централен комитет, от другаря Тодор Живков. И тя се отстоява с твърдото убеждение, че отразява най-вярно и точно една обективна истина, която за всеки марксист ленинец, за всеки непредубеден човек е безспорна, потвърдена от целия ход на историческото развитие през последните шест десетилетия. Както преди шестдесет години, така и сега КПСС и СССР прокарват нови пътища на световния прогрес. И сега те носят главната тежест на борбата срещу класовия противник на работническото движение. И сега са главната опора на революционните сили в света. Затова по отношението към КПСС и СССР безпогрешно могат да се различат истинските от мнимите интернационалисти, истинските от самозваните марксисти ленинци.

Ето защо, провеждайки последователно политика на безгранична любов и привързаност към КПСС, към великата страна на Ленин, изтъквайки, че ние ще бъдем винаги с КПСС и СССР — и в слънчеви дни, и в дни на бури, другарят Живков изразява верността на нашата партия към учението на Маркс и Ленин, към принципа на пролетарския и социалистическия интернационализъм, към интересите на социализма в света и към истинските интереси на нашия собствен народ.

— — — —

В том 26 е публикувана записка на другаря Тодор Живков до Политбюро на ЦК на БКП за усъвършенстване на плановото ръководство на икономиката и социалистическата организация на труда. В този много важен документ особено ярко се проявяват качествата и умението на първия партиен и държавен ръководител да прави дълбок критически анализ на нашата действителност и на основата на марксистко-ленинското учение да предлага своевременно належащи решения на най-важни страни от партийната политика. Проличава и откровеността на нашата партия, принципността ѝ при разкриване на допусканите грешки, на съществуващите недостатъци, умение да се самокритикува. В тази записка той развиваше важни идеи, които след това бяха доразработени в решенията на Националната партийна конференция и продължиха сериозните качествени промени в управлението на икономиката и на целия обществен живот. Главната цел беше да се издигне решително ролята на субективния фактор, за да се преодолее противоречието между изоставането на отделни негови звена от обективните възможности на нашата икономика. В нея бяха набелязани мерки за създаване на необходимите предпоставки за решаване поставените стратегически задачи за издигане качеството и ефективността на цялата наша работа, за по-пълно използване възможностите на социализма.

Два момента са особено важни в тази записка. Те ще имат дълготрайно значение за нашите кадри. Първият е — по-нататъшното разгръщане на демократизма в управлението на икономиката. Главният

Digitized by Google

лост за това беше разработената нова технология на планирането на икономиката чрез системата на изграждането на насрещните планове. На основата на по-добро прилагане на демократическия централизъм в управлението, на съчетаването на централизма с демократизма, ударението се постави на мобилизацията на творческия потенциал на народните маси. В този принцип виждаме ярко продължение на априлския дух и линия на нашата партия. Начертани бяха редица мерки за засилване заинтересоваността на трудещите се от най-пълно разкриване и оползотворяване чрез насрещните планове на огромните резерви на икономиката. Един от най-важните лостове за това е тясното обвързване на възнаграждението на труда с реалните крайни икономически резултати от този труд. Така постепенно се търси най-доброто приложение на обективните икономически закони на социализма и специално на закона за заплащане на труда според неговото количество и качество. Намерен е още един лост, който да раздвижи умовете, да издигне ролята на всеки труженик като стопанин на нашата икономика. Принципът на насрещното планиране, новата технология на изработването на плановете, която изисква коренни промени в управлението, налагат още дълго време този въпрос да заема най-важно място в дейността и подхода на партийните органи и организации. Защото самият факт на издигане на демократизма налага да се усъвършенствува, да се издигне още повече ръководната роля на Партията, ролята на партийните организации във всеки колектив.

Вторият особено важен момент в докладната записка е предложението за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда. Разкрити бяха нови форми и качествено нов подход в организацията на труда. Вниманието се насочва не само към организацията на живия труд, а към обхващане в единство на трите елемента на труда, от чието най-рационално и пълноценно използване зависи най-бързото увеличение на обществената производителност на труда.

„Ние сме свикнали да казваме, че сега науката е непосредствена производителна сила, решаващ фактор за социален, икономически и технически прогрес. И тази постановка е правилна. В наше време обаче такава непосредствена производителна сила, такъв решаващ фактор става и високата организираност на труда в производството и управлението, във всички сфери.

На сегашния етап този проблем придобива всеобщ, стратегически характер“ (стр. 369).

Тази особена важност на проблема е обоснована с неговия политически и идеологически характер, с факта, че той е важна съставна част на социалистическия начин на живот. Организацията на труда е изведена като един от най-важните показатели за силата и жизнеността на нашия обществен строй.

Този въпрос беше разгледан още по-подробно пред Националната партийна конференция от 1978 г. Но още в този документ бяха направени важни продложения, за да се осигури бързо и ефективно изменение на нещата. Едно от тях е да се изгради единна система на управление на цялостната работа по социалистическата научна организация на труда в страната. Друго важно предложение е цялостната дейност в тази насока да се осъществява на програмно-целева и комплексна основа и в пълно съответствие с изискванията на новия мултипликационен подход, да води до осигуряване на висока съзнателна социалистическа дисциплина.

В момента цялата наша партия, всеки трудов колектив търси чрез усъвършенствуването на организацията на труда и на плановото ръководство важни резерви за тласкане напред на нашето развитие. Чрез това не само се усъвършенствува механизмът за управление на икономиката и на трудовия живот във всички сфери, но преди всичко се по-

Digitized by Google

ставя важна обективна основа за издигане социалистическата съзнателност, за комунистическото възпитание на трудещите се. Това от своя страна пък наложи да се търсят нови критерии за ефективността на цялата работа и специално на партийната дейност. Да се обогатява партийният живот с нови теми, с по-богат подход. Да става партийната работа по-непосредствено свързана с жизнените проблеми на всеки колектив, да превръща тези проблеми в плът и кръв, в съдба на всеки колектив и труженик. Така че повдигнатите в записката проблеми имат много по-голям заряд. Значително по-богато по обхват е въздействието и ролята им. Става дума за привеждане на важни страни от социалното управление в съответствие с изискванията на етапа на изграждането на развитото социалистическо общество.

— — — —

И в този том има твърде важни изказвания, посветени на ролята и мястото на младежта в нашия живот, на издигане на тяхната подготовка, за духовното им израстване, за ефективната им реализация в живота. Публикувана е речта на др. Живков пред първата национална среща на наставниците, интервюто с главния редактор на в. „Комсомольская правда" „Младежта и нейните идеали", приветствие до участниците и дейците на движението за техническо и научно творчество на младежта, словото му на срещата на Секретариата на ЦК на БКП с участниците на Третата национална конференция на младите литературни творци и други. Нееднократно в тях се поставят различни въпроси на професионалното изграждане, на възпитанието в творчески и комунистически дух на всички младежи и девойки, на тяхната реализация в изграждането на развитото социалистическо общество. От тези мисли много релефно се очертава голямото внимание, огромната грижа на нашата партия за младото поколение. Тази грижа е насочена не само към това да расте то и да се възпитава по подобие на старото поколение, а да се развива напред като достойна бъдеща смяна, която е подготвена да продължи по-нататък делото на старите революционери. Това е грижа за разностранното развитие и пълната реализация на всички творчески сили на нашето прекрасно, възпитано в комунистически дух младо поколение. То е вярно на социализма и участвува активно в изграждането на неговия развит етап. Но нужно е то да живее не само с проблемите на настоящето, а да се готви за изискванията на бъдещето в условията на бурното развитие на техническия прогрес, на разцвета на духовната култура.

Изказаните мисли за младежта наред с богатите идеи, развити в Писмото на другаря Тодор Живков до ЦК на ДКМС, са важен източник за разбиране и обогатяване на живота на младежта, за разрешаване на важните проблеми на подрастващото поколение.

— — — —

В целия том, във всички произведения на другаря Тодор Живков, публикувани в него, ярко личи духът, последователно продължава творческата априлска линия на нашата партия, чийто създател и стратег е първият партиен и държавен ръководител. Тази линия, която с право бе определена като линия ленинска, линия димитровска, продължава успешно делото на Димитър Благоев и Георги Димитров, в основата е на богатия творчески живот и дейност на нашата партия.

Четейки публикуваните произведения, партийните и държавните дейци, всички кадри и трудещи се ще намират съвет и поука за обогатяване на своята всекидневна работа за успешно изпълнение на партийната политика, така ярко разкрита и в този пореден том от Събраните съчинения.

Digitized by Google

РЪКОВОДНО ПОЛИТИЧЕСКО ЯДРО И ПЪРВООБРАЗ

ПЛАНИРАНЕТО В ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

В каква степен плановете на първичните партийни организации обхващат основните проблеми, поставени от Единадесетия конгрес, и отличават ли се те с максимална конкретност и простота? Дали те направляват отношенията между партийните организации, трудовите колективи и обществените организации и способстват за повишаване ръководната роля на Партията — както изискват Тезисите на ЦК на БКП за състоянието и развитието на Партията и обществените органи и организации? — Ето въпроса, който чака отговор от партийната практика. Нека заедно да го потърсим, да тръгнем към него с

АНАЛИЗ НА ЧАСТ ОТ ДЕЙСТВИТЕЛНОСТТА

Ще се позовем на изследването, което се извършва от секцията „Планиране, прогнозиране и експериментиране на партийната работа" **към кабинета по партийно-организационните въпроси на Софийския градски комитет на БКП.**

Обект на анализа са плановете на група първични партийни организации от промишлеността и строителството в столицата. Изследването се осъществява с помощта на кабинетите по партийно-организационните въпроси към районните комитети чрез беседи с партийни секретари и членове на бюрата и анализ на съдържанието на плановете, програмите и мероприятията, приети за 1979 година. **Какви обобщения логически произтичат от анализа на плановете?**

По-голяма част от изследваните първични партийни организации приемат и работят по едногодишни (перспективни) и шестмесечни оперативни планове или само по шестмесечни планове.

Отделни организации се стремят да прилагат програмно-целевия и комплексен подход в планирането, което им позволява по-ясно и точно да определят главната цел и основните задачи (проблеми) за реша-

Digitized by Google

ване. При определяне на целите и задачите партийните бюра се ръководят от решенията на XI партиен конгрес, на Националната партийна конференция, на пленумите на ЦК на БКП и от собствените резолюции, които конкретизират съобразно специфичните условия и особености в трудовите колективи.

Доминиращата цел в плановете на повечето организации е: **осъществяване политическо ръководство от бюрото и комунистите за мобилизиране на трудовите колективи, за разгръщане творческата им активност и инициативност и претворяване в дела стратегическия девиз на седмата петилетка — за високо качество и висока ефективност във всяка работа.** В зависимост от условията са определени задачите за реализацията на тази цел. Например първичната партийна организация към строително-монтажно управление „Ниско строителство" на ДК—София си е поставила следните задачи: да проведе широка партийно-политическа и организаторска работа за мобилизиране на комунистите и на трудовия колектив за изпълнение на плана за 1979 г. по всички качествени и натурални показатели; да издигне равнището на политическата работа за укрепване на трудовата и на технологичната дисциплина в комплексните бригади и технологични екипи; да осъществява системен контрол и висока взискателност за качествено изпълнение на строително-монтажните работи. В други планове определените основни задачи: за срочно изпълнение на плана по реконструкцията и модернизацията, за утвърждаване на бригадната организация на работа и внедряване на вътрешностопанска сметка, за привеждане социалистическото съревнование в съответствие с новия икономически механизъм и т. н. са продиктувани от съответните потребности и условия на работа в трудовите колективи.

В част от плановете тази цел е повишаване боеспособността на първичната партийна организация, развитието ѝ като ръководно политическо ядро и първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. За нейното постигане партийното бюро и комунистите в редовна смяна на ВТК „Начо Иванов" са насочили своите усилия да усъвършенстват вътрешнопартийния живот и съответно са предвидили мерки за издигане ролята на партийното събрание, за повишаване ефективността на контрола и взискателността за изпълнение на партийните решения, за активизиране на партийните групи и тяхната работа с поръченията и самоотчета на комунистите, за подобряване на качественото състав чрез приемане на нови членове из средата на комсомолския актив. В плановете е поставена и задачата да се повиши активността на комунистите по време на замяната на членските книжки.

Преустройството на идеологическата работа в духа на изискванията на Националното съвещание от 2 ноември 1978 г. се определя като основна цел. Нейното реализиране първичната партийна организация в доменното производство на МК—Кремиковци предвижда да постигне, като организира актуална и целенасочена идейновъзпитателна работа в трудовия колектив, като създава благоприятен социално-психически климат и качествено подобри индивидуалната работа с неговите членове. В трети строителен район на управление „Промишлено строителство" се предвижда съдържанието на просветните събрания да отразява потребностите и интересите на комунистите, повишаване ефективността на обучението в системата на партийната учебна година, на нагледната агитация и политическата украса на строителните обекти.

Задачите, произтичащи от Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС, имат по-конкретна насоченост в част от партийните планове.

Анализът на данните от изследването ни разкрива положителните изменения при разработването и планирането на мероприятия за из-

Digitized by Google

пълнение на основните проблеми и задачи. В отделни планове се очертава стремеж за **комплексен подход** при подбора на организационните и идеологическите форми на работа, които ще осигурят изпълнението на набелязаните цели и задачи. В тези форми преобладават информации и отчети пред бюрата и на партийните събрания, провеждане на разяснителна работа сред комунистите и трудовите колективи, възлагане на конкретни партийни поръчения, осъществяване контрол и помощ на отделни звена и ръководства за изпълнение на възложените им задачи, проучване и създаване на положителен опит и т. н.

Положителен момент в областта на планирането е разработването на кратки програми за изпълнение на основните решения на ЦК на БКП. Миналата и тази година има сполучлив опит да се програмира изпълнението на решенията на Националната партийна конференция, на задачите, произтичащи от Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС и др. По-големите първични организации се ориентират към програми по основни проблеми като социално-икономическото развитие на трудовия колектив, за усъвършенствуване на социалистическия начин на живот. В тях по-успешно е приложен програмно-целевият и комплексен подход, по-добре е осъществено единството между организационната и идеологическата дейност при изпълнението на задачите.

В изследваните планове освен положителните явления има недостатъци и слабости, някои от които са трайни и съществени и не насочват добре работата за развитието на първичните партийни организации.

КОИ ОТ ТЯХ ЗАСЛУЖАВАТ ОСОБЕНО ВНИМАНИЕ СЕГА?

В една част от плановете съдържанието на целите и основните задачи не е съобразено с новите постановки, изисквания и идеи, разработени от ЦК на Партията. Проблемите и по брой, и по съдържание не са в пълно съзвучие с потребностите и интересите на социално-икономическото развитие на колектива. Това са **слабости от гледна точка на изискванията за проблемност в планирането.**

В част от плановете в недостатъчна степен се обхващат и отразяват проблемите, които ЦК на БКП поставя за решаване. Чрез основните задачи вниманието на комунистите недостатъчно се насочва към такива важни проблеми, каквито са: повишаване качеството на продукцията, усъвършенствуване на социалистическата организация на труда, утвърждаване бригадната организация на работа, укрепване на дисциплината, изпълнение задачите по преустройството на идеологическата дейност, използване замяната на партийните членски книжки за повишаване активността на комунистите и особено изучаването и приложението на икономическия подход и механизъм.

Трудно може да се препоръча оптимален брой задачи, които да важат за всяка първична партийна организация. Обстоятелството, че в 25 на сто от плановете фигурират по-малко от 4 основни задачи, а в 15 на сто — 10, 11 и повече задачи, говори за незадълбочено обмисляне и определяне на основните проблеми.

В друга, немалка група планове няма комплексен подход при определяне на средствата, формите и методите за практическа реализация на набелязаните цели и задачи. **Това са слабости от гледна точка на изискванията за комплексност в планирането.** В мероприятията за изпълнение на основните задачи преобладава обсъждането на доклади, информации и отчети в партийното бюро и на партийни събрания. Съвсем малко са мерките за разяснителна работа; за осъществяване кон-

Digitized by Google

трол и помощ на отделни партийни групи, стопански ръководства и обществени организации; възлагане на партийни поръчения за включване на всички комунисти в изпълнението на определени задачи. Много малко се предвиждат съвещания с актива, проучвания, конференции, обмяна на опит. Някои бюра не разработват въобще мероприятия за изпълнение на целите и задачите. При този случай планирането на партийната дейност обхваща само заседанията на партийното бюро и партийните събрания. По този начин още с плана, на заседанията, събранията и писането на доклади се придава значение на главна цел, а не на средство за постигане на целите. Планирането тласка към формализъм.

Между мероприятията в годишните и оперативните планове и основните проблеми, стоящи пред първичните партийни организации и трудовите колективи, има съществено разминаване. От тематиката на партийните събрания се вижда, че е малък броят на предвидените за разглеждане през първото полугодие на 1979 г. отчети и информации за изпълнението на стопанския план по отделни качествени показатели; борбата за реализиране на икономии на суровини, материали и енергия; за укрепване на трудовата и технологическата дисциплина; за индивидуалната работа с хората; за изпълнение на партийни решения, приети на предишни събрания, т. е. на част от средствата, с които ще постигнат целите и ще решат проблемите. В някои планове са записани най-общи мерки и постановки, механически пренесени от плановете на заводските и учрежденските комитети.

Не малко мероприятия от плановете формулират несвойствени за тях задачи, особено в областта на стопанската дейност, в някои случаи за работата на профсъюзните органи и организации, което принизява партийните организации и е в разрез с политическия характер на партийното ръководство. Такива планове тласкат бюрата и организациите към дублиране, към изземване или смесване на функциите. **Това са слабости от гледна точка на изискванията на политическия подход в планиране на дейността.**

Част от партийните бюра продължават да **структурират плана по раздели:** партийно ръководство на стопанската дейност; идеологическа и масово-политическа работа; партийно-организационна дейност; осъществяване партийно ръководство на масовите организации, което ги затруднява да подбират, степенуват и взаимно обвързват основните проблеми, да определят конкретния принос на всеки орган: партиен, административно-стопански и обществен в реализацията на целта. Да разработят комплекс от организационни и политически мероприятия за успешното решаване на проблемите в плана. **Това са слабости от методическо естество.**

В една част от организациите има стремеж към максимализъм в планирането. То не се предшествува от анализ на силите, възможностите и времето, с което те разполагат през годината. Това води до дребнотемие, изпускат се основни проблеми, които стоят пред партийните организации и трудовите колективи.

В малко планове се предвиждат средства за контрол и отчет на тяхното изпълнение.

Тези слабости в плановете на първичните партийни организации се обясняват с недостатъчни познания и практически умения на секретарите, бюрата и на сътрудниците от апарата на партийните комитети по въпросите на научната методология и технология на партийното планиране.

Digitized by Google

ПОДХОД, ПОДСКАЗАН ОТ ЖИВОТА

Планирането е непрекъснат процес. То конкретизира решенията и организира усилията за изпълнението им. Като конкретизация на партийните решения, плановете на партийните организации отразяват подхода, характеризират стила и методите на работа, определят начина за постигането на поставените цели.

Натрупаният опит в планирането на партийната работа, както и постигнатите резултати показват, че този вид дейност непрекъснато се обогатява и усъвършенствува.

Но видно е също, че научният подход при изготвянето и осъществяването на плановете на партийните организации не е усвоен докрай. В практиката възникват редица въпроси, които чакат конкретен отговор. Те се отнасят преди всичко до съотношението между резолюцията, решението и плана на партийната организация, до характера и съдържанието на плана, до технологията на разработване и не на последно място до формата, структурирането и контрола за реализацията на замислите в него. Те са повод на следващите разсъждения и основа за широко организационно творчество на кадрите.

ТВОРЧЕСКА САМОСТОЯТЕЛНОСТ ПРИ ПЛАНИРАНЕТО

Партийната работа и ръководство е изключително творческа дейност. Това означава и изисква: **първо** — задачите, които произтичат от Програмата и Устава, от решенията на вишестоящите органи, да не се пренасят в плановете механично, буквално, като лозунги, а да се търси и намира тяхната творческа конкретизация за равнището на първичната организация. **Второ** — да се познава конкретната обстановка, условията и местните възможности и с оглед на тях да се формулират цели и проблеми. Първичната организация да уточнява и планово утвърждава своята политика като част от политиката на Партията.

Широка практика е при подготовката на плановете механично да се преписват задачи и форми на работа от плановете на партийните комитети. Това е по-лесно. Колкото и подготвен да е един деец, колкото и компетентен да е партийният орган, той не може да разработи плана на първичната организация, ако не познава нейното състояние. Затова уменето да се анализира истинското състояние на партийната организация и условията, в които тя работи, е главното условие за подготовката на научнообоснован план. Това изискване се отнася както за състоянието на вътрешнопартийния живот (състав, активност, критика и самокритика, вътрешнопартийна демокрация, колективност и пр.), така и за ръководството на масовите организации, на стопанските и административните органи.

Затова познанията за състоянието, процесите, тенденциите и пр. са основата, върху която могат да се формулират най-точно целите и всички форми на работа и контрол. И в това е сигурността на творчеството при планирането.

Съгласно чл. 16 от Устава на БКП първичните партийни организации имат възможност да проявяват автономия в границите на Програмата и Устава. Имат право самостоятелно да избират, да конкретизират задачите и формите на работа. Използването на тази възможност обаче изисква значителна подготовка, опит непрекъснато и задълбочено да се изучава животът.

Често се говори против прекомерното регламентиране дейността на партийните организации от вишестоящите органи. И с основание. Но преодоляването на това явление няма да стане само с мерки „от

Digitized by Google

горе". Това ще стане много по-скоро и по-добре, ако всички указания се приемат и прилагат не механично, елементарно и опростенчески, а творчески. И това ще съответствува най-пълно на творческата и новаторската природа на Партията и на нуждата да се усвоява научният подход.

При планирането се наблюдава формализъм, шаблон, примитивизъм. Защо? Защото на практика се подценява тази толкова важна дейност. Подготовката на плановете става набързо, често се преиздава старият план с някои корекции. Не се отделя нужното внимание както на целеполагането, така и на онези дейности, които ще се окажат най-подходящи за постигане на целта. Този момент придобива особено значение при конкретизацията на задачите, при избора на начин за тяхната планова реализация.

При тези условия още повече нараства отговорността на партийната организация за реализацията на задачите, възложени от страна на обществото и на целите, които под нейно ръководство се утвърждават. Съдържанието на политическото ръководство се обогатява. Партийните организации, особено окрупнените, много по-пряко и реално участвуват в решаването на главните проблеми на трудовите колективи и носят политическа отговорност за широк комплекс от цели и задачи. **Трето.** При тези условия планът на партийната организация няма да изпълни своята организационна роля, ако се разработва, без да се държи сметка за **изискванията на основните методологически принципи на планирането.** Ако той не съответствува на изискванията на принципа на демократическия централизъм, на принципа за комплексността, за „основното звено", за непрекъснатостта и приемствеността и пр. Особено значение при съставянето на плана имат положенията на програмно-целевия и комплексен подход в единство с метода на умножаващия ефект.

ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО И ПОЛИТИЧЕСКИЯ ХАРАКТЕР НА ПЛАНА

Съдържанието на партийното планиране се обуславя от програмната задача за съзнателно революционно преустройство на обществото, за победата на комунизма. Чрез планирането се предвиждат необходимите изменения в състоянието на партийната организация, които ще усилят способността ѝ още по-активно да ръководи трудовия колектив, ефективно да влияе за пълна реализация на неговата трудова, идеологическа и социална функция. Цялата дейност на организацията **е работа на хора и работа сред хора,** целяща да постигне съзнателна и ефективна социална активност на всеки член на трудовия колектив като цяло, да го формира като организиран и зрял социалистически колектив, способен да изпълнява своите задължения съгласно общественото разделение на труда.

Поставените цели в плана представляват интерес не само за комунистите — те отразяват трайните интереси на целия трудов колектив. Следователно колкото по-скоро и по-добре се осигури тяхното постигане, толкова по-пълно ще бъдат задоволени материалните и духовните интереси на колектива, толкова по-голяма ще бъде ползата за цялото общество. Планът конкретизира задачите на партийната организация в съзвучие с политическия курс на Партията. Като подчинява основните цели и задачи на организацията на интересите на Партията, на работническата класа и на цялото общество, планът придобива голямо възпитателно и действено политическо значение.

На този етап от развитието на страната с особена сила се откроява задачата да се осигурява **най-висока ефективност в дейността на трудовите колективи** при изпълнение на производствените, икономи-

Digitized by Google

ческите и социалните задачи. На нейното решаване се подчиняват всички средства и форми на цялата организаторска, идеологическа и политическа работа. Високата икономическа и социална ефективност е главна цел в съдържанието на плановете и на партийните организации, и на трудовите колективи.

Но постигането на тази главна цел партийната организация осигурява с **партийни форми и средства на работа.** Партията не е привърженик на максимата: „на всяка цена" или „с всички средства". Целите на Партията и нейната природа изискват дейността за реализацията на правилно определените социално-икономически цели да има **политически характер.** Тя да въздействува върху комунистите и чрез тях върху трудовия колектив не с административни способи, а с методите на възпитанието, убеждението, организацията, като се разкриват и задоволяват разумните потребности на колектива, с неговото съзнателно и активно участие. Затова сега се отдава голямо значение на идейното и нравственото възпитание, без което е невъзможно израстването на всички трудови колективи до равнището на високоорганизирани и съзнателни социални единици. Следователно **планът ще има подчертан политически характер, ако правилно определя социално-икономическите цели, произтичащите от тях проблеми и начинът на тяхното решаване.**

Чрез плана се осигурява целенасоченост и организираност в дейността както за развитие на вътрешнопартийния живот, за осъществяване на ръководните функции, така и съгласуваност в дейността на комунистите в стопанските, държавните и обществените органи и организации на нейната територия, където тя е пълноценен политически стопанин. Чрез плана се разграничават функциите, дейността на партийната организация от дейността на административно-стопанските органи. Чрез него се определя и единодействието на органите за социално управление в главното направление на плана в решаването на основните проблеми.

Или съдържателната характеристика на плана се определя от **целите, които са поставени в него, и от начина, пътищата, формите, средствата, подхода,** които ще бъдат използвани за тяхното постигане.

Планът е политически документ за конкретизация и реализация на партийната политика на равнището и на територията на партийната организация.

Разработен от широк кръг комунисти и утвърден на събрание, той е израз на демократизма и въплъщение на опита и волята на всички комунисти. Това още повече засилва неговия политически характер.

Обект на планирането е дейността на партийната организация, т. е. дейността с комунистите и формите на въздействие на комунистите върху производствения, социалния и духовния живот на трудовите колективи.

Можем да говорим и за **предмет на планирането.** Това са задачите, които ще решаваме, въпросите на партийния живот и на партийното ръководство, които ще разглеждаме, приносът на органите и организациите, който изискваме. Партията и партийната организация като ръководна сила „. . . е в правото си да поставя на обсъждане и решаване всеки въпрос от живота на обществото. В това тя не е ограничена и не може да бъде ограничена от нищо. Всеки въпрос може бързо и лесно да прерасне в политически проблем, щом започне да засяга интересите на обществото".[1]

От това определение на др. Т. Живков логически следва изводът, че партийната организация още в процеса на планирането се разграни-

[1] Т. Живков, За усъвършенствуване на социалистическата организация на труда и плановото ръководство на икономиката, с. 58.

Digitized by Google

чава с административното и стопанското ръководство не по проблемите на планиране и решаване (те в главното ще съвпадат), а по функциите на ръководство, на методите на ръководство, по своята политическа, идейновъзпитателна и организаторска работа с хората. Партийният план придобива подчертан политически характер, когато след определението на целите слага ударението на формите и средствата на работа сред масите, на подхода за изпълнение на задачите.

С плана се определят задълженията на бюрото, на неговите членове, на организацията като цяло, на организациите в състава, на партийните групи. Това означава конкретизация на целите и задачите, тяхното разпределение във времето и пространството и адресирането им към онези лица и органи, които ще отговарят за тяхното изпълнение. Разбира се, за цялостното изпълнение на плана пълна и неотменна отговорност носи цялото партийно бюро като колективен ръководен политически орган.

Правилно е в плана да се определят приносите на другите органи и организации — стопански, административни и обществени в най-тясна връзка с главните задачи, които партийната организация ще решава. Но тези задачи са пряко адресирани преди всичко към комунистите, които работят в звената. Този момент подчертава ръководната роля и засилва политическия характер на партийното ръководство.

ВСИЧКО ЛИ СЛЕДВА ДА СЕ ПЛАНИРА?

В най-общ вид основните задачи на партийната организация са посочени в чл. 50 от Устава на БКП.

В приеманите планове се определят основните цели, проблеми и начинът за тяхното изпълнение. В тях **нито е нужно, нито е възможно да се планира всичко,** което ще бъде на вниманието на организацията, на бюрото, на партийните групи и на трудовия колектив поради няколко причини: **преди всичко** партийното бюро и неговите членове имат опит и по силата на това могат да решават част от въпросите, които не изискват становището на цялата партийна организация, разполагат с оперативна самостоятелност. Това е особено важно от гледна точка на необходимостта да се преодоляват проявите на заседателщина, бюрократизъм, излишна книжнина и самоцелност и да се утвърждава организираност и деловитост.

Второ, в плана **не всичко може да бъде предвидено,** защото в живота възникват много въпроси, които бюрото и организацията не могат да отминават под предлог, че не са утвърдени с плана. С тях следва да се заеме целият партиен и трудов колектив. Такива задачи например се поставиха с Постановление 50 на ЦК на БКП и МС от 1979 г.

Трето, в плана следва да има **резерв** от време и сили, които ще дадат възможност на бюрото и организацията в процеса на неговото изпълнение да го допълва и усъвършенствува.

Колкото по-старателно се планира, толкова по-малко непредвидени въпроси ще възникват. Но такива винаги ще има и това е напълно естествено. Те ще изискват бързо реагиране, възприемане, конкретизиране и реализиране от партийната организация.

Голяма е възможността в бюрото и в партийната група да се обсъждат и решават част от допълнително възникващите основни или текущи задачи, като се проявява повече творчество и деловитост.

Digitized by Google

КАКВИ ПЛАНОВЕ ПРИЕМАТ ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ?

Няма документи, които строго да определят видовете планове, по които следва да работят партийните организации. В Тезисите на ЦК на БКП във връзка с подготовката на Единадесетия конгрес се подчертава изискването за прилагане на програмно-целевия и комплексен подход в планирането.

Особено внимание се отделя на проблемността в работата на партийните организации, която трябва да намери отражение в планирането.

Първичните партийни организации в зависимост от времетраенето приемат перспективни и календарни планове.

Перспективният план бива най-малко едногодишен, каквато е най-разпространената практика. Неговата подготовка става обикновено след отчетно-изборното събрание и той отразява задачите за цялата календарна година. Но в зависимост от характера на работата някои организации приемат годишни планове, които не съвпадат с календарната година. Така например партийните организации в учебните заведения приемат планове за цялата учебна година.

Наред с това първичните организации на Партията могат да приемат перспективни планове за 2, 3 и повече години по някой основен проблем. Примерно: петгодишен план за социалното развитие на трудовия колектив; план за повишаване на техническото равнище на производството; план за повишаване на общообразователната подготовка и квалификацията на трудовия колектив. Документите от този характер често биват наричани програми. Това не изменя същността им като дългосрочни планове.

Перспективните планове показват едно задълбочено, добре аргументирано виждане на партийните организации по решаването на основните въпроси. Перспективният план в същото време е и документ с голямо политическо и пропагандно значение, създава предпоставки за по-пълна мобилизация на силите, повишава организиращата роля на партийната организация в трудовия колектив, който ръководи, и т. н.

Дългосрочното планиране успоредно с тези си достойнства в същото време не винаги дава възможност за конкретизиране на задачите в такава степен, че да се гарантира тяхното изпълнение.

Как да процедираме в такива случаи?

Налага се съобразно конкретните условия системно да проверяваме достоверността на предварително планираните задачи и тогава, когато тяхното значение е надхвърлило първоначалния замисъл, да ги извеждаме в самостоятелно обособени планови задания. Това предполага разработването на план краткосрочен, в рамките на дългосрочния, обвързан с предварително установените срокове, с което няма да се допуснат диспропорции в общия замисъл. При това подходът, методът и анализът трябва да съответствуват на тези, използвани при изработването на перспективния план. Така се създават най-добри предпоставки за единство и последователност при планирането в партийната работа, осъществява се системен, диалектически подход.

Календарният план може да бъде шестмесечен, тримесечен или месечен. По същество в него намират място всички основни дейности, които организацията ще осъществи, определени с перспективния план, с отделно решение, собствено или от вишестоящите органи. Календарният план систематизира основните дейности, като ги разполага, координира и съгласува много точно във времето и пространството.

Много често в практиката става смесване между календарното и текущото планиране. Всъщност всяко текущо планиране е и календарно,

Digitized by Google

т. е. дейностите са детайлизирани във времето и разположени териториално, но не всяко календарно планиране е и текущо. Календарният план може да засяга основни дейности за един по-продължителен период и в това отношение няма определена граница.

Обикновено, когато говорим за текущо планиране, имаме предвид ежедневното и ежеседмичното, при които се доуточняват всички проблеми, като се стига до детайли.

Много често първичните партийни организации приемат **мероприятия**, които по същество имат планов характер. Примерно за подготовката и провеждането на пролетните селскостопански работи; за подготовката и провеждането на преглед за използването на основните производствени фондове, организацията на труда и т. н. Тези документи произтичат от решението на партийната организация, от нейния план за работа и в тях се разработват всички мерки, които ще се осъществяват за постигане на поставената цел.

КОИ МОМЕНТИ ОТ ТЕХНОЛОГИЯТА НА ПЛАНИРАНЕТО ИЗИСКВАТ ПОВЕЧЕ ВНИМАНИЕ?

1. ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ПЛАНИРАНЕТО

Чрез **колективността** в начина на планиране успешно се преодоляват субективизмът и примитивизмът в подхода към предстоящата дейност.

Така например партийните организации в ЗТТТ отделят голямо внимание за предварителната подготовка на своите планове. Създават се работни групи, които изучават партийните документи, решенията, резолюцията от годишното събрание, критичните бележки и предложенията на комунистите. Набират всестранна информация, подлагат я на анализ, стремят се от нея да извлекат онези проблеми, от които зависи успешното изпълнение на главната цел.

В НПК „Малчика", преди да разработят плановете за 1980 година, бе проведено изследване на общественото мнение за социално-психическия климат в трудовия колектив.

Много партийни бюра в Димитровски район на столицата привличат широк актив от комунисти и специалисти, създават комисии за разработка на плановете. Миналата година комисиите в ЗТТТ, „Сердика", „Нипроруда", ДСО „Инжстрой" и други извършиха проучвания, проведоха предварителни разговори с комунисти и безпартийни. Особено ценни се оказват срещите в партийните групи, където се обсъждат проектоплановете. Положителен момент в този процес е стремежът на партийните комитети да информират бюрата за основните проблеми и инициативи, които ще се решават в районната, в заводската и учрежденската организация в следващата година.

Дали ще се съставят комисии по направления на резолюцията, дали ще се извърши допитване до актива на колектива за назрелите проблеми, колко и кои ще бъдат привлечени в тях — това се решава конкретно. Главното в технологията на съставяне на плана е не количеството на организационните форми и участвуващите в тях, а резултатът, проблемното, комплексно виждане за предстоящата дейност. **Пълна отговорност за качеството на плана и за неговото изпълнение носи партийното бюро.**

2. АНАЛИЗЪТ И ПРОГНОЗАТА

Ако искаме плановете (дългосрочни и краткосрочни) да бъдат ефикасен лост за осигуряване на положителни изменения в ръководната роля на партийната организация, тяхното разработване изисква вни-

Digitized by Google

мателна предварителна подготовка. Критичният анализ на състоянието на партийната дейност е основа за известно, ограничено във времето предвиждане и очертаване на перспективните линии на дейност. Това се отнася особено до организациите, които ръководят крупни социални организми, многочислени колективи, система от обществени органи и организации. При тях има условия и възможности съставянето на плана да се предшествува от **анализ и прогноза** за процесите и събитията, които ще настъпят в развитието на трудовите колективи и на партийната организация. Значението на прогнозирането ще расте, защото в живота на всеки колектив настъпват съществени прогресивни изменения. Те засягат организацията на труда, системата от интереси и взаимоотношения при внедряване принципите и изискванията на икономическия подход и механизъм в планирането и управлението на производствените и разпределителните процеси. Самоиздръжката, стопанската сметка и пр. ще се сблъскват с противодействието на остарели стереотипи на мислене и на действие. Те изискват качествено нови отношения, преоценка на възгледи и критерии. Пред политическия ръководител на колектива животът поставя нови проблеми, част от които могат да се предвидят и чрез плана целенасочено да се решават.

Освен това партийната организация като част от колектива отразява промените на своята социална база и среда, които също могат да се анализират и предвидят и чрез плана целенасочено да се регулират.

При това следва да се държи сметка, че явленията и процесите както в обществото, така и в Партията, в най-висшата форма на политическа организация, която съзнателно, организирано и планомерно действува, са сложни и многозначни. Ето защо, преди да планираме средствата и формите на въздействие, следва да отчитаме, че твърде малко явления могат да бъдат следствие само на едно-единствено въздействие, на едно-единствено мероприятие. Също би било наивно да се смята, че с едно събрание, с едно решение, мероприятие и пр., колкото и въздействуващи да са те, ще получим точно необходимото изменение, очаквания и планиран резултат. Именно комплексната причинна обусловеност на последствията от партийната дейност придават важно значение на критичния анализ и на прогнозата за процесите и явленията в трудовия колектив и в партийната организация — предшествуващи планирането като негова научна предпоставка.

Значението на анализа и на прогнозата се определя не на последно място от сложната връзка и взаимозависимост между вътрешнопартийната дейност, партийното ръководство и социалната активност на трудовия колектив. **Партийната работа и ръководство е единна система от две взаимносвързани страни на единен процес. Между вътрешнопартийната дейност и партийното ръководство** на процесите в колектива съществува противоречиво единство. Изискванията към ефективността на партийното ръководство на колектива непрекъснато нарастват. Изменя се обектът на ръководството, усложняват се задачите, условията и пр. От своя страна ръководството предявява нови изисквания към вътрешнопартийната дейност, към лабораторията, в която се разработват и приемат решенията, формира политиката, изгражда организацията, средствата и методите на партийно влияние и дейност сред хората.

Чрез анализа и прогнозата можем вярно да определим кои са проблемите, от решаването на които се обуславя социалната активност на труженците от колектива. В каква взаимна връзка се намират те, как се подреждат по степен на важност. Тези проблеми ще легнат в партийния план. Чрез прогнозата можем също да очертаем какви проблеми пред партийното ръководство поставя борбата за високо качество и ефективност. Въздействието на коя партийна функция е слабо, на политическата, на организаторската, на идейновъзпитателната, на нару-

Digitized by Google

шеното единство в дейността по време, обекти и проблеми. Ще разкрием кои са възловите проблеми на партийното ръководство, от решаването на които ще расте ръководната роля на партийната организация в колектива.

Предвиждането ще ни ориентира за конкретните цели, които следва да поставим в областта на вътрешнопартийната дейност. **По този ред на мислене ще разкрием основните звена от веригата на причинно-следствената връзка: чрез ефективността на вътрешнопартийната дейност към ефективност на партийното ръководство, към високо качество и ефективност на целия трудов колектив. Тези три звена от веригата на ръководния процес ще се отразят** в плана като негови основни, **възлови проблеми.**

Да се позовем на един пример: колективът на Цигарена фабрика в София премина към нова организация на работна заплата от 1 юли 1979 година. Предприятието работи по комплексната система за управление на качеството и произвежда продукция само с оценка „К", за което според разчетите всеки ще получи през тази година допълнително възнаграждение, равно на още две заплати.

Наред с борбата за високо качество се води борба за икономии от суровини и спомагателни материали, в резултат на което до края на годината ще бъде раздадена допълнително една заплата.

Тази година в това предприятие бе въведена и бригадната организация на труда. Тя мобилизира колектива за пълно използване на работното време, чувствително бе повишена производителността на труда, произвежда се с по-малко разходи, затвърждава се качеството на продукцията. Мероприятията осъществяват изпълнението на партийните директиви.

Първият основен момент в подготовката на плана на партийната организация, предопределил посочените успехи на колектива, е научнообоснованият анализ на обективните възможности за **поставяне на високи цели в конкретната обстановка.**

Вторият момент в анализа, съпътстващ подготовката на плана, е преценката за **силите, с които организацията разполага за постигане на определените цели.** Тя се изразява в критичен преглед на социалния и качествения състав на партийната организация, разположението на комунистите в решаващите участъци и др., от които се стига до извода за способността на комунистите да вдъхновят, организират и поведат колектива на борба за претворяване на задачите в дела и т. н.

До този извод партийното бюро стига след многократни обсъждания, след поредица от мерки, с които създава благоприятни условия за реализация на възможностите на комунистите. Направена е оценка и са определени звената, в които трябва да се усили партийното ядро, да се подобри качественият състав.

Интересен е и конкретният подход при оценката на трудовата активност и участие на комунистите в социалистическото съревнование. В информацията, разгледана в партийното бюро, се очертава позицията на всички комунисти, предприемат се конкретни мерки.

Комунистите са най-важен фактор за увличане на трудовия колектив към набелязаната цел. Но техните сили едва ли ще бъдат достатъчни, ако те не съумеят да оценят и привлекат на своя страна останалите организиращи фактори за изява на безпартийните. Ето защо **третият** момент, предшествуващ съставянето на плана, е **анализът на резервите,** с които партийната организация разполага в трудовия колектив.

Той се изразява в оценка на възможностите на комсомолските, профсъюзните организации и другите обществени органи и организации. Този анализ подсказва какво още трябва да се направи за превръщане

Digitized by Google

политическата линия на Партията в идеен мотив за поведение на всички членове на масовите организации, да се оцени работата на комунистите, изпратени с поръчения в тях, да се набележат мероприятия за контрол върху тяхната дейност...

Важно изискване при разработката на плана на партийната организация е и да се **отчитат противодействуващите фактори** за постигането на целите.

Анализът на конкретната обстановка е необходимо условие за предварително определяне на евентуалните затруднения по пътя към целта, които предстои да бъдат преодолени от партийната организация.

Многообразието и конкретният характер на дейността на комунистите изискват точно и компетентно вникване в обстановката, в която ще се постигат целите, ще се решават проблемите. Затова и пътищата за отстраняване на затрудненията са многообразни. Най-общите постановки, които определят характера на тези фактори, се намират в насоките, дадени в документите на ЦК на БКП, в трудовете на партийните и държавните ръководители, в научните разработки и т. н. Постановките, дадени от Юлския пленум (1975 г.), Националната партийна конференция и т. н. определят не само целите на развитие на нашето общество, но и показват основните препятствия, които трябва да се преодолеят за решаването на крупните задачи в строителството на социализма. Ръководейки се от тях и от своя собствен опит, партийните бюра могат да определят тяхното особено проявление като форма, като момент и т. н. в колективите, които ръководят, и да предвидят в плановете форми за контролни въздействия. Именно това, което сега липсва в плановете на много организации.

Краен резултат на тази предварителна работа при подготовката на плана е определянето на направлението на **главния удар** (целта — основните насоки; основните сили) за действие на комунистите.

Може да възникне въпросът, задължително ли е определената чрез анализа основна насока за действие на комунистите да съвпадне с тази на крайната цел, поставена на трудовия колектив?

Именно тук не винаги се проявява творчество при планирането. В повечето случаи такова съвпадение ще има. Но съществуването на противодействуващи фактори и търсенето на пътища за тяхното отстраняване при реалната оценка на силите на партийната организация могат да доведат и до несъвпадение в насоките към целта. Да вземем следната ситуация. Главната цел е повишаване производителността на труда. Партийната организация, която трябва политически да осигури нейното осъществяване, е изградена и действува в нов, модерен завод, където проблемите за вътрешната организация на труда са решени на съвременно равнище, съобразно научните изисквания. Това я освобождава от грижата за всички елементи в организацията на труда. Пред нея възниква само един проблем — квалификацията и интелектуализацията на труда. Ето главното направление, което външно не съвпада с определението на главната цел.

Така определената основна насока, в която първичната партийна организация ще съсредоточи своите сили за работа през периода, в рамките на който ще се реализира планът, съдържа в себе си в най-голяма степен и качествата, обезпечаващи умножаващия ефект от дейността на комунистите. По същество с решаването на този проблем постигаме осъществяването на останалите предварително установени от анализа задачи или, образно казано, отстраняваме това звено в пирамидата от проблеми, което би довело до нейното разпадане. В. И. Ленин твърде образно характеризира този момент с уменето да се избере основното звено във веригата от проблеми, хващайки се за което можем да изтеглим цялата верига.

Digitized by Google

Л. И. Брежнев в книгата си „Възраждане“ пише: „Умението да се намерят тези конкретни звена, където с минимални разходи може да се постигне възможно най-големият и бърз ефект, умението да се пристъпи към решаването на всяка задача от гледна точка на крайния резултат — именно това е изкуството на планирането.“

С определянето на основната насока и спомагателните направления за работа на партийната организация приключва анализът и прогнозата, имаме ориентири, съобразно които партийната организация може да изгради своя план.

Този логичен ред на разсъждения е наложителен при разработване на дългосрочни планове и програми за сложни комплексни проблеми, изискващи концентрация на усилията на много обществени фактори.

3. ПЛАНИРАНЕ И УМНОЖАВАЩ ЕФЕКТ

Можем ли чрез плана да осигурим умножаващ ефект от партийната работа и ръководство?

Можем, при условие че спазваме някои основни изисквания на мултипликационния подход. Ако планираме целево и комплексно. Какво означава това? Това означава най-малко следното:

Първо — след като определим главната цел, да изберем основния проблем, който в дадения момент има значението на „главно звено“ от веригата на задачите. Често този проблем е скрит между общите задачи. Той има **ключово значение.** Неговото успешно решаване ще даде положителен резонанс върху работата по останалите проблеми. Положително ще се отразява върху тях, ще се умножава и разпространява върху всички дейности в партийната организация и в органите за социално управление. Чрез плана ще изберем този ключов проблем и ще осигурим условия, при които полученият единичен ефект ще се умножава в крайния, в общия резултат.

Кой е този проблем, за всяка организация изборът ще бъде конкретен.

Второ — чрез плана като ръководство за практическо действие на партийната организация да осигурим максимално обединяване и **концентрация на усилията,** на дейностите на основните партийни сили, с които разполагаме, и на резервите за решаването на ключовия проблем. Да осигурим единство на съдържанието, единство във времето и пространството. Не само на партийните сили! Еднопосочност на действията от страна на стопанското, административното, профсъюзното и комсомолското ръководство. Единство в приносите към крайния резултат. **Чрез концентрация на всички усилия към висок резониращ ефект.**

Трето — чрез плана да осигурим масирано комплексно въздействие върху всички страни от живота на колектива. Да планираме необходимите политически, идеологически, организационни, икономически, социални и др. средства, форми и методи, които взаимно се допълват и усилват партийното влияние. **Чрез комплексност на мерките към умножаване силата на партийното въздействие.**

Ако проблемът се отнася примерно до ефективното използване на основните производствени фондове, това означава: той да легне в центъра на политическата дейност, която ще изясни неговото обществено значение, ще се подеме от пропагандата и особено от икономическата, която комплексно ще го осветли; инженерно-техническата мисъл да разработи проблема от техническо и технологическо гледище; организационните и икономическите звена да определят и дадат своя принос от гледна точка на дисциплината, организацията на труда, квали-

Digitized by Google

фикацията на работниците, изискванията на икономическия механизъм; органите по условията и охраната на труда да си кажат думата. На всяка обществена организация да бъде определен приносът в общите усилия. Бюрото и партийните групи да разгледат и поставят задачи на комунисти, на стопански и обществени дейци от различните участъци в плана, да се определят конкретните организационни мерки за помощ и контрол и пр. С една дума, чрез плана да се очертае необходимото обединяване и концентриране на силите, да се проектира организацията, която впоследствие ще се приведе в действия, подчинявайки целия социален организъм на борбата за изпълнение на целта.

От посочените изисквания може да се извлече и обратният извод. План с множество дребни теми и проблеми (някъде до 15) разкъсва и разсъсредоточава усилията, не осигурява комплексност и масираност на въздействието, не създава предпоставки за умножаващ ефект от партийната работа.

4. ЗА СТРУКТУРАТА НА ГОДИШНИЯ ПЛАН

Няма строго определена структура и форма на плана. Главното, основното, същественото в него е да се откроява съдържанието на дейността и подхода, какво искаме да постигнем, как ще стане това, с какви форми и средства ще го постигнем.

Това означава — ясно очертаване на целите, на произтичащите от тях основни проблеми, формите на работа, средствата, подходът за решаването на всеки проблем.

Определя се какви сили, в кое време ще се разгръщат, кой ще осигурява и кой ще отговаря за изпълнението. Всичко в плана трябва да бъде ясно и точно формулирано и адресирано.

Следователно структурата на плана като правило съдържа определение на **главната цел** на партийната организация през годината. Тази цел ще съдържа в „снет", преработен вид главната цел, която конгресът на Партията поставя пред партийните организации за определен период от време. Тя е конкретизация съобразно местните условия, възможности и особености на всеобщата задача. Тази цел при правилна формулировка служи като комплексен критерий за анализ и оценка на партийната работа и ръководство.

Ако обобщим новите моменти и идеи в разгледаните планове, стигаме до най-общата характеристика на главната цел след Единадесетия конгрес. В синтезиран вид тя гласи:

Като усъвършенствува в качествено отношение (или като разширява обхвата и усилва въздействието) своята политическа, организаторска и идеологическа работа, бюрото и комунистите да осигурят по-висока степен на съзнателност, организираност и творческа активност на колектива и на всеки труженик за предсрочно, качествено и ефективно изпълнение на утвърдените с плана цели и задачи, произтичащи от решенията на Единадесетия конгрес.

В тази най-обща постановка на главната цел разкриваме следните съществени елементи:

— **Каква цел се поставя?** В случая тя е — по-висока степен на съзнателност, организираност и трудова активност на колектива.

— **Кои са критериите за нейното изпълнение?** Предсрочно (с колко време) качествено и ефективно изпълнение на определени показатели от плана.

— **От кого** зависи изпълнението — бюрото и комунистите.

— **Начини и средства, с които ще бъде постигната целта:** качествено усъвършенствуване . . . разширяване на обхвата . . . усилване на въздействието на вътрешнопартийния живот и на партийното ръководство (за отделната организация проблемите са конкретни).

Digitized by Google

На следващо място структурата на годишния план ще съдържа определения на основните проблеми (подцели), от чието решаване зависи реализацията на главната цел (понятието проблем означава сложен въпрос, който изисква изследване и решаване; в този смисъл вместо основни задачи употребяваме термина основни проблеми).

Кои ще бъдат тези проблеми и в каква последователност ще бъдат подредени в плана, това е въпрос, който всяка организация решава конкретно.

Чрез партийния план ще се постави началото на дейности по няколко основни проблема. Както свидетелствува положителният опит, те варират средно от 3 до 5. Така например през следващата година за много организации основният проблем, „главното звено" от веригата на задачите ще гласи: **„с политически, идейновъзпитателни и организационни средства да се усвои механизмът и да се използва въздействието на икономическия подход за издигане на организираността, съзнателността и активността на колектива в съревнованието за ефективно и качествено изпълнение на петилетния план".**

Единадесетият конгрес издигна борбата за високо качество и висока ефективност в главна цел на цялата партия. Тази цел и сега ще намери конкретно отражение в плана, но от гледна точка на икономическия подход в планирането и управлението на процесите в колектива. Целта остава неизменна, а подходът и средствата за нейното изпълнение се изменят. Това ще „влее нова кръв" в партийното планиране.

Конкретизацията и реализацията на икономическия подход в трудовия колектив ще постави в плановете на партийната организация нови, произтичащи от него проблеми.

Какви ще бъдат те: утвърждаване на самоиздръжката и вътрешностопанската сметка; внедряване на бригадна (или друга прогресивна) форма за организация и стимулиране на труда; ускорено разгръщане на научно-техническия прогрес в колектива; повишаване качеството на ръководния и изпълнителския труд, икономии на ресурси, трудова дисциплина и пр. — изборът ще се обуславя от обективните потребности в предприятието и учреждението.

Тяхното решаване ще изисква ефективно партийно ръководство, способно да мобилизира и насочи силите на колектива за достигане на необходимите, на обективно възможните икономически, духовни и социални резултати. Това означава и това изисква, на следващо място; **да се намерят и запишат в плана основните проблеми, от решаването на които ще се повишава качеството и ефективността на партийното ръководство и на вътрешнопартийния живот.** Какво партийната организация ще изменя вътре в себе си като жив политически организъм и чрез него ще усъвършенствува своята ръководна роля в колектива. Тези проблеми са специфични за всяка организация и отразяват нерешените от нея въпроси, поставени в областта на партийното строителство от Единадесетия конгрес. Следователно **другият основен проблем в плана** в различни варианти ще изисква: **по-високо качество и ефективност на партийното ръководство.** Определя се на коя функция на ръководството: на политическата, на идейновъзпитателната, на организаторската (работа с кадрите, партиен контрол), на всичките взети заедно и т. н.

След това търси се отговорът на въпроса — от какво се обуславя неговото успешно решаване? Така се стига до определението на **следващия основен проблем: за усилване партийното ръководство на колектива, бюрото и комунистите качествено да подобрят... (ясно се посочват кои страни и дейности на вътрешнопартийния живот).** Тези подобрения за едни организации ще се отнасят до качеството на членския

Digitized by Google

състав, за други — до структурата на първичната организация, дейността на нейните звена: организациите в състава на първичната, партийните групи; за трети — до вътрешнопартийната демокрация, стила на работа на бюрото и особено до методите за повишаване нравствената ефективност от партийната дейност. В повечето организации ще фигурират по няколко проблема.

Единадесетият конгрес посочи, че главно условие за повишаване ефективността на вътрешнопартийната дейност е борбата за изпълнение на взетите решения. Националната партийна конференция очерта при какви условия и предпоставки първичната организация ще се утвърждава като непосредствен политически щаб на колектива. Каква задача ще бъде поставена в плана, зависи от анализа в каква степен вътрешнопартийната дейност съответствува на конгресните изисквания.

Структурата на плана ще съдържа средствата — **мероприятията,** с които се осигурява решаването на всеки проблем. Тяхното определяне и подреждане трябва да съответствува на изискванията за **комплексност по отношение на средствата, характера на въздействията и приноса на изпълнителите.** Практически това означава следното: внимателно да се определят какви политически, организационни и идеологически средства, в каква последователност ще бъдат осъществени. Това по същество е програмиране на партийната дейност за решаване на проблема.

Така например по първия основен проблем може **да се планират комплекс от средства (мероприятия).** Ефективността ще се търси не в количеството, а в качеството на тяхното въздействие. В плана ще се предвидят политически въздействия, чрез които ще бъде стимулиран приносът на кадрите, на комунистите в обществените организации. Ще се очертаят организационно-партийни мероприятия; обмяна на опит с партийни организации, между партийните групи, срещи с актива, самоотчети на комунисти, създаване на собствен опит по отделни моменти. Формите са многобройни. Едни ще се реализират чрез бюрото, други ще бъдат внесени за решаване в първичната организация.

Още един практически пример. В плана на първичната партийна организация при ДП **„Обработка на филми“** за 1979 г. са определени три основни задачи, една от които е осъществяване на партиен контрол и ръководство за извършване на реконструкцията и модернизацията на предприятието и изпълнение на програмата за подобряване ефективността и качеството на производството. За нейното реализиране е предвидено на партийно събрание комунистите да се запознаят с резултатите от Националното съвещание по въпросите на кинематографията, в партийните групи да се организира поемането на обещания за лично участие в реконструкцията и модернизацията. Комисията за народен контрол да извърши комплексни проверки, на партийни събрания да се изслушат: отчет от ръководството на цех „Странджа“, информация за работата на партийните групи, отчет от ръководството на предприятието за хода на реконструкцията и модернизацията...

При такъв подход реализацията на замисъла, вложен във всеки основен проблем, се програмира като **целенасочен, силно въздействуващ процес,** протичащ планомерно, който не се изчерпва с едно-единствено мероприятие. Още в началото на годината чрез плана се поставя началото едновременно или в определена последователност на няколко основни процеса — няколко дейности, в които се насочва вниманието и съсредоточават усилията на бюрото и на комунистите. В оперативен порядък чрез другите форми на планиране се разпределят задълженията на всички комунисти в реализацията на конкретните действия.

Структурата на плана ще съдържа определени **контролни мероприятия:**

Digitized by Google

— кой, кога и за какво от изпълнението на плана ще се отчете пред бюрото;

— кога, по кои проблеми от плана бюрото или ръководствата на организациите в състава на първичната ще се отчетат на събрания;

— кога, под какви форми, от кого ще се извърши проверката за работата и резултатите от изпълнението на планираните задачи и т. н.

Имаме и критерии за оценка на ефективността от извършеното и на плановата дисциплина. Те се съдържат в постановката в доклада на др. А. Лилов пред Националното съвещание с идеологическите кадри от 2 ноември 1978 година, която гласи: „В настоящия момент с особена сила се откроява необходимостта да се ликвидира вредната практика да се мерят резултатите от идейновъзпитателната работа само според оценката на провежданите мероприятия, сами за себе си, а не главно въз основа на техния краен резултат, на съвкупния им възпитателен и практически ефект" (с. 79—80).

Когато в годишния план на партийната организация е определена главната цел и основните проблеми (подцели), когато по всички или по част от проблемите са предвидени система от мероприятия, контрол и критерии за оценка на резултатите, тогава структурата на плана ще съответствува на изискванията на програмно-целевия и комплексен подход.

ОТНОВО КЪМ ПРАКТИКАТА

Планът на първичната организация е **изходна политическа позиция**, от която кадрите, ръководствата на организациите в колективите определят своите проблеми и задачи. Въз основа на него членовете на бюрото, отговарящите за отделни мероприятия, организациите в състава на първичната, партийните групи и комунистите, стопанските, държавните и останалите организационни звена проектират по време и способи реализацията на произтичащите от плана задължения. Както насрещният план стига до отделното работно място, така и партийният план следва да се конкретизира в главното до отделния комунист. В повечето случаи това е въпрос на самоинициатива, която заслужава пълна подкрепа. Значението на проблема е посочено от др. Т. Живков в Писмото до ЦК на ДКМС, в което се аргументира необходимостта от „целесъобразно лично планиране" (с. 40). На него ще се отдава все по-голямо значение, тъй като посредством планирането на колективните приноси и на личните усилия ще се ускорява ефективността и интелектуализацията на ръководния труд. От това не следва задължително писане на планове, допълнителен поток от книжнина.

В този процес особено голяма е ролята на секретаря на бюрото за осигуряване на единодействие в изпълнението на плана. По някои основни проблеми могат да се разработят допълнителни мерки от партийното бюро, по-голяма конкретизация да получи работата в партийните групи, макар и само под формата на устни указания.

В плана почти винаги има проблеми, чието решаване ще изисква намесата на по-висшите партийни, стопански и други органи. Както при подготовката, така и при реализацията ще се търси тяхната подкрепа и помощ.

В много партийни бюра няма навик да се следи как се разгръща организаторската дейност, свързана с изпълнението на задачите, какво показва практиката, по кои проблеми и в кои участъци нещата се развиват добре и къде това не става, какви са причините, преодолими ли са те, какви мерки са необходими? Без системно наблюдение и анализ.

Digitized by Google

на процесите могат да се получат изненади, да се закъснее, да не се получи това, което изисква замисълът, заложен в плана. Без тях не се осигурява предварителен и съпътстващ контрол и съответните целесъобразни поправки и допълнения на плана и, естествено, не се постига пълноценна завършеност на целите.

А тогава, когато не се вниква в процесите на изменение, не е възможно да се оценят усилията, резултатността на използваните форми и средства, не може да се извлече поука от опита и да се усъвършенствува планирането в следващия етап.

ПРОБЛЕМЪТ И ПАРТИЙНИТЕ КОМИТЕТИ

Общинските и районните партийни комитети ръководят непосредствено партийните организации. Следователно подобряването на планирането става един от основните моменти на тяхното ръководство. След годишните събрания най-важна и непосредствена задача на тези органи е да окажат конкретна помощ на всяка организация правилно да планира своята предстояща дейност. Процесът на планиране да стане школа за обучение, за издигане организационната култура на комитетите и на целия изборен партиен актив.

За тази цел наред с теоретическото изясняване на програмно-целевия и комплексен подход в планирането могат да се организират семинарни занятия, казуси, обмяна на опит и други, с помощта на които ще се внася единство във възгледите и подхода на апарата и на партийния актив по проблемите на планирането. Целесъобразно ще бъде изградената система за помощ, която сега действува по отношение на годишните събрания, да се пренасочи по същия начин към планирането. Сътрудници, работни групи и комисии да осъществят компетентна помощ на място при разработване на плановете на първичните партийни организации.

Ще бъде погрешно, ако продължава да се счита, че тази помощ е задължение на отделни инструктори и отдели, главно „Организационен", „Пропаганда и агитация". Такъв изключително важен проблем от партийния живот може да получи най-правилно решение с усилията на всички членове и работници на партийните комитети. Най-малко след Националната партийна конференция (1978 година) може да се допуска подценяване на планирането и на партийната дейност във всички сфери, по всички направления, на всички равнища. Планирането както в цялото общество, така и в Партията има решаващо значение, особено сега при овладяването на новия подход в работата и постигане на висока ефективност и качество, и то в основата на Партията и обществото — в първичната партийна организация и в трудовия колектив.

Николай ИВАНОВ
Георги ИЛИЕВ
Георги ВАНЕВ
Иван ЯНЕВ

Digitized by Google

КРАЧКА ЕДИН КЪМ ДРУГ

И двата доклада са обширни, поставят проблеми, критикуват. Единият е на годишното отчетно-изборно събрание на 227 първична партийна организация при ДСО „Зърнени храни". Вторият е на 57 първична организация при Института по зърнени храни, където влиза и проектантската организация „Промзърнопроект". Обектът е един и същ, целите едни, единно стопанското ръководство в лицето на обединението, само че всичко видяно от различни места, всичко решавано със

СПЕЦИФИЧНИТЕ ПРИНОСИ

В борбата за навременното изкупуване, съхраняване, транспортиране и преработка на хлебното и фуражно зърно обединението има свои традиции. Комунистите са дългогодишни служители, знаят тесните места на тази тежка и отговорна дейност. Затова тая година след въвеждането на новия икономически механизъм са разкрити резерви за 51 милион лева над насрещния план. Приложено е договаряне на задължителни и свободни количества, определени са допълнителни парични надбавки към изкупните цени, което се отразява благоприятно върху АПК и изкупвателните предприятия.

В ръководството на икономиката партийната организация поставя тежестта на ония проблеми, от които зависи бързо да се достигнат производствени цели. На организационни събрания са разгледани въпросите за дълбочинната преработка на селскостопанските суровини и оползотворяване на отпадъците, изпълнението на програмата за белтъка и др. Изоставането с производството на брашно от сушени джибри и бирена каша навреме е разтревожило цялата партийна организация.

В доклада и в изказванията на комунистите прозвуча неудовлетворението и яснотата за нерешените проблеми. Обединението още не е станало активната страна, която да дирижира производството. Повтаряща слабост е да не се изкупува пшеницата по качество и предназначение. Докато изкупуването направо от комбайните на ориза е широка практика, то при пшеницата е едва 26 процента. И над всичко като че ли се откроява проблемът за основните фондове: голям обем на незавършено строителство, очаква се планът за въвеждането на основните фондове да остане неизпълнен.

Какво направи още впечатление? Комунистите дойдоха подготвени на събранието. Предварително раздаденият и четен по партийни групи доклад беше минал през щателно обсъждане, отшумели бяха първите вълнения. Обмисляли и концентрирали идеи и постановки, голяма част от комунистите ставаха да се изказват от името на партийната група. Ще се запомнят с категоричността си някои кратки целенасочени констатации:

— Да се запише в резолюцията да се строят обекти само на съвременно равнище!

Digitized by Google

— Бездействува техника за около 12 милиона лева.

— Изкупуването и реализацията на зърното трябва да се поставят на стопанска сметка.

— Внедряването на бригадната организация изисква ангажирането на всички.

— Без едросерийно производство не може да решим въпроса за автоматизацията на производството.

В НАУЧНИТЕ И ПРОЕКТАНТСКИ ЗВЕНА

специфичният принос минава през проекта и научната разработка. Научните разработки са насочени към проблемите на деня: „Детски храни" (овесени и зърнени), „Съхранение на зърнени храни в метални клетки", „Изпитване подобрители за хляба" и редица други — общо 51 на брой. Работено е и по извънпланови задачи. През есента, когато се очертава голямо производство на царевица, от Националния аграрно-промишлен съюз се обръщат за помощ към института. Въпреки че не работят с нестоково зърно, дават технология за съхранение на влажна царевица при херметични условия в траншеи с полиетиленово фолио. Група комунисти оказват помощ и на хлебозавод „Дружба".

Изоставане с темите няма. Всяка задача се отчита по етапи. Приема се етапът за завършен, дава се оценка за равнището на свършената работа и насоките за по-нататъшния ход на изпълнение. Освен ликвидиране на щурмовщината, получава се висок ефект по цялата линия на разработката.

Въпреки че обемът на проектантските работи, подаден от обединението, осигурил само 72 процента от производствения план на „Промзърнопроект", положени са усилия и осигурени обекти от други инвеститори. В последна сметка на годишното събрание комунистите излизат уверени, че ще изпълнят годишния си план. Ефективен ли е техният труд? Да, ефективен, но може да бъде и по-голям ефектът, ако се проектират големи обекти. На практика през годината всеки ден се изработва средно по 1,4 проекта.

Тук докладът беше прочетен на събранието. Въпреки това всички комунисти, когато се изказваха, говориха за събранията на партийните групи, предшествували годишното събрание на организацията. Това е целогодишна практика на партийните групи, които са формирани в големи колективи. Както подчертаха комунистите от „Промзърнопроект", само единна партийна група от шест комунисти с целенасочена дейност може да влияе на колектив от 81 човека.

Удовлетворени от разпореждането на Министерския съвет за подобряване качеството на хляба, комунистите изказаха загриженост как ще откликнат на високите изисквания; загриженост прозвуча за състоянието на материалната база, която не позволява да се експериментира, за дисциплината и морално-психическия климат в творческите колективи. На събранията се чуха и редица изказвания, които стигнаха до

ВЗАИМНИ ПРЕТЕНЦИИ

На първо място нека цитираме две констатации в отчетните доклади на:

Организацията при обединението: „Допускат се проектантски грешки. Недостатъчен е авторският надзор".

Организацията при института: „Не се подават ритмично обектите от инвеститора, други се спират преди завършване на проектите..."

Digitized by Google

Това са цитати по линията на капиталното строителство. Паралели не бихме могли да направим по линията на науката, защото в първия доклад въобще не се спомена как комунистите от обединението се борят за внедряване постиженията на научно-техническия прогрес, а във втория не беше посочено какъв е икономическият ефект от научноизследователската и внедрителската дейност. Увлечени в ежедневните задачи, двата колектива като че ли виждат главната си цел в еднократния ефект вътре в сектора и направлението.

Тонът на докладите даде насоченост и на изказванията. Не можаха комунистите от института да отбележат каква е икономическата обосновка на научните разработки, какво е равнището им, доколко производството се е изравнило с напредналите в това отношение страни. Не можаха и комунистите от обединението да кажат къде се къса нишката изследване—проектиране—внедряване, а също така да очертаят приноса си за увеличаване производството и качеството на хлебното и фуражното зърно.

Тук се поражда един голям проблем за стопанско-организационната обвързаност и за еднопосочността при действията на комунистите. Първичната организация при ДСО „Зърнени храни" се ръководи от Благоевски районен комитет на Партията, а партийната организация при научния институт — от районен комитет „Девети септември". Нека подчертаем, че не бива в това да се търси някаква аномалия. При сложните производствени отношения, при кооперирането и комбинатската форма на ръководство на народното стопанство това е често срещано явление. Става дума за друго — няма съгласуваност в работата на първичните организации по партийното ръководство на икономиката. По този проблем Секретариатът на ЦК на БКП излезе с решение от май 1978 г. за усъвършенствуване на структурата и координацията на работата на партийните органи и организации. Далече сме от мисълта да препоръчваме партийна структура — има решение, има компетентни органи.

В конкретния случай не биха сгрешили партийните секретари на двете първични организации, ако предварително при подготовката на докладите бяха споделили мисли по общи въпроси, ако се беше уредила една среща между двете бюра. Не би било излишно, ако си бяха разменили гостувания на годишните събрания. Тогава щяха да чуят интересни работи, за да ги включат и анализират в докладите си. А имаше какво да се чуе.

В обединението: ниска е възвръща емостта на научните разработки (вложени 600 хил. лева — годишен ефект — 10 хил. лева); един проект щом се нуждае от непрестанен авторски контрол, той е първо хрумване на проектанта; вместо складове строим навеси.

В института: обединението, без да оцени прототипа, взема чертежите и ги пуска в широката практика; не се отделя нужното внимание от обединението на плана за научноизследователска и внедрителска дейност; изпращат ни да оказваме научна помощ, а се оказва, че ръководствата на предприятията отказват да внедряват проекта.

Проблемите днес са сложни. Те имат в повечето случаи комплексен характер и не биха могли да се решават ефективно, ако не се търси и отчита специфичният принос на всички звена. В това число и на науката. Иначе някои постановки и в двете резолюции може да останат като хубави пожелания.

Петко СТАМОВ

Digitized by Google

ПОД ЗНАКА НА КРИТИКАТА И САМОКРИТИКАТА

Във влажния ноемврийски ден уютното салонче на киноклуба в Плевен е изпълнено до последния стол. Комунистите в Плевенския общински народен съвет имат годишно отчетно-изборно събрание на първичната си партийна организация. Тук са членове на изпълкома, началници на отдели, ръководители на сектори, инженери, архитекти, икономисти, техници. Всеки един от седемдесетте члена на първичната организация ще трябва да получи обективна оценка на своята дейност, на своя труд и усилия през отчетния период не само като общински служител и специалист, но преди всичко като ръководител комунист, като пълномощник на Партията в своята сфера.

Годишното събрание на комунистите в Плевенския общински съвет е призвано да обсъди дейността на първичната организация, на партийните групи и личния пример на отделния комунист при новите условия, произтичащи от създаването на новите селищни системи. Сега функциите на общинския съвет, на ППО в него, на общинския ръководител комунист са много по-сложни и отговорни за правилното управление на порасналата община, за строгото спазване на плановата, финансовата и изобщо държавната дисциплина, за по-нататъшното изграждане и благоустрояване на окръжния град и на кметствата, за издигане благосъстоянието на трудещите се, за подобряване на жизнената среда, която все по-пълно да отговаря на изискванията на социалистическия начин на живот.

Докладът на партийното бюро е дълъг. Секретарят на първичната организация Димитър Пеков (началник на финансовия отдел при съвета) го прочете за повече от час. Никой обаче не се отегчи. От устата на секретаря се редят ту анализ, ту критика и самокритика, ту изводи и препоръки. Критичният дух на доклада държи всеки от присъствуващите в напрежение, с изопнат като струна слух, в трепетно очакване. Амплитудата на тази напрегнатост постоянно варира. Човек се поотпусне, чул процентите за надплановата продукция в общинската промишленост, и в следващия момент се стегне от съобщението, че не се изпълнява планът по качествените показатели. Особено пък по ниското изпълнение на плана за продукцията в текстилната и хранителната промишленост.

Бюрото на ППО в общинския народен съвет се старае да определи вината на комунистите в ръководния център на селищната система — в общинския народен съвет, за това изоставане. Критиката в доклада е конкретна, персонална. Сочат се отдели, споменават се имена на комунисти в тях, дават се препоръки към отдел „Планиране“, към комунистите в него, към първия заместник-председател К. Радев (отговарящ за икономическите отдели в съвета). Наред с критичните бележки им се отправят конкретни препоръки. Те трябва да засилят връзките си с другите отдели на съвета и главно с „Финансов“, „Строителен“ и с отделите при окръжния народен съвет, за да се насочват и усвоят правилно лимитните средства и децентрализираните капитални вложения.

В решаването на тези проблеми бюрото ясно вижда своето място, мястото на цялата първична партийна организация. Естествено, следват и изводите и препоръките за бъдещата работа: партийното бюро и първичната организация периодически да изслушват информация от

Digitized by Google

отдел „Планиране“ по ръководството и управлението на икономиката на селищната система и да набелязват допълнителни мерки за подобряване на работата. Те следва да засилят своята помощ за пълното прилагане на новия икономически механизъм, за привеждане на бригадната организация на труда и вътрешностопанската сметка в съответствие с новите моменти на икономическия механизъм. Оттук се налага и главният извод за по-нататъшната дейност на ППО и комунистите в съвета: да съдействуват за усъвършенстването на социалистическата организация на труда и плановото ръководство на управлението, като се стремят да прилагат в своята работа последователно и докрай политически, държавнически и икономически подход.

Аналитичният доклад внася особена живост в събранието. Той дава тон, първоначален тласък на критиката и самокритиката, за да продължи то работата си делово, творчески.

Докладът:

„...През последните години партийната група и колективът на отдел „Архитектура и благоустройство“ под ръководството на изпълкома са направили крачка напред в своето развитие, допринесли са много за положителните изменения на цялостния облик на града. Оценката обаче и насоките за бъдещата работа на партийната група и административното ръководство трябва да се извършат на основата на партийните решения и новите високи критерии. Постигнатите положителни изменения все още не отговарят на високите изисквания, допускат се слабости, които се отразяват неблагоприятно на ускореното благоустройствено и архитектурно развитие на града...“

По-нататък се изреждат конкретни партийно-политически мерки, които следва да се вземат от партийната група при този отдел. Особено се набляга на задачата да се повишава ръководната роля, личният пример на комунистите от партийната група, да се увеличава взискателността, да се търси лична отговорност от всеки комунист специалист и предимно от секторните ръководители, които са комунисти и носят главната отговорност за всички недостатъци...

РЕЗОНАНСЪТ

Критиката в доклада е улучила право в целта, бръкнала е точно в раната. Критикуваните вземат думата. Изказват се с вълнение, със страст, на моменти с „престрелки“, с „кръстосване на шпагите“ при размяна на мнения, при оценките и определяне на критериите.

Остра е реакцията на критиката у началника на отдел „Архитектура и благоустройство“ — **инженер Д. П.**

Той се старае да разкрие пред събранието причините за визираните слабости, но... главно обективните:

— Не се изпълнявала програмата на съвета по строителството, защото постоянно се прибавят допълнителни обекти за строеж.

— Има лошокачествено строителство, защото... сроковете били много къси.

— В обект „Хаджи Димитър“ са дали лошокачествена работа, защото... работили в много лошо време?!

Цанко Стоев — зам.-председател: — Критиката в доклада към слабостите и недостатъците на отдела и на комунистите е напълно основателна и обективна.

И се обосновава: партийното бюро правилно анализира дейността на комунистите в отдела, като я разглежда в светлината на проблемите на новата селищна система. Сега управлението на общината е много по-сложно и отговорно и оттам стават по-сложни и отговорни и задачите на комунистите в съвета.

Digitized by Google

Крум Радев — зам.-председател, отговарящ по въпросите на търговията, финансите, планирането и работната сила.

Не може да се примири с бавното преустрояване на стила и методите, на начина на мислене у комунистите, които са на отговорна работа в съвета. Партийното бюро, първичната организация, комунистите ръководители не отделят достатъчно внимание на контрола и взискателността за поръчаното дело. Призовава да се поведе жестока борба срещу проявите на формализъм и нарушенията на дисциплината в службите на съвета. Тези недъзи трябва да се разглеждат най-напред в партийните групи и профгрупи, в партийното бюро и първичната организация, а след това да се предприемат административни мерки. Комунистите в съвета, целият ръководен персонал още не са пренесли, както трябва, своята работа в кметствата на общината, в промишлените предприятия, в търговията и транспорта.

50-ото Постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет дава широк простор за цялостното приложение на икономическия подход в управлението на народното стопанство, на принципите на самоиздръжката и стопанската сметка. „Тон за провеждане на тази първостепенна партийна повеля трябва да даваме ние — комунистите в съвета, служителите в отделите. Да се открои приносът в това отношение на всеки един от нас!“

Комунистът Крум Радев се връща към въпроса за съвместната работа на общинския народен съвет с Отечествения фронт и другите масови организации. Взаимодействието между тях следва да се подобри и в това важно дело всеки член на първичната партийна организация е длъжен да намери своето място.

КРИТИКАТА ПРЕРАСТВА В САМОКРИТИКА

— Какво ни липсва в нашата работа? — задава въпрос Трифон Трифонов, председател на общинския народен съвет в Плевен, и си отговаря: „Имаме добри инициативи, обличаме ги в хубави решения. Но след това? След това всичко заглъхва.“

Примери?

— Имахме още през април чудесна програма за естетизиране на магазините в окръжния град — заглъхна!

— Изработихме програма за хигиенизирането на предприятията в града. Отначало тръгна добре. А после? Последните четири месеца не говорим вече по този въпрос, а мръсотиите се ширят из предприятията, по улиците и тротоарите...

— Площадки щяхме да правим, за да подредим и прикрием кофите за сметта. Хубава инициатива, но и нея не изкарахме докрай! Още не умеем да работим с хората, да мобилизираме населението чрез Отечествения фронт.

— Имаме сигнали, че някои лица навлизат и обсебват незаконно обществени парцели. Ние не взимаме мерки срещу тия нарушения и с това не отговаряме на критиката на населението. Това е също форма на задушаване на критиката.

— Срокът за решаване на жалбите, общо взето, се спазва, но какви са ни отговорите по тях? Отговорите ни са такива, че едни и същи жалби се връщат по няколко пъти в съвета!

— На някои наши служители им липсва понякога вкус и виждане: внасят въпроси в изпълкома ненапълно довършени, неподработени достатъчно добре от специалистите.

— По дисциплината. Нашата първична партийна организация, партийните групи недостатъчно дълбоко бъркат в раната в това отношение. А тук има какво да се оправя. Някои служители закъсняват сутрин, а напускат работа по-рано. Това означава, че сме изгонили граж-

Digitized by Google

даните от съвета още по-рано... А още по-важно е как уплътняваме работното си време.

Критичността и самокритичността пък на Цветан Владков, зам.-председател, отговарящ по въпросите на селското стопанство и хранителната промишленост, засяга слабостите на транспорта в селското стопанство, ниската ефективност от труда на доброволните бригади, недостатъчното осигуряване на механизатори и комбайнери във върховите моменти, липсата на достатъчно обори и добри битови условия в животновъдството, пропуските в помощните стопанства към предприятията и пр., и пр...

* * *

Какво липсва на събранието?

Какво му не достига, за да направи то като годишно отчетно събрание още по-пълна равносметка на състоянието на работата на ППО, на партийните групи през отчетния период, да обхване по-цялостно проблемите на партийната работа в общинския народен съвет, дейността и поведението на комунистите в съвета?

По изказванията. Болшинството от тях бяха наситени с критика и самокритика, направена със загриженост, с чувство за отговорност към слабостите, допускани от различните отдели на съвета, от комунистите в тях, от служителите, специалистите.

Да се видят и посочат в събранието тези слабости е много важно и необходимо. Но само това съвсем не е достатъчно. Иска се по-нататък по-дълбок анализ на причините, които са ги довели на бял свят, да се покажат пътищата за тяхното преодоляване. Работата тук опира до стила и методите на партийното бюро и партийната организация, на отделния комунист. Не бива да се забравя, че изказванията се правят на годишно отчетно събрание, на което се обсъжда преди всичко дейността на ППО, на нейното бюро, на нейните членове. Анализ обаче на тяхната работа за преодоляване на слабостите почти липсваше в изказванията. В доклада имаше до известна степен такъв анализ и самоанализ. Но той трябваше да продължи, да се задълбочи по-нататък в самото събрание. Докладът именно за това се чете пред събранието — за да го чуят всички, цялата партийна организация, да си кажат мнението по него, да го допълнят, където трябва.

Повечето от изказващите се комунисти не разгледаха, не дадоха достатъчно задълбочена преценка как и доколко ППО е обсъждала през отчетния период в бюрото, на партийни събрания работата на апарата на общинския съвет по изпълнението на основните партийни и правителствени директиви, постановления, решения за усъвършенствуване организацията на труда, на управлението на общината като цяло, а не предимно на град Плевен. Новият народен съвет в Плевен сега има значително по-широки права и задължения от досегашните градски и общински народни съвети. На него се предоставят широки пълномощия за ръководство и осъществяване на цялостната единна икономическа, просветна и културна дейност във всички селища на общината, а не само в окръжния център. При сегашното положение Плевенският народен съвет е призван да се грижи за изпълнение постановките в Програмата на БКП за по-пълно разгръщане на непосредствената демокрация, за обогатяване и разширяване формите на пряко участие на гражданите в управлението на обществото в цялата община. На събранието обаче не се направи задълбочен анализ доколко досегашният подход, формите и средствата, които е използвала първичната организация, са били най-подходящи, за да може тя най-ефективно да въздействува да се подобри стилът и методите на работа на службите на съвета в решаването на по-сложните сега, при новото устройство на селищните системи, проблеми на уголемената плевенска община.

Digitized by Google

На събранието комунистите можеха да подложат на задълбочен анализ контрола, помощта на ППО върху дейността на съвета по едни такива важни проблеми, каквито са жалбите, молбите, писмата на трудещите се, молбите на подведомствените им предприятия. Другарят Трифонов хубаво направи, като посочи пред събранието някои неблагополучия при решаването на жалбите. Неговото изказване по този проблем щеше да бъде още по-пълно, по-целенасочено и действено, ако той се бе спрял и върху работата на ППО и бюрото по жалбите, ако беше проследил как, достатъчно ли ефективно първичната организация и бюрото са изисквали от съответните комунисти оперативно да реагират, за да може своевременно, задълбочено и компетентно да се разглеждат и решават исканията, молбите и предложенията на гражданите. Аргументираната критика и самокритика изисква не само да се откриват и посочват слабостите, грешките и недостатъците, но и да се разкриват и анализират причините, които ги пораждат. Само обоснованата и конструктивна критика дава възможност да се вникне в същността на недостатъците и слабостите и да се намерят начините за тяхното преодоляване.

Друг въпрос. През отчетния период в живота на първичната партийна организация в Плевенския общински народен съвет стана едно много важно събитие — замяната на партийните членски книжки. Събитие, което изпита и развълнува всяка първична организация в страната. Годишното отчетно-изборно събрание можеше да направи преценка, да обобщи доколко членовете на първичната организация са се преборили през отчетния период с посочените им слабости при замяната. Да оцени обективно изменило ли се е оттогава нещо в тях в положителна насока, в техния стил на работа и поведение, в техния начин на мислене и осмисляне. Показали ли са те известен ръст, развитие напред. Необходимо е критиката и самокритиката да бъде така организирана, че да се подлагат на оценка всички страни от дейността на комуниста, а не само неговите недостатъци и грешки. Събранието можеше да направи такъв анализ, за да се види има ли някакъв резултат от тази важна всеобща партийна проверка, каква следа е оставила тя сред партийните членове. Взискателният, критичен и самокритичен анализ на работата по замяната на партийните документи даваше възможност на събранието да предяви в тази връзка още по-високи изисквания и критерии към дейността и поведението на всеки комунист.

Събранието почти подмина въпроса за помощта, която първичната партийна организация е получавала през отчетния период от общинския комитет на Партията. За качеството на тази помощ, за нейните средства и форми, за ефективността ѝ. За това, в какво още комитетът трябва да помага на организацията, за да усъвършенствува тя стила и методите си в партийната дейност, все повече да утвърждава научния подход при решаване на сложните социално-икономически задачи. За едно годишно отчетно събрание съвсем не е достатъчно да се каже, както е отбелязано в резолюцията (пък и в доклада): „При близката и ежедневната помощ на общинския комитет на БКП, в своята дейност изпълкомът, партийното бюро и ППО насочиха вниманието си към обхващане на новите функции и произтичащите от тях задачи по управлението на икономиката на общината . . .“ и пр., и пр.

Много общо е това и съвсем недостатъчно. Този въпрос не бе засегнат и в изказванията. А беше необходим задълбочен преглед на взаимната връзка и взаимоотношения между комитета и организацията, за да се открои ясно в какво още трябва да се изрази занапред помощта на комитета, за да стане тя още по-близка и резултатна в борбата за преодоляване на недостатъците и слабостите в дейността на ППО и съвета, които така ясно бяха очертани на събранието.

Ангел СТАМБОЛИЕВ

Digitized by Google

АКТИВНОСТТА НА КОМУНИСТИТЕ — ИЗМЕРЕНИЯ И ТЕНДЕНЦИИ

Активността на комунистите на отчетно-изборното събрание е един от най-ярките белези за състоянието на вътрешноорганизационния живот, за степента, в която се проявяват демократизмът и колективността, както и за политическите качества на члена на Партията, за възможностите му да участвува в решаването на общите дела на колектива.

Активността е и трудно измерима величина. Тя най-малко може да се изрази само с количествени мерки. Но те в същото време подсказват някои тенденции, които имат голямо значение за „управление" на този сложен процес.

Основни данни за отчетно-изборните събрания — брой на събранията, присъствие на комунистите, направени изказвания, критични бележки и предложения, състав на новоизбраните секретари и партийни бюра, се събират ежегодно посредством информационната система за новоизбраните секретари и членове на бюрата на първичните партийни организации и за изказванията на отчетно-изборните събрания (ЕСИС).

Какви тенденции разкрива тази информация?

ИЗКАЗВАНИЯТА

Известно е, че броят и съдържанието на изказванията е показател за равнището на събранието. Незадоволителният брой, както и прекомерните, излишно удължени изказвания се отразяват неблагоприятно върху неговата работа.

Според данните, с които разполагаме за последния петгодишен период, общо за Партията 35—36% от присъствуващите комунисти се изказват на отчетно-изборните събрания. Това е безспорен показател за активност. Трябва да се има предвид, че изразената активност в проценти (съотношението между членовете в ППО и изказалите се) общо за цялата Партия дава известна вярна представа за нейното състояние. Този подход обаче е неподходящ за определяне активността на комунистите в отделните първични партийни организации, тъй като тяхната големина оказва известно влияние. Така например при 5 изказали се в организация от 10 члена активността е 50%, а в организация с 50 члена тя е 10%.

Сравнително по-реална представа за активността на комунистите може да се добие, ако се използва показателят „среден брой изказали се комунисти на едно събрание" (за общинската, окръжната организация и за страната). Данните от последните пет години показват, че средно на едно отчетно-изборно събрание общо за Партията се изказват около 9 партийни члена (включително и в малките организации).

Тази картина обаче е различна в различните по големина организации. Средният брой изказали се комунисти на едно отчетно-изборно събрание в организациите до 10 члена е около 6; от 11 до 20—8; от 21 до 30 — 9; от 31 до 50 — 10; и над 50 — 12.

Установилият се за един немалък период от време среден брой изказвания на едно събрание в зависимост от големината на организацията може да се счита за реален, а може би и оптимален, тоест такъв, който позволява събранията да протичат на високо равнище, да обсъждат различните страни от живота на партийния колектив, без да се получава излишно повторение. Поради това той може да послужи като основа и критерий за оценка на активността на комунистите на отчетно-изборните събрания както общо за Партията, така и за различните отрасли, окръжни партийни организации и отделни първични ко-

Digitized by Google

лективи. Особено важно е това да се направи по време и след приключването на отчетно-изборната кампания въз основа на данните от системата ЕСИС и оперативната отчетност. Разбира се, тук става дума за чисто количествените характеристики на явлението — средния брой изказали се комунисти на едно събрание, а не за съдържанието и значимостта на самото изказване, което трябва да се има също предвид при оценката на активността на комунистите.

Анализът на данните за събранията по отрасли, окръзи и в зависимост от големината на първичните организации показва, че активността е по-ниска от средната в някои малки и средни организации. Това означава, че ще бъде целесъобразно да се наблюдава по-специално активността в тези организации, където почти всеки комунист може да се изкаже на събранието. Разбира се, най-ефикасно средство за повишаване активността на комунистите на събранията е разработването на конкретни аналитични, критични и самокритични доклади, избиране на подходящо време за събранията, а така също и създаване на атмосфера за спокойно и творческо обсъждане на работата.

ВЪПРОСИТЕ, КОИТО НАЙ-ЧЕСТО СЕ ЗАСЯГАТ

в изказванията, зависят от характера и състоянието на първичните организации, от отчетния доклад и от редица други фактори.

Най-общо те могат да се систематизират в четири групи: по ръководството на икономиката, по идеологически въпроси, по организационни въпроси, по ръководство на масовите организации.

Информацията за последните години говори, че около 40% от изказванията са по ръководството на икономиката и другите сектори на социалистическото строителство, около 20% по идеологическите въпроси, около 25% по организационни въпроси и 15% по ръководството на масовите организации. Ако се обединят броят на изказванията на последните две групи (по организационни въпроси и по ръководството на масовите организации), които са близки по характер, се оказва, че основната част от изказванията — около 40%, са по ръководство на икономиката и също около 40% — по партийно-организационни въпроси. Би могло да се приеме, че това съотношение в общи линии съответствува на характера и задачите на отчетно-изборните събрания.

В събранията на партийните организации от материалното производство (промишленост, строителство, транспорт, търговия, селско стопанство) доминират изказванията по ръководството на икономиката. Вниманието в тези организации е насочено към ролята на комунистите за разясняване на производствените програми на трудовите колективи и към разкриване на допълнителни резерви за тяхното изпълнение. На отчет се подлага дейността на партийните организации по усъвършенствуване на социалистическата организация на труда и плановото ръководство на икономиката. В редица предприятия анализът в докладите и разисканията е насочен към бригадната организация, производствената квалификация и др. В системата на търговията, местната промишленост и битовите услуги широко място се отделя на програмите за подобряване на търговията и битовите услуги на населението.

Събранията в селските организации протичат под знака на решенията на Мартенския пленум на ЦК на БКП от 1979 г. Особено място в тях се отделя на бригадната организация и вътрешностопанската сметка, на използване на трудовите и материалните ресурси.

В териториалните партийни организации разглеждат партийното ръководство на отечественофронтовските и другите масови организации и тяхната възпитателна работа сред населението.

Една част от събранията обаче не съумяват да осмислят в дълбочина и да обобщят едногодишната дейност в духа на новите постановки, изисквания и идеи, разработени от Централния комитет на Партия-

Digitized by Google

та. В материалното производство често не се прави анализ на прилагането на новия икономически механизъм и ефективността на икономическата дейност, не се разглеждат идеологическите и организационните средства и форми за разгръщане на творчеството и инициативата на масите. Не навсякъде се разглеждат задълбочено организацията на труда и социалистическото съревнование, трудностите, които задържат утвърждаването на бригадната организация и вътрешностопанската сметка.

Слаба страна в работата на някои събрания е недостатъчното внимание към въпросите на контрола по изпълнението на взетите решения, към програмите за преустройство на идеологическата работа.

На значителна част от събранията не се прави задълбочена оценка на процеса на замяната на партийните членски книжки.

КРИТИЧНИТЕ БЕЛЕЖКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Критичният дух на изказванията, както и предложенията, които се правят, са съществен елемент от активността на комунистите и допринасят в голяма степен за повишаване равнището на отчетно-изборните събрания. Те са проява на висока политическа съзнателност и чувство за отговорност пред Партията. Установена е практика по-значителните критични бележки и предложения на отчетно-изборните събрания да се отнасят към съответните местни и по-горни ръководства. През последните пет години са регистрирани средно на едно събрание 4 критични бележки и предложения.

Количественият израз на критичността може да бъде представен и по друг начин — чрез относителния дял на критичните бележки и предложения спрямо броя на изказванията. От тази гледна точка броят на критичните бележки съставлява 44% от броя на правените на събранията изказвания или в близо половината от изказванията е имало критични бележки.

Данните за критичните бележки и предложения през последните години говорят за едно твърде устойчиво равнище на критичност, включително и след Юлския пленум (1976 г.) на ЦК на БКП. Може да се каже, че в това отношение не е извършен прелом, че критичността не отговаря на високите изисквания, които предявиха Единадесетият конгрес на БКП и Юлският пленум на ЦК. Отново искаме да подчертаем, че тук се имат предвид количествените характеристики на явлението — броят на критичните бележки, а не тяхното съдържание.

Както и при изказванията наблюдава се определена зависимост между големината на първичните организации и критичността на отчетно-изборните събрания. Тук не се касае до абсолютния брой критични бележки в различните по големина организации, тъй като е очевидно, че в по-големите той ще бъде по-голям, а в по-малките — по-малък. Има се предвид относителният дял на критичните бележки спрямо броя на направените изказвания.

Данните сочат, че относителният дял на критичните бележки и предложения спрямо броя на изказванията на комунистите расте с увеличение числеността на организациите. В организации с над 50 партийни членове той е с 9 пункта по-висок, отколкото в тези до 10 члена.

От това се налага изводът, че в по-големите организации (от 30—50 и над 50 членове) съществува по-благоприятна възможност за разгръщане критиката и самокритиката на комунистите. Може да се очаква, че уедряването, започнало през миналата година, ще се отрази положително върху критичността на отчетно-изборните събрания.

Сравнително по-висока е критичността на отчетно-изборните събрания в материалното производство, особено в тежката промишленост, селското стопанство и строителството.

Digitized by Google

От съдържателна гледна точка доминират критичните бележки и предложения по ръководството на икономиката. Те съставляват около 52% от всички критични бележки и предложения. За останалите групи те се разпределят, както следва: по идеологически въпроси — 15%, по организационни въпроси — 21%, и по ръководството на масовите организации — 12%.

Даните говорят за по-ниска критичност от средната за цялата партия в първичните организации от търговията, горското стопанство, основните и средните учебни заведения, здравните заведения, учрежденията, както и в някои окръзи.

Критиката в изказванията, макар и неадресирана конкретно, е насочена към административните и стопанските ръководители за слабости в организацията на труда и материално-техническото снабдяване, за слабости в планирането, за неефективно използване на основните фондове, за бавно решаване на социално-битовите въпроси. Към партийните бюра критиката се отнася главно за несистемния контрол по изпълнение на задачите и недостатъчно високите изисквания към партийните членове.

ПРИСЪСТВИЕТО

Посещението на отчетно-изборните събрания общо за Партията не е проблем. На тях присъстват средно (за цялата партия) от 91 до 92% от комунистите. Наблюдава се едно сравнително устойчиво ниво през разглеждания 5-годишен период.

Очевидно това не е предел, за което говори постигнатото в редица окръзи през отделни години, като Русенски — 95,7% (1975 г.), Хасковски — 95,6% (1977 г.), Варненски — 95,3% (1977 г.), Великотърновски — 96,1% (1978 г.), и пр.

За някои организации обаче стои въпросът за посещението на отчетно-изборните събрания.

По-малко е посещението на отчетно-изборните събрания в някои окръжни партийни организации, като Старозагорската, Кърджалийската, Разградската и др.

Сравнително ниско е посещението на отчетно-изборните събрания в Софийската градска организация (88,2%). В някои организации в столицата посещението на отчетно-изборните събрания („Булгарплод", кв. „Средец") през 1979 година е под 80%.

В заключение може да се каже, че макар посещението на отчетно-изборните събрания да е добро, съществуват възможности то да се повиши до 95—96%, ако се вземат допълнителни мерки като по-навременно обявяване на деня и часа на събранието, по-добро съгласуване на командированите и другите ангажименти на комунистите с датите на отчетно-изборните събрания и др.

И през тази година чрез оперативната отчетност и системата ЕСИС партийните комитети разполагат с богат материал за много страни от отчетно-изборната кампания.

Тази информация може да бъде използвана по-добре за нуждите на оперативното ръководство на отчетно-изборните събрания. Изложените тенденции за активността на комунистите, установени през последните години, както и използваните подходи в анализа на статистическата информация също имат методическо значение за оценката на своята работа по ръководството на събранията.

Димитър [illegible]
[illegible]удник в Информационно-социологическия
център на ЦК на БКП

Digitized by Google

РАБОТАТА ПО МЕСТОЖИВЕЕНЕ

ЛАЗАР СТАМБОЛИЕВ
първи секретар на РК на БКП — район „В. Левски" — София

Работата по местоживеене е онзи все още недостатъчно овладян терен на партийната дейност, който съдържа богати възможности за целенасочено формиране на човешката личност, за нейното многостранно развитие.

Затова след Февруарския пленум на ЦК на БКП (1974 г.) в район „Васил Левски" беше извършена разностранна и резултатна дейност за преустройството на политическата работа в съответствие с програмните задачи на Партията и изискванията на съвременния етап.

* * *

Петдневната работна седмица наложи някои сериозни изменения в политическата работа, които изискват по-всестранно и по-дълбоко проникване и въздействие не само в трудовия, но и в извънпроизводствения процес. За това твърде много допринесе и фактът, че значително се увеличи времето, през което хората са извън предприятията и учрежденията. Двата почивни дни създават много по-голяма възможност за работа по местоживеене, което изключително много повишава ролята на обществените организации.

Значението на организаторската и идейновъзпитателната работа по местоживеене нараства непрекъснато и поради интензивно развиващите се урбанистични процеси, които водят до сериозни промени в междуличностните отношения в жилищния комплекс, в квартала, в блока. Ако в предприятията, в учрежденията, в учебните заведения и в другите колективи хората са обединени от общи производствени цели и задачи, поради което те ежедневно осъществяват контакти, то в квартала, където живеят, поводите за общуване и срещи не са всекидневни и чести. От друга страна, именно тук се осъществяват все по-голям обем лични потребности на трудещите се, особено в сферата на материалното и духовното потребление.

Правилно организираната работа по местоживеене има важно значение и за повишаване производствената активност на трудещите се. Работниците, служителите, учащите се прекарват голяма част от свободното време в кварталите, там реализират не само голяма част от своите потребности, но възстановяват своите сили, обогатяват своята култура и образование.

В кварталите се създават отношения, които се отразяват върху чувствата и настроенията на хората — на вдъхновение, оптимизъм или на недоволство, раздразнение, нервност. В този смисъл сферата на местоживеене оказва най-непосредствено въздействие върху работоспособността на хората, влияе върху равнището на производителността на труда им и изпълнението на стоящите пред тях задачи. В това се състои нейното голямо политическо и социално-икономическо значение.

През последните години в районната партийна организация е на-

Digitized by Google

трупан немалък опит в работата по местоживеене. Експериментираха се някои нови форми на дейност, постигнаха се и немалко резултати.

Район „Васил Левски“ по своята многоотраслова икономика — промишлени и транспортни предприятия, търговски и строителни организации, редица централни ведомства, научни и културни институти, висши учебни заведения и училища — заема важно място в живота и по-нататъшното развитие на столицата.

Социално-демографската характеристика на над 210-хилядното население показва, че в района има 58 хил. работници, 42 хил. служещи, 29 хил. учащи. При това партийно-политическата и възпитателната работа трябва да се съобразяват и с такива факти като наличието на големи социални групи, които не са изцяло в обсега на активното идейно-политическо въздействие — пътуващи, несъюзна младеж, трудоустроени, пенсионери и др. В района живеят около 6 хил. работници от МК— Кремиковци, съсредоточени главно в жилищния комплекс „Сухата река“ и „Дружба“. Освен това на територията на района има и компактни групи цигани, главно в квартал „Хр. Ботев“. Специфични проблеми възникват и във връзка с териториалното съсредоточаване на населението, от една страна — в централните квартали на София, и от друга страна — в новите жилищни комплекси. Това поставя проблема за характера на вътрешнорайонната и вътрешностоличната миграция на населението, за комплексното изграждане и развитие на района и създаването на ефективна система за комплексно обществено обслужване.

През последните години районният комитет на Партията отделя голямо внимание на организацията на обществено-политическата и възпитателната работа по местоживеене и на усъвършенствуване на управлението на сложните процеси и явления, характеризиращи социалната действителност, живота на кварталите и жилищните комплекси.

Проведохме редица изследвания, експериментираха се нови форми на работа на държавните органи и обществените организации, разработихме някои важни проблеми на партийно-политическата и възпитателната работа.

* * *

За трудещите се от район „В. Левски“ претворяването на решенията на Единадесетия партиен конгрес в живота е неразривно свързано с практическото осъществяване на издигнатия от др. Тодор Живков призив за превръщането на София в образцов социалистически град. Тази стратегическа цел изисква да се създадат такива материални, обективни и субективни предпоставки, които да гарантират оптималното функциониране на столичния град. А това означава преди всичко интензивно развиваща се високоефективна икономика, всяко предприятие, всяка стопанска организация да бъде образец на висока ефективност и качество, пример за съвременно техническо равнище, за образцова социалистическа организация на труда. Това означава още социалистическа съзнателност и нравственост, образцов обществен ред, чисти взаимоотношения, здрав социален климат в малкия и големия трудов колектив, безукорно поведение на всеки гражданин в семейството и в обществото.

Успешното решаване на подобна комплексна и многопланова задача е в най-тясна зависимост от решаването на редица основни въпроси. Под ръководството на градския комитет се извърши значителна работа за социално-икономическото развитие на района. Като част от столичния град район „В. Левски“ е свързан с общия бръз подем на София в годините на социалистическото изграждане и особено след историческия Априлски пленум на ЦК на БКП. Широко развитие по-

Digitized by Google

лучи икономиката на района с изграждането на такива крупни промишлени предприятия като комбината за обработка на цветни метали „Д. Ганев“, завод „Толбухин“, Завода за асансьори, Комбината за обработка на скални материали, ТЕЦ „Тр. Костов“, с разширяването на базата на строителството, транспорта и другите отрасли. Успехите, които постигна районната икономика, се съпътстват и със значителни постижения в социалната сфера. Израснаха новите жилищни комплекси „Вл. Заимов“, „Дружба“, „Сухата река“, „Стефан Караджа“. Изградени бяха детски заведения с над 5000 места, училища, търговски, здравни, културни и други заведения на общественото обслужване.

Създават се условия в близките години да се подобри още повече обликът на района и обслужването на гражданите. В общи линии са разработени и утвърдени градоустройствени планове за изграждането на отделни квартали и зони. През миналата и тази г. ще бъдат завършени 3700 жилища в кварталите „Хаджи Димитър“ и „Хр. Смирненски“. Предстоящо е изграждането на 10 детски заведения, 3 училища, 3 поликлиники, реконструкцията на булевардите „Фестивален“, „Ботевградско шосе“, трамвайна линия № 4 до Гара Искър и др. Районът ни уверено навлиза в етап на мащабно изграждане, модернизация и обновление. И веднага трябва да подчертаем, че постигнатите успехи не ни успокояват. Все още имаме много нерешени проблеми. Някои обекти с важно значение години наред се отсрочват, други твърде бавно се изясняват и проектират, както е с транспортния възел „Подуяне“, зоната за отдих в ж. к. „Дружба“ и др. Слабости съществуват и в управлението на инвестиционния процес на територията на района във всички негови етапи. Поради недостатъчна активност на районния народен съвет и подценяване от столичния общински народен съвет дълго време жилищните комплекси „Дружба“ и „Сухата река“ стоят неблагоустроени.

Важен социално-икономически проблем и материална предпоставка за развитието и утвърждаването на социалистическия начин на живот е системата за комплексно обществено обслужване. Направеното в района за разширението и модернизацията на материално-техническата база на търговията и комунално-битовото стопанство не е малко. За последните две години са построени 36 магазина и 22 заведения за обществено хранене. Полагат се усилия за създаването на подобра организация на търговския процес и за внедряването на прогресивни форми на обслужване. Може да се счита, че в общи линии обслужването на гражданите с масовия транспорт е осигурено. Но в сферата на търговското, комунално-битовото и транспортното обслужване съществуват редица слабости, които пораждат недоволство и влияят отрицателно върху общественото мнение в кварталите.

В поредицата фактори, които оказват сериозно влияние върху обстановката, настроенията и отношенията на гражданите, от важно значение е административното обслужване на населението. Само чрез службите на районния народен съвет имаме всекидневен контакт с над 1400 граждани. Извършихме значителна работа за концентрация на дейностите по обслужването, полагаме усилия за опростяване и доближаване на редица услуги до месторабота та и местожителството на гражданите. Заедно с това отделни служби и служители на районния народен съвет продължават да проявяват редица слабости. Понякога бавно и некачествено решават отделни въпроси и процедури, допущат невнимателно и некоректно отношение към гражданите. Затова сега насочваме грижите на партийния комитет за утвърждаване докрай на политическия подход в дейността на районния народен съвет, на неговите служби и другите държавни и стопански органи в района. Из-

Digitized by Google

искваме от всички служители и дейци в своята работа да проявяват партийна принципност, висока компетентност, деловитост, инициативност, отзивчивост и любов към хората и с това те помагат за утвърждаването на характерните за социалистическия начин на живот взаимоотношения.

Девизът за превръщането на района в образцов придобива все по-голяма популярност сред населението, обогатява се с ново съдържание. Конкретен израз на това е подетият по примера на братска Москва почин за превръщането на отделни колективи, организации и квартали в образцови. Първи в района и столицата този почин подеха колективите на комбината за обработка на цветни метали „Д. Ганев", Централният машиностроителен институт и други. Към тях се присъедини и квартал „Докторски паметник". Партийното ръководство и ръководството на Отечествения фронт успяха да привлекат цялото население в обществено-политическа работа, в борбата за опазване на обществения ред, социалистическата законност и нормите на социалистическото общежитие, срещу нарушенията и техните носители, за активно участие в мероприятията за хигиенизиране, благоустрояване, озеленяване и оцветяване, за събирането и оползотворяването на вторичните суровини. Добри традиции в борбата за чист и приветлив квартал се поддържат и в кварталите „Левски" II, „Редута", „Вл. Заимов" и др. В организациите на Отечествения фронт се разгръща движението „Моята отговорност пред моя град". РК на БКП провежда организаторска, политическа и разяснителна работа за най-широко популяризиране и подемане движението за образцови колективи, домове, улици и квартали като етап от по-нататъшната ни работа за образцов район и образцов социалистически град.

* * *

Организационно-политическата и идеологическата работа по местоживеене насочваме към целесъобразното използване от трудещите се на свободното време за повишаване на професионалната си квалификация и образованието. За нас това е особено важно, тъй като в района образованието и средната разрядност на работниците са все още ниски. Немалка част от тях, на възраст до 40 години, са с основно и начално образование. Относителният дял на работниците със средно общо и средно специално образование е също така все още нисък. При това твърде нисък е и броят на учащите се вечерно и задочно.

Проблемът за рационалното използване на свободното време има и други измерения. Открит стои въпросът за смисления и съдържателен културен отдих, за който базата от увеселителни и забавни заведения, клубове, игротеки е крайно недостатъчна. Но заедно с това в много случаи и наличната база не се използва пълноценно. Извършените проверки и критичните материали в средствата за масова информация показват, че е крайно незадоволителна дейността на младежките клубове, слабо се използват спортните площадки.

Въздействието на средата по местоживеенето в една или друга степен се пречупва през призмата на живота в семейството. Реалната, непосредствената обстановка и психическият климат, сред който протича сложният и многостранен процес на семейното възпитание, се създават от такива фактори като: конкретните материално-веществени условия, които обуславят пряко материалния и духовния живот и бит на семейството, организацията на семейната среда, която отразява позициите на всеки член на семейството с техните права и задължения; начина на живот на семейството с неговия бит и семейна култура. Всичко това оказва непосредствено влияние върху мненията и настроения-

Digitized by Google

га, върху потребностите и стремежите на младежта, върху нейната обществена изява.

През последните години по-активна дейност развиват районният комитет на Отечествения фронт и районният съвет на жените, за по-тясно координиране усилията на различните органи и институти и за оказване на методическа помощ за въвеждане на нови форми на работа със семейството. Особено голяма е грижата за възпитанието на децата и подготовката им за общественополезен труд. За тази цел в района създаваме условия за все по-пълно интегриране на училищата с учрежденията, трудовите колективи и родителската общественост. Привличаме обществеността и цялото население от района в изграждането и усъвършенстуването на материалната база на училищата, от друга страна, съдействуваме за по-активното участие на учители и ученици в обществения живот на кварталите. С това целим да постигнем единство в идеологическото и възпитателното въздействие чрез училището, семейството и кварталната общественост.

В живота и съзнанието на трудещите се и младежта от района все по-дълбоко навлизат социалистическите празнично-обредни ритуали. Районният дом за социалистически бит и култура все повече се утвърждава като методически и координиращ орган за утвърждаване на новия социалистически бит, за целенасочена атеистична работа и пропаганда сред населението. Активна и полезна дейност развиват изградените 34 ритуални комисии и 7 клуба за социалистически бит и култура.

Самобитна, в духа на основните насоки на ЦК на БКП за развитие и усъвършенстуване на празнично-обредната система, жизнерадостна изява на народностните традиции и изкуство са шопските фолклорни празници, които станаха полезна традиция в района. Утвърждават се и такива инициативи като празник на блока в ж. к. „Дружба“, празника на ул. „Оборище“ и др., чрез които се съдействува за опознаване на хората, които живеят там, за създаването на добри междусъседски отношения и ведър социално-психически климат.

Положителни резултати дават усилията за най-добро организиране на трите основни ритуала, които определят физиономията на съвременната гражданска ритуалистика — сключването на граждански брак, именуването на деца и гражданското погребение. През последните години всички бракове са извършени по новия граждански ритуал. Преобладаващата част от новородените деца са именувани по тържествен начин.

Продължава работата за изграждането на цялостна празнично-обредна система като относително обособена подсистема на общественополитическия и културния живот в района. Тя обхваща комплексно всички празници и обреди — национални и международни, трудови и професионални, младежки и детски, спортни и туристически, празници на природата и семейно-битови празници, цялата социалистическа символика.

Нашата партийно-политическа и възпитателна работа по местоживеене е насочена и срещу различните отклонения от нормите на социалистическия начин на живот.

За по-пълното идеологизиране на сферата по местоживеене партийните организации, организациите на Отечествения фронт и другите масови организации и движения в района непрекъснато обогатяват съдържанието, обхвата, формите и средствата на идейновъзпитателната работа. Определени резултати имаме в системата на политическата просвета, която осъществяваме чрез масовата лекционна пропаганда, просветните партийни събрания, лекториите, народните университети и др. Чрез тях участниците получават информация по основни проблеми на марксистко-ленинската теория, съвременната идеологическа борба,

Digitized by Google

международното комунистическо и работническо движение. Полагаме усилия за разширяване тематиката чрез включването на въпроси на бита, науката и техниката, медицината, изкуството и културата и др.

В условията на кварталната среда решаващо е значението на индивидуалната политическа работа. Тя става център, сърцевина на цялостната организаторска и възпитателна работа по местоживеене. Това е цялостна система от организационни форми и средства, съответни механизми за конкретно, последователно и диференцирано въздействие върху отделната личност.

Работата по местоживеене е свързана с развитието на културната дейност и естетическото възпитание на трудещите се. Център на тази дейност са 11-те читалища в района, които под ръководството на партийните организации и в сътрудничество и с помощта на другите обществено-политически и масови организации полагат усилия за осъществяването на активна културно-просветна и възпитателна дейност. В района вече са утвърдени редица конкретни форми на социално общуване в съответните квартали и микрорайони. Така например читалищата „Възраждане", „Ив. Вазов", „Отец Паисий" провеждат полезна дейност по издирване и съхраняване на местния фолклор (известни са тук съборите, свързани с традициите на шопския бит, народното изкуство и борческото минало на тези квартали). В профсъюзния дом на културата — гара Искър, в читалищата „Васил Левски" и „Светлина" се провеждат мероприятия, свързани с живота на съвременната работническа класа; в читалищата „Ал. Константинов", „Л. Димитрова" и „Ц. Церковски" се организират срещи с творчески дейци, живеещи в тези квартали. Значение за обогатяване културния живот имат и редицата професионални културни институти и живеещи в района художествени творци.

Задачата за засилване идеологическото въздействие в сферата на бита, семейството и свободното време сега осъществяваме, като тясно свързваме партийно-политическата и възпитателната работа по местоживеене с актуалните проблеми на партийната политика и задачите за по-нататъшното развитие и обогатяване на кварталната социална среда. Чрез всички средства за идеологическо въздействие се стремим да осигурим активното участие на гражданите в изпълнението на плана за социално-икономическото развитие в по-нататъшното изграждане на квартала, района, столицата. Изключително актуална и важна с оглед по-нататъшното развитие на икономиката ни сега е борбата за най-пестеливото разходване на енергията и горивата, за пълното оползотворяване на вторичните суровини, за по-пълното ангажиране на гражданството в помощ на селското стопанство.

* * *

За по-нататъшното развитие на района от съществено значение е все повече да усъвършенстваме ръководството на обществено-политическия живот в кварталите.

Във връзка с това все повече назрява необходимостта да се усъвършенства системата за социално управление на кварталите, която включва съответствуваща структура на кварталните партийни организации и масовите организации, изграждането на квартални държавно-обществени съвети, създаване съответен механизъм за връзка между предприятията и кварталите, организационни форми за провеждане на конкретна индивидуална работа с хората.

Централно място в системата от органи, организации и движения в кварталите заемат териториалните партийни организации. Те осъще-

Digitized by Google

ствяват политическо ръководство на многообразния живот на съответната територия на района. В борбата за мобилизиране на трудещите се за решаване на социално-икономическите задачи, които стоят пред нас, районният комитет на Партията се опира на кварталните партийни организации.

Полагаме системни грижи за организационно-политическото им укрепване, за повишаване тяхната боеспособност и политическа роля. Върху естествено сложилите се микротериториални единици (квартали) изградили сме 38 първични партийни организации и 493 партийни групи. В тях членуват 4138 комунисти с дългогодишен партиен стаж и високо образователно ниво.

През последните години бюрото на районния комитет на Партията предприе мерки за усъвършенствуване структурата на кварталните партийни организации. Създадохме партийни комитети в големите териториални единици като жилищните комплекси „Сухата река" и „Дружба", в кв. „Асен Златаров", които потвърдиха своята жизненост. Създаде се по-добра система за изучаване и внедряване на положителния опит в партийно-политическата работа по такива проблеми като: задачи за превръщането на кварталите в образцови, организация на дейността на центровете за възпитателна работа, приложение на Уляновския почин от Съветския съюз и други.

Сега партийните комитети и бюра по-конкретно работят за масовото привличане на населението в изпълнение на програмата за социално-икономическото развитие на района. По-резултатно се ползват партийните поръчения не само за такива акции като организирането на ударни трудови дни, акции по хигиенизиране и благоустрояване, но се поставят и задачи по отделни проблеми на изграждането на кварталите, работата в обществените организации, по възпитанието на децата и други.

В рамките на проведения двегодишен преглед „По-нататъшно издигане ролята на първичните партийни организации като политически ядра и първообраз на трудовия колектив" кварталните партийни организации направиха цялостен анализ на вътрешноорганизационното си състояние и равнището на вътрешнопартийния живот.

Анализът показа някои съществени слабости. В отделни партийни организации е ограничена тематиката на партийните събрания. Незадоволителна е активността, критиката и самокритиката и взискателността към работата на комунистите. Съществува увлечение да се търси вината и отговорността за отрицателните явления в квартала извън партийната организация. В някои първични партийни организации броят на комунистите е голям (над 150) и партийните бюра не успяват да привлекат всички в активна работа. Не се използват напълно разговорите за подмяната на партийните членски книжки, за да се направи цялостна, принципна оценка на всеки комунист как изпълнява Програмата и Устава на БКП, какво е неговото място и роля в квартала. Голямо е значението на партийните групи, но в редица партийни организации тяхната дейност е бедна, формите на работа са примитивни и еднообразни. Партийните поръчения не се поставят на всички комунисти съобразно техните възможности, подготовка, интереси. Извън обсега на политическата работа в партийните групи са значителна част от комунистите с богат партиен стаж и организационен опит. Наблюдава се и друга тенденция — някои комунисти подценяват работата в кварталите. Сега в хода на замяната на партийните членски книжки с тях водим откровен принципиален разговор за отговорността и личния им принос в развитието на квартала и района.

Важна и отговорна е ролята на партийния секретар в квартала, голяма е неговата отговорност за провеждането на партийната полити-

Digitized by Google

ка в живота. Районният комитет на Партията отдавна заслужава висока оценка на всеотдайната предана, скромна и трудна работа на кварталните партийни секретари. Те успешно осигуряват правилно ръководство на многостранния живот в кварталите, направляват партийните организации, полагат грижи за масовите организации, за обществения ред и обстановката в кварталите, за състоянието на гражданската отбрана и други отговорни задачи. Ние се стремим да популяризираме опита на много от нашите активисти на кварталните партийни организации и общественици, като другарите Найден Мишев, Георги Ковачки, Евтим Данчев, Запрян Петков, Пени Прокопов, Неца Топалова, Кръстьо Стоянов, Кирил Бакърджиев, Славчо Славчев, Илия Христов, Розалина Димитрова и други, които работят неуморно, всеотдайно и заслужиха уважението и признателността на районната общественост. В активна обществена дейност са включени повече от 2000 активни борци против фашизма и капитализма.

Все още не сме решили докрай въпроса за активното и пълноценното използване в работата по местоживеене на всички комунисти, които живеят на територията на квартала, но членуват в партийните организации по работните им места. Досега една част от тях се включват в активна обществена работа главно в големи политически акции, свързани с подготовката на изборите. Все още не сме намерили оня действен механизъм и стройна система за тяхната активна помощ в кварталите.

Известен опит по привличането на широк обществен актив имаме натрупан в кв. „Асен Златаров". Партийната организация наброява 230 комунисти, предимно пенсионери. Но при провеждането на важни задачи в квартала се включват активно и 860-те комунисти и 700-те комсомолци, които живеят в квартала, но членуват в организациите по месторабота.

В последните години районният комитет на Партията, партийните комитети и бюра проведжаме по-целенасочена и конкретна дейност за подобряване партийното ръководство на масовите организации. Вземаме мерки за укрепване на партийното ядро, за усъвършенствуване на стила и методите на работа на техните ръководни органи, за организационното укрепване на низовите организации на Отечествения фронт и другите организации и движения. Сега над 1500 комунисти работят с партийни поръчения в отечественофронтовските организации. Подобри се участието на отечественофронтовските организации в комплексното изграждане и социално-икономическо развитие на района. Само през 1978 година бяха дадени 250 000 трудови дни, построени бяха 15 обекта с участието на гражданите, събрани са 7839 тона вторични суровини. Активно работим и за благоустрояването и хигиенизирането на района, за опазването на обществения ред и законност.

Партийните организации и цялата общественост в район „Васил Левски" в столицата полагат усилия за решително издигане равнището и ефективността на партийно-политическата и възпитателната работа по местоживеене, за да изпълним успешно — качествено и ефективно — седмата петилетка, решенията на XI партиен конгрес и Националната партийна конференция.

Digitized by Google

ГОЛЯМО ДОВЕРИЕ И ГОЛЯМА ОТГОВОРНОСТ

„Познавам го от пуска на цеха" — такива думи на нашите събрания, когато се обсъждат оценките на комунистите за замяната на членските им книжки, могат да се чуят често. Ядрото на двете първични организации в „Тръбопрокатно производство" на стопанския металургичен комбинат в Кремиковци са хора, които работят в този колектив над 10 години. На пръв поглед и оценките при това положение се правят лесно, знаем си добре и силните, и слабите страни. Но така е само на пръв поглед, защото става дума за цялостна, всестранна характеристика на комуниста и като работник, и като общественик, и като човек. А това значи, че е нужна сериозна предварителна работа.

Активът на заводската организация бе запознат подробно с решенията и указанията за замяната на партийните документи. На членовете на партийния комитет и на партийните бюра бяха поставени поръчения да събират и систематизират всички материали по тази тема в партийния периодичен печат и в изданията на градския и районния комитет на БКП, включително отговорите на въпроси. Материалите от съветския печат, свързани със замяната на партийните билети в КПСС, и сега се ползват от членовете на бюрата и на заводския комитет, особено преди личните разговори с комунистите. В партийните групи се състояха сбирки на тема „Уставът на БКП — права и задължения на комунистите". Това помогна да си сверим отново часовниците, да се повиши взискателността.

В двете първични организации членуват по около 80 комунисти, значи на един член на бюрото се пада да подготвя първия вариант на оценките на десетина комунисти. Някои оценки се правят лесно, само хубави думи могат да се напишат за човека (а както казва секретарят на 140-а първична организация Иван Чернев, и това ще е малко, в дълг сме пред тези добри, съзнателни работници). В друг случай обаче се налага да се сочат слабости, да се разкриват причините за тях — естествено, това е свързано с повече неприятности. За да няма „ощетени" от членовете на бюрото, в същата 140-а първична организация например разпределението се прави по азбучен ред на имената на комунистите.

Не могат да се напишат рецепти за разговорите с партийните членове преди изготвянето на оценките, всеки разговор е неповторим. Дали сме на членовете на бюрата насочващи въпроси, напомняли сме многократно, че разговорът трябва да бъде по същество, да се чувствува в него и дружелюбното отношение, и повишената взискателност. С един комунист се говори няколко пъти, членът на бюрото се интересува и от мнението на преките ръководители, на колегите, на обществеността в квартала. В специални тетрадки записваме кой член

Digitized by Google

на бюрото с кого и на колко етапа е водил разговора, какви въпроси са поставени, какви препоръки са дадени. Това не е от пристрастие към книжнината: има прегледност, контролът е по-лесен и съответно отговорността е по-голяма.

В тези разговори комунистът не само преценява своята дейност, а и дейността на организацията и на колектива, прави критични бележки, дава препоръки. В тетрадките, за които става дума, има специални графи: „Съдържание на критичната бележка, въпроса", „Мерки от заводския партиен комитет, партийното бюро, стопанското ръководство за изпълнение", „Срок", „Отговорник — име и презиме", „Дата — съобщено на комуниста". Какви препоръки обикновено се правят? Да погледнем тетрадката на заводския партиен комитет. Голяма част от предложенията засягат организацията на трудовата дейност и в това няма нищо странно — комунистите непрекъснато търсят пътища за повишаване на резултатите от нея. Затова партийното и стопанското ръководство с внимание се отнасят към предложения от рода на тези: да се вземат мерки за подобряване на трудовата дисциплина, да се попълнят смените с квалифицирани хора, да се подмлади съставът на бригадата... Сериозни препоръки има и към партийните бюра, към заводския партиен комитет — за по-голяма взискателност и контрол върху партийните поръчения, за повече настойчивост при изпълнение на партийните решения. В зависимост от характера на предложението различни са и отговорниците. По-сложно е, когато въпросът е от компетенцията на други фактори — тогава го изпращаме заедно с мнението на партийната организация до съответния комитет или служба. Целта е винаги да се постигне резултат и комунистът навреме да е информиран за съдбата на своето предложение, за мерките, взети по повод на критичната бележка.

На заседанието на бюрото се изказват всички, дейността на комуниста, неговите постъпки се разглеждат от различни страни. Именно поради това отговорно отношение досега не сме имали случай решение на партийното бюро да не се подкрепи от организацията.

Събранията протичат активно, по една оценка се изказват 7—8 човека. Почти в началото на замяната в 140 първична организация изключиха един комунист, за първи път се случи това при нас. Без усърдие в работата, с постоянни нарушения на дисциплината, с принизено чувство за отговорност Христо Давидов дълго време носеше своето наказание „строго мъмрене с предупреждение", докато се стигна до това събрание. С болка говореха комунистите. Трябва да кажа, че човекът, когото те изключваха, не изпита подобна болка. И все пак ми се ще да припомня някои от думите му на това последно за него партийно събрание: „Като сравняваме изискванията за замяната на партийните документи и моята дейност, считам, че нямам качества да нося партийната членска книжка... Големи са изискванията към нас, комунистите. Майсторът на смяната Александър Георгиев ми заявява, че безпартиен може да направи всичко, но ти си член на Партията и трябва да бъдеш за пример. Омръзнаха ми някои неща с тези завишени изисквания..." Каквото и да е, поне едно е разбрал Христо Давидов през тези години: членството в Партията не може да носи, не бива да носи лични облаги. То означава голямо доверие и голяма отговорност.

Неотдавна по същите причини партийната организация изключи от редовете си и Коцо Грабчев.

Не са рядкост на събранията хубавите оценки — като цяло комунистите от заводската партийна организация добре изпълняват авангардната си роля. Ето например какво са казали за Боян Златков неговите другари: „Прям и честен", „Добър човек", „Добър обществе-

Digitized by Google

ник", „Малко са хората, които са така трудолюбиви като него", „Намира начин да говори с всеки човек". Но се правят и доста бележки не поради злонамереност, а от стремеж да се усъвършенствува работата на организацията, на всеки неин член. Понякога бележката е под форма на препоръка: комунистът да вземе повече участие в събранията, да използва по-пълно знанията, силите и възможностите на сътрудниците си, да помага на масовите организации. А има и по-сериозни неща, като при Димитър Ненов например. „Въпреки уговорките и обещанията — бе изтъкнато на събранието — не пожела да стане майстор по производството в момент, когато цехът имаше нужда от такъв, под претекст, че ще му се намали заплащането..." Това вече е сигнал за тревога. Значи възникнала е опасност да се накърни личният интерес на комуниста и интересът на колектива е отстъпил. Ами ако има по-големи изпитания?! Препоръката на събранието: „да работи по-активно в обществените организации и като комунист винаги да поставя обществените интереси пред личните" може да си остане общо пожелание, ако първичната организация не подтикне своя член посредством поръченията да бъде обществено по-ангажиран, ако след известно време не изслуша самоотчет, не прецени отново дали обществените интереси винаги надделяват.

Още ни е трудно да се освободим докрай от снизходителността, когато говорим не „по принцип", а за конкретен човек. И дори този човек да не взема активно участие в живота на организацията, той получава обикновено веднага новата членска книжка — нали идва на събрания, а и като производственик не е лош... Това, че комунистът не само трябва да произвежда блага, а и да бъде организатор, да разширява политическия кръгозор на хората, с които работи, да формира у тях социалистическа съзнателност, понякога се изплъзва от вниманието. Или да вземем твърде ласкавата оценка на 141-ва първична организация за технолога Борис Лазаров. Много прояви от трудовата и обществената дейност на този другар наистина заслужават такава висока оценка. Но той е отговорен и за увеличения процент на нестандартната продукция, за недоброто поддържане на стана, за принизената взискателност към хората, които ръководи. При оценката тези „подробности" са забравени — защото Борис Лазаров е ръководител ли?

В някои случаи тон на излишна снизходителност дават отделни членове на бюрата. Раздухват в оценките положителните страни от дейността на комунистите, дори като препоръка не сочат как те да използват по-пълно своите възможности, та да са още по-добри резултатите от трудовата и обществената им дейност. Трябва да кажа, че такъв подход не се одобрява от мнозинството комунисти. И не бива да се остава с впечатлението, че при нас благодушието и снизходителността имат някакви тревожни размери. Ние воюваме срещу тях — и ги преодоляваме! Замяната на членските книжки, която успешно продължава и в нашата заводска партийна организация, ни помага много в това отношение. Нарастват критериите на комунистите, оттам нараства и тяхната активност в живота на организацията, в труда, в обществено-политическата дейност на колектива. Те още по-настойчиво и по-резултатно защищават правото си да бъдат истински борци от авангарда на работническата класа.

Иван КРЪСТЕВ
секретар на заводския партиен комитет
в. „Тръбопрокатно производство" на СМК „Кремиковци"

Digitized by Google

СРЕЩА

— Към клуба — казваха, — всички към тесняшкия клуб, там ще се съберем с другата група, с пощенци, там ще е митингът. Не изоставайте, по-плътно колоните и по-високо плакатите: „Хляб, топливо, жилища", „Вън врангелистите", „Искаме човешки надници"... По-стегната крачка, хайде всички да запеем, хайде сега с песен на уста, да разберат ония, че сме сила, че от нищо не се боим!

Савов крачеше сред другарите си — машинисти, огняри, стрелочници, подкладвачи — опърпан, бледен, изгладнял народ, облечен как да е в стари дрехи, купени от съглашенската армия. Откъм Плевен все по-високо се вдигаше слънцето, градът се очертаваше ясно и наблизо, групата на демонстрантите растеше и той усещаше как го обхваща някакво възбуждение, някаква приповдигнатост и сякаш малко зла радост.

На гара Плевен останаха само началникът на гарата Стефанов и началникът на депото Бръшлянов. Всичко се стече да манифестира. Стефанов се беше опитал да ги уговори, да ги спре, де с молба, де със заплаха, но никой не се поддаде, всичко живо напусна работа и тръгна към града. Тези огняри, работници от депото, машинисти, череп работен народ, току-що слязъл от локомотивите, излязъл от смяна, носеше със себе си лютия дъх на недогорели въглища, тежкия мирис на масло и нещо друго — някакво весело ожесточение и мъжка решителност. Симеон Савов беше член на стачния комитет, той се чувствуваше неразделен от този народ и общото настроение го беше завладяло. Той усещаше раменете на другарите си до неговите и това му напомняше войската.

По едно време отнякъде изскочиха група жени, види се железничарски жени, и като закопчаваха пътьом палтата си, нареждаха се до своите.

Савов беше гаров чиновник в Телиш, живееше край линията, беше привикнал с гръмола на нощните влакове под прозорците, нито го стряскаха, нито го събуждаха, над кантончето се свеждаха китка салкъми, под салкъмите бяха наредени шест пчелни кошера, боядисани в небесносиньо, напролет дърветата се отрупваха целите в дъхави цветове и пчелите се трудеха с голямо усърдие. Настъпваше хубаво медоносно време, цялото крилато множество жужеше и се луташе из клонака, връщаше се и отлиташе наново, сякаш замаяно от този сладък дъх и от тази млада слънчева топлина. Я се опитай да разклатиш някой кошер или да раздразниш този мирен и трудолюбив рояк, ще те направят на решето. Тези кротки и безобидни животинки в яростта си ставаха безумни и ядовити, ей така можеха да измрат до една, но щяха да накажат неприятеля...

На перона имаше помпа с високо рамо, което скрибуцаше с болни, ревматични стави, зиме я увиваха с дебели плътни възжета от дъхаво полско сено, да я спасят от замръзване. Когато кантонерът отсъствуваше някъде, заместваше го жена му, както го беше замествала през време на войната, тя заставаше на перона по пъстра домоткана престилка и опъваше снага. Беше напета, едра селянка, машинистите, подали глава и запалили цигара, й подхвърляха по някоя дружелюбна уважителна приказка.

Савов беше пристигнал от Телиш с нощния влак и тази картина беше още пред очите му. Бяха го извикали на инструкция за стачката и когато се яви, където трябваше, казаха му — ще става голяма крамола, но най-напред днес ще има митинг пред клуба. До центъра имаше два километра път, групата стъпи върху калдъръма, стана голяма, проточи се, но възбуждението растеше, песента се подемаше от нови гърла.

Отсреща Савов забеляза няколко военни фуражки, те пресякоха улицата и застанаха встрани, като обикновени наблюдатели, той не се разтревожи, малко време го делеше от тази орис, три години беше прекарал из Македонските планини. (Мале, тази страшна окопна война и галериите, пълни със снежна вода. Мръзни с прокъсаните ботуши, и по едно протрито шинелче на предния пост, докато те сменят!) Че като удари съглашенската артилерия, че като се разлетяха дъски и вършинак, камънак и желязо...

Веднъж в една галерия бяха затрупани четиринайсет души, като спря бомбардировката, се втурнаха да ги спасяват. Изваждаха ги един след друг с посинели, подути лица — бяха се задушили, бяха оцелели само трима, в лазарета едно ячко момче от Троянския край се съвзе, отвори плахо очи и попита с голяма изненада:

— Ей, къде съм бе, хора, сякаш се връщам от другия свят...

То се върна наистина, но колко останаха там и нямаше никога да се завърнат. Савов внезапно, по необяснимите капризи на паметта си припомни своя фронтови другар Ангел Петров — Камбера, видя го ясно, сякаш крачеше редом с него, едър, с широки рамене и изпъкнали скули, с почернялo, малко мрачно и сурово лице:

— Монка, от мене да знаеш — говореше той, приведен под ниския таван на галерията, — мирът ще дойде, като тръгнем назад, като сторим онуй, дето го направи-

Digitized by Google

ха болшевиките. Друго спасение за нас няма...

Камбера беше убеден тесняк, от нищо не се стряскаше и на разстрел да го бяха изправили, все това щеше да приказва. Той бе родом от свищовските села, след пробива тръгнаха по различни пътища, загубиха дирите си и повече нищо не беше чул за него. Но споменът за стария фронтови другар изпълни сърцето на Савов с някакво топло чувство на симпатия и малко тъга. Три години делиш хляба, чорбата и тютюна с някого, имаш го и за поблизък от брат, сетне животът те завърти и комай го забравиш...

— Добре е, че сме дружни — обади се някой до него и Савов се откъсна от спомените си, погледна го и го позна веднага, беше Асен Бараков, началник влак. Стъпваше тежко, със спокойна, люшкаща се походка, не пееше, в лицето му имаше нещо съсредоточено и сериозно:

—Нека Стефанов и Бръшлянов разберат на коя страна е силата. Останаха сами... Началници, — допълни той с тон на върховно прevрение и се изплю през зъби.

Точно тогава от отсрещната пряка изневиделица изскочиха група войници и полицаи, насочиха оръжия и се развикаха:

— Спирай... И нататък нито крачка.. Отдръпни се, ще стреляме...

Песента секна, хората пристъпваха бавно напред, стягайки колоните си, без да обръщат внимание на предупрежденията, просто не вярваха, че някой безумник може да стреля срещу мирния невъоръжен народ. Една жена се изстъпи напред, разпери палтото си, като живо разпятие, и извика с плачливо гневен глас:

— Стреляйте бе, убивайте братята и сестрите си, че във войната малко паднаха... Не ви ли стигат, бре... Какво искате още...

Настана тишина, гъста и напрегната, като взрив. Чуваха се само крачките на манифестантите по стария, останал от турско калдъръм.

Тогава отсреща, иззад някаква ограда внезапно екнаха изстрелите, отекнаха високо и оглушително в зимния ден и Савов видя как Бараков се приведе, хвана се за слабините, пригъна се одве и бавно приклекна. Лицето му изведнъж пребледня, сгърчи се от болка:

— Май че ме удариха — рече той изплашен.

Савов понечи да му помогне с нещо, макар че не знаеше с какво, нямаше ни бинт, нито лекарство, но неколцина мъже грабнаха ранения и го отнесоха някъде. По-късно щеше да пристигне вестта, че е починал в болницата.

Хората викаха „ура", сякаш се хвърляха в атака, и като пресякоха полицейския кордон, продължиха нататък към клуба.

Пред Мъжката гимназия наново ги посрещна полиция и войска, но този път никой не посмя да стреля срещу редиците, вдигаха дула и стреляха във въздуха само за да ги изплашат. Улиците се бяха изпълнили с народ, изстрелите го бяха накарали да настръхне в очакване да се случи нещо страшно и зловещо. Имаше железничари, пощенци, служители из канторите, жени, изскокнали от къщи да видят какво става, ученици, напуснали класните си стаи — всякакъв народ. Ръководството реши, че митингът може да стане и тука, манифестацията е излязла сполучлива, някакъв човек, когото Савов не можа да познае, вдигна ръка, заговори високо:

— Другари... Ние протестираме против произволите... Срещу уволненията. Ние се борим за хляба. Борим се за живота. А срещу нас стрелят, нас ни убиват по улиците, като кучета...

— У-у-у! — отекна презрителен възглас.

От съседната улица на гъста колона нахлу полиция и се разнесоха гневни заканителни викове.

Беше 24 декември 1919 година.

* * *

Железничарите от София се вдигнаха на стачка. Горнооряховци напуснаха депата и пощенските станции. Идваше ред на Плевен, хайде, няма време за чакане, трябва да се подкрепят другарите — призивът се предаваше неофициално от гара на гара, защото телеграфът все още работеше. Железничарите са организиран народ, работата им е такава, сам човек нито локомотив ще подкара, нито маневра ще направи, нито телеграма ще предаде и приеме...

Най-сетне от София пристигна куриер с ясна директива — всички на стачка, борбата става обща и на железничари, и на пощенци. Изоставените върху коловозите локомотиви бавно гаснеха и изстиваха, превръщаха се в мъртъв метал. Камбанката замлъкна, гарата опустя. Вятърът гонеше по перона сипкав сняг, жалостиво свиреха телеграфните жици.

Народът се притули по села и тайни квартири, на гарата останаха само началниците Стефанов и Бръшлянов. Като се поколеба, към тях се присъедини и секционният инженер.

Войската и полицията плъпнаха по арести, нахлуха из квартирите безцеремонно, изхвърляха на улицата багаж.

По Коледа акционният комитет (в него влизаха Асен Халачев, Коца Луканова и Георги Цончев) устрои в читалището вечеринка в полза на стачниците. Стече се сума народ и заприщи входовете. Оживлението беше голямо, след това всичко утихна и впери очи напред, завесата се вдигна със скрибуцане, не бяха смазвали скоро макарите, отвори се сцената, излезе напред едно момиче, тръсна късички руси къдрици и гласът му изпълни залата с нещо бодро, радостно, победоносно. Точно в този миг по вратата заудряха приклади, нахлу полиция, вдигна мирните зрители на крак. „Хайде с нас в казармата! — развикаха се офицерите. — Там ще видим кой е кум и кой сват, невинните утре ще бъдат освободени."

Хората мрачни, със сурови лица, изпълнени с ненавист и озлобление, тръгнаха

Digitized by Google

сред конвоя, отвориха портала и ги набутаха напред. Призори заповядаха на войниците да ги бият, но момчетата, свили устни, стояха мълчаливо и никой не мръдна приклад, така ли се удря кротък безоръжен народ.

Пуснаха арестуваните рано сутринта, като задържаха само пощенците и железничарите.

* * *

Симеон Савов се събуди рано след полунощ от смътни, непонятни шумове, но се опомни веднага — някой силно удряше по вратата, чуваха се приглушени, дрезгави гласове, някой се дереше в люта тютюнджийска кашлица.

— Отваряй, да не разбиваме вратата!

Савов очакваше такава покана, сега навсякъде задържаха стачкуващите. Повдигна се бавно от леглото, започна да се облича, като извика на ония да почакат. Шинелът му висеше зад вратата, окачен на един гвоздей, нахлу ръце в ръкавите му, препаса колана.

— Готов съм, господа — рече той, като отвори вратата и се появи на прага. Тонът му издаваше неприкрито предизвикателство. Хайде в казармата, в затвора, където искате, само не на гарата — аз стачкоизменник няма да стана!

Вътре в него се беше пробудило някакво неукротимо упорство.

Събраха ги в Луковит заедно с червенобрежчани. Нова година прекараха на път и рано сутринта на първи януари осъмнаха в казармите на втори артилерийски полк във Враца. Там завариха и мездренци. Беше студено и неприветливо, откъм Вратцата режеше сух, остър вятър, в помещението нямаше никакви печки, но настроението беше бодро. Мездренци разказваха весело за сблъсък с войската край Враца, за това, как са ги издирвали по къщи и плевници един по един и са ги арестували като опасни държавни престъпници. Те даже малко се гордееха с това. Почеха един дребничък железничар — със сухо, мургаво, птиче лице, казваше се Георги Николов, беше подкладвач на гара Мездра:

— Хайде бе, Гоше, покажи си раните...

Човекът се усмихваше неловко в мустаците си и мълчеше.

— Стига с тази история — рече той най-сетне, като отпъди кротко любопитните, събрани край него. — Бог знай какво е станало...

Нищо особено не беше се случило. Като почнала голямата хайка, да ги хващат и да ги връщат на работа, Георги Николов с двама свои другари се укрил в една плевня и се заровил в сламата. По едно време навън се чули гласове и стъпки на подковани ботуши, железничарите спрели дъх и се притаили. Влезли полицаи, започнали да претърсват сламата, като мушкали с ножове и ги приканвали да се предадат. Георги Николов на три пъти усещал как нежът се впивал в плътта му. Остра, режеща болка разкъсвала тялото му, но мълчал, не помръдвал, стискал зъби да не издаде дори стон и да предаде другарите си.

— Герой е Георги Николов — казваха за него мездренци, — стиска зъби и мълчи, а кръвта му тече. Чак като се обадиха Тодор и Доно и той се измъкна от сламата и започна да оглежда раните си...

Подкладвачът поиска от някого цигара, запали и смукна толкова дълбоко, че чак брадясалите му бузи опряха една в друга, усмихна се сякаш виновно и нищо не добави. Беше слабичък човек, само очите му горяха с кротък, но твърд, решителен блясък.

Вятърът навън позатихна, земята под прозорците бавно побеляваше. Започваха нови снегове.

След малко ги изкараха навън, строиха ги по взводове, събраха ги в каре, в карето влезе полковник Стаматов, беше напет, стегнат човек, ординарецът му беше лъснал ботушите до блясък.

— Господа железничари — подхвана той със спокоен, овладян глас. — Вие сте жертва на голяма комунистическа заблуда. Е добре, спирате влаковете, спирате работилниците, фабриките, защото няма материал, хиляди ваши братя остават на улицата, без работа. Кой ще пострада от това? Пак вие, работниците. Със собствените камъни по собствената глава. Правителството е великодушно, който е съгласен — веднага може да постъпи на работа. Няма да му се търси никаква отговорност... Съгласните — две крачки напред, ходом марш...

Савов погледна редицата вляво и след това вдясно — строят остана цял, никой не се поколеба.

— Другари, да се закълнем, че няма да отстъпим — извика някой от задния ред. Савов не можа да познае гласа му.

— Кълнем се! — обадиха се дружно няколко гласа.

— Кълнем се! — догониха ги другите.

Полковникът, неочаквал такава реакция, удари с бича блесналия кончов на ботуша си, изсумтя нещо неразбрано и се измъкна от карето на железничарите.

И тогава започна истински затворнически тормоз. Трябваше да бъде сломен духът на тези упорити и фанатизирани хора, да бъде прекършена пружината, която държеше главите им изправени въпреки мизерията и глада. Взводовете се разпадаха, сформираха ги наново и нареждаха с тон, който изискваше безпрекословно подчинение:

— Виждате ли тази грамада камъни? Първи взвод ще пренася камъните до оградата... Втори взвод ще ги връща на старото им място...

Чу се глух ропот, понесоха се протести, псувни.

— Вече ни третират като каторжници... — рече Симеон Савов.

— Не говори в строя...

Пратиха една част в дърводелските работилници, водата беше замръзнала, накараха ги да движат банцигите на ръце. Оттам ги изведоха под строй в Балкана да секат дърва за домашните нужди на офицерите.

Спяха в голата слама върху пода на

Digitized by Google

бараките и слушаха как през разрезите на прозорците мъчително стене вятърът.

Беше зимата на следвоенната двадесета година. Топливо нямаше, гладът показваше хищните си лакоми зъби.

Агитациите срещу стачката не преставаха. Особено се отличи в своето старание поручик Димитров, той просто мечтаеше за повишение и много искаше началството да забележи усърдието му. Когато кротките му увещания не постигаха целта си, той неизменно пристъпваше към обиди и закани:

— Тука ще изгниете... Въшките ще ви изядат...

— Пу — чу се общ гневен възглас и към офицера полетяха храчки от всички страни...

Осмян, обруган и оплют, поручикът избяга в щаба, подгонен от безпомощна злоба. Железничарите веднага развалиха строя, като се подсмихваха тихичко и с чувство на превъзходство и победа.

Мнозина, обвинени за подстрекателство към бунт, бяха хвърлени в карцера, бити жестоко и оставени без храна. Симеон Савов лежеше върху пода и усещаше с цялото си настръхнало тяло как циментовите стени изсмукват бавно силите му. Сетне ги пуснаха.

Край казармата минаваше железница, по някое време по нея отгърмяваше влак, чуваха го да пухти пред семафора, да потегля и да се отдалечава. Мисълта за това, че стачкоизменници все пак са се намерили, не даваше мира на Савов, изпълваше го с гнусливо презрение.

Той се сговори с още двамина железничари за една саботажна акция.

Беше мъглив зимен ден. Подпъхнаха се под телта, като гледаха да не ги забележат постовете, и се спуснаха по заснежения наклон. Вървяха бавно и предпазливо, приведени ниско над земята. Пролая куче, от близката гара долитаха съвсем отчетливи шумове и стъпките им гърмяха оглушително в душите им. Навикът да се стреля, придобит през войната, караше пръстите много леко да натискат спусъка. Савов си припомни, че със същата тревога през също такава зима преди три години, двамата с Камбера се бяха промъквали край галериите на съседната рота да хвърлят позиви. Позивите бяха написани на ръка от Камбера с едри, ъгловати, печатни букви: „Братя войници. Докога ще търпим? Врагът е зад нас. Край на войната. Напред към София..." Тъй беше писал Камбера и с него двамата разпиляваха тези прости листчета от тетрадка пред позициите на съседната рота и потръпваха не само от студа, макар че Камбера беше много смел мъж. И като вървяха един до друг, там пред галериите на съседната рота Камбера му шепнеше в ушите сурови и страшни думи: „Кръв трябва да се лее.... Трябва да свършим с лампазите и с думбазите, само тогава ще се оправи работата..."

Сетне, като стана пробивът, войската се юрна назад към София и кръв се проля, колкото искаш, но работите пак не се оправиха. Само дето Борис смени Фердинанда, но крушата не бе паднала по-далече от корена си.

Тъй си мислеше Симеон Савов, докато се спускаше към линията — коловозите мъждиво светеха в мъглата и те се приведоха над тях, коленичили върху траверсите. Идеята беше много проста — трябваше да намажат релсите със сланина, да спират влака и да покажат на изменниците, че техният път е неверен и делото им е позорно.

Върнаха се назад, като се провряха предпазливо под телената ограда и зачакаха първия влак да видят какво ще стане.

Влакът пристигна след половин час, като пъхтеше глухо из гъстите мъгли. Чуха го ясно да спира на светофара, почака там и когато, види се, му бяха дали зелен сигнал, опита се да тръгне и не успя. Чу се само как бързо и на висок, празен оборот се завъртяха колелата на локомотива и композицията подръпна, но не потегли. От локомотива слязоха хора, от гарата се обадиха други, сетне наново опитаха, буферите звънко се обадиха, но вагоните останаха все така неподвижни. Локомотивът беше безпомощен да измъкне композицията и по нанагорнището.

— Дай пясък, дай пясък.., — нареждаше някой.

— Свърши ми пясъка, свърши ми пясъка... — отвръщаше му друг от локомотива.

Симеон Савов слушаше суетнята край семафора, обърканите гласове и изпита внезапен прилив на отмъстителна и зла рарост. Той презираше дълбоко ония, които се бяха предали на господарите за парче хляб, изтръгнат от устата на техните другари. Беше готов да ги ругае, да се бие с тях, да ги учи на доблест и на класова съвест. Но засега стигаше и сланината...

По време на втория опит ги заловиха на самото място, върху линията — що бой трябваше да се понесе, що глад да се преживее — защото в карцера ги лишиха и от хляб, и от вода. И те лежаха съвсем изнемощели върху тънката слама и триеха гърбове, за да се постоплят. Но оцеляха. Жилав е човек и устойчив, като има воля и убеждение, че е прав, и като има другари край себе си.

Освободиха ги от карцера, защото беше дошъл генерал Христов, командир на инженерните войски, да не пропуснат неговото толкова полезно словесно пред железничарите...

— Момци — разхождаше се пред строя генералът и гласът му беше много кротък и много благ. — Вие трябва да разберете, че стачката ви е безсмислена. Излишно е да се противите повече. Правителството е склонно да ви прости и да ви върне в държавните квартири... И разграбеното от някои наши самозабравили се хора също ще ви бъде върнато. Излишно е да се инатите, защото всичко ще остане за ваша сметка и за сметка на гладуващите ви деца.

Генералът беше страшно разтревожен за съдбата на железничарските деца, той не

Digitized by Google

искаше нищо друго освен да ги спаси от гладна смърт. Неговата превзета кротост и измамните му думи ядосаха Симеон Савов. Той подвикна на стачниците и ги подкани да обградят генерала по-отблизо, за да се получи един по-задушевен и откровен разговор. Всъщност Савов искаше малко да сплаши този бляскав, надут офицер, чиято униформа, напереност и властническо самочувствие така крещящо се открояваха на фона на цялата тази казармена мизерия — тълпата гладни, окъсани хора, в стари шинели, преминали през окопите на три войни. Постройките в дъното — порутени и изоставени през войната, озъбили сиви тухли, потъмнелите бараки, излинели от многогодишни дъждове — една картина на следвоенно запустение и разруха.

— Хайде, момчета, по-близо до господин генерала...

И стачниците се раздвижиха, разпериха се като ветрило и настъпиха напред. Една мирна маневра, която се видя твърде подозрителна на генерала. Той се изплаши, забрави увещателния си тон и като вдигна бич над главата си, изкрещя свирепо:

— Назад, ще ви науча аз, кучи синове!

Гарнизонът беше вдигнат в тревога, дотърчаха войници с гранати в ръце и застанаха под прозорците.

Симеон Савов и другарите му, за кой ли път вече, наново опитаха безпощадния студ на карцерите, спяха в изби върху сламата, ядяха само булгур, но бяха дружни, не се предадоха, издържаха докрай на мъки, на лишения и унижения.

* * *

Стачката утихна под хищното настъпление на глада, разядена от политически несъгласия, подкопана от предателство.

Настъпиха дни на униние, на отстъпление, на отмъщение на властниците.

Като пътува три дена по запустелите зимни пътища, Симеон Савов се завърна в Телиш. Още на другия ден стачният комитет го призова в Плевен, за да бъде укрит, защото над главата му висяха тежки обвинения за бунт и подстрекателство към неподчинение.

Приеха го като свой в дома на стария комунист Атанас Гърков.

В града вълуваше невероятен глад. Видът на изнемощелите, гладни деца — бледи като тревица, расла под камък, с големи печални очи — свиваше сърцето. Пари нямаше, продуктите привършиха, топливо не достигаше...

Един ден Гърков заведе своя гостенин в канцеларията на кооперация „Освобождение". Бяха намерили отнякъде дърва, печката меко пърпореше в ъгъла, в стаята беше топло и уютно. Към обед на вратата се почука и като изтупаха шумно цървулите си на прага, в стаята влязоха двама селяни, загърнати в ямурлуци, с високи кожени калпаци.

Савов трепна и като изхвърлен от пружина скочи от мястото си. В едрата, плеща фигура на първия, който беше влязъл, той веднага по ударите на сърцето си позна Камбера, своя стар другар от Южния фронт.

Не се стърпя, прегърна го и усети върху раменете си яките удари на дланите му:

— Братко, жив ли си?

— Живи сме, нашето семе е жилаво, не се изтребва лесно — рече Камбера, оголил в усмивка белите си зъби под ръждивите опушени мустаци.

— И кой вятър ви довея насам? — продължаваше да разпитва зарадван Симеон Савов.

— Случаят е добър — отвърна Камбера. — Акционният комитет за подпомагане на стачниците в село Стижерин и околните села с помощта на нашите учителки събра над 1200 килограма брашно, фасул, картофи, свинско месо, дрехи и ви ги караме. На ваше разположение. Надявам се, няма да ни откажете.

Излязоха навън. Валяха ситни коси снегове. На улицата стояха неразпрегнати няколко каруци и конете, заметнати с чулове, бодро позвънваха със зиловете си.

— Хайде, къде ще трябва да разтоварваме — попита Камбера, като се хвана за първия чувал.

— Да знаеш през последните дни все си мислех за тебе — говореше му Савов. — Сякаш нещо ми казваше, че тази среща ще стане...

— Бог не сее, не копай, той хора събира — отсъди Камбера с весела усмивка в гласа.

Симеон Савов гледаше фронтовия си другар с навлажнени очи.

Николай ТОДОРОВ

Digitized by Google

СЪЮЗЪТ МЕЖДУ ЗАВОДА И ПОЛЕТО

ИЛЯ ФОНЯКОВ

Прасковия Василиевна Пономарьова работи в животновъдна ферма. Но в същото време тя може с пълно основание да каже (и да потвърди с документи), че нейното работно място е Ленинградското оптико-механично обединение, чиято производствена марка — ЛОМО — познават фотолюбителите от цялата страна. Това е обединението, което прави кинокамери, микроскопи, най-фини прибори.

Социалното положение на Прасковия Василиевна би могло да предизвика недоумение у някой социолог: каква е тя в края на кариерата — представителка на селячеството или на работническата класа? А самата Пономарьова би могла веднага да добави, че като пълноправна работничка в ЛОМО тя е била миналата есен една от първите почиващи в новия пансионат „Нева", построен от Ленинградското обединение на брега на Черно море. Този пансионат още от първите дни получил широка известност и даже нашата беседа с генералния директор на Ломо Михаил Памфилович Памфилов беше прекъсната от телефонен звън: един от колегите директори деликатно се интересуваше няма ли там да се намери за него местенце за следващия месец.

— Така е — усмихна се Михаил Памфилович, като остави слушалката. — Но изобщо ние не забравяме нито за минута, че пансионатът е построен за нашите работници. В това число и за онези, които се трудят в помощното стопанство, което толкова ви интересува.

От тези думи „помощно стопанство" изведнъж повя на нещо полузабравено, отдавнашно, повя на следвоенното ми детство. Аз неволно се усмихнах и генералният разбра тази усмивка:

— Какво, спомнихте си старото? А нашето стопанство е точно от тези, старите. Първата следвоенна година ни отделиха земя. После, след няколко години, дойде времето на ликвидирането на „помощните" и повечето от директорите с радост се разделиха с тях. А ние опазихме своята Тарасовка, макар че аз през тези повече от тридесет години директорстуване неведнъж слушах: остави този товар, занимавай се с пряката си работа — оптика и механика. Какво общо може да има оптиката с доматите? Анахронизъм никакъв. Но ние продължавахме да развиваме Тарасовка — преди всичко като свой крайградски оздравителен комплекс, като „градче на здравето".

От „градчето на здравето" започна моето запознанство с Тарасовка, която се намира на осемдесет километра от Ленинград, зад курортните зони на Сестрорецк и Зеленогорск, сред езера и борови гори.

На езерото лятно време и на лодка можеш да се повозиш, и на риба да отидеш, и на лебедите да се полюбуваш.

А наблизо, в боровата гора, е вилното селище — деветдесет къщички, всяка за по три семейства, или двеста и седемдесет семейства с децата и всички домашни имат едновременно удобна и евтина вила. И още — построеният преди шест години целогодишен пансионат „Дъбчето" по същество е голям съвременен хотел сред строгото великолепие на северната природа.

Освен главния корпус в „Дъбчето" има и малък. Него понякога наричат „дом на младоженците", защото щастливите млади двойки действително се ползват с предимство: първи да прекарат под неговия покрив своя меден месец. Тук е тишина, почти до-

Съкратен превод от „Литературная газета", брой 5, 1979, с. 10.

Digitized by Google

машен ютъ, килими, мека мебел. Обстановката предразполага човек да пази чистота като у дома си, да се грижи за всичко като за свое.

Грижливо подреденото и поддържано градче за отдих играе, както ми казаха, немалка роля и в това, че ЛОМО много по-малко, отколкото други големи предприятия в града, страда от текучество на кадрите и от нарушаване на производствената дисциплина.

Широко разбира грижата за хората Михаил Памфилович Памфилов, в далечного минало старши майстор на това предприятие, а сега, ето почти 30 години негов ръководител, далновиден стопански политик, държавен човек. За него тази грижа е всекидневна и необходима, изискваща неотслабно внимание. Не случайно ЛОМО винаги се е славило и с добро медицинско обслужване, и с уредено обществено хранене, и със спортни традиции. Днес във всичко това не последно място заема Тарасовка.

На подредените за обед масички в главния корпус — пресни домати и краставици. Собствени. Главната особеност на Тарасовка се състои именно в това, че градчето на здравето съществува тук в комплекс с помощното стопанство, по същество неголям совхоз, чиито поля и ферми са разположени съвсем наблизо — разбира се, достатъчно отдалечени, за да не тревожат почиващите различни производствени шумове и аромати.

Впрочем и едното, и другото тук са минимум. Защото около фермите не киснат по цели седмици камари оборска тор. Не се застояват, за да се покрият с кора купчини сговарена, както попадне, изкуствена тор. Не стърчат, където трябва и където не трябва, варели с гориво. Моят бележник е пълен с цифри, мога да ви съобщя колко крави и телета има в тарасовската млечностокова ферма и колко квадратни метра заемат парниците. И все пак мисля, не в цифрите е главното: главното, което отбелязват в Тарасовка, е изключително високото равнище на организацията на производството, която безусловно е резултат от „симбиозата" с крупното съвременно предприятие, от неговото облагородяващо влияние.

Понякога, защо да скриваме, и в благополучен колхоз или совхоз ще видиш на тиха полянка забравена брана с прорастнала между зъбците ѝ трева или кой знае кога и защо изкопана канавка със свлечени брегове. В Тарасовка е изключено да видиш такова нещо. Нейният делови работнически ритъм я сродява с ритъма на добре подреден цех. Буци влажна земя и глина не успяват да просъхнат на високите колела на спрелите на обед трактори. И не случайно навярно в листовката за съревнованието на доячките от Виборгския район (на негова територия се намира Тарасовка) представителките на помощното стопанство на ЛОМО заемат първо, второ, четвърто и пето място. Тези показатели ще изглеждат още по-внушително, ако вземем предвид, че на тарасовската ферма доячките са всичко на всичко четири, като не се считат заместничките. Излиза, че челниците са сто процента.

В самия център на селището е вдигнал като семафор къса ръка неголям строителен кран: строи се жилищен дом с тридесет и шест квартири. Строи го, както и всичко тук, ЛОМО за сметка на свои фондове. Строи доброкачествено и бързо; само в последно време тук израсна нов двор за двеста глави добитък, телчарник с пълна механизация, склад за съхраняване на продукцията. Всъщност загубите при транспортирането и съхраняването, за които толкова се говори и пише в последно време, в Тарасовка практически са сведени до нула. Строителите живеят тук в специално оборудвано общежитие хотелски тип.

А когато в стопанството настъпва време за усилена работа — сенокос или бране на зеленчуци, на помощ с голяма охота идват обитателите на вилното селище. Подчертавам: с охота. Защото знаят, богатството, което е дала земята, тук не може и не бива да пропада.

Разбира се, всички основни работи се изпълняват от постоянни работници, участието на гражданите не е чак толкова голямо. При това Тарасовка все пак е „минисовхоз" към огромното предприятие, работещи почти изключително за „вътрешния" пазар. Не, не само за „градчето на здравето": и в града, и в заводските столове се появяват сред зима същите пресни краставици и домати, работниците от предприятието могат да си купят месни продукти „собствено" производство, което естествено, намалява до известна степен напрежението в работата на търговската мрежа по близките улици. Все пак не е дребна работа за една година стотици тонове мляко, стотици тонове месо, милион яйца първо качество. И това показва, че ненапразно толкова години поред Михаил Памфилович Памфилов, старейшината на „директорския корпус" на ленинградската индустрия, рано сутрин пристига в Тарасовка и лично инспектира всички звена на оздравителния комплекс и на помощното стопанство.

И ненапразно, видимо, в съвременни условия се връщаме — на нов етап, в ново качество — към помощните стопанства: вече са отделени земи на много крупни ленинградски предприятия, вече идваха в ЛОМО представители на Кировския завод да погледнат, да наберат опит.

Но покрай всичко това мисля си още: а може би, ето такава Тарасовка е не само подкрепа днес, но в известен смисъл лаборатория, работеща за бъдещето? Може би подобна форма на благотворна във всички отношения „симбиоза" на промишлено предприятие със селскостопанско подразделение не е единствена? Та каквото и да се говори, в селското стопанство потребността от работна ръка не е еднаква през цялата година. В моите бележници са се запазили няколко записки от различно време, които се отнасят до опита да се устрои своего рода кооперация между промишле-

Digitized by Google

но предприятие и селскостопанско производство. При което става дума не за така наречените аграрно-промишлени комплекси, в състава на които влизат като правило неголеми предприятия, преработващи продукцията на същото селско стопанство, а за съвсем други неща.

В Казахстан в памукотекстилен комбинат ми разказваха за опит да се установи постоянно сътрудничество с близките совхози, за да може в най-усилното време за селскостопанските работи известна част от работниците да се трудят на полето, а през останалото време — в цеховете на комбината. При сегашното развитие на транспорта не е проблем да се превозват хората ежедневно по 20—30 километра.

В една от северните области чух; работнички от местната кожарска фабрика на цели смени работят по една седмица във фермите на обезлюден крайградски совхоз. А това, че всяка година граждани прибират картофи — не съдържа ли то, покрай суровата необходимост, още известно делово „подсказване"? Щом селото не може да мине без помощ от града, защо всъщност това всяка година да става като че ли за първи път, с някакви партизански щурмови методи? Не е ли по-добре да се направят връзките постоянни, планирани? За начало може да се построят за гражданите на територията на стопанствата удобни жилища, които в останалото време на годината биха могли да служат за бази за отдих или за профилакториуми? А в перспектива би могло да става дума не просто за шефство, а даже за някакви междуведомствени обединения или фирми. Какви организационни форми са възможни тук — да гадая не се заемам, — но може би в тези фантазии не всичко е така фантастично. Та в края на краищата в целия свят се наблюдават в нещо аналогични процеси. Фигурата на гражданина селянин е съвършено определен социален тип на динамичния двадесети век.

Така може би и Прасковия Василиевна Пономарьова с нейната двойна социална принадлежност е също в известна степен „човек от бъдещето"?

Digitized by Google

ЕФЕКТИВНА РЕАЛИЗАЦИЯ НА МЛАДЕЖТА В ТЪРГОВИЯТА

Комсомолската организация на стопанското предприятие „Нармаг" — София два пъти е награждавана от Централния комитет на Комсомола с вимпел „Петимата от РМС". От нейните редове само през миналата година в Партията бяха приети четиридесет и един млади комунисти, които получиха поръчение да съдействуват за активизиране на комсомолските дружества. Двама от тях са и членове на учрежденския партиен комитет. Но особено оживление в дейността на организацията се почувствува след Писмото на първия ръководител на Партията и държавата, адресирано до Централния комитет на Комсомола. Извършен бе обширен анализ на цялостното ѝ състояние. Съобразно специфичните условия новите критерии и изисквания бяха конкретизирани в три програми. Във всяка една от тях са концентрирани вижданията, замислите и бъдещите действия на партийния комитет, на Комсомола и профсъюзите.

* * *

Несъмнено успехите на комсомолската дейност в предприятието се определят най-вече от правилното, компетентното ръководство на учрежденския партиен комитет и на първичните партийни организации.

В своята програма партийният орган се е постарал да намери онези основни звена, които ще осигурят неговото ефективно политическо ръководство. Първото от тях засяга по-пълната мобилизация на силите, творчеството и ентусиазма на младежта и Комсомола за икономическото развитие на предприятието.

В тази област сега партийният комитет, бюрата и първичните партийни организации се стремят по-отблизо и по-конкретно да ръководят, контролират и подпомагат дейността на комсомолските организации и дружествата в борбата за социално-икономическо развитие на стопанската единица и за изпълнение на търговско-финансовия план по всички показатели. Съдействуват учрежденският комитет на ДКМС да заеме по достойнство своето място, своя дял при въвеждането на бригадната организация на труда, на вътрешностопанската сметка, на най-съвременните нормативни изисквания. Младите хора непрекъснато да проявяват творчество и инициатива за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда.

Системна и целенасочена работа се извършва за укрепване и увеличаване броя на младежките колективи. Същевременно партийните

Digitized by Google

органи и организации подкрепят участието им в движението „Младежки труд, учение и творчество за високо качество и ефективност". Разширява се и се масовизира починът „Всеки посетител—информиран, всеки клиент — консултиран".

Определено може да се каже, че партийните бюра и организации значително подобриха дейността си за активното включване на младите специалисти и работници в прегледа по техническото и научното творчество на младежта и особено за най-тясното свързване на този въпрос с ускоряваното внедряване на техническия прогрес.

Естествено, така поставените задачи не могат да се решат, ако комунистите не осъществяват боева и ползотворна идейновъзпитателна работа сред младежта. Ето защо партийните организации извършват по-целенасочена дейност за подобряване системата за марксистко-ленинска пропаганда, за довеждане докрай преустройството на идеологическата работа. Партийните бюра изпращат най-добрите комунисти — административни и стопански ръководители, с поръчение като пропагандисти и лектори в системата на комсомолската учебна година. На свои заседания анализират, оценяват ефективността от работата в това отношение на самите комсомолци.

Повече грижи се полагат за разширяване на движението на наставниците като действена форма за предаване на челния опит и като средство за подобряване на възпитателната работа сред младежта. Затова броят на наставниците в предприятието постоянно се увеличава. Заедно с педагози, психолози, майстори, бригадири, челници в труда те участвуват в разговор на тема: „Моят дълг и отговорност пред младото поколение".

В центъра на идеологическата работа на комсомолската организация и дружествата се поставят въпросите на класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание. Цялата дейност е съсредоточена в три главни момента: 1300-годишнината от основаването на българската държава; 35-ата годишнина от социалистическата революция в България; изучаването на живота и делото на основателя на Партията и патрон на района Д. Благоев.

Комсомолската организация поддържа дружески връзки с граничната застава „Юнак". Младежите провеждат съвместни срещи с отличниците в бойната и политическата подготовка, а те от своя страна гостуват на комсомолците — първенци в социалистическото съревнование. С тези и други инициативи се издига патриотичното възпитание на младите търговски работници.

Съвършено правилна е грижата на партийния комитет за непрекъснато повишаване образователната и професионалната подготовка на младежта. За тази цел се оказва съдействие и контрол на административното ръководство. Изисква се то да осигури необходимата материална база за производствената практика на учащите се от Търговския техникум. Целта е — да се създадат условия за съзнателно отношение към трудовия процес, веднага след дипломирането на учениците да се осигуряват подходящи работни места и се вземат бързи мерки за приобщаването им към трудовите колективи.

За да се осъществява не на думи, а на дело преломът в дейността на Комсомола, партийният комитет оказва системна помощ за решително подобряване организационното и политическото състояние на комсомолските дружества и цялата организация, за засилване на партийното ядро в младежките производствени единици. Към комунистите, които работят сред младежта, се предявява висока взискателност и отговорност. При приемането на самоотчетите се прави оценка как те работят с младите хора, как участвуват в живота на комсомолските дружества, на организацията. Засилва се и взискателността към работата

Digitized by Google

на дружествените комитети за цялостното обхващане на несъюзната младеж. Партийните организации следят за издигане на младежи и девойки с изявени организаторски качества на отговорни постове, за подготовката на комсомолските кадри и активисти за бъдещи членове на Партията.

В учрежденския партиен комитет има пълна убеденост, че приетата програма ще се осъществява толкова по-пълноценно, колкото по-своевременен, действен е контролът при изпълнението на отделните мероприятия. Затова на неговите заседания редовно се изслушват информации от партийните бюра, от ръководствата на търговските отдели, от самите комсомолци. Прави се задълбочен, критичен анализ на допусканите слабости, поставят се нови задачи, нови изисквания.

Разбира се, от изключителна важност е самата комсомолска организация „Лиляна Димитрова" да се стреми да внася нов дух, да построява своята дейност в съответствие с по-високите критерии и изисквания. Разгърне ли човек приетата за тази цел от нея програма, веднага ще забележи една взаимообвързаност с партийните замисли, че тя е тяхно продължение и конкретизация.

Азбучна истина сега за комсомолската организация е, че главен измерител за ефективността на нейната дейност е реалният принос на младежите в изпълнението на насрещния план на предприятието, за превръщане в дела стратегическите изисквания на XI конгрес на БКП и Националната партийна конференция. Затова и учрежденският комитет на ДКМС, и дружествените комитети се стремят към непрекъснато обогатяване на трудово-възпитателния процес. Полагат усилия без никаква самоцелност и формализъм, напротив — мобилизиращо, силно въздействуващо да се провеждат всички мероприятия, насочени към изграждането на комсомолците като творчески мислещи личности и висококвалифицирани специалисти. Пример за това е сегашната им дейност по прегледа за работа на младежките обекти, за непрекъснатото усъвършенствуване и организиране на съревнованието, в което най-правилно да се прилагат моралните и материалните стимули.

Сериозна грижа за комсомолската организация е организационно-политическото укрепване на младежките обекти. Ценна в това отношение се оказва обмяната на опит с ръководителите и комсомолските отговорници на тези обекти. За техни ръководители с постоянни поръчения се изпращат най-добрите млади комунисти и комсомолци.

Важно място в общата дейност на целия колектив заема повишаването на културата на търговското обслужване. Комсомолците не са далеч от тази грижа. Затова и новопостъпилите младежи и девойки се включват в движението на кремиковските металурзи „Да овладеем майсторството и достигнем резултатите на челника в труда и ученето". Сега 114 първенци и 372 други комсомолци активно участвуват в това движение. Тези постижения не се считат за предел и поради това всяко тримесечие учрежденският комитет на Комсомола изслушва доклади от дружествените комитети за работата им по този и по другите младежки почини и инициативи, свързани с културата на търговското обслужване. Един от тях е починът на известния съветски наставник Степан Витченко. Културата на търговското обслужване се свързва много умело и с повишаването на образованието и квалификацията на младите търговски работници. Но тя е немислима без усъвършенствуване на социалистическата организация на труда, без дисциплината. Затова сега извършва специален преглед по тези въпроси. Цели се да се установи младежкият принос, да се разкрият още редица неизползвани възможности, да се видят в перспектива някои специфични проблеми.

Комсомолската организация има амбицията масово и пълноценно да включи всички млади търговски работници и служители в по-ната-

Digitized by Google

тъшното развитие на техническото и научното творчество. След преразглеждане на състава на клубния съвет за техническо творчество е изработен план за масовизиране на движението. Основно внимание е отделено на специалната и научната пропаганда, на връзките със сродни клубове, провеждане на конкурси по професии, участие в Десетия национален преглед... Може да се добави още за мерките за внасяне на изменение в инженерните проекти, за облекчаване труда на търговските работници, за пропаганда на най-новите постижения в областта на търговията.

Учрежденският комсомолски комитет се стреми да влага действително нов подход в планирането, организацията и осъществяването на идейновъзпитателната работа. Главното е да се подобри пропагандата на марксистко-ленинските знания и да се доведе докрай преустройството на идеологическата работа сред младежите и девойките. За целта се използват някои интересни форми. Учрежденският партиен комитет е организирал разговор на тема: „Моят дълг и отговорност пред младото поколение" и това е сигнал за участие на младежта в него. Но тук се преследва и друга цел — разширяването на движението на наставниците като действена форма за идейновъзпитателната работа.

Друга, оригинална форма за възпитателна работа е действуващият „Клуб на девойката". Всеки месец той организира различни инициативи, които предизвикват оправдан интерес сред членовете на организацията. Те слушат цикъл от лекции по основи на комунистическата нравственост, по международното положение, как да се слуша и разбира музиката... В клуба гостуват участници в съпротивата, организират се срещи с творци на красотата и герои на социалистическия труд. Тук младите хора могат да научат също как трябва да се посрещат гости, какви грижи трябва да се полагат за облеклото през пролетта, какви нови факти са открити във връзка с историята на София и още много други неща. Този опит заслужава внимание и от други предприятия от търговията, в които преобладават девойките и жените.

Всестранни са и грижите за развитието на физкултурата и спорта. Активно участие вземат младежите и девойките в покриването на нормите на спортния многобой „Родина", в спартакиадата на търговските работници и в масово-оздравителния преглед „Здрави, силни, работоспособни". Прави се предложение и за използване на районната спортно-туристическа база. Изработен е подробен спортен календар, обхващащ както масово-оздравителни мероприятия, така и състезания по отделните видове спорт.

За да се подобри и обогати животът в организационно неукрепналите дружества, учрежденският комсомолски комитет е възложил поръчения на своите членове да поемат личната отговорност за тяхната работа. Мерки и контрол над дейността на дружествените комитети се предвиждат по издирването и привличането в комсомолските редове на нови младежи и девойки. С помощта на партийния комитет и партийните бюра учрежденският комитет на Комсомола се стреми да подобри работата си с някои от своите членове, показали данни за приемане в редовете на Партията. Ценен е също ежегодният преглед на младите активисти, като особено внимание се отделя на резервните кадри. Заедно с членовете на дружествените комитети и отговорниците на комсомолските групи те участвуват в занятията на низовата школа за обучение на актива. В нея се включват и комсомолските отговорници на младежките производствени единици.

Твърде рационално се използват и други форми на работа. Предвижда се например преглед на дейността на комсомолските контролни органи. Изградени са комсомолски контролни щабове, които от своя страна ръководят съответни контролни постове във всички младежки

Digitized by Google

магазини. Чрез тях ежедневно се следи за дисциплината, за спазването на търговските правила и пр. Предприемат се и съвместни проверки със съответните комисии за народен контрол.

Комсомолската организация на „Нармаг" не затваря своята работа в рамките на собствените си проблеми. Освен дружбата с граничното поделение учрежденският комитет помага за подобряване на комсомолското ръководство на пионерската дружина при 20-то основно училище „Анушка Драгиева". Предстои например да се разгледа работата на клуба на отрядните ръководители и да се набележат мерки за активизиране дейността на пионерската дружина.

За да бъде дейността сред младежите силно въздействуваща, високоефективна, комсомолският комитет се стреми да създава условия за ритмично и пълноценно изпълнение на всички задачи, които той сам си поставя.

* * *

Много въпроси от работата на Комсомола в предприятието засягат профсъюзните организации и комитети. Ето защо съвместната им дейност се направлява от общ план. По този начин се улеснява и разграничаването на функция между двете обществени организации.

Съвместният план е съставен в две главни направления: засилване участието на младежите в социалистическото съревнование и подготовката и възпитанието на младите кадри в предприятието.

Първото направление се основава на широката съвместна организаторска и масово-политическа работа за изпълнение на решенията на XI партиен конгрес, Националната партийна конференция и Писмото на др. Т. Живков. В тази връзка учрежденският комитет на Комсомола и учрежденският профкомитет възлагат поръчения на младите търговски работници за активно включване в съревнованието с лични и колективни творчески планове, за пълноценното им участие в разкриването на резервите, за повишаване на културата на обслужването в младежките обекти.

Двата комитета съвместно със стопанското ръководство организират състезания, викторини, конкурси за най-добър търговски работник, управител на магазин, касиер, стоковед и пр. Заедно с това се изучава и популяризира опитът на най-добрите млади търговски работници.

Много грижи се полагат и за създаване на най-благоприятни условия за труд, бит и почивка на младежите. За осигуряване на подходящ социално-психически климат както в бригадата, така и в най-малките колективи. Само по този начин е възможно да се изявят всички способности на младите хора, да се създаде обстановка, благоприятствуваща повишаването на тяхната квалификация.

Второто направление се реализира също чрез богатство от форми. Част от тях целят да се формира социалистическо отношение към труда или възпитание в духа на трудовите традиции на класата. Например комсомолските дружества и профкомитетите в предприятието са организатори на шефство над отделните паралелки от Икономическия и Търговския техникум, които подготвят кадри за предприятието. Още от учебното заведение бъдещият търговски работник чувствува грижите на трудовия колектив, които продължават и след неговото завършване. Когато той постъпи в „Нармаг", да бъде посрещан по подходящ начин, да се осигури продължение на неговото трудово възпитание. Новопостъпилите кадри се приемат тържествено в редовете на работническата класа. Провеждат се вечери портрети на млади търговски работници, по подходящ начин се отбелязва и получаването на първата заплата.

Digitized by Google

Провеждат се дискусии, балове, срещи с младите семейства, младежите се включват в различните звена на художествената самодейност.

Трудовото възпитание се постига и чрез утвърждаването на висока дисциплина. Затова комсомолският комитет и профкомитетът насочват младите търговски работници да участвуват в движението за образцова социалистическа дисциплина.

Ако направим една равносметка на постигнатото, стигаме до извода, че насоката на дейността на партийните и обществените организации е правилно определена. Те са успели да разграничат функциите си в отношението си към младежта. Изменил се е подходът, чиято съществена черта днес е комплексността. Ново е и богатството на форми, които се прилагат и които не се дублират, а се допълват независимо от спецификата си. На този фон постигнатите резултати са насърчителни. Новият дух, новата атмосфера, новата постановка на въпросите се посрещат с интерес от младите хора, стимулират ги за творческа изява в труда, в обществения живот, в културната дейност. Разбира се, все още има какво да се желае в преодоляването на всичко, неотговарящо на съвременните условия. Но едно е ясно — правилният подход е в състояние да не допусне самоцелност, формализъм. Поставените задачи са реални, те са осигурени и материално, и организационно. Щом това е така, не остава друго освен борба за тяхното колкото се може по-пълноценно изпълнение.

Не бива да се мисли, че цялата тази сложна дейност протича гладко. Съществуват трудности от най-различен характер. На първо място е недостатъчната материална база. Малко са местата, където може спокойно и пълноценно да се организират различните мероприятия. Недостатъчна е базата за физическата култура и спорта, особено що се отнася до спортните площадки. За да се решат тези въпроси, е необходима намеса от страна на заинтересованите инстанции и преди всичко на тези от районните ръководства.

Мащабността и целенасочеността, с която се решават задачите по ефективната реализация на младежта в СП „Нармаг", е добър атестат за ръководствата на това търговско предприятие. Като се прибави и дръзновението на младите, готовността им да се трудят и да се учат, ясно е, че в колектива е поставено едно солидно начало за истински прелом в решаването на проблемите на Комсомола и младежта.

Константин ИСКРОВ

Digitized by Google

ПО-НАТАТЪШНО ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ ПОДХОД

Разработени и утвърдени са нормативните актове за прилагане на икономическия подход в специфичните условия на хранително-вкусовата промишленост, външнотърговската дейност, промишлеността, транспорта, строителството, международния и вътрешния туризъм. Предстои да бъдат обсъдени и утвърдени нормативните актове за икономическия подход в сферата на вътрешната търговия и услугите, в материално-техническото снабдяване, научната и проектантската дейност, дейностите в нематериалната сфера (просвета, здравеопазване, култура, социално осигуряване, физическа култура) и селищните системи.

Следователно през 1980 г. икономическият подход ще намери практическо приложение в цялото народно стопанство, като на базата на натрупания опит той ще действува и през VIII петилетка.

Кое е общото в планирането и специфичното в строителството, транспорта и международния туризъм?

Усъвършенстването на планирането в тези народностопански отрасли е върху основата на общите за цялата икономика изисквания. А те са:

преимуществено нарастване на обществената производителност на труда при най-пълно използване на интензивните фактори и ускорено внедряване на научно-техническия прогрес;

последователно прилагане на ленинския принцип на демократическия централизъм в планирането с оглед по-добро съчетаване на плановата работа в центъра с планирането от долу на горе, върху основата на инженерните проекти;

намаляване броя на централноутвърждаваните показатели с оглед създаване на условия за разгръщане инициативата и творчеството на колективите;

балансово обвързване на плановете, гарантиране на основните материални баланси чрез задължителните планови задачи;

повишаване ролята на стопанските договори при използването на социалистическите пазарни условия и укрепването на социалистическата планова дисциплина;

повишаване ролята на петгодишния план като основна форма на планово ръководство;

разширяване хоризонта на планиране с комплексните програми за научно-технически прогрес за следващите 10—15—20 години.

Digitized by Google

Спецификата при определяне на задължителните планови задачи е главно в имащите натурално изражение, с които се осигуряват националните баланси.

На строителните стопански организации на първо място се утвърждава задължителната планова задача за реализация на готовата продукция в натурално изражение — въвеждане в действие на обекти, подобекти и етапи с производствено, жилищно, социално-битово и културно предназначение.

За транспортните организации се определят превозите на основните видове товари:

На туристическите стопански организации се утвърждават валутното салдо и валутните постъпления по направления и заетост на легловата база — брой нощувки на едно легло.

Другите два задължителни планови показателя са общи за транспорта и строителството — задължителната задача за обема на чистата продукция и валутните постъпления от износа и лимит за вноса.

С тези задължителни показатели държавата гарантира изпълнението на основните народностопански пропорции и лежащите в тяхната основа материални баланси с решаващо народностопанско значение. А чрез показателя за чиста продукция се постига задачата за изпълнение на основния, синтетичен показател за икономически растеж — националния доход.

Със задължителните държавни задачи в натурално изражение, които пораждат договорни задължения, се създават икономически стимули и принуда към министерствата, стопанските организации и техните поделения за съсредоточаване усилията към стриктно и ритмично изпълнение на плана по асортимент и в определените срокове. Наред с натуралните измерители на приноса на производствените единици в изпълнението на единния народностопански план от особено значение е и показателят за обема на извършената работа, измерен чрез чистата продукция. Този показател насочва производителите към намаляване материалоемкостта на продукцията и относителния дял на скъпи възли и детайли, показва ефективността на разходите на труд в създаването на продукцията.

Както и в другите отрасли и дейности на материалното производство, наред с посочените показатели за задължения към обществото се утвърждават и показатели, с които по същество държавата осигурява необходимите ресурси за достигане на планираните държавни задачи. Това са лимити и нормативи за снабдяване със суровини, материали, горива и енергия, дефицитни машини и съоръжения (стокови фондове на основни групи хранителни и нехранителни стоки за туристическите стопански организации), численост на персонала.

Този принцип на определяне на задължителните планови задачи се прилага и в отношенията между стопанските организации и техните поделения: на транспортните — основни видове товари за обработка и нормативна себестойност; за строителните — завършени и въведени в действие обекти, подобекти, етапи и завършени натурални видове работи, сметна себестойност по проектосметни документации за строително-монтажните работи; на туристическите — продажби на групи стоки, стокооборот и нормативна издръжка на 100 лв. продажби по групи стоки и др.

Независимо от принадлежността на стопанско-производствените единици към един или друг от тези отрасли на тях се утвърждават и задачи за внедряване на научно-технически постижения, челен опит и лимит (норматив) за численост на персонала.

Следователно освен задължителните показатели на входа на стопанската система (осигуряване на необходимите ресурси) и на нейния

Digitized by Google

изход (задълженията към обществото) всички останали показатели са дело на трудовите колективи, на хората, чиито заплати зависят от крайните стопански резултати.

* * *

Сега първостепенна задача и отговорност на партийните комитети, на комунистите от заводите, предприятията и стопанските организации, от министерствата и ведомствата е да мобилизират усилията на работници и ръководители за използване и реализиране в практиката на новите широки икономически права и отговорности, които им се предоставят. Да създават всички условия за разгръщане на инициативата от долу, на която нашата партия гледа като на незаменим резерв в ускоряването на икономическото развитие.

Всичко това изисква от партийните, профсъюзните и комсомолските организации да пристъпват към решаването на тази голяма стопанска и политическа задача с високите критерии на постигнатата ефективност не към вчерашния ден, а с оглед овладяване върховете на научно-техническия прогрес.

Това повелява ежедневна задълбочена работа при разработването на вътрешните правила за организация на стопанската сметка и работната заплата. Целта е да се намерят оптималните за съответните звена, поделения и стопански организации конкретни решения при определянето на системата от стимули и отговорности за постиганите резултати. Партийните комитети и организации трябва да отделят специално внимание на работата по привеждане нормативите за жив и овеществен труд в пълно съответствие с актуализираните инженерни проекти и поетите с плана задължения. Изисква се приносът на всеки от трудовите колективи да има конкретни измерения в крайните стопански резултати, да води към реално увеличаване доходите на тези, които произвеждат повече блага за обществото.

Полезно е именно на тази основа партийните, профсъюзните и комсомолските органи и организации да разгръщат социалистическото съревнование, да организират изпълнението за завършващата последна година на седмата петилетка.

* * *

Кои са принципно новите моменти в инвестиционния процес?

Преди всичко на принципно нова основа се поставят взаимоотношенията между строители, инвеститори и банката. За в бъдеще разходите за капитални вложения, включително за заплащане на завършените натурални видове работи, за доставки на машини и съоръжения и други ще се финансират изцяло със собствени средства на инвеститора или договорени от него кредити, а не от банката. Тази промяна в разплащанията, която влиза в сила от 1. I. 1980 г., изпълва с ново съдържание изискванията за оценка и стимулиране на строителите за завършени и предадени в действие обекти, подобекти и етапи. Стопанската организация—инвеститор, е не само непосредствено заинтересована от срочното въвеждане в действие на пусковите обекти, тъй като от това зависи реализацията на планираната продукция и работната заплата на колективите, но тази заинтересованост се поражда и от ангажирането на собствените ѝ средства в строителството.

Критериите на инвеститорския контрол са единствено срочното и качествено завършване и въвеждане в експлоатация на обектите, спазване на сметната стойност и нормите за откупуване на капиталните вложения. За тази цел на базата на взаимната изгода се увеличават сред-

Digitized by Google

ствата за целево стимулиране на предсрочното и качествено въвеждане в действие на обектите, подобектите и етапите спрямо договорния срок — в рамките на утвърдените нормативи за времетраене на строителството, като инвеститорът заплаща на изпълнителя допълнително до 3 на сто от сметната стойност на строително-монтажните работи. Това е над 3 пъти повече от досега заделяните средства за тази цел! Освен това инвеститорът заплаща и до 50 на сто от нормативната печалба за периода, за който е съкратен срокът за изграждане на обектите. Тези стимули са поставени на икономическа основа — необходимите за това средства имат реален източник — постъпилите средства от фонд „Разширяване и техническо усъвършенствуване" на инвеститора, а изгодата е за всички допринесли за това участници в инвестиционния процес.

Нови моменти съдържа и формирането на приходите на строително-монтажните организации от реализацията не само на въведените в действие обекти, подобекти и етапи, но и на завършените натурални видове работи. Това обаче не е завръщане към познатото от миналите години изплащане на изпълнените видове строително-монтажни работи. Завършени натурални видове работи са тези, след чието приключване се създават условия за настъпване на събития по графика, осигуряващи започването на технологически следващите натурални видове работи. Това означава, че спазването на графика за строителството е условие, без което извършени в нарушение на графика строителни работи не се заплащат. А следователно строителят не може да формира необходимите му фондове с инвестиционно и социално предназначение, нито пък за работна заплата.

Утвърждава се правилото стопанските организации да могат да използват без лимитни ограничения средствата си за финансиране на капитални вложения и други мероприятия, свързани с усъвършенствуване социалистическата организация на труда, реконструкция, модернизация и разширение с нормативен срок за реализация до 12 месеца. Неограничено, по стопански начин могат да се извършват и строително-монтажните работи за модернизация и реконструкция, в които специализираната строителна организация може да се привлича като подизпълнител за някои от видовете строително-монтажни работи.

Широкото прилагане на стопанската сметка и нейната икономическа същност — самоиздръжката на всички равнища на инвестиционния процес, изисква партийната и стопанската работа да осигурят поставянето на организацията на капиталните вложения на принципа на завършена в срок и с високо качество строителна продукция. Това да става преди всичко в низовите звена чрез прилагане на бригадната стопанска сметка. От изключителна важност е сега партийните комитети да поощряват и изискват за стриктното изпълнение на договорните задължения. Стопанските ръководства пък трябва да имат точно определени отговорности за осигуряването на строителен фронт, на строителна механизация, транспорт и материали за изпълнение на строителните графици и договорните задължения с бригадите. Укрепването на договорната система е неотменимо условие за прилагането на стопанската сметка, самоиздръжката и резултативността на работната заплата. Компромиси, „опрощаване" на задължения не могат да се извършват за сметка на колективите, на тяхната заплата. Ето защо партийните комитети и организации трябва да изискват разграничаване на отговорностите, а системата на материалните и моралните стимули да има за главен ориентир срочно и качествено завършените и въведени в действие обекти, подобекти и етапи.

Как се реализира принципната постановка за премахване на „монопола" на стопанските организации в условията на икономическия подход?

Digitized by Google

С повсеместното прилагане на икономическия подход в управлението на народното стопанство се създава сериозна бариера срещу прояви на монополи в дейността на отделни стопански организации.

В строителството то се решава главно с това, че всяка строително-монтажна организация може да извършва своята дейност без териториални и други ограничения. Това позволява стопанските организации да избират своите партньори, на които ще възлагат изпълнението на задачите по капиталното строителство.

При транспорта въпросите се решават другояче: всяка стопанска организация (товародател или товарополучател) има право сама да избира вида обществен транспорт (транспортната организация), като се съобразява с някои предварително определени от Министерството на транспорта изисквания за оптимизиране на превозите. Стопанските организации могат да имат собствен (ведомствен) транспорт или взаимно да си извършват услуги със собствения транспорт.

Как се решават въпросите за понасяне щетите от виновната страна и по-специално валутните обезщетения при обработката на товарите в пристанищата?

За всички стопански организации без оглед на отрасловата или ведомствената им принадлежност въпросите за отговорността при причинените щети са решени еднакво. Виновната страна заплаща на изправната страна пълния размер на щетите, които му е причинила в резултат на неизпълнение на договорните си задължения, включително и във валута. Освен това тя е длъжна да заплати и пълния размер на доходите, които изправната страна не е реализирала (пропуснала е) в резултат на неизпълнението на договорите.

На същата принципна основа се решава и въпросът за валутното обезщетение, което нашата страна заплаща на чуждестранните фирми за ненавременна обработка на товарите в пристанищата. Досега то се плащаше предимно за сметка на държавата. Занапред ще се заплаща пряко от виновната страна: външнотърговска, производствена, стопанска или транспортна организация. Ще се издаде отделна наредба за начина на определяне конкретната виновна страна и за разпределение на валутните обезщетения, когато те са причинени от две или повече организации.

Как се реализира принципът на самоиздръжката и резултативността на работната заплата в специфичните условия на тези отрасли?

И тук, както в останалите отрасли на народното стопанство, са заложени едни и същи принципи за самоиздръжка и резултативност на фонд „Работна заплата“:

— общият доход се образува като разлика между реално получените парични средства от реализация на продукцията и услугите и извършените материални разходи;

— средствата за работна заплата се определят като резултативно-остатъчна величина по схемата за образуване и разпределение на общия доход. Резултативността се изразява в това, че максимално полагащият се фонд „Работна заплата“ е поставен в пряка връзка с повишаване обществената производителност на труда (а в туристическите стопански организации и с увеличаване на валутните постъпления на едно лице). Остатъчният характер на фонд „Работна заплата“ се изразява в това, че максималният му размер може да се отчисли изцяло при условие, че остатъкът от общия доход по схемата след извършване на всички други задължителни отчисления и плащания позволява това. Ако остатъкът от общия доход е по-малък, отчисленията за фонд „Работна заплата“ се извършват в намален размер — в рамките на остатъка.

Digitized by Google

Кое е новото в приложението на вътрешната стопанска сметка?

Новото е това, че показателите, по които ще се планира, отчита и стимулира дейността в поделенията на стопанските организации от транспорта, строителството, туризма и вътрешната търговия, са съобразени със спецификата на тези отрасли.

Така например в строителството като задължителни натурални задачи ще се утвърждават построени и въведени в действие обекти, подобекти и етапи и завършени натурални видове работи. В транспорта — основни видове товари за превоз или обработка. Във туризма и вътрешната търговия задължителните задачи ще се утвърждават за продажбите по групи стоки и пр. В съответствие с това характерният за промишлеността показател „Нормативна себестойност" тук се видоизменя на: сметна себестойност по обекти, подобекти, етапи и пр., нормативна себестойност на единица продукция и нормативна издръжка на 100 лв. обем на работата (продажби по групи стоки, оборот, стокооборот и др.).

За туризма и вътрешната търговия организацията на вътрешната стопанска сметка се характеризира и с това, че полагащият се фонд „Работна заплата" се коригира в зависимост от спазването на изискванията за култура на обслужването.

С какви резерви ще могат да разполагат стопанските организации и поделенията от тези отрасли.

И тук, като при всички останали отрасли на народното стопанство, резервите са в увеличаване обема на производството, подобряване на качеството и снижаване на себестойността (разходите за обръщението). Казано другояче, те се крият в социалистическата организация на труда. Ето защо своевременното им разкриване и използване, както изискват решенията на Националната партийна конференция, е главният източник за подобряване на крайните стопански резултати, а чрез тях — увеличаването на резултативно-остатъчния фонд „Работна заплата".

Засилването на изискванията за самоиздръжка и прилагането на принципа на резултативно-остатъчния характер на фонд „Работна заплата" създават благоприятни икономически условия за цялостното използване на всички резерви за увеличаване на общия доход и повишаване обществената производителност на труда. Това обаче няма да стане автоматически. Единствено на основата на правилното използване условията, създадени с икономическия механизъм, на правилното творческо прилагане на икономическия подход в управлението ще могат най-рационално да се използват съществуващите резерви. Във връзка с това на преден план отново изниква въпросът за ролята на субективния фактор. Неговата роля сега се засилва още повече, поради което смело може да се каже, че съдбата на икономическия подход е в ръцете му. Това налага коренно да се промени стилът и методът на работа на всички равнища на управление, като субективните решения в максимална степен се обосновават икономически и се съобразяват с новата компетентност на стопанските организации в условията на прилагането на икономическия подход.

Digitized by Google

ПРОПАГАНДИСТЪТ – АКТИВЕН БОРЕЦ ЗА ВИСОКО КАЧЕСТВО И ЕФЕКТИВНОСТ

Тясното свързване на партийната пропаганда с конкретните задачи на трудовия колектив, за издигане социалната активност на хората се утвърди като важен момент в работата на окръжния комитет на Партията в Русе. В последно време нашето внимание е насочено към първичната партийна организация. Ние добре разбираме, че ако искаме да бъдат постигнати определени успехи в преустройството на идеологическата работа, трябва да засилим вниманието и грижите си към първичната партийна организация, защото там са хората, които обучаваме, колективът, който решава практическите задачи. Двегодишната си работа в това отношение ние обобщихме на проведения през юни тази година пленум на окръжния комитет на тема: „За ускорено завършване преустройството на идеологическата работа на първичната партийна организация, за превръщането ѝ в основен и активен фактор за изпълнение решенията на XI конгрес и Националната партийна конференция".

Основният извод, който пленумът направи, е, че благодарение на активната и разнообразна организаторска и възпитателна дейност на първичната партийна организация участието в партийната учебна година се превръща във вътрешна потребност за огромното болшинство от комунисти и това е едно от най-големите завоевания в марксистко-ленинското образование. Особено важно е, че участниците в системата на партийната просвета на занятията и в трудовата си дейност все по-добре съчетават порасналото си умение да анализират процесите и явленията, да правят предложения и сами, по своя инициатива да се включват в тяхното реализиране.

Разбирахме, че за високото, ефективното въздействие на марксистко-ленинското образование върху боеспособността на първичната партийна организация, върху активността на трудовите колективи е необходимо непрестанно да се развива творчеството в работата на всеки пропагандист. Наложи се в нашата дейност да отделяме по-голямо внимание не само на изготвянето на личния творчески план, където ние обобщихме опита на най-добрите пропагандисти, но най-вече на неговата творческа реализация. Това се оказа добра предпоставка за развитието в нашия окръг на движението „Пропагандистът — активен борец за високо качество и ефективност", тъй като от формите и методите, които използва пропагандистът, от задълбоченото усвояване на

Digitized by Google

теорията, от тематиката и качеството на практическите занятия зависи приносът на пропагандиста в борбата за високо качество и ефективност.

Личният творчески план ще изпълни своята задача само тогава, когато пропагандистите станат творци в своята дейност и когато осигурят на всеки участник в звеното самостоятелно да изучава и активно да прилага усвоените знания. Това е приблизително и нашият критерий за оценка доколко отделният пропагандист или дадена партийна организация се е преустроила. Не е тайна обаче, че на проведения преглед на идеологическата работа на първичните партийни организации в нашия окръг се установи, че наред с успехите не беше малък и броят на първични партийни организации, които изостават в преустройството. Изоставането на преустройството за нас означава слабости на ръководството на процеса. Ето защо ние насочваме усилията си към обучението на актива на първичните партийни организации по проблемите на теорията и управлението на идеологическия процес.

Общинският партиен комитет в Бяла организира обучението на базата на приетия единен план за повишаване на теоретическата и методическата подготовка на агитпропите, пропагандистите, политинформаторите, членовете на идеологическите комисии и др. Използват се различни форми на обучение, но най-чести са семинарите, практикумите, лекциите. Утвърдиха се срещите на агитпропите, пропагандистите, преките ръководители с най-отговорните партийни и стопански дейци на общината, окръга. Ежемесечният полуден с партийните секретари, със секретарите по идеологическите въпроси се използва и за идеологическа подготовка. В металургичния комбинат „Г. Димитров" работят 16 пропагандисти. Заводският партиен комитет следи отблизо и отчита тяхната работа. По определен план се извършва обучение на пропагандистите. Провеждат се открити занятия за обмяна на опит. На методически сбирки се анализира работата и популяризира опитът на най-добрите — инженерите Н. Войденов и Цанко Тихолов. Често пъти главният директор на комбината и заместник главният директор по икономическите въпроси запознават пропагандистите със задачите на трудовия колектив. За по-голяма информираност на пропагандистите се предоставят икономически справки и анализ за всеки месец и тримесечие по изпълнение на количествените и качествените показатели на отделните цехове.

Пропагандистите придобиха опит в практическите задачи и практическите занятия за повишаване ефективността на марксистко-ленинското образование, за неговото по-тясно свързване с живота на трудовия колектив. Пораства числото на практическите занятия, свързани с борбата за икономия на суровини, материали, енергия, укрепване на дисциплината, подобряване използването на производствените мощности, качеството на продукцията, организацията на производствения процес и др.

Ето как пропагандистът Стефан Стефанов от Строително-монтажния комбинат — Русе е организирал практическото занятие на тема „Повишаване обществената производителност на труда — основна задача на комунистите и колектива". Участниците в звеното той разпределил на шест групи, които проучили и разработили определени проблеми. Слушателите в звеното направили много предложения. Рационалното от предложенията бе взето предвид в бъдещата стопанска работа. Така например една от тези групи разработила проектопредложения, свързани с увеличаване на монтажните заготовки по количество и вид. За тази цел са привлечени към сътрудничество и други специалисти от предприятието и извън него. Направените разработки са внедрени успешно. Практически се реализира предложението за

Digitized by Google

изграждане поточна линия и за електрозаготовки, каквито дотогава те не са изработвали.

Друга работна група разгледала дисциплината във всичките ѝ аспекти. Изнесените данни по баланса на работното време предизвикали тревога в партийното и държавното ръководство. Направените предложения за подобряване на дисциплината са разгледани в партийното бюро и веднага се е пристъпило към разговори в партийните групи. Стопанското ръководство от друга страна е набелязало конкретни мерки и в резултат на тях самоотлъчките са се намалили, а производителността на труда нараснала с 10 на сто.

Увеличи се числото на добре организираните и проведени практически занятия, на които задълбочено и конкретно бе анализирана работата в трудовите колективи, направиха се предложения за подобряването ѝ. Искам да посоча неголемия брой на проведените занятия и на тематиката, която е разнообразна, а обстоятелството, че обсъдените и направените предложения се разглеждаха в партийните бюра и почти веднага се пристъпваше към провеждането на разговори по партийни групи. В резултат на това стопанските ръководства набелязваха конкретни мерки както за изпълнение на препоръките, така и за създаване на още по-добра организация на работата.

В това отношение ни помогна изучаването и прилагането на опита на Ивановския обком на КПСС за пълно включване на пропагандиста и участниците при разработването и изпълнението на плана. Ползвайки този опит, Христина Каваклиева, пропагандистка в звено „Актуални проблеми на комунистическото възпитание", е изискала от всеки участник да реализира свой план за преизпълнение на задачите по социално-икономическото развитие на колектива.

Един от участниците в нейното звено е записал в своя личен план:

— да подготвя доклад „Актуални проблеми на комунистическото възпитание";

— да участвувам в организирания от партийния комитет преглед за разработване на реферати;

— да подготвя съдоклад на тема „Социалистическото отношение към труда";

— да служа за пример с трудовата си дейност и обществено-политическа активност;

— да водя борба срещу носителите на отрицателни явления и т. н.

Личен девиз: „Работи така, че да бъдеш полезен на трудовия колектив и обществото".

Този хубав опит ние смятаме да обобщим тази година, за да може да намери място в повечето звена на Русенски окръг.

В търсенето на нови форми за по-успешно и по-активно участие в движението в редица звена като металургичния комбинат „Г. Димитров" — Русе, в бригадата за комплексна механизация — Две могили, „Латекс" — Бяла и др. се утвърди практиката в началото на занятието да се изнася кратка информация за изпълнението на производствената програма и предстоящите задачи за периода до следващото занятие.

Интересен опит в свързването на партийната пропаганда с проблемите и задачите на трудовия колектив има общинската партийна организация в Русе. Обявеният преглед за разработка на реферати даде възможност над 800 пропагандисти и участници в звената да раз-

Digitized by Google

работят предварително определена тематика. Авторите на рефератите успяха да свържат марксистко-ленинската теория с проблемите на града, предприятието, с въпросите на деня. В учрежденската партийна организация при окръжното управление на МВР 200 комунисти разработиха реферати. Тяхната защита показа в каква степен участниците са усвоили занятията, умеят да ги свързват с проблемите, които Партията и страната решават на този етап.

Окръжният комитет на БКП успешно утвърждава провеждането на научно-приложните конференции като форма за обобщаване на усвоените знания и натрупания положителен опит. През последните години проведохме окръжна научно-практическа конференция на тема „Повишаване приноса на марксистко-ленинското образование във всенародната борба за по-високо качество и ефективност в труда". С тази конференция поставихме началото на още по-задълбочено вникване в проблемите на пропагандата на марксистко-ленинските знания, за да бъдат те винаги в най-тясна връзка с живота. От качеството на работата в марксистко-ленинското образование отидохме до качеството на работата на пропагандиста като централна фигура в пропагандисткия процес. Ето защо през 1978 г. проведохме методико-практическа конференция „Пропагандистът — организатор и възпитател на трудещите се в изпълнението на социално-икономическите задачи". С това обобщихме опита на най-добрите, опитахме се да го въведем на въоръжение като критерий и стремление, стил на работа с цел издигане ролята на пропагандиста като борец на Партията за изпълнение на социалноикономическата програма за качество и ефективност.

Като продължение на тази дейност през 1979 година в окръжната партийна организация се проведоха 54 научно-практически конференции с тематика за социалистическата организация на труда, подобряване дисциплината в трудовите колективи, задачи на първичните партийни организации за усъвършенствуване организацията и политиковъзпитателната работа по издигане културата на обслужване.

Сега ние настояваме първичните партийни организации и общинските партийни комитети да приемат специални решения за осъществяване на онези препоръки и задачи, осъзнати, аргументирани, доказани като потребност в рефератите и конференциите. Не го ли направим, можем да загубим вярата на участниците в ползата на този труд от тяхното творчество.

Трудът на пропагандистите се оценява високо от партийните органи и организации. През септември бюрото на окръжния комитет на БКП утвърди система за стимулиране на пропагандистките кадри, с която се цели да се издигне обществената значимост на пропагандисткия труд като важно условие за повишаване ефективността и качеството на партийната пропаганда и завършване преустройството на марксистко-ленинското образование. Ще използваме различни стимули: поздравително писмо до пропагандиста, изказване благодарност пред първичните партийни организации и трудовия колектив, поставяне портрета на пропагандиста в алеята на първенците, връчване медала на окръжния комитет на БКП „За активна идеологическа дейност", удостояване с почетните звания „Заслужил пропагандист на окръжната партийна организация" и „Старши пропагандист", материални награди и др. Всичко това ще спомогне за издигане личния пример и принос на пропагандиста, за повишаване трудовата и обществено-политическата активност на участниците, за формиране и многостранно развитие на социалистическата личност, за създаване на благоприятна социално-психическа атмосфера в трудовия колектив.

Digitized by Google

Ние добре разбираме, че ни предстои още много работа. Постигнатите резултати все още не отговарят достатъчно добре на изискванията на XI конгрес и Националната партийна конференция. В това отношение атестирането на идеологическата работа на първичните партийни организации, която извършваме ежегодно, ще допринесе положителните изменения да станат всеобхватни и повсеместни и да намерят практическа реализация.

Задачата, над която работи сега окръжната партийна организация, е успешното завършване преустройството на идеологическата работа до предстоящия Дванадесети партиен конгрес. Ние съзнаваме, че за да я изпълним, е необходимо да преустроим идеологическата работа на всяка първична партийна организация. Не форсираме този процес, защото това би нанесло голяма вреда на общата работа и на възпитанието на кадрите. Това ще стане и с изпълнението на набелязаната от окръжния комитет на Партията програма за обучение на пропагандистките партийни кадри по проблемите на теорията и управлението на идеологическия процес. Считаме, че това ще бъде нашата решителна крачка към завършване на преустройството.

Александър АЛЕКСАНДРОВ
зав. отдел „Пропаганда и агитация"
на окръжния комитет на Партията — Русе

Digitized by Google

СРЕЩИ И РАЗГОВОРИ НА ПОЛСКА ЗЕМЯ

ПЕТКО РУСЕВ

Кръстосах почти цяла Полша. Студеничкото и дъждовно време никак не попречи разговорите да бъдат топли, искрени, приятелски. Навсякъде ме посрещнаха като брат. Разказваха откровено, споделяха своите успехи и трудности...

ПОЗНАН

В Завода за селскостопански машини за какво ли не говорихме. Започнахме с необходимостта от всестранно сътрудничество между социалистическите страни, преминахме към заплащането на труда и завършихме със структурата и дейността на партийната организация, която наброява 800 души. Имат обща заводска партийна организация, начело на която стои партиен комитет от 25 комунисти. Комитетът избира бюро от 9 души. В двата основни цеха (за отливки и механична обработка) са изградили първични партийни организации, в които членуват по 145 човека. Изградени са общо и 11 партийни организации в състава на първичната. В най-низовите звена — отдели, бригади и сектори, работят партийни групи. Партийният комитет счита, че уедряването на партийната организация е положително явление, защото позволява по-широко да се разгръща вътрешнопартийната демокрация, да се използва колективният ум на комунистите при обсъждането на проблемите. Всеки член на комитета отговаря за отделна организация, по-конкретно й помага да подрежда работата си. В момента ги вълнуват два основни въпроса — **издигане ролята на комуниста като пример и бъдещият облик на завода, за неговата модернизация и разширение.** На всяко партийно събрание отчитат критическите бележки. И сам критикуваният дава обяснение. По този начин те се грижат за правилното възпитание на партийните членове.

От дума на дума стигнахме до участието на работниците в управлението на завода. Признавам, че тяхната система е сходна с нашата и все пак ще разкажа за нея. Най-висшата форма е работническата конференция, в която влизат партийният, профсъюзният и комсомолският комитет, делегати от цеховете, представители на техническата интелигенция. Конференцията избира президиум, чийто председател е първият секретар на партийния комитет. Конференцията се събира 4 пъти в годината, а президиумът всеки месец. Към него има комисии — по стопанските проблеми, по техническия прогрес, по охраната на труда и други. През 1979 г. конференция е разгледала плана за годината, социално-битови въпроси, охраната на труда и изпълнението на плана. Работниците критикуват, правят предложения за разкриване на резервите. Президиумът контролира как директорът изпълнява решенията на конференцията...

ТАМОТУИ

Зеленина, зеленина, която тъмнее. Скоро дъжд е валял. Узрелите жита жълтеят със смирените си от зрелост класове.

Тук е избран градски общински партиен комитет от 33 души и бюро от 13 члена. Имат всичко 5 платени работници — първи секретар, секретар по организационните въпроси и секретар по ПА и двама, които работят в дома за политическа просвета. Основното при тях е работата с актива. Всеки негов член отговаря за партийна организация. Издигат се хора, които познават нейните особености. Партийните организации изграждат главно в цеховете, а в бригадите и обектите — партийни групи. Такава е структурата им. Партийната организация в общината наброява 2300 души, а населението е 25 000. Ръководството на масовите организации се строи главно на обществени начала. Само в Комсомола двама души са платени.

След увлекателния разказ на първия секретар Халина Гмур посетихме селскостопанския комбинат в Галово, който обединява няколко совхоза. Площта му е 750 000

Digitized by Google

дка. Хиляда и сто работници, от които 338 комунисти. Начело на заводската организация стои партиен комитет от 10 души. Нямат бюро. Основават партийните организации по предприятия — 16 на брой. Нямат партийни групи. Заводският секретар е платен. Главен помощник е активът. Всеки негов член отговаря за отделна партийна организация...

Файтоните на стопанството ни отведоха в кооператива — Щучино с 110 000 дка и 64 члена на Партията. Избират партийно бюро, а по предприятия основават партийни групи. Посочвам тия данни, за да се види, че партийната структура има съвсем конкретен вид — в зависимост от характера на стопанството.

БИДГОШ

Голям триста и шестдесет хиляден промишлен център. Първият секретар на градския комитет Игнации Иванча изясни тяхната партийна структура. Тя има следния вид: градски комитет от 56 души и бюро от 14 и четири секретари. Общо 15 платени работници. След това следват 26 заводски комитета. Ако комунистите са над 400, издигат платен секретар. Партийните организации изграждат в цеховете (400 на брой), а в най-низовите звена — партийни групи. Заинтересувах се как постъпват там, където имат първични партийни организации и съставни в тях. По-точно как провеждат събранията. Обясниха ми, че уедрените организации свикват едно събрание на три месеца, а съставната — всеки месец. Съставните организации обсъждат кандидатурите за членове, но събранието на общата партийна организация приема и решава. Има и изключения. По решение на воеводския комитет е дадено право и на съставни организации да приемат членове. Те са 50 на брой.

В Химическия завод помолих да ми обяснят как организират партийната работа в условията на трите смени. Отговориха ми, че в смените имат партийни групи — 107 на брой. Трудно е с общите събрания. Провеждат ги на два пъти. Обикновено събират комунистите от две бригади. Това е наложило и на двете събрания да гласуват по дадения въпрос...

В селскостопанския комбинат в с. Кобилники ме заинтересува разказът на директора за организацията и заплащането на труда. Той и партийният секретар току-що се бяха върнали в АПК в Блатец, Сливенско, и не скриваха възхищението от видяното и от чутото.

Техният опит по заплащането буди интерес. Плащат за труда двояко — за часове и за продукция. По-точно — първите два часа заплащат твърдо, а останалите четири според произведеното. Първите два часа по 10—15 злоти на час или 30—35 на сто от годишното възнаграждение. Останалото според качеството. Така гарантират годишен минимум. Премиите достигат до 15 на сто месечно от преизпълнението на плана. Колективът казва думата си. В края на годината отново от 20—40 на сто премия, след като се изчисли изпълнението на годишния план...

ПЛОЦК

Стар стохиляден град. В околностите му е най-крупният нефтопреработващ завод. Във воеводския комитет и в завода съсредоточих вниманието си върху идеологическата дейност.

В партийната просвета участвуват 148 лектора. Във всеки общински комитет те са от 20 до 30. За кандидат-партийните членове са формирали школи, които протичат по специален план. В общинските комитети имат вечерни партийни университети. От 4 години са основали едногодишен такъв университет само за учители. Стремят се да обвързват формите на обучение с потребностите на кадрите и комунистите. За директорите на заводите създали специализиран университет по най-съвременните проблеми. От три години обучават майсторите в отделни школи. Целта е да им помагат да растат и като политически ръководители и организатори на трудовите колективи. Изучават психология на труда, икономически проблеми и пр.

В химическия завод се запознах по-конкретно с формите на идеологическа дейност. Те също имат свой вечерен двегодишен университет, където обучават директорите (без главния) и основния състав от специалисти. Теми: партийната политика, международните отношения, икономиката на страната и предприятието. Един път в седмицата провеждат занятия. Всяка година завършва с изпит, а втората — с връчване на диплома. Школите за майсторите имат две степени: за майстори и старши майстори. Изучават психология, политиката на Партията...

ЛОДЗ

Секретарката на воеводския комитет ни посрещна усмихната и разказът ѝ ни увлича. Почти милионен град със славно революционно минало. Гордеят се с него. Център на леката промишленост. Лодз облича Полша. 50 на сто от работниците са жени. Обикновено се работи на три смени. Партията наброява 120 000 членове, от които 48 на сто са жени. Тук структурата на Партията е както в Познан. Отново ме привлече темата за партийната работа в смените. Секретарката добре ми обясни. Конкретно обаче видях истината в завод „Фемина", прочут с чудните и нежни одежди за жени. Шестте първични партийни организации са изградени във всяка смяна. Това е най-добрият вариант, защото позволява партийната организация успешно да изпълнява ролята си на ръководител, организатор и възпитател на колектива. Така например тази година те са обсъдили изпълнението на плана за миналата година и новите задачи, по-нататъшното укрепване на дисциплината, качеството на продукцията, социално-битовите потребности и пр. Сега се готвят за

Digitized by Google

отчетно-изборните събрания. Членовете на заводския партиен комитет членуват в първичните партийни организации в производството.

На онова, което най-много ще запомня от Лодз, е техният образцов дом за политическа просвета. Не бих искал да разказвам как е уреден. Ще спомена, че се възхитих от обстоятелството, че воеводският комитет е организирал отделна група, която се учи на ораторско изкуство. Не само да знае материала, но да живее с богатството на езика, да завладява аудиторията, да ѝ въздействува силно. Не само със знания, но и с чувства, със страст...

КРАКОВ

Старинен, красив. Да не откъснеш очи от него! Средновековните площади, улици, кули и кафенета са извезани и с новите жилищни блокове, които го правят съвременен, нов. Вечно стар и вечно нов! Във воеводския партиен комитет започнахме думите си за побратимения български Велико Търново. Между другото — България присъствува навсякъде в Полша. Поляците ни чувствуват като свои родници...

Краков е и могъщ промишлен център. Та недалеч от него е Нова Хута — промишленото сърце на страната. Могъщо, силно! Затова и попитах секретаря на воеводския комитет за връзките между научните институти и промишленото производство. Интересно! В тази насока са изработили специална програма. Готвят пленум — наука и модернизация. Направили са проучвания какво следва да се измени и усъвършенствува във всяко предприятие. Изводите ще включат в производствените планове. За целта сключват договори с научните институти. Науката е длъжна да ги подпомогне конкретно и действено. Ако не изпълнят задълженията, заводът не плаща на научните работници. За експериментите обаче заплащат. И правилно...

Тази връзка между науката и заводите видях още по-ясно в Нова Хута. А и партийният секретар разказва така увлекателно! При тях е практика при разрешаване на основни проблеми да извършват задълбочени проучвания. Например за текучеството. Узнали чрез анкета общественото мнение. Отговорили на всички критични бележки с дела и текучеството е спаднало до 7 на сто. В проучванията участвуват социолози, психолози (имат свои 7) и педагози. Използват се студенти от научните институти. Заводът за тях е опитно поле.

Много завладяващо постъпили, когато решили да изучат какво мислят кандидат-членовете за своето обучение. Отговорът бил учудващ. На тях не им харесват просветните форми. Особено това, че се слага ударението само върху лекциите. Предложили учебната година да трае 5 месеца, да се оставя време за работа над книгата, да се засилят и организират по-добре консултациите. Въз основа на тия проучвания дават програмата, определят литературата и организират консултации на две смени. После кандидатът се явява при преподавателя, беседва с него и показва какво знае. Накрая се явява на изпит, след което продължава да се учи по избор в партийните кръжоци.

* * *

Колите ни носят към Закопане — планински и красив, потънал в зеленина курорт на братска Полша.

Digitized by Google

БЗНС — ВЕРЕН СЪЮЗНИК НА БЪЛГАРСКИТЕ КОМУНИСТИ

Това е преводът на заглавието на книгата на Г. А. Чернейко, издадена на руски език от съветското издателство „Мисъл" в Москва по случай осемдесетгодишнината от основаването на Българския земеделски народен съюз. Както сам авторът пише в увода, тя изследва историческия път, който БЗНС изминава от основаването му до наши дни. Ярко са разкрити най-важните върхове в еволюцията на съюза, показани са движещите сили, форми и направления на борбата и дейността му, успехите и несполуките. Главното си внимание авторът съсредоточава върху проблема за взаимодействието на БЗНС с Българската комунистическа партия, което на всички етапи определя мястото на съюза в живота на страната, неговата роля като политически фактор за развитието на българското общество.

Книгата се състои от четири части. В първата се проследяват етапите на развитие на съюза. Втората е посветена на участието на БЗНС в социалистическото строителство. В третата се разглежда изграждането на развитото социалистическо общество в България и задачите на Българския земеделски народен съюз. Книгата завършва с раздел, в който се показва мястото на съюза в борбата за мир и международно сътрудничество.

БЗНС като политическа организация се създава и развива в условията на бързо обедняване на селските маси в България. Процесът на разорение на бедните и средните селяни особено се ускорява в началото на XX век в резултат на засилващата се експлоатация на селячеството от буржоазията, лихварите и държавата, а също и поради техническата изостаналост на селското стопанство. Това е и период на формиране на значителен слой селска буржоазия, в ръцете на която преминават земите на разорилите се селяни.

Учредителният конгрес, състоял се през декември 1899 г. (9 януари 1900 г.), провъзгласява създаването на БЗНС. Авторът изтъква, че по своята социална и класова същност БЗНС от самото начало се оформя като политическа селска организация, която защищава интересите на бедните и средните селяни от капиталистическата експлоатация, грабежа и безправието.

С богат фактически материал се разкриват политическите концепции на БЗНС и на нейния създател Александър Стамболийски, който се бори за установяване на конституционно-демократичен строй без привилегии, разделящи обществото на класи. Но разглеждайки селячеството като единно съсловие, ръководителите на БЗНС вярват, че е възможно да се установи самостоятелна селска власт без участието на работническата класа. В онзи начален период те считат селячеството за основна политическа сила и с това принизяват историческата роля на пролетариата като главен фактор в борбата против буржоазния строй, като гробокопач на капитализма. „Съсловната идеология и установилият се в съюза принцип на организационно строителство — отбелязва Г. А. Чернейко — дават възможност на богатите селяни и различни агенти на буржоазията безпрепятствено да проникват в БЗНС и да го подравят отвътре" (с. 20).

Но независимо от всички негови недостатъци за БЗНС от момента на неговото създаване е характерна антикапиталистическата му насоченост. Той отразява демократизма на селското движение в България. Затова в дейността на БЗНС винаги доминира боевото, демократичното начало, което определя неговата същност и облик като селска политическа организация. Авторът доказва този свой извод с факти от практическата дейност на съюза: като се започне от отношението му към

Г. А. Чернейко, БЗНС: верный союзник болгарских коммунистов, М., Изд. „Мысль", 1979, с. 182.

Digitized by Google

руската революция от 1905 г. — дълбока ненавист към руската монархия и братско съчувствие към вдигналите се на борба работници и селяни, единното становище с тесните социалисти против войната и вмъкването на България в нея, и се стигне до възхвалата на Великата октомврийска социалистическа революция. „Единствена немарксистка партия — пише авторът, — приветствувала победата на Великата октомврийска социалистическа революция, е бил Българският земеделски народен съюз" (с. 28). Под влияние на Великия октомври редовите членове на БЗНС — дребни и средни селяни, облечени във войнишки шинели, се вдигнаха през 1918 г. на бунт. Начело застават А. Стамболийски и Райко Даскалов, който провъзгласява Радомирската република. Тази република В. И. Ленин нарекъл „селска", което свидетелствува преди всичко за нейния селски характер. „Исторически факт е обстоятелството — подчертава Петър Танчев, — че идеите на Великия октомври свързаха Българския земеделски народен съюз с Българската комунистическа партия и световния революционен процес. Това имаше голямо, непреходно значение за развитието на съюза като прогресивна, демократична селска партия, като верен и предан съюзник на Партията на работническата класа" (с. 33).

Макар че по време на Владайското въстание между ръководството на БРСДП (т. с.) и БЗНС нямаше единодействие, редовите членове на Партията и съюза намираха общи думи и рамо до рамо се бореха против верните на царския двор войски и частите на германската армия.

Стихийният опит на въстаналите войници да превърнат империалистическата война в гражданска война завършва с трагичен неуспех. Авторът подчертава, че въпреки това Владайското въстание изиграва важна роля в развитието на революционното движение в България. То издигна на ново стъпало борбата на народните маси против монархизма и капитализма. „Лозунгът за мир и за народна демократична република — цитира авторът оценката на Георги Димитров, — ако бе издигнат тогава от Партията, щеше да обедини без съмнение огромната маса на трудещите се от градовете и селата. А единодействието между нашата партия и Земеделския съюз би осигурило успеха на въстанието" (с. 35). И допълва: „В същото време и лидерите на БЗНС ... допускат голяма грешка, стремейки се да установят самостоятелна селска власт. Именно затова БЗНС води борба не само против буржоазията, но и против работническата класа и нейната партия" (с. 35).

По-нататък Г. А. Чернейко доказва до какви трагични последици доведе тази грешка на БЗНС по време на еднопартийното правителство. Въпреки прогресивните реформи, въпреки насочването на външната политика към установяване дипломатически отношения със Съветска Русия правителството на Александър Стамболийски направи през есента на 1922 г. погрешния извод, че е отстранена опасността от фашистки преврат, и насочи острието на борбата против Партията на комунистите, виждайки в нея главен съперник.

Погрешна е в този момент и политическата линия на БКП (т. с.) по отношение на съюза. Макар че тя издигна лозунга за работническо-селско правителство, практически отрече възможността то да се създаде по пътя на сътрудничество и коалиция с БЗНС, което забележимо отслаби антифашисткия фронт.

Възползвайки се от благоприятната ситуация, реакцията извърши държавен преврат на 9 юни 1923 година. Правителството на Александър Стамболийски бе свалено, а самият той на 14 юни зверски убит в родното си село Славовица.

Свалянето на правителството на БЗНС още веднъж потвърждава несъстоятелността на идеята за „чисто селска власт". Авторът прави извод, актуален за всички времена: Юнският преврат през 1923 г. успя, главно защото „не беше постигнат истински съюз на работническата класа и селячеството, на Партията на комунистите и БЗНС в борбата против буржоазията. От това поражение и БКП (т. с.) и здравите сили на БЗНС извлякоха единствено правилния извод: никога вече да не бъдат разделени, само заедно в борбата за общите интереси" (с. 49). Такъв съюз се изгради и циментира с кръв в пламъците на Септемврийското въстание през 1923 година. След много факти за подготовката, хода и поражението на въстанието авторът цитира оценката на др. Тодор Живков: „По време на подготовката на въстанието и в пламъците на въстанието се роди и закали в пролятата кръв борческото единство на комунисти и земеделци, на работническата класа, трудовите селяни и народната интелигенция — боевият съюз на революционните сили на народа, който в крайна сметка реши съдбата на монархо-фашизма и капитализма в България" (с. 55). В следващите страници авторът доказва, че в български условия съюзът между комунисти и земеделци под ръководството на Комунистическата партия става здрава основа за сплотяването на всички патриоти в Отечественния фронт, който при решаващата роля на Съветската армия осигури успеха на народното въстание на 9 септември 1944 година.

* * *

В годините на укрепване на народнодемократичната власт, в изграждане икономическите основи на социализма БЗНС израства като верен съюзник на Партията в социалистическото строителство. През май 1945 г. в доклада „Идейност и пораженство" пред съюзна конференция Георги Трайков издига пред сдружените земеделци три основни лозунга: братско сътрудничество с Комунистическата партия, съюз с всички партии на Отечественния фронт, здрав съюз на България със СССР. В привет-

Digitized by Google

ствието на ЦК на БРП (к) до конференцията се казва: „Боевата дружба между селяните и работниците, между земеделците и комунистите съставя гръбначния стълб на Отечествения фронт".

На 12 май 1945 г. се провежда съвместно заседание на Политбюро на ЦК на БРП (к) и Постоянното присъствие на БЗНС, на което се набелязват мероприятия за разширяване и подобряване на съвместната работа на Партията и съюза. В приетото обръщение към комунистите и сдружените земеделци са определени принципите на съвместната дейност.

На XXVII конгрес на съюза през 1947 г. Г. Трайков в доклада заявява: „Всички ние, сдружените земеделци, смело и решително заедно с работническата партия в редовете на Отечествения фронт ще вървим към строителството на социализма в нашата страна" (с. 80). Така Българският земеделски народен съюз стана първата селска политическа партия, която заяви своята готовност да осъществява програмата за построяване на социалистическото общество в страната. БЗНС прие ръководната роля на работническата класа и нейния авангард — Комунистическата партия, като необходимо условие за успешно изграждане на социализма на българска земя.

По-нататък авторът проследява ролята на БЗНС във всички области на живота в страната и особено в развитието на селското стопанство от изграждането на ТКЗС до създаването на АПК, за да стигне до съвместното заседание на Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Постоянното присъствие на Българския земеделски народен съюз, състояло се на 18 март 1971 година, на което се правят изводи за съвместната работа на организациите на БКП и БЗНС. Приетият на заседанието протокол по съдържание фактически става широка програма за сътрудничество и съвместни действия на двете братски партии в осъществяването на плановете по изграждането на развито социалистическо общество в Народна република България.

През април 1971 г. се състоя X конгрес на БКП. Той научно обоснова перспективите за развитие на страната, утвърди Директиви за социално-икономическото развитие на НРБ за шестата петилетка (1971—1975 г.). На 16 май 1971 г. беше приета новата Конституция на НРБ. Главен документ, приет от X конгрес на БКП, е новата Програма на Партията. „Построяването на развито социалистическо общество — се казва в нея — е главна непосредствена историческа задача на Българската комунистическа партия." Авторът посочва и мястото на БЗНС в решаването на тази задача, което му отрежда Програмата, и цитира: „... Земеделският съюз играе и в бъдеще ще играе голяма роля в мобилизирането на трудещите се, особено на село, за социално-икономическото и политическото сплотяване на народа в името на процъфтяването на социалистическата родина. По-нататъшното строителство на социализма ще доведе до още по-тесни връзки между БКП и БЗНС, до обогатяване и задълбочаване на съвместната дейност на двете организации, до тяхното постепенно сближаване" (с. 108). Широка програма за участие на БЗНС в изграждането на развития социализъм разработва и утвърждава XXXII конгрес на съюза.

През февруари 1973 г. Върховният съвет на БЗНС, изхождайки от решенията на Декемврийския (1972 г.) пленум на ЦК на БКП, определя основните задачи пред сдружените земеделци по Програмата за повишаване жизненото равнище на трудещите се. Осъществяването на комплексната програма, насочена към сближаване жизненото равнище на селяните кооператори и работниците и служещите, постепенното изравняване на материалните и духовните условия на живот в града и селото разкрива още по-широки хоризонти за творческа съвместна дейност на БКП и БЗНС, включително и за тяхната съвместна идеологическа работа.

„Нашата политика към съюзника — се подчертава в приветствието на ЦК на БКП по случай 75-годишнината от създаването на БЗНС — се строи не на временни, конюнктурни съображения. Тя се основава на принципното ленинско положение за сплотяване на всички демократични и прогресивни сили в борбата за нов живот, за ново общество" (с. 125).

Посочвайки задачите, поставени от XI конгрес на БКП, Националната партийна конференция и Юлския пленум на ЦК на БКП, Г. А. Чернейко разкрива мястото на организациите на БЗНС за въвличане на сдружените земеделци за изпълнение и преизпълнение плановете на народностопанското развитие. Цялата организационна, политическа, идеологическа и възпитателна работа на земеделските дружби е насочена към укрепване на трудовата и технологичната дисциплина, към повишаване активността на сдружените земеделци във всенародното социалистическо съревнование, в изграждането на развито социалистическо общество.

Естествено, тази работа се осъществява от организациите на БЗНС в тясно делово сътрудничество с партийните организации.

В книгата се дава висока оценка за приноса на БЗНС в осъществяването на миролюбивата външна политика на Народна република България. БЗНС споделя и активно подкрепя със своите конструктивни действия външнополитическата линия на БКП, чиято цел е разширяване и задълбочаване сътрудничеството на НРБ със социалистическите страни, развитие на социалистическата икономическа интеграция, укрепване могъществото на социалистическата общност, добросъседство на Балканите, развитие на дружбата и сътрудничеството с развиващите се държави, подкрепа на националноосвободителните движения, взаимноизгодно сътрудничество с капиталистическите страни.

Разкрита е голямата дейност на БЗНС по установяване и развитие на дружески връзки с чуждестранни селски и родстве-

Digitized by Google

ни им организации, които се борят за мир, демокрация, социален прогрес и взаимно разбирателство между държавите и народите.

В международната си дейност Съюзът използва такива форми на сътрудничество като двустранни и многостранни контакти, обмен на делегации и работни групи, участие в различни мероприятия — международни теоретични конференции, срещи, симпозиуми, семинари по различни проблеми на демократичното аграрно движение, по проблеми на мира, безопасността и сътрудничеството на държави с различен обществен строй.

Сдружените земеделци всецяло и напълно подкрепят изводите на XI конгрес на Партията за необходимостта от по-нататъшно развитие и задълбочаване българо-съветското сътрудничество и сближаване.

Накрая авторът подчертава изключително важната роля на сдружените земеделци за формиране и практическото осъществяване вътрешната и външната политика на страната: „Революционната роля на натрупания от българските комунисти и сдружени земеделци опит в борбата за построяване на социалистическото общество с всяка измината година нараства, става притегателен пример за партии, организации и движения, борещи се за утвърждаване идеалите на мира, демокрацията, социалния прогрес и социализма" (с. 182).

* * *

Отпечатването на книгата „БЗНС — верен съюзник на българските комунисти" е още една проява на интереса на научната мисъл в Съветския съюз към осемдесетгодишната история на Земеделския съюз — една от най-старите селски партии в Европа, преминала сложен и труден път, неотделим от демократичното и революционното развитие на България през последното столетие, изпълнен с незатихваща борба против господството на реакционната буржоазия и монархо-фашизма, за икономическо и политическо освобождение на трудещите се, за демокрация и социален прогрес.

Петрана ТРЕНДАФИЛОВА

ПАРТИЗДАТ ПРЕЗ 1980 ГОДИНА

Тематичният план на Партиздат през настоящата година е съставен въз основа на най-важните партийни документи, като решенията и теоретичните постановки на XI конгрес на БКП, Националната партийна конференция, на пленуми на Централния комитет. Застъпени са конкретни разработки на проблеми на реалния социализъм, на по-нататъшното социалистическо развитие на страната, на политиката на Партията за издигане жизненото равнище на народа.

В основата на плана са трудовете на класиците на марксизма-ленинизма. Предвижда се издаването на **том 40 от „Съчинения" на Маркс—Енгелс. Новото 55-томно издание на В. И. Ленин ще се попълни с още 12 тома.**

На първо място по своята актуалност стоят трудовете, които разглеждат съвременни проблеми на нашето и световното развитие. Сред тях се открояват **трудовете на др. Тодор Живков,** към които ще се прибави поредният **том 27.** В поредицата „Видни строители на НРБ" са включени **еднотомници на Станко Тодоров, Гриша Филипов и Пеко Таков.**

Българските читатели ще получат нов тематичен сборник с трудове на **Леонид Брежнев,** както и издания с избрани произведения на **Ерих Хонекер и Фидел Кастро.**

Новост в тематичния план на издателството е една група книги, разкриващи най-уязвимите процеси и явления на реалната буржоазна действителност.

В раздела за литература по партийно строителство се предвижда издаването на редица трудове, посветени на теорията и практиката на нашата партия. **„Социално-класовата структура на обществото и качественият състав на Партията"** е книга, която изследва структурните изменения на нашето общество, разглежда критериите и показателите за промените в състава на Партията.

Трудът **„Контролът и проверката"** от **Атанас Димитров** анализира същността, формите и методите за контрол и проверка.

Предвижда се издаването на книга от **Желязко Колев за партийното ръководство на народните съвети** и на **Константин Искров** под заглавие **„Партийните организации в търговската мрежа".**

Библиотека **„Политическо ядро, първообраз"** ще има още две издания. Колективен труд подлага на теоретико-методологическо изследване **развитието на ППО като политическо ядро и първообраз на трудовия колектив в процеса на изграждането на развито социалистическо общество. Добринка Александрова в „Работата на ППО в училище"** очертава традициите и работата на партийните организации в училищата.

Проведеното неотдавна съвещание по проблемите на идейновъзпитателната работа в трудовия колектив предлага и нови теми. На първо време се предвижда издаването на материалите от съвещанието.

По проблемите на идеологическата работа е и книгата на Пенчо Карагяуров „Аги-

Digitized by Google

тацията". Тя е опит за цялостно изследване проблемите на политическата агитация. Изхождайки от постиженията на обществените науки, богатия фактически материал и дългогодишен личен опит, авторът анализира агитационния процес и мястото на агитацията в системата на идеологическата работа.

По подобие на интересната книга „Словото на Димитров" Христина Станева подготвя книга и за Димитър Благоев. Чрез езиково-стилния анализ на трудовете на Дядото авторката разкрива неговото обаяние, силата и богатството на неговото слово, което разкрива раждането и върховете на революционната терминология в българския език, силата на партийната публицистика и ораторското изкуство.

Популяризирането опита на КПСС и съветската страна е едно от неотменните задължения на Партиздат. С тази цел е създадена и поредицата „Опитът на КПСС". Чрез нея се изучава работата на братсвата комунистическа Партия по решаването на проблемите на комунистическото строителство. В новия план се предвижда книга за опита на Ленинградската партийна организация, който е ценен с богатството си на идеи и решения.

Широка популярност вече доби „Библиотечка на партийния секретар". Това са книжки, които разкриват практическата работа на партийния секретар, партийното бюро и организацията. Новите издания са: „Идеологическа работа и социална активност", „Възпитателната дейност на ППО", „Работата с партийните групи" и „Партийното поръчение".

В. Стратиев в „Записки на партийния секретар" споделя мисли за работата на ръководителя на партийната организация, за неговото ежедневие при решаването на сложните проблеми на партийната работа сред трудовия колектив.

В справочния отдел са включени „Справочник на партийния секретар", „Наръчник на партийния групов отговорник", „Наръчник по партийно строителство" и „Книга за младия комунист".

Планът включва издания по философия, социология, икономика, история на нашата партия и на международното комунистическо и работническо движение, спомени на ветерани на нашата партия от годините на антифашистката борба, художествена и художествено-документална литература, съвременна българска и съветска проза, художествено-документални биографии на загинали антифашисти, албуми, календари.

СЪОБЩЕНИЕ

Уведомяваме нашите читатели, че от 1. I. 1980 година цената на отделния брой на списанието ще бъде 0,35 лева, а годишният абонамент — 6,30 лв.

От редакцията

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

В. И. ЛЕНИН
СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ В 55 ТОМА

Второ издание

Партиздат пусна от печат том 1 и том 2 от второто българско издание на Съчиненията на В. И. Ленин. Предлаганото ново 55-томно издание — „Събрани съчинения" на В. И. Ленин, ще бъде осъществено по петото руско „Полное собрание сочинений", издание на Политиздат от 1967 година. В него са включени над 1000 нови статии, писма и други материали, излезли изпод перото на Ленин. Новите материали разкриват непознати страни и детайли от многостранния живот и творческото дело на великия стратег на Октомврийската революция и на строителството на социализма в СССР. Изданието има и значително по-богат научно-справочен апарат, което го прави още по-ценно и необходимо за научните работници и висококвалифицирани специалисти, за всеки любознателен читател. Второто, академично по своя характер, издание на „Събрани съчинения" разкрива в цялата му пълнота изключителния принос в марксистката теория и практика на гениалния продължител на ученията и делото на Маркс и Енгелс. То е истинска съкровищница на богатство от идеи и неоценим по своето значение опит за революционното комунистическо и работническо движение. Издаването на „Събрани съчинения" на В. И. Ленин е крупно събитие в идеологическия живот на нашата партия. Непреходните идеи на Ленин са били, са и ще продължават да бъдат непресъхващ извор на знания и мъдрост за комунисти и безпартийни. Новото издание ще бъде изцяло публикувано в относително кратък срок от пет години (1979—1983). В него са направени известни подобрения в превода и редакцията, както и някои отделни допълнения към апарата с оглед интересите на българския читател. Второто българско издание на Съчиненията на В. И. Ленин излиза по решение на Политбюро на ЦК на БКП по случай 110-годишнината от рождението на учителя и вожда на световния пролетариат.

ДИМИТЪР БЛАГОЕВ

БИОГРАФИЯ

проф. д-р Йордан Йотов,
проф. Кирил Василев,
ст. н. с. Стоянка Поборникова,
проф. д-р Татяна Колева

Димитър Благоев принадлежи към най-великите личности на нашата национална история. Като революционер от висша класа той пръв издига още през 80-те години на миналия век знамето на марксистката идеология над българската земя. Настоящата биография представлява опит не само да се проучи по-цялостно и опише хронологически богатата революционна дейност и във връзка с това личният живот на Д. Благоев, но и да даде обективна и справедлива оценка на изключителните му качества, да изтъкне на основата на документацията и досегашните научни разработки неговото огромно социално значение като създател и ръководител на марксистката партия на работническата класа в страната. Биографията на Благоев разкрива един образец на интелектуално дръзновение, на социално безстрашие, на волева сила, на морално съвършенство, на велика саможертва. Изучаването на тази дълбоко съдържателна биография допринася не само за по-цялостно и многостранно изясняване на тесносоциалистическия период и началото на ленинизацията на Българската комунистическа партия, но и за оптимално решаване на изключително важни задачи на социалната практика, за идейно-политическото и класово-партийното възпитание на народа, особено на младото поколение.

* * *

Партиздат пуска от печат и следните книги и брошури: в отделна брошура — постановлението на ЦК на КПСС **„За по-нататъшно подобряване на идеологическата, политико-възпитателната работа"** и доклада на члена на Политбюро и секретар на ЦК на КПСС **М. А. Суслов „Дело на цялата партия"**, изнесен пред Всесъюзното съвещание на идеологическите работници през октомври 1979 г. в Москва; брошурите от библиотека на дружество „Георги Кирков" — **„Науката и светът на човека"** от **Е. Г. Юдин** и **Б. Г. Юдин, „Материалистическият диалектически метод и познание"** от **Илия Тасев, „Език и социално поведение"** от **Илия Трифонов**; от библиотека „Международна политика" — **„Разоръжаването: кой е против?"** — от **Ернст Генрих „Нигерия — единна и многолика"** от **Петър Попчев.**

Digitized by Google

НОВИ СЪВЕТСКИ КНИГИ

КУЛТУРА И ИДЕОЛОГИЧЕСКАЯ БОРЬБА. Под общ. ред. А. И. Арнольдова и Н. В. Новикова, Изд. „Мысль", М., 1979.

В книгата се прави анализ на идеологическата борба в една от най-важните области на обществения живот. В нея особено внимание се отделя на соцналната роля и функции на културата и средствата на масовите комуникации в буржоазното общество, разкрива се техният класов характер, стремежът на буржоазните теоретици на културата да възхваляват процесите на съвременния духовен живот на капитализма, показани от философско-естетическите позиции на „масовото" изкуство.

СОЦИАЛЬНАЯ ПСИХОЛОГИЯ ЛИЧНОСТИ. Ответственные редакторы М. И. Бобнева, Е. В. Шорохова, Изд. „Наука", М., 1979.

Книгата е насочена към изучаването на закономерностите в социалното развитие и регулиране поведението на личността. Тя съдържа статии, анализиращи различни аспекти на социалната психология на личността. Голямо внимание е отделено на методологическите и идеологическите проблеми, направен е опит за съпоставяне на социалнопсихологическия и общопсихологическия подход към проблемите на личността.

Осипов, Г. В., ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА СОЦИОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ В СССР, Изд. „Наука", М., 1979.

В монографията се излагат теоретическите основи на марксистко-ленинската соцнология, историята на нейното развитие. Авторът анализира съвременните проблеми на теоретичната и приложната социология, изяснява нейното място в системата на обществените науки, дава определение на нейния предмет, методи, социални функции.

ЗАПАДНАЯ ЕВРОПА. КЛАССОВЫЕ БОИ ПРОЛЕТАРИАТА. Авт. колектив. Под общей редакцией Й. Шлайфштайна (ФРГ), Т. Т. Тимофеева (СССР), Изд. „Прогресс", М., 1978.

Настоящата публикация е резултат на научното сътрудничество на учени марксисти от различни страни, предн всичко от западногерманския Институт за марксически изследвания (Франкфурт на Майн) и Института по международно работническо движение към АН на СССР (Москва). Използвани са материали и от Института Грамши (Италия) и на марксисти от други страни. Тя е посветена на най-крупните социалнн конфликти в такива западноевропейски страни като Англия, Италия, ГФР и е първата в серията трудове за класовите борби на трудещите се в капиталистическите страни, в подготовката на която участвуват интернационални авторски колективи.

20700

Цена 0,35 лева

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

MAIN/UC-B

Partien zhivot

ПАРТИЕН ЖИВОТ

MAY 8 1980
CALIFORNIA
BERKELEY

3

СОФИЯ, ФЕВРУАРИ 1980 ГОДИНА

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

№ 3 ФЕВРУАРИ 1980 година XXVII

СЪДЪРЖАНИЕ

ЛЕНИНИЗМЪТ — ЗНАМЕ НА ЕПОХАТА

К. **Иванов** — Ленинските идейно-теоретически, политически и организационни принципи на Партията 3

Й. **Бойчев** — В. И. Ленин за труда при социализма 13

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ И ОПИТ

М. **Граменова** — Богата съкровищница на идеи по човекознание . 20

Партийният комитет

К. **Грозданов** — Комунистите и петилетката 28

И. **Христов** — Инструкторът 33

Б. **Ангелов** — Проверката 39

Ръководно политическо ядро и първообраз

Д. **Петков** — Изпълнението на решенията в първичната организация 45

Партийните групи

Б. **Николов** — В центъра на вниманието: бригадната организация на труда 58

Секретарят — централна фигура

М. **Генов** — Опитът не идва сам 63

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

Стопанският ръководител — пълномощник на Партията

Х. **Николов** — Политически деец 67

Digitized by Google

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“ В ГАБРОВСКИ ОКРЪГ

— Естетическото възпитание в трудовия колектив 77

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

И. Стоянов — Дванадесетият конгрес на Румънската комунистическа партия 89

КРИТИКА И КНИГОПИС

Г. Бърдаров — Ценна книга за теорията и практиката на партийната дейност 92

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Г. Бърдаров**, **А. Веселинов**, **К. Иванов**, **Н. Иванов** (зам.-главен редактор), **М. Илиева**, **Д. Петков** (зам.-главен редактор), **К. Петров**, **П. Радев**, **И. Рачев**, **Д. Станоев**, **П. Трендафилова**, **Г. Цонков**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 6,30 лева — Отделна книжка 0,35 лева
Пор. 2327. Тираж 53 130 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 21. II. 1980 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Digitized by Google

ЛЕНИНИЗМЪТ — ЗНАМЕ НА ЕПОХАТА

Цялата обществена практика през XX век категорично потвърди универсалния характер на ленинизма като марксизъм в епохата на империализма и пролетарските революции, в епохата на загиването на колониализма и победата на националноосвободителните движения, на историческия преход на човечеството от капитализма към социализма и строителството на комунистическото общество. Опитите да се разкъса веригата на приемственост в развитието на нашата революционна теория, да се откъсне ленинизмът от марксизма, да се разедини работническото и комунистическото движение са обречени на пълен провал. Марксизмът-ленинизмът е единно и неделимо интернационално учение, победоносно оръжие на единната борба на работническата класа от цял свят.

Из „Решение на Политбюро на Централния комитет на БКП за чествуване 110-годишнината от рождението на Владимир Илич Ленин"

ЛЕНИНСКИТЕ ИДЕЙНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИ, ПОЛИТИЧЕСКИ И ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРИНЦИПИ НА ПАРТИЯТА

проф. КИРИЛ ИВАНОВ

Комунистическото и работническото движение, прогресивните и демократичните организации и движения, всички борци за мир на земята и щастие на народите ще чествуват 110-годишнината на В. И. Ленин, гениалния продължител на учението и делото на основоположниците на научния комунизъм К. Маркс и Ф. Енгелс, титана на научната мисъл, който всестранно развиі и обогати с принципно нови положения марксизма-ленинизма в условията на пролетарските революции и строителството на социализма, откри нов етап в марксизма. Днес не може да има марксизъм без ленинизъм.

Във великото и неоценимо идейно-теоретическо наследство на В. И. Ленин важен дял заема учението за партията от нов тип. Руската социалдемократическа работническа партия или Болшевишката партия, днешната Комунистическа работническа партия на Съветския съюз се изгради на разработените от В. И. Ленин идейно-теоретически, политически и организационни принципи, които коренно се различават от принципите на социалдемократическите партии от Вто-

Digitized by Google

рия интернационал. Под ръководството на Болшевишката партия начело с В. И. Ленин работническата класа, трудещите се в Русия извършиха най-великия подвиг на света — Великата октомврийска социалистическа революция, построяването на социалистическото общество, а сега с успех осъществяват прехода към комунизма.

По образеца на КПСС се изградиха комунистически и работнически партии във всички страни на нашата планета. Под тяхно ръководство и в други страни се изгражда социалистическо общество, създаде се световна социалистическа система. Международното комунистическо движение, изградено на ленинските идейно-теоретически, политически и организационни принципи, днес е най-влиятелната политическа сила в света, решаващ фактор за неговото развитие. Животът, практиката потвърждават, жизнеспособността, непреходното значение на основните идейно-теоретически, политически и организационни принципи на ленинизма.

* * *

В основата на идейно-теоретическите принципи на партията от нов тип е марксизмът-ленинизмът. Той е единствената научна теория, която вярно отразява развитието на природата и обществото. По думите на Ленин учението на К. Маркс и Ф. Енгелс е всесилно, защото е вярно. Неговите положения не са плод на кабинетни умозаключения, а израз на действителните обществени отношения, на закономерностите на развитието на обществото. Приемник на марксизма, обогатен с опита на революционното движение в новите условия и с най-новите постижения на научното познание, ленинизмът е също всесилен, защото е верен.

Идейно-теоретическите принципи на Комунистическата партия са научни положения, които разкриват неизбежната замяна на капитализма със социализма и комунизма, определят ролята на работническата класа и нейната партия в историческото развитие. Конкретизирани, тези положения са следните.

Природата и човешкото общество са в непрекъснато движение, развитие, преобразуване. В своето развитие капиталистическото общество е навлязло в стадия на империализма и е пречка за по-нататъшното развитие на обществото по възходяща линия. На негово място идва социалистическото общество, чието изграждане започна в Русия с победата на Великата октомврийска социалистическа революция.

Работническата класа под ръководството на своята партия е силата, която ще събори капитализма и ще изгради социализма и комунизма. В тази борба тя привлича всички трудещи се. Капитализмът е общ враг на работническата класа във всяка страна. Затова и борбата на работническата класа в една страна следва неразривно да се свързва с борбата на работническата класа, на трудещите се от другите страни.

Преминаването от капитализма към социализма може да се извърши в различни форми, но само по революционен път, чрез установяване на диктатурата на пролетариата и при запазване ръководната роля на работническата класа и нейната партия до построяване на комунистическото общество.

Идейно-теоретическите принципи се записват в Програмата на Партията. Те са първата и най-важната предпоставка за сплотяването на комунистите, защото хората се обединяват в името на ясно определени и достижими цели и задачи. Не може, сочи Ленин, да има безидейна организираност. При друг случай той подчертава: „Не може да има здрава социалистическа партия, ако няма революционна теория, която обединява всички социалисти, от която те черпят всички

Digitized by Google

свои убеждения, която те прилагат в своите методи на борба и начини на действие"[1]. Марксистко-ленинската теория е необходима на работническата класа да осъзнае своята роля в историческото развитие, да добие увереност в победата си, в изграждането на новото общество. Без революционна теория не може да има яснота в перспективите и целенасоченост на движението на работническата класа. Особено голямо е значението на теорията в съвременните условия поради сложността и динамиката на общественото развитие. Без нея социалистическото общество не може да се изгражда по предварително изработен план за цялата страна. Нито едно общество не е изпитвало такава необходимост от теория, както социалистическото общество. Затова и в документите на Комунистическата партия на Съветския съюз и на другите комунистически партии се поставя задачата и занапред теорията да осветлява пътя на практиката, да обезпечава научен подход в ръководната роля на Партията. Такава роля теорията може да изпълнява само когато непрекъснато се развива и обогатява от практиката на революционната борба, от строителството на социализма и комунизма. Без да се анализира и обобщава опитът на работническото движение, особеностите на историческия момент и на отделните страни, не могат да се правят правилни теоретически изводи, научно да се решава проблемът. За да изпълнява своите функции, Партията не може да се ограничи само с повторение на готови теоретически форми, които могат „в най-добрия случай само да набележат общите задачи, необходимо видоизменяеми от конкретната икономическа и политическа обстановка във всеки отделен период на историческия процес"[2]. Историята на комунистическите партии убедително показва жизнената необходимост творчески да се развива и обогатява марксистко-ленинската теория и последователно да се защищава от ревизиране на нейните основни положения. „Именно този подход към теорията — изтъква др. Л. И. Брежнев — даде на Партията възможност да постигне победи, с които ние с право се гордеем. Този подход ни гарантира нови забележителни успехи и в бъдещите години."[3]

Въз основа на задълбочен анализ на обществения живот КПСС и другите комунистически партии само през последните години обогатиха съкровищницата на марксизма-ленинизма с ученето за развитото социалистическо общество, което съществено разшири и допълни представите за закономерната поява и утвърждаване на новата обществено-икономическа формация, за пътищата за изграждането на комунизма. Огромно теоретическо значение имат изводите за постепенното превръщане на Партията на работническата класа в авангард, партия на целия народ, за прерастване на диктатурата на пролетариата в общонародна държава, за формиране на нова историческа общност, каквато е народът на Съветския съюз.

Всички комунистически партии обогатяват марксистко-ленинската теория, но приоритетът принадлежи на КПСС. Тя работи в страна, която се намира на по-висок стадий на обществено развитие и това й дава възможност да прави нови теоретически изводи, за които обективната действителност в другите страни не дава възможност. КПСС продължава теоретически да осветлява и практически да прокарва нови пътища, които чертаят бъдещето и на другите страни и народи.

Идейно-теоретическите принципи на Комунистическата партия са неразривно свързани с нейните политически принципи или политически

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 4, с. 211.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 24, с. 25.
[3] Л. И. Брежнев, За комунистическото възпитание на трудещите се, Партиздат, 1978, с. 496—497.

Digitized by Google

основи. Те се записват в програмата и в други документи на висшите органи на Партията. В значителна степен политическите принципи конкретизират идейно-теоретическите принципи на Партията съобразно етапа на развитието на страната, състоянието на Партията, международната обстановка. На това основание много често в партийните документи и в литературата най-вече се говори за идейно-политическите принципи на Партията. Политически принципи са научни положения за отношението на Партията към политическата власт и другите класи, партии, организации и движения в страната и вън от нея, определят подхода на Партията при изработване на нейната политика, а също и формите и методите за нейното осъществяване.

Политически принцип на Комунистическата партия е научната обоснованост на нейната политика, на нейната тактика и стратегия. А това предполага при тяхното изработване да се отчита обстановката в страната и в другите страни, съотношението на класовите сили в страната, собственият опит и опитът на международното комунистическо движение, да се отчита също състоянието и възможностите на самата партия.

Друг политически принцип на Комунистическата партия е: във всички класови боеве между работническата класа и буржоазията винаги да се държи сметка за крайната цел на работническото движение — завоюване на политическо господство и установяване диктатурата на пролетариата. Отделните успехи, които Партията постига в борбата, са само стъпка към крайната цел. Комунистическата партия не е против частичните реформи, които са в интерес на трудещите се, но борбата за тях е подчинена на революционната борба за диктатурата на пролетариата, за социализъм. Борбата на Партията за частични успехи за защита на обикновените ежедневни интереси на трудещите се е неотменима предпоставка за влиянието ѝ сред тях. Това принципно ленинско изискване в условията на борбата против фашизма намери най-ярко по-нататъшно развитие в доклада на Георги Димитров пред Коминтерна — 1935 г.

Друг политически принцип е съчетаването на борбата в една страна с борбата на работническата класа в други страни. Този принцип насочва Комунистическата партия да отчита всички специфични условия в своята страна, но да не се пренебрегват и интересите на международното работническо движение. В борбата на пролетариата в различните страни комунистите, учат Маркс и Енгелс, отделят и защищават общите, независещите от националността интереси на целия пролетариат. В. И. Ленин неведнъж подчертава, че пролетарският интернационализъм изисква интересите на пролетарската борба в една страна да се подчинят на интересите на пролетарската борба в световен мащаб. Той разкрива единството, неделимостта на тези две страни от дейността на Партията. Пролетариатът не може да води борба за социализъм и да защищава своите ежедневни икономически интереси без най-тесен и пълен съюз на работниците от всички нации, от всички без изключение работнически организации. Цялата история на КПСС е образец на последователен интернационализъм. Сега той се изразява в разнообразната помощ, която Съветският съюз оказва на другите страни, на прогресивните сили в света, във външната политика на съветското правителство, насочена към запазване на мира на планетата, за развитието на икономически и културни връзки между отделни страни.

Главно поради помощта на Съветския съюз революционна Куба не коленичи пред заплахите на американския империализъм и днес кубинският народ уверено строи социалистическо общество. Неведнъж Ф. Кастро е подчертавал, че „ако Съединените щати не можаха да

Digitized by Google

извършат геноцид срещу Куба с пряка агресия, това се дължи до голяма степен на солидарността и подкрепата на СССР". С помощта на СССР и другите социалистически страни по некапиталистически път тръгнаха много новоосвободени държави: Ангола, Мозамбик, Южен Йемен и др. Нова релефна изява на интернационализма е всестранната помощ, която СССР оказва на Афганистанската демократична република — ограниченият контингент съветска войска пресече заговора на САЩ и други враждебни на революцията в Афганистан държави за реставрация на стария режим. И в този случай КПСС действува напълно в духа на ленинските указания, които изискват страната, осъществила победа над буржоазията, да бъде способна и готова за велики национални саможертви в борбата за събарянето на международния капитализъм.[1]

Четвърти политически принцип е определянето на основното звено в разнообразието от задачи, които Партията решава в даден период, а също и конкретният лозунг за всеки момент от борбата или лозунгът на деня, както казва Ленин. Формулирането на основното звено и на лозунга на деня внасят пълна яснота и конкретност в борбата на Партията и на тази основа — по-голяма убеденост и активност на масите в изпълнението на партийната политика. Определянето на основното звено Ленин квалифицира като израз и на научност, и на изкуство в политическата борба. Това, сочи Л. И. Брежнев, придобива особено голямо значение поради размаха на плановете, мащабността и сложността на проблемите, които сега се решават.[2]

Политически принцип е и строгото и последователно провеждане на политическата линия на действие с разнообразяването на формите за борба и организация. Този принцип предполага Партията да проявява гъвкавост в своята политика, да върви в настъпление или да отстъпва, когато обстоятелствата налагат, да използва легални и нелегални, мирни и въоръжени форми на борба, да създава нови. Това разнообразие на формите дава възможност тя да влияе върху работнически и трудещи се слоеве с различна степен на съзнателност, конкретно да подхожда към тях. Ярко творческо развитие този принцип намери в създаването на отечествени и народни фронтове за обединяване на трудещите се в борбата против фашизма и строителството на социализма.

Въз основа на политическите принципи идейното обединяване на комунистите се допълва и с политически обединения. Партията става съюз, организация, членовете на която са убедени не само в историческата мисия на работническата класа, но и в непосредствените задачи, които тя решава, и формите и методите за постигането ѝ. Такава убеденост е предпоставка за изпълнението на задачите, за реализиране закономерностите на развитието на обществото.

Като подчертава изключително голямата необходимост от идейно-теоретическо и политическо обединение на комунистите, В. И. Ленин заедно с това преценява, че то не е достатъчно за действително и твърдо единство на Партията, за изграждането ѝ като монолитна организация. И той посочва този крупен факт, че на Втория конгрес на РСДРП се постигна единство по идейно-теоретическите и политическите или, както той се изразява, по тактическите въпроси. Но вместо да се укрепи единството на Партията, да се ликвидира кръжоковщината, обособяването на отделни групи и съюзи, се засили децентрализацията и разпокъсаността в Партията. Тя направи две крачки назад в развитието, защото на Конгреса и след него не се получи единство и по организационните въпроси. Именно върху организационните принци-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 31, с. 138.
[2] Л. И. Брежнев, Възраждане, Партиздат, 1978, с. 23—24.

Digitized by Google

пи в Партията се създават не само идейни и политически, но и организационни отношения, определени в нейния Устав. Създава се организация, която да обезпечи изпълнението на Програмата и политиката на Партията, защото самото обявяване на идеите не води до изменение на съществуващата обективна действителност.

Организационните принципи пряко произтичат от идейно-теоретическите и политическите принципи, от историческата мисия на работническата класа, от целите и задачите, които тя си поставя. Революционните идеи и задачи, залегнали в Програмата и политиката на Партията, могат да се постигнат само при наличието на революционна партия.

В литературата основните организационни принципи се определят като коренни ръководни теоретически положения за класовата същност на Партията, за ролята и мястото ѝ в обществото, за принципите на изграждането ѝ. Те са известни: Комунистическата партия е преден, съзнателен отряд на работническата класа; Партията е висша форма на класова организация, а в условията на социализма и висша форма на обществено-политическа организация; Партията е въплъщение на връзките на предния отряд на работническата класа с безпартийната маса на работниците, с всички трудещи се; Партията е въплъщение на единството на всички органи и организации и членове, което изключва съществуването на групи и фракции в нея; Партията е организация, изградена на принципа на демократическия централизъм; Партията формира своя състав и изгражда своята структура на принципа на интернационализма.

На основата на ленинските организационни принципи партията от нов тип се изгражда като здраво сплотена, централизирана и заедно с това демократична и самодейна организация. Такава организация по израза на В. И. Ленин удесеторява силата на отделната единица. Такава организация може да внася съзнателност и организираност сред работническата класа, сред трудещите се и непрекъснато да оказва въздействие върху тях, да поддържа тесни връзки с тях.

В съответствие с идейно-теоретическите, политическите и организационните принципи В. И. Ленин разработи и нормите на партиен живот. Те са правила, които регулират вътрешния живот на Партията, определят формите на организация и методите на работа, поведението на комунистите. Нормите на партиен живот конкретизират основните организационни принципи съобразно обстановката и произтичащите от нея задачи. Тъкмо поради това част от нормите имат временен характер, с изменението на обстановката настъпват и изменения в нормите на партиен живот.

Нормите на партиен живот са записани в Устава на Партията и това ги прави задължителни за всички органи, организации и членове на Партията. Както е добре известно, Уставът се приема от конгреса и той внася наложили се изменения и допълнения в него. В. И. Ленин изрично подчертава, че конгресът е единственият законодател в Партията. Той квалифицира нормите като „общоприети правила за организацията", „организационни начала, задължителни за всички партийни организации"[1]. А Уставът за него е „решение на конгреса относно формите и нормите на партийната организация"[2].

В. И. Ленин разработи принципите на партийното ръководство. Те определят подхода на Партията при решаване на проблемите, които стоят пред нея, на вътрешнопартийните отношения, а също и взаимоотношенията на Партията с другите органи и организации. Към

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 9, с. 162.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 8, с. 44.

Digitized by Google

принципите на партийното ръководство се отнасят: класов подход към явленията, фактите и събитията; единство на идеологическата и организационната работа; научна обоснованост на решенията и действията, колективност на ръководството, съчетана с лична отговорност; съчетаване на миналия опит с творческата инициатива на масите; правилния подбор и разпределение на кадрите; системна проверка и контрол на взетите решения; разграничаване на функциите на партийните органи от функциите на другите органи и организации. От самата формулировка на принципите на партийното ръководство се вижда пряката им връзка и обусловеност с идейно-политическите, политическите и особено с организационните принципи на Партията. Спазването на принципите на партийно ръководство е предпоставка за правилен ленински стил на работа и ръководство.

В пълно съответствие с етапа на развитието и задачите, произтичащи от него, КПСС прилага разработените от В. И. Ленин организационни принципи, норми на партиен живот, принципи на ръководство. Сега в условията на развитото социалистическо общество тя твърдо и последователно провежда курс на развитие на колективността, вътрешнопартийната демокрация и едновременно издига дисциплината и отговорността на комунистите. На XXV конгрес на КПСС др. Брежнев заяви: „Последователното развитие на вътрешнопартийната демокрация, на колективността в ръководството, повишаването на взискателността към всеки партиен член — тези ленински принципи не са изминат етап“[1]. Вътрешният живот и дейността на КПСС сега се характеризират с разнообразие на форми и методи, в които намират творческо приложение, развитие и обогатяване ленинските организационни принципи и норми на партиен живот.

Взаимната връзка и обусловеност, диалектическото единство на идейно-теоретическите, политическите и организационните принципи на Партията отразяват единството на идеите, целите и задачите на работническата класа и нейната партия. Нормалното развитие на Партията и успехите в нейната дейност изискват правилно и едновременно да се решават проблемите на нейната идейно-теоретическа, политическа и организационна работа.

Разработените от В. И. Ленин идейно-теоретически, политически и организационни принципи съвсем точно определят характера на партията от нов тип, или нейните отличителни, основни черти. Те отразяват закономерностите на развитието на Партията и най-характерните закономерности за развитието на обществото. В това се състои техният научен характер. Те имат общонароден и непреходен характер. Това се обяснява с обстоятелството, че те са разработени въз основа на идейното и теоретическото наследство на К. Маркс и Ф. Енгелс, на опита на руското и международното работническо движение. При това следва да се отбележи: опитът на руското работническо движение, на КПСС е твърде разнообразен. Това е опит в борбата против самодържавието и крупните феодални остатъци, характерни за руския империализъм; против руския империализъм, който беше най-тясно свързан с цялата система на империализма. Борбата против руския империализъм беше до голяма степен и борба против международния империализъм. Никак не бива да се пренебрегва и това, че КПСС е развивала и развива дейност в страна, чиято теория е на два континента, многонационална, с различна степен на развитието на отделните националности, използвала е легални и нелегални, мирни и въоръжени форми на борба, събрала е опита на три революции, опита и на социалистическото строителство.

---

[1] Л. И. Брежнев, Отчет на ЦК на КПСС и предстоящите задачи на Партията във вътрешната и външната политика, Партиздат, 1976, с. 90.

Digitized by Google

* * *

Историческите успехи на КПСС и другите марксистко-ленински партии и най-вече неотразимият авторитет на реалния социализъм не дават спокойствие на явните и прикритите врагове на комунистическото движение. Под най-различни форми и с всякакви средства те засилват борбата си против него и най-вече против КПСС и Съветския съюз. За тях е напълно ясно, че КПСС и СССР оказват решаващо въздействие за развитието и успехите на световното революционно движение. Съвременните антикомунисти, ревизионисти и националисти използват в борбата против Партията най-различни прийоми. Но техните действия са насочени главно против положенията на марксизма-ленинизма за необходимостта, характера и ролята на Комунистическата партия. И това е напълно понятно, защото те знаят значението ѝ за успехите на работническата класа. Затова с пълно откровение пише един западногермански антикомунист, който сравнява ролята на Партията с основите на здание: то не се разрушава, ако сменим тапетите на една от стаите на третия или на друг етаж, но то ще рухне веднага, ако разрушим неговите основи. Да се взривят тези основи е крайната цел на всички противници на комунизма.

Много остри и преки атаки на нашите врагове са насочени против ръководната роля на Партията и най вече в строителството на социализма. Другарят Тодор Живков, като определя въпроса за ръководната роля на Партията като ключов въпрос на социалистическата власт, подчертава, че поради това „всички опити, които се предприемат с цел да се измени характерът на обществения строй в една социалистическа страна, започват с открито или прикрито настъпление срещу ръководната роля на Комунистическата партия“[1]. Във връзка с борбата против ръководната роля на Партията съвременните ѝ противници използват нов аранжимент на редица разбити още по времето на В. И. Ленин схващания. В последно време най-често против ръководната роля на Партията се рекламира така нареченият политически плурализъм. Неговите автори твърдят, че Комунистическата партия трябвало да осъществява своята роля едновременно и на равни начала с други демократични партии и организации. В случая или не се знае, или по-скоро се премълчава законът на всеобщата история, че във всяко класово общество политическото ръководство, политическото господство принадлежи на една класа, а тази си функция тя изпълнява чрез своята партия. Социалистическото общество е също класово общество и в него работническата класа е ръководна. Своето ръководство тя упражнява чрез ръководната роля на Партията.

Сравнително широко се разпространява и твърдението за различието в обстановката по времето на Ленин и съвременната обстановка в отделните страни. Оттук и отричането на необходимостта съвременните комунистически партии да се изграждат върху ленинските идейно-теоретически, политически и организационни принципи. С други думи: нова обстановка, нови задачи, нови форми на работа, нов тип партия. И наистина в съвременния капитализъм са настъпили различни промени, но той не престава да бъде капитализъм. В неговите условия продължава да съществува експлоатация на работническата класа, има антагонистични класи, бушува остра класова борба. Научно-техническата революция и известното регулиране на икономиката не премахват органическите недъзи на буржоазния строй. Най-важните характерни черти на капитализма от времето на Ленин са присъщи и на съвременния капитализъм. Обстановката в социалистическите страни, независимо че в тях има известни различия, се характеризира преди

[1] Т. Живков, Избрани произведения, т. 16, с. 215.

Digitized by Google

всичко с едни и същи закономерности. И в тях общото е, което преобладава в обстановката. Оттук и необходимостта Партията на работническата класа да се изгражда и да развива своята дейност на базата на ленинските идейно-теоретически, политически и организационни принципи.

Напълно се отказа от идейно-теоретическите, политическите и организационните принципи на ленинизма ръководството на Китайската комунистическа партия. Неговата дейност е небивало предателство към борбата на международното комунистическо и работническо движение, към всички подтисиати народи. С груби антидемократични методи то се стреми да превърне Партията в послушно оръдие на своите великохански стремежи. Пълна и вярна характеристика на ККП дава др. Т. Живков в речта си пред Международното съвещание в Москва през 1969 г.: „Сега Партията в Китай — изтъква той — се изгражда в идеологическо отношение като маоистко-троцкистка, антиленинска; в организационно отношение — със засилен до абсурд централизъм, по методи на ръководство — военизирана; по състав — дребнобуржоазна; по цели и задачи — националистическа, шовинистическа; във външнополитическите действия — авантюристическа и антисъветска"[1]. Действията на Китайското партийно и държавно ръководство непрекъснато потвърждават тази характеристика. В своя великокитайски шовинизъм и антисъветизъм то стигна до обявяване война на социалистически Виетнам, до сключване на военни сделки и споразумения с империалистическите войнолюбци от САЩ, Западна Европа, Япония, явно насочени против СССР.

Критиката срещу идентифицирането на марксизма-ленинизма с маоизма, срещу предателите, които захвърлиха знамето на солидарността на работническата класа и трудещите се от всички страни в нозете на империализма, не е намеса във вътрешните работи на ККП, а интернационален дълг на всяка комунистическа партия. Общозначимите и непреходни принципи на марксизма-ленинизма са достояние на цялото международно комунистическо движение и те трябва да се отстояват от всяка действително комунистическа партия.

Не само сега, но и още с появата си комунистическите партии се развиват в непрекъснатата борба с отклоненията и ревизията на марксизма-ленинизма, с неговите явни врагове. Те са побеждавали и побеждават, защото зараждането, развитието и цялата дейност на марксистко-ленинските партии са обективно обусловени от самия обществено-исторически процес. В това е тяхната непреодолимост.

* * *

Българската комунистическа партия още в 1903 г. се утвърди като марксистка революционна партия на работническата класа. Тя твърдо и последователно провежда класов подход при решаване на проблемите на общественото развитие в нашата страна, води безкомпромисна борба против отклоненията от марксизма не само у нас, но и във Втория интернационал. Особено изпъква последователността на нашата партия в борбата против теоретическата и политическата ревизия на марксизма с изгонването на общоделците от Партията в 1903 г. Тази проява на нашата партия е получила висока оценка в шесттомната история на Комунистическата партия на Съветския съюз. В нея четем: „Само не много социалисти от Втория интернационал разбраха необходимостта от организационно разграничаване с опортюнистите. Към тях следва да отнесем българските марксисти, които

[1] Т. Живков, Избрани произведения, т. 16, с. 199.

Digitized by Google

в 1903 г. очистиха Партията от опортюнистическите елементи. По своята непримиримост към международния опортюнизъм Партията на тесните социалисти стоеше най-близко от всички до болшевиките."[1]

Но идейно-теоретическите, политическите и организационните основи на тесносоциалистическата партия не се покриват с тези на КПСС. Разликата между тях напълно изясни Георги Димитров в политическия отчет пред Петия конгрес на нашата партия[2]. Тези различия бяха преодолени в процеса на болшевизацията на Партията, която започна под въздействието на Великата октомврийска социалистическа революция.

В своя вътрешен живот и всестранната си дейност Българската комунистическа партия се ръководи от ленинските идейно-теоретически, политически и организационни принципи. Тя ги прилага съобразно конкретните условия в нашата страна, учи се от опита на КПСС и другите комунистически партии. В разнообразната практика на нашата партия ленинските основни принципи за изграждането и развитието на Партията намират не само конкретно творческо приложение, но и по-нататъшно развитие и обогатяване. Значително развитие те получиха след Априлския пленум на Централния комитет на Партията в 1956 г. Творческият подход към проблемите на политиката, развитието и ръководната дейност на Партията е отразен преди всичко в редица доклади, статии и речи на др. Тодор Живков, които бяха издадени през 1978 г. в три тома под общ наслов „За партийното строителство". Връх на теоретическата и политическата мощ на нашата партия е нейната Програма за изграждане на развито социалистическо общество в нашата страна, приета от Десетия конгрес. Постановките на XI конгрес и Националната партийна конференция конкретизират и по-нататък развиват редица положения в Програмата на Партията, въоръжиха Партията с нови теоретически и политически оръжия. Дейността на нашата партия за изграждане на развито социалистическо общество, за осъществяване стратегическата задача за постигане на високо качество и висока ефективност навсякъде е теоретически и политически обоснована. Тя е обезпечена и организационно с разработките на Националната партийна конференция за усъвършенстване на социалистическата организация на труда, планово ръководство на икономиката. С тази цел се направиха и изменения в структурата на партийните организации, набелязаха се мерки за издигане ролята на партийните комитети и организации като политически ръководства, авангардната роля на комунистите.

Комунистическите и работническите партии посрещат 110-годишнината от рождението на В. И. Ленин не само с отчитане на своите исторически завоевания. Те чествуват това забележително събитие и с пълното съзнание и отговорност за големите и трудни задачи, които са пред тях. Но те са непоколебимо убедени, че единни и здраво сплотени под революционното и интернационално знаме на ленинизма, ще постигнат нови велики победи.

[1] История Коммунистической партии Советского союза в шести томах. Москва, 1964, с. 530—531.

[2] Г. Димитров, Съч., т. 14, с. 228—232.

Digitized by Google

В. И. ЛЕНИН ЗА ТРУДА ПРИ СОЦИАЛИЗМА

проф. ЙОРДАН БОЙЧЕВ
доктор на икономическите науки

ХАРАКТЕРЪТ НА ТРУДА ПРИ СОЦИАЛИЗМА

В. И. Ленин за пръв път даде характеристика на корените изменения, които настъпват в характера на труда след победата на социалистическата революция. Той разкри, че премахването на частната капиталистическа собственост върху средствата за производство и експлоатацията на човек от човека, превръщането на работника в собственик на средствата за производство ликвидира отчуждението на работника от труда. В това той видя „Великата замяна на принудителния труд с труда за себе си, с труд, планомерно организиран в гигантски, общодържавен... мащаб..."[1] В своята статия „Как да организираме съревнованието?" Ленин пише: „За пръв път след столетия трудене за чужди хора, принудителна работа за експлоататорите се дава възможност за работа за себе си и при това работа, която се опира на всички придобивки на най-новата техника и култура"[2].

Свободният от експлоатация социалистически труд е най-дълбоката същност на социалистическия начин на живот, негова сърцевина. Това е труд, в който социалистическата личност се самоутвърждава, проявява своите способности и дарби. Той определя мястото на трудещите се в обществото, в доходите и благосъстоянието им.

В. И. Ленин гениално предвиди, че социализмът изменя както характера и съдържанието на труда, така и условията и охраната на труда. Според него модерната крупна индустрия при социализма „ще направи условията на труда по-хигиенични, ще избави милиони работници от дима, праха и мръсотията, ще ускори превръщането на мръсните отвратителни работилници в чисти, светли, достойни за човека лаборатории"[3].

Социалистическата практика в СССР, у нас и другите социалистически страни потвърждава Лениновите предвиждания. Подобряването условията на труда се превръща в първостепенна грижа на Партията и социалистическата държава, в неразделна част на политиката за повишаване ефективността на производството и утвърждаването на социалистическия начин на живот.

През годините на социалистическото строителство в нашата страна се създаде цяла система от нормативни документи на трудовото законодателство за подобряване условията и охраната на труда и органите, които следва да ги реализират. Въпреки че днес условията на труда не търпят сравнение с миналото, социологически проучвания показват, че на редица места има още какво да се прави, за да се ликвидират професионални заболявания и трудови злополуки, текучество на работници. Предстои още много да се извърши, та наред с внедряването на научно-техническите постижения в народното стопанство да се създават още по-благоприятни условия на трудещите се, за премахване на вредните и тежките работи, за осигуряване на безопасни

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 26, с. 405.
[2] Пак там, с. 404.
[3] В. И. Ленин, Съч., т. 19, с. 43.

Digitized by Google

в 1903 г. очистиха Партията от опортюнистическите елементи. По своята непримиримост към международния опортюнизъм Партията на тесните социалисти стоеше най-близко от всички до болшевиките."[1]

Но идейно-теоретическите, политическите и организационните основи на тесносоциалистическата партия не се покриват с тези на КПСС. Разликата между тях напълно изясни Георги Димитров в политическия отчет пред Петия конгрес на нашата партия[2]. Тези различия бяха преодолени в процеса на болшевизацията на Партията, която започна под въздействието на Великата октомврийска социалистическа революция.

В своя вътрешен живот и всестранната си дейност Българската комунистическа партия се ръководи от ленинските идейно-теоретически, политически и организационни принципи. Тя ги прилага съобразно конкретните условия в нашата страна, учи се от опита на КПСС и другите комунистически партии. В разнообразната практика на нашата партия ленинските основни принципи за изграждането и развитието на Партията намират не само конкретно творческо приложение, но и по-нататъшно развитие и обогатяване. Значително развитие те получиха след Априлския пленум на Централния комитет на Партията в 1956 г. Творческият подход към проблемите на политиката, развитието и ръководната дейност на Партията е отразен преди всичко в редица доклади, статии и речи на др. Тодор Живков, които бяха издадени през 1978 г. в три тома под общ наслов „За партийното строителство". Връх на теоретическата и политическата мощ на нашата партия е нейната Програма за изграждане на развито социалистическо общество в нашата страна, приета от Десетия конгрес. Постановките на XI конгрес и Националната партийна конференция конкретизират и по-нататък развиват редица положения в Програмата на Партията, въоръжиха Партията с нови теоретически и политически оръжия. Дейността на нашата партия за изграждане на развито социалистическо общество, за осъществяване стратегическата задача за постигане на високо качество и висока ефективност навсякъде е теоретически и политически обоснована. Тя е обезпечена и организационно с разработките на Националната партийна конференция за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда, плановото ръководство на икономиката. С тази цел се направиха и изменения в структурата на партийните организации, набелязаха се мерки за издигане ролята на партийните комитети и организации като политически ръководства, авангардната роля на комунистите.

Комунистическите и работническите партии посрещат 110-годишнината от рождението на В. И. Ленин не само с отчитане на своите исторически завоевания. Те чествуват това забележително събитие и с пълното съзнание и отговорност за големите и трудни задачи, които са пред тях. Но те са непоколебимо убедени, че единни и здраво сплотени под революционното и интернационално знаме на ленинизма, ще постигнат нови велики победи.

[1] История Коммунистической партии Советского союза в шести томах. Москва, 1964, с. 530—531.

[2] Г. Димитров, Съч., т. 14, с. 228—232.

Digitized by Google

В. И. ЛЕНИН ЗА ТРУДА ПРИ СОЦИАЛИЗМА

проф. ЙОРДАН БОЙЧЕВ
доктор на икономическите науки

ХАРАКТЕРЪТ НА ТРУДА ПРИ СОЦИАЛИЗМА

В. И. Ленин за пръв път даде характеристика на корените изменения, които настъпват в характера на труда след победата на социалистическата революция. Той разкри, че премахването на частната капиталистическа собственост върху средствата за производство и експлоатацията на човек от човека, превръщането на работника в собственик на средствата за производство ликвидира отчуждението на работника от труда. В това той видя „Великата замяна на принудителния труд с труда за себе си, с труд, планомерно организиран в гигантски, общодържавен... мащаб..."[1] В своята статия „Как да организираме съревнованието?" Ленин пише: „За пръв път след столетия трудене за чужди хора, принудителна работа за експлоататорите се дава възможност за работа за себе си и при това работа, която се опира на всички придобивки на най-новата техника и култура"[2].

Свободният от експлоатация социалистически труд е най-дълбоката същност на социалистическия начин на живот, негова сърцевина. Това е труд, в който социалистическата личност се самоутвърждава, проявява своите способности и дарби. Той определя мястото на трудещите се в обществото, в доходите и благосъстоянието им.

В. И. Ленин гениално предвиди, че социализмът изменя както характера и съдържанието на труда, така и условията и охраната на труда. Според него модерната крупна индустрия при социализма „ще направи условията на труда по-хигиенични, ще избави милиони работници от дима, праха и мръсотията, ще ускори превръщането на мръсните отвратителни работилници в чисти, светли, достойни за човека лаборатории"[3].

Социалистическата практика в СССР, у нас и другите социалистически страни потвърждава Лениновите предвиждания. Подобряването условията на труда се превръща в първостепенна грижа на Партията и социалистическата държава, в неразделна част на политиката за повишаване ефективността на производството и утвърждаването на социалистическия начин на живот.

През годините на социалистическото строителство в нашата страна се създаде цяла система от нормативни документи на трудовото законодателство за подобряване условията и охраната на труда и органите, които следва да ги реализират. Въпреки че днес условията на труда не търпят сравнение с миналото, социологически проучвания показват, че на редица места има още какво да се прави, за да се ликвидират професионални заболявания и трудови злополуки, текучество на работници. Предстои още много да се извърши, та наред с внедряването на научно-техническите постижения в народното стопанство да се създават още по-благоприятни условия на трудещите се, за премахване на вредните и тежките работи, за осигуряване на безопасни

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 26, с. 405.
[2] Пак там, с. 404.
[3] В. И. Ленин, Съч., т. 19, с. 43.

Digitized by Google

условия на трудовия процес. Това означава при механизирането и автоматизирането на производствените процеси да се предвиждат и пътища и средства за оптимизация на системата човек — машина — работна среда.

В. И. Ленин далновидно предсказва, че като създават материални и духовни блага, трудещите се при социализма ще преобразуват не само средствата и предметите на труда, но и самите себе си като личности. „Ние ще работим — писа той, — за да унищожим проклетото правило: „всеки за себе си, а бог за всички"... Ние ще работим, за да внедрим в съзнанието, в навика, в ежедневния начин на живот на масите правилото: „всички за един и един за всички..."[1] Днес в трудовите колективи у нас и в други социалистически страни се формират нови отношения: колективизъм, равноправие, другарство, сътрудничество и взаимопомощ. Ярък израз на творчество в труда са: масовото рационализаторско и изобретателско движение, разгръщането на социалистическо съревнование, укрепването на съзнателна трудова дисциплина, активното участие на трудещите се в приемането и изпълнението на насрещните планове, разширяването на наставническото движение и т. н.

Ленин разобличи измислиците на буржоазните идеолози, че уж при социализма се отрича съревнованието. „Социализмът — писа той — не само не задушава съревнованието, а, напротив, за пръв път създава възможност да бъде то приложено действително широко, действително в масов размер, да бъде въвлечено действително болшинството от трудещите се на арената на такава работа, гдето те могат да се проявяват, да разгърнат своите способности, да проявяват таланти, които в народа представляват неначенат извор и които капитализмът е мачкал, потискал и душил с хиляди и милиони."[2] Социалистическото съревнование няма нищо общо с капиталистическата конкуренция за пазари, за лично обогатяване, в това число и с конкуренцията между самите работници за късче хляб. Това е трудово състезание на свободни от експлоатация трудещи, съзнание, в което се проявяват способностите и талантите в стопанското строителство. Важно значение за широкото разгръщане на социалистическото съревнование имат ленинските принципи за неговата организация. В предварителния вариант на статията „Предстоящите задачи на съветската власт" тези принципи намират израз в широко известната тринединна формула: гласност, сравнимост и възможност за практическо повторение на челния опит. „Сега — пише Ленин — ни остава само да организираме съревнованието, т.е. да осигурим гласност, която да дава възможност на всички общини в държавата да се запознават как именно е тръгнало икономическото развитие в различните райони, да осигурим, второ, сравнимост на резултатите на движението към социализма в една или в друга комуна на държавата, да осигурим, трето, възможност за практическо повторение на опита, направен в една община, от другите общини, да осигурим възможност за обмен на ония материални сили — и човешки сили, — които да се проявяват откъм най-добрата си страна в съответна област на народното стопанство или на държавното управление."[3]

Осигуряването на гласност на обещанията и постиженията на челниците е ефективно средство за въвличане на работниците в труда и управлението на общественото производство. То има голямо значение за приемането и изпълнението на насрещните планове на трудовите колективи. На съвременния етап организацията на социалистиче-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 31, с. 112.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 26, с. 403.
[3] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 197.

Digitized by Google

ското съревнование у нас е неотделима от борбата за внедряване постиженията на научно-техническия прогрес, от борбата за повишаване ефективността на общественото производство и подобряване качеството на продукцията, от изискванията на живота за интелектуализация на труда, неговата ефективност и качество.

ПОВИШАВАНЕ ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТТА НА ТРУДА — НАЙ-ГЛАВНОТО ЗА ПОБЕДАТА НА НОВИЯ ОБЩЕСТВЕН СТРОЙ

В редица свои произведения В. И. Ленин доказва, че победата на социалистическата революция създава благоприятни условия за неотклонно повишаване производителността на труда, за увеличаване на произведената обща и чиста продукция от трудещите се в материалното производство за единица работно време. „Във всяка социалистическа революция — казва той, — след като е решена задачата за завоюване на властта от пролетариата... необходимо изпъква на пръв план основната задача за създаване на обществен строй, по-висш от капитализма, а именно: повишаване производителността на труда, а във връзка с това... неговата по-висша организация.“[1]

Решаването на проблема за повишаване производителността на труда има не само първостепенно икономическо, но и важно социално, политическо и идеологическо значение. Ленин в своята брошура „Великият почин“ пише: „Производителността на труда — това в края на краищата е най-важното, най-главното за победата на новия обществен строй“[2], а в статията „Предстоящите задачи на съветската власт“ подчертава, че „социализмът изисква съзнателно и масово движение напред към по-висока производителност на труда в сравнение с капитализма и върху баэата на постигнатото от капитализма.“[3]

Българската комунистическа партия се ръководи от Лениновите указания за решаващото значение на повишаването на производителността на труда за изграждането и утвърждаването на социалистическото общество. Обществената производителност на труда през периода 1960 — 1978 г., измерена с производството на националния доход на заето лице в материалното производство, се увеличи 3,7 пъти, в това число в промишлеността — 3,3 пъти, в строителството — 2,4 пъти, в селското стопанство — 2 пъти.[4]

За Народна република България повишаването на обществената производителност на труда на съвременния етап придобива изключително значение поради обстоятелствата, че страната ни не разполага с възможности за увеличаване на трудовите ресурси в сферата на материалното производство; необходимо е да се повишава качественото възпроизводство на работната сила по пътя на повишаване на образователното и професионално-квалификационното равнище на трудещите се в съответствие с нарасналите изисквания на научно-техническия и обществения прогрес налагат да се удължава времето за обучение, а това намалява общия фонд от работно време; съвкупния фонд на работното време в производствената сфера намалява или се задържа и поради въвеждането на петдневната работна седмица и намаляването на средната продължителност на работния ден в редица производства; повишаването на обществената производителност на труда се обуславя и от необходимостта да се повишава ефективността на общественото производство и да се създават предпоставки за непрекъснато повишаване благосъстоянието на народа; осигурява-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 247.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 29, с. 421.
[3] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 238.
[4] Статистически справочник, 1979, с. 56.

Digitized by Google

нето на високи темпове на повишаване обществената производителност на труда се налага и от все по-активното участие на нашата страна в международното социалистическо разделение на труда и бързото развитие на вътрешнотърговския оборот. Всичко това даде основание на др. Тодор Живков в своето встъпително слово пред Националната партийна конференция (1974 г.) да подчертае: „Следователно сега повишаването на обществената производителност на труда е онова главно звено, за което, ако се хванем, както ни учи Ленин, ще можем да изтеглим цялата верига.

В това като във фокус се пречупват и икономическите, и социалните, и културните, и идеологическите, и политическите задачи на строителството на развитото социалистическо общество.

В това като във фокус се пречупват интересите на всеки човек, на всеки колектив, сливат се личните, колективните и обществените интереси.“[1]

Наред с разкриването ролята на повишаването на производителността на труда за укрепването на социалистическото общество В. И. Ленин определи и главните насоки и фактори за нейното повишаване. В своите забележки към книгата „Планът за електрификацията на РСФСР“ той набляга на трите основни направления, които осигуряват повишаването на ефективността на труда в условията на социализма: интензификацията на труда, т. е. по-пълно използване на работната минута, работа в условия на нормално напрежение, механизация на труда, т. е. замяната на мускулната енергия с механическа; рационализация на труда, т. е. създаване на такава организация, която позволява да се работи най-икономично, в съответствие на строго обмислен производствен план на основата на рационални форми на разделение на труда.[2]

Изучаването и прилагането на тези ленински положения имат голяма актуалност и за нашата страна на съвременния етап. Голямо значение за нашата социалистическа практика имат и обоснованите от В. И. Ленин в неговия труд „Предстоящите задачи на съветската власт“ главни фактори за повишаване на производителността на труда. На първо място той поставя развитието на материалната основа на тежката промишленост. „Повишаването производителността на труда — пише Ленин — изисква преди всичко осигуряване материалната основа на едрата индустрия; развитие на производството на гориво, желязо, на машиностроенето, на химическата промишленост.“[3] Тази Ленинова постановка разкрива значението на социалистическата индустриализация и нейната сърцевина — машиностроенето и химическата промишленост, които създават възможност най-добре да се използват постиженията на науката и техниката, да се ускори изграждането на материално-техническата база на социализма и комунизма.

Идеите на Ленин за социалистическата индустриализация като необходимо условие за изграждането на материално-техническата база на социализма и за повишаване производителността на труда намират пълно потвърждение както в СССР, така и в нашата страна. Политиката на Българската комунистическа партия за индустриализация превърна родината ни в индустриално-аграрна страна. През 1978 г. обемът на промишлената продукция в страната се увеличи 67 пъти в сравнение с 1939 г. Промишлеността през 1978 г. даде 58,1 на сто от националния доход на страната.

---

[1] Т. Живков, За висока обществена производителност на труда, Партиздат, 1974, с. 10.

[2] В. И. Ленин, Об електрификации, М., 1964, с. 136.

[3] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 248.

Digitized by Google

Друго условие за повишаване производителността на труда Ленин вижда в „образователния и културния подем на масите от населението“[1]. Изграждането на социалистическата икономика, внедряването на научно-техническите постижения в производството не са възможни без издигане образователното, културно-техническото и квалификационното равнище на широките трудещи се маси, без създаване на многобройна интелигенция от различни специалисти, без обогатяване на интелектуалния живот на трудещите се.

В етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас с голяма сила се поставя задачата бързо да се овладеят върховете на научно-техническите постижения и което е по-важно, да се прилагат в практиката, повсеместно да се интелектуализира трудът. Тук особено голямо значение има Лениновото изискване да се създава „техника, построена по последната дума на най-новата наука...“[2]. За нашата съвременност това означава да се ускори внедряването на научно-техническите постижения, на челния наш и чужд опит, да се осигури механизация и автоматизация на производствения процес и върху основата на електронизацията и микроелектронизацията, използването на роботи и манипулатори. Изпълнението на тази задача ще доведе до пълна реализация девиза на Партията за висока ефективност и високо качество на всяка дейност, ще осигури рязко повишаване на обществената производителност на труда.

Важно условие за повишаване производителността на труда Ленин виждаше в „повишаването дисциплината на трудещите се, уменето да се работи, спорността, интензивността на труда, неговата по-добра организация“[3]. Според Ленин преминаването от принудително налаганата от експлоататорите дисциплина към съзнателна и доброволна дисциплина се дължи на обстоятелството, че работниците не работят за капиталистите, а за себе си, за своето социалистическо общество. Същевременно Ленин обоснова ония принципи, върху които трябва да се изгражда новата съзнателност, доброволна, социалистическа дисциплина — всеобща задължителност на труда; възпитание в съзнателно отношение към труда; прилагане принудителни административни и икономически методи към нарушителите на дисциплината; морално и материално стимулиране на челниците и т. н. В проекта за Програмата на РКП (б), подготвен от Ленин, се посочва: „Особено голямо внимание ще се обърне на развитието и укрепването на другарската дисциплина на трудещите се и на всенародното повишаване на тяхната самодейност и на тяхното съзнание за отговорност. В това се състои най-главното, ако не единственото средство окончателно да се преодолеят капитализмът и навиците, създадени от господството на частната собственост върху средствата за производство. Постигането на тази цел изисква упорита, бавна работа за превъзпитание на масите...“[4] Ленин основателно посочва, че „създаването от страна на масите нови основи на трудовата дисциплина е процес твърде продължителен“[5]. С практическото решение на тази сложна и твърде трудна, но благородна задача, посочва той, „ще бъде забит последният гвоздей в ковчега на погребаното от нас капиталистическо общество“[6].

Въпросите, поставени от В. И. Ленин за формиране на социалистическото отношение към труда, за укрепване на социалистическата дисциплина са твърде актуални и в условията на изграждането на

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 248.
[2] В. И. Ленин, Полн. собр. соч., т. 36, с. 300.
[3] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 248.
[4] В. И. Ленин, Съч., т. 29, с. 100.
[5] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 249.
[6] Пак там, с. 413.

Digitized by Google

развито социалистическо общество. Този процес става в резултат на борбата със старото, на основата на активна идейновъзпитателна работа на стопанско-административни органи, на политически и обществени организации. В съвременните условия на изграждане на мощна материално-техническа база на социализма на основата на постиженията на научно-техническата революция, ролята на трудовата, финансовата и технологическата дисциплина нараства. Ускореният научно-технически прогрес, всеобщата интензификация на народното стопанство, усложнените стопански връзки рязко повишават изискванията към трудещите се за деловитост, точност и прецизност в изпълнението; рационално използване на работното време, на производствените мощности, на суровините, материалите, горивата и енергията; за свеждане до минимум на целодневни и временни престои по организационни причини и т. н. Необходимо е органите на стопанските звена, партийните, профсъюзните и комсомолските организации да отчитат изискванията на съвременното производство, да отделят необходимото внимание за укрепването на трудовата дисциплина, да водят борба за оползотворяване на всеки час и минута, за осигуряване на организираност и ритмичност в работата.

ПО-ВИСОКА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА

В. И. Ленин отдаваше извънредно голямо значение на подобряване организацията на труда за повишаване производителността на труда. „Трябва да се разбере, че за успешното управление е необходимо — освен умението да убедиш, освен умението на победиш в гражданската война и умението практически да организираш.“[1] Това е най-трудната задач, тъй като следва да се организират по новому най-дълбоките, икономическите основи на живота, на десетки и десетки милиони хора. За решаването на тази задача са необходими „не седмици, а дълги месеци и години, за да може новата обществена класа да организира своята работа, да издигне свои организатори“[2].

Като разкри научната основа на социалистическата организация на труда и нейното значение за повишаване производителността на труда, Ленин показа и характера на капиталистическата организация на труда, основана на частната собственост върху средствата за производство. Той виждаше в капиталистическата организация на труда не само нейния експлоататорски и деспотически характер, непримиримо враждебен на интересите на работническата класа, но и някои положителни страни, които могат да се използват и при социализма. Без това според него не е възможно да се създаде по-висша, отколкото при капитализма производителност и организация на труда. „... Ние сме длъжни — препоръчва Ленин — да въведем системата на Тейлър и научното американско повишаване производителността на труда в цяла Русия, като съединяваме тази система със съкращаване на работното време, с използване на нови методи на производството и организацията на труда, без каквато и да е вреда за работната сила на трудещото се население.“[3]

Българската комунистическа партия разглежда усъвършенстването на социалистическата организация на труда като много важен фактор за повишаване на неговата производителност и ефективността на

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 233.
[2] Пак там, с. 253.
[3] В. И. Ленин, Съч., т. 36, с. 14.

Digitized by Google

общественото производство. На проблемите за усъвършенстване на социалистическата организация на труда и на плановото ръководство на икономиката бе посветена специално Националната (1978 г.) партийна конференция. „В сегашните условия на интензификация на икономиката, на борбата за по-високо качество и ефективност на нашата всестранна дейност организацията на труда — посочва др. Тодор Живков — придобива изключително голямо значение.“[1]

Усъвършенстването на социалистическата организация на труда е в пълно съответствие с основните идеи на В. И. Ленин и потребностите на съвременното социално-икономическо развитие на НР България. „В нашата практическа работа — заявява др. Тодор Живков — ние неизменно сме имали предвид Лениновите указания, че повишаването на производителността на труда, а във връзка с това ... неговата по-висша организация е най-главното условие за победата на новия обществен строй.“[2]

По-нататъшното усъвършенстване на социалистическата организация на труда ще стане, като се осигури, първо, най-пълно и ефективно използване на средствата на труда, машините и съоръженията, второ, икономично разходване на предметите на труда — суровини, материали, гориво и енергия на базата на научнообосновани норми за тяхната употреба и, трето, икономия на жив труд,като се прилага последователно бригадната организация на труда и вътрешностопанската сметка. Това на практика означава проблемите на социалистическата организация на труда да се решават комплексно, като се държи сметка за оптимално съчетаване на трите елемента на трудовия процес — жив труд, средства на труда и предмети на труда, което позволява да се получат по-високи резултати при минимални обществени разходи.

Последователното приложение на 50-то постановление на Централния комитет на Партията и Министерския съвет от 10 ноември 1979 г., изискванията за ускоряването на научно-техническия прогрес и за рязко повишаване на обществената производителност на труда, ефективността и качеството на продукцията предполагат да се ускори в духа на Лениновите принципи по-нататъшното усъвършенстване на социалистическата организация на труда. В тази връзка за нашата страна особено значение има решаването на следните задачи: увеличаване коефициента на ефективно използване на основната производствена техника чрез преминаване към дву- и трисменен режим на работа; ускорено внедряване на научно-техническите постижения в практиката; рационално използване на суровините, материалите и енергията; рационална организация и ефективно използване на режимния фонд работно време, повишаване на квалификацията, социалистическата дисциплина и творческата активност на трудещите се.

Опитът на Съветския съюз, нашият собствен опит потвърждават, че в основата на изграждането на социалистическата икономика и повишаването на нейната ефективност лежат Лениновите принципи за труда, неговата производителност и социалистическа организация. Проблемът за повишаване ефективността, качеството и интелектуализацията на социалистическия труд и за усъвършенстване на неговата организация днес има изключително голямо значение.

---

[1] Т. Живков, За усъвършенстване на социалистическата организация на труда и на плановото ръководство на икономиката, С., Партиздат, 1978, с. 21—22.

[2] Пак там, с. 21.

Digitized by Google

БОГАТА СЪКРОВИЩНИЦА НА ИДЕИ ПО ЧОВЕКОЗНАНИЕ

Проблеми на кадровата работа в трилогията на Л. И. Брежнев „Малката земя", „Възраждане" и „Целина"

к. и. н. МАРИЯ ГРАМЕНОВА

В огромното и многопланово идейно богатство, концентрирано в мемоарите на Л. И. Брежнев, с пълно основание можем да кажем, че едно от най-важните места заемат възгледите и размислите по кадровата работа на Комунистическата партия.

Непретенциозно, с убедителност, почерпана непосредствено от извора на живота, Л. И. Брежнев разкрива дълбоко творческия и изключително сложен процес на формиране кадровия потенциал на Партията и на социалистическото общество. Как да се откриват способните за ръководна дейност хора, как в зависимост от конкретните условия да се определят изискванията към ръководните дейци и критериите за оценка на техния труд, с какви средства и методи да се оказва въздействие върху тях, какви грижи да се полагат за тяхното непрестанно усъвършенствуване — в решаването на целия този комплекс от въпроси ние виждаме творчески въплътени в дейността на КПСС изпитаните в живота ленински принципи за кадровата работа. Те достигат до съзнанието на читателя чрез авторовите съждения и мисли, чрез действията на тези, за които се разказва. Напрежението, с което всеки, който прелиства страниците на тези чудесни произведения, вълнението, което не го напуска дълго, след като се е разделил с тях, се пораждат от увлекателния разказ за вътрешния мир на хората, за мотивите на тяхното поведение и действия.

Обстановката, събитията, процесите и явленията се рисуват не сами за себе си, а за да помогнат на читателя да разгадае онази вълшебна и в същото време реална, земна сила, формираща многобройния отряд от безпределно предани на комунизма бойци от огневата линия и мирния стопански фронт, способни да поемат върху богатирските си плещи толкова много отговорност за съдбините не само на своя народ, но и на цялото човечество. Тази сила Л. И. Брежнев, естествено,

Digitized by Google

вижда преди всичко в прогресивните и високохуманните идеали на комунизма, в социалистическия начин на живот, най-великото достояние на който е новият човек, труженикът на социалистическото общество, чертите на когото са най-ярко въплътени в тези, които крачат в челните редици, оглавяват борбата на масите в горещите дни на войната и в напрегнатите трудови делници. Но, макар и определяща, ролята на обективните фактори за създаването на ръководни дейци, достойни за величието на своята историческа мисия, не може да се абсолютизира. Решаваща в това отношение е ролята на субективния фактор в лицето на Комунистическата партия като направляваща и ръководна сила в изграждането на социализма и комунизма. На нея Л. И. Брежнев отделя най-голямо внимание.

Ето защо за ръководните органи на Партията трилогията е една настолна книга по задълженията им да изучават кадрите, да поставят всекиго там, където най-добре ще разгърне своите сили, да изискват от кадрите и да им помагат да формират у себе си качествата, необходими им за успешното решаване на задачите, поставени пред тях. А за ръководните кадри от всички области на живота „Малката земя", „Възраждане" и „Целина" са една богата съкровищница на идеи по човекознание, по изкуството да се ръководят хора.

РЕШАВАЩА СИЛА

Основно положение в размислите на Л. И. Брежнев за процесите и явленията, с които е наситен неговият дълъг и изключително богат жизнен път на професионален ръководител, е неговото марксистко-ленинско разбиране за голямата роля на ръководните кадри, за кадрите като решаваща сила на партийното ръководство. „Въпросът за ръководството — подчертава той — това е въпросът за кадрите" (с. 169). Каквито и проблеми да се разглеждат от партийните органи, преди всичко трябва да се види как е поставена работата по подбора, разпределението и възпитанието на кадрите на всеки участък, как се отнасят те към поръчаното им дело, какви са възможностите им да обезпечат успеха му.

С това и започва Л. И. Брежнев, когато получава отговорното поръчение да работи в Казахстан за издигане на партийното ръководство, за изпълнение на грандиозната по мащаби задача — култивиране на необятната Казахстанска степ. Огромна работа за преглед на командните позиции, мерки за прегупирване на ведущите сили — това е, което характеризира първите крачки на секретаря на ЦК на КПСС в републиката. Открито и безкомпромисно Л. И. Брежнев осъжда практиката на много от ръководителите, които, загубили чувство за отговорност, подбираха хората си не по техните политически и делови качества, а се заобикаляха с приятели, с лично предани работници. На мястото на ръководители, които се бяха примирили с трудностите и действуваха с остарели методи по правилото „криво-ляво ще изкараме", започват да се издирват и издигат смели, волеви командири. Мащабът на работата по укрепването на ръководните кадри Л. И. Брежнев разкрива с факта, че само през 1954 г. са били разгледани и препоръчани кандидатурите за работа в целината на повече от петстотин нови секретари на районни комитети на Партията и на първични партийни организации, на хиляди председатели на колхози, агрономи, зоотехници, инженери и механици.

Важно методологическо значение има диференцираният подход на Л. И. Брежнев към различните категории кадри. Прави впечатление неговото особено топло отношение към партийните работници. Пос-

Digitized by Google

тът първи секретар на областния комитет на Партията, отбелязва той, това е сложен, труден, отговорен пост в нашата партия. А секретарите на райкомите определя като велики труженици, носещи върху плещите си тежестта на най-трудната низова партийна работа.

В „Малката земя", „Възраждане" и „Целина" намираме положения, които разкриват същността на всички елементи от системата на кадровата работа на Партията.

ЛЕНИНСКИ ПОДХОД И КРИТЕРИИ ПРИ ПОДБОРА

Успехите в работата Л. И. Брежнев свързва преди всичко с умението да се изучават политическите, деловите и моралните качества на кадрите, с изкуството да се подбират за всяка работа хора, които в най-голяма степен съчетават качествата, необходими за нея. Не може да се търси някакъв схематичен, идеален образ на човека, който трябва да стане ръководител. Л. И. Брежнев гледа на хората такива, каквито са — сложни, противоречиви, неповторими в безкрайното си многообразие. Опитът му го е довел до извода: не трябва да се опитваме да преустройваме хората по свой образец. Нищо хубаво от това като правило не излиза. Важно е навреме да се забележи и оцени човекът, да му се възложи работа, в която може най-добре да се изяви, своевременно да му се помага. Важно е да се познават слабостите на кадрите, да се виждат и насочват в полза на работата техните силни страни.

Целият този процес на изучаване на кадрите у Л. И. Брежнев е неразривно свързан с практическата им дейност. Проверка на хората в практиката — това е неотменно правило в ръководната му дейност, „Работата — това е пробният камък за истинската стойност на човека" (с. 179). Извън работата човек не може да се оцени.

Отчитането на мнението на партийните организации и на трудовите колективи при решаването на кадровите въпроси за него е най-сигурната гаранция против проявите на субективизъм, безпринципност, прибързаност, необмислени размествания.

Важно методологическо значение в кадровата работа на партийните органи и на ръководните дейци има отношението на Л. И. Брежнев към едни или други прояви на ръководни дейци, с които обстоятелствата са го срещали, неговото предпочитание към едни или други техни качества.

Авторът на мемоарите високо цени идейно-теоретическата закалка на кадрите. В тяхната характеристика той отделя важно място на комунистическата идейност, дълбоката вяра в тържеството на комунизма. В това Л. И. Брежнев вижда основата на активната жизнена позиция на кадрите и на техните високи нравствени качества. Идейността предполага според него творческо усвояване на марксистко-ленинското учение, умение винаги и във всичко да се отстояват класово-партийните принципи, чистотата на нашите революционни идеали. На много места той подчертава, че високата идейна убеденост на кадрите е сполучливо противодействие срещу проявите на дребнобуржоазната психология — ведомствена ограниченост, егоизъм, еснафщина, морална разпуснатост, злоупотреба с властта.

С конкретни примери Л. И. Брежнев показва значението на такива важни за съвременния ръководител качества като: високо чувство за отговорност, инициатива, творчески подход, находчивост, смелост, способност да се отива на разумен риск в интерес на делото.

Като си припомня своята работа от онези години, той стига до извода, че е ценил у кадрите преди всичко упоритостта, самостоятелността на мисленето, компетентността, острото чувство към новото,

Digitized by Google

умението навреме да се забележи и подкрепи инициативата и творчеството на масите.

Особено голяма стойност авторът на трилогията придава на такова важно за ръководителя от социалистически тип качество, каквото е умението му да работи с хората, да ги увлича със своите идеали, да ги заразява със своята енергия. Целият изминат път на автора разкрива, че силата и обаянието му като ръководител се крият преди всичко в изкуството да се свързва с хората, да установява с тях непосредствен контакт, да беседва по човешки и да поражда хубави пориви. Как да се прониква в най-дълбоките глъбини на вътрешния мир на човека, как да се разкриват неговите силни и слаби страни, как да се събуждат у него най-светли и благородни пориви и да се разгръщат те с умножаваща сила в реализирането на невероятни по своите мащаби задачи — това е главното, което пронизва разказа на Леонид Илич Брежнев от първата до последната страница на трилогията.

Само „кабинетното" ръководство не стига, човек трябва постоянно да общува с народа, да пътува из страната, да вижда с очите си и успехите, и възникващите трудности и когато потрябва да се намесва оперативно. „За съжаление много пъти ми се е случвало, споделя Л. И. Брежнев, да се убеждавам, че всевъзможните рапорти, пътувайки по инстанциите от долу до горе, имат свойството да се видоизменят. И при това винаги в една посока — посоката на облекчаването, на изглаждането на острите ръбове" (с. 286). На тези, които считат, че едва ли е необходимо на ръководител от по-широк мащаб да вниква лично в безброй дреболии, та чак до казаните на целинните бригади Л. И. Брежнев отговаря, че никакви писма, никакви телефонни обаждания не могат да заместят срещите с хората и познаването на живота. След като поспориш с хората на място, след като поседиш с трактористите край бригадния казан, много работи разбираш и много научаваш, при това такива, които могат да те доведат до големи обобщения.

Разказът за срещите с хората покорява с многообразието на подхода във всеки конкретен случай, с тънкия психологически усет за ключа към човешките сърца. Облечен по миньорски, секретарят на областния комитет 5 — 6 часа прекарва с миньорите в галериите. А понякога ставало така — в управлението на завода чакат първия секретар на обкома, готвят се за пристигането му, а той не отива там, където го канеха, където даже и пътечката е пометена, а свива например зад пещите, именно където има по-малко ред. „Ще поговоря с една бригада, с друга, ще се срещна с пещарите, стоманолеярите, прокатчиците, ще обядвам с тях в заводския стол и те ще ми кажат с пълна откровеност това, което не биха ми казали в официална обстановка" (с. 192). Секретарят на областния комитет е през ден в Запорожстрой, а през лятото на 1947 година дори прехвърля там работния си кабинет.

Простота и достъпност — това е, което сродява ръководителя с хората. Кабинетният блясък, шефската надутост, командирската поза и маниерност, ограждането с антураж, съответствуващ на ранга и начина на живот, чужд на трудовия човек — всичко това в условията на социализма ни най-малко не увеличава авторитета на ръководителя. Напротив, то силно ограничава неговите възможности за положително въздействие върху ръководените, отчуждава ги и ги деморализира. Общ език с войниците и матросите Л. И. Брежнев намирал, защото, както той обяснява: „Стараех се да се държа просто и спокойно, независимо от това, дали ставаше дума за сериозни неща или разговорът беше шеговит. И винаги казвах истината, колкото и горчива да бе-

Digitized by Google

ше тя“ (с. 48). Да се общува с хората е същностна черта на ръководната дейност. „Това обогатява партийния работник, укрепва връзките му с живота, помага му непосредствено да узнава мислите, интересите и нуждите на хората“ (с. 123). И тъй като непосредствен обект на ръководство са хората, а не техниката и технологическите процеси, главното в него е да разбереш хората и да бъдеш разбран от тях.

Внимание към нуждите и потребностите на хората, съпричастност към техния бит, към човешкото ежедневие — това е, което създава облика на социалистическия ръководител, като човек, който е излязъл от народа и дългът му е да служи на народа, да се разпорежда с всички човешки и материални ресурси само в интерес на народа. Стремежът на партийното ръководство на целината да получи реколта още първата година е свързан не само с икономически съображения, а с разбирането, че „важно е още в края на първата година всеки целинник да види плодовете на своя труд“. При безкрайно сложните проблеми, произтичащи от устройството на хиляди хора на пусто поле, силно впечатлява това, че и детайлите не се изплъзват от погледа на ръководството. Партийният работник, учи Л. И. Брежнев, няма право да отминава и дребните на пръв поглед неща, щом те са свързани с интересите на хората, т. е. имат политическо значение. Не бива да се забравя, че „дребното камъче може да обърне колата“. Закономерно е — където няма грижа за хората, не чакай добра работа.

Дошли младите момци на целината, а възникват маса проблеми около техния начин на живот, отминат ли се, делото ще се провали. Възниква идеята да дойдат в степта и девойки. Как точно определя Л. И. Брежнев този въпрос — „като въпрос за планиране на човешкото щастие“. На всекиго му се иска да има дом, огнище, да има любов, да има деца. И ако демографските проблеми се решават грамотно, младите хора ще бъдат щастливи. А те трябва да бъдат щастливи, защото без това е невъзможно благоденствието на страната.

В работата с хората е необходимо изключително търпение. На тях трябва да им се разяснява, да се убеждават. И всичко това дава резултати, когато се върши с ум и такт. За Л. И. Брежнев е противна привичката на някои ръководители да повишават тон на хората, да ругаят. „Дори ако човек е сгрешил, никой няма право да го обижда с хокане... И стопанският, и партийният ръководител не трябва да забравят, че подчинените им се подчиняват само служебно, че служат не на директора или на завеждащия, а на делото на Партията и държавата. И в това отношение всички са равни... Да, провинилият се трябва да носи отговорност... но в никакъв случай не бива да се накърнява самолюбието на човека, да се унижава достойнството му“ (с. 50).

Даже когато си в противоречие с някого по принципен въпрос, по човешки трябва да се стараеш да не го оскърбиш, да не го поставиш на тясно и да не го унижиш. Емоциите трябва да се сдържат. „Ръководителят винаги е наблюдаван и затова не може да проявява обърканост, слабост. Каквото и да преживява, той е длъжен да бъде организиран, стегнат, бодър и да обуздава нервите си...“ (с. 165). И още нещо много важно. Ръководителят е длъжен не само да учи хората, но и сам той да се учи от тях. „Когато събирах хората на съвещание, действително се съветвах с тях, давах възможност на всекиго да изкаже мнението си и не бързах да изкажа моето. Защото има и такива другари — уловят „началническата“ гледна точка и край, друго мнение вече не можеш да чуеш“ (с. 165).

В отношението към хората не могат да не се отчитат големите промени в тяхната душевност, които стават непрестанно под влиянието

Digitized by Google

на социалистическия начин на живот. Това дава основание на Л. И. Брежнев да счита, че се заблуждават онези, които мислят, че само материални стимули са нужни на човека „Не, съветският човек се нуждае от много — от съзнание за участие в голямото дело, от стремеж да се осъществи в труда, да почувствува гордост от своето майсторство, уважението на другарите, почитта“ (143).

СТИЛЪТ НА КАДРИТЕ

Ценен източник на знания и опит в областта на ръководната практика съдържат страниците на трилогията, свързани със стила и методите на кадрите.

В това отношение преди всичко последователно се утвърждава разбирането, че те са преди всичко политически дейци. Критикува се практиката на партийни работници, които се увличат от стопанските въпроси и затъват в тях до гуша. На пленума на областния комитет на КПСС в Запорожието Л. И. Брежнев обръща внимание на това, че изказванията на някои секретари приличат повече на доклади на стопански ръководители — в тях не се чувствува политическата линия. „Така и нововасилевският секретар говореше добре за тракторите и воловете, но щом стигна до партийната работа, веднага започна да боксува. Не може така! В партийната работа е нужен преди всичко политически анализ на обстановката“ (с. 114).

Ръководителят не бива нито за миг да изпуска главното, да затъва в изобилието от проблеми. Изводът на Л. И. Брежнев е недвусмислен: „трябва да се гледа текущата работа — никъде не можеш избяга от това — но на първо място трябва да се поставят въпросите за коренното подобряване на организаторската и партийно-политическата работа“ (с. 104). Важно е концетрирано да се насочват силите и средствата в решаващите участъци. Умението да се намерят тези конкретни звена, където с минимални разходи може да се постигне възможно най-големият и бърз ефект, умението да се пристъпи към решаването на всяка задача от гледна точка на крайния резултат — именно това е изкуството на планирането и изобщо на стопанското ръководство. Разбира се, това съвсем не означава, че в народното стопанство съществува „задна линия“. „Още се срещат другари, които са готови да въртят милиони и милиарди, а така наречените дреболии изпущат от погледа си“ (с. 312). Една от ключовите задачи е пестеливото, рационално използване на всичко, с което разполагаме, което е произведено в страната. Разточителството е недопустимо и колкото по-голям е размахът на икономиката, толкова по-болезнени са последиците от подобен нехаен подход.

Навсякъде, където е изпратен, големият партиен ръководител воюва срещу елементарния подход. „Ако не иска да изостане, партийният ръководител трябва да се учи през целия си живот“ (с. 171). Той трябва не само да владее законите на общото развитие, но и да се опира на конкретните научни и практически знания. Разбира се, ръководителят не може да бъде едновременно специалист по пътищата, икономист, инженер и т. н. Той не бива да се смята за единствен и непоклатим авторитет във всички области на човешката дейност. „Съвременната икономика, политика, обществен живот са толкова сложни, че са подвластни само на могъщия колективен разум. И човек трябва да изслушва специалистите, учените, и то не само от едно течение или една школа... за да избягва различните „мятаници“, скорозрелите и недообмислени волеви решения“ (с. 233).

Digitized by Google

Освен достиженията на науката в управлението трябва да се внедрява и най-доброто, достигнато в практиката. „Всичко полезно, родено от опита, трябва бързо да се разпространява" (с. 232). А той се ражда в резултат на инициативата и творчеството. С особено уважение Л. И. Брежнев се отнася към хората, които „спокойно, без суетене и шум провеждат своя линия в селското стопанство, виждайки винаги крайната цел" (с. 332). Той с възхита говори за ръководители, които не чакат някой друг да отстрани трудностите от пътя им, които не се боят от отговорност и творчески риск. Творчеството според него изисква спокойна благоприятна обстановка, обстановка на партийна доброжелателност. Човек не би поел отговорност, ако е наплашен. Ние не трябва да сковаваме, а напротив, да поддържаме широката инициатива. В тези напрегнати условия без новаторство, без активни търсения ние нищо не бихме постигнали. Партийният ръководител да поема защитата на смелите и дръзновените и в трудни моменти да поема удара върху себе си. Разбира се, касае се за истинската, деловата инициативност, която няма нищо общо с парадността и шумотевицата. Тя трябва да бъде подкрепяна, и то не изкуствено, не за показ, не за да има къде да се изпратят журналистите, а за да се разкриват действителните сили на хората, неизползваните резерви.

НЕПРЕСТАННОТО УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ — ПЪРВОСТЕПЕННА ГРИЖА

В трите разказа Л. И. Брежнев ни убеждава, че ръководителите не се раждат готови. Техните ценни черти и качества се формират в процеса на работа, чрез активното въздействие на партийните органи и организации. От множеството фактори, които влияят на възпитанието на ръководните кадри, Л. И. Брежнев отделя внимание преди всичко на обстановката на висока принципиалност и строга взискателност, доверие и доброжелателност, предоставяне на кадрите широка самостоятелност и подкрепа на техните положителни инициативи. Активно подкрепяйки добрите работници, проявявайки търпение към способните, Л. И. Брежнев съветва решително да се отстраняват нечестните, безотговорните, безпомощните, равнодушните, които живеят на стар багаж, смятайки, че длъжността сама по себе си им обезпечава авторитет и уважение.

Висока взискателност и в същото време доверие към кадрите — това е кредото на Л. И. Брежнев в управленческите отношения. Взискателност, но не груба, а съчетана с внимание, грижа и помощ към кадрите, за да се укрепват, да растат.

Много опасно е, когато се либералничи, когато се прощава безотговорността. Не по-малко опасно е, когато се тръгне по пътя на безогледните наказания. Не бива да се залита от едната в другата крайност. Всичко трябва да е насочено към това — „да се поправя, да се коригира, да се възпитава работникът, а не да се сломи. Главното е да се разкрият и използват за работата неговите хубави страни" (с. 184).

С интерес се четат и препрочитат редовете, посветени на ролята на критиката във възпитанието на ръководните дейци. Не бива да се смята, че изобилието на критични бележки говори за лошо състояние на нещата. Точно обратното — колкото по-голяма е откритата, явна критика, толкова по-добре върви работата. Разбира се, разгръщането на критиката е сложен и деликатен процес. „Критиката — пише Л. И. Брежнев — не е шоколад, та да я обичаме... няма между нас такъв човек, който би казал — не мога да закуся, ако някой не ме разкри-

Digitized by Google

тикува. Но критиката създава у истинските болшевики настойчивост, недоволството поражда разпаленост, стремеж да се работи по-добре" (с. 193). Ръководителят трябва да търси рационалното зърно във всяка критика и да се предпазва от неприязън към носителите ѝ. Ако мотивите за критиката са нечисти, недоброжелателни, то това хората сами ще уловят и без помощта на критикувания. Главното за ръководителя е с отрицателната си реакция или с пасивното си отношение към недостатъците, които са критикувани, да не породи страх или равнодушие у хората. „Да се пази ръководителят от критика, значи да се погуби. Онзи, който престава да възприема критиката, е загубен за делото" (с. 185).

За правилното възпитание на кадрите, а и за самата работа много важно е да се задържат те на даден пост, докато изявят и реализират в оптимална степен силите и възможностите си. Прибързаната, честата смяна на кадрите независимо от нейните мотиви — споделя Л. И. Брежнев — не води до нищо хубаво. Когато в ЦК на КПСС се поставя въпросът за снемането на директора на металургичния завод „Петровски" заради своенравния му характер — надменност, опърничавост и грубост, той се застъпва за него с дълбокото убеждение, че „за този човек трябва още да се борим" (181). Подобен е случаят и с директора на Днепрострой. Примери за задържане на ръководители Л. И. Брежнев посочва и тогава, когато се касае за заслуженото им издигане, а не за снемането им. Предлагат директор на най-добрия совхоз в целината да стане председател на районния изпълком. И ето отношението на секретаря на ЦК на Партията в Казахстан: „Недейте бърза да прехвърляте хората от едно място на друго. На тях трябва да им се помогне да изградят совхозите, да овладеят системата на земеделие, съобразена с местните почвено-климатични условия, да им се даде възможност успешно да завършат започнатата работа и чак тогава при необходимост да се издигат на по-високи постове" (с. 294).

* * *

В спомените си Л. И. Брежнев ни среща с широк кръг ръководители, колоритни живи дейци, а не литературни герои, всеки със свое лице, със свой характер и своя съдба, всеки по своему силен и слаб, но всички те обединени от общите черти на ръководителя от ленински тип: безпределно предан на делото на социализма, духовно богат, целеустремен, инициативен, действен, високо отговорен, излязъл от народа и кръвно свързан с него.

Сам Л. И. Брежнев е ярко олицетворение на тези черти. Изминатият от него път, значението на неговата разностранна мисъл и практически дела увеличиха силата на своето въздействие върху сегашното и бъдещото поколение комунисти и ръководни дейци благодарение на „Малката земя", „Възраждане" и „Целина".

Digitized by Google

КОМУНИСТИТЕ И ПЕТИЛЕТКАТА

КРУМ ГРОЗДАНОВ
първи секретар на РК на БКП,
район „Девети септември" — София

Пред комунистите и трудещите се от район „Девети септември" на столицата няма по-важна, по-отговорна и по-актуална задача от практическото осъществяване на партийната стратегия за висока ефективност и високо качество.

За това ни вдъхновяват решенията на Националната партийна конференция, Мартенският пленум на ЦК на БКП и забележителното слово на др. Тодор Живков пред Учредителния конгрес на Националния аграрно-промишлен съюз. Оценявайки мащабността и сложността на проблемите, поставени от Централния комитет, районният комитет разбира добре, че тяхното реализиране може да се постигне само с помощта на силни и дееспособни първични партийни организации, основните клетки на Партията, както и с активното участие на комунистите, като се увеличава техният личен принос и авангардната им роля. Ето защо ние полагаме системни усилия за усъвършенстване и обогатяване на партийно-организационната работа, за провеждането ѝ в съответствие с политическите изисквания за приложение на икономическия подход. Нашите практически действия са насочени към преодоляване на съществуващите слабости и освобождаване на организаторската работа от прояви на самоцелност, за да ѝ предадем действен и делови характер, като я направим още по-близка и разбираема за комунистите и трудовите хора в района. В тази насока се провежда целенасочена дейност по усъвършенстването на стила и методите на ръководство. Стремежът е партийно-политическият подход при решаването на задачите да пронизва всички нейни страни. Ръководейки се от решенията на Централния комитет на Партията, организаторската работа на партийните комитети и първичните партийни организации се обогатява с нови форми и средства, тя става по-целенасочена и конкретна, повишава се партийното въздействие сред колективите и цялото население.

Преди всичко районният комитет на Партията засили практическата си помощ на низовите звена. Членовете на бюрото, секретарите, политическите сътрудници сега много повече време отделят за участие в живота и дейността на първичните партийни организации. Редовно участват на заседанията и съвещанията на партийните комитети, на събранията в организациите. Този подход ни позволява своевременно да изучаваме и обобщаваме специфичните въпроси на първичните партийни организации от промишлеността, селското стопанство, строителството, търговията, селата и кварталите, активно да помагаме за решаването на възникналите проблеми и преодоляването на трудностите, да стимулираме инициативата и творчеството на партийния актив и низовите кадри, системно и непосредствено да общуваме с комунистите в процеса на тяхната деятелност. Главното в издигане

Digitized by Google

авторитета и отговорността на първичните партийни организации се състои в това, че трудещите се по-дълбоко разбират същността на партийната политика, на конкретните задачи, по-добре са подготвени за тяхното претворяване в живота и работят с по-високо чувство за отговорност. Първичните партийни организации по-конкретно, дълбоко и разбираемо разясняват в трудовите колективи проблемите, които съдействуват да се повишава ефективността на производството и качеството на работата. Тези въпроси все по-широко се обсъждат на събрания в първичните организации и колективите. Трудовите хора разбират социалния замисъл на решенията, които се осъществяват по инициатива на нашата партия. В практиката като резултатна форма се утвърди всяка седмица провежданият ден на производствената единица в селското стопанство. В този ден във всички производствени единици без изключение се прави анализ и оценка на резултатите от предишната седмица, изясняват се предстоящите задачи, уточняват се мерките и средствата за тяхното реализиране. Това става с непосредственото участие на съответните партийни и стопански ръководители и специалисти. По този начин постепенно се издига ролята и отговорността на малкия колектив за състоянието на работата и изпълнението на плана, за въвеждането на бригадната организация на труда и вътрешностопанската сметка, за укрепване на трудовата дисциплина. Същевременно налице е подчертана тенденция да се ограничават и свеждат до оптималния минимум срещите и съвещанията в районния комитет на Партията и районните ръководства на обществените организации. Значително намаляват и решенията на бюрото на РК на БКП и партийните комитети, които регламентират дейността на низовите звена.

След Националната партийна конференция животът и партийната практика предявиха пред нас изискването да подобрим грижите и вниманието за повишаване ролята и отговорността на партийните групи. И това е така, защото прилагането на бригадната организация на труда и вътрешностопанската сметка в много по-голяма степен увеличава задълженията на партийните групи. Сега на тях са предоставени значително повече политически, идеологически и организационни функции, отколкото досега.

Първата стъпка, която осъществяваме в това отношение, е привеждането на тяхната структура в съответствие с бригадите за социалистическа организация на труда и укрепване на партийното ядро. Наред с това партийните комитети и бюрата на първичните организации засилват диференцирания и конкретен подход към работата на партийните групи, по-задълбочено изучават процесите и явленията в техния живот. Постоянни грижи се полагат за подобряване на техния състав, на деловата и политическата подготовка на отговорниците на партийните групи. Две трети от тях са с висше, полувисше и средно образование, основната част имат специална подготовка и квалификация. Деветдесет и пет процента са с житейски опит и партиен стаж над пет години. Организирано е системно обучение, постоянна информация и обмяна на опит. Преобладаваща част са челници в труда, удостоени с трудови отличия, авторитетни, обичани и уважавани от колективите.

Проведеният в партийните групи на районната организация разговор на тема „Единадесетият конгрес в живота и делата на комунистите“ помогна за издигане ролята и значението на партийните групи, за повишаване на трудовата и политическата активност на партийните членове, за увеличаване на техния личен принос в изпълнение на конгресните решения. Негово естествено продължение бе и разговорът в трудовите колективи на тема „Социалистическият начин на живот —

Digitized by Google

наше дело, наша отговорност", в който с пълно основание главно място бе отделено на социалистическото отношение към труда.

Характерно за работата на партийните групи и проведените разговори е да се разисква не въобще, а по конкретните задачи, които произтичат за групата и за всеки неин член. Разглеждането на въпросите в тези разговори помага на комунистите и трудещите се сами да стигнат до верния извод, че е необходимо да се засилва политическата роля на партийните и обществените организации, на всеки комунист и труженик за постигане на висока ефективност и високо качество във всички дейности. Това намери конкретна изява и при провеждането на годишноотчетните събрания. Така например на годишното си събрание партийната група в кравефермата на с. Кривина, в която членуват дванадесет комунисти с високо чувство за отговорност, задълбочено и с повишена взискателност обсъди проблемите на трудовия колектив. Изказванията бяха насочени към разкриване на всички недостатъци, свързани с всекидневната работа на фермата — гледането и подбора на младите животни, редовното снабдяване с фуражи, социално-психическия климат и препоръки за бъдещата работа. На критика бяха подложени нерешените социално-битови въпроси, както и проблеми, свързани с облекчаване на труда на работещите в отделните звена на фермата. Критични бележки бяха отправени към специалистите на фермата, фуражното звено и други. По достойнство бяха оценени резултатите от изпълнението на плана за 1979 година. Средният млеконадой от фуражна крава достигна 4521 литра, като се постигна ръст от 250 литра по-висок в сравнение с 1978 година. Отчетено бе, че в резултат на приложението на вътрешностопанската сметка значително са намалели производствените разходи, а планът по печалбата ще бъде преизпълнен.

Нов тласък за подобряване работата на партийните групи ще даде предстоящият разговор за „Образцова дисциплина и социалистическа организация на труда". И това е така, защото, както отбелязва др. Тодор Живков, без дисциплина няма съвременно производство, няма съвременно управление, няма развитие на живота. По време на разговора ще отделим специално внимание и на самодисциплината на комунистите.

Важно условие за последователното изпълнение на решенията на XI конгрес по усъвършенстване ръководството на икономиката е уменето на първичните партийни организации да работят с хората, да изучават тяхното мнение, настроенията и проблемите, които ги вълнуват и тревожат, да се съветват и опират на колективите. Оценявайки същността и значението на това принципиално изискване, районният комитет и партийните организации отделят изключително голямо внимание на индивидуалната работа с отделния труженик — живеца на партийната дейност. В това направление ръководно начало за нас са указанията на В. И. Ленин да умеем да отидем при хората, да умеем да ги заговорим и да се сближим с тях, да умеем сдържано и търпеливо да повишаваме тяхната съзнателност и активност. Досегашният ни опит и практика по категоричен начин потвърждават, че успехът зависи преди всичко от по-нататъшното качествено усъвършенстване на работата на първичните партийни организации за повишаване авангардната роля и личния пример на комунистите, като все по-резултатно се съчетава доверието и уважението с високата партийна взискателност към всеки партиен член. Настъпват положителни изменения в работата по възлагането и отчитането на партийните поръчения, които все по-тясно се свързват със стопанските и социалните задачи на колективите, с внедряването в практиката на научно-техническите постижения и челния опит. Това е същественото, което харак-

Digitized by Google

теризира възлаганите през последните месеци на тази година партийни поръчения на комунистите: „За личен принос в предсрочното изпълнение на петилетката". Става традиция тяхното възлагане и отчитане да се извършва на събрания на първичните организации и партийните групи, все повече се повишават изискванията към дейността на комунистите. В този смисъл твърде много допринася провежданият от няколко години самоотчет на комунистите и замяната на партийните документи, свързани най-тясно с практическата реализация на решенията на Единадесетия конгрес и Юлския пленум на ЦК на БКП (1976 г.), на Националната партийна конференция.

В процеса на разговорите се разкриват степента на активност на всеки комунист, неговата жизнена позиция при осъществяването на партийните решения, участието в дейността на първичните организации и в трудовия колектив. Възлагат се допълнителни поръчения. По-решително партийните организации се освобождават от онези свои членове, които са загубили качествата на комунисти. Резултатно се прилагат и други санкции, като отлагането на замяната на партийните документи и др. Досега е проведен разговор с 2980 комунисти и са наложени партийни наказания на 185 членове. По този начин замяната на партийните членски книжки се превърна в задълбочен разговор за класовата зрелост, за приноса на всеки комунист в изпълнението на задачите на петилетката. Сега комунистите от район „Девети септември" успешно осъществяват сред населението политическата линия на Партията, те ръководят трудовите колективи, носители са на новото и прогресивното и със своя личен принос съдействуват за повишаване социалната активност на трудовите хора.

Комунистите, работещи в селското стопанство, са начело в прилагането на новите почини и инициативи. Те бяха първи при създаването през 1974 година на клуба на доячите — четирихилядници. Клубът поддържа тесни връзки с Дома на съветската наука и култура. Неговите членове работят по почина на знатната животновъдка Лейда Пейпс, изучават новостите в съветската животновъдна практика, посещават колективно театрални спектакли, концерти и др. Провеждат се срещи за обмяна на опит с доячи—първенци от цялата страна. Той е нова, по-висша форма за изучаване и популяризиране на челния производствен опит, за идейновъзпитателна работа сред животновъдите и формиране на висока трудова съзнателност, за изграждане на новия социалистически труженик.

В резултат на целенасочената организаторска и политическа работа на партийните органи и организации броят на членовете на клуба нарасна близо четири пъти. Сформира се и звено на животновъдите петхилядници. Високи резултати постигнаха комунистите, членове на клуба: Димитър Костов, Лиляна Коцева, Велика Стоянова, Параскева Скачкова и други.

През миналата година комунистите бяха начело при въвеждане двукратното доене на кравите, петдневната работна седмица и въвеждане на типизираното хранене.

Оценявайки постигнатите резултати, РК на БКП обгръща с грижи и внимание челниците в животновъдството, създава благоприятни условия за непрекъснато увеличаване на техните резултати. Целта е през 1980 година да се постигне 3900 хиляди литра среден млеконадой от фуражна крава, а през VIII петилетка — 5 хиляди литра.

Особено висока е отговорността на комунистите за усъвършенстване на социалистическата организация на труда като решаващ фактор за реализиране на стратегическата линия на Партията за висока ефективност и високо качество. В изпълнение решенията на Мартенския пленум на ЦК на БКП (1979 г.) в селското стопанство е въве-

Digitized by Google

дена бригадната организация на труда и вътрешностопанската сметка. Резултатите през миналата година са много стимулиращи. Общата продукция на производството нарасна с 9,5 на сто, печалбата над два пъти, животновъдството, което произвежда продукция за 26 000 000 лв., стана рентабилно. Средният млеконадой от крава достигна 3600 литра. Показателен е и примерът на задълбочена работа на комунистите в СУ „Минстрой" по внедряването на бригадната организация на труда и стопанската сметка. Комплексните бригади на комунистите орденоносци Максим Паскалев и Христо Досев, които наброяват над 180 работници, включват освен майсторите с по две-три професии и машинни шлосери, багеристи, шофьори, арматуристи и други специалисти. Такава организация на труда позволява самостоятелно да се изпълняват и най-сложни строително-монтажни работи. Резултатна в случая е ролята на идеологическата работа на първичната организация, на партийните групи и отделните комунисти за приложение на новите форми на организация и стимулиране на труда, чието утвърждаване се отразява положително върху съзнанието, поведението и работата на всеки член на бригадата. Двете бригади внедриха талонно-предупредителната система за организиране и ръководене на производствения процес. Чрез нея се усъвършенствува планирането на труда и управлението на производството. Повиши се личната отговорност на всеки член на бригадата, на ръководителите от вишестоящите стопански органи. Големите права и пълномощия на бригадите издигнаха ръководната роля на първичната организация, нараснаха изискванията към отделния комунист за най-пълно разкриване на допусканите слабости и техните носители. Техният пример намери последователи и в другите организации.

Изпълнението на партийната повеля за високо качество и ефективност поставя нови изисквания и критерии за оценка на авангардната роля на комунистите от научните институти. Прилагайки ефективни форми на партийно въздействие, първичните организации от научната сфера и производствените колективи стимулират работата за ускорено внедряване в практиката на постиженията на научно-техническия прогрес. Периодично се приемат анализи и оценки за изпълнението на плановете за научноизследователската и внедрителската дейност, за личния принос на комунистите, набелязват се допълнителни мерки. Под ръководство на партийните органи и с активното участие на комунистите колективът на институт „Н. Пушкаров" разработи и успешно внедри инженерен проект за получаване на програмиран, действително възможен добив от царевица. Колективът на Научния институт по механизация и електрификация на селското стопанство разработи самоходен силажокомбайн „КСС—50". Съществуват ползотворни връзки между ХЗ „Лакпром" и ВХТИ — София, Лабораторията по полимери към БАН.

Изпълнението на програмите се води на близък и непосредствен отчет в първичните партийни организации на предприятията и института, а личният принос на комунистите е едно от основните партийни поръчения. Тяхното реализиране разкрива големите възможности за още по-активното участие на научните работници и специалисти за разширяване номенклатурата на производството, за значителна икономия на валута, за трайно и перспективно ускорено внедряване на научно-техническите постижения и през следващата VIII петилетка.

Извършеното в районната партийна организация за повишаване ефективността на организаторската и политическата работа намира конкретна изява в изпълнението на плана за социално-икономическото развитие на района през годините на VII петилетка и комплексното преизпълнение на плана по качествените, натуралните и количествени-

Digitized by Google

те показатели за 1979 година. Същевременно постигнатите резултати потвърждават наличието на големи и все още неизползвани възможности и резерви във всички отрасли на районната икономика. Показателен е фактът, че и сега в района има предприятия, които поради субективни причини и незадоволителна организация не изпълняват производствените програми по отделни показатели. Някои ръководни дейци на различни равнища продължават да се въртят в сферата на разговорите и намеренията по приложението на новия подход в ръководството на икономиката. Районният комитет и партийните ръководства анализират причините за тяхното съществуване и предприемат необходимите мерки за преодоляването им.

Постановлението на ЦК на БКП и Министерския съвет от 10 ноември м. г. постави още по-високи изисквания пред трудещите се от района в борбата за висока ефективност и високо качество. Сега усилията на партийните организации и комунистите, на трудовите колективи в района са насочени към разкриването на резервите за преизпълнение на плана за 1980 година и петилетката като цяло в съответствие с мащабните задачи, поставени в Писмото на ЦК на БКП за социално-икономическото развитие на страната през 1980—1981 година.

ИНСТРУКТОРЪТ

Ленинската районна партийна организация е един от челните отреди на Софийската градска партийна организация. Тя има най-голям брой първични партийни организации и числен състав. Пред нея стоят важни и отговорни задачи за изпълнение решенията на Единадесетия партиен конгрес и Националната партийна конференция. Тези задачи засягат всички сфери на политическия, икономическия и културния живот и имат не само местно, но и национално значение. Важно място за осъществяване на всекидневен контрол и помощ над разностранната дейност на партийните органи и организации заема инструкторският апарат на районния комитет на Партията. Неговото правилно функциониране има изключително голямо значение за усъвършенствуване стила и метода на работа и за изпълнение на задачите, свързани с по-нататъшното социално-икономическо развитие на района.

* * *

Като се ръководи от големите задачи, които стоят пред районната партийна организация, бюрото на РК на БКП провежда линия за непрекъснато подобряване състава на инструкторския апарат. В структурата на апарата на комитета, която съответствува на характера и облика на района, инструкторите в три отдела: „Организационен", „Наука, технически прогрес и висше образование" и „Образование, изкуство и култура", осъществяват връзката на РК на БКП с първичните партийни организации. Инструкторите в отдел „Пропаганда и агитация" организират, направляват и обобщават проблемите на идеологическата работа в районната партийна организация. Инструкторите в отдел „Промишлено-стопански" и „Военно-административен" и сектор „Отчет на партийния състав" работят по проблеми, специфични за тяхната дейност.

Digitized by Google

Като правило за инструктори на районния комитет се привличат и утвърждават комунисти с високи политически и делови качества, с добра идейно-теоретическа подготовка. От 29 инструктори на комитета 23 имат висше образование. Повечето от тях са били партийни секретари, на ръководна работа в ДКМС и в ръководствата на обществено-политическите и масовите организации. Там те са придобили опит и са показали своите качества и умение да работят с хората. Правилно подбраният състав на инструкторския апарат позволява на РК на БКП да разширява и задълбочава връзките си с първичните партийни организации, с комунистите и безпартийните, да ги мобилизира за успешното претворяване в дела политиката и решенията на Партията.

Главният критерий и измерител за работата на инструкторския апарат и за всеки инструктор поотделно е боеспособността на първичните партийни организации, изпълнението на задачите от трудовите колективи. През 1978 година районната партийна организация бе класирана на второ място в комплексното социалистическо съревнование между районите в столицата. С устойчиви темпове продължи да се развива районната икономика и през 1979 година.

Наред с правилния подбор на кадрите в инструкторския апарат бюрото на РК на БКП периодически приема и обсъжда преценки за дейността на всеки инструктор или обсъжда работата на отделите. В преценките и обсъжданията се правят критични бележки и дават препоръки. С това се цели тяхната дейност да отговаря на непрекъснато растящите изисквания към РК и партийния апарат.

Нарастването на ръководната роля на районната партийна организация и на нейните основни звена — първичните партийни организации, изисква да се полагат системни грижи за подготовката и квалификацията на инструкторите. За тази цел се използват най-различни форми на работа. По линия на Софийския градски комитет на БКП се организират краткотрайни курсове, постояннодействуващи школи, лекции, семинари и други мероприятия. От своя страна РК на БКП организира инструктивни съвещания, беседи, разговори и други. Под ръководството на секретарите и завеждащите отдели на комитета инструкторите провеждат секторни съвещания с партийните секретари за запознаване със задачите и за обмяна на опит. В тези съвещания те са не само организатори, но и активни участници. Обсъждат проблеми, като: партийното събрание — висш орган на първичната партийна организация, работата и ръководството на партийните групи, замяната на партийните документи, мерките на първичните партийни организации за изпълнение на задачите, поставени в Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС, подготовката и провеждането на годишните отчетно-изборни събрания, партийната учебна година, изпълнението на Тезисите на ЦК на БКП за развитието на образователната система в НРБ и др.

Активно и резултатно се провеждат съвещанията на партийните секретари от училищата. За тази група партийни организации отговаря Цонка Колева — инструкторка на районния комитет. Тя има дългогодишен опит, била е учителка, заместник-директорка на училище, познава особеностите на партийната работа в училищата, има добра теоретическа и педагогическа подготовка. Всичко това ѝ помага да повишава качеството и ефективността на своя труд.

Добре се организират и съвещанията с партийните секретари от сектор „Полиграфия и лека промишленост" с инструктор Божан Божанов. Той е инженер химик. Стреми се въпросите, които поставя на разглеждане, да са в най-тясна връзка с изпълнението на плановете за социално-икономическото развитие на колективите, за което му помага и неговият производствен и партиен опит. Така например, когато бе разглеждан въпросът за работата и ръководството на пар-

Digitized by Google

тийните групи, той бе най-тясно свързан с авангардната роля на комунистите в производството и индивидуалната работа с хората. По същия начин бе разгледан и въпросът за замяната на партийните документи и пр.

И в другите мероприятия за обучение на партийните секретари, месечните полудни, инструктажи, научно-практически конференции и други инструкторите вземат дейно участие.

Важна роля в това отношение играе и първичната партийна организация при апарата на РК на БКП. Нейната дейност в голяма степен е подчинена на подготовката и квалификацията на инструкторския апарат. Организират се беседи, изслушват се самоотчети в партийните събрания и партийните групи. На съвместни събрания на групите в отделите се обсъждат различни въпроси. Така на събрание на партийните групи в отделите „Организационен", „Промишлено-стопански" и „Пропаганда и агитация" бе обсъдено изпълнението на плана и задачите на комунистите. Между групите от отдел „Организационен" и „Пропаганда и агитация" е обсъден въпросът за единството на организаторската и идеологическата работа; между групите на отдел „Организационен" и отдел „Наука, технически прогрес и висше образование" — за научното обслужване и внедряване на постиженията на науката в производството и др. С голям интерес се четат и изучават трудовете на Л. И. Брежнев „Малката земя", „Възраждане" и „Целина", както и проблемите в тритомника по партийно строителство на др. Тодор Живков. Широко е застъпено самообразованието по отделни трудове и теми. Това обогатява опита на инструкторския апарат.

Задачите на инструкторите се определят от задачите, които стоят пред РК на БКП, неговото бюро и отдели. Като политически работник на комитета инструкторът взема активно участие в подготовката на материалите за пленумите на РК на БКП. През последните години бяха подготвени и проведени пленумите: „За работата на РК на БКП, на партийните органи и организации за повишаване ефективността и качеството на научноизследователската и внедрителската дейност"; „За съединяване на обучението с производителния труд и подготовка на кадри за материалното производство"; „Проблеми на планирането на идейновъзпитателната работа"; „За образцова социалистическа организация на труда" и др. При проучването и обобщаването на отделни проблеми в комисиите и работните групи, съставени от специалисти, от членове и кандидат-членове на РК на БКП, инструкторът взема най-активно участие.

Дейно участие взема инструкторът и при подготовката на материали за заседания на бюрото на РК на БКП. Като правило, когато се разглежда дейността на отделни първични партийни организации, съдокладът от името на отдела се изготвя в основни линии от инструктора на отдела. И това е съвсем естествено, тъй като той познава най-добре проблемите на трудовите колективи и състоянието на работата на партийните бюра и организации. В тази дейност той също търси съдействието на широк кръг сътрудници, които познават проблемите, поставени за обсъждане и решаване.

Едно от важните задължения на инструктора на районния комитет, от което зависи успехът в работата на първичните партийни организации и трудовия колектив, е неговото активно участие в подбора на кадрите. По време на годишните отчетно-изборни събрания става естествено обновление в съставите на партийните комитети и бюра, на техните секретари. Инструкторът е онази фигура в апарата на районния комитет, която допринася твърде много за правилното решаване на този проблем. През последната отчетно-изборна кампания беше обновена значителна част от партийните секретари и членовете

Digitized by Google

на партийните бюра. Това изискваше много внимателно да се огледат хората, преди да се излезе с предложения.

Наред с подбора на партийните кадри инструкторът на РК на БКП помага и за подбора на кадрите в ръководствата на обществено-политическите и масовите организации. В номенклатурата на районния комитет са включени и кадри от органите за социално управление и такива, които заемат ръководни административни и стопански длъжности — директори, заместник-директори и др. От голямо значение е работата на инструктора за създаване на резервни кадри, за тяхната подготовка и квалификация.

Като една от основните фигури в апарата на районния комитет инструкторът осъществява връзката на комитета с първичната партийна организация. Той помага правилно да се планира дейността на партийните комитети и първичните партийни организации, умело да прилагат правото си на контрол. Голяма е неговата помощ за организиране на идеологическата работа, за обогатяване вътрешнопартийния живот на първичната партийна организация, за повишаване авангардната роля на комунистите в труда и в обществения живот. От не помалко значение е неговата роля за правилното насочване дейността на партийните комитети и първичните партийни организации да осъществяват конкретно ръководство на политическите и масовите организации в трудовите колективи и по местоживеене.

Инструкторите наблюдават живота на партийните комитети и първичните партийни организации, обобщават новостите и се стремят да им дават път. Така например под ръководството на секретарите и завеждащите отдели инструкторите в отделите „Организационен" и „Промишлено-стопански" изучиха и обобщиха практиката по внедряването на бригадната организация на труда в полиграфическите комбинати „Д. Благоев" и „Г. Димитров". Най-напред по инициатива на партийните групи проблемът бе разискван в отделите на районния комитет. Направено бе проучване на опита на партийното и стопанското ръководство на фабрика „Лиляна Димитрова" главно от неговата практическа страна. Усилията на партийните комитети и бюра в поделенията на комбинатите бяха насочени към приложение на бригадната организация на труда, като се отчита спецификата на работата в полиграфическата промишленост.

Утвърдени бяха работни групи, които с помощта на научни работници и членове на партийните комитети обобщиха резултатите и мерките, обсъдиха ги с колективите. В бюрото на районния комитет бяха разгледани докладите на партийните комитети и съдоклади на отделите, изготвени от инструкторите на районния комитет, и проект за решение.

Инструкторите на РК основно работят по своя профил в отделите. Но каквато и да бъде спецификата на отделите, тя изисква от тях да проявяват политически подход, да притежават широки познания в областта на партийното строителство. Същественото за инструктора си остава умението да насочва партийните бюра за индивидуална работа с хората, да провежда на дело указанията на ЦК, ГК и РК на БКП, да разгръща активността и самодейността на първичните партийни организации, тяхното умение да решават поставените задачи.

Инструкторът на РК довежда до първичните партийни организации целите и задачите, поставени в решенията на пленума и бюрото на комитета и на вишестоящите партийни органи. Той осъществява помощ и контрол за тяхната реализация, изисква да се спазват ленинските норми на партиен живот, изучава местните почини и инициативи, информира секретаря и завеждащите отдели за работата, поставя въпросите, които искат намесата на бюрото на РК на БКП.

Digitized by Google

Наред с това инструкторите във всички отдели работят и по определени проблеми. Така в отдел „Организационен“ един от инструкторите се занимава с проблемите на подбора, обучението и възпитанието на кадрите, друг с някои вътрешноорганизационни въпроси, трети с партийното ръководство на ДКМС, четвърти с планирането на партийната работа, пети с работата по местоживеене и т. н.

В отдел „Пропаганда и агитация“ работата е разпределена между лекторите консултанти. Един се занимава с историческите дисциплини, друг с философските, трети с икономическите, четвърти със социологическите, пети с използване на учебните и техническите средства, шести с обучението на актива. Има и отговорник по масово-политическата работа. Подобно разпределение има и в останалите отдели.

Практиката потвърждава, че такава организация е напълно оправдана. Тя помага инструкторът да е в центъра на проблемите на ръководната дейност на РК на БКП. От друга страна положителни отзиви за работата на инструктора дават партийните секретари, особено когато те оставят трайна следа в първичната партийна организация. Секретарите с любов и уважение се отнасят към труда на инструктора. В негово лице те виждат пратеника на РК на БКП.

За да могат правилно да се провеждат в живота партийните решения, инструкторът се опира на широк кръг от сътрудници. В отделни случаи той привлича някои от тях да помагат за работата на малочислените организации. Така инструкторът добива още по-богато впечатления за изпълнението на плана, за състава на първичната партийна организация, за отчитането на членския внос, състоянието на партийната документация и пр.

От инструктора на РК на БКП първичните партийни организации получават помощ на място за организацията и изпълнението на важни решения и задачи. От него партийните бюра и секретари очакват информация за челен опит в производствената и партийната работа. От не по-малко значение за тях е да чуят обективни оценки за състоянието на работата, за техния труд. Инструкторът се стреми да не отклонява нито един поставен въпрос. Ако в момента не може да даде отговор, това прави, след като се съветва със съответните секретари, завеждащи отдели или инструктори на районния комитет.

Разпределението на труда в отделите на РК не изключва, а налага изпълнение на общите задачи, изисква комплексен подход. При по-важни и актуални задачи се налага да се групират силите на инструкторския апарат, да се разпределят по първични партийни организации. Така по време на изборите за народни съветници всеки инструктор бе определен да отговаря за по една квартална първична партийна организация. Такова разпределение се прави и при подготовката за приемането на насрещните планове в трудовите колективи, при започване на учебната година в училищата, учебната партийна година. Оказва се помощ и на отделна група първични партийни организации, за да разработи мероприятия за изпълнение на някои важни партийни решения.

Като правило дейността на инструкторите се отчита на седмични съвещания на апарата и на сбирките в отделите. Там се дават оценки и поставят задачи.

Резултатна форма за работа са съвместните посещения на секретарите на РК и завеждащите отдели с инструктора на съответната първична партийна организация. Те помагат на инструктора да си изработва свой почерк, да повишава културата на своя труд и да разширява своя кръгозор.

Всяка година районният комитет провежда седмични семинари с партийните секретари с откъсване от производството. Пред участни-

Digitized by Google

ците в тях се изнасят лекции по актуални проблеми на партийното строителство и други въпроси. Като правило те завършват с обмяна на опит. В провеждането на занятията и обмяната на опит основна роля се пада на инструкторите. Тяхно дело са месечните полудни на секретарите на първичните партийни организации. На семинарите и полудните секретарите на първичните партийни организации изказват свои бележки и предложения по работата. Инструкторът взема активно участие и при провеждане на социологически изследвания по различни въпроси в районната партийна организация.

Инструкторът се стреми да действува с метода на убеждението, между него и партийния секретар да се създават дружески отношения на искреност и доверие. Само при истински, комунистически отношения авторитетът на инструктора е неизмеримо голям в първичната партийна организация и колектива, с които той всекидневно работи.

От няколко години като инструктори на районния комитет работят Сирма Георгиева, Андрей Андреев, Доминика Костадинова, Елена Спасова и др. В своята дейност те се стремят да отделят повече време за работа в първичните партийни организации. Познават добре хората, с които работят, и им помагат да се повишава ефективността и качеството в работата им. Продължително време в апарата на комитета работи и инструкторът Иван Михайлов. Познава добре проблемите по местоживеене. Той се ползва с уважението на актива на кварталните партийни организации, с които работи.

От голямо значение в дейността на инструктора е умението да състави личния си план за работа. Като правило плановете биват месечни, разпределени по седмици. За ръководство в тази насока служат плановете на РК и неговото бюро и работният план на отдела. В тях се включва участието на инструктора в подготовката на въпросите за обсъждане на пленума и бюрото, провеждане на общи мероприятия, осъществяване контрол за изпълнение на партийните решения и други въпроси според характера на работата на първичните партийни организации. От голямо значение за успеха на работата на инструктора е разпределението на личното му работно време. Обикновенно това става в зависимост от работното време на колективите. Стремежът е да престоява повече в първичните партийни организации, да присъствува на заседания, събрания, срещи и др. Основа за избора на въпросите в плана служат решенията на ръководните органи, указанията на секретарите и завеждащите отдели на районния комитет, текущата информация от първичните партийни организации.

* * *

РК на БКП отделя голямо внимание за стабилизирането на инструкторския апарат, на неговата перспектива и развитие. Но в решаването на този въпрос не винаги се намират най-приемливите варианти. Наличието на много текущи задачи често пъти отклонява инструктора от преките му задължения и намалява ефективността на неговия труд. Това налага да се помисли за създаване на по-рационална организация на труда. Инструкторският апарат трябва да проявява максимум гъвкавост, творчество и умение, да се изготвят по-малко писмени материали, повече да се работи с хората.

Иван ХРИСТОВ

Digitized by Google

ПРОВЕРКАТА

Партийната практика по безспорен начин е доказала, че само добре организираният контрол за изпълнение на взетите решения, настойчивата борба на партийните органи и организации за спазване на определените срокове учи кадрите на точност, повишава чувството им за отговорност към поръчаната работа, укрепва съзнателната партийна дисциплина.

В общинската партийна организация — Гоце Делчев са проведени редица инициативи, които допринасят да се усъвършенствува контролът и проверката на изпълнение. По този въпрос се състоя пленум на партийния комитет, научно-практическа конференция, организират се курсове, съвещания за обмяна на опит и пр.

Създадена е и действува широка система за вземането и организацията на изпълнението на партийните решения.

Кабинетът по партийно-организационната работа при окръжния комитет на БКП изучи и обобщи положителния опит на Гоцеделчевската общинска партийна организация в организацията на контрола и проверката на изпълнението.

Защо бе определено да се изучи и обобщи опитът на общинския партиен комитет в Гоце Делчев в организацията на контрола и проверката на изпълнението?

Главното, което определя дейността на общинската партийна организация, са решенията на Единадесетия партиен конгрес, Националната партийна конференция и Юлския пленум (1976 г.) на ЦК на БКП. Нейната многообразна организаторска, идейно-политическа и възпитателна работа е подчинена на техните решения. Основното съдържание на контрола и проверката най-тясно е свързано с разгръщането на творческата активност и инициатива на трудещите се за динамичното икономическо и културно развитие на града и общината. Работата на комитета е насочена към преодоляване на трудностите, да се осигурява ритмичност в изпълнение на насрещните планове, да се повишава ефективността на производството и качеството на продукцията, да се внедрява новата социалистическа организация на труда, да расте техническото равнище на производството. Това се потвърждава и от настъпилите положителни изменения в подхода при изработването на партийните решения. В преобладаващата част от тях намират отражение новите изисквания за повишаване ефективността на икономиката, на идеологическата работа, за усъвършенствуване на вътрешнопартийния живот. Решенията се характеризират с по-голяма обоснованост и конкретност. За подготовката им по-задълбочено се изучават процесите и явленията в живота, осигурява се по-навременна информация, привлича се по-широк актив от партийни работници, специалисти и други.

Първостепенна роля в системата от мерки при подготовката и провеждането на пленарните заседания общинският комитет отдава на повишаване теоретическите знания и обогатяване на практическия опит на партийния актив и комунистите по съответния проблем.

Във връзка с подготовката и провеждането на пленума на тема „За повишаване ефективността на партийния контрол и проверката на изпълнението“ заслужава внимание подходът на комитета, който формира нов положителен опит.

Какво е характерно тук?

Digitized by Google

Най-напред въпросите са били теоретически изяснени в семинари и курсове с участието на членовете на комитета и съставите на партийните бюра от квалифицирани лектори. След това на партийни събрания и заседания на бюрата е воден широк разговор как се упражнява правото на контрол от първичните партийни организации.

Организирано общинският партиен комитет се е запознал с опита на партийните комитети в Кюстендил, Ботевград, Самоков и други. Чрез наши и съветски печатни издания е изучен и богатият опит на КПСС.

Тези инициативи са повишили познанията на актива по разглеждания проблем. Фактически подготовката на пленума се е превърнала в широка, непосредствена и компетентна проверка на дейността на всяко партийно звено. Задълбочено е изучено състоянието на работата, разкрити са причините за недостатъците и пропуските, оказана е помощ на отделните първични организации, взети са мерки за преодоляването им.

Повишените знания, натрупаният опит бяха сериозни предпоставки пленумът да разработи всестранни и целенасочени мерки за по-нататъшното подобряване ефективността на контрола и проверката на изпълнението.

Сега организационната, практическата работа на общинската партийна организация включва в себе си цял комплекс от форми и методи на проверка, в това число и строгото съблюдаване на регламента с партийните документи.

В какво намира израз положителният опит в контрола и проверката на изпълнението в общинската партийна организация?

Както е известно, най-съществените елементи в партийното ръководство са вземането на правилно решение и организация на неговото изпълнение. Общинският партиен комитет има дълъг опит в привличането на широк актив при разработването на дългосрочни програми и разгърнати решения или мероприятия. С този актив се организира предварителна подготовка, която включва: изучаване на партийните документи; запознаване с научни разработки; проучване и анализиране на положителния опит по съответния проблем в окръга, страната и в КПСС. Такъв подход е приложен към подготовката на организационно-политическите мероприятия за изпълнение решенията на Националната партийна конференция. С документите на конференцията е бил запознат партийният, стопанският, профсъюзният и комсомолският актив с участието на специалисти и челници в труда. След внимателно разглеждане на направените предложения мероприятията са внесени за утвърждаване от бюрото на общинския партиен комитет.

На пленума на комитета е утвърдена комплексна програма за модернизацията, реконструкцията и разширението на промишлените предприятия в града. В разработването й са участвували над 100 специалисти, инженери, конструктори и технолози. Преди пленума програмата е обсъдена на открити партийни събрания. Съгласувана с ръководствата на обединения, научноизследователски институти, тя в основни линии се реализира в завод „А. Узунов“, Тютюнева промишленост, ДЗ „Г. Делчев“, „Родопа“, „М. Антонов“ и др.

При разработките на въпроса за състоянието на трудовата дисциплина и уплътняването на работното време в отраслите на материалното производство, обсъдени на пленум на комитета, са участвували общинският народен съвет, Българска народна банка, профсъюзите, предприятията, окръжната инспекция по труда.

Много проблеми от най-различно естество има в организацията на изпълнението. Конкретизират се и се разпределят задълженията, които произтичат от взетите решения. Използват се различни форми и

Digitized by Google

средства за разясняване на решенията. Не по-късно от втория-третия ден след пленума се организира инструктаж на актива, където се разясняват целите и задачите за постигането им. Уточняват се формите за проверка и контрол, а така също и сроковете за отчет в пленума, в бюрото на комитета, в партийните събрания. За разясняване на решенията се използва и денят на партийния секретар. В същото време се прави отчет за изпълнение мероприятията, по които се работи или е изтекъл срокът. Голяма помощ в проверката оказват и такива средства като радиоуредбата, многотиражката „Неврокопска трибуна", преписите от решенията до изпълнителя.

* * *

За да може да се осигури постоянна и оперативна проверка на изпълнението на решенията, общинският партиен комитет широко използва картотечната система, която лесно е приложима и допринася да се повишава нейният ефект. Определено лице следи сроковете, своевременно напомня на отговорника за дадено решение или сигнализира съответния секретар, всеки месец изготвя справка за хода на изпълнението на решенията. Периодически се прави анализ, който се внася в бюрото на комитета. Снемането от отчет на решението става по предложение на секретаря на комитета, който отговаря за съответния сектор.

Системата за картотекиране на решенията засили вниманието и отговорността за правилното им формиране. Сега има стремеж всяко от тях ясно, конкретно и точно да определя целта и същността, да се посочва с какви сили и средства, в какви срокове ще се реализира. Нараснала е ролята и отговорността на секретарите и политическите сътрудници на комитета и другите ръководни кадри за срочното решаване на важни въпроси и задачи. Преди да се пристъпи към подготовката на дадено решение, прави се преглед няма ли друго, по-рано прието, и тогава се разработва и предлага. В резултат на това не се допуска да се изпуснат срокове за изпълнение на решенията, особено по такива жизнени проблеми като подобряване снабдяването с хранителни продукти, благоустрояване на града, транспортното обслужване, подобряване работата в детските градини и условията на труда в заводите „М. Антонов", Тютюнева промишленост, Държавен автомобилен транспорт и др.

В една част от първичните партийни организации са заведени дневници, в които са вписани взетите решения. Това дава възможност на партийните секретари да правят периодически проверка за хода на тяхното изпълнение, да напомнят на отделните комунисти за задълженията им, да информират партийните събрания за извършената работа. Такава форма на проверка оказва огромна възпитателна роля върху комунистите, защото повишава тяхната отговорност, държи винаги будно тяхното съзнание за дълг към Партията.

Особен интерес представлява тук ориентацията на общинския партиен комитет за издигане ролята и контролните функции на заседанията. Въвежда се практика на всеки пленум освен основния проблем обезателно в дневния ред да има отчет за изпълнение на дадено решение. По отчета се приема оценка за извършената работа.

На отчет се призовават не само комитети и организации, които допускат слабости, но и тези, при които добре е организирана работата, ритмично се изпълняват насрещните планове и служебните задачи. Силата на този подход се изразява в това, че изпълнението на партийното решение се издига в критерий за самоанализ, самопрецен-

Digitized by Google

ка от страна на кадрите пред пленума на общинския партиен комитет. Това помага контролът да се свързва по-тясно с решаването на проблемите, които поставя животът, насочва своевременно усилията към единодействие на кадрите, засилва се превантивният характер на проверката. Засилва се критичният анализ, повишава се взискателността, разкриват се личните недостатъци на ръководителите — партийни и стопански, преодолява се самодоволството и самоуспокоението. Показателен пример за това е пленумът на комитета, на който се отчетоха Димитър Панайотов — директор на Тютюнева промишленост, Никола Жеков — директор на завод „М. Антонов", и Иван Трендафилов — директор на Автостопанство.

* * *

Широко място в дейността на общинския партиен комитет намират комплексните проверки. Такава проверка бе извършена и във връзка с подготовката на пленума, на който бе обсъден въпросът за издигане ролята на стопанския ръководител като политически деец. В нея участвуваха секретарите и членовете на бюрото на комитета, изявени партийни дейци от града, специалисти от ОНС и ДСО. Те помогнаха да се разкрият субективните причини за слабостите, разкриха се наличните резерви. Проверката бе извършена от компетентни кадри, които оказаха помощ на място.

Практически подготовката на пленума бе преглед и всестранна проверка на стила и методите на работа на кадрите. Добра следа оставиха такива форми на работа като: самоанализът на всеки ръководител за своя стил и методи на работа пред първичната партийна организация, в която членува; срещите на бюрото със стопанските ръководители, на които бе разпространен опитът на редица кадри.

По-голямата част от ръководните и изпълнителските кадри търсят помощта на първичните организации, опират се на обществените организации и колектива при разработването на насрещните планове и вътрешните разчети на отделните производствени звена. От друга страна първичните организации по-умело и загрижено работят за укрепване на единоначалието в стопанската дейност.

Важен момент в усъвършенствуване формите на контрола и проверката на изпълнението са организираните посещения и срещи с актива и трудовите колективи. В тези дни общинският партиен комитет се стреми да търси и прилага най-подходящи начини, за да се постигне масовост, обективност и действеност на проверката на изпълнението, най-пълно да се съчетае контролът от горе с контрола от долу. Организирането на тези дни повишава личната отговорност на ония дейци, от които зависи изпълнението на партийните решения. Много ръководители дават пример как трябва да се работи с хората, което оказва възпитателно въздействие, импулсира комунистите и колектива за високо чувство на отговорност към изпълнение решенията и поставените задачи. Ръководните кадри от друга страна се запознават повсестранно с организацията на труда, с трудовата и технологическата дисциплина. На тази основа се създава възможност да се обобщава положителният опит, обсъждат се мерки за отстраняване на нарушенията, за издигане ролята на трудовия колектив в борбата срещу отрицателните явления. Ръководителите в Тютюнева промишленост, Държавен автомобилен транспорт, завод „М. Антонов", АПК „Неврокоп" са се отчели пред колективите как се решават въпросите за работническия транспорт, по изпълнение програмите за социалното и култур-

Digitized by Google

ното развитие на колектива, по въпроса на материално-техническото снабдяване и други.

Сериозен опит се прави проверката на изпълнението да оказва по-голямо въздействие при изработване на инженерните проекти и насрещните планове на трудовите колективи. На основата на новата технология за планиране са разработени по-реални и обвързани планове.

В промишлените предприятия се внедрява бригадната организация на труда при новите изисквания, като се прилага нормираното планово задание и коефициента за трудово участие. В редица предприятия се преминава на две и три смени. Осъществява се типизирано хранене в животновъдството.

С оглед по-цялостно да се следи вътрешният живот на първичните партийни организации общинският комитет прави месечен отчет за партийно-организационната и политическата работа. От него може да се види дневният ред на събранията на всяка първична организация, заседанията на партийните бюра, колко и какви решения са взети, срокове и отговорници за изпълнение; какво е присъствието и участието на комунистите на събранията и в учебните занятия. Вписват се предложенията, критичните бележки и основните мероприятия за следващия месец, които ще проведе партийната организация.

С тези отчети значително се повишава взискателността и самокритичността на партийните секретари за своя стил и методи на работа. С тях общинският партиен комитет засилва безпокойството на ония партийни секретари, които със закъснение подемат изпълнението на задачите. Те помогнаха общинският комитет по-всестранно и системно да анализира практиката, трайното и полезното в опита на секретарите. Анализът, обобщенията и изводите, които се правят на основата на месечния отчет, се обсъждат в деня на партийния секретар. Така се разширява превантивният характер на проверката, разпространява се положителният опит.

Големи грижи полага общинският партиен комитет за подобряване работата с поръченията на комунистите. Особено в това отношение допринесе разговорът във всяка първична организация при подготовката на пленума „Първичната организация — политически щаб и първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив". По същество всеки комунист направи самоотчет за своя принос в изпълнение на партийните решения. Проведени са и редица мероприятия, с които непрекъснато се издига ролята на партийното събрание като висш орган на първичната партийна организация, за отчет и контрол на партийните решения.

Благодарение на постоянните грижи на общинския партиен комитет редица първични организации са въвели самоотчета като постоянен метод на своята работа. Твърде специфичен в това отношение е опитът на заводската партийна организация в „М. Антонов", където е поставена задачата да се осигури ускорено усвояване на ново изделие „лен". То има решаващо значение за перспективното развитие на завода и е с голямо стопанско значение. Заводският партиен комитет отдава първостепенна роля както на самоинициативата, така и на организираното възлагане, контрол и отчет на партийни поръчения на всеки комунист съобразно неговата професионална подготовка и практически опит. Задълбочената и сериозна организация на самоотчета в най-голяма степен е съдействувала за успешното и срочното усвояване на новото изделие.

Партийното бюро в завод „Анещи Узунов" със секретар Тодор Папалезов проявява голяма взискателност към кадрите за всестранен и задълбочен анализ на процесите в трудовия колектив, за критично

Digitized by Google

отношение към задържащите фактори, за компетентно ръководство. Показателен пример за това е обстановката, която е създадена, системното отчитане на комунистите и ръководните кадри на заседания на бюрото и на партийни събрания по изпълнението на конкретни партийни решения. Отчетите имат планомерен и целенасочен характер, бюрата своевременно преценяват кои кадри по какви въпроси ще се отчетат през годината. Извършва се предварителна подготовка по организацията на отчета, като се подготвя конкретна оценка от страна на партийното бюро, в която се посочват положителните и слабите страни на отчитащия се. Отбелязват се изискванията за по-нататъшната работа, специално внимание се отделя на мероприятията, чрез които бюрото и първичната партийна организация ще оказват помощ за изпълнение на задачите. По такъв начин бе обсъдена работата на Иван Стоянов — началник на отдел „Труд и работна заплата", Веселин Русков — началник на цех пластмасови детайли, инж. Т. Шаламанов — началник на цех производство, и др. по изпълнение решенията на първичната организация за усъвършенствуване организацията на труда и подобряване качеството на продукцията.

Въпросът за организацията на труда и качеството на продукцията задълбочено бе обсъден и от партийно събрание, което набеляза конкретни мерки. Организиран бе и разговор в партийните групи на тема „Водещата роля на комуниста за повишаване качеството на продукцията". Проведоха се курсове за повишаване квалификацията на работниците, ден на качеството. По-редовно се популяризира опитът на челниците. Широко разпространение получи наставничеството.

Всичко това говори за постоянен и системен контрол, а не за регистриране на факти, за констатация на състоянието, говори за практически действия, да се помага на всяко работно място, във всяко звено. Цялостната работа на партийната организация и бюрото позволи през годините на петилетката да се усвоят редица видове изделия, които по техническо равнище стоят по-високо от чуждестранните образци.

* * *

Положителните процеси, които се извършват в общинската партийна организация, дават всички основания да се приеме, че ще бъдат превърнати в конкретни дела изискванията на Партията за издигане ефективността на проверката на изпълнението до равнището на политическите задачи. Контролът и проверката са насочени към повишаване активността на всеки партиен, държавен и стопански ръководител, на всеки партиен орган, на всяка първична организация и комунист. Традиционните форми и методи се изпълват с ново съдържание, в практиката широко разпространение получават нови ефективни средства за партийно въздействие.

Борис АНГЕЛОВ
завеждащ кабинета по партийно-организационна работа при ОК на БКП — Благоевград
кореспондент на сп. „Партиен живот"

Digitized by Google

РЪКОВОДНО ПОЛИТИЧЕСКО ЯДРО И ПЪРВООБРАЗ

ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА В ПЪРВИЧНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

В брой първи публикувахме методическа разработка за планирането на партийната работа в първичната партийна организация. Сега предлагаме на нашия читател нова тема. Тя засяга един от важните въпроси, поставени от XI конгрес на БКП — за организацията на изпълнението на партийните решения в основната клетка на Партията. През годината системно ще публикуваме такива методически разработки в помощ на новоизбраните бюра и секретарите на партийните организации и на общинските комитети.

В доклада на другаря Тодор Живков пред Единадесетия конгрес една от важните задачи на партийните организации е формулирана така: „Главното условие за повишаване качеството и ефективността на партийно-организационната работа сега е борбата за изпълнение на решенията. Проверката на изпълнението е характерна черта на ленинския стил на ръководство. Ние непрекъснато трябва да издигаме не само умението да се вземат правилни решения, но и умението да се проверява и изисква, да се довежда докрай подетата работа."

В Тезисите във връзка с подготовката на конгреса се изисква да се извърши коренен прелом в практическата работа за изпълнение на решенията. Тази задача не е еднократна. Но тъй като през 1980 г. партийните организации ще правят равносметка доколко са изпълнили конгресните решения, правилно е да обърнат внимание какво са направили за подобряване на своята работа за изпълнение на решенията и как това се е отразило за повишаване ефективността на дейността им.

Разностранната организаторска работа за изпълнение на партийните решения е процес, за който трудно можем да кажем, че винаги стои на едно и също равнище. Той зависи от организационното умение на партийните секретари и бюра, на комунистите, от проявяваната настойчивост и деловитост, от отговорността и дисциплината. Преди всичко зависи от степента на овладяването и прилагането на ленинските принципи и норми на партийно ръководство и на вътрешнопартиен живот. Тези фактори действуват както едновременно и комплексно, така и самостоятелно. В състава на партийните бюра се избират постоянно нови хора, резултат на системното им обновяване, които понякога нямат умението и опита на своите предшественици, но се стремят да овладяват сложното организационно изкуство и с голям ентусиазъм и дисциплина се захващат за изпълнение на своите нови поръчения. Така че постоянно в партийната практика се намесват и положителни, и отрицателни фактори.

Затова равносметката, която ще дадем, няма да съдържа обоб-

Digitized by Google

щения, валидни за цялата Партия. В нея се отбелязват новите моменти, с които се обогатява животът на първичните партийни организации.

Ето оценки на някои комитети, отнасящи се до преустройството на работата в партийните организации:

Ловеч:

Болшинството от партийните организации са направили решителни крачки за усъвършенстване на организацията на изпълнението на партийните решения. Те са въвели добър ред за картотекиране, проверка и контрол на всички приети решения. Изпълнението на най-важните решения системно се контролира от цялата организация. Веднъж тримесечно бюрото прави обзор пред събранието как се изпълняват всички решения, чийто срок за изпълнение е изтекъл, а на всяко събрание се изнася кратка информация какво е направено по последните решения. Това помогна да се преодолее един от важните недостатъци в дейността на първичните организации, да се подобри тяхното ръководство на трудовите колективи.

Хасково:

В годините на XI конгрес значително се подобри дейността на първичните партийни организации, както по приемането, така и в изпълнението на решенията. Те са по-конкретни, по-добре формулирани, по-ярко се откроя политическият им характер и целеполагащата им роля. Повече от комунистите се включват активно както в подготовката, така и в изпълнението им. По-често се отчита и анализира как се изпълняват решенията. Системно партийни, държавни, стопански и обществени органи и дейци се отчитат пред комунистите как са осъществили една или друга възложена им задача.

Все още вниманието е съсредоточено повече към количествената, техническата страна. Преобладава отчитането на мероприятията, а не на резултата, получен от вече реализираното решение. Недостатъчно се проверява фактическото изпълнение и стилът на хората.

Ямбол:

Партийната организация в предачния цех на текстилния комбинат „Тунджа" всяко тримесечие прави открити партийни събрания, на които обсъжда различни страни от положението в цеха. В присъствието на целия трудов колектив комунистите анализират едни или други страни от състоянието на работата и приемат решения, а на следващото събрание се отчита изпълнението им.

Оценка на бюрото на ППО във фабрика „Янтра" — гр. Бяла

Организацията на изпълнението започваме с разясняването му пред тези, за които се отнася, за да ги убедим в правотата му и да ги привлечем в практическата работа за осъществяване на поставените цели. В нашата практика са утвърдени различни форми на контрол. В някои случаи изслушваме отчет за изпълнението, в друг случай се правят проверки на място. Редовно се отчита извършената работа от партийното бюро пред партийното събрание. Обикновено в началото на всяко събрание се уведомяват партийните членове за хода на изпълнението на решенията. Допускали сме случаи да вземем решение по някои въпроси и да не го изпълним, без да потърсим отговорност от съответния отговорник и дори да приемаме отново решение по въпрос, който веднъж е бил изясняван.

Мнения на партийни секретари:

— Избираме специална комисия по изпълнението на решенията. На нея възлагаме отговорността за цялостно реализиране на дадено решение, като определяме кога да се отчита пред бюрото или пред организацията.

— Още когато приемаме решенията, определяме кой какво ще изпълнява. Системно на събрания всеки отчита как се е справил с възложената му работа.

— Решенията картотекираме в специална тетрадка, водена от секретаря. Той отговаря, той и проверява изпълнението.

— За всяко решение отделяме специална папка. Тя се връчва на отговарящия за изпълнението член на бюрото или редови комунист. В нея са включени и мероприятията, предвидени за реализиране на едно или друго задължение, произтичащо от решението.

Тези оценки и самооценки навеждат на извода, че през изтеклия период след XI конгрес много първични организации съществено са подобрили работата си по изпълнението на решенията.

Едно от най-сериозните постижения е, че те вникнаха в технологията на тази вътрешнопартийна дейност. Докато преди в продължение на много години, както те, така и партийните комитети решаваха едни или други задачи, обект на тяхното ръководство, сега вече са отделили значително внимание да усъвършенстват собственото си умение, да подобрят своя подход и това даде отражение на практическата им дейност.

Направена е наистина значителна крачка, която е дала чувстви-

Digitized by Google

телни плодове. Но партийните комитети и организации сами виждат още много недостатъци. Така че може да се каже, че конгресните задачи се изпълняват, но още не са изпълнени изцяло и от всички. Нужно е както да си изяснят по-добре етапите и технологията на изпълнението, така и да овладеят средствата и механизмите за тяхното спазване.

ЗАЛОГ ЗА ВИСОКО КАЧЕСТВО И ЕФЕКТИВНОСТ

Не случайно в документите на Единадесетия конгрес на Партията изпълнението на решенията е свързано пряко с повишаването на качеството и ефективността на партийната работа.

Дейността на партийната организация е ръководна политическа, идеологическа и организаторска. Тя се грижи да изпълнява партийната политика при конкретните условия. Твърде важен критерий за умението ѝ да упражнява своите ръководни политически функции е доколко добре тя конкретизира партийната политика, доколко в светлината на нея правилно чертае обществените изменения в социалната действителност, при която е поставена да работи. Умението да начертае своята политическа линия със своите решения е важен критерий за ефективността на дейността ѝ. Но ефективността не се измерва само с приетото решение. Тя се отчита с реалното изменение, което ще настъпи след изпълнението му. Ето защо приемането на решението и изпълнението му трябва да се разглеждат като единен процес, в който се реализира ефективността на партийното ръководство на първичната партийна организация. Затова в края на краищата от качеството на изпълнението зависи твърде много качеството на партийното ръководство, на цялата обществена дейност.

Погледнато откъм крайния резултат, малка е разликата между ефективността от работата на първична партийна организация, която няма през годината нито едно прието решение (такава организация за съжаление срещнахме в един окръжен вестник), и организация, която има приети някои решения, но нищо не е предприела, за да ги изпълни (за такива организации се споменава в някои от цитираните документи на партийните комитети). Вярно е, че и едните, и другите имат някакъв принос в изпълнението на решенията на партийните конгреси, на вишестоящите партийни органи. Но не е изявен техният дял, тяхната отговорност, специфичният им принос на ръководни органи със свое лице, свой почерк, самостоятелност и инициатива. А щом липсва това, значи е принизена и ролята им на политически ядра на трудовите колективи, на щабове за осъществяване на партийната политика. Когато не проявяват висока самоинициатива, самодейност, творчество и отговорност, тогава и резултатите от работата им не са високи, и авторитетът им сред колектива не съответствува на обективната роля, която трябва да играят в него.

РЕШЕНИЕТО — ОСНОВА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Някои партийни комитети и организации, когато са разглеждали въпросите за изпълнението на партийните решения, са се ограничили само с контрола и проверката. Те са твърде важни средства за довеждане докрай на изпълнението на партийната воля на организацията. Но подходът на другарите от Хасково е по-правилен. Те са тръгнали още от подготовката и съдържанието на решението — дали то е научнообосновано и дава вярна картина на предстоящите промени, дали формулира добре целите и задачите, дали дава достатъчна предпоставка за добра организация на този важен реализационен процес, дали правилно насочва силите на комунистите и накрая дали то е

Digitized by Google

подкрепено с механизми и средства, за да се изпълни. Това им е позволило да направят по-дълбоки и всестранни изводи. Естествено е, че от решение, което не дава верен отговор на обществените потребности, не може да се очаква добър ефект от изпълнението му. Неправилното по характер и насоки решение няма да осигури високо качество и висока ефективност на политическото ръководство. То ще отклони вниманието на комунистите към второстепенни въпроси. Една организация е приела решение за пролетната сеитба и в него е включила твърде конкретни задачи — да се ремонтира машина, да се доставят определени семена, да се започне сеитбата на тази дата и се завърши в такъв срок. В отделни случаи в решението ѝ могат да се включат и такива задачи. Но такова решение е правилно да вземат стопанско-управленческите органи. То по същество подменя политическите функции на организацията със стопанско разпоредителските задачи на стопанските звена и дейци. Известен ефект от изпълнението на това решение ще има. Но партийната организация, макар и да търси същия този икономически ефект, трябва да го осигури със специфични свои средства — с политическото осигуряване на сеитбата, като мобилизира и насочи силите на комунистите и колектива, издигне активността и творчеството им, вдъхнови ги, насочи ги към качествено нова организация и опит, гарантира авангардната роля на комунистите и като постави някои цели и изисквания на стопанското ръководство, без да подменя функциите му.

Има и друго отклонение: решението съдържа твърде общи и мъгляви формулировки. Това явление е по-често. Например: изреждат се задачи като — да се подобри идейновъзпитателната работа за изучаване на икономическия подход и внедряване стопанската сметка, да се усъвършенствува бригадната организация на труда.

Когато след такива общи препоръки се помисли какво точно следва да се извърши, каква практическа работа да се предприеме, не е ясно. Най-общият дух на такава формулировка само донякъде може да изясни целта или по-общата задача, която се поставя. Но решението изисква по-нататъшна конкретизация — каква точно идейновъзпитателна работа да се извърши, в какъв обем, с какви средства, какво да се постигне с нея. Какво точно да се направи, за да се усъвършенствува на дело бригадната организация — какви по характер бригади да се изградят, как да се подготвят хората за нея, какви принципно нови технологически, технически и организационни въпроси да се решат от стопанските ръководители, специалистите, профсъюзите, ДКМС. И да се уточни предметно, уловимо дейността така, че онзи, който ще изпълнява задачите, да знае и целта, да знае и какво конкретно трябва да извърши, без, разбира се, да му се отнеме възможност за творчество в избора на форми и средства. И накрая да може такава дейност да се контролира и проверява. Без точна цел в решението няма да се насочи правилно цялата дейност на организацията и да се упражни ефективно партийно въздействие върху социалната действителност. Няма да има и верен критерий по време на проверката и на оценката. Без конкретни задачи и определена, ясно визирана дейност, общата цел може да увисне във въздуха като пожелание, от което може да не последва никакво политическо действие и никакво социално изменение. Естествено е, че и резултатът от такова решение ще бъде нищожен.

ИЗПЪЛНЕНИЕТО КАТО ПРОЦЕС

Не бива да се гледа на изпълнението на решенията като на чисто техническа работа. Има първични партийни организации, които след приемане на решението се сещат за него, чак когато е изтекъл

Digitized by Google

срокът и то е трябвало да бъде доведено докрай. Това е равносилно процесът на изпълнението да протече без организация, без направляване, без проверка и контрол. Последната проверка след изтичане на срока помага само да се направи констатация за вече изминала работа, на която не може да се окаже никакво въздействие. По тази причина част от решенията на организациите оставаха и остават неизпълнени, а те приемат нови и нови решения. В Тезисите за подготовка на XI конгрес това явление бе определено като „инфлация на решенията".

Може да се каже, че явлението „инфлация" вече до голяма степен е преодоляно. Но още не е напълно победено.

Какво да се направи, за да бъде то цялостно преодоляно?

Първото нещо е да се отдели не по-малко внимание, грижи и време за изпълнението, отколкото за подготовката на решението. Да се осъзнае, че тя е не по-маловажна дейност, че без нея всичкият труд, вложен в изучаването и изясняването на проблема, ще отиде нахалост.

Какви дейности включва целият процес на изпълнението? Той включва различни мерки за организация на изпълнението и различни форми и средства за проверка и контрол.

Едновременното им протичане, тяхното преплитане и редуване, позволява действително и реално да се направлява през цялото време осъществяването на набелязаните в решението мероприятия и задачи.

ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

За разлика от партийните комитети, които адресират повечето от своите решения към останалите партийни звена и към органите за социално управление, първичните партийни организации сами изпълняват непосредствено по-голяма част от своите замисли. Затова първата грижа е как да се организира изпълнението.

Организацията изисква да се предвидят и реализират система от мерки, в резултат на които да се доведат докрай както отделните мероприятия и задачи, така и да се постигнат поставените подцели и цели. Тя обхваща подготовка, разпределение на силите и отговорностите, идеологическо осигуряване на решението, изпълнение на отделни мероприятия и задачи, помощ, корекция на решението, ако практиката изисква това.

Някои започват да мислят за изпълнението на решението, след като то е прието. Повечето партийни бюра и секретари на организации така постъпват. И понеже пропускат доста време, понякога това е причина след това другите задачи да отклонят вниманието и изпълнението да се затрудни. Други пък успоредно с подготовката и приемането на решението обмислят как да протече изпълнението му. Без да се налага шаблон, по-добре е, когато партийното бюро и организацията още когато се обсъжда и приема решението, имат яснота и за предстоящата работа за изпълнението. Това позволява да се обмисли колективно изпълнението, да се разпределят задълженията в цялата организация. Най-просто това се постига, когато решението съдържа срокове и отговорници за изпълнението на едни или други задачи, включени в него. Но за по-важни мащабни решения по дългосрочни проблеми на партийното въздействие то е недостатъчно. Нужно е да се предвиди изпълнението в специален план или мероприятия, и те да се докладват заедно със самия проект. Така още на събранието ще се извършва важна подготвителна работа за изпълнение на решението. За решения по текущи въпроси тази подготвителна дейност е по-правилно да се предостави на партийното бюро или на секретаря.

Като казваме да се подготвят мероприятия или да се планира

Digitized by Google

реализацията на решенията, нямаме предвид непременно да се пишат дълги и подробни документи, да се съставя ненужна и излишна книжнина. Става дума да изясни точно кой, какво и кога трябва да извърши и какво да се постигне, за да се доведе до успешен край разработената от колективния орган политическа поръка. Това ще позволи и да се следи, направлява, проверява самото изпълнение.

Има два вида подготовка. Едната може да се нарече планова, технологична. Тя определя и разграничава целия ход на изпълнението по необходими дейности и етапи. Втората е организационна — тя включва разпределението на задълженията, уточняване на изпълнителите, формите и средствата за изпълнение. Включва и разясняване на всеки, който има поръчения, какво точно му предстои да прави.

Едни задачи ще изпълнят стопанско-административните органи, други профорганизацията и Комсомолът, въобще органите за социално управление. Значителна част от тях ще легне върху членовете на партийното бюро и на комунистите. Когато към всеки е адресирано точно задължение, тогава се осигурява добър ред и лична отговорност в работата.

Ако тази подготовка е направена преди събранието и са изяснени технологическите и организационните въпроси на изпълнението, а комунистите са получили своите поръчения, за секретаря и бюрото ще остане след това делово да се доуточнят с всеки поотделно, да му изяснят същността на задачите, да му подскажат форми или методи на работа. Кога да се отчете за изпълнението и пр.

Има ли място сценарият в подготовката на изпълнението? Отделяме нарочно този въпрос, тъй като неговото изготвяне и приложение е по-сложно и изисква значително по-висока квалификация.

Отделни организации имат опити да използват метода на сценария при организацията на изпълнението. Сценарият е помощно средство в тази организация, с което предварително се „разиграва изпълнението". С него цялата изпълнителска дейност във всичката ѝ последователност, взаимна връзка на отделните процеси и мероприятия, ролята на субектите, които ще осъществяват една или друга намеса, едно или друго действие, нужните средства, се програмират предварително в такава последователност, взаимна връзка и обусловеност, в каквато трябва да протече самият изпълнителски процес. Такова програмиране на изпълнението има редица предимства, когато се касае за наистина сложни дейности. Тогава се изяснява пълно и добре цялата панорама на предстоящата дейност по реализацията на партийния замисъл. Такъв метод на програмиране освен това позволява да се прецени още в планов ред, а и да се коригира в процеса на практическата работа, дали предвидените дейности осигуряват достигането на подцелите и целите, съдържащи се в решението, да се осигурява мултипликационен ефект. Да се избегне недостигът от мероприятия или пресищане от дейности. Да се избягнат и самоцелни мероприятия. Защото при обикновения метод на подготовка ударението се поставя на отделните мероприятия, без да се търси и осигурява логическа връзка между тях. Без да бе изготвила такъв сценарий, като писмен документ, но в такъв дух беше построила дейността си партийната организация в текстилния комбинат „Вратица" в град Враца за въвеждане на многомашинното обслужване и усъвършенстуването на организацията на труда. Тази дейност продължи около четири години и завърши с голям резултат, който изведе колектива в челните редици в отрасъла.

Така че, когато съответните партийни секретари, бюра разполагат с кадри, които могат да приложат този нов метод, той може да се използва и ще повиши равнището на цялото изпълнение, ефекта от пар-

Digitized by Google

тийното ръководство. Но той не е по силите на повечето от секретарите и бюрата. Затова може и трябва да се усвоява от всички духът на този подход, който изисква комплексност, целенасоченост, взаимна връзка и обусловеност на цялата дейност, обосноваване на всяко мероприятие като абсолютно необходимо и най-икономично и целесъобразно звено в изпълнителския процес.

Както се вижда, подготовката за изпълнението може да започне едновременно с изготвянето и приемането на решението, може да се извърши и след това.

Кой подход да се приеме? Може да се изтъкнат предимства и на единия, и на другия. По-важното е цялата работа да се построи така, че колкото се може повече комунисти да участвуват както в подготовката, така и в приемането и в изпълнението на решенията. И същевременно във всяка дейност, особено в изпълнението, да се включват толкова хора, колкото са необходими, за да се извърши то пестеливо, делово, резултатно, с най-малко изразходване на обществен труд и с най-голям социален резултат.

КОЙ РЪКОВОДИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО?

Отговорност за цялото изпълнение носи партийното бюро и секретарят. Тази отговорност не намалява, когато планът за изпълнението се обсъжда заедно с решението, като се издига ролята на събранието. Избирането на специални комисии, които отговарят за цялостното изпълнение на дадено важно решение, е полезно. Понякога това е същата комисия, която е извършвала и подготовката на въпроса, изяснявала е позициите и посоката на изменението на социалната действителност, предмет на колективното обсъждане и решение от комунистите. Така се осигурява по-добра целенасоченост и колективност в работата. Но едва ли е правилно за всяко решение да се избира комисия. Може би за най-важните въпроси това да е подходящо. За други решения е достатъчно един човек да отговаря персонално. Това е секретарят, член на бюрото, в чиято област е то, или пък отделен комунист — ръководен стопански деец, председател на профкомитета, или секретар на ДКМС (ако са партийни членове). Може да бъде и редови комунист. Във всички случаи се изисква да се осигурят условия за висока лична отговорност, за инициатива, за творчество, за делова работа. Затова и когато се избира комисия, е нужно вътре в нея задълженията да се разпределят, тъй като се губи личната, персоналната отговорност. Както е вредно да се робува на ненужна колективност, така е неправилно значителна и сложна по обем дейност да се предоставя за изпълнение на едно лице, на което тя не е по възможностите и силите му. Как точно да се постъпи? Това е въпрос на умение да се преценят силите съобразно обема на работата и времето за извършването ѝ. Това е въпрос на организационно изкуство, на организация и разпределение на обществения труд. След като се изготвят мероприятията и се разпределят задълженията, вече може да се картотекират те, да се поставят в отделна папка или пък да се заведат в специалния дневник, за да се използват те като помощно средство в процеса на организацията, помощта, проверката. Това помага да се въведе по-добър ред, да не се допусне ежедневието да погълне вниманието и да се забрави или изостави работата на самотек. Така постъпва бюрото на първичната партийна организация в ОП „Печатни платки" в гр. Бяла. Ето как оценява своята работа в това отношение партийното бюро: „Взетите решения се картотекират и водят в специален дневник. Те са нагледно оформени и винаги са на разположение на бюрото и членовете на избраната за това комисия, които са в състояние ежедневно

Digitized by Google

да следят и да направляват изпълнението. Това помага на бюрото периодически да вниква как се осъществяват взетите решения и на събрания на ППО да информира комунистите (а на производствени сбирки и колектива) за изпълнението на даденото решение. Така доверието на хората в партийната организация укрепва, расте и готовността им да изпълняват партийните решения.

Но искаме да предупредим, че както планирането и програмирането на изпълнението, изработването на мероприятия и пр., така и картотекирането, воденето на дневници, специални папки и пр., са само помощни средства, които улесняват организацията и изпълнението. Но те не могат да заместят живата, непосредствената работа, самото изпълнение. Робуването на книжнина е вредно, ако вместо да се изработват помощни средства, за да ни улесняват, те се превърнат в самоцел, която измества живата делова работа.

След тази подготовка, а и успоредно с нея много важно място се отрежда на

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА

Не случайно партийното бюро във фабрика Янтра в гр. Бяла счита първата си грижа да разясни добре решението на тези, за които то се отнася, за да бъдат те убедени в целесъобразността и необходимостта от предвидените от комунистите социални изменения и да участвуват активно в изпълнението им.

Партийните организации се убедиха особено след Националната партийна конференция от 1978 г. и внедряването на икономическия подход колко важно е в този начален период да осигурят идеологически своите преобразователни замисли. Тази необходимост изпъкна, когато приемаха решения за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда, за създаване на нови по характер бригади, за привеждането им на стопанска сметка, на самоиздръжка. Трябваше да се впрегне колективът в творчески търсения, в разработването на насрещния план като негово дело. Всичко това не можеше да се постигне успешно без широка разяснителна работа, без да се убеди на дело всеки, без да се разсеят съмненията и колебанията. Много партийни организации насочиха звената за политическа просвета да разгледат икономическия механизъм през призмата на икономическите закони на социализма. Някъде проведоха специално обучение на актива, дори теоретически конференции. По няколко пъти проведоха събрания, индивидуални срещи. Поръчаха на стопанските органи и специалистите да конкретизират икономическия подход за условията на своя колектив. След това обсъждаха с всяка бригада как се създава остатъчният фонд за възнаграждение като резултат от цялата дейност на бригадата, как се разпределя работната заплата, каква е ролята ѝ за рационално използване на средствата за производство, за икономии на материали и суровини и за най-голям ефект от живия труд. Това позволи да се създаде необходимият идеен климат за бързо осъзнаване и възприемане на новото.

Така че след плановата подготовка на преден план излиза съчетаването на организаторската и идеологическата дейност като задължително условие решенията да се разберат от комунисти и от целия колектив, да намерят поддръжка и всички да се привлекат максимално, за да участвуват в тяхното изпълнение. Ако се перефразира известната Марксова мисъл, в този момент се решава въпросът решението да завладее масите, за да стане материална сила.

След тази подготовка вече започва истинското изпълнение. Отговарящите за едни или други задачи получават помощ и започват да ги

Digitized by Google

реализират — осигуряват материалните условия, преустройват необходимата база, подготвят хората, които ще прегърнат новото, правят разработки и прочие.

Много важно е секретарят и членовете на бюрото да не чакат сроковете, за да проверяват какво е извършено, а сами в процеса на изпълнението да отиват и да помагат то да става най-добре. Те не са странични наблюдатели, а преки участници в изпълнителския процес. Какво точно ще се наложи да вършат, ще го покаже живата практика. Когато така се постъпва, тогава няма никаква опасност решенията да остават в забрава.

Някои с право поставят въпроса за

МЯСТОТО НА КОМУНИСТИТЕ

в изпълнението на решенията. Естествено е събранието или след него партийното бюро да уточни кой с коя част от работата ще се заеме, защото изпълнението е строго организиран процес. Има ли тогава място за самоинициатива на комунистите, без да са получили специално поръчение? Отговорът на този въпрос произтича от характера на Партията и задълженията на комунистите според Устава. Ако даденият комунист е получил поръчение във връзка с дадено решение на своята организация или на вишестоящия партиен орган, той, естествено, трябва добросъвестно и точно да го изпълни. Той обаче не е ограничен в избора на форми и средства като изпълнител. Съобразно изискванията на ленинските принципи и норми на партиен живот и ръководство той може да проявява творчество. Той може да търси начини и да надхвърли зададената му поръчка, но само в рамките на гласуваното от общото събрание решение, без да го изменя по същество. Ако у него възникнат качествено нови предложения, нормално е да ги постави за обсъждане от бюрото и организацията, без да се отказва от тях. Нещо повече. Той има широко място за самоинициатива, когато става дума за изпълнение на решения на конгресите и на Централния комитет, независимо дали неговата организация ги е конкретизирала за техните условия или не. Например: Партията изисква да се води съревнованието за достигане на челни постижения или пък за достигане на поставените от Националната партийна конференция задачи за усъвършенствуване организацията на труда и повишаване на неговата производителност. Комунистът ще прояви толкова по-добре своята уставно определена авангардна роля, колкото по-добре по своя инициатива и творчество реши сам тази задача. Още по-голямо поле за самоинициатива в това отношение му дава новият икономически механизъм, чиято сърцевина е разгръщане на творческия потенциал на колективите и отделните трудещи се. Такава самоинициатива може да се проявява и във връзка с решенията на организацията. Всеки комунист трябва да се намесва и да иска да поеме нови задължения, да помага за изпълнението им, да сигнализира, ако забележи, че изпълнението протича лошо.

Напоследък много организации се уедриха и в състава им някъде останаха организации без права и партийни групи, изградени в значителни по размери колективи. Каква е ролята на

СЪСТАВНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ И НА ПАРТИЙНИТЕ ГРУПИ

в изпълнението на решенията?

Обикновено за решенията на вишестоящи организации се налага, преди да се пристъпи към организацията на изпълнението, да се помисли дали се налага те да бъдат конкретизирани за условията на съ-

Digitized by Google

ответния колектив. Решенията на големите първични партийни организации не изискват обикновено да бъдат конкретизирани от партийните организации в състава им и от партийните групи. Комунистите са участвували в приемането на решението, евентуално и в обсъждането на програмата за изпълнение и затова е излишна всякаква суетня и дублиране на вече общо извършената дейност. Но партийните им бюра и груповите отговорници трябва да продължат разпределението на задълженията между комунистите, да възложат поръчения, да се включат в цялата работа, като участвуват в изпълнението, в контрола и проверката на изпълнението на онези задължения, които се отнасят до тяхната организация или група. Общото ръководство на процеса се извършва от бюрото на първичната организация. Така че от тях не се изисква отделно да изготвят мероприятия за своя дял от работата.

Пряко и непосредствено трябва да разпределят задълженията си и комунистите от стопанските органи и от масовите организации. Те трябва специално да помислят за конкретизацията на решенията на партийната организация, ако те засягат цялостната дейност на съответното звено и му дават само насоки за работата, които изискват да се трансформират в решения за управленческото ръководство, на Комсомола, профорганизацията и пр. Затова трябва да се постъпи конкретно, съобразно изискванията на решението и на възложените им задачи.

Когато всеки добре разбере задълженията си и ги изпълнява точно според замисъла и в определените срокове, тогава е сигурно, че поставените от организацията цели и задачи ще бъдат достигнати. Но отговарящият за общото изпълнение трябва да ръководи този процес, като своевременно подсеща изпълнителите в момента, когато се започва дадена работа, да отиде и подпомогне началния ход, такава помощ да оказва през цялото време на всички, които смята, че се нуждаят от нея, или поискат съвет или подкрепа. В процеса на такава близка грижа може да се открие, че една или друга част от решението не отговаря на нуждите на живота, че се нуждае от изменение или отменяне. Тогава е нормално въпросът да се постави пред онзи орган, който е приел решението, за да внесе в него нужните корекции. Ако те не са от принципно естество, може въпросът да се реши от бюрото. Ако засягат съществени страни от решението — налага се непременно събранието да си изкаже мнението.

През цялото време на изпълнението силни средства в ръцете на партийното бюро и на секретаря са

ПРОВЕРКАТА И КОНТРОЛЪТ

Тези ленински методи на работа имат изключително значение за изпълнението на решенията. Какво означава да се проверява и да се контролира. Това означава преди всичко да се постави под постоянно наблюдение дейността на онези, които имат партийни поръчения, и чрез това да се стимулира, подтиква тяхното активно творческо участие в изпълнителския процес. Те са важна функция на управление. Същевременно са средство за реализиране на ръководните функции на първичната партийна организация. Част от задълженията, съдържащи се в техните решения, са адресирани до стопанските звена и до обществените организации. По този начин се разграничават функциите между тях и организацията, а партийният контрол помага да се упражнява необходимото ръководство над дейността им, без да се изземват функциите и задълженията им.

И в тази дейност значителна част от първичните партийни организации имат вече натрупан добър опит. Като се започне от личната постоянна проверка на секретаря как комунистите и ръководните дей-

Digitized by Google

ци изпълняват по съдържание и спазват сроковете на едно или друго мероприятие и се стигне до извикване на отчет пред бюрото и системното изслушване на информации пред организацията. Особено полезно е, че в тази дейност напоследък е включен активно и колективният орган. Така се осигурява по-широка гласност на изпълнението. Издига се отговорността на комунистите, защото дейността им се оценява от всички. Увеличава се взискателността и непримиримостта, които бяха занемарени по-рано. Най-добър ред в изпълнението внесоха онези организации, които създадоха система — на събрания кратко да информират какво е направено по взетите преди решения. Това се прави от секретаря, члена на бюрото, или пряко от изпълнителите.

Правилно е организирана тази работа тогава, когато са съчетани действените форми на проверка и контрол от отговарящия за това член на бюрото в процеса на самото изпълнение, със системната намеса на колективните органи — бюрото и събранието. При индивидуалната проверка се упражнява текущ управленчески контрол, ако е нужно се помага на изпълнителите. При колективния отчет се дава оценка, коригира се решението, ако животът изисква това, упражнява се партиен контрол над органите. Много важно е и двете форми на проверка и контрол да се планират така, че да се извършват превантивно в онези моменти, когато може да се подтикне и осигури безпрепятствено извършване и завършване на изпълнението в определения срок.

Проверката, за да е ефективна, трябва да се извършва системно, да се прави на място, да бъде задълбочена, превантивна. Какво означава тя да е системна? Това означава тя да е добре замислена и да се прави през цялото време, и то в онези моменти, когато още не е завършила работата, и може да се въздействува. Особено да се проверяват тези, които имат взаимно свързани задължения, за да не се създават затруднения на следващите изпълнители. Проверката на място е най-доброто средство да се вниква в същността, в качеството на изпълнението, да се разговаря с хората. И ако за комитетите проверката на място създава затруднения и неудобства, за секретаря е лесно да я извърши, защото изпълнителите са близо. Индивидуалният контакт ще му помогне той по-добре да направлява работата.

При проверката се получава обратна информация от изпълнителя към отговарящия за изпълнението. В други звена обикновено в системата на тази обратна връзка се включват и писмени отчети. Препоръчва се информацията да се дава в предварително определени срокове или да се поисква при сигнал от двете страни. Условията в първичната организация не налагат да се робува на каква да е книжнина. Трябва да се използват най-прости, живи и действени средства. Да се избягва всякакво отклонение на комунистите да пишат доклади. Правилно е отчетът да става устно или както предпочита отчитащият се. Така ще се избегне всякакъв формализъм.

КАКВО СЕ ПРОВЕРЯВА И КОНТРОЛИРА?

Ленин е дал много популярно и точно определение: проверява се фактическото изпълнение и работата на хората, на кадрите. Както се вижда, той насочва към качествената страна, към съдържанието на работата. Организаторската работа и проверката осигуряват пълното осъществяване на замисъла, заложен в решението. Затова те трябва напълно да се синхронизират с политическата линия. Оттук и тяхната роля за издигане качеството и ефективността. Но когато проверката е формална и се състои в простата констатация, че мероприятието или задачата са изпълнени, тогава е голяма опасността да не се види какво и как точно е постигнато. Затова проверяващият подхожда към своята мисия с критерия, заложен в политическото решение.

Digitized by Google

Проверката, контролът се насочват главно към стила, подхода, умението, творчеството на изпълнителите. Може би в тази насока се допускат най-големите слабости. Защото преобладаващата част от информациите, изнасяни на събранията, са запълнени с отчет с чисто вещественo съдържание, а няма главното: кой как работи, кой как подхожда. И тогава се губи живецът на политическия подход, който налага главното внимание да се отделя на хората, на кадрите. Ако проверката и контролът правилно се насочват и извършват, чрез тях ще се усъвършенствува опитът, ще се издига умението на хората. Ще се откриват недостатъците в работата им, за да се отстранят навреме и да се помогне на тези, които ги допускат. Не бива в никакъв случай зад вещите, технологиите, техниката да не се вижда преди всичко ролята на субективния фактор — човекът.

ИЗПЪЛНЕНИЕТО Е ЗАВЪРШИЛО

За част от решенията е достатъчно, след като са реализирани, да се снемат от отчет. Но за най-важните простото обявяване, че са доведени докрай, е не само недостатъчно, но и погрешно. Добре е органът, който е приел решението, да се върне още веднъж и да направи по-широк оглед, политическа оценка. Това не е формален акт. Когато вече е налице реалният резултат от приетото решение, може да се оцени по-добре умението на организацията да си служи с научните методи, за да изследва действителността, да прави научни предвиждания и след това практически да ръководи процеса на развитието и изменението в съответствие с потребностите и наличните сили и възможности. С други думи, може да се направи самооценка доколко на дело се упражнява ръководната роля на организацията в колектива, революционно преобразуващата й функция.

Тогава може и трябва:

— Да се оцени цялостно изпълнението.

— Да се сравни полученият резултат с предварителния замисъл и с формулираните цели: ако има несъответствие между тях, да се разкрият причините.

— Да се прецени боеспособността на организацията.

— Да се види с какво се обогати тя и участниците в изпълнението. При оценката на работата на изпълнителите е полезно да се изказва похвала на добре проявилите се. Същевременно онези, които не са се справили добре със задачите, да се поставят да отговарят пред комунистите защо не спазват предписаната от програмата и устава авангардна роля, която се изявява в практическата работа за изпълнение на своя дял от общия труд. Обществената оценка има силно стимулиращо значение, ярка възпитателна роля. Тя насърчава творческото отношение, съзнателното участие, активността и дисциплината.

— Едно от най-важните социални последствия, което характеризира ефективността на партийната работа и ръководство, е политическото отражение сред комунистите и колектива от изпълненото вече решение — положително ли е то или не, засилило ли е активността и самодейността на колектива или не. Засилило ли е авторитета на организацията сред безпартийните или не. Тази страна от изводите е твърде важна за бъдещата работа на комунистите.

— Накрая тази оценка позволява да се вникне в новото състояние на проблема, на социалната действителност, на колектива след активното партийно въздействие в процеса на изпълнението на решението.

Когато всичко това се извърши, организацията ще направи фактически един самоотчет, самоконтрорл, самооценка на своята собствена

Digitized by Google

дейност. А това е една от предпоставките тя да полага усилия и грижи за собственото си самоусъвършенствуване, за да се развива напстина като първообраз на трудовия колектив.

РОЛЯТА НА ПАРТИЙНИТЕ КОМИТЕТИ

Както подготовката и приемането, така и изпълнението на решенията на организациите е цяла школа за партийното бюро, организацията и за отделните комунисти. Ако партийният секретар или бюро се затрудняват някъде, те могат да поискат помощ от ръководещия ги комитет. Но преди всичко те самите трябва да овладяват изкуството да претворяват практически своите собствени замисли, да реализират цялостно решенията на партийните конгреси, на Централния комитет и на останалите ръководни органи.

Но като партийни звена, които носят отговорност за състоянието на всички партийни организации на своята територия, партийните комитети, особено заводските и учрежденските, общинските и районните, които пряко ръководят партийните организации, трябва отблизо да се интересуват и да им помагат да организират добре работата си.

Напоследък тази помощ се засили. Една от формите са и проведените заседания и пленуми, в чиито решения в значителна степен са изяснени някои важни въпроси от технологията и организацията, формите и средствата на изпълнението. На някои от заседанията се изслушват отчети как отделни организации изпълняват решенията. Много комитети използват деня на партийния секретар, където изнасят лекции по този въпрос, обменят опит. Гвърде важна, но най-малко използвана форма е непосредствената помощ на новите секретари, които още нямат необходимото умение и организационен опит.

Учрежденският партиен комитет в Националния аграрно-промишлен комплекс редовно проверява как партийните бюра организират изпълнението на решенията. Изслушва отчети от тях и прави самостоятелна оценка. Членовете на комитета са разпределени и при разглеждане на по-важни въпроси помагат на организациите както в процеса на проучването и подготовката на решенията, така и в организацията на изпълнението.

Но практическа помощ от комитетите по-често се оказва, когато се готвят партийни решения. Взискателността също се ограничава преди всичко към това — провеждат ли се редовно събрания, какви въпроси са разисквани и какви решения са приети. Такова стеснено ръководство неправилно насочва усилията на бюрата и секретарите. То ги ориентира да съсредоточават по-голяма част от вниманието си към онази страна от работата, която е предмет на взискателността и отчета, предявявани от вишестоящия комитет. Така този подход допълнително ги тласка да поставят изпълнението на втори план. Затова е нужно да се коригира отношението на партийните комитети към тяхната дейност и да се балансира правилно практическата помощ.

— — — —

За изпълнението на решенията на Единадесетия конгрес има още цяла година. През нея може да се направи много, за да се навакса с изоставането. И все пак трябва да се знае, че дори когато се постигне напълно желаният прелом, той не е гарантиран. Равнището трябва да се поддържа постоянно, организационното изкуство трябва все повече и повече да се овладява, за да се работи така, както науката повелява.

Димитър ПЕТКОВ

Digitized by Google

В ЦЕНТЪРА НА ВНИМАНИЕТО: БРИГАДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА

Като звена, които са най-близко и непосредствено свързани с производството, партийните групи имат големи възможности да мобилизират комунистите за подобряване качеството и ефективността на труда, за усъвършенствуване на бригадната организация, постоянно да въздействуват на малкия трудов колектив. Именно тук, на работното място, в бригадата най-конкретно се възпитава комунистическо отношение към труда, професионална гордост, чувство за другарска взаимопомощ, дисциплина, организираност, отговорност за общото дело.

Ето защо вниманието на районния комитет на Партията в Кремиковци, на партийните комитети и бюра е насочено към издигане боеспособността на партийните групи, към засилване на тяхната инициативност и деловитост, към внедряване на по-резултатни форми и методи за организаторска и политическа работа с комунистите и с целия колектив за повишаване икономическата ефективност на производството. Не случайно тези въпроси залегнаха в Програмата за социално-икономическото развитие на района през 1979—1980 г., в която централно място заемат мероприятията за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда, и в утвърдената от пленума на районния комитет Комплексна програма за повишаване авангардната роля на комунистите за изпълнение решенията на Националната партийна конференция. Изминалият период, свързан и при нас, в Кремиковци, с реализирането на тези решения, внесе нови моменти в работата на партийните организации и групи – повиши се деловитостта като характерна черта на техния стил. Все по-задълбочено дейността на комунистите и на колективите се разглежда в тясна връзка с решаването на основните икономически проблеми: внедряването на стопанската сметка и усъвършенствуването на социалистическата организация на труда, изпълнението на натуралните и качествените показатели, повишаването на ефективността на производството. В същото време партийните групи започнаха да разискват по-задълбочено и по-често как комунистите изпълняват уставните си задължения, как се възпитава у тях отговорност за възложеното поръчение, как се развива инициативността им, каква активност проявяват те в обществената и производствената дейност на колектива.

Успешно се осъществява програмата за усъвършенствуването на бригадната организация на труда и внедряването на бригадната стопанска сметка в най-голямото промишлено предприятие на района — Стопанския металургичен комбинат. Преди няколко години под ръководството на партийните групи в „Тръбопрокатно производство“ и стан „250“ възникна движение за насрещен план на всяко работно място, бригада, смяна. Фактически още тогава се появиха, породени от работническата инициатива, кълновете на бригадната организация на труда. Сега в първичните колективи на стопанска сметка се обединя-

Digitized by Google

ват усилията на работници от различни професии, свързани в една технологична верига и обслужващи относително завършен производствен цикъл, и главният двигател пак са комунистите. Това се оказва резултатно за ликвидирането на „тесните места", за осигуряването на ритмичност в работата на бригадата, участъка и цеха. Към края на септември м. г. бригадната организация на труда обхвана 84 на сто от работниците. След уедряването бригадите намаляха с 453, почти половината от новоизградените бригади са комплексни. Естествено, настъпиха структурни изменения и в партийните организации. Уедрени бяха първичните организации към отделните производства. За да се укрепят комплексните бригади, част от комунистите от редовната смяна бяха изпратени в основните колективи, които работят на смени. В повечето комплексни бригади бяха сформирани партийни групи — някои изградени сега, други обединили групите в по-раншните бригади. Някъде, като в стан „1150" например, се създават партийни организации в състава на първичните.

Колко важна е при усъвършенстването на организацията на труда мобилизиращата роля на партийните групи, ни показва работата на смяна „Б" от линията за поцинковане към производство „Студено валцуване". Тук за произвеждането, сортирането, опаковането и реализацията на поцинкованата ламарина отговаряха различни бригади. Всяка гледаше да изпълни своя план, без да е заинтересована какъв краен продукт ще се получи. По предложение на партийната група, обединяваща комунистите от смяната, бе създадена една комплексна бригада, която държи в ръцете си целия производствен процес. Вследствие на това нарасна производителността на труда, повиши се качеството на продукцията, икономисва се повече метал. Ликвидирани са престоите и текучеството, повиши се работната заплата.

Не са малко примерите, когато именно партийните групи са инициаторите за внедряване на нова техника и технология, за усъвършенстване организацията на труда и управлението на производството, за икономии на труд и суровини на всяко работно място. Обикновено такива предложения се разглеждат на открити събрания, като целта е да се чуе колективното мнение, да се ангажира всеки работник и специалист. Не може да не подчертаем приноса на комунистите, на партийните организации и групи в събирането и обобщаването на предложенията на работниците и специалистите при разработването на инженерните проекти. Полезни препоръки бяха направени и обсъдени в партийните групи за по-пълно използване на производствените мощности, за намаляване на материалните разходи в производството, за усвояване на нови изделия и марки стомана, за реконструкция и модернизация на отделни възли и агрегати.

В борбата за повишаване производителността на труда е важно не само личното майсторство, но и умението на цялата бригада, атмосферата на колективизъм, на висока взискателност и самовзискателност в нея. Преди в механичния цех на управление „Главен механик" към металургичния комбинат често се случваше отделни квалифицирани работници да надхвърлят нормите, да получават добра заработка, а като цяло трудно се изпълняваха задачите на смяната, недостатъчни бяха грижите за професионалното израстване на младите. Сега с внедряването на бригадната организация на труда това е преодоляно. В колектива се държи точна сметка за производителността, за качеството на изготвяните детайли, за дисциплината и помощта, оказвана на младите работници. Тези въпроси са в центъра на вниманието и на партийната група.

Съгласно насоките на Комплексната програма за издигане авангардната роля на комунистите в условията на бригадната организация

Digitized by Google

се създава опит в партийните групи по различни проблеми: самоотчетите на партийните членове, възлагането на поръчения и контрола за изпълнението им, организирането на открити събрания при решаване на възлови въпроси, засягащи целия колектив, индивидуалната работа и др. За обобщаване на положителния опит помага и прегледът в партийните групи. На събрания на първичните организации се оценява дейността на групите за повишаване на авангардната роля и личния принос на комунистите в делата на колектива, в изпълнението на качествените показатели. Партийните групи в стан „250", Коксохимическия завод, рудника и др. поставят ударението на изискването комунистите да бъдат за пример в борбата за икономии на суровини, материали и горива. В управление „Главен енергетик" групата обсъжда участието на своите членове в борбата за технически прогрес. Комунистите в управление „Главен механик", стан „1150", промишлено-монтажното управление и др. са разглеждали своя личен принос в усъвършенстването на бригадната организация на труда, в реконструкцията и модернизацията. Резултатни бяха и разговорите в партийните групи на тема „Думите и делата на комунистите не са личен въпрос" и „Личният принос на комуниста за изпълнение решенията на Националната партийна конференция".

Самоотчетите на партийните членове изключително благоприятстват да се разгръща критиката и самокритиката, да се засилва активността. С мненията и предложенията, които дават, партийните групи допринасят за повишаване на критериите при оценката на комунистите, за постигане на поставените със замяната на членските книжки цели. Стремежът е да се види не само личната работа на комунистите, но и състоянието на колектива, доколко силно е в него тяхното политическо влияние. Прилагайки опита на КПСС, партийните групи във ферросплавното и тръбопрокатното производство, в стан „250" на Металургичния комбинат смятат, че комунистът трябва да отговаря за проявеното равнодушие към слабости в колектива или към непристойни постъпки на свои колеги. Няколко пъти например ставаха аварии в шихтовото отделение на „Ферросплавно производство" поради това, че някои хора от бригадата не си изпълняваха добросъвестно задълженията. А бригадирът, комунистът Димитър Антонов, се е примирявал с това и основателно му бе потърсена партийна отговорност.

В условията на бригадната организация партийните групи настойчиво работят за по-нататъшно повишаване активността на малкия трудов колектив, стремят се да засилват възпитателното му въздействие върху отделния работник. Много важно бе например да се премахне психическата бариера, да се разбере същността на новата организация на труда и заплащането — и партийните групи наистина извършиха успешна индивидуална разяснителна работа за формиране на съзнанието, че работната заплата ще расте, само ако нараства количеството и качеството на труда на отделния работник и оттам на целия колектив.

За пример в това отношение е партийната група в бригадата, ръководена от комуниста Иван Богданов от строителното управление в Кремиковци, която работеше на стопанска сметка при изграждането на отоплителната централа „Люлин". Всяка седмица в групата се отчитаха поставените временни поръчения и задачите, обсъждаше се дейността на комунистите и на целия колектив по икономията на материали и по качеството, работеше се поотделно с всеки човек. По инициатива на партийния групов отговорник Павел Богданов бригадата се срещна със знатния съветски строител Владислав Сериков. Благодарение на постоянната организаторска и разяснителна работа всеки знае степента на своята отговорност, трудовото възнаграждение, кое-

Digitized by Google

то ще вземе, ако си свърши качествено работата. Колективът предаде с 20 дни предсрочно обекта, като реализира 28 000 лв. икономии.

Анализът на проблема за намаляване на материалните разходи в „Стоманодобивно производство" показа, че е необходим конкретен подход към всяка бригада за повишаване на личната отговорност, на взискателността. По решение на заводския партиен комитет това стана основна задача за първичните организации и партийните групи, разговорът обхвана всеки комунист, всеки работник и специалист. Поставени бяха конкретни задачи, даде се гласност на първите резултати. Така в бригадите и смените се създаде творческа атмосфера за по-пълно разкриване и използване на резервите, за намаляване себестойността на произвежданата стомана. За 9-те месеца на миналата година са реализирани икономии от материални разходи на стойност 2 355 000 лева.

По инициатива на партийните групи преминаха на поточна организация работниците от първа и пета строителна група. Там работи на стопанска сметка и бригадата, оглавявана от комуниста Евтим Гюров. С личния си пример бригадирът е успял да увлече колектива. Строителите държат на дисциплината, добре уплътняват работното време. Всеки владее по няколко специалности и това помага да се създаде по-гъвкава организация на труда. В най-напрегнатите моменти партийната група се събира особено често, за да обсъди пътищата за ефективна работа, да разпредели задачите между комунистите.

Опитът на много партийни групи в района показва какви големи възможности имат те за разгръщане на истинско съревнование между първичните колективи. Все повече навлизат в практиката личните и колективните творчески планове, като стремежът е окончателно да се преодолее формализмът при създаването им. Правят се планове за социалното развитие на бригадата и смяната.

В съревнованието се зародиха ценни инициативи, взаимствувани от богатия опит на съветските металурзи: „Предай агрегата в по-добро състояние, отколкото си го приел", „Най-добрите постижения за 1978 г. — норма за работа през 1979 г.", договори за съревнование между съседни колективи в технологичната верига, атестация на майсторите и т. н. Задачата ни е тези интересни инициативи да намерят по-широко приложение, да бъдат внедрени във всички колективи на района. Взети са мерки по-нататък да се утвърждава инициативата на кремиковските комсомолци: „Да овладеем майсторството и да достигнем резултатите на челниците в труда!"

Изключително значение в условията на бригадната организация на труда придобива умението добре да се координира работата на партийната група и непосредствения стопански ръководител. Като съставна част на първичната организация много групи участвуват активно в осъществяването на партиен контрол върху дейността на стопанските ръководства. Нито един случай на нарушение не бива да остава незабелязан, да се отминава с безразличие и снизхождение. Голямо значение тук има принципната позиция на комунистите, тяхната непримиримост към слабостите.

Така в партийната група в смяна „В" на стан „1150" са водени няколко пъти разговори с началника на смяната, комуниста Васил Иванов — за неправилен метод и стил на работа, за влошаване на психическия климат в колектива. По предложение на групата събранието на първичната организация го наказа, отложи замяната на членската му книжка. Сега В. Иванов по-често търси партийната група, стреми се да отстрани слабостите и изведе колектива на смяната на първо място в съревнованието.

Digitized by Google

Колективната форма на организация и заплащане на труда доказва своята ефективност и жизненост. Но тя поставя и пред партийните групи по-сложни и отговорни задачи, повече изисквания. Има случаи, когато добри разработки, интересни предложения не са внедрени в практиката поради това, че не е взел нужните мерки стопанският ръководител, не се е намесила партийната организация или групата. Отделни ръководители и комунисти са в плен на самодоволството от постигнатото, пренебрежително се отнасят към принципно новия подход. А партийните организации и групи разполагат с достатъчно средства за въздействие върху комунистите, върху кадрите, върху колектива: отчети и самоотчети пред събрания, поръчения, индивидуална разяснителна работа. Следователно задача на заводските партийни комитети, на партийните бюра е да им помагат резултатно да си служат с тези средства.

За добрата атмосфера в колектива от съществено значение е правилно да се използва коефициентът на трудово участие при определяне на работната заплата като средство за засилване на трудовата и обществената активност на всеки член на колектива. Районният комитет на Партията заедно със заводския партиен комитет на стан „1700" възнамеряват да изведат опит — след приключването на месеца на открити събрания на партийните групи да се анализират резултатът и делът на всеки комунист, на всеки член на колектива в него.

Тревожи обаче фактът, че в една, макар и малка, част от партийните групи в района е беден вътрешнопартийният живот, принизена е ролята на събранията, не задоволява приносът им в усъвършенстуването на бригадната организация на труда. Отделни групи не умеят да вършат ефективна възпитателна работа в участъка, смяната или бригадата, да създават обстановка на непримиримост към отрицателните прояви.

Металургичният комбинат не изпълни плана си по някои асортименти и с това създаде известни трудности в работата на отделни предприятия в страната. Не е на необходимата висота трудовата и технологичната дисциплина, поддържането и ремонта на оборудването, темповете на реконструкция и модернизация. А работата на партийните групи не винаги се обвързва с проблемите, които решават трудовите колективи.

Районният комитет на БКП, заводските партийни комитети и първичните партийни организации виждат пътя за преодоляването на тези слабости и пропуски в засилената взискателност към комунистите, към кадрите. Вземат се мерки да се повишава тяхната отговорност, ролята и личният им принос в изпълнението на плана. От октомври м. г. Стопанският металургичен комбинат премина на самоиздръжка. Поставено е под всекидневен партиен контрол изпълнението на натуралните и качествените показатели, икономията на горива и енергия, трудовата и технологичната дисциплина. Засилва се индивидуалната политическа работа в колективите. Всичко това безспорно ще помогне да се утвърждава и авторитетът на партийните групи като политически ръководители на трудовите колективи.

Богдан НИКОЛОВ
зав. отдел „Организационен" на
Кремиковския районен комитет на БКП

Digitized by Google

ОПИТЪТ НЕ ИДВА САМ

Известно е, че от политическата подготовка и идейната закалка на партийните секретари, от тяхното умение да водят хората, от стремежа им строго да съблюдават ленинските принципи и норми на партиен живот, от личния им пример зависи в най-голяма степен успешната дейност на първичните организации. Именно поради това партийният комитет в машиностроителния комбинат „Балкан" в Ловеч системно и целенасочено работи с тези кадри, търси най-резултатните форми и средства за непрекъснато издигане на тяхната роля и авторитет.

В какво по-точно се изразява тази дейност?

Преди всичко стремим се последователно да прилагаме ленинските изисквания при подбора и издигането на партийните секретари — в зависимост от техните делови, политически и нравствени качества.

Сега в комбината действуват 22 секретари на първични партийни организации, 12 от тях са работници. Това са хора с добра марксистко-ленинска, общообразователна и специална подготовка, с организационен опит (8 секретари са с партиен стаж над 10 години). Те имат развито чувство за отговорност и дисциплина, добре работят с хората, откликват на техните болки и вълнения.

Преобладаващата част от партийните секретари при нас самостоятелно и умело решават възникващите трудности и проблеми, непримирими са към слабостите и недостатъците, не се задоволяват с постигнатото. Не един път е проличавало това. Пресен е случаят с каква настойчивост бе изпълнено решението на партийния комитет за пренасочване на основни работници от различни звена в комбината към цеховете „26" и „27", където за момента е най-трудно. Организатори в истинския смисъл на думата тук бяха партийните секретари.

Или друг пример. Предстоеше срочно да се направят 100 бр. мостове „6199", а беше пропуснато време, липсваше организация. Тогавашният секретар на първичната организация в цех „26" Марин Иванов предложи да се преодолее изоставането, като преди всичко се мобилизират комунистите. По настояване на партийната организация цехът беше попълнен с необходимия брой работници и машини, оказа им се компетентна техническа помощ. А в авангарда, разбира се, застанаха комунистите — те не само убеждаваха колко отговорна е поставената задача, но сами поеха това, което е най-сложно и тежко. Деловитостта, компетентността, инициативата на партийните секретари помагат правилно да се конкретизират задачите, произтичащи от XI конгрес и Националната партийна конференция, да се насочват партийните бюра и организации към разкриване на резервите за по-висока ефективност и качество в цялостната дейност на колектива.

Над 7 години успешно се справят с трудната и отговорната партийна поръка Марин Христов, Петко Вълчев, Марин Иванов. Успехът им не би бил пълен без всекидневното общуване с хората, без изучаването на техните настроения, мнения и предложения, без умението им да дават бърз и точен отговор на вълнуващите колектива въпроси. Те

Digitized by Google

се стремят да открояват политическия смисъл на задачите, да създават заедно с останалите комунисти атмосфера на обществена и трудова активност.

За да бъде такъв съставът на партийните секретари, от особено значение е работата на комитета по подбора, обучението и възпитанието на резервните кадри из средата на актива. В партийната организация на комбината е създаден положителен опит, главно по определянето, системното наблюдение и изучаване на деловите, политическите и моралните качества на комунистите активисти. Към партийните бюра и в партийния комитет са заведени на отчет 286 резервни кадри. Възлагат им се временни и постоянни поръчения, оказва им се помощ при изпълнението на поставените задачи. В практическата работа най-ясно се проявяват и качествата, интересите на хората. Най-добрите се издигат за секретари на първични партийни организации. Така израснаха и се утвърдиха като организатори секретарите Вълко Иванов, Цанко Станев, Стефан Ачков, Еленка Илиева, Вася Вълчева и др.

Много внимание се отделя и за подготовката на секретарите — за тяхното обучение и възпитаване, за повишаване на политическата им квалификация и обогатяването на организационния им опит. Стремежът ни е да се дават повече знания главно по проблемите, имащи пряко отношение към стила и методите на работа и тяхното по-нататъшно усъвършенствуване. Използваме системата на партийната просвета, организираните от окръжния и общинския комитет на БКП курсове и семинари, междуокръжната партийна школа в Плевен, през която са преминали 87 на сто от нашите секретари.

Особено полезно е, когато проблемите на партийната работа и ръководство се разглеждат на основата на собствената практика, на собствените резултати. Разработен е план за обмяна на положителен опит в партийно-организационната дейност. Отделни проблеми се разискват на научно-практически конференции, например по индивидуалната работа с хората и утвърждаването на социалистическия начин на живот. Завоюва си място в практиката и „Денят на партийния секретар". Обменя се опит по издигане ролята и равнището на партийното събрание до това на отчетно-изборното, по подготовката, изпълнението, отчета и контрола на взетите решения, по разграничаването на функциите и партийното ръководство на стопанската дейност, по ръководството на масовите организации, по работата на партийните групи, по идейното израстване и укрепването на партийните организации като политически ядра на колективите и т. н. Практиката непрекъснато потвърждава, че широката гласност на положителния опит помага на партийните секретари, особено на тези с по-малък стаж, да си изработят критерии, да сравняват своите постижения с тези на най-добрите, да виждат навреме пропуските и слабостите в собствената си дейност, да намират пътища за преодоляването им. Така се развива активност и инициатива, събужда се стремеж към самоусъвършенствуване.

В това отношение много полезни се оказаха и оценките, които комитетът прави периодично във връзка с внасяните от секретарите информации по проблеми на партийната работа, например по замяната на членските книжки или за дейността на партийните групи. А всяка година преди отчетно-изборните събрания комитетът приема цялостни оценки за работата на всички секретари и бюра на първичните организации. Това способствува значително да се повишат изискванията при издигането на кандидатурите на партийните секретари. Системният и близък контрол засилва тяхната активност и отговорност, развива уменето им правилно да виждат основните проблеми и задачи, да

Digitized by Google

усъвършенствуват стила и методите на работа. Комплексните проверки, които напоследък използваме по-често, ни помагат точно да определим силните и слабите страни на дадената организация, правят помощта ни по-конкретна.

Целта на партийния комитет е секретарите все повече да се утвърждават като централна политическа фигура в колективите, да укрепват ръководените от тях партийни организации. Членовете на партийния комитет са разпределени по първични организации, за да съдействуват за идейното и организационното им израстване и за решаването на въпросите, свързани с формирането и изпълнението на насрещните планове, с подобряването на организацията на труда. Особено чувствителна е тази помощ в работата по замяната на партийните членски книжки, при подготовката на отчетно-изборните събрания.

Партийният комитет направлява и контролира дейността на първичните партийни организации, негови членове участвуват в заседанията и събранията, при вземането и изпълнението на особено важни за колектива решения. Периодично партийните секретари получават информация и отговори по вълнуващите ги проблеми, по предстоящи задачи. А и самите те търсят помощта на комитета, особено когато възникнат спорни въпроси. Това намалява в значителна степен опасността от грешки и пропуски.

Естествено, много е важно да не се прехвърли мярата, да не се превърне помощта в опекунство — това членовете на партийния комитет имат предвид. Стремим се да намаляваме излишното регламентиране, да създаваме условия за повече творчество и инициатива на партийните организации и на техните секретари, изискваме те сами да преценяват и да поставят на обсъждане най-съществените, най-неотложните въпроси.

Доскоро проблем за колектива на Автомобилния завод например бе трудовата дисциплина. Партийната организация няколко пъти се връщаше към него, изясняваше причините: незадоволителна възпитателна работа, недостатъци в организацията на монтажа на автомобилите, малко битови и социални придобивки. Партийната организация и стопанското ръководство се заеха да отстранят тези причини. Потърсиха съветски опит — по решение на партийното бюро беше изпратена работна група в автомобилния завод „Ленински комсомол“ в Москва да проучи начина на монтаж, решаването на социално-битовите въпроси, организацията и отчитането на социалистическото съревнование. Скоро се почувствуваха промени и в нашия завод. Подобри се организацията на труда, издигна се равнището на съревнованието. Засили се индивидуалната работа с хората. Обзаведена бе столова, имаме вече зала за тенис, комсомолски клуб, волейболна площадка. Всичко това даде положително отражение и върху дисциплината.

Повече съгласуваност има сега в работата на партийните секретари и стопанските ръководители при разглеждането и решаването на основните проблеми на трудовите колективи. Допитването до секретаря, преди да се вземе дадено решение, отдавна е станало практика. За да се стигне до такъв резултат, беше нужна настойчива всекидневна работа, твърдост и принципност. Имаше стопански ръководители, които заявяваха: „Аз съм партийната организация! Каквото кажа, това ще е!“ Намираха се и такива, които „споделяха“, „обсъждаха“ и „вземаха мнението“ на партийния секретар само за да се застраховат. Наложи се да разговаряме с тях категорично в партийния комитет. Едни проумяха за какво става дума, с други, като Божан Петков, началник на цех „33“, се разделихме. Взискателността, разбира се, не е еднопо-

Digitized by Google

сочна: един секретар, който превишаваше правата си, също бе лишен от доверието на комунистите.

Грижата на партийните секретари се изразява и в това те да бъдат устроени на подходящи длъжности, така че да намират време за срещи и разговори с хората, за организаторска и възпитателна работа, за самообразование и подготовка. Правилно се разбират и решават въпросите на духовното и материалното поощряване. Не пропускаме партийните секретари, когато се организират екскурзии из страната и в чужбина. При отчитане на социалистическото съревнование заедно със стопанските ръководители се стимулират и те. В навечерието на национални празници и при навършване на кръгли годишнини се предлагат за правителствени награди — няма секретар, който да не е получил орден, медал или значката „Отличник на Министерството на машиностроенето".

Не винаги обаче партийният комитет своевременно и бързо откликва на поставяните от секретарите въпроси от социално-битов характер. По независещи от нас причини не сме в състояние понякога да дадем и нужната информация, та да могат и те правилно да информират колективите по един или друг въпрос.

Но тези слабости, които и ние виждаме, срещу които воюваме, не изменят общата картина: грижите за издигане ролята и авторитета на секретарите на първичните партийни организации са системни и целенасочени. Резултатите са радващи. Те биха били и по-добри, ако партийният кабинет, който като помещение съществува доста отдавна, работеше, както трябва. Наистина изградени са секции по партийно-организационната и по идейно-политическата дейност, по използването на техническите средства. Но само това е недостатъчно. Партийният комитет не е успял да преодолее една съществена трудност: на обществени начала да се намери човек, който да организира квалифицирана методическа помощ за партийните секретари. Това не значи, че ще спрем дотук. Като се опира на постиженията, като превъзмогва трудностите и отстранява недостатъците, партийният комитет разгръща дейността си за по-нататъшното израстване на секретарите, за повишаването на тяхната активност, за издигането на техния авторитет, за засилването на ролята им на организатори на целокупния политически живот на партийните организации и на колективите, в които работят.

Марин ГЕНОВ
секретар на партийния комитет
в машиностроителния комбинат „Балкан" — Ловеч

Digitized by Google

СТОПАНСКИЯТ РЪКОВОДИТЕЛ. ПЪЛНОМОЩНИК НА ПАРТИЯТА

ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЕЦ

На пръв поглед формулираната в заглавието тема може да събуди известно недоумение. Уместно ли е да се поставя такъв въпрос сега, когато непрекъснато се засилва тенденцията към ясно профилиране на професиите, към все по-тясна специализация в жизнедеятелността на съвременната личност? В такъв случай не искаме ли понякога от стопанските ръководители повече, отколкото биха могли да дадат? Познато ми е възражението на някои от тях, че те са си „тесни специалисти", така че що се отнася до политическата страна на работата, за това си има други — партийни, комсомолски, профсъюзни и прочее органи и организации.

Така ли стоят всъщност нещата?

За нашата партия този въпрос нито е нов, нито пък тепърва чака своето теоретическо изясняване. Нещо повече — извършена е вече, върши се и сега широка работа за формиране на ярки политически качества у стопанските ръководители от всички възможни равнища. Партийните органи и организации правят много, за да ги възпитават като зрели и активни политически дейци.

Но разнообразните случаи в журналистическата ми практика са ме убедили, че „крайният продукт" от партийните усилия в тази насока все още не навсякъде е налице. Срещат се стопански ръководители — и малки, и по-големи, — които не могат да се похвалят с висока политическа култура, липсват им важни политически качества, което се отразява отрицателно и върху пряката им работа.

Бих желал още в началото да направя едно уточнение. Някои разбират разглеждания въпрос някак механически, т. е. гледат на задълженията и функциите на стопанския ръководител и на политическия деец като на две различни неща, които дори нямат допирни точки. Грубо казано, за тях това са две самостоятелни „професии", всяка от които си има свой предметен обхват, свое съдържание, дори свой инструментариум. И за това те обикновено възразяват против изискването да бъдат едновременно едното и другото. Малко ли ни са стопанските задачи, казват те, та ще ни товарите и с политически.

Колкото и примитивно да звучи такава постановка на въпроса, тя съществува тук и там в практиката.

По-често съм се срещал, разбира се, с други случаи. Като разговаряш с човека, излиза, че той разбира много добре за какво става дума, но... или силите не му стигат, или вече са се оформили у него

Digitized by Google

някои привички и навици, борбата с които не му е по вкуса, или пък просто му е по-лесно ей така — да си администрира, и то не в най-добрия смисъл на тази дума.

Макар предмет на тези размисли да не са положителните примери, на каквито съм се натъквал много по-често, мимоходом ще се позова на тях, само за да си изясним понятията.

Доколкото съм имал възможност да наблюдавам такива хора, не съм забелязал у тях и помен от посоченото по-горе делене на стопанския ръководител от политическия деец. Напротив, в работата им е постигнато удивително сливане на стопанската компетентност с чувството за висока обществена отговорност и партиен, политически подход, както към хората, с които работят, така и към проблемите и задачите, които им се налага да решават. По правило това са улегнали хора, независимо че понякога годините им не са много. Искам да подчертая, че тук не става дума само за докладите, които те изнасят пред колектива или в партийната организация, макар да правят това редовно и с желание. Въпросът не се изчерпва и с факта, че участват активно в политическия живот на предприятието или участъка, които ръководят. Главното в тяхната работа е, че прилагат навсякъде и във всичко партийно-политическия подход именно като стопански ръководители, при решаването именно на стопанските задачи.

Един от многото стопански ръководители с високи политически качества бе директорът на пловдивския текстилен комбинат „Марица" Стефан Трайков — герой на социалистическия труд. Срещал съм се много пъти с него, но по изключение в кабинета му. В повечето случаи тези срещи, а понякога и разминавания, ставаха „на крак", някъде из просторните работни помещения на комбината. Познаваше в тънкости не само големите проблеми на текстилното производство, но и хората от целия многоброен колектив, без които, както сам той се изразяваше, „директорът не струва пукната пара"! Това бе един от директорите, които с личното си поведение формираха неписания морален кодекс на социалистическия ръководител.

Той се пенсионира, но остави след себе си светла диря в паметта на работниците и цяла фаланга по-големи и по-малки ръководители в комбината, възпитани от него.

Разбира се, този стопански ръководител не беше единствен нито в Пловдив, нито още по-малко в страната и в много отношения не може да се счита за някакво щастливо изключение. Бих могъл да приведа десетки такива примери, но сега ще се ограничa само с още един.

Става дума за директора на стопанския комбинат „Дограма" Ангел Александров. Оглавява комбината от създаването му. Преди беше директор на дървообработващото предприятие „Толбухин", а още по-рано — на Кожухарския завод на гара Искър. Може би той е от малкото ръководители от такъв ранг, израснали от средата на работниците. Дългогодишен член е на бюрото на столичния районен комитет на БКП — „В. Левски". Беше известно време и партиен инструктор. Всичко това говори само по себе си много.

Александров се отличава с висока принципност в работата, с организираност и дисциплинираност, с будно чувство за отговорност и с вроден усет към новото. Под негово непосредствено ръководство бе извършена реконструкцията на завод „Толбухин", въоръжен сега с най-модерна, високопроизводителна механизация. Особено отзивчив е към нуждите на колективите. Понеже ръководството на комбината е на територията на този завод, често сутрин, преди да се качи в кабинета си, минава през цеховете. Познава работниците, познават го и те и му се доверяват. Но негов принцип е да отговаря на зададени му въпроси, но да не взема мерки против констатирани нередности

Digitized by Google

през главата на преките ръководители. Ще се качи горе и ще поръча на секретарката: „Повикай директора и председателя на профкомитета на завода за малко". И елате да видите взискателност. Не вика, не ругае, не обижда, не блъска с юмрук по масата, но така ще те притисне със собствените ти слабости, че в стаята изведнъж ти става и тясно, и горещо. Почти не помни да е подписвал заповед за наказание. „Защо да си играем на бумащина? И без заповеди ще се оправим!" Особено добре работи с партийните бюра, с организациите, със съвета на партийните секретари към комбината. И това не е поза у него. „Без тях — споделя той — директорът не може да направи нито една сериозна стъпка. Той сам трябва да им подсказва кога и къде има нужда от партийна помощ."

Сега ми се ще да пренеса разговора върху срещащи се отрицателни явления в дейността на някои стопански ръководители, които ми са направили впечатление. За улеснение бих ги разделил на няколко групи.

* * *

Има стопански ръководители, които, уж погълнати от всекидневните си грижи, не забелязват хората около себе си, държат се към тях, меко казано, грубовато, гледат на всички някак отвисоко. Колкото и странно да звучи, понякога това е един съзнателно пускан в ход маниер, който, по чудноватото разбиране на такива ръководители, трябвало да ги „извисява" в очите на околните, като изтъквало началническото им положение и ги държало на определена дистанция от подчинените. Вероятно самото им битие на началници формира у тях такава психика, а поради незадоволителното им политическо възпитание те нито могат да осъзнаят примитивизма й, нито пък имат сили да воюват с нея.

Убеден съм обаче, че в повечето случаи „незабелязването" на хората, с които работиш, нагрубяването им с повод и без повод, е просто една неосъзната инерция, имаща често за своя обективна подплата напрежението в стопанската дейност. Но изглежда този род хора не могат да си дадат сметка, че тъкмо такова поведение към другите изкуствено засилва това напрежение.

Има и отделни хора, които считат, че голямата отговорност, която носят като стопански ръководители, им дава право да се разпореждат и с членовете на колектива като с вещи. Действията си от такъв характер те оправдават с голямата си претрупаност и с изключителната важност на стопанските задачи, които решават. За съжаление това тяхно поведение или не прави впечатление на по-горестоящите ръководители и на партийните комитети и бюра, или се оправдава с големите способности на този другар като стопански ръководител — добър специалист, познава производството, изпълнява плановете и т. п. А има и случаи, когато — пак по такива съображения — сигналите на партийните органи остават без последствие. Тук не искам да се спирам на случаите, когато защитата на такива ръководители има в основата си една-единствена причина — приятелските връзки с ония, които стоят над тях, от които зависят. Очевидно такава „защита" представя в неблаговидна политическа светлина и покровителите, които си затварят очите пред фактите и всъщност подменят партийните принципи с лични оценки и предпочитания.

Примери да привеждам ли?

Веднъж бях в кабинета на директора на един от заводите, влизащ в стопански комбинат, управлението на който се намираше на същата територия. Внезапно в стаята нахлу като вихрушка сравни-

Digitized by Google

телно млад, суховат човек, видимо разгневен от нещо. Без да поздрави дори, той отвори един от прозорците и се развика. Стана ясно, че се кара на някакъв работник, който миеше колата си на заводската мивка... в работно време. Оставям настрана постъпката на работника. Изуми ме необузданото поведение на новодошлия. След като наруга по този повод и директора на завода, той си отиде също така шумно, както беше влязъл. Скоро разбрах, че това е... директорът на комбината! За какво беше дошъл, така и не стана ясно. Затова пък въздухът в стаята остана нажежен до червено през целия ден.

Споделих сетне впечатлението си със секретаря на комбинатския партиен комитет. Той се усмихна едва забележимо, помълча многозначително и каза неопределено:

— Такъв си е, какво да го правим?

След това, сякаш за да смекчи поведението му, добави:

— И с нас се държи така...

Какво можех да възразя на секретаря? Очевидно бе, че и комитетът не е в състояние да прибере в нормалните рамки един... добър тесен специалист!

Макар и твърде силен, примерът за съжаление не е съвсем изолиран. Разбира се, грубостта и незачитането човешкото достойнство на хората намира най-различни превъплъщения в поведението на някои стопански ръководители. Във всички случаи обаче то говори за ниска политическа култура, за липса на политически такт.

А нима не се срещат и стопански ръководители, които сковават инициативата на колектива, подтискат самочувствието му, стоят като канара на пътя му, която той не винаги е в състояние да отмести?

* * *

Друг вариант на „политическа недостатъчност" у някои стопански ръководители. Ще започна с пример.

Пак комбинат, макар и от по-малък мащаб. Директорът му, също не лош специалист, е не само суров в отношенията си с другите, но си позволява да се меси в работата и на партийните органи и организации. Живее със съзнанието, че и те са подчинени на него. Липсва му не само достатъчна политическа култура, но и етика.

Този директор, кой знае защо, бе особено чувствителен към поведението на секретаря на партийната организация в основния цех. И на първо място крайно недоволен бе, че секретарят се проявява и като активен рационализатор, създаваше му много затруднения при признаването на рационализаторските предложения и при изплащане на законното му възнаграждение.

Партийният секретар впрочем бе човек с дългогодишен политически и организационен опит, но с директора на комбината въпреки усилията си така и не можа да намери общ език. И един ден се видя принуден да напише жалба до съответните компетентни органи за това, че му се създават пречки при изплащането на негова рационализация. Това обаче не остана тайна за директора и след някакво съвещание той го остави на „специален" разговор в кабинета си. Секретарят се опита да се защити, но напразно. Онзи не мирясваше. Дори започна да му чете морал — демек комунистът и особено партийният секретар не бива да държи чак толкова на парите, а трябва да работи, в това число и като рационализатор, ей така — на „обществени начала", за слава. И като се поувлече в „наставничеството" си, направо заплаши секретаря, че „ако не разбира от дума", той има достатъчно власт и сила да го „постави на място". И т. н., и т. н. Въз-

Digitized by Google

ражението, че в такъв, повече служебен разговор не е редно да се намесва Партията и че има кой да съди партийния секретар за поведението му, не направи никакво впечатление на директора.

Някой от читателите може да възрази — какво нередно има тук в позицията на директора? Нима един директор няма право да дава не само служебна, но и политическа, че и морална оценка на поведението на свой подчинен, па макар той да е и партиен секретар!?

Няма да се връщам към дошлото кой знае откъде съзнание на директора, че той стои и над партийните органи и организации в комбината и може да се разпорежда и с тях като в свой дом. Длъжен съм обаче да запозная читателя, макар и съвсем накратко, с още някои неща, които ще уплътнят политическата и моралната физиономия на този ръководител. Ето например той е недоволен и пречи на партийния секретар да получава полагаемото му се възнаграждение за активната си рационализаторска дейност, докато той самият се облагодетелствува от такава дейност с твърде тлъстички суми, включвайки се в някои творчески колективи, меко казано, само защото е директор. И не само това. Дълго време върху тези суми той не плащаше партиен членски внос. Наложи се да му се прави проверка и да се застави да върне направените по този начин „икономии".

Няма да скрия, че и този директор дълго време се притулваше зад своята „висока специална квалификация", докато един ден нишката се скъса и на негово място бе поставен друг човек, не само с добра подготовка на специалист.

Бих могъл да приведа и други примери, където стопанският ръководител тъкмо поради липсата на някои важни политически качества не може да уреди отношенията си с партийните органи, дал е гръб на масовите организации, на колектива. Понякога такива ръководители считат работата си с партийните бюра, с профкомитетите и младежките ръководства за излишно губене на време, та и за натрапено бреме. Да не говорим за отношението им към трудовите колективи, към работниците и служителите в тях.

Винаги съм се възхищавал на ония стопански ръководители, които разбират правилно и работят много добре с хората. Техният пример обаче като че ли все още малко се изучава и разпространява. А на този пример могат да се възпитават много по-резултатно другите. Защото освен всичко останало те не ще могат да възразяват, че искат от тях невъзможни неща или че и без това си изпълняват плана.

Вярно е — планът може да се изпълнява и „без това". Такива примери също има. Но ако вникнем по-внимателно в тях, ще открием, че те, макар и косвено, потвърждават правилото, наливат вода в нашата воденица, а именно, че без активната трудова дейност на колектива сериозни успехи няма и не може да има. Главното е как да се постигне тая трудова активност, с какви средства да си служим. Спомням си такъв случай. Малък трудов колектив редовно преизпълняваше плановете си. Ръководителят му си бе спечелил славата на много добър стопанин. Но ето че започнаха да идват сигнали за лоши взаимоотношения между директора и работниците. Една по-сериозна проверка установи, че стопанските успехи се изтръгват от хората с цената на непрекъснат натиск и заплахи, включително и с уволнения. Текучеството в този колектив беше обикновено явление.

Как да се преценяват такива факти?

И кой е главният критерий в случая?

Чувал съм да казват — важно е да си изпълняваме стопанските задачи. Но нима то е единственото? Не са ли важни и средствата, с цената на които се постига това?

Ще се върна пак към горния пример.

Digitized by Google

На мястото на уволнения директор поставиха друг — добър познавач на това производство, но и отличен организатор и масовик. Той успя за кратко време да успокои атмосферата, да вдъхне на хората увереност в собствените им сили, да повдигне самочувствието им, да разгърне творческата им инициатива. И само след няколко месеца стана ясно, че всъщност плановете на това предприятие не без личната „заслуга" на бившия му ръководител са били твърде занижени, под реалните възможности на работниците.

Така че промяната в подхода, подмяната на грубото администриране с изпитания политически инструментариум доведе най-малко до два подчертано положителни резултата. Първо — повишена бе чувствително производителността на труда и, второ — един трудов колектив намери себе си, зае достойното си място в редовете на работническата класа, която уверено строи новото общество в нашата страна.

Все във връзка с подхода към хората заслужава да се спрем и на друга страна на проблема. Има случаи, които на пръв поглед говорят за много добро отношение на стопанския ръководител към колектива, към партийната и масовите организации, към отделните хора в тях. Отзовава се на всяка покана, участвува във всички събрания и заседания, тупа по рамото всекиго, премълчава очевидни пропуски и грешки и т. н.

Не е трудно да се досетим, че тук става дума за друга разновидност на липсата на политически подход у стопанския ръководител. Всъщност за стила и методите на работа на такъв ръководител не може да се каже нещо определено. Той нито администрира, в познатия смисъл на тази дума, нито пък ръководи, както трябва. Обикновено от страх да не бъде обвинен в грубост или вмешателство в работата на другите, той просто си стои настрана или пък полага върховни усилия да свърши сам всичко, набелязано в плановете, въпреки че всъщност това е невъзможно. В практиката това явление е получило сполучлив етикет — либерализъм. А както е известно, либерализмът няма нищо общо нито със социалистическия хуманизъм, нито пък със зрелия политически подход към работата и хората. Той нанася вреда в много насоки. И децата у нас вече знаят, че без добра организация и стегнато ръководство особени резултати не могат да се получат. Това първо. Второ — либерализмът, т. е. липсата на взискателност, демобилизира, а често води до разложение отделни трудови звена. Да не говорим, че по този начин се създават обективни условия иначе не лоши хора да не изпълняват нормално трудовите си задължения. Ако те съзнават това и както се казва — „съвестта ги бори", този факт убива самочувствието им, охлажда ентусиазма им, накърнява вярата им в нашия строй. Ако ли пък не съзнават това и дори го считат за „добре дошло", тогава работата е още по-лоша. Такива хора придобиват потребителски манталитет, заживяват с дребнобуржоазното съзнание, че могат да дават по-малко, а да вземат от обществото, колкото може повече. На едно място др. Тодор Живков нарече много сполучливо такива граждани истински крадци, независимо че досега това не наше, не социалистическо явление не е квалифицирано в Наказателния кодекс и за него не е предвидена съответна санкция. Но морална квалификация то вече има и срещу него трябва да вземат мерки преди всичко стопанските ръководители.

Един от много ефективните пътища за преодоляване на дребнобуржоазната, потребителската психика е борбата срещу либерализма на такива ръководители, т. е. те да се възпитават и като политически дейци, за да умеят да дават и политическа оценка на всичко, което пречи на колектива да расте като единен, сплотен, високосъзнателен и високоактивен социален организъм.

Digitized by Google

* * *

Дълго време при изграждането на социалистическата ни икономика не успявахме да внушим на някои стопански ръководители, че техните функции са не само стопански, но и социални. И че тяхно непосредствено задължение е системно да подобряват производствените, трудовите и социално-битовите условия на колектива. Не ще бъде преувеличено, ако кажем, че днес картината в това отношение е коренно променена. И все пак намират се все още ръководители, които не отделят достатъчно сили, средства и внимание на социалните, социално-битовите и социално-психологическите потребности и проблеми на хората, които ръководят.

Как изпълнява задълженията си стопанското ръководство по колективния трудов договор например, под който стои и неговият подпис? Грижи ли се за все по-пълната механизация и автоматизация на трудовите процеси, за надеждната безопасност на труда, за хигиената на работните помещения, за почивката и храната на колектива и т. н. Ако надникнем в отчетите, ще се сблъскаме понякога с крещящи неуредици главно по вина на стопанския ръководител. Не са ликвидирани окончателно и трудовите злополуки, които пакостят не само на социалистическия труженик, но и на цялото стопанство и общество.

Струва ми се, че тук е излишно да изтъквам подчертано политическия харктер на този кръг от проблеми, които стопанският ръководител трябва да решава. А защо някои от тях ги пренебрегват? Ние, разбира се, не сме максималисти и знаем, че много от трудностите в тази насока не са само по техните сили. Но главното зависи от тях, от тяхната политическа подготовка, от техните политически критерии за нещата.

* * *

Всичко казано по-горе безспорно е изключително важно за стопанския ръководител. Но едва ли картината би била пълна, ако не засегнем още една група въпроси, които очертават политическия му облик като стопански ръководител, т. е. при решаването тъкмо на стопанските въпроси и задачи, които пряко е задължен да решава. Става дума за политическото отношение на стопанския ръководител към работата, към проблемите и задачите на производството.

Ще започна отново с един от многото примери, с които лично съм се сблъсквал.

И така, в кабинета съм на секретаря на заводски партиен комитет. Темата на разговора ни е партийната грижа за изпълнението на плана и във връзка с това за кооперираните доставки. Между впрочем този завод монтира съоръженията, възлите и детайлите за които се произвеждат и доставят от четиридесет предприятия, пръснати по цялата страна. Така че повод за ядове могат да им създадат най-малко четиридесет отговорни стопански ръдоводители от ранга на директори на предприятия. И им създават!

Ето и куриози. На Монтажния завод не достигат медни проводници, доставяни му от Севлиево. Пращят телефони, доставчици тичат в командировки, коли сновят насам-натам с по няколко килограма товар. Оказва се, че на севлиевското предприятие пък не достигат бакърени кюлчета, които получава от предприятие в София. Авторитетна делегация от Монтажния завод прескача до Бакърения: „Какво става, защо не доставяте на севлиевци бакър?“ „Ами защо — нямаме работници. Пуснахме ги в отпуска — кои на почивка, кои по болест.“ „Така ли, че при нас пък работниците бездействуват. Да ви

Digitized by Google

пратим хора на помощ.“ Така и става. И скъсаната верига е възстановена с упоритата инициатива на партийния комитет и на комунистите от завода монтажник. Но така може да се постъпи само в отделни случаи, нали?

Можем да си представим колко нерви струва на цели трудови колективи подобна недооценка, допусната от ръководството на такова важно изходно предприятие, при пускането на работниците в отпуск наведнъж. Нима може да се говори, че такава постъпка, която е нарушила цяла една дълга и предълга производствена верига, е политически издържана и би могла да бъде оправдана!

А колко такива действия на стопански ръководители само от тази вътрешно свързана система на кооперирани предприятия биха могли да разстроят работата. И кой не знае, че всяко смущение в нормалния производствен ритъм има не само технически, технологически и пр., но и политически характер.

Технико-технологическото обяснение за неизпълнението на плана говори, че някой някъде не е бил на мястото си именно като политически деец. За да секне цялата верига, някой не е дооценил какво ще произлезе от неговото неправилно действие или пълно бездействие.

Разбира се, причините за смущенията в ритмичната работа на кооперираните предприятия, пък и не само на тях, могат да бъдат най-различни. Ето една от тях, взета от друг случай на неизпълнение на задълженията си по кооперираните доставки.

Директорът на материално-техническото снабдяване при едно централно ведомство — под формата на оперативно стопанско ръководство на материалните ресурси — е разпоредил на Завода за хартия и амбалаж „Родина“ да даде с предимство на Научно-производствения комплекс „Г. Димитров“ в Пловдив амбалаж от велпапе. Поради тази административна намеса „Родина“ не изпълни договорните си задължения към други 25 предприятия — потребители на амбалаж от велпапе. Реалните претенции за неустойки на тези предприятия възлизат на около милион и половина лева.

Друг пример от такъв характер. Поради груби административни разпореждания, а, както е известно, в областта на икономиката те винаги са неуместни — Автокомбинатът в Пловдив не изпълни плана си за превози на Строително-монтажния комбинат, за което заплати за неустойки 168 хиляди лева. Електроапаратният завод в града пък понесе загуби за повече от милион лева поради това, че бившият председател на Комитета по транспортно машиностроене е намалил със заповед плана на завод „Сила“ в Ямбол за производство на фуражомелки.

Никак не е трудно във всички тези примери да се види общото — нанесени са сериозни материални щети на народното стопанство поради неправомерни, както казват юристите, административни разпореждания. А такива разпореждания може да дава очевидно само човек, който не е в състояние да си даде ясна сметка за общия, по-близък — за неговото предприятие, или по-далечен — за останалите предприятия и ведомства, свързани с него икономически, а това ще рече и политически ефект. С други думи, така може да постъпва само човек, който, меко казано, е политически недалновиден. За такива стопански ръководители се казва, че не умеят да мислят и действуват държавнически, от позицията на общата партийна и държавна политика, от гледище на общонародните интереси.

Тук не става дума за онези случаи, които са плод на едно ограничено, субективно, пристрастно действие. На такова нещо напомня първият случай — необосновано се облагодетелствува едно предприятие за сметка на двадесет и пет други. Каква е гаранцията, че тук не

Digitized by Google

са намерили израз да речем личните приятелски отношения между административния разпоредител и ръководителя или ръководителите на облагодетелствуваното предприятие! Нима няма примери в нашата действителност, когато в името на личното приятелство се нарушават правни и етични норми, а с това неминуемо се разбърква установеният ред и по този начин се нанасят на стопанството материални щети, а на хората, потърпевши в такива случаи — морални, психологически и прочее травми?

Направило ми е впечатление, че политически необосновани решения вземат обикновено такива стопански ръководители, които не умеят или не желаят да използват колективния ум и опит. Не че и при колективното обсъждане и решаване на въпросите са изключени грешки. Но по правило те са много по-малко и много по-малки, което ще рече, че и последиците от тях — материални и морални — са далече по-незначителни.

Едва ли е необходимо да формулирам общия извод от казаното дотук. Необходимостта от политическа култура, от политическо възпитание, от политическа закалка на стопанския ръководител и когато взема управленческо решение и дава разпореждания, е повече от очевидна.

* * *

Далече съм от претенцията в тези размишления да изчерпя всички възможни аспекти и нюанси на необходимостта стопанският ръководител да бъде в същото време и политически деец. Но бих желал накрая да подчертая отново, че къде с по-голям, къде с по-малък успех в тази насока работят подавляващият брой партийни комитети, бюра и организации. Не бих си позволил да хвърлям сянка върху тези техни усилия, но съм дълбоко убеден, че и на тях трябва сериозно да се помага при решаването на изключително важната, отговорна и, ако щете, благородна задача — да формират ярки политически качества у стопанските ръководители от всички равнища, да ги възпитават като достойни пълномощници на Партията в икономическия живот на страната!

Христо НИКОЛОВ

Digitized by Google

«ПАРТИЕН ЖИВОТ» В ГАБРОВСКИ ОКРЪГ

Както бе изтъкнато на Единадесетия конгрес на нашата партия, създаването на национални художествени ценности и пренасянето у нас на художествени ценности, създадени от други народи, не е самоцелна дейност; художествените ценности трябва да стигнат до най-широките народни маси, да станат тяхно достояние.

През последните години усилията бяха насочени към създаването на действително всенародно движение за естетическо възпитание, към организирането на богата по съдържание и разнообразна по форма работа, която да дава възможност за активна естетическа изява на всички възрастови групи в процеса на всички човешки дейности.

В Писмото си до ЦК на ДКМС др. Тодор Живков посочва, че на сегашния етап остро се проявява обективната потребност значително да се издигне качеството на човешките ресурси, на нашия национален интелектуален потенциал, да се приведат те в съответствие с изискванията на социалистическото строителство и на научно-техническата революция.

Редакцията на списание „Партиен живот" си постави задачата да вникне в степента на реализация на изискването за непрекъснато естетическо усъвършенствуване на личността в трудовите колективи на Габровски окръг.

Какво е мястото на този проблем в дейността на окръжната партийна организация, кои са главните насоки на усилията за повишаване качеството и ефективността на художествено-творческата и естетико-възпитателната дейност в колективите? Концентрирано ли е вниманието върху съдържателни аспекти на художествено-творческата дейност за решително издигане на нейното идейно-художествено равнище, за по-голяма социална ефективност или се допуска увлечение по обема и размаха на проявите за сметка на тяхната действеност? Това са само част от въпросите, с които се насочихме към Габрово. По-пълно те бяха разгърнати в процеса на нашия разговор.

Защо избрахме този окръг? Защото тук дългогодишно и многостранно се работи за разширяване обхвата и действеността на естетическото възпитание в сферата на труда и производството. Още през 1966 година в Габрово се провежда първият в страната пленум на окръжния комитет на Партията по въпросите на промишлената естетика. Сериозен напредък е постигнат в областта на перспективното планиране на естетико-възпитателната работа в окръга. През 1971 година е приета на пленум на окръжния партиен комитет дългосрочна програма за развитието на културата в окръга, последвана по-късно от комплексна програма за естетическо възпитание. През февруари 1978 година е проведен пленум на окръжния съвет за култура, окръжния комитет на Отечествения фронт и окръжния съвет на жените по проблемите на естетическото възпитание и естетизацията на бита, а през декември 1979 година — пленума на окръжния комитет на БКП за ефективността на работата по естетическото възпитание на трудещите се.

Едно от достойнствата на работата по естетическото възпитание в трудовите колективи на окръга е подчертаният стремеж към прилагане-

Digitized by Google

то на комплексно-целевия подход, към интензификация и динамизация на културния живот. Окръгът се отличава с разнообразна по съдържание и широка по обхват творческа и културно-масова дейност. В Габрово се провеждат крупни културни прояви със свой специфичен облик, с национално, а някои от тях и с международно значение: фестивалът на хумора и сатирата, общата художествена изложба на работническа тема, международният пленер в Боженци, фестивалът на мъжките хорове, празниците „Поезия и песен на Балкана", Славейковите тържества.

Окръгът разполага с квалифицирани кадри в областта на културата и с добре развита мрежа от творчески институти: драматичен и куклен театър, дом на хумора и сатирата, профсъюзен дом на културата, струнен и духов оркестър, етнографски парк-музей, музей на българското образование, детска школа по изкуствата и др.

Тук работят повече от 1200 творци и дейци на културата. Сериозният ръст на творческия потенциал е още едно потвърждение на силата и жизнеността на априлската линия на Партията за демократизация на културата, за приобщаване на все по-широките слоеве на народа към изкуството, за разгръщане творческата активност на трудещите се.

ЕСТЕТИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ В ТРУДОВИЯ КОЛЕКТИВ

Това бе темата на разговора, състоял се в Габрово, в който участвуваха: секретарят на окръжния комитет на Партията Димитър МИНЧЕВ, Минко ТОДОРОВ — заместник-председател на окръжния народен съвет и председател на окръжния съвет за култура, секретарят на партийния комитет в завод „Буря" Вълчо ЕНЕВ, Мария ПЕТКОВА — секретарка на първичната партийна организация в тревненския завод „Ив. Йонков", журналистът от в. „Балканско знаме" Петър ЦОКЕВ, социологът Иван ГЕОРГИЕВ, кореспондентката на списание „Партиен живот" за Габровски окръг Цонка КОВАЧЕВА, специалната пратеничка на списание „Партиен живот" Мила ИЛИЕВА.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ": — **Кое прави проблемите на естетическото възпитание в трудовия колектив особено актуални?**

Д. МИНЧЕВ: — Това е преди всичко мащабността на новите задачи, които трябва да бъдат решавани в окръга през осмата петилетка и необходимостта от много по-активно социално участие на културата в този процес. Да вземем за пример усъвършенстването на социалистическата организация на труда, особено на нейните колективни форми в прилагането на научно-техническите постижения в практиката. Това поражда редица качествено нови проблеми на духовното израстване както на отделната личност, така и на трудовия колектив. Ние сме длъжни да се отнасяме с особена загриженост към утрешния ден, неизменно свързан с естетическото обогатяване на личността и на колектива.

Тук аз виждам една важна потребност — необходимостта да се преодолее все още ограниченото разбиране за същността на естетическото възпитание. То не е само дейност, насочена към осъществяването на повече контакти с худо-

Digitized by Google

жествените ценности, то не е само работа, свързана със създаването на тези ценности. Естетическото възпитание е процес на творческо създаване и творческо възприемане на всички области на живота, където човек осъществява някаква дейност. Ако това не се разбере, не бихме могли реално да очертаем насъщните си задачи по естетическото възпитание, да определим качествено новото, което трябва да извършим в тази област. Пределно ясно е, естетическото възпитание има за свой обект и субект човека, взет в цялата му сложност и многообразие — с неговия творчески потенциал, с конкретната му реализация в обществото, в неговия нов начин на живот. То е фактор за непрекъснато повишаване на социалната роля и активност на личността.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Бихте ли потърсили важността на естетическата активност в цялостното поведение, в социалната позиция на личността? Бихте ли определили смисъла на творческото начало в труда?**

Д. МИНЧЕВ: — Когато говорим за естетическа активност, нямаме предвид само естетическия резултат на промишленото изделие или само естетизацията на работното място, на производствената среда. Всичко това безспорно е много важно, но то не е всичко. Защото едва ли ще имаме естетически резултат, ако нямаме условия да творим, да създаваме висококачествени и с висока художествена стойност произведения в материалното производство и в извънматериалната сфера. И точно тук е акцентът, защото не става дума за външното, за зримокрасивото, а преди всичко за творческата същност на човека и за условията, които изграждат личността. Ако съществува атмосфера на творческа активност, която да стимулира способностите на човека, тяхната изява, съответно ще се проявят тези способности. Именно затова ние отделяме особено внимание на трудовия колектив, където проблемите на естетическото въздействие все още изостават от потребностите на обществото.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Когато говорим за естетическото възпитание в трудовия колектив, много често работата се свежда до общуване с художествените ценности, до срещи с писатели, артисти, музиканти, художници. Всичко това е необходимо, но то далеч не изчерпва проблема за съдържанието на работата по естетическото възпитание. Естетическата функция на труда днес е главното, определящото в дейността на трудовия колектив в стремежа му да живее по законите на красотата. Тази функция се обуславя от социалния и творческия характер на труда, освободен от всякаква класова експлоатация, ограничение и принуда. Именно това творческо начало, този неотклонен стремеж да се създава нещо ново, непознато, нещо зад границите на установеното, на достигнатото вече е същностно качество на естетичното. И то трябва да се открива и утвърждава, да му се дава простор във всяка трудова дейност.**

Как използвате този фактор в окръга, какво място заема той в програмата за естетическо възпитание на трудещите се и на младежта?

Д. МИНЧЕВ: — В редица трудови колективи са направени съществени крачки за развитието на естетическото начало в труда, за повишаване на неговия заряд. По инициатива на партийните комитети и организации стопанските съвети на редица предприятия са обсъждали и решавали важни въпроси на промишлената естетика: подобряване на средата, в която протича производственият процес, оптимизиране на работното място, като се използват комплексно постиженията на естетиката и ергономията, художествено проектиране на отделни промишлени изделия и т. н. Характерен е опитът на завод „Болшевик“ в Габрово за органическо свързва-

Digitized by Google

не на естетико-възпитателната работа с непосредствената трудова дейност. Създадената в това отношение програма в завода имаше комплексен характер. Тя обхваща времето на седмата петилетка. Такава периодичност позволява да се постигне по-голяма приемственост и перспективност, да се определят по-плътно задачите за кадровото и материалното осигуряване, за да се гарантира сравнително добро ниво на съдържанието на естетическото въздействие. Някои се съмняваха в целесъобразността на приетата програма. Животът ги опроверга. Няколкогодишният опит в завода показа, че тук потреблението на културни ценности не е самоцел, че всичко се върши на основата на изготвената социално-демографска характеристика на колектива и на основата на задачите, които той решава. Разработени са важни елементи на проблемите на естетиката в труда. Тя присъствува не само в монументалната украса или в решаването на заводската среда, а навсякъде — дори в работническия стол. Потърсен е съюзът на естетиката и ергономията за оптимизиране на работните места. Така например моделът за стругарско работно място е получил висока оценка в Центъра по промишлена естетика и ергономия в София. Това е едната страна на въпроса. Работи се за оптимизиране на климата в колектива, за изграждането на взаимоотношения на доверие, другарство, взаимопомощ, на подкрепа в различните човешки дейности и начинания. И никак не е случайно, че завод „Болшевик" е предпочитано за работа предприятие, а също и че неговите изделия се отличават със своите функционални и естетически показатели.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ": — **Разбира се, опитът, за който стана дума, е твърде показателен, твърде рационален, но не ви ли се струва, че съществуват твърде много трудови колективи, в които все още не е преодоляна едностранчивостта в естетико-възпитателната работа, не се търсят действителните проблеми на подхода за естетизиране на труда?**

Д. МИНЧЕВ: — На някои места това е така, Например в предприятията „Д. Благоев", „Янтра", „Р. Ковача". Работата на партийните органи и организации сега е насочена към засилване на творческото начало в труда, към преодоляване на увлечението по „просветителството" при общуването с художествени ценности. Разбира се, трудовите колективи винаги ще общуват с тези ценности, с произведенията на художествената култура, но задачата е да се разнообразяват формите и което е особено съществено — да се търси висок ефект от всяко мероприятие. Едновременно с това тази дейност ще обслужва, така да се каже, процеса на разгръщането на творческото начало в труда, развитието на естетичното в него.

М. ТОДОРОВ: — Кое е съществеността в работата по естетическото възпитание? За да има естетическо възпитание, аз поне така си представям, у човека трябва да се изработи един критерий, оценъчен критерий — кое е грозно и кое е красиво, — за да може всеки труженик, където и да се намира, каквато и длъжност да изпълнява, да спомага за изгонване на грозното в практическата работа и за приемане на красивото. Но как да си изработи човек този критерий. Въпросът е доста сложен. Ние правим в Дома на хумора и сатирата изложба на произведения на кича. Посочваме кое не е хубаво и не трябва да се купува от пазара, кое не трябва да бъде произвеждано в предприятията. Правим промишлени изложби и казваме: „Това е с оценка „К".

От решаващо значение са срещите с произведенията на изкуството. Ние имаме сега хубав изложбен комплекс на четири етажа, гостуват изложби от национален мащаб. Преди обаче да имахме този изложбен комплекс, също правехме изложби, само че по-малко. Но работата не е само в количеството.

Digitized by Google

У хората трябва да се изработи критерий. Те трябва да видят, да им се разкаже кое е на високо равнище. А нещата не са така прости — вземаме примерно една лоша картина и една хубава и ги изнасяме в един завод. Слагаме ги на входа да минават работниците цял месец край тях и накрая един художник да ги събере и да им обясни защо едната картина е хубава, а другата лоша. От простото към сложното трябва да се тръгне, но кой е пътят. В различните заводи различно трябва да се подхожда, защото структурата на нашия окръг е много по-различна от тази на другите окръзи. Тук има компактна работническа класа, в града живеят около 45 000 чисто фабрично-заводски работници.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Това е една добра предпоставка да се засилва естетическата функция на производствената среда, нейното влияние върху формирането на естетически критерии у всеки труженик.**

М. ТОДОРОВ: — Така е, но в практиката нещата стоят сложно. Например да вземем предприятието „Д. Благоев“. Кожари живеят в околните селца. Работникът там си има жена, дом, градина, крава... Работи наполовината в селското стопанство, наполовината е промишленик. При това той е промишленик с ниско образование. Не можем да го заведем в един изложбен комплекс и да му кажем какво е хубаво или пък да го поканим на камерен концерт. Той няма да дойде. И да дойде, няма да разбере нищо. Ще се разминем с него. Различен подход трябва да има. Наличието на културни ценности е едната страна на въпроса. Организаторската работа, която трябва да се извърши, индивидуалният подход към отделната личност е другата страна. В това отношение много биха могли да помогнат обществените организации. А те малко се занимават с тези въпроси.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Но нали в програмата за естетическо възпитание и в решенията на окръжния комитет на Партията относно ръководството и организацията на дейността по естетическото възпитание е посочено, че ще се осъществява по-добра координация и взаимодействие между различните органи и организации. В тази насока все по-действена трябва да става и ролята на окръжния съвет за култура като обществено-държавен орган.**

М. ТОДОРОВ: — Програма ние сме направили, тя се реализира, но трябва да се усъвършенствува. Ние сега проведохме контролен пленум. Директорите на културните институти отчетоха как техните колективи изпълняват програмата за естетическо възпитание. Тя е до 1985 година. По време на тези отчети стана ясно, че има нови проблеми, които, когато е правена програмата, не са съществували. Има даже и нови постановки. Да вземем проблема за многостранното развитие на личността.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Окръжната програма за естетическото възпитание е отпреди четири години?**

М. ТОДОРОВ: — Преди три години изработихме тази програма.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Как се съобразявате във вашата практика с новите изисквания?**

М. ТОДОРОВ: — Ние попълваме сега програмата. На пленума, за който стана дума, видяхме кои са новите проблеми и взехме решение, с което сега допълваме тази програма. Тези решения са адресирани до съответните инстанции, които трябва да ги изпълняват. Инак щяхме да рискуваме да останем с една остаряла програма, която преди време беше актуална, но сега не е.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Вашето мнение за естетическата активност на личността, за въздействието на трудовия колектив в тази насока.**

Digitized by Google

М. ТОДОРОВ: — Една от най-подходящите форми за всестранното развитие на личността е участието в художествената самодейност. Това е много по-силно, отколкото да си театрален зрител, да гледаш живопис или нещо друго. Едно е да си само консуматор на ценности, друго е ти сам да свириш или пееш, да се усъвършенствуваш, да развиваш творческите си заложби. Но възможностите в тази насока от година на година се ограничават. Става дума за материалната база на работническата самодейност. Липсват в необходимия размер фондовете, които трябва да се дадат за художествената самодейност. В Съветския съюз във всеки завод има дворец на спорта, дворец на културата, центрове по хореография и по музика, условия за изява в областта на театъра, на балета. Също — условия за спорт. Има плувен басейн. Стига да желаеш да спортуваш. И остава вече на обществените организации — Комсомола, профсъюзите — да организират дейността. А тук условия няма. Аз съм разговарял с директори. Обикновено твърдят, че на тях фондовете им стигат да платят само режийните за столовете и картите за почивка. Това е в пълно противоречие с изискванията на програмата за естетическо възпитание. Защото имаше заводи и с оперети, и с хорови състави. Сега на някои места всичко са го свели до една певческа група, колкото там нещо да свети...

„ПАРТИЕН ЖИВОТ": — **Само в материалните условия ли виждате причината за това състояние на нещата?**

М. ТОДОРОВ: — За да обвиним обществените организации или другиго, трябва да създадем условия за развитие на художественото творчество. Не мога аз сега да обвиня партийната организация или Комсомола в завод „В. Коларов" защо не правят това или не правят онова, когато не може без музика да се танцува, не може без костюм да се излезе на сцената. Ето например в Трявна в ТПК „Балкан" имаше фолклорен ансамбъл, със златен медал награден, в чужбина ходи. От ЦКС вече отказват да го издържат. Струва примерно 20—30 хиляди лв. издръжката, те му дават 10 хил. и той е пред разпадане, направо пред ликвидиране. А това е в противоречие с нашата програма за естетическото възпитание, защото един голям контингент от населението на окръга по тези причини не може да участвува в изявите.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ": — **Да вземем другата страна на този процес, не само изява в самодейността, а творчество в труда. Там възможностите са неограничени. Или друг аспект — красота във взаимоотношенията в колектива. Мястото на първичната партийна организация като политическо ядро.**

М. ПЕТКОВА: — Дейността на първичната партийна организация по естетическото възпитание при нас се развива в няколко направления, които според мен са важни и необходими. На първо място поставяме естетизацията на труда и производството. В това отношение сме разработили и приели богати мероприятия, чийто смисъл се заключва в становището, че естетическото възпитание е един непрекъсващ процес, който изисква преди всичко както конкретна работа с целия трудов колектив, така и индивидуална дейност с отделния човек.

Може би за успеха на работата в нашия колектив преди всичко играе роля и възрастта на хората. Средната възраст при нас е около 40 години, много от нашите хора са млади и с радост се включват в многообразни прояви. Голяма роля за нашата работа по естетическото възпитание играе и изграденият от 4—5 години комсомолски клуб за естетическо възпитание. При нас се развива художествена самодейност. Не случайно всяка година нашият колектив провежда фестивал. Отначало всеки цех си провежда състезания, после организираме общозаводски фестивал.

Digitized by Google

Освен това имаме сключен договор с ръководството на градския музей. Така ние приобщаваме нашия колектив към шедьоврите на тревненската резба и тревненското изкуство. Може би с това помогнахме на хората да чувствуват красивото в производството на самите детайли, да влагат сърцето си и душата си в труда.

Младите хора от нашия цех имат изградени критерии за прекрасното. Те не само могат да разбират изкуството, но и сами да чувствуват потребност да бъдат творци.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ": — **Първичната партийна организация полага ли грижи за творческото израстване на отделната личност?**

М. ПЕТКОВА: — Разбира се. Голяма помощ получаваме в тази насока и от заводското ръководство. Не винаги сме имали сили сами всичко да извършим, но когато почувствуваме тая необходимост, обръщаме се към заводския партиен комитет.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ": — **В едно Ваше изказване на пленум споменахте нещо много интересно. Казахте между другото, че не може един грубиян да бъде истински ценител на изкуството. Как бихте дешифрирали тази ваша мисъл, която е много интересна и как бюрото и партийната организация направляват този процес за подобряване взаимоотношенията в колектива?**

М. ПЕТКОВА: — В производството се сблъскваме с много неща. Може би ежеседмично провеждаме съвещания за дисциплината, провеждаме често събрания, където разглеждаме проблеми на климата в колектива, подобряване взаимоотношенията, разглеждаме конкретни прояви. Това оказва положително влияние върху атмосферата в трудовия колектив. На негативни прояви реагираме навреме и спонтанно. Защото имаме наистина в някои случаи хора, които нарушават реда. Веднага вземаме мерки и обикновено санкционираме дадения човек. Не търпим натрупвания. Щом разберем, че някой например е нарушил трудовата дисциплина, първо ние на свое заседание го извикваме. Разглеждаме дисциплината на работника.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ": — **Можете ли да посочите конкретен случай?**

М. ПЕТКОВА: — Да. Например комсомолка, която... Името ѝ необходимо ли е да казвам? Комсомолка, която закъсняваше за работа. Правеше системни нарушения, излизаше по-рано от работа, използваше често без причини болнични листове. Първо реагира бригадирката. После бе свикано заседание на комсомолското ръководство, където в нейно присъствие бяха изяснени нещата. Профкомитетът също се занима с поведението ѝ, проверено бе как е издаден болничният лист и се наложи впоследствие той да бъде анулиран. Не свършихме дотук. Работата не беше момичето да бъде изобличено, а да осъзнае грешката, да промени своето отношение към труда, към колектива. Съветвахме я. Събираха се комсомолците, поръчения ѝ даваха. Тя стана една примерна работничка. Случаят не е единичен. Стремим се да оказваме помощ още в самото начало, да не допускаме да стане късно за въздействие.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ": — **Добрите прояви как ги отбелязвате? Как поощрявате, стимулирате хората от цеха?**

М. ПЕТКОВА: — На добрите прояви даваме гласност, излъчваме периодически първенци, връчваме флагчета.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ": — **Нещо по-специално?**

М. ПЕТКОВА: — Връчваме награди, книги, цветя. С друго не сме се занимавали. Веднага след като разберем какви са резултатите или че някой в нещо се е отличил, за

Digitized by Google

да не знае само ръководството, както обикновено се случва, гласност на резултата даваме чрез открито партийно събрание.

В. ЕНЕВ: — Стана дума за творчество в труда, за красота на изделията и аз искам да споделя, че в художествения съвет в завод „Буря“ участвуват и производственици. След това изделията се одобряват и от художествения съвет на Центъра за нови стоки и мода и чак тогава биват поставяни, но мисълта ми е, че ние работим за усъвършенстването на естетическия вкус на работника. В това направление характерна е дейността ни с младите — предимно посредством клуба за техническо и научно творчество на младежта. Ежегодно организираме преглед за най-добър модел извън това, което моделната база като стопанско звено разработва и подава по веригата за одобряване. Отделно в заводски мащаб се организира такъв конкурс чрез клуба, като отличилите се биват стимулирани морално и материално.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Бихте ли посочили примери на действена връзка между колективи на културни институти и ваши производствени звена? Проблеми. Резултати.**

В. ЕНЕВ: — При нас, определено може да се каже, има осезаеми резултати от реализирането на партийния призив „Повече сред народа, по-близо до живота“. В завода често идват писатели, художници, артисти. Например правихме една среща с поета Евстати Бурнаски, скоро при нас гостува писателят Васил Попов, а също и съветската поетеса Агния Барто. Използвахме посещението ѝ в Габрово, поканихме я и дори я направихме кръстница на една от бригадите. Трябва да кажа, такива срещи имат голям ефект. Нещо повече. При нас гостуват музикални състави, дори камерни оркестри, които са приемани с голям интерес. В завода гостува Георги Бадев. Оказа се, че интерес представляват и изпълненията на цигулка. Ние имаме факултет по музика. Миналата седмица при нас се свири Шуберт на четири ръце. И трябва да кажа, че работниците го приемат. Не споделям скептичното мнение, че липсват такива потребности. Поскоро липсва организация, рядко стават тези неща. А ние оттам трябва да тръгнем, за да можем да привлечем след това повече слушатели в залата. По примера на завод „Ненко Илиев“ в Севлиево от миналата година сме в договорни отношения с Драматичния театър. Това също дава своите плодове. Няма мероприятие в завода или в театъра, което да се провежда и ние да не се каним взаимно. Освен това обсъждаме постановки и организираме рецитали и т. н.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Как резонира всичко това в поведението на хората? В тяхната творческа изява в труда? Как посредством поръченията регулирате процеса на самоизява на отделните хора? Насочвате ли ангажиментите им към това, което могат да направят, към техните творчески възможности, в съответствие с личните им качества?**

В. ЕНЕВ: — Работим в това направление. Особено характерен е личният пример на секретарите на първичните партийни организации. Стефан Генчев е единият от тях. На него дори за изобретение му е прието едно от предложенията. Подчертано творческо отношение към поверената ѝ работа има Станка Петкова, чиято рационализаторска дейност е известна в завода. Оригинални нови постановки предлага, тя също е секретарка на първична организация.

Като говорим за всичко това, не можем да не изтъкнем и наличието на трудности. Някои от тях се отнасят до взаимоотношенията ни с Центъра за нови стоки и мода, с художествения съвет. Понякога като изделие на изкуството, като рисунка един проект може да е

Digitized by Google

много ценен, но той не винаги е съобразен с изискванията на промишленото производство. Изделието ще се произвежда серийно. Няма да седнем в отделна бройка да го правим. Но понякога това е едно противоречие, което трябва да разрешаваме в практиката. Вече посочих, че за да избягваме тези несъответствия, стимулираме активността на производствениците в художествените съвети, от една страна, и, от друга — държим да се експериментират моделите. Това, естествено, е сложна дейност. Ежегодно 60 на сто от нашата продукция се обновява. Моделиерите имат примерно да дадат 180 модела по план. Понякога те стигат до 200 и до 300 модела и от тях се одобряват най-сполучливите. Получава се понякога едно увлечение да бъдат предлагани повече нови модели, без те да са достатъчно експериментирани, без да се мисли създадени ли са условия да бъдат произвеждани. И това са само част от проблемите, с които ние се сблъскваме постоянно.

И. ГЕОРГИЕВ: — Бих искал да кажа нещо в подкрепа на тезата, че социалната активност е неразривно свързана с творчеството. Емпиричното социологическо изследване на тема „Естетическата активност на личността", което бе проведено през октомври в Габрово (то имаше за обект социалната група на работещите в промишлеността като основен, водещ отрасъл) напълно потвърди тази постановка. Свикнали сме да казваме, че личността в нашето общество не е само изпълнител, а преди всичко творец. Свикнали сме да казваме също, че трудът е основната социална ценност в социалистическото общество, че посредством него личността се реализира. И това е несъмнено така. То бе отново потвърдено и от нашето изследване, притежаващо научна осигуреност по отношение на представителността и достоверността на информацията.

Какво показа изследването?

Трудещите се от промишлеността на Габрово проявяват висока социална активност. Тя се доказва от съответните показатели, отразяващи вътрешното отношение към труда, колектива, социалните условия и социалната позиция на личността. Като цяло те разкриват нейното творческо отношение към социалните процеси.

Ето и някои данни. 81,6 на сто от трудещите се например имат желание да се наложат в работата си като добри работници; 72,5 на сто смятат, че могат да изявят своите възможности и инициативи там, където работят; 89,8 на сто се чувстват добре в колектива, в който работят; 81 на сто се интересуват от резултатите на съревнованието; 79,1 на сто смятат, че с работата и с поведението си в колектива влияят на другите; 81,5 на сто са убедени, че от тяхната работа зависи общо успехът на предприятието, в което работят; 77,6 на сто се чувстват удовлетворени от работата, която изпълняват; 59,6 на сто от всички участват в ръководството или са в актива на обществените организации и пр.

П. ЦОКЕВ: — Всичко това е несъмнено потвърждение на извършеното в целия ни досегашен разговор на тази маса. Още едно доказателство, че стремежът да се разкрие ролята на естетичното в процеса на събуждането и формирането на интереси у личността, за разгръщане на творческото начало, за изграждането на нейната активна жизнена позиция. Тук неедноократно бе изтъкната необходимостта правилно и в дълбочина да виждаме задачите си в областта на естетическото възпитание като фактор с практически принос в социално-икономическото развитие на окръга, като проблем на многостранното развитие на личността.

Проблемът за повишаване на естетическото въздействие в трудовия колектив е изключително сложен. Тук трябва да изключваме опростенческото виждане на нещата. Вземам за пример домовете за култура в заводите. В окръга има та-

Digitized by Google

кива домове на културата (в завод „Ненко Илиев“, в завод „Болшевик“), които са носители на национални награди. В тяхната работа по естетическото възпитание съществува една комплексност. Към каквото изкуство и да потърсим приобщаване на работниците, виждаме, че то присъствува. Поддържат се връзки с различни творчески състави, с колектива на драматичния театър. Тук гостуват различни творци и колективи от столицата, например изпълнители от „Театър 199“. Това са изключително активни домове на културата, чиято дейност спомага за естетическото израстване на работниците. Разбира се, не всички домове на културата ориентират комплексно трудещите се. Някъде се забелязва акцент само върху някое от изкуствата. Така в Комбината за телферостроене е създадена система, ориентираща работниците към киноизкуството. Това приобщаване е сериозно, трайно. Тук се прожектират не само художествени, а и документални, научно-популярни филми. Тази потребност не е създадена за ден-два. Това е традиция. Именно ролята на традицията искам да отбележа, мястото на многогодишните контакти. Само те дават истински резултати, не епизодичните срещи с изкуството.

Според мен особен заряд имат гостуванията на творците в самите трудови колективи, в самия цех, в салона на дадения комбинат. Това е практика в дейността на камерния оркестър например или на драматичния театър. Говоря за професионалните състави. Клубът на дейците на културата също осъществява серия от прояви от този род. Това са взаимнообогатяващи инициативи. Камерните сцени, обсъжданията, литературните четения са прояви с положителен заряд. Или да вземем за пример музикално-образователните концерти. Напоследък се върши твърде много в полза на гостувания на професионални музикални състави в селищните системи. Тези концерти се регулират чрез окръжната концертна дирекция, която освен всичко друго има и задачата да коригира неравномерното разпространение на културните ценности. Този проблем е важен и за разпространението на другите изкуства.

Спрях се бегло на всичко това, за да хвърля косвено мост между естетиката и социалната активност на личността. Те взаимно се проникват.

И. ГЕОРГИЕВ: — В аспекта, в който разглеждаме нещата така, както ги доказва споменатото вече социологическо изследване, главен показател за изразена естетическа активност е удовлетвореността от работата. Този естетически момент на удовлетвореност, както бе изтъкнато в анализа на резултатите, е следствие от рационална оценка и създава възможност за възпроизводство на социалната активност.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Или, както е посочено в анализа, постигането на определена цел и свързаната с нея удовлетвореност водят до възобновяване на активността. И то проявявана не само от отделната личност, а и от колектива — бригадата, смяната, предприятието.**

П. ЦОКЕВ: — Оттук еднопосочността на личните и на обществените интереси. Условията, които обществото създава, за да се реализира личността. Творческата атмосфера. Нейната важност за развитие на човешката активност.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Как окръжният вестник третира тези проблеми? Разсъждават ли неговите автори върху степента на въздействие на едни или други прояви или просто предпочитат да информират за станали културни събития?**

П. ЦОКЕВ: — Ние имаме специално издание за литература и изкуство, съществуващо от три години, в което поддържаме рубриката „Красотата в нашето всекидневие“. Това е по-скоро едно наше направление, един цикъл, който включва

Digitized by Google

няколко подрубрики: „Киното на дневна светлина“, „Пътища и лабиринти към книгата“, „Корените на хармонията“. Един колектив от 50—60 автори специалисти осъществява материалите за тези рубрики: изкуствоведи, литературни критици, театрални критици и пр. По проблемите на управлението на културата имаме една рубрика „Реални усилия — реални резултати“ и още една „В колектива — по законите на красотата“. Впрочем съществува и трета — „Ценители и създатели на красотата“, в която сме изтъквали личности с богати духовни интереси, които дават значителен принос в творческите рационализаторски колективи. Показвали сме стимулирането на тази дейност, насочването ѝ от страна на партийните и обществените организации и стопанските ръководства. Разбира се, в това отношение много още има да се прави. Наличието на рубрики и стремежът им да бъдат защищавани във всеки отделен брой не означава още достигането на някакъв предел.

И. ГЕОРГИЕВ: — Тук се говори за отразяването на един обществено значим проблем на страниците на вестника, а аз си мисля в същото време за неговата даденост, за съществуването му като реалност. За да има творчество в труда, за да се формира благоприятен психически климат в колектива, от особена важност е ролята на субективния фактор. Тук далеч нямам предвид само работещите в сферата на културата. Според мен изключително важна е ролята на стопанския ръководител. За какво естетическо въздействие ще става дума, за каква естетическа активност ще говорим, ако стопанските ръководители не се интересуват от тези проблеми, ако не ги познават, ако ги поставят на заден план, ако ги пренебрегват? Мое впечатление е, че добрият стопански ръководител има добро отношение и към проблемите на естетиката. Когато посетя едно предприятие, една строителна площадка, мога по порядъка, с който се сблъсквам, по подредбата, по организацията на труда до известна степен да съдя доколко стопанският ръководител има усет към красивото, какво поведение има той и как това поведение влияе на хората. В нашето социологическо изследване също се потвърждава, че една голяма част от хората смятат, че с поведението си влияят на другите. Това е израз на тяхната социална активност. Така че въпросът за подготовката по проблемите на естетиката, успоредно с потребяването на естетически ценности от стопанските ръководители на различни нива, от майстора до директора, не е за подценяване. Убеден съм, че за да имаме подчертани успехи в работата по естетическото възпитание в завод „Болшевик“ или в комбинат „В. Коларов“, голяма роля играе подготовката, квалификацията, системата от знания, които са натрупали и в областта на литературата и изкуството партийните, стопанските, профсъюзните, комсомолските ръководства.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Другарю Минчев, какво бихте казали вие по този въпрос в контекст със задачите, които пленумът на окръжния комитет по въпросите на ефективността на естетическото възпитание е поставил?**

Д. МИНЧЕВ: — Естествено, за да се повишава инициативата и отговорността на комунистите, положителна роля ще играе организацията на работата по естетическото възпитание, нейната ефективност. В това отношение ролята на кадрите е безспорна, степента на тяхната квалификация — от изключително значение.

Все още в подготовката на кадрите по проблемите на естетиката съществува в известна мяра просветителство и формализъм, колкото и да се стремим да преодоляваме тези недостатъци. Все още недостатъчно изучаваме в перспектива потребностите от кадри за отделните направления на естетическото възпитание на трудещите се и младежта. Например за промишлеността в

Digitized by Google

окръга нуждата от дизайнери е особено остра. Така е и за някои от видовете кадри в други приложни области. Но когато говорим за кадрите, не бива да имаме предвид само художествено-творческата интелигенция и хората, заети в управлението на културата. Трябва да си даваме сметка, че от изключително значение са отношението, ролята, приносът в тази насока на всички кадри от социалното управление, тъй като естетическото съществува и трябва да намира израз във всички социални сфери и дейности. А тъкмо тук се сблъскваме с инертност и неразбиране от страна на известна част от партийните и стопанските ръководители по въпросите на естетическото възпитание. Някои от тях например не считат, че решаването на тези въпроси трябва да се търси в неразривно единство с изпълнението на конкретните социално-икономически планове. В едни случаи не достига компетентност и се допуска примитивизъм в действията и начинанията. В други случаи се сблъскваме с увлечение в текущите задачи, с практицизъм. В трети случаи се смята, че има кой да се грижи за естетическото възпитание, като се приема, че това е само процес на общуване с естетическите ценности. Явно това са неправилни разбирания, които в една или в друга степен съществуват в практиката.

Не са редки случаите, при които е принизена отговорността и инициативата на партийните ръководства по въпроса за изграждането или за рационалното използване на съществуващата материална база. Най-често се искат нови капитални вложения, а взискателността, контролът към държавните органи и културните институти, към строителната организация за своевременно усвояване на отделените вече средства или пък за рационално използване на съществуващата база е недостатъчен. Често се констатира например, че материалната база на окръжната библиотека е лоша. Общинският народен съвет в Габрово с основание реши сградата на старата поща да се преустрои за нуждите на библиотеката. Отпуснати бяха и средства за тази цел. Но те не бяха усвоени в посочения срок. Кой е виновен за това? Причината е от субективен характер, но все още не сме потърсили сметка за това.

Извисяване ролята на субективния фактор! Твърде много има да работим в тази насока. Една от близките наши задачи в тази сфера е предстоящото цялостно проучване, което окръжният народен съвет и окръжният съвет за култура ще направят. Изводите от това проучване ще бъдат обсъдени в бюрото на окръжния комитет на Партията, където ще бъде приета конкретна програма за по-нататъшното решаване на проблемите на кадрите в областта на културата.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **В кои насоки главно виждате прилагането на съвременни методи и средства за ръководство и управление на естетическото възпитание на трудещите се?**

Д. МИНЧЕВ: — Ще изброя няколко основни изисквания, от които трябва да се ръководим в нашата работа по естетическото възпитание. Това е необходимостта от всеобщност, непрекъснатост, приемственост, последователност, комплексност в осъществяването на процеса. Това е също необходимостта от координираност на усилията, от осъществяването на действеност. За да се изпълняват успешно задачите в тази област, партийните организации все по-широко ще прилагат в практиката си програмно-целевия и комплексния подход.

За да се повишава все повече качеството на нашата дейност, ще трябва във все по-голяма степен да избягваме съществуващия понякога стремеж към констатиране на нещата, към самоцелно информиране за сметка на дълбочината, проблемността, перспективността в поставянето и решаването на въпросите.

В реда на тези разсъждения виждам особените грижи, които следва да полагаме за по-нататъшното по-

Digitized by Google

добряване на естетико-възпитателната работа в първичните партийни организации. Там системно и комплексно следва да се обсъждат основните задачи по естетическото възпитание, като се избягва дребнотемието, общите постановки, като се повишава компетентността в тази сфера. Тук от особено важно значение е не само организаторската роля на изпълнението на задачите, а и контролът и взискателността, които ще доведат до съществени резултати в практиката.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“: — **Как виждате решаването на тези проблеми в условията на общините?**

Д. МИНЧЕВ: — В условията на новото териториално селищно устройство общинските партийни комитети имат нови функции и задачи. В обхвата на тяхната дейност влиза не само работническата класа, но и селското население. Създават се нови комуникативни връзки и контакти. Това налага внимателно да се изучат специфичните резерви във всяка селищна система за засилване на естетическото възпитание, особено в сферата на труда. Наистина задачите, пред които се изправиха общинските партийни комитети, не са малко. Динамизмът в областта на икономиката е голям, но това не оправдава подценяването в някои случаи конкретните проблеми на хармоничното развитие на личността.

Предстои под ръководството на общинските партийни комитети да се разработят перспективни насоки за работата по естетическото възпитание във всяка община, да се определят целите и задачите, средствата и организацията на дейността за естетическо въздействие. Именно общинските комитети трябва по-целенасочено да осъществяват конкретната дейност в първичните партийни организации за по-нататъшното приобщаване на трудещите се към художествените ценности и успоредно с това — за изменение на отношението към естетизацията на труда във всички социални сфери. По подобие на резултатите в промишлените предприятия, за които стана дума, предстои да се програмира опит по естетическото възпитание в селата. В тази насока окръжният комитет на Партията несъмнено действено ще подпомогне усилията на общинските партийни комитети.

Digitized by Google

ДВАНАДЕСЕТИЯТ КОНГРЕС НА РУМЪНСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

През ноември 1979 г. в Букурещ се състоя Дванадесетият конгрес на Румънската комунистическа партия. Конгресът обсъди изпълнението на решенията на XI конгрес и Националната конференция на РКП и определи основните насоки за развитието на Социалистическа република Румъния през следващите две десетилетия.

* * *

В доклада на Централния комитет, изнесен от генералния секретар на РКП другаря Николае Чаушеску, бяха изтъкнати **успехите, постигнати от румънската работническа класа, трудовото селячество и народната интелигенция в модернизацията на промишлеността, селското стопанство и другите отрасли на икономиката, в по-нататъшното усъвършенстване на производствените отношения, непрекъснатото повишаване на материалното и духовното равнище на народа, в развитието на образованието, науката и културата.**

В периода между XI и XII конгрес под ръководството на Партията румънският народ постигна големи успехи в изпълнението на петгодишния план. Промишлената продукция се е увеличавала средно с 11 на сто годишно. До края на 1980 г. ще бъде реализирана допълнителна продукция за 100 млрд. леи. Засилил се е и процесът на обновяване и модернизация на промишлената продукция. През 1980 г. общата промишлена продукция ще нарасне 53 пъти в сравнение с тази през 1938 година. Делът на промишлеността във формирането на националния доход е 60 на сто.

Съществени успехи са реализирани и в селското стопанство. През 1976—1980 г. в сравнение с предшествуващата петилетка производството на зърно е нараснало с 5 млн. тона средногодишно.

Конгресът обсъди и одобри доклада на Централния комитет на Партията, директивите за социално-икономическото развитие на страната през 1981—1985 г. и перспективните насоки до 1990 г.; програма директива в областта на научните изследвания, технологическото развитие и внедряването на техническия прогрес през 1981—1990 г. и основните насоки до 2000 г.; програма директива в областта на изследванията и развитието на енергетиката през 1981—1990 г. и основните насоки до 2000 г.; програма директива за повишаване жизненото равнище през 1981—1985 г.; програма директива за социално-икономическото развитие на Румъния в териториален профил през 1981—1985 г.

Тези документи ще имат решаващо значение за изграждането на развито социалистическо общество в СР Румъния.

Главната задача на следващия петгодишен план е осигуряването на високи темпове на развитие на народното стопанство, утвърждаването на научно-техническата революция във всички области, пропорционалното и хармоничното развитие на промишлеността и селското стопанство, на всички отрасли на икономиката.

През периода 1981—1985 г. средногодишният темп на нарастване в промишлеността се предвижда да бъде 10 на сто за чистата продукция и 9 на сто за общата продукция.

При развитието на енергийната база вниманието се съсредоточава върху използването на твърдите горива, изграждането на хидроцентрали, строителството на атомни електроцентрали и използването на нови източници на енергия.

Най-динамичният отрасъл, както и в предишната петилетка, ще бъде машиностроенето, чийто средно годишен темп на нарастване ще достигне 12 на сто. С предимство ще се развиват електрониката, фината механика, производството на металорежещи машини и на комплексни технологически съоръжения.

Една от съществените задачи за следващата петилетка е осъществяването на широк комплекс мероприятия в областта

Digitized by Google

на селското стопанство както по отношение на материално-техническата база, така и по отношение на организацията на производството. За изпълнение на задачите в селското стопанство ще бъдат вложени около 155 млрд. леи.

В програма директива за повишаване жизненото равнище на народа през 1981—1985 г. се предвижда националният доход на човек от населението да възлезе на 34 600—35 900 леи. С оглед осигуряване на високи темпове на разширеното социалистическо възпроизводство и увеличаване на инвестициите във фонд „Натрупване" ще се отделят 30 на сто от националния доход. 80 на сто от прираста на националния доход ще се осигурява от нарастване на обществената производителност на труда.

Дванадесетият конгрес на РКП обърна внимание върху повишаването на ефективността на общественото производство, постоянното засилване ролята на науката, разширяването на суровинната база и извършване на дълбоки революционни преобразования в селското стопанство.

Широкото използване на успехите на научно-техническата революция, нарастването на ролята на науката и модернизацията на икономиката на страната висшият форум на румънските комунисти изтъкна като определящ фактор на прогреса и като едно от основните направления, към което партийните организации трябва да насочат своите усилия.

Една от **съществените задачи** на следващата петилетка е **хармоничното териториално разпределение на производителните сили в страната.** В документите на конгреса намери широко отражение постановката за по-нататъшното усъвършенстване на териториалното разпределение на производителните сили като основен път за все по-рационалното използване на работната сила, за по-доброто разпределение на доходите и повишаването на жизненото равнище на трудещите се.

Дванадесетият конгрес на РКП взе решение през 1985 г. във всеки окръг да се получи обща продукция за не по-малко от 70 000 леи на глава от населението, а степента на заетост на работната сила в общественото производство за достигане минимум до 40 на сто. Тази задача отразява политиката на Румънската комунистическа партия, насочена към равномерно развитие на всички окръзи на страната. Въвеждането в териториалното планиране на показателя обща продукция на глава от населението, сумиращ резултатите от труда в промишлеността, селското стопанство, строителството, транспорта, в сферата на услугите и другите отрасли, конгресът изтъкна като определящ момент в усъвършенстването на планово-то ръководство на икономическата и социалната дейност.

Повишаването на ефективността на производството най-тясно се свързва с прилагането на новия икономически и финансов механизъм, с осигуряването на успешната работа на всяко предприятие.

Висшият форум на румънските комунисти акцентира и върху **демографската политика** на Социалистическа република Румъния, осигуряването и подготовката на работната сила, развитието на всички степени на образованието. „Партията и занапред — се казва в Отчетния доклад пред конгреса — ще полага грижи за опазване и укрепване здравето на народа, за стимулиране раждаемостта и обезпечаване на нормален демографски ръст, защита на майката и детето, укрепване на семейството, осъществяване на правилно съотношение във възрастовата структура на населението, за бодрото физическо и интелектуално израстване на новите поколения."

В доклада на Централния комитет се подчертава, че през 1985 г. населението на страната ще достигне 23,4—23,7 милиона. Средната продължителност на живота ще бъде 71 години. В съответствие със социално-икономическото развитие на страната активното население ще се увеличи от 10,4 млн. души през 1980 г. на 11,4 млн. души през 1985 г., от което повече от 75 на сто ще работи в промишлеността и в неселскостопанските отрасли.

В документите на конгреса важно място заема задачата за **развитието на образованието** на основата на най-новите постижения на науката и техниката, неговата политехнизация и тясна връзка с производството и организацията на подготовката на работната сила, преподготовката на кадрите за цялата страна и усъвършенстването квалификацията на всички трудещи се.

През 1985 г. около 27 на сто от населението ще бъде включено в образователната система, която ще осигури съответстващо обучение на цялата младеж, подготовката на кадрите за всички сектори на социално-икономическа дейност. Ще бъдат създадени условия през 1990 г. да се приключи с въвеждането на 12-годишна система на средно образование. И в бъдеще ще се развива висшето образование и по-специално техническото, което към края на 1985 г. ще обхване повече от 200 000 студенти.

Професионалното образование и занапред ще бъде важна форма за подготовка на квалифицирани работници. То ще обхване 20 на сто от общото число на випускниците на 10-годишното средно образование.

* * *

В документите на конгреса, както и в изказванията на делегатите се подчертава, че в изпълнение решенията на XI конгрес на РКП ръководната роля на Румънската комунистическа партия във всички области на социалистическото строителство се е повишила и укрепнала. Партията е нараснала с 580 хил. души. 85 на сто от новите партийни членове са работници и селяни. За последните 15 **години**

Digitized by Google

съставът на Партията се е увеличил с 1,5 млн. членове. Сега Румънската комунистическа партия наброява 2930 хил. членове, които са 25 на сто от активното население на страната. От 1965 г. досега относителният дял на работниците, членове на РКП, се е увеличил от 44 на 54 на сто. 19 на сто от членовете на Партията са селяни. Почти половината от членовете на Партията имат средно, средно специално или висше образование.

Дванадесетият конгрес на РКП подчерта нарастващата отговорност и роля на обществените организации — профсъюзите, наброяващи 7 милиона членове; комитетите и комисиите на жените; Съюза на комунистическата младеж, студентските и пионерски организации; кооперативните и творчески съюзи и спортните дружества — в обединяване усилията на трудещите се за изпълнението на поставените от Партията задачи в по-нататъшното всестранно развитие на СР Румъния.

* * *

За успехите на Социалистическа република Румъния в изграждането на развито социалистическо общество допринася и нейното активно сътрудничество със страните от социалистическата общност и особено със Съветския съюз, участието ѝ в дейността на Съвета за икономическа взаимопомощ и организацията на Варшавския договор.

В Отчетния доклад на Централния комитет на Румънската комунистическа партия пред конгреса генералният секретар на РКП Николае Чаушеску изтъкна: „Особено значение във външната политика на Румъния има сътрудничеството със страните, членки на Варшавския договор, военното взаимодействие с тях с оглед отбраната от империалистическа агресия, активното сътрудничество за провеждане на политиката на разведряване и мир.“[1]

В периода между XI и XII конгрес на РКП се разшири и задълбочи многопланово сътрудничество между НРБ и СРР. С бързи темпове нарасна търговският обмен. Двете страни преминаха към по-висши и по-ефективни форми на икономическо сътрудничество. С общи усилия се изграждат крупни промишлени обекти като: завода за тежко машиностроене „Русе—Гюргево“, Хидротехническия комплекс „Никопол—Турну Мъгуреле“ и др. Подписани са редица спогодби за специализация и кооперираме в производството. По специална програма се осъществява научно-техническото сътрудничество. Задълбочават се културните връзки между НРБ и СРР.

Решаваща роля за развитието на всестранното българо-румънско сътрудничество играят традиционните срещи и разговори между първите ръководители на НРБ и СРР, на БКП и РКП другарите Тодор Живков и Николае Чаушеску.

„Ние сме уверени, че и в бъдеще — заяви първият секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ Тодор Живков в речта си пред Десетата сесия на Седмото народно събрание — всестранното сътрудничество между Народна република България и Социалистическа република Румъния все повече ще се разширява и задълбочава в съответствие с принципите на нашата велика революционна теория и на нашия реален социалистически обществен строй, в интерес и за благото на българския и румънския народ, на по-нататъшното укрепване на социалистическата общност, на мира, дружбата и сътрудничеството на Балканите, в Европа и света.“[2]

Илия СТОЯНОВ

[1] В. „Скънтея“ от 20 ноември 1979 г.
[2] В. „Работническо дело“ от 28 април 1979 г.

Digitized by Google

ЦЕННА КНИГА ЗА ТЕОРИЯТА И ПРАКТИКАТА НА ПАРТИЙНАТА ДЕЙНОСТ

Неотдавна към литературата по партийно строителство се прибави книгата на Димитър Ананиев „Наука за Партията". В нея авторът разглежда глобално основните проблеми на науката партийно строителство.

* * *

Разработката на първата част от книгата — партийното строителство като наука — е безспорен успех на автора. Тук той разглежда главните проблеми на тази наука: историческият генезис, взаимоотношенията ѝ с другите обществени науки, структурата на нейния предмет и взаимовръзката на партийното строителство с практиката. Значително място той отделя на изследването и разглеждането на **историческия генезис** на формирането и развитието на партийното строителство като наука. Правилно анализът му започва с идеите и възгледите в творчеството на Карл Маркс и Фридрих Енгелс, като **на основата на богат фактически материал се разкрива техният голям и ценен принос в разработването на научните основи на партийното строителство.** Приложеният от тях диалектикоматериалистически подход към буржоазното общество им помага да формулират основните положения за характера, целите и задачите на Партията на пролетариата. Те разработват своите възгледи за партийното строителство в най-тясна връзка с практическата работа по организацията и ръководството на борбата на работническата класа и по създаването на нейната революционна партия. Този генезис на идеите по партийно строителство авторът го прави не самоцелно, а за да установи и види приемствеността от миналото със съвременните задачи на тази наука.

Приносът на В. И. Ленин по проблемите на партийното строителство се разглежда в книгата в най-тясна връзка с творчеството на Маркс и Енгелс. В нея се подчертава, че новите исторически условия налагат не само да се допълнят и разширят, но и да се обогатят с нови идеи и концепции техните възгледи за партийната дейност и ръководство. Тази задача В. И. Ленин извършва в остра борба с опортюнизма на ръководителите на Втория интернационал, които съзнателно заменят революционните елементи от идейно-политическото наследство на Маркс и Енгелс с догми, шаблони и организационен опортюнизъм.

Най-общо казано, заслугата на В. И. Ленин се състои в това, че той разгръща идеите на Маркс и Енгелс в цялостна и научнообоснована система от знания за същността и характера на революционната партия на пролетариата, за закономерностите, принципите и формите на развитие на нейната организация и вътрешен живот, за функциите и методите на партийно ръководство. Всички тези въпроси са компетентно и конкретно анализирани. Тук се разкрива също големият и ценен принос на КПСС в по-нататъшното изследване и разработване на проблемите на партийното строителство.

В книгата се разглежда твърде подробно и **приносът на БКП в по-нататъшното развитие на идеите на партийното строителство.** В нея се изтъква, че ръководството на Партията в лицето на Централния комитет и вождовете имат най-голяма възможност и задължение да разработват цялостни системи от идеи и възгледи по партийно строителство, да изразяват интересите, целите и стремежите на Партията и партийните членове. Изхождайки от тази постановка, авторът подробно и задълбочено разглежда теоретическото наследство по партийно строителство на Димитър Благоев, Георги Димитров, Тодор Живков, т. е. на онези наши партийни ръководители, които са достигнали най-високите върхове на българската мисъл по тези въпроси.

Правилно в книгата се оценяват големи-

Димитър Ананиев, Наука за Партията, Партиздат, 1979, 236 с.

Digitized by Google

те заслуги на Д. Благоев в развитието на проблемите по партийно строителство през нейния тесносоциалистически период и началото на болшевизацията. „В неговите трудове — пише Д. Ананиев — намираме дълбоки мисли за същността, характера, задачите, вътрешното устройство, взаимоотношенията, членския състав на Партията" (с. 41). Авторът справедливо отбелязва, че възгледите на Д. Благоев по партийно строителство се доближават до Ленировото учение за Партията, но не са така стройно и последователно разработени, както у Ленин.

В своя труд Д. Ананиев проследява по-нататъшното развитие на проблемите по партийно строителство от Г. Димитров. Това е свързано с болшевизацията на Партията и се извършва в неразривна връзка с революционната й борба срещу буржоазията, ликвидаторството, десния и левия уклон в нея. Високо се оценява приносът на Г. Димитров като теоретик и творец на единния пролетарски и на народния антифашистки фронт. Отбелязват се неговите заслуги към партийното строителство и в първите години на народната власт.

Авторът отделя необходимото място на творческия принос на нашата партия и по-специално на приноса на др. Тодор Живков за развитието на партийното строителство и в годините на социалистическото строителство. Подробно и задълбочено са анализирани многобройните проблеми на партийното строителство, доразвити и конкретизирани от др. Тодор Живков. Разкрито е тяхното голямо значение за непрекъснатото нарастване на ръководната роля на БКП, особено в етапа на изграждането на развитото социалистическо общество.

Значително място в книгата се отделя на проблема за партийното строителство в системата на научното знание. Авторът посочва, че партийното строителство е обществена наука, защото обектът, който отразява и духовно усвоява Партията, е обществено явление. Той се спира накратко на дискусията относно характера и функционалната форма на знанията на науката партийно строителство, като възприема възгледа, че партийното строителство е теоретическа, а не историческа наука. Историята на Партията обобщава политиката и практиката на една партия, а партийното строителство осмисля опита на всички партии от комунистическото и работническото движение. Затова по своята същност знанията по партийно строителство имат интернационален характер. Като основни функции на науката партийно строителство той отбелязва евристичната функция, прогностичната, методологическата, идеологическата, организаторската, политическата, конкретно-приложната.

В книгата подробно се разкрива взаимодействието на партийното строителство с редица обществени науки. Подчертава се значението на марксистко-ленинското учение като най-дълбока и най-широка общотеоретическа, общометодическа и мироглед-на основа на партийното строителство. По-конкретно се разглежда взаимодействието между партийното строителство и философията, политическата икономия, социологията, научния комунизъм, държавноправните знания, теорията на социалното управление, психологията, педагогиката, етиката, естетиката, логиката, математиката. Разкрива се двупосочността на взаимното влияние между знанията на тези науки.

Авторът постъпва правилно, като отделя голямо място на анализа и на определението на предмета на партийното строителство. Това е първостепенен фактор в усилията за нейното утвърждаване и развитие като самостоятелна наука. Затова той разглежда подробно изводите от проведената в началото на 70-те години дискусия в Съветския съюз относно предмета на партийното строителство, съпоставя различни становища, формулира собствени виждания. Тук се изявява в добра светлина неговата научна добросъвестност и уменето му да цени и да се опира на всичко положително от дискусията, за да прибави към нея нови идеи, които помагат за по-пълното изясняване на този важен и сложен въпрос. Обобщавайки анализа от дискусията, той справедливо отбелязва: „Най-важното е, че в структурата на предмета на партийното строителство е включено изучаването на законите и закономерностите на развитието на Партията. Това е голямо достижение, като се има предвид, че доскоро в предмета на тази наука фигурираха само принципни форми, норми и методи на партиен живот и ръководство" (с. 92). Той обаче не се задоволява само с това, а разкрива доста убедително спецификата, характера, съдържанието, класификацията и начина на проявление на законите и закономерностите, които изучава партийното строителство. Дава правилен отговор на тяхната същност и специфика на действие и по този начин разкрива богатото съдържание на предмета на партийното строителство.

С основание Д. Ананиев употребява понятието основни закони и закономерности на развитието на Партията. Към тях той отнася закономерностите за ръководната роля на Партията в революционния процес и строителството на социализма, за класовия характер и разширяване на социалната база на Партията, за развитие и усъвършенствуване на вътрешнопартийните отношения, за разширяване връзките на Партията с трудещите се. Като основен закон на партийното развитие той сочи закона за единството на Партията. В книгата се отправя критика към онези автори, които характеризират законите и закономерностите, изучавани от партийното строителство като такива на развитието, на функционирането и на изграждането на Комунистическата партия.

Наред със законите и закономерностите на развитието на Партията към предмета на науката партийно строителство Д. Ананиев отнася също принципите на вътрешнопартийния живот и партийно ръководство и нормите на партиен живот. Заслужава внимание неговата идея за отнасянето на организационните основи или принципи

Digitized by Google

на Партията към идейно-политическите принципи. Разбира се, това определение се нуждае от допълнително задълбочено проучване и аргументация.

Разглеждайки нормите на партиен живот, авторът правилно посочва, че те отразяват изискванията на законите и закономерностите на развитието на Партията и са призвани да дават простор за реализирането им в живота и дейността на Партията. Те са регулатор на поведението, действията и дейността на партийните органи, организации и членове.

Въз основа на задълбочения и широк анализ на различните аспекти на предмета на науката партийно строителство Д. Ананиев предлага на читателите следната формулировка: *„Тя е наука за законите и закономерностите на развитие на Партията като цялостен социално-политически организъм и за произтичащите от тях принципи и норми на вътрешнопартийния живот и ръководната дейност на Партията" (с. 119).*

Първата част на книгата завършва с **разглеждане на взаимовръзката на партийното строителство с практиката.** Авторът изтъква, че единството на теорията и практиката е предпоставка за развитие на партийното строителство като наука. Затова тази взаимовръзка е постоянна и непрекъсната. Прави се опит да се анализират в глобален аспект формите на взаимодействие и механизмите за използване на знанията на партийното строителство в партийната практика. Обръща се особено внимание на ролята на науката партийно строителство като научен критерий за оценка на съдържанието и качеството на партийната дейност, на нейната роля като научен регулатор на вътрешния живот и на ръководната дейност на Партията, на огромното ѝ въздействие при анализа на научното опознаване на партийната практика, както и за издигане на партийната култура на членовете и кадрите. Подчертава се незаменимата роля на научната информация при изграждането, организирането и протичането на вътрешния живот на Партията и на нейната ръководна роля.

Към основните механизми на използване изискванията на законите и закономерностите на партийното развитие в практическата дейност Д. Ананиев отнася и анализира: политиката в областта на партийното строителство с нейните три компонента (цел, стратегия, тактика), планирането на развитието на живота и ръководната дейност на Партията, стилът на работа и ръководство. Авторът с основание посочва, че партийното строителство е наука не за съзерцаване, описване и коментиране, а за практическото изменение на партийната действителност.

* * *

Във втората част от книгата се прави подробна характеристика на основните закони и закономерности на развитието на Партията. В нея се посочва, че Партията е сложна и динамично развиваща се по свои вътрешноприсъщи обективни закони и закономерности, самоуправляваща се социално-политическа система. В тази част авторът разглежда въпроса за ръководната роля на Комунистическата партия, за класовия характер и разширяване на социалната база на Партията, усъвършенстването на вътрешнопартийните отношения върху основата на демократическия централизъм, укрепването и разширяването на връзките на Партията с масите, единството на Партията.

Значително място той отделя **на ръководната роля на Комунистическата партия,** като изследва някои аспекти от същността, изискванията и съдържанието на тази закономерност в революционно-преобразуващия процес от подготовката и провеждането на революцията до построяването на пълното комунистическо общество. Ръководната роля на Комунистическата партия той разглежда като закономерност на общественото развитие и като вътрешнопартийна закономерност, която се реализира чрез съзнателната дейност на Партията. С това се обосновава положението, че тази закономерност е важна съставна част от предмета на науката партийно строителство.

Изискванията, които предявява закономерността за ръководната роля на Комунистическата партия, са групирани в три групи: **първа група** обхваща основните дейности, които образуват компонентите на социологическата структура на обществото; **втора** — субектите на партийното ръководство, и трета група — характера и формите на партийното ръководство. Подчертава се, че ръководната роля на Партията се осъществява във формата на политическо ръководство. Посочват се обективните и субективните фактори, обуславящи нарастването на ръководната роля на Партията в условията на социализма и комунизма.

Добре е обоснована и другата закономерност на развитието на Партията — **класовият характер и разширяване на нейната социална база.** Чрез тази закономерност се изразява ролята на Партията като средство за осъществяване на интересите на работническата класа, а заедно с това и на всички трудещи се.

Според автора *„закономерността за класовия характер и разширяване социалната база на Партията означава: обективна необходимост и възможност от по-пълно съответствие между членския състав на Партията и нейната социална база, съзнателно регулиране на неговото развитие, поддържане на най-целесъобразни пропорции в социалния и качествения състав на Партията като цяло" (с. 156).*

Партията непрекъснато отразява структурата и тенденциите на развитието на своята социална база. Това положение дава основание на автора да твърди, че от гледна точка на зависимостта между социалната база и състава на Партията би могло да се посочат три еднопосочни тенденции: а) превръщането на Партията в масова партия на работническата класа; б) разширяването на социалната база на Партията и в) постепенното прерастване на

Digitized by Google

Партията в марксистко-ленински авангард на народа.

Голямо внимание авторът отделя и на друга основна закономерност на партийното развитие — **усъвършенстването на вътрешнопартийните отношения върху основата на демократическия централизъм.** Той всестранно анализира вътрешнопартийните отношения, разглежда ги като органическа част от политическите отношения и ги оценява като най-действен компонент на обществените отношения и източник за развитието на Партията. Той изтъква, че във вътрешнопартийните отношения са преплетени социално-класови интереси и нравствени връзки, но в тяхната основа стоят политическите отношения, при които определящо значение имат отношенията към интересите на работническата класа. В условията на социализма вътрешнопартийните отношения са най-важния и водещ елемент в системата на политическите отношения, което ги превръща в модел и оръдие за закрепване и развитие на социалистическите обществени отношения.

Усъвършенстването на вътрешнопартийните отношения се извършва върху основата на демократическия централизъм, което е закономерност на партийното развитие. Същността на тази закономерност според автора се състои в това, че развитието на вътрешнопартийните отношения е неразривно свързан процес на две самостоятелни, но взаимно допълващи се страни — разгръщане на демокрацията и укрепване на централизираното ръководство.

В книгата се разглежда и друга важна закономерност на развитието на Партията — **укрепването и разширяването на връзките й с масите.** В тази закономерност са вплетени взаимоотношенията между Партията и безпартийните маси. „Същността на разглежданата зависимост — изтъква авторът — *е всестранното сближаване на Партията с масите и обединяването на тяхната енергия за подготовка и провеждане на социалистическата революция и изграждането на социализма и комунизма*" (с. 195—196). Укрепването и разширяването на връзките на Партията с масите е съзнателно регулиран процес, който е основан на познаването и използването на законите и закономерностите на партийното развитие. В тази насока той проследява методите, пътищата и механизмите на проявление на тази закономерност в живота на Партията. Особено внимание авторът отделя на отчитането и съобразяването на Партията с интересите на масите, на повишаването на тяхната социална активност, а също и на осъществяването на нейните връзки с масите чрез партийните, държавните, профсъюзните, младежките и другите обществени организации.

Авторът конкретно разглежда някои основни аспекти **от закона за единството на Партията** (същност, механизми и форми на проявление). Той изтъква, че Партията е единство от части, които функционират в цялото, намират се във взаимодействие с обществената среда и формират връзки помежду си на основата на координацията и субординацията. Отговаряйки на въпроса, какво е това единство, Д. Ананиев посочва, че има два отговора — метафизически и диалектически. Метафизическият отговор е погрешен, защото води до автономизъм, федерализъм, местничество, кръжоковщина, а оттам и до разпадане на единството. Докрай правилен отговор на поставения въпрос дава материалистическата диалектика, която разглежда Партията като диалектическо единство от части, поведението на които се определя от вътрешните й закони. В този случай Партията се представя като сложен политико-обществен организъм, който се характеризира с вътрешно единство, обуславящо начина на съществуване и на дейност на частите. Авторът възприема изцяло формулировката за този закон на съветския учен Ю. В. Дербинов, която гласи, че *„единството като закон на Комунистическата партия изразява общата връзка или най-съществените страни на взаимовръзката на всички компоненти на нейния вътрешен живот, наличието на които е характерна особеност на Партията, отличаваща я от всички други политически обединения на работническата класа и трудещите се"* (с. 202). В книгата се обръща внимание също на обективната основа и на факторите за единството. Разкрива се, че единството се изявява чрез принципа на единството на политическата, организаторската и идеологическата дейност, т. е. чрез единството на функциите на партийното ръководство.

* * *

В третата част на книгата се изследват някои проблеми на партийното ръководство на обществото. Подчертава се, че една от задачите на науката партийно строителство е да изучава проблемите на ръководната дейност на Партията. Тук авторът разглежда съотношението между партийното ръководство и социалното управление, между функциите на партийното ръководство и функциите на държавното и стопанското управление, спецификата на методите на партийно ръководство, взаимоотношенията между партийно ръководство и политическа власт. Още в началото той прави уговорка, че поради съвременното състояние на научното познание в тази област редица от постановките ще се окажат спорни, недостатъчно доказани или в определени отношения неприемливи. Тази уговорка подчертава още повече необходимостта и значимостта от разглеждането на горепосочените проблеми.

При анализа на **съотношението между партийното ръководство и социалното управление** авторът, след като разглежда различните идеи по този въпрос в литературата, счита за най-плодотворна идеята, че ръководството и управлението са близки, но не са тъждествени, а относително самостоятелни и специфични целенасочени човешки дейности, призвани, както се изразява Маркс, да установят хармония между индивидуалните дейности и да из-

Digitized by Google

пълняват общите функции на обществото.

Авторът анализира и доказва, че управлението и ръководството се различават както в генетично отношение, така и по функциите, които изпълняват. Общото и специфичното най-добре се разкрива при съотношението между функциите на партийното ръководство с функциите на държавното и стопанското управление. Той подробно се спира на въпроса за осъществяването на партийното ръководство посредством трите основни функции на Партията; целеполагащата, организаторската и идейновъзпитателната. В подкрепа на своята теза той доказва, че както методите на ръководство, така и методите на управление имат свое съдържание, начин на въздействие и организационни форми на проявление, произтичащи от техните функции.

Интерес представлява и разгледаният от Д. Ананиев **проблем за партийното ръководство и политическата власт.** За Маркс, Енгелс и Ленин въпросът за политическата власт и отношението на Партията към нея бе коренен въпрос на революцията, а отношението пък към властта стана водораздел между революционерите и реформистите, между марксистите ленинци и опортюнистите. Авторът не отъждествява напълно политическата и държавната власт, като посочва, че политическата власт в социалистическото общество се осъществява не само от държавата, но и от всички други недържавни звена на политическата организация на обществото. Той изтъква особеното място и изключителната роля на Партията в системата на политическата власт на социалистическото общество. Подробно се спира той на механизма и формите на осъществяването на партийното ръководство и на държавната власт.

* * *

След анализа на проблемите, разработени от Д. Ананиев, могат да се направят и някои обобщения:

В своята книга авторът сполучливо прилага диалектикоматериалистическата методология за изследване на социалните процеси и явления, в т. ч. и на вътрешнопартийните, което му позволява да разкрие тяхната същност, съдържание и сложните взаимоотношения между тях и техните компоненти.

Твърде убедително той доказва, че строгото и последователно съобразяване на партийната дейност и ръководство с изискванията на обективните закони и закономерности на развитие на Партията е главният фактор, условие и предпоставка за целенасочено въздействие върху вътрешнопартийните процеси, за поддържане на висока боеспособност на партийните органи, организации и членове.

Цялата разработка потвърждава, че теоретическите проблеми на партийното строителство най-непосредствено са свързани с партийната практика, изхождат от нея и я обслужват.

Заслужава внимание и висока оценка фактът, че авторът на книгата сполучливо използва не само създаденото в областта на партийното строителство, но и умело трансформира важни постановки на философията, научния комунизъм, социологията, теорията на управлението и други науки за изследване на проблемите на партийното строителство. Това придава по-голяма широта и дълбочина на неговото изследване.

В книгата основателно се разглежда повишаването на качеството и ефективността на партийната дейност в най-тясна връзка с изискванията на законите и закономерностите на развитие на Партията, с единството между вътрешнопартийния живот и партийното ръководство на обществото. Това обосновава необходимостта проблемите на Партията да се разглеждат в тясна връзка с проблемите на обществото.

Справедливо се отделя значително място на идеологическата борба около вътрешнопартийната и ръководната дейност на Комунистическата партия. Отправя се аргументирана критика на буржоазните, опортюнистическите и ревизионистическите схващания по проблемите на партийното строителство.

Заслуга на автора е, че той поставя по нов начин редица въпроси, които се нуждаят от допълнително изясняване и разработка. Тези въпроси навярно ще привлекат вниманието на философи, социолози, партстроители и други научни работници.

Наред с достойнствата и положителните страни книгата не е лишена и от някои недостатъци. Навярно поради това, че в нея се разглеждат широк кръг от проблеми, не навсякъде изследването е достатъчно задълбочено и убедително (като въпроса за връзките между закономерности, принципи и норми, партийното ръководство в системата на социалното управление). Пресилени са постановките за методологическото значение на знанията по марксистко-ленинска етика, естетика и други за партийното строителство. На отделни места се дават прекалено много цитати (с. 35—37; 41—57), което нарушава характера на самото изследване. Някои положения се нуждаят от по-голямо прецизиране (с. 36, 54, 67, 109, 117, 133, 164, 204). Тези и други някои недостатъци обаче не намаляват научната и приложната стойност на разработката. Определено може да се каже, че книгата на Димитър Ананиев внася редица приносни моменти в науката за Партията и е необходима и полезна за партийните и научните работници, за кадрите в апарата на обществените организации, за партийния актив, за всички, които проявяват интерес и изучават проблемите на партийното строителство.

доц. Георги БЪРДАРОВ
кандидат на философските науки

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

Живко ЖИВКОВ

РЕМСОВИ ГОДИНИ

СПОМЕНИ

В своите мемоари другарят Живко Живков ни връща към атмосферата и политическите борби от 30-те и 40-те години и създава богата картина на дейността на РМС и БОНСС. Читателят се докосва до онова бурно, изпълнено с героизъм време, когато ремсисти бонсисти бяха в челните отряди на битката за победата на комунистическите идеи. В представите му отново оживяват обаятелните образи на Йорданка и Сашо, Лиляна и Малчика. Запознава се с възторга и подема на ремсовото поколение, което гради новия светъл живот след деветосептемврийската победа, окрилено от съветите и непосредствените напътствия на безсмъртния вожд и учител Георги Димитров. Пред мисления взор на читателя с нова сила се разкриват ония трудности и битки, които се водеха след 9 септември за сплотяване и обединяване на българската демократична и народна младеж около ЦК на БКП и правителството на Отечествения фронт, за изграждане на нейния единен съюз, който повежда уверено младостта на страната към съзидателен труд, към светли бъднини.

НАДПРЕВАРАТА ВЪВ ВЪОРЪЖАВАНЕТО И ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА БОРБА

СБОРНИК

Марксистко-ленинската идеология и буржоазната идеология са в историческа схватка по въпроса за надпреварата във въоръжаването, от изхода на която зависи в много отношения обликът на бъдещия свят. В края на 70-те години поддържаната от международния империализъм и преди всичко от американските му представители надпревара във въоръжаването достигна до критичен кръстопът. Тя се превърна в най-важния проблем за разрешаване от човечеството. Страните на реалния социализъм начело със Съветския съюз се борят неуморно и последователно за поемане на единствено разумния път — спиране надпреварата във въоръжаването, на преход към разоръжаване, за мир. Марксистите ленинци разкриват с научни методи истинските причини за съвременната въоръжена надпревара — политиката и идеологията на монополизма, империализма и хегемонизма. С прилагания колективен труд авторите му искат да потвърдят чрез най-актуални данни и нови теоретични обобщения, че единствената разумна алтернатива за човечеството е прекратяването на надпреварата във въоръжаването и преходът към всеобщо разоръжаване.

ПРОФИЗДАТ

КОМУНИСТИТЕ И ПРОФСЪЮЗИТЕ

В книгата се разглеждат основните въпроси, спецификата на взаимоотношенията между комунистическите партии и профсъюзите от социалистическите, развитите капиталистически и развиващите се страни, принципите, формите и методите на борбата на комунистическите партии за разширяване и задълбочаване на влиянието в професионалните съюзи. Показани са новите моменти в международното работническо и профсъюзно движение, които се появиха в последните години и разшириха възможността за по-ефективна дейност на комунистическите партии за сплотяване на работническата класа и нейните организации в борбата за мир, демокрация, национална независимост и социален прогрес.

ПРОФСЪЮЗИТЕ В ПОЛИТИЧЕСКАТА СИСТЕМА НА РАЗВИТИЯ СОЦИАЛИЗЪМ

Е. А. Иванов

В монографията (в превод от руски език) се прави социологически анализ на професионалните съюзи, разглеждат се тяхното фактическо и правно положение в политическата система на социализма, взаимоотношенията им с Партията и държавата, функциите, формите и методите им на работа. Авторът проследява основните насоки на развитието и дейността на съветските профсъюзи, особено в условията на развитото социалистическо общество. В книгата се критикуват съвременните буржоазни и ревизионистични възгледи за положението на профсъюзите при социализма.

ЧЕЛЕН СЪВЕТСКИ ОПИТ ЗА ПОВИШАВАНЕ ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТТА НА ТРУДА

Васил Кунчев, Иван Диков, Софрони Илиев

Авторите разглеждат челния съветски опит за повишаване производителността на труда. Особено внимание те обръщат на комплексното изследване на организационните и методологическите аспекти на опита на московския завод „Динамо" за разработване на лични и колективни творчески планове за повишаване производителността на труда и на възможностите за широкото му разпространение в нашата страна.

Digitized by Google

НОВИ СЪВЕТСКИ КНИГИ

ЕДИНСТВО РАБОЧЕГО КЛАССА И ИДЕОЛОГИЧЕСКАЯ БОРЬБА. Политиздат, М., 1979.

Книгата осветлява някои проблеми на марксистко-ленинската теория, на международното работническо и комунистическо движение, които са предмет на остра идеологическа борба. Разобличават се опитите на буржоазните фалшификации във връзка с мястото и ролята на работническата класа в съвременното общество, със значението на пролетарския интернационализъм за единството на работническата класа и всички революционни сили.

ПРОБЛЕМЫ МАТЕРИАЛИСТИЧЕСКОЙ ДИАЛЕКТИКИ КАК ТЕОРИИ ПОЗНАНИЯ - Очерки теории и истории. Изд. „Наука", М., 1979.

В труда се разглеждат възлови въпроси от теорията на материалистическата диалектика, свързани с развитието на съвременните естествени и социално-исторически науки.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК (по материалам Всесоюзной конференции „Актуальные проблемы методологии общественных наук".), Изд. „Наука", М., 1979.

Изданието се посвещава на най-важните проблеми на съвременната наука, произтичащи от решенията на XXV конгрес на КПСС: методологическата функция на марксистко-ленинската философия по отношение на всички обществени науки, методологически проблеми на политическата икономия, научния комунизъм, на държавата и правото, на всеобщата история, на археологията, на военната история. Централно място в книгата заемат въпросите на методологията на изследванията на развитото социалистическо общество, неговата икономика, култура, политическа организация.

КРИТИКА ФАЛЬСИФИКАТОРОВ ИСТОРИИ И ТЕОРИИ МАРКСИСТКО-ЛЕНИНСКОЙ ФИЛОСОФИИ (Учеб. пособие), Под ред. А. Д. Косичева, Высш. школа, М., 1979.

Авторите анализират различните опити да се критикува ленинският етап на марксистко-ленинската философия, проследяват преустрояването на антимарксизма във връзка с характера на съвременната епоха, разкриват начините да се фалшифицира марксическата философия от съвременната опортюнистическа и ревизионистична литература.

Стрельников, Б. Г., ТЫСЯЧА МИЛЬ В ПОИСКАХ ДУШИ, Изд. „Правда", М., 1979.

Съветският очеркист международник Б. Г. Стрелников споделя своите впечатления от съвременния живот в Съединените американски щати. Като дългогодишен кореспондент на вестник „Правда" той е бил свидетел на редица сложни социални процеси и трагични събития, разтърсващи обществото на тази империалистическа страна.

Киреевский, И. В., КРИТИКА И ЭСТЕТИКА — История эстетики в памятниках и документах. Редкол.: М. Ф. Овсянников и др., Изд. „Искусство", М., 1979.

Овсянников, М. Ф., ИСКУССТВО И КАПИТАЛИЗМ, Изд. „Искусство", М., 1979.

20700

Цена 0,35 лв.

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

Partien Zhivot

ПАРТИЕН ЖИВОТ

MAIN/UC-B

LIBRARY
MAY 23 1980
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

4 СОФИЯ, МАРТ 1980 ГОДИНА

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

№ 4 МАРТ 1980 година XXVII

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — С мащабите на времето 3

ЛЕНИНИЗМЪТ — ЗНАМЕ НА ЕПОХАТА

В. Иванов — Ленин за пътищата на строителството на социализма и комунизма 9

* * *

Л. Петров — Самостоятелност и интернационализъм 18

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ И ОПИТ

Партийният комитет

Б. Алексиев — Непосредствено ръководство и помощ 24
* — На вниманието на общинските комитети 30

Ръководно политическо ядро и първообраз

* — Временната партийна група 33
П. Найденов — На предна позиция 36

Замяната — преглед на бойния строй

Н. Петров — Равносметка с положителен знак 38

Комунистът — нравствен образец

Д. Кралев — Другарската взаимопомощ 41

На актуални теми

П. Русев — Качествените критерии 46

Кореспондентите ни пишат:

С. Георгиев — Социалната активност 49
Д. Георгиев — Обнадеждаващо начало 50

Digitized by Google

ПРЕПИСКА С ЧИТАТЕЛИТЕ

К. Калев, Д. Димов — Не се ли дублират? Първите стъпки на комисиите за партиен контрол 51
* — Комисиите за контрол в практиката на КПСС 52

В КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННИТЕ КОМИСИИ

Д. Дамчев — Важна политическа задача 57

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

* — Механизъм за творчество и усъвършенстване 61
К. Рамчев, И. Мичев — Взаимоотношенията в колектива . . . 69
* — Похвално! 76

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Е. Младенов — Преустройство на идеологическата дейност на първичните партийни организации 77
В. Кунчев — Духовната култура на социалистическото общество и идеологическата борба 83

ГЕРОИЧНА ЛЕТОПИС

С. Стоименов — Живот—горене 89

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

Л. Канева — По общия път към социален прогрес 91

КРИТИКА И КНИГОПИС

М. Ягодов — „И писна сова в мрачината“ 95

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Г. Бърдаров, А. Веселинов, К. Иванов, Н. Иванов** (зам.-главен редактор), **М. Илиева, Д. Петков** (зам.-главен редактор), **К. Петров, П. Радев, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 6,30 лева Отделна книжка 0,35 лева
Пор. 2353. Тираж 53 130 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 12. III. 1980 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Digitized by Google

С МАЩАБИТЕ НА ВРЕМЕТО

ПОВЕЛЯТА Е: ДА СЪЗДАДЕМ ТАКАВА СИСТЕМА НА ВЪЗПИТАНИЕ НА КЛАСАТА, НА ЦЕЛИЯ НАРОД, ЧЕ ИКОНОМИЧЕСКИЯТ ПОДХОД ДА ЗАВЛАДЕЕ МИСЪЛТА, ДА СТАНЕ ЦЕЛ И ДЕЛО НА МИЛИОНИТЕ, ДА СЕ ПРЕВЪРНЕ В ТЕХЕН НАЧИН НА ТРУД И ЖИВОТ; ДА ОСИГУРИМ НАВСЯКЪДЕ ТАКАВА СИСТЕМА НА РАБОТА И РЪКОВОДСТВО, КОЯТО ДА ИЗХОЖДА ОТ ИЗИСКВАНИЯТА НА НОВИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОДХОД, НА НОВИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ МЕХАНИЗЪМ. ЕТО КАКВА Е СЕГА ГЛАВНАТА ПОЛИТИЧЕСКА, ИКОНОМИЧЕСКА И ИДЕОЛОГИЧЕСКА ЗАДАЧА!

Тодор ЖИВКОВ

ДЕЙНОСТТА НА ПАРТИЯТА се гради върху задълбоченото опознаване и изучаване потребностите на развитието. И то на материалните и духовните потребности в тяхното единство. Именно от тази марксистко-ленинска позиция първият ръководител на Партията и държавата др. Тодор Живков в своите забележителни доклади пред Националното съвещание на 31 октомври м. г. и пред заседанието на Националния съвет на Отечествения фронт начерта разгърната програма за социално-икономическо развитие на страната ни не само през 1980 и 1981 година, но и за един продължителен период напред. Обоснова обективната потребност от последователното пълно прилагане на икономическия подход и новия икономически механизъм.

Няма съмнение, че този подход е пример за творчество в работата, за новаторство, умело научно прогнозиране. Че като метод на ръководство той трябва да заеме централно място в стила на партийните комитети и организации, на всички дейци в различните сфери на обществения живот.

Сега партийните комитети и организации, всички кадри задълбочено изучават тези програмни изисквания. Изясняват си в специфичните условия за всяко звено, стопанска организация, институт, министерство какво да бъде тяхното конкретно приложение.

Главното, решаващото сега е буквално на всеки един да са ясни задачите за по-нататъшното ефективно развитие на стопанската дейност в комбината, предприятието, звеното, където работи. Да се познават пътищата, средствата и методите за тяхното изпълнение. Ето защо по-целенасочена, постоянна трябва да бъде дейността по разясняването и прилагането на икономическия подход и новия икономически механизъм. Макар и кратък, придобитият опит в това отношение вече дава право да се преценяват и резултатите от извършеното. А това, естествено, е и преценка за дейността на партийните комитети и организации, на техните пратеници на стопанския фронт. Преустройват ли се те и в мисленето, и в делата си. Сега, когато нещата са в пълен ход, тече и третият месец от последната година на седмата петилетка, използват ли се новите неизмеримо по-големи възможности

Digitized by Google

за повишаване ефективността и качеството на общественото производство. Безспорно отраден факт е, че навсякъде, където към прилагането на икономическия подход и новия икономически механизъм се пристъпва с компетентност, политически зряло, успехите чувствително нарастват. Трудовите колективи още по-вдъхновено настъпват към финала на седмата петилетка, готвят се уверено да навлязат в осмото петилетие. Но за постигането на тази цел от изключителна важност е своевременно да се откриват допусканите слабости, да се води системна борба за тяхното отстраняване. Има кадри, които считат, че практическото внедряване на икономическия подход и новия икономически механизъм ще протича автоматично независимо от тях. И пропускат златно време. Не си дават сметка, че сега, в новите условия, с мудността или бездействието си вредят на интересите на трудовите колективи, които ръководят. Забавят обективно възможните нови темпове в тяхното социално-икономическо развитие.

ПОВЕЛЯТА НА ДЕНЯ е да се икономисва във всичко и навсякъде — в предприятието и на строителната площадка, в учреждението, в бита. Да се проявява непримиримост към безстопанствеността и разточителството. Дълг на всеки труженик, на всеки колектив е материалните и финансовите ресурси да се разходват с разчет за максимален ефект. Нито ден да не бездействува наличната техника. Никой да не живее на гърба на своите другари.

Гордиевият възел на всичко това днес е в насрещното планиране. И преди трудовите колективи си изработваха насрещни планове. Но сега в тяхното съставяне, в борбата за изпълнението им има качествено ново съдържание. И който това не разбере — все едно ще боксува в стар коловоз.

Главен момент, основа, съдържание на новата технология на планиране и новия икономически механизъм е демократичното начало, активното включване на целите трудови колективи, на всеки техен труженик в непрекъснатия процес на разкриване на резервите.

Пътищата? От изключителна важност е да се разбере, че със съставянето на плана в условията на икономическия подход се премахват административно-бюрократичните методи при формирането на целите и организацията на тяхното изпълнение. Ръководно начало за правилното разбиране и утвърждаване на този процес е, че сега насрещният план е единственият, най-реален, отговарящ на интересите на целия трудов колектив. Стопанските организации и трудовите колективи на основата на утвърдените в плана държавни задачи, на основата на постояннорастящите, прогресивно изменящи се условия — интелектуални, материални, професионални, социални, културни... — сами съставят плана си по всички качествени показатели. Разработват самостоятелно всички негови раздели. Това им дава възможност да разгърнат напълно творчеството и инициативата буквално на всеки един от колектива.

Безспорен е фактът, че в условията на икономическия подход усъвършенстуването на социалистическия демкоратизъм става върху качествено нова основа. Никой не може да отнеме правата на колективите сами да решават стопанските си въпроси. Налице са условията за създаване политическа нагласа и пълна мобилизираност на всяко работно място, във всеки цех, участък, обект, в конструкторските бюра и научните институти ежедневно да кипи неуморен труд и борба за рационализиране на производствените операции, на всяка дейност, за усъвършенствуване на взаимодействието на базата на постояннорастящата отговорност.

Всичко това не ще се постигне без правилно политическо ръководство. Без непрестанни грижи на партийните комитети и организа-

Digitized by Google

нии всеки един от субектите на управление — стопанско ръководство, профсъюзна и комсомолска организация, научно-техническо дружество... — да действува със своите специфични форми, средства, методи за умножаване на ефекта.

Критериите? Националната партийна конференция определи обективни критерии, изискващи комплексно решаване на проблемите на организацията на живия труд, на свързаните с нея по-добро използване суровините, материалите и на основните фондове. А те са: увеличаване производителността на труда с 5 на сто, намаляване материалните разходи с 10 на сто и 10 на сто по-добро използване на основните фондове над предвиденото.

Това не са само ориентири за стабилен икономически възход. Не. Те са отражение преди всичко на грижата на Партията към човека, към твореца на блага, за все по-пълното задоволяване на постоянно-растящите ни потребности. И тъкмо затова неотменно е изискването сега да се проникне дълбоко в богатата социалистическа природа на насрещния план, да се използват всички възможности, които той разкрива пред трудовите колективи.

НО ГОЛЕМИЯТ ВЪПРОС сега е под ръководството на партийните комитети и организации да преустроят своята дейност и онези отделни ръководители, които творчески не възприеха насрещните планове като нова реалност в живота на трудовите колективи. Факт е например, че при тяхното съставяне за 1980 г. те останаха в плен на стария кабинетен подход. Не се възползваха от огромния потенциал на всеки негов труженик. Не се разгърна пълноценно самоинициативата на трудещите се. По същество не се предприеха ефикасни мерки за преодоляване на административно-бюрократичните методи при решаването на този действително важен проблем. На основата на определените само няколко задължителни за стопанската организация показателя да се осъществи съставянето на плана от долу на горе.

От това произтича изключително важната задача за партийните комитети и организации — със силата на високопринципиалната партийна взискателност, на критиката и самокритиката, партийния контрол и помощ да водят безкомпромисна борба против едностранчивостта в работата, против стесняването на икономическия подход, докосването само до отделни негови страни и моменти. Да се полагат постоянни грижи за издигане политическата съзнателност у творците на блага. Буквално всеки от тях да разбере, че решаващо значение за постоянно нарастване на успехите е последователното прилагане на стопанската сметка, преминаването на пълна самоиздръжка на всяка стопанска организация, на всяка единица.

В осъществяването на тази обективна икономическа необходимост има вече придобит значително ценен опит. Но това е само едно добро начало. За да се утвърждава по-бързо този процес, да обхване цялото народно стопанство, всяка една дейност, сега от изключителна важност е да се видят допусканите недостатъци. А най-същественият от тях е разминаването с комплексността. В отделни взаимносвързани звена и единици дейността им не се организира на пълна стопанска сметка. Къса се веригата всеки изразходван лев да се възвръща ефективно. В редица комбинати, заводи на самоиздръжка се привеждат производствените участъци, цеховете, бригадите, а осигуряващите дейността им звена, като инструментален цех, бюро за техническо развитие и др., си остават, така да се каже, на свободен режим на работа. Не се търси конкретно измерение, не се отчита рентабилността от тяхната дейност. Затова и в тях властвуват старата организация и отчет на работа. Едни техни членове работят творчески, напрегнато,

Digitized by Google

а други стоят настрана. Не се измерва приносът им в постигнатата реална икономически ефективност, заплаща им се „на калпак".

Задачата сега е незабавно да се премахне това бюрократично попечителство, да се създаде възможност всеки колектив, всеки трудещ се да организира най-производително дейността си и като осигурява по-висок краен икономически резултат, да си осигурява условия за непрестанен ръст на работната заплата. Ръководството на тяхната дейност да се осигурява главно с икономически средства, с икономически въздействия, стимули и убеждения. Ето защо партийните комитети и организации, за да изпълнят своето призвание на политически щабове на трудовите колективи, е необходимо да оказват всестранно въздействие за утвърждаване — и от министерствата, централните ведомства, комбинатите, навред — принципа на икономическата заинтересованост и икономическата отговорност. Бързо да се преодолеят случаите, в които някои стопански дейци говорят за икономически подход, приемат новия икономически механизъм, а си действуват по старому.

Все още се срещат ръководители в някои министерства, комбинати, обединения, които предпочитат администрирането. Не си дават сметка, че това в новите условия ограничава творчеството и инициативата на трудовите колективи, понижава отговорността на техните подчинени. Затова повелята е за качествени изменения в техните методи и стил на работа — да се спазват и утвърждават новите принципи, предоставящи на стопанските организации и поделенията им необходимите права творчески и конкретно да прилагат изискванията на новия икономически механизъм. Тъкмо затова е необходимо да се воюва безкомпромисно против рутинерството и традиционализма, срещу бюрократизма и отживяло времето си администриране. Да се постига висока мобилизираност на ръководните кадри за висококомпетентна практическа и методическа помощ.

В КОИ НАПРАВЛЕНИЯ още е наложително да върви мобилизирането на усилията?

Една от изключително важните задачи сега е да се постига не с проценти повишаване на резултатите от труда, а умножаването им с по няколко пъти — една реална задача за следващата петилетка и до 1990 г. Това ще рече да се премине към действително, повсеместно внедряване на съвременните постижения на научно-техническия прогрес, да се използва най-нова техника, високопроизводителни технологии, да се рационализира организацията и управлението на производството. Хубав пример в това отношение е опитът на Завода за електроннопреобразувателни елементи — София. Именно чрез постоянното, динамичното обновяване, реконструиране, модернизиране на производствените мощности, чрез непрекъснато усъвършенствуване социалистическата организация на труда тук постиганите високи резултати стават действителен образец.

Не ще и съмнение, че вече чрез използването на икономическите стимули и принуда постоянно ще расте заинтересоваността у всички трудови колективи за ускоряване използването на върховите постижения на научно-техническата революция в производството. И колко неоправдано е поради мудност, недостатъчна инициативност, находчивост, творчески риск в работата на някои кадри реализирането на тази обективна възможност да се забавя. Да, сега от гледна точка на интересите на колективите е недопустимо да не се използва пълноценно най-мощният резерв за висока икономическа ефективност, за повишаване не с проценти, а неколкократно обществената производителност на труда.

Наложително е в инженерните проекти на всички предприятия

Digitized by Google

да се заложат нови технически решения, да се осъществява бързо внедряване на най-новите научно-технически постижения, да се прилагат съвременни технологии и използват нови материали, суровини, енергия и ресурси. „Ето това сега трябва да стои в центъра на вниманието на всички партийни организации и трудови колективи, на всеки научен институт, на всеки стопански ръководител и труженик. Широко поле за изява в това отношение имат научно-техническите съюзи и техните дружества" — се казва в Писмото на Централния комитет на БКП.

Безспорно неотменен дълг на партийните комитети и организации сега е така да построяват своето ръководство, възпитание и контрол, че да осигуряват условия и атмосфера за „чупенето на психическите бариери", за навременно решаване на този проблем. Напълно да се осъществи актуализираната национална програма за развитието на науката и техническия прогрес, както и програмите за електронизация, автоматизация, роботизация. На тяхна основа да се усъвършенстват ешелонната, отрасловата и вътрешноотрасловата структура на народното стопанство. Да се създадат условия за производството на изделия, равняващи се на произвежданите най-добри образци в света. Това ще рече — постоянно издигане техническото и технологичното равнище на производството, внедряването на средства за автоматизация, на микроелектрониката, промишлената роботика. Разширяване на химизацията, биологизацията, по-значително и своевременно обновяване на машиностроителното, електронното производство и електротехниката...

Ето това сега поставя пред партийните комитети и организации по новому проблема за работата с научно-техническите и стопанските кадри. Изисква съответен подход към цялостната дейност с тях при оценката на стила и методите им. Като създават условия за издигане на техния авторитет, обграждат ги с грижи и доверие за най-пълна изява на техните способности, в същото време недопустими да бъдат либерализмът и опрощаването на грешките им, на недостатъците в подхода. Своевременно да се преценява кога поради бездействие, липса на новаторство, бягство от творчески риск те изостават. Ако задълбочено не са овладели икономическия подход, най-пълно не са опознали изискванията на новия икономически механизъм, естествено, не ще решават в съответствие с новите изисквания проблемите на производството, на организацията, на управлението. Не ще сплотяват и вдъхновяват трудовите колективи. Напротив, като накърняват техните интереси, ще ги демобилизират.

В ЕТАПА НА ИЗГРАЖДАНЕ на развито социалистическо общество у нас настъпват дълбоки изменения в характера на труда, в отношението към него. И съвсем естествено повишава се ролята на трудовия колектив. Ето защо борбата за последователно и пълно прилагане сега на икономическия подход и новия икономически механизъм е борба и за изграждане на още по-здрави, дееспособни трудови колективи. За непрекъснато обогатяване на живота в тях, за формиране на нова социалистическа съзнателност и дисциплина.

Пътят за постигането на тези цели бе ясно посочен от XI конгрес и Националната партийна конференция. Решаващото условие за това е непрекъснато да се усъвършенствува социалистическата организация на труда и плановото ръководство на всяка една дейност, като се изпълва с все по-богато съдържание крилатият девиз на Партията — „Всичко в името на човека, всичко за благото на човека". А това днес ще рече: буквално на всеки един да се осигурят условия за най-пълно изявяване на способностите, на творческите му сили, енергия и дарования. Във всеки час, ден, месец да намира отражение не-

Digitized by Google

говият реален принос в умножаването на националните блага. Това е пътят за най-голямо удовлетворение от труда, за ликвидиране на всякакво бездействие, да се изкоренят проявите на безстопанствено отношение към машините, суровините, материалите, енергията. Всеки горд, целеустремен, отговорен да заеме своето място като активен субект на управление. И в тези условия социалистическият принцип на разпределение „от всекиго според способностите — всекиму според труда" да намери своето най-справедливо решение.

Да се обогатява животът в трудовите колективи. Да стават те все по-здрави и дееспособни! Повеля — неотменна! Цел — ясна! Сърцевина на този процес сега е задълбоченото изучаване, анализиране, обобщаване опита на първенците. Обграждането им с голямо доверие, с високо признание. И повсеместно разпространяване на техния опит.

А наставничеството! Това движение, в което се включват в едно всеотдайността, другарството, високото професионално майсторство с дръзновението, готовността всеки един да бъде изявен строител на развитото социалистическо общество у нас. Нима ще се намери някой да каже, че този висок морал, кристално чиста нравственост са непринадлежни на икономическия подход и новия икономически механизъм. Така само политически незрял човек може да помисли. Но всеки друг ще прегърне това богатство на социалистическите производствени отношения, тези добродетели и с тях много по-добре ще формира атмосфера на другарство и взаимопомощ в колектива, на отговорност и стремеж всяка минута, всеки къс метал и грам суровина, всяка машина да се използват така, както повелява новият подход, новите принципи на стопанисване.

Огромна е ролята, която в новите условия има да играе социалистическото съревнование. Неизмеримо по-големи са възможностите то непрекъснато да се усъвършенствува, обогатява, да се превръща в най-действен метод на социалистическо стопанисване.

Стане ли дума за стопанската сметка, мисълта е неизменно и за бригадната организация на труда. За новите измерения на човешката мобилизираност, другарската помощ и взаимодействие, колективността и личната отговорност.

Ето само частица от неизмеримото богатство на социалистическата организация на производството. Това са все ярки ориентири — повеля за преустройство сега и на дейността на профсъюзите, на Комсомола, на всички субекти на управление.

НА ТОКУ-ЩО ОТМИНАЛИТЕ годишни отчетно-изборни събрания на първичните партийни организации комунистите направиха задълбочен анализ на постояннорастящите успехи в живота на трудовите колективи, на борбата за изпълнение на социално-икономическите им планове. Същевременно прямо, по комунистически обсъдиха и нерешените проблеми. В своите решения те записаха конкретно какво, докога, как трябва да се измени, да се усъвършенствува.

Сега няма съмнение главен барометър за това, дали тези решения ще се превърнат в дела, е как по-нататък да се обогатява, усъвършенствува животът на политическите щабове на трудовите колективи — първичните партийни организации. Комунистите, като дават личен пример за висока социалистическа съзнателност в труда, ще се явят ли в същото време борци против застоя, самодоволството и примиренчеството, против инертността и шаблона. Със своите мисли и действия ще воюват ли навсякъде и във всичко да се изпълняват новите цели, критерии и изисквания.

Digitized by Google

ЛЕНИН ЗА ПЪТИЩАТА НА СТРОИТЕЛСТВОТО НА СОЦИАЛИЗМА И КОМУНИЗМА

проф. ВЪЛО ИВАНОВ

Ленин обоснова необходимостта от многообразие на формите и средствата за победата на социалистическата революция, за пътищата, темповете и методите за изграждането на новия обществен строй. „Венец на теоретическото творчество на Ленин — се казва в постановлението на ЦК на КПСС по случай 110-та годишнина от неговото рождение — е създадената от него наука за пътищата на строителството на социализма и комунизма."

Въпросът за построяването на социализма, ако си послужим с народната мъдрост, не е лека, проста работа — „бодни пръчка, пий вино". Той е и труден, сложен и продължителен, определя се не само от вътрешните условия на всяка страна поотделно, които са толкова разнообразни, специфични, колкото са страните в света, но и от отношенията, които се слагат в даден район на света и в света като цяло с всичката им противоречивост и класова обусловеност, съотношение на сили и променливост.

В своето учение, в теоретичната и практическата подготовка за строителството на социализма В. И. Ленин се ръководи от принципната постановка на Маркс и Енгелс, че след извършването на победоносната социалистическа революция в изграждането на комунистическата обществено-икономическа формация има: преходен период; първа, низша фаза на комунизма — социализма, при която действува принципът „от всекиго според способностите, всекиму според труда"; и втора, висша фаза — комунизъм, в която важи принципът — „от всекиго според способностите, всекиму според потребностите". На свой ред и двете фази в развитието си имат етапи. Така на първата фаза — социализма, са присъщи два етапа — социализмът, при който се формират и господствуват социалистическите производствени отношения и развито социалистическо общество, зрял социализъм, който се характеризира с по-висока степен на развитие, зрелост, богатство по съдържание във всички области, и в който още по-ярко се проявяват предимствата на социализма пред капитализма.

В характеристиката на комунизма като втора фаза на комунистическата формация В. И. Ленин също доразвива редица положения и по-специално въпроса за двата етапа — материално-техническата база на комунизма и истинския комунизъм, който дава пълен простор за развитие на производителните сили и производствените отношения и за пълния разцвет на способностите, таланта на личността, на колектива, на обществото като цяло.

Строителството на социализма има икономическа, социално-политическа и идейно-културна страна. Първенствуваща роля се пада на

Digitized by Google

политиката, която се разработва, определя от Комунистическата партия. И тук е огромната заслуга на В. И. Ленин за създаването на Партията като политически авангард на работническата класа, партия от нов тип, способна да организира и да доведе до пълна победа работническата класа. Това бе Партията на болшевиките — въплъщение на единството между научната теория и революционната практика, могъщ революционен лост, с помощта на който да се преобрази Русия. Създаването на такава партия беше събитие със световно значение, поставило началото на нов етап в руското и международното работническо движение.

Под ръководството на тази партия и на Ленин беше подготвена и победи Великата октомврийска социалистическа революция, беше построено социалистическото общество в Съветския съюз.

След Великата октомврийска социалистическа революция при условията на непознати по своите размери и острота гражданска война и империалистическа интервенция на четиринадесет най-силни военно и икономически капиталистически страни В. И. Ленин разработи въпросите за защитата на социалистическото общество като най-важна предпоставка за строителството на социализма.

Периодът 1917—1926 г., който условно можем да наречем период на прехода от капитализма към социализма, има в своето съдържание заедно със защитата на социалистическото отечество и държавния суверенитет и така наречения военен комунизъм, а после нова икономическа политика (НЕП) и възстановяване на разрушеното от империалистическата и гражданската война, от империалистическата интервенция пословично в своята изостаналост народно стопанство. В този период съветската страна пристъпи към осъществяване на мерки за подготовката за строителството на социализма. В. И. Ленин обогати постановката на Карл Маркс, че на преходния период от капитализма към социализма в политическата област съответствува **диктатурата на пролетариата.** Като изяснява учението за диктатурата на пролетариата, Ленин посочва, че тя не е само насилие и главно насилие по отношение на свалените от власт експлоататорски класи, а главното в нея е премахването, ликвидирането на класите чрез построяването на социализма. Възлово място в ленинизма заема пролетарският и социалистическият интернационализъм като обективна обществена потребност, като най-важен принцип и мощно оръжие на комунистическото и работническото движение. Ленин доказа, че построяването на социализма е задача не само национална, но и интернационална; че изградено, социалистическото общество ще бъде пример и притегателна сила за трудещите се във всички страни в света.

Ленин в редица свои произведения обоснова въпроса за възможността за построяване на социализма в една отделна страна, каквато е Русия. Разработи и редица конкретни въпроси: за национализацията на банките, на едрата промишленост, на земята, на транспорта, на външната търговия и др. Това са решаващи мерки, стъпки за ликвидиране на експлоататорските класи в лицето на най-едрите представители на капитала. В резултат на национализацията, която беше главният път за създаване на държавен сектор и последователно обобществяване на производството, относителният дял на социалистическата икономика вече през 1924 г. е следният: производствените основни фондове съставляват 35 на сто, националният доход — 35 на сто, на промишленото производство — 76 на сто, а на търговията на едро — 47 на сто.

Но Ленин считаше, че за да се построи социализмът, национализацията, която е първа и безусловно необходима мярка, е само начало. Налага се бързо да се развиват производителните сили, да се въведе плановост, работническо-селски контрол, решително да се подобрява

Digitized by Google

организацията на производството, да се повишава производителността на труда. Електрификацията на страната той считаше за проблем номер едно. По негова инициатива и при личното му участие бе разработен и приет план ГОЭЛРО[1], който той нарече втора програма на Партията. „Комунизмът — това е съветска власт плюс електрификация на цялата страна... Само тогава, когато страната бъде електрифицирана, когато промишлеността, селското стопанство и транспортът бъдат поставени върху техническата база на съвременната тежка промишленост, само тогава ние ще победим окончателно.“[2]

Планът ГОЭЛРО бе пресметнат за 10—15 години и общият обем на промишленото производство трябваше да се увеличи 13—14 пъти в сравнение с 1920 г. Строго погледнато, днес тези показатели изглеждат скромни. Но за времето си това бе дръзновение и предизвикателство към капиталистическия свят, неизпълнима мечта. Това даде основание на английския писател Херберт Уелс, който в края на 1920 г. посети Ленин, в книгата си „Русия в мъгла“ да го нарече „изумителен човек“, а неговия план за електрификация на Русия да характеризира като „електрическа утопия“ от най-фантастичните романи. „... В каквото и вълшебно огледало да се вглеждах — пише Уелс, — аз не можех да видя тая Русия на бъдещето, но невисокият човек в Кремъл притежава такъв дар. Той вижда как на мястото на разрушените железници се появяват нови, електрифицирани, той вижда как новите шосейни пътища прорязват цялата страна, как се издига обновената и щастлива, индустриализирана комунистическа държава.“

Поставените задачи в този първи единен държавен перспективен план бяха успешно изпълнени по добив на електроенергия, на въглища и нефт, а по някои показатели преизпълнени още в годините на първата петилетка (1929—1932). А до началото на първата петилетка бяха възстановени и построени повече от 2200 големи промишлени заводи и предприятия.

Постановките на В. И. Ленин за строителството на социализма, за неговите етапи и перспективи са научнообосновани, пропити от завладяващ оптимизъм, вяра в силите на работническата класа. Заедно с това В. И. Ленин с непозната и присъща само нему — гения, откровеност говори за неизбежните грешки, слабости и недостатъци, които съпътстват великите дела. Той казваше, че от това, че пролетариатът ще дойде на власт, няма да стане светец. В своя доклад пред Четвъртия конгрес на Комунистическия интернационал „Пет години руска революция и перспективите на световната революция“, 13 ноември 1922 г., той казва: „... Ако нашите противници ни правят упрек и казват, че видите ли, Ленин сам признава, че болшевиките са извършили глупост, аз искам да отговоря на това: да, но знаете ли, нашите глупости са все пак от съвсем друг род в сравнение с вашите. Ние едва сме започнали да се учим, но се учим така систематично и сме уверени, че ще постигнем добри резултати. Но ако нашите противници, т. е. капиталистите и героите на II интернационал, подчертават извършените от нас глупости, аз ще си позволя да приведа тук за сравнение думите на един знаменит руски писател, които ще поизменя, тогава те ще добият следния вид: ако болшевиките вършат глупости, болшевикът казва: „Две по две е пет“, а ако неговите противници, т. е. капиталистите и героите от II Интернационал, вършат глупости, у тях излиза: „Две по две е стеаринова свещ“... Мисля, че не ще бъде преувеличение, ако повторя, че нашите глупости са още нищо в сравнение с онези глупости, които вършат съвместно капитали-

[1] Държавен план за електрификация на Русия.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 42, с. 237.

Digitized by Google

стическите държави, капиталистическият свят и II Интернационал."[1]

Ленин разкри и обоснова закономерностите на строителството на социализма и тяхното прилагане не поотделно, а в единство, едновременност и относителна последователност в икономическата, политическата и културната област. Главно условие и основа за построяване на социализма той считаше индустриализацията на страната и особено изграждането на тежка промишленост. Второ голямо, с най-важно значение дело според него беше социалистическото преустройство на селското стопанство. И тук той е велик продължител на Маркс и Енгелс, развви и конкретизира тяхната идея, като използва народната инициатива и творчество. В основата на политиката на КПСС и Съветското правителство легна Лениновият кооперативен план. В социалистическото преустройство на селското стопанство влизаха широк кръг проблеми — не само организиране на колхози и совхози, борба с кулачеството, привличане на средния селянин, но и насищане едрото социалистическо селско стопанство с техника (трактори, комбайни и мощни машини), което означаваше създаване на индустрия за селскостопанско машиностроене; внедряване в селското стопанство на химията (наторяване и др.), мелиорацията, агрономическата наука и т. н. На тази основа приема ново съдържание идеята за работническо-селския съюз като сърцевина на диктатурата на пролетариата в изграждането на социализма, за сближаването и изменението на самите класи на работниците и селяните.

Ленин винаги предупреждава, че докато първата социалистическа страна остава единствена, се намира в капиталистическо обкръжение, нейната сигурност, суверенитет ще бъдат под постоянна заплаха от империалистите. Класовата борба се пренася на международната арена. Претърпели поражение в империалистическата интервенция, те ще се подготвят за нова агресия, за ново нападение, с цел да съборят съветския обществен държавен строй, да възстановят капитализма. Оттук необходимостта Комунистическата партия и Съветското правителство да укрепват непрестанно отбранителната способност на Съветската родина, да каляват съветските въоръжени сили, да развиват военната промишленост, да подготвят кадри, да разгърнат възможностите на съветската наука и изкуство.

Едновременно с преобразованията в икономиката и нейното развитие В. И. Ленин считаше, че трябва да се извършва и социалистическата културна революция, чието основно съдържание бе да се преодолее буржоазно-капиталистическата идеология, национализмът и националната вражда и да се направи социалистическата идеология господствуваща. Осъществяването на тази задача започна с ограмотяването — въведе се всеобщо, задължително и безплатно образование, създадоха се широка мрежа от основни и средни училища, техникуми и професионални училища; висши учебни заведения, институти, академии и филиали в различните републики. За около 10 години бе ликвидирана неграмотността, подготвиха се ускорено кадри за нуждите на всички сектори в икономиката, управлението, културата, здравеопазването. Израсна от средата на работническата класа и селяните нова по произход, обучение и възпитание — социалистическа интелигенция.

В конкретните условия на Съветския съюз се наложи решаването и на друг, извънредно сложен въпрос — националният. Съветската власт получи тежко наследство — повече от 100 нации и национални общности, които при условията на царско-помещическия и капиталистическия строй се разделяха от национална омраза и недоверие. Осъщест-

[1] В. И. Ленин, Избрани статии и речи, Изд. на БКП, 1969, с. 179—180.

Digitized by Google

вявайки ленинските идеи по националния въпрос — за правото на самоопределение, включително до обособяване в самостоятелна държава, — Съветският съюз стана съюз на равноправни, братски нации и народности; отношенията между тях се изградиха на принципите на взаимното уважение, равноправие, помощ и планомерно ускорено развитие на по-изостаналите републики и краища. Разцъфтя нова национална по форма и социалистическа по съдържание култура. Неотклонното сближаване на нациите и народностите в съветската страна, укрепването на братската интернационална дружба и единството между тях, формирането на новата историческа общност — съветския народ — днес е тържество на ленинската национална политика.

Прилагайки учението и политиката на В. И. Ленин, Комунистическата партия на Съветския съюз под ръководството на нейния Централен комитет превърна някогашна изостанала и безпросветна Русия в могъща индустриално-аграрна социалистическа страна. Победиха окончателно социалистическите производствени отношения. Развиде се, разцъфна съветската социалистическа демокрация. Правата и свободите на гражданите бяха гарантирани, това намери израз в приетата на 5 декември 1936 г. Конституция, която стана правна основа за по-нататъшно развитие. Съветският съюз зае първо място по обем на промишленото производство в Европа и второ — в света (след САЩ). Ще посочим само някои показатели, които ни дават представа за постигнатите успехи към 1940 г. в сравнение с 1913 г. Общата продукция на промишлеността се увеличи 7,7 пъти; производството на средства за производство — 13,4 пъти; на предмети за потребление — 4,6 пъти; производствените основни фондове на промишлеността — 6,9 пъти; а производителността на труда — 3,8 пъти. Само през първата петилетка (1929—1932 г.) бяха пуснати в действие 1500 крупни държавни заводи и предприятия. През втората петилетка (1933—1937 г.) — 4500, а през първите 3 години на третата петилетка — нови 3000 предприятия. В изпълнение на Лениновия кооперативен план в основни линии колективизацията на селското стопанство завърши през 1937 г., като обхвана 93 на сто от всички стопанства, с около 450 000 трактора, а през 1940 г. — 96,9 на сто от всички стопанства с 99,9 на сто от посевната площ.

Част от проблема за социалистическото строителство в Съветския съюз беше запазването на световния мир. Ето защо Съветската страна провежда последователно Лениновата политика на мирно съвместно съществуване, политика на мир и сплотяване на миролюбивите сили против войната, агресията и фашизма.

Ленин считаше, че главната роля в строителството на социализма се пада на работническата класа. И бидейки мечтател — оптимист и реалист, той многократно подчертаваше, че в процеса на изграждане на новото социалистическо общество тя, класата, трябва да преодолява наследени недостатъци и пороци, да се превъзпитава в ново отношение към труда, социалистическата собственост и държава. Оттук В. И. Ленин подчертава и нарастващата, организиращата и мобилизиращата роля на Комунистическата партия като авангард, като ръководител на работническата класа, а чрез нея и на всички трудещи се в творческо съзидателната функция — построяването на социализма. Тук на преден план излиза правилно разработената, научнообоснована партийна линия. „Да се построи комунистическото общество с ръцете на комунистите — това е детска, съвършено детска идея. Комунистите са капка в морето, капка в народното море. Те ще успеят да поведат народа по своя път само в такъв случай, ако правилно определят пътя не само в смисъл на световноисторическа насока... и в нашата родина, в своята страна, ние трябва да определим този път правилно.“ И по-нататък: „... ние можем да управляваме само тога-

Digitized by Google

ва, когато правилно изразяваме онова, което народът съзнава. Без това Комунистическата партия не ще може да води пролетариата, а пролетариатът не може да води след себе си масите, и цялата машина ще се разпадне."[1]

В. И. Ленин придаваше също така извънредно важно значение на социалистическата държава — на органите на властта и управлението от горе до долу, до низшите, на правилното планиране, на развитието и разцвета на социалистическата демокрация, на въвличането на широките маси и разгръщането на тяхната инициатива, което ги прави не само господари на своята съдба, но и съзнателни, активни творци на настоящето и бъдещето. Особено значение той придаваше на такива функции на държавата като културно-възпитателната и подготовката на кадри, възпитанието на съветския човек като патриот интернационалист и хуманист. Вече в 1940 г. в Съветския съюз имаше 817 висши учебни заведения с 812 000 студенти, което беше повече, отколкото общият брой на студентите по това време в Англия, Франция, Германия, Италия и Испания, взети заедно. Грижата за човека стана въпрос от първа и най-голяма важност.

В. И. Ленин считаше, че в живота на съветското общество и държава, както и на Партията условие за ускорено развитие е откритото посочване на трудностите и своевременното виждане, осъзнаване и преодоляване на грешките. „Недостатъци, грешки, несполуки в такова ново, такова трудно, такова велико дело са неизбежни. Който се бои от трудностите на строителството на социализма, който се плаши от тях, който изпада в отчаяние или объркаост от малодушие, той не е социалист."[2]

Следователно неоспоримо, практическо потвърждение на ленинизма стана построяването на социализма в Съветския съюз. Социалистическата индустриализация и колективизацията на селското стопанство, културната революция и решаването на националния въпрос са исторически завоевания на съветския народ. Съветският съюз се превърна в първата страна на реалния социализъм, факел на социалния прогрес, пример на всички трудещи се и угнетени по света.

Значението, силата и жизнеспособността на строителството на социализма, на реалния социализъм, построен първоначално в една страна — Съветския съюз, като теория и практика бяха проверени при най-сурови и тежки условия през годините на Великата отечествена война (1941—1945 г.) против хитлеристка Германия и нейните съюзници и извоюваната световноисторическа победа над тях, за което решаваща роля принадлежи на Съветския съюз, на съветския народ, на съветския човек, на Съветската армия. В резултат на тази победа и на борбата на народите от окупираните от агресора страни и в някои колониални и зависими страни победиха народнодемократични и националноосвободителни революции, прераснали в социалистически, бе образувана световната социалистическа система — второто най-крупно събитие след Октомврийската революция. Под знамето на ленинизма международното комунистическо движение се превърна в най-влиятелния политически фактор на епохата.

За всички страни, отпаднали от системата на капитализма и тръгнали по пътя на социализма, изникна въпросът за пътищата на строителството на социализма. Почти всички страни имаха предвид опита на Съветския съюз и ползваха неговата интернационална помощ.

Пред всички комунистически и работнически партии и пред всяка поотделно с цялата сериозност изникна необходимостта да определят и изяснят своето отношение към един от най-важните въпроси:

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 33, с. 286, 301.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 32, с. 453.

Digitized by Google

за пътищата и закономерностите на строителството на социализма и комунизма. Това бе направено на Московското съвещание на комунистическите и работническите партии през ноември 1957 г. В този документ основните закономерности бяха обобщени в следното: ръководство на трудещите се от работническата класа, чието ядро е марксистко-ленинската партия в революцията и диктатурата на пролетариата под една или друга форма; съюз на работническата класа с основната маса на селячеството и другите трудещи се слоеве; ликвидиране на капиталистическата собственост и установяване обществена собственост върху основните средства за производство; постепенно социалистическо преустройство на селското стопанство; планово развитие на народното стопанство в строителството на социализма и комунизма, в повишаването на жизненото равнище; социалистическа революция в областта на идеологията и културата и създаване на нова интелигенция; ликвидиране на националното потисничество, установяване на равноправни отношения и дружба между отделните нации и националности; защита на завоеванията на социализма от посегателствата на вътрешни и външни врагове, на империализма; солидарност на работническата класа на всяка страна с тази от другите страни.

Всички тези закономерности ние намираме в теоретическото наследство на В. И. Ленин. Това показва, че учението на В. И. Ленин като цяло и по-специално за **строителството на социализма** има общовалиден характер, че то е интернационално валидно. Безспорно Ленин считаше, че тези закономерности ще се установяват различно в отделните страни съобразно конкретните условия. Като подчертава световноисторическия опит на Руската, т. е. Октомврийската революция, в заключителната си реч пред Четвъртия конгрес на Комунистическия интернационал той съветваше да гледат на нея не като на догма, религия, не „да я окачат като икона в ъгъла и да ѝ се молят", а да разбират конкретните ѝ условия и да ги прилагат.

В. И. Ленин допускаше възможността в някои страни при изменилите се условия и съотношение на сили (вътрешни и международни) революцията да победи по мирен път и строителството на социализма да протече по-леко и по-лесно. В оная държава, където буржоазията не ще окаже такава бясна съпротива, „задачите на съветската власт ще бъдат по-леки, тя ще може да работи без това насилие, без този кървав път, който ни натрапиха господа Керенски и империалистите"[1].

Друг изключително важен извод, който направи В. И. Ленин за строителството на социализма, който потвърди съветския опит и който придобива в нашата съвременност актуално международно значение, е възможността след победата на националноосвободителни, антиимпериалистически революции, в страни, в които няма развит капитализъм, а се намират в епоха на феодални и дофеодални отношения, не чисти, не избистрени по своите цели и задачи, да прераснат в социалистически. При известни условия тези страни могат да прескочат капитализма, да тръгнат по некапиталистически път и на основа на опита и с помощта на социалистическите страни, опирайки се на солидарността на други антиимпериалистически страни, да възприемат социалистическа ориентация. Такива страни днес са около 20 с население към 200 млн. души. В някои от тези страни революционно-демократичните партии и дейци все повече се обръщат към В. И. Ленин, изучават го, усвояват и се запознават с опита на Съветския съюз, съзнателно възприемат марксизма-ленинизма, Лениновото учение за

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 29, с. 262—263.

Digitized by Google

строителството на социализма. Още повече че въпросът за некапиталистическия път на развитие е проверен с построяването на социализма в Монголската народна република при помощта на Съветския съюз. И още — с построяването на социализма в републики и райони на Азия в пределите на Съветския съюз при единна централна държавна власт планирано, с взаимна помощ на всички съветски републики. Именно поради това, както казва др. Тодор Живков, „В нашата епоха отношението към Ленин и ленинизма е водоразделът между истинските революционери — марксисти ленинци, и всякакъв род отстъпници, ревизионисти и опортюнисти в комунистическото движение"[1].

Съвременната действителност ни дава примери и на отстъпление от ленинското учение за строителството на социализма и неговите закономерности, с всичките негативни и тежки последици. Става дума за два аспекта: отстъпление по въпроса за строителството на социализма и пътищата към него поради неразбиране, непознаване на ленинизма и неговото приложение към отделни страни или отделни области, сектори на строителството на социализма. В светлината на грешките, понякога и с тежки последици, и опита в другите страни, ако те бъдат своевременно осъзнати и поправени, положението е не чак толкова трагично. Такива случаи има в някои страни: отстъпление от марксизма-ленинизма фактически като цяло, и по-специално по въпросите на строителството на социализма, при което формално ръководители и ръководства се кълнат във вярност към ленинизма. То се проявява на различни етапи след победата на социалистическата революция или по-късно.

В първия случай важи постановката на В. И. Ленин, че ръководителите на работническата класа не са ангели, не са непогрешими, не са светци. И щом грешат, налага се работническата класа да ги поправя. Когато това не стане и партийните ръководства използват държавната власт с всички нейни механизми и авторитета на Партията и нейния апарат, който те неизбежно бюрократизират, се създава пропаст между работническата класа и народните маси, от една страна, и партийното ръководство, представляващо Партията, от друга. Ето защо в последна сметка проверката, критерият за политиката и практиката на дадена комунистическа партия в процеса на строителството на социализма и неговите крайни, обективни резултати е отношението на работническата класа, на народните маси, а в много случаи и критиката и помощта на другите братски комунистически партии. Очебиен пример на отстъпление от принципите на марксизма-ленинизма поотделно или като цяло и по-специално по въпроса за строителството на социализма е политиката и поведението на китайското партийно и държавно ръководство, което замени марксистко-ленинското учение с маоизма, провежда великодържавна, хегемонистична и агресивна политика, враждебна на мира и социализма.

Неосъзнаването и изострянето на различията до разногласия, авантюристичните мерки в различните области на икономиката; отрицателната по своето пагубно за бъдещето на Китай и китайския народ „културна революция" забавиха, което сега с голямо закъснение се признава, не с 10, а може би с 20—30 години развитието на Китай. Но китайското партийно и държавно ръководство, както показа цялото развитие вече почти 20 години, не само не направиха поврат, но задълбочават своята погрешна, антикомунистическа политика по всички линии, за да стигнат до открит безсрамен съюз с империалистите преди всичко от САЩ, да поддържат най-реакционни и контрареволюционни режими. Китайската комунистическа партия не действува като направляваща, организираща и циментираща сила на китайското об-

[1] Т. Живков, Избр. съч., т. 17, с. 390.

Digitized by Google

щество. Тя отстъпи от идейно-политическата платформа на марксизма-ленинизма. Тя е политическа организация с маоистки характер — хегемонизмът е сърцевината на нейната политическа линия.

Хегемонизмът ги доведе до безпрецедентното падение — войната с Виетнам, враждебните им действия против Лаос, Кампучия, а днес — против Афганистан.

Грубо погазвайки ленинизма, Китайската комунистическа партия развихря невъздържан антисъветизъм, по същество антикомунизъм, навсякъде по света, където й се отдаде възможност.

В други страни, където са пренебрегнати отделни ленински положения на строителството на социализма и самовлюбено се превъзнасят някои специфични особености като „творчество", неизбежен спътник е големият брой на бягство на работна ръка в чужбина и безработица вътре в страната, несигурна, свързана със сътресения икономика, голям външен дълг и др., което на практика дискредитира вярата на масите в социализма.

Учението на Ленин за строителството на социализма и комунизма като правило е предмет на недобросъвестна критика и спекулации от някои дейци и идеолози на съвременната социалдемокрация. Те наричат реалния социализъм „държавен капитализъм" и препоръчват пътища и форми на изграждане на т. нар. общество на „демократическия социализъм". Но опитът доказа във всички развити капиталистически страни, където социалдемокрацията е идвала на власт по няколко пъти — в Англия или в Швеция, където управляваше от 1932 до 1976 г., независимо от някои частични реформи не бе построено такова общество и доста трудно е да се възприеме то като реалност. Сега, когато вече има възможност да се осмисли опитът от управлението на социалдемокрацията в редица страни в продължение на много години и десетилетия, истината е налице: социалдемократическите реформи развиват капитализма като капитализъм, а съвсем не го трансформират в социализъм. Нещо повече, в много случаи те стабилизират социално-икономическите основи на капитализма. Така че историческата практика не дава на ръководителите на социалдемокрацията никакви основания да претендират за ролята на идеологически наставници на комунистите — реалният социализъм е действителност. Днес животът потвърждава гениалното Ленниново предвиждане, че победата на социалистическата революция и дълбоките революционни преобразования не са възможни без овладяването и творческото приложение на закономерностите, които имат всеобщ характер и непреходно значение за борбата на всички отряди на международното комунистическо движение. Ленниновото учение бе развито и обогатено от опита на комунистическите партии в страните на социалистическата общност, в решенията на техните конгреси, в решенията на международните съвещания на комунистическите и работнически партии и особено в решенията и практиката на КПСС.

* * *

За нас, българските комунисти, се казва в решението на Политбюро за чествуване на 110-годишнината от рождението на В. И. Ленин, за трудещите се в Народна република България името и делото на Ленин са безкрайно скъпи и близки. Колкото по-мащабно, последователно и творчески използваме неизчерпаемата идейна съкровищница на ленинизма, толкова по-големи са нашите успехи; толкова по-верни са нашите стъпки в изграждането на новия обществен строй — такъв извод прави нашата партия и сега, след три и половина десетилетия социалистическо строителство.

Digitized by Google

САМОСТОЯТЕЛНОСТ И ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗЪМ

ЛЮБЕН ПЕТРОВ

Диалектическата сплав от самостоятелност и интернационалии задължения в дейността на Комунистическата партия в наше време е един от главните обекти на координираната атака на „триадата" — буржоазни идеолози; социалреформисти; десни и „леви" ревизионисти. В тази атака се наблюдава едно явление, което изглежда на пръв поглед като парадокс: класови врагове и ренегати изразяват загриженост за... самостоятелността на комунистическите партии и проявяват готовност да „подпомогнат" своя класов, политически противник! Те убеждават комунистите, че ако „отвоюват независимостта си от Москва", ако се откажат от сковаващите ги международни класови задължения, изобщо ако сложат пролетарския интернационализъм под миндера, те биха били приети от обществото като „законни участници в политическия живот", тяхната политика щяла да повиши ефективността си.

Всичко това е твърде прозрачно, за да се нуждае от разкриване на действителните намерения. Но то е показателно като косвено признание за силата и жизнеността на пролетарския интернационализъм и доказателство, че в подкопаването на пролетарския интернационализъм буржоазията вижда условие за запазване на класовото си господство.

Показателно е и друго. Съветвайки комунистите да се откажат от пролетарския интернационализъм, буржоазията прави всичко възможно да укрепва империалистическия „интернационализъм", което намира конкретен и практически израз в нейните съвместни контрареволюционни акции в отделни страни и райони, в износа на контрареволюция.

Въпросът за съотношението самостоятелност — интернационализъм се обсъжда и в световното комунистическо и работническо движение. Комунистите търсят оптималната мярка на съчетаване самостоятелността на Партията с общите действия на международната арена, произтичащи от интернационалната същност на движението и от задачите на борбата против империализма. В хода на обсъждането се изказват различни мнения.

Въпросът стана отново актуален във връзка със събитията в Афганистан. Мнозинството братски партии оцениха от класови, интернационалистични позиции съветската помощ на афганистанския народ за отблъскване на военна намеса отвън. Но някои партии заеха двойствена позиция: приветствуваха афганистанската революция, признаха, че империализмът и феодалната реакция застрашават революцията, и в същото време изказаха съмнения относно целесъобразността и правомерността на военната помощ на СССР. Въпросът прие по такъв начин по-общ характер — за природата и формата на интернационалната солидарност; за самостоятелността на Партията; за независимостта и суверенитета в междудържавните отношения.

В настоящата статия се разглеждат някои теоретически аспекти на въпроса за мястото и значението на самостоятелността и интернационализма в дейността на Комунистическата партия.

* * *

Самостоятелността и интернационалният дълг в марксистко-ленинското разбиране са две неделими, проникващи една в друга страни от живота и дейността на всяка Комунистическа партия. Тяхното неразривно единство произтича от класовия революционен характер на комунистическото движение и представлява една от корените особености на революционната партия на работническата класа.

Digitized by Google

Разкривайки вътрешната логика на пролетарската класова борба, основоположниците на марксизма научно обосноваха, че тя е национална по форма и интернационална по съдържание. Изходното начало на тази борба е национално и не може да не бъде такова, защото пролетариат без националност не съществува и защото непосредствената арена на неговата борба е собствената му страна. По характер и съдържание пролетарската борба е интернационална, тъй като пролетариите от всички страни имат едни и същи коренни интереси, един и същи враг и успехите на борбата им са обусловени от тяхното международно сътрудничество и единство.

В съответствие с това Карл Маркс и Фридрих Енгелс определиха първенствуващата роля на интернационалния фактор, на интернационалната солидарност в класовата борба на пролетариата. Това съвсем не значи, че в своята теоретическа и революционно-практическа дейност те са пренебрегнали принципа на самостоятелност на пролетарската партия.

Напротив, Маркс и Енгелс придаваха изключително значение и на самостоятелността на Партията и я разглеждаха като едно от най-важните условия за победоносна борба. Изхождайки от уроците на революциите през 1848—1849 г., те учеха работниците да не се принизяват повече до ролята на хор, който одобрително ръкопляска на буржоазните демократи, а да се организират в партия със самостоятелна политика, ясно разграничаваща се от политиката на другите партии и изразяваща условията на собственото им освобождение. Самостоятелността на пролетарската партия за тях означаваше преди всичко самостоятелност от политиката на другите партии (аристократически, буржоазни, републикански, монархически), от буржоазния мироглед и от реформизма.

Тази принципна страна на комунистическата самостоятелност е напълно валидна и днес и нейното значение беше още веднъж подчертано в документа на Конференцията на европейските комунистически и работнически партии в Берлин (1976 г.), в който четем: „Участвуващите в конференцията комунистически и работнически партии отново потвърждават, че те отхвърлят всяка политика и мироглед, които по същество означават да бъде подчинена работническата класа на капиталистическата система.“[1]

Развивайки по-нататък гледището за самостоятелната политика на пролетарската партия, Ф. Енгелс пише: „Детайлите на тази политика могат да се менят в зависимост от особените условия във всяка страна. Но тъй като основните отношения между труда и капитала навсякъде са едни и същи и политическото господство на имотните класи над експлоатираните съществува навсякъде, принципите и целта на пролетарската политика навсякъде, поне във всички страни на Запада, ще бъдат едни и същи.“[2]

Тази изключително дълбока и богата по съдържание постановка ни разкрива редица основни качествени характеристики на комунистическата самостоятелност.

Първо. Самостоятелната политика на пролетарската партия се гради върху общите принципи и цели на движението и върху задачите, произтичащи от особените условия във всяка страна. Последните Ф. Енгелс определя като „детайли“ на тази политика, което означава, че първите имат определящо значение.

Второ. Всяка Комунистическа партия съвършено самостоятелно и напълно суверенно определя своята политика. Но тъй като тази политика е част от общата пролетарска политика, нито една Комунистическа партия не е абсолютно свободна в своите действия. Докато се нарича комунистическа, докато е частица от цялото, тя не може да не се съобразява с общите интереси, както не може да бъде и безучастна към измяната на тези интереси от друга партия по съображение, че тази друга партия самостоятелно и суверенно определя своята политика.

Трето. Оттук произтича още една особеност на комунистическата самостоятелност — Партията е отговорна не само пред своята работническа класа и пред своя народ, тя носи морално-политическа отговорност за престижа на международното комунистическо движение и за неговата съдба. Нейните успехи или неуспехи не засягат само нея, в една или друга степен те влияят на цялото движение.

Четвърто. Като част от комунистическото движение всяка партия има правото при изработването на собствената си политика да включи в политическите си ресурси солидарността на останалите братски партии, което умножава нейния революционен потенциал.

Тези принципни положения относно самостоятелността на пролетарската партия бяха поставени на сурово изпитание в остри класови боеве и издържаха проверката.

Историята на революционното работническо движение познава две тенденции, свързани с опасността от нарушаване диалектическата връзка между самостоятелността и интернационалния дълг. Първата намира израз в надценяването на самостоятелността, в превръщането ѝ в икона, пред която се кланят и кръстят; това в последна сметка води до национализъм. Втората е свързана с надценяването на интернационалните задължения и отговорности, с пълно пренебрежение на националните интереси и задачи, което води до национален нихилизъм.

---

[1] За мир, сигурност, сътрудничество и социален прогрес в Европа. Конференция на комунистическите и работническите партии. Речи и документи. Партиздат, С., 1977, с. 284.

[2] К. Маркс, Ф. Енгелс, Съч., т. 17, с. 290.

Digitized by Google

Във всеки нов исторически етап, казваше К. Маркс, възкръсват за кратко време старите грешки, за да изчезнат скоро след това. И на сегашния етап възкръсна старата грешка — преувеличаването на значението на самостоятелността за сметка на интернационалните задължения. Според някои автори постановките на класиците на нашата теория за примата на интернационалното били „стар теоретически модел", защото представяли националното като второстепенно. По този начин се създавала „йерархическа система" на взаимоотношения между комунистическите партии — отношения на превъзходство и подчинение, „откривал" се път за подчиняване интересите на движението на интересите на една партия и за утвърждаването на нейната хегемония.

Много и различни са доводите, които се привеждат, за да се постави „научен фундамент" под тая теза. Измежду тях обаче заслужават внимание ония, които са почерпани от реални факти в съвременната обществена действителност, но минавайки през главата, са добили образ като в камера обскура.

Изхождайки от реалния факт на относително нарастване ролята и значението на националния фактор в дейността на всяка комунистическа партия, от разширяването на обема и съдържанието на нейните самостоятелни задачи, привържениците на горната теза правят генералния извод, че националната отговорност на Партията излиза на преден план и подчинява на себе си всичко останало, че в съответствие с това Партията е отговорна само и единствено пред своята работническа класа и пред своя народ.

Но съвременната обществена реалност се характеризира и с друг обективен и закономерен процес — процесът на неотклонно нарастване ролята и значението на интернационалния фактор. Този фактор продължава да запазва приоритета си над националния. Това произтича, първо, от интернационализацията на производителните сили и на капитала, която води и до интернационализация на наемния труд, а оттук — и на класовата борба; второ, от общите интереси, цели и задачи на пролетариата, които не зависят от национална, расова и народностна принадлежност; трето, от обединяването на буржоазията от всички страни за защита на класовото си господство. Този втори процес не се отрича, но се оставя на заден план като второстепенен за дейността на Комунистическата партия.

На основата на тази рокада между националното и интернационалното се определя и друг подход към цялата система от взаимосвързани принципи на пролетарския интернационализъм. Принципите за самостоятелност и равноправие се фетишизират, а останалите принципи на пролетарския интернационализъм — взаимна солидарност, взаимна помощ и подкрепа, взаимна отговорност — се премълчават. Интернационалният дълг се свежда само до успешното решаване на националната революционна задача, като се игнорира солидарността и подкрепата на борбата на работническата класа в другите страни. Автономното изработване на собствена политика, съобразена с националните потребности, се разглежда като несъвместимо с колективното обсъждане на проблемите на международната класова борба и изработването на общи документи и т. н.

Никой не отрича, че в съвременните условия обемът и съдържанието на самостоятелните задачи се увеличава, отговорността на Партията за тяхното решаване се повишава. Но с това не се променя природата нито на работническата класа, нито на Комунистическата партия. Работническата класа и в наши дни си остава най-интернационалната класа по своето положение в обществото и по целите и интересите в борбата за социално освобождение. Комунистическата партия и днес, както по времето на К. Маркс и Ф. Енгелс, изработва политиката си, изхождайки не само от националните потребности, но и от общите принципи и цели на международната пролетарска политика. Не променя същността на нещата и фактът, че комунистическото движение сега се състои от самостоятелни и независими партии. Променила се е организационната форма на солидарността, но не и самата солидарност. Комунистическото движение си остава дълбоко интернационално, цялостно политическо течение, съвсем не се е превърнало в аритметически сбор от партии...

Не подлежи на спор също, че самостоятелността е необходимо условие за провеждането на действена, творческа, т. е. съобразена с националните условия и изисквания политика. Само на такава основа е възможно всяка комунистическа партия да внесе значителен принос в общото революционно дело. Тъкмо поради това марксистите ленинци смятат за най-важна задача да отстояват самостоятелността на своята партия. Но те си дават същевременно сметка и за сериозните опасности, които самостоятелността крие за отделната партия и за движението като цяло. За това предупреждаваше още П. Толиати: „Но автономията на отделните партии има своите отрицателни страни и от само себе си представлява дори сериозна опасност. Би било погрешно да не се признава това. Преди всичко това е опасност от изолация, от затваряне на всяка партия в себе си, в своя сляп провинциализъм. А този провинциализъм може да се прояви в много форми: в отслабване на интернационалния дух; в неразбиране или недооценка на задачите на агитацията и борбата, които са свързани непосредствено с международната обстановка, с борбата против империализма, за мирно съвместно съществуване и за мир; в такава особена форма като самомнението, което може да доведе до това, да смяташ себе си за център на вселената, да мислиш, че ти е възложена мисията да подлагаш на повърхностна критика останалите части на движението, без да правиш някакви уси-

Digitized by Google

лия да се запознаеш дълбоко с условията на тяхното развитие."[1]

Като че ли в отговор на подобни становища някои автори стигат дотам, че предлагат на ръководствата на своите партии да се откажат от употребата на термина „отряд" за обозначаване принадлежността на Партията към комунистическото движение. Защото, който казвал отряд, имал предвид център, а по този начин се противопоставял на независимостта, на самостоятелността на всяка партия. Едва ли е нужно да се изтъква, че такова хипертрофиране на самостоятелността е равносилно на отричане интернационалната същност на комунистическото движение, на отказ от пролетарския интернационализъм.

Освен превратното тълкуване на реални факти от общественото развитие на сегашния етап, за едностранчивостта при разглеждането на самостоятелността и интернационализма оказват влияние и идеологическият, и политическият натиск на класовия противник. Буржоазията не от вчера води системна, добре съгласувана и не безуспешна кампания против комунистическите партии в капиталистическите страни, а сега и в социалистическите страни, обвинявайки ги, че не са „национални", самостоятелни, че представляват „удължена ръка на Москва".

Тези обвинения са клевета и това добре знаят и ония, които го фабрикуват, но идеологическият проблем е реален. Става дума за това, че буржоазията спекулира с такива популярни чувства като националните, патриотичните, към които масите са особено чувствителни. И на тази основа постига определени резултати. Антисоциализмът, антисъветизмът в капиталистическите страни не е призрак, а реален факт и комунистическите партии не могат да не съобразяват политиката си с този факт.

Историческият опит на движението показва, че премълчаването, подценяването, а още по-малко пренебрегването на клеветите на класовия враг поради това, че са клевети, не е изход, а бягство от проблема. За разлика от миналото сега комунистическите партии в капиталистическите страни водят активна и настъпателна борба за разобличаване на фалшификациите на буржоазната пропаганда.

В хода на тази борба обаче в отделни хора започна да се проявява тенденция към отслабване на връзките със Съветския съюз и другите социалистически страни, към системен критицизъм на социалистическата действителност. А у някои такава критика трудно може да се разграничи от антисъветизма на класово-враждебните сили. За такива хора, като Ж. Елейнщайн например, критерий за самостоятелността и независимостта на Комунистическата партия стана опозиционното отношение към КПСС и СССР. В това направление той задмина Р. Гароди — стигна до отричането на социализма в СССР като „антимодел" и до искането ФКП да се преименува, защото „Фактът, че нашата партия носи същото име, както партиите-държави, които ръководят СССР и другите страни от този тип, е сериозна вреда в очите на френското обществено мнение"[2].

Вярното направление на борбата против идеологическия натиск на противника е показано пак от историческия опит на движението — твърд отпор на антикомунистическите, антисъветските атаки; укрепване на международните връзки между комунистическите партии; тясно сътрудничество с КПСС и СССР, с другите страни на реалния социализъм.

* * *

Другият аспект на фетишизирането на самостоятелността, както вече посочихме, е свеждането на интернационалния дълг на Комунистическата партия само (единствено, изключително) до успешното решаване на националната революционна задача.

Далеч сме от мисълта да отричаме, че осъществяването на социалистическата революция, успешното социалистическо изграждане е първостепенно задължение на всяка комунистическа партия, неин висш не само национален, но и интернационален дълг. Това е истина, но не цялата марксистко-ленинска истина. Класиците на нашето учение доказаха научно и практиката на движението потвърди хилядократно, че интернационалните задължения на работническата класа не са затворени в националните граници, а включват в себе си още и подкрепата на борбата за социализъм в другите страни, солидарността с борбата против общия враг.

Преди повече от сто години Карл Маркс подхвърли на рязка критика разбирането на интернационалния дълг само като победоносно завършване на революционната борба в отделната страна. В „Критика на Готската програма" той писа:

„Но до какво свежда германската работническа партия своя интернационализъм? До съзнанието, че резултатът на нейните стремежи „ще бъде международното побратимяване на народите" — фраза, заимствувана от буржоазната лига за свобода и мир, което трябва да мине за еквивалент на международното побратимяване на работническите класи в общата им борба срещу господствуващите класи и техните правителства. А за международните функции на германската работническа класа следователно — нито дума! И това е всичко, което й предлагат да противопостави на своята собствена буржоазия, вече братски обединила се против нея с буржоата на всички други страни и на международната заговорническа политика на г-н Бисмарк!"[3]

---

[1] В. „Унита" от 23 април 1964 г.
[2] В. „Монд" от 13 май 1978 г.
[3] К. Маркс, Ф. Енгелс, Съч., т. 19, с. 24.

Digitized by Google

Остаряла ли е тази постановка? Само който не иска да гледа, не може да види, че днес „братският съюз" на буржоазията от всички страни е станал по-силен, отколкото по времето на К. Маркс, че работническата класа днес, повече отколкото през 1875 г. има работа не само със „своята" буржоазия, а и с международно обединените сили на империализма. В тия условия особена сила и актуалност придобиват думите на В. И. Ленин:

„Аз трябва да разсъждавам не от гледна точка на „своята" страна (защото това е разсъждение на тесногръд тъпак, на националистически еснафин, който не разбира, че е играчка в ръцете на империалистическата буржоазия), а от гледна точка на моето участие в подготовката, в пропагандата, в приближаването на световната пролетарска революция.

Ето какво е интернационализъм!"[1]

Да допуснем хипотезата, че КПСС ограничи своя интернационален дълг с успешното изграждане на социализма в Съветския съюз. Несъмнено СССР би постигнал още по-големи успехи във вътрешното си развитие, би бил в състояние по образното сравнение на поета „като старата Белгия със сапунена пяна своите черни асфалти да четка". Но това би нанесло непоправими щети не само на социалистическите страни, на работническата класа в капиталистическите страни и на всички антиимпериалистически сили, а и на самия Съветски съюз, за когото международната солидарност е също така необходима, както неговата подкрепа е нужна на другите.

При такава хипотеза Куба не би оцеляла като социалистическа страна, виетнамският народ не би получил ефективна помощ и подкрепа, ангълският народ не би могъл да отблъсне силите на международния империализъм, априлската революция в Афганистан би била задушена от империализма и феодалната реакция. И така нататък...

А ако в тези и други подобни случаи на империализма не се удаде да осъществи износ на контрареволюция, то е, защото СССР и другите страни от социалистическата общност не ограничиха интернационалния си дълг само до грижата си за успешно изграждане на социализма в собствената страна и до протестни митинги и декларации.

Във връзка с военната помощ на Афганистан в наши дни се оспорва правото на изпълнение на интернационалния дълг под такава форма. Излиза, че е правомерно интернационализъм да се изразява в словесна декларация, в морална и политическа подкрепа, но не и чрез военна помощ, дори и когато такава помощ се предоставя в изпълнение на поети договорни задължения, иска се от законното правителство на застрашената от империализма и реакцията страна и е в пълно съответствие с нормите на международното право.

А както много добре се помни, още през тридесетте години СССР и братските комунистически и работнически партии решително подпомогнаха Испанската република срещу пристъпите на фашизма, включително и чрез военна помощ, което получи единодушната положителна оценка на прогресивните сили в света. Тогава на никого и наум не дойде да квалифицира тази помощ като някаква „намеса" във вътрешните работи на Испанската комунистическа партия и като „посегателство" върху суверенитета на застрашената Испанска република. Политика на „ненамеса" тогава провеждаха империалистическите държави и тя беше в изгода само на фашизма.

С утвърждаването на пролетарската диктатура като интернационална сила, способна да оказва решаващо въздействие върху световното развитие, интернационалната солидарност и подкрепа на социалистическите страни за по-нататъшното разгръщане на световния революционен процес стана по-многообразна и ефективна. СССР и Куба например оказаха военна помощ на Ангола и Етиопия и това не само не накърни, а спомогна да се запази и утвърди суверенитетът на тези държави.

Достойно изпълнен интернационален дълг е и военната помощ на СССР за Афганистан. В интервю пред френската телевизия генералният секретар на ФКП, другарят Жорж Марше заяви: „Своевременната помощ на СССР за Афганистан гарантира териториалната цялост, независимостта и суверенитета на Демократична република Афганистан и нанесе съкрушителен удар на усилията на американския империализъм да подкопае процеса, започнат от Априлската революция"[2].

Фактът, че и маоистки Китай се оказа в единен фронт с империалистите по събитията в Афганистан само още веднъж потвърждава пълното падение на последователите на Мао, антисоциалистическата и антипрогресивната им същност въобще.

Не по-малко опасна за делото на революцията и социализма е и обратната деформация на съотношението самостоятелност—интернационализъм, абсолютизирането на интернационалните задължения. При тази деформация нацията, националният въпрос, националната гордост и достойнство се обявяват за остарели понятия, за буржоазни предразсъдъци, съобразяването с националните особености и интереси — за национализъм. Другарят Тодор Живков неведнъж е подчертавал, че „интернационализмът няма нищо общо с националния нихилизъм, с равнодушието към националната история и националната съдба, към всичко, което засяга националните интереси и националното достойнство"[3]. Като изтъква високия интернацио-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 28, с. 292—293.
[2] В. „Работническо дело" от 23 януари 1980 г.
[3] Т. Живков, Избрани съчинения, т. 13, с. 335—336.

Digitized by Google

нализъм на БКП, нейната непримирима борба против национализма и шовинизма на българската буржоазия, другарят Живков отбелязва, че „Партията през отделни периоди на своя исторически път подцени и не можа да хване в ръцете си някои важни страни на националния въпрос, свързани с развитието и потребностите на нашето общество, на нашия народ"[1].

Ултралевичарите отъждествяват приоритета на интернационалното с хипертрофираната жертвеготовност (но когато това се отнася до другите!). Зад тяхната революционна фразеология, зад националния им нихилизъм се крият национализъм и шовинизъм.

Типичен пример в това отношение са пекинските псевдореволюционери, които от претенциите си да бъдат най-революционната сила на нашето съвремие в националистическо-хегемонистическото си заслепение стигнаха до съюзяването си с най-реакционните империалистически сили; които издигат лозунга за „изграждането на комунизма" върху развалините на сегашната цивилизация, но с цялата си политика показват, че искат да видят тези развалини не в Китай, а другаде — например в Европа.

Понякога се среща и такова разбиране за интернационалните задължения: пролетарският интернационализъм внушавал създаването на нова международна комунистическа партия, на нов Интернационал, а това означавало връщане към „безусловна" подкрепа на една партия, подчиняване националните интереси на чужди интереси и т. н. Излиза, че пролетарският интернационализъм, за да може да се реализира, изисква съществуването на международната организация на комунистите, че той по самия си характер потиска и отрича самостоятелността, независимостта на Комунистическата партия. Такова разбиране не се съгласува нито с теорията, нито с практиката.

Ф. Енгелс в писмото си до А. Бебел по повод Готската програма изрично изтъква, че съвсем не е необходимо в нея да се говори за Интернационала, но не бива да се отхвърля принципът на интернационалността на работническата класа. Тъй като, макар и да действува преди всичко в поставените й държавни граници, германската работническа партия „съзнава своята солидарност с работниците от всички страни и винаги ще бъде готова да изпълнява и в бъдеще, както и досега произтичащите от тази солидарност задължения. Подобни задължения съществуват и без да се обявяват или да се считат за част от Интернационала"[2].

Днес не съществува международна организация на комунистите. Всяка комунистическа партия е напълно самостоятелна, независима и се ползва с равни права. Но именно в тия условия международната пролетарска солидарност придоби такива измерения, допринесе за такива исторически победи на работническата класа и на всички прогресивни сили, каквито не познава цялата история на революционното работническо движение. И този размах на пролетарската солидарност с нищо не увреди интересите на някой национален отряд на работническата класа, не е накърнил с нищо самостоятелността на някои комунистически партии.

* * *

Животът потвърди и непрестанно утвърждава пълното единство между самостоятелността и интернационализма в живота и дейността на марксистко-ленинските комунистически партии.

И затова няма никакво съмнение, че вярното долавяне и последователното творческо отстояване на неотменните повели на това единство осигурява нови епохални победи на световното комунистическо и работническо движение, по-нататъшното задълбочаване и разгръщане на световния революционен процес — за благото на всички народи, на човечеството!...

---

[1] Т. Живков, Избрани съчинения, т. 13, с. 337.
[2] К. Маркс, Ф. Енгелс, Съч., т. 19, с. 5.

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

НЕПОСРЕДСТВЕНО РЪКОВОДСТВО И ПОМОЩ

БОГДАН АЛЕКСИЕВ
секретар на общинския партиен комитет в Перник

Нарастването на ръководната роля на общинската партийна организация в най-голяма степен зависи от равнището на политическата, идеологическата и организационната дейност на първичните партийни организации. Ето защо под непосредственото ръководство на окръжния комитет общинският партиен комитет в Перник през последните години предприе редица мерки за укрепване на първичните партийни организации и за повишаване тяхната роля като политически щабове на трудовите колективи. За изпълнение решенията и приетата програма от окръжния комитет по този въпрос бюрото на общинския партиен комитет утвърди разгърнати мероприятия. В тях са разработени основните проблеми за подобряване ръководството на първичните организации, за издигане тяхната роля в осъществяването на производствените, социалните и възпитателните функции на трудовите колективи.

В разработките и организацията на тяхното изпълнение общинският партиен комитет се ръководи от изискването на Единадесетия партиен конгрес, че основен критерий за оценка на работата на партийните комитети трябва да бъдат състоянието и равнището на дейността на първичните партийни организации, тяхното умение да сплотяват и мобилизират трудовите колективи в изпълнение на задачите.

* * *

Изключително отговорните задачи на обществено-икономическото развитие на нашата община, както и изискванията на новия подход в ръководството на икономиката, задачите, които предстои да решаваме в периода на завършващия етап на преустройството на идеологическата работа, наложиха общинският партиен комитет да постави на задълбочено обсъждане и разработване някои основни страни на вътрешно-организационния живот на първичните организации. Това са преди всичко въпросите за подобряване качествения състав на общинската партийна организация, контрола и проверката на изпълнението, партийното ръководство на обществените организации, планирането на партийната дейност.

Digitized by Google

Повишаването ролята на първичните партийни организации, влиянието им във всички звена са неразривно свързани с регулирането на количествения и качествения им състав и осигуряване партийно ядро във всеки трудов колектив, на всяко работно място.

В изпълнение решението на пленума на окръжния комитет на Партията общинският партиен комитет все по-успешно прилага комплексен подход при анализа на членския състав. Всяка година се прави социално-демографска характеристика на колективите и първичните партийни организации, което дава възможност по-пълно да се отчитат обективно протичащите процеси и изменения в социално-класовата структура на населението и всеки трудов колектив. В съответствие с това са и полаганите грижи партийните организации по своята качествена характеристика не само да отразяват, но и да изпреварват качествената характеристика на трудовите колективи.

Бюрото на общинския партиен комитет анализира всяко тримесечие състава на новоприетите и движението на комунистите и бележи конкретни мерки за подобряване качествения състав на общинската партийна организация. Приемането на повече работници и подобряване състава на новите партийни членове по образование и възраст се утвърждава като трайна тенденция в дейността на първичните партийни организации след Единадесетия партиен конгрес. От новоприетите за деветте месеца на м. г. 72,7 на сто са работници, 22,7 на сто служители, 51,3 на сто са жени, до 30-годишна възраст — 80,3 на сто, членове на ДКМС — 70,4 на сто и над 90 на сто са с висше и средно образование.

Всичко това довежда до изменения на качествения състав на общинската партийна организация. Относителният дял на жените след Единадесетия конгрес се е увеличил с 4,3 на сто, на комунистите с висше, полувисше и средно образование с 6,2 на сто, на членовете на Партията до 40 години с 1,2 на сто и делът на селяните с 0,27 на сто.

Сега нашите усилия са насочени към увеличаване на приема и осигуряване на необходимото партийно ядро в селското стопанство, във всяка бригада, професия и работно място.

Общинският комитет се стреми постоянно да привежда партийната структура в съответствие с измененията, които настъпват в социално-икономическото развитие на общината. В изпълнение на решенията на ЦК и ОК на БКП след задълбочено проучване пристъпихме към окрупняване на някои първични организации. С това осигурихме подействено и компетентно партийно ръководство в различните сфери на живота в селищната система. Бяха закрити 26 партийни организации, като средносписъчният състав е увеличен от 27 на 30 партийни членове. С 28 са намалени първичните организации до 20 члена. Това мероприятие доведе до обогатяване на вътрешнопартийния живот. На по-високо равнище се провеждат заседанията на бюрата и събранията на организациите, по-компетентно и всестранно се обсъждат и решават задачите. Създаде се възможност да се осъществява по-голям контрол над административно-стопанските ръководства.

С цел да се оказва по-близка и диференцирана помощ на отчет са заведени малочислените първични организации. Бюрото на комитета разгледа организационното им състояние и набеляза конкретни мерки за по-нататъшното им укрепване и активизиране.

Под ръководството на бюрото на общинския партиен комитет се осъществяват редица мерки за усъвършенстване планирането на партийната работа в съответствие с изискванията на Единадесетия конгрес и Националната партийна конференция.

Организирана бе задълбочена проверка на състоянието на планирането в първичните партийни организации и с помощта на Академия-

Digitized by Google

та за обществени науки и социално управление се проведе теоретико-практическа конференция, в която взе участие представител на ГК на КПСС от Ворошиловград. Тя даде възможност партийният актив да изучи теоретически проблемите и да се запознае с положителния опит в това основно направление на партийната работа. Резултатите от проучването и теоретико-практическата конференция бяха разгледани на пленарно заседание, утвърдени бяха решения и примерни насоки за по-нататъшното усъвършенстване на планирането в дейността на партийните органи и организации.

Важен дял в нашата работа по ръководството на първичните организации заема издигането ролята на партийното събрание. Оценявайки този въпрос на специален пленум и в изпълнение на неговите решения, общинският партиен комитет проведе редица мероприятия. Утвърдената от ОК на БКП система за контрол на вътрешнопартийния живот на първичните организации ни помага по-пълно да следим и изучаваме този въпрос, да предприемаме своевременни и конкретни мерки за отстраняване на слабостите в работата, да им оказваме непосредствена помощ. Констатирано бе например, че първичните организации не провеждат редовно просветни събрания. Това наложи да се направи по-задълбочена проверка, да се обсъди въпросът в бюрото на комитета и да се приемат такива решения, чието изпълнение да доведе до значително подобряване на дейността в това отношение. Сега всички първични организации провеждат най-малко по едно просветно събрание на всеки три месеца.

По-редовно е сега и присъствието на комунистите на партийните събрания — за 1976 година е 77 на сто, 1977 — 81 на сто, 1978 година — 81 на сто и за 1979 година — 82 на сто.

Учейки се от опита на КПСС за оказване непосредствена помощ на първичните организации, в Пернишката общинска партийна организация работят над 100 проблемни комисии. Разширява се общественото начало, привличат се доброволни сътрудници както към общинския, така и към другите партийни комитети. Към отделите са изградени и работят активи от кадри със значителен партиен и стопански опит. На тях им се възлага да проучват и оказват помощ на първичните организации по отделни проблеми като планирането на партийната работа, внедряването на бригадната организация на труда, партийното ръководство на ДКМС и низовите Отечественофронтовски организации, идейновъзпитателната дейност и други.

В общинския партиен комитет е утвърдена традиция всеки месец и седмица да се изготвят графици за събранията на първичните организации и заседанията на партийните комитети, на ръководствата на масовите организации. Това дава възможност да се разпределят по-добре силите на апарата да оказват помощ, да присъствуват на събранията и заседанията, непосредствено да участвуват в живота на първичните партийни организации. В значителна степен тази дейност се стимулира и от утвърдения регламент за работата на бюрото и отделите на общинския партиен комитет.

Общинският комитет на Партията се стреми да ограничава до минимум регламентирането на партийните събрания, което създава условия да се разгръща инициативата на партийните бюра, да се разширява кръгът на въпросите, които се внасят за обсъждане в партийните събрания. Регламентират се предимно такива мероприятия, които са абсолютно необходими за осигуряване еднопосочност и единодействие в ръководната дейност на цялата общинска организация, каквито например бяха събранията за разработване и приемане мероприятия за изпълнение решенията на Националната партийна конференция, внедряването на социалистическата организация на труда и бригадната стопанска сметка, задачите, произтичащи от Писмото на др. Тодор

Digitized by Google

Живков до ЦК на ДКМС, довеждане докрай преустройството на идеологическата дейност, разясняване на документи и решения на ЦК на Партията и др.

Големите по мащаб и сложни задачи, които поставиха Единадесетият конгрес и Националната партийна конференция, изискват непрекъснато да се повишава, обогатява и усъвършенствува работата по организацията и подготовката на партийните решения и контрола на изпълнението им. Общинският комитет обсъди на специален пленум през декември 1977 година въпросите, свързани с ефективността на контрола и проверката на изпълнението. В процеса на реализирането на поставените задачи от пленума настъпи подобрение в работата на първичните организации с партийните решения. Почти всички организации поне веднаж в годината поставят на оценка на партийни събрания изпълнението на взетите решения.

В работата на общинския партиен комитет се утвърди практиката да се извършат комплексни проверки по дадени страни от партийната дейност. По различни въпроси, по които се отчитат партийните комитети и първичните организации, в бюрото на общинския комитет се внасят съдоклади. Непосредствено след заседанията партийните ръководства се запознават с оценките, изводите и решенията и се оказва помощ за създаване необходимата организация за тяхното изпълнение.

В резултат на грижите на общинския партиен комитет и неговото бюро е направена сериозна крачка напред и в политическото и деловото израстване на изборния актив. В партийните бюра са избрани комунисти с по-високо образование и дългогодишен партиен опит в организационната работа. Членовете на партийните бюра с висше и полувисше образование са 23 на сто срещу 20 на сто за 1977 година, 14 на сто са до 30-годишна възраст, 50 на сто са работници и 30 на сто са жени. Подобрява се съставът на партийните секретари. Една значителна част от членовете на партийните бюра — 24 на сто, и 52 на сто от секретарите на първичните организации са преминали през различни курсове на Академията за обществени науки и социално управление, междуокръжната партийна школа и партийния университет. Сполучлива форма за обучението на партийните секретари е провежданият всеки месец полуден. В изпълнение решението на Секретариата на ЦК на БКП бюрото на общинския партиен комитет прие специални мероприятия за усъвършенствуване работата с резервните кадри. Насочваме нашите усилия за тяхното обучение и възпитание, за по-активното им включване в практическата дейност на партийните организации.

* * *

В бюрото и на заседания се обсъждат важни страни от дейността на първичните партийни организации. Това са въпросите на партийното ръководство на стопанската дейност и укрепването на трудовите колективи, осигуряването партийно ядро във всеки трудов колектив, издигането ролята на партийното събрание, контрола и проверката на изпълнението на партийните решения, възпитателната работа за повишаване активността на трудовите колективи и др. През 1978 и 1979 г. от разгледаните в бюрото на комитета въпроси над 60 на сто са пряко свързани с по-нататъшното подобряване състоянието и дейността на първичните организации. При оценката сме се ръководили от изразените мисли на др. Тодор Живков, че нарастването на ръководната роля на Партията и на партийната организация е обективна закономерност, но за да се проявява тя цялостно и все по-пълно,

Digitized by Google

трябва да се създават всички необходими субективни и обективни предпоставки за това.

Основно направление на ръководството на първичните партийни организации е повишаването на тяхната активност във формирането и осъществяването на партийната политика в отделния участък или производствено звено, където те са изградени. В резултат на подобрените грижи нарасна умението им правилно да определят и своевременно да решават възловите проблеми на производството, по-добре да си служат с формите и методите на партийно-политическата работа. Под ръководството на партийните организации всяка година се разработват и приемат комплексни програми за изпълнението на плановете за социално-икономическото развитие на трудовите колективи. В разкриването на резервите, в разработването на инженерните проекти партийните ръководства по-умело ангажират силите на стопанските кадри и специалистите.

Под ръководството на първичните партийни организации се провежда обществен преглед по състоянието на производителността на труда, разкриват се производствените резерви. При обсъждането на инженерните проекти и плановете за 1979 година се направиха около 1500 работнически предложения, значителна част от които бяха включени в насрещните планове.

Значителна част първични организации по-често и по-задълбочено се занимават с ръководството на икономиката, с изпълнението на натуралните и качествените икономически показатели, реконструкцията и модернизацията. Пред тях стоят такива въпроси като подобряване качеството на продукцията, използването на производствените мощности, икономията на материали и енергетични ресурси, социалното развитие на трудовите колективи и т. н.

Под ръководството на първичната организация в ЗЗМ „Кракра" бе разработена и внедрена система за управление на качеството на продукцията. Комунистите в машиностроителния завод „Струма" станаха инициатори на изграждането на положителен опит по внедряването на бригадната организация на труда и вътрешностопанската сметка.

Първичните партийни организации в металургичния комбинат „Ленин", рудник „Г. Димитров", рудник „Толбухин", завод „Пектин", ЗЗМ „Кракра", Завода за токоизправители и др. своевременно и задълбочено разглеждат и решават главните проблеми, които стоят пред трудовите колективи. Предприемат действени мерки за подобряване на технологията и качеството на продукцията, за повишаване отговорността у кадрите за изпълнение на задачите.

По-съществен и постоянен е стремежът на партийните организации и бюра да мобилизират трудовите колективи за активното им участие в социалистическото съревнование. Въпросите на съревнованието, внедряването на система за неговото ръководство са предмет на по-често обсъждане на заседания и партийни събрания.

Под ръководството на общинския партиен комитет сега първичните организации провеждат значителна работа за създаване на всички необходими условия за правилно прилагане на принципите на новия икономически механизъм в промишлеността, за утвърждаването на икономическия подход в ръководството на икономиката. Комитетът оказва системна помощ на първичните организации за правилното разграничаване на функциите със стопанските ръководства и обществените организации, за изпълнение плана за социално-икономическото развитие на колективите. По-голям е партийният контрол и взискателност в работата с работническите предложения, критичните бележки и препоръки.

Digitized by Google

Първичните организации създадоха добър опит в ръководството и контрола за изпълнение на мероприятията за социалното развитие на колективите, което съдействува да се повишава трудовата им активност. Благодарение на тях в редица предприятия бяха подобрени условията на труда, бита и отдиха на трудещите се: в стопанския минно-енергиен комплекс „Г. Димитров" се изгради собствена база за отдих, за работниците от фабрика „Ел. Георгиева" бе построена нова сграда, значителни завоевания постигнаха колективите на ЗЗМ „Кракра", завод „Пектин" и др.

Общинският комитет полага непрестанни грижи да се повишава ефективността и качеството на идеологическата дейност на първичните партийни организации. Вниманието е насочено към цялостната идейновъзпитателна работа в низовите колективи. Настъпиха положителни изменения в организацията и ръководството на партийната пропаганда и масово-политическата работа. Чрез разнообразни форми сега в партийната просвета изучаваният материал по-добре се свързва с конкретните задачи на трудовите колективи, повишава се марксистко-ленинската подготовка на комунистите и безпартийния актив. Първичните партийни организации използват по-активни методи за обучение, като практически занятия, теоретико-практически конференции и пр. Пропагандистите работят по лични творчески планове.

* * *

За осъществяване на по-близко и конкретно ръководство на първичните организации бюрото на общинския партиен комитет предприема системни и комплексни мерки за подобряване стила и методите на работа на ръководните партийни органи и кадри. В това отношение е оценявана работата на партийния комитет на стопанския минно-енергиен комплекс „Г. Димитров", Комбината за тежко машиностроене, металургичния комбинат „Ленин", ДПП „Родина" и др.

Сега вниманието на общинския партиен комитет е насочено към укрепване и повишаване боеспособността на първичните партийни организации в селското стопанство. На вниманието на бюрото и апарата стоят въпросите за подобряване качествения състав на тези организации, за издигане равнището на вътрешнопартийния им живот. Непосредствена наша задача е да повишаваме боеспособността на териториалните първични организации, като ги укрепваме с по-млади кадри от предприятията и учрежденията, като изискваме да вземат по-активно участие в техния живот работниците от апарата и членовете на пленума на общинския партиен комитет.

Политическата и организаторската работа, които се провеждат в общинската партийна организация във връзка със замяната на партийните документи, безспорно имат изключително важно значение за повишаване личния пример и авангардната роля на комунистите, за повишаване дееспособността на първичните партийни организации. Общинският партиен комитет се стреми да насочва също така усилията на апарата и актива, на партийните организации и бюра за създаване на стройна организация за провеждане на високо равнище това важно политическо, идеологическо и организационно мероприятие на Партията.

На извършената работа за подобряване ръководството на първичните партийни организации, за по-нататъшното им развитие като политически щабове на трудовите колективи ние гледаме като на един процес, който още по-последователно и настойчиво трябва да развиваме. Същевременно си даваме ясна сметка, че има още редица нерешени докрай въпроси.

Digitized by Google

Все още някои първични организации не са преустроили докрай своя стил и методи на работа и ръководство в духа на изискванията на Юлския пленум и Националната партийна конференция. Незадоволително се използват партийното събрание и другите форми на партийна дейност за решително повишаване ефективността и качеството на производствено-стопанската дейност. Недостатъчно активна е намесата на първичните организации за успешно решаване проблемите на строителството, реконструкцията и модернизацията, усвояването на новите производствени фондове и достигане на проектните им мощности. Не винаги тези въпроси се поставят в центъра на планирането на партийната дейност и при осъществяване контрола и проверката на изпълнението.

Като се ръководим от големите задачи, които постави др. Тодор Живков за превръщането на окръга и града в опитен полигон за усъвършенствуване социалистическата организация на труда, за внедряване на постиженията на техническия прогрес, за интелектуализация на производството и повишаване ефективността на икономиката, пред общинския партиен комитет още по-настоятелно стои изискването да усъвършенствува своя стил по ръководството на първичните организации, за превръщането им в истински политически щабове на трудовите колективи за претворяване на партийната политика в живота.

НА ВНИМАНИЕТО НА ОБЩИНСКИТЕ КОМИТЕТИ

Идеята, която предлагаме за обсъждане, е как да постигнем по-висока ефективност от обучението по партийно строителство. Замисълът е да издигнем „Денят на партийния секретар" до съдържанието и организацията на методически семинар. Какво означава и какво изисква тя? Имаме ли сили за такава стъпка? С какво ще участвува „Партиен живот" в това начинание? Крайното решение е ваше. Подбудата е една — интелектуализацията на партийния труд изисква качествено преустройство на всички форми за обучение и квалификация на кадрите. Логично е да започнем с най-масовата — деня за обучението на партийния секретар.

Резултатите от него никой не оспорва. Те са завоевание на вчерашния ден. Но ако спрем на тях, когато развитието поставя нови, качествено различни задачи пред партийната работа и ръководство, неизбежно ще изостанем. И нищо не ще ни помогне. Ще жънем безплодие от големите усилия, отдадени на партийния дълг.

Никой не отрича, че партийното ръководство е наука и изкуство. Но всеки знае, че то изисква познания, организационна култура, способност да ръководим: да осъществяваме политиката на Партията върху основата на науката. За обучението на актива има система от форми, които взаимно се допълват и усилват. Но тяхното съдържание се изменя. Зрялото социалистическо общество поставя пред обучението на кадрите нови проблеми: да се усвоят знанията и изкуството на борбата за висока ефективност и високо качество, за социалистическа организация на труда и планово ръководство на процесите за икономически подход в управлението и стимулирането на човешката активност, за пълна и повсеместна интелектуализация на всички социални сфери и дейности.

Digitized by Google

Новото съдържание се нуждае от нови форми. Едни ще бъдат изоставени, а други — коренно реконструирани. Търсим ефективност на обучението. Извън единството между съдържание и форма няма да я намерим. Нека да признаем: редки ли са случаите, когато денят за обучение на секретаря се свежда до час-два инструктаж най-често по стопански въпроси и задачи, без да се осветлят подходът, опитът, които скъсяват пътя до резултатите. Салоните се пълнят с хора, те идват и си отиват, плановете на комитетите се изпълняват, отчетите са пълни, а мислите остават понякога празни. В същия месец кадрите решават един въпрос, слушат лекция за съвсем друг и подготвят отчет за трети. Задачите са различни, интересите се разминават. И много често „денят" залязва без следа...

Веднага изниква въпросът — защо става така? От едната страна на трибуната ще ни отговорят: в лекциите няма нашите тревоги и проблеми, не разискваме, не обменяме опит. Лекционната форма е пасивна. Просвещение твърде често откъснато от нашите делници, от мислите, които сега се блъскат в нашите глави... От другата страна на същата трибуна възразяват: от нас теорията, културата, знанията, от вас конкретното приложение. Учете се да мислите с понятия, те като дългите фарове осветяват перспективите на пътя...

В задочния спор привидно всеки е прав. Остарялата форма на обучението задълбочава противоречието между тях.

Има и трета страна, която най-много страда. Общинският партиен комитет. Той планира, организира и осигурява обучението на партийните бюра и отговорниците на групи. А силите и възможностите, които има, засега са твърде малко и ето кълни още едно противоречие: между сложните задачи, високите критерии за ефективно ръководство, между нарастващите потребности от знания и умения на актива и ограничените възможности да бъдат решени на място.

Освен обяснения противоречията трябва да се разрешават. Да има движение, прогрес. Какво можем да направим?

Да експериментираме! Имаме условия качествено да изменим и съдържанието, и организацията на обучението на партийния актив. Денят за обучение на актива да протича като теоретико-методически семинар. Какво означава и какво изисква това?

Изисква най-малко следното:

— В своя план общинският комитет да определи проблемите за семинарните занятия. Темите да отразяват всеобщите потребности на партийните бюра и отговорници.

В плана да се определи и субектът на обучението: кой секретар, завеждащ отдел, обществен, държавен и стопански ръководител от общински мащаб каква тема ще подготви. Общинският комитет може да създаде свой лекторски апарат. Това не изключва по отделни, непредвидени въпроси да бъдат привличани лектори от окръга и от центъра. Опитът доказва горчивата истина: нямаш ли свой лекторски потенциал, нямаш система и планомерен процес за обучение. Няма и не можеш да осъществиш обучение в най-тясна връзка с опита, с практиката. Такава самоуправляваща се система на обучение може постепенно да се изгради в повечето селищни системи.

— На следващо място стои въпросът за обекта на системата за обучение. В семинарните занятия следва да участвуват секретарите, заместник-секретарите по идеологическите въпроси, отговорниците в бюрата за производствената дейност.

— По характер семинарът ще бъде съобразно разисквания проблем теоретически (когато се изучава нов въпрос) или методически (когато се усвояват проблеми от технологията на партийната работа — подготовка на събрание, изработване на партийно решение и др.).

Какво включва организацията на семинара?

Digitized by Google

Включва: самостоятелна подготовка по темата; дискусия по основните въпроси от нея с широка обмяна на практически опит; лекция или беседа по темата на следващото семинарно занятие; оценка на работата по текущите задачи и инструктаж за предстоящата дейност.

Новото в този семинар е в тясната връзка на теорията с практическия опит. То изисква предварително планиране на всяко занятие, за да се създават условия за висока ефективност и еднопосочност на усилията по актуалните проблеми, които се решават.

В годишния план заедно с темите за обсъждане в някои партийни организации с помощта на общинския комитет може да се усъвършенствува положителен опит по отделни проблеми на обучението. В тези организации да се проведат и съответните занятия. В плана на занятието може да се предвиди главният докладчик в дискусията, в случая бюрото, домакин на занятието, което разкрива подхода към съществуващия опит, начина на създаване, ефекта от него. Това не изключва група партийни секретари самостоятелно да изследват този опит, да го оценят от свои позиции и на разисканията да участвуват като опоненти. Може да се планира групово или индивидуално задание на участниците в семинара да изучават положителния опит в окръжната партийна организация или извън нея, по въпроса на дискусията да се поканят секретари или бюра, създали този опит. Целесъобразни са и други форми за активизиране на самостоятелното мислене, като поставяне на казуси, решаване на проблемни ситуации.

Целта на дискусията е с критериите на теоретическите положения и методическите изисквания да се анализира собственият опит, средствата, формите, методите, съответствуващи на тези критерии, които, доказали своята ефективност, могат да бъдат възприети и внедрявани в живота на всички първични партийни организации.

При такава постановка на обучението на изборния актив какъв подход би бил най-подходящ? Комплексният, диференцираният подход на организация и реализация. Той предполага следното: при възможност семинарните занятия да се организират по отрасли — за актива в промишлеността, в селското стопанство, за строителството, образованието. Лекциите и инструктажите могат да бъдат общи, а дискусиите поотделно, като се ръководят лично от съответните секретари или заведващ отдели. С това се осъществява принципът: който пряко ръководи, пряко да обучава. В същото време осигурява условия за конкретен анализ, оценка и подход, отчитащи както общото, така и специфичното в партийната работа и ръководство.

Правилно постъпват онези ръководители, които, обобщавайки въпросите, повдигнати в дискусиите, на тези занятия дават указания за възприемане и внедряване на новото, положителното, ефективното.

Нещо повече, семинарното занятие е източник на обратна информация за състоянието на работата в организациите, а отделни препоръки на участниците са достатъчен повод за решения на общинските партийни комитети.

— — — —

Идеята за издигане равнището на деня на партийния секретар до организацията на семинар бе споделена с редица окръжни и общински партийни комитети. От тях получи пълна подкрепа. Обобщавайки тематиката, която комитетите планират за дните на партийните секретари, редакцията прие план на проблемите, които се предвиждат от мнозинството комитети. Тези проблеми, разработени като консултации, ще осигуряват теоретически и методически самостоятелната подготовка на актива за част от семинарите през текущата година. С тях списание „Партиен живот“ ще участвува като колективен пропагандист.

Digitized by Google

С КАКВИ РАЗРАБОТКИ СП. „ПАРТИЕН ЖИВОТ" ЩЕ ПОДПОМОГНЕ ОБУЧЕНИЕТО НА ПАРТИЙНИЯ АКТИВ ПРЕЗ ТЕКУЩАТА ГОДИНА?

I. Тематика за бюрата

1. Планирането в първичната партийна организация (кн. 1).
2. Организация на изпълнението на решенията (кн. 3).
3. Критерии и технология за оценка авангардната роля и моралния облик на комуниста при новите условия (кн. 7).
4. Диалектическо единство между политически и икономически подход в партийната работа и ръководство. Анализ и обобщения на челния опит:

а) за повишаване качеството и ефективността по всичко и навред;

б) за усъвършенствуване социалистическата организация на труда;

в) за интелектуализацията на обществените дейности;

г) за многостранната реализация на социалистическата личност (кн. 8).

5. Подобряване на членския състав в качествено отношение (кн. 10).
6. Организация и методика на индивидуалната работа (кн. 11).
7. Партийното събрание и решение. Технология на подготовка и провеждане (кн. 12).
8. Правото на контрол. Начин на ефективно осъществяване (кн. 14).

II. Тематика за партийните отговорници

1. Отговорникът на партийната група (кн. 8).
2. Партийното поръчение (кн. 6).
3. Партийната група и социалната активност на трудовия колектив в условията на икономическия механизъм (кн. 9).
4. Временната партийна група (кн. 4).

РЪКОВОДНО ПОЛИТИЧЕСКО ЯДРО И ПЪРВООБРАЗ

ВРЕМЕННАТА ПАРТИЙНА ГРУПА

КОНСУЛТАЦИЯ

Партийните групи са най-подвижните и гъвкавите звена в структурата на Партията. В инструкцията на Централния комитет за изграждането и работата им се казва: „Във влакове, кораби и други подобни, при изпълнение на срочни задачи — прибиране на реколта, извършване на строително-монтажни работи и пр., в квартали, жилищни блокове, по време на избори, в краткотрайни школи, курсове и др., където няма партийни организации — могат да се изграждат временни партийни или партийно-комсомолски групи по решение на съответния партиен орган". В практиката най-често такива групи се срещат в строителството и в селскостопанското производство. За тях предимно тук ще става дума.

Кое налага да се изграждат временни партийни групи? Причините са различни. Тяхното създаване се диктува преди всичко от потреб-

Digitized by Google

ността да се обединяват и насочват силите на комунистите, да се мобилизират трудещите се за решаване на срочни задачи и в случаите, когато трябва да се координират действията на партийни членове от различни организации, работещи на един обект или участвуващи в кампания по прибиране на реколтата, и пр.

Временно действуващите партийни групи се изграждат, както и постоянните, по решение на партийното събрание или на партийния комитет при наличието най-малко на трима комунисти в ясно обособени участъци, звена или бригади. Там, където няма изискващия се минимален брой комунисти за създаване на партийна група или комсомолци за създаване на комсомолски групи, се формира партийно-комсомолска група, която се ръководи от първичната организация или партийния комитет. Следователно в зависимост от характера на работата — динамичност, кампанийност, сезонност, продължителност; от мястото, сроковете за изпълнение на задачите се създават временни партийни групи. В едни случаи те обхващат комунисти от една първична организация и се изграждат от самата нея. Срещат се обаче и случаи, при които възниква потребност да се обединят усилията на комунисти от различни партийни организации. Тогава решение за формиране на временна група взема партийният комитет, който стои начело на партийните организации, той осъществява и ръководство над нея. След като временните партийни групи изиграят ролята си, първичната организация или партийният комитет, който ги ръководи, оценява дейността им и решава да бъдат разпуснати.

Временните партийни групи оправдават своето създаване тогава, когато то е съобразено с конкретната обстановка, с възможността да действуват оперативно, комунистите постоянно да контактуват, да се съветват, да си помагат и пр. Тогава те могат да повишават авангардната роля на своите членове, тяхната отговорност за изпълнение на графиците в строителството, за спазване на сроковете при прибиране на реколтата и други сезонни или кампанийни задачи. И това е обяснимо. Присъствието им на едно или друго място увеличава организаторските възможности на първичните организации, позволява им да упражняват ефективно въздействие върху производството, взаимоотношенията и възпитанието на хората. Обединени във временни партийни групи, комунистите по-добре се организират, а организираността умножава силите им, формира се единно мнение, което е важна предпоставка за единни действия, за целеустременост и последователност в осъществяване на начертаните цели. Именно когато са правилно изградени и добре организирани, те съдействуват успешно да се решават възникващите въпроси, помагат своевременно да се разкриват недостатъците и да се вземат мерки за тяхното преодоляване.

Временните партийни групи имат всички права и задължения на партийните групи, посочени в инструкцията на Централния комитет на БКП. На свои събрания те обсъждат основни въпроси от производствен, организационен и идейновъзпитателен характер, мобилизират комунистите и трудещите се за тяхното претворяване в дела. Те внасят ценни предложения за подобряване организацията на труда и системата за стимулиране, участвуват в контрола, който осъществяват първичните организации над дейността на административно-стопанските ръководства, като при необходимост изслушват отчети от ръководителите на звената, в които са изградени, извършват проверки на място и пр. В срещите с ръководителите комунистите научават кое е главното за момента, към което следва да се насочат силите на трудовия колектив. Те от своя страна разкриват редица недостатъци в организацията на работата, снабдяването с необходимите гориво-смазочни материали, битовото обслужване; дават препоръки, споделят идеи и мнения, мобилизират колектива за изпълнение на задачите, повиша-

Digitized by Google

ват активността на трудещите се. Взаимното изясняване на проблемите е добра предпоставка за премахване на всякакви пречки от организационно естество, открива се възможност за включване на всички резерви в производствения процес.

Комунистите от временната партийна група участвуват в организацията на социалистическото съревнование, насърчават творческата инициатива на всеки труженик — механизатор, строител и пр., укрепват дисциплината им, работят за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда и внедряването на икономическия механизъм. Те са в състояние да дават широка гласност на резултатите от социалистическото съревнование, да осигуряват материали за нагледна агитация, да издават „мълнии" и „тревоги" и т. н. Такива техни действия дават добри резултати: ускорява се ритъмът на производството, повишава се качеството на продукцията, намаляват разхищенията на суровини и материали, подобрява се дисциплината във всичките й разновидности — трудова, технологична и пр.

Задължение на комунистите от временната партийна група е да осъществяват богата идейновъзпитателна работа сред трудещите се, да им организират срещи с ръководителите, да им изнасят беседи, да ги запознават с важни събития от вътрешния и международния живот чрез обсъждане на публикации от вестници, списания, бюлетини и т. н. Ползата от такава инициатива е голяма. Информираността прави хората да се чувствуват съучастници в обществено-политическия живот, подхранва техния социален оптимизъм, повишава активността им. Комунистите от временната партийна група, които стоят най-близо до трудещите се, имат възможност да извършват богата индивидуална работа сред тях за повишаване на идейно-политическата им подготовка и деловата им квалификация; с личния си пример да допринасят за формиране у тях комунистически нравствени добродетели, чувство за отговорност, стремеж към висока социална активност и пр.

Временните партийни групи са добри помощници на партийните организации при осъществяването на важни вътрешнопартийни задачи и мероприятия — попълване и прочистване на партийните редове, работа с младите комунисти, подготовка на събрания, съвещания и т. н. Това означава, че те могат да обсъждат и кандидатури за встъпване в Партията, както и въпроси във връзка с налагането, снемането и отменянето на партийни наказания, и да излизат с мнения пред партийните бюра или организации, чието право е да вземат решения по тях. В това отношение обаче е необходимо много да се внимава, да се избягват всякакви увлечения. Защото броените дни не винаги са достатъчни членовете на групата да добият пълна представа, да наберат цялостни впечатления за човека, когото биха предложили да встъпи в редовете на Партията. За краткото време той може да се изяви като добър производственик, дисциплиниран работник, отзивчив другар — качества, които безспорно са необходими за всеки кандидат, но не са достатъчни. Да се направи предложение за даден човек да бъде приет за партиен член са необходими по-цялостни наблюдения върху морално-политическите му качества, върху неговия живот и поведението му на обществени места, в семейството и т. н.

Същото се отнася и за евентуални предложения за отменяне на партийни наказания. За времетраенето на една кампания например по прибиране на реколтата в селското стопанство наказаният комунист може да се изяви като добър организатор и производственик, но само от това едва ли е възможно да се прецени доколко е взел сериозни мерки за преодоляване на допуснатите от него слабости и грешки, дали са настъпили очакваните изменения в поведението му, в каква степен наказанието му е въздействувало, та комунистите от временната партийна група да дадат аргументирани препоръки за отменяне-

Digitized by Google

то му. Разбира се, по време на кампанията не е изключено някой комунист да прояви недисциплинираност, дори да наруши партийните принципи и норми. Тогава временната партийна група е длъжна да обсъди поведението му и да излезе с предложение за наказание. Решение ще вземе първичната организация или партийният комитет, който я ръководи, а предложението, съвсем естествено, ще направят комунистите от временната партийна група, които са свидетели на неговите постъпки.

Влиянието на временните партийни групи върху трудовите колективи в значителна степен се определя от състоянието на техния организационен живот, от умението им правилно да разпределят задачите на комунистите, на всекиго да възложат подходящо поръчение и да контролират как се изпълняват. Те са длъжни бързо да откликват на всичко, което става в трудовите колективи, в бригадите, на строежите, в механизираните отряди или агрегатните групи, да изработват свое отношение към тях, активно да влияят върху производствения и обществено-политическия живот на трудещите се от звената, в които са изградени. Всичко това обаче не означава, че временните групи се занимават само с текущи въпроси. На практика те се ръководят от плановете на първичните организации, определят своето място в тяхното изпълнение, отчитайки обстоятелствата и въпросите, които се подсказват от самия живот. Отговорниците на групите водят дневници, в които вписват бележки за предстоящите задачи. Обикновено те имат конкретен характер — кой от комунистите какво ще извърши и в какъв срок.

Временните партийни групи се намират непосредствено до хората и успешно могат да осъществяват политически, възпитателни и стопански задачи. Те могат реално да влияят върху производствения и идейновъзпитателния процес. Не са случайни успехите на онези колективи, в които първичните организации изграждат и умело ръководят дейността на своите вътрешни звена — партийните групи. Оттук и необходимостта партийните комитети и организации постоянно да изучават и обобщават техния опит, да полагат грижи за подобряване на организационната култура и организаторските способности на отговорниците на партийните групи, от които в най-голяма степен зависи организираността и активността на комунистите.

НА ПРЕДНА ПОЗИЦИЯ

ПЕТЪР НАЙДЕНОВ
отговорник на временна партийна група

В растениевъдството на клоновото стопанство в село Владимирово, Михайловградско, години наред първичната организация по време на кампаниите за прибиране на реколтата от есенните и пролетните култури изгражда временна партийна група в механизирания отряд. И през 1979 година веднага след излизането на комбайните и другите машини на полето направихме същото. Във временната партийна група включихме шестимата комунисти механизатори. Аз бях избран за отговорник. Заедно с нас работеше и един член на КПСС от Житомирска област. Той даваше личен пример, увличаше механизаторите на ударен труд.

По време на жътвата групата свика няколко събрания. На първото събрание обсъдихме как най-добре да се разпределят комбайните

Digitized by Google

по агрегатни групи, уточнихме превозните средства с техническите отговорници. Разисквахме и по проблеми на вътрешния ред, дисциплината, качеството на работата и как най-рационално да се използва капацитетът на машините и техниката. Приехме конкретни мероприятия за водене и отчитане на социалистическото съревнование. По обсъжданите въпроси взеха отношение всички членове на групата. Бригадирът Васил Синигерски ни запозна с организацията на битовото обслужване на колектива, доставката на храна и вода, превозването на механизаторите, зареждането на машините, осигуряването на гориво и пр. За воденето и отчитането на социалистическото съревнование подробно разказа секретарката на първичната организация Гина Павлова. Комунистите с конкретните си предложения помогнаха да се създаде добра организация на труда в колектива.

След като уточнихме всички задачи, комунистите ги разясниха сред механизаторите. Така временната партийна група осъществи активно политическо въздействие върху трудовия колектив за създаване на стройна организация на работата още в началото на кампанията.

Тъй като работата на полето зависи от много фактори и преди всичко от климатичните условия, на второто събрание разговорът беше как да преодолеем затрудненията, породени от дъждовното време. Уточнихме се въпреки преваляванията всички механизатори да бъдат на полето при машините, за да се използва рационално всеки час хубаво за работа време. Обърнахме внимание на бригадира да осигури редовен транспорт за извозване на зърното. Отново пред колектива изяснихме тези задачи, той изцяло прие нашите предложения.

На следващото събрание, което свикахме в края на жътвата, набелязахме мерки за образцово приключване на кампанията. Отчетохме работата на всеки комунист, личния му принос за успешното изпълнение на задачите.

По време на кампанията възлагахме партийни поръчения на комунистите главно да упражняват контрол върху качеството на работата на комбайнерите и работниците, извозващи зърното. Така предпазихме от разпиляване продукцията.

Временната партийна група разясняваше важни политически събития, възникнали през това време, и решения на Партията. През почивките колективно четяхме вестници.

Ръководството на механизирания отряд във всекидневната си дейност по време на жътвата се опираше на партийната група. Комунистите му оказваха ценна помощ и така успешно изпълнихме задачите, поставени от ръководството на клоновото стопанство и на АПК. Партийното бюро чрез временната партийна група осъществяваше политическата работа сред колектива. Аз като отговорник на групата редовно водех дневника, в който отразявах обсъжданите въпроси, предложения, задачите и партийните поръчения, които възлагахме на комунистите.

Временната партийна група продължи да функционира и при прибирането на пролетните култури. На събрание обсъдихме задачите по прибирането на слънчогледа. На всички комунисти възложихме партийни поръчения — за опазване и рационално използване на машините, за качествена работа и пр. В процеса на изпълнението им комунистите се изявиха като челници в труда. Въпреки някои изненади на времето успяхме да приберем слънчогледа само за пет дни, а заплануваните добиви бяха надвишени с 10 на сто.

Прибирането на соята при лошите климатични условия беше следващата тежка и отговорна задача. В събранието, което свикахме, участвуваха секретарката на първичната организация и бригадирът. Съвместно уточнихме конкретните мерки и действия. Отчетохме изпълнението на поръченията по прибиране на слънчогледа и възложих-

Digitized by Google

ме нови. Въпреки честите превалявания от дъжд главно благодарение на личния пример на комунистите за 10 дни приключихме и с прибирането на соята.

Една от най-напрегнатите задачи, които колективът трябваше да изпълни, беше беритбата на царевица. Тя съвпадна с есенната сеитба, а дъждовното време още повече усложни обстановката. Партийната група подробно обсъди всички плюсове и минуси и даде насока да се организира двусменна работа с машините, за пълно използване на техните мощности. За целта към редовните механизатори се включиха и временни. Така нарасна и броят на членовете на нашата партийна група. И в тази кампания за успехите много помогнаха комунистите — опитните механизатори Любен Арсов, Любен Стефанов и др. Те бяха начело, даваха личен пример. Оценка на работата за изпълнението на задачите правехме след всяка смяна и набелязвахме мерки за нейното подобряване. Така въпреки неблагоприятните климатични условия нашите механизатори прибраха и царевицата.

Временната партийна група изигра положителна роля за мобилизиране силите на трудовия колектив при прибирането на реколтата от есенните и пролетните култури. Тя беше опора на партийното бюро и на бригадното ръководство, осъществяваше силно политическо въздействие върху механизаторите, помагаше им не само да изпълняват трудовите си задължения, но и да се повишава политическата им съзнателност и социалната им активност.

ЗАМЯНАТА — ПРЕГЛЕД НА БОЙНИЯ СТРОЙ

РАВНОСМЕТКА С ПОЛОЖИТЕЛЕН ЗНАК

НИКОЛА ПЕТРОВ
секретар на общинския партиен комитет — Кърджали

Замяната на партийните членски книжки се отразява положително върху работата на всеки комунист, върху всестранната дейност на първичните организации в общинската партийна организация в Кърджали. Основание за такъв извод ни дава степента на активност на комунистите при изпълнение на партийните решения, техният принос за усъвършенстване работата на първичните организации и трудовите колективи, личният им пример. Равносметката от позициите на високи критерии показва, че тези резултати са плод на подобрената политическа и организаторска работа на партийните комитети и организации, на индивидуалните разговори с комунистите, на техните отчети и самоотчети. Особено полезни се оказват беседите в партийните организации и групи: „Как комунистът вижда своето място в практическото реализиране девиза на седмата петилетка — „Ефективност и качество, качество и ефективност", и решението на Десетата окръжна партийна конференция — „Постиженията на челниците — равнище на целите колективи!", за ленинските принципи и норми на партиен живот и уставните изисквания.

Инициативите, свързани със замяната на партийните членски книжки, дадоха възможност на комунистите да разберат значението на това крупно вътрешнопартийно мероприятие и голяма част от тях се

Digitized by Google

отнесоха с високо чувство за отговорност при изпълнение на задачите. Например комунистите Тодор Профиров и Георги Христозов от Автокомбината, Неврие Арифова и Хазел Исманлова от завод „Орфей“ и др. поеха обещание да изпълнят производствената си програма за седмата петилетка вместо за пет за четири години. Комунистите от с. Гъсково решиха всяко семейство да произведе по един тон висококачествен тютюн и т. н.

Един от най-важните моменти при замяната на партийните документи, на който общинският партиен комитет отделя особени грижи, е разговорът с всеки комунист на заседанието на бюрото и приемането на оценката на партийното събрание. Стремежът е те да бъдат подготвени задълбочено, всестранно, за да оставят трайни следи в съзнанието на комунистите, да ги импулсират за повишаване на трудовата и обществената им активност, за засилване на отговорността им за състоянието и дейността на партийната организация и трудовия колектив. За целта изискваме от партийните бюра и първичните организации да подхождат със завишени критерии, да не премълчават слабостите и недостатъците и същевременно да създават спокойна, делова обстановка, да предизвикват повече комунисти да се изказват, да проявяват по-високи претенции, да дават повече значими препоръки и предложения за подобряване на работата на отделния комунист, на първичната организация и трудовия колектив, а също така да отправят препоръки, критични бележки и предложения към общинския партиен комитет, общинския народен съвет и другите ръководства.

С такива завишени критерии преминават разговорите например в партийното бюро и в първичната организация при цех „Плетачен“ на завод „Орфей“. Към комуниста Васил Бояджиев — началник на цеха, отправят основателни искания по-близко и конкретно да работи с низовите ръководители, да се вслушва в техните мнения и предложения, индивидуалния подход да издигне до основна черта на своя стил на работа с хората. На Иван Вълков — началник на смяна от цех „Конфекция“ на същия завод, препоръчват да работи повече с бригадния съвет, да уважава и отстоява докрай решенията, взети от този колективен орган, особено сега, когато се работи на вътрешностопанска сметка. На годишното отчетно-изборно събрание партийното бюро отчете как се изпълняват препоръките. Изводът е, че те не докрай са осмислени и взети присърце, все още на някои от тях се гледа като на благопожелания.

В общинската партийна организация се срещат и случаи, при които в партийните бюра в разговорите с комунистите се посочват отделни слабости, а на събранията се изнасят допълнителни. Това важи предимно за първичните организации в промишлеността, транспорта и търговията. Този факт показва, че тези организации са единни, боеспособни, комунистите са прями, откровени, критични. Не можем да кажем същото обаче за някои първични партийни организации в учрежденията, училищата и здравните заведения. Комунистите от тези организации с известни забикалки поставят своите претенции и препоръки към онези, на които се обсъждат оценките. Общинският партиен комитет анализира хода на замяната в тези организации и потърси начини за изменение на обстановката. За целта задължи отговорниците от общинския комитет да присъствуват на заседанията на бюрата и на събранията на първичните организации. Тази мярка допринесе чувствително да се завишат критериите. Присъствието на отговорника от общинския партиен комитет се оказа много важна предпоставка за повишаване чувството за отговорност от всички комунисти, те проявяват по-голяма критичност и взискателност.

Вторият основен момент, на който общинският партиен комитет обръща голямо внимание, е въпросът за съдбата на препоръките и

Digitized by Google

предложенията и контрола за тяхното изпълнение. За целта след всяко събрание за приемане на оценки на комунистите препоръките към тях и предложенията към партийното бюро се записват в специални тетрадки. В тях се отбелязва характерът на препоръките, определят се сроковете и къде ще се отчитат — едни пред партийното бюро, други на партийни събрания. Критичните бележки и препоръките към комунистите, номенклатурни кадри на по-висши партийни органи, се съобщават на тях.

Такава отчетност е заведена и в организационния отдел на общинския партиен комитет за критичните бележки и предложенията, отправени към комитета, общинските ръководства и номенклатурните кадри. Отчитането им извършваме в определени срокове.

Завеждането и отчитането на препоръките и предложенията помагат да се повишава взискателността към комунистите, да се засилва тяхната активност и чувството за отговорност пред партийната организация. Защото всеки знае, че те не са забравени, че се следи и отчита изпълнението им, и то не на друго място, а там, откъдето са възложени. На комунистката Румяна Бойчева — медицинска сестра в Психоневрологичната болница, например при разговора в партийното бюро и на събранието при приемане на оценката посочват редица слабости и пропуски в работата ѝ и в отношенията ѝ към хората. Събранието решава да ѝ се замени членската книжка, имайки предвид нейното обещание да не допуска в бъдеще подобни грешки и това, че преминава на друга работа. Десет дни след събранието обаче Р. Бойчева присвоява продукти от кухнята на детската градина, където се премества. Научвайки за случая, комунистите от първичната организация при Психоневрологичната болница се събират и преразглеждат своето решение и я наказват със строго мъмрене с предупреждение, отлагат за една година и замяната на партийната ѝ членска книжка.

На годишните отчетно-изборни събрания, на които се направи оценка на едногодишната дейност на първичните организации, се отчетоха и резултатите от изпълнението на препоръките и критичните бележки, отправени към отделните комунисти във връзка със замяната на партийните членски книжки. Към някои се адресираха нови претенции. С чувство на висока отговорност говориха например комунистите от първичната организация при фабриката за безалкохолни напитки за сериозните проблеми, които решава колективът на предприятието. Директорът П. Велков и секретарят на първичната партийна организация Д. Вълчев, на които е отложена замяната на партийните членски книжки за неизпълнение на плана за първото полугодие, отчетоха какво са направили, какви поуки са си взели от критичните бележки, как изпълняват препоръките. Събранието постави нови претенции към тях за усъвършенствуване организацията на труда и внедряване на технически новости в производството.

В крайна сметка стремежът на общинския партиен комитет и на първичните организации е разговорите комунист — партийно бюро — първична организация да продължават и след събранието, да се мобилизират силите на комунистите за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда, да се повишава ефективността на производството и качеството на продукцията. Такъв е верният път за замяната на партийните членски книжки да допринесе, както посочи и др. Тодор Живков на Единадесетия конгрес на БКП, „за повишаване активността и отговорността на комунистите, за издигане на тяхната марксистко-ленинска съзнателност, на тяхната дисциплина и морал в производството, в обществения живот, в бита“.

Digitized by Google

ДРУГАРСКАТА ВЗАИМОПОМОЩ

ДИМИТЪР КРАЛЕВ

Животът на човека е невъзможен без другарството и приятелството, без другарската взаимопомощ и всички ние ги възприемаме като слънчев бряг на човешките взаимоотношения. Те не са празна дума, кухо понятие, сватбарско пожелание, както може би си мислят някои. Без другарската взаимопомощ човекът се принизява до животното, нейното присъствие го изпълва с увереност, укрепва вярата му за преодоляване на трудностите, дава му допълнителни сили да умножи успеха. Тя е протегната ръка на човек към човека, протегната предимно да отдаде, а не да придобие, да вдигне падналия, да подкрепи слабия, да вдъхне вяра на малодушния, да посочи на заблудилия се правилния път. Другарството и приятелството са истинско богатство, много по-ценно от имотното, и по-щастлив и по-умен е онзи, който умее да прави повече приятели и по-малко врагове. Разбира се, без да отваря вратата на безпринципността, на користолюбието и двуличието — тъмните петна върху човешкото сближение.

Другарството и другарската взаимопомощ имат и дълбоки народностни традиции. Хората се събираха да построят къща на някого, да пожънат нива на сираци и войници, на свои разноски изпращаха да учат в чужбина талантливи деца, с част от своите спестявания и доброволен труд издигаха училища, читалища, настилаха улици, а по-късно образуваха кооперации за обработване на земята или за снабдяване със стоки. Кооперациите и кооперативното движение в България бяха и си остават забележително проявление на духа на работническата класа и трудовото селячество за взаимопомощ, за преуспяване в колектива и чрез колектива. Народностното чувство за сближение, за сдружение е давало тласък на много добри дела, били те стопански, социални, политически. Разбира се, съществували са и индивидуалисти, егоисти, завистници, но никъде в народните песни и обичаи самотничеството не е възпято, не е поощрено, по-скоро е било предмет на осмиване, тази одухотворена форма на отрицание. Народният певец е редял похвални строфи за всичко, което събира хората, което ги сдобрява или прогонва враждата между тях.

Още и още живее духът на побратимството, стародавна българска традиция за сближение, за сродяване. Побратимяваха се според определен ритуал връстници от различни родове и който си нямаше брат по рождение, се сдобиваше с побратим. Така обикновеното другарство се превръщаше в братство, помощта — в братска взаимопомощ. Побратимяваха се двама души, след тях се сближаваха две семейства, два рода. За да премине животът през годините по-леко, за-

Digitized by Google

щото с якото рамо на другаря пътят е по-лек и по-сигурен. Проклятие е тегнело над онзи, който лековато е погазвал побратимството, от него се е вдигало хорското доверие, считали са го за човек от второ качество.

Този дух на съдружие е крепял десницата на поборници, на хайдути и воеводи, наливал е мъжество в борците против фашизма и капитализма, за да изкристализира в програмен лозунг на нашето време: „Човек за човека е другар, приятел и брат". Колко дълъг и мъчителен път извървя човекът до своето нравствено усъвършенстване, за да намери в общите идеи и великите цели новото социално родство. А оттатък, в другите общества, остана онова „Човек за човека е вълк" — кратък израз на човешката обреченост на индивидуализма, на социалния песимизъм, породени от антихуманните закони и условия на експлоатацията.

Високонравствената човешка добродетел за взаимопомощ в годините на социалистическото съзиждане придоби нови черти, нови измерения. Нейното богатство се удвои и утрои, превръщайки се в същностна черта на социалистическия начин на живот. Над развалините на отчуждението и страха от утрешния ден, на социалната несигурност и безперспективност, съпътстваща всички експлоататорски общества, се утвърждават нов тип човешки взаимоотношения. И в тях другарската взаимопомощ има определящо значение, синтезирана в крилатия израз: „Един за всички и всички за един". Нашето ежедневие е изпълнено с десетки и стотици прояви на взаимопомощ, била тя между познати и непознати, между трудови колективи, между социалистически държави. Другарската взаимопомощ бе при изграждането на Димитровград, на първата атомна централа и ферибоотната линия Варна—Иличовск, летя в Космоса, изгради успешно сътрудничество в Съвета за икономическа взаимопомощ. Побратимяват се хора, побратимяват се трудови колективи, градове, области, държави и това се очертава като трайна тенденция. Сродяват ги общите идеи, общите идеали и цели — сходните условия на битието. Побратимени, хората си дават обет за дружно преодоляване на трудностите в живота, побратимените градове, предприятия обменят положителен опит в своята работа, съревновават се. За нашия опит вратите са винаги отворени, както и ние по-достойнство се учим от напредничавия опит на другите и преди всичко от опита на съветските хора. Съзнанието на частния собственик, над което тегне кошмарът на конкуренцията и икономическия шпионаж, не е в състояние да разбере благородството на обмяната на опит, на сътрудничеството във всички области на живота между производствениците, колективите, градовете, между държавите от социалистическата общност.

Чувството за другарска, за комунистическа взаимопомощ е откърмено с майчиното мляко на нашата революция. То черпеше бодрост от бодрата стъпка на онези седем манифестанти и шест музиканти, развели на Първи май високо аленото знаме на Партията, мина през горнилото на класовите битки, побеждава в мирния труд на хората, за да го направи не само по-производителен, но и по-човечен. И над това чувство никой няма власт, освен той, социалистическият труженик. Защото другарството не е поръчение от някакъв обществен орган, то не понася никакви империативи. Както не можеш да кажеш на някого: залюби този, разлюби онзи, така и не можеш да принудиш към другарство и другарска взаимопомощ. Направим ли го поръчение, ще убием неговата свежест, ще му отнемем способността да се самонагласява. Взаимопомощта между хората се култивира глобално от семейството, училището, социалната среда, от идеологическото въздействие. Още от примера на комуниста и ръководителя, от принци-

Digitized by Google

пите на социалистическата справедливост. От другарството и другарските взаимоотношения между комунистите. Тъй като от отношенията между комунистите в първичната партийна организация в най-голяма степен зависят отношенията в трудовия колектив. Залинее ли човещината в първичната партийна организация, в трудовия колектив се настанява отчуждението, личните сметки надделяват над колективните, над обществените. Свято задължение на комунистите е не само да изграждат помежду си другарски взаимоотношения, но с всички мерки да съдействуват за установяване на подобни отношения в трудовите колективи, да умножават ценностите на другарството. Преди време на работник от мина „Устрем", Ямболско, се случва нещастие. В негово отсъствие се запалва къщата му, изгаря до основи заедно с покъщнината и част от домашните животни. Пожарът отнел труда на много години, а миньорът със семейството си остава на голата поляна. От неговата бригада научават за случилото се и решават да съберат малка парична помощ, колкото за кураж. След няколко дни към тях се присъединяват работниците от смяната, от участъка. Получава се своеобразна ескалация на взаимопомощта. Първичната партийна организация на рудника прави всичко възможно тази самоинициатива да разшири своите размери. Организира събрание на трудовия колектив на рудника и миньорите до един се отзовават на повика да се помогне на пострадалия. По-късно към призива на партийната организация от рудника се присъединяват работниците от флотационната фабрика, от другите участъци на минното предприятие. За десетина дни събират около четири хиляди лева, достатъчни пострадалият да си иззида нова къща.

Случаят е красноречив и без коментар. Мнозина не са познавали човека, на когото помагат. Всеки е внасял своята лепта със съзнанието, че подпомага себеподобен от колектива, изпаднал в беда, без да търси изгода за жеста си. В светлината само на един подобен факт как бледнее буржоазната благотворителност, която връща на човека трохи от хляба, преди това отнет от самата система, тази натруфена благотворителност, която от сълзите на бедняците и войнишките вдовици намира повод за поредното развлечение на скучаещите буржоазни дами.

Примерът с миньорския колектив е един от хилядите, пример от ежедневието. Човекът от развития социализъм счита за делнично нещо помощта към другаря си, да го замени в работата, да изпълни нормата на претърпелия злополука, да освободи майката по-рано от смяната да прибере децата си от детския дом, да създаде работнически взаимоспомагателни каси и по този начин да открие още един вид източник за материална помощ към нуждаещите се. Като че ли повече оценяваме социалния резонанс на взаимоспомагателните каси и по-малко нравствения. Временни спомагателни каси се създават по време на жътва, във върхови моменти от трудовата дейност, за да се подпомогнат и онези, които работят на износени машини, претърпели са авария и др. Можем ли да изброим случаите на помощ от трудовите колективи, от съкварталците към сираци, към социално слаби семейства, към нравствено застрашени млади хора. Случаите ни срещат със своеобразна форма на дарителство, повече морално, отколкото материално, и което няма нищо общо с подаянието. Малко или голямо подаянието си остава едно и също, презрително подхвърляне на богатия към бедния, по-малко да помогне и повече да очертае социалното неравенство. Ето защо помощта на миньорите е не само като към пострадал, а още към близък, към равен, към другар от бойния строй. Тези нравствени устои крепят шефството — също разпространена форма на взаимопомощ между производствени колективи, военни поде-

Digitized by Google

ления, културно-просветни учреждения, дават сила и размах на наставничеството. Как бързо избуя наставничеството през последните години. Десетки и стотици хора с опит, с квалификация помагат на неквалифицираните, на подрастващите. При това безкористно, без да търсят осребряване на своята помощ, на своите съвети, и чиято единствена награда е успехът на наставляваните. Иван Факирев, стругар от Химкомбината в Димитровград, е наставник от двадесет и пет години. Подбрал е за свои възпитаници изоставащите ученици в своя квартал. На 800 от тях е помогнал да намерят правилния път. Мнозина сега са знатни майстори, техници, инженери. Сам комунист, той се е стремял да изгради от своите възпитаници граждани и комунисти.

Колко дни, месеци, години будува разтревожената съвест на наставника, за да дари другия с повече радост в живота. Наставничеството е не само декларирана, но и материализирана обич към човека, то е чуждо на високомерието, на манията за превъзходство над другите.

Деформираното съзнание за принадлежност към някаква привилегирована група не познава щастливите мигове на самораздаването. Ако нас ни завладее елитарно мислене, рискуваме да загубим най-важното — връзката с масите, а нашата помощ ще се изроди до подаянието, чистите помисли ще отстъпят място на угодничеството, политическата конюнктура, сметкаджийството, ще деградираме, докато стигнем низостта на онзи гражданин, който, преди да се затича към пожара, пита най-напред чия къща гори. Ако е на кмета, тича да гаси и прави всичко възможно да забележат усилията му, ако е на обикновен гражданин, той се връща обратно, като успокоява гузната си съвест, че и без това ще се притекат много хора. Защо му е да помага на някого, когато помощта му не ще бъде забелязана, оценена, прибавена към биографията. Именно в биографията, в оценката на човека, които съставяме под път и над път, следва да намери място важната характеристика — способността на човека към другарство и взаимопомощ. Към кадрите предявяваме претенции за класово-партийна позиция и това е правилно, за висока квалификация, за трудова дисциплина, също правилно изискване, но със същата сила ли се вглеждаме в нравствените достойнства на човека. Да не забравяме — политическите идеали ще победят тогава, когато победят и съответствуващите им нравствени идеали. Изискването за политическа определеност и чистота стои на еднаква височина, в неразривна връзка с нравствената чистота. Защото не можеш да бъдеш комунист и да мислиш единствено за личното си благополучие, да признаваш социалистическите закони и в същото време да ги нарушаваш, да се кланяш на партийния устав и на всяка крачка да мислиш как да го заобиколиш, да се кълнеш в другарството и да страниш от хората. Не трепка ли у тебе състрадание за съдбата на човека и на колектива, за болките и радостите на другите, ще си останеш технократ.

В живота с ускорена крачка навлизат електрониката, кибернетиката, машината все повече замества човека в производството и в управлението му, но другарската взаимопомощ ще си остане единствено човешка територия. Социалистическият начин на живот разшири границите на тази територия, успешно се преборва с плевелите в нея като егоизма и индивидуализма. И с еснафството, което се оказа дяволски жилаво. Днешният, модерният еснаф за разлика от своя предшественик е по-рутиниран, трудно се отличава. Защото и той ругае отчуждението като наследствена болест от капиталистическото общество, единствено за да прикрие своя индивидуализъм, посреща с ура повика за колективизъм, стига чрез колектива да уреди личните си сметки; и той надига глас срещу себеустройването, а тихо и мирно си то-

Digitized by Google

вари магарето, устройва не по успех и заслуги синове и дъщери, близки и роднини. Често ще го чуем да произнася и пламенни думи за другарството, а ще го видим на излет или на бригада, свит над своя вързоп с храна, сам, отделен от другите. За да ни напомни, че индивидуализмът притежава много негативни лица.

Истинското другарство е несъвместимо с индивидуализма, с модерното еснафство, с всякакви сметки, основани на личната изгода. Егоистичните подбуди на грубата лична сметка израждат приятелството в угодничество. Мнозина се стремят към приятелство с преуспяващи, със силни, единствено за да извлекат изгода, и бедата е там, че не само се стремят, но и успяват.

Влизаме ли ние в сблъсък с тези уродливи явления или сме им мълчаливи свидетели? В дневния ред на нашите заседания, събрания, конференции включваме ли проблеми на нравствените достойнства не като общи теоретични пожелания, а като анализ, коментар, оценка на съществуващата практика, като конкретни мерки за лекуване на влошени взаимоотношения? Наказали ли сме в първичната партийна организация угодника, ласкателя, изключили ли сме клеветника, подлеца изобщо или отминаваме край нравствения престъпник със снизходително махване на ръка, като се утешаваме, че ни предстоят по-важни задачи? Непримиримостта срещу нравствените несъвършенства е проблем от първа величина и Юлският пленум на Партията от 1976 година е недвусмислен в това отношение. Колкото по-системна и настойчива е тази съпротива, толкова по-плодоносно ще бъде дървото на другарството и другарската взаимопомощ.

Digitized by Google

КАЧЕСТВЕНИТЕ КРИТЕРИИ

ПЕТКО РУСЕВ

Те са решаващи.

Те излизат на преден план.

Защото чрез тях, с тяхна помощ най-вярно се вижда дали дадена работа дава възможните най-добри резултати. Има ли полза от нея.

Защото приложението на икономическия подход в обществения живот изисква високо качество от всяка дейност. Още по-точно — налице е икономическата принуда за постигането на тая цел.

Защото качествените критерии сега в една или друга степен са засенчени от количествените си побратими, което води до повърхностно обяснение на явленията и процесите. Не позволява да се достигне до тяхната същност и на тая основа да се очертаят изводите и задачите.

I

Основният проблем е да се намира на всяко конкретно място мярата (взаимоотношението) между качествените и количествените критерии.

Количествените критерии съществуват реално и имат своето място в партийната и обществената работа. Партийният живот не може без редовни партийни събрания, заседания, ако не се вземат решения и набелязват мерки за тяхното изпълнение. Когато даваме оценка на дадено ръководство или организация, тези изисквания не бива да се пренебрегват. Обратно: Уставът ни задължава да ги изучаваме и строго спазваме. Да, говорим за качество! За да го превърнем в дело на комунистите, е необходимо на партийно събрание да обсъдим тоя въпрос, да направим анализ за мястото и отговорността на партийния член. Без това не можем да твърдим, че имаме редовен организационен живот. Следователно проблемът не е да се отрича значението на количествените критерии. Те също са задължителни характеристики за равнището на политическото ръководство, на организационната култура.

Другаде е заровено куче. Става дума, че сме допуснали в сферата на ръководството и управлението излишно да се преувеличава тяхната роля. За качеството на работата много често едва ли не съдим само по броя на проведените мероприятия — събрания, заседания, броя на изказалите се, наличието само на планове и пр. Ето къде и коя е голямата беда. Тя именно не ни позволява да видим явления и кадри в истинския им вид. Колко струват те. Какво могат да направят. Нали е вярно, че има дейци, които умеят добре да изписват мероприятия, да се представят успешно с тях, даже и да се издигат? Да си спомним доклада на др. Тодор Живков пред Юлския пленум

Digitized by Google

(1976 г.) и претенциите, които той предявява към нас. Защото навлизането в сблъсъците означава преди всичко премахването на повърхностното отношение към отговорността ни пред Партията и народа.

2

Често говорим за решителен прелом в начина на мислене и начина на работа. Да! Този прелом обаче може да настъпи само когато и **качествените критерии** заемат своето централно място в оценката на хора и изпълнението на планове и решения. Без това няма преустройство в стила.

Да съдим не по това, което знаеш и мислиш, но преди всичко твоите знания родили ли са такива действия, които са изменили положението. Не само да обясняваме, а да изменяме света.

Да съдим за решенията по промените, които са предизвикали в действителността.

Да съдим за плановете и системата от организационните форми по следите, с които са набраздили живота. Как от тях и благодарение на тях расте и се развива съзнателността, активността и организираността на комунисти и безпартийни. Следователно качествените критерии изискват при всички случаи да се търси социалното отражение от стореното, от извършеното. Да се търси ефектът от тях. Да се търсят резултатите и тяхната стойност.

Този по-съвършен подход води до сериозни изменения в стила. Налага да се даде отговор на важни въпроси.

3

За качествени критерии можем да говорим там и когато съвсем изменим отношението си към понятието **сравнение.** Днес много хора сравняват с минали години, тримесечия и пр. Даже си избират и периоди, които са им най-изгодни. Има ги и такива „професионалисти". Този начин на работа е свидетелство, че дадено ръководство или деец са изостанали, имат примитивно мислене. Днес сравнението е средство, за да се видиш на кое стъпало се намираш, като имаш пред себе си най-добрите постижения на науката и опита. Ето го един от задължителните елементи на интелектуализацията на управленческия труд. Не само да имаш знания, но главното е те да бъдат съвременно научно мислене. Да съдържат най-новите завоевания на науката в дадена област.

4

Качествените критерии задължават съществено да се измени **предметът** на анализа и обобщението, когато пристъпваме към разработването на някой проблем. Когато подготвяме решението или мерките за неговото изпълнение. Центърът на обсъжданията в колегиалния орган вече се пренасят върху **ефективността.** Добре ли сме проучили въпроса. Открили сме нерешените задачи, които, превърнати в практика, са способни да умножат ефекта от цялостната работа, а не само от нейни страни. Това е то характерното за програмно-целевия и комплексен подход. Когато утвърждаваме организацията на изпълнението, премислили сме задълбочено ефикасността на средствата, какво ще бъде отражението от тях, как ще подобрят нещата. Ръководст-

Digitized by Google

вото и управленческото мислене на тоя етап като прожектор да е осветило пътя на решението. Тук се крие и неговата прогнозираща функция. Да решаваш, това означава да предвиждаш.

5

Особено важно е да се подчертае, че промени настъпват и в проверката на изпълнението. Не плана, не мероприятията! Не! Преди и над всичко ефективността от използваните форми. Преди и над всичко социалното отражение от работата. Тогава вече можем да говорим, че и в партийната област побеждава лозунгът на Единадесетия конгрес: „Качество и ефективност, ефективност и качество". Защото ако подходим така, ще имаме възможност да разкрием обективните и субективните причини, да очертаем релефно отговорността на субективния фактор на всички равнища. Няма да има без вина виновни. Проверката действително ще се превърне в могъщо средство за издигане и обогатяване научността в партийната дейност. Неминуемо ще започнем да предлагаме варианти пред ръководния орган и да се освободим от излишното писане на информации, докладни, справки и пр. Не е ли това признак, че побеждава интелектуалното творчество в ръководството?

6

Обикновено се радваме, когато резултатът е добър. Обичаме да казваме: целта е постигната.

Правилно!

Правилно, но се подценяваха два основни въпроса, които на практика имат огромно значение. Даже без тяхното разрешаване трудно бихме имали правото да говорим за качество и ефективност.

Освен положителните цветове на крайния резултат трябва повече да размишляваме върху изразходваното време и сили, за да дойде той на бял свят. Понякога високият ефект ни струва доста скъпо — много излишни мъки, време, нерви и пр. Най-често тук причините са от субективен характер — бягство от творчески риск, некомпетентност, консерватизъм и пр. в отделни кадри. Това предизвиква пренатоварване на способните, на работливите. Вярно е, че качествените критерии най-ярко разкриват образа на „ръководителите-фокусници", на „пробивните", на тия, които словоохотливо раздават съвети, съдят други, без да погледнат себе си. Приложението на икономическия подход поставя натясно тия дейци, притиска ги, показва, че те са ненужни.

Но тая необходимост следва да се осъзнае, да се разбере. Да стане стил на ръководство, което не би могло да се получи, ако не се пуснат в действие качествените критерии. Те най-пълно ще помогнат да се отделя житото от кълцата.

Качествените критерии ще ни дадат и друг отговор — партийните комитети прилагат ли политическия подход. Нас ни трябва оня резултат, който е плод на нарасналата самодейност на партийните организации, на авангардната роля на комунистите, на политическата зрелост на масите. Оня резултат, който е дело на развитието на ленинските принципи и норми на партиен живот. Напусне ли се тая позиция, ставаме пленници на технократизма. Ставаме чиновници. Израстваме като бюрократи. Другарят Тодор Живков подчерта, че в „бъдеще окръжните комитети, останалите партийни органи и партийни организации ще отговарят за точното и докрай реализиране на партий-

Digitized by Google

ната и държавната политика". Не изпълнението и неизпълнението на плановете ще бъде критерият, а как партийните комитети се развиват като органи на политическото ръководство. Това е главното, решаващото.

* * *

Борбата за прелом в работата ще бъде толкова по-успешна, колкото по-последователно са използвани качествените критерии за измерване на ценностите и в партийната област.

КОРЕСПОНДЕНТИТЕ НИ ПИШАТ:

СОЦИАЛНАТА АКТИВНОСТ

Неотдавна окръжният комитет на Партията в Сливен организира научно-практическа конференция по проблема за ролята на партийните органи и организации за повишаване социалната активност на трудещите. Състоя се разговор за социално-психологическите проблеми на управленческата дейност, за социалистическата организация на труда и задачите за повишаване социалната активност на населението.

Секретарят на окръжния комитет на Българската комунистическа партия Драгия Куртев говори за работата на окръжната партийна организация по обсъждания въпрос.

Споделени бяха мисли за ролята на личния пример на комунистите за нарастване на социалната активност, за комплексния подход в нейното управление. Посочен бе опитът на окръжната комсомолска организация за формиране на активна жизнена позиция у младото поколение. Интерес предизвика изказването за взаимодействието между идеологическата съзнателност и социалната активност, както и зависимостта между активността на тружениците и обществената производителност на труда.

На конференцията се изтъкна, че съществува подчертан стремеж организаторската и политическата работа на окръжния комитет на БКП, на общинските комитети на Партията, на първичните партийни организации и на обществените организации да се свързва по-тясно с непосредственото ръководство на социалната активност на трудещите се. Посочи се необходимостта под ръковсдството на партийните комитети и организации да се предприемат действени мерки за по-нататъшното засилване на отговорността и разгръщане на инициативността, на трудовата и обществената изява на ръководните и изпълнителските кадри. С това ще се повиши ефективността и качеството в работата, по-ускорено ще се внедряват постиженията на научно-техническия прогрес, решително ще се подобри производителността на труда.

В разискванията ударението бе поставено и на въпросите на вътрешнопартийния живот, от чието състояние много зависи равнището на социалната активност на комунистите. Специално внимание се обърна на нивото на партийното събрание, на ефективността от контролната дейност на първичните организации, на авангардната роля на комунистите, както и на мобилизиращата роля на идеологическата дейност за повишаване на трудовата и обществено-политическата изява на трудещите се. Подчертан беше приносът на отечественофронтовските, профсъюзните и комсомолските организации, на държавните и стопанските органи за разгръщане активността на трудовите колективи.

В заключителното си слово пред участниците в конференцията член-кореспондент проф. Николай Ирибаджаков, отговорен редактор на сп. „Ново време", говори за единството на науката и практиката като важно условие за възпитаване на социалната активност.

Стоян ГЕОРГИЕВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"

Digitized by Google

ОБНАДЕЖДАВАЩО НАЧАЛО

Общинският комитет на Българската комунистическа партия в Шумен на свой пленум обсъди „Работата на партийните и стопанските ръководства за внедряване на бригадната организация на труда". Присъствуваха и членовете, и кандидат-членовете на общинската контролно-ревизионна комисия на Партията, директори на предприятия, партийни секретари, секретари на комсомолски дружества и щатни председатели на профкомитети.

В доклада, прочетен от Йордан Борисов, секретар на общинския партиен комитет, се прави сериозен анализ на извършеното за внедряването и усъвършенствуването на ефективната форма на социалистическата организация на труда.

Първият проблем е за оптималната структура на производствените бригади.

При неговото решаване ръководството на тютюневия комбинат „Партизанка" с директор Добра Иванова и партиен секретар Ради Иванов са подходили творчески. Тук деветдесет на сто от всички работници са обхванати в бригадната организация. Успехи в това отношение има и в мебелния завод „Август Попов" и др.

Както в доклада, така и в изказванията бе подчертано, че освен производственоикономическата функция бригадната организация на труда играе социална и възпитателна роля. В тази насока първичните партийни организации със своята организаторска и разяснителна работа допринасят в бригадите да се създават високоразвити трудови колективи.

В някои предприятия към нея обаче се пристъпва плахо. Трудно се правят първите стъпки. Причините в повечето случаи са от субективен характер. Бавно се преустройват на някои места стопанските ръководители. Недостатъчна е мобилизиращата дейност на партийните и другите обществени организации.

В изказването си Юрий Аврамов — секретар на окръжния комитет на БКП, изтъкна радващия факт, че първият пленум на новоучредения общински комитет на БКП е посветен на задачите за внедряването на бригадната организация на труда.

Той направи и някои критични бележки за това, че на редица места разработените програми нямат комплексен характер, че се допускат пропуски и недостатъци.

Особено ни безпокои, че в някои големи партийни организации липсва усет към новото, бавно се преодоляват остарели критерии и виждания, работи се само по текущи задачи, а не се внедряват крупни разработки. Ето защо най-главната грижа на общинския комитет на Партията ще бъде усъвършенствуването на стила и методите на работа на партийните организации и ръководните кадри.

Димитър ГЕОРГИЕВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"

Digitized by Google

НЕ СЕ ЛИ ДУБЛИРАТ?

В книжка 13 на сп. „Партиен живот" е отбелязано, че през настоящата отчетно-изборна кампания на Партията първичните партийни организации съгласно решение на Секретариата на ЦК на БКП от 21 март 1979 г. следва да избират и комисии за партиен контрол. Задачите на тези комисии, е казано там, са „по повишаване на качеството и ефективността на производството". С контрола по тези въпроси досега бяха натоварени комисиите за народен контрол, които се ръководят от първичните организации, от партийните бюра, оглавяват ги заместник-секретари или членове на бюрата.

Считам, че ще се получи дублиране в контролната дейност на двете комисии, макар че тази за партиен контрол не е отделен орган.

Моля, ако е възможно, да се изясни по-добре този въпрос.

Куни КАЛЕВ
гр. Карнобат

ПЪРВИТЕ СТЪПКИ НА КОМИСИИТЕ ЗА ПАРТНЕН КОНТРОЛ

ДИМИТЪР ДИМОВ
секретар на ОК на БКП в Пловдив

В началото на 1979 г. Секретариатът на ЦК на БКП обсъди работата на окръжния комитет на Партията в Пловдив по организирането и проверката на изпълнението на решенията на Националната партийна конференция. Въз основа на направените констатации и изводи и за по-нататъшното подобряване на работата Секретариатът на ЦК на БКП прие решение, в което препоръча на първичните партийни организации от материалното производство да изградят комисии за контрол на дейността по повишаване на качеството и ефективността.

Изпълнявайки решението, ОК на БКП разработи указания за ролята, мястото и задачите на тези комисии. Много ни помогна решението на ЦК на КПСС от 26 юни 1959 г. за изграждане на комисии за контрол на дейността на административните и стопанските ръководства. Чрез списание „Партийная жизнь" бе изучен опитът на редица първични партийни организации от Ростовска област и гр. Красноярск по работата им с комисиите.

Именно за да не се получи дублиране в дейността на комисиите по качеството и ефективността и на комисиите за народен контрол, още в самото начало ОК на БКП изясни тяхната специфика, акцентира на необходимостта точно да се разграничат функциите им. Комисиите за народен контрол не са органи на първичните партийни организации, макар да се ръководят от тях — те са неразделна част от системата за държавен и народен контрол. Тяхната дейност има комплексен характер, те следят своевременно и точно да се изпълняват решенията на Партията, законите, нормативните и административните

Digitized by Google

актове, да се спазва държавната и трудовата дисциплина, навреме да се разглеждат и правилно да се решават сигналите и предложенията на трудещите се, да се ликвидират проявите на бюрократизъм и формализъм. За разлика от тях комисиите за контрол на работата по повишаване на качеството и ефективността на производството са организационна форма, чрез която първичните партийни организации осъществяват предоставеното им право на контрол над дейността на административните и стопанските ръководства. Тяхната задача е от името и по поръчение на организацията да държат под непосредствен контрол един, два, а в отделни случаи и повече проблеми, свързани с повишаването на качеството и ефективността в материалното производство. Главното в дейността им е системно, внимателно и задълбочено да изучават състоянието на проблема, да изясняват причините за допусканите слабости и недостатъци при решаването му. При това смисълът е не в регистрирането, а в предотвратяването, в отстраняването на грешките. Комисиите трябва своевременно да информират партийната организация и стопанското ръководство, да предлагат мерки за подобряване на работата в съответното направление.

Дейността на комисиите за партиен контрол е особено плодотворна, когато в нея е заангажиран широк актив от комунисти, комсомолци и безпартийни, когато се обвързва с постояннодействуващите производствени съвещания, когато се използва съдействието на комисиите към заводските профорганизации и на групите за народен контрол.

Разбира се, опасността от дублиране не е изключена — при лоша съгласуваност в работата на различните звена за контрол „от долу" може да се заредят проверка след проверка, да се стигне до издребняване. Забеляза се известно дублиране и при нас. Някъде комисиите за партиен контрол започнаха да се занимават с несвойствени задачи, като проверки на сигнали,

КОМИСИИТЕ ЗА КОНТРОЛ В ПРАКТИКАТА НА КПСС

През миналата година в първичните партийни организации в Съветска Латвия действуваха около 2000 комисии за контрол над дейността на администрацията. В тях работеха повече от 6000 членове и кандидат-членове на Партията, сред които над 46 на сто са работници. От общия брой на комисиите 37 на сто контролират качеството на произвежданата продукция, 14 на сто — внедряването на нова техника и прогресивна технология, механизация и автоматизация на производствените процеси, 11 на сто — разкриването и използването на резервите в производството, т. е. най-важните участъци от стопанската дейност.

В редица предприятия партийните организации пристъпиха с голямо внимание към създаването на комисии, които да контролират изпълнението на особено важните поръчки, техническото превъоръжаване и реконструкцията на действуващите цехове и участъци, осъществяването на плановете за специализация на производството, ръста на производителността на труда и усъвършенстуването на организацията на производството и управлението, изработването на стоки за широко потребление. Инициативни са и създадените неотдавна комисии, които следят за изпълнението на плановете за социално и икономическо развитие на колективите, за внедряването на челния опит, повишаването на квалификацията на работниците и служителите.

Както е известно, комисиите не са никакви особени контролни органи, съществуващи успоредно с партийните организации. Това е организационна форма, чрез която организацията планомерно и целеустремено осъществява предоставеното ѝ от Устава на КПСС право на контрол над дейността на администрацията. Не комисията, а партийната организация, като се опира на нейните материали, решава какви мерки да вземе за усъвършенстуване на работата.

Във всички партийни организации комисиите за контрол се избират на отчетно-изборните събрания и конференции с открито гласуване. При нужда могат да бъдат образувани нови комисии или да

Статията е преведена със съкращения от сп. „Коммунист Советской Латвии", кн. 3/1979 г.

Digitized by Google

жалби, нарушения на трудовата дисциплина и пр. Така те разпиляваха силите си и не можеха да изпълняват своята непосредствена задача — да помагат на партийните организации в контрола и най-правилното решаване на изключително важните за трудовите колективи въпроси на качеството и ефективността на производството. Тези недостатъци могат да бъдат отстранени. Задължение на партийните организации е да осигуряват такава координация между отделните комисии за контрол, така да ги насочват, че да се получи действително най-добър ефект. Помощта им се проявява в различни форми, полезно се оказа например обсъждането и утвърждаването на плановете на комисиите в бюрата, които най-точно могат да определят възловите въпроси и върху тях да се съсредоточи вниманието.

Първичните организации сами определят колко и какви комисии за партиен контрол да бъдат изградени. Повече от една комисия се създава в големите организации с над 100 комунисти или със съставни партийни организации и значителен обем на работа. Безусловно много важен е количественият и качественият състав на комисиите. Обикновено в тях се включват от 3 до 7 човека, с което се осигурява по-голяма деловитост и оперативност в дейността им. Това са добре подготвени и активни комунисти, способни да организират действен контрол за изпълнението на партийните решения. Добре е те служебно да не отговарят за този участък от работата на колектива, който е обект на вниманието на комисията, иначе би трябвало да контролират самите себе си. За председател се избира опитен, принципен човек — специалист или висококвалифициран работник, който е най-компетентен по съответния проблем. Комисията към първичната партийна организация в оловното производство на комбината за цветни метали „Д. Благоев" в Пловдив например се състои от 5 членове. Председателят ѝ е инженер, член на партийното бюро, заместник-председателят също е инженер, добре запознат с проблемите на техническия прогрес, за членове са включени трима изтъкнати работници.

се измени съставът на съществуващите. Тези въпроси обикновено се разглеждат на поредното партийно събрание или на заседания на партийните комитети и бюра. Във всеки конкретен случай там се определя численият и персоналният състав на комисиите в зависимост от обема и характера на работата.

В партийните организации в гр. Даугавпилс са образувани над 100 различни комисии за контрол над дейността на администрацията. Почти една трета от тях са към цеховите партийни организации. В завода за химическо влакно „Ленински комсомол" работят две комисии към партийния комитет и седем към цеховите партийни организации. Всяка от тях има от 5 до 7 членове. Това са работници, инженери, икономисти, ръководители на цехове и отдели, т. е. хора, които добре познават отделните участъци на производството, в състояние са правилно да оценят обстановката там, да дадат препоръки за отстраняване на разкритите недостатъци. Комисиите се оглавяват от най-принципните членове на партийните комитети или бюрата, хора с опит в партийната работа. Половината от председателите на комисиите имат висше специално образование.

При по-сложни въпроси комисиите привличат за сътрудници партийни активисти. Миналата година по тяхна препоръка партийният комитет обсъди въпросите за подобряване качеството на еластичното влакно, увеличаване производството на стоки за широко потребление, хода на реконструкцията в завода. Партийният комитет се опира на помощта на комисиите за контрол над дейността на администрацията и при изпълнението на мероприятията, насочени към повишаване качеството на произвежданата продукция...

Партийните организации в големите предприятия, като имат предвид особеностите в работата на трудовите колективи, увеличават броя на комисиите, наред с постоянните създават и временни, свързани с изпълнението на едно поръчение. В промишлените предприятия такова поръчение може да бъде подготовката на въпрос за обсъждане на партийно събрание или на заседание на бюрото. В колхозите и совхозите временни комисии се създават през сеитбената или жътвената кампания, по време на ремонта на селскостопанската техника. В редица случаи партийните комитети или партийните бюра продължават срока на временните комисии, възлагайки им по-нататъшния контрол за изпълнение на решенията, приети на основата на техните предложения.

В първичните партийни организации в Ленински район — гр. Рига работят 89 комисии за контрол над дейността на администрацията. Те обхващат възлови въпроси от производството и обслужващата сфера: внедряване постиженията на техническия прогрес, повишаване ефективността на производството и качеството на работата, изпълнението на държавните планове и социалистическите обещания. През миналата година по препоръка на райкома на Партията в 12 първични партийни организации отново са създадени комисии, които контролират как се внедрява патриотичното движение „Да работим без изоставащи" в трудовите колективи...

Партийните комитети и партийните бюра оказват постоянна практическа помощ на членовете на комисиите, провеждат съве-

Digitized by Google

Комисиите се избират на партийни събрания с явно гласуване. На годишните събрания се отчита работата им и ако проблемите, които те са контролирали, продължават да са актуални за колектива, се избират отново, като в състава им могат да настъпят частични или цялостни промени. Комисиите работят по шестмесечни оперативни планове, утвърдени от партийното бюро.

Контролът в малочислените партийни организации се осъществява като цяло от самите тях — там не изграждаме специални комисии. Когато е необходимо, те или техните бюра утвърждават временни комисии за проверка по определени въпроси.

Опит в работата на комисиите за партиен контрол окръжната партийна организация нямаше и едно масово внедряване на тази нова за нас форма на работа в самото начало криеше опасност от неразбиране, неправилно тълкуване, дори извращения. Затова с помощта на ОК на БКП през август м. г. във всички общински и районни партийни организации бяха изградени средно по 10 комисии или общо за окръга 150. Окръжният комитет проведе среща с председателите на тези комисии за по-пълно изясняване на тяхната роля, на мястото и задачите им.

Какво ни показа дейността на комисиите за партиен контрол през изтеклите няколко месеца?

Огромната част от тях работят целенасочено и играят важна роля в осъществяването на действен партиен контрол при решаването на различни проблеми. Така първичната партийна организация в асинхронното производство на Завода за асинхронни електродвигатели в Пловдив е изградила комисия, която контролира изпълнението на натуралните показатели, тъй като това е основен въпрос за материалното производство. Комисията се запознава с мероприятията на стопанското ръководство и с другите документи по този въпрос и изработва план за работата си през полугодието. С помощта на специалисти и изявени работници тя организира проверки, изучава въпросите, разкрива слабостите и недостатъците. Доколкото комисията не е ръководен орган, тя не може

шания семинари, приемат отчети от председателите им, разглеждат и утвърждават плановете за работа, които обикновено се правят за тримесечие.

За резултатите от контрола председателите на комисиите информират секретарите на партийните организации. Стана правило да се дава широка гласност на изводите им: те да се обсъждат на партийни събрания, на заседания на партийните комитети и бюра. Там се изработват и препоръки както за администрацията, така и за цялата партийна организация.

Ленинският районен комитет на Партията изслушва отчети от секретарите на партийните организации за дейността на комисиите, два пъти в годината организира семинари с председателите, на които се обменя опит...

Успех в работата на комисиите се постига тогава, когато, първо, техните председатели и всички членове съзнават важността на възложената им задача и, второ, когато партийните комитети и бюра всекидневно се интересуват от тяхната дейност, насочват я, помагат на членовете да придобият практически опит. Където няма такива грижи, работата на комисиите не дава нужния ефект. За това свидетелстват фактите.

През миналата година Рижкият завод за цимент и облицовъчни плочи не изпълни плановите си задачи. Както показа проверката, в предприятието е имало сериозни пропуски в организацията на производството, особено в цеха за силикатни тухли. Разбира се, партийната организация е знаела за слабостите, но се е примирявала с тях, не е поставяла навреме и остро въпроса за персонална отговорност на виновните. Вяло са действували и комисиите за контрол над дейността на администрацията. Без да мислят за крайните резултати в изпълнението на плана, те са изпускали от погледа си главните проблеми, захващали са се с второстепенни въпроси, правили са проверките набързо, повърхностно. Не са се отличавали с конкретност и техните препоръки за отстраняване на забелязаните недостатъци.

Пред сериозните пропуски на администрацията в организацията на производството, пред фактите за ниска изпълнителска дисциплина се оказаха обезоръжени и партийните организации в производственото обединение „Ригас текстил", и в Рижкия завод за текстилно оборудване. Те не съумяха да използват в пълна степен уставното право на контрол над дейността на администрацията. Членовете на комисиите се уплашиха да не си развалят отношенията със стопанските ръководители, затвориха си очите за редица сериозни недостатъци. Минимална бе помощта, която оказаха те на партийните организации и за преодоляването на недостатъците. В крайна сметка колективите на тези предприятия през миналата година не изпълниха производствените си задачи.

Понякога инициативата на комисиите за контрол гасне, защото в партийните комитети и бюра не използват своевременно и пълно тяхната информация. Най-често това се случва там, където отчети на комисиите се изслушват от дъжд на вятър, където се е установила практика да се отлагат набелязаните мероприятия, където самата работа на комисиите се върши не толкова за да се реши кардинално някой проблем, а само за да се отчете.

Digitized by Google

да вземе задължаващи колектива решения. Но нейните предложения, направени на базата на задълбочен анализ, се обсъждат и се приемат от партийното и стопанското ръководство. Вземат се конкретни мерки за подобряване на работата, правят се срещи с низовите ръководители, с трудовите колективи. Усъвършенствува се организацията на труда.

Изградените четири комисии в първичните партийни организации в завод „България — Пловдив контролират непрекъснатостта при отчитането на готовата продукция и редовното захранване на секциите и бригадите с материали, което е тясно свързано с качеството. Извършените от тях проверки в цеховете показаха, че захранването е нередовно, това нарушава организацията на труда и ритмичното изпълнение на плана; вината е в цеховите планови и в бригадирите, които не водят редовно часовите графици. Партийните бюра се занимават с констатациите на комисиите и вземат необходимите мерки. Работата в цеховете по ритмичното изпълнение на плана се подобрява.

Положителна е дейността на комисиите в текстилния комбинат „Марица", в завод „Ален мак", тютюневия комбинат „Родопи" — цех „Сашо Димитров", фабрика „Кочо Чистеменски", стопанския комбинат „Родопа" и завод „Възход" в Пловдив, Завода за металорежещи машини и завода за резервни части „Руен" в Асеновград, Вазовските машиностроителни заводи в Сопот, Карловския тракторен завод и др.

Първичните партийни организации в селското стопанство изградиха комисии по ефективното използване на техниката и земята, по качеството на продукцията и внедряването на новостите в отрасъла.

В резултат на активната контролна дейност на комисията по ефективността и качеството на селскостопанското производство и на целесъобразните й предложения пред първичната партийна организация и стопанското ръководство на клоновото стопанство в с. Стряма през 1979 г. всички тежки машини работиха на три смени, а леките — на две. На 10 000 дка поливна площ са отгледани по две култури. Предвидените за износ висококачествени ранни

Някои партийни организации в големите предприятия, учреждения, колхози и совхози се ограничаваха със създаването само на една комисия, на която се възлагаше контролът върху всички страни от стопанската дейност на администрацията. Разбира се, не е по силите на една комисия да се занимава с това, с което трябва да се занимава цялата партийна организация. Комисиите са в състояние да помогнат на партийните организации само тогава, когато работят по конкретен проблем, ясно са очертани направленията им, когато тяхната дейност се съгласува с дейността на органите за народен и обществен контрол. А понякога такава съгласуваност липсва. В резултат и едните, и другите се захващат едновременно с един и същи въпрос на един и същи участък, не помагат на ръководителя, а му пречат.

За да се избегне дублирането, за да се постигне висока действеност в контролната дейност, е нужно точно планиране. Поучителен е в това отношение опитът, натрупан в партийната организация на Рижкия дизелостроителен завод. Тук се правят перспективни планове на органите за партиен, народен и обществен контрол, на производствено-масовите комисии на заводския профкомитет и на щаба на „Комсомолския прожектор".

Създадените от партийния комитет на този завод комисии за контрол над дейността на администрацията анализират главно работата на дирекцията и отделите, на ръководителите на производствените подразделения за повишаване качеството на продукцията, внедряване на нова техника, използване на основните фондове на предприятието. Групите и постовете за народен контрол следят как се пази социалистическата собственост, какви икономии се реализират и т. н. Производствено-масовите комисии на профсъюзната организация контролират изпълнението на колективните договори, занимават се с отчитане на резултатите и придаване гласност на социалистическото съревнование, изучават практиката за стимулиране на челниците в производството, за разпределяне на жилищата, местата в детските градини и ясли, картите за почивка. Отрядите на „Комсомолския прожектор" помагат на партийните организации и администрацията да организират обучението на младите работници, проверяват чрез рейдове състоянието на трудовата и технологичната дисциплина, на производствената култура. Всички тези форми на контрол се допълват, помагат да се подобрява дейността на трудовия колектив.

Няма рецепта за плановете на комисиите за контрол над работата на администрацията. Всичко зависи от условията, в които те действуват, от създалата се в предприятието обстановка. Обаче планът не бива да е претрупан с мероприятия. В него трябва да се предвиждат само най-важните и актуални въпроси през тримесечието. Нали включените в комисиите комунисти работят на обществени начала, изпълняват своите задължения в свободното от непосредствена работа време. Те няма защо да се увличат по много заседания, да съставят големи по обем отчети. За текущите оперативни проверки председателите на комисиите обикновено (и това е правилно) водят дневник, а резултатите от големите, предвидени в пла-

Digitized by Google

домати бяха произведени и предадени навреме. За прибирането на оризовата реколта бе изграден механизиран отряд, който се справи много добре със задачата си, от всеки декар са получени по 481 кг ориз. На годишното отчетно събрание комисията бе преизбрана отново.

Такива положителни примери има и в други първични партийни организации в селското стопанство — например в Ръжево Конаре, Старо Железаре, Старосел и др.

Заложеният опит ни помогна да видим наред с положителните страни и слабостите в работата на комисиите. Някои първични партийни организации пристъпиха формално към изграждането им, не направляваха тяхната дейност, недостатъчно бяха изяснеии задачите и функциите им. Тези слабости бяха забелязани своевременно, вземат се мерки за отстраняването им.

Процесът на изграждане, укрепване и обогатяване дейността на комисиите пряко се ръководи от общинските и районните партийни комитети. По общини и райони в полудните на партийния секретар се обменя опитът на най-активните комисии. Системно работи в тази насока например РК на БКП в пловдивския район „Христо Ботев".

В края на януари т. г. в окръжната партийна организация вече функционират над 900 комисии. За подобряване и обогатяване на тяхната дейност организационният отдел на ОК на БКП предвижда в най-близко време по общини и райони да се обмени опит между председателите на комисиите. Кабинетът по организационната работа при окръжния комитет изучава и обобщава опита на изявилите се комисии, който ще се разпространи в цялата окръжна партийна организация.

С издигане на ролята и усъвършенстване дейността на комисиите за контрол на работата по повишаване на качеството и ефективността значително ще се подобрят контролните функции на първичните партийни организации. Те все повече ще се утвърждават като политически щабове и непосредствени ръководители на трудовите колективи в осъществяването на икономическата стратегия на Партията.

на проверки обобщават в справки или докладни записки до секретарите на партийните организации.

Опитът, натрупан от партийните организации в челните предприятия, учреждения, организации, колхози и совхози на републиката, ни убеждава, че най-голям авторитет в трудовите колективи имат онези комисии, които умеят своевременно да определят „тясното място" в производството и да помогнат на партийната организация и на администрацията да го „разшири". Най-главното в тяхната работа е оперативността, с други думи, квалифицираното и бързо изучаване на обстоятелствата, разкриването на недостатъците и на истинските причини за възникването им, изработването на препоръки и незабавно информиране на партийната организация и администрацията.

Ноемврийският пленум на ЦК на КПСС (1978 г.) задълбочено и всестранно разкри пътищата за по-нататъшната реализация на решенията на XXV конгрес, ясно откроии основните, решаващите участъци, определи възловите задачи на първичните партийни организации, на всички комунисти. В изказването си на пленума генералният секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев подчерта: „Всички наши решения трябва да бъдат подкрепяни с обмислени и конкретни организационни мерки — какво, къде и в какъв срок трябва да се направи, кой пряко отговаря за дадения участък от работата и кой пряко проверява изпълнението". Решенията на пленума на ЦК на КПСС и указанията на Леонид Илич Брежнев задължават всяка партийна организация още по-сериозно да пристъпи към организирането на контрола и проверката на изпълнението на собствените решения, да повиши ефективността в действията на комисиите за контрол над дейността на администрацията, да поддържа тяхната инициатива, до край да изживее формализма и показността в това важно партийно дело.

Вниманието на комисиите трябва да се концентрира преди всичко върху изучаването и анализа на такива проблеми като ръста на производителността на труда на основата на внедряване постиженията на науката, техниката и челния производствен опит, повишаване ефективността на производството и качеството на труда, икономия на трудови, материални и енергийни ресурси и др. Градските и районните комитети на Партията по-дълбоко да изучават и да обобщават опита в работата на комисиите за контрол върху дейността на администрацията, да създават в партийните организации и в целите трудови колективи обстановка на нетърпимост към недостатъците, като поемят постоянно, че задълбоченият и оперативен анализ на пропуските и слабостите, своевременната концентрация на вниманието върху тях е важно условие за подобряване на цялостната партийна работа.

Digitized by Google

ВАЖНА ПОЛИТИЧЕСКА ЗАДАЧА

Винаги на бюрото на В. И. Ленин е лежала, лежи и сега пожълтяла от времето книжка. Тя е там от самия ден, едва що я отпечатили и занесли на Ленин. Що за книжка? С какво тя е привлекателна? Защо Ленин поставил именно нея на работното си място в Кремъл и никога не я прибирал?

Втори ноември 1918 година. Вождът на Партията написал „Тезиси за точно съблюдаване на законите". Шестият всерусийски извънреден конгрес на съветите приел постановление „За точно съблюдаване на законите".

Ето тази малка по обем, но богата по съдържание книжка с постановлението стои в Кремълския кабинет на Ленин. В основата на постановлението са залегнали Лениновите идеи за социалистическата законност. В него е провъзгласено правото на всеки гражданин да се оплаква от действията на всяко длъжностно лице, от всяко учреждение и ведомство. В декрета „За премахване на бюрократизма", подписан от Ленин на 30. 12. 1919 година, се установява порядък за работа с жалбите.

Лениновите указания за работа с писмата, предложенията и жалбите на трудещите се са въплътени не само в редица важни законодателни актове, но и на дело партийното отношение към този въпрос означава по-нататъшно развитие на демократизма.

Изучавайки произведенията на В. И. Ленин, човек вижда какво голямо значение вождът на революцията е отдавал за проучването на общественото мнение по писмата и устните молби на трудещите се. Защото те са източник на богата информация, от тях се черпят данни за живота и настроенията на хората.

Дълбоко проникнати от мъдрите Ленинови указания са и решенията на нашата партия. Израз на това е и решението на Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия от 1977 година за усъвършенстване на работата с писмата на гражданите до органите за социално управление. В тая връзка ще припомним и казаното от др. Т. Живков на Националната партийна конференция, че живецът на партийната работа е постоянното общуване с хората, изучаването на техните мнения, настроения, намирането на най-важния отговор на техните справедливи въпроси и отговори.

Обръщането на хората към партийните, държавните, стопанските и масовите органи и организации с лични въпроси, предложения и критически бележки по адрес на дадени организации и ръководители е една от формите за укрепване и разширяване на връзките на Партията с народа, участие на широките народни маси в управлението на държавата, в подобряването на работата на отделните ведомства, в укрепването на социалистическата законност, в борбата срещу бюрократизма. Известно е също така, че писмата на гражданите са контрол отдолу. Затова работата с писмата, жалбите, сигналите и предложенията на трудещите се е важна партийна задача.

Нямаме за цел всестранно да обобщаваме как тя се реализира в практиката. Ще се спрем само на някои страни от дейността на окръжната контролно-ревизионна комисия на БКП в Стара Загора, за да видим как тя влага своите сили за по-успешно решаване на третирания въпрос. Умее ли тя да изпълнява уставните си задължения да следи своевременно да се разглеждат предложенията, писмата, жалбите и възраженията на гражданите, които постъпват в окръжния комитет на Партията.

Окръжната контролно-ревизионна комисия разглежда работата с писмата като важна съставна част от своята дейност. Това не са голи думи, защото са подкрепени с конкретни дела. Системно бюрото на комисията изслушва информации как се работи в тази област както в окръжния, така и в другите партийни комитети. Периодически се извършват проверки от членове на комисията, прави се анализ и се вземат конкретни мерки за отстраняване на слабостите. Този въпрос наскоро бе обсъден и на пленарно заседание на комисията, където бяха приети решенията за по-нататъшното усъвършенстване на дейността с писмата и молбите на гражданите.

В резултат на всичко това настъпват и положителни изменения.

Какво е положението?

За времето 1976—1978 г. и първото тримесечие на 1979 година в партийните комитети и първичните партийни организации на окръга са постъпили 3787 жалби. От тях 2065 са основателни, а 3148 са решени в определения законен срок.

Какво прави впечатление, когато човек вникне по-дълбоко в тези цифри?

В последните години значително е увеличен и броят на писмата, а така също и значението на поставените въпроси. Това свидетелствува за растящата съзнателност и за обществената активност на гражданите, за голямото доверие към политиката на Партията и нейния курс за построяването на зряло социалистическо общество.

Digitized by Google

В сравнение с 1974 година и първото тримесечие на 1975 година през 1976—1979 година жалбите са се увеличили почти с 50 на сто. Една от причините за този ръст са и решенията на Юлския пленум на Централния комитет на БКП (1976 г.) за непримиримост към слабостите и недостатъците в нашето общество. Това е радващо и задължаващо. Има факти обаче, които сочат, че на някои места увеличението на жалбите е резултат на слабости, които се допускат от отделни дейци, от незадоволителен контрол над дейността на стопанските ръководители, от недостатъци в партийно-политическата дейност.

Какъв е характерът на писмата и жалбите на трудещите се?

В немалко писма се дават ценни предложения за подобряване на работата в държавните, стопанските и партийните органи и организации, за усъвършенстване дейността на съответните ръководства и пр. Увеличено е числото на писмата, в които се поставят въпроси, имащи общопартийно и общодържавно значение, съдържащи ярки отзиви на важни решения и мероприятия на Партията по вътрешната и външната политика. Конкретни, делови предложения, съвети и пожелания за въвеждането на новия икономически механизъм, за повишаване обществената производителност на труда и качеството на продукцията и пр.

Миналата година контролно-ревизионната комисия на БКП провери състоянието на работата с писмата в окръжната партийна организация. Анализът сочи, че около 18,5 на сто от писмата и жалбите на трудещите са свързани с вътрешнопартийния живот. Тук се отнасят въпросите за: нарушаване на ленинските принципи и норми на работа с кадрите; използване на служебното положение за лични облаги; нарушение на партийната и държавната дисциплина; наложени партийни наказания; недобър стил на ръководни дейци и пр. Очевидно е, че хората проявяват критичност, че се ръководят от партийните указания смело да критикуват съществуващите недъзи в работата.

Голям е броят на писмата по жилищни проблеми. През периода те представляват 13,6 на сто. Истина е, че това са по-трудни проблеми и не винаги нуждите на гражданите могат да бъдат задоволявани навреме. В редица случаи хората разбират това. **Но тяхната молба е за справедливост в решаването на тези потребности.** Фактите обаче показват, че отделни общински народни съвети и стопански ръководители при разпределението на жилищния фонд не се съобразяват за предимствата на младите и многодетните семейства, не степенуват нуждите съобразно законните разпоредби. В изложенията на двадесет и един работници от СМЕК „Марица—Изток" — Раднево се сигнализира например, че те са излъгани с даването на обещаните им жилища. И само намесата на Централния комитет на Партията оправя положението.

Около 13 на сто от молбите се отнасят до проблеми на търговията, транспорта и комунално-битовото обслужване.

Близо 5,1 на сто от молбите са за селското стопанство. В тях се сигнализира за нередности в прибирането, стопанисването на продукцията и пр. Голяма част от тези жалби са от кооператори, които са основатели на трудово-кооперативните земеделски стопанства и сега са пенсионери. Проверките в много случаи потвърждават както законността на исканията, така и субективизма в решенията им.

Други молби касаят въпроси на просветата, културата, здравеопазването и пр. Около 11,72 на сто от общия брой на молбите през горепосочения период са устни. В тях се повдигат най-вече трудоправни, вътрешнопартийни и други социални въпроси. Данните показват, че около 60 на сто от тях са основателни.

Около 10,2 на сто от жалбите засягат въпроси за нарушения на законността, за разхищения на социалистическата собственост и др. При решаването на тези въпроси обаче някои органи и дейци са ги протакали с месеци, хората са разигравани, късани са нерви, създавани са настроения. Стига се и до куриозни случаи. Не отделни лица, а обществеността в с. Столетово сигнализира, че частни стопани са заграбили кооперативна земя. Повече от година този така „труден" въпрос не е решаван. Хората се възмущават, а съответните органи, които решават проблема, не реагират бързо.

Характерът на молбите е ясен. **Защо обаче съществуват жалби, чиято правдивост е безспорна?**

Опитът на окръжната контролно-ревизионна комисия на БКП в Стара Загора недвусмислено показва, че колкото по-внимателно се вниква в съдържанието на писмата и жалбите и се анализират причините им, толкова по-ясно се виждат недостатъците в субективния фактор. Ето защо в работата с писмата на гражданите повече от всяка друга област е нужно високо чувство на отговорност, точност, безупречност, строг ред.

Известно е, че писмата едно от друго се различават. Това е от ясно по-ясно. Важното е обаче да се разбира, че е нужно да се обръща не само внимание на този или онзи сигнал, а да се правят правилни изводи, да се вземат мерки, които ще изключват повторение на дадените нередности. Тогава и ефектът от този вид дейност ще бъде по-голям.

За органите, организациите и дейците, които вземат отношение по писмата, е важно не пасивно да осъждат едно или друго явление, а да застават на активна нетърпима позиция към всичко, което противоречи на нашите социално-политически и икономически устои, на нашия морал. Тази позиция е действена и конкретна. Започнатото дело се довежда докрай. Борбата се води, докато се изчерпят всички средства.

Поставяме този въпрос, защото той се позабравя. А с това се нанася вреда във възпитанието на хората, пакости се на Партията.

Digitized by Google

Когато човек вникне по-дълбоко в работата с писмата в окръжната партийна организация, ще съзре, че над 60 на сто от жалбите идват направо в окръжния комитет на БКП. Ще посочим само един пример. От общо 721 писма по вътрешнопартийни въпроси в окръжния партиен комитет са получени 480.

Защо хората се обръщат направо към по-висшата инстанция?

Една от причините е в разколебаната вяра в правилното отношение на по-низшите органи и дейци, в бавното реагиране, в разкарването на гражданите и т. н. Върху тази причина заслужава да се помисли повече. Тя се нуждае от специално проучване и от предприемане на мерки, които ще внесат поврат в работата с жалбите на трудещите се.

Решението на Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия от 1977 година за работа с писмата на гражданите даде нов тласък в дейността на партийните комитети в тази насока. Бюрото на окръжния комитет на Партията изслушва информация за работата в окръжната партийна организация по третирания въпрос. Това впоследствие е направено и от общинските комитети на БКП и са набелязани съответни мерки. Няма да се спираме подробно на всички точки от решението на окръжния комитет. Безспорен факт е, че има известно подобрение. Тукси обаче трябва да отбележим, че има още много да се желае. Предвидено е било да се създаде специализиран сектор за работата с писмата и жалбите на трудещите се. В основни линии с това продължава да се занимава деловодителката на комитета. Не бихме могли да твърдим, че нищо не е направено. Назначен е човек на полудневна работа, който се грижи за своевременно решаване на писмата и молбите. Неговите функции обаче опират главно до онези жалби, които му възлага първият секретар на комитета. Останалите преписки отиват в отделите на комитета. Това не е погрешно. В редица случаи при подобно разпределение на работата въпросите се решават по-сполучливо. Защото сътрудниците на комитета компетентно биха проучили дадена жалба. Работата е в друго. Организацията, създадена в комитета, не позволява да се упражнява действен контрол за срочно и качествено приключване на молбите и писмата на гражданите. С това бихме могли да си обясним, че през разглеждания период 16,82 на сто от жалбите са просрочени. Не по-добро е положението и в общинските комитети на Партията в Казанлък, Стара Загора и др.

С основание възниква въпросът за мястото на окръжната и общинските контролно-ревизионни комисии на БКП. Тяхно задължение е да съдействуват на партийните комитети и организации да сложат добър ред в тази насока. Но слабостите са налице. Заедно с партийните комитети не помалка отговорност за тях пада и върху контролно-ревизионните и ревизионните комисии. Истината задължава да изтъкнем, че често пъти с дейната си намеса те съдействуват на партийните комитети и организации за подобряването на тази дейност. Общинската ревизионна комисия на БКП например в Казанлък редовно информира партийния комитет за констатациите от извършваните проверки и предлага мерки за отстраняването на слабостите. Чрез местния вестник тя дава гласност за приложението на Указа за жалбите на трудещите си. Това е стимулатор за разгръщане активността на населението в борбата срещу негативните явления в нашия живот.

В редица случаи обаче контролно-ревизионните и ревизионните комисии не извършват навреме проверки, за да предпазят дадените комитети и организации от задълбочаване на слабостите. Не са редки примерите, когато не се упражнява достатъчен и действен контрол. Не защото не правят ревизии. Не! Бедата е другаде. Липсва постоянен анализ, няма всестранно и задълбочено оглеждане как се работи с писмата и жалбите на гражданите. Има примиренчество, понякога и недооценка на тези въпроси. А проблемите, които повдигат гражданите, в много случаи имат съществено значение за даденото селище, район, ведомство.

Това още повече налага вниманието на партийните комитети да бъде насочено към отстраняване на причините, които пораждат постъпилите жалби.

Зад всяка жалба стои жив човек със своите нужди, интереси и искания. Всяко писмо е същевременно сигнал за недостатъци в работата на органи и дейци. Понякога зад една молба се преплитат интересите на много хора. От задълбоченото й проучване ще зависи дали партийният комитет ще вземе правилно становище.

Има един съществен момент при работата с писмата на гражданите, който не се дооценява правилно. Често съвсем необосновано молбите се изпращат от инстанция в инстанция, до органите и лицата, срещу които се оплакват трудещите се. Става така, че вместо партийният комитет да извърши нужната проверка, той отправя жалбите до ръководствата на учреждения и предприятия, от които се жалват хората. Бихме могли да си представим и отговорите. Най-често те са оправдания и контраобвинения. Понякога има и признаване на собствени грешки. Безспорно това не спомага за разкриване на истината, не допринася за правилното възпитание на хората.

Буди тревога един интересен факт. Около 40 на сто от жалбите, които постъпват в общинския комитет на БКП в Стара Загора, идват от 10—12 места. Отговорът трудно може да се намери.

Най-голям е потокът от онези ведомства и селища, където не се отделя нужното внимание за развитието на критиката, където предложенията на хората остават без последствия.

Част от писмата се пораждат от недостатъци в стила и методите на работа в някои партийни, държавни и стопански органи и дейци.

Проблемът заслужава да бъде анализиран, за да се установят действителните

Digitized by Google

причини. Това би позволило да се направи необходимото за подобрение на положението.

Голяма част от получаваните писма и жалби в окръжната партийна организация са анонимни. За споменатия период те са около 20 на сто от общия им брой в партийните комитети и организации. Много от тях са основателни. И все пак изпъква един въпрос: защо някои граждани нямат смелост открито да поставят въпросите?

Вярно е, че Партията учи народа нещата да се назовават вярно, да се проявява по-голяма критичност към слабостите и недостатъците. Всичко това усилва вярата в борбата срещу отрицателните явления, но тук и там се срещат ръководни дейци, които очевидно не търпят критика. Затова в анонимните сигнали не винаги трябва да търсим лицето на нечестен човек. Ще се спрем само на един пример.

Дълго време против лицето Г. Ф. са изпращани анонимни сигнали и устни оплаквания за злоупотреба със служебното му положение и груби закононарушения. Служебното ръководство е знаело деянията на своя служител, но не е вземало решителни мерки, за да пресече нарушенията. След намесата на окръжната контролно-ревизионна комисия на БКП въпросът е обсъден от съответната първична партийна организация. Тя изключва от своите редове провинилия се и препоръчва на служебното ръководство да го освободи от заеманата длъжност.

В случая изпъкват няколко неща:

С премълчаването на фактите от служебното и партийното ръководство е помагано да се бие по техния авторитет. Наред с това е допринасяно нарушителят да задълбочава провиненията си. Убивана е също така вярата на хората в нашата правда.

Ето кое налага партийните комитети и организации, контролно-ревизионните и ревизионните комисии да бъдат по-настойчиви, бързо да реагират на сигналите, внимателно да ги изучават и да вземат принципни решения. По този начин те ще спомагат навреме да се пресичат нарушенията, ще дават своя принос за създаването на творческа обстановка в колективите.

Има и факти, които говорят, че **отделни лица злоупотребяват със социалистическата демокрация.**

Става дума не за интриганти и клеветници, а за хора, които използват законите, демократизма в страната и пишат за всичко и навсякъде. Без много да помислят, да се съветват, вземат перото. С това те не уважават нашите институции. Отдавна е забелязано, че трудовият човек, човекът, който уважава своя труд, уважава и труда на другите.

Има обаче анонимки, които са плод на различни клюкари, доносчици, на хора с нечиста съвест, които денонощно плодят жалби. Без да изясняват въпросите на място, те бързат да отправят писмата си непременно в по-висшите, в централните органи и ведомства.

От една страна, с действията си те умножават бюрокрацията, а от друга, с интригантството си нанасят тежки травми на онези, които са очернили. Заедно с това се отнема ценно време на органите да проверят „достоверните" им сигнали. Редно е към подобни писачи да се вземат сурови мерки и клеветникът да получи онова, което е предвидено и по законите на социалистическата ни родина.

На какво още се дължат някои слабости, които се допускат в окръга при работата с писмата, жалбите и сигналите на трудещите се?

Те са резултат на недостатъчен контрол. Не навсякъде е установена практика периодически **да се прави политическа оценка на тази дейност, да се търси лична отговорност от онези ръководители, които са в противоречие с указанията на Партията.**

Голяма част от въпросите, които устно се поставят от трудещите се, се решават оперативно. Много от тях обаче изискват по-дълго проучване. Това налага те да се регистрират. Но това не става навсякъде. Минава време и те се забравят, сигналът остава без нужната реакция.

Повече внимание е нужно за **устните молби на гражданите.** Личните контакти, беседите с хората позволяват да се разбере дълбоката същност на жалбата, по-бързо да се помага, да се дава изчерпателна консултация за законни положения, от която човекът ще оцени своята позиция. Така се постига и възпитателен ефект.

Голямо е значението на личния пример на ръководния деец. Защото има случаи, когато стопански дейци недооценяват организаторската работа с хората, не обръщат нужното внимание към възникналите конфликтни ситуации. Това ги подтиква да се обръщат към вишестоящите органи и организации. Не случайно в Постановлението на Централния комитет на КПСС „За по-нататъшно усъвършенстване работата с писмата на трудещите се" в светлината на решенията на XXV конгрес на КПСС се подчертава, че партийните, държавните и стопанските органи трябва да прилагат строги мерки към длъжностните лица, които нарушават порядките за работа с писмата на трудещите се, допускат формален, бюрократичен подход, своевременно не реагират на критическите сигнали и предложения за недостатъците.

* * *

Редът, който сега се създава в окръжния и останалите партийни комитети, е основа за съществени подобрения в работата с писмата на трудещите се. Неотдавна бюрото на комитета, ръководството на окръжната контролно-ревизионна комисия предприеха по-решителни мерки за повишаване на контрола над дейността на партийните, държавните и стопанските органи и организации при работата им с писмата на гражданите.

Димитър ДИМЧЕВ

Digitized by Google

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

МЕХАНИЗЪМ ЗА ТВОРЧЕСТВО И УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ

Икономическият механизъм представлява сложна съвкупност от правно определени икономически методи и средства за управление на народното стопанство. Едновременно с това, колкото по-точно той отразява механизма на действие на икономическите закони, толкова повече се повишава неговият научен характер, по-резултатно е неговото въздействие. Оттук произтича правилото и необходимостта от непрекъснатото му усъвършенстване, от съобразяването с конкретните изменения, от търсенето на критериите в практиката.

Едногодишното приложение на механизма в селското стопанство спомогна да се повиши производството, да се подобрят качествените показатели, да се поеме чрез стопанската и вътрешностопанската сметка отговорността за производството от трудовите колективи; с други думи, да се повиши ролята на субективния фактор.

Икономическият механизъм е творчески по своя характер, а това значи проблемен по своите конкретни форми на приложение което показва споделеният по-долу опит от някои партийни и стопански дейци.

* * *

ХРИСТО МАНДЖУКОВ, сътрудник в отдел „Селскостопански" на ОК на БКП в Силистра: — В единния аграрно-промишлен комплекс „Дръстър" са разработени вътрешни правила, с които се прилагат основните принципи на новия икономически механизъм. Стремежът е да се създаде материална предпоставка във всички трудови колективи за високо качество и ефективност на производството. Това принципно положение предявява необходимостта всички производствени единици да се поставят при възможно еднакви икономически условия, а различията в производствените резултати да дойдат като плод на творческите търсения, организираността и активността на субективния фактор.

АПК разработи и въведе норми и тарифни разценки, диференцирани според конкретните природни и производствени условия в отделните клонови стопанства, бригади и ферми. На тази основа по планов ред постави задача да произведат продукция с уточнено количество, качество, срок за производство и нормативно определена себестойност. Въведоха се вътрешноразчетни цени за бригадите и фермите, равни на нормативната себестойност на отделния продукт.

За клоновите стопанства вътрешноразчетните цени се съставиха също на основата на нормативна себестойност според вида и качеството на продукцията плюс диференциран процент чист доход, необходим за формиране на някои фондове.

С въвеждането на нормативната себестойност и вътрешноразчетните цени АПК създаде предпоставки за поставяне производствените

Digitized by Google

единици при еднакви икономически условия, превъзмогвайки в голяма степен природните им особености и различията в техническата въоръженост. Единствен действуващ фактор, формиращ различните производствени резултати, остана субектът — квалификацията, деловитостта, оперативността, чувството за дълг и отговорност, дисциплинираността на ръководители, технолози и изпълнители, организираността и действеността на първичните партийни организации, на стопанските ръководства и обществените организации. Като се има предвид, че икономиите (разхищенията) на материали, суровини, енергия и подобряването (влошаването) на качеството на продукцията се отразяват положително (отрицателно) върху размера на работната заплата като остатъчна и резултативна величина, то нормативната себестойност и вътрешноразчетните цени поощряват ръководители, специалисти и изпълнители да произвеждат повече, по-доброкачествена и по-евтина продукция.

Вътрешноразчетните цени, запазвайки всички функции на цената, се явяват удобно средство за АПК да стимулира концентрацията, специализацията и интеграцията на производството, внедряването постиженията на научно-техническия прогрес и челния производствен опит, определяйки на нормативна основа степента на заинтересованост за различните видове продукция във всички поделения и райони. Главен критерий при формиране структурата на плана в поделенията стават обективните производствени условия, а не подборът на субективно изгодни дейности.

Вътрешноразчетните цени създават условия за пълно и правилно прилагане на стопанската и вътрешностопанската сметка. Те спомагат за обективния принос в самоиздръжката на поделенията чрез правилното съизмерване на прихода с разхода във всяка бригада, цех, ферма. За поделенията на АПК всяко производство става условно рентабилно.

Бригадите, фермите и цеховете, работещи на вътрешностопанска сметка, на основата на нормативната себестойност и вътрешноразчетните цени повишиха отговорността си за резултатите. А повишаването на отговорността предполага разширение на самостоятелността в същата степен. Затова на производствените звена е предоставено правото в рамките на утвърдените им лимити, вътрешноразчетни цени и нормативна себестойност сами да установяват конкретните трудови норми за всяка операция и конкретните разходни норми за суровини, материали, горива и енергия за всяка продукция; да определят числения си състав и т. н.

НИКОЛА ФОТЕВ, секретар на ОК на БКП в Бургас: — Окръжният комитет на БКП констатира, че основната причина за тенденцията на влошаване на икономическите резултати е в занижения контрол на материалните и трудовите разходи в растениевъдството и животновъдството. Ето защо комитетът възложи на група икономисти от АПК—Айтос да разработят и експериментират система за контрол на производствените разходи. От 1. VII. 1977 г. започна експериментът, а в края на месец ноември същата година бюрото на окръжния комитет направи оценка на експеримента и извод, че чрез лимитно-чековата система е намерен верен път за ежедневен контрол на материалните разходи и месечен контрол на трудовите разходи.

Оценявайки големия мултипликационен ефект на системата, бе прието решение за масовото ѝ внедряване във всички комплекси на окръга от 1. I. 1978 г.

Същността на лимитно-чековата система за контрол на производствените разходи се състои в следното:

На основата на разработените инженерни проекти на ръководи-

Digitized by Google

теля на производственото звено се предоставя лимитен чек — поотделно за преките материални и трудови разходи. За производствено звено с много земеделски култури се издава чек за всяка основна и един общ за останалите слабо застъпени култури. Към лимитния чек се прилагат талони, въз основа на които се получават материалите.

Когато получава материали, торове, фураж и др., ръководителят на дадената производствена единица освен съществуващата счетоводна форма „Искане" попълва и талон в два екземпляра, като единия от тях предава на материално отговорното лице. В този талон се записват остатъкът от предшествуващия талон, стойността на получения материал и новият остатък от парични (лимитни) средства. Така по метода на изчерпването всеки момент ръководителят на производственото звено знае, а също така и може да информира ръководството с какви материални средства разполага за дадено производство. Изразходваният труд се отбелязва в чековата форма в края на всеки месец. Ако средствата, предвидени в лимитния чек, привършат, а са необходими още, ръководителят на производствената единица може да получи материали от складовете и увеличение на фонда за работна заплата само след разрешение на допълнителен лимит от ръководството на комплекса. Това става в случаите, когато производственото звено докаже, че ще получи повече от предвидената в плана продукция или вследствие на природни бедствия се налага осигуряване на допълнително производство от втори култури по компенсационната програма. Общостопанските разходи се уточняват в края на всеки месец от счетоводството. Ръководителят на производственото звено издава талон за тях.

Успешното прилагане на системата е пряко свързано с навременната подготовка на инженерните проекти и нови съвременни технологии. До въвеждането ѝ тази подготовка се извършваше не в началото на стопанската година, а в началото на календарната година, т. е. когато за някои култури, като пшеница, ечемик, производствените разходи вече надхвърляха половината от полагащия се лимит.

Въвеждането на тази система на контрол налага разработката на технологичните карти, инженерните проекти, новите технологии и залагането на челния опит да се извърши до 30. VI на текущата година, за да може на 1. VII да се раздадат лимитните чекове за културите, които ще се реколтират през следващата година. По такъв начин тя се явява стимулатор на ускореното внедряване в производството на научно-техническия прогрес, на челния опит.

Необходимо е да отбележим, че ролята на този превантивен контрол нарасна още повече след като се въведе в действие новият икономически механизъм в селското стопанство. Формирането на по-голям общ доход, който е източник за натрупване и повишаване заплащането на селскостопанските труженици, е пряко свързано с разкриване на резервите за снижаване на производствените разходи. Това е обективна предпоставка за ежегодно преразглеждане на технологичните карти, на инженерните проекти и привеждането им в съответствие с челния опит, с научно-техническия прогрес. Това означава — ежегодно да се определят нови, по-прогресивни нормативи за разход на материални и трудови средства, т. е. системата още по-осезателно ще служи като икономически лост за повишаване на ефективността на селскостопанското производство.

КОСТА ПАНЧЕВ, секретар на общинския партиен комитет в гр. Левски: — Практически в производствените единици при приложението на вътрешностопанската сметка трябва да се формира полагащият им се фонд „Работна заплата" така, че да отговаря на реалните потребности на производството и никой да не потребява повече, отколкото е

Digitized by Google

създал. Важно място в приложението на този принцип заема правилното планиране и приложение на вътрешностопанската сметка в производствените единици, която служи за поставяне на същите при равни производствени условия, за да може правилно да се отчете приносът на всеки колектив. На този принцип именно е изграден и новият икономически механизъм в АПК „Левски" — гр. Левски.

Ръководството на комплекса въведе вътрешни разчетни цени за допълнителната продукция и промени начина, по който допълнителната продукция участвува във формирането на норматива работна заплата за 100 кг продукция, различен за различните култури в зависимост от тяхното стопанско значение и необходимост Примерно пшеничената слама е по 100 лв. тон, царевичакът — 100 лв. за 1 т и т. н.

Особено внимание се отделя ръководствата на бригадите да работят за увеличаване качеството на продукцията. Затова четиридесет процента от ефекта, който се получава като разлика между стойността на реализираната продукция по отчет и стойността на същата по план, остава в производствената единица.

В това отношение ще посоча един пример:

Бригадата за промишлено селскостопанско производство в гр. Левски получи 1600 тона пшеница и 500 тона слама. Сравнено с утвърдената нормативна себестойност за 1 тон бригадата преразходи 59 лв. материални разходи и икономиса 1363 лв. фонд „Работна заплата".

За повишено качество на продадената продукция, изразяващо се в увеличението на единичната цена, бригадата реализира ефект от 1 лв. на тон и съгласно приетите вътрешни правила по новия икономически механизъм ѝ се полага 40 процента от този ефект да се начисли като допълнително заплащане. Като се извадят от 1363 лв. преразхода от 59 лв. и се добавят 40 процента, равняващи се на 400 лв., получава се чиста сума за доначисляване — 1704 лв.

Така се постъпва при благоприятните случаи, когато е получен ефект от реализацията, а когато продукцията е продадена на по-ниска цена, тогава 40 процента от получената загуба от реализацията на продукцията се спада от полагащия се фонд „Работна заплата".

Във връзка с осигуряване на качествената продукция и получаване на по-големи парични постъпления от плануваните, управителният съвет на АПК е приел отделни мероприятия, с които през течение на годината се премират лично работниците, които са допринесли за добрата заготовка и реализиране на продукцията, както и за производството ѝ в по-ран срок.

С новия икономически механизъм и прилагането на вътрешностопанската сметка в АПК „Ленин" ръководството се стреми да постави при еднакви условия производството във всички поделения; да се поощряват работниците, специалистите и ръководителите не само да произвеждат повече продукция, но да се интересуват при какво качество се реализира.

Този въпрос добре е разработен в механизма и когато трудовите колективи са запознати основно с него, резултатите за произвеждането на по-качествена продукция при всички условия са по-добри.

ХРИСТО МАНДЖУКОВ: — Изискванията на нормативната себестойност на вътрешностопанската сметка, самоиздръжката и резултативният характер на работната заплата заставиха клоновите стопанства и производствените единици да се отнасят към изработването на технологичната карта с много по-голямо внимание, отколкото през други години; многократно поставяха на обсъждане всяко предвидено мероприятие откъм възможността за неговото механизиране и подобряване на технологията, изучаваха челния производствен опит, създаден в други

Digitized by Google

бригади, ферми, клонови стопанства и АПК, търсеха помощта на специалистите от АПК и на научните институти.

За база при определяне на нормативната себестойност се взеха досегашните резултати и настъпилите и очаквани промени в производствените условия вследствие на изменение в цените на суровини, материали, горива, електроенергия, машини, резервни части, повишение производителността на труда от внедряването на нови машини, технологии и организация на производството, повишение на тарифните ставки и други. Така например в клоновото стопанство в с. Ситово, което има добри почвени и климатични условия, се определи, че ще засеят новите високодобивни сортове пшеница „Кубрат", „Плиска"; ще се тори с повишени норми минерални торове и ще се използват в по-широки мащаби хербициди; новите високопроизводителни машини ще работят на две смени и т. н.

В първичните партийни организации и трудовите колективи в бригадите за промишлени методи технологичните карти за производство на пшеница бяха широко обсъждани и включени като основа на насрещния им план. По подобен начин се изработиха технологичните карти и за останалите видове производства в клоновото стопанство.

За осигуряване на постоянен контрол върху изпълнението на мероприятията и на предвидените разходи се въведоха лимитни карти, стопанско-сметни книжки и месечни отчети. В тях се вписва разрешеният размер за даден вид разход и се води отчет на реално направените разходи.

През течение на годината в хода на производството първичната организация и трудовият колектив ежемесечно анализират изпълнението на всяко мероприятие, предвидено в технологичната карта. Анализира се срочността и качеството на работата, разходът на материали в стойност и натура, натовареността на машините, проявената трудова и технологична дисциплина, качеството на произведената продукция и др. Направеният по този начин критичен анализ действува многопосочно: от една страна — сочи направените разходи по мероприятия и отчита доколко те се съвместяват с разходите, предвидени в технологичната карта и насрещния план, като насочва дейността на колектива към икономисване на труд, материали, средства и други; от друга страна — като анализира състоянието на технологичната дисциплина и качеството на продукцията, изисква тяхното повишаване за следващия период; на трето място — с критичността си анализът помага да се подобри организираността, деловитостта и дисциплинираността на всеки член на трудовия колектив. Така тези ежемесечни анализи се превръщат в сериозен възпитателен фактор, в своеобразен курс за икономическо и технологическо обучение.

Резултатите от така организираната работа за икономическо изравняване на отделните клонови стопанства и производствени звена и за повишаване на икономическата им заинтересованост доведе до положителни резултати. Клоновото стопанство в Ситово произведе по 563 кг пшеница от дка при 300 кг през 1975 г., с 10 лв. по-ниска себестойност на тон от предвидената и 785 кг царевица от декар. Различията в добивите между бригадите, твърде осезателни през други години, тази година са сериозно намалели.

В действието на икономическия механизъм и в създаването на еднаква заинтересованост от производството на крайния продукт във всички трудови колективи по дългата верига „земя—краен продукт" все още всичко не е напълно регулирано. Не е създадена например необходимата икономическа заинтересованост у производителите на сочни и груби фуражи от производството на мляко, месо, вълна. Веригата на заинтересоваността се прекъсва между бригадата и фермата. Зави-

Digitized by Google

симостта между тях е всеизвестна, но не е намерена все още формулата на тази зависимост и на взаимния интерес.

Инж. ИВАН ВЕЛКОВ, бригадир на бригада за комплексна механизация в АПК — Ново село, Русенско: — Според мен бригадната организация на труда в селското стопанство трудно се прилага по редица причини.

До юни всички планови показатели претърпяват корекция (става въпрос за същата календарна година, в която се реализира и самият план).

Средните добиви по култури се определят така, че да се върже общо планът на АПК за натурата и стойностно, без да се държи сметка за продуктивните възможности на отделните блокове.

В края на годината допълнително се включват много разходи извън приетата от общото събрание план-сметка и производственият колектив е поставен пред свършен факт. Това усложнява изключително много взаимоотношенията между ръководството на бригадата и нейните членове, тъй като за колектива виновно остава бригадното ръководство.

При създадения двусменен режим на работа и стегната организация на производство през течение на годината бригадата излизаше много бързо от отделните технологични мероприятия, вследствие на което ръководството на комплекса я насочваше на работа в други производствени единици. С това се нарушава ритъмът на производство в бригадата, нарушава се и системата на ръководство поради отдалечените обекти и постоянното местене. Освен това колективът през това време е можел да вземе известна преднина в следващите селскостопански мероприятия, което е главен залог един процес да бъде управляван. Като прибавим, че не добре са решени и счетоводните въпроси при извършването на услугите от една производствена единица на друга, допълнително се усложняват взаимоотношенията и нарушават основните принципи на бригадата.

Всички грешки, които са допуснати от централните, окръжните и местните ръководства, фокусират в колектива и в по-голяма или в по-малка степен усложняват производството. Пример — за торенето на пролетниците по технологична карта е предвидено на царевицата, слънчогледа и соята да се вложат фосфорни торове с единична цена 110 лв., а по липса бе вложен сложен тор с единична цена 156 лв. и 230 лв., от което материалните разходи се повишиха с 34 000 лв. Да не говорим за трудностите при доставката на резервни части, препарати и др., свързани с основното производство. Всички тия отклонения се отразяват в крайните икономически резултати на бригадата и никой не иска да прави корекция на плана в разходната му част.

АРАЛАН ТУНЧЕВ, председател на АПК Черногорово, Пазарджишки окръг: — Сериозни трудности срещнахме в материално-техническото снабдяване. На всяка бригада дадохме лимит за минерални торове, но те не се подаваха достатъчно и в срок от „Агрохимическо обслужване“ и торенето и подхранването се извършваха не навреме и недостатъчно. Освен това утвърдените лимити от НАПС не са съобразени с действителната нужда, поради което не можем да използваме най-пълно продуктивните възможности на растенията. Само един пример: По инженерния проект за царевицата за зърно трябва да дадем по 23 кг азот на дка, а по лимит ни се дава 18 кг, за ориза при необходимост 20—22 кг се дава по 18 кг азот на декар и т. н. Икономическият механизъм не позволява на никой ръководител да прави излишни, неефективни материални разходи. Поради това трябва да се вземат предвид нормативите, които са утвърдени с помощта на научни институти.

Digitized by Google

Големи трудности срещаме и по отношение снабдяването с резервни части.

През тази година въпреки посочените трудности в материално-техническото снабдяване бяха създадени предпоставки за изпълнение на плана, но имаше други фактори, които се оказаха непреодолими. Кои са те? Преди всичко интензивната суша през най-активния вегетационен период (май—август) и невъзможността на „Водно стопанство" да подаде необходимата вода за напояване. През този период по канала Лесичево — Стряма ни бяха необходими по 6 кубически метра в секунда, а получавахме по 3,5 и в отделни моменти до 4. По тази причина от 8000 дка люцерна поляхме само 600 дка и се загубиха два откоса; царевицата за силаж вместо 3 пъти поляхме 1,5 пъти, удължихме срока за поливане царевица за зърно и т. н. За телеугоителното стопанство осигуряваме 3500 телета от други комплекси, а от тях 1000 броя от други окръзи. През изминалата година АПК задържаха част от телетата и ги угоиха при тях, като по този начин заложихме около 800—1000 телета по-малко, което се отразява на изпълнение плана на животновъдството.

Всичко това беше съзряно навреме от ръководството на АПК и взехме необходимите мерки за компенсация, от една страна, и, от друга, за намаляване неефективните производствени разходи.

Благодарение на ежемесечните икономически анализи във всяка производствена единица, на строгия режим на икономии и търсене на допълнителни източници планът за общата продукция беше изпълнен въпреки неизпълнението на натуралните показатели за някои производства. Ръководството на комплекса реши да отчете обективните причини за някои производствени единици и да им изплати изцяло заработката (например оневиняваме бригадите за ниските добиви от люцерна, защото нямаше вода за поливка, но това не се отнася за някои бригади в участък Овчеполци, които водиха лоша растителна защита и допуснаха поражения от болести).

ХРИСТО МАНДЖУКОВ: — Производствените резултати на животновъдството в клоновото стопанство в Ситово твърде ярко откроиха ролята на субективния фактор за изпълнение на насрещния план и за приложение на икономическия механизъм. Целият отрасъл завърши годината със значителна загуба — материалните разходи превишават нормативно определените с повече от 300 хил. лева. Поради некачествения фураж и поради неритмичното и разнообразно подаване се правят големи преразходи за всяка единица произведена животинска продукция. С печалба приключват само една говедоферма и две овцеферми. Анализът в конкретния случай сочи, че трудно може да помогне какъвто и да е механизъм, щом първичната партийна организация е респектирана в дейността си от бригадира, както в кравефермата в Попина; щом не се занимава системно и задълбочено с работата по внедряването на икономическия механизъм, както това е в животновъдството в Искра, Ситово, Ирник; щом стопанското ръководство принизява изискванията и отговорността си.

АРАЛАН ТУНЧЕВ: — Икономическият механизъм само за една година постави на оценка организацията на труда и приноса на субективния фактор. Ние сме нов аграрно-промишлен комплекс и наследихме маломерни бригади, обслужвани с техника от бригадите за комплексна механизация (когато могат и както могат). За прибирането на продукцията изграждахме механизирани отряди. Тази форма, взаимствувана от Ипатовския район в СССР, има големи предимства. И предимствата проличаха, когато прибирахме например люцерната в отделен участък, но когато трябваше да се прехвърлят машините в

Digitized by Google

друг участък, тогава те или „се разваляха“, или се отклоняваха към по-важни задачи. Това ни подсказа, че техниката трябва да е организационно свързана с производството, с отделната постоянна производствена единица. Ето защо по решение на пленума на общинския партиен комитет от януари тази година ръководството на АПК премина към уедряване на бригадите, към създаване на механизирани отряди на територията на отделния участък.

С малки изключения ръководителите на бригадите и фермите в нашия комплекс са специалисти с висше или средно специално образование. Това са хора, които разбират принципите на вътрешностопанската сметка и я прилагат правилно. Имаше обаче през изминалия период някои, които формално направиха икономическите анализи в края на месеца и формално провеждаха бригадните събрания, които не можаха да използват резултативния характер на работната заплата като стимул и регулатор. Точно тия бригади не можаха да си изпълнят плана.

Тъй като сега качествените резултати рефлектират в най-голяма степен в трудовия колектив, утвърждаваме практиката на изборност на бригадирите и назначаването им от управителния съвет на АПК. Това е конкретно приложение на демократическия централизъм в управлението на производството.

* * *

Далече сме от мисълта, че опитът е обхванат географски или че показаното е най-съществено. Със споделянето на някои страни от приложението на икономическия механизъм редакцията започва разговор за усъвършенстването на формите и методите на стопанисване, за цялостното приложение на икономическия подход в управлението на селското стопанство. Първите становища подсказват, че ръководните кадри правилно са разбрали главното изискване, което се поставя към тях — да се превърнат от автоматични изпълнители на предписания в творци, които сами си съставят задачите. Оттук произтичат и разнообразието, и богатството на опит, който заслужава да се популяризира. На второ място се очертават някои проблеми от по-общ характер, които трябва навреме да се решават:

● Не е намерен механизмът, който ще стимулира производството на повече фураж. На практика всяка изкупвателна организация воюва да се осигури производството, за което е сключила договор, от което в крайна сметка тревните и сочните фуражи стават балансиращи производства.

● Икономическият подход изисква всяка организация, която не доставя договорираните суровини и съоръжения, да плаща на потърпевшия неустойка за нанесена щета. На практика нещата вървят по линията на взаимното опрощаване.

● Забелязва се в някои АПК тенденция на подценяване натуралните показатели в плана. Ако чистият доход расте несъразмерно с общата продукция, това крие опасност да не се осигурят важни и незаменими хранителни продукти и суровини.

● Все още ръководствата на АПК не съумяват да приложат докрай вътрешностопанската сметка, в резултат на което се допуска уравниловка, дезорганизират се трудовите колективи, руши се бригадната организация.

● Икономическият подход изисква по-нататъшно развитие и усъвършенстване на социалистическата демокрация. Въпросът за самоуправлението на низовите производствени звена, за колективните орга-

Digitized by Google

ни на ръководство, за отчетността и изборността им, за издигане колектива в субект на управлението на някои места е недостатъчно разбран или подценяван.

● Много общински партийни комитети и първични организации все още хвърлят главните си сили в оперативното ръководство на селското стопанство, забравяйки, че те като политически щабове са призвани да внедряват икономическия подход като стил в дейността на кадрите, да предвиждат, оценяват и насочват произтичащите от него социални явления.

ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА В КОЛЕКТИВА

Взаимоотношенията между членовете на колектива не протичат стихийно. Те могат да се насочват и управляват. Чрез тях се влияе на мисленето, настроението, самочувствието и поведението на хората. Някои социолози дори се опитват да изчислят в проценти влиянието на настроението на работниците върху тяхната производителност. Разбира се, междуличностните взаимоотношения са все още трудно направляеми. Но от това не следва изводът, че те не са обхванати от партийната дейност. Целта на този материал е да ни запознае с усилията на партийния комитет, партийните организации и комунистите от Стопанския химически комбинат във Враца да заздравят взаимоотношенията и сплотят трудовите колективи.

Ще започнем с една кратка теоретико-практическа обосновка.

Наистина взаимоотношенията в трудовите колективи все още трудно се измерват и изучават. Първенството при тяхното определяне продължава да принадлежи на интуицията. Незадоволителни и слабо застъпени са в практиката научните изследвания на човешките взаимоотношения в процеса на производството. Там, най-общо казано, те се проявяват в две направления — първо, в повишаване на производителността и качеството на труда и, второ, във формиране, възпитаване и реализиране на работниците, служителите и специалистите като пълноценни личности. Очевидно е, че взаимоотношенията в трудовия процес излизат извън рамките на личната заинтересованост и добиват глобална обществена значимост, стойност и проявление. Големите възможности, които те разкриват за въздействие върху производствената и обществено-политическата дейност, доказват необходимостта от тяхното регулиране. Отчитайки всичко това, партийното и стопанското ръководство на Стопанския химически комбинат във Враца предложи на специалистите от Лабораторията по социология и психология на управление на производството при Отделението за следдипломно обучение към Висшия икономически институт „Карл Маркс“ да разработят методика за по-ефективно регулиране на междуличностните отношения. След продължителна съвместна работа се стигна до съставянето и експериментирането на Социалистически кодекс за взаимоотношенията в трудовите колективи. Основните раздели на предложения кодекс са четири: общи норми на поведение на членовете на трудовите колективи; норми на взаимоотношения между ръководители и изпълнители; норми на хоризонталните взаимоотношения в първичните трудови колективи; система за целенасочено регулиране на междуличностните отношения. Може би наименованието кодекс не е най-целесъобразно. Но около това понятие работната група обедини всички необходими изисквания за междуличностните отношения в процеса на производство-

Digitized by Google

то. То беше продиктувано и от стремежа моралните норми да станат всекидневен регулатор на поведението на трудовите хора и мощен фактор за повишаване индивидуалната производителност.

За да могат да се регулират взаимоотношенията, те трябва добре да се познават. Затова се започна с тяхното проучване. Направена бе качествена и количествена характеристика за състоянието и проявлението им. Особеното е, че всяка оценка за тях се отнася за определен момент, за определено състояние на трудовите колективи поради динамичността на взаимоотношенията между хората. Затова и предложената методика предвижда периодичното им изучаване, за да може регулирането да бъде по-точно и по-действено.

Особено внимание се обърна на уточняването на показателите. Това са тези устойчиви характеристики на явленията, които служат като база за сравняване, за измерване. По начало трудно се намират точни критерии за оценка на междуличностните взаимоотношения. Бяха използвани такива преки нравствено-социологически показатели като: доброжелателство в общуването; самоконтрол и дисциплина; взаимопомощ и сътрудничество; съревнование и др. Имаха се предвид и някои непреки показатели, като резултатите от работата на членовете на колектива, влизащи помежду си в делово и лично общуване; текучество на кадрите; количеството и тежестта на наложените дисциплинарни и други наказания; броя и характера на съответните поощрения; броя и естеството на недоразуменията и възникналите конфликти; броя и характера на постъпилите и разгледаните в другарските съдилища и другаде спорове и дела...

При разработването на методиката за установяване и регулиране на взаимоотношенията беше нужно да се решат няколко групи задачи: ясно и точно да се определят преследваните цели; да се посочат източниците и каналите за необходимата информация; да се изяснят задачите на органите, призвани да регулират взаимоотношенията в трудовите колективи; определяне на средствата и методите, които ще се използват от тези органи; политическо, научно, организационно-управленческо, кадрово и материално обезпечаване на различните действия и организационни мероприятия, предвидени в методиката.

За да могат да се изучат по-пълно процесите в трудовите колективи, се използваха такива методи, които да осигурят точна, достоверна и в необходимото количество информация. Основната част от данните се събраха с помощта на анкетния метод и документалния анализ. Със специален въпросник се проучи мнението на всички работници, служители и специалисти за различни страни на междуличностните взаимоотношения. С разработената от нас методика установихме относителната тежест на отговорите по отделните въпроси. Средната количествена оценка от отговорите на анкетната карта се получава, като се сборуват оценките по отделните отговори и резултатът се раздели на броя на въпросите. След това средните оценки се сборуват, разделят се на броя на анкетните карти и се получава осреднената оценка за състоянието на взаимоотношенията в даден първичен трудов колектив.

Документалният анализ за установяването на междуличностните взаимоотношения се свежда по същество до проучване на редица официални и неофициални документи, които разкриват трудовата активност, ценностната ориентация, съзнанието и поведението на членовете на трудовите колективи. Така се анализира отчетът на плана по обем. В зависимост от процентното му изпълнение има точно установен коефициент — при 100 процента той е 0,11, при 101 — 0,3, при 102 — 0,4... Подобен подход се прилага при анализиране на изпълнението на плана по качеството, печалбата и т. н. По същия начин се постъпи при анализа на документите и материалите от другарските

Digitized by Google

съдилища, оплакванията от членовете и срещу членовете на даден трудов колектив, постъпили в помирителните комисии, в профкомитета и в административното ръководство на комбината. Така се процедира и с административните наказания, поощренията и др. Получените оценки се сборуват и сумата се дели на 8 (броя на информационните източници). Получава се средната оценка от документалния анализ. Тя се сборува с тази от анкетирането, дели се на две и се получава обобщената преценка за състоянието на междуличностните взаимоотношения в трудовите колективи на комбината.

Разбира се, изучаването на взаимоотношенията не е крайната цел. Основното е те да се регулират и направляват. В използваната методика като главни регулатори са посочени партийното и стопанското ръководство, обществените организации и другите колективни форми на организация на работниците и служителите. Те имат важното задължение да полагат специални грижи за оптимизиране на взаимоотношенията. За целта те използват и съответни форми и методи. Регулиращите средства са названи условно като институциализирани и неинституциализирани. Това деление се обуславя от формите и методите за въздействие, с които си служат съответните партийни и стопански органи. В този смисъл към институциализираните регулиращи средства спадат атестирането и атестационната карта; правилникът за устройство и дейността на Стопанския химически комбинат във Враца; системата за организация и ръководство на социалистическото съревнование; наредбата за функциите, правата и задълженията на ръководството и ръководните длъжностни лица; планът за социално-икономическото развитие на трудовите колективи и др.

Към неинституциализираните регулиращи средства се причисляват моралните поощрения; вниманието, което се отделя на трудещите се; ненатрапващото се предпочитание към хората, носители на високи трудови успехи, на морални добродетели и активни участници в обществено-политическия живот; възлагане на отговорни обществено-политически и масово-организационни поръчения; издигане на отговорни длъжности в обществено-политическите организации...

От краткото изложение се убедихме, че става въпрос за дейност, която засяга целия комбинат. В социологическото изследване на взаимоотношенията в трудовия колектив е обхванат почти целият наличен състав на трудовия колектив. На оценка се подлага и съответната документация. Едно такова сложно проучване е свързано с разходи на труд, време и средства. Изследванията в тази, бихме могли да я наречем деликатна, област често могат да ни нанесат вреда, ако не се спазват научните изисквания. Не бива да се забравя, че самата проучвателна дейност също оказва влияние на изследвания обект. На работниците се задават различни въпроси. Те заангажирват тяхното мислене в насока, на която те преди това не са обръщали внимание. То им помага да си формират свое мнение за явления, които досега те са отминавали. Например всеки работник трябва да даде оценка за качествата на прекия си ръководител. Досега той може би не се е замислял върху това, но след попълването на анкетната карта той има готово мнение.

Важно е също кой и как ще използва получените данни. Явно по психологически съображения те не могат да бъдат общо достояние. Грубото опериране с такава информация може да влоши взаимоотношенията в трудовите колективи.

По някои от тези въпроси предоставяме думата на секретаря на комбинатския партиен комитет Иван Божинов.

Изучаването на взаимоотношенията в трудовите колективи на комбината се ръководи от партийния комитет и партийните организации. Но същевременно трябва да се има предвид следната особеност. Не

Digitized by Google

бива да се остава с впечатлението, че социално-психологическото изследване на взаимоотношенията за нас е единствен и основен източник за информация. Не. То е само едно допълнително средство, което заедно с утвърдилите се други методи допълва нашите знания. Същевременно то спомага за засилване на научността в работата. В членовете на партийния комитет е залегнало убеждението, че разнообразието от методи и средства за изучаване на взаимоотношенията в трудовите колективи ще доведе до тяхното по-точно и пълно опознаване. От друга страна, съществува възможност неточността, ограничеността, недостатъците на един метод да се компенсират с предимствата на другите. Например и досега партийният комитет е имал познания за състоянието на междуличностните отношения в основните колективи на завода. Но след изследването те научно се потвърдиха, дообогатиха се. Интуицията и данните от другите наши практически наблюдения се допълниха, логически се сравниха с новите изводи. Поставям този въпрос, защото при нас действително съществуваше опасност от надценяване на възможностите на едно такова изследване и да се изпадне в едностранчивост в действията.

И все пак как ни помага в партийната работа по-доброто познаване на настроенията и мненията на работниците и служителите?

Не бихме дали правилен отговор, ако не свържем този въпрос с прилагането на икономическия подход. И особено с въвеждането на бригадната организация на труда. Сега съчетаването на трудовата с обществената активност е особено необходимо. Бригадната организация обогатява възпитателните функции на трудовия колектив. Контактите между неговите членове се засилват не само от социалните, но и от икономическите интереси, взети в най-широк смисъл. Много повече неща от всекидневието на всеки работник се докосват и зависят от другите около него. Околната среда вече е по-нетърпима към пасивната личност. От друга страна, работната заплата все в по-голяма степен зависи от крайния резултат на трудовата и социалната дейност на колектива.

Логично е, че с новия икономически механизъм се засилва и ролята на комунистите, на партийните органи за регулирането на тези процеси. А те могат да се направляват по-добре, когато се познават всестранно и задълбочено. С помощта на социално-психологическото изследване на взаимоотношенията в бригадите партийната работа става по-конкретна. Например, когато посещавам дадено производствено звено, моите преки наблюдения се допълват от данните от изследването, което дава представа за скритите на пръв поглед психологически явления. Има и данни за причините за конфликтите в колектива, за мнението на работниците за техния ръководител, за нивото на взаимоотношенията в трудовия колектив... А също за ефекта от партийния контрол към органите, от които зависят тези взаимоотношения между работниците.

Нивото на сплотеността не е само въпрос за съответния колектив. Затова ние го правим достояние на целия комбинат. Не само това. Добрите взаимоотношения в цеха, в бригадата, в участъка са едно от условията за социалистическото съревнование. Това ние постигаме с прегледи за състоянието на взаимоотношенията в трудовите колективи на комбината. Те се провеждат на различни нива в следната последователност:

— през месец април се класират колективите с най-добри взаимоотношения на ниво цех, отдел;

— през месец май от класиралите се отдели и цехове се излъчват първенците на ниво производство;

— през юни в чест на празника на комбината се провежда заклю-

Digitized by Google

чителен етап. В него участвуват първите три колектива на всяко производство.

Първенците в прегледа получават морални и материални награди и поощрения. На колектив, класирал се на първо място, се присъжда званието „КОЛЕКТИВ СЪС СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ". Класиралият се на второ място получава званието „КОЛЕКТИВ ЗА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ". На третото място се присъжда званието „КОЛЕКТИВ С ОБРАЗЦОВИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ". Тези звания ежегодно трябва да се защищават.

Първите резултати са налице. Приключилият преглед показва, че най-добри са взаимоотношенията в трудовите колективи на „Серовъглеродно производство", следвано от „Амонячно производство" и „Карбамидно производство". В низовите звена най-добри взаимоотношения съществуват в бригадата на „ковачите" от Ремонтно-механичния завод, следвана от бригадата в енергийното производство...

Сега ръководството на комбината по-точно се ориентирва в сложните взаимоотношения в трудовите колективи. Всеки ръководител вижда по-ясно откъде трябва да започне, на какво да заложи при решаване на отговорните задачи на материалното производство и възпитанието на трудещите се. По-зрими станаха слабостите и недостатъците в нашата идейно-политическа, възпитателна и управленческа дейност.

* * *

Настроението на членовете на трудовия колектив в производствения процес влиза в обсега на дейността и на стопанското ръководство. И естествено. То не може да пренебрегне един такъв немаловажен фактор за повишаване на индивидуалната производителност на труда. Изучаването на взаимоотношенията в цеховете, бригадите, работните участъци дава възможност на комбинатското ръководство по-добре да опознае низовите ръководители. С по-голяма точност се знае каква психологическа атмосфера създават те в своите колективи. Преценени са с научни методи техните качества и необходимите изисквания за заеманата длъжност. Въобще ръководството на комбината разполага с богата информация за низовите ръководители и настроението в поверените им колективи. Проблемът е как да се използват тези данни. И правилно ли ще бъде, като се съобразява само с тях, то да взема едни или други ръководни решения. Например резултатите за дейността на един ръководител на лаборатория са много негативни. Следва ли да се издаде веднага заповед за неговото подменяне? Логиката подсказва, че не бива да се избързва. Всяко предоверяване на данните от изследването може да навреди на работата. В сферата на личното общуване нещата са винаги много по-сложни. Колкото и прецизно да е едно изследване, то винаги съдържа макар и малък процент вероятностни грешки. Затова данните за ръководителя на смяна задължително е необходимо да се сверят, съпоставят с данните, събрани по досегашните методи за изучаване живота в трудовите колективи. Така емпиричният подход се допълва от научния и се получава по-богата представа за явленията и процесите в бригадата и работните участъци.

Но за тези въпроси ще разкаже кандидатът на икономическите науки В. Алипиев — зам.-директор на комбината.

Както е предвидено в нашия Социалистически кодекс за нормите и взаимоотношенията в трудовите колективи, изследването ще се провежда всяка година. Това ще ни дава възможност да следим в каква посока се движат измененията. По тяхното заздравяване ние ще можем да следим за ефективността от нашата възпитателна дейност. Не само

Digitized by Google

да следим, но и да взимаме коригиращи мерки в ръководната си дейност за правилното насочване на социалните явления и процеси. Същевременно ние ще обогатяваме и нашите средства и методи за поточното откриване на истинското състояние на тези сложни човешки взаимоотношения в производствения процес, които или го забавят, или ускоряват.

Ръководството на завода има по-вярна картина за състоянието на всеки колектив и за качествата на низовите ръководители. След като се преценят данните от изследването и се сравнят с досегашните познания, за тях се съставя по-точна характеристика. Фактически тя е съставена от долу на горе и от горе на долу. В нея участвува целият трудов колектив на комбината. Тези по-пълни данни за състоянието на взаимоотношенията в бригадите, участъците, работните места не се ползват еднократно, а непрекъснато и при различни случаи. Тук не става въпрос за ръководство само на комбинатско равнище. Всеки ръководител от всеки ранг е получил оценката на колектива. Той я знае. А това е сигурна предпоставка за неговото правилно самовъзпитание.

За по-точна представа ще се запознаем с някои страни от характеристиката на взаимоотношенията в карбамидното производство. Те са оценени като добри, а в някои от бригадите, „Амбалажи" и експедиция на карбамид, като много добри. Тук съществува атмосфера, която благоприятствува изпълнението на производствената програма. Ръководителите им са хора с положителни качества и подчертани добродетели. Високо се ценят техните организаторски способности, деловитостта, личният пример, упоритостта, интелектът, трудолюбието, честността, отзивчивостта... Справедливо се отправят и препоръките да се защищават по-смело интересите на колектива; да не проявяват към подчинените си несвойствени изисквания; да бъдат по-внимателни; да не взимат прибързани решения; да не толерират отделни членове на колектива... Към подчинените си те имат изискванията да бъдат изпълнителни, трудолюбиви и сплотени; да опазват обществената собственост... Ето и част от изискванията, които работниците предоставят един към друг: откровеност, добросъвестност, отговорност, сплотеност, самокритичност... А началникът на производството инж. Николай Цветков е уважаван от подчинените си за качествата справедливост, взискателност, отзивчивост... Същевременно му се прави упрек, че подценява колектива, а в някои случаи проявява дребнавост.

Подобни характеристики са съставени за всяко производствено и управленческо звено, за всеки работник и служещ. Чрез тях по-ясно се очертава нивото на взаимоотношенията. Слабостите и пропуските в идейно-политическата, организационно-управленческата и възпитателната дейност станаха по-отчетливи. С по-голяма точност знаем какво не харесват работниците и какво биха желали да се измени в икономическата дейност и политическия живот на комбината.

* * *

Несъмнено полезна е инициативата на партийното и стопанското ръководство на Химическия комбинат чрез определени научни методи да изучават някои страни от нравствените отношения в трудовите колективи. И те се разглеждат в по-широк аспект, като се изследват и взаимоотношенията в партийните организации. Оценява се мястото на всеки комунист във възпитателния процес. В този смисъл Л. И. Брежнев в една своя реч отбелязва: „... да се повишава отговорността, да се развива инициативата, деловитостта, социалистическата предприемчивост, да се възпитава съзнателна дисциплина и непримиримост към недостатъците — тези черти на партийния стил придобиват решаващо значение. Всички те се отнасят към моралната, духовната сфера в об-

Digitized by Google

ществения живот и не могат да бъдат записани в плана или статистическия отчет. Но ние знаем, от своя опит ние се убедихме в това, че тези черти на комунистическия характер и комунистическото съзнание притежават огромна материална сила."[1]

Научните изследвания на обществените настроения дават възможност по-правилно да се решават сложните въпроси на нашето социалистическо всекидневие. Социологическите методи за опознаване на действителността, към които се е ориентирало ръководството на комбината, имат редица предимства — бързо и по-точно се изучават въпросите, които вълнуват хората, гарантира се по-голяма достоверност и представителност. Същевременно трябва да се посочи, че когато тази дейност се извършва от неспециалисти, съществува възможност от опростенчество, от примитивизъм. Затова правилно комбинатското ръководство е потърсило помощ от съответните научни институти. Но разрешението на въпроса е временно. Какво се има предвид? Както вече се спомена, подобен анализ на целия колектив ще се извършва всяка година. Това не би било по силите на специалисти отвън по различни причини. Оскъпяването на изследването е най-малката трудност. Най-голямата е, че за задълбоченото вникване в духовната сфера се изисква подробно и в тънкости да се познават характерните особености на съответната социална група. Такава организация за опознаване обекта на анализа може да достигне само този изследовател, който постоянно общува и живее на територията на комбината. Защото въпросът за общественото мнение и настроение има две страни. Едната е да се установи колкото е възможно равнището на взаимоотношенията в колектива. Но по-важна е следващата стъпка — да се посочат най-действените форми, методи и средства за формиране на необходимите взаимоотношения. Разбира се, тези две страни са свързани и различието между тях е условно. Винаги когато изучаваме взаимоотношенията в трудовия колектив, ние неминуемо им влияем в някаква насока, а когато ги регулираме, също получаваме по-пълна представа за тях. Важното в случая е, че комбинатският партиен комитет трябва да създаде свои кадри за тази сложна дейност. В случая буди недоумение фактът, че социологическото дружество във Враца стои настрана от извършваните досега изследвания в комбината. А би трябвало неговите членове да са в центъра на цялата дейност. Те трябва да са инициаторите за усъвършенстването на прилаганата методика. Дори и за това, че изследванията в социално-психологическата сфера не са резултатни, когато се повтарят едни и същи методи за събиране на необходимата информация. Например основният източник за данните при първото проучване е въпросникът. Винаги може да се предполага, че в част от анкетираните лица, за които са получени отрицателни резултати, ще се породи съмнение и недоверие към този способ за регистриране на данните. Тук именно ще проличи гъвкавостта на изследователя, който трябва да приложи по-голямо разнообразие от методи и да усъвършенства досега използваните. А това може да извърши този социолог, който има постоянен контакт с обекта на изследването.

С новия икономически механизъм отново се поставя въпросът за атестирането на кадрите. Задача пред партийния комитет е да намери най-полезното съчетаване и допълване на оценките с данните от социологическото изследване. Така ще се повиши и процентът на използваемостта на тези данни. Всеизвестно е, че много често се хвърлят много сили, средства и време за изследвания, които остават неоползотворени.

---

[1] Л. И. Брежнев, Ленинским курсом. Речи и статьи, т. 4, с. 456.

Digitized by Google

Да разгледаме и въпроса за обратната информация. В случая думата е за всеки, който е попълнил анкетната карта. За да повярва той в полезността от това дело, след време организаторите би трябвало да се отчетат пред него. В противен случай той справедливо ще каже: „Анкетираха ни, но нищо не промениха". И при следващата анкета ще участвува формално.

Изучаването на взаимоотношенията в колектива особено се налага при колективните форми на организация на труда. Бригадата става център, където се съсредоточават и разрешават редица нравствени проблеми. Все повече всеки неин член е в по-тесни производствени и социални връзки с бригадния колектив. Сега крайният резултат от трудовия процес еднакво засяга интересите на всеки работник. Производствените връзки се усложняват и се отразяват по-пряко на междуличностните взаимоотношения. Все повече се налага чрез регулирането и въздействието върху нравствените качества на човека да се влияе положително и върху трудовата му активност. В такъв смисъл опитът на Химическия комбинат във Враца за регулиране на взаимоотношенията в трудовите колективи е актуален и полезен.

Колю РАМЧЕВ
кандидат на философските науки
Иван МИЧЕВ

ПОХВАЛНО!

Край река Луда Яна, на територията на АПК Черногорово — Пазарджишки окръг, започва изграждането на ученически производствен участък. Дотук нищо особено, като се има предвид чисто българската традиция, откакто има училища, селото да им заделя по някоя нива. Но когато размерите на този участък надхвърлят 1500 дка, това подсказва, че става дума за нещо друго.

Началото започва с една идея, която се заражда при посещението на група от общинския комитет в колхозите „Русия" и „Ворошилов" — Ставрополски край. Видяното се пренася почти изцяло в един проект, който ръководството на АПК приема и залага в плановете си неговото субсидиране. Какво предвижда проектът? Още през тази година да се построи помещение със спални места за 120 ученици; салон за културно-масова работа и спортни площадки, зайцеферма, разчетена за производство на 10 т месо. Към производствения участък се придават два трактора, основни работници, необходимият инвентар. Целият участък се поставя на вътрешностопанска сметка, ще се ръководи от агроном ръководител и счетоводител. Основните видове работа ще се извършват от учениците от горните курсове през лятото, като се комбинират труд, почивка, спортуване.

И все пак какво различава тази форма от традиционните вече помощни бригади или от полетата на младите агробиолози?

Главното е, че се създава именно стопанство, където трудът не е нито помощ нито любителско увлечение. В стопанството, забележете на вътрешностопанска сметка, учениците ще получават първото съприкосновение с една бъдеща професия, за първи път ще видят какво значи отговорност за производството. Юношата, който има влечение към машината, тук ще разбере, че тази машина е предназначена за определено производство; за първи път ще види плода на своя труд. Като се има предвид, че печалбата остава за училището, това значи, че утре ще има едно ново спортно съоръжение или една екскурзия — не дадени даром, а заслужени, спечелени със свой труд. Създават се предпоставки оттук да започне изграждането на самодисциплината и самоконтрола на база на производствените отношения.

Проектът е в изпълнение. АПК вече отпуска първите суми от предвидените за целта 150 хиляди лева. Не стоят настрана и другите организации от селищната система начело с инициатора на идеята — общинския партиен комитет. Намерен е на практика реален отклик на указанията на другаря Тодор Живков, дадени на пленума на ЦК на БКП за развитието на образователното дело: „Оказвайте пълно съдействие на органите на просветата в осигуряването на материално-техническата база, дайте на учащите се своя опит и знания, своите бащински грижи!"

Собствена информация

Digitized by Google

ПРЕУСТРОЙСТВО НА ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

ЕВЛОГИ МЛАДЕНОВ

Нито едно голямо дело в страната, нито един важен проблем на общественото развитие, нито една качествена социална промяна не могат да се реализират, без да бъдат дълбоко идейно осъзнати, без тяхното идеологическо осигуряване. Всестранно и резултатно да стимулира, да организира, да целеустремява трудовата, обществено-политическата и творческата активност на народа за решаване на проблемите, които поставят животът и развитието — ето какво е главното задължение на идеологическата работа на първичната партийна организация, защото „първичните партийни организации са навсякъде — в завода, в института, на строежа, в селото, в квартала. Чрез тях Партията държи ръка върху пулса на многостранния живот и чрез тях провежда своята всекидневна политическа, организаторска и идейно-възпитателна работа сред трудещите се."[1]

Но именно в първичните партийни организации преустройването все още изостава. Към тях се насочват сега усилията на партийните комитети. На Националното съвещание с идеологическите кадри (1978 г.) другарят Александър Лилов с основание подчерта: „Онзи окръжен, градски и общински комитет, който не осигури решаването на тази задача, не може да смята, че работи добре, че изпълнява успешно своите функции и задължения в преустройството на идеологическия фронт"[2]. Ако ръководната и организаторската работа на окръжните и на общинските партийни комитети не намери необходимото отражение в първичната организация, тя не може да се счита за ефективна. Състоянието на идеологическата работа на първичните организации е критерий — и пряк, и косвен, за степента на преустройството на цялата верига, на целия масив на идеологическия фронт.

След Националното съвещание през 1978 г. има положителни тенденции. Първичните партийни организации на събрания направиха съществени изводи за положителните явления и за недостатъците в процеса на преустройството. Окръжните и общинските комитети след събранията направиха свои изводи. Окръжните комитети в София и Русе и общинските комитети в Силистра, Кюстендил и други свикаха пленуми, посветени на преустройството на идеологическата работа на

[1] Тодор Живков, Избр. съч., т. 24, с. 462.

[2] Александър Лилов, Борбата за претворяване в живота стратегията на Партията за висока ефективност и високо качество — задача над задачите на идеологическия фронт, С., 1978 г., с. 85—86.

Digitized by Google

първичните организации. Отделът „Пропаганда и агитация“ на окръжния комитет на БКП в Кюстендил последователно и настойчиво продължително време съсредоточи вниманието си върху преустройството на идейновъзпитателната работа на първичните партийни организации. В Русе, Хасково, Плевен, Бургас, Търговище и в други окръзи правят преглед на преустройството на идеологическата работа на първичните партийни организации. По указание на Секретариата на ЦК на БКП такъв преглед се организира във всички първични партийни организации през първото полугодие на тази година.

* * *

Тези мерки дават сериозен тласък на подетото дело. Но за да се гарантира неговият успех, предстои да се усъвършенствува преди всичко организацията и ръководството през заключителния етап. Какво имаме предвид?

Окръжните и общинските комитети да засилят непосредствената помощ на първичните партийни организации конкретно и диференцирано. В онези, в които преустройството протича успешно, да се разширяват и укрепват положителните процеси и да се разпространява опитът им. В организациите, които имат успехи в отделни направления на преустройството, но изостават в други, да се изяснят причините и да им се помогне да ги преодолеят, за да осъществят цялостно преустройството. Най-сложен и труден е въпросът с онези, които чувствително или почти цялостно изостават в преустройството. Обстоятелството, че те са малко на брой, позволява да се окаже съвсем конкретна и действена помощ на всяка поотделно, за да преодолее изоставането.

Последователно да се внедрява комплексният подход в съдържанието, организацията и ръководството на идейновъзпитателната работа. Комплексният план на общинския партиен комитет в Белово, Пазарджишки окръг, например сполучливо обхваща основните съставки на комунистическото възпитание — идейно-политическото, трудовото, нравственото и естетическото възпитание, както и проблемите на усъвършенстването на организацията и ръководството на идейновъзпитателната работа на партийните организации. Партийният комитет в полиграфическия комбинат „Г. Димитров“ в София последователно прилага комплексния подход в своята работа за усъвършенстване на социалната среда, за разгръщане на социалните, производствените и възпитателните функции на трудовия колектив, за създаване на условия и предпоставки за ефективна бригадна организация на труда, за единство и взаимодействие на организационно-управленческите, икономическите и идеологическите фактори.

Да се усъвършенствува организацията и ръководството на идеологическата работа на първичните партийни организации, следователно означава да се подобряват стилът и методите на ръководство, да се използват най-ефективни средства и методи на работа въз основа на конкретното състояние на всяка организация.

Успехът на преустройството не може да бъде нито пълен, нито траен, ако ръководителите на трудовите колективи, административно-стопанските кадри, началниците на цехове, майсторите, бригадирите не държат сметка за идейновъзпитателния ефект на техните управленчески решения, дейности и начинания. Усъвършенстването на социалната среда като обективна основа на идейновъзпитателния процес в най-голяма степен е свързано с дейността на тези кадри. Или да вземем личния пример. Нравствената сила и красота на личния пример в труда, в бита, в ежедневието не винаги заема полагащото му се място в идейновъзпитателната работа. Компетентността, деловитостта, всеотдайността, единството между думи и дела, активната жизнена по-

Digitized by Google

зиция на комунистите, на ръководителите, на възпитателите, на родителите е образец за поведение и на останалите трудещи се, на младежта в борбата за усъвършенстване на социалистическия начин на живот и преодоляване на отрицателните явления, за обогатяване на възпитателния заряд на социалната среда. Авторитетът на първичните партийни организации расте сред трудещите се. Те са политическите ръководства на трудовите колективи. За това и отговорността, и изискванията към комунистите растат. Те могат успешно да участвуват в идейновъзпитателния процес само когато дават творчески личен принос за изпълнение на производствените и служебните задачи, когато са с висока професионална квалификция и обща култура, ако притежават идеологическа и нравствена зрелост и устойчивост, обаятелни личностни качества, ако умеят да сплотяват и водят след себе си безпартийните, ако извършват непрекъснато политическа работа сред населението.

* * *

Националното съвещание през 1978 г. направи извод и постави задача за заключителния етап на преустройството: „Очевидно е, че в количествено отношение насищането на обществения живот с идеологическа дейност е в основни линии решен въпрос. Без да отслабваме и занапред вниманието си към този важен аспект, сега трябва да преместим ударението върху качествената страна на процесите, рязко да засилим качествените изменения и постижения по пътя на повсеместното прилагане на качествените критерии като неотменно изискване към работата на всички идеологически органи и кадри, към всяко идеологическо начинание, към всеки сектор на идеологическия фронт."[1] Една от целите на предстоящия преглед е да способствува да се усвояват и прилагат в преценката на идеологическата работа качествените критерии, които бяха обосновани и разработени в доклада пред съвещанието. Разбира се, предназначението на прегледа е значително по-широко: да направи проверка и оценка на досегашната работа по преустройството, което трябва да завърши до Дванадесетия конгрес на Партията; да установи конкретния принос на идеологическата дейност на първичните партийни организации за изпълнение решенията на Единадесетия конгрес на Партията и Националната партийна конференция от гледна точка на още по-тясното свързване с актуалните задачи на трудовия колектив. Прегледът ще съдействува общинските партийни комитети, партийните бюра да използват още по-добре основните качествени критерии и показатели за измерване на ефективността на идеологическата работа. Както се вижда, прегледът е едно рационално и необходимо мероприятия, а не някаква самоцелна дейност без достатъчно ясни, добре и строго определени цели.

Как ще се организира, по какъв начин ще се проведе прегледът е посочено в примерното указание на отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП. Препоръчва се общинските, заводските, учрежденските и други партийни комитети, които са най-близко до първичните партийни организации, да разработят свои планове за организирането на прегледа и за участието в него на целия идеологически актив. Окръжният и общинските комитети да разпределят щатния идеологически апарат на общинския комитет, нещатните сътрудници на комитета да отговарят за прегледа в една или няколко първични партийни организации, като ги информират и старателно подготвят.

---

[1] Александър Лилов, Борбата за претворяване в живота стратегията на Партията за висока ефективност и високо качество — задача над задачите на идеологическия фронт, С., 1978, с. 75.

Digitized by Google

Партийните бюра би следвало вече да са си направили планове за прегледа, в които да са определили ангажиментите на групата сътрудници или комисия, на агитпропите, на отделни активисти, които да организират срещи и разговори с актива по отделни проблеми, да проучат документи, състоянието в трудовия колектив. След като се анализира работата, агитпропът с помощта на няколко сътрудници и активисти подготвя преценка за степента на преустройството на идеологическата дейност на първичната партийна организация. Тя се обсъжда на заседание на партийното бюро, където участвува представител на общинския партиен комитет. На основата на тези преценки общинските комитети правят свои, а те ще послужат за основа на преценките на окръжния комитет за работата в цялата окръжна партийна организация.

Какво ще представлява преценката като документ? Трудно е да си я представим като някаква шаблонна схема, но при всички случаи тя следва да даде отговор и на партийното бюро, и на общинския комитет, и на окръжния комитет: къде, в кои организации се осъществяват успешно трите основни направления на преустройството на идеологическата дейност; в кои частично, и то в кое от направленията има успех и в кое изоставане. На тази основа да се даде съвсем точно определение: напреднал, нормално протичащ или изоставащ процес на преустройството на идеологическата дейност има в тази именно първична партийна организация. На някого може да се стори, че това ще бъде една декларативна оценка. Може и така да се получи, ако партийното бюро и общинският комитет не извършат необходимия анализ, обобщение на идеологическата работа, ако не се съобразят с оценките на събранията в началото на 1979 г., с въпросите, третирани на последните годишни отчетно-изборни събрания, с изводите по повод замяната на партийните документи. Ако партийните бюра не направят една не обширна, кратка, но съдържателна преценка за своята работа по трите направления на преустройството, в която да квалифицират своята работа като достатъчно добре и успешно развиваща се или като развиваща се частично, но с точно посочени изоставащи проблеми, или като общо изоставаща. Това условно класифициране на първичните организации ще позволи на общинския и на окръжния комитет да си съставят съвършено конкретна представа за този процес във всички първични организации като цяло и във всяка поотделно и в по-нататъшната си работа ще се съобразят със състоянието във всяка една от тях.

Кои са съдържателните аспекти на прегледа?

Те са трите основни направления: **първото,** за взаимодействието на социалната среда и идеологическата работа; **второто,** за връзката между идеологическата работа на първичната организация с актуалните задачи на страната, на окръга, на селището, на трудовия колектив; и, **третото,** за усъвършенствуване на организацията и ръководството, стила и методите, средствата и формите на идеологическата работа.

Има два въпроса към **първото направление:** доколко партийното бюро и партийната организация отчитат състоянието на средата в своя трудов колектив и въз основа на конкретното **състояние** изграждат своята идейновъзпитателна работа; доколко идейновъзпитателната работа на първичната организация съдействува за **усъвършенствуване** на социалната среда, защото тя съдържа и някои **негативни** страни, явления и процеси. Ето тези две страни предстои непременно да бъдат предмет на конкретна преценка в прегледа. Редица **първични партийни** организации успешно отчитат взаимодействието между социалната среда и своята идеологическа работа. Партийната организация в с. Сово-

Digitized by Google

ляно, Кюстендилски окръг, системно работи за укрепване на трудовите колективи в полевъдната бригада, училището, строителната бригада; за още по-чувствително подобряване на условията на труда в животновъдството, за преустрояването и хигиенизирането на селото; активно привлича населението в обсъждането и практическото решаване на основните задачи.

Второто направление — органичната връзка на идеологическата работа с актуалните проблеми, с живота и практиката повишава нейния действен характер. Предмет на идейновъзпитателната работа на първичните партийни организации все по-често са настоящите проблеми на трудовия колектив. Но това не означава, че всичко се върши успешно. Има доста случаи, когато се закъснява с актуална информация по въпроси, които вълнуват трудовия колектив, или пък се разясняват общо, повърхностно, без достатъчна конкретност, според състоянието в трудовия колектив и т. н. Както се вижда, и тук има място за анализ и точна преценка.

По третото направление е важно да се съсредоточи вниманието върху възловите въпроси на организацията, да се преценят досегашните успехи и да се обмисли по-нататъшната работа. Прегледът може да се окаже едно формално мероприятие, ако партийните бюра не съумеят въз основа на анализа на първото и второто направление и на целия досегашен опит да извлекат необходимите поуки — с какво и как да се подобри идейновъзпитателната работа на първичната организация, как да се усъвършенствува нейното ръководство и съдържание, как да се обогатят формите, методите.

Комплексният подход изисква не само да се описват конкретните форми и дейности, но и анализ на тяхната връзка с общите цели и задачи на първичните партийни организации, с актуалните проблеми, които са решавали в трудовия колектив, и което е особено важно, какво са постигнали с едно или друго или със серия от мероприятия. Така се стига до въпроса за **критериите за ефективността на идейновъзпитателната работа на първичната организация,** които бяха разработени от Националното съвещание през 1978 г. Прегледът обхваща трите направления на преустройството и ще даде конкретен отговор за достигнатата степен на развитието на този процес, за резултатите, за ефективността, само когато преценката се изгради и върху тези критерии, които вече са достатъчно популярни. Става дума за: **резултатите от трудовата дейност; състоянието на трудовия колектив,** неговата сплотеност около партийната политика; **изменение на съзнателността на трудещите се** и тяхната социална активност; **състоянисто на отрицателните явления.** Ако през призмата на тези критерии се прецени ефективността, може да се получи отговор на въпроса, каква е степента на преустройството. Разбира се, тази преценка се прави през призмата на състоянието й по изпълнението на актуалните проблеми не въобще, а по време на прегледа. Ако една първична партийна организация съумява да подбере тези проблеми, да ги види, да ги формулира и да организира по тях съдържателна идеологическа дейност, означава до голяма степен, че това партийно бюро и тази партийна организация са усвоили основния смисъл, същността на преустройството и което е особено важно, умее да го реализира.

Ако всеки окръжен и общински партиен комитет не си даде сметка за тази мащабна задача, която трябва да се реши през заключителния етап на преустройството, прегледът може да се проведе формално. Всъщност замисълът е с този преглед и с евентуалните допълнителни мерки, които сами първичните партийни организации ще определят, да се гарантира успех на преустройството на идейновъзпитателната работа на всяка първична партийна организация.

Digitized by Google

* * *

Прегледът не се прави сам за себе си, за да отчетем едно мероприятие повече. Целта е той да съдействува за изпълнението на социално-икономическите задачи през 1980 г. и 1981 г. в духа на изискванията в докладите на др. Тодор Живков от 31 октомври 1979 г. и от 30 януари 1980 г. По-специално това означава идейновъзпитателната работа да съдействува да се разкриват резервите, да се актуализират инженерните проекти и насрещните планове на трудовите колективи, да се усвоява новият икономически механизъм и последователно да се прилага икономическият подход, да се усъвършенствува социалистическата организация на труда за високо качество и висока ефективност във всичко и навсякъде. Колкото по-голям и чувствителен е приносът на идеологическата дейност на първичните партийни организации в изпълнението на тези възлови задачи на трудовите колективи, толкова по-дълбоко и резултатно са осъществени основната цел и критерий на преустройството — повишаване ефективността на идеологическата дейност.

Окръжните и общинските партийни комитети през заключителния етап на преустройството предстои да поставят подготовката на идеологическите кадри на първичната организация на висотата на съвременните изисквания. И съдбата на прегледа, и съдбата на преустройството са непосредствено свързани с усъвършенствуване обучението на тези кадри. Не можем да кажем, че нищо не се прави. Окръжният комитет на Партията в Пловдив обсъди на пленум марксистко-ленинската подготовка на кадрите и прие програма за подготовката на действуващите и резервните идеологически дейци. В системата на обучението са обхванати 25 групи, което позволява диференцирано и с по-активни форми да се води тяхното обучение. Интересен опит има в Софийската градска партийна организация и по-специално в Института за пропаганда на марксизма-ленинизма, в Коларовски район. Районният комитет на Партията „В. Левски“ подготвя задочна научно-практическа конференция с идеологическите кадри на първичните партийни организации от промишлените предприятия и централните учреждения по актуални въпроси на организацията и ръководството на идеологическата работа, която по своя замисъл ще използва най-активни форми на работа — реферати, доклади и зачоти. Много съществена задача е обучението на заместник-секретарите като основна фигура, като непосредствен организатор на идейновъзпитателната работа на първичната партийна организация. С пропагандистите повече или по-малко има утвърдени форми на работа, опит, традиции. С някои други категории — също. Но обучението на заместник-секретарите все още не е достатъчно системно. В повечето случаи се свикват еднократно на краткотраен курс след годишните събрания с няколко общи въпроси за всички, няколко конкретни с новите и с това понякога се изчерпва грижата за тяхното обучение. Богат и разнообразен е съветският опит в това отношение. Районният комитет на КПСС в Дзержински район в Москва например всеки месец се среща със заместник-секретарите — изнася им се методическа лекция, обменя се опит (по същата или по друга тема). Това дава възможност на районния комитет да общува редовно със заместник-секретарите, да ги информира по актуални въпроси, да осъществява и обратна информация, т. е. да изучава състоянието на проблемите в първичните партийни организации. Такъв подход съдействува за бързо и оперативно изучаване и разпространяване на положителния опит, един неизчерпаем резерв за повишаване ефективността на идейновъзпитателната работа на първичните партийни организации в трудовите колективи, за повишаване на тяхната социална активност.

Digitized by Google

Предстои да извършим немалко за идеологическото осигуряване на стоящите пред Партията и народа сега социално-икономически задачи и за довеждане докрай преустройството на идеологическата работа на първичните партийни организации. Това изисква от партийните комитети, от бюрата на първичните организации, от идеологическите дейци високо чувство за дълг и отговорност, повишена компетентност и делови усилия, творческа енергия и вдъхновение, за да расте приносът на идеологическата работа в изграждането на развитото социалистическо общество в нашата родина.

ДУХОВНАТА КУЛТУРА НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО ОБЩЕСТВО И ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА БОРБА

доц. к. ф. н. ВЛЪЧКО КУНЧЕВ

Съществуват обективни причини, които правят културата съществено поле за сражение между двете световни социални системи в условията на мирното съвместно съществуване и настъпилото относително разведряване в света.

Преди всичко разширяващите се социални функции на духовната култура в процеса на изграждане на развито социалистическо общество засилиха нейната идеологическа ефективност на международния плацдарм. Тя служи като мощно оръжие за социално познание, увеличава се нейната роля за идейно-политическата, нравствената, естетико-художествената оценка и утвърждаване на тези социално-икономически преобразования, които социализмът постигна под ръководството на марксистко-ленинските партии.

Какви са характерните белези и особености на социалистическата духовна култура, които очертават нейното превъзходство над съвременната буржоазна култура?

По своя характер духовната култура на социалистическото общество е творчески процес, в резултат на който се създават, запазват, разпределят, обменят и усвояват обществено-значими духовни ценности. Главните нейни структурни елементи са: политическата култура, науката, образованието, възпитанието, естетическата култура, нравствената култура, социалната психология, а също така институтите за социализация: средствата за разпространение, едни от които са печатът, радиото, телевизията, киното и т. н. Главна функция на духовната култура е да пробужда творческите способности на трудещите се в общественото производство, да подтиква всекиго към духовно обогатяване, самовъзпитание, висока политическа отговорност и активно участие в обществения живот — да стимулира всестранното творческо развитие на социалистическата личност.

Отличителни особености на социалистическата духовна култура са нейният комплексен характер, демократизмът и хуманизмът ѝ. Като творческа дейност в социалистическото общество духовната култура е дело на всички трудещи се, а не на определен елит, прониква във всички сфери на социалния живот, обуславя качественото възпроизводство на материално-техническата база, производствените отношения, социалните отношения, многостранното развитие на личността, хармоничното развитие на всички структурни сфери на културата. Поради това в Програмата на БКП се посочва, че социалистическата култура „все повече се превръща в обективна потребност и фактор на общественото развитие“[1]. Новото в съвременното социалистическо общество е, че обективната потребност от всестранно духовно развитие на всички негови членове все повече съвпада с личните намерения на хората, с техния растящ стремеж към култура, образование, наука, към усвояване и въплъщаване в живота на марксистко-ленинския мироглед.

Комплексният характер на социалистическата култура е свързан с нейния демократизъм, с проникването на всички духовни

[1] Десети конгрес на БКП, С., 1971, с. 741.

Digitized by Google

ценности в повседневния живот на народните маси. Не само приобщаването, пасивното потребление, не само участието в разпространението и управлението на културата, а творческата дейност на всички трудещи се в създаване на духовна култура е цел на социалистическия строй.

Социализмът направи възможна историческата среща на възраждащото действие на труда и културата, осигурил такова високо равнище на социално-икономическото, политическото и духовното развитие на народа, което е гигантски скок в движението на човечеството по пътя на обществения и културния прогрес. Ето защо в съвременните условия всестранният възход на развитото социалистическо общество, умножаването на духовните богатства на народните маси станаха важна идеологическа задача, която изявява комплексния подход при изграждането на всички елементи и страни на социалната система на зрелия социализъм и представлява принос за нашата партия в теорията и практиката на общественото развитие.

Демократизацията на културата характеризира предимствата на социалистическия строй и има огромно международно влияние. Критерий за културния прогрес в обществото не е само съдържанието на предметите на културата — книги, картини, филми и др., а степента на участие на народните маси в усвояването и създаването на духовни ценности, в предоставените възможности и перспективи за духовното извисяване на всеки човек.

В нашата страна се осъществяват многостранни форми на демократизацията на културата. Въведено бе задължително средно образование, количеството на студентите се увеличи 15 пъти в сравнение с 1945 г., само през последните 15 години броят на научните работници порасна 6 пъти; хората, които се занимават с творчески художествен труд, в сравнение с 1945 г. се увеличиха 6 пъти. Към тези данни следва да прибавим половинмилионната армия на художествената самодейност, 1 300 000 участници в движението за научно и техническо творчество и др. Тези данни по безспорен начин изявяват художествените и интелектуалните възможности на народните маси в духовното творчество.

Ето кое отличава социалистическата култура от „масовата култура" в съвременното буржоазно общество. „Масовата култура", като изразява идеите на господстващата буржоазна класа, цели да приобщи пасивно към стереотипите и нормите на капиталистическото общество широките народни маси, препятствува творческото развитие на личността.

Ето защо, когато търсим поле за изява на идеологическата ефективност и на социалистическата духовна култура, не бива да подценяваме нейната демократизация. Развитието на културата като проява на творческата способност на хората, като достояние на всички трудещи се, като „своеобразно качество на живота" — всичко това са нейни реални привилегии в класовата борба между социализма и капитализма.

Друга черта, предимство на духовната култура, е нейният социалистически хуманизъм. Това понятие има многостранен характер и съдържание. То изразява същността на социалните функции и съдържанието на духовните ценности, отношението към културното наследство, характеризира субекта и обекта на културата и т. н.

Карл Маркс пише, че същността на хуманизма на социалистическата култура е „пълното, извършвано по съзнателен начин и със запазване на цялото богатство на достигнатото развитие възвръщане на човека към самия себе си като човек..."[1].

Човекът до социалистическата революция според определението на К. Маркс е духовно едностранчиво развит, „частичен индивид". Поради осакатяващото действие на антагонистическото разделение на труда той е бил слуга на орудията на труда. По тази причина не са могли да се развият всички способности и дарования на личността. Възвръщането на индивида към „човешката същиост" в условията на социалистическото общество е развитието на универсалните му културни потребности, които надмогват ограничените рамки на природните потребности, „тъй като наличните форми на общуване и производителните сили са всестранни и само всестранно развиващи се индивиди могат да ги присвоят, т. е. да ги превърнат в своя свободна животодейност"[2].

Тези мисли на класиците на марксизма са за нас отправни моменти, за да разкрием измеренията на хуманизма на културата в съвременното социалистическо общество. Онова, което е завоевание и перспективи на развитие, е взаимопроникването на социалистическия начин на живот и духовната култура като условие и предпоставка за всестранното изграждане на социалистическата личност. Следователно културата и социалната политика ще целят все по-пълно „задоволяване на духовните потребности", се казва в Тезисите във връзка с подготовката на Единадесетия конгрес на БКП и то „ще става все по-съществена част от жизненото равнище на народа и една от най-ярките прояви на социалистическия начин на живот".

Следователно разширяването на социалните функции на културата следва да се свързва с творческо-преобразуващата дейност на личността в общественото производство и социалните отношения. По такъв начин духовно богатият човек, всестранно развитият ще проявява себе си, своите дарования и таланти в труда, за благото на обществото. Така творческото развитие на личността е дейност активна, съзидателна, а не пасивно възприемане на ценностите. Оттук развитието на социали-

[1] К. Маркс и Ф. Энгельс, Из ранных произведений, М., 1957, с. 588.
[2] К. Маркс и Ф. Енгелс за изкуството, С., 1951, с. 113.

Digitized by Google

стическата демокрация е проява на по-високата степен на творческата самостоятелност на човека, а самоуправлението е форма за изява на неговата социална отговорност, политическа култура и самостоятелност. Около 19 на сто от населението у нас участвува в различни форми на общественото самоуправление: съветници, комисии към народните съвети, наставническо движение, участие в ръководства на обществени и културни организации и т. н. Само в съветите за култура са включени 220 000 трудещи се от цялата страна. Това са завоевания, които свидетелствуват за действеността на социалистическия хуманизъм.

Не само това. У нас повишаването на образованието, професионалното обучение на работниците, възпроизводството на работната сила не са свързани с конкурентната борба, както е в съвременното буржоазно общество, а са средство за духовното разкрепостяване на човека. Защото задачата е да се осигури на всеки такова образование и култура, които да превишават „техническия минимум", т. е. на знания, нужни му да управлява не само определен вид производство, както е в буржоазното общество за по-голямата част от работниците, а такива, които биха осигурили всестранното духовно развитие на всички трудещи се. Някои данни потвърждават този извод. Близо 190 000 000 са посетителите на театрите, оперите, кината, концертите, художествените изложби и др. 1 300 000 млади хора (от 14 до 23-годишна възраст) се занимават активно с художествено творчество, 60 на сто от всички семейства имат богати домашни библиотеки и т. н.

Хуманизмът в социалистическото общество изразява онези реални възможности на социалистическия начин на живот, които целят да утвърдят човека като висша ценност, а неговото духовно творческо развитие като признак на ефективността на духовната култура.

Друг аспект на хуманизма е свързан със съдържанието на духовната култура като идейно-творчески принцип, който разкрива идеала за прекрасното, за показване и изобразяване в изкуството на човека като субект на историята, чиято личност не може да се възсъздаде пълноценно извън принципите на комунистическата партийност. Така хуманизмът и партийността се сливат в един общ критерий, който цели по-пълното осъзнаване и изява на качествата на социалистическата личност като предмет на познание и изображение в изкуството.

Основната територия за развитие на хуманистичното богатство на българската художествена култура е всестранното изследване и пресъздаване на нашата съвременност, показване творчеството на социалистическата личност. Както отбеляза Единадесетият конгрес на БКП, вниманието към проблемите на съвременната тема има социално-културна значимост и за идеологическата ефективност на българското изкуство. Сега може с увереност да се твърди, че нашата художествена култура печели и ще печели привърженици не само у нас, но и в чужбина, ако се превръща в преобразовател на живота. Фактор на общественото развитие с международно влияние може да стане при условие, че с по-голяма мащабност и изследователско вглеждане в личността изследва нашата съвременност. Може да се посочат значителни завоевания на българската художествена литература, родното кино, музика, изобразително изкуство и др., които имат добър прием в чужбина. Само един пример. През периода 1976—1979 г. българското изобразително изкуство е участвувало в 204 изложби с 2420 художници и 10 151 художествени картини в чужбина.

Основна черта, особеност на социалистическата култура, на нейния действен хуманизъм е развитие на културното наследство, засилената ѝ интернационализация.

Както е посочено в Програмата на БКП, един от източниците за развитие на социалистическата култура е продължаване на прогресивните традиции на българската хилядолетна култура, на прогресивната култура на човечеството, световната социалистическа култура и на първо място културата на Съветския съюз. В това отношение големият юбилей 1300 години България ще бъде несъмнено добър повод да се преосмисли и преутвърди онова богатство, което е създавано от векове по нашите земи. Но сякаш се допускат две крайности. В някои случаи се забелязва сантиментално некритично отношение към нашето минало — факт, който води до разместване на ценностите в историческото и културното наследство, до преувеличаване значението на личности и периоди в културното ни развитие. Другата слабост е, че нашата социалистическа култура не винаги успява да изтъкне и разкрие онова културно и историческо наследство, което българският дух е създавал през отделни периоди на своята многовековна история. Безспорно не бива да отричаме големите завоевания, усилията да се издаде многотомна история на България, да се осветлят и преоценят много нови моменти от миналото чрез написване на интересни монографии, колективни научни трудове. Положителен е стремежът да се създадат живописни картини, скулптурни ансамбли, художествени литературни произведения и филми на теми от нашата история и др. Но струва ни се, че тепърва предстои националната ни култура да се обогатява с ония ценности от нашето наследство, които са давали според определението на др. Т. Живков „сили на народа да устои тук, в центъра на това кръстовище, наречено Балкански полуостров".

Колкото една култура съумее да използва взаимовлиянието за обогатяване на своя потенциал, толкова по-добре тя ще изпълнява своите социални функции като фактор за общественото развитие и влияние върху световния културен прогрес. Сега на всеки две години се удвоява фондът на научната информация, докато през 1957 година това удвояване ставаше на десет години. Очевидно не е възможно една страна да развива с такива темпове всич-

Digitized by Google

ки клонове на науката. А овладяването на новите научни открития, приложението им в нашите условия е въпрос, подчертава др. Тодор Живков, който цели развитието на българската наука и отстраняването на остарелите технологии, старите начини на общуване между човека и света и т. н. Разбира се, взаимовлиянието в другите сфери на културата — изкуството, морала, също има своето място. То подпомага по-доброто художествено усвояване на нашата съвременност, като всяка художествена култура запазва и развива своята индивидуалност и национална специфика.

Този процес на интернационализация и взаимообогатяване има своята благоприятна страна за настъплението на социалистическата култура в света.

Ние обърнахме внимание на някои особености и предимства на социалистическата духовна култура — нейната комплексност, комунистическа партийност, хуманизма и демократизма ѝ, овладяване на съвременната тема, развитие на културното наследство, на прогресивните традиции от миналото, нейната интернационализация, стимулираща я към обогатяване и развитие благодарение на взаимовлиянието на прогресивната култура в света и преди всичко с културата на Съветския съюз. Тези страни имат важно значение като сравнителни критерии в нашето идеологическо настъпление против съвременната буржоазна култура.

Социалистическата култура благодарение на своите завоевания стимулира вече световния обществен прогрес и ускорява развитието на прогресивна култура и образование особено в развиващите се страни.

Признаците на влиянието могат да се открият и във формите на културното строителство, в системата за образование, които редица развиващи се страни от Азия, Африка и Латинска Америка приемат, използвайки опита на социалистическата култура и образование, в това число и на НР България. На това дело служат създадените български културни центрове и 40 дружества за културно сътрудничество в развиващи се страни, които организират многостранни културни инициативи, празници на българската култура, на българския филм, изложби на тракийското и съвременното изкуство и т. н.

В условията на настъпилото международно разведряване, на мирното съвместно съществуване на държавите с различни социално-политически системи културното сътрудничество, културният обмен стават силни управленчески лостове и механизми, които разширяват влиянието на социалистическата култура върху световния духовен хоризонт и в настъплението срещу буржоазната идеология и буржоазната култура. Др. Тодор Живков в своето слово на съвещанието за сигурност и сътрудничество в Хелзинки през 1975 г. заяви, че НР България „отдава важно значение на международното сътрудничество в сферата на културата, образованието, на информацията и контактите между хората".

Нашата страна извършва активен културен обмен с повече от сто държави от петте континента. Благодарение на своята действена международна културна политика тя стана средище на големи международни прояви, които оставиха трайни следи в световната култура. Двете срещи на писателите (през 1977 и 1979 г.), Детската асамблея „Знаме на мира", Триенале то на реалистичната живопис през 1979 г. и др. свидетелстват за безспорния авторитет на съвременна социалистическа България в сферата на културата. Само през 1979 г. около 3400 картини от български художници са намерили добър прием на десетки изложби, конкурси, биенала в капиталистически и развиващи се страни. А Изложбата на тракийското изкуство по нашите земи, изложбата на иконите беше посетена през 1979 г. от около 350 000 зрители от САЩ и ФРГ. Това са големи завоевания на българската култура, чийто реален принос във формиране на духовния климат на света и в идеологическата борба между двете противоборстващи системи е твърде осезаем.

Несъмнено културният обмен е фактор, който стимулира развитието на нашата социалистическа култура. И затова вносът на чуждестранни произведения е важен дял на нашата културна политика.

В доклада си на Третия конгрес на културата др. Людмила Живкова подчертава, че „социалистическите страни и специално НР България са изцяло отворени за прогресивните ценности на световната култура и художествената съкровищница. Ако всички страни и по-специално нашите западни партньори направят толкова, колкото правят социалистическите страни, културният обмен, културното общуване между народите би придобило невиждани и несравними мащаби."[1]

Именно сравнението по този показател свидетелствува, че социалистическата култура многократно повече, отколкото страните на капитализма, приема произведенията на чуждестранната западна култура. Например в Съветския съюз се превеждат 5 пъти повече книги от чуждестранни автори, отколкото в Англия, и 4 пъти повече, отколкото в САЩ. Полша през периода 1945—1971 г. е закупила от САЩ, Франция, Англия, Италия 4 пъти повече филми, отколкото те, взети заедно, от нея и е поставила 65 пъти повече техни пиеси, отколкото те полски.[2]

Нашата страна направи произведенията на Николай Рьорих и Леонардо да Винчи достояние на широките народни маси, организира симпозиуми, в конто задълбочено и многостранно се изследва делото

[1] Л. Живкова, Изграждането на културата на развитото социалистическо общество — наша непосредствена задача, С., 1977, с. 78.

[2] Емил Александров, Международната културна политика на социалистическа България, С., 1979, с. 191.

Digitized by Google

на тези великани на световната култура. Следователно НР България в своята културна политика не ограничава интернационализацията на духовните процеси, нито се стреми към някаква регионалност, затвореност. Напротив, тя е отворена за всичко ценно от световната култура.

Немаловажна причина, която обективно усили влиянието на социалистическата духовна култура в идеологическото противоборство с империализма, е очевидният крах на елитарното изкуство, залезът на „масовата култура", на модернистическите художествени течения на Запад и т. н., които губят доверие в очите на народните маси. Разбира се, не бива да се генерализира това изменение. Сега се засили политизацията на културата с цел да се отговори на потребността от създаване на социално изкуство, което да запълва духовния живот. На това творчество се възлага задачата да приобщи трудещите се към целите на буржоазното общество. Но наред с екстремизма, проповядване на идеите на „левия" и „десния" опортюнизъм, политическата актуалност на това художествено творчество е насочена към открита спекулация и фалшификация на комунистическата идеология. Художествените форми — филми, пиеси и др., се използват, за да се тълкуват факти и събития в интерес на буржоазната култура. На тази основа се появи петсерийният филм „Ленин и Троцки" на английския режисьор Г. Лози. Филмът пренебрегва правдата и историческата истина. В кинокомедията „Китайци в Париж" на режисьора Жан Ян се клеветят френските комунисти, тяхната „неспособност" да изведат на светъл друм френската нация и др. Особено активно се експлоатират за политикански, идеологически цели всякакъв род исторически сюжети. Обръщайки се към далечната история, още по-често — към сравнително близкото минало (две световни войни, революции, въстания против тиранията или обратно настъпления на тиранията)... в романи, книги, филми... сега вече нерядко се опоетизира фашизмът, дискриминира се самото понятие героизъм, фалшифицира се всъщност цялата история на Втората световна война...

Нищо не е в състояние да спаси съвременната буржоазна култура. Тя не може да се противопостави на хуманизма на социалистическата духовна култура. Това изтъкват в изказванията си редица учени, писатели, живеещи в капиталистическите страни, между които известният английски писател Джеймс Олдридж, японският писател Тацудзо Исикава и др.

Несъстоятелността на съвременната буржоазна култура проличава и от факта, както подчертават някои мислители от Западна Европа, че тя се оказва безпомощна да извиси и обогати духовния свят на трудещите се. „Във ФРГ много се говори, пише във вестник „Парламент" (14. X. 1978 г.) западногерманският социалдемократ Д. Летман, за участие на писатели и художници в изпълнение на обществени задачи, но често тази работа се свежда до това, че литературата и изкуството трябва да служат за оправдаване на мнимите преимущества на съществуващото положение на нещата." Той изтъква по-нататък, че под натиска на управляващите художествените произведения нямат „реална ценност за съвременността...", не вълнуват трудовите хора и т. н.

Все по-очевидни стават при създадената ситуация обективните причини за проникване на прогресивната социалистическа култура в Западна Европа — процес, който бавно, но сигурно си пробива път. За това можем да съдим от все по-широкото участие и интерес на младежта към изучаването на руския език в капиталистическите страни, за да се чете съветската литература в оригинал. Макар мащабите да са по-скромни, в почти всички западни държави съществуват лекторати по български език в университетите. Много добър прием намериха внушителните прояви на съвременната българска култура — филми, спектакли, изложби, концерти, организираните седмици на нашата култура по време на Изложбата на тракийското изкуство в Париж, Виена, Лондон, Ню Йорк, Бостон. Немаловажен е този показател, че 430 000 лондончани в продължение на три месеца гледаха тракийските ценности, донесени от социалистическа България. Както пише българският изследовател Е. Александров, всички тези културни инициативи, които нашата страна организира в Западна Европа и САЩ, показват, че „българското изкуство и култура вече са завоювали трайно присъствие в капиталистическите страни. Това дава повод на някои западни средства за масова информация да говорят за настъпление на българската култура на Запад и да оценяват високо грижите, които се полагат у нас за културното развитие" (цитираната книга, с. 52).

Не би следвало да отминем и един такъв факт, потвърждаващ направения извод — широкото превеждане в много капиталистически страни произведения на К. Маркс и Ф. Енгелс и В. И. Ленин, както и трудове на Л. И. Брежнев, Тодор Живков.

Нарасналото международно влияние на съвременната социалистическа култура, на социалистическия начин на живот, на идеите на социализма срещат яростната съпротива и противодействие на буржоазните държави и тяхната пропаганда. Те си служат с груби фалшификации, с ежедневни заплахи за опасността от настъплението на комунизма на Запад. За тази цел използват манипулативните форми на печата, радиото и телевизията, на грубия натиск върху общественото мнение.

Очевидно в тези условия се очертават някои нови актуални идеологически проблеми, които нашата социалистическа култура трябва да решава в борбата против капитализма и неговата култура, на международния плацдарм.

В последно време проблемите на „антропологията" са в центъра на вниманието на буржоазната пропаганда. За тази цел се използват културните аспекти на социалната политика, издигат се лозунги за

Digitized by Google

либерализация в образованието, за естетизация на труда, отдиха и развлеченията на обикновения човек в капиталистическите страни. Очевиден е стремежът да се убеди трудещият се, че съвременният капитализъм, използвайки идеите на социализма, може да реализира една широка и действена програма за духовното и свободното разкрепостяване на човека. Други фалшификации срещу социалистическия хуманизъм целят да дискредитират нашето съвременно художествено творчество. Подчертано се напада идеята за връзката между изкуство и политика, за комунистическата партийност като „отрицание на свободата на творчеството", а нейните превъплъщения — като „противоречие с истинската художественост". Затова, ако се преведе на Запад някоя съвременна художествена книга или се покаже филм от социалистическите страни, буржоазната пропаганда раздухва някои критични нотки в тези художествени произведения, правейки обобщения за социалистическата действителност. Ако пък творбите имат позитивен патос, слугите на буржоазния строй говорят за художествена безпомощност, за пресъздаване на някакви „провинциални истории", които не вълнуват човека в буржоазните страни и т. н. Но редица писатели, художници в капиталистическите страни изтъкват заразяващата сила на гражданското начало и хуманизма в социалистическото изкуство. Както заяви уругвайският поет Марио Бенедети на Международната среща на писателите през 1977 г. в София, примерът на кубинската революция и култура е изиграл ролята на велико земетресение, което е „разрушило кулите от слонова кост" и е насочило творците от Латинска Америка към активно участие в революционната борба.

Особено настойчиво през последно време на Запад никнат различни културологически теории, целещи да разобличат монистическите възгледи на класиците на марксизма-ленинизма за културата и същевременно да докажат идеята за „автономия" на културата, за „единния културен поток", за „културната конвергенция" между двете социални системи и т. н. Целта на подобни теории е да подчертае, че духовната култура е такава сфера на човешка дейност, която може да обедини социализма и капитализма, като се засили „общочовешкото начало" в социалистическата култура, т. е. да се извади от нея класовото съдържание, комунистическият патос. А тъкмо марксистко-ленинската идеология е най-привлекателната идея за младежта в буржоазните страни.

Очевидно духовната култура не е „тиха вода", а все повече става арена на класови битки между двете социални системи в условията на растящото противоборство на двете идеологии. Освен това тази роля се увеличава поради процеса на културно сближаване и стремежа към взаимно опознаване и културно сътрудничество между народите. Без съмнение социалистическата култура все повече ще увеличава своето международно влияние, ще печели привърженици в развиващите се и развитите капиталистически страни. Но това няма да стане автоматично, а в открита идеологическа борба срещу буржоазната култура и нейните защитници.

Международното влияние на социалистическата култура се определя не само от превъзходството на културата на световната социалистическа общност. Тя се усилва от ръста на прогресивните и демократичните културни тенденции в рамките на съвременните капиталистически страни. Господствуващата у тях буржоазна култура не е единна и единствена и работническата класа, трудещите се и комунистическите партии развиват културните традиции, обединяват всички честни творци и дейци на изкуството около идеята за истински духовен подем на народа. Тази пролетарска и народна култура е част от прогресивната световна култура. Заедно със социалистическата култура тя противостои на упадъчната култура на експлоататорските класи, на „масовата култура" в капиталистическите и развиващите се страни. Това потвърдиха почти всички писатели, изказали се на Международната среща в София (1979 г.). През последните години прогресивните сили създават движения за изучаване и популяризиране на народната култура, организират се фестивали на самодейното изкуство, където се дава простор за културното творчество на масите. На тези фестивали участвуват и самодейни колективи на социалистическите страни и т. н. Освен това комунистическите партии водят борба срещу фалшификацията на буржоазната пропаганда относно социализма и неговата култура.

Магистралният път за увеличаване на приноса за социалистическата духовна култура в идеологическата борба между двете световни системи — социализма и капитализма, е нейното по-богато развитие, разширяване на социалните ѝ функции във всички сфери на живота и многостранното творческо изграждане на социалистическия човек. Такива цели преследва културната политика на нашата партия, която все по-успешно съумява да насочи българската култура към най-важните проблеми на нашата съвременност, да открие такива управленчески механизми, които да бъдат способни да отприщят пълноводната река на народния дух и творчество в създаване на нови културни ценности.

Digitized by Google

ЖИВОТ-ГОРЕНЕ

На 13 септември 1924 г. настава страшна тревога в семейството на прославения деец на БКП, народния представител Димо Хаджидимов. Посред бял ден той е прострелян на кръстовището на бул. „Драгоман" („Георги Кирков") и „Христо Ботев" София.

Две невръстни момиченца, Дафинка и Катя, и момченцето Ваньо се свиват около своята майка Александра, плачат, кършат ръце, проклинат убийците. Много трудови хора се събират пред неговия дом на ул. „20 април" № 17 (сега 21), за да му отдадат последната почит и да положат клетва за борба до пълна победа над тъмните сили на фашизма.

Уплашена от надигналото се народно негодувание, полицията допуснала на погребението на Димо Хаджидимов само близките му. Надгробно слово произнася неговата смела съпруга Александра.

„При такива трагични обстоятелства, разказваше ни по-късно Иван, започна моята младост."

Иван Димов Хаджидимов е роден в София на 20 януари 1915 г. На 23-годишна възраст престана да тупти неговото пламенно младежко сърце. Целия си съзнателен живот той посвети на комунистическото младежко движение и на Българската комунистическа партия. Неговият обаятелен образ живее в революционното поколение от 30-те години. Жизненият му подвиг вдъхновява подрастващите поколения за всеотдайна дейност за великото дело на Партията и народа.

Закърмен отрано в родния си дом с комунистически идеи, той разви в началото на 30-те години голяма комсомолска дейност сред младежите от София, предимно сред учениците от софийските гимназии — дейност, която познавам добре като секретар на Софийския градски и окръжен комитет на РМС, член на ЦК на РМС.

Като ученик във Втора мъжка гимназия той участвува в борбите на учениците срещу тъмните сили на реакцията и в изграждането на РМС и марксистко-ленинските кръжоци в средните училища. Сам той надарен с литературни дарби, беше в средата на сегашните писатели Иван Мартинов и Андрей Гуляшки, които тогава правеха първите си стъпки в литературното поле.

На Националната конфереция на марксистко-ленинските кръжоци, учредена в София от Централното ръководство на БОНСС и Софийския ученически комитет през лятото на 1931 г., основния доклад за дейността на кръжоците в цялата страна изнесе Иван Хаджидимов.

Участникът в конференцията Иван Мартинов, известен тогава комсомолски деец сред учениците, си спомня: „Докладът му се посрещна от всички делегати, а и от нашите другари от ръководството на БОНСС като извънредно сериозен с анализа си и с оценката на отделните факти из дейността на всички марксистко-ленински кръжоци, с обобщенията, изводите и задачите, които стояха пред ръководствата на тия кръжоци в отделните градове на страката".

„Ваньо — продължава Иван Мартинов — беше изключително надарена личност, истински талант, който се прояви не само като ръководител, но и като човек с широк поглед, без тесногръдие и сектантство... На него, на този високо надарен млад наш другар дължим много и за дей-

Digitized by Google

ността му като комсомолец, и за чудесния му пример как трябва да се живее и да се работи за Партията."[1]

Оценил неговите големи способности и активната му дейност, окръжният комитет на РМС го привлече за отговорник при комитета за ремсовата дейност и марксистко-ленинските кръжоци в столичните гимназии. По-късно той участвуваше и в комисията при ЦК на БКМС за работата на марксистко-ленинските кръжоци в страната. Тежките и отговорни задачи Ваньо изпълняваше с голямо чувство на дисциплина и преданост на делото. Почти цялото си свободно време от учене, плюс голяма част от нощта, Иван използваше за организационна, пропагандистка и литературна дейност. При това беше отличен ученик.

Още няколко щрихи към този портрет. Иван Хаджидимов говореше бавно, логично и спокойно. Слушаше другарите си внимателно. Уважаваше чуждото мнение. Държеше за колективния метод на ръководство. Разбираше младежкото сърце, обичаше младежите, обичаха го и те. С добре развито телосложение той щастливо беше съчетал в себе си физическата и духовната красота.

Неговата дейност не остана незабелязана от класовия враг и затова през 1932 г. той беше изключен за две години от всички гимназии в страната. Завърши седми и осми гимназиален клас във Враца като частен ученик, където взе диплома с отличен успех.

Не виждайки възможност да продължи образованието си в София, през есента на 1934 г. Иван се отправи за Виена, където се записа студент по техническите науки. След това се премести да следва техника в Прага.

Както писа във вестник „Работническо дело" неговият приятел и другар Стоян Караджов, който е развивал ръководна партийна дейност с него в Прага, Иван Хаджидимов бил привлечен за завеждащ пункта на Задграничното бюро на ЦК на БКП, където всеотдайно работил до края на живота си. При изпълнение на важна поверителна партийна задача в началото на 1938 г. на път за Румъния той силно се простудил, вследствие на което тежко заболял. На 7 март 1938 г. почива в Прага, едва достигнал 23-годишна възраст.

●

Кратък живот. Подвиг за победата на великото комунистическо дело! Достоен син на своите славни родители, израснал в средите на БКП и РМС, днес той е пример за подрастващите поколения в техния устрем към комунизма.

Стоян СТОИМЕНОВ
народен деятел на културата

[1] „Късове от моя живот", Партиздат, С., 1977, с. 44—45.

Digitized by Google

ПО ОБЩИЯ ПЪТ КЪМ СОЦИАЛЕН ПРОГРЕС

Срещите и разговорите с комунисти от братските социалистически страни неминуемо ни убеждават в общността на стремежите и целите, на постиженията и трудностите, които възникват в устрема ни към недостигнат досега социален прогрес във всички области на обществения живот. Тази мисъл ми внушиха беседите, които водих в областните комитети в Бърно и Прага, в околиите Вилнюс и Бланско, в заводите „Авиа" и „Георги Димитров". и особено разговорът със заместник-завеждащия отдел „Организационен" на ЦК на Чехословашката комунистическа партия др. Карел Коварж. И наред с това в тези контакти не може да не се почувствува онова неповторимо своеобразие в облика, в атмосферата на отделната партия, което се определя от националните традиции, от историческите особености, от неповторимите условия. Това своеобразие се стремях да доловя в разговорите с чехословашките комунисти. Защото именно в него се отсяват, кристализират зрънцата на положителния опит, на оригиналните решения, на сполучливо избраните форми и методи, които имат не само национално значение.

• • •

Най-голямото събитие във вътрешнопартийния живот през тази година е замяната на партийните документи. Значимостта на този процес, неговата политическа и идеологическа стойност е добре позната у нас. Той се отразява върху всичко, което замисля и осъществява първичната партийна организация, върху начина на мислене и поведение на отделния комунист. Това отражение не е еднократно. То тепърва ще се проявява в бъдещата дейност и на партийните колективи, и на партийните членове. Но това, което характеризира този преглед на редовете на Чехословашката партия, е стремежът да се разкрие по-пълно, по-всестранно сложната зависимост, която съществува между активността на комуниста и състоянието на партийната организация. Как качествата на отделния комунист се спояват в това цяло — първичната партийна организация, и изковават нейната боеспособност, която намира израз в ефективността от изпълнението на стоящите пред нея задачи.

Един важен етап от замяната на партийните членски книжки е изготвянето на така наречените „становища". Това са своеобразни характеристики за състоянието на първичната партийна организация. Изготвят се от вишестоящия партиен орган — районния или околийския комитет, и се разглеждат на събрание на първичните партийни организации.

Становищата представляват цялостна оценка на дейността на организацията, на политическата ѝ роля в колектива. Тяхната сърцевина е анализът на недостатъците и препоръките, които не са нищо друго освен онова изменение, което трябва да настъпи в предстоящите години, за да изпълнява организацията своята политическа роля в колектива. Препоръките нямат общ характер, който би могъл да се отнася за всеки партиен колектив. Напротив, търсените изменения са съвсем конкретни. Те могат да се отнасят до равнището на събранията или до принизена работа с кадрите, или до недобри взаимоотношения между комунистите. Цялостна оценка и препоръки получава и партийното бюро, неговия стил и методи на работа, степента на приложението на колективността, връзките му с масите и т. н. Владимир Шмид, заместник-завеждащ отдел „Партийна работа в селското стопанство и хранителната промишленост" в областния комитет на Средночешкия район в Прага, ни разказва, че някъде тези становища, разгледани на събранията на първичните организации, в резултат на задълбочения анализ на състоянието на причините за положителното и недостатъците неминуемо довели до нуждата да се избере нов партиен секретар или да се подменят някои от членовете на партийното бюро. Така чехословашките комунисти разглеждат активността на отделния партиен член на фона на боеспособността на партийната организация и организиращата функция на партийното бюро. Тази тристранна връзка се

Digitized by Google

разглежда не откъснато, не самоцелно, а най-тясно свързана с актуалните политически задачи, които решава Чехословашката комунистическа партия.

След събранията на първичните организации, които приемат становищата, започва периодът на индивидуалната работа с всеки комунист, период, който ще продължи няколко месеца. Всеки комунист поема свой дял в достигането на онова равнище на политическа работа, което се определя от препоръките. Неговите политически, делови и морални качества да се вплетат в онова единство на действията, необходими за да изпълнява той все по-нарастващата си роля в колектива. Самата „технология" на замяната на партийните членски книжки в Чехословашката комунистическа партия показва онази много тясна непосредствена връзка, която се е установила между първичните партийни организации и околийските комитети на Партията. Според Устава първичните партийни организации непосредствено се ръководят от околийските комитети. Отдавнашни са усилията да се усъвършенствува тази връзка, тя да бъде непосредствена, близка. Голяма роля в това отношение играят пленарните състави и различните комисии, които са изградени към тях. Икономическата, организационната, идеологическата, комисията за работа с младежта и др. обединяват силите на по-широк партиен актив, който под ръководство на членове на околийския комитет се стреми непосредствено да участвува в живота на първичните организации. Да се посещават събрания и да се правят изказвания на тях е най-малкото и крайно недостатъчно. Важното е да се участвува във формирането на дневния ред, в анализа на състоянието, в подготовката на проекторешенията, да се отделя повече време за разговори с отделни комунисти. Само по този път ще могат да се избягнат „общите указания", неконкретните препоръки и ще се постигне така наричаното „диференцирано ръководство", смисълът на което се състои в това отлично да се познава състоянието на първичната организация и да се полагат усилия да се усъвършенствуват нейните политически средства и методи, да се подсказват сполучливи ефективни форми на партийна работа и ръководство.

* * *

Ако замяната на партийните документи е най-актуалното събитие във вътрешнопартийния живот, то работата с кадрите е „най-чувствителното, най-динамичното направление в партийното ръководство" — с тези думи започна разговорът ми с др. Карел Коварж, заместник-завеждащ отдел „Организационен" на ЦК на Чехословашката комунистическа партия.

— Най-чувствителната — изясни той, — защото всеки въпрос, голям или малък, който решаваме, е в ръцете на ръководните кадри. От тях зависи степента на реализиране на партийната политика, превръщането ѝ в дела, в поведение, в съдба на масите. Най-динамичната — продължи той, — защото трябва да отговаря на потребностите, на измененията, на динамиката на общественото развитие, на обществения прогрес.

Един извод, потвърждаващ Лениновите думи, че кадрите решават всичко и че най-трудното се състои в творческото прилагане на ленинските принципи за работа с кадрите в изменящите се условия, така че да се ускорява общественото развитие и същевременно да се поставя бариера срещу субективизма в подбора и издигането, срещу ходатайството, срещу либерализма.

— Лесно е да потвърдим на основата на нашия опит — ни разказа др. Коварж, — че политическият подход е най-важното, най-същественото качество на ръководните кадри, без което не може да се осъществява ръководната роля на Партията и да се реализира историческата мисия на работническата класа. Но как да се формира той сега, в нашите условия? Политическата закалка, която получи поколението, изнесло на плещите си революционната борба, неговата самоотверженост, предаността му към делото на Партията се формираха в тежките нелегални години. Не можем да очакваме, че сега в условията на спокоен труд, образование, отдих се изкована по същия начин онази сила на духа, този политически взор, острото политическо чувство. Това не са и наследствени качества, които непременно ще се проявят. Сега в условията на социализма има други пътища за възпитание на политическите качества у ръководните кадри.

Разбира се, тук първостепенно място заема Комсомолът, но решаващото остава богатата практическа работа, горенето в трудностите на трудовия колектив. Там е мястото за изграждане и проявление на личността. Оттам трябва да започне нейната политическа биография. Младата работническа смяна — това е огнището за ръководни кадри. В работническия колектив младият човек трябва да покаже заложбите, които по-нататък ще развие, за да израсне той като политически деец, като възпитател на масите. Ето защо грижата на чехословашките комунисти за израстване на младите работници е твърде голяма. Това става, на първо място, чрез различните форми за повишаване на образованието. Школи, курсове, вечерни университети напластяват знанията, които са нужни за практическата работа. А политическата практика остава най-важното, най-същественото звено. В нея се проявяват получените знания, в нея се доказват възможностите да се прави верен класов анализ, да се формулират верни изводи, да се взимат най-правилни решения.

В завод „Авиа" в Прага един от заместник-директорите др. Вацлав Холан непосредствено отговаря за кадровата работа. Той е същевременно и началник на управление „Кадри". Главното в дейността на това управление е да реализира практически кадровата работа на партийния коми-

Digitized by Google

тет. Както сполучливо се изрази секретарят на заводския комитет Зденек Уржидил, този сектор или управление е „продължената ръка" на заводския комитет, която направлява развитието на всеки работник с изявена политическа и трудова активност. След политическото образование следва професионална квалификация и заедно с това се следи развитието. практическата работа в дейността на обществените организации. Най-изявените по този път, доказали качества на всеки етап, достигат до ръководните органи. А в тях работниците заемат твърде голямо място. Например в околията Вишков 50 на сто от членовете на комитета са работници, а от 562 номенклатурни кадри на околийския комитет 65 на сто са с работнически произход. Др. Алоис Шебастик, секретар на областния комитет на Партията в Бърно, посочи такива данни: повече от две трети от секретарите на първичните организации са с работнически произход, в апарата на областния комитет също две трети са били работници.

Един много сполучлив механизъм в реализиране на кадровата работа е комплексната оценка. Това е метод, който непрекъснато се развива и усъвършенствува. Започват да го прилагат от 1972 година. В началото тези оценки съдържали главно положителни качества. Кадрите трудно възприемали посочваните им недостатъци. Покъсно обаче най-голямо внимание при изготвяне на оценките отделяли на заключителната част, която всъщност представлява една индивидуална програма за изменение личността на ръководителя, програма за самоусъвършенствуване, която изисква усилия за нравствено извисяване, за политическо израстване, за професионално квалифициране. Как се изпълняват тези програми, се преценява на следващата комплексна оценка. Сега вече тя се прави не на две, а на пет години, период, в който по-пълно, по-цялостно се отчита изпълнението на народностопанските планове. А това е една наистина обективна основа за оценка на личния принос, на личните качества на ръководителя за постигане на онова изменение на обществената практика, което се изисква от заеманата длъжност.

Естествено е да възникне въпросът, дали комплексната оценка е механизъм и за разместване на кадрите, когато те не притежават необходимите качества. Др. Карел Фрич, зам.-завеждащ сектор „Кадри" на ЦК, ни увери, че когато ръководителят не е изпълнил препоръките, именно в комплексната оценка се записва необходимостта той да бъде преместен на друга работа. Този момент очертава голямата роля на партийния орган, който трябва да постигне максимална обективност в оценката на качествата на ръководителя. И, разбира се, неговата функция не свършва с това да се напише оценката. По-важното е да се създадат условия на кадрите да постигнат исканите препоръки. А за това е необходима топла, партийна грижа, отзивчивост, внимание, подкрепа на новаторството, на творческия риск, на принципната позиция.

* * *

И тъй като стана дума за най-важните страни в партийния живот на чехословашките комунисти, дотолкова, доколкото това може да се почувствува в няколко срещи и разговори, бих искала да спомена за голямата грижа да се издига равнището на политическото ръководство, неговата ефективност. По този въпрос разговаряхме с др. Алоис Шебастик, секретар по организационните въпроси на околийския комитет на ЧКП в Бърно, център на южноморавския край, който, както се изрази нашият събеседник, прилича на България по своите слънчолюбиви растения и развит фолклор. Град на панаирите и студентите, на тежкото машиностроене и химията, на текстила и обувките, град с богати революционни традиции, в които е работил не само първият работнически президент Клемент Готвалд. Много места говорят за името на Георги Димитров, живял тук по време на окупацията и свързан тясно с партизанското движение. Но нашата тема е ефективността в партийното ръководство, една тема широка, необхватна.

— Целта ни е — изтъкна др. Алоис Шебастик — да повишаваме степента на въздействие на партийната работа върху социалните процеси, икономиката, културата, образованието. Да се отърсим от общите мероприятия, да търсим ефект от всяко начинание, от всеки замисъл.

Той ни разказа такъв случай: наскоро провеждали пленум по съревнованието. В предварителната работа по доклада се оказало, че 94 на сто от работниците и служещите са включени в него. В същото време установяват голямо изоставане във въвеждането на някои прогресивни технологии.

Нима тези два факта — степен на участие в съревнованието и състоянието на научно-техническия прогрес, трябва да съществуват самостоятелно. Нима е възможно съревнованието да бъде откъснато от най-важните, най-назрелите проблеми?

Редица партийни комитети в областта се стремят да стъпят на обективни факти, цифри, оценки, за да изградят най-правилната позиция, за да формират политическо становище.

— Не че не вярваме на стопанските ръководства — обясни др. Шебастик, — но понякога с цел да се избегне до максимум субективизма, нашите партийни ръководства търсят своя информация за определени процеси. Защото ако стопанският комбинат изостава, директорът ще анализира причините за определено състояние, така както той ги преценява и колкото и компетентен да е, дозата субективизъм неминуемо ще съществува. Ние искаме партийните органи да „пият от извора". Защо например да не ползваме някои оценки и данни на контролни органи, на финансови институти и т. н. Тогава политическата оценка наистина ще отчита влиянието на всички фактори, ще бъде комплексна, обективна, ще насочи силите на хората по най-верния път, по пътя, който води до високи резултати.

За степента на въздействие на партий-

Digitized by Google

ната работа върху икономическите процеси ни убеди и прилагането на Ипатовския метод в Средночешката област. Този метод е познат у нас и се прилага в редица селскостопански райони. Комплексното, верижно прибиране на реколтата създава по-висока степен на организация на труда, която се доближава с няколко степени до промишленото производство. Но тук нашият интерес бе предизвикан от богатата политическа работа, която извършват партийните органи и организации при прилагането на този метод. Една по същество нова организация на работата засяга труда на всеки участник в производствения процес. Неговата подготовка, психологическа нагласа към новото изиграва изключително голяма роля. Затова са впрегнати средствата за масово-политическата работа, местната радиоуредба, агитаторите. Но истинската роля на комунистите се проявява на полето, когато трябва да се задействуват механизмите на новия метод. Всяка стъпка, всяко мероприятие е обект на анализ, на оценка, недостатъците се откриват в зародиш, грешките се осъждат, нови възможности се разкриват. Много съществено е мястото на временните партийни групи, които се формират на решаващите места. Просто се наложило те да се събират всяка сутрин и да обсъждат всички въпроси, които са възниквали през изминалия ден. Комунистите получават временни поръчения. Техният пример е заразяващ, отговорността им за изпълнението на всяко замислено мероприятие пада и върху тях.

Резултатите са изключително насърчителни. Въпреки неблагоприятните климатични условия в областта са постигнати най-високите средни добиви — по 4,2 тона от хектар.

* * *

Да се надникне в специфичното, новото на тази най-сложна сфера в партийната работа не е лесно. То не може да се намери в чист вид, а винаги е сложно преплетено с най-важните жизнени проблеми на цялото общество. А чехословашкото общество върви към стабилни икономически темпове, висок жизнен стандарт, богати социални придобивки — верен показател за ефективността и от партийната дейност.

Лиляна КАНЕВА

Digitized by Google

«И ПИСНА СОВА В МРАЧИНАТА»

Не знам точно какво ме очарова в тая книга: прочетох я, най-банално, ала искрено казано, на един дъх.

Не, не за това, че се познавам с автора ѝ Иван Вандов стана това (впрочем изненадал ме не с друго, а с обстоятелството, че го знам като критик, а пък тук го познах като белетрист); не и поради факта, че като пише за един свой другар от антифашистката борба, прави от спомена и документа една добра художествена творба. Сигурно това се дължи на друго, именно, че „И писна сова в мрачината" се домогва до върховете на художественодокументалната проза, пример за която ни е дал още Захари Стоянов — този по много свидетелства първи писател в европейската литература, създал чрез гения си романа-биография, така щастливо намерил по-късно място в творчеството на писатели като Андре Мороа, Емил Лудвиг, Лион Фойтвангер и др. Затова мисля, че тази книга не може да не накара читателя, след като е затворил последната ѝ страница, да не заживее с чувството, че се е докоснал до един чист извор на естетическа наслада, и освен това, че е избродил пътищата на оная непосилна битка за свобода отпреди Девети септември, в която нашият народ даде като скъпи жертви най-свидните, честните, умните, смелите и талантливите свои синове и дъщери.

Една от тези жертви е от Плевенския край: Цветан Спасов.

Стоял досега малко встрани от погледа на годините и преклонението, познат ни с малкото, което е писано за него от близки и другари, сега вече от книгата на Иван Вандов българският читател ще добие ясна представа за живия образ на героя, на поета и бореца, на нежния син и предания на делото на свободата плевенски младеж, написал още в неукрепналите си творчески години знаменателните стихове:

... И аз не заплаквам. И аз не оплаквам
на моята младост смрачения ден,
защото в очите ме Дяконът гледа
със поглед спокоен и бодро засмен.
И той ми говори, че трябва да бъда
корав като камък и всякога смел,
че трябва да срещам открито и будно
живота разбунен, широк, накипел;
че трябва да любя народа си беден,
от грижи чемерни неспирно люлян,
та в зимите бели, бездушни и ледни
да грее във него спасителен плам;
че младите — те са надеждата света,
която разтапя смразени гърди,
която откърмя от пламък приветен
за утрото ново засмени зари...

Това е откъс от неговото стихотворение „Левски", това са строфите на политическо узряване; в тях няма риторичния въпрос: накъде? Това е стихотворение програма за живот, клетва за вярност към идеала; както при Ботев и Вапцаров тая програма и тая клетва определят целия кратък жизнен и творчески път на Цветан Спасов. Всичко, което този млад българин ще стори от момента на написването на това стихотворение, не ще се отклони ни на йота от страстните звуци, които бликат от неговите редове; той ще живее с него, ще се бори, ще страда, ще се радва, ще търпи крушенията на духа и мъките на борбата, но ще расте с всеки изминат ден, за да стигне чрез подвига и себежертвата си небосклона на старото българско небе, където, засиял заедно с всички жертви на българската мартирология и на българския фашизъм, ще се превъплъти завинаги в една от пътеводните звезди на българската народна свобода.

Близък другар и съратник на поета и борца Цветан Спасов, авторът на повестта „И писна сова в мрачината" не е могъл да не тръгне от духа на това стихотворение при изграждането на концепцията си за нейното съдържание. В повествование-

Иван Вандов, И писна сова в мрачината, Партиздат, С., 1979, с. 215.

Digitized by Google

то то е неговият постоянно присъствуващ втори план, непрекъснато и почти дискретно звучащ лайтмотив. Цялата книга е един художествено разгърнат, богат, наситен с напрежение разказ за жизнения път на ученика, ремсиста, поета, публициста и бореца Цветан Спасов. Намерен е тонът на интимността между автор и герой, при който в книги като „И писна сова в мрачината" може да се постигне убедителната защита на достойнствата на мемоарната литература. Мисля, че това обстоятелство говори само в полза на Иван Вандов като мемоарист, макар че някъде в послесловa си към своя труд той пише: „И досега не смея да твърдя, че той (става дума за Цветан Спасов) ми е напълно ясен". Може би това е вярно дотолкова, доколкото човекът сам по себе си винаги е бил и ще бъде една загадка дори за най-близките си; в случая обаче имаме две съдби — едната на героя и другата на неговия другар, които са така тясно преплетени, че за единия става неимоверно и непоносимо трудно да се дистанцира от времето и събитията, които водят и двамата към една съдба; тук вече скромността на другаря го извежда до преклонението пред героя: върху тоя фон се ражда и признанието на Иван Вандов. Още повече, че Цветан Спасов вече е една легенда; от падналите в историческото сражение с апологетите на фашисткия терор той, бидейки една от надеждите на нашата поезия и по-специално на публицистиката ни, загина твърде млад, без да му бише отредено да укрепи и развие таланта си, да се изяви в целия си, потенциално твърде богат, духовен ръст: как може тогава със сигурност, категорично и неопровержимо да се каже, че един такъв човек може да се познае изцяло и напълно?

И при все това впечатлението от книгата е точно такова, каквото Иван Вандов е целял: да пише и говори за Цветан Спасов не като за непознат и не като автор резоньор на известни вече факти и събития: преодолявайки тези факти и събития, навлизайки в тях в дълбочина и ширина, встъпвайки в контекста на времето, той с похвална сигурност на ръката вае обаятелния образ на един от най-популярните герои от съпротивителното движение в Плевенския край и в цялата страна. Изградена солидно като композиция в петте глави: „Ремсист", „С широко отворени очи", „Неговото двойно счетоводство", „В софийска нелегалност" и „Отново в родния край", книгата „И писна сова в мрачината" не може да се причисли към обикновените биографии. Тя е еталон за един живот, чиито координати се вмесват в координатите на някогашна отрудена и поробена, но не паднала духом България, чието поваляно в битки знаме биваше вдигано от ръце като тези на Цветан Спасов, за да се носи то над главите на борците, да върви напред и да побеждава. В тая борба той, героят, естествено, не е сам, той има верни другари; не го оставя сам в тая борба и авторът на книгата, на тези верни другари той отдава дължимото. Тук на първо място стои образът на майката на поета и борца Симеонка Спасова, тук е неизменният му спътник в нелегалността, видният партиен функционер Слави Алексиев, тук са Коста Златарев, Васил Топалски, Вълo Иванов, Петко Русев, Иван Вълов и още редица други, тук са и верните му ятаци от плевенските села — всички, които малко или много са се докоснали до живота му, съпричастили са се с интелигентния му борчески дух, взели са пряко или косвено участие в трудния му път на комунист, на активен двигател на събитията, които, отнемайки неговия и на редица като него живот, изведоха нашия народ до мечтаната победа.

Богата на житейски детайли, наситена с тежката атмосфера на додеветосептемврийския живот на народа, оцветена от акцентите на разнообразната, богато надарена хуманистична натура на Цветан Спасов, носеща в себе си покрай всички дарове и дара на хумора, този най-висш дар на природата, книгата на Иван Вандов може да бъде включена към най-хубавото от поредицата художествено-документални биографии, появили се през последните години в нашата литература.

Марий ЯГОДОВ

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ИСТОРИЯ НА БЛАГОЕВГРАДСКАТА ОКРЪЖНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА БКП

Благоевградски окръг и неговата комунистическа крепост Белица дадоха на Партията и народа Владимир Поптомов, един от най-видните дейци на Българската комунистическа партия, ръководител на Септемврийското въстание през 1923 г. в Разлог и околията, строител на социалистическа България. Тук работиха също такива изтъкнати комунистически ръководители и дейци като Димо Хаджидимов, Симеон Кавракиров, Иван Илиев, Димитър Ацев и др. През годините на Втората световна война на негова територия стана първата въоръжена схватка на легендарния Иван Козарев с врага и беше образувана първата партизанска група в страната. В най-новата революционна история на родината блестят имената на такива комунистически и младежки ръководители от окръга като Никола Парапунов, Гроздан Николов, Антон Попов и др. В този красив и героичен край на родината ни се роди и израсна поетът комунист Никола Понков Вапцаров, чието творчество отбелязва най-високия връх на българската революционна пролетарска поезия. Настоящото издание е дело на авторски колектив от български историци под ръководството на професорите Веселин Хаджиниколов и Любомир Панайотов. Книгата съдържа седем глави. Първата глава отразява националноосвободителните борби и първите стъпки на социалистическото движение в този буден край през периода от 1878 до 1917 година. Втората глава обхваща годините на следвоенната революционна криза (1917—1924 г.). Третата и четвъртата глава запознава читателя с комунистическото движение в окръга от 1924 до 1934 г. и по-нататъшното разрастване и укрепване на окръжната партийна организация през периода от 1934 до 1939 година. В пета глава се описва положението в окръга през Втората световна война (1939—1944 г.). Последните две глави са посветени на борбата за изграждане на социализма в окръга — 1944—1978 година.

ИЗВЕСТИЯ НА ИНСТИТУТА ПО ИСТОРИЯ НА БКП

Том 41

Четиридесет и първи том на „Известия" започва със студията „Българската историческа наука за първата руска революция от 1905—1907 година" от Стойко Колев. В изданието са публикувани студии и статии за отношението на буржоазията към транспортната стачка през 1919—1926 г., за Третата цимервалдска конференция, за политиката на ЮКП към националния въпрос, марксистко-ленинските партии за социалистическата икономическа интеграция (1968—1971 г.), за новите тенденции в развитието на турското работническо движение през 60-те и 70-те години, за идейно-политическата преориентация на младите социалисти в ГСДП от конгреса им в Мюнхен (1969 г.) и др. В раздел „Научни съобщения" са поместени заглавията: „Историко-партийната наука в България през периода 1944—1948 г." от Петър Цанев, „Членските билети на Партията и някои проблеми на нейното идейно и организационно развитие (1895—1923 г.)" от Иван Танчев и „Българската комунистическа партия и бежанците в България (1919—1923 г.)" от Георги В. Димитров. В тома са поместени непубликувани решения, приети от Коминтерна за развитието и ленинизацията на БКП през периода от 1923 до 1925 година, рецензии и отзиви за книги и други.

НРАВСТВЕНИТЕ ОТНОШЕНИЯ

Стефан Колчев

Авторът засяга най-характерните особености на нравствените отношения. От философско-теоретическо гледище той разглежда същността, появата и развитието, действено-практически и обективно-реалния характер, структурата и функциите на нравствените отношения. Отделя специално внимание на нравствената дейност като интегрална обществена дейност, чрез която нравствените отношения се включват в материалната сфера на обществения живот. В полемика с различни мнения, приемащи духовния характер на нравствените отношения, авторът се стреми да докаже тяхната обективност, а на тази основа и различието между категориите нравственост и морал, което има особено важно значение за преодоляване на просветителския, на морализаторския подход към нравствено-възпитателния процес.

Digitized by Google

НОВИ СЪВЕТСКИ КНИГИ

ПОЛИТИЧЕСКАЯ ЭКОНОМИЯ: СЛОВАР. Под ред. М. И. Волкова и др., Политиздат, М., 1979.

В речника „Политическа икономия" в кратка, популярна форма се тълкуват понятия и термини, с които читателят се среща при изучаването на марксическата икономическа теория. Значително място е отделено на термините и категориите, отразяващи по-нататъшното развитие на закономерностите на комунистическия начин на производство, а така също новите явления на съвременния капитализъм, критика на буржоазно-реформистките концепции.

СОЦИАЛИЗМ И ЛИЧНОСТЬ: Совместное издание. Под ред. Л. М. Архангельского, Изд. „Мысль", М., 1979.

В книгата, написана от учени от СССР, България, Унгария, ГДР, Полша и Чехословакия, се дава комплексна разработка на проблема за взаимовръзката между личност и общество. В нея се разглежда марксистко-ленинската теория за социалистическата личност като цяло, а така също и редица по-частни проблеми: взаимодействие между колектив и личност, форми и методи на комунистическото възпитание, етическите и естетическите страни на този процес и др. В труда се прави критичен анализ на буржоазните спекулации по въпроса за положителното изграждане на личността в социалистическото общество.

РАЗВИТОЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЕ ОБЩЕСТВО — ПРОДОЛЖЕНИЕ ДЕЛА ВЕЛИКОГО ОКТЯБРЯ, Изд. Ленинградского университета, Л., 1979.

Статиите, поместени в сборника, обобщават опита на Партията в строителството на социализма и в разгръщането на комунистическото строителство, показват приемствеността в политиката на Партията в развитието на идеите на Великия октомври, на ленинския план за прехода към социализъм в съвременните условия. Анализират се основните направления в дейността на Партията в осъществяване на историческите решения на XXV конгрес на КПСС.

Капица, М. С., КНР: ТРИ ДЕСЯТИЛЕТИЯ — ТРИ ПОЛИТИКИ, Политиздат, М., 1979.

Известният съветски учен международник, професор в Московския университет Михаил Степанович Капица изследва външнополитическия курс на КНР, аргументирано разкрива причините за нейния рязък обрат в последните три десетилетия, следвайки стратегическата линия на китайскоцентристки и националшовинистически стремежи. Той разглежда дейността на пекинското ръководство на световната арена в целия комплекс на международните отношения, като показва ограничените му възможности, провала и безперспективността на неговата великодържавна, завоевателна политика.

США И ПРОБЛЕМЫ ТИХОГО ОКЕАНА: Международно-политические аспекты. Под ред. В. П. Лукина, Н. Б. Булая и В. А. Кременюка. „Международные отношения", М., 1979.

ОБ ЭТНИЧЕСКИХ КИТАЙЦАХ ВО ВЬЕТНАМЕ, Изд. „Прогресс", М., 1979.

20700

Цена 0,35 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

Partien zhivot

LIBRARY
JUN 13 1980
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

ПАРТИЕН ЖИВОТ

5

СОФИЯ, АПРИЛ 1980 ГОДИНА

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

№ 5 АПРИЛ 1980 година XXVII

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — Главната грижа — работата с първичните партийни организации 3

ЛЕНИНИЗМЪТ — ЗНАМЕ НА ЕПОХАТА

Н. Цонев — Единно, непрекъснато развиващо се учение . . . 10

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

* — Икономически механизъм и политически подход 16
Отговори на въпроси 37

Стопанският ръководител — пълномощник на Партията

Х. Шарлопов — Ръка за ръка 40

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ И ОПИТ

Разговаряме за ефективността

И. Стойнов — Организационният проблем 46

Партийният комитет

З. Шойлев — Всекидневието на комитета 51

Ръководно политическо ядро и първообраз

М. Кирякова — Най-главното завоевание 58

Замяната — преглед на бойния строй

В. Милушев — Самопознание и саморазвитие на комунистите . . 61

Секретарят — централна фигура

М. Илиева — Работното място — цехът 65

Digitized by Google

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

В. Юрченко — Проблемност и перспективност, творчество и деловитост 69

В ЦЕНТРАЛНАТА КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА КОМИСИЯ

По-ефективна контролно-ревизионна дейност

Н. Михов — Предимство на превантивния контрол 73
А. Анев — С пораснало внимание и повишени знания 75
Г. Шехтов — Методическата помощ 77

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Т. Радков — Икономическото образование с лице към актуалните проблеми 80

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

Д. Петков — Реалният социализъм на американския континент . 88

ПРЕГЛЕД НА ПЕЧАТА

Н. Генов — Вестник „Народно дело“ и социалистическият начин на живот 92

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Г .Бърдаров, А. Веселинов, К. Иванов, Н. Иванов** (зам. главен редактор), **М. Илиева, Д. Петков** (зам.-главен редактор), **К. Петров, П. Радев, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 84—01
Годишен абонамент 6,30 лева Отделна книжка 0,35 лева
Пор. 2384. Тираж 53 130 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 2: IV. 1980 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Digitized by Google

ГЛАВНАТА ГРИЖА — РАБОТАТА С ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

За равнището на партийното ръководство се съди преди всичко по това, доколко активно, инициативно и боево работят първичните партийни организации. Опирайки се на първичните партийни организации, партийните комитети могат най-добре да използват политическите, стопанските и други възможности за подем на всички отрасли на общественото производство, за повишаване на неговата ефективност и качество, за развитие на науката и културата, за възпитание на хората.

Особено силно е подчертано мястото на партийните комитети на настоящия етап в Решението на Секретариата на ЦК на БКП — „Някои изменения в структурата и функциите на местните партийни органи". В него ясно и конкретно се поставят задачите и на общинските партийни комитети по ръководството на първичните партийни организации: „ръководят пряко първичните партийни организации в общините и работят за укрепването им като непосредствени политически щабове в колективите, за издигане авангардната роля на комунистите и засилване на тяхното влияние в развитието на трудовата и обществено-политическата активност в колективите, във възпитанието на трудещите се и младежта". Вниманието на ЦК на Партията към първичните партийни организации се предопределя преди всичко от положението им, че те са основа на Партията, свързват ръководните партийни органи с масите, тук става приемането на нови членове, комунистите се учат на ленинска партийност. От първичните партийни организации започва формирането на партийните органи. Първичните партийни организации са ръководни политически ядра и първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи.

Като се ръководи от идейните и организационните принципи на строителство и дейност на Партията, като отчита конкретно-историческите условия и задачи, ЦК на всеки нов етап неизменно е вземал мерки за повишаване ролята на първичните партийни организации. С подобряването на тяхната дейност непосредствено е свързан процесът на по-нататъшното организационно и идейно-политическо укрепване на партийните редове, на активизирането на вътрешнопартийния живот и усъвършенстването на ръководната роля на Партията.

Digitized by Google

* * *

Една от основните задачи, която стои пред общинските партийни комитети, е активно да помагат на първичните партийни организации за изпълнение на задачите, които стоят пред тях, и да изискват те от своя страна активно да работят за укрепването на партийните организации в състава на първичната организация и партийните групи.

В съвременните условия и особено след излизане на Решението на Секретариата на ЦК на БКП „За усъвършенствуване на структурата и координацията на партийните органи и организации в някои стопански звена и в селата", когато много първични партийни организации бяха окрупнени, на тяхно място на редица места се създадоха партийни организации в състава на първичните или партийни групи. Тяхната роля сега нарасна още повече, защото голяма е тяхната отговорност за решаването на задачите, които стоят пред съответния участък, в който са изградени. Може да се каже, че функциите дори на партийните групи са много по-мащабни, защото в много отношения по същество поемат част от задълженията на досегашните първични партийни организации. Разшириха се и организаторските функции на партийните групи, засилва се тяхната роля в работата с кадрите, тъй като окрупнената комплексна бригада разполага с много повече ръководни и изпълнителски кадри. По-големи са сега задълженията на партийните групи и в идейно-политическата работа. Това налага първичните партийни организации и техните бюра, общинските партийни комитети да им оказват постоянна и непосредствена помощ, да издигат тяхната роля и значение в живота на колектива, сред който работят. Това особено важи за териториалните първични партийни организации, които отговарят за много и най-разностранни проблеми — работата с обществените организации и кметствата, културата, образованието, селското стопанство, снабдяването, бита на хората и пр.

Не е нужно да се доказва, и това най-добре разбират общинските партийни комитети, колко сложна в съвременните условия е задачата правилно да се организира партийната работа в низовите звена, да кипи в тях активен вътрешнопартиен живот. Този въпрос може да се реши при едно задължително условие — ако центърът на тежестта на вътрешнопартийния живот се съсредоточи именно в първичните партийни организации, в партийните организации в състава на първичните и партийните групи. Именно тук се събират в един възел всички коренни въпроси на партийното влияние и върху развитието на производството, и върху възпитанието на хората, върху техния труд, живот, бит. Тук, в низовите звена, ленинските норми, демократичните начала придобиват своето истинско предназначение — да бъдат условие и средство за разгръщане активността и самодейността на комунистите и с това да издигат още повече боеспособността на Партията при решаването на стоящите пред нея задачи. Много положителна е практиката на редица общински партийни комитети, като в Ботевград, Средногорие, Елин Пелин и др., които са осъществили редица ценни инициативи за подобряване работата на първичните партийни организации, на партийните и партийно-комсомолските групи. Общинският партиен комитет в Сливница е утвърдил практиката да обсъжда някои важни проблеми със секретарите на първичните партийни организации и отговорниците на партийните групи. Това способствува не само комитетът да упражнява контрол, да получава обратна информация, но и да се повишава опитът и отговорността на низовите партийни ръководители.

Много конкретна и непосредствена е работата на общинския партиен комитет в Бяла Слатина с първичните партийни организации.

Правилно постъпва комитетът, като прави разпределение на вре-

Digitized by Google

мето на апарата през седмицата. В понеделник обикновено се провеждат оперативки, срещи с хората, подготвят се планове за работата през седмицата, преглед на материали и пр. Вторник и сряда са посветени на работата с първичните партийни организации — целият политически апарат е в организациите. Четвъртък е ден на обществените организации — за проверка и помощ. В петък — целият апарат отново е в комитета, правят се обобщения, анализи, провеждат се съвещания, срещи с хората.

Такава система дава възможност, и на това особено много се държи, всички работници да бъдат главно в първичните партийни организации, да работят с тях, да им помагат, да се свързват най-тясно с комунистите, с хората.

* * *

Сега животът изисква от първичните партийни организации да усвояват много нови теоретически и практически въпроси по ръководството на икономиката. Тяхното успешно решаване изисква дълбок анализ на фактите и явленията, на обществения живот, подобряване на идеологическата, политическата и организационната работа. На тази основа ЦК на Партията формулира конкретните политически и стопански задачи за коренно подобряване на партийното ръководство на народното стопанство, защото усъвършенстването на стила и методите на работа не е само политически въпрос, но и икономически. В крайна сметка ефективността от работата на партийните организации неизбежно се отразява върху производството. „Сега ние сме длъжни — изтъкна др. Т. Живков — докрай да материализираме в живота постановката на Националната партийна конференция: всяка партийна организация да стане на дело политически стопанин в съответния завод, комбинат, стопанско предприятие, научен институт, учреждение. Необходимо е да засилваме политическия характер и политическия подход на партийното ръководство."

Др. Тодор Живков особено силно подчертава мисълта, че партийните органи и организации ще отговарят за точното и докрай реализиране на партийната и държавната политика.

За първичните партийни организации тези изисквания опират преди всичко до стила и методите, до политическия подход и дейност на общинските партийни комитети.

Естествено, тук на първо място изпъкват задачите, поставени от XI партиен конгрес, Националната партийна конференция, Юлския пленум на ЦК, указанията на ЦК и първия секретар на ЦК др. Тодор Живков. Особено внимание трябва да се обърне на изпълнението на плана за социално икономическото развитие на страната за 1980—1981 година, на 36 и 50 постановление на ЦК и МС за по-нататъшното подобряване на социалистическата организация на труда на основата на прилагането на бригадната организация на труда, на новия икономически механизъм и стопанската сметка.

Това са важни проблеми, с които първичните партийни организации трябва да бъдат много добре запознати, те следва да бъдат в основата на непосредствената помощ, която им се оказва при посещенията на работниците на общинския партиен комитет. За никаква интелектуализация на труда сега не може да се говори, ако непрестанно не се повишава теоретическата, професионалната и практическата подготовка на партийните членове, на кадрите — научни, стопански, културно-просветни, а оттук и подготовката на всички трудещи се.

Digitized by Google

Новата петилетка ще бъде петилетка на техническия прогрес. Техническият прогрес, научно-техническата революция не могат да се развиват, ако непрестанно не се усъвършенствуват научно-техническата култура и политическата подготовка на кадрите. Това е закон на развитието на настоящия етап.

Въпросът за издигането на теоретичното равнище на партийния, стопанския и обществения актив сега неимоверно нараства, особено изпъква изискването да се прилага новият икономически подход, който обхваща, както отбеляза др. Тодор Живков в своята реч пред заседанието на Националния съвет на Отечествения фронт, състояло се на 11. III. т. г., „всички страни на възпроизводствения процес: планирането, организацията на труда, производството и потреблението".

Др. Живков очерта и принципите и изискванията на новия икономически механизъм: последователна стопанска сметка и пълна самоиздръжка; гъвкаво използване на икономическите лостове: цена, печалба, кредит, данъци, договори, валута и т. н.; засилване на демократичното начало при планирането и плановото ръководство, още по-добро съчетаване на централизма с демократизма; резултативност и остатъчност на фонд „Работна заплата", който се разпределя между членовете на колектива според количеството и качеството на вложения от тях труд.

Въпросът е да се върви с бързи крачки напред, да се направи поврат в нашето развитие. Ето защо един от централните въпроси, на който се постави акцентът, е интелектуалните предпоставки, развитието на интелектуалната сфера, интелектуализирането на народностопанските дейности. Това е главното и решаващото. „Значи — изтъкна др. Тодор Живков — главното сега е интелектуализацията на материалното производство и другите сфери на народното стопанство. Интелектуализация, интелектуализация и пак интелектуализация!"

Оттук произтича и голямата грижа на общинските партийни комитети към ръководителите, включително и към партийните секретари. Сега са необходими такива ръководители, които познават същността на икономическия подход, на новия икономически механизъм и творчески го прилагат, които вникват в дълбочината на проблемите на производството, на организацията на управлението; които проявяват усет към новото, разумно използват дадените им права и поемат необходимите отговорности; ръководители, които умеят да сплотяват и вдъхновяват трудовите колективи.

* * *

Една от основните задачи на общинските партийни комитети е работата с партийните секретари. Партийният секретар е основната фигура в партийната организация, душа на колектива, от неговата работа до голяма степен зависят както дейността на първичната партийна организация и нейното бюро, така и състоянието и психическият климат в колектива.

На първо място трябва да се постави проблемът за обучението на партийните секретари. Практика е станало във всяка отчетно-изборна кампания да се избират средно около една трета нови партийни секретари. Това налага общинските партийни комитети да засилят както непосредствената си работа с тях, така и вниманието си за тяхното обучение.

Сега особено е нужно да се издига авторитетът, политическата подготовка и квалификацията както на партийните секретари, така и на останалите членове на бюрото. А авторитетът се постига с упорит

Digitized by Google

труд, с честно и безкористно отношение, с постоянно общуване с хората. Много общински партийни комитети работят активно за обучението на партийните секретари, бюра и отговорниците на партийните групи. Провеждат се периодически семинари с тях по актуални въпроси на партийната и държавната политика, по проблемите на партийното строителство. Голямо внимание се обръща на дните и полудните на партийните секретари, организират се срещи на бюрата на общинските партийни комитети с тях, прави се всичко възможно да им се създават добри условия за работа. Секретарят наистина е авторитетна фигура в колектива. Него всички го знаят и съобразно неговото поведение го почитат и уважават. Трудещите се с уважение се отнасят и към другите членове на бюрото. Нужно е също така и те да се популяризират, да укрепва техният авторитет, престиж и влияние.

Правилна е практиката особено на големи първични партийни организации на обществени места да се поставя списък с имената на членовете на партийните бюра и да се отбелязва кой за какво отговаря, за да ги знаят хората и да се отнасят до тях по проблемите, които пряко ги интересуват.

Някои общински партийни комитети, учейки се от неизчерпаемия съветски опит, прилагат една интересна форма за обучение на партийните секретари — стаж. По време на стажа, който продължава 4—5 дни, партийните секретари се срещат със секретарите на общинския партиен комитет, запознават се с дейността на неговите отдели, със задачите, които решава комитетът, запознават се с някои основни проблеми на партийното строителство и с положителния опит в областта на партийната работа в общинската партийна организация.

Особено важно е секретарите и членовете на бюрата на първичните партийни организации, отговорниците на партийните групи да се запознават с основните проблеми, които Партията, окръжният и общинският партиен комитет решават в определен момент.

На бюрата на първичните партийни организации трябва непрестанно да се помага за подобряване на вътрешнопартийния живот. Тук особено изпъкват такива въпроси: за подобряване на социалния и качествения състав на партийните организации, за правилното изграждане на тяхната структура, за подготовката и провеждането на партийните събрания и решенията, които вземат, за контрола и проверката на изпълнението, работата с партийните групи и обществените организации, обмяната на положителния опит в партийната работа и индивидуалната работа с хората, планирането, работата с партийните поръчения и пр. Особено внимание трябва да се обърне на преустройството на идеологическия фронт, тъй като в настоящия етап най-много изостава в първичните партийни организации. Заслужава внимание работата на общинския партиен комитет в гр. Роман — Врачански окръг, с партийните поръчения. Този въпрос в присъствието на работници от апарата на общинския партиен комитет обстойно е обсъден в първичните партийни организации. Целта — да се помогне правилно да бъдат формулирани те, на всички комунисти да се дадат поръчения и главното да се свързват с изпълнението на плана за социално-икономическото развитие на страната през 1980—1981 г., с въвеждането на новия икономическия механизъм, бригадната организация на труда и стопанската сметка и други. Направили извод, който наложил да се отпечатат по два талона и да се раздадат на всеки партиен член. На единия секретар на първичната партийна организация, в която членува комунистът, вписва как той изпълнява поръченията, а в другия се отбелязва как той се включва в обществения живот, където живее. Тая мярка дала много добри резултати.

Digitized by Google

* * *

В своята работа с първичните партийни организации общинските партийни комитети допускат и редица съществени слабости. Наистина срокът на тяхното съществование е още кратък — малко повече от една година, те все още укрепват, създават кадри, търсят своето място в сложната обстановка, в която работят в условията на селищните системи, трупат опит.

Това са, така да се каже, трудности, които съпътствуват растежа, които все повече и повече се преодоляват. Но допускат се и такива недостатъци, които имат чисто субективен характер, които се коренят в стила и методите, в недооценката им от страна на някои общински партийни комитети.

На територията на редица общини се създадоха междинни партийни звена — общоселски партийни комитети, съвети на секретарите и др. Опирайки се обаче несъразмерно на тях, някои общински партийни комитети не вървят в крак с решението на Секретариата на ЦК на БКП, да работят пряко и непосредствено с първичните партийни организации. Има общински партийни комитети, особено там, където са избрани и бюра, които отделят много време за подготовката на пленуми, заседания на бюрата, което ги откъсва от непосредствената им работа с първичните организации. Вярно е, пленуми и заседания ще се провеждат, това и Уставът изисква, но в това отношение трябва да има строга мяра, точни критерии на работа, всичко това да не става за сметка на първичните организации.

Има общински партийни комитети, които в заседанията на бюрата разглеждат по 6—8—10 проблема, и то често такива, които могат да се решат от съответните органи, които ги внасят в бюрото най-често за застраховка или за прехвърляне отговорността. Ясно е, че общинските партийни комитети трябва решително да се освобождават от такива въпроси, да помагат на кадрите на стопанските и обществените организации да се научат на правилен стил, да се научат сами да вършат работата си, а не да разчитат на други. Това е много важно изискване, осъществяването на което ще помогне на общинските партийни комитети да съсредоточат още повече вниманието си върху дейността на първичните партийни организации, което е и главното в тяхната дейност.

Сегашните общински комитети работят в по-големи по територия и население райони, с много повече първични партийни организации и комунисти, с много повече задължения. Някои села в селищната система са отдалечени твърде много от общинския център, има и много малки села. Не е рядка обаче практиката общинските партийни комитети недостатъчно да се занимават с тях, да се пренебрегват от техните работници. Мотивите най-често се крият в това, че те не са решаващи за селищната система, не играят или играят малка роля за изпълнението на плановете и пр. Тук се изпуска предвид фактът, че изоставянето на такива селища — нередовно снабдяване, не осигуряване на работа на част от населението, слабата културно-просветна дейност, недостатъчната грижа за бита на хората — води до изселването на хората от тези села, до намаляване на работната ръка и пр. Задачата е да не се изоставя нито един населен район, нито една първична партийна организация, нито един комунист без помощ, без другарска грижа и подкрепа от страна на общинския партиен комитет. Това особено важи за балканските райони, които често твърде много са откъснати от общинския център.

Има общински партийни комитети, които недостатъчно се занимават с такива проблеми като издигане ролята на партийните събра-

Digitized by Google

ния, на критиката и самокритиката, на партийните поръчения. На много места не се работи за подобряване работата на партийните групи.

Все още недостатъчно стоят пред погледа на редица общински партийни комитети проблемите на идеологическата и възпитателната работа, на образованието и културата и пр.

Вярно е, че апаратът на общинските партийни комитети не е голям. Тук обаче особено е необходимо да се използват силите на членовете на комитетите, на общинския актив. В партийната работа няма големи и малки организации, за всички трябва да се отделят огромни сили и внимание.

* * *

В могъщото настъпателно движение на нашия народ към набелязаните цели ролята на първичните партийни организации е изключително голяма, както никога досега. Те са оная могъща сила, която постоянно се намира в движение и придава динамиката си на целия колектив, чиято сърцевина е тя. Първичните партийни организации са инициатори на нови начинания, пионери на нови обществени отношения. Тяхната активна дейност за осъществяване политиката на Партията, за развитието на икономиката, културата, науката, техниката, обществените отношения е важна и ценна именно с това, че тя е наймощен, задължителен фактор за повишаване ръководната роля на Партията в социалистическото общество, в строителството на развития социализъм. Това предопределя и големите грижи на общинските партийни комитети за тяхното по-нататъшно укрепване и развитие.

Digitized by Google

ЕДИННО, НЕПРЕКЪСНАТО РАЗВИВАЩО СЕ УЧЕНИЕ

доц. НИКОЛА ЦОНЕВ
кандидат на историческите науки

Геният на Ленин успя да свърже в едно цяло епохата, в която работническата класа създаде своя партия и направи опит да „щурмува небесата" и епохата на империализма и победоносните социалистически революции. В теоретическите трудове на Ленин в диалектическо единство са отразени историческата приемственост на същността, на коренните принципи на учението на Маркс и Енгелс и новото в революционната практика на световното комунистическо движение от края на миналия век и началото на нашето столетие.

Ленинските идеи овладяха съзнанието на милиони хора и почти век са непресъхващ извор на революционна мисъл и революционно действие. В тях комунистите от всички страни виждат верния компас в борбата срещу капитализма за политическо и социално освобождение, за тържеството на комунистическите идеали. Другарят Леонид Илич Брежнев справедливо подчертава, че ленинизмът е най-напредничавата и най-влиятелната идеология в съвременния свят, непобедимата идеология на онези, на които принадлежи бъдещето. За милионите хора, угнетени от властта на капитала, за трудещите се, тръгнали по пътя на социализма, ленинизмът стана символ на социалния прогрес, на обновлението на света, революционно знаме на епохата. „Ленинизмът — това е марксизъм в съвременната епоха, единно, цялостно, непрекъснато развиващо се учение на международната работническа класа", се казва в Постановлението на Централния комитет на КПСС по повод сто и десетата годишнина от рождението на В. И. Ленин.

Всецяло Лениновото учение се утвърди като познание с непреходно значение за природата на империализма, на социалистическата революция и диктатурата на пролетариата, на Партията на пролетариата и работническата класа, на националноосвободителното движение, на мирното съвместно съществуване между държавите с различен обществен строй.

Богатото идейно наследство на Ленин е неизчерпаем източник за формиране стратегията и тактиката, за подбор на методите и средствата в класовата борба, за социалистическо строителство. Ключова позиция в ленинизма заема положението за общите закономерности на социалистическата революция и многообразието на пътищата, на формите за нейната победа.

Цялата революционна практика от началото на века и до наши дни протичаше и протича под непосредственото въздействие на Лени-

Digitized by Google

новите идеи и потвърди по категоричен начин тяхната правота и жизненост. Под развятото знаме на ленинизма световният революционен процес се обогати, удържа и удържа мащабни победи за освобождението на човека от експлоатацията, от политическия и социалния гнет.

Марксистко-ленинското учение даде на пролетариата и работническата класа, на революционните дейци, на комунистическите партии идейно-теоретическо и методологическо оръжие как да побеждават. На свой ред революционната практика подсказва нови идеи и решения и по неповторим начин го обогатява. В това отношение най-значителен е приносът на Комунистическата партия на Съветския съюз, утвърдила се като авангард на борбата за социализъм и комунизъм, за мир, независимост и социален прогрес. В решенията на конгресите на КПСС и на пленумите на Централния й комитет, в нейната програма, в трудовете на др. Л. И. Брежнев, на другите ръководители на Партията се съдържа теоретическо обобщение и обосноваване на гигантския опит в строителството на социализма и комунизма в съветската страна, на сложното съвременно световно развитие, на актуалните проблеми на международното комунистическо и работническо движение, на националноосвободителните борби.

Антикомунистите и опортюнистите се мъчат да разчленят и противопоставят вътрешно цялостното и единно в своята същност и историческо развитие марксистко-ленинско учение. Целта им е чрез това да постигнат неговото унищожение. „На времето някои — изтъква др. Т. Живков — се опитаха да противопоставят Ленин на Маркс. Сега пък се намират хора, които ни съветват да се откажем от Ленин и ленинизма уж в името на Маркс и марксизма, уж в интересите на борбата... Не, не се дели това, което е неделимо! И това е така, защото единна за цял свят е борбата на работническата класа, която двамата титани възглавиха, защото един е научният социализъм."[1]

Марксизмът-ленинизмът не може да се разчлени, без да бъде извратен, без да бъде лишен от жизнената си сила. В съзнанието на трудовото човечество, на най-прогресивните хора от цял свят трайно влезе провереното с големия исторически опит, потвърдено много пъти от всички комунистически и работнически партии положение, че ленинизмът — това е марксизъм от епохата на империализма и победата на пролетарските революции, от епохата на разрушаването на колониализма и победата на националноосвободителните революции, от епохата на преминаването на човечеството от капитализма към социализма и строителството на комунистическото общество.

За всеки истински комунист е пределно ясно, че не можеш да бъдеш марксист и в същото време да не бъдеш ленинец, без да се усвоява онова, което Ленин внесе в съкровищницата на великото учение на пролетариата. Вождът на Октомври не само бе гениален продължител на Марксовото учение, но и с цялата си страст воюваше за неговата чистота, бранеше го от идейното замърсяване, причинено от антикомунисти, опортюнисти и ревизионисти, които насочваха революционното работническо движение по пагубния път на реформизма.

Единството на марксизма-ленинизма е отражение на единството и неразкъсваемостта на неговата класова същност като революционно учение на най-прогресивната, най-сплотената класа, съчетаваща в неразривно единство интереси и цели, намиращи се в пълно съответствие с обективния ход на общественото развитие.

Въпреки необозримото разнообразие в творчеството, в разработките, в проблематиката и научните решения на Маркс, Енгелс и Ленин

[1] Строителството на социализма и комунизма и световното развитие, С., Партиздат, 1979, с. 12.

Digitized by Google

техният подход към природните и обществените явления и процеси е единен — диалектикоматериалистическата методология. Върху нейната основа Ленин даде научнообоснован анализ на проблемите и тенденциите в новия етап на класовата борба — в етапа на империализма и побеждаващата пролетарска революция.

Работническата класа, трудещите се органично възприеха ленинското учение като свое, виждайки в него непоколебимия израз на коренните си интереси. Най-добрите представители на прогресивната интелигенция в буржоазното общество, като Ромен Ролан, Теодор Драйзер, Бернард Шоу и много други, с одобрение и уважение се отнесоха към теоретическото и революционното творчество на Ленин, него самия считаха за велик човек и творец, в когото са съсредоточени найвисшите нравствени качества на епохата. Световноизвестни писатели, дейци на културата, убедени хуманисти, познавачи на човешката душа, те именно успяха да възприемат ленинизма като велико учение, отговарящо на интересите и потребностите на човечеството, намиращо се в пълно съответствие и на самия връх на новия етап в развитието на хуманизма. За непреходното значение на ленинските идеи за съдбата на човечеството Бернард Шоу писа: „Вие не трябва да мислите, че значението на Ленин е дело на миналото само затова, защото Ленин умря. Ние трябва да мислим за бъдещето, за значението на Ленин за бъдещето, а значението му за бъдещето е такова, че ако опитът, който Ленин предприе — опитът на социализма, не се удаде, то съвременната цивилизация ще загине, както вече много цивилизации са загинали в миналото.“ За щастие на човечеството социализмът победи и побеждава. В Съветския съюз, в страните от социалистическата общност успешно се изгражда зрелият социализъм и със своята жизнена сила оказва благотворно влияние за развитието и обогатяването на съвременната цивилизация, за ускоряване хода на световния социален прогрес.

Върху теоретическата и идейно-политическата основа на ленинизма възникна, израсна и се закали съвременното международно комунистическо и работническо движение, то постигна исторически победи в осъществяването на социалния прогрес в цял свят. Най-голямата от тези победи е раждането и утвърждаването на реалния социализъм, който материализира Лениновите идеи за създаване на условия за задоволяване на потребностите и удовлетворяване на стремежите на хората към по-съвършен начин на живот и към всестранното им развитие като личности.

Страните на реалния социализъм са сплотени в крепка интернационална общност. Нейна материализирана изява е социалистическата икономическа интеграция, която има разностранен характер и обхваща магистралните направления на социалистическото строителство. Сътрудничеството на братските марксистко-ленински партии, на социалистическите страни потвърждава на практика Лениновата мисъл за това, че победилият социализъм „твори нови, по-високи форми на човешкото общежитие, когато законните потребности и прогресивните стремежи на трудещите се маси от всяка националност ще бъдат за пръв път задоволени в интернационалното единство...“[1].

Страните от социалистическата общност, в това число и Народна република България, постигнаха високи върхове на икономическо, духовно и социално развитие благодарение на тясното сътрудничество, братство и взаимопомощ помежду си в борбата за осъществяване на великите идеи на марксизма-ленинизма.

Лениновите идеи се въплътиха в реални дела. Опитът на КПСС, на съветската страна придоби международно значение. Напразно в

[1] В. И. Ленин, Съчинения, т. 21, с. 26.

Digitized by Google

лагера на антикомунизма и антимарксизма внушават, че осветеният от марксизма-ленинизма път към изграждане на социализма и практически изминат от съветския народ и от народите на другите социалистически страни уж бил неприемлив за западните страни. Те трябвало да вървят по някакъв друг, „по-демократичен", по-гладък и мирен път. Но нали пътят към социализма не се избира по желание, а се осъществява в зависимост от обективните обстоятелства, които в своята същност, в своите главни черти са общи във всички страни. За победата на Октомврийската социалистическа революция немалка роля изигра това, че стоящата начело Ленинска партия се съобразяваше както с общите закономерности, присъщи на капитализма в цялост, така и със специфичните условия на своята страна, с исторически създалите се икономически, политически, национални особености. И въз основа на исторически общото и исторически особеното Партията строеше своята стратегия и тактика. Едно от условията за победата на Великия октомври беше усвояването и приложението от Партията на работническата класа на „последната дума", както писа Ленин, на американския и европейския политически опит.

Самото развитие на марксистко-ленинската теория представлява научно обобщение на опита на революционно-освободителната борба на работниците и трудещите се, на демократическите сили от всички страни, на опита на страните от реалния социализъм.

Ленинизмът оказа неотразимо влияние върху революционното движение и в нашата страна. Световноисторическият опит на Комунистическата партия на Съветския съюз стана за нас ръководство за действие. Българската комунистическа партия успя да насочи усилията на трудещите се маси по верния път на социализма, осигурявайки за исторически кратък срок неговата победа. Тук изпъква на преден план мощният обновителен и съзидателен тласък на Априлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия от 1956 г. Неговата ленинска по същността си линия, както справедливо се посочва в Решението на Политбюро на Централния комитет на БКП за чествуване 110-годишнината от рождението на Владимир Илич Ленин, е неделимо свързана с името и дейността на др. Тодор Живков: „... достойният приемник и продължител на безсмъртното димитровско дело. Крупен марксист-ленинец и талантлив партиен и държавен ръководител, един от най-видните дейци на международното комунистическо движение, другарят Тодор Живков новаторски приложи Лениновите идеи и световноисторическия опит на КПСС при конкретните условия на нашата страна, издигна на нов, по-висок етап теорията и практиката на строителството на социализма"[1].

В Програмата на Българската комунистическа партия, в решенията на X и XI конгрес и на Националната партийна конференция, в трудовете на др. Т. Живков творчески са разработени марксистко-ленинската теория и политика на изграждане на зрелия социализъм. Учейки се от Лениновия стил и методи на работа, Българската комунистическа партия все по-дълбоко изследва актуалните проблеми на развитието на страната и обосновава научно своята политика, планомерно и целенасочено ръководи изграждането на реалния социализъм, съдействува за повишаване ефективността и качеството на всички социални дейности, за последователно прилагане на основните закономерности и принципи на това общество, за организиране на съзидателната дейност и социалната активност на масите.

В условията на социалистическото общество, когато, както подчертава В. И. Ленин, нараства и отговорността за правилността на политиката на Партията, голямо значение придобива дълбоко осмисле-

[1] Ленинизмът озарява нашия път. В. „Работническо дело" от 1. II. 1980 г.

Digitized by Google

ното решаване на кардиналните задачи на строителството на новата икономика. При социализма стопанската работа, икономиката по много точния израз на Ленин е най-интересната политика за всеки комунист, за всеки съзнателен строител на новото общество.

Като се ръководят от това ленинско изискване, комунистите и работническите партии от социалистическите страни отделят голямо внимание на работата по управлението на социалистическата икономика и по обосноваването на икономическата политика на изграждането на социализма и комунизма.

Нашата партия творчески прилага Ленциовите принципи на управление на народното стопанство. Върху научната основа на ленинското теоретическо наследство Централният комитет на БКП под ръководството и при непосредственото участие на др. Т. Живков извърши след Априлския пленум огромна и разностранна работа по усъвършенстване на управлението на народното стопанство, проявявайки творчески подход. На сегашния етап на социалистическото строителство в нашата страна главните усилия са насочени към изпълнение на издигнатия от XI конгрес и Националната конференция на Партията основен девиз за висока ефективност и високо качество, за повсеместно издигане равнището на социалистическата организация на труда и усъвършенстване на социалистическото планиране. Целта е да се премине към последователно приложение на икономическия подход в общественото производство и всички социални дейности, да се издигне на нова степен материалната заинтересованост и отговорност за резултатите от труда на трудовите колективи и на отделните труженици.

Реалният социализъм създаде условия за максимално задоволяване материалните и духовните потребности на човека, за гарантиране на неговите свободи и многостранно развитие на неговата личност. Социалистическият хуманизъм воюва не само за задоволяването на всестранните потребности на човека, но и за гарантирането на най-важното му право, на най-важната негова ценност — живота му. Ленинската външна политика на социалистическите страни има за главна цел запазването и укрепването на световния мир, предотвратяването на световен термоядрен конфликт и всички други въоръжени конфликти, за да се гарантира животът на хората от цял свят. Тази политика е ориентирана към насочването на класовото противоборство между социализма и капитализма в руслото не на военната конфронтация, към която се стремят империалистическите и маоистките войнолюбци, а в руслото на мирното съвместно съществуване, на мирното икономическо съревнование, съревнование в областта на производителността на труда, на осигуряването на материални и духовни блага за населението, в което именно е същността на ленинската концепция за историческото противоборство на двете системи. Извършилият революцията, „завоювалият държавната власт пролетариат — казваше В. И. Ленин — не прекратява с това своята класова борба, а я продължава в друга форма, с други средства.“[1]

Империализмът и неговият пряк помощник — маоизмът, се мъчат всячески да провалят обективния ход на развитие на света към мир и международно сътрудничество, към социален прогрес, към национална независимост и равенство. С необуздана ярост реакционерите и маоистите се нахвърлят срещу ленинизма като революционно знаме на това обективно развитие. С не по-малка ярост на тях пригласят и десните социалисти и ревизионистите. Те биха искали да видят някакъв друг модел на социализма, от рода например на прословутия „демократически“ социализъм, а по-точно — на буржоазния либера-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 30, с. 267.

Digitized by Google

лизъм, който винаги се е съчетавал с репресиите и терора над работническата класа и трудещите се маси.

Но нищо не може да унищожи или да намали силата и въздействието на учението, което е станало верую на милионите хора в света, нищо не може да предотврати реализацията на неговите идеи, нито да отклони притегателната сила на реалния социализъм.

Въпреки напрежението, което създава империализмът и пекинските му помагачи, в света доминира историческият оптимизъм на марксизма-ленинизма, на реалния социализъм. Този оптимизъм отново изрази др. Т. Живков в речта пред заседанието на Националния съвет на Отечествения фронт на 11. II. 1980 г., като недвусмислено заяви, че **мирът може и трябва да бъде запазен и разведряването може и трябва да бъде съхранено и тласнато напред, че Народна република България вярва в това, ще работи и ще се бори за това.**

Идеите и политиката на милитаризма, антихуманизма и на регреса не могат да разчитат на успех в наше време. В битката на идеите удържат връх онези от тях, които притежават способността да докажат своята истинност и жизненост. Способността да бъдат овладени масите, с които идеите се превръщат в могъща материална сила, във висша степен е свойствена на ленинските идеи, под въздействието на които се извършват дълбоки революционни преобразования в съвременния свят. Заменят се старите, изживели себе си неравноправни отношения между хората с нови, по-съвършени и справедливи отношения. Социализмът е строят, който дава образци на решаване на най-острите проблеми на съвременното развитие на света, който последователно хуманистично отстоява и реализира правата на човека, удовлетворява стремежа му към съвършенство.

В новия етап на класовия двубой силите на прогреса и на социализма още повече се сплотяват под ленинското знаме, за да предотвратят опитите на международната реакция за контрареволюционни и милитаристични авантюри, да осигурят тържеството на Лениновите идеи за мир, равенство и дружба на народите, свобода от робството и експлоатацията на трудещите се, навлизане в етапа на обществото на равноправните и всестранно развити хора, обществото на комунизма.

Digitized by Google

ИКОНОМИЧЕСКИ МЕХАНИЗЪМ И ПОЛИТИЧЕСКИ ПОДХОД

Редакционният колектив на списание „Партиен живот" проведе среща с партийното и административното ръководство на стопанския металургичен комбинат „Ленин" в Перник, на която се обсъдиха някои проблеми от приложението на новия икономически механизъм.

Публикуваме по-характерните мисли и предложения, споделени по време на разговора от: Григор МАКАРИЕВ — секретар на комбинатския партиен комитет, героя на социалистически труд инж. Крум АТАНАСОВ — главен директор на Стопанския металургичен комбинат, Георги РАЙДОВСКИ — заместник главен директор по икономическите въпроси, Дечо ДЕЧЕВ — директор по административно-стопанските, комунално-битовите и кадровите въпроси, инж. Величко ВЕЛИЧКОВ — директор по инженерно-внедрителската дейност, Георги ЯКИМОВ — председател на Комбинатския профкомитет; Стоян ИЛИЕВ — главен счетоводител, Л. АТОВ — директор на изчислителния център, Минко ВЪЛКАНОВ — главен юрисконсулт; героя на социалистическия труд и кандидат-член на ЦК на БКП Димитър ДОБРЯНОВ — главен майстор на листопрокатното производство. В разговора взеха участие и другарите Асен ВЕСЕЛИНОВ и Георги КРУМОВ — сътрудници от апарата на Министерския съвет. От страна на редакцията се изказаха: Димитър ПЕТКОВ — зам. главен редактор и Коста ДИМОВ — завеждащ отдел „Партийно ръководство на икономиката".

Срещата беше ръководена от Петко РУСЕВ — главен редактор на списанието.

П. РУСЕВ: — Традиция на нашата първична партийна организация е образованието на комунистите от редакцията да се свързва с живота, да става често съвместно с някои партийни комитети, заедно с кадрите да обсъждаме най-актуалните въпроси на нашата партия.

Тази наша среща е посветена на 110-годишнината от рождението на Ленин — най-великия ум на епохата. Не случайно ние дойдохме тук. Вие носите неговото име. Днеска теоретически ще отпразнуваме и годишнината на Ленин.

За нас има изключително голямо значение, когато говорим за социалистическата организация на труда и икономическия подход, да ги разглеждаме като единство с политическия подход.

В нашата пропаганда, в журналистическата дейност ние допускаме известна едностранчивост, известна беднота. Разглеждаме икономическия подход сам за себе си, като разчитаме едва ли не на неговата чудотворна сила и подценяваме мястото и ролята на субективния фактор, който е длъжен да придаде по-организиран характер на приложението му, да го превърне в дело на масите — осъзнато и разбрано от тях. Тая цел той може да постигне само когато използва пра-

Digitized by Google

вилно политическия подход. Това е една тема, която за нас има принципно значение.

Ние допускаме и още една грешка. Не разглеждаме икономическия и политическия подход като част от голямата битка за интелектуализацията и на управлението, и на политическото, и на стопанското, и на държавното ръководство, и в самите производствени процеси.

Г. МАКАРИЕВ: — За да се опознае по-добре обектът, за който ще разговаряме, предлагам главният директор на комбината да направи кратка социално-икономическа справка за завода.

К. АТАНАСОВ: — Металургичният комбинат „Ленин" отпразнува своята 25-годишнина преди година и половина. Първият проект на завода предвиждаше производството на 40 000 тона стомана. Това са мащаби, които, сравнени със сегашните за България, изглеждат съвършено малки. Но на всички е известно какво представляваше в първите години икономическият потенциал на страната и по-точно в областта на металургията. Така че от тази гледна точка това не беше малко.

Родната ни металургия е в тесни връзки със съветската металургия. Оборудването — машините, съоръженията, металургичните агрегати, всичко това е доставено от Съветския съюз. Ние познаваме много добре съветските металурзи, защото те са наши учители. Поддържаме отлични контакти и с металурзите в Чехословакия, Унгария, ГДР...

Първото наше производство беше насочено за осигуряване на строителството и машиностроенето с метали. Последваха години на разширение на производството, на укрепване на трудовия колектив.

Сега работниците наброяват около 7800 човека. Тази цифра е с 200 души по-малка, отколкото преди десетина години. Но тогава производството беше на стойност около 140, а сега е 212 милиона лева. В комбината работят 243 души с висше образование, 1500 със средно специално и 2300 работници завършили средно политехническо училище. Колективът разполага с добра социална база — почивни станции, в които годишно преминават около 4000 работници. Имаме добра спортна база, имаме стадион за зимни игри, дворец на културата...

П. РУСЕВ: — Мисля, че след тази панорама всички разбираме, че тук съществуват всички обективни предпоставки и условия за приложение на икономическия подход. И в този смисъл къде вие виждате главното в приложението му, както и някои проблеми, които възникват.

К. АТАНАСОВ: — Когато прилагаме икономическия механизъм, не трябва да изпускаме субективния фактор като елемент в цялата тази система. И аз смятам, че именно това е същественото и важното, от което трябва да се започне.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Това е основният замисъл на икономическия подход — да се разгърнат правата и отговорностите на стопанските колективи, на трудещите се. Това е главното и то много добре беше формулирано от другаря Брежнев в речта му пред Върховния съвет на СССР при приемането на народностопанския план за 1980 г., че нашият главен резерв сега е разгръщането на инициативата от долу. И към това е насочен целият икономически подход — всеки да си знае мястото, всеки да организира така работата си, че да осигури както собственото си, така и общодържавното развитие.

НЕОБХОДИМИ ПРЕДПОСТАВКИ

Г. РАЙДОВСКИ: — Смятам, че би било полезно да се кажат няколко думи за общите предпоставки, при които се прилага новият икономически механизъм.

Digitized by Google

От началото на 1979 година ние приложихме Петото постановление. Извършихме много работа по усъвършенствуване на социалистическата организация на труда. Предварително бяхме разкрили някои резерви, свързани с колективните форми на организация на труда. Сто шейсет и пет бригади в нашия комбинат бяха вече поставени да работят в условията на вътрешнобригадна стопанска сметка. Така че имахме добри предварителни предпоставки. Но сега всичко беше доразвито и поставено на по-широка основа. Понастоящем 67,4 на сто от общия брой на хората работят в бригади, поставени на бригадна стопанска сметка.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Една от главните, решаващите предпоставки за успешното внедряване на бригадната организация и бригадната стопанска сметка е създаването на такава организация на производството, на технологичните и икономическите връзки, че да се създадат участъци със завършен цикъл на производството. Какво е направено в това отношение?

Г. РАЙДОВСКИ: — Именно създаването на тези условия предшествуваше създаването на бригадите. За това говори и фактът, че около 84 на сто от материалните разходи и около 94 на сто от основните суровини и материали са обвързани с интересите на работниците с крайната продукция на тяхната работа. Тоест те могат да влияят пряко върху икономиите или преразходите, което пък е свързано пряко с работната им заплата.

К. АТАНАСОВ: — Това е огромна работа, като се има предвид, че материалите са на стойност над 110 милиона лева годишно. Но за да знае работникът колко изпълнява, трябва да има определена техническа база за замерване — контролни прибори, измервателна техника и т. н. Това много ни спъва за по-нататъшното развитие на бригадната сметка. Останалите 30 процента от персонала засега не можем да обвържем с бригадната организация, защото не сме доразвили техническата база за отчитане движението на всички стоково-материални ценности.

Г. РАЙДОВСКИ: — И още една причина — има работни места, където все още считаме, че индивидуалната форма на организация на труда не бива да се пренебрегва. Не бива под девиза на бригадна организация на труда да пренебрегваме и другите форми на организация.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Постиженията Ви действително са осезателни. Бихте ли споделили каква е преценката на заводската партийна организация за качеството на нормативната база, за разхода на жив и овеществен труд. Свързана ли е тя пряко с инженерния проект и с централно утвърдените нормативи или все още има разминаване в това отношение?

Л. АТОВ: — Нормативната база в нашия завод има добри традиции. Определени са нормативи за разход на всички основни суровини и материали. Разработени са и доста номенклатури, които позволяват и машинен контрол чрез изчислителния център. Но в сравнение със световните постижения все още сме значително назад. Твърде много изоства националната нормативно-справочна база, която е предпоставка за връзката ни с други предприятия. А може би най-същественото е, че разходите не са детайлизирани по видове материали, по видове агрегати, по видове технологии, което при нас за голяма част от продукцията не е постигнато. Затова причините са, първо — липсата на съвременно измерително стопанство, което да осигурява замерването на качествените и количествените показатели на продукцията в отделните пунктове и участъци. И второ — липсата на децентрализирано складово стопанство, което би дало възможност да се съхранят мате-

Digitized by Google

риалите и ефективно да се разходват, да има навременен и стриктен контрол. На много места в комбината това не е постигнато.

Трети фактор, който пречи да се създадат реални нормативи, е, че суровините и полуфабрикатите не се доставят в точно определени параметри. Въпреки стимулиращото влияние на новия икономически механизъм се допускат чести отклонения от договорните задължения, което налага изменение на фактическите разходи.

К. АТАНАСОВ: — Това не е всичко. Нека Величков разкаже за разходните норми, за тяхната динамика, прогресивност и обективност. Защото, за да прилагаме икономическия подход, ние ще трябва реално да обясним на хората за точните разходи на труд, материали, горива, енергия и т. н.

В. ВЕЛИЧКОВ: — Обект на нашата инженерновнедрителска дирекция са и разходните норми. В комбината действуват 147 разходни норми. Голяма част от тях са обект на ежедневно наблюдение и анализ. Един такъв подход дава възможност за своевременна резултатна намеса на ръководството — те да бъдат оползотворявани най-ефективно. И все пак винаги е бил конфликтен въпросът — каква е разходната норма, реална ли е или не. По принцип предприятията почти винаги защищават позицията, че разходните норми, които се залагат от министерството, обединението или от друга вишестояща организация, създават в някои случаи по-голямо напрежение от това, което би могло да се счита за нормално. Анализът на тенденциите на разходните норми в комбината показва, че те са свързани с постиженията от миналия период. В последно време те все по-пълно отразяват усъвършенствуванията на технологията и внедряването на техническия прогрес в нашите производства.

Г. КРУМОВ: — Напоследък все повече и повече се говори и пише за нормативната база на планирането, на вътрешностопанската сметка и на организацията на работната заплата. Под нормативна база аз имам предвид преди всичко нормативите за използване на производствените мощности, материалните ресурси и на живия труд. Те трябва да бъдат изградени, най-общо казано, в съответствие с действуващата техническа и технологическа документация и с инженерните проекти. С други думи, всяка разработка на института или на базата за развитие и внедряване трябва да завършва с конкретни нормативи или норми. Това е много трудно най-вече поради факта, че дълго време не предявявахме такова изискване към инженерновнедрителските разработки или ако предявявахме, не бяхме достатъчно взискателни. Интересува ни как вие сега, в условията на новия икономически механизъм, осигурявате изискването нормативната база на вътрешностопанската сметка да се изгражда на основата на техническата документация. Вие отначало правилно отбелязахте, че един от големите проблеми при вас е съгласието на двете страни по нормативната база: на всички равнища на управление в комбината — като се тръгне от бригадата и се стигне до централното ръководство — споровете по нормативната база трябва да се разрешават именно на основата на документацията.

Как работите в това отношение и какви затруднения срещате?

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Критериите са определени в решенията на Националната партийна конференция и в последвалите ги решения на Централния комитет и правителството. Ако трябва най-общо да ги характеризираме, те се свеждат до това, че нормативната база трябва да бъде извлечение от инженерния проект. Следователно, ако вие водите диалога с министерството на база на инженерния проект — това е правилно. Ако диалогът се води на база на динамиката, на пазарлък, това не е никакво решение.

Digitized by Google

К. АТАНАСОВ: — Това е напълно правилно. През последните две-три години ние водим творчески диалог с вишестоящите организации за установяване техническите възможности на оборудването с отразяване на допълнителните резерви, които се разкриват в инженерните проекти. Въпросът е дали инженерният проект разкрива всички резерви, или една част от тях остават скрити от погледа на нашата техническа мисъл. А друга част поради сложност, затруднения и др. не могат да се реализират. Но този въпрос е много сложен. Ако вчера едно мероприятие е изглеждало недостатъчно ефективно и сложно, днеска може да изглежда съвсем реално и налагащо се. Преди няколко дни нашият главен топлотехник сподели една идея, която ще доведе до значително намаляване на разхода на гориво. Ще ви разкажа за какво става дума. До миналата година цената на мазута при нас беше 40 лева за тон. От Нова година тя е 160 лева, тоест четирикратно се увеличи. Това значи, че стойността на всяко едно мероприятие, насочено към икономия на течни горива, нараства четири пъти. И ако досега определени разходи за внедряване на дадено мероприятие изглеждаха неефективни, сега е обратното. Пример. За да усвоим едно нагревателно устройство, което е внедрено в Днепродзержинския металургичен комбинат и в един унгарски завод, се изисква около половин милион лева капитални вложения. Разходите се съкращават от 80 килограма за тон на около 50 килограма. Или 40 на сто икономии. Оказва се, че една такава реконструкция, която миналата година се изкупуваше за десет години, сега се изкупува за две години и половина. Същевременно спестяваме на държавата хиляди тонове течно гориво.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — За оценката на нормативната база има всъщност и още един критерий. Разходните норми, които вие сте утвърдили по работни места и по цеховете, обвързани ли са с лимитите за суровини, материали и енергия, които са утвърдени на завода или не?

К. АТАНАСОВ: — Нашите разходни норми се съставиха на базата на утвърдените лимити. И те непрекъснато се усъвършенстват в зависимост от изменение на условията, качеството на суровината, която получаваме, и някои други проблеми, които изникват през съответния планов период.

Различията между лимит и разходни норми ги премахваме по два начина: изменяме ненаучните разходни норми или разкриваме нови резерви за намаляването им.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Това е много важно, защото контролът при икономическия подход е много ефективен. Изразходваните над централно утвърдените лимити за разход на материали се плащат повече и тогава идва недостигът на заплатата.

К. АТАНАСОВ: — Преди такъв конфликт можеше да съществува, сега това е изключено.

Г. РАЙДОВСКИ: — Искам да спомена за едно неблагоприятно обстоятелство, което продължава при нас и след новия икономически механизъм. Това е сериозното затруднение в материално-техническото снабдяване с някои основни суровини и материали, което налага често спиране на основни агрегати.

П. РУСЕВ: — Другари, нищо, че нарушаваме реда, нека се спрем и на въпроса за договорите.

К. АТАНАСОВ: — Ние, общо взето, се научихме да си браним интереса при сключването на договорите. Преди пет-шест години подписвахме договорите, без много да гледаме. В резултат на това ние плащахме на нашите клиенти годишно милион—милион и половина лева, а насреща нищо не получавахме. В последните години тая цифра започна да намалява, за да стигне миналата година до едно поло-

Digitized by Google

жително салдо. Триста хиляди лева сме взели повече, отколкото сме дали.

К. ДИМОВ: — Но това недадено може да е провалило работата на цели трудови колективи.

К. АТАНАСОВ: — Вярно е и това. Ние сме провалили работата на някои предприятия, които са предявили към нас съответни претенции. Но ето какво се получи сега при нас. Този месец започнахме много ритмично производството. Отправихме и призив към всички предприятия и трудови колективи на окръга в чест на 110-годишнината на В. И. Ленин, който се прие на окръжно съвещание. Работниците добре възприеха икономическия механизъм и увеличиха темпа на производството. Но последните четири дена ние стоим! Това са редки случаи, когато металургичен агрегат като доменна пещ да има престои. Естествено, ние реагираме твърдо към нашия доставчик. Това е пречка ние да изпълним договорните задължения за нашите клиенти и сриваме редица народностопански, важни обекти.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Има ли случаи да „опрощавате" задълженията на нередовните доставчици например?

К. АТАНАСОВ: — Никому нито стотинка. Един пример. Тази година трябва да вкараме в мартеновите пещи 30 000 тона горивна смес, която е течно гориво на базата на отпадъчен продукт от коксохимическия комбинат Кремиковци. Технологията е разработена с участието на наши специалисти и две години се внедрява успешно. Дотогава тия огромни количества гориво се изхвърляха в ями като отпадък. Нефтохимическият комбинат в Бургас участвува в този продукт с доставка от около 10 000 тона разредител, който при тях също е отпадъчен продукт. Но за тая година те са турили кръст на това производство. И сега производството на горивна смес в Кремиковци е спряно, което за нас имаше редица лоши последици. Ние съответно предявяваме претенции към Кремиковци.

П. РУСЕВ: — Тука е големият проблем за нашите министерства. Икономическият подход иска преди всичко високо държавническо мислене от позициите на националните интереси. И когато се решава въпросът за стопанската сметка, за остатъчния резултат, това не бива да се разбира в ущърб на народното стопанство. И тука е силата на комплексния подход.

М. ВЪЛКАНОВ: — В последните години при сключването на договорите подхождаме внимателно, за да гарантираме нашите интереси при получаване на стоките в количествено и качествено отношение. Най-същественият елемент, най-съществената функция на договора е ритмичното доставяне на стоките, които трябва да получим.

Но тук срещаме големи спънки от нашата настояща нормативна уредба, с която е облагодетелствуван повече доставчикът, отколкото купувачът.

П. РУСЕВ: — Нали Министерството на вътрешната търговия и услугите издигна лозунга — купувачът има винаги право.

М. ВЪЛКАНОВ: — Законът и наредбите за договорите не са изменени. Доставчикът може да достави стоката в началото или в края на срока. Разчита се на неговата добросъвестност.

К. АТАНАСОВ: — Сега нашите нормативи за производствени запаси са в границите от 5 до 15 дена. Това значи, че ние може да си допуснеме аритмичност на материалите в този интервал. Ако той ни достави суровината по-късно, ние смущаваме производството.

М. ВЪЛКАНОВ: — И не можем да му търсим отговорност за това. Благоприятно въздействие в разрешаване на този много болен въпрос в рамките на нашето ведомство е заповедта на министъра, с коя-

Digitized by Google

го всички договори в рамките на министерството да се преразгледат и сключат по десетдневки и месеци.

П. РУСЕВ: — То е така. Но аз искам да поставя един въпрос. Според мен се забелязва мудност в преустройството на нашето юридическо мислене и юридическите актове. Имаме нови реалности, нови зависимости, а нормативните актове, включително правилници и вътрешни наредби, много изостават.

Г. КРУМОВ: — В почти всички наредби за специфичните правила за управление на отделните отрасли е записано категорично, че договарянето може да се извършва за тримесечия, месеци и за по-кратки срокове. Това е записано и в последната наредба за пласментно-снабдителните организации. Обаче на много места в страната потребителите, било от това, че не си знаят интересите или че не са могли да устоят на натиска на доставчиците, при сключването на договорите не са конкретизирали сроковете на доставки така, че те да се осигуряват ритмично. Но вярното е и другото, което ви казах — документите предвиждат една възможност. Вярно е, че потребителят винаги има право. Но я си представете, че някой потребител, който не познава спецификата на вашето металургично производство, иска от вас такива срокове за доставки, които са явно несъобразени с характера на технологическия процес в металургията? Ето защо при такива случаи става дума за договор между равноправни страни. Вярно е, че законът за договорите у нас не е изменян много отдавна. Но през 1975 година излезе една нова наредба, която според мен обхвана всичко. Тя претърпя две изменения в 1976 година. Сега предстои може би да излезе нова наредба за договорите. Претенциите за нея отдавна са предявени. Тя трябва да създава условия икономическият механизъм да действува безпрепятствено.

Искам да се спра и на въпроса за пласментно-снабдителните организации. На всички ви е известно, че досега повечето от тях действуваха главно като комисионери. По същество връзките между потребител и производител си бяха преки, но оформянето ставаше чрез тях, те събираха комисионното. Занапред това не ще може да се допуска.

С приетата в края на миналата година от правителството наредба за специфичните правила за управление на пласментно-снабдителните организации е казано категорично, че доставчикът има право сам да определя формите, чрез които ще пласира своята продукция. Ако има интерес, ще я реализира пряко, ако няма интерес — може да си търси посредници, на които да предостави правата да пласират неговата продукция. В същото време пък потребителят от своя страна има право да решава как ще се снабдява — дали пряко или чрез някаква пласметно-снабдителна организация. Ако и двете страни имат желание и интерес да се снабдяват пряко, проблеми няма. Но ако едната страна каже — аз ще пласирам моята продукция чрез пласментните организации, тъй като интересите ми налагат това, другата съвсем естествено е принудена да купва, така да се каже, от посредника. Но ако и другата страна няма интерес пряко да купува от нея, тя може да възложи на някаква пласментно-снабдителна организация, която да извършва тази услуга. При това положение може да се каже съвсем уверено, че са налице условия, които ще благоприятствуват преките връзки.

С новата наредба се създава един нов стимул за разширяване преките връзки. Досега при преките продажби потребителите заплащаха продукцията по фабрично-заводски цени. Ако продавате чрез „Металснаб", то „Металснаб" продава на потребителя с надценка. Сега надценката можете да я ползвате и вие, когато продавате на потребителите.

Digitized by Google

Д. ДЕЧЕВ: — Но при нас това практически никога не става. Има ли нормативен документ, който ни разрешава директно да кореспондираме с потребителя?

Г. КРУМОВ: — Има, разбира се.

Д. ДЕЧЕВ: — Монополното право е на „Рудметал" да пласира.

Г. КРУМОВ: — Сега вече не е така. Искам да допълня, че сега при преки продажби вие можете да използвате надценката изцяло или да си я поделите с купувача на договорна основа в зависимост от това, кой каква част е поел от работата по заготовката, по експедицията и т. н.

В. ВЕЛИЧКОВ: — Сигурно някои пласментни организации ще се реорганизират?

Г. КРУМОВ: — Разбира се, някои организации без съмнение ще бъдат закрити, други ще изменят функциите си и т. н. Доколкото на мен ми е известно, дейността на окръжните пласметно-снабдителни организации ще се насочва главно към комплексно осигуряване на потребителите с материали. Например поемат един строителен обект и казват: ние се нагърбваме с нелеката задача да ви осигуряваме по часов график всички необходими материали, а вие ще ни плащате за тая работа.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Ако е съгласен строителят.

Г. КРУМОВ: — Разбира се. Но той винаги ще бъде съгласен, ако те си спазват задълженията... Или да кажем поемат задължението да го снабдяват без предварителни заявки.

И при това положение има убеждение, че, след като окръжните пласментно-снабдителни организации се лишат от онези масови доставки, които досега не минаваха през ръцете им, но за тях си събираха надценките, те вече щат не щат, ако искат да останат да съществуват, да се развиват и да укрепват, ще трябва да развиват именно такава дейност, т. е. да питат потребителя какво му трябва, какво може да му свършат, с какво могат да му бъдат полезни и т. н. И ако те не могат да му бъдат полезни, потребителят съвсем естествено няма да се обръща към тях.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Искам да добавя, че когато говорим за разширяване правата и отговорностите на стопанските организации, трябва да се има предвид едно съществено мероприятие, което проведе Партията след Националната партийна конференция. Изяснена беше новата постановка за „монопола" на стопанските организации. „Монополът" е на държавата, а производството и реализацията на продукцията се извършват от тази стопанска организация, която носи максимален народностопански ефект. Примерно „монополът" в областта на външната търговия е на държавата, а ще се упражнява от тази външнотърговска организация, която предлага най-ефективно решение. Това създава икономически стимули и принуда за по-гъвкаво реагиране на постоянно менящите се условия на международния пазар. Тази постановка е последователно приложена във всички нормативни актове за управление на икономиката. И ако съществуват някъде отклонения, така както тук другарят намеква, че имало такива, с които се пречи на преките връзки между стопанските организации и се запазват „паразитни" административни звена, това е неправилно. То е в противоречие с икономическата политика на Партията. За такива неща трябва да се сигнализира, да се вземат мерки. Но това означава пък стопанската организация много добре да си знае правата.

Д. ПЕТКОВ: — Трябва да се използва оня път, който е икономически най-изгоден и за производителя, и за потребителя, и за народното стопанство.

Digitized by Google

А. ВЕСЕЛИНОВ: — В речта си на 30 януари другарят Живков каза, че нашата икономическа политика и нашата работа са дотолкова ефективни, доколкото те са изградени на основата на икономическия подход. И в този смисъл грубото администриране, удрянето по масата и т. н. са несъвместими с политиката на Партията на сегашния етап. Разбира се, те няма да бъдат изкоренени изведнъж. Това също е процес, който иска борба, иска потребителят и производителят да си знаят правата.

С. ИЛИЕВ: — Тук се говори за това, че купувачът има предимство, има ли случаи за „опрощаване" задълженията на нередовните доставчици. Изказа се и мнението обаче, че все още доставчиците са господари на пазара. Ето защо аз отново ще съсредоточа вниманието ви върху тая ахилесова пета на нашата стопанска дейност. Да се преценят причините, които пречат на ритмичността на производството, често провалят усилията за осигуряване стандартни условия, в които да протича съвременното ни производство. А оттам — да се отговори изцяло на сегашните критерии и изисквания на новия икономически механизъм.

При нас механизмът действува от четвъртото тримесечие на миналата година. Поради трудности, в по-голямата си част създадени отвън, от нередовно доставяне на нискокачествени суровини и, разбира се, от слабости на субективния фактор вътре в комбината, ние приключихме и четвъртото тримесечие миналата година с недостиг на резултативен фонд „Работна заплата" 385 000 лева. Но затова че от началото на годината — през деветмесечието — работихме в по-добри условия, формирахме допълнителен фонд „Работна заплата" в размер на 910 00 лева. И това ни позволи да излеземе „сухи" за 1979 година.

П. РУСЕВ: — Това, че сте сухи, е символично...

С. ИЛИЕВ: — Производствените условия се влошиха от края на месец август, когато започнаха симптомите за влошаване работата на нашите агрегати. Но главната причина бе неритмичното снабдяване с материали както за добивните производства, така и за прокатните. За да не спрат доменните пещи — тъй като след това трудно се стабилизират, — ние бяхме принудени да превозваме кокс от Кремиковци с наш локомотив. Да не говорим за мартеновото производство. Години наред ниското качество на мазута компенсираме с по-висококачествен катран. Но в края на годината се влоши и неговото качество. А като прибавим и неритмичната доставка на този катран... Производството в мартеновия цех спадна и по тези причини не можахме да осигурим необходимия метал за прокатните станове. И сега някои цехове не работят, ще увеличат дела на недостига на фонд „Работна заплата". Тук искам да отворя една скоба. През месец януари имаше спиране и на електроенергията. За характера на нашето производство това е недопустимо. Не изпълнихме програмата за проката и договорните задължения към нашите клиенти.

К. АТАНАСОВ: — След като имахме несполуки през месец януари, трябва да оценим и да решим докъде причината е в нас и кои ни попречиха отвън. В тази оценка ние вече сме завъртели някои разчетни цифри и сме ги остойностили. Според принципите и изискванията на новия икономически механизъм за причинените загуби ще предявим претенции първо към Министерството на електроснабдяването. Когато обаче в един правилник, утвърден с едно старо постановление на Министерския съвет, четем, че електроснабдяването се оневинява в случаите, когато има срив в снабдяването на промишлените предприятия с електроенергия поради стихийни бедствия и... други случайни явления. Няма ли този документ да оправдае мини-

Digitized by Google

стерството и последствията ще понесем пак ние, които най-малко сме виновни?

С. ИЛИЕВ: — Трябва да възстановим 250 000 лева загуба по причина на електроснабдяване и от Кремиковци 165 000 лева поради доставен лошокачествен катран. Но това няма да бъде достатъчно, за да осигури планирания общ доход и необходимия резултативен фонд „Работна заплата“...

Г. КРУМОВ: — Прощавайте, ама аз не съм съгласен с вас.

Къде вие не сте прав, като казвате, че, което вземате като неустойки, не ви решава проблемите. Във всички нормативни актове като червена нишка е прокарана идеята, че когато вашите контрагенти не са изправни по отношение на вас, те трябва да ви платят не само фактически нанесените щети, но и пропуснатия доход. Това означава, че ако вие вземете от тях и пропуснатия доход, то по вашата схема няма да има никакво изменение.

С. ИЛИЕВ: — Как няма да има? Доходът за потребление, максимално възможният доход за потребление се формира по друг начин.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Вие смесвате разпределението и максимално възможния доход за потребление. Вие сте планирали и губите сто хиляди лева реализация на продукцията по някакви причини. Получавате тия 100 хиляди лв. от този, който е виновен за тая работа, и схемата за образуване и разпределение на доходите при равни други условия ще ви осигури планираните резултати...

Г. КРУМОВ: — Обществената производителност и планираният прираст на дохода за потребление си остават същите. Разликата е тая, че вместо да сте го получили чрез производство и реализация, вие го получавате като обезщетение. Вие сте предвидили например, че трябва да постигнете 100 единици общ доход, който ще дойде в резултат на това, че ще имате примерно 1000 единици приходи и 9000 единици материални разходи. Остават ви по плановата схема 100 единици общ доход. Ако вие от този общ доход плащате за разни работи 50 единици, накрая ви остават 50 единици резултативен фонд „Работна заплата“. Но ако стане така: вместо 1000 единици реализирате 980 единици приходи, но отново направите разходи 900 000. И Вашият общ доход вече става не 100, а 80 единици. При последна сметка резултативният фонд „Работна заплата“ ще остане 30. Ако вие тези 20 единици ги получите като приход от този, който е станал причина за вашите неблагополучия, то пак се възстановява плановата схема — 1000 единици приход, 900 единици материални разходи, 100 единици общ доход, 50 единици фонд „Работна заплата“.

П. РУСЕВ: — Неговата теза е, че на практика не става така.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Аз предлагам другарят да дойде при нас с подробна разработка и обстойно да анализираме случая, защото, както се поставя въпросът, не може да се види къде има дефект.

БРИГАДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ВЪТРЕШНОСТОПАНСКАТА СМЕТКА

П. РУСЕВ: — Предлагам вече да минем към един размисъл върху практиката в завода, бригадата, социално-икономическите единици. Да видим измененията, които настъпват в колективите.

Г. РАЙДОВСКИ: — Когато става дума за бригадната организация на труда, трябва да се има предвид какъв обхват ще има нейната дейност. Каква работа ще се върши и по какъв принцип, по какъв признак да се определи това. В случая ние бяхме значително облекчени от това, че в основното металургично производство бригадната организация на труда се предопределя от самата технология. Тук об-

Digitized by Google

служването на агрегатите е най-подходящо да се извършва от колективна работна сила, тъй като това са сложни операции, в които всяка самостоятелна дейност ще пропадне. Това се отнася и до изпълнението на някои спомагателни работи, като крупни ремонти на големи агрегати, станове, пещи и т. н. Самата практика, опитът са показали, че там най-добре е да се въведе бригадна организация на труда.

К. АТАНАСОВ: — На всяка бригада ние сме точно определили с каква численост на хората, какъв обем работа трябва да извърши. Това е указано във всички нормирани планови задания на бригадите.

Д. ПЕТКОВ: — А те не могат ли да направят изменения?

Г. РАЙДОВСКИ: — Могат да направят изменения. Новият икономически механизъм разрешава при извършване на по-голям обем работа с по-малко хора съответно да се образува по-голям фонд „Работна заплата" и ние имаме такива колективни коефициенти. Допълнително в нормираното планово задание се указва с какво качество трябва да бъде извършената работа. В това отношение вече много сме направили с разработените нормативи.

Вторият елемент — определя се качеството, с което трябва да бъде извършена дадената работа. При влошено или подобрено качество също се изменя — съответно намалява или увеличава — фондът на работната заплата на тази бригада.

И третият елемент. За всички бригади, които са на вътрешностопанска сметка, е определено с какви разходи трябва да бъде извършен този обем работа при даденото качество. Там, където е невъзможно пълно обхващане на разходите — защото все пак това е отделна бригада, — ние сме избрали най-решаващите, основни показатели, върху които те могат да влияят. Тоест обхващаме обема на работа, качеството на работата и необходимите разходи, с които тя трябва да бъде извършена.

Това представлява една обща снимка как в една наша бригада са обхванати три елемента на производството.

К. АТАНАСОВ: — Да вземем бригада стан 250. Тук технологическият процес не прекъсва. Започва се с нагряване на метала до температура 1200 градуса, след това той трябва да измине определени технологически операции и да завърши последната обработка при температура 950 градуса. Металът непрекъснато отдава топлина на обкръжаващата среда. Ако някъде ритъмът се прекъсне, той изстива още повече и след това отива брак.

С това подчертавам, че целият стан 250 представлява една непрекъсната технологична линия, в която производствените участъци са свързани и всички работещи ги обединихме в една бригада. Тя включва машинисти, пещари, валцьори, оператори на пулт за управление, опаковчици. И освен това има дежурни шлосери, електротехници, които осигуряват непрекъсваемост на работата на машините.

Целият този състав начело с един бригадир е около 50 човека. Те имат нормирано планово задание през месеца да произведат примерно четири хиляди тона прокат, разпределен по асортимент.

Определяме им и какво трябва да получат. Те могат да си направят аритметика и да кажат, вместо с 50 ще произведем този прокат с 35 души. Тогава цялата икономия на жив труд се разпределя между 35 души.

Второ, казано им е — вие ще трябва да работите при следните разходни норми: за тон — по 1150 килограма метал, 100 килограма мазут, 200 киловатчаса електроенергия за нагряване на ликото, толкова масло и т. н. Колкото икономия направят от тези суровини, материали, горива, енергия — 30 процента от нея се разпределя в бригадата и 60 на сто се зачислява като общокомбинатски резултат. Но

Digitized by Google

другият изключително важен момент е, че и преразходът се плаща от тях.

П. РУСЕВ: — Сега тука изниква един голям въпрос. Ако работниците преразходват, плащат сто на сто. А ако икономисват, получават 30 на сто.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Нека другарят Атанасов да каже какви санкции са наложени за бракувана продукция през миналата година. Колко е удържано от заплатата...?

К. АТАНАСОВ: — Първо на въпроса на другаря Русев, той е съществен. Сто процента се плаща преразход, защото е казано, че техническите условия, състоянието на оборудването гарантират стопроцентно изпълнение на нормите. Ако бригадата направи преразход, трябва да го плати изцяло.

П. РУСЕВ: — Защото е по субективна вина?...

С. ИЛИЕВ: — Ще допълня. След като въведохме тоя принцип на заплащане, на всички бригади, обособени на бригадна стопанска сметка в зависимост от това, дали имат икономии или преразход, за около 6 месеца сме платили за икономисани материали 163 438 лева. Същевременно за преразход сме взели от тях 56 896 лева.

К. АТАНАСОВ: — Сега ще се спра и на следващия момент, отнасящ се до качеството.

Качеството при нас, специално на тази бригада на стан 250, се изразява в производство на първокачествена продукция. Нормативите са 99 на сто от нея да бъдат първо и 1 процент — второ качество. Какво ние губим от второкачествената продукция? Тя се заплаща от клиента с 15 на сто по-ниско. Освен това пък за наднормативно количество (по силата на нормативни документи от Инспекцията по качеството) ние плащаме допълнително санкции. Тоест ако произвеждаме продукция до 1 процент второ качество, губиме 15 на сто от стойността. Но надхвърлим ли този процент, допълнително нашите загуби стават 35 на сто...

Сега да ви кажа къде е същността на интереса на хората. Те може да спечелят, ако намалят второкачествената продукция под 1 процент. 20—30 процента от тази икономия отива в джоба на работниците. И обратно — сто процента от загубите пък ги вземаме.

П. РУСЕВ: — Но ако бригадата не може да изпълни своите планови задания и да получи тоя резултативен фонд по причини извън нея?

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Тук правилно се каза, че ръководството осигурява такъв и такъв режим, необходимите условия, а бригадата, спазвайки технологията, трябва да си изпълни високоефективно и висококачествено задълженията. Но ако непосредственият ръководител, да кажем от техническия отдел, от конструкторския или снабдяването, е неизправен към тази бригада, какви взаимоотношения се пораждат, как се реализира индивидуалната отговорност.

К. АТАНАСОВ: — Всеки ден възникват такива отклонения от нормалното.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Тогава какво става с този, който е виновен? Как се отразява на заплатата му?

К. АТАНАСОВ: — На бригадата трябва да създадем стандартни условия — всеки ден да осигурим всичко, което е необходимо за производството. Но всеки ден има отклонения. За съжаление това е едно от несъвършенствата на нашето планиране и възлагане на задачите. Затова тия отклонения отчитаме при определяне на нормираното планово задание. Предварително знаем, че няма да се работи през целия период при стандартни условия.

Г. КРУМОВ: — Или го признавате накрая?

Digitized by Google

К. АТАНАСОВ: — Това е несъвършенството на управленческата дейност, несъвършенството на ония, които осигуряват стандартни условия. Ако ние обезпечим сто процента стандартни условия — от 1 януари до 31 декември на годината, — трудно ми е да кажа какъв ще изглежда планът, но няма да е във всички случаи такъв, какъвто е сега. Задачата няма да бъде такава.

Д. ПЕТКОВ: — Но приблизително колко резерви се крият в това?

К. АТАНАСОВ: — За всяко производство отделно. Имаме например непрекъсваеми производства, където ритъмът не може да спре в никакъв случай, както е доменното производство — само в изключителни случаи се допуска това — и резервите са минимални. В цеха за стоманени топки има определени резерви, и то немалко — до 10—15 на сто. Те обаче са в зависимост от асортимента. И тези възможности в момента не се използват. В това ние понасяме значителни загуби. Но в тези случаи въпросът стои така: за да се използват максимално тези резерви, трябва да намерим подходящи пазари за реализация на продукцията.

На другите прокатни станове — стан 250, стан 500, стан 2300, — където отклонението от нормалните условия вече много зависи от субективния фактор, процентите на резервите е трудно да се изчислят, но са значителни.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — И все пак непосредственото (директното) ръководство допуска субективни грешки и по снабдяването, и в други отношения. Как сте обхванали с новия механизъм неговите действия?

К. АТАНАСОВ: — Когато отклоненията са малки — в рамките на това, което сме планирали — и не се отразяват фатално върху изпълнението на нормираните планови задания на бригадата, ние не предприемаме някакви особени мерки. Когато обаче има сериозни смущения по обективни причини — няма суровини, резервни части, енергия... — коригираме нормираното планово задание. На комбината обаче задачата никой не коригира. През януари месец така се получи — ние го коригирахме, защото нямаше метал. Причините бяха външни. Ние изпълнихме задължението си към работниците. Но всички, които се занимават с управленческа работа и осигуряват дейността им, санкционирахме с 20 на сто от заплатата. Преките изпълнители са гарантирани при неблагоприятни условия, създадени в производството, но управленческият персонал не е гарантиран...

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Това по същество е един договор, при който всеки си носи отговорността — и низовото звено, и управлението.

Г. КРУМОВ: — Преди малко се каза, че даже и на цеховите ръководители се удържат по 20 процента.

С. ИЛИЕВ: — Така е.

Г. КРУМОВ: — Но нали и цеховите ръководители, цеховото ръководство се числи към съответната бригада?

С. ИЛИЕВ: — Не влизат в бригадите. Това е погрешно мнение, че трябва да влязат в бригадите. Нашите ръководители и специалисти в цеховете са по 30—40 и 50 човека.

К. АТАНАСОВ: — Не става дума да блокираме заплатите на цеховите ръководства в зависимост от общокомбинатския резултат, а в зависимост от общоцеховия резултат. Не и в зависимост от отделните бригади, защото всяка бригада си има определено нормирано планово задание.

Г. КРУМОВ: — Като коригирате плановото задание на цеха, не коригирате ли плана?

К. АТАНАСОВ: — Не.

Г. КРУМОВ: — Е, защо като сте наясно, че цехът не е виновен, няма да му коригирате плана?

Digitized by Google

К. АТАНАСОВ: — Ние коригираме плана по някои показатели, но в крайна сметка не можем да коригираме плана по себестойността на цеха. Можем да отстраним определени странични влияния.

Г. КРУМОВ: — Това е неправилно...

С. ИЛИЕВ: — Нормираната себестойност е спусната за годината при определени условия и при изменение на тези условия ние отстраняваме само влияния, без да я коригираме.

К. АТАНАСОВ: — Вижте, ние имаме три елемента на влияние, тоест три субективни фактора. Първият субективен фактор — това е бригадата. Вторият субективен фактор — това е управлението на цеха. Третият субективен фактор — това е управлението на комбината. В отделни моменти тези три субективни фактора може да влияят различно. Когато ние говорим за оценка на труда на средното звено, тоест управлението на цеха, ние казваме, че неговата задача може да се изменя тогава, когато за цеха са действували външни фактори.

Г. КРУМОВ: — Правилно.

К. АТАНАСОВ: — Вие знаете, че ръководството на цеха също упражнява определена управленческа дейност и то също може да допуща грешки. Затова не винаги, когато опрощаваме на бригадите, може да опростим на управлението на цеха. Е за това става дума.

Г. КРУМОВ: — Всичките ли цехове не са си изпълнили плана?

К. АТАНАСОВ: — Не, два цеха са го изпълнили.

Г. КРУМОВ: — На тях вие ще удържате ли 20 процента?

К. АТАНАСОВ: — Не.

Г. КРУМОВ: — Ако е така, правилно сте постъпили.

С. ИЛИЕВ: — Цеховете са обособени на пълна вътрешностопанска сметка. Какво означава това? Пусната им е нормативна себестойност и всички останали обемни, натурални, качествени и т. н. показатели и не им изменяме нормативната себестойност. Но приемаме и отстраняваме влияния за нанесени щети на това звено, което е на вътрешностопанска сметка.

К. ДИМОВ: — Тук се разисква по три главни момента на бригадната организация на труда: за всеки ден, седмица, месец да има ясна цел какво трябва да се изработи; при какви нормативи, с какъв разход на суровини, материали и енергия да става това и как да стане, за да се повишава непрекъснато качеството и ефективността. В дните преди този наш разговор се срещнах и разговарях с пещари, валцьори, бригадири. И сега мога да споделя, че тук в комбината тези проблеми, които разискваме, не са само грижа и дело на административно-стопанското ръководство, на ръководствата на обществените организации. Не. Те, така да се каже, са завладели ума и сърцето на всички. Всеки един знае какво изисква новият икономически механизъм от него. „За нас, пещарите — разказа ми майсторът Крум Методиев, — това е всеки да поеме своя дял в борбата за високо качество и ефективност. Ако преди имаше място да виреят кръшкачи, да се проявява недобросъвестност, недисциплинираност, сега всичко е като на длан. Всеки е заинтересован не само той, а и другарят му до него да си върши работата добре. Това, че работната заплата е резултативна величина, засяга буквално всеки. На края на месеца като в огледало се вижда къде работата е куцала, боксувала, кой не си е бил на мястото."

Хубави предложения направиха металурзите. Да вземем например идеята за изменение на фиша, даван при получаване на аванса или заплатата. „Той е същият — казват те, — както преди. А защо сега да не стане, така да се каже, разчетна лична книжка, една равносметка за това, как през месеца всеки си е вършил работата." Работниците казват, че сега работната заплата само в един месец може

Digitized by Google

да се повиши близо 70—80 до 100 лева, а може и да се намали. Затова тук стана вече дума как. Но защо във фиша на всеки един, ако заплатата му за месеца е нараснала, той да не види в резултат на какво е това: колко е от икономия на метал, от икономия на енергия, колко от други усъвършенствувания, лични негови приноси. Това следващият месец ще породи у него по-големи стимули, ще го подтикне към още по-голяма пестеливост, по-добро стопанисване на социалистическата собственост. Защото той вече знае откъде и как е формирана неговата работна заплата.

К. АТАНАСОВ: — Това наистина е полезно предложение.

К. ДИМОВ: — Васил Перчемлийски от цех прокатен стан сподели: сега, когато новият икономически механизъм вече действува с пълна сила, са необходими бързи усъвършенствувания по цялата верига на производството. Някой от работниците ги смущава това, че няма точно регламентиране за получаване на възнаграждение за вреден труд. В това отношение например има разминаване при кранистите и поддържащите крановете работници. Не знаем къде — в министерството ли, къде — се бави решаването на този въпрос. На нашите хора сега не им е ясно при какви условия на работа кой колко ще получава.

И някои други изказани мисли, направени предложения свидетелствуват за големия, изключително важния въпрос, който др. Т. Живков поставя: въпросът за комплексността, против едностранчивия подход при внедряването на новия икономически механизъм. Ако преди често се подчертаваше, че тя е решаващ фактор за успеха, то сега, образно казано, без комплексност животът е немислим. В съвременната организация на производството се достигна до една такава обусловеност на дейностите, че без точно и пълно изпълнение на отговорностите от всички фактори, по цялата верига на производството — управление, организация, изпълнение — е невъзможно да се постига съвременно техническо равнище и качество, да се умножават успехите.

Г. МАКАРИЕВ: — Нашите металурзи са винаги били будни, предприемчиви, всеотдайни, но и много взискателни.

К. ДИМОВ: — Особено впечатление ми направи изказването на Борис Живков — бригадир на валцьорска бригада. „Преди — рече той — никой не се интересуваше от това например, че допускаме преразход на суровини, материали или енергия. Щом си изпълниме плана, всеки си получаваше работната заплата. А сега и при изпълнено планово задание, направим ли преразход, той ни идва като удръжка в нашата заплата.“

И сега какво се получава — отговорността се засилва, работниците поглеждат и към дейността на инженерите, конструкторите, икономистите. Те сега вече преценяват кой с какво допринася бригадата да работи по-добре, кой кога със своето бездействие пречи. Факт е, че на работника не може да се гледа вече като на обикновен производственик, който стои на определено място, има определени задачи и повече нищо не го интересува. Сега всички, които ръководят производството, комбината, преценяват той работи ли съзнателно, дисциплинирано, израства ли в професията. Но и работникът преценява тях. Предявява обратни изисквания към тях. От някогашен пасивен обект на въздействие той поема вече новите си функции на активен субект на управление.

П. СТАМОВ: — Мен ме интересува един въпрос. Имате ли някакви кълнове на самоуправление в бригадите, имате ли изградени бригадни съвети.

Digitized by Google

Г. ЯКИМОВ: — Изградени са в почти всички бригади бригадни съвети, които в края на всеки месец обсъждат изпълнението на своя план и участието на членовете на колектива, личния принос на всеки един. По предложение на бригадния съвет се определя коефициентът за трудовото им участие.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Каква е ролята на личните творчески планове като основа на насрещния план? Как изискванията за повишаване квалификацията, за подобряване на инструментално стопанство и т. н. стават задължение на стопанското ръководство?

Г. ЯКИМОВ: — Основните форми за участие в съревнованието — това са личните и колективните творчески планове и договорите, които са приети от самите колективи. Почти целият колектив при нас е обединен чрез лични и колективни планове, в които са записани обещанията и мероприятията, свързани с тяхното изпълнение.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Може ли да посочите пример с една бригада, която се откроява с добрите си постижения?

Г. ЯКИМОВ: — Да, говорихме много за сортопрокатния цех — бригадата „Вилхелм Пик". В нейния колективен творчески план за 1980 г. е записано да преизпълни производствената си програма с 1800 тона, да снижи асортимента с 0,20, да икономиса 500 тона метал. За това е необходимо примерно еди-колко си тона стомана, мазут, нагряване до определена температура. А също своевременно да се решават различните технически и организационни проблеми. За да се изпълни тази задача, сега ежемесечно се прави оценка както на изпълнението на обещанието, така и на записаните мероприятия.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Добре, но примерно как отговаря ръководството на предложенията на работниците за повишаване квалификацията, за да се създадат условия за взаимозаменяемост. Има ли ги тия неща в творческите планове и стават ли те задължение на цеховото или на заводското ръководство?

Г. ЯКИМОВ: — Още при изграждането на насрещния план и инженерния проект, във всичките предложения, които се правят, са включени въпроси за социалното развитие като един от елементите на квалификацията на нашите хора. И на базата на техните предложения се прави цехова програма. След това се съставя общокомбинатската програма, чието изпълнение се ръководи от заместник-директора по административно-стопанските въпроси. Чрез нейното изпълнение се осъществява повишаването на квалификацията, добиването на втора професия и взаимозаменяемостта.

К. ДИМОВ: — Какво се получава с онези работници, за които коефициентът за трудово участие сочи, че са изоставащи, непрекъснато са последни? Какви взаимоотношения се пораждат тогава в бригадата? Какво е отношението на тези, които имат по-голям принос за резултата на бригадата. Те безразлични ли са към това или се пораждат конфликтни ситуации?

Г. ЯКИМОВ: — Естествено, в един колектив не може да се каже, че всички са добри. И точно тука е ролята на колектива — колкото се може лошото да става по-малко. Стига се и до момента, когато има предложение за изваждане на някои хора от тая бригада.

К. ДИМОВ: — Можем да кажем, че ролята на колектива в условията на икономическия подход неизмеримо повече нараства, отколкото преди.

Д. ДОБРЯНОВ: — По въпросите, които тук се коментират и поспециално последния въпрос за бригадната организация, за резултатите от производствената дейност, за дела на отделния член от колектива, си заслужава често да се говори и непрекъснато да се работи.

Digitized by Google

Действително имаме такива случаи, в които отделни членове на бригадата не влагат голямо старание, не проявяват воля и амбиция да се равняват по челниците. Обаче цялата бригада, по-възрастните и по-опитните хора не ги отбягват, изолират, презират. Не. Ние, работническата класа, сме хора на всеотдайността, на истинското другарство. И особено пък когато във всеки колектив е налице завладяващият пример на комунистите. Затова кой с каквото може помага на новопостъпилите, на изоставащите по-бързо да овладеят професията.

На този етап именно нашите бригади и нашите колективи осъществяват принципа — отговорност от всеки за всичко, пред всички.

Д. ПЕТКОВ: — Има ли възможност неточно да се оцени личното участие?

Д. ДОБРЯНОВ: — Има някои категории хора, които смятат винаги, че не са дооценени, че повече вършат, отколкото действително са сторили. Но това са изключения. Обаче в повечето случаи всичко е оценено така, както трябва.

А. ВЕСЕЛИНОВ: — Думата на бригадата е закон.

ПАРТИЙНАТА РАБОТА В НОВИТЕ УСЛОВИЯ

Д. ПЕТКОВ: — Последователното прилагане на икономическия подход основателно поставя и въпроса за политическия подход в дейността на стопанските органи и в работата на партийните организации. Новият икономически механизъм ще създаде обективни условия по-добре да се разграничават функциите им и по-ярко да се откроява политическият характер на партийното ръководство. На внедряването на икономическия подход сега трябва да се гледа като на най-важната актуална политическа задача. Става дума да приложим още по-добре нашата икономическа теория, да подчиним по-пълно своята дейност на изискванията на обективните икономически закони. Икономическият механизъм не съдържа едностранни мерки от икономически характер, а като отражение на законите за планомерно и пропорционално развитие, за стойността, за разпределението според количеството и качеството на труда, на основния икономически закон е цяла система, която обхваща планиране, управление, разпределение. Той най-добре илюстрира икономическата политика на Партията и пронизва не само управлението на икономиката, но и цялата социална сфера. Как ще бъде конкретизиран той във всяко предприятие или звено, как ще функционира, какви изменения ще настъпят в резултат на това, ще зависи в голяма степен от правилното партийно ръководство.

Очевидно сега въпросите на стопанската сметка и самоиздръжката и тяхното конкретно приложение в дейността на всеки колектив, умелото използване на икономическите лостове за въздействие върху икономическите процеси и върху поведението и активността на хората, ускореното решаване на въпросите на техническия прогрес стават първостепенен предмет на колективния живот на комунистите. Тъй като решаването на много въпроси се прехвърля като непосредствена грижа на самите предприятия и комбинати, това неминуемо изисква да се повиши ролята и на партийните комитети и организации в тях, на партийните групи. Те отговарят за реализирането на партийната политика и от тяхната ръководна, идеологическа, организаторска и контролна дейност в голяма степен ще зависи как управленческите органи и колективите ще се заемат и ще реализират своите нови функции и задачи, доколко пълно ще използват реалните си възможности.

П. РУСЕВ: — За нас е важно да видим как изглежда, какви ха-

Digitized by Google

рактерни черти и особености ще има партийната работа и особено в новата организационна форма — бригадата.

Д. ПЕТКОВ: — Икономическият механизъм позволява във всеки колектив да се решават важни въпроси за усъвършенствуване на производствените отношения. Може би затова един от най-важните въпроси на партийната работа е да направляват конкретизацията му в бригадата и цеха, за да се намерят такива творчески решения в духа на ясните и научно издържани принципи, че да се обвържат много тясно и еднопосочно интересите на малкия колектив и на всеки работник с общите интереси на колектива, на обществото. Да се намерят и приложат такива икономически средства, които чрез задоволяване интересите на хората да ги подтикват към максимална активност и творчество. Инициативата им да се поражда от вътрешни подбуди, а не чрез административни нареждания. Тогава ще се създадат и най-добри условия за нашата идеологическа и организаторска работа. Оттук, без да се изменя по характер, партийната работа в бригадата ще се обогати по съдържание, ще се насити повече с проблемите на икономическата теория, с търсенето и прилагането на икономически лостове, стимули и принуда, с анализа на тяхното действие, с икономическия анализ на факторите, които осигуряват най-високо качество и ефективност, най-пестеливо разходване на материали и труд, най-рентабилно използване на производствените фондове.

Един от главните въпроси на икономическия механизъм е разширяването на социалистическата демокрация. Това се изисква от новата технология на планиране. Затова и първостепенен обект на партийното въздействие сега е да се осигури реално и най-широко участие на целия колектив, на бригадата и цеха в съставянето на насрещния план. Търсенето на резерви за неговото постоянно обогатяване да стане характерна черта на колектива. Това ще се постигне главно, когато добре се осъзнаят от всеки труженик неговите интереси и задължения, неговата роля. Сега бригадата става важна лаборатория за най-широко разгръщане на демократизма в управлението на икономиката — тя ще планира през цялата година, ще стопанисва, разпределя. Въобще нейната роля се повишава значително. От това произтичат и много важни отговорни задължения за партийните организации и групи — тяхната работа действително да се пренесе в низовия колектив, да станат те наистина негови политически щабове за претворяване на партийната политика.

Г. МАКАРИЕВ: — Въпросът за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда е стоял пред нашата партийна организация и стопанското ръководство и преди Националната партийна конференция. Смисълът и съдържанието сега на многообразната политическа и на целокупната ни стопанска дейност е провеждането на това изискване в живота на всяко производствено звено, на всеки трудов колектив. По това сега ние съдим за ефективността на всяко взето решение, на всяка разработена програма. Дали едно партийно бюро правилно построява своята работа. И най-важното — партийният ни комитет, първичните партийни организации утвърждават ли се действително като политически щабове на трудовите колективи.

Сега първичните партийни организации отделят по-голямо внимание на икономическата ефективност. На строг контрол е поставен ежедневният, ежеседмичният, ежемесечният анализ на стопанската дейност.

Главните усилия на първичните партийни организации се насочват към тесните места в производството. Основните проблеми, които се обсъждат на заседания на партийните бюра и на събранията, са

Digitized by Google

свързани с личния пример на комунистите, с по-пълното прилагане на стопанската сметка, с по-нататъшното укрепване на партийните организации като политически ръководства. Вземат се мерки за своевременното разпространение на положителния опит за утвърждаване на новите инициативи.

Повишаването на ефективността на организаторската работа на комбинатската партийна организация е непосредствено свързана и с подобряване работата на партийните групи. Усилията са насочени преди всичко към въпроса за правилното изграждане на партийните групи. Това се обуславя от факта, че в комбината различните условия са довели и до голямо разнообразие в структурата на първичните партийни организации, което води до различен подход при изграждане на партийните групи. Така например временни партийни групи създаваме и при по-големи капитални ремонти от комунистите, изпратени при нас от други предприятия и други цехове.

П. РУСЕВ: — В тоя период какви въпроси е обсъждал комбинатският комитет, какви въпроси са обсъждани в партийните бюра.

Г. МАКАРИЕВ: — Преди, когато анализирахме стила и методите на работа, когато разработвахме и приемахме различни мероприятия, решения, доминираше, така да се каже, констативността, описателният подход. Да, с материалите, които се внасяха в партийния комитет, в партийните бюра, се изясняваше състоянието по организацията на труда в комбината, в бригадата, в участъка или смяната, без конкретно да се очертае ролята и мястото на субективния фактор — неговите приноси или вредите, които нанася с бездействието си, с оставане в плен на инертността и шаблона, на самоцелното администриране...

И ако сега ние в много отношения се оказахме подготвени за приложението на икономическия механизъм, това се дължи на обстоятелството, че в продължителния период вече след Националната партийна конференция се стремяхме творчески да прилагаме нейните решения в конкретните условия на комбината. За неуспехите например в едно звено ние търсехме конкретната вина на съответните ръководства, потърсихме мястото, анализирахме дейността на субективния фактор по цялата верига. Така успяхме да премахнем оная разпокъсаност, раздробеност, делячеството, незаинтересоваността от работата на всеки извън него.

П. РУСЕВ: — Досега ние допускахме безразличие — „понякога", „на някои места", „отделни хора", „някои хора", „някои ръководители". Сега икономическият подход позволява ли такава безличност?

Г. МАКАРИЕВ: — Не само че не ни е позволено да допускаме безличност, а и носим отговорност за това. Затова и всичко се казва направо, съвсем конкретно — за всичко се води сметка... Сега всяко нещо се назовава със собствените му имена. Не е свършено нещо — кой е виновен за това? Предстои да се реши някаква задача — в какъв срок, кой за какво ще отговаря, със своите специфични форми, средства, методи да действува. Има ясна цел с различни отговорници.

Конкретните цели и отговорност изискват осмисляне на всяко едно действие, да има предварителна яснота за ефекта от него. А това вече не са просто пожелания. Заедно с извисяването на дълга и отговорността действува и икономическата принуда, материалната заинтересованост.

П. РУСЕВ: — Тогава можем ли да кажем, че след приложение на икономическия подход в партийната работа и в оценъчната дейност на партийната сфера щем не щем качествените критерии застават на предни позиции? Можем ли да кажем, да обособим тоя извод в изменението на партийната работа?

Digitized by Google

К. АТАНАСОВ: — Конкретната оценка за резултатите от всеки труд, за всяко нещо — добро или лошо — е съществен момент в икономическия подход. Преди такава беше организацията ни на стопанисване, та при оценката на различните процеси и явления, действия и резултати се затрудняхме много. Ето защо оценъчната дейност сега има точен адрес — количествената и качествената оценка за дейността на всеки един, на всяко звено.

Г. МАКАРИЕВ: — Отначало, когато ние разучавахме нормативните актове за приложението на новия икономически механизъм, определено трябва да призная у някои от кадрите имаше известно смущение, как в новите условия ще изглежда нашата партийна работа. Няма ли да се затрудни или влоши. Но трябва да кажа, че се получи органическа връзка между нея и борбата за внедряването на новия икономически механизъм. Обективният резултат от това бе, че се изкорени допусканият в редица случаи преди административен подход. Настъпи повсеместно усъвършенстуване в подхода и стила на стопанските кадри. Партийните бюра и първичните партийни организации в истинския смисъл на думата поставиха в центъра на вниманието си индивидуалната работа с хората. Защото преди в това отношение имаше разминаване между думи и дела.

Сега партийният комитет още по-конкретно намира своето място на политически щаб в живота и дейността на комбината. Изпълнява своята действена, координираща роля между различните субекти на управление. Отблизо следи тяхната дейност да отговаря на новите изисквания, помага им, контролира ги. Полага системни грижи за повишаване на техните знания и умения. В момента по проблемите на новия икономически механизъм се обучават секретарите на първичните партийни организации, на цеховите партийни организации. Разработихме цялостна програма и за обучението на стопанските кадри. Така е, защото ние си даваме сметка, че колкото и да е съвършен новият икономически механизъм, той автоматически не може да действува, да измени съзнанието и поведението на хората. Затова всичко насочваме към постигане на едно преустройство в мисленето, в съзнанието. За действителен прелом в дейността по бригадната организация, социалистическото съревнование, челния опит, наставничеството.

К. ДИМОВ: — Но аз искам да допълня изключително важното партийно изискване, когато става дума за бригадна организация, на всяка цена да се държи сметка и за нейните нравствени, политически, идеологически корени. Защото въпросът е не за какво и да е традиционно производствено технологично усъвършенстуване, а за социалистическа организация на труда. За един органически неделим процес — да се произвежда все повече, по-ефективно и висококачествено, като в единство с това непрестанно се издига социалистическата съзнателност у творците на блага, отговорността, дисциплината, разширява се другарството и взаимопомощта, творчеството и самоинициативата в работата. Да, изключително важно е внедряването на бригадната организация да се съчетава с непрестанно растящата организираност и подем в живота на трудовия колектив. Това, разбира се, е особено важно за дейността и на профсъюзната, и на комсомолските организации. Но то с най-голяма сила се отнася до изискването непрестанно да се усъвършенствува партийният стил на работа. Партийните комитети и организации умело да преценяват кои са най-рационалните пътища и средства, форми и методи, опит, които в конкретните условия ще допринесат за постигане на най-високи резултати. Да отправят всичко това като изисквания към съответните субекти на управление, да им помагат, да ги контролират.

Digitized by Google

Г. МАКАРИЕВ: — Сега повече от всякога се стремим чрез идеологическо въздействие да изменяме отношението на хората към труда, към социалистическата собственост, към обществените интереси. Полезен се оказа разговорът, който водим в комбинатската партийна организация „Марксистко-ленинското обучение и моят личен принос в борбата за високо качество и ефективност". Този разговор пренесохме и в бригадите, смените и участъците. На много места се приеха призиви 1980 година буквално за всеки един да се превърне в година за високо качество и ефективност.

Важно условие за качествен труд е повишаване нивото на икономическото образование. За целта в комбината е утвърдена специална програма. Резултатите са налице. Осемдесет и три процента от числения състав е повишил икономическата си квалификация. През 1978 и 1979 г. в цеховите партийни организации бяха проведени 6 теоретико-практически конференции с икономическа тематика.

Д. ДЕЧЕВ: — За всичко друго говорихме, трябва да добавим и за социалната програма. Когато говорим за социална програма, досега разбирахме колко жилища сме дали на хората, дали добре ги храним, има ли карти за почивка. Това също е важно. Но в новия план за социалното развитие се изведоха напред въпросите за структурата на трудовия колектив, набирането, обучението и възпитанието на кадрите, участието им в обществено-политическия живот... Искам да се спра на въпроса — къде не ни устройват нормативните документи. Съставянето на социалната програма става успешно. Но има нормативи, които определят, че жилищното, комунално-битовото и културното строителство не са дело на колективите, а на Дирекцията за изграждане на населените места към съответните окръжни народни съвети. И какво се получава — ние включваме в социалната програма строеж на нови жилища, но след това не можем да ги строим. Строи ги друг, който е далеч от нашите проблеми.

П. РУСЕВ: — В някои случаи те отнемат и фондовете.

Д. ДЕЧЕВ: — В социалната програма предвиждаме необходимите ни почивни станции, бази, които да изградим, и т. н. А в същото време решаването на тези въпроси не е в нашите ръце. Преди с това се занимаваше Комитетът по туризма. Сега отговорността е на Централния съвет на профсъюзите. Ех, отвори се една тясна вратичка, че предприятията могат да участвуват с определен дял в строителството и след това срещу заплащане да се ползва определен леглови фонд. Дори и големи предприятия, които в генералните си сметки имат собствени средства за строителство — жилищно, културно-битово, за почивното дело, не могат да ги реализират.

И още един въпрос. Смятам, че съществуващата система за подбора на студентите във висшите учебни заведения на практика се разминава с нашите планове. Разминава се както по професии, така и от потребностите на промишлените предприятия. Не е тайна за никого, че в някои професии има пренасищане с кадри, а в същото време тяхното „фабрикуване" продължава. И обратно. Може би новата образователна система ще внесе ред и яснота по тези въпроси.

Накрая няколко думи и за фонда за социално-битови и културни мероприятия. Той е точно регламентиран и по отношение на приходната и разходната част. Но за големите промишлени предприятия тази схема и нормативните документи не са ефективни. Защо? Там, където е организирано общественото хранене, има общежития, по-голямата част от фонда отива за тяхната издръжка. Съвсем малко остава за разпределение, за покриване на нуждите от бита и жилищното строителство, за почивното дело... Считам, че тая схема по отношение на големите предприятия трябва да се измени. Издръжката на столовете и общежитията да се отнесат към себестойността на продукцията.

Digitized by Google

Г. КРУМОВ: — Аз искам да изкажа моето голямо лично задоволство от тази среща по две причини. Първо, че на нея лично научих много неща. Онова, което разказаха другарите, дава основание да направя извода, че тук хората си знаят работата, вървят по верен път. Безспорно колкото и качествен да е механизмът, той не може да действува автоматически. В процеса на приложението му възникват проблеми, но това не бива да ни смущава. Там, където практиката покаже и конкретният механизъм не действува, очевидно ще трябва да се търси друго решение.

П. РУСЕВ: — Това, че диалогът е толкова оживен, породиха се дори спорове, е много полезно. Няма съмнение, че по тези въпроси всеки от нас ще продължава да мисли, да разсъждава и най-важното да намира своето място, да носи отговорност за тяхното практическо решаване.

Закривам днешния наш разговор.

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИ

Въпроси, допълнително поставени от Стоян Илиев, гл. счетоводител на МК „Ленин".

Стимулиращо ли е при определяне на максимално възможния доход да се ползват фактическите, а не лимитните бройки на персонала?

— Това съображение не е правилно, тъй като максимално възможният доход се определя от ръста на обществената производителност на труда. Когато бройките са по-малко от определените с лимита, при еднакъв доход обществената производителност на труда е съответно по-висока.

Не се ли ограничават средствата за фонд „Социално-битови и културни мероприятия", като не се признават в базисния доход за потребление фактически извършените разходи, а само утвърдените с норматива на 1 лице от персонала?

— В указанията, издадени от функционалните министерства, изрично е определено, че в базисния доход се включват фактически отчислените средства за фонд „Социално-битови и културни мероприятия". Във фонд „СБКМ" могат неограничено да се прехвърлят средства и от резултативния фонд „Работна заплата", а също така да се ползват средства и от други източници по определения ред.

Как се формира фонд „Работна заплата" на тези звена от стопанските организации, които нямат самостоятелен баланс и не произвеждат стокова продукция?

— Фондообразуващите показатели на такива звена се определят от самите стопански организации с вътрешните правила за стопанската сметка и организацията на работната заплата. В тези документи се определят показателите за планиране и оценка на тези дейности, а също така и критериите и условията, които определят приноса на тези звена в резултативния фонд на предприятието или стопанската организация, към които се числят.

Защо средствата за фонд „Резервен" не се включват в базисния доход за потребление?

— В нормативните документи изрично е посочено, че фактически отчислените през 1979 г. средства за фонд „Резервен" съответно за партида „Резерв за работна заплата" се включват изцяло в базисния доход за потребление.

Не намаляват ли стимулите на стопанската организация за разкриване на резервите поради това, че се намалява общият доход с начисленията за фонд „Усвояване на нови производства"?

— Напротив, създава се благоприятна среда за внедряване. По този начин се създават условия за премахване на трудностите, съпътствуващи внедряването на новите изделия и производства, като се осигурява облекчен режим на внедряване.

Не противоречи ли на икономическия механизъм практиката да не се признават последващите откази за констатирани количествени и качествени изменения в получаваните суровини и материали? С това се създават затруднения за стопанските организации.

— Този въпрос бе отнесен до Централното управление на Българска народна банка за решение. Отговорът на банката ще публикуваме допълнително.

Digitized by Google

Въпроси, поставени по време на обучението на партийния и стопанския актив в гр. Казанлък в началото на м. март.

Може ли сега на предприятията да се възлагат по административен път допълнителни производствени задачи извън уточнените задължителни планови задания?

— Новият икономически механизъм отчита по-добре действието на обективните икономически закони на социализма и предвижда система от икономически мерки и средства за въздействие, за да се ускори борбата за повишаване на качеството и ефективността на производството, която задача бе поставена от Единадесетият конгрес на Партията. Обществените интереси са защитени чрез технологията на планиране, която предвижда централно да се уточняват предварително на стопанските организации задължителни планови задания, обезпечени с утвърдените лимити за суровини, материали и енергия и численост на персонала. По този начин се отчита действието на закона за планомерното и пропорционалното развитие. Тяхното изпълнение осигурява националните баланси. Затова тези задачи са минимално необходимото, което трябва да постигне всяка организация и предприятие. Изпълнението им обаче също се осигурява с икономическите стимули и принуда. В рамките на тези задължения всички въпроси на организациите и предприятията се решават от самите колективи на базата на техните икономически интереси без всякаква административна намеса. Затова извън задължителните планови задачи при условията на новия икономически механизъм не могат да им се възлагат допълнителни задачи, ако противоречат на интересите на колектива. Въобще новите икономически средства за въздействие, включени в икономическия механизъм, отричат административното вмешателство в работата на стопанските организации, техните поделения и бригади.

Все пак не е изключено да възникнат спешни задачи, които трябва да се изпълнят.

При изменение в търсенето на вътрешния и международния пазар от съображения за по-пълно и ефективно използване на производствените мощности, за преодоляване на затрудненията в снабдяването, при несвоевременно въвеждане в действие на нови производствени мощности, при внедряване на нови технологии и изделия и други случаи стопанската организация може да извършва в течение на годината промени в задължителните задачи на поделенията си, с които се осигурява по-ефективно изпълнение на общите задачи на стопанската организация като цяло. Промените задължително се обсъждат предварително с ръководителите на съответните производствени поделения и трябва да бъдат балансово обвързани с всички други показатели на плана и с необходимите ресурси — работна ръка, суровини и материали, комплектовка и кооперирани изделия, производствени мощности, време за подготовка или преустройство на производството и т. н. Всеки друг административно-бюрократичен подход само ще намали инициативата на трудещите се, което противоречи на самия дух на икономическия подход.

Тези изисквания е нужно добре да се разберат както от ръководните стопанско-административни органи, така и от ръководителите на стопанските организации и предприятия. Партийните комитети и организации би следвало, като отстояват последователно обществените интереси, да проявяват непримиримост срещу всякакво отклонение от икономическия подход, който е сърцевина на икономическата политика на Партията в настоящия момент.

Сегашните условия за реализация на продукцията не затрудняват ли прилагането на принципа за работната заплата като остатъчна величина? Не се ли ощетяват по този начин колективите, тъй като реално могат да постъпят в колектива само средствата от продукцията, произведена и експедирана до потребителя до 20-то число на месеца. Не е ли правилно, щом продукцията е договорирана, сумите да постъпват веднага след изпълнението на поръчката?

— Един от основните принципи на икономическия подход и новия икономически механизъм е постигането на по-пълно съобразяване на производството със социалистическите пазарни отношения. Казано най-общо, това означава, че може да се произвежда само това, което се търси, което се продава, а удовлетворение за извършване на прождабата — т. нар. момент на реализацията, могат да бъдат не откъснатите фактури, а действително постъпилите пари по разчетната сметка в банката или направо в касата на стопанската организация.

Тъй като от момента на експедирането на продукцията до постъплението на парите е необходимо време за извършване на документо-оборота (средно за условията на нашата страна седем дни), държавният бюджет отдели за стопанските организации необходимите средства, които да покрият този седемдневен документооборот, в началото на 1980 година.

Икономическият смисъл на новата постановка за реализацията се изразява и в това, че се създават икономически стимули и принуда производството да протича ритмично. Това означава продукцията да се провежда и реализира ритмично, равномерно през трите десетдневки на месеца.

Ако това условие не се изпълнява, ще настъпят и съответните финансови затруднения за стихийно работещите или несвоевременно пласиралите своята продукция производители. Друг аспект на икономическата принуда е стриктното спазване на договорните отношения. Това означава договорите да осигуряват ритмично доставяне на суровините и материалите, за да може производственият процес да

Digitized by Google

протича нормално, без щурмовщина в края на месеца. Защото формалният договор, който не гарантира доставките по месеци, десетдневки и дни, дискредитира стоково-паричните отношения, а последиците от това са липса на средства и неплатежоспособност за отклонилите се от изискванията на икономическия механизъм с предвидените в нормативните актове последици.

Предвижда се в бъдеще производителят да се поставя в пряка зависимост от пазара и потребителя, като помежду тях се договаря и цената. Няма ли опасност по този начин да се отвори врата за проява на пазарната стихия, на свободна игра на цените?

— В материалите на Мартенския (1979 г.) пленум на ЦК на БКП, който утвърди изходните основни принципи за прилагане на новия икономически механизъм не само за селското, но и за цялото народно стопанство, е ясно и категорично записано.[1] „Изниква въпросът, дали ние не заставаме на позициите на стихийното действие на пазарния механизъм в селското стопанство. Не! Става дума за привеждане на икономическата организация в съответствие с характера, количеството и качеството на икономическите връзки, за създаване на необходимите икономически условия, в които пазарният механизъм да действува за укрепването на социалистическите производствени отношения под контрола на обществото. Става дума следователно за последователно провеждане на ленинските принципи на стопанисване в условията на стоково-паричните отношения и регулиране на икономиката чрез планиране на основните народностопански пропорции от държавните органи."

В съответствие с тези принципи икономическият механизъм предвижда за цялата продукция извън задължителните държавни задачи производителите да могат да се договарят с изкупвателните организации и за цената на дребно или пряко да реализират продукцията си.

За да не се допусне неоправдано нарастване на цените на дребно на някои видове особено търсена и дефицитна продукция, държавните ценови органи утвърждават максимални лимитни цени на дребно, които не позволяват да бъде ощетен потребителят.

Няма ли опасност при условията на новия икономически механизъм да се засили текучеството, като част от работниците се стремят да отиват там, където ще им се осигури по-високо възнаграждение.

— Икономическият механизъм, единната тарифна мрежа и щатни таблици предвиждат еднакви условия за формиране на работната заплата за работниците от една и съща професия в различните предприятия и отрасли на народното стопанство. Но използването на тези условия зависи в голяма степен от умението на ръководителите и на партийните организации да използват максимално възможностите за производство на единица продукция с минимум разходи. Естествено е сега трудовите колективи да предявяват по-високи изисквания към стопанските ръководства за създаване на необходимите условия за най-пълно използване на работното и машинното време и на тази основа да осигурят растеж на трудовите възнаграждения. Поради това икономическият механизъм разширява правата на колективите за въздействие върху ръководителите, включително чрез сключване на своеобразни договори между ръководствата и бригадите. У някои работници може да се появи и стремеж да отидат там, където организацията на труда е на по-високо равнище и позволява да се постигат по-високи крайни стопански резултати и ще носи и по-голям ефект за обществото. Разбира се, в отделни колективи може да се явят трудности, за преодоляването на които партийното и стопанското ръководство трябва да вземат спешни и ефективни мерки и със средствата на икономическите стимули и принуда да осигурят висока ефективност от дейността на предприятието, завода и т. н. Следователно главното средство, за да се намали текучеството, е да се въвлича колективът за разкриване на всички резерви и за постигане на най-високи резултати, с което ще увеличат и своята работна заплата. Това, разбира се, изисква идеологическата и възпитателната работа, личният контакт с всеки човек, противодействието на печалбарството, ако наистина се сблъскваме с такова явление, да се води последователно и неотклонно.

Може ли сега бригадата да се освободи от онези работници, които се стремят да живеят за сметка на своите другари?

— Преди всичко трябва да се намери справедлив механизъм, който да подпомогне бригадата в нейното решение за точното определяне на коефициента на трудовото участие на всеки и съобразно с това и на трудовото му възнаграждение. Тогава по силата на икономическата принуда онзи, който не работи добре, допуска много брак, дава лошо качество и пр., т. е. който с работата си не спомага, а пречи да се увеличи крайният резултат на колектива, сам ще бъде принуден да напусне. Но бригадата може колективно да реши и да се освободи от такива работници. Тогава тяхното служебно положение трябва да се решава от съответните стопански и профсъюзни органи — дали да бъдат уволнени или пък устроени на друга подходяща работа. Такава мярка все повече ще се налага и прилага и тя е социално справедлива. Но към такива работници обществените организации трябва да полагат грижи за тяхното възпитание и квалификация, за приобщаването им към колектива, за разгръщане на инициативата и активността им.

[1] Т. Божинов, Доклад пред Мартенския пленум (1979 г.) на ЦК на БКП, с. 18, Партиздат, 1979.

Digitized by Google

СТОПАНСКИЯТ РЪКОВОДИТЕЛ — ПЪЛНОМОЩНИК НА ПАРТИЯТА

РЪКА ЗА РЪКА

Създадена преди десет години, бригадата за комплексна механизация в АПК — Бургас с ръководител Никола Христов остави дълбоки следи и с високите си производствени успехи, и с промените в съзнанието на хората.

Десет последователни години средният добив от пшеницата и ечемика е над 500 кг, а през 1979 година бригадата прибра по 607 кг пшеница и по 610 кг ечемик от декар. За четирите години на седмата петилетка тя произведе обща продукция за 5 418 000 лв. при план за цялата петилетка 5 288 000 лв. и чиста продукция за един милион и половина в повече от планираната.

На въпроса, как постигнахте тези успехи, Никола Христов отговаря лаконично:

— Работим като другите, но без пропуски.

В тази мисъл е синтезиран опитът на бригадата, която през изминалите десет години на два пъти достигна най-високия връх — национален първенец в зърнопроизводството.

Няма да разказвам кога и как орат, сеят, жънат, та и в най-неблагоприятните години получават високи добиви. Ще повторя само думите на Никола Христов: „Работим като другите, но без пропуски". Опитен агроном, той познава много добре технологичните изисквания за всяка култура, за всеки сорт и държи стриктно да се спазват. Дълбоко негово убеждение е, че пропуските при едно от агротехническите мероприятия не могат да се компенсират от по-доброто изпълнение на следващите.

Но тези изисквания се знаят и от другите агрономи. Разликата е в това, че те не винаги успяват да ги приложат на практика. А бригадата на Никола Христов винаги успява. Как, защо? Изтъквани са и заслужено неговите организаторски способности, усетът му към новото, изключителното му трудолюбие, но има и нещо друго, още по-важно.

ДВИГАТЕЛЯТ

— Не Никола Христов създаде бригадата, а тя го изгради като опитен ръководител.

Тази мисъл на Жечо Георгиев, председател на клоново стопанство в Бургас, ме накара да се замисля. Прав ли е той? И да, и не. Има право, защото в този си, почти неизменен, състав бригадата е дело на партийния комитет и ръководството на бившето кооперативно стопанство. Каква да бъде бригадата, кои хора да влязат в нея, кой да бъде бригадир — всичко това е обмисляно дълго, преценявани са всички плюсове и минуси на всеки отделен човек, на самия бригадир като агроном и организатор.

Digitized by Google

И в същото време Жечо Георгиев не е съвсем точен, защото обликът на бригадата, такъв, какъвто го виждаме сега, не се е изграждал за ден-два, нито за година-две. Нейните членове — бригадир, заместник-бригадир, механици, механизатори не са същите тези, които бяха преди десет години, а много по-извисени в мислите и делата си. Пред очите на всички Ради Киров израсна не само като добър механизатор, но формира и високи нравствени черти: принципен, честен, искрен, всеотдаен. Захване ли се нещо ново в бригадата, всички ще кажат: „Да чуем думата и на майстора". Шест души станаха носители на орден „Червено знаме на труда", шест на златен, шест на сребърен и един на бронзов орден на труда. В първите години често се е налагало цялата бригада да отива на „местопроизшествието", за да видят всички извършената от някого некачествена работа. Сега такива случаи няма. А съставът е почти един и същ...

Мъча се да вникна в „магията", която успя така да преобрази хората от бригадата. И стигаме до оня момент, когато партийният комитет обсъжда нейния състав. Лесно е да събереш хора оттук, оттам, макар всеки да е добър, но дали след това с тях ще можеш да изградиш сплотен колектив?! Дълго са мислили, докато стигнат до онова зряло решение, което изпрати в бригадата едни от най-съзнателните механизатори. Те станаха двигателят, който още от първите години даде ускорение на нейното движение напред и прокара пътя на едно голямо дело в селското стопанство.

— Аз знаех какво е нужно, за да се получи висок добив — казва Никола Христов, — но не бях усвоил другото голямо изкуство, което кара механизаторите да вършат всичко съзнателно, да идват, ако е наложително, на работа в тъмно и в тъмно да си отиват, сами да предлагат нови, по-разумни решения. За мое щастие заварих в бригадата хора, които владеят това изкуство. Връстници сме с Ангел Стойков, но винаги съм го чувствувал по-мъдър от мен. Не само защото той е комунист, а аз — безпартиен, а заради политическата му зрелост, заради улегналия му характер. Зарадвах се много, когато го избраха за секретар на първичната партийна организация в бригадата. Аз бях по-буен, по-невъздържан, можех да нагрубя човека. В такива моменти той ще ме погледне и ще каже: „Кротко, Кольо, не с лошо". И заедно ще обмислим как да постъпим в един или друг случай. Ако е нужно, ще събере комунистите, ще чуе тяхното мнение и чак тогава ще вземем решение. А какво да кажа за Павел Петров? Той дойде в бригадата не само като опитен механизатор, но и зрял като човек. Няма у него задна мисъл, няма зла дума, с искреността си те заставя да му отвърнеш с искреност, на всеотдайността — с всеотдайност.

А малко по-късно Ангел Стойков ще ми довери:

— Ние приехме Кольо в бригадата такъв, какъвто е — с добрите си и лоши черти. Не тръгнахме срещу лошите фронтално, а успоредно с тях, докато ги овладеем и донякъде приглушим. Да вземем непримиримостта му към нередностите, която понякога го правеше невъздържан. Трябваше да му помогнем да запази непримиримостта си, а да премахне невъздържаността. Казвахме си, че престъпление ще направим, ако го накараме да не реагира срещу нередностите, нека се съхрани тази му черта, но да прави това по-мотивирано, по-сдържано, с повече уважение към хората. Впоследствие мнозина от нас започнаха да се учат от него на прецизност в работата, на още по-голяма непримиримост, докато се наложи този дух в цялата бригада и стана нейна същностна черта.

И ми припомни случая с оня тракторист, който направил лошокачествена оран. Настръхнали всички, нахвърлили се върху него — да излага бригадата, да ги злепоставя. Качили се на камиона и пра-

Digitized by Google

во там. Никола Христов излязъл напред и когато всички очаквали и той да го наругае, бригадирът започнал кротко: „Той лош, а ние хубави, така ли! А къде бяхме останалите да го спрем, да му помогнем? За станалото в бригадата всички сме отговорни.“ Настъпило тягостно мълчание. Приближил се трактористът до своя бригадир, стиснал ръката и на стоящия до него Павел Петров и кимнал с глава. Нищо повече не казал, само очите му леко овлажнели. Никога повече не повторил грешката си. Разбрал и бригадирът, че взискателност не значи грубост.

ИНИЦИАТИВА И ОТГОВОРНОСТ

— Чувството за самовзискателност в хората ми помогна много. Не беше нужно винаги да казвам кое как да се направи, защото свършеното от най-добрите говореше по-добре от всичко. Ядрото, което партийният комитет бе изградил в бригадата, се оказа най-важното, решаващото за нашия успех. Често съм се питал как биха се развили нещата без тези хора, без техния пример, без тяхната висока съзнателност, без техния неукротим дух. Щяха ли да стигнат силите ми да направя от бригадата това, което е тя сега?

И вместо отговор Никола Христов започна да реди случаи, които най-добре говорят за хората в бригадата.

Било през лятото на миналата година. Започнали да силажират царевицата. Ръководството на АПК поставило задачата да се премине на денонощна работа. В бригадата нямало достатъчно трактористи за двусменен режим. От клоновото стопанство им помогнали с няколко души от ремонтните работилници, но пак били малко.

— Събрахме тогава бригадата, за да видим какво да правим. Бях неспокоен, защото знаех, че механизаторите вече чувстват умора. Очаквах да възразят, а те: „Няма какво да му мислим, започваме. Не стигнат ли хора за две смени, ще караме сами и пак ще се справим.“ Така и стана. Така бе и след това при прибирането на царевицата за зърно. И тогава не се намери поне един да каже: „Стига, изморихме се“.

Прибрали слънчогледа. Все опитни механизатори са на машините, но пак останали пити по земята.

— Чувствувах — продължи Никола Христов — как всички ме гледат и чакат решение. Питам ги: „Какво ще кажете, ако съберем на ръка питите?“ Те само кимат с глава, сякаш искат да кажат: „Та няма да оставим готовата продукция на земята, я!“ Събрахме допълнително по 12 кг зърно. Разбира се, с помощта и на работна ръка извън бригадата.

Други две прояви на профгрупорга Павел Петров разкриват още по-ярко чувството за висока отговорност, култивирано години наред от партийната организация. Есента създаде много трудности на селскостопанските работници. Трябваше да се бърза със сеитбата, без това да се отразява на качеството. Един ден бригадирът изпраща пет дизела да подготвят площи. Отишли хората, започнали да орат, но виждат, че става бавно, а времето предупреждава, че няма да ги чака. Дошъл механикът Павел Петров. Споделили с него и предложили да култивират площта, вместо да я орат — и по-бързо, и по-хубаво щяло да стане. Убедени били в това, пък не искали да нарушават нареждането на бригадира. Тогава Павел Петров излязъл напред и казал: „Нали всички сме отговорни за резултатите в бригадата. Ще правим това, което е нужно.“ И пуснали култиваторите. Дошъл Никола Христов, погледнал, разбрал всичко, усмихнал се и казал: „Злат-

Digitized by Google

ни сте, дявол да ви вземе". Подготвили площта за един вместо за три дни, засели я и започнал дъждът.

Било в началото на есенната сеитба. Бригадата била добре подготвена, но опитното око на Павел забелязало и някои съвсем дребни пропуски в първите дни. Една сутрин в бригадния стан се появило сатирично стентабло. Автор и на текста, и на карикатурите бил самият той.

— Това табло изигра по-голяма роля от какъвто и да е друг словесен разговор — сподели отговорникът на партийната група в бригадата Киро Тодоров. (При новата организационна структура след уедряване на първичните организации в бригадата е обособена партийна група.) — Текстът под карикатурите не бе конкретен, та някой да се засегне, но тъй като таблото отразяваше реално състоянието на нещата в бригадата, всеки потърси да види и себе си там. И още същия ден почувствувахме какво значи да се работи без каквито и да е пропуски.

СТОПАНСКИ РИСК И ОТГОВОРНОСТ

Заговорихме с бригадира за новия икономически механизъм, за стопанския риск. Той бе категоричен:

— Някои се оправдават със стария икономически механизъм, че той не позволявал да се правят стопански рискове. Убеден съм, че същите тези хора и сега, при действието на новия икономически механизъм, пак не правят рискове. Те търсят претекст, за да оправдаят своето бездействие в критични моменти. Поради характера на производството в селското стопанство степента на риска е по-голяма, отколкото, да речем, в промишлеността. Щом производството е на открито, щом факторите, които влияят върху него, не са управляеми, това значи, че всеки момент може да те изненада, а това изисква да бъдеш гъвкав, предприемчив. Разбира се, разумно, на научна основа.

Лабораторният анализ на почвата показал, че торопотребността е много по-малка от препоръчаните норми за торене. Никола Христов предлага на бригадата да преминат към по-ниски норми на торене. Стъписали се някои от механизаторите. „Изведнъж толкова да намалим нормите?!" Направили партийно събрание — защо да започват нещо, в което хората не са убедени. Докладчик бил бригадирът. Обяснил той добре, обосновал научно своето предложение и накрая не скрил: „Поемаме и известен риск. Може годината да се случи неблагоприятна и реколтата по-малка. Ще ни обвинят, че вършим неща на своя глава."

Подкрепили го. И дошла голямата икономия от материални разходи, без това да се отрази на добивите.

Трябвало да се внедри друга новост — едновременно окопаване на царевицата и внасяне на хербициди. Наложило се пак да се свика партийно събрание. Този път някои комунисти по-трудничко се убедили, но след това пък станали ревностни агитатори сред безпартийните. И донесло това мероприятие голям икономически ефект.

Има и още по-куриозни случаи. Есента на 1978 година бе суха. Прогнозата не обещаваше валежи в близко време. Хубава, лека сеитба става в такова време, но загубите на семе са неизбежни. Събира се бригадата, Никола Христов пояснява, че трябва да се отиде на по-висока посевна норма. А точно по това време в окръга усилено се заговори, че на много места сеитбената норма е твърде висока, хаби се с хиляди тонове семе и пр. „Значи да правим допълнителни разходи" — обадил се някой в бригадата.

Digitized by Google

И тогава именно Никола Христов е трябвало да повика на помощ науката, да се опре на нея, за да докаже необходимостта. Подкрепили го, но когато започнали да сеят, от канцелариите се намерили хора, които побързали да предупредят, че за преразхода може и на прокурора обяснение да се дава! Тогава за сетен път бригадирът се убедил какво значи здрава партийна закрила и подкрепа, какво значи сплотен колектив. Всички комунисти, цялата бригада застават зад това решение: „Ако трябва да плащаме, ще плащаме заедно, ако трябва да отговаряме, ще отговаряме всички".

След жътва, когато специалистите от окръга анализираха резултатите, те бяха единодушни, че за конкретните условия през есента на 1978 година високата посевна норма в бригадата на Никола Христов се е оказала решаваща за високия добив.

— Можехме и ние да не си създаваме грижи — каза Ангел Стойков. — Щяхме да сеем като другите, щяхме да обясняваме след това, че посевите са редки, понеже климатичните условия са били неблагоприятни и толкова. Никой нямаше да ни търси отговорност... А ние поехме риска с дълбокото убеждение, че решението ни е правилно.

Стопански риск и отговорност. Те вървят ръка за ръка. В бригадата на Никола Христов те се поемат и носят колективно, без, разбира се, това да освобождава ръководителя от лична отговорност. Колективният дух поощрява и в същото време предпазва от необмислени стъпки.

НЕУДОВЛЕТВОРЕНИЕ И ТВОРЧЕСТВО

Могат да се разкажат много случаи на ярко проявление. Ще посоча само няколко. През лятото на 1976 година в Бургаски окръг пристигнаха комбайнери от побратимения Краснодарски край. Най-добрият от тях, знатният съветски комбайнер Анатолий Савин, бе зачислен в бригадата на Никола Христов. Още първия ден опитните механизатори разбраха, че при тях е дошъл човек, който познава много добре новия зърнокомбайн „Колос". В следващите дни те почувствуваха, че освен добър комбайнер той има и голямо човешко сърце. И станаха дните и нощите истинска школа за членовете на бригадата. А Павел Петров не се отделяше нито минутка от Анатолий Савин.

През есента на миналата година трети районен комитет на Партията проведе специален пленум, посветен на големия и най-евтин резерв за увеличаване и поевтиняване на производството — масовото внедряване на челния опит. Като най-ярък пример в това отношение бяха посочени резултатите на бригадата на Никола Христов. Направени бяха точни сметки от специалистите какво би се получило, ако всички бригади в АПК в Бургас приложат опита и достигнат резултатите на тази бригада. Още тогава някои казаха: „Няма какво да търсим челния опит през девет села в десето, той е при нас". Никола Христов мислеше по-иначе.

Едно от решенията на пленума предвиждаше да се изучи опитът и на други челни производствени единици в страната. Няколко дни след това една група от специалисти замина в други окръзи. Сред тях бе и Никола Христов.

Веднага след завръщането той отива в районния комитет и докладва:

— Имаме успехи, това е вярно, но вярно е и другото, че има още много да се учим.

И разказал къде какво ценно е видял и какво трябва да се на-

Digitized by Google

прави както в бригадата, която той ръководи, така и в целия аграрно-промишлен комплекс, за да се приложи наученото.

Неспокоен, творчески дух! Никола Христов не е единственият носител на този дух. А Павел Петров, а Слави Маджаров, а Йордан Христов?

— И лесно, и трудно е да се работи с такива хора — споделя бригадирът. — Лесно, защото всеки член на бригадата чувствува своята отговорност за крайните резултати и мисли какво да направи, за да бъдат те още по-добри. Трудно, защото не ти дават мира. Веднъж на шега ми казаха: „Останеш ли зад нас, ще трябва да сменяш местожителството". А то си е самата истина.

Никола Христов се замисли и след това малко възбудено добави:

— Сигурен съм, че е така и в другите бригади, особено челните. Всички мислят, всички съзнават своята отговорност, всички допринасят за крайния резултат. А като чете човек вестниците, остава с впечатление, че заслугата е едва ли не само на бригадира.

Като погледне човек — всичко е наред. За 1979 година бригадата отчете най-добрите успехи в своята десетгодишна история — преизпълнени са плановете по всички показатели и за всички земеделски култури, реализирани са големи икономии от материални и трудови разходи. В разговора обаче проличава и тревога.

— Сочат ни за пример с производствените резултати — сподели Никола Христов. — Но ние трябва да бъдем за пример не само с тях, а във всяко отношение. Нашите планове трябва да бъдат научнообосновани, прецизно изготвени, за да няма ни най-малко съмнение по това, дали са напрегнати или не. Най-прецизно трябва да се отчитат и икономическите резултати, за да се яви и самото възнаграждение реална остатъчна величина. А в това отношение нещата още не са поствени на много добра основа.

— Не става дума да получат нашите хора повече пари — допълва го отговорникът на партийната група Киро Тодоров. — Никога досега в нашата бригада не е поставен така въпросът. Става дума да се изведе докрай една важна партийна поръка — поставяне на цялата дейност на стопанска сметка. И в това отношение нашата бригада трябва да служи за пример.

Основателна тревога, защото тук са наясно, че да си в челните редици днес значи преди всичко да организираш рентабилно производство. А това ще стане само ако във вътрешностопанската сметка фокусират съвременни технологии и пресметливост, когато изкристализира най-ценното на натрупания дългогодишен опит.

Христо ШАРЛОПОВ

Digitized by Google

РАЗГОВАРЯМЕ ЗА ЕФЕКТИВНОСТТА

ОРГАНИЗАЦИОННИЯТ ПРОБЛЕМ

доц. ИВАН СТОЙНОВ

Наричаме го проблем, защото представлява постоянно разрешаващо се диалектическо противоречие между възникващите задачи и състоянието на организацията за тяхното реализиране. И още защото той не е достатъчно разработен от обществените науки както на теоретико-методологическо, така и на практико-приложно равнище. А потребността от такива разработки е очевидна и нарастваща. Тя произтича от насъщните повели на нашето време — усъвършенстването на социалистическата организация на труда; интелектуализацията на всички обществени дейности; повишаване качеството и ефективността; все по-пълната реализация на социалистическата личност, на обществените организации.

1

За да се разкрие ролята на организационния проблем в дейността на Комунистическата партия и на всички социални организации в обществото, е нужно да изясним връзката му с някои основни понятия на партийното строителство. Първостепенно място тук заема категорията организираност. С това понятие В. И. Ленин изразява основната характерна страна от същността на работническото движение. Организираността според него е „единство на действие, единство на практическата проява"[1]. Организираността изразява най-важното качество или черта на Комунистическата партия и на цялото работническо революционно движение — неговото единство и сплотеност.

Названието организация се употребява поне в три смисъла. Първият означава определен тип обществен организъм, характеризиращ се с индивидуално, постоянно и определено членство; организацията се състои от първични и производни звена със съответни ръководни органи, обединени в името на определени общи идеи и цели (програма), в съответствие със закономерностите, принципите и нормите (правила) на живот и дейност, закрепени в Устава; определен обмен на информация между звената, при което се осъществяват процесите на саморегулиране на съответиата система. Главното тук е, че единството на идеите и целите „се утвърждава чрез материалното единство на организацията"[2]; че се проявява „власт", че авторитетът на идеите в една или друга степен се превръща в „авторитет на властта"[3]. Това се отнася не само за Комунистическата партия, но и за всички обществеии организации.

Във втория смисъл понятието организация означава целесъобразно и планомерно подреждане на определена дейност, установяване на преднамерена връзка между компонентите на един социален процес, на неговите фази или на едно действие. Тук се включва и дейността за организиране на изпълнението, която се изразява чрез отделен термин — организаторската работа. В този случай понятието организация изразява една основна функция на ръководството и по-специално на ръководните органи и техните работници.

Третият смисъл на понятието организация се разкрива във взаимодействието между Партията и другите социални системи, т. е. в партийното ръководство на обществото. Това е порядъкът на взаимодействието между Партията и ръководените от нея системи. Много важна страна на това, да го наречем външно проявление на организационния проблем, е създаването, развитието и усъвършенстването на организацията в ръководените от Партията социални обединения.

Организационна дейност е друго основно понятие. То изразява съвкупността от действия за създаване, поддържане, възпроизводство и развитие на организацията. Всъщност с това понятие се обозначават действията на ръководството, на партийния орган в решаването на организационния проблем. В своята дълбока същност и конкретен израз организационната дейност е процес, чрез който се реализира и регулира превръщането на

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 1, с. 317.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 7, с. 419.
[3] Пак там, с. 369—370.

Digitized by Google

идеите, чувствата, волята, с една дума, духовната и друга същност на масите в техни целенасочени практически действия. Ето защо тя е свързана с всички останали дейности, прониква ги като тяхна страна, като „подреждащ" фактор, който дава възможност или без който е невъзможно обществено-необходимото реализиране на даденото обединение във функционирането на социалистическото общество.

Очертаното съдържание на основните понятия (категории) на организационния проблем показва, че те са от един род, но помежду им има разлика, която не бива да се пренебрегва. В най-общ, философски смисъл организацията е атрибут на всяко социално обединение, чрез която се реализират практически действия, неговата същност, предназначение и цели. Така правилното решаване на организационния проблем има първостепенно значение за превръщането на същността, ролята и функциите на едно социално обединение и на обществото като цяло в практически действия.

2

Организационният проблем има своето неотменимо място в целенасоченото изменение на действителността от човека, в преобразуването на природата и обществото, въобще в революционния процес, който се извършва под ръководството на Партията с участието на обществените организации и другите социални субекти. Революционният процес по своята същност е реализация на работническата класа като класа за себе си. Той е процес на изработване и осъществяване идеите на Комунистическата партия като осъзнати интереси на работническата класа и на трудещите се слоеве. В него и чрез него се осъществява ролята на масите като творец на историята.

Научният анализ на организационния проблем изисква да се разкрие неговата **структура**. В най-общи линии тя се състои в следното:

— на основата на предварително изясняване на характера, мястото, ролята, целите и функциите се разработват организационните принципи и норми (на Партията или на съответните организации);

— изграждане на структурата;

— установяване и регулиране на вътрешните връзки и отношения в обществения организъм;

— изграждане на регулираща система, системата на ръководство, в това число и решаване на въпроса за кадрите;

— разработване на механизмите, формите и методите, на стила на поведение, което изразява взаимодействието на организацията (обединението) със средата, с останалите организации и системи;

— материално осигуряване.

Тази структура по своя характер е социологическа, „защото е най-обща, системообразуваща", защото е взаимодействие между основните компоненти[1] на организационния проблем и съдържа необходимите предпоставки за функционирането и развитието на организацията.

Всеки един от тези компоненти съществува в най-тясна органическа връзка и взаимодействие с всички останали и с другите страни на общественото обединение. Независимо от това всеки от тях също е сложна система, характеризираща се със свои закономерности и начини на реализация. Нужно е още веднъж да се подчертае, че изграждането на организацията или решаването на организационния проблем е подчинено и се определя от съдържанието на дейността.

Всеки един от тези компоненти има свое политическо, идеологическо и същностно съдържание, играе определена роля за развитието на природата, идеологията, целите и функциите на Партията, а и на всяка друга организация.

Ще очертаем най-общо същността и структурата на основните компоненти.

Както е известно, организационните принципи и норми — това са такива идеи и положения, които изразяват същностни, постоянни и повтарящи се връзки и отношения от организационен характер. Те се изработват от всички социални системи в цялото общество. Висш техен израз са организационните принципи и норми на Комунистическата партия.

Първостепенно условие за ефективна организационна дейност е конкретното прилагане на организационните принципи на Партията при дадената обстановка с оглед мястото и ролята на партийната организация, както и областта на нейното действие. Така е и за другите обществени организации, където е нужно не механичното им пренасяне, специфично разработване на тези принципи. Това ни дава основание да говорим за общи и специфични за дадено обществено обединение организационни принципи.

Вторият основен комплексен компонент на организационния проблем е структурата. Тя представлява подреждане на елементите на една система със съответните й връзки (т. е. йерархия и архитектоника) в хоризонтално и вертикално отношение както в пространството, така и във времето. За Комунистическата партия структурата е фактор с голямо политическо значение, защото съдействува да се материализират всички нейни основни черти и функции.

Основни градивни елементи в структурата на Партията са: отделният комунист, първичното звено — ППО и нейните поделения, местните партийни организации и органи — общински, заводски, градски, окръжни и централни ръководни органи.

Специално трябва да се подчертае ролята на членството. То е възлов въпрос, фокус за определяне природата и типа на обществения организъм. Без индивидуално членство няма организация. Видът на приемането на членовете е признак за типа на организацията. Когато всеки има право на самозачисляване и принадлежността

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 6, с. 99.

Digitized by Google

към дадена организация е неподвластна на цялото, имаме един тип организация. Но когато цялото подбира индивидуално членовете според определени критерии и норми, както е в Партията, тогава организацията е от съвсем друг тип. В този случай приемането изпълнява, може да се каже, предпазна функция срещу проникване на неприсъщи за организацията елементи. В Комунистическата партия индивидуалното членство е свързано с изискване на определени качества и условия[1], които обезпечават изпълнението на характера, мястото, ролята и функциите на Партията и укрепват нейното организационно състояние. Така индивидуалното членство, произтичайки от характера, ролята, мястото и функциите на Партията, играе решаваща роля за нейната реализация.

Следващото равнище в структурата е първичната партийна организация. Тя е първичното звено, което изпълнява няколко основни функции. В него и чрез него се осъществява обединяването, връзката между отделния член и другите членове; появява се качеството, което е абсолютно необходимо, за да има организация — единството, или обвързаността на отделния член с цялото.

Втората основна функция на първичната партийна организация е, че в нея се извършва ръководството и на практическата дейност на комунистите.

Третата ѝ функция като първично звено е възпроизводството на системата, т. е. в ППО, както и в първичното звено на всяка една система се извършва замяната на отпадналите по естествени и други причини членове, на изразходваните сили; притокът на нови елементи, както физически, така и политически, идеологически и т. н. В първичните организации се осъществява както приемането, така и възпитанието и всекидневното „зареждане" на членовете с основни идеи, настроения и чувства, които се реализират в тяхната практическа дейност.

Четвъртата основна функция — първичните партийни организации сплотяват и обединяват комунистите около партийното ръководство и същевременно са източници за възпроизводството на ръководните органи.

Като пета основна функция можем да изтъкнем взаимодействието ѝ с първичните звена на другите обществени организации (социални системи) — предприятието, трудовия колектив, първичните оранизации, на Комсомола, ОФ, професионалните съюзи и т. н.

По такъв начин ППО се явяват едновременно и основа на Партията, и ядрото, което осъществява непосредствено връзката с масите на първично равнище — директно и чрез звената на единната социална система, в която функционира.

Ето защо укрепването на ППО и издигането на нейната ръководна роля е възлов, кардинален въпрос от живота на партията[2].

По-горестоящите звена, така наречените местни организации, обединяват дейността на Партията на средно равнище. Висока е оценката на ЦК на БКП за ролята на местните ръководни органи. Те също имат няколко функции. Специално партийните органи са политически ръководства[3] на цялостната социална система, на даденото равнище, да кажем община, окръг. В тази си роля те решават местните въпроси. Основа на цялата им дейност обаче е политиката и решенията на централните (висшите) органи. Те обединяват и сплотяват членовете (и масите) около тези органи. Чрез местните органи се осъществява една от основните особености на Партията — съчетаването на централизма с активността и самодейността на организациите, органическата връзка на централното с местното и първичното равнище.

Ленин най-точно характеризира централните ръководни органи на Партията. Той ги нарича връх на Партията и този връх има няколко основни функции. Те определят идеологията, Програмата и Устава, определят стратегията и тактиката на Партията. Заедно с това централните органи ръководят целокупната дейност на Партията, осъществяват ръководството на всички останали системи на стратегическо, глобално равнище. Най-сетне те осъществяват взаимодействието между Партията и останалите отряди на международното работническо и комунистическо движение, както и другите прогресивни и освободителни движения.

Така централното равнище изразява в пълнота всички функции на Партията. Но веднага трябва да кажем, че на всички равнища функциите на Партията се проявяват комплексно според дадените условия.

Между различните звена на структурата на Партията съществуват установени връзки, чрез които се материализира демократическият централизъм. Тези връзки, този централизъм се осъществяват чрез йерархичността и чрез съответното подчинение, което изразява именно архитектониката в структурата на Партията.

Третият основен компонент на организационния проблем са вътрешнопартийните отношения и реализиращите ги процеси. Те са проявление на основните закономерности или принципи във функционирането на Партията. Тук можем да очертаем няколко такива процеса, които са израз на определени типове отношения. Например отношението между комунистите помежду им; отношението и поведението на отделния комунист към партийната група, към ППО; ръководните (регулативни) отношения между органите за ръководство и ръководните организации, в които се реа-

[1] Устав на БКП, чл. 2 и 3.
[2] Т. Живков. За партийното строителство, т. 3, с. 436.
[3] Пак там, с. 509.

Digitized by Google

лизира на практика демократическият централизъм, вътрешнопартийната демокрация и дисциплината; идеологическите отношения, проявяващи се също във възпитанието и колективното въздействие върху комунистите. Като резултат на всички отношения се осъществява единството на партийните редове.

Отношенията вътре в Партията се осъществяват чрез процеси, които изискват съответни механизми. Най-важният процес е ръководният — вземането на решението, организацията на изпълнението[1], планирането, поръченията, контрола, отчетността и т. н.

По-нататък съществуват взаимоотношения между ППО и вишестоящите органи; взаимоотношенията вътре в тези органи, взаимоотношенията между тях и на горе — до централно равнище. Главното и основното за всички тях е партийното единство и неговото укрепване като израз на онова, което се нарича хомеостазис, т. е. свойството на всяка една система (в случая на Партията) да запази своето състояние.

И ако можем фигуративно да се изразим, докато структурата представлява анатомията, то вътрешните отношения и процеси са физиологията на един социален организъм. В резултат на тези вътрешни процеси се осъществява съществуването, функционирането и развитието на Партията като самодеен, саморегулиращ се организъм.

Четвъртият основен компонент на организационния проблем е изграждането и усъвършенстването на ръководната система, на системата за саморегулиране. Това предполага: формиране на органите и правилния подбор на хората; изработване на най-целесъобразни начини и механизми на взаимоотношения между тези органи и ръководните организации при спазването на ленинските принципи и норми на ръководство и на партиен живот; действие на механизма на пряката и обратната връзка, усъвършенстване процеса на ръководство; правилно взаимодействие с другите органи от системата на обществото на даденото йерархическо равнище — например завода, общината, окръга и т. н.; регулиране взаимоотношенията с по-горестоящите органи.

Съставен елемент на проблема за ръководството е кадровата работа. Сами по себе си кадрите представляват такъв фактор, който може в известен смисъл да бъде отделен като самостоятелен организационен проблем. Основанието за това е, че кадровата политика и по-специално изпращането на комунисти в различни други органи и организации е основен лост на партийното ръководство на обществото. Заедно с това кадрите са фактор, който играе роля не само в организационната дейност, но и в разработването на идеологията, на партийната програма, изобщо на политиката. А това са въпроси, които, така да се каже, надхвърлят организационния проблем.

Основен компонент от организационната дейност е стилът на работа. Тук стои въпросът и за механизмите. Трябва да се подчертае, че в последно време нараства вниманието към механизмите, тъй като те не съдържат само методите, формите и средствата. Механизмът е конкретната за даденото действие система или част от други системи, чрез която протича самият процес или дейност и въобще се реализират същността, ролята, функциите на Партията. От подбора на механизмите зависи и протичането на процеса. В социалната действителност механизмите не са само условия, те са и действено средство за желаното и целенасочено (регулирано) протичане на процесите. В подбора им се състои до голяма степен изкуството на партийната работа.

Длъжни сме да се спрем и на една друга категория, за която напоследък се говори — технологиите. Те представляват определена съвкупност, ред или последователност на взаимно обвързани действия. Така стигаме до последното положение, свързано с организационната работа — за изкуството, умението, майсторството, в което се изразява непосредственото творческо участие на дейците в реализирането на определена потребност. В него личните качества на отделния деятел или ръководител се „обвързват" с основните принципи, методи и форми, в резултат на което се получава по-висока ефективност от изпълнението на задачите.

В известен смисъл можем да говорим, че проблемът за механизмите и технологиите не е само организационен, той е самостоятелна характеристика на всяка система — на Партията, на обществените организации.

Механизмите и технологиите са свързани тясно със стила. Обаче не можем да уеднаквим тези две понятия, защото стилът представлява нещо по-високо. Той е качествена характеристика и особеност на всеки орган или отделен деец, изразяващ се в специфичния облик на реализирането на същността, принципите, методите, формите и средствата на работа. Стилът има своя външна и вътрешна изява, които се осъществяват в единство. Стилът е родствен, но не е тъждествен със съвкупността от механизмите. Но независимо от общото и различното усъвършенстването на стила, методите, формите, средствата и механизмите е основен въпрос за повишаването на ефективността и качеството на партийната работа.

Едва ли е нужно да доказваме, че между компонентите на организационната дейност съществува най-тясно взаимно проникване, заедно с това сраствене с другите видове дейности.

---

[1] Сега това е главното в борбата за повишаване качеството и ефективността в партийно-организационната дейност. Т. Живков, За партийното строителство, т. 3, с. 510.

Digitized by Google

3

Организационната дейност е система, която не функционира сама за себе си. Тя създава организационните условия и средства за изпълнение на задачите. Именно поради това говорим за проблем, защото организацията се развива в диалектическа връзка със задачите (потребностите) и съобразно потребностите на самата себе си. Това ще рече, че усъвършенстуването на организацията има два аспекта:

— усъвършенствуване организацията за изпълнението на задачите и

— развитие и усъвършенствуване на организацията като организъм.

Затова при решаването на определена задача винаги стоят двата аспекта на организационния проблем: създаване на ефективна организация на действията и подготовка на самата организация — субект на тези действия.

Изложената по-горе структура на организационния проблем може да послужи като методика на организационното строителство като дейност. Така дори формирането на група за изпълнение на отделна задача ще се състои от изясняване на нейните особености, принципи, състав, структура, правила на живот, ръководство, начин на работа и т. н.

Структурата на организационния проблем може да бъде основа и за създаване на система за усъвършенстуването на организационното състояние и дейност. Регулирането на тази система може да стане чрез определяне на показателите и особено критериите на основните компоненти на организационния проблем. В такъв случай показатели са основните направления на дейността за усъвършенствуване на организационната дейност, а критериите им са необходимите „стойности". Тези показатели и критерии са тристранни. От една страна, те са средство за направляване на организационното саморазвитие и усъвършенствуване на Партията или другите организации като обществен тип организъм, като нещо, което е подредено като система.

Другият тип показатели и критерии са свързани с усъвършенствуване на организационната дейност за осъществяване функциите на Партията, за изпълняване на задачите. По такъв начин втората страна на показателите и критериите е свързана с усъвършенствуване на организацията на дейността. Третата страна — това е организацията на връзките на Партията с другите системи. Затова тази страна се изразява напълно в партийното ръководство на обществото. Тези показатели и критерии на организационната дейност на Партията обезпечават развитието на организацията на всички обединения, и то в единна система с развитието на Партията като организация.

По такъв начин организационната дейност на Партията ще се измерва и оценява с оглед на нейното вътрешно укрепване, но и до каква степен тя допринася за усъвършенстуване на организацията на обществото като система, на неговите сфери, например икономическата област, духовното производство, възпроизводството на човека и пр., както и на социалните организации — държавата, обществените организации, стопанските организации и т. н.

Тази сложност обаче съвсем не означава невъзможност да се изгради такава система от показатели и критерии. Но това е работа, която може да се извърши на високо ръководно равнище. Иначе не може и да бъде, тъй като и показателите, и критериите в края на краищата се определят с оглед на развитието на действията. Те са от компетентност на по-горното ръководство. По този начин определението на показателите и критериите, както и на измерителите и методите за оценка, начините на въздействие върху развитието на тези показатели и критерии е право на ръководните органи и по-специално на партийните органи.

Тук можем само да посочим една обща принципна схема на критериите. Интегриращ висш критерий за решаването на организационния проблем е единството на Партията и неговото състояние, степента, на която трябва да се намира. Този глобален, интегрален и перманентен критерий на първо равнище се декомпозира на показатели и критерии според основните компоненти на организационния проблем.

Друг основен критерий е състоянието на структурата на Партията, както и на всеки основен орган. Структурата се декомпозира на състояние на индивидуалното членство, на първичното звено и т. н., тяхната здравина, боеспособност, боеготовност.

Следващият основен критерий е състоянието на вътрешнопартийния живот, на вътрешнопартийните отношения, жизнеспособността на партийните организации, състоянието на ръководството, на критиката и самокритиката; на вътрешнопартийната демокрация и т. н. По-нататък — състоянието на ръководната дейност, качеството на отделните ръководители, за да стигнем най-после до механизмите, технологията и изкуството в партийната работа.

Изясняването и използването на тези критерий за решаване на организационния проблем при конкретните условия са сигурна гаранция за ефективна партийна дейност.

Изложената по-горе обща схема на организационния проблем, естествено, се прилага към отделните организации, равнища, условия, задачи, диференцирано, творчески, като се използва широко натрупаният опит, традиции и най-нови постижения на различните науки. Приложението ѝ, разбира се, изисква постоянно да се повишава подготовката на масите и ръководителите по проблемите на организационната дейност. Именно в това е силата на призива на др. Т. Живков за повишаване на организационната култура на гражданина на нашето общество, за всестранното усъвършенствуване на дейността във всички области на живота.

Digitized by Google

ВСЕКИДНЕВИЕТО НА КОМИТЕТА

Картините се меняха една след друга като на кинолента. Образ след образ, кадър след кадър. Разговаряхме с членовете на партийния комитет на завод „Найден Киров“ в Русе. Насаме, по двама, по трима, както ги намирах в канцеларията, по работните им места. Имаше и по-възрастни, и хора, които бяха прекарали в цеховете на завода по тридесет години — инженери, техници, бригадири. За последните две години в партийния комитет са настъпили редица промени. Влезли са нови хора, а от няколко месеца е излязъл и секретарят на комитета — Токаджиев, отишъл на работа в чужбина. На негово място е бил избран секретарят по организационните въпроси на градския комитет на Комсомола Венелин Бояджиев. За бившия секретар хората говореха възторжено: „Човек с големи идеи и смели планове“. По негово време е проведена найденкировската инициатива, която още първата година увеличава обема на общата продукция с милион и половина лева. Разбира се, ако хората работят пет дни, машините не почиват, а се въртят непрекъснато шест и седем дни в седмицата. От завода инициативата на найденкировци се разпространява постепенно във всички заводи на страната. Много заводски колективи, закъсали с плана, оправяли „бакиите“ си. Инициативата се превърна в национална.

Разбира се, навсякъде стават смени. Едни остаряват, други се разболяват, а младите ги заместват. Важното е щафетата да попадне в здрави ръце и заредено с пламък сърце, за да бъде понесено високо в бъдещето. Новият секретар е човек с перспектива. Млад, висок, черноок, строен, завършил Академията за обществени науки и социално управление, умерен в действията си, не изземва инициативата от ръцете на другарите си, а се стреми да запази успехите на партийната организация в миналото и да намери път за претворяване в живота решенията на Партията. А успехите в миналото на партийната организация, на заводския колектив не са малки. За различни полезни инициативи заводът е награден с ордените „Червено знаме на труда“ и „Георги Димитров“, а зад стъклата на специални витрини стоят знамената на Министерския съвет и Централния съвет на Българските професионални съюзи. Това е гордост и едновременно задължение. Миналото трябва да се пази и същевременно да се разширява. И затова новият партиен секретар, въоръжен със знания, вече месеци наред наблюдава и изучава своите сътрудници, актива, за да може утре партийният комитет да вземе правилни решения във връзка с новите задачи, поставени пред колектива.

Негов заместник е Йордан Бояджиев — секретар по организационните въпроси. Среден техник, работил в завода повече от двадесет и седем години, той познава из основи почти всички проблеми на колектива. Човек с голям практически партиен опит, преминал през всички партийни звена — отговорник на партийна група, секретар на първична организация и от дванадесет години преизбиран като секретар по организационните въпроси на партийния комитет. Скромен, разу-

Digitized by Google

мен и схватлив, той е един от дирецте, който подпира с авторитета си всестранната работа на този ръководен колектив. В своите непосредствени задължения той е извършил немалко, за да помогне на своите другари.

Секретар по идеологическите въпроси е инженер Величко Кефиров. Човек със среден ръст, синеок и къдрокос. Той е началник на бюро за механизация и автоматизация на завода. От няколко години движи идейновъзпитателната и културно-масовата работа на колектива, но повече го тегли към направата на някоя рационализация.

Инженер Симеон Минев е член на партийния комитет и от година и половина директор на завода. Той е съученик на новия партиен секретар и като него е преминал през Комсомола, а по-късно е бил и зам.-председател на окръжния народен съвет. Хубаво е, че двама млади хора, другари от детинство, са се сбрали и оглавили ръководството на един голям завод, но дългогодишната дружба обаче не им пречи и да си казват слабостите очи в очи, щом работата налага. Наистина критиката не е шоколад, за да я обичаме, особено когато е отправена от приятел, но колкото и да е горчива, истинският комунист трябва да се вгледа в своите грешки и да заработи по-добре.

Членове на партийния комитет са още Стефан Няголов, дългогодишен профпредседател, Ладия Македонска — секретарка на заводския комитет на ДКМС, Кръстьо Иванов — началник на цех и председател на комисията за държавен и народен контрол, инж. Дино Динов, отговорник за вътрешнопартийната информация, и Бонка Сабанчева, Мария Лисичкова, Бонка Ботева и Ценка Петрова — отлични бригадирки и челни работнички.

Заводският партиен комитет ръководи десет първични организации. Тук са събрани в юмрук най-дейните хора за осъществяване ефективно партийно ръководство на стопанската, научно-техническата, профсъюзната, комсомолската дейност. Събира се веднъж на месеца, за да обсъди актуалните, главните проблеми на колектива, да очертае перспективите. Седнали един срещу друг в партийния кабинет, аз се обърнах към секретаря:

— Другарю Бояджиев, доволен ли сте от състава на партийния комитет?

— Разбира се. Хората взимат отношение по проблемите, които стоят пред нас. Имат партийна практика и политически нюх. Това са хора с ускорени моторни сърца и здрав политически усет. Сърца, които преодоляват напагорнищата като бойна машина...

— Но вие нямате икономист. А е известно колко много от проблемите, поставени от Националната партийна конференция, имат икономически характер.

Партийният секретар сведе глава, помисли за миг и след това отговори:

— Прав сте. Ние сме мислили по този въпрос. Разговаряли сме и с окръжния комитет на Партията. Нашият икономист е опитен, но безпартиен и пред пенсия. Но този въпрос стои пред нас и ние ще го решим. При подготовката на важни мероприятия или информации ние използваме абсолютно всички специалисти. Така например информацията за равнището на организацията на производството в завода и по-нататъшното развитие на бригадната организация на труда е дадена да се разработи от инж. Йордан Виденов — зам.-директор по производствените въпроси. Ние ще я изслушаме в партийния комитет. Едновременно с това ще проведем и открито партийно събрание, на което ще участвува целият наш партиен, стопански, профсъюзен и комсомолски актив и едва след дискусията ще вземем решение.

Digitized by Google

Секретарят на партийния комитет говореше свободно, сякаш отколе е живял със задълженията си. Правилно са разпределили членовете на партийния комитет да оказват контрол и помощ на първичните организации, особено когато подготвят събранията си и заседания на партийните бюра.

Слушах и тихомълком разглеждах плана за работата на комитета. В него бе добре поставено организационното и плановото начало. Интерес възбудиха въпросите, поставени за разглеждане на събрания на заводската партийна организация, и мероприятията, които ще се проведат преди това от първичните партийни организации. Така например за темата „Работата на комунистите за преустройство на идейновъзпитателната и масово-политическата работа в завода, за осъществяване на разработената от Националната партийна конференция стратегия за висока ефективност и високо качество, за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда и плановото ръководство" партийният комитет е съставил петчленна комисия — партийният секретар, директорът на завода, профпредседателят, секретарят на Комсомола и секретарят по идеологическите въпроси да подготвят доклада и мероприятията, свързани с темата. Задължава първичните партийни организации на свои организационни събрания да извършат анализ на постигнатите изменения в своята идейновъзпитателна работа, по съдържание, форми, методи, на основата на решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП. Да приемат комплексни програми за усъвършенствуване на социалната среда, в която работи колективът, като обективна основа за усъвършенствуване на идейновъзпитателната работа. Партийните бюра се задължават да организират срещи на трудовите колективи с ръководните стопански кадри за разясняване перспективите за развитие на завода, за разкриване на допълнителни резерви, за преизпълнение на стопанските планове. Да активизират дейността на партийните групи за активна индивидуална работа с членовете на трудовите колективи, за разкриване на допълнителни резерви за преизпълнение на насрещните планове. Стопанското ръководство на завода, заводските комитети на профсъюзната организация и ДКМС да подготвят и приемат програма за усъвършенствуване на социалната среда, за изучаване и разпространяване опита на първенците в труда, на мненията и настроенията на трудовите колективи.

На основата на цялостната предварителна работа заводският партиен комитет ще разработи комплексна програма за преустройството на идеологическата работа и масово-политическата дейност в завода, като нейното изпълнение ще се отчита периодично на заседания.

В месечните заседания на партийния комитет са обхванати онези въпроси от решенията на Националната партийна конференция, които на практика трябва да се решат в завода. На всяко събиране се разглеждат от три до четири въпроса. Ето и някои по-характерни от тях: „Информация за обвързване на плана на завода с този на материално-техническото снабдяване и ритмичното осигуряване на производствените звена с материали по тримесечие"; „Работата на заводския профкомитет и заводския комитет на ДКМС за свързване на социалистическото съревнование със стратегическия курс на Партията за висока ефективност и високо качество, за пълно използване на трудовите и материалните ресурси на завода"; „Информация за равнището на организацията на производството в завода и по-нататъшното развитие на бригадната организация на труда"; „Информация за изпълнение програмата за механизация и автоматизация на производствените процеси" и пр. В мероприятията за оказване на контрол и помощ партийният комитет предвижда на всеки петнадесет дни да се провежда полуден със секретарите на първичните организации за поставяне на

Digitized by Google

задачи и обмяна на опит. Свиква се полуден за обучението на партийния и стопанския актив и резервните кадри. Сериозни мерки са записани за оперативен контрол за редовното и качественото провеждане на политическата учебна година в партийните, профсъюзните и комсомолските организации, за оказване помощ на първичните партийни организации за подготовката на заседанията на партийните бюра и събранията. Кабинетът по организационните и идеологическите въпроси периодично издава бюлетини, тезиси, казуси и други материали в помощ на партийните бюра и отговорниците на партийните групи.

Телефонът остро изсвъня. Секретарят вдигна слушалката, поговори минута, две и тихо рече:

— Бих искал да бъда с вас, но не мога. Имаме проверка от ЦК на Партията и Министерския съвет. С вас ще остане моят заместник Бояджиев.

В кабинета влезе Йордан Бояджиев.

— Той ще ви ориентира по всички въпроси — каза секретарят и излезе.

* * *

Синеок, русокос, с преждевременно появили се бръчки върху лицето, секретарят по организационните въпроси беше приятен събеседник.

— Членовете на партийния комитет вземат активно участие в неговите заседания. Запознати предварително с дневния ред, с тезиси и материали, те имат достатъчно време да се подготвят и да вземат отношение по даден въпрос. На тези заседания често може да се чуе и критика, отправена от един член на комитета към друг...

Той ровеше протоколите от заседанията. Ето например протокола с анализа на плана за осигуряване на производството с инструментална екипировка през годината.

В него бяха записани изказванията на няколко души: Инж. Динов посочва, че представеният анализ е обективен. Осигуряването с инструментална екипировка не може да бъде поместено в капацитета на един цех. Въпросът е сложен и БРИЗ трябва да съдействува. В инструменталния цех липсват специализирани работници. Има голямо текучество. Трябва да се помисли за социалните придобивки на работниците от цеха.

В изказването си Кръстьо Иванов смята, че от анализа не се разбира решен ли е въпросът за инструменталната екипировка за годината. Смята, че няма оперативност в инструменталния отдел. Необходимо е дирекционният съвет да обсъди състоянието и да се вземат мерки. В този състав инструменталният цех едва ли може да поеме задачите, които му се поставят.

Йордан Бояджиев смята, че заводският колектив трябва да бъде запознат с тежкото положение в цеха и отдела и да се потърси начин за подпомагане. Малко грижи се полагат за инструментите в цеховете. Работниците от основните цехове трябва да се заинтересоват от опазването им. Ето защо е необходимо да се внедри бригадната организация на труда и стопанската сметка. Трябва да се организира курс за подготовка на млади специалисти.

— От направените изказвания личи загрижеността на ръководството по този въпрос — отбелязва секретарят на комитета. — Това е цех с големи възможности. Трудностите му са комплексни. Трябва да се търси строга отговорност от рушителите на инструменти. Да се организират курсове за повишаване на квалификацията, да се провеж-

Digitized by Google

дат срещи с ръководствата, да се приеме програма за по-нататъшното развитие на цеха.

Във взетото решение партийният комитет задължава стопанското ръководство да проведе среща със стопанския актив от цехове 40, 110, 130 и 150, които имат отношение към разглежданите проблеми, и да проведе курс за обучението на нови работници за инструменталния цех.

Както се вижда, членовете на комитета добре са изразили своите мнения.

Някои от въпросите, поставени за разглеждане от партийния комитет, са особено важни и същевременно сложни. Такъв е въпросът за равнището на организацията на производството в завода и по-нататъшното развитие на бригадната организация на труда.

Срещнах се и с инж. Йордан Виденов, зам.-директор по производствените въпроси, който готви информацията за партийния комитет.

— Ние разбираме всички положителни страни, които ще ни даде бригадната организация на труда, но има обективни причини, които ни пречат да направиме незабавно този скок. Преди години, когато се искаше от нас съкращение на спомагателни работници и други, ние го направихме. Съкратихме ремонтните групи в цеховете, намалихме броя на плановици, отчетници, счетоводители. И ако в завод „Г. Димитров" преминаването към комплексни бригади може да се извърши лесно, защото се запазиха ремонтните групи в цеховете, при нас това ще бъде трудно. Щом ще се спуска план на бригадите, той трябва да се отчита, а у нас един счетоводител обслужва три до четири цеха. На сегашния етап ние ще създадем шест комплексни бригади — една в металообработващия, друга в металопресовия и останалите в монтажния цех. Те ще служат за еталон в завода... Те ще бъдат обслужвани от съществуващите кадри, като се натоварят с допълнителни задачи. Освен това трябва да помислим за създаване на нова организация при нова структура и технология. Така ще вървим крачка по крачка напред в претворяването на новите изисквания, поставени от Националната партийна конференция.

Въпросът за бригадната организация на труда наистина е сложен. Партийният комитет правилно е отложил заседанието, за да събере вода от няколко извора и да вземе правилно решение.

Секретарят по организационните въпроси Йордан Бояджиев не започна със съвещанията, които провежда комитетът всеки понеделник с десетте партийни секретари. Информират ги по проблемите на производството. Правят проверка как са изпълнени възложените задачи от предишното заседание. Запознават ги с решенията на вишестоящите органи и на партийния комитет. Накрая партийните секретари поставят въпроси, споделят трудностите, които срещат, обменя се опит и пр. От друга страна, упражнява се контрол дали партийните секретари от своя страна запознават актива със задачите.

— Установил съм лично, че не винаги някои секретари запознават със задачите актива. Това често се извършва в тесен кръг — пред двама-трима комунисти. Не всички секретари работят непосредствено с отговорниците на партийните групи — особено с новоизбраните. Установили сме, че жените партийни секретарки работят много по-добре от мъжете. Такива са Цветана Киселова от цех металообработващ и Стоянка Саркисова от цех монтажен. Те правилно разпределят задачите пред отговорниците на партийни групи, добра е съвместната им дейност с профгрупите, провеждат много екскурзии, свързани с патриотичното възпитание на работниците. Посетени са Мадарският конник, Панагюрище, Шипка, Бузлуджа, новите партийни билети се връч-

Digitized by Google

ват на исторически места от съпротивата като Балванската битка, гр. Стражица и пр.

Преминахме през металообработващия цех, където автоматите, правилно подредени по фронта и тила, поеха своята невъзмутима еднообразна песен. Няколко знамена, флагчета и грамоти украсяват и напомнят на посетителите, че те са спечелени от колектива в непрекъснати трудови битки с останалите цехове. В таблото за отчитане на съревнованието се виждат всекидневните, месечни и тримесечни успехи. Над него са поставени снимките на юбилярите, които са прекарали в завода по 30, 25 и 20 години, изпъстрени с много трудови делници, прекарани сред тези гърмящи машини. В цеха е внедрена бригадната организация на труда, като бригадите са уедрени — от 6 сега те са намалени на 3.

С Бояджиев преминахме и през другите цехове. Спряхме при полуавтомат за занитване на гилзи към цокъл фасонка „Вега".

— Това е наша рационализация — ми каза той. — Автори са инж. Величко Кефиров и комунистът Иван Илиев Русев — шлосер — 7 разряд. За нас това беше „тясно" място. А освен това здравето на човека, охраната на труда предизвикаха поставянето на тази тема в плана. Увеличи се производителността на труда. Партийното и стопанското ръководство имат положително становище по работата на двамата. Кефиров — както вече знаете — е член на партийния комитет и отговаря за идейновъзпитателната работа.

— Не е ли по-добре да отговаря за техническия прогрес?

— Може би и да сте прав, но нямам право да съдя. Имаме и други комунисти рационализатори, като шлосера Сава Савов, чиито пресформи дадоха над 30 000 лева икономически ефект, механика Йордан Иванов, който замени вносни възли с местни, и още много други. Но техническият прогрес на нашия завод идва главно от тесните връзки, които имаме с Чехословакия и ГДР. Ние сме в дружески отношения със завод „Електро—Прага" в гр. Яблонец на р. Ниса. От него получаваме много сериозна техническа помощ от документация и челен опит, която ни помогна в последните десет години да решим доста проблеми в областта на механизацията и автоматизацията на производството. Освен специалисти сме изпращали и работници, които са се обучавали в изработване на инструментите, които след това правехме в нашия завод. Когато техни специалисти идваха при нас, често пъти те коригираха някои наши грешки в областта на технологията и механизацията. Изобщо отношенията ни са братски.

Договорни отношения имаме и със заводите „Електроинсталацион" в гр. Зондерсхаузен и „Електроинсталацион" — гр. Сула — ГДР. От тях сме почерпили опит в областта на технологията — главно в конструкциите на изделията и външния вид, като ключове и контакти, които отговарят на международните стандарти. Учихме се на организация на многомашинното използване на шприцавтомата за пресоване на пластмаси. Те имат много добри битови условия в цеховете — като хладилници, котлони за готвене и маси. С тези заводи през 1978 година подписахме договор и в областта на политико-възпитателната работа. Те са на по-високо равнище от нас. Имат специален кабинет за политическа работа с нагледни материали и литература.

— Но вие имате дом на културата с добър директор — другарката Анчева. Имате и един от най-добрите танцови състави.

— Това е така и все пак от техния положителен опит трябва да се поучим.

— Това е хубаво. Но, доколкото зная, и у вас идейновъзпитателната работа се води добре. Помня, че при чествуване 100-годишнината от Освобождението на България се използваха добре всички средства,

Digitized by Google

с които разполагаше партийната организация, за постигането на една цел... Имаше общозаводско чествуване, доклади и лекции в цеховете, лозунги и фототабла с ликовете на наши революционери от националноосвободителната борба. Наградени колективи бяха насочени да направят екскурзии до Батак и Панагюрище.

— Всеки се стреми към по-голямото. Трябва да се оглеждаме как е у съседа и през граница.

— Да, не бива да се изостава... Това е главното — казах на моя събеседник и се озовахме в кабинета на партийния комитет.

Тук отново се срещнах със секретаря на партийния комитет. В залата пристигаха един по един секретарите на първичните организации. Извикани бяха на извънреден инструктаж във връзка с проверката, която щеше да се извърши, за да имат готовност и да помагат на членовете на комисията в тяхната работа.

След като се събраха всички, секретарят се обърна към присъствуващите: „Комисията ще проверява по следните въпроси:

— партийно ръководство на икономиката;

— формиране на насрещния план;

— показателите станали ли са дело на трудовия колектив;

— имат ли първичните партийни организации програми за икономия на суровини, материали и електроенергия и какви са резултатите;

— лични творчески планове за почини и инициативи;

— подобрява ли се качеството на продукцията за износ и как работи партийното бюро с профсъюзните организации, Комсомола, за прелом в бригадната организация на труда, във всеки трудов колектив, на всяко работно място.

От инструктажа се виждаше колко много задачи и проблеми решават партийните организации, техните бюра и секретари. Тук стояха въпросите за приноса на идеологическата работа за изпълнение на качествените показатели — като индивидуалната работа с хората, нагледната агитация, борбата за повишаване образованието, лекционната пропаганда, просветните събрания. Стоеше въпросът, как се изпълняват задачите, поставени в Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на Комсомола. Стояха накрая въпросите, свързани с партийно-организационната работа — работата на партийните бюра с кадрите, организацията за изпълнение на партийните решения, партийните поръчения и самоинициативата на комуниста за изпълнение плана за 1979 година, приемането на нови комунисти и подмяната на документите на партийните членове.

* * *

Работата на партийния комитет е сложна, тежка и отговорна. Неговите членове общуват постоянно, съветват се помежду си, информират се, за да могат да решават най-целесъобразно проблемите, които стоят пред завода. Едни от задачите са по-лесни, други по-сложни, а трети изискват широка преценка от страна на партийния, стопанския, профсъюзния и комсомолския актив, за да се вземе най-правилното решение. Хората, избрани в партийния комитет, имат дългогодишна партийна практика. Знаят историята на своя завод. От малка електротехническа работилница преди Девети септември днес той е един огромен завод.

Захари ШОЙЛЕВ

Digitized by Google

НАЙ-ГЛАВНОТО ЗАВОЕВАНИЕ

В изпълнението на задачата, която постави Юлският пленум на ЦК на БКП през 1979 г. — за формиране на многостранно развити личности, способни да се реализират в живота, голяма отговорност поемат първичните партийни организации в училищата. Много важно е те да създават в колективите атмосфера на висока взискателност, да стимулират творческите търсения в неспокойната учителска дейност, иначе не биха могли политически да ръководят и да организират преустройството на образователното дело. Към създаването на такава творческа атмосфера е насочила усилията си и партийната организация в първо основно училище „Кирил и Методий" в Кюстендил.

От две години класните ръководители в окръга под ръководството на партийните организации извършват целенасочена работа за усъвършенстуване на формите и средствата за комунистическото възпитание на учащите се. В рамките на това начинание на нашия колектив бе поставена задачата да формираме идейно-политически и трудови мотиви за комунистическо поведение у учениците, като разкриваме и използваме по-пълно възможностите на часа на класния ръководител и извънкласната дейност. Тази задача не е от леките, а липсата на системен опит засилваше неувереността на учителите в успеха. Стана нужда партийната организация да засили индивидуалната работа: не сме пресмятали колко пъти членовете на бюрото са разговаряли поотделно с всекиго. А по-силно от думите убеждаваше примерът на комунистите Венета Велкова, Венета Галева — на онези, които започнаха първи.

Много въпросителни съпътствуваха началото: с какво да се почне, как да се организира работата, каква документация да се води и т. н. Потърсихме помощта на научни работници. Верен ориентир ни станаха Тезисите на ЦК на БКП за развитието на образователното дело и Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС.

Трябваше да се изясни методиката на часа на класния ръководител, да се привлекат по-решително като съмишленици и сътрудници на класните ръководители по идейно-политическото и трудовото възпитание на учениците родителите и обществеността, да се координира дейността им с работата на пионерската и комсомолската организация, да се укрепят връзките на училището с промишлени предприятия в града. Как да стане това? През първия етап седем класни ръководители се заеха да потърсят отговори на този въпрос. Те започнаха работа по специален план, създадоха своя документация. Партийната организация, партийното бюро не останаха настрана, отблизо помагаха на тези хора, грижеха се те да имат нормални условия за изява. През първата година изградихме три работни групи, ръководени от комунисти — те не просто регистрираха постиженията, а търсеха в тях рационалното зърно, обобщаваха най-ценното, популяризираха го и съдействуваха то да се прилага в практиката. През втората година се включиха всички.

Действено средство в арсенала на партийната организация са **поръченията, съобразени със силите, възможностите и желанията на комунистите.** През последните две години работата с поръченията бе издигната действително на ново равнище. Всеки комунист има някакво

Digitized by Google

задължение — да работи с пионерския отряд или с комсомолското дружество, с някой от помощните органи на дружината. Партиен член отговаря за дейността на методическото обединение на класните ръководители, друг — за съюзната организация на учителите. Изпълнението на поръченията се отчита на събрания. Комунистите докладват как са помагали на пионерите и комсомолците, с какво са допринасяли за изграждането на организаторски навици и умения у тях.

Показател за това, че в центъра на тази целенасочена работа през цялото време е била партийната организация, е и тематиката на събранията. Ето само някои от въпросите, обсъждани от партийната организация или в бюрото: „Работата ми като класна ръководителка по трудовото възпитание и професионалното ориентиране" — докладва Латинка Шушкова; „Как използвам урочното съдържание по български език за идейно-политическото възпитание" — докладва Екатерина Пейчинова; „Как помагам на отряда като класна ръководителка" — докладва Лиляна Станчева. Дружинните ръководители, председателят на дружинния съвет, секретарят на учкома са информирали организацията за работата в дружината в духа на Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на Комсомола и по идейно-политическото възпитание, за мероприятията в комсомолските дружества по професионалното ориентиране на осмокласниците. На събрания е обсъждана дейността на методическото обединение на класните ръководители и на съюзната организация по квалификацията на учителите.

Откритите партийни събрания на различни теми — за мястото на класния ръководител в дейността на пионерския отряд и комсомолското дружество, за социалистическия начин на живот и формирането на новия човек, за работата на класния ръководител с родителите, за неговата роля в професионалното ориентиране на учениците и т. н. — помагат да расте компетентността на учителския колектив. За докладчици на тези събрания каним опитни лектори от дружество „Георги Кирков". Дневният ред се обявява предварително заедно с най-важната литература по темата. Поради това въпросите, които се задават на лекторите, са по-задълбочени, чувствува се, че хората са се готвили. На тези събрания се споделя и обсъжда и личен опит.

Тясно е свързан с работата на колектива по комунистическото възпитание на учениците **семинарът в партийната учебна година, където се разглеждат актуални проблеми на възпитанието и обучението в училище.** В занятията на семинара все по-ясно се забелязва тенденция теоретичното изучаване на материала да се съпровожда с неговото осмисляне чрез практическата дейност, а придобитите знания да се използват в конкретната работа на учителите. Подготвено бе и отделно практическо занятие за естетическото възпитание, осъществявано посредством урочната и извънкласната работа.

Както се вижда и от казаното дотук, на изучаването на положителния педагогически опит — наш и съветски, на създаването на собствен опит по комунистическото възпитание партийната организация обръща особено внимание. По препоръка на партийното бюро всеки вторник административното ръководство споделя пред учителския колектив впечатленията си от посетените часове на класния ръководител, от откритите занятия в политическата учебна година на Комсомола. Хубаво е, че успяхме да създадем интерес и по този начин да превърнем в „открити за всички" отрядните сборове, сбирките на клуба за интернационална дружба и на пионерското информационно бюро.

Много важен въпрос за партийното ръководство са **състоянието на пионерския и комсомолския актив, неговият подбор, възпитанието и обучението му.** Занятията с актива се водят в определен ден от седмицата. Бюрото анализира тяхната ефективност, набелязва и осъществява

Digitized by Google

редица мерки за отстраняване на пропуските и недостатъците в организирането и провеждането им.

Ръководствата на пионерската и комсомолската организация, насочвани от комунистите и класните ръководители, търсят по-разнообразни форми на извънкласна дейност — рецитали, конкурси, концерти. Засилиха се грижите за предварителната подготовка на различните мероприятия, преднина се дава на проучвателската и събирателната дейност: срещи с партийни дейци, посещения на музеи, изготвяне на дневници, албуми, табла. Това повишава активността на учениците, развива тяхната самоинициатива, формира интереси, допринася за изграждане на нравствени качества, на комунистически добродетели.

Комплексният подход във възпитанието предполага правилно да се организира общественополезният труд на учениците и работата им в предприятията. През лятната ваканция две групи осмокласници се трудиха по 20 дни в държавното стопанско предприятие „Сердика". Имахме комсомолски цех със свое ръководство, със собствени работни места. Учениците самостоятелно произвеждаха продукция. Осъществи се комсомолско самоуправление в организацията, контрола и отчитането на извършената работа. Наред с трудовата дейност имаше и интересни културно-масови прояви.

Засилва се интеграцията със заводите „Марек", „Велбъжд" и „Емил Шекерджийски". Всяка седмица в работилниците на средните професионално-технически училища по електротехника и по текстил под ръководството на майстори специалисти и наставници — ученици от третите курсове, седмокласниците усвояват професията на текстилеца, шлосера, електромонтьора.

Участието на децата в ремонта на училището създава у тях навици да пазят училищното имущество. Това заедно с целенасочената възпитателна работа обяснява един хубав факт: училището ни е носител на преходното знаме на окръжния комитет на Съюза на българските учители и е трикратен окръжен първенец в рамките на Осмия републикански преглед на учебните заведения.

Включването на учениците в производителен труд, непосредственото общуване с работниците, вечерите, посветени на строителя и текстилеца, на професиите на родителите създават благоприятни предпоставки да се развиват у тях високи идейно-политически, делови и нравствени качества. Това помага за правилното професионално ориентиране — въпрос, който партийната организация държи под свое непосредствено наблюдение. Много наши випускници продължават понататък обучението си в техникумите по дървообработване и вътрешна архитектура и по обществено хранене, в селскостопанския техникум, в професионално-техническото училище по електротехника. Смятаме, че с общи усилия може да се създаде по-голям интерес у децата и към училищата по текстил, и по индустриализирано строителство.

Все по-системно в общата работа по възпитанието на подрастващите се привличат **родителите и обществеността.** За гражданите от кварталите „Христо Ботев" и „Осогово" ние сме наистина „тяхното училище" — те работят за обзавеждането и украсата му, за благоустрояването на двора, за по-бързото завършване на двата спомагателни блока към основната сграда и т. н. Активно се включиха родителите в организирането на конференцията „Защото те обичам, родино!". Често те са лектори, консултанти и пр. в някои часове на класния ръководител.

Откакто поехме задачата да създадем собствен опит по комунистическото възпитание, осъществявано от класните ръководители, и с това да обогатим педагогическата практика в окръга, всеки първи петък от месеца партийното бюро се събира и прави равносметка: какво

Digitized by Google

е постигнато, какво трябва да се утвърждава, от кои слабости е нужно по-скоро да се освободим. Защото не е тайна, че срещнахме доста трудности — някои обективни, други сами си създавахме, допускахме и увлечения. Но преодоляването на недостатъците също обогатява нашия опит. А общата равносметка е оптимистична, наистина много е постигнато. Повиши се качеството на ръководно-контролната дейност. По-системно членове на училищното ръководство посещават часовете на класния ръководител. Правят се анкети и разговори по особено важни за работата проблеми. По-активна е дейността на методическите обединения за квалификацията на учителите. Описани са и са систематизирани много уроци. Изясни се методиката на много часове на класния ръководител. Повече се прилагат в тях техническите средства. Понякога вместо в класната стая часът се провежда в предприятието, с което сме интегрирани, в картинната галерия „Владимир Димитров — Майстора", в Окръжния исторически музей.

В началото някои учители се опасяваха дали няма да накърним самодейността в пионерските отряди и в комсомолските дружества. Опасенията не се оправдаха, напротив. Създадоха се условия за по-богата и съдържателна извънкласна работа, а самите класни ръководители с повече такт и чувство за мярка се отнасят към нея. От своя страна първичната партийна организация не се успокоява с тази констатация, усилията за повишаване на педагогическото майсторство, теоретичната подготовка и обществената активност на учителите продължават.

А ако става дума за най-голямото ни завоевание, то е в създалия се стремеж да не се задоволяваме с днешния успех, да търсим новото, да се боим от рутината.

Милка КИРЯКОВА
секретарка на първичната партийна организация
в I основно училище — Кюстендил

ЗАМЯНАТА—ПРЕГЛЕД НА БОЙНИЯ СТРОЙ

САМОПОЗНАНИЕ И САМОРАЗВИТИЕ НА КОМУНИСТИТЕ

Мащабът и съдържанието на крупното партийно дело, каквото е замяната на партийните членски книжки, вън от което не остава нито един комунист, задължи окръжния комитет на БКП да вложи в него последователна ленинска принципност, отговорност за развитието на окръжната партийна организация и не на последно място организаторско умение за извличане на максимални резултати. И действително замяната раздвижи първичните организации, обърна ги с лице към проблемите на техния вътрешнопартиен живот. Създадоха се условия за строга и взискателна проверка на личния пример на партийните членове в цялостния обществено-политически, стопански и културен живот на окръга.

Голяма част от партийните организации умело използват замяната за засилване активността на комунистите при изпълнение на со-

Digitized by Google

циално-икономическите задачи на трудовите колективи. По-отблизо следят участието им в борбата за високо качество и висока ефективност, за усъвършенстване на социалистическата организация на труда, за реализиране на повече икономии на суровини, материали и горива. Засилиха се контролните функции на първичните организации над дейността на стопанските и други ръководства. Това са сериозни предпоставки за създаване на постоянен трудов и политически ентусиазъм, благодарение на който трудовите колективи от Софийски окръг изпълниха плана за социално-икономическото развитие на окръга за 1979 година по всички качествени показатели още на 23 декември.

Индивидуалните разговори дадоха възможност да се установи контакт с всеки комунист, да се анализират много пропуски и слабости в тяхната работа, а също и в дейността на партийните бюра и на първичните организации. Така се създадоха условия да се повишава всестранната активност на партийните членове, да се засилва тяхната отговорност и дисциплина. Разговорите помогнаха да се активизират много партийни групи.

Замяната на партийните членски книжки обогати и вътрешнопартийния живот на първичните организации. Увеличи се посещаемостта на събранията и се засили ролята на партийната пропаганда. Създадоха се предпоставки за разгръщане на критиката и самокритиката. Партийните поръчения и самоотчетите се утвърждават като сполучливи форми за конкретна работа и контрол над дейността на всеки комунист.

Обстоятелството, че заключителният етап на преустройството на идеологическата работа съвпадна със замяната, е обективна предпоставка за качествено изпълнение на тази задача. Тя стана важно средство за активизирането на всички комунисти като идеологически дейци на Партията, като участници в преустройството на идеологическия фронт. Още повече че вече са направени или предстои да се направят оценки на хиляди пропагандисти, агитатори, дейци на изкуството и културата, работници в средствата за масова информация, учители и възпитатели, отговорници по идейновъзпитателната работа в партийните и масовите организации. В това отношение положителните резултати са най-осезателни в общинските партийни организации в Костенец, Средногорие, Елин Пелин, Божурище, Правец и др.

Разбира се, в някои партийни организации се открояват и съществени слабости, съпътстващи замяната. Например недостатъчно се обръща внимание на нейното идеологическо значение, в редица случаи то само се декларира, без да се анализира в необходимата степен поведението на всеки комунист от идеологическа гледна точка. Тази страна на въпроса често се изчерпва с изнасянето на една-две беседи, а в някои партийни организации и това не се прави. Незадоволително се използват средствата за масова информация за отразяване на резултатите от замяната. Трудно е да се посочат партиен комитет и партийна организация, които в нейната подготовка и реализация например са използвали нагледната агитация.

Съвсем естествено е, когато Партията извършва преглед на своя боен строй, да направи преглед доколко всеки неин член е и идеологически подготвен, каква е политическата и идейно-теоретическата му подготовка. Разбира ли той Програмата, голямата същност на политиката на Партията, вижда ли ясно своите непосредствени задачи като политически вожд на по-голям или по-малък колектив за нейното реализиране. Ето някои от въпросите, на които следва да се отговори с оценките на комунистите при замяната, и то не за да се фотографира състоянието, както се прави на някои места, а главно за да се набележат конкретни верни стъпки за издигане равнището на идей-

Digitized by Google

но-теоретическата им подготовка и политическата им закалка. От досегашните оценки обаче определено може да се изрази известна неудовлетвореност. Защо?

Вестник „Софийска правда", местните вестници например редовно информират своите читатели за трудови колективи, за отделни трудещи се, в това число и за комунисти, които са изпълнили предсрочно годишните си, а даже и петилетните си планове. Радостна равносметка, която предизвиква същевременно и размисъл. Добре е, че тези колективи и трудещи се под ръководството на партийните комитети и организации са осъзнали решенията на Националната партийна конференция и работят за изпълнението им. Бихме казали, че именно тези комунисти заслужават първи да получат нови партийни членски книжки. Защото комунистът е реализирал едно от основните си задължения — да бъде начело на трудовия колектив. Но само в това ли се изразява авангардната роля на комуниста? Съвсем не. Подобно третиране на въпроса очевидно е неправилно. Авангардната роля и личният пример не могат да се измерват пряко и единствено със стопанските резултати.

Главното, което се допуска на някои места в процеса на замяната, респективно в оценката на комуниста, е, че се забравя онова, което го отличава от безпартийните, което го прави авангард — ролята му на политически организатор и възпитател на колектива. Организатор не само по поръчение, а преди всичко по вътрешно убеждение и по самоинициатива. На някои места какво се получава: щом изпълнява плана, значи е добър и може да му се замени членската книжка. В случая го оценяват преди всичко като производственик, без да вникнат по-дълбоко: дали увлича хората след себе си, умее ли да ги организира и възпитава, дали е обаятелна личност, стреми ли се да усвоява минимум управленчески знания, организационен опит и педагогически такт, доколко го вълнува неудовлетвореността от постигнатото, която др. Тодор Живков определя като особено ценно качество на комуниста? Но тези моменти на много места отсъствуват както в изказванията, така и в оценките.

Нещо повече, подготовката и протичането на някои събрания се съпътствуват от похватите на примитивизма и формализма. Не се създава творческа, делова атмосфера — липсва духът на критичност и самокритичност, на висока взискателност и юлска непримиримост. В партийната организация при санитарно-курортния комплекс Момин проход например, в която членуват над 50 комунисти, на събранията една голяма част от тях отстъствуват, някои даже не знаят дневния ред. При обсъждането на оценките секретарят докладва шаблонно биографични данни и заключителния израз — „активно участвува в живота на колектива."

А в какво се изразява тази активност, какво не достига — нито дума. Такива случаи за съжаление се срещат и на други места. Малко са онези първични организации, които оценяват как отделният комунист повишава своята марксистко-ленинска подготовка, как работи с безпартийните, доколко води непримирима борба за преодоляване на недостатъците в сферата на бита и семейството и пр.

Наред с високата взискателност и принципиалност, които проявяват редица първични организации, на практика в разговорите и оценките се прокрадват и либерални нотки. Строгостта отстъпва пред криворазбраното другарство. Например първичната организация пристъпва към замяната на партийните членски книжки, приема оценки. В същото време на някои от комунистите не им прави впечатление, че стопанският план е провален, че социално-психическият климат в редица низови звена е нарушен, че е занижена и сведена до

Digitized by Google

формализъм работа на масовите организации. Общинският партиен комитет знае за подобна партийна организация, но на практика не взема мерки, чака последния момент, последните срокове. Такава занижена взискателност обикновено се наблюдава в първичните организации в непроизводствената сфера при оценките на комунистите ръководители. Към тях боязливо се отправят критични бележки под формата на препоръки. Този подход на партийните бюра не осигурява необходимата активност на комунистите при обсъждане на оценките. Например общинските партийни организации в Ихтиман и Долна баня досега не са изключили нито един комунист служещ, въпреки че в категорията на служещите са една значителна част от носителите на отрицателни явления в нашия живот — оеснафяване, ходатайство, подлизурство, безстопанствено отношение към социалистическата собственост, бюрократичен подход и т. н. Към такива членове се проявява търпимост, разговорите с тях са твърде „равни", натруфени с неоправдана колегиалност и склонност към взаимно опрощаване на грешките и слабостите. Типичен пример в това отношение е първичната партийна организация при „ГАЗСТРОЙМОНТАЖ" — Божурище. Срещат се и други варианти, някои комунисти се обиждат при посочване на слабости и отправяне на критични бележки към тях. Подобни случаи имаше на събранията на първичната организация при фабрика „Димитър Милчев" — Ихтиман, Автотранспорта в село Говедарци и др.

Както се вижда, подбудите могат да бъдат най-различни, но в никакъв случай не от идейна убеденост. Психологическата бариера у някои да не си развалят дослука води до принизена взискателност и примиряване с недостатъците на отделни ръководители. Една от причините за липсата на верен критерий и взискателност е равнището на политическата работа. Такива първични организации не съумяват да създадат обстановка на висока принципиалност и взаимна взискателност. У тях няма психологическа нагласа да отидат на открит, откровен разговор с носителите на отрицателни прояви, с техните покровители, с всички онези, които оправдават слабостите на другите, за да не бъдат подложени впоследствие и те на справедлива оценка. Допуска се готовността за замяната да се оценява предимно по количеството на проведените мероприятия в дадена партийна организация, а не според реално настъпилите изменения в нейната политическа зрелост, в съзнанието и поведението на нейните членове. Поради такива причини политическата оценка за комунистите е недостатъчна, не се вижда техният политически облик и как се грижат за своята марксистко-ленинска подготовка.

Или да вземем другата страна на въпроса — увлечението на отделни места при оценката на идеологическите дейци да се дава предимство на чисто идеологическата област, което също е неправилно. Тя има своя специфика, посредством която се влияе върху икономическата и всяка друга сфера на обществото — съзнателността, мирогледът и убеждението на масите, поведението на личността, проявленията на трудовия колектив. Тези проблеми там, където успяват да се открояват на събранията при оценките и разговорите, обикновено довеждат до повишаване ефективността и качеството на партийно-организационната и идеологическата работа в първичната организация.

Като общопартийно дело замяната е грижа и задължение на бюрата на общинските партийни комитети, на всичките им секретари, отдели и сътрудници и преди всичко на окръжния комитет на БКП. Той отблизо следи и направлява работата на общинските партийни комитети и първичните партийни организации, свика пленум, който помогна на кадрите да вникнат по-дълбоко в сложността на задачите. Много общински партийни комитети също на пленуми анализираха из-

Digitized by Google

вършеното по подготовката и практическата организация на замяната на партийните членски книжки. Със състоянието на нещата бе запознат целият окръжен партиен актив. Окръжният комитет организира няколко семинара със секретарите на общинските партийни комитети. Те от своя страна запознаха членовете на партийните бюра. Бюрото на окръжния комитет на БКП на два пъти изслуша информации от почти всички общински партийни комитети за работата им по замяната, направи оценка на работните групи и пълномощниците на окръжния комитет, разпределени за оказване на помощ и контрол.

В голяма част от първичните организации се свикаха организационни и просветни събрания, на които бяха изнесени беседи с цел да се издигне политическата активност на всеки комунист. Кабинетът по партийно-организационните въпроси към окръжния комитет издаде редица брошури, библиографски справки и други материали, посветени на положителния опит на КПСС и нашата партия по замяната на партийните документи. Вестник „Софийска правда" разкри постоянна рубрика и публикува поредица от материали, свързани със замяната.

На няколко пъти окръжният комитет на БКП организира комплексни проверки, които обхванаха 13 общински партийни организации. Резултатите от проверките бяха обсъдени на заседание на бюрото, в което взеха участие и първите секретари на общинските комитети. В процес на разработка е програма на окръжния комитет за пълен обхват на всички комунисти до 40-годишна възраст в различните форми за повишаване на тяхното образование. Отделите също набелязват действени мерки за активизиране на политическата и организаторската работа, оказват конкретна помощ на общинските партийни комитети за най-ефективна организация на дейността по замяната на партийните членски книжки. Целта е тя да се използва в максимална степен за решаване на вътрешноорганизационни, идеологически и социални задачи, за ускоряване и довеждане докрай преустройството на идейновъзпитателната работа в първичните партийни организации.

Васил МИЛУШЕВ
завеждащ отдел „Пропаганда и агитация"
на Софийския окръжен комитет на БКП

СЕКРЕТАРЯТ — ЦЕНТРАЛНА ФИГУРА

РАБОТНОТО МЯСТО — ЦЕХЪТ

В разгара на някакъв спор между началника на цеха Стефан Дедев и партийната секретарка Петрова в канцеларията се бе появило момиче, което след дълго изчакване съобщи, че е дошъл представител на завода за оргтехника в Силистра. Спорът бе за дефицитен кондензатор и не обещаваше да свърши скоро, но Елена Петрова мигом извърна очи към момичето:

— Човек от Силистра? При това технолог? Хубава работа! Тъкмо днес наш представител пътува натам, а както се оказва, в същото време техен е дошъл при нас. Разминали са се. По-добре не може и да бъде!

Тя се извини на всички, които я чакаха, и забърза към цеха. Защото освен секретарка на първичната партийна организация Елена е и майстор по производството в участък „Цветни телевизори", човек абсолютно заинтересован от качеството на детайлите, идващи от други заводи и фирми.

Петрова се ръкува с новодошлия

Digitized by Google

и го поведе из дългото работно помещение. Трябваше на място да уточнят пропуските в работата на доставчиците на части. Знаеше на пръсти оплакванията на хората си, можеше да му ги изброи в канцеларията без най-малък пропуск, но предпочете той да види всичко в цеха с очите си, да се убеди сам. От устата на работниците да чуе оплакванията.

За Елена Петрова думата на работниците е вездесъща. Малко е да се каже, че тя се вслушва в мнението на другите. Тя търси това мнение, провокира го, почита го.

Беше преди години. Хората от първичната организация предложиха да организират първия в района социалистически съботник в чест на юбилея на Ленин. Инициативата бе оценена високо. По примера на работниците от столичния завод „Ворошилов" съботници организираха стотици, после хиляди трудещи се. Но тласъкът, началото бе породено тук. Тези хора имаха самочувствието на първи. Те и сега посрещат този ден с настроението на начинатели. Винаги търсят нещо ново, винаги се стремят към недостигани предели.

Мнението на колектива. Това мнение партийната секретарка търси и когато приемат кандидатите за членове на Партията.

— И това е естествено — твърди тя. — Както се посочва в партийните документи, за да изпълнява своята ръководна роля, Партията трябва непрекъснато да работи за издигане ролята на всеки комунист. Този процес е немислим без укрепване на връзките на Партията с масите, без засилването на тяхното доверие към нея. В подкрепа на тази теза ние поставяме на широко обсъждане кандидатурите на отделните хора от цеха за членуване в БКП. Изслушваме максимален брой мнения, спираме се на най-подходящите кандидати. Това засилва нашите редове, прави ги още по-бойки. При тези обсъждания си даваме сметка и за ролята на колектива за израстването на отделната личност. Не са редки случаите бригадири да спорят при кого точно се е оформил като високосъзнателен човек някой от младите работници. Разбира се, това са добри неща, благодатни спорове...

Пак в търсене на думата на колектива проектосъставът на сегашното партийно бюро в цеха далеч преди годишното събрание е бил обсъждан обстойно в партийните групи. Какво ако не висша проява на демократизъм е това, какво ако не безгранично доверие в становищата, гледищата на хората.

— В това няма нищо особено — продължава разказа си Елена. — Та нали личността е активен носител на определени задължения към обществото. Кой ако не колективът ще оцени най-точно степента на реализация на тези задължения, а оттам и степента на отговорност, съзнателност, добросъвестност на отделната личност, проявявани спрямо околните. Ние работим така, че проблемите на цеха да бъдат проблеми на всекиго от съставящите го. Да няма хора, които при каквото и да било наше начинание да кажат: „Това не се отнася до мен"...

Цехът. Освен производствено помещение, гъмжащо от усилия, това е място, в което се сплитат и разплитат човешки съдби.

... Съпругът на една от работничките е тежко болен, Елена разговаря със заводския лекар да бъде даден отпуск на тази жена, тъй като в момента тя не е в състояние да се справя с работата си. Друга от работничките е пред пенсионира-

Digitized by Google

не. Разрядът ѝ не е висок, не е акуратна в изпълнението на задълженията си, в бригадата недоволстват, все някой повторно трябва да извършва част от работата ѝ, но Елена е търпелива:

— Ще свикне. Бавно, но ще свикне. Усвояваме ново производство, трудно е. А нечестно ще бъде да я огорчим в края на трудовата дейност в завода. Няма и къде да я разместим, нямаме вече обща работа. Само висококвалифициран труд. И висока прецизност. Стремежът е нито един детайл да не се похабява. Работим с вносна техника. Картотекирали сме детайлите. Всичко приемаме и предаваме по списък... Няма ги някогашните складове, които бяха по-отворени от портала...

Компромисът спрямо нископроизводителния труд на работничката пред пенсия е изключение. Инак и ръководството на цеха, и партийното бюро са единодушни. Място за отстъпление няма. Наскоро е напуснал цеха един агроном по професия. Бил тук години наред, но дошло време, препоръчали му да потърси място, подходящо за квалификацията му.

Цехът. Място за труд. Място за възпитание. Така го разглежда Елена. И тя е неизменно там.

Сегашният цех е синтез от два предишни: „Възли" и „Телевизия". Колко неочаквани пластове раздвижи това сливане на колективите.

Партийната организация излезе със становището така да се работи, че да не се стига до полагането на извънреден труд, посрещан с неодобрение от работниците. В момента, в който „чистите техници" мислеха за ремонта на цеха, за събирането на хората в една зала, партийното бюро заговори за създаването на такъв микроклимат, който ще осигури по-производителен труд. Бюрото не бягаше от сложните, мъчноразрешимите проблеми, напротив — търсеше ги, поставяше ги на вниманието на ръководството, заемаше се с тях. И в това виждаше пътя за мобилизиране на колектива, за изпълнение на плана.

Първото партийно събрание в преустроения цех беше за затрудненията, които се очакват в изпълнението на плана при новите условия. Докладчик бе началникът на цеха. Поставени бяха поръчения във връзка с „горещите точки" на преустройството на работата. Комунистите Васил Боянов, Методи Тодоров, Богомил Йорданов, Томислав Симеонов заеха ключовите позиции, поеха върху себе си основното натоварване в решаващите дни. Това бе мобилизиращ пример.

— Освен определянето на нови работни места — изтъква секретарката, — освен оборудването с уреди и захранването на лентите с напрежение колективът трябваше да се зареди с решимост за изпълнението на една сложна производствена програма.

Застрашавал ги престой поради липса на кондензатори, а в същото време стопанското ръководство поставило въпроса за коригиране на трудовите норми. Партийното бюро взело решение да проведе среща със заместник-директора по търговските въпроси и да разговаря с него за липсващите части. Диалогът бил сложен.

— Бяхме далеч от мисълта да правим открития — продължава Елена. — Нито пък да държим назидателен тон. Но нали насъщна наша грижа са възловите проблеми на цеха. Нали сега в центъра на партийния живот са въпросите за разкриване и преодоляване на слабостите и недостатъците, за разгръщане на критиката и самокритиката, за засилване на контрола и самоконтрола, за издигане на партийната принципност, на личния пример и на авангардната роля на комуниста.

Когато партийната организация има събрание, в цеха очакват решенията ѝ. Коментират ги, изпълняват ги. Защо? Защото хората разбират, че става дума за самите тях. За техните реални, за техните действителни интереси. За успеха на делото, което им е поверено.

Цехът. Място за творчество, както го определя Елена Петрова.

Преди години тя е била избрана за агитпроп на заводския партиен

Digitized by Google

комитет. Огледала се в големия, добре подреден кабинет, прелистила папките, съхраняващи решения, доклади, документи. Поседяла над ръкописи и брошури и поискала отново да я върнат в производството.

И ще я видите, преливаща от тревога, бързаща към дъното на помещението. Спокойно! Не е станал пожар. Не работи само един от стабилизаторите... Спира се след това до следващата работна маса. Методи Тодоров е прехвърлен по спешност да помага в друг цех. Тук нещата изостават, трябва да се търси изход... Тя се връща назад, Кремен Илиев е новоприет член на Партията, син на партизанин. Като че ли преди събранието, преди да гласуват, му се възлагаха повече поръчения, човекът трябваше да докаже възможностите си, готовността си да влезе в първичната организация. А сега? Тя ще поговори след работа с него. Тема? Поръчения и инициативност. Но преди това да не забрави да напомни, да поръчат кафе за дежурния. Телевизорите „тренират" непрекъснато 36 часа. Дежурният през нощта техник трябва да бъде бодър...

Забързана, изморена, Петрова не се задържа в канцеларията си.

— Защо — питам я.

— Защото там никой не ми възразява. А обичам да споря, да търся причините на нещата, да се добирам до тях заедно със събеседниците си, не сама.

Малко преди това Елена ми бе доверила задоволството, което ѝ дава откровеният разговор с хората, богатството и радостта, които носи той. Тя бе изразила своята ненавист към пустотата на празната дума:

— Не обичам помпозността. Вбесява ме...

В многото диалози и действия, които бяха последвали същия ден, открих, че това е истина. В своята практика тя не се стремеше да удиви някого с фрази, да се изразява с дълго търсени думи. Обратното. Спокойно или напрегнато, аналитично или пространно — така, както ѝ диктуваше случаят, тя бе съвсем непосредствена с околните. Смисловата натовареност на думите ѝ не идеше от техния обем. В повечето случаи Елена биваше лаконична.

— Кое смятате за главно в общуването с хората? — попитах.

— Аргумента. Уменето на секретаря да обоснове тезата си.

— Аргумент, но какъв?

— Разбира се, не някаква всеобщоизвестна истина, нито случайно изплувало хрумване, чиято податлива пластичност омайва онзи, който го произнася и изобщо не се докосва до човека, към когото е отправяно...

— Тогава?

— Аргументът на примера, на действието преди всичко. Ефектът на убеждението според мен трябва да се гради най-вече на авторитета на секретаря като личност, като труженик. Моята формула е къса: когато трябва да се извърши нещо — ставам, тръгвам.

— Как определяте длъжността на секретаря на първичната партийна организация?

— Като поприще за творчество на инициативен човек.

— Главното в защитата на тази длъжност в непосредствената практика?

— Мярката на лична отговорност пред хората. Предаността.

Какво ако не преданост е ярко-то присъствие на Елена Петрова в цех „Видеотехника" на завод „Ворошилов" вече двайсет години? Преди това тя е танцьорка от ансамбъла на Филип Кутев. Още по-рано — членка на пионерската дружина, защото на Девети септември е десетгодишна. Скъпият ѝ спомен от онези дни е срещата ѝ с Георги Димитров, комуто е поднесла цветя в кинотеатър „Република". Тридесет години след тази незаличима среща Елена има все тази ведрост на духа, все тази чистота на порива.

Как още да определим съхранената, пренесената от ранните ѝ години емоционална обагреност?

Мила ИЛИЕВА

Digitized by Google

ПРОБЛЕМНОСТ И ПЕРСПЕКТИВНОСТ, ТВОРЧЕСТВО И ДЕЛОВИТОСТ

На въпроси на кореспондент на съветската Агенция по печата „Новости" **за научността в работата на партийния комитет** тук отговаря първият секретар на градския комитет на КПСС в кубанския град Славянск, Краснодарски край — **ВЛАДИМИР ЮРЧЕНКО.**

Особеното в работата на този градски партиен комитет е това, че той ръководи работата на партийните организации и ръководства и на комунистите, многостранната обществена дейност и целокупния обществен живот както в самия град, така и в района около него.

— Вие вече петнадесет години сте на отговорна партийна и държавна работа. Бихте ли споделили с читателите на списанието на ЦК на БКП в братска социалистическа България как според Вас през последните години се променя характерът на партийната дейност, в какво се изразява нейното по-нататъшно усъвършенстване?

— Това става в посоката на по-големия реализъм, на по-голямата проблемност и перспективност, на творчеството и деловитостта. И въобще на все по-резултатното използване на съвременните научни методи в дейността на партийните организации и ръководства.

Случи се така, че отговорна партийна и държавна работа ми беше възложена още през времето, когато вследствие на субективизъм и волунтаризъм, па макар и поради най-добри намерения, се приемаха решения, които не всякога отчитаха реалната обстановка и възможностите.

В Отчетния доклад на ЦК на КПСС пред XXV конгрес на нашата партия генералният секретар на ЦК на КПСС другарят Леонид Илич Брежнев подчерта: „Важно условие за успеха на партийното ръководство е **ленинският стил на работа.** А ленинският стил е творчески стил, чужд на субективизма, проникнат от научен подход към всички обществени процеси."[1]

Цялата същност на партийната работа, както ни учи опитът и марксистко-ленинското му обобщаване, се заключава в това — **максимално да се намалява дистанцията между достигнатото и възможното, желаното и необходимото.** За успеха на всяко начинание е еднакво важно добре да се знаят както целта, към която се стремим и която трябва да постигнем, така и **конкретните условия, реалното състояние на нещата в даден момент. Както и най-ефективните средства и начини на въздействие** с оглед на целта и задачите, които има да се осъществяват. **Всичко това не е възможно без последователен научен подход.**

Към това именно нас, партийните работници от районното партийно звено, ни насочват Централният комитет и краевият комитет на нашата партия. Научността на партийната работа се обуславя от стила и методите на партийния орган, в края на кращата от компетентността и общата подготовка на кадрите — обща култура; задълбочено усвояване на марксизма-ленинизма; всестранна организационна подготовка; усвояване на организационни и организаторски навици, особено умението делово и творчески да се работи с хората.

Разбира се, всичко това наведнъж не се постига. Израстването на кадрите е продължителен и сложен процес. То започва още с приемането на новите членове в партийните организации, с включването им във всестранната дейност на организацията и нейното ръководство. Важ-

[1] XXV конгрес на КПСС, доклади и решения, Партиздат, С., 1976, с. 89.

Digitized by Google

на роля в това отношение играят партийните поръчения и помощта комунистите все по-резултатно да се справят с тях. Особено значителен опит кадрите придобиват с включването им в работата на някои важни колективни форми на партийна дейност — комисии и групи за изучаването и подготовката за решаване на отделни по-конкретни или по-общи проблеми. И още повече с избирането им в бюрата на първичните организации, в ръководствата на другите обществени организации. Грижата за всестранната подготовка на кадрите в нашия опит продължава и след привличането им на работа в районния комитет.

На основата на непрестанното подобряване и усъвършенствуване на стила и методите на комитета, на обогатяването на опита на кадрите от нас се изисква **усилията да се съсредоточават върху главните, върху решаващите задачи.**

— А кое сега е най-главното в работата на партийната организация във вашия град и във вашия район?

— В подкрепа на казаното ще се спра на решаването само на една много важна — основна за нашия район задача.

Комунистите и всички трудещи се от целия Краснодарски край сега упорито и настойчиво се трудят за осъществяването на голямата патриотична задача през 1980 г. Кубан да произведе един милион тона ориз. Една четвърт от цялото производство — и по-точно 261 хиляди тона — трябва да дадат оризопроизводителите от нашия Славянски район. За успешно осъществяване на тази задача в района се готвим отдалече, конкретно и много целенасочено. С оглед на това още през 1976 г. разработихме своя **целева комплексна програма,** в която очертахме цяла система от конкретни задачи и твърде широк кръг най-разнообразни мероприятия. Тук само за пример ще се спра на две от основните мероприятия.

Едното от тях е **масовото обучение на всички,** които имат отношение към отглеждането на ориза и въобще някакво отношение към тази селскостопанска култура, като се започне от секретарите на градския партиен комитет. Така сътрудниците от апарата на градския комитет на КПСС, от изпълнителните комитети на градския и районния съвет на народните депутати, ръководителите и главните специалисти на стопанствата се занимаваха в курсове на Всесъюзния научноизследователски институт по ориза; управляващите отделения и други звена — в курсове в совхоза „Красноармейски" в съседния район; поливачите бяха подготвени непосредствено в колхозите и совхозите. Системен **задочен курс за масовото обучение на оризопроизводителите** се проведе на страниците на нашия районен вестник „Заря Кубани" още през 1978 година. Всичко това твърде много допринесе за повишаване компетентността на кадрите и на производствениците. Вие можете да се обърнете към който и да е сътрудник на нашия градски партиен комитет и да го запитате как трябва да бъдат подготвени семената за посев или за използването на хербициди, за сортовете, за поливането и т. н. — на всеки въпрос ще получите добър, квалифициран отговор.

През февруари 1978 г. в Славянск се проведе и **научно-практическа конференция.** В нея взеха участие учени от Всесъюзния научноизследователски институт по ориза и от Кубанската лаборатория по автоматика и телемеханика, работници от апарата на градския партиен комитет и от изпълнителния комитет на районния съвет на народните депутати, главни специалисти, ръководители на колхозите и совхозите, които отглеждат ориз, секретари на партийните организации, главни специалисти, челници в производството на ориз. Ние не за пръв път провеждаме конференции от подобно естество и вече сме се убедили, че такъв обмен на мнения и опит между учените, специалистите и производствениците практически е твърде плодотворен.

В нашата комплексна програма беше предвидено също така колхозите и совхозите от района своевременно да бъдат подпомогнати в осигуряването на необходимите им специалисти и в укрепването на материално-техническата им база; както и в провеждането на съдържателна агитационно-пропагандистка и културно-просветна дейност и т. н. Цялата тази комплексна програма успешно изпълнявахме в течение на няколко години.

Иначе не може и да бъде, щом като при нейното разработване се ръководехме преди всичко от **реалните възможности.** И щом като нейното приемане се предхождаше от огромна работа със стотици хора, които най-задълбочено и всестранно анализираха състоянието на производството на ориз в района, и като се вземаха предвид препоръките на учените и специалистите, се определиха възможностите и резервите на всяко стопанство.

— А в какво взаимоотношение едни към други са такива комплексни програми, от една страна, и перспективният план на градския партиен комитет, от друга страна?

— Взаимоотношението е в това, че **комплексните програми по принцип се приемат с оглед развитието и осъществяването на едни или други раздели на перспективния план.** Например перспективният план за района е основа за разработването и на нашите годишни планове, които се приемат от пленуми на градския партиен комитет. Плановете по тримесечия, както и календарните планове за мероприятията, провеждани не само от бюрото и от апарата на градския партиен комитет, от първичните партийни организации, но и от изпълнителните комитети на градския и на районния съвет на народните депутати и от районните ръководства на профсъюзите, Комсомола и другите обществени организации пък се приемат от бюрото на нашия комитет. Това дава възможност ко-

Digitized by Google

митетът да координира дейността на всички градски и районни държавни и обществени организации. Така постигаме добра съгласуваност и задружност в работата им, задачите подхващаме делово и творчески.

Въобще, както е известно, **планирането е основа на цялата партийна работа.** Та нали да предвижда какво ще бъде, да речем, след година, след две, след пет, за партийния работник е така важно, както и за земеделеца да знае дългосрочната прогноза за времето. Ние се стремим планирането да бъде не само **реално** — макар че това само по себе си е азбука и главно условие за всеки успех, — но и **гъвкаво.**

Животът постоянно поставя нови задачи, нови изисквания. И те налагат действуващите планове да бъдат подобрявани, целенасочено да се конкретизират и допълват.

Нашият сегашен перспективен план беше приет от пленум на градския партиен комитет през 1976 г., разработен на основата на решенията на XXV конгрес на КПСС. А след това, като изучихме и Постановлението на ЦК на КПСС „За организаторската и политическата работа на Краснодарския краеви партиен комитет за изпълнението на решенията на XXV конгрес на КПСС", пленумът на нашия комитет разработи и прие свои нови комплексни мероприятия за изпълнението на това постановление на ЦК на КПСС и на тази основа задълбочихме и детайлизирахме предишния си перспективен план.

Перспективното планиране предявява високи изисквания към всички работници от партийния апарат и много допринася за все по-задълбочен подход към разглежданите проблеми, за тяхното най-грижливо, всестранно и акуратно изучаване и решаване.

Наред с известните и станали вече традиционни методи нашият комитет все почесто и все по-умело използва и **конкретните социологически изследвания, особено анкетите.** Едновременно с това в изучаването на проблемите и в анализирането на състоянието на нещата общо в града и в района, както и конкретно в отделните колективи, **привличаме и голям брой учени и специалисти.** Така само през последните три години чрез анкетиране взехме мнението на 1300 души от 30 производствени колектива. Получаваните по този начин резултати след това използваме в подготовката на различни материали за пленумите или за заседанията на бюрото на комитета, при планирането и т. н. Правим ги достояние и на трудещите се от града и района.

Опитът ни убеждава, че **чрез анкетирането поняко получаваме и данни, каквито е съвсем трудно да получим чрез други методи.** Например през февруари 1978 г. беше предвидено в бюрото на комитета да обсъдим работата на партийната организация и на администрацията на оризопроизводителния совхоз „Сладковски" и по-точно да се запознаем с подбора, разпределението и възпитанието на кадрите в совхоза. Във връзка с това специална комисия на градския партиен комитет разработи и проведе анкета сред 30 специалисти от совхоза. Резултатите от тази анкета дадоха възможност в подготовката на материала за заседанието на бюрото да бъдат разкрити факти, свидетелствуващи за незадоволителното равнище на работата с кадрите в някои отношения, които преди това не бяхме забелязали.

Ние и занапред все по-широко ще използваме този метод. Той ни дава **възможност** обективно и все по-задълбочено да оценяваме действителното положение, а следователно и заедно с това и все по-ефективно, резултатно и всестранно да влияем върху него.

— XXV конгрес на КПСС подчерта голямото значение на ефективността и качеството на цялата работа. Как, по-конкретно казано, се решава този въпрос в партийната организация в града и в района?

— Относно партийната работа по-конкретно можем да кажем, че **ефективността е и показател за нейното качество.** Общо взето, в нашата борба за качество и ефективност в работата могат да се посочат три най-важни елемента, а именно: стремежът **максимално точно да се анализира и оценява** състоянието на нещата; **строгият контрол** за изпълнението на взетите решения; **организацията на работата** на апарата на комитета и на всеки сътрудник.

За да бъде взето едно решение, преди всичко е необходимо **разглежданият въпрос всестранно, задълбочено да бъде изучен.** Никакво бързане, никакво импровизиране не бива да има. Например подготовката на пленума на комитета при нас започваме по правило не по-късно от два месеца преди провеждането му. Отделът, който отговаря за подготовката на конкретния въпрос, който ще бъде обсъден в определено заседание на пленума, представя съгласуван с другите отдели план, в който се определят основната насока и характерът на проблемите за проучване; участието в подготовката на пленума на членовете и кандидат-членовете на градския комитет и на другите отговорни сътрудници от апарата на комитета. Този ред на работата дава възможност предвидените за обсъждане проблеми да бъдат проучени с необходимата задълбоченост.

Много важен източник на информация за реалното положение на нещата за нас са **писмените и устните предложения на трудещите се,** изучаването и обобщаването на **критичните бележки.** Затова всички постъпващи в градския партиен комитет **писма на трудещите се разглеждаме в установените срокове, а онези, за решаването на които не е необходимо никакво допълнително проучване, никакви проверки — веднага, незабавно.** За отчитането и контролирането на работата по разглеждането на писмата водим **картотека.** Приемането на граждани от секретарите на комитета и от завеждащите отдели става всеки ден по определен график. Общият от-

Digitized by Google

дел на комитета води контролно-справочна картотека за отчитане броя на посетителите; той анализира характера на въпросите, повдигнати от тях, и следи за осъществяването на мерките, които са взети във връзка с тези въпроси. Тази строга и стройна система ни дава възможност не само ефективно да реагираме на предложенията и жалбите на комунистите и другите трудещи се, но и да събираме ценна информация, по-добре да знаем общественото мнение по даден въпрос.

През последните години секретарите и завеждащите отдели на градския комитет много широко използваме индивидуалните събеседвания с един или друг комунист. Всеки от нас през годината има по десетки такива срещи, които взаимно обогатяват и двете страни.

В градския комитет имаме вече утвърдена и много добра система за контрол и проверка на изпълнението. По правило срокът за изпълнението на всяко решение съвсем конкретно се посочва в една от точките на самото решение. Освен това за всяко решение, което изисква контрол и проверка на изпълнението му, се попълва и отчетно картонче в два броя — единият от тях заедно със самото решение се предава в отдела, който по-непосредствено отговаря за изпълнението, а другият — в контролната картотека.

Така в отдела, контролиращ изпълнението на дадено решение, се събират материали, на основата на които се прави обобщаваща справка, съдържаща и предложение за снемането на това решение от по-нататъшен контрол и проверка на изпълнението или пък за продължаването на срока за изпълнението му според случая. Съответно решение по този въпрос взема пленумът, бюрото или секретар на градския партиен комитет — всичко зависи от важността на конкретното решение. Партийният актив също системно информираме за хода на изпълнението на решенията. Подобна система за контрол по изпълнение на решенията има и в първичните партийни организации.

Значително място в работата на партийния апарат, на сътрудниците се пада на подготовката на различни материали — проекторешения на бюрото или на пленума на комитета, доклади, справки, информации, а така също и работа с документи, с писмата и жалбите, които постъпват в комитета. С цел работата и в това отношение да се усъвършенствува бюрото на нашия комитет утвърди съответен регламент, в който е определен точният и ясен ред за подготовката на документите и за работата с тях.

Обаче, колкото и добра да е самата система, редът на работата в това отношение, те сами по себе си не могат да гарантират и предпазват апарата от появата и на бюрократични тенденции. Такава гаранция дава само опитът, по-добрата подготовка на сътрудниците.

За да ръководят все по-успешно процесите на стопанското и културното строителство, партийните кадри следва да притежават необходимите професионални качества и навици на изкуството на партийно-политическата работа. Изхождайки от това, бюрото на градския партиен комитет комплектува щата на отговорните партийни работници в своя апарат. Сега това са млади, енергични, предимно с висше образование другари, хора с подходяща професионална подготовка, в областта на която са се посветили, а едновременно и с добър партиен опит.

Голямо внимание отделяме и на марксистко-ленинското образование, както и на непрестанното практическо обучение на секретарите на партийните организации, на всички в партийния апарат. Политическата и организаторската подготовка на кадрите също непрестанно следва да се усъвършенствува.

Системно по плана на организационния отдел на комитета се провеждат семинари със секретарите на цеховите и първичните партийни организации, с отговорниците на партийните групи. На тези семинари се разглеждат определени ситуации срещащи се в практиката на партийната работа, дават се съвети и организационни препоръки. Успешно върви политическото обучение и самообразованието на кадрите по-нататъшната им политическа подготовка.

В края на краищата партийната дейност, работата на партийните организации и ръководства всякога е конкретна работа на кадрите, на комунистите, на конкретния партиен работник, на конкретния комунист. И затова пък всестранната подготовка на кадрите, на всеки комунист, за отговорно и творческо провеждане на тази дейност е много важна предпоставка и за успешното осъществяване на политиката на КПСС.

Животът ни учи, че колкото по-задълбочено и проблемно се изяснява дадена конкретна задача, колкото по-своевременно и творчески се набелязват комплексни мероприятия за нейното осъществяване и колкото по-настойчиво, делово се осъществяват те — толкова по-резултатно е и всяко начинание в партийната дейност, в партийния живот, в живота и дейността на партийните организации и ръководства.

Беседата води и записа
кореспондентът на АПН

Дмитрий ГАЙМАКОВ

Digitized by Google

В ЦЕНТРАЛНАТА КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА КОМИСИЯ

ПО-ЕФЕКТИВНА КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА ДЕЙНОСТ

От 11 до 15. II. 1980 г. Бюрото на Централната контролно-ревизионна комисия на Българската комунистическа партия организира в столицата семинар с председателите и зам.-председателите на контролно-ревизионните комисии на Партията. Разгледани бяха актуални въпроси на икономиката, духовния живот и международното положение. Председателят на Централната контролно-ревизионна комисия др. Стоян Караджов в лекцията си анализира опита на контролно-ревизионните комисии и начерта високите на бъдещата дейност.

Тук поместваме част от споделения опит.

ПРЕДИМСТВО НА ПРЕВАНТИВНИЯ КОНТРОЛ

НИКОЛА МИХОВ
зам.-председател на окръжната контролно-ревизионна комисия във Варна

Една от важните задачи на окръжната контролно-ревизионна комисия на Българската комунистическа партия е активно да съдействува на окръжната партийна организация в борбата й срещу нарушенията на законността от комунистите. За тази цел извършваме предварително планирани проверки съвместно с окръжния комитет за държавен и народен контрол, окръжния финансов контрол, окръжната контролно-ревизионна комисия на БЗНС и ревизионната комисия на Комсомола или проверяваме по сигнали на обществени и държавни органи и на отделни граждани, изпратени до Централната контролно-ревизионна комисия и до окръжната комисия.

Въз основа например на констатациите и административните решения, на препоръки и санкции на административните контролни органи работна група от окръжната контролно-ревизионна комисия при проверката се насочва главно да установи наред с причините, които са способствували за извършване на нарушенията, каква работа са извършили, какви мерки са взели и превантивна дейност са провели партийната организация, партийното ръководство и комунистите в трудовия колектив, за да няма закононарушения от партийните членове. След нашите констатации, изводи и препоръки ние най-често излизаме с предложение пред съответния по-горен партиен орган за мерки и мероприятия за оздравяване на обстановката.

По този начин стремежът ни в борбата с нарушенията на законността от членовете на Партията е да се включват както комунистите и низовите партийни органи, така и партийните комитети на различно ниво.

По инициатива на окръжната контролно-ревизионна комисия през януари тази година например заедно с окръжната ревизионна комисия на ДКМС беше извършена проверка за изграждането и поддържането на младежките домове и клубовете в селищните системи и микрорайони в окръга. Бяха установени съществени слабости и нарушения по места.

Digitized by Google

Бюрото на комисията ни направи конкретни предложения на общинските комитети на БКП и ДКМС, на общинските народни съвети и окръжния съвет за културата. С тях се цели да се преодолеят допуснатите слабости, като се подобри състоянието и по-ефективно да се използва материалната база на читалищата, младежките домове и клубове.

Пак през януари тази година окръжната контролно-ревизионна комисия на Партията и окръжната контролно-ревизионна комисия на БЗНС извършиха съвместна проверка за работата на общинските партийни комитети, общинските ръководства на БЗНС, партийните организации и местните земеделски дружби за опазване от замърсяване на природната среда в големите промишлени животновъдни ферми.

Тук също така бяха установени сериозни слабости и редица закононарушения.

Бюрата на двете контролно-ревизионни комисии предложиха на общинските комитети на БКП, партийните организации, общинските ръководства на БЗНС и местните земеделски дружби конкретни мероприятия за отстраняване на недостатъците и закононарушенията.

От извършената съвместна проверка с окръжния комитет за държавен и народен контрол и финансовия контрол се установиха сериозни нарушения на финансовата дисциплина, разхищения и похабяване на техника, закононарушения по изпълнение на държавния план за сондирането от ръководството на „Нефт и газ". От виновните лица бе потърсена административна и партийна отговорност и бяха набелязани мерки за оздравяване на обстановката.

По предложение на окръжната контролно-ревизионна комисия с окръжния комитет за държавен и народен контрол и окръжния финансов контрол бяха извършени редица проверки по сигнали и донесения на граждани. В туристическия комплекс „Балкантурист" например бяха установени сериозни закононарушения не само от редови партийни членове, но и от комунисти на отговорна работа. Всичко това се е знаело от стопанското и партийното ръководство и спрямо нарушителите не се е предприемало нищо.

Какво показа проверката, която извърши комисията по сигнали в с. Бояна? Там кметът на селото продължително време е вършил сериозни закононарушения и извращения, като е използвал служебното си положение. По тия деяния със закъснение бяха взети партийни мерки, които не отговарят на провинението. В резултат вместо подобряване на работата положението още повече се влошава. Това наложи намесата на окръжната контролно-ревизионна комисия, за да се подобри обстановката в партийната организация и селото.

Справките, които получаваме от органите на държавен и народен контрол, финансов контрол, съда и прокуратурата, в редица случаи говорят за прояви на бюрократизъм, безстопанственост и бездушие от някои стопански и партийни ръководства.

Ние констатирахме сериозни щети, които са нанесени на държавата от някои главни зоотехници и други длъжностни лица — комунисти във Вълчидолската селищна система. Там са допуснали голям преразход на фураж и висока смъртност на телетата. Същевременно стана ясно, че по тези слабости и нарушения на държавната дисциплина общинският партиен комитет и първичните партийни организации не са реагирали и не са взели конкретни мерки. Такива слабости са допуснати и от други партийни комитети.

По много от констатираните закононарушения по предложение на комисията ни освен организационните мерки, дисциплинарни и партийни санкции окръжният комитет на БКП постави задачи на партийните органи да повишат контрола и помощта над стопанските ръководства.

В редица случаи система-5 ни подсказва, че някои наложени наказания за нарушения на законността не отговарят на степента на тяхното провинение. Най-често те са занижени. Тогава ние предлагаме на съответния партиен орган да преразгледа решението си и да вземе принципно становище.

Има отделни партийни организации и комитети, които не винаги вземат отношение към комунистите, които са наказани от държавните контролни органи за нарушение на държавната, финансовата, трудовата и технологичната дисциплина.

Окръжната контролно-ревизионна комисия се стреми да помага на партийните комитети и организации главно чрез превантивни действия и мерки. На основата и на констатациите на специализираните органи тя ги насочва правилно и пълно да осъществяват правото на контрол над стопанските органи и дейци за укрепване на партийната и държавната дисциплина и спазването на законността.

Член 41 от Устава на БКП вменява в дълг на контролно-ревизионните и ревизионните комисии на Партията със своите специфични средства и форми на работа да проверяват и да оказват конкретна помощ на партийните организации и комитети за подобряване на деловодната работа и финансовата отчетност.

Като се ръководеше от изискванията на съответните инструкции на Централния комитет на Българската комунистическа партия, бюрото на окръжната контролно-ревизионна комисия проведе пленуми: „За повишаване качеството и ефективността в дейността на окръжната контролно-ревизионна комисия" и „Финансово-деловодната дейност на партийните организации". Предприети бяха мерки за подобряване работата на ревизионните комисии. С всички техни членове бяха организирани курсове за повишаване на квалификацията им.

Усилията на окръжната контролно-ревизионна комисия и общинските ревизионни комисии се насочиха не само да оказват редовна методическа помощ на ревизионните комисии, но и да привличат членовете им в свои проверки.

Тази практика дава положителни резултати. От една страна, това помага за обо-

Digitized by Google

гатяване и повишаване квалификацията на членовете на ревизионните комисии, а от друга — непрекъснато расте тяхната активност и чувство за отговорност като партийни органи.

В бюрото на окръжната контролно-ревизионна комисия се отчитат отделни членове на комисията за дейността си с ревизионните комисии, за които отговарят. Там присъствува и председателят на съответната ревизионна комисия. Това е също така една от формите за оказване на методическа помощ.

Постоянен метод на бюрото на окръжната контролно-ревизионна комисия в подпомагането на ревизионните комисии е всяка година да се организира обмяна на положителния опит по райони, общини и в окръжен мащаб. Там ревизионните комисии имат възможност по-добре да видят своите слаби страни, да преценят какво могат да ползват от постиженията на другите комисии.

Със системната си методическа помощ ние допринасяме да се повишава активността на общинските, районните и заводските ревизионни комисии, да нараства ролята и на първичните партийни организации.

Сега сме си поставили задачата да помогнем на ревизионните комисии за извършването контролни финансово-деловодни проверки по осъществяването на препоръките, които преди са дадени на партийните органи и организации.

С ПОРАСНАЛО ВНИМАНИЕ И ПОВИШЕНИ ЗНАНИЯ

АЛЕКСЕЙ АНЕВ
председател на окръжната контролно-ревизионна комисия в Благоевград

На контролно-ревизионните комисии Партията е гласувала доверието да участвуват в решаването съдбата на комуниста. Голям и винаги актуален въпрос.

Затова ние сме смятали за първостепенна наша задача задълбоченото разглеждане на жалбите и възраженията срещу решенията на местните партийни органи и организации за изключване от Партията и други партийни наказания.

В нашата окръжна партийна организация относителният дял на наказаните и отпадналите всяка година намалява. През 1979 г. въпреки замяната на партийните членски книжки са наказани 1,37 на сто от броя на комунистите. До комисията ни са се жалвали само 16 души. От тях на 9 наказанието е потвърдено, на 5 видоизменено и на 2 напълно отменено.

Независимо от малкия процент на жалващите се нашата практика неопровержимо свидетелствува, че именно тук няма и не може да има дребни неща, формален подход към проверката на фактите, прибързани оценки и изводи.

Ще посоча един пример, за който ние често си напомняме.

Преди години разгледахме делото на И. В.

Обвинение — при приемането в Партията скрил чуждия си социално-класов произход.

Ние си казахме: най-после едно доказано, леко дело. И все пак по отделни обвиненія в документите прозираха известни нотки на съмнение. Написахме писмо до съответната окръжна контролно-ревизионна комисия, за да се изяснят малките противоречия и съмнения. В отговора се съобщаваше, че онова, което е дадено от партийните комитети, е изчерпателно и не подлежи на съмнение. На другите сведения не трябвало да се вярва.

Потвърдихме изключването. И. В. се разплака и културно заяви в бюрото, че грешим, като се основаваме само на данните от родния му град, които не били обективни.

Той обжалва нашето решение в Централната контролно-ревизионна комисия на БКП.

Като ми съобщиха да се явя в бюрото на Централната контролно-ревизионна комисия, разбрах, че нашето наказание няма да издържи. Приготвих се със защитна реч. Та нали за всичко имаше документи? Като прочетох обаче проекторешението, което беше мотивирано и убедително, бързо изтрезнях.

Решението ни бе отменено. На мен беше направена бележка, а на цялото бюро на комисията ни бе обърнато внимание за незадълбочено проучване молбата на наказания. Извод силен, но верен и точен.

Нарушен бе от наша страна, и то грубо, ленинският принцип „Необходимостта от най-пълна и обективна проверка на предявените обвинения“ независимо от източника на информацията.

Констатациите, изводите и решението на бюрото на Централната контролно-ревизионна комисия разгледахме на специално заседание в нашето бюро. Информирах

Digitized by Google

членовете на комисията на пленарно заседание. Направихме изводи и извлякохме нужната поука.

При нас сега в проверката по делата с наказаните комунисти напълно се утвърди колективността. Всяко дело се проверява от трима души, а понякога и от повече. В това участвуват и членовете на комисията, които отговарят за съответната партийна организация. По някои дела работим съвместно и с отделите в окръжния комитет на БКП. Имали сме и конфликтни ситуации. Винаги държим за мястото и самостоятелността, авторитета и влиянието на окръжната контролно-ревизионна комисия като специализиран орган по тези въпроси.

Разширихме броя на източниците на информация. Освен материалите, които комисията ни изисква от партийните комитети и организации за съответния случай, ние събираме сведения и от контролните, специализираните и други органи и институти. Често си служим и с партийното дело на наказания. Ползваме и данните от система-5. Масов източник са сведенията от отделни лица, които познават наказания.

Преди проверката наред с документирането на даденото дело се извършва добра подготовка на хората, които ще се занимават с него. Уточняват се всички неизяснени въпроси, от кого и от къде ще се вземат нужните сведения. Това помага нещата да се уточняват по-добре, да не се допуска субективизъм.

Проявява се стремеж събраните документи да се проучат и анализират задълбочено. Да се разкрият истинските причини за възникването на делото.

След приключването на проверката държим за качествено съставяне на проекта за решение. Преди внасянето му в бюрото то се приема от групата, която е проверявала случая. Винаги участвувам и аз, тъй като отговарям за този сектор. При обсъждането на този документ използваме образеца на Централната контролно-ревизионна комисия и се съобразяваме с изискванията на ленинските принципи.

Качественото проекторешение улеснява членовете на бюрото на комисията правилно да се ориентират, да проявяват по-голяма активност при обсъждането на въпроса.

Работата не свършва дотук. Проверките и разглеждането на делата ние използваме като повод за преки контакти и оказване помощ за подобряване работата на партийните организации.

Как става това?

Често пъти при получаване на материалите от първичните организации по делата се натъкваме на лошо съставени протоколи, неправилни решения, липса на мотиви, няма писмени предложения и други съществени елементи. След това при проверката на място помагаме, съдействуваме, учим партийните секретари и бюра за тяхното отстраняване. Нашите решения по делата винаги имат втори пункт — какво трябва да се помогне и отстрани в съответната партийна организация.

Ние участвуваме лично на събранията на първичните организации, където се довеждат до знанието на комунистите нашите констатации и решенията по делата. В непринуден разговор се изясняват много неща. Всичко не може да се отрази в решението, което налага много въпроси да се изясняват устно.

Ясно е, че нашата работа по делата е сложна. Тя е трудна партийно-политическа дейност с живи хора. Далеч сме от мисълта, че в това отношение всичко сме обхванали и правилно решили.

Даваме си сметка, че при нас не стои добре въпросът със засилване превантивния характер на контрола, защото в редица случаи се реагира късно. Работата с наказаните комунисти още е слабо звено, а с това се губи възпитателният ефект на партийната санкция.

Със създаването на селищните системи в окръга се изградиха и ревизионните комисии, като всеки техен член отговаря за три партийни организации. Подобряването на методическата помощ към тях е било и си остава основна грижа на окръжната контролно-ревизионна комисия на БКП.

Какви са формите на тази помощ?

За всяка ревизионна комисия отговаря член на нашата комисия. Ние участвуваме в техни мероприятия и инициативи — заседания, пунктови съвещания, съвместни проверки в окръжни мероприятия — курсове и семинари, обмяна на опит и пр. Ще разкажа само за две форми.

Как организираме курсовете за повишаване на квалификацията?

От създаването на ревизионните комисии досега сме провели 5 курса, като резултатите от първите три не ни задоволиха. С наше участие ръководството на този важен въпрос предоставяхме главно на междуокръжната партийна школа. Така ни беше по-леко. Опитът на Централната контролно-ревизионна комисия ни подсказа как да изменим положението. Сега курсовете се организират и ръководят от бюрото на окръжната контролно-ревизионна комисия, като се използва базата на междуокръжната партийна школа.

При изготвянето на тематичния план се съветваме с председателите на ревизионните комисии, за да се види кое според тях е най-актуалното. Това прави курсовете желани и интересни.

За лектори се използват първият секретар и останалите секретари на окръжния комитет на БКП, хора от Централната контролно-ревизионна комисия, от Централния комитет на Партията.

Последния ден посвещаваме за обмяната на опит. Това помага положителното бързо да се пренася по места.

Подготовката на хората за нас е голям и много важен въпрос. Изисква се известна системност. Кадрите се движат. На тях им е нужна солидна подготовка.

Сега обсъждаме въпроса, как целите състави на ревизионните комисии да минат през курсове и семинари.

При нас резултатна форма на методическа помощ се явява и поощрението, под-

Digitized by Google

крепата на различните инициативи, които по места подемат и развиват ревизионните комисии. На тази основа извеждаме и обменяме положителния опит.

Общинската ревизионна комисия например в Благоевград сподели конкретната си дейност в помощ на първичните организации и взаимодействието си с общинската ревизионна комисия на ДКМС.

Има какво да се научи и от останалите ревизионни комисии.

Дейността по извеждането на добър опит не е лека. Това ни научи практиката. Иска се постоянство и време, да се преодолеят редица трудности. За да се изведе и утвърди опитът по работата с документите, в Банско работихме повече от пет години.

Най-после към края на 1979 г. сметнахме, че в основни линии документите на комитета са приведени в съответствие с инструкциите и указанията. Съгласувахме въпроса с първия секретар на окръжния комитет на БКП. Свикахме съвещание, на което присъствуваха членовете на окръжната контролно-ревизионна комисия, председателите и зам.-председателите на ревизионните комисии, всички деловодители, протоколчици и машинописки на окръжния и общинските партийни комитети.

Още веднъж ние разяснихме какви са изискванията по работата с документите в партийните комитети и организации.

След това бяха разгледани документите, които бяха изложени в залата. Тук се показваше, като се почне от делото № 1 с ръководните документи и се стигне до добре съставеното писмо, правилно попълненото сведение по система-5 и с вкус адресиран плик.

Прояви се голям интерес. Някои бяха дошли предния ден с бележници в ръка. Хората дълго се спираха в отделните видове дела и документи.

Станаха и разисквания. Изрази се задоволство. Някои председатели на ревизионни комисии нарекоха съвещанието подвижен семинар, но онагледен с изложба.

Става хубава практика да даваме гласност на нашите решения, мероприятия и инициативи с ревизионните комисии. Няма осъществена по-значима инициатива, която да не е намерила място в страниците на в. „Пиринско дело" и в предаванията на Радио Благоевград. Това издига авторитета ни, утвърждава положителния опит.

МЕТОДИЧЕСКАТА ПОМОЩ

ГЕОРГИ ШЕХТОВ
председател на окръжната контролно-ревизионна комисия в София

Каква е дейността на нашата комисия, за да се издигат ревизионните комисии до равнището на активни политически органи на Партията?

До неотдавна се бе утвърдила практика работата на болшинството ревизионни комисии в окръга да се свежда главно до извършване на проверки на финансовото състояние на първичните партийни организации. Това ставаше предимно преди отчетно-изборните им събрания. В много първични организации не се избираха комисии за проверка на финансовата им дейност, а на събранията се четяха протоколите на ревизионните комисии. При тези проверки рядко се обръщаше внимание на деловодната работа, а се отбелязваше наличието на протоколите от партийните събрания, редовно ли се свикват те и други констатации от подобен характер.

Тази дейност бе дала отражение и върху състава на бившите градски и общински ревизионни комисии. Болшинството от членовете им бяха касиери, счетоводители, икономисти, хора с квалификация, която им дава възможност да се произнесат по-компетентно по финансовата отчетност на първичните организации.

След излизането през 1977 година на инструкцията на Централния комитет на БКП за работата с документите в партийните организации и постоянните указания на Централната контролно-ревизионна комисия помогнаха да изменим положението. Главното в ревизионната ни дейност е да се извършва анализ на партийните документи. Основна задача на ревизионните комисии стана със свои форми и методи да съдействуват на съответните партийни организации за повишаване ръководната роля на първичните организации, за укрепване на партийната дисциплина, за внасяне на ред в партийната документация. Всичко това наложи да се завишат изискванията към работата на ревизионните комисии.

Необходимо бе да се предприемат конкретни мерки за усъвършенстването на ревизионната дейност.

Практиката подсказа, че основните задачи могат да се осъществяват успешно само от укрепнали общински ревизионни комисии и утвърдили се като авторитетни политически органи на Партията.

Задачите, които си поставихме при осигуряването на методическо ръководство на

Digitized by Google

общинските ревизионни комисии, са насочени в това направление.

Кои са основните фактори, от които зависи издигането на общинските ревизионни комисии до равнището на активни политически органи?

На първо място е съставът на тези органи. Става ясно, че трябва да настъпят изменения, за да се подобри и ревизионната работа. Какво направихме в това отношение?

В навечерието на учредителните конференции на общинските партийни организации разпределихме членовете на бюрото на окръжната контролно-ревизионна комисия да окажат съдействие при подбора на общинските ревизионни комисии. Стремежът бе да се включат предимно хора с богат организационен опит, политически зрели, авторитетни, познаващи партийната работа. Съставът на почти всички комисии след учредителните конференции чувствително се подобри.

По инициатива на окръжната контролно-ревизионна комисия общинските ревизионни комисии внесоха предложения в бюрата на общинските комитети на БКП за утвърждаване на известен актив. Сега към всяка комисия има от 10 до 15 души сътрудници, които участвуват много редовно в ревизиите на първичните организации, в заседанията на общинските ревизионни комисии и редица други мероприятия.

Създадени бяха подходящи условия за работата на председателите на общинските ревизионни комисии. С това се повиши и тяхното самочувствие.

Окръжният комитет на БКП даде указание на общинските партийни комитети да се осигурят подходящи помещения, които да се обзаведат за работни кабинети на председателите на общинските ревизионни комисии. В тях се съхранява архивата на същите. Тук също така се приемат секретари на първични организации по различни въпроси и пр.

Окръжният комитет на Партията удовлетвори нашето предложение на всички председатели на общински ревизионни комисии да се осигури допълнително заплащане.

Вече по-определено се чувствува изменение на отношението на общинските партийни комитети към работата на ревизионните комисии.

В заседанията на общинските ревизионни комисии по-често участвуват не само завеждащите организационните отдели, но и секретарите на общинските комитети на БКП.

За по-активно заангажиране на бюрата на общинските партийни комитети по проблемите, по които работят ревизионните комисии, се утвърди практиката в края на годината общинските ревизионни комисии да внасят в бюрата на партийните комитети обобщени информации за резултатите от проверките през годината. Тогава те предлагат и конкретни мерки за преодоляване на слабостите в деловодната дейност и финансовата отчетност на първичните партийни организации. Това се приема много добре от общинските комитети на Партията и повишава ролята на ревизионните комисии.

Съществен фактор, който допринася за повишаване нивото на работата на общинските ревизионни комисии, е методическото ръководство от страна на окръжната контролно-ревизионна комисия.

В края на всяка година се организират срещи с председателите на общинските ревизионни комисии. Там се прави кратка оценка за изпълнението на задачите през годината и се разясняват някои основни проблеми, по които ще работи комисията ни през следващата година. Липсват писмените доклади. Това е делови разговор за нашата работа. Искаме да подскажем на общинските ревизионни комисии кое е основното, което трябва да се има предвид при подготовката на плановете за следващата година.

Помогнахме на тези комисии да се подобри плановостта в тяхната работа. Сега вече всички те работят по едногодишен план. В него са записани основните задачи, проблемите, по които ще работят, заседанията им, които са най-малко четири за годината, мероприятия за квалификация на членовете и за обмяна на положителния опит.

Въведе се ред в деловодството на самите общински ревизионни комисии.

По наша препоръка в общинските ревизионни комисии се въведе отчетност за извършената работа. Те имат тетрадка, в която е отделено място за всяка първична организация в района на общината. Там се отбелязват датите на извършената проверка и запознаването на партийната организация с протокола от ревизията. Това се оказа ценно помагало в работата им. То им показва нагледно кои организации са ревизирани, към кои да насочат вниманието си, къде не са запознати с протокола от ревизиите, кои членове на ревизионната комисия закъсняват за проверките и пр.

Организирането и провеждането на семинарите е съществена форма за оказване на методическа помощ. Всяка година с членовете на окръжната контролно-ревизионна комисия, с председателите и зам.-председателите на общинските ревизионни комисии организираме семинар от 3 до 4 дни с откъсване от производството. Там се изнасят лекции по проблемите, по които ще работи окръжната партийна организация през годината, по въпросите на партийното строителство, на контролно-ревизионната дейност и пр. Накрая се обменя опитът на ревизионните комисии.

Членовете на окръжната контролно-ревизионна комисия са разпределени по селищни системи със задача да оказват методическа помощ на общинските ревизионни комисии. Те присъствуват на техни заседания, участвуват в мероприятията за повишаване на квалификацията на членовете на същите, извършват най-малко по две ревизии на първични организации съвместно с членовете на съответната ревизион-

Digitized by Google

на комисия. С това се цели да им се оказва практическа помощ.

През настоящата година опитахме и някои нови форми на методическа помощ, като искахме да установим по-близък контакт на членовете на бюрото на нашата комисия със съставите на общинските ревизионни комисии.

За целта през май и юни м. г. работни групи от членове на окръжната контролно-ревизионна комисия под ръководството на председателя или зам.-председателите на комисията ни по един работен ден бяха във всяка общинска ревизионна комисия. Това се оказа добра форма на методическа помощ. През този ден членовете на нашата работна група заедно с представители на ревизионните комисии извършваха проверки в редица партийни организации и на място показваха как да се организират проверките, как да се прави анализ на партийните документи, по какъв начин да се изготви ревизионен протокол и пр.

Работната група на окръжната контролно-ревизионна комисия проверява и архивата на самата общинска ревизионна комисия и оказва помощ за нейното правилно водене.

Работният ден завършва с разширено заседание на проверяваната комисия. На него присъствуват освен членовете, утвърденият актив към комисията, работниците от отдел „Организационен" и секретар на общинския комитет на БКП. Председателят на общинската ревизионна комисия изнася кратка оценка за състоянието на тяхната дейност. След това обстойно се обсъждат резултатите от извършените проверки. Накрая ръководителят на работната група от окръжната контролно-ревизионна комисия обобщава извършеното през деня. Това се прави, за да се подобрява качеството и повишава ефективността на ревизионната дейност.

При всяка наша среща с посочените комисии ние дебело подчертаваме, че те са политически органи, които са избрани на общинските партийни конференции. С това целим да повишим самочувствието на членовете им, да подскажем, че голямото политическо доверие, което им се гласува, ги задължава с чувство за повишена отговорност да изпълняват своето партийно поръчение.

По предложение на окръжната контролно-ревизионна комисия през януари т. г. за първи път се проведоха отчетни заседания на общинските ревизионни комисии. На тях председателите изнесоха доклад за едногодишната дейност и се приеха планове за работа през 1980 година. В подготовката и в самите заседания участвуваха членовете на бюрото на окръжната контролно-ревизионна комисия. Присъствуваха също така организационните отдели и секретар на общинския комитет на БКП, а в много случаи и първите секретари на съответния комитет.

В заседанието на общинската ревизионна комисия в Ихтиман участвува и Стамо Керезов — първи зам.-председател на Централната контролно-ревизионна комисия, а в Самоков Ал. Тодоров — зам.-председател на същата комисия.

Това бе форма на методическа помощ. Даде се възможност да стане задълбочен разговор по работата на всяка общинска ревизионна комисия.

В бюрото на комисията ни ще се разгледа преценка какво показваха отчетните заседания на общинските ревизионни комисии. Безспорно това ще ни ориентира още по-добре да организираме методическата си помощ през следващия период.

Определено може да се изтъкне, че повечето общински ревизионни комисии успешно изпълняват своите функции. Активизира се тяхната дейност. През 1979 година всичките извършиха най-малко по една проверка във всяка партийна организация, а много направиха и по две. Това помогна значително да се подобри деловодната дейност и финансовата отчетност в първичните организации.

Общинските ревизионни комисии в Самоков, Средногорие, Ихтиман, Правец, Етрополе, Костинброд, Своге и редица други са авторитетни партийни органи. Показателно за това е, че много партийни организации търсят тяхната помощ. Общинските партийни комитети изказват задоволство от съдействието, което им оказват съответните ревизионни комисии за повишаване ролята на партийните организации, за укрепването на партийната дисциплина.

В някои случаи се допуска формализъм при извършването на ревизиите. Съставят се и некачествени протоколи от проверките. На отделни места се проявява неумение да се вписват целенасочени препоръки. Има общински ревизионни комисии, които не са настоятелни за изпълнението на даваните от тях предложения.

Характерно е също така, че основният измерител на дейността на редица общински ревизионни комисии е количественият показател.

Всичко това ни задължава постоянно да усъвършенствуваме качеството и ефективността на контролно-ревизионната дейност. Така ние още по-добре ще отговорим на високите изисквания, които се поставят от Партията пред партийните органи и организации, пред комунистите.

Digitized by Google

ИКОНОМИЧЕСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ С ЛИЦЕ КЪМ АКТУАЛНИТЕ ПРОБЛЕМИ

ТЕОДОСИ РАДКОВ
кандидат на икономическите науки

Преустройството на идеологическата работа е най-непосредствено свързано с важната и отговорната задача — да се претворява в живота икономическата политика на Партията. Единната система за марксистко-ленинско образование на комунистите, трудещите се и младежта като едно от основните звена на идеологическия фронт има съществен принос за осъществяване на тази задача в духа на стратегическите цели, определени от Единадесетия конгрес на Партията, Националната партийна конференция и творческите разработки на другаря Тодор Живков. Особено голям и конкретен в това отношение е делът на системата за икономическо образование на трудещите се. Той е обусловен от динамичното развитие на диалектическата връзка и взаимозависимост между нарастващата потребност от икономически знания и обективните и субективните фактори за осъществяване на икономическата политика на Партията на съвременния етап. Насоките на икономическото образование на трудещите се се определят от тенденциите на развитието на икономиката на зрелия социализъм.

В своите забележителни доклади от 31. X. 1979 г., 30. I. 1980 г. и 11. II. 1980 г. другарят Тодор Живков начерта разгърната програма за изпълнението на плана за 1980 и 1981 година и за още по-мащабно развитие на икономиката през VIII петилетка върху основата на бързото овладяване върховете на съвременния научно-технически прогрес и на повсеместната интелектуализация на общественото производство. От степента на икономическата подготовка на трудещите се и от творческия подход на ръководните и изпълнителските кадри зависи в много голяма степен бързото внедряване на най-новите научни и технически постижения в народното стопанство. Икономическите знания са неотменима съставна част и предпоставка за интелектуализацията на материалното производство и на всички сфери на обществената дейност.

Още по-съществена и непосредствена става връзката на икономическата подготовка с непрекъснатото усъвършенствуване на социалистическата организация на труда. Особено силно тя се проявява по отношение на най-рационалното използване на трите елемента на производствения процес — средствата на труда, предметите на труда и живия труд.

Digitized by Google

С въздействуващата сила на своите възпитателни и организаторски функции икономическото образование има значим дял в повсеместното внедряване на бригадната организация на труда върху основата на пълното приложение на вътрешностопанската сметка.

Икономическото образование е призвано да играе голяма роля за повишаване на способността, инициативността и творчеството на хората и за овладяването и масовото внедряване на челния опит. Във връзка с усъвършенстване на социалистическата организация на труда сега с още по-голяма сила изпъкват проблемите за повишаване квалификацията и подготовката на трудещите се, както и за решителното подобряване на дисциплината, отговорността, критичността и взискателността във всички звена и равнища. А тези проблеми са неделима част от съдържанието и целите на единната система за икономическо образование, защото тя зае важно място в комунистическото възпитание на трудовите хора.

Особено големи и конкретни изисквания за повишаване на икономическата култура на комунистите, на ръководните и изпълнителските кадри и на младежта произтичат от последователното прилагане на икономическия подход в управлението на народното стопанство. С внедряването докрай на новия икономически механизъм още по-осезаемо и целенасочено нараства интересът към икономическите знания като творческа основа за активна изява на трудовите колективи и всички труженици в разкриването и оползотворяването на огромните резерви и възможности на нашата социалистическа икономика.

Актуалните въпроси на икономическото развитие на страната заемат съществен дял в съдържанието на икономическото образование. От общо 16 дисциплини 11 са със специализирана тематика. И основните, и специализираните дисциплини предоставят големи възможности за правилно и целенасочено свързване на марксистко-ленинската теория с практиката на социалистическото строителство, за изграждането на комунистически мироглед, за формиране на икономическо мислене и за конкретни дела и творческа изява в изпълнение на икономическата политика на Партията.

В системата за икономическо образование през настоящата учебна година се обучават общо 864 315 души в 30 388 звена. Изградената структура обхваща като отделни подсистеми икономическите направления в партийната просвета, политическата просвета в профсъюзите, комсомолската просвета и обучението по линия на държавните и стопанските органи.

Икономическото направление в партийната просвета е водеща подсистема в единната система за икономическо образование. То включва 35 на сто от всички участници в нея. В духа на порасналите изисквания това направление има първенствуваща роля и в самата система за марксистко-ленинско образование на комунистите и безпартийните активисти. През настоящата учебна година в Партията 33,42 на сто от всички звена изучават икономически дисциплини. Особено подчертан е интересът към „Икономически проблеми на изграждането на развито социалистическо общество“, „Проблеми на научно-техническата революция и научно-техническия прогрес“, „Социалистическа организация на труда в промишлеността, транспорта и строителството“, „Социалистическа организация на труда в селското стопанство“ и др. Повишено е вниманието към тази тематика и в партийните университети на окръжните комитети на Партията, в които се обучават преобладаващата част от ръководните кадри.

Сред останалите подсистеми най-значителен е делът на звената, включени в профсъюзната просвета — близо 43 на сто от всички звена в единната система за икономическо образование. Тук най-голям

Digitized by Google

е интересът към дисциплините, отнасящи се до социалистическата организация на труда в промишлеността, селското стопанство, строителството, транспорта.

Самостоятелният дял на комсомолската просвета е относително малък — само 7 на сто, изчерпва се с относително ограничен брой икономически дисциплини, включени в нея. Независимо от указанието преобладаващата част от комсомолците да се обучават в партийните и профсъюзните звена практиката показва, че основните икономически дисциплини следва да заемат по-значително място в мирогледното възпитание на младежта.

Делът на звената, изградени по линия на държавните и стопанските органи, е 14 на сто. Тематиката в програмите на професионално-учебните центрове, курсовете за повишаване квалификацията и др. е многообразна. Тя се съчетава с останалите по-конкретни теми на квалификацията и следва умело да се подбира съобразно изискването за системност, последователност и приемственост на изучавания материал. В това отношение е необходимо решително да се преодолее многократното изучаване и повтаряне на един и същ минимум икономически теми в различните курсове, които много често имат постоянен състав. Занятията по икономическите проблеми в тази подсистема съдържат значителни резерви за още по-целенасочено овладяване на най-необходимите знания съобразно стратегическата икономическа линия на Партията и конкретните въпроси, които се решават или предстои да се решават в съответните трудови колективи и отрасли.

Характерна положителна страна на единната система за икономическо образование е, че в нея се включва и лекционната пропаганда. Икономическата тематика заема широко място в многостранната дейност на дружеството за разпространение на научни знания „Георги Кирков".

Да се усъвършенствува икономическото образование днес това в най-голяма степен означава да се издига качеството и ефективността на учебно-възпитателния процес и по-точно партийните комитети да полагат последователно грижи за издигане на идейно-теоретическото и методическото равнище на учебно-възпитателната работа в звената на отделните подсистеми.

Опитът показва, че задълбоченото изложение на марксистко-ленинската икономическа теория и нейното убедително свързване със съвременните проблеми на икономическата политика на Партията е неотменимо изискване за високото идейно-теоретическо равнище на занятията. Добрите резултати от учебно-възпитателната дейност все повече зависят от активността на всички участници в звеното. Утвърждаването на активизиращите форми и средства при овладяване на икономическите знания е непосредствено свързано с издигане равнището на занятията. Сегашният етап разкрива нови, по-широки възможности за находчиво и системно използване на дискусните, аналитичните методи, тестовете, казусите, икономическите игри, ситуационните методи, рефератите. Тези средства могат да станат още по-ярък показател за сериозното отношение на участниците към своята подготовка и за нарасналото им умение да прилагат наученото в живота. Защото, като развиваме по-нататък икономическото образование на трудещите се, ние ги готвим за непосредствено участие в социалистическото производство и резултатите ще са положителни, ако се погрижим то в най-голяма степен да допринася широко да се изучава и разпространява челният опит в организацията на труда и внедряването на постиженията на науката и техниката в производството.

Практиката показва, че степента на ефективност в системата за икономическо образование в много голяма степен зависи от творче-

Digitized by Google

ското умение теоретическият материал да се използва като ръководство за действие при осъществяване задачите на социалистическото строителство. В икономическото образование формирането на мироглед и на мотиви за действие и поведение най-непосредствено се свързва с конкретните дела и творческата изява на всеки труженик. В него се съдържат огромни възможности за целево насочване, разгръщане и използване на интелектуалния потенциал на ръководните и изпълнителските кадри за осъществяване на икономическата политика на Партията и особено за решаване на конкретните задачи и ситуации в трудовите колективи. В резултат на повишаване на икономическите знания и особено във връзка с практическите занятия и решаването на практическите задачи значително нарасна броят на предложенията на трудещите се и на икономическия ефект от тях. Така например в Толбухински окръг, когато се разработват насрещните планове, са направени около 30 000 предложения, голяма част от които залегнали в инженерните проекти. В Михайловградски окръг се утвърди интересна форма „Говорят участниците". Нейна основна тема през настоящата учебна година е „Моето място и мястото на нашия колектив в работата за внедряване на новия икономически механизъм". Внедряването на новия икономически механизъм е предмет на практическите занятия на всички звена от Пазарджишки и Пловдивски окръг и на голяма част от тях в районните партийни организации на столицата. На Националната партийна конференция се посочи, че един от най-съществените моменти в социалистическата организация на труда е вземането на ефективни решения. В тази насока чрез системата на икономическото образование на възрастните и особено на практическите занятия би следвало да се разглеждат по-пълно и цялостно етапите, циклите и ефектът от икономическото решение.

Много допринасят за издигане равнището на икономическото образование научно-практическите конференции. Проблемът за ролята на икономическото образование за повишаването на социалистическата активност на трудещите беше тема на редица конференции — в Старозагорски, Михайловградски, Толбухински, Габровски, Ямболски и други окръзи. През настоящата учебна година тематиката на научно-практическите конференции е по-конкретна и многообразна. В Русенски окръг диференцирано, съобразно с актуалните задачи по преустройството на идеологическата работа в първичните партийни организации и издигането културата в обслужващата сфера се свикват конференции на тема: „Изграждането на образцова социалистическа организация на труда — първостепенна задача на първичната партийна организация и на всички трудещи се", „Усъвършенстване на организаторската и политико-възпитателната работа за повишаване културата на обслужването".

С определена практико-приложна насоченост са много от възложените теми за практически задачи, за написването на реферати и др. В тях присъствуват въпросите за подобряване организацията на труда, икономията на суровини, материали и енергия, за по-ефективно използване материалните и трудовите ресурси.

Конкретни и отговорни изисквания към съдържанието, формите и средствата на икономическото образование произтичат от мероприятията на Секретариата на ЦК на БКП от 6. II. 1980 г. за повсеместно изучаване и внедряване на икономическия механизъм за управление на народното стопанство. Въпросите на икономическия подход и свързаните с приложението му нормативни актове следва още по-категорично да заемат централно място в единната система за икономическо образование. Отдел „Пропаганда и агитация" на Централния комитет на Партията организира преработването на учебните помагала

Digitized by Google

и подготвя тематичен план за лекции, доклади и беседи. Изменения ще се направят и в специфичните учебни помагала, и в цялостното съдържание на отделните подсистеми по линия на Централния съвет на профсъюзите, на Централния комитет на ДКМС, на Централния съвет на НТС. Проблемите на икономическия подход ще заемат по-широко място в масовата лекционна пропаганда.

Ефективността на работата по осъществяване на Мероприятията зависи преди всичко от творческия подход на партийните комитети и съветите за икономическо образование при внедряването на новия икономически механизъм. Към тази главна задача сега следва да се насочи цялостният учебно-възпитателен процес, за да се утвърди системата за икономическо образование като едно от резултатните звена в многостранната дейност на Партията за качественото прилагане на новия икономически подход във всички области на народното стопанство. Икономическото образование предоставя реални възможности за свързване на пропагандно-разяснителната и възпитателната дейност със задълбоченото овладяване на същността, принципите и изискванията на икономическия механизъм и създаване на убеждения и готовност у ръководните и изпълнителските кадри за неговото последователно прилагане в различните сфери на обществения живот.

Анализът на съдържанието, формите и средствата на икономическото образование показва, че наред с успехите все още в редица случаи практико-приложната насоченост на занятията е преднамерена и самоцелна. Много често в нея отсъствуват важни възпитателни аспекти. Това се отнася особено до борбата срещу отрицателните явления — потребителството, текучеството, слабата трудова и технологическа дисциплина, обсебване на обществена собственост... Слабост е и че несвоевременно се отчитат и прилагат целесъобразните предложения. В редица случаи социологическите и психическите моменти и задачи при икономическото образование не заемат съответно място в лекциите и обсъжданията. А третирането на тези проблеми се отразява благоприятно върху социалната активност и инициативност на трудещите се, повишава се ролята на материалните и духовните стимули при решаване на икономическите задачи, влияе и на положителното отношение към трудовата дисциплина.

Няма да бъде пресилено, ако направим извода, че равнището на учебните занятия като цяло още не е достигнало до необходимите изисквания, произтичащи от високите качествени показатели.

Усъвършенстването на учебно-възпитателния процес зависи в най-голяма степен от подбора, подготовката, възпитанието и творческата изява на пропагандните кадри. През настоящата учебна година в системата за икономическо образование работят 28 433 пропагандисти. От тях 66 на сто са с висше образование, като 38 на сто са с висше икономическо. Близо 8,5 на сто са с полувисше образование, 26 на сто със средно и половината от тях със средно икономическо. Посочваме цифрите, за да покажем, че качественият състав на пропагандистите може и следва да се подобрява, що се отнася до кадрите с висше икономическо образование. Не е задоволителен процентът на специалистите икономисти дори като се прибави и делът на онези със средно образование — общо 49 на сто. Високите изисквания на съвременния етап налагат да се съкрати значително броят на имащите общо средно образование. Средните специалисти с икономическо образование при предварителната подготовка трябва да завършват курсовете с икономическа тематика в окръжните партийни университети и междуокръжните партийни школи и да придобиват методическа подготовка. Нашата партия и държава своевременно разкриха влиянието на научно-техническата революция върху развитието на народното сто-

Digitized by Google

панство и изискванията, които произтичат за професионалната квалификация и икономическата подготовка на кадрите. Пропагандистът икономист трябва да притежава професионални и методически знания, съчетани със съвременния начин на творческо мислене. Това е необходима основа за изявата на пропагандиста като висококвалифициран преподавател, възпитател и организатор. Ведуща тук е ролята на пропагандистите комунисти, които вече са 67 на сто от всички. Особено голяма е ролята на внушителния отряд пропагандисти стопански и административни ръководители — 51 на сто. Участието и положителното влияние върху човешките взаимоотношения и социално-психическия климат в трудовите колективи придобиват все по-определено значение в цялостния облик на ръководителя.

Качеството и ефективността на пропагандистката дейност се свързват плътно с движението „Пропагандистът — активен борец за висока ефективност и високо качество". След Националното съвещание през септември 1979 г., което обсъди неговите съдържателни и методико-приложни проблеми, движението се разширява и задълбочава като сполучлива форма за тясно свързване на пропагандата с главните въпроси на общественото развитие. Във връзка с движението се подобри работата на окръжните комитети на Партията по обучението на идеологическите кадри. Над 61 на сто от пропагандистите по икономическите дисциплини са участвували вече в курсовете, организирани за подготовката на настоящата учебна година. Много окръжни партийни организации създадоха стройна система за текущо обучение. В Пловдивски, Толбухински, Хасковски и други окръзи значително порасна ролята на общинските комитети при подготовката на пропагандистките кадри.

За най-добрите пропагандисти е характерно, че постоянно се самообразоват и самоусъвършенствуват за непосредствено участие в социалистическото производство, за задълбочено изучаване на новостите в световната и нашата наука и практика, за овладяването на нови технологии, производствени и изследователски методи, за непрекъснато обогатяване на управленческия опит. А най-големи възможности за това предоставя самостоятелната работа с литературата. Въпреки значителните успехи все още не са малко примерите за подценяване на предварителната подготовка за занятието. Четенето на лекцията направо от учебника или „импровизирането" на плана в програмата не са рядко явление. Оттук до формалното протичане на цялото занятие, често за сметка на половината от планираното време, пътят е съвсем кратък. От подготовката зависи много и изявата на пропагандиста като възпитател, защото той въздействува преди всичко с непосредствения си личен пример. Само добре подготвеният пропагандист може да бъде организатор на колектива, да насочва учебния процес като творчески процес и да го изведе до вдъхновените дела и прояви за най-пълно използване предимствата на новия икономически механизъм.

Като важно средство за целенасочено планиране на непосредствената работа на пропагандиста се утвърди личният творчески план. В личните творчески планове има голямо многообразие, което отразява разностранната дейност на пропагандистите. В тях конкретно и ясно се определят целите и задачите на икономическото образование. Личният творчески план е ярко отражение на творческата активност на всеки пропагандист.

В началото на новата учебна година всички окръжни комитети приеха мероприятия. В много окръзи, като Благоевградски, Великотърновски, Врачански, Перишки и Хасковски, се провеждат прегледи и многостепенни конференции за участието на пропагандистите в движението. Практиката показва обаче, че все още не се разбира правил-

Digitized by Google

но масовият характер на тази инициатива. И ако за цялата страна се отчита, че в движението са се включили едва 50% от пропагандистите от системата за икономическо образование, то пред окръжните комитети стои открит въпросът за неговото популяризиране и организиране. Възможно най-пълният обхват на всички пропагандистки кадри е първото условие за успеха. Защото в борбата за висока ефективност и високо качество следва да се включат всички пропагандистки кадри. А тук най-синтезирано и конкретно се определят пътищата, формите и средствата за последователно изучаване и прилагане на икономическия подход в ръководството на икономиката и на другите сфери на обществения живот.

Съществен фактор за непрекъснатото развитие и усъвършенстване на икономическото образование е системното му ръководство от окръжните и общинските комитети на Партията съобразно изискванията за комплексния и програмно-целевия подход. Прилагането на комплексен подход в организирането и развитието на системата за икономическо образование е необходимост, определена от нейната същност, цели и задачи. В основата на програмно-целевия и комплексен подход е залегнало перспективното планиране. За последователното и пълното обхващане на трудещите се в системата на икономическо образование във всички окръжни комитети, предприятия и заводи бяха приети перспективни планове за обучение до 1980 година. Сега се изучават вече нови дисциплини по социалистическата организация на труда и се извършва ново перспективно планиране до 1985 година.

Комплексният характер и многообразието на целите изисква с проблемите на икономическото образование да бъдат творчески съпричастни бюрата и всички отдели на окръжните и общинските комитети на Партията. Целенасочената координация на техните усилия е гаранция за качественото развитие на системата. От друга страна, партийното ръководство на обществените организации обуславя диференцирания подход при усъвършенстването на отделните подсистеми. Като главен координатор в изпълнението на ръководните насоки се утвърдиха съветите за икономическо образование. Те са изградени в заводите, предприятията, институтите и АПК; към общинските и районните комитети на Партията; към обединенията, министерствата и другите централни ведомства и при окръжните комитети на Партията. Общо 1937 съвета за икономическо образование в страната с 12 395 участници в тях се грижат за най-правилно и ефективно организиране и провеждане на учебно-възпитателния процес. Почти всички техни състави са обновени, в тях са включени предимно специалисти икономисти, отговорни партийни и стопански ръководители. Но все още много резерви има за по-активна и целенасочена дейност на икономическите съвети, особено при обединенията и министерствата.

Партийното ръководство не подменя, а осигурява правилно осъществяване на организаторските функции на стопанските, профсъюзните и комсомолските ръководни кадри. Мероприятията на Секретариата на ЦК на БКП за повсеместно изучаване и внедряване на икономическия механизъм за управление на народното стопанство още веднъж потвърждават, че организирането на икономическото образование следва да стане дело преди всичко на стопанските и профсъюзните ръководства.

Домовете за политическа просвета и партийните кабинети са главните теоретико-методически центрове на системата за икономическо образование. Предметно-методическите кабинети по икономическите дисциплини са ядрото на многостранната дейност в това направление. Резултатна е практиката ръководствата на изградените при тях методически съвети да участвуват в съветите за икономическо образование.

Digitized by Google

Редица домове в страната осигуряват за учебно-възпитателната работа подходящи разработки и материали, много от които с проблемно-методически характер. Домът за политическа просвета в Перник издаде „Методически насоки за икономическото образование“, а в Русе — „Насоки за дейността на икономическото образование“. В тези и други окръзи се подготвят материали, посветени на местните икономически проблеми, на перспективното развитие на окръзите. Системни грижи се полагат да се подготвят и умело да се използват подходящи материали за онагледяване на учебния материал, да се осигуряват технически средства и добра материална база за работа на звената. В това отношение значителна роля играят студията за аудиовизуални средства и издателство „Септември“, които издават подходящи нагледни материали с икономическа тематика.

Важен проблем на ръководството е активизирането на първичните партийни организации в трудовите колективи за издигане качеството и ефективността на икономическото образование. Този проблем има свое място и в провеждането на прегледа по преустройството на идейновъзпитателната работа на първичните партийни организации. Въпросите на икономическото образование са в основата на осъществяване на пълното единство на стопанската, социално-политическата и духовната дейност на трудовите колективи за подобряване на социално-психическия климат в тях.

Съществен фактор за издигане равнището на икономическото образование е системният контрол и оценката на резултатите, популяризирането и внедряването на челния наш и съветски опит в овладяването на икономическите знания. В това отношение е интересна работата с базовите звена. Съществен е приносът на централните и местните средства за масова информация. Хубави традиции съществуват по линия на развиващите се връзки между побратимените наши окръзи и съветски области и техните трудови колективи.

Многостранното развитие и усъвършенствуване на икономическото образование е потвърждение на обективно обусловената голяма роля, която то е призвано да играе на съвременния етап. Неговите традиции и перспективи имат вярна посока, определена от стратегическата априлска линия на Партията за изграждане на развито социалистическо общество. То спомага да се въвежда комплексна механизация и автоматизация на труда, да се издига материалното и културното равнище на народа, с което влияе върху социално-класовата структура на обществото — преодоляват се различията между умствен и физически труд, между града и селото, засилват се социалната активност на трудещите се и тяхното участие в икономическите процеси. Ето защо грижите на партийните комитети и организации за икономическото образование на трудещите се са от изключително важно обществено значение.

Digitized by Google

РЕАЛНИЯТ СОЦИАЛИЗЪМ НА АМЕРИКАНСКИЯ КОНТИНЕНТ

... Под палещите лъчи на октомврийското слънце организирани групи пионери, възрастни от предприятия и учреждения, от квартали, тържествено-смълчани, пристигаха на крайбрежния булевард. Това особено шествие продължи през целия ден, по целия многокилометров градски океански бряг. Всеки се качваше на каменната стена, о която се разбиваха пенестите вълни, и хвърляше свежи цветя. На много места имаше импровизирани многохилядни митинги...

Със своята масовост, със своето революционно съдържание, с непосредствеността и съпричастността на народа този тържествен ритуал на жителите на Хавана ми напомняше нашия Втори юни. И тук се отдаваше всенародна почит на най-видни, любими на целия народ дейци на революционна Куба. С тези вълнуващи прояви завършваше и една важна идейновъзпитателна кампания, посветена на Камило и Че. На двамата команданте — Ернесто Че Гевара и Камило Сиенфуегос. Тя беше започнала на 8 октомври, деня, в който през 1967 г. загина Че Гевара, безстрашният кубински революционер от аргентински произход, който предвождаше една от победните колони на бойците на Фидел през 1958 г. След победата той отдаде силите си за утвърждаването на Кубинската революция като един от нейните най-първи партийни и държавни дейци. Той живееше с мисълта на нашия Левски и когато новият строй в Куба се утвърди, пое пътя на своя интернационален дълг — отиде да помогне в борбата на други народи. На 28 октомври по традиция завършваха дните на революционната почит. На тази дата още през първата година след победата на революцията загина другият славен революционер — бивш шивашки работник, издигнал се като един от най-близките съратници на Фидел Кастро и командир на втората победоносна колона на революционните сили. Двата похода от Сиера Маестра на запад — на Камило и на Че, доведоха до паническото бягство на диктатора Батиста още когато революционните бойци бяха далеч от столицата. Тяхното движение бе сраснало с масовата борба на работниците и този съюз спечели победата. Камило загинал наскоро след победата, както се предполага, в бездните на океана, излитайки от един провинциален град за столицата с малък самолет. Загинал в разцвета на своите сили и в зенита на своята слава. Затова цветята на всенародна почит се хвърляха там, където е предполагаемото лобно място на героя — в бурните океански вълни. И в този ритуал вечно клокочещият рев на осеяните с много цветя пенисти вълни на океана се сливаше с народното възхищение, с народната почит и уважение към онези, на чиито плещи и с чиято кръв и смърт беше извоювана, отстояна и утвърдена нова революционна Куба.

В тези дни, посветени на паметта на героите, взорът се насочва не толкова в не само към тази светла памет, а преди всичко към съвременния революционен дълг на всеки. Този дълг се четеше по многобройните афиши с ликовете на двамата герои, осеяли цялата страна, с техния завет, че верността на революцията е преди всичко вярност и всеотдайност при изпълнение на своите задачи към родината.

— — — —

Неотдавна списание „Проблеми на мира и социализма" помести много интересно интервю с първия секретар на Централния комитет на Кубинската комунистическа партия и председател на Държавния съвет на Република Куба Фидел Кастро. В него той разкрива интересния опит на преодоляване на наследеното от буржоазната пропаганда антикомунистическо наследство в идеологията. След победоносната революция значителна част от населението е било под влиянието на тази безогледна пропаганда, представяща социализма в най-отвратителна светлина. Сега народът на Куба е прегърнал горещо социалистическата идея и това е един от най-поразяващите факти.

В беседите на кубинска земя още по-добре разбрах секрета на това идеологическо прераждане на кубинските трудещи се. Първият фактор за това прераждане е непосредствената социална практика. Социалистическият строй със своя характер, със своите дела, близки и скъпи, разбираеми за всеки честен човек, са разсеяли бързо димната мъгла на буржоазната идеологическа диверсия.

Питали някакъв работник, още неосвободен от наслоенията на буржоазната про-

Digitized by Google

паганда, дали е за социализма. Той го отхвърлил категорично. Питали го дали е за предаването на фабриките в ръцете на държавата, на работниците. Той горещо одобрил тази мярка като напълно справедлива. И когато му обяснили, че това е социализмът, той вече реагирал другояче:

— Щом това е социализъм, аз съм за социализма!...

На тази обективна основа самата революционна практика оборва буржоазната пропаганда и обективно, на основата на собствения житейски опит довежда работническата класа, селяните и интелигенцията до социализма. Мъдрата политика на кубинското ръководство доведе до това, че революцията намира огромна поддръжка дори сред многобройната кубинска емиграция, настанила се в лоното на Америка.

Но аз се постарах да разбера важните механизми, които са ускорили този процес и са осигурили тези крупни идеологически и, бих добавил, организационни победи на Кубинската революция. Главното оръжие за идейното прераждане на народа играе активната социалистическа пропаганда, изучаването на социализма като наука. В тази роля Партията на кубинските комунисти, кубинските революционери са се учили от съветите на Ленин, строго са ги спазвали и ги спазват. Затова една от първите задачи на революционния авангард те са считали внасянето на социалистическа съзнателност сред трудещите се.

В провинциалния комитет на Партията в град Хавана разкриха този богат вече опит. В двемилионната столица на републиката две цифри особено ярко илюстрират мащабите на духовното преобразяване на кубинеца. От всеки 5 жители на града (включително кърмачетата и децата в предучилищна възраст) трима се учат. В една страна, наследила преди 20 години огромно невежество, с милиони неграмотни, каквото е положението и сега в повечето латиноамерикански страни, сега цяла една нация се учи. И в това обучение грижата за идейното израстване, за усвояването на марксизма-ленинизма е главното, определящото. То започва още през първите години на революцията — 1960 г., когато се създават първите базови центрове за революционно обучение. В началото в Хавана са открити 250 такива учебни звена, в които хиляди трудещи се идвали да получават знания всяка вечер 5 пъти седмично. Това са масови училища, в които самите революционни работници са избирали и изпращали слушателите — горещи привърженици на революцията. Там те добивали и обща култура, и нужните марксистко-ленински знания за работници активисти. В началото тези звена са тримесечни, а от 1963 г. — петмесечни. През тях до 1967 г. преминават и получават основни марксистко-ленински знания по-голямата част от трудещите се. Наред с тях се откриват провинциални училища за професионални революционери, за революционните кадри от Партията, от комитетите за защита на революцията, от държавните органи. Там обучението в началото е тримесечно, след това петмесечно и накрая и едногодишно.

Тази масова форма на обучение продължава до 1967 г., когато вечерните училища са разпуснати, а някои от провинциалните школи са преустроени за селскостопански дейци. След 1971 година започва постепенното изграждане на съвременните форми за идейна подготовка. До 1975 г. съществуват училища със смесена програма. Седемдесет процента от тематиката е за общокултурно обучение, а останалите — за марксистко-ленински знания. Школите с шестмесечна трайност са за редовите комунисти, а едногодишните — за кадрови работници. Освен това има шестмесечна провинциална школа за партийни членове, подготвяни за кадри на Партията. След това вече учебните центрове стават база само за марксистко идейно-политическо израстване. В тях 70 на сто от обучаващите са комунисти, а останалите са профсъюзни дейци и средни кадри от масовите организации.

Сега има три вида курсове.

Основни — шестмесечни курсове с изучаване на две дисциплини — партийно строителство и социални науки.

Средни — едногодишни курсове за изучаване на основите на марксистко-ленинското учение — научна философия, политическа икономия и научен комунизъм.

Висши курсове — специализирани за кадри, имащи средно образование, където се дават марксистко-ленински знания и се изучава икономика и управление.

Общо в Хавана има 27 такива учебни центрове, в които еднократно се обучават 8000 души.

Освен тези масови форми за обучение в провинциалните училища има един шестмесечен курс, където се обучават 300 души секретари на първични партийни организации, един среден курс за професионални кадри със 120 слушатели.

Във вечерните школи 348 преподаватели са все партийни работници, овладявали марксизма-ленинизма в СССР и България.

Същевременно от 1976 г. марксизмът-ленинизмът започва да се изучава във всички общообразователни училища. Организират изучаването на марксизма и в специализирани курсове за юристи, журналисти и други отряди на интелигенцията. Преди една година откриват и първите школи за работници от селското стопанство.

Общо за времето след 1975 г. в различни форми на обучение са преминали една трета от комунистите. Специални курсове са организирани за всички кандидат-членове на Партията, в които се изучават Уставът и Програмата на Партията.

За следната петилетка е предвидено в тези форми за идейна подготовка да преминават по 22 000 души годишно или до 1985 година в основния курс да преминат всички партийни членове, 50 на сто от тях да се обучават и в средния курс, а висшия да завършат 4 на сто от комунистите.

Digitized by Google

Това е сега завършената система за марксистко-ленинското образование, която обхваща всички слоеве на населението и му дава солидни идейни знания, въоръжава ги с важното оръжие за революционно действие.

И кубинският опит потвърди, че нашето велико учение и самата революционна практика са такава сила, пред която буржоазната пропаганда е безсилна, защото тя си служи с такива доводи, чийто фалш самият живот бързо опровергава.

— — — —

Няколко страни от богатата дейност на младата Кубинска комунистическа партия предизвикват особено силно интереса на българския комунист.

Първата е грижата за засилване на работническото ядро в Партията. Където и да беседвахме — в ЦК на ККП, в провинциалните комитети в Хавана и Камагуей, в районни и заводски комитети и първични партийни организации, — навсякъде първата грижа бе да се привличат повече работници в Партията. Навсякъде има ясно съзнание, че това е въпрос за характера, за силата и боеспособността на Партията, за нейната идейна и политическа зрелост и твърдост. Тази грижа произлиза от решенията на Първия конгрес. Особената актуалност на този проблем е предизвикана и от това, че значителна част от старите работници комунисти в процеса на революционното изграждане на републиката са преминали на работа като партийни, държавни и други обществени кадри. Петият пленум на ЦК на ККП задължава 60 на сто от новоприеманите комунисти да са работници. През 1978 г. в резултат на целенасочените грижи две трети от приеманите са работници и техният относителен дял в Партията нараства с 13 на сто. Очаква се до края на 1980 г. относителният дял на работниците комунисти, пряко заети в материалното производство, да се удвои в сравнение с 1975 година.

По този начин Партията укрепва своето ядро в трудовите колективи, засилва връзките си с тях, осигурява политическото ръководство.

Оригинален е опитът на Кубинската партия за приемането на новите комунисти. И в тази област тя търси близък контакт с целите колективи, стреми се да приема в своите редове онези, които са най-добрите и се ползват с авторитет и уважение сред безпартийните. За тази цел, преди да се постави на обсъждане кандидатурата в партийната организация, нейният секретар използва среща с колектива — на производствено събрание или на друго обществено мероприятие да се допита до безпартийните. Чак след като чуят мнението им за тях, кандидатурата се поставя за разглеждане от организацията за вземане на решение. Новоприетите, ако са членове на Комсомола, се утвърждават направо като членове на Партията, а останалите преминават кандидатски стаж. През това време за тях се полагат специални грижи за идейно и организационно израстване, за да усвоят по-бързо своите нови социални функции в състава на политическия авангард на обществото.

Третата, особено интересна страна от разностранния опит на Партията е добрата система за изучаване на общественото мнение. Партията се стреми да знае винаги неговия пулс и съобразно с него да насочва партийната работа. Създадена е стройна система, която започва от активисти в партийните организации и колективите, които имат специално поръчение да събират информация какви въпроси вълнуват колективите, какви съмнения и колебания съществуват. Тази информация изпращат пряко до районните комитети. Там има специална група, която сумира тази информация, без да я обработва и обобщава, и веднъж седмично изпраща един екземпляр от нея направо в ЦК на ККП и втори екземпляр в провинциалния комитет. Специализираните групи в провинциалния комитет обобщават тази информация в два бюлетина — за идейно-политически и социално-икономически въпроси. Първият бюлетин се раздава на членовете на бюрото, а вторият — на завеждащ отделите в комитета. Веднъж месечно се обсъжда състоянието на общественото мнение. Веднъж месечно същото обобщение се прави на национално равнище от специалния отдел на Централния комитет за изучаване на общественото мнение.

Специализираните помощни органи за изучаване на общественото мнение извършват освен това анкети и проучване по важни актуални въпроси. За размера на това сондиране на общественото мнение говори фактът, че годишно се правят по около двадесет такива проучвания от национален мащаб. Какви проучвания се правят? Например за пропагандната кампания за предстоящата сафра (прибирането на захарната тръстика). Научили са доколко са изяснени въпросите около сафрата, доколко се познават проблемите, лозунгите, доколко хората са готови да се включат в тази важна национална икономическа кампания. Проверяват източниците и каналите за получаване на информация. Установяват, че за първия етап — сечането на захарната тръстика, идеологическата работа е постигнала широк обхват и е достигнала до населението. Но за втория етап — прибиране — не е. В резултат на това преориентират средствата за идейно въздействие, включително Радното, Телевизията и пресата, масовата и индивидуална политическа работа.

По поръчение на отдела за захарната промишленост проучват защо съществува текучество сред механизаторите, какви са причините. Откриват какво вълнува този отряд от селскостопански кадри — лоши битови условия, тежка и продължителна работа, без свободно време, неподходящо заплащане. Тази информация подават на отдела в ЦК на ККП, който предлага мерки, за да се отстранят тези причини.

Специално проучване са направили на свободното време на комунистите и в какви мероприятия участвуват те след завършване на трудовия си ден. Оказва се,

Digitized by Google

че има значително претрупване с обществени мероприятия, дублиране, при което се налага един и същи човек да участвува в различни мероприятия, някои от които се повтарят. Това е насочило по-добре да се съгласуват мероприятията на различни обществени организации.

Така чрез тази богата социална информация Партията съумява да следи отблизо пулса на обществения живот, настроенията и желанията на трудещите се и комунистите, да дава своевременен отговор на техните въпроси, да обогатява своята ръководна и идейно-политическа и организаторска дейност. Да издига своята роля като ръководител на кубинското общество.

Отделно от това се събират всички въпроси, поставени от комунистите, на които в първичната партийна организация не са съумели да дадат задоволителен отговор. Този отговор се дава в кратко време от районния комитет на Партията.

— — — —

В същите тези октомврийски дни в Куба се чествуваше и двадесетгодишнината от създаването на народната милиция. Тези органи на народната власт се ползват с особено уважение. Видях препечатана снимката на импозантния митинг в центъра на Хавана в деня на тяхното създаване през 1959 година — няколко месеца след победоносното завземане на властта от революционния народ. Милионният митинг отразяваше всенародния възторг, революционна енергия и одобрение на този акт на новата власт да създаде своя опора, свой щит, свой бдителен страж. И сега нежно-ласкаво звучеха думите на често срещаните плакати, отправени към милицията — „Народът те чествува".

Двадесет години Кубинска революция. На човек, дошъл за първи път тук, му е трудно да осмисли, да обозре смисъла и дълбочината на тези две десетилетия, преорали и преобразили обществената нива в тази малка островна страна само на деветдесет мили далече от най-вълрлия и жесток класов враг — североамериканския империализъм. Чувството на достойнство, гордост и спокойствие се чете навсякъде по лицата и държанието на хората, тяхната политическа будна мисъл, техният широк светоглед вдъхват особена почит и уважение. Островът на свободата с всичко свое внушава и потвърждава дълбокия смисъл на тези думи, които кубинският народ завоюва за себе си в целия свят. Той сякаш се натрапва в сърдечните и откритите отношения на многоцветния пъстър поток от хората — бели, черни, мулати, носещи всички оттенъци на цветовете на хората по земното кълбо. Без расови предразсъдъци, без каквато и да е сянка на деление на хората по някакъв признак.

Белезите на тези двадесет революционни години личаха още в спретнатото и хубаво, леко облекло на мъже и жени, на пионерите, на студентите. Крачиш сред тези хора и се радваш на това човешко достояние, което е дала на света нашата, социалистическата революция. И кубинецът изпъква пред тебе още по-силен, още по-обаятелен.

Но само това ли е?

Чудото на Куба е било захарната тръстика, единствената почти икономически значима култура. Монокултура. Това чудо е било благодетел от природата и нещастие за страната. Защото във века на бурното развитие на промишлеността, на всестранния разцвет на икономиката в света тя е трябвало да се задоволи с това едностранчиво, уродливо развитие, натрапено от близкия империалистически съсед. И то е давало известни надежди на североамериканските империалисти, че със своята блокада ще могат да задушат бързо още в зародиш тази революция. Вярно е, че на кубинския народ не му е било лесно през тези години. Много икономически трудности е трябвало да преодолява. Нали за почти всичко е трябвало да разчита на внос. Изведнъж Съединените щати отказват да купуват неговата захар. Но тези трудни години са помогнали за неговото интернационално възпитание. Така той разбира какво значи социалистически интернационализъм. И оттам лесно се натрапва чувството на омраза към класовите угнетители, към световния империализъм. „Борците" за права на човека така ясно са илюстрирали, че освен своя интерес друго човеколюбие не познават. Естествено и бързо узрява яркото чувство на любов и принадлежност към световната система на социализма. Когато всемогъща Америка не само затвори всички пазари за разностранни стоки за кубинското население, но отказа да купува и от този единствен и решаващ експортен продукт, пазари за захарта се намериха.

Широко си отвориха вратите за помощ социалистическите страни и най-напред и най-широко Съветският съюз. Сега Куба произвежда близо по един тон захар средно на всеки свой жител. Очакваше се да влязат в строя две нови захарни фабрики. Главното средство, което помага да се задържи и развие този отрасъл на селското стопанство, е механизацията на сеченето и товаренето на тръстиката. Известният инструмент „мачета" вече отстъпва мястото на комбайна. Започнала бе усилена подготовка на сафрата. И главното внимание се отделяше на механизацията. Вече 40 на сто от тръстиката се прибира с машини, а почти цялата се товари с техника. След две години този процент трябва да нарасне с 50 на сто. Деветдесет на сто от захарта вече се товари механизирано. Всичко това преди е извършвано ръчно.

За размаха на механизацията на селското стопанство говори фактът, че при 9000 трактора преди революцията техният брой сега е нараснал 6 пъти.

Наред с това вече едрото социалистическо стопанство произвежда над четири пъти повече цитрусови плодове, близо 10,5 пъти повече яйца, 4,7 пъти повече мляко (150 пъти повече кисело мляко), близо 6 пъти повече масло. Едно от важните условия за тези резултати е разширяване-

Digitized by Google

то на поливните площи. Построените язовири сега задържат за сухия сезон над 230 пъти повече вода, с която се напояват 11 милиона декара — неизмеримо повече отпреди революцията.

Тези темпове са характерни и за развитието на различни отрасли на промишлеността. Машиностроенето и металургията са нараствали с 15 на сто годишно, енергетиката разполага с 4,3 пъти повече мощности, бетонното желязо е 11,5 пъти повече, циментът — 3,6 пъти, изкуствените торове — 5 пъти, никелът, това единствено по-важно предреволюционно производство, и преработката на нефт са удвоени.

В тези успехи сам се уверих, когато посетих три икономически обекта — селскостопанско държавно предприятие, химически завод и ремонтно предприятие за селскостопанска техника в Камагуей. Химическото предприятие е сравнително малко, но спретнато, съоръжено с модерна техника и технология с един 170-членен колектив. Ремонтният завод е едно съвременно предприятие с около 600 работници, в което срещнах съветски специалист, който помагаше да се изяснят и разработят проектите за неговото техническо и технологическо модернизиране и реконструкция през следващата петилетка. А държавното селскостопанско предприятие организираше около Камагуей зеленчукопроизводствен пояс по примера и по опита на зеленчуковия пояс около София. Директорът му с възхищение говори за нашия опит в производството на домати и с гордост ни показа модерно организираното хидропонно производство, сега на 100 дка, а в близко бъдеще на 800 дка — „нашите оранжерии", както се изрази той, за да подчертае сходството с българския опит. Това е предприятие, поставило си за цел през следващата петилетка да задоволи нуждите на 230-хилядния град от зеленчуци, плодове и кореноплодни. И организацията на труда, и неговото заплащане според крайния резултат се извършва по български опит, подсказан от български специалисти от Пазарджик, били там да помагат на кубинските другари. И трите обекта бяха плод на революцията.

Главният промишлен център на провинция Камагуей е пристанищният град Ноевитас. Той е не само символ на възхода на социалистическа Куба, но и един от ярките примери на международната социалистическа икономическа интеграция на страните — членки на СИВ. Там са построени редица предприятия с помощта на СССР, ГДР и Чехословакия. Към тях напоследък се прибавя и приносът на Народна република България. Ние изграждаме склад с хладилник. През последните 6—7 години строителството в провинцията е нараснало три пъти, продукцията на химическата промишленост също се е утроила, а енергетиката превишава равнището отпреди 20 години 6 пъти.

Такава е картината във всички провинции, по всички линии на общественото развитие.

Когато човек се запознае отблизо с тази нова действителност на Куба, му става още по-ясно защо тя е станала такъв притегателен и авторитетен център за народите на Латинска Америка и на необвързаните страни и защо империалистите с такова настървение ругаят този мирен народ, зает да издигне своята страна от наследената изостаналост. И в него се изгражда едно голямо впечатление и убеждение: Социализмът, и като теория, и като реалност, е пуснал дълбоки и здрави корени на кубинска земя и няма сила, която може да ги изтръгне оттам, защото те са овладели самия народ.

Димитър ПЕТКОВ

ПРЕГЛЕД НА ПЕЧАТА

ВЕСТНИК «НАРОДНО ДЕЛО» И СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯТ НАЧИН НА ЖИВОТ

Социалистическият начин на живот обхваща всички съществени прояви на трудовата, обществено-политическата, битовата и духовната дейност на личността при социализма. Да живее човек по социалистически това означава преди всичко да се труди по социалистически. Смисъл и съдържание на живота на труженика придава участието му в градивния труд за построяването на развито социалистическо общество. На основата на социалистическия труд се формират редица основни черти на социалистическия начин на живот.

За утвърждаването на социалистическо отношение към труда у тружениците от Варненски окръг вестник „Народно дело" във Варна поддържа редица постоянни рубрики: „Челният опит — масова практика", „Разказват първенците в труда", „Усъвършенстване на социалистическата организация на труда", „Равнение по

Digitized by Google

най-добрите", „Авангард на класата — водач на народа", „Организирано, качествено, ефективно", „Ударен труд, образцова организация и дисциплина", „В неразривна връзка с обществената практика", „Изкуството и работническата класа", „С нарастваща активност и принципна взискателност", „Съвместен кореспондентски пост — фериботни пристанища: Варна — Иличовск".

В огъня на трудовите битки израства нашият социалистически съвременник. Днес гордост на варненци са петдесет и четирите герои на социалистическия труд. За изминалите години от петилетката техният брой се увеличи с още девет: героя на НРБ капитан Георги Георгиев, героите на социалистическия труд — бригадирите Илия Нешков, Стоян Нанев, Иван Георгиев, Йордан Няголов и Тодор Авджиев; инж. Димитър Христов, старши апаратчика Еньо Богданов и майстора Павел Богданов.

ОРГАНИЗИРАНО, КАЧЕСТВЕНО, ЕФЕКТИВНО!

Под тази рубрика са публикувани много материали, в които се разкрива и анализира опитът на трудови колективи, бригади и отделни труженици. С това вестник „Народно дело" отговаря на повика на Националната партийна конференция за максимално усъвършенстване на социалистическата организация на труда. В съвременните условия високата организираност се превръща в могъщ фактор за многостранното развитие на личността, за разгръщане на нейните сили и възможности.

Същностен белег на социалистическия начин на живот е високата организираност навсякъде и във всичко. Достигнахме такъв етап, на който организационният фактор придобива възлово стратегическо значение. На тези изисквания напълно отговаря комплексната бригада в район „Мостстрой" — Варна с бригадир героя на социалистическия труд Илия Нешков. Като строител той работи от 1954 година. В изграждането на Аспаруховия мост неговата бригада извърши сложни монтажни работи. В страниците на вестника той споделя своя опит по организиране на работното време на бригадата — важно условие за повишаване производителността на труда и фактор за усъвършенстване на социалистическия начин на живот. Според него успехите на бригадата се дължат главно на следните изисквания, които всеки работник в нея е задължен да спазва: планиране на работата за следващия ден; днешната работа не оставай за утре; първо помисли, после върши (преди да започнеш една работа, първо тя трябва да премине през ума ти и после през ръцете); бъди дисциплиниран и отговорен; организирай собственото си лично време; доверявай се на подчинените си; поддържай в изправност механизацията и инструментите; не забравяй малките почивки за умствено и физическо разтоварване; осигуряване на благоприятна психологическа атмосфера в бригадата (силата е в сплотеността, уважението, взаимопомощта, принципите взаимоотношения).

— Аз съм частица от бригадата — споделя бригадирът на камплексна бригада, комунистът Стоедин Костов. Неговите хора се отнасят към работата си с чувство за отговорност, като истински стопани. Трудовата биография на бригадата върви все по върховете на трудностите — язовир „Г. Трайков", „ТЕЦ „Варна", Помпена станция и др. Те подпомогнаха кофрирането и бетонирането на най-трудния участък на откритя канал. Работата им на всички обекти има оценка отличен. Затова я наричат още „гранитната бригада" и като се говори за Стоедин Костов, значи се говори за бригадата, за един самоотвержен строителен колектив.

КОГАТО СИ СРЕД ДРУГАРИ И ПРИЯТЕЛИ

Към кейовата стена крачат неколцина млади мъже. Днес, както винаги, бригадата на Петър Жеков ще започне работа в точно определеното време. Тези млади мъже са решили да съкратят срока за изпълнение на задълженията си към петилетката с една година. Ето какво говорят някои от тях:

Иван Каменов: — В бригадата намерих добри другари, верни приятели. Стана ясно, че след като съм бил цял ден сред тях, ми се иска да продължа това общуване. Всичко при нас е открито. Боли ли те нещо, чувствуваш как болката ти става обща. Имаш ли радост, разделяш я с другарите.

Стоян Георгиев: — Бях в бригадата, отидох в казармата, служих, а след това — направо тук. Посрещнаха ме като брат. Пожелах да уча — разрешиха ми. Сега съм студент във ВМЕИ — Варна и наложи ли се, пак ми помагат. Никога не бих ги напуснал...

Доверието ражда доверие. Трудно и отговорно е да кажеш: „Никога няма да ги напусна!" Има ли нещо по-хубаво от това да чувствуваш до себе си силното рамо на другаря? Това означава да си сигурен, да знаеш, че каквито и зли ветрове да веят, ти имаш здравата опора на колектива.

Общата отговорност прави бригадата силна, а силата ѝ дава възможност да поеме още по-голяма отговорност. И става ясно, за кой ли път, че добрият, ведрият микроклимат в колектива, условията в него, които дават простор на човешките възможности, са най-добрата основа на всеки успех.

ДИСЦИПЛИНА, ИНИЦИАТИВА, ТВОРЧЕСТВО

Отношението към дисциплината не е временно състояние на духа, то е въпрос на нравственост, на морал, на съзнателност, на отговорност пред другаря до тебе, пред колектива, пред Партията и държавата и пред самия себе си. Приказките за големи авторитети, за абстрактни лични качества

Digitized by Google

губят всякаква стойност, без златното покритие на примера, на собственото участие в труда.

Принципите на социалистическата дисциплина обхващат не само физическото присъствие край машината, на обекта, в командната зала, на полето. Не механично, безразлично отношение към труда, а високо професионално умение, знание, инициативност, творчество и всеотдайност в изпълнение на своя граждански и патриотичен дълг.

Именно така разбира дисциплината първенецът Недко Петков, който работи по собствеи кодекс на трудова дисциплина. За кратко време той постига най-високата норма — 2,5 тона кайма, вместо един тон. Усъвършенствува непрекъснато своето умение, рационализира своя труд, своя опит прави достояние на всички. Двадесет и две години работи в едно предприятие — „Родопа" във Варна. Няма нито едно закъснение, безпричинно отсъствие. Многократен ударник и качественик, скромен другар. Спечелил уважението и любовта на другарите от бригадата и на всички от комбината. А това е най-важното.

Какво се цени най-много у работника? То се знае: пъргавия ум и инициативността. Чувството за лична отговорност. Те съвсем прилягат на настройчика от завод „Метал" Гено Рашев, който е втора смяна, но остава и нощна смяна. Секретният ключ трябва не само да се обработи, но и да се маркира. Продукцията на нощната смяна трябваше да бъде сутринта на масите на монтажния цех. Не беше негова тази работа, но Гено Рашев прояви инициатива, пое лична отговорност. Машината за маркиране се завърти... Шестстотин комплекта ключове маркира настройчикът онази нощ. Тръгна си с чувството, че е бил полезен, двойно полезен.

НАЙ-ДОБРИЯТ ПРИМЕР — ДЕЛАТА НИ

Трудовите делници на корабостроителите не се раждат в спокойната синева на утрините като тих шепот, а се втурват във взривовете на стоманените канонади и сякаш стресната от тях, земята потръпва. По ръждивокафявите корпуси на огромните новоизграждащи се кораби в доковите камери, по секциите и блоковете на предстапелните площадки, като нападали от небето, десетки звезди пръскат огнен дъжд по всички посоки. Над тях, наденали на главите си предпазни шлемове, същински рицари, заварчиците първи разсичат с електрожените си утринния здрач и започват да „шият" корабното тяло.

Бригадата на Коста Атанасов при втори корпусен цех работи на удължен работен ден — до 23 часа. Монтира за 6 часа надстройката и осигури спуска на обект 128 в определения срок.

Окръжният вестник краси своите страници с нови и нови примери на всеотдаен, творчески труд, на другарски подадена ръка за преодоляване на трудностите в работата, на топло, грижливо отношение към младия производственик, към новопостъпилия работник.

Дамянка Ангелова — тъкачка от Текстилен комбинат „Първи май". — Дума съм дала петилетния си план да изпълня с една година и осем месеца предсрочно.

В механичния цех на комбината равнението е по нея. За една година изтъка деветдесет хиляди метра платове, спечели съревнованието „60 ударни дни". Първа изпълни годишни си план с 98 на сто от продукцията първо качество при норма 94 на сто. По нея се равняват тъкачките Л. Димитрова, Мария Владимирова, Малина Стоянова.

Евда Костадинова — 25 години тъкачка в ТК „Първи май", една от най-добрите производственички. Само за една година има средно изпълнение 172 процента — при първо качество 98 на сто. Работи по план за една година напред. Удостоена е с „Народен орден на труда" — златен, за високи постижения в работата с младите работнички. Тя е сред първите в предприятието, които тръгнаха да дават своите знания на младите. Радетелка е на това „Самодейно творческо дело" да се общува с младите, да им се предават добродетелите на предното поколение. „Нашата цел е една — казва Евда Костадинова — да се подготвят по-бързо, по-добре новите работнички — отмяна винаги е нужна. И колкото по-умело, по-умно и сръчно се прави това, толкова по-спорна е работата на бригадата. Бригадната организация изисква висока отговорност от всички членове. И на тази отговорност също трябва да научим нашата младеж. Наставникът учи не само с труда си, а преди всичко с личния си пример. Не е достатъчно да си първи между първите, а и да помогнеш да те настигнат и другите, да умееш да посъветваш, да приласкаеш, да споделиш опита си от сърце. Наставникът трябва да бъде млад с младите, да носи сърце — голямо и чисто. На него е поверено и духовното израстване на младите хора."

ЖЕНИ С РЕДКИ ПРОФЕСИИ

В новия завод за хлор, винилхлорид и поливинилхлорид Василка Баева е свой човек и никой не я пита за необичайната ѝ професия. Ако някой се реши, тя му се усмихва и спуска маската... Тогава ръцете заговарят — ръцете на майстора заварчик аргончик. Понякога се налага да се заварява на високо, на открито — на студ и пек, но желанието на Василка да споделя съдбата на своя съпруг отдавна я накара да забрави трудностите. Тя свикна с тях и преодоляването им стана частица от малкия ѝ трудов подвиг. Заедно със съпруга си обходиха много национални обекти — в Бургас, Стара Загора, Пловдив, Ямбол и др. На път отгледаха и двете си деца. Задълженията ѝ на майка остават нейни. И чак когато пусне маската, тя забравя за тези грижи. Там тя следи само блестящата струйка на заварката, защото знае, че и от нейния шев зависи пускът, зависи бъдещото производство, трудът на тези, които ще дойдат след нея — благото на всички хора.

Digitized by Google

На Мария Савова, стругар автоматчик от „Метал", е поверена обработката на патрон за двустранна секретна ключалка. За една смяна стругува 2400—2600 патрона. Другите стругуват по-малко. Коренът на успеха й е в уплътнението на работното време, в познаването на всички тънкости и капризи на машината.

Росица Аврамова изработва корпуси и патрони за секретни ключалки. За една смяна тя произвежда 2000 бройки, докато другите само 800—1300 бройки.

БРАТЯ ПО КРЪВ, БРАТЯ В ТРУДА

„Съвместен кореспондентски пост — фериботни пристанища: Варна — Иличовск", „Рамо до рамо в единен ритъм — организирано, качествено, ефективно", „Братя по кръв, братя в труда", „Изворът на силата" — под тези рубрики се публикуват материали, които съдействуват да се ускорява съвместното движение на варненци и одесчани за изпълнение на конгресните решения.

Между трудещите се от Одеска област и Варненски окръг е подета полезна съвместна инициатива. Инициатива, преминала граници и разстояния, направила хората от двата бряга още по-близки. Между двата братски бряга ще плават повече кораби, ще се превозват все повече товари. Кораби и товари, които ни свързват с бъдещето. Кораби и товари — извор на сила.

Анатолий Барановски — бригадир от съветското пристанище Иличовск, герой на социалистическия труд: — С колегите от българския кей се чувствуваме като едно семейство. Сега сме в съревнование с тях. То се характеризира най-вече с творческото сътрудничество между хората от двата кея, които живеят с един пулс и желание — бързо, при високо качество да се товарят и разтоварват корабите.

Желъо Милушев — бригадир, народен представител: — Когато започнах да внедрявам опита на Анатолий Барановски, бригадата ми се състоеше от дванадесет докери, дванадесет механизатори и четири крановици. Сега бригадата има само четирима докери, които в близко време ще получат правоспособност за механизатори. Лесно се работи с висококвалифицирани работници.

На съветското пристанище Иличовск бригадата на Анатолий Барановски товари корабите, на варненския бряг бригадата на Желъо Милушев ги разтоварва.

Днес връзките между Варна и Одеса се характеризират с всестранно сътрудничество между трудови колективи, учебни заведения, държавни, обществени, научни, културни и други органи и организации. Получените резултати са неопровержимо потвърждение на забележителната мисъл на Л. И. Брежнев, че отношенията между България и СССР са социалистически интернационализъм в действие.

В сърдечните срещи и разговори със съветските хора на наша и съветска земя се раждат онова уважение и взаимна обич, които се превърнаха в една от най-характерните черти на социалистическия начин на живот на българските и съветските трудещи се.

ИЗКУСТВОТО И РАБОТНИЧЕСКАТА КЛАСА

В продължение на няколко месеца по страниците на вестник „Народно дело" се публикуваха редица материали под рубриката „Естетическото възпитание — народно движение". Те засягат главно ония аспекти от този голям проблем, които се отнасят до разпространението на художествените ценности, до контактите на работниците с творенията на изкуството. В материалите се подчертава, че не е достатъчно тези ценности само да достигат до народа, а да се превърнат в негово духовно достояние. Това изискват принципите и духът на Юлския пленум на ЦК на БКП и Националната партийна конференция, където остро се поставя проблемът за отговорната роля на субективния фактор при осъществяване на стратегическия девиз на петилетката — по-високо качество и по-голяма ефективност на всички обществени дейности. Сега това изискване същностно се свързва с повика за всенародно естетическо възпитание. Днес повече от вчера нашата социалистическа икономика се нуждае от всестранен културен разцвет, духовно богата личност, която да е в състояние да умножава социалните и нравствените предимства на нашия социалистически начин на живот. А тук ролята на изкуството е неотразима.

Започнатият разговор във вестника условно приключва с участието на представители на работнически колективи и творчески институти в задочна „кръгла маса". Те бяха посетени в производствения цех, на строителната площадка, в командната зала, в ателието или в театъра. Там, в естествената си среда, хората разискваха по проблемите непринудено и спонтанно, търсеха ясен, откровен отговор. Оказа се, че проблемът за връзката на работническата класа с изкуството вълнува всички, че има какво да споделят един с друг.

В разговора взеха участие герои на социалистическия труд, работници, бригадири, инженери, комсомолски и партийни дейци, артисти, диригенти, поети, художници.

Всенародното естетическо възпитание е комплексна задача на твореца и работника, на ръководствата на стопанските организации и културните институти, на обществените организации. Затова всички търсят своето място в осъществяването на голямата цел — нравственото, духовното усъвършенстване на човека. Особено изпъква проблемът за ефективността на контактите на работниците с творците и с произведенията на изкуството. Почти всички споделят, че трябва да се търсят нови пътища за разширяване на общуването с културните ценности, за издигане качеството на това общуване, с други думи — за издигане на социалните функции на изкуството и активизиране на неговото идейно-естетическо въздействие. На тази из-

Digitized by Google

ключително важна задача служи редовно списваната страница във вестник „Народно дело“ под рубриката: „Хоризонт, литература, изкуство“. Въпросите, свързани с естетическото възпитание на работническата класа, не е временна, кампанийна задача. Тези проблеми са основна грижа на окръжния партиен комитет, на окръжния съвет за култура, на вестник „Народно дело“ и цялата общественост.

В рубриките „ППО — политическо ядро на колектива“, „Авангард на класата, водач на народа“, „В неразривна връзка с обществената практика“, „Вести от партийните организации“ и други вестник „Народно дело“ разказва, анализира, обобщава, популяризира новото в партийно-организационната и идеологическата работа, за личния пример и авангардната роля на комунистите, за интересни инициативи и резултатни форми, за майсторството на партийния работник, за творческото приложение на положителния опит. С това хубаво и много полезно начинание, което ще продължи и занапред, окръжният печатен орган съдействува да се повишава ролята на първичните партийни организации и партийните групи за изпълнение на трудовите, социалните и възпитателните функции на колективите. А с това вестникът спомага да се утвърждават като първообраз на трудовите колективи.

С ПОРАСНАЛИ ВЪЗМОЖНОСТИ И АВТОРИТЕТ

Комунистите са най-дейните, най-съзнателните членове на колектива. Принадлежността към Партията предопределя тяхната ведуща роля, но за нея се воюва с мисъл и дело, с думи и поведение, с ум и съвест. Всичко замислено, предприето и реализирано от комуниста трябва да бъде нагледен пример за подражание и убедително доказателство за правилността на партийната политика, за верността към комунистическите идеи.

Авангардната роля на комуниста се поддържа с упорита организаторска и възпитателна дейност във всяка първична партийна организация. Провеждат се разговори, отчети, прегледи, особено при замяната на партийните членски книжки, съчетани с оценки и самооценки, които разкриват комуниста като производственик и обществен деец, отличаващ се със своята съзнателност, организираност и дисциплинираност.

Голямата задача, която Партията постави на XI конгрес — да се издигне авангардната роля на първичните организации, на всеки комунист, да се утвърждават те в първообраз на бъдещото състояние на колектива, — намира конкретна реализация в плановете на комунистите от завода за дизелови двигатели „Васил Коларов“, за провеждане на преглед на партийните групи. През първия етап комунистите от групите обсъдиха въпросите за осъществяването на трудовата и социалната функция на партийната организация. Особено място бе отделено на работата, извършена от колективите под девиза на ОК на БКП: „Усъвършенстване на социалистическата организация на труда във всеки колектив, на всяко работно място — за високо качество и ефективност“. Резултатите от дейността на партийните групи са радостни. Комунистите сега по-активно участвуват и са водеща сила в социалистическото съревнование. Непрекъснато се търси оптималното разпределение на работната сила, преминава се на двусменна и трисменна работа с цел да се уплътнява работното време и да се постигат по-високи производствени резултати. Характерно за стила на работа на партийните групи е критичният тон в оценките на постигнатото и на слабостите и недостатъците. Това е един показател за нови успехи в организационната и производствената дейност.

Сега се провежда вторият етап от прегледа и се обсъждат въпросите на възпитателната функция на партийната организация. Секцията „За работа с партийните групи“, изградена към партийния кабинет на завода, е изготвила примерни въпроси по съдържанието на отделните функции. Те стават повод за оживени разговори в партийните групи. Обсъждат се най-актуалните въпроси от живота на бригадата, вземат се конкретни решения, връчват се партийни поръчения на комунистите, уточнява се перспективата в работата. Прегледът обхваща и широка разяснителна работа сред колектива — като се започне от стопанските задачи от държавно значение, премине се през конкретните задачи на заводския колектив и се стигне до политическите цели на Партията, а оттам и на всеки комунист.

Успешното преминаване от отчет към самоотчет и самооценка на дейността на всеки комунист довежда до издигане още по-високо на авагардната роля както на отделния член, така и на цялата първична партийна организация, за да се превърне тя в първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив.

Прегледът завършва с оценка, която се приема на отчетно-изборните събрания. Той в значителна степен допринася за издигане на ръководната роля на партийните групи и повишаване на активността и личния пример на комунистите в малките трудови колективи.

Със средствата на печатното слово вестник „Народно дело“ се стреми активно да съдействува на партийните и другите обществени органи и организации във Варненски окръг в усилията им да повишават производствената и политическата активност на трудовите хора, да засилват между тях другарската взаимопомощ, да формират у всеки труженик високонравствените добродетели на социалистическата личност, да развиват и утвърждават социалистическия начин на живот.

Никола ГЕНОВ

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

Луис КОРВАЛАН
ИЗ ПРЕЖИВЯНОТО

Спомените на генералния секретар на Чилийската комунистическа партия, писани в концлагера „Ритоке", са изнесени тайно от един карабинер и издадени за първи път нелегално от Чилийската комунистическа партия. В спомените си Луис Корвалан живо и увлекателно разказва за детството и юношеството си, за първите стъпки в Партията и за дейността си до избирането му за генерален секретар. Тази малка книжка в превод от испански език, написана непринудено и искрено, създава ярка представа за живота на бедните слоеве в Чили, за борбите на младежта и Комунистическата партия. Това е разказ, в който отсъствува всякакво самоизтъкване, написан е със скромност и вътрешна акуратност, с прост и директен стил, в който постоянно се чувствува твърдият характер на автора. Книгата със спомените на верния син на чилийския народ Луис Корвалан е ново оръжие за борба против фашистката диктатура.

ПЛАНИРАНЕ НА СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИЯ КОЛЕКТИВ

Симеон Радев, Димитър Каменов

Планирането на социалното развитие на производствения колектив е сравнително ново явление в нашата практика, което възниква по примера и опита на СССР и получи широко разпространение след Декемврийския (1972 г.) пленум на ЦК на БКП. В брошурата се разглеждат актуални въпроси на социалното развитие на производствения колектив. Изяснени са неговата същност, съдържание и цели. Обобщена е практиката и са дадени основни методически положения за планиране социалното развитие на производствения колектив. Авторите изследват връзките и взаимодействието между социалното развитие на производствения колектив и усъвършенстването на социалистическата организация на труда. Те очертават насоките за по-нататъшно подобряване на планирането и организацията на изпълнението на плановете за социално развитие.

В ПОМОЩ НА УЧАСТНИЦИТЕ В ПАРТИЙНАТА ПРОСВЕТА

Партиздат пусна от печат в помощ на различните учебни звена в системата на партийната просвета следните учебни помагала:

— **ГЕОРГИ ДИМИТРОВ** — биографичен очерк — второ издание;

— **ПОЛИТИЧЕСКА ИКОНОМИЯ** (кратък курс);

— **ОСНОВИ НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ЗНАНИЯ;**

— **МАРКСИСТКО-ЛЕНИНСКА ЕСТЕТИКА;**

— **АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА СВЕТОВНИЯ РЕВОЛЮЦИОНЕН ПРОЦЕС;**

— **АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА РАЗВИТИЕТО НА СВЕТОВНАТА СОЦИАЛИСТИЧЕСКА СИСТЕМА;**

— **ПРОБЛЕМИ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО ПРАВО И ЗАКОННОСТ;**

— **АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА АТЕИСТИЧНАТА ДЕЙНОСТ;**

— **ФИЛОСОФСКО-СОЦИОЛОГИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ НА МЕДИЦИНАТА;**

— **ИЗКУСТВОТО ДА СЕ УПРАВЛЯВА — КОНКРЕТНИ СИТУАЦИИ.** Тази книга в превод от руски е подготвена като допълнение на третото издание на учебното пособие „Трудът на ръководителя", предназначено за висшето звено в системата на икономическата просвета. Програмата на курса „Трудът на ръководителя" предвижда определен брой семинарни упражнения. Настоящото пособие има за цел да помогне както на преподавателите, така и на слушателите при подготовката им за тези занятия.

Digitized by Google

НОВИ СЪВЕТСКИ КНИГИ

МОЛОДЕЖЬ, НТР, КАПИТАЛИЗМ. Под ред. О. В. Ларчика, В. С. Липицкого. М., Издательство Московского университета, 1979.

Книгата разглежда актуални проблеми на младежкото движение в развитите капиталистически страни. В нея се критикуват основните концепции на буржоазната идеология за положението и ролята на младежта в съвременния свят. Дава се характеристика на научно-техническата революция на сегашния етап и се показва нейното влияние върху процесите, протичащи сред младото поколение в условията на общата криза на капитализма. Анализира се тактиката на борбата на комунистическите партии в капиталистическите страни с различните реакционни направления в младежкото движение.

Левин, А. М., НАПРАВЛЕНИЕ ЭКСПАНСИИ — ЮГ, М., Изд. „Советская Россия, 1979.

Авторът проследява многогодишната враждебна дейност на китайското ръководство по отношение на социалистическа република Виетнам — шпионаж, пропагандна кампания, провокации на границата. Той разкрива маонстния експеримент в Кампучия, където в течение на четири години пекинските емисари провеждаха политика на масово унищожение на населението.

Ледовский, А. М., СССР, США И НАРОДНАЯ РЕВОЛЮЦИЯ В КИТАЕ, Изд. „Наука", М., 1979.

На фона на сложните събития, разгърнали се в Китай в заключителния етап на войната с Япония и в първите следвоенни години, се анализират два диаметрално противоположни външнополитически курса в отношението към Китай — на Съветския съюз и на САЩ. Показано е ефективното противодействие на съветската дипломация срещу американския план за проникване в Манджурия, за разделяне на Китай, против опита за пряка военна намеса с цел да бъдат разгромени демократичните сили, възглавявани от Китайската комунистическа партия и превръщането на Китай в полуколония на САЩ.

Коваль, Б. И., РАБОЧЕЕ ДВИЖЕНИЕ В ЛАТИНСКОЙ АМЕРИКЕ (1917—1959), М., Изд. „Наука", 1979.

Авторът разкрива героичния път на работническото и комунистическото движение в страните на Латинска Америка в периода от победата на Великия октомври до Кубинската революция.

Скворцов, Л. В., СОЦИАЛЬНЫЙ ПРОГРЕСС И СВОБОДА: К анализу теоретических истоков кризиса буржуазного сознания. М., Политиздат, 1979.

Эрнст Генри, КИТАЙ ПРОТИВ АЗИИ. Издательство „Прогресс" и „Печать и новости", 1979.

Насер, Г. А., ПРОБЛЕМЫ ЕГИПЕТСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ: Избранные речи и выступления (1952—1970), М., „Международные отношения, 1979.

20700 **Цена 0,35 лева**

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ

Partie. chim.

LIBRARY
JUN 26 1980
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

ПАРТИЕН ЖИВОТ

MAIN/UC-B

6

СОФИЯ, АПРИЛ 1980 ГОДИНА

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

№ 6 АПРИЛ 1980 година XXVII

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — Идеологическата работа и икономическият подход . . 3

ЛЕНИНИЗМЪТ — ЗНАМЕ НА ЕПОХАТА

Я. Серкеджиев — В. И. Ленин — велик теоретик и стратег на международното комунистическо движение 9

П. Хаваш — Ленинизмът в нашата епоха 18

* * *

З. Захариев — Някои тенденции във вътрешното развитие на Китай 24

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ И ОПИТ

Партийният комитет

В. Сотирова — Съветът на партийните секретари 30

В. Велкова — Партийна грижа за бригадната организация . . 33

Д. Георгиев — Внимание към дейността на Отечествения фронт . 37

На актуални теми

П. Русев — Проблемност и критика 39

Ръководно политическо ядро и първообраз

* — Партийното поръчение 41

Ф. Чакъров — Ориентир е високата активност 49

Реплика

А. Огняиов — Тревогите на другаря Стоянов 54

Кореспондентите ни пишат:

А. Марков — Среща със секретарите 55

И. Новаков — Атестирането на партийната организация . . . 56

Digitized by Google

Б. Ангелов — Обученето на актива. Пътуващ семинар . . . 57, 58
С. Георгиев — Всеотдайност 59

СТАНОВИЩА И МНЕНИЯ

И. Мичев, П. Стамов — Грижи с мисъл за бъдещето 62

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

Е. Велева — Програмиране на добивите... 67
И. Игнатов — Субективният фактор и резултатите 69
Р. Загорска — С дружни усилия 73

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

И. Йотов — Общинският партиен кабинет 74
Ж. Въчкова — Народното творчество и естетическото възпитание . 81
Н. Труфешев — Архитектурно-скулптурният паметник и неговата функция 86

ОЧЕРЦИ, РАЗКАЗИ, ФЕЙЛЕТОНИ

Д. Кралев — Евтиния 91

КРИТИКА И КНИГОПИС

Г. Цонков — Непресъхващ извор на знания и мъдрост . . . 93

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Г. Бърдаров, А. Веселинов, К. Иванов, Н. Иванов** (зам. главен редактор), **М. Илиева, Д. Петков** (зам. главен редактор), **К. Петров, П. Радев, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 84—01
Годишен абонамент 6,30 лева Отделна книжка 0,35 лева
Пор. 2403. Тираж 53 130 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 16. IV. 1980 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Digitized by Google

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА И ИКОНОМИЧЕСКИЯТ ПОДХОД

Преустройството на идеологическата работа, особено в първичните партийни организации, сега протича в обстановка, която благоприятно въздействува на неговото ускоряване. Тази обстановка обективно се създава от последователното прилагане на икономическия подход в цялата социална сфера и на икономическия механизъм във всички сфери на материалното производство.

— — — —

Едно от главните изисквания, предявени към идеологическия фронт с решенията на Февруарския пленум от 1974 г. и на Единадесетия конгрес, е той да се свърже тясно с непосредствените задачи, които изпълняват трудещите се в борбата за изграждане на развитото социалистическо общество. Икономическият подход и механизмът за неговата реализация са това важно обстоятелство, което, от една страна, създава най-добрите предпоставки за издигане качеството и ефективността на идеологическата работа и, от друга, просто принуждава, повелително изисква идейновъзпитателните средства да напуснат окончателно полето на абстрактното просветителство и да се приземят напълно върху реалната почва на живота.

Идеологическата работа сега е призвана най-напред да помогне за последователното прилагане на принципите на икономическия механизъм така, че да се изяви в максимална степен техният идеен заряд, тяхното възпитателно и стимулиращо въздействие, да станат те наистина подбуждащи средства за издигане ролята на човека, на труженика в социалистическото изграждане на страната.

Икономическият подход и решенията на Националната партийна конференция за усъвършенстването на социалистическата организация на труда и плановото ръководство на икономиката са крупни политически решения на Партията със стратегическо значение. Те целят да приведат в съответствие с потребностите на производителните сили, на обективните условия на нашия социалистически строй обществените отношения и да ги превърнат в силни предпоставки и лостове за ускорено внедряване на научно-техническия прогрес и издигане качеството и ефективността от цялата икономическа и социална дейност. Да

Digitized by Google

се издигне ролята на всички отряди на субективния фактор. По същество с това се прави нова крачка за по-пълно изучаване действието на обективните икономически закони на социализма и за привеждане в съответствие с тях на икономическата политика на Партията.

Следователно както в усъвършенстването на социалистическата организация на труда, така и в насрещното планиране, в целия икономически механизъм голяма роля се отрежда на нашата пропаганда, на усвояването на наша теория, особено на икономическата теория. Изучаването на политическата икономия, придобиването на солидни знания по този основен източник на марксистко-ленинското учение имат важно значение както за повишаване равнището на научния мироглед на комунистите и трудещите се, така и за правилното разбиране и съзнателното прилагане на икономическите решения на Партията, на икономическия механизъм. На тази основа вече в друга светлина ще изпъкнат главните му направления за стопанската сметка и самоиздръжката, за активно участие на самите трудещи се в създаване на насрещните планове, за изграждане на солидно убеждение в правотата на решението за новия начин на формиране на доходите за разпределение като остатъчна величина и за тяхното разпределение непосредствено от малките колективи съобразно количеството и качеството на вложения труд чрез преценка на коефициента на трудовото участие на всеки член от колектива в крайния общ резултат.

Новият икономически механизъм със системата от мерки създава още по-голямо единство между интересите на отделния гражданин, на колектива и обществото. На тази база вече ще се използва по-пълно действието на самите обективни закони и на различните икономически лостове за стимулиране, за импулсиране на социалната активност на трудовите колективи, за издигане чувството на висока отговорност у всеки. Това създава благоприятни условия за самата идеологическа работа. Защото досега често средствата за идеологическо въздействие срещаха бариера в някои отрицателно действуващи фактори, предизвикани от стария механизъм. И понеже не бяха еднопосочни, не се получаваше необходимият ефект и от идеологическата работа.

За да изпълнят тази стимулираща социалната активност роля, тази обективно идеологическа функция, не бива да се очаква само на автоматичното действие на средствата и лостовете на икономическия механизъм. Преди всичко нужно е те добре да се разберат, да се осъзнаят, да се възприемат с убеждение, че са абсолютно правилни и единствено необходими. Да се осъзнае еднопосочността на интересите, като се преодолее навикът, изграден на базата на предишни икономически решения и наслоени убеждения, които сега могат да послужат като бариера за забавяне действието на новия икономически подход. Средствата, чрез които се привеждат в действие обективните закони, ще бъдат многократно по-ефикасни, когато се наситят с фактора съзнателност. Може да се каже, че именно сега най-силно ще се изяви правотата на Марксовия тезис, че теорията става материална сила, когато завладее масите. Ролята на пропагандата, на агитацията, на всички средства за идейно въздействие сега е да издигат съзнателността до равнището на икономическата политика на Партията и впрегнати едновременно, да донесат най-голям резултат. Именно тогава ще се разчита, че всеки труженик, всеки колектив, всеки ръководител ще проявява максимална инициатива, ще отива на определен риск, ще търси и оползотворява всички резерви, воден не от заповед и административна принуда, а поради правилно разбрани и реализирани интереси, от висока съзнателност и чувство за отговорност, от растяща дисциплина и самодисциплина, контрол и самоконтрол.

Digitized by Google

Тази активна роля на идеологическия фронт за правилното разбиране и пълното прилагане на икономическата политика на Партията на много места е добре разбрана. Забележимо се засили вниманието към икономическото образование на кадрите от всички степени, включително и на изпълнителските кадри. Може да се каже, че сега повсеместно се изучават проблемите на икономическата теория, на икономиката. Има явен завой към тясно свързване на партийната учебна година, на обучението в другите звена с непосредствените въпроси на производството, на труда. В Металургичния комбинат Ленин в Перник са проведени няколко научно-практически конференции по въпроси на усъвършенстуването на организацията на труда, насрещното планиране, ролята на низовите звена — бригадите в условията на вътрешностопанската сметка. Това подпомогна да се създадат добри предварителни условия за внедряване на икономическия механизъм. Все повече са примерите, когато пропагандистите не просто преподават икономически знания, а използват учебния процес за съпоставяне на теоретическите знания и практиката, за нейното анализиране от позициите на теорията.

Инженер Христо Иванов Христов е пропагандист в комбинат „Фридрих Енгелс" в Казанлък. Той ръководи семинар с 15 средни техници, които изучават икономическите проблеми на изграждането на развитото социалистическо общество. Ето как чрез своя личен творчески план той е насочил работата на семинара, за да свърже идеологическата подготовка с решаването на практическите задачи в своя завод. По темата „Повишаване социално-икономическата ефективност на общественото производство — стратегическо направление на съвременния етап" е посочена образователна и възпитателна цел да се запознаят участниците със същността на категорията „ефективност на производството", да се убедят в правилността на стратегическата задача, поставена от Единадесетия конгрес на Партията, да опознаят факторите, от които зависи повишаването на ефективността и как творчески да се използват в практиката. На част от участниците е възложено да разработят два реферата с теоретическо съдържание по темата. Другите участници са включени в проучване и изследване на някои въпроси в завода — как конкретно влияят факторите за повишаване ефективността на производството, за ускоряване на научно-техническия прогрес. Целесъобразно ли се използват производствените фондове, как се усъвършенствува структурата и организацията на производството и труда. Предизвикана е дискусия всеки да изкаже мнението си как лично участвува в повишаването на ефективността. Направена е среща и със заместник-директора за запознаване с постиженията на завода за ускоряване на научно-техническия прогрес. По темата за икономическите закони и икономическите интереси е поставена задачата да се изучи действието на икономическите закони и интересите на хората. Да се убедят участниците, че изучаването, опознаването и използването им е важна предпоставка за повишаване съзнателността и творческата активност на трудещите се. И тука са предвидени три реферата по основните теоретически въпроси, среща с началника на отдел „Труд и работна заплата" за обсъждане влиянието на новия икономически механизъм в завода за подобряване управлението, издигане активността и повишаване ефективността.

Такъв подход има и в други звена на завода. Така икономическата подготовка, идеологическата работа са допринесли да се осъзнае, разбере и творчески да се прилага онова, което е заложено в икономическия механизъм. И този работнически колектив със солидни тра-

Digitized by Google

диции сега продължава да бъде здраво сплотено и активно звено в редиците на нашата социалистическа работническа класа, активно да изпълнява партийната политика.

Примерът на идеологическата работа в комбината „Фридрих Енгелс“ дава нагледен образец как се изменя насоката, съдържанието на партийната пропаганда, тя отблизо и непосредствено да обслужва живота, да съдействува едновременно с издигането на научния мироглед да се обогатява практиката. Знанията да служат като критерии за оценяване и за изменяне на действителността.

Показаният пример и формите на работа не са единствените. Нашият идеологически фронт има различни подходи, използват се най-различни средства. Важно е да се разбере същността, основното, определящото, което сега се изисква: идеологическата работа непосредствено да съдействува за изучаването и творческото прилагане на икономическия механизъм и на негова основа да се издига социалната активност на трудещите се. А при избора на форми и методи е нужно творчество, като се търсят и използват онези, които са най-интересни и ефективни, които позволяват да се постигне максималният идеологически и икономически, максималният социален резултат.

— — — —

Ролята на пропагандата, на изучаването на теорията е толкова по-голяма, колкото по-добре се съчетае с всекидневната масово-политическа работа в трудовите колективи, в най-малките производствени и трудови звена, фермите. Там са събрани хора с най-тясно преплетени интереси. По своята нова роля в условията на вътрешностопанската сметка и самоиздръжката, в условията на изграждането на насрещния план с участието на самите трудещи се, с формирането и разпределението на доходите, тези единици сега стават особено важна социална среда за възпитанието на трудещите се, за сплотяването им, за утвърждаване на високи нравствени качества, на отношенията на дружба и взаимопомощ, на взаимна отговорност, дисциплина, инициативност. Известно е колко голямо значение отдаде на социалната среда във възпитанието на новата личност Февруарският пленум на Централния комитет на Партията от 1974 година. Сега е време още веднъж да се върнем към развитите в доклада на другаря Александър Лилов и в решенията на пленума идеи и още по-добре да ги осмислим и приложим, за да използваме напълно обективно порасналата възпитателна роля на низовия колектив.

Като оценяват правилно тази роля, на много места целенасочено работят за усъвършенствуване на идейно-политическата работа в бригадата. В нея някъде създават самостоятелна група докладчици и агитатори. Изяснени са при новите условия правата на бригадата, ролята на бригадира, на бригадния съвет, на общото събрание, на партийната, профсъюзната и комсомолската група. Общото събрание на бригадата се събира веднъж месечно да обсъжда резултатите от изтеклия месец, да прави икономически анализ на разходите на труд и материали и да прецени коефициента на трудовото участие на всеки. На работниците са разяснени всички нови въпроси, произтичащи от икономическия механизъм. С общи усилия са конкретизирани показателите за оценяване на приноса на всеки.

Наред с тези въпроси, произтичащи пряко от икономическия механизъм, в някои бригади самостоятелно се организира певческа и рецитаторска група, вечер на бригадата, на челника, на специалиста, на младото семейство, мероприятия за поддържане на другарството, на най-добра атмосфера в междуличностните отношения.

Digitized by Google

Опитът на такива бригади се изучава и разпространява. Такива примери има в комбинат „Хидравлика", „Фридрих Енгелс", във Врачански окръг и други.

Ето правилен подход за организация на целия живот на бригадата и за пренасяне на важни функции в нея, за да се издигне ролята ѝ в управлението и реализирането на производствените задачи, в оценката на приноса на хората, във възпитателния процес.

— — — —

Явно е, че сега повече от всякога се налага наред и успоредно с масовите форми на работа да се постави ударението върху индивидуалния подход. Колективните форми на обучение, на политическа дейност имат своето важно значение. Но сега е нужно да се отиде до всеки труженик, с него да се говори отделно. Да му се помогне сам да разбере, да си изясни въпросите, които го вълнуват. При прилагането на икономическия подход има хора, които проявяват колебание, неразбиране. Има и хора, които ще бъдат недоволни. Това са особено онези, които са свикнали да работят по-малко, да получават повече. И когато се затварят каналите за такова облагодетелствуване, може да се появи недоволство и стремеж да се търси отново уютно местенце, да се търсят пролуки за облагодетелствуване за сметка на обществото. Има случаи и на прояви на печалбарство. Идеологическите средства ще помогнат на тези хора да разберат новата обстановка, при която наистина всеки има възможност да прояви неограничено своите способности и възможности и да получи справедливо според реалния принос. Да се изясни на всеки, че този принцип се прилага единно навсякъде, затова вниманието им да се насочи в правилна посока — да търсят резерви за подобряване на своето възнаграждение в по-доброто използване на материали и енергия, в упорития творчески труд. Да се помогне там, където се появят временни трудности, да се мобилизират хората за отстраняването им. Именно това налага с всеки да се говори поотделно. Разбира се, административните и икономическите мерки в тези случаи ще се прилагат и трябва да се прилагат така, както е предвидено в законите и решенията на държавните органи. Индивидуалният разговор обаче ще помогне да се разясни тяхната справедливост, неизбежност. Да се осъзнае добре, че при социализма не може да се допусне никой да живее на гърба на своите другари. И същевременно да се изучават конкретните потребности на хората и законните да се задоволяват, да се осигурява социалната справедливост. Това е пътят да се издига социалистическата съзнателност и отговорност, чувството на колективизъм, нравствените социалистически добродетели.

Този индивидуален подход особено се засили след прилагането на 50-о постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет. На много места конкретно преценяваха кой с кого да разговаря, какво да се изяснява. Но той не бива да остане като кампанийна задача, да се използва, когато се появят трудности, когато трябва да се преодолеят временни колебания. Той сега трябва да стане постоянен стил, една от най-важните форми на работа на партийните секретари, бюра, партийни отговорници, на комунистите.

Икономическият механизъм изисква всеки добре да разбере и да се научи на пресметливост. Да знае, че всеки похабен лев, неправилно изразходвани материали, неоползотворени производствени фондове, неуплътнен труд носи загуба за колектива и за отделния човек. От доброто и лошото стопанисване пряко ще зависи какъв ще бъде крайният резултат, който ще остане за разпределение. Оттук ефективността на идеологическата работа ще се прояви и в това, дали всеки труженик

Digitized by Google

се е научил да пресмята, да изчислява какво влага в производството, какъв резултат получава и да не се задоволява, докато не постигне най-добрия резултат.

Сега се извършва преглед за преустройството на идеологическата работа в първичните партийни организации. Очевидно една от важните задачи, които ще бъдат изпълнени по време на прегледа, е да им се помогне да овладеят много по-добре силното идеологическо оръжие. Главно чрез него, чрез убеждението и мобилизацията на хората да въздействуват за изпълнението на производствените задачи. Те са политически органи и критерият за измерване качеството и ефективността на цялата им дейност и специално на идеологическата работа, на степента на извършваното преустройство е най-напред доколко действено идеологическите средства помагат за прилагане на партийната и държавната политика, чиято сърцевина сега е внедряването на икономическия подход, доколко на тази основа реално се повишава ефективността и качеството на производството. Но средствата на идеологическата работа преди всичко се отразяват върху съзнателността и обществената активност. Затова главният критерий за нейната резултатност трябва да бъде доколко на дело са осъзнати принципите на икономическия механизъм, доколко е пораснала активността на всеки колектив и труженик, тяхната инициатива и творческо отношение към непосредствените задачи, които обществото им е поверило. В резултат на тази инициатива да се търсят и прилагат принципно нови решения, които осигуряват висок растеж на националния доход и на обществената производителност на труда, като се устремим към върховите постижения у нас и в света.

Тогава идеологическата работа е изпълнила най-добре своята важна и незаменима политическа и организаторска функция.

Digitized by Google

В. И. ЛЕНИН — ВЕЛИК ТЕОРЕТИК И СТРАТЕГ НА МЕЖДУНАРОДНОТО КОМУНИСТИЧЕСКО ДВИЖЕНИЕ

По повод 60 години от излизането от печат на „Левичарството" детската болест на комунизма"

ЯНКО СЕРКЕДЖИЕВ

Книгата В. И. Ленин написва през април—май 1920 г.,[1] в навечерието на Втория конгрес на Коминтерна, превръщайки я в идейна основа за неговите решения. Това бе време, когато следвоенната криза продължаваше да разтърсва капиталистическия свят. Революционната вълна, появила се в резултат от мощния тласък на Октомври, все още заливаше „стария свят" и се носеше от Европа към Азия и обратно, макар че нейният гребен постепенно се снижаваше. Приключваше един период на масови революционни битки и сражения, на контрареволюционни удари и поражения, на идеологически разгром на опортюнизма и тържество на комунизма. Раждаха се нови комунистически партии. Това бе период, когато възникнаха две опасности: младите комунистически партии, вдъхновени от победата на Октомври, бързаха да издигат лозунги за непосредствен щурм и овладяване на държавната власт, без още да са готови за това, без да са привлекли масите към себе си, без да са изградили политическата армия на революцията. Същевременно опомнилият се от поражението опортюнизъм търсеше форми да се приспособи към новата обстановка и да запази своето влияние в партийните организации.

Пред международното комунистическо движение възникнаха редица проблеми, при решаването на които според Ленин за водещо звено трябва да се вземе бързото поставяне на младите компартии на научни политически позиции. Ако те се освободят от своето сектантство и си създадат здрава масова опора, ще могат да се противопоставят на

[1] От печат книгата излиза през юни—юли 1920 г. на руски, англ., фр. и немски език. До края на годината тя е издадена в Германия, Франция, Англия, България, Швеция, Холандия и Аржентина; в 1921 г. — в Италия, Финландия и САЩ.

Digitized by Google

напиращия отдясно опортюнизъм. За постигането на тази цел именно Ленин написа посочената книга с ясно говорещо само по себе си заглавие.[1]

Тя е едновременно и бърз отговор на злободневни парещи въпроси и труд, запазил своето огромно значение и до днес. Под Лениновото перо за кратко време се излива един дълбок политико-аналитичен научен труд, посветен на решаването на една сложна революционна задача със световно историческо значение.

По своето богато съдържание и наситеност на идеи книгата представлява истинска енциклопедия на революционната стратегия и тактика на пролетариата. Това може най-добре да се види от висотата на нашето време, когато произведението на Ленин продължава да бъде ръководство за действие на хиляди комунисти по всички континенти на света, да ги въоръжава с идеи и научни положения, проверени в огъня на революцията от XX век. В този свой труд Ленин показа и доказа, че ръководството на новото общество е едновременно и наука, и изкуство. В него ясно личи до какво съвършенство геният на революцията владее диалектическия „инструментариум", с чиято помощ той твърде умело прави „фин разрез" на политическата обстановка, за да я анализира и по пътя на обобщението да дойде до научната истина. От съдържанието на труда се вижда колко сериозно той е гледал на политиката, която по негов израз прилича повече на алгебра, отколкото на аритметика и още повече на висша математика, отколкото на низша.[2]

От богатството проблеми, разработени в този труд, ще спрем вниманието си на онези от тях, които имат интегриращ политико-стратегически характер.

ОКТОМВРИ 1917 ГОДИНА — ВЕЛИКО НАЧАЛО НА ПРАКТИЧЕСКИЯ ОПИТ НА СВЕТОВНАТА РЕВОЛЮЦИЯ

Октомври 1917 г. е знаменит жалон в историята. Начало на световната комунистическа революция. Начало на действието на нови закономерности в общественото развитие. Начало на действителното социално и национално, икономическо и духовно освобождение на човека. Начало на великия процес на превръщането на свободния човек в многостранно развита личност...

Ленин започва своя анализ в книгата си оттук — от опита на Октомври. И съвършено правомерно. Всъщност какво е марксизмът, научният комунизъм? По думите на Фр. Енгелс това е научен израз и обобщение на опита от борбата на международния пролетариат. Естествено и ленинизмът като по-нататъшно развитие на марксизма не може да бъде друго освен обобщение на опита от дейността на международното работническо движение и преди всичко на великия щурм на буржоазно-помешчическата власт в Русия от руския пролетариат — пръв успешно овладял и защитил своята власт.

Ако К. Маркс тръгна от анализа на елементарната клетка на капиталистическото общество — стоката, за да създаде научните икономически основи за неизбежните революционни преобразования в човешката история по пътя към комунизма, Ленин тръгна от анализа на опита на борбата на пролетариата, за да разработи политическите основи на революционното действие на Партията, класата, масата, за реализиране на тази историческа неизбежност.

---

[1] Ленин е имал идеята да сложи на книгата подзаглавие „Опит за популярна беседа по марксистката стратегия и тактика".

[2] В. И. Ленин, Съч., т. 31, с. 91.

Digitized by Google

Днес научният комунизъм се развива от националните и международните форуми на комунистическите партии, които анализират и обобщават опита на битките на световния пролетариат за власт, за изграждане основите на социализма, за построяване на зрялото социалистическо общество. Ето защо съвършено ясно е, че в стремежа на някои западноевропейски дейци да създадат конкретни „модели" за утрешни социалистически обществени системи по умозрителен път, обръщайки гръб на крупния и богат опит при изграждането на реалния социализъм, няма нищо марксическо, нищо ленинско и научно. А ценността на този опит е в това, че той е безспорна действителност и представлява от себе си диалектическо единство на теория и практика. Докато опортюнистическите „модели" на социализма са неповече от дилетантски гадания, с каквото „творчество" марксизмът-ленинизмът не се занимава. Марксизмът-ленинизмът е строго научна теория. Въз основа на законите на развитие на обществото той прави своите прогнози. И въпреки това Ленин казва, че „вървейки по пътя на Марксовата теория, ние ще се приближаваме към обективната истина все повече и повече, никога не изчерпвайки я..."[1].

„Ние не претендираме, че знаем пътя към социализма в цялата негова конкретност — заявява В. И. Ленин. — Но знаем насоката на този път... а конкретно практически това ще покаже само опитът на милионите, когато те се заемат за работа."[2]

В. И. Ленин още от първите редове на своя труд започва с въпроса за значението на руския революционен опит. И първата глава на труда е озаглавена: „В какъв смисъл може да се говори за международното значение на руската революция?"

Отчитайки опита на Октомврийската революция, както и този от финландската и германската, унгарската и словашката през 1919 г., опита от революционните надигания на трудещите се от редица европейски, азиатски и латиноамерикански страни, Ленин идва до извода, че някои основни черти на Октомврийската революция имат не местно, национално — особено, а и международно значение. Това е общото, повтарящото се, закономерното, онова, което е неизбежно за всички страни. То ще се повтори и другаде, макар и своеобразно. Това е велик урок на историята, който прави всяка следваща революция „по-мъдра", т. е. осъществима с по-малко грешки и следователно по-успешна.

Всяко знание, прието в готов вид, се включва бързо в познавателния процес. Такова знание е преди всичко идващо непосредствено от опита. Влязло в познавателната система, то се проверява, развива и бързо реализира в практиката на трудовите маси. Затова опитът, примерът е мощен ускорител на световния революционен процес. Да се пропагандира „не с думи, а с дела". С живия пример се „запалват трудовите маси". Трябва практически — казва Ленин — да се покаже „значението на комунизма"...

„Тази задача има световно значение."[3]

Ето защо няма нищо чудно, че старият свят мобилизира всички свои сили, за да отрече опита на Октомври. Известно е, че освен стотици тонове хартия, изписани за доказване, че Октомври е „проста случайност", „историческо недоразумение", „временно отклонение от историята", класовият враг проявява крайна активност за осъществяване на още редица идеологически диверсии. Но за постигане на своята цел той използва и средства, които имат твърде „материализиран"

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 14, с. 143.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 34, с. 116.
[3] В. И. Ленин, Полн. собр. соч., т. 42, с. 29.

Digitized by Google

характер, като предизвикване на гражданска война в Съветската страна, световно-империалистическата интервенция, Втората световна война, „студената война“ и т. н.

Историята обаче продължава своя закономерен ход по пътя на прогреса, движена от масовите народни движения под ръководството на революционните авангарди. В това историческо творчество на масите се реализират принципите, извлечени от миналия опит, в резултат на научно обобщение. Принципите като „израз на извършващото се пред нашите очи историческо движение“[1], проверени в практиката, представляват от себе си и критерии, и указатели за истинския път към целта. Те не са нито цел, нито програма. Те не са и просто знание. Като действено, насочващо знание те неизбежно водят до осмисляне и преобразуване на действителността. И така пътят е следният — от опита към принципите и от тях към по-богат опит и т. н.

Ето защо, когато младите компартии в края на 20-те години пожелаха незабавно да последват примера на Октомври, Ленин постави въпроса: имат ли тези компартии нужния опит и по-точно налице ли е едно от основните условия за успеха на революцията, условие, равносилно на принципа, а именно: истинска желязна дисциплина в Партията? Самото поставяне на въпроса е достатъчно да накара младите комунисти, обхванати от „детската болест — левичарството“, да се замислят. Но Ленин не спира тук. Той продължава „беседата“ с партиите на международното комунистическо движение, като разкрива опита на болшевиките за създаване на това условие. Естествено, желязна партийна дисциплина не възниква стихийно, автоматически, тя се изработва от самия субективен фактор. Тази дисциплина по думите на Ленин се крепи на следното: първо — на съзнателността на пролетарския авангард, на неговата преданост към революцията, самопожертвуване и героизъм, второ — на умението му да се свърже и слее с пролетарските и непролетарските трудови маси; трето — на убедеността от собствен опит на тези маси в правилността на политическото партийно ръководство. Явно е колко силно държи Ленин на необходимостта от „собствен опит“ на масите. Нещо повече. Като задълбочава по-нататък анализа на опита на болшевиките, Ленин разглежда първото от посочените условия — съзнателността на авангарда, в качеството му на опит. Действително руският пролетариат поради някои обстоятелства, които Ленин посочва, успява да се обогати с интернационалния революционен опит така, както никой национален отряд от международното комунистическо движение. Но главното тук е в това, че и този чужд опит е трябвало да бъде „наистина изстрадан“ през време на „своята полувековна история на нечувани мъки и жертви, на невиждан революционен героизъм, на невероятна енергия и беззаветност в търсения, обучение, изпитване на практика, разочарования, проверка, съпоставяне с опита на Европа...“[2] По такъв начин чуждият опит се превръща в известен смисъл в собствен. Тук съвършено очевиден е многогодишният интензивен двупосочен процес — от опита и извлечените от него принципи към конкретната действителност, проверка в практиката, натрупване на нов опит и обратно — от анализа и обобщаване практиката на масите, към обогатяване на принципите. При първата посока се изгражда главно съзнателността на класата и масите, при втората се доусъвършенствуват принципите, доразвива се марксизмът или ражда се ленинизмът. Такава е диалектиката на революцията, такава е диалектиката на социалното познание.

Тук би могло да се отбележи, че и диалектиката на строителство-

---

[1] К. Маркс, Ф. Енгелс, т. 4, с. 437.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 31, с. 10.

Digitized by Google

то на социализма и комунизма се реализират по същия начин. Днес множество организации, ръководни органи бележат и осъществяват мероприятия за обмяна на опит. Това е твърде полезно, тъй като съкращава процеса на познанието. Но възниква въпрос: достатъчно ли системно и задълбочено различните звена правят анализ на собствената си дейност, извличат ли обобщения и изводи, този анализ става ли достояние на трудовите колективи? Или може би този анализ се извършва с помощта на самите колективи, за да могат те да преценят и да осъзнаят собствения си опит. Следователно използва ли се този Ленинов метод и подход, за да се издигне знанието и съзнанието на трудовите колективи, за превръщането им във високодисциплинирани производствени звена, познаващи детайлите на механизма на ръководство и управление, и на движението на производствените процеси, виждащи потенциалните резерви за ускорение и възможните задръжки за забавено протичане на тези процеси. Няма съмнение, че това е един от основните пътища за формирането на субективен фактор, годен да се издигне, достигне и покрие обективните възможности в управленческите и производствените процеси от различни сфери на живота. Тук можем да си припомним изискването на Ленин: по-малко интелигентско и бюрократично самомнение, повече изучаване на собствените практически грешки, онова положително, което дава опитът, и онова, което дава науката.[1]

Разбира се, опитът има различни равнища. Анализът, който прави Ленин в своя труд, е на международния опит. Затова неговото обобщаване ще разкрие онези общи, повтарящи се, закономерни положения в него, които неминуемо водят до развитието на науката за социализма и комунизма. И само своеобразната сплав на световния революционен опит с този в собствената страна може да „преведе комунистическото учение на езика“ на даден народ. Приемствеността на революционния опит, непрестанното негово обогатяване от националните работнически отряди е основа за развитие на теорията, която по думите на Ленин „израства от съвкупността на революционния опит и от революционната мисъл на всички страни в света“[2].

НАРАСТВАНЕ РОЛЯТА НА СУБЕКТИВНИЯ ФАКТОР В РЕВОЛЮЦИЯТА И СТРОИТЕЛСТВОТО НА СОЦИАЛИЗМА

Такава тенденция е налице. Но това не пречи на законите на общественото развитие при социализма да носят обективен характер, както и при миналите формации. В механизма на действието на законите влиза и съзнателната дейност на хората, което в най-голяма степен се реализира при социализма. Самият социализъм е резултат на съзнателна, планова, творческа дейност на трудовите маси. Ленин, държейки за опознаването и строгото съблюдаване на изискванията на обективните закони, същевременно подчертава да се използват нарастващите възможности на субективния фактор за реализирането на тези закони. Реформисти и ревизионисти не схванаха тази диалектика и заговориха за наличието на някакво противоречие. И още приживе на Ленин те го обвиниха в „бланкизъм“, „волунтаризъм“, „якобинство“ и прочие, тъй като лично той „форсирал“ революцията в Русия. Днес буржоазните идеолози, реформисти, ревизионисти правят опити да дискредитират компартиите, биейки върху принципа им на революционност, тълкувайки го като прекомерно „увлечение“ в политиката и неотчитане на икономическите фактори.

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 32, с. 138, 139.
[2] В. И. Ленин, Полн. собр. соч., т. 21, с. 355.

Digitized by Google

Както бе посочено, Ленин се зае да напише този труд именно с цел да предпази компартиите от преждевременни „левичарски“ действия при недостатъчната подготвеност на субективния фактор. В този свой труд Ленин посочва опасността някои компартии при решаване на въпросите да изхождат от своето виждане, от своите настроения, неотчитайки тези на масите. Не бива, посочва Ленин, изживяното за нас (примерно както с буржоазния парламентаризъм) да се взема като изживяно за класата и за масата. Масите трябва на собствен опит да се убедят в негодността на буржоазния парламентаризъм. Въобще Ленин изисква да се следи за действителното състояние на съзнателността, на подготовката на цялата класа (а не само на нейния комунистически аванград), на цялата трудеща се маса (а не само на нейните челни хора).[1]

За Ленин субективият фактор това е цялото трудово население. Разбира се, докато липсва социална еднородност, в населението съществуват групи, които се различават по социалното си положение, по съзнателност и организираност. Ленин бележи четири основни групи: маса — класа — партия — отделни личности. Само най-тясната връзка и взаимообусловеност между тях представлява действително мощен субективен фактор, годен да преобрази обществото на социалистически начала. Такъв един изграден народностен, овладян от комунистически идеи, с богат собствен опит, борчески традиции и навици фактор придобива някои елементи, които в известен смисъл носят обективен характер. Неговите действия са в такова съзвучие с обективните социални закони, че видимо се проявяват като неизбежни изисквания на тези закони. Но тъкмо и в това се крие голямата сила на субективния фактор при реализирането на идеите, при тяхното обективиране в явления, вещи и процеси.

Опитът да се обвинява Ленин във волунтаризъм, прибързаност при осъществяването на революцията в Русия, показва, първо — до каква степен тези „критици“ отдясно са метафизически вкостенели в своите разсъждения, колко далеч те са от разбирането на диалектиката на революцията, на икономиката и политиката, на обективните и субективни условия и фактори, щом виждат само някаква еднопосочност и едва ли не автоматично действие на икономическия фактор.

Икономическото развитие като обективно условие за революцията те разглеждат, без да вземат под внимание онова, което дава качествената определеност на обществото — производствените отношения. Маркс посочи, че капиталът не е вещ, а обществено отношение.[2] И марксическата наука по-нататък има задача да изследва тези отношения и да разкрива остротата на криещите се в тях противоречия — обективни условия за революцията. Стопанската изостаналост някога на Русия не попречи на тези отношения да се изострят до краен предел и да обуславят революцията. Второ — социалреформистките критици не разбраха и днес не виждат относителната самостоятелност на политиката по отношение на икономиката, нейното обратно въздействие върху икономиката като важна страна на диалектиката на революцията ...относителна самостоятелност, която все по-силно се проявява от столетие към столетие в човешката история и особено през време на революционен подем. Затова Ленин призовава (когато са налице други обективни условия) към решителни действия в политиката, към творчество, революционно новаторство и смелост в предвиждането на бъдещето. Трето, въпреки това Ленин именно решително се обявява против най-малката проява на субективизъм, волунтаризъм, бюрокра-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 31, с. 44.
[2] К. Маркс, Ф. Енгелс, Съч., т. 25, част II, с. 356.

Digitized by Google

тизъм и фантазьорство в политическата сфера, тъй като политиката, заявява той, има „своя обективна логика, независима от предначертанията на едни или други лица или партии“[1].

Действията на Комунистическата партия — ядрото на субективния фактор, получават външен израз в научнообоснованата и целенасочена политическа стратегия и тактика както през време на подготовката на революцията и щурмуването на крепостта на буржоазната власт, така и в периодите на полагане основите и изграждане зданието на социализма. Затова за Партията като субективен фактор в революционната борба може да се съди не толкова от нейния социален състав, колкото от съдържанието на нейните действия и на нейната политическа тактика.[2] Партията чрез своята правилна стратегия и тактика привлича масите, като на базата на собствения им политически опит ги подготвя за решителни действия, когато възникне революционна ситуация и се открие възможност за събаряне на буржоазната и установяване на пролетарската диктатура.

В своята книга Ленин разработва въпроса за формирането на политическата армия на революцията. Той подчертава, че тя трябва да обхваща грамадната маса от трудещи се, които на „собствен политически опит“ да са убедени в необходимостта от революционни действия. Това именно Ленин нарече основен закон на революцията, потвърден от всички велики революции досега. Набирането обаче на собствен опит е твърде продължителен процес. Затова Ленин прави извод, че комунистите трябва да работят там, където има народни маси.

Главен обект на работа на комунистите са профсъюзните организации, които обединяват работническата класа. Съвременната обстановка изисква да се търсят нови форми на работа в зависимост от някои изменения, настъпили в положението на профсъюзните организации, като например това, че капитализмът при своята икономическа и политическа неустойчивост все повече търси масова опора за задържане на своето господство и се насочва към профсъюзите; редица буржоазни партии създават профсъюзи под свое идейно-политическо влияние; наред с тенденцията за появяване на профсъюзите нараства и тяхната икономическа и политическа роля; измени се в известна степен взаимоотношението на профсъюзите и буржоазната държава в условията на държавномонополистическия капитализъм, произтичащ от повишената значимост на социалната политика, както и явяването на държавата като „контрагент“ при пролетарските борби.

Не може да не отбележим, че в някои страни има значително реакционни по своята дейност профсъюзи. Трудността да се работи всред тях е безспорна. Но тъкмо в това Ленин вижда революционността на комунистите. „Не е трудно — каза той — да бъдеш революционер, когато революцията вече е избухнала и се е разгоряла, когато се приобщават към революцията всякакви хора от просто увлечение, от мода, даже понякога от лични кариеристични интереси... много по-трудно е и много по-ценно е — казва Ленин — да умееш да бъдеш революционер, когато още няма условия за пряка, открита, действително масова, действително революционна борба, да умееш да отстояваш интересите на революцията (пропагандистки, агитационно, организационно) в нереволюционните учреждения, често и в направо реакционни, в нереволюционна обстановка, всред маса, неспособна незабавно да разбере необходимостта от революционен метод на действие.“[3] Успешната работа в такива учреждения несъмнено изисква много напрежение,

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 11, с. 377.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 31, с. 253.
[3] Пак там, с. 85.

Digitized by Google

както и много по-гъвкави форми за работа и различното им съчетаване.

Безспорна е необходимостта от сътрудничество между двете работнически по характер организации — партията и профсъюзите. Тенденцията трябва да бъде — отиване към все по-пълно единодействие под идейно-политическото ръководство на Партията. Разбира се, те не могат никога да се слеят и отъждествят. Всяка една от тях запазва своето място и роля в живота на трудещите се. Практиката показва, че връзките между тези два вида организации са значително подвижни. Понякога непосредствените искания на работниците и още повече успешното им извоюване подхранват реформистки илюзии в профсъюзите, което ги приближава към социалдемократическите партии. В други случаи събитията ги тласкат към по-радикални действия и помощ на компартиите. Комунистите обаче не могат да правят избор: те са длъжни да работят по съвета на Ленин винаги и навсякъде, където има трудови маси.

БИТКАТА НА ДВА ФРОНТА

Битката надясно и наляво наред с фронталната атака срещу буржоазната идеология и политика — такова е едно от важните условия за изграждането на дееспособен субективен революционен фактор. Така е било през времето на Маркс и Енгелс, така е било и при Ленин, за което той пише в своя труд, така е и днес. И на съвременния етап има условия, в които оживява опортюнизмът отдясно и ляво. Причините за съществуването на опортюнизма бихме могли да ги търсим в някои изменения на социалната структура на капиталистическото общество, в достиженията и последствията от научно-техническата революция, в по-голямата възможност за разпространяване на буржоазните възгледи всред работническата класа, във все по-гъвкавата тактика на капиталистите, изграждана върху правилото „отстъпвай неважното, запазвай важното". Главната цел на буржоазията и нейните съюзници отляво и дясно е да създават илюзия у трудещите се, че всичко може да се реши по пътя на договарянето и компромисите, без стачни и други форми на борба. На трудещите се в капиталистическите страни се внушава, че се е извършила „революция на управляващите", създаден е „нов ръководен елит", настъпил е „века на менажерите" и т. н.

Буржоазията, като подхранва тези дясно социалреформистки илюзии, същевременно подкрепя възникването на различни видове групички (троцкисти, анархисти, маоисти и прочие), съдействува им да печатат своя книжнина и т. н. Стремежът явно е да се създаде впечатление в работническата класа, че има и „по-големи" революционери.[1]

Колкото и противоречиви да са на пръв поглед възгледите на десните и левите ревизионисти, ние винаги можем да открием голямата им политическа близост по такива важни въпроси, които засягат мястото и ролята на субективния фактор, въпроси, по своята същност представляващи закони на прогресивното развитие на обществото, а именно: в една или друга форма и своя аргументация те отричат историческата мисия на работническата класа, оттук и на ръководната роля на компартиите; пренебрегват същността на диктатурата на пролета-

[1] На съвременния етап известни черти на левичарството се проявяват в някои латиноамерикански и развиващи се азиатски и африкански страни, но под въздействието и с помощта на международното комунистическо движение тези признаци се отстраняват сравнително лесно. Съвършено неправилно е обаче да се счита, че маоистката идеология и политика на Китайските ръководители са признаци на заболяване от „левичарство", наречена от Ленин детската болест на комунизма. Днешното китайско ръководство заема определено свое място на фронта на ревизионизма, откъдето воюва срещу реалния социализъм заедно с десните ревизионисти и социалшовинистите.

Digitized by Google

риата; неправилно тълкуват въпроса за съюзниците на работническата класа; изопачават проблема за компромисите, като отъждествяват революционните компромиси с безпринципното съглашателство и предателство; отричат животворния пролетарски интернационализъм и т. н. Повечето от тези въпроси са разгледани в книгата на Ленин. Както виждаме, ударите се насочват към самите устои на комунистическото учение, на партийно-политическата практика и международния революционен опит. Ленин прави извод, в който е убеден всеки революционер: „опортюнизмът е наш главен враг" и продължава — практиката показва, че опортюнистите са „по-добри защитници на буржоазията, отколкото самите буржоа"[1]. Опитът на Октомври доказва, че не би могло да се мисли за успех в революцията, ако болшевизмът не би удържал победа над руския и международния опортюнизъм. В битката на двата фронта, както и срещу буржоазната политика и идеология неизбежно се развива и същевременно изостря, усъвършенствува нашето идеологическо оръжие.

* * *

В своя труд „Левичарството" —детската болест на комунизма" Ленин се докосва до редица други въпроси, свързани с проблема за революцията. Концентрирана е и теория, и практика, богат революционен опит и научното му обобщение, опит, влязъл в историята като завоевание на социализма, опит, върху който, както посочи Ленин, бъдещата международна революция ще строи своето социалистическо здание. Също извод. Основен! Едно от многото Ленинови предвиждания, влязло в орбитата на своята реализация още тогава — приживе на Ленин.

Известно е, че създаването на ленинския тип партия бе повратен момент в развитието на световното работническо и комунистическо движение. Преориентирането на млади крила от стари компартии по посока на теорията на ленинизма и опитът на болшевизма започна още след Октомври. Това бе продължителен и мъчителен процес. Нашата партия премина процеса на своята болшевизация с немалко сътресения. Едва въстанието през 1923 г. стана преломен момент в този процес. След това БКП се отправи напред в борбата, въоръжена с ленинизма, като продължаваше да се отърсва от някои остатъци на тесняшки догми и привички. В това преустройство голяма роля изигра и книгата на Ленин „Левичарството" — детската болест на комунизма", която бе преведена от Г. Бакалов в 1920 г. Опитът, обобщен и отразен в книгата, като че ли бе отново изстрадан от нашата партия, за да се влее и слее с нейния собствен опит, който я издигна на висота — годна за „революционен шурм и преминаване към строителството на „своето социалистическо здание".

Днес ние разполагаме с революционен опит от много страни. Имаме възможност да съпоставяме и обобщаваме този опит, тъй разнообразен, засягащ много народи с твърде специфични вътрешни структури, а оттук и специфични задачи в строителството на новото общество. Но въпреки всичко първата диря — опитът на Октомври — е незаличима. Опитът на съветската страна, на КПСС остава и винаги ще бъде главен фокус на трудещите се от целия свят, опит, в който за първи път се реализират обществените закони, разкриват се и се проверяват в огъня на практиката нови принципи на дейност в изграждането на социализма и комунизма.

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 31, с. 224.

Digitized by Google

ЛЕНИНИЗМЪТ В НАШАТА ЕПОХА

проф. ПЕТЕР ХАВАШ
зав. отдел в Института за обществени науки
при ЦК на УСРП

От която и страна да пристъпим към проблемите за актуалността и действеността на ленинизма, е необходимо да дадем отговор на въпроса: какви исторически обективни обстоятелства в периода на формиране и развитие на ленинизма го превърнаха в продължение на марксизма. Кратко отговорът може да бъде формулиран така: за да решат практическите задачи на Партията на руските болшевики, а след това на първата социалистическа държава, на международното комунистическо движение — на Комунистическия интернационал, за чието създаване болшевиките имаха грамадни заслуги — се наложи да се занимават с въпросите: за общите тенденции на международното политическо развитие; за проблемите на работническото движение в капиталистическите страни; за антиимпериалистическото движение в колониалните страни; за теоретическите и практическите въпроси на намиращото се в етапа на формиране ново социалистическо общество. Следователно исторически тези жизнени световни проблеми се появиха заедно, съществуваха комплексно и научният подход към тях, за техния анализ и решаване закономерно водеше до създаването на научна система от знания — ленинизма, който може да се счита органическо и комплексно продължение на марксизма не само за Русия, но и за новите обществени и международни отношения на XX век.

Това е обективната страна на проблема. А субективната е, че в мисленето на Ленин тези частни в сравнение с цялото въпроси и процеси още сравнително рано се подредиха последователно в свързващи елементи за решаването на проблемите на единния световен революционен процес. В творчеството на Ленин се редуват великото дело по създаването на първата социалистическа държава, която измени хода на световната история, и цял ред теоретически трудове, които оказаха, оказват и ще оказват огромно влияние на революционното движение по всички краища на планетата. Практиката на революционната борба и теоретическата работа помогнаха Ленин да намери и даде отговор на проблемите, които поставяше времето. В този смисъл не е необходимо да доказваме, че Великата октомврийска революция победи в различни национални и международни условия от онези, при които К. Маркс предопредели пътя на социалистическата революция. Затова руските революционери, Ленин трябваше да търсят и да намерят отговор на много въпроси, на които Маркс не можа да отговори в цялата им пълнота, — макар че ги постави и набележи пътищата за тяхното решаване. Ленин и неговата Партия търсеха и успяха да дадат отговор на много и трудни проблеми. От друга страна, опирайки се на марксизма, Ленин разви по-нататък и много проблеми, поставени от Маркс. Част от тези отговори носят своеобразните признаци на тогавашната епоха, на тогавашните международни отношения, предизвикани от войните, разрушената в резултат на интервенцията икономика на Русия, деморализацията на обществото. В този смисъл те са обусловени от времето. Обаче това съвсем не означава, че за други исторически условия, ако в тях възникнат подобни проблеми, ленинските постановки не биха могли да бъдат валидни. Ленинското учение за империализма, за социалистическата революция и диктатурата на пролета-

Digitized by Google

риата, за Партията, за класовите съюзници на пролетариата в борбата за демокрация и социализъм, за неразделната връзка между социалното и националното освобождение, за пътищата на строителството на социализма и комунизма, за принципите на мирно съвместно съществуване между държави с различен обществен строй — представлява общи закономерности за международното революционно движение и до наши дни. Сам Ленин пише: „...разбирайки под международно значение международната значимост или историческата неизбежност на повторението в международен мащаб на онова, което стана у нас, налага се да признаем, че такова значение имат някои основни черти на нашата революция. Разбира се, би било грешка да преувеличаваме тази истина, да я разпространяваме не само върху някои от основните черти на нашата революция... Но в дадения исторически момент работата стои именно така, че руският образец показва на всички страни нещо, и то твърде съществено, от тяхното неизбежно и недалечно бъдеще."[1] Но Ленин отделя голямо внимание за правилното разбиране на „образеца" и неговото следване. При оценката на решенията на Третия конгрес на Коминтерна за организационната структура и метода на работа на комунистическите партии той казва: „Резолюцията е прекрасна, но тя е почти изцяло руска, т. е. всичко е взето от руските условия. В това е нейната добра страна, но също така и лошата... никой от чужденците не може да я разбере, именно защото е много руска... Резолюцията е прекалено руска: тя отразява руския опит, затова за чужденците тя е съвсем непонятна и те не могат да се задоволят с това — да я окачат като икона в ъгъла и да ѝ се молят. С това нищо не може да се постигне."[2]

В наши дни отношението към ленинизма, оценката на неговата актуалност и действеност е твърде важно, твърде конкретно, за да се задоволяваме само с неоспоримата истина, че едни положения от ленинизма се свързват със спецификата на ситуацията в Русия, а други са общи закономерности. Отношението към ленинизма не е декларация за признаване на общите закономерности. Това безусловно е основният принцип, но осъзнаването му е само първата крачка. Същността на проблема е как ще се използват тези закономерности, какви форми на конкретно проявление на тези закономерности ще се издигат на преден план при дадени исторически условия. Това може да се разбере само като се анализира и оцени действителността, както Ленин така блестящо правеше това. Проследим ли внимателно неговото творчество, ще се убедим, че чувството към новото е направило Ленин майстор на политическото действие и на диалектическото мислене. Във връзка с това няма да бъде излишно да цитираме казаното за него от един от основателите на Френската комунистическа партия — Пол Вайан Кутурие: „Неговото присъствие оказа такова влияние, каквото оказва течението в непроветрена стая — освободи мозъците на хората от товара на предразсъдъци и доктрини".

Ленин учеше, че историята и по-специално историята на революциите е винаги по-богата, по-многообразна, по-сложна и „по-находчива", отколкото често предполагат даже най-подготвените партии. Тази мисъл следва да имаме винаги предвид, когато изучаваме съвременния свят, онзи свят, към който считаме приложими общите закономерности на ленинизма. Би било невярно да възприемаме историята на съвременните революционни процеси като формално повторение на предшествуващите ги революции. Защото, ако би било само повторение, то в политическата практика не би било необходимо да се опираме на конкретен анализ на конкретната ситуация и на всеки отделен

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 41, с. 3, 4.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 33, с. 429, 431.

Digitized by Google

етап да издръпваме онова звено от веригата, което открива пътя напред. Да си спомним колко енергично и решително Ленин критикува действията на онези, които не разбирали промените в положението, които не отчитали новите моменти, процеси и тенденции във формирането на политическата ситуация и били неспособни в съответствие с това да изменят формите на своите действия.

На всички е известно какви огромни изменения настъпиха в света след Великата октомврийска социалистическа революция, и то не независимо от нея, а в значителна степен под нейно влияние. Промени се светът и след Втората световна война — по различни пътища и в различни форми се родиха нови социалистически държави, измениха се международните условия. С много нови черти се попълни и светът на капитализма, на капиталистическата система. Паралелно с това се измени и разшири — в смисъл на възможности и методи — борбата за социализъм, както и използващия се първоначално механизъм за социалистическо строителство. Така че едва ли може да се спори, че в значителна степен се обогати и опитът за прилагане на общите закономерности на строителството на социализма, който сега включва многообразен и отличаващ се един от друг опит на все по-голям брой народи.

Известно е също, че и в наши дни в международното комунистическо движение се водят остри спорове за стратегията и тактиката на комунистическото движение и на влизащите в него партии, за прехода към социализма, за „качествата" на социализма или по-точно за „моделите" социализъм. Няма да бъде преувеличено, ако кажем, че в случая става дума принципно и практически за съвременното тълкуване на ленинизма.

В съвременната международна обстановка съобразно и с вътрешните условия в развитите капиталистически страни се откриват и други възможности за преминаване към социализма. Тези възможности се отличават по много неща от изпитаните досега форми на социалистическа революция. В съответствие с ленинското учение комунистическите партии се стремят да приспособяват своята стратегия и тактика към новите условия. Тази тяхна политика в много страни им донесе значителни успехи. Те завоюваха сериозно влияние сред масите и успяха да ги сплотят в борбата за създаване на антимонополистически, демократичен съюз, ограничавайки полето за маневриране на буржоазията. Но в този процес на търсене пътища често творческият подход към изменящата се действителност се преплита с разни илюзии, с погрешно, неправилно отношение към страните на реалния социализъм.

Да вземем конкретен проблем. В стратегията и тактиката на комунистическите партии в капиталистическия свят един от най-жизнените и най-спорните е въпросът за единството на борбата за демокрация и борбата за социализъм. Каква е позицията на Ленин? От една страна, той посочваше класовия характер и произтичащата от него ограниченост на буржоазната демокрация, но в същото време непрекъснато подчертаваше, че борбата за демокрация е изключително нужна и важна в интерес на подготовката и осъществяването на социалистическата революция. „Социалистическата революция не е един факт, не е една битка на един фронт, а цяла епоха на изострени класови конфликти, дълъг ред битки по всички фронтове, т. е. по всички въпроси на икономиката и политиката, битки, които могат да завършат само с експроприацията на буржоазията. Би било коренно погрешно да се мисли, че борбата за демокрация е способна да отвлече пролетариата от социалистическата революция или да я заслони, да я засенчи. Напротив. Както е невъзможен победоносен социализъм, без да осъществи пълна демокрация, така не може да се подготви пролетариатът за победа над

Digitized by Google

буржоазията, без да води всестранна, последователна и революционна борба за демокрация."[1] По друг повод Ленин пише: „Социализмът е невъзможен без демокрация в два смисъла: 1) пролетариатът не може да извърши социалистическа революция, ако не се подготви за нея в борбата за демокрация; 2) победилият социализъм не може да задържи своите победи и да доведе човечеството до отмиране на държавата, без да осъществи пълна демокрация"[2]. В същото време Ленин ясно осъзнаваше опасността както от дясно реформистко, така и от ляво ревизионистко тълкуване на този сложен проблем. Той отхвърли гледището, съгласно което социализмът представлява сбор от демократически програми и доказа, че той е ново качество, създадено от социалистическата революция. Той критикува и концепцията на така наречения „империалистически икономизъм" и по-специално, че в нея се недооценява ролята и мястото на борбата за демокрация и парламентарната борба. Естествено, едва ли можем да възприемем тези определения така, като че ли те пряко решават проблемите в наши дни. Обаче Ленин разкри ограничеността на буржоазната демокрация и нейната класова природа, показа, че разривът с тези класови ограничения трябва да стане в резултат на широка борба на всички демократични сили. Тази постановка на Ленин може да служи като точен ориентир за анализа на съвременното съотношение на борбата за демокрация и социализъм.

В нашата епоха характерна черта на властта при капитализма е, че тя е класова власт на господстващите монополи и се простира не само върху контрола над държавата, а и върху всички области на културния, идеологическия, политическия и икономическия живот. Системата на отношения съществено се усложни, стана по-многослойна. Освен това следствие на кризата, която изостри всички противоречия на световната капиталистическа система, в обект на нападки се превърнаха и демократичните права. Без да се преувеличава и надценява тяхното значение, е необходимо да се види опасността, която се крие в разрастването на тенденцията за насилие. Това са именно ония явления, за които Ленин казваше: „Империализмът е епоха на финансовия капитал и на монополите, които носят навсякъде стремеж към господство, а не към свобода. Резултатът на тази тенденция е реакция по всички линии, при всякакви политически порядки и крайно изостряне на противоречията във всички области."[3]

Затова понятен е стремежът на комунистическите партии в капиталистическите страни да направят борбата за разширяване демократичните права част на своята стратегия, да увеличават влиянието си сред работническата класа и онези нейни съюзници, чиито интереси противостоят на господството на монополистическия капитал. Целта на тази стратегия е да се осигури възможност на широките народни маси под ръководството на комунистите да участвуват във всички сфери на капиталистическото общество в борбата за осъществяване на демократични права и създаване на нова по съдържание демокрация. В крайна сметка в резултат на тази борба трябва да бъдат преобразувани съществуващите учреждения, парламентът, държавата, т. е. трябва да бъде преодоляна класовата ограниченост на буржоазната демокрация и да се открие път за власт на работническата класа и нейните съюзници. В този процес условие за успех е работническата класа да завоюва ръководеща роля. Тази стратегия е насочена да осигури революционния преход от капитализма към социализма. Обаче наред с

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 253.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 30, с. 128.
[3] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 419.

Digitized by Google

тази перспектива, революционна по съдържание, тя има и спорни положения и илюзии.

Богатата история на революционното движение свидетелствува, че практическият опит от революционната борба неведнъж е опровергавал, коригирал и поставял на място първоначални представи, че действителността винаги е по-многообразна, отколкото теоретичните постулати и най-големи успехи са постигнали и постигат онези революционни сили, които отчитат условията в действителността, а не онези, които очакват, че действителността ще се приспособи към техните искания.

В хода на дискусиите в комунистическото движение неведнъж се изразяват мнения, с които се подхвърлят на съмнение характерът на Съветския съюз и другите социалистически страни, ценностите на обществото на реалния социализъм, социалистическото съдържание на присъщите им черти. Струва ми се, нашите интернационалистически задължения ни диктуват в другарски спорове, последователно да доказваме абсурдността на тези съмнения. Такъв род мнения не отчитат своеобразието на нашата история, на нашето развитие, на нашето историческо минало и онзи сложен, трънлив път, който нашите народи под ръководството на комунистическите партии изминаха към социализма. Те забравят, че сега историята върху основата на процесите на развитието на света признава социализма като жива реалност.

Ние с право считаме реалния социализъм резултат на осъществимия и сега действен жив ленинизъм. Това обаче е недостатъчно за защита и правилно тълкуване на нашите завоевания, за разбиране нашите успехи и изминат път. Струва ми се, ние ще постъпим правилно, когато наред с разясняването на нашето своеобразие не скриваме, че онова, което сме достигнали, не считаме за нещо съвършено и завършено. Ние имаме твърдото намерение, прилагайки още по-последователно ленинизма, да усъвършенствуваме, да развиваме нашата обществена система. Ние добре знаем, че това е наше интернационално задължение.

Искам върху нашия собствен опит да осветля някои аспекти от действеността на ленинизма в наше време. Ние в нашата теоретическа и политическа дейност и сега се ръководим от принципите на марксизма-ленинизма и с това понятие определяме характера и съдържанието на нашата идеология. Не виждаме никакво противоречие в това, че е възможно някои положения да са загубили своето значение именно поради това, че революционното движение е предизвикало в света нови промени, в резултат на които условията за завоюване властта от работническата класа в редица страни са станали други, не такива, каквито са съществували по време на Октомврийската революция или на Унгарската съветска република през 1919 г. Според нас няма противоречие в това, че, от една страна, отделни положения остаряват, а от друга, че теорията като цяло остава действена. Марксизмът-ленинизмът следва да се разглежда не като сбор от отделни положения, а като система на мислене, като единство на теория, политика и метод. Действената му сила е в това в съответствие с действителността да разкрива законите на общественото развитие. Марксизмът-ленинизмът доказа своята способност и да играе решаваща роля в по-нататъшното развитие на познавателния процес. Като жива теория марксизмът-ленинизмът постоянно се развива и именно промените, които се извършиха под негово влияние, трябва да станат надеждна основа за правилното му прилагане. Марксизмът-ленинизмът беше и остава за нас верен теоретически компас за политически действия в постоянно изменящите се условия.

За действеността на ленинизма свидетелствува и целият наш исто-

Digitized by Google

рически опит. Ще напомня само за един важен момент: след тежката обществена криза през 1956 г. нашата партия успя да обнови своята политика за това, защото тя успя да се върне към изворите на ленинизма. С помощта на марксизма-ленинизма ние намерихме пътя за бързо ликвидиране на тогавашните сериозни политически разногласия, за консолидация, а след това за поставяне основите на социализма и ускоряване на социалистическото строителство. Върнала се към ленинските норми на партиен живот, Партията успя да осигури две основни условия за реализиране на комунистическата политика: възстанови партийното единство и взаимното доверие между Партията и масите, между работническата класа и другите трудещи се класи. Благодарение на творческото прилагане на ленинизма системата на пролетарската диктатура започна да се развива така, че последователно и все по-пълно да разгръща социалистическата демокрация. Вървейки по този път, у нас укрепваше убеждението, че за да продължи да функционира успешно социалистическата демокрация, необходимо е непрекъснато да развиваме практиката и системата от учреждения за управление на обществото по такъв начин, че все по-широки трудещи се маси да имат възможност и да желаят да вземат участие в приемане на решения, в тяхното изпълнение и контрол.

Прогресът и успехите на нашия народ в значителна степен се обясняват с това, че нашата партия в духа на марксизма-ленинизма, съобразявайки се с потребностите и възможностите на страната, провеждаше в живота общите закономерности за социалистическата революция и именно на основата на творческото прилагане на ленинизма започна да използва такива конкретни методи, които се оказаха необходими в дадените исторически и обществени условия. Опитът от развитието на Унгарската република потвърждава не само съвременността, актуалността на лениниэма, но и показва, че пролетарският интернационализъм и социалистическият патриотизъм, националните интереси и интересите на международното работническо движение се намират в диалектическо взаимодействие. Нашата партия служеше и служи на делото на прогресивното революционно движение и на социалистическата общност с това, че ръководейки се от ленинското учение, успешно разреши специфичните национални задачи и прави всичко така да бъде и занапред.

Digitized by Google

НЯКОИ ТЕНДЕНЦИИ ВЪВ ВЪТРЕШНОТО РАЗВИТИЕ НА КИТАЙ

ЗАХАРИ ЗАХАРИЕВ

Тридесет години след създаването на КНР китайското общество продължава да е раздирано от сериозни вътрешни противоречия. Острите проблеми, по които възникнаха непримирими разногласия в пекинското ръководство още в края на петдесетте години и след това, избухнаха с нова сила през шестдесетте, не са разрешени и едва ли може да се очаква да бъдат разрешени в близко бъдеще. „Културната революция" и последвалите я събития не премахнаха причините за кризисното състояние, в което се оказа Китай през последните двадесет години. Напротив, те усложниха още повече обстановката в страната, забавиха нейното развитие с десетки години и по този начин създадоха **нови, не по-малко сложни политически, икономически, социални и други проблеми, които характеризират навлизането на страната в 80-те години.**

ПОЛИТИЧЕСКАТА НЕСТАБИЛНОСТ НЕ Е ПРЕОДОЛЯНА

Нито смъртта на Мао Цзедун, нито отстраняването от власт на така наречената „банда на четиримата" можеха да променят съществено установения маоистки режим. **Политическата атмосфера на страх, подозрителност и непрекратяващите се вътрешни борби в маоистката партия продължават.** Разногласията между отделните фракции в сегашното пекинско ръководство не са превъзмогнати, а само притъпени в името на общите великодържавни интереси. Те пронизват цялата партия, която отдавна е престанала да е монолитна сила, макар сблъсъците да не приемат острите външни форми от времето на Мао. Тихомълком се води борба между реабилитираните стари партийни кадри, развенчани през последните две десетилетия, и партийните функционери, издигнали се главно през периода на „културната революция". Между тях съществуват различия не само относно методите, които трябва да бъдат използвани за решаване на сложните проблеми, пред които е изправена страната. Те са дълбоко разделени от „стената на отчуждението", противопоставяща рязко „ветераните" от старото поколение на относително по-младите кадри, изплували на повърхността в хода на „културната революция" и не рядко ангажирани в наказателните акции срещу първите. **Картината на вътрешни противоречия и безпринципни борби между отделните групи в многопластовата структура на сегашната ККП се усложнява и от затаените стари сметки и лични страсти за повече власт и реванш,** които създават допълнителни трудности в усилията да се запази относителен баланс на центробежните сили. Конкретен израз на опитите на отделните групи да изменят съотношението на силите в своя полза са непрекъснатите размествания на партийни кадри в отделните провинции на страната, както и командирите на редица военни окръзи. Явно указание за съществуващата атмосфера на разединение в днешен Китай са признанията на теоретичния орган на Партията сп. „Хунци", който през втората половина на миналата година писа: „Взаимните търкания, противоречия и проблеми — сега са повече, отколкото през всеки друг период от историята преди културната революция".

Редица публикации в печата затвърждават предположенията, че **в китайското ръководство липсва единно разбиране на политическите, идеологическите и икономиче-**

Digitized by Google

ските постановки, изработени от III пленум на ЦК на ККП и втората сесия на ОСНП. Несъгласието по тези въпроси намери израз в предприетата нова кампания „практиката като критерий на истината". Интимният смисъл на тази „дискусия" беше да засили позициите на Дън Сяопин и неговата група. Посредством нея прагматиците търсеха доказателства за правотата на предлаганата от тях линия, особено в сферата на икономиката, която се натъкваше на противодействие. По този начин те се стремяха да отхвърлят някои теоретически постулати, защищавани упорито от опонентите на Дън Сяопин. **Един от аспектите на въпросната „дискусия" е отношението към идейното наследство на Мао Цзедун и валидността на свързаните с неговото име теоретически постановки.**

Представители на радикалното течение, групирани около Ван Дунсин, отстояваха схващането, че „всичко, което е казал Мао, е правилно", а „всичко, което не е казал, е неправилно". За разлика от тях опонентите им защищават позицията за „творческо" развитие на идеите на Мао Цзедун, допускаща отказ от някои компрометирани неверни или опровергани от практиката формулировки. В китайския печат проникнаха отделни изказвания, свидетелствуващи за конфронтиране между двете групи, оспорващи си правото на ортодоксални тълкувания на Маоцзедуновите постулати. Защитниците на правоверния маоизъм явно имат някои резерви към определени аспекти на политиката на модернизация и по-специално към съжиववването на пазарната търговия. Тези тенденции в развитието на страната, както и краткотрайно развихрилата се кампания с дацзибао дадоха основание на представителите на оцелелите „леви" да твърдят, че „след III пленум на ЦК на ККП възникнал десен уклон". От своя страна привържениците на Дън Сяопин, които и в миналото бяха дамгосвани като „десни", обвиниха опонентите си, че на практика защищават тезите на разобличената „банда на четиримата". Отстояваните от тях така наречени „две задължителни положения" относно казаното от починалия китайски лидер, твърдят критиците им, фактически е същото, което проповядваше „бандата на четиримата", когато призоваваше „действувайте в съответствие с установените принципи".

И тази „дискусия", както повечето кампании в Китай в миналото, се водеше в твърде абстрактна форма, зад която съзнателно се прикриват нейните истински цели. Фактът, че към нея взеха отношение редица отговорни представители от партийната и военната йерархия, показва, че около този спорен проблем става **своеобразно поляризиране на кадрите както в центъра, така и в провинцията.** Какъв е резонансът от решенията на III пленум на ЦК на ККП (декември 1978 г.) в партийните среди се вижда от едно изказване на Дън Сяопин, който твърди, че само една трета от партийния актив са възприели положително издигнатия тезис „практиката като критерий на истината". За неразбирането или по-точно казано, за противодействието на този лозунг сред партийния апарат и сред част от военните кадри се съобщава и в печата.

Сериозни разногласия в китайското ръководство съществуват и по въпроса за оценката на „културната революция". Въпреки че отрицателното въздействие на тези събития, които изпълниха почти едно десетилетие, е безспорен факт, сегашното китайско ръководство не е изразило официалното си становище по този важен въпрос. Наистина в доклада на Е Цзянин по повод 30-годишнината от създаването на КНР се признават тежките последици от „големия скок" и „културната революция", но заедно с това се прави опит да се защити Мао, главният вдъхновител и организатор на тази контрареволюционна по своята същност акция. Едновременно с декларациите за разрушителния характер на този несполучил експеримент самият метод на „културната революция" не се отрича. „Мотивът за разгръщането на културната революция бе борбата срещу ревизионизма и за предотвратяването му", се казва в доклада по случай 30-годишнината на КНР. Доколкото се признават отрицателните последици от маоисткия експеримент през 60-те години, вината за това се приписва изключително на Лин Бяо и „бандата на четиримата".

Твърдението, съдържащо се в доклада на Е Цзянин, че цялостна оценка за „културната революция" ще бъде направена на специално събрание, затвърждава впечатлението за продължаването на борбата около този въпрос във висшите партийни сфери. Независимо от ясно изразения стремеж всички безобразия от времето на Мао да се свързват с престъпленията на „бандата на четиримата", определени среди в китайското ръководство са заинтересовани от известно персонализиране на отговорностите. Характерна в това отношение е тезата, изразена от шанхайския в. „Цзефан бао", който писа, че единствено с Лин Бяо и „бандата на четиримата" не може да се обясни всичко станало в Китай през последните десет години. „Лин Бяо и „четворката" опорочиха репутацията на социализма — се казва в статията. Обаче псевдосоциализмът на Лин Бяо и „четворката" не падна от небето. Той възникна в определена атмосфера и на определена почва." Явно в случая става дума за несъгласие с официалната версия всичко да се обяснява с престъпната дейност на разобличаваната „четворка" и на някогашния „боен съратник" на Мао, починалия при неизяснени обстоятелства Лин Бяо. Това разграничаване е израз на съществуващите различия между отделните групи в неедноредното партийно ръководство. Въпросът за оценката на „културната революция" е част от големия въпрос за ролята на Мао Цзедун и неговото най-близко обкръжение в развитието на страната и за

Digitized by Google

катастрофалните грешки и техните последици за китайския народ, по който сегашното пекинско ръководство е разделено и продължава да дава уклончив отговор.

Вътрешнополитическите противоречия и борби са толкова очебиен факт, че той не можеше да бъде игнориран напълно и по време на неотдавнашния юбилей от създаването на КНР. В доклада на Е Цзянин бяха казани горчиви истини за положението, в което се оказаха ККП, общественият живот в страната, народното стопанство през последните години от управлението на Мао Цзедун. Макар докладчикът да не каза цялата истина и да скри истинските причини за трагичното положение, в което се оказа Китай през тези години, самият факт, че маоисткият режим от този период бе квалифициран като режим от „фашистки тип" е многозначителен. Разбира се, тази крайна оценка бе отнесена в досието на Лин Бяо и „бандата на четиримата", които уж били извратили учението на Мао Цзедун и прилагали погрешно неговите „идеи" както по отношение на вътрешната политика, така и на международната арена. Новите китайски лидери се старят с всички сили да докажат, че след тяхното отстраняване и публичното осъждане на техните действия страната е тръгнала уверено по правилния път. Както в доклада на Е Цзянин и изказването на Хуа Гофъи, така и в останалите официални документи се описва твърде оптимистично сегашното състояние на КНР. В статията на в. „Женмин жибао" по случай новата година, която има директивен характер, се говори за „създаване и утвърждаване на стабилност и сплотеност в политическата обстановка" и за „състояние на живост и бодрост".

В рязък дисонанс с тези оптимистични оценки бе една реч на Дън Сяопин, произнесена на предишния пленум на ЦК на ККП. В нея китайският лидер се оплаква, че обстановката в Партията е раздирана от вътрешни борби и интриги. През последните десет години, казва той, в редовете на Партията се вкорениха твърде лоши навици. Той говори за хора в най-висшето ръководство, които дебнат случай, за да му нанесат „удар в гърба", че търсят непрекъснато повод за нова „изкупителна жертва". Дън Сяопин сравнява положението в партийното ръководство с „гноящ цирей", който ако не бъде опериран спешно, може да има опасни последици. Хирургическата операция, за която натяква Дън Сяопин, бе извършена на неотдавнашния пети пленум на ЦК на ККП.

ТРУДНОСТИ В ИКОНОМИКАТА

Някои прагматични корекции в икономическата политика, осъществени през последните две-три години, съвсем не допринасят за ликвидиране на противоречията между обективните потребности на страната и политиката на китайското ръководство. Нерешените остри проблеми, натрупани през периода на управлението на Мао Цзедун и неговите приближени, продължават да тегнат като гири на сегашния режим. Половинчатите мерки на приемниците на починалия китайски лидер не са в състояние да осигурят подем на икономиката и да открият път за стабилно развитие на народното стопанство. Не случайно **шумно оповестената програма за така наречените „четири модернизации" претърпя през миналата година съществени изменения.** Смелите проекти за решаване с един замах на нерешените икономически проблеми се провалиха. Пекин бе принуден отново да възприеме курс на регулиране, преустройство, попълнение и повишение, подобно на политиката, провеждана след провала на „големия скок". Съществено бяха коригирани сроковете и темповете на развитие на народното стопанство, предвидените капиталовложения, а също и вноса на чуждестранни машини и технология. За мащабите на извършените корекции може да се съди по отказа на Пекин да закупи от западни фирми обявените по-рано поръчки, възлизащи на огромни суми. Според чуждестранния печат китайските външнотърговски централи са отказали или съществено намалили проектирания внос на чуждестранно оборудване от САЩ, Япония, Франция, ФРГ, Англия и Италия. Западните банкери и бизнесмени, които предричаха, че до 1985 година Пекин ще може да закупи машини и технология за 500 милиарда долара, сега смятат, че тази сума ще бъде някъде към 50 милиарда, писа през м. октомври м. г. американското списание „Юнайтед стейтс нюз енд уорлд рипорт". Те признават също така, че печалбите на инвеститорите няма да бъдат нито ограничени, нито автоматични.

Коригираните представи на Запада за финансовите възможности на Китай са резултат на преоценката, направена от самото китайско ръководство. Свиканата след III пленум на ЦК на ККП Втора сесия на Петото общокитайско събрание на народните представители (1979 г.) прие един **коригиран план за икономическо развитие на страната.** Вместо очакваната петилетка китайското ръководство бе принудено да въведе тригодишен период на регулиране, което означаваше, че страната се натъква отново на икономически затруднения, признание, че нейните възможности са все още ограничени. Съкращаването на плана означава не само загуба на престиж, но и навлизане в много по-тежък период за по-голямата част от китайския народ. И така **амбициозната програма за „модернизация" до 2000 година**, която шумно бе оповестена от пекинските лидери, **се натъкна на нова, непредвидена засечка.** Вместо оптимистичните перспективи, които до неотдавна се чертаеха — построяването на 120 големи обекта до 1985 година и удвояването на

Digitized by Google

стоманата — от 30 на 60 милиона тона годишно, — дойдоха отново унизителните корекции и съкращения. Още на III пленум на ЦК на ККП се говореше за „диспропорции", за „хаос в производството", строителството, транспорта и разпределението". Изтъкваше се наложителната необходимост от внасяне на съществени корекции в плановете за 1979 и 1980 година. След сесията на ОСНП стана ясно, че общият обем на капиталовложенията в народното стопанство само за 1979 г. бе съкратен с 20 на сто в сравнение с 1978 година. Намалени бяха също така темповете на растежа в промишлеността. Много скоро стана ясно, че са необходими значителни промени в цялостната структура на плана както до 1985, така и до 2000 година. Извършените корекции особено в областта на тежката промишленост бяха толкова сериозни, че някои заговориха за провал на програмата за „модернизация". Няма никакво съмнение обаче, че повторното обявяване на период на „регулиране", след провала от времето на „големия скок", е твърде сериозно поражение на ръководството след Мао Цзедун в областта на икономическата политика, а може да се каже и на вътрешната политика.

Едно от средствата, рекламирани в Пекин за съживяване на икономическия живот, е **привличането на чуждестранен капитал.** Известно е, че на втората сесия на ОСНП бе приет „Закон за смесени дружества, основани на китайски и чужд капитал". Предвижда се използването на чужди капитали не само в леката промишленост, но и в отраслите на тежката промишленост. При очертаващата се практика на предоставяне особени права на чуждия капитал не може да не се подчертае, че това създава реална възможност за своеобразна интеграция с монополистическия капитал. Създадените вече „смесени дружества" се ръководят от крупни китайски капиталисти в чужбина, привилегия, която може да има по-далечни последици. Никак не е странно, че представители на монополистическия капитал на Запад проявяват твърде голям интерес към подобна форма на сътрудничество, в която очевидно съзират възможности за въвличането на КНР в орбитата на международното капиталистическо разделение на труда. Заслужава специално внимание признанието на западните делови среди, че приетият от Китай закон за „смесените дружества" е бил съобразен с внушенията на представителите на монополнстическите кръгове. Според твърденията на един от ръководителите на известната американска компания „Дженерал мотърс" в Китай се били „съобразили" с предложенията, направени им от американска страна относно закона за чуждестранните капиталовложения и поспециално за гарантираните проценти „законна печалба" за чуждестранните капиталисти. Опитът да се стимулира икономиката на Китай по този начин явно крие опасности, чиито последици е трудно да се предвидят.

Но още сега може да се каже, че **предлаганият изход за решаване на икономическите трудности най-малко може да постави китайското стопанство в зависимост от чуждестранния монополистичен капитал.** Най-нови данни убедително показват, че все по-реална става опасността от пряко проникване на капитализъм в Китай. Тази тенденция застрашава китайското общество с израждане на социалистическите елементи в икономическата база. Същевременно това обстоятелство не може да не съдействува за засилване на антисоциалистическите тенденции на сегашния пекински режим.

ОТРИЦАТЕЛНИ СОЦИАЛНИ ПОСЛЕДИЦИ

Не може да не се отбележи, че икономическата политика на сегашното китайско ръководство фактически е **продължение на маоисткия курс на задържане жизнения стандарт на мнозинството от китайския народ.** Отделянето на огромни средства за развитието на промишлените отрасли, обслужващи военната индустрия и милитаризацията на страната, е една от постоянните и главни пречки както за пропорционалното развитие на народното стопанство, така и за неудовлетворителното материално положение на почти всички слоеве от китайския народ. Обявеното незначително увеличение на заплатите на най-ниско платените работници с нищо не променя крайно неблагоприятното положение на трудовите хора в Китай. Независимо от това, че сега се говори поотровено за малките доходи на китайското население, на практика не се предприемат някакви осезаеми действия за повишаване благосъстоянието на китайския народ. По признанието на Чен Муха, заместник-председател на Държавния съвет, по доходи на населението Китай продължава да стои на твърде ниско равнище. В статия, публикувана във в. „Женмин жибао" от 11 август 1979 г. се съобщи, че докато доходите на глава от населението през 1976 година в Япония са възлизали на 4193 долара, то доходите за същото време в Китай са били само 139 долара на човек. По жизнен стандарт китайският народ продължава да изостава от редица слаборазвити страни в Азия и Африка. Според някои сведения около 100 милиона китайци не си дояждат.

Нерешените икономически проблеми дават отрицателно въздействие и в социалната област. Пряк резултат от липсата на стабилно икономическо развитие и съществуването на диспропорция между отделните отрасли на народното стопанство е наличието на огромна по своите мащаби безработица в Китай. Според данни, изнесени на закрито заседание от Ли Сянян, заместник-председател на ЦК на ККП

Digitized by Google

и заместник-председател на Държавния съвет на КНР, общият брой на безработните в Китай надхвърля 20 милиона души. Фактическият брой на безработните в Китай е далеч по-голям, а заедно с това в **страната съществува в широки размери полубезработица.** Относително голям е делът на **безработните сред младото поколение.** Скрита форма на безработица беше изпращането в миналото на младежи от големите градове в граничните и планински селски райони на страната. Депортирането на милиони млади хора в провинцията и след края на „културната революция" не само не реши, но и усложни проблема за безработицата сред младото поколение. Голяма част от тази деморализирана младеж, която няма професионална подготовка, продължава да е трудово неустроена и да създава остри проблеми на китайското ръководство. Макар че броят на трудово неустроените млади хора не се съобщава, очевидно се касае за милиони хора, лишени от възможност да намерят реално приложение в живота. Китайското ръководство не може да предложи реална перспектива на голяма част от тази разочарована младеж. Тя е лишена не само от възможността да продължи образованието си, но не са създадени условия за постъпването и в материалното производство. По официални данни, изнесени във в. „Женмин жибао" от 11 август 1979 г., около 12 на сто от випускниците на началните училища не могат да продължат образованието си в непълните средни училища, над 50 на сто от завършилите непълно средно училище не могат да постъпят в десетокласното училище, а от випускниците на последното само 5 процента постъпват във висши учебни заведения. Колко сложен и заплетен трябва да е този проблем за днешните китайски ръководители може да се съди от изказването на един отговорен функционер по въпросите на образователното дело в Държавния съвет. Съгласно неговото откровено признание масовото изпращане на младежи от градовете в селските и планински райони е ни повече, ни по-малко „историческа неизбежност". „В нашата страна с нейното многобройно население и икономическа изостаналост изпращането на учениците от средните училища в селските и планинските райони е историческа неизбежност, а съвсем не произволно издигната постановка." Поставянето на този акцент безспорно е отражение на противодействието и откритата съпротива, на която се натъква акцията на масовото преселване на младежи в изостаналите райони. Разочарована от демагогската политика на маоистското ръководство, **голяма част от младежта отговаря твърде сдържано и скептично на призивите да се включи активно в изпълнение на програмата за осъществяване на „четирите модернизации".** Зад настойчивите призиви към младото поколение да се примири с положението, което й отрежда сегашното ръководство, се крие всъщност опит да се намери изход от скритата безработица, взела твърде широки размери в съвременен Китай. Това почти насилствено разселение на младото поколение е само една частица, макар и твърде чувствителна, от големия въпрос за безработицата в Китай.

КУРС НА ФОРСИРАНА МИЛИТАРИЗАЦИЯ

Една от причините за икономическите трудности и нерешените социални проблеми на Китай е **амбициозната военна програма на сегашното китайско ръководство.** Налице е пряка зависимост между концентрацията на огромни национални ресурси за военни нужди и отрицателните последици в социалната област. КНР, която заема приблизително 100-тно място в света по размера на националния продукт на глава от населението, стои на 3-то място по обем на военните разходи.

Не е тайна, че **наследниците на Мао Цзедун възприеха изцяло неговата великодържавна политика.** Маоистката максима — „Ние трябва да покорим земното кълбо. Наш обект е цялото земно кълбо", вдъхновява и днешните китайски лидери. За постигането на тази цел Пекин разчита твърде много на армията. На многомилионната китайска армия се гледа не само като на главна опора на съществуващия режим, но и като на инструмент за осъществяване на великодържавните хегемонистични претенции на приемниците на Мао. Не случайно **в програмата за модернизация централно място е отредено на развитието на военната промишленост с ускорени темпове и на модернизирането на отделните родове войски, наброяващи повече от три милиона души.** За бързото развитие и модернизирането на армията ежегодно се отделят огромни средства от бюджета на страната, което влияе отрицателно на развитието на гражданската промишленост и на икономиката като цяло, както и на здравеопазването, образователното дело и на другите сектори от социалната сфера. Военните разходи на КНР по данни на Лондонския институт за стратегически изследвания възлизат на около 35 милиарда долара.

Тенденцията да се превърне Китай във възможно най-кратки срокове в свръхсила, разполагаща със свой ракетноядрен потенциал, ежегодно ще увеличава относителния дял за нуждите на армията. Във всички официални документи през последните години се дава **приоритет за развитие на армията, на военната промишленост** пред тази на гражданската. В доклада по случай 30-годишнината на КНР отново бе подчертана необходимостта от „нарастване отбранителната мощ" на страната. Защищавайки линията на форсирано увеличаване военния потенциал на КНР заместник-началникът на Генералния щаб на КНОА У Сюциан заяви в края на миналата година: „След 20 години ние смятаме да достигнем двете свръхдържави — САЩ и СССР — по развитие на военна-

Digitized by Google

та техника и сила". На практика Китай се стреми да съкрати този срок, за което свидетелстват усилените опити на пекинското ръководство да получи военна техника и съвременни образци оръжие от западните капиталистически държави. Естествено, получаването на модерна западна технология за нуждите на китайската военна промишленост, както и на сложни електронни устройства за тази цел ще доведат до по-нататъшно рязко увеличаване на средствата за военни нужди.

Налагането на подобна политика ще води неизбежно до нови авантюри на военна експанзия от рода на нашествието срещу Виетнам, която наред с другите отрицателни последици създаде допълнителни икономически трудности. Никак не е случайно обстоятелството, че след интервенцията срещу социалистически Виетнам китайското ръководство трябваше отново да преразгледа и чувствително да съкрати вноса на западна техника, предназначена за нуждите на гражданската промишленост. Тепърва отрицателните последици от ревниво следвания курс на милитаризация ще се засилват. Факт е, че дори в сегашния състав на китайското ръководство има икономисти, които, ако не се противопоставят, то поне не одобряват опасната ескалация на военния бюджет. Може би няма да бъде пресилено, ако се каже, че курсът на интензивна милитаризация ще спъне икономическото развитие на страната и ще обрече на мизерно съществуване милиони китайци още за дълги години.

* * *

В основата на очерталата се дълбока противоречивост във вътрешното развитие на Китай стои отказът на ККП от марксизма-ленинизма, подмяната му с несъстоятелните националистични и хегемонистични „идеи на Мао Цзедун", откъсването на Партията и страната от социалистическата общност, от силите на мира и прогреса, съюзяването на маоизма с империализма и превръщането му в негов резерв.

Развитието на Китай през последните години убедително показва, че без решително скъсване с маоистката политика и практика не може да бъде намерено положително решение на сложните политически, икономически и социални проблеми на съвременното китайско общество, нито да бъдат превъзмогнати периодично избухващите конфликтни ситуации, кризи и сътресения. Маоисткият модел, дори и частично коригиран, не предлага изход от създалото се положение. Единственият възможен изход е отхвърлянето на маоистката идеология и възстановяването на марксизма-ленинизма за идейна платформа на китайското общество!...

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

СЪВЕТЪТ НА ПАРТИЙНИТЕ СЕКРЕТАРИ

Към стопанските комбинати в София се изградиха 15 съвета на партийните секретари. По инициатива на кабинета по партийно-организационната работа при Софийския ГК на Партията се проведе среща консултация с техните председатели. Решенията на Секретариата на ЦК на БКП поставят пред съветите на партийните секретари задачите да осъществяват координация и единодействие в работата на първичните партийни организации и комунистите от системата на даден комбинат за ефективно и качествено реализиране на най-важните политически, производствени, социално-икономически задачи на комбинатите. Те съгласуват и координират дейността на партийните и другите обществени организации в борбата за високо качество и ефективност, за внедряване на социалистическата организация на труда, за разгръщането на социалистическото съревнование и идейновъзпитателната работа сред трудещите се, за формиране на единни, дееспособни трудови колективи. Натрупаният споделен опит още веднъж потвърди спецификата на условията и формите на работа на съветите на партийните секретари. Изясниха се редица въпроси, свързани със структурата, планирането на дейността им, характера на съвместните им заседания със съветите на директорите. Препоръча се, а и практиката го изисква, да се изготвят едногодишни планове за работата на съветите на партийните секретари. В тях да се включат актуални въпроси, свързани с организационно-политическото осигуряване на изпълнението на стопанските задачи, на подготовката и преподготовката на кадрите, на изучаването, утвърждаването и разпространението на челния опит в съответните отрасли. Заседанията обикновено се провеждат веднъж на 2—3 месеца.

Досегашният опит показва, че е правилно в повечето случаи по въпросите, които се обсъждат на заседанията на съвета, да докладват партийните секретари. Стремежът е те да анализират проблемите от позициите на политическото ръководство, като наблягат на това, какво правят и какво не достига в дейността на първичните партийни организации и комунистите.

Участниците в срещата изразиха становището, че определена положителна роля играе опитът на някои съвети на секретарите, където наред с докладите на стопанските ръководители по проблемите, които обсъждат партийните секретари, да правят съдоклади. Обърнато бе внимание, че съветът на секретарите не взема решения, но неговите препоръки са от такъв характер, че не могат и не бива да се прене-

Digitized by Google

брегват. Ако техните не се вземат под внимание от съответните стопански и административни ръководители и органи, той има право и може да постави тези въпроси на вниманието на партийните органи на по-високо равнище и да настоява за тяхната активна намеса при решаването им.

С интерес се възприе от присъствуващите посоченият опит на КПСС в тази насока. Под ръководството на съвета на секретарите по всички проблеми от живота на трудовите колективи там провеждат в рамките на комбината общи събрания на партийния и стопанския актив, технико-икономически и научно-приложни конференции, семинари и срещи за обмяна на опит с партийните секретари и членовете на партийните бюра. Този положителен съветски опит успешно се прилага и в отделни наши комбинати. През миналата година централно място в заседанията на съветите на секретарите заемаха проблемите на социалистическата организация на труда. Те са обсъждани в съветите на секретарите в стопанския комбинат „Хладилна и климатична техника", в Главната дирекция „Местна промишленост и битови услуги", в комбината „Булгарплод" и други. В „Елпром—енерго" са обсъдили информация за работата на първичната партийна организация при завод „К. Григоров" — Кюстендил по усъвършенстването на социалистическата организация на труда и внедряване на бригадната стопанска сметка. По препоръка на съвета този опит се прилага и от останалите партийни организации в системата на комбината.

В резултат на задълбочено и аналитично проучване и обсъждане на въпросите, поставени в доклада на др. Тодор Живков пред Националното съвещание от 9 януари 1979 г., съветите на партийните секретари в завод „Л. Димитрова", „Софстрой", завод „Спортпром" и други направиха редица целесъобразни предложения по прилагането на икономическия подход в ръководството на стопанската дейност. В комбината за „Хладилна и климатична техника" по този въпрос се проведе общокомбинатско събрание на комунистите.

В духа на изискванията на решението на Секретариата на ЦК на БКП съветите на секретарите използват различни форми и средства за обмяна на положителен опит. В Главна дирекция „Местна промишленост и битови услуги" секретарите на първичните партийни организации в предприятието за услуги „Фина механика" и промишленото предприятие „Прогрес" докладваха за проведената партийно-политическа работа във връзка с внедряването на 5-ото постановление на Министерския съвет. Секретарят на първичната партийна организация в завода за електроматериали „В. Коларов" Д. Виденов е изнесъл пред съвета задълбочена информация за работата на комунистите за превръщането на челния опит в масова практика сред трудовите колективи. С интерес се посрещна и споделеният опит на партийната организация в хладилния завод „Антон Иванов" по преустройството на идеологическата работа.

Съветът на секретарите в Главната дирекция „Местна промишленост и битови услуги" е изслушал информация за работата на първичната партийна организация в предприятието за услуги „Хигиена" как се изпълнява Комплексната програма на предприятието за трудовата реализация на младежта.

Софийският ГК на БКП държи на постоянен контрол задачите, залегнали в програмата на комитета във връзка с Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС „Учение и труд, жизнерадост и дръзновение". Тези задачи са намерили отражение и в плановете на съветите на секретарите.

Много специфични и отговорни въпроси, свързани със задоволяване на всекидневните нужди и потребности на гражданите, решават

първичните партийни организации от сферата на търговията и услугите. Затова и съветите на секретарите акцентират на тези въпроси. В стопанския комбинат „Булгарплод“ са обсъдили един много важен проблем — как отделните поделения изпълняват програмата за културата на търговското обслужване. Обявили са конкурс за „най-добър продавач“. В резултат на предварително извършената организаторска и политическа работа за правилното провеждане на конкурса между 9-те района в столицата представителите на столицата заеха трето място в системата на обединението.

Грижата за кадрите като един от ключовите проблеми в партийната работа непрестанно стои в центъра на вниманието на съветите на секретарите. Те полагат непрестанни грижи за правилния подбор, подготовка и разпределение на кадрите. Изискват от първичните партийни организации да следят за състоянието, нуждите и квалификацията на действуващите и резервните кадри, конкретно да анализират състоянието на този важен въпрос в съответните трудови колективи и да предприемат действени мерки. Съветите на партийните секретари предприемат конкретни мерки и за подобряване на дисциплината, самодисциплината и самоконтрола в партийните организации и трудовите колективи.

Възлов момент в работата на съветите на секретарите е взаимоотношенията и съвместната им дейност със стопанските съвети на комбинатите. Все по-успешно се утвърждава практиката стопанските ръководители да докладват пред тях за състоянието и решаването на редица важни въпроси, като изпълнението на плана за научно-техническия прогрес; координацията на работата по засилване на партийния и народния контрол; бързото внедряване на най-новите технологични постижения; изпълнението на насрещните планове и други.

Съветът на партийните секретари в стопанския комбинат „Дограма“ е изслушал доклад от стопанското ръководство за снабдяването с основни и спомагателни материали. Занимавал се е с някои въпроси на реконструкцията и модернизацията на комбината. Много от проблемите на производството са разглеждани на място в предприятията на окръзите, което допринася по-конкретно да се видят и решават редица наболели въпроси, свързани с кооперираните доставки, плановата дисциплина, качеството на продукцията и ефективността на цялото производство.

Положителен опит има и в работата на съвета на партийните секретари със стопанското ръководство в Главна дирекция на „Местна промишленост и битови услуги“. Във връзка с успешното приключване на стопанските планови задачи за миналата година и изпълнение девиза на столичната партийна организация — „Петилетката на ефективността и качеството — предсрочно, без изоставащи“, генералният директор направи задълбочен доклад за изпълнението на плана по всички показатели. Секретарите на първичните партийни организации от промишлено предприятие „Напредък“, предприятието за услуги „Хигиена“, ТПК „Хемус“, промишлено предприятие „Здраве“ в своите изказвания засегнаха редица въпроси на материално-техническото снабдяване, работата с кадрите, с прилагането на 36-ото постановление на Министерския съвет.

Въвежда се практиката на някои от заседанията на стопанските съвети да участвуват и партийните секретари, като по този начин те директно навлизат в проблемите и своевременно ги поставят в партийните организации.

Всеобщо е мнението на председателите на съветите на секретарите, че главните резултати от досегашната им работа е успешната координация, бързата обмяна и внедряване на челния опит, засилване на

Digitized by Google

партийния контрол и влияние върху цялостната дейност на комбинатите.

Участниците в срещата консултация, на която бе обменен досегашният опит, изразиха мнение, че ползата от тази инициатива е голяма. Те предложиха подобни срещи консултации да се организират и в районните комитети на Партията или в съответните отраслови отдели на градския комитет на БКП съвместно с главните директори на стопанските комбинати, главните инженери, икономическите директори и други ръководители. Изказано бе мнение, че ще бъде полезно, ако по подобие на съветите на секретарите се създадат такива или сходни координационни форми и със секретарите на комсомолските дружества в стопанските комбинати.

Градският комитет на Партията подкрепя инициативата и предложенията на редица председатели на съвети на партийните секретари да им окаже конкретна помощ, като проведе курсове за обучението на партийния актив — секретари, членове на партийни бюра, отговорници на партийни групи, от системата на даден комбинат, обединение или дирекция, особено за тези, които имат малък организационен опит по проблемите, които имат да решават за изпълнение на плана за социално-икономическото развитие на страната през 1980—1981 година.

Веса СОТИРОВА

ПАРТИЙНА ГРИЖА ЗА БРИГАДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

Под ръководството на окръжния комитет на Българската комунистическа партия и конкретната помощ на група научни работници от ВИИ „Карл Маркс“ през месец юни 1978 година в завод „Вида“ — Видин бе разработена програма за внедряване на бригадната организация на труда на основата на бригадната стопанска сметка. Програмата бе обсъдена и приета на съвместно зседание на заводския партиен комитет, стопанския комитет, заводския комитет на профсъюзите и заводския комитет на ДКМС. С това започна подготвителният процес по внедряване на бригадната организация на труда.

Едно съществено условие за въвеждането на бригадната организация на труда бе да се вземат под внимание предложенията на цеховите и низовите ръководители, на първенците в производството. За тази цел бяха проведени индивидуални разговори с тях. Изказаните мнения показаха, че тази нова организация съвпада с жизнените интереси на колектива.

На съвещание с партийния, стопанския, профсъюзния и комсомолския актив бяха разяснени предстоящите задачи за внедряването на бригадната организация на труда. На открити партийни събрания комунистите и безпартийните бяха запознати с програмата като цяло и с графика за поетапното ѝ въвеждане. Стремежът ни беше всеки член на трудовия колектив да разбере, че бригадната организация на труда е необходимо условие да се реализират докрай предимствата на новата технология на планиране и цялостното прилагане на специфичните правила за управление на икономиката, да се повишат ефективността и реалните доходи на колектива.

Digitized by Google

В оперативните планове на заводския партиен комитет и първичните партийни организации са предвидени и се провеждат контролни мероприятия за изпълнение на приетата програма. В първичните партийни организации и партийните групи се обсъждат и набелязват конкретни мерки за подобряване организацията на труда във всеки колектив, на всяко работно място.

За повишаване активността на работниците и служителите комунисти, с цел да се постигнат и надминат най-добрите наши и световни постижения в шевната промишленост, през 1979 година бяха подготвени и връчени над 200 поръчения на всички номенклатурни кадри на заводския партиен комитет и партийните бюра.

В резултат на извършената работа през подготвителния период, ползвайки се от помощта на нашите консултанти от специализираните институти и създадената политическа обстановка, се стигна до общото становище, че са налице необходимите обективни условия за изграждане на отделни бригади на стопанска сметка.

Бяха определени като еталонни бригадите „Хр. Ботев" и „Мико Нинов" — звена от подготвителния участък на най-големия ни цех „Антон Иванов". Защо се спряхме на тях? Двете бригади изработват детайла яки, като прилагат приемствения метод за първа и втора смяна, т. е. осъществяват един непрекъсваем и взаимно зависим технологически цикъл. Изработваният детайл има сравнително ниска конструктивна сложност с изпълнение на 15 различни операции. Бригадите се намират в началото на технологическия поток и не са зависими от другите звена. Те получават скроените детайли направо от пресово-кроялния цех, който има големи капацитетни възможности и може да осигурява достатъчни по количество и качество яки.

Общата численост на промишлено-производствения персонал в двете бригади е 105 души, от които 2-ма бригадири, 2-ма механици и 101 преки изпълнители. По квалификация и разрядност тези изпълнители напълно отговарят на изискванията на технологическия разчет за изпълняваната работа. Бригадните ръководители притежават необходимата теоретическа и практическа подготовка за създаване на най-благоприятни условия за изпълнение на плановите задания. И в двете бригади има здрави партийни групи, членовете на които могат със своя личен пример да убедят и сплотят колектива за постигане висока ефективност и високо качество.

Между двете бригади и ръководството се сключи договор за взаимните права и задължения. На основата на положителния опит, изведен в тези еталонни бригади от началото на месец май 1979 година, преминаха на бригадна организация на труда и останалите 23 бригади.

Натрупаният едногодишен опит по бригадната организация показа големите й предимства, в колектива се чувствува подем и ведро настроение. Осемдесет и една работнички от завода изпълниха петилетния си план и осем от тях се включиха в движението „Две петилетки в една". Производителността на труда се увеличи с 13,5 на сто, а средната работна заплата нарасна с 11,3 на сто. От преизпълнението на нормираните планови задания за 1979 година на заводския колектив са изплатени допълнителни трудови възнаграждения в размер на 45 795 лв., което е 1,6 на сто от общия фонд „Работна заплата", а за неизпълнение на нормираните планови задания са направени удръжки за 29 426 лв.

В условията на бригадната организация на труда особено се засили ролята на първичните партийни организации и на партийните групи. Тяхната дейност все по-задълбочено се свързва с решаването на основните икономически проблеми, с изпълнението на натуралните и качествените показатели в условията на новия икономически механи-

Digitized by Google

зъм. В изпълнение на това се възлагат партийни поръчения, поемат се лични обещания, приемат се самоотчети.

Така например комунистите от партийните групи в бригадите „Павел Беляев“ и „Перчо Йорданов“ дадоха лични обещания за икономия на основни материали и реализираха за 1979 година 448 000 лв. Комунистите от бригадите „Христо Ботев“ и „Мико Нинов“ обещаха да предадат 99 на сто продукцията при първо представяне и го постигнаха. В самоотчетите на комунистите в партийните групи се разглежда личният принос на всеки комунист за изпълнение на нормираните планови задания.

В центъра на вниманието на първичните партийни организации и партийните групи стоят въпросите за повишаване производителността на труда и качеството на продукцията. Партийните групи в цех „Христо Смирненски“ разговаряха конкретно с другарките, които не изпълняват трудовите си норми. В зависимост от причините бе подходено индивидуално към всяка една от тях и една част подобриха резултатите си. Изпълнението на трудовите норми за 1979 година нарасна с 10,6 на сто в сравнение с 1978 година.

Изключително значение в условията на бригадната организация на труда придобива умението добре да се координира работата на партийните групи и непосредствения стопански ръководител. Издигна се ролята на партийните групи в осъществяването на контрола върху дейността на стопанските ръководители. Те периодически се отчитат пред тях за своята дейност. Нито един случай на нарушение не остава незабелязан.

Така партийната група в бригада „Тошо Младенов“ предложи да бъде снета другарката Петруна Йончева — бригадна ръководителка, поради неправилен стил на работа и влошаване социално-психическия климат в колектива. В партийното бюро и партийната група в монтажната бригада „Боян Чонос“ неколкократно са водени разговори с бригадната ръководителка Иванка Данова за това, че тя не зачита партийната организация, партийната група и обществените организации. В своята всекидневна работа не се опира на тях, а еднолично решаваше всички въпроси. Благодарение на активната намеса на комунистите от партийната група и партийното бюро сега тя е една от добрите стопански ръководителки и бригадата е на едно от първите места в изпълнението на нормираните планови задания.

В бригадите „Йорданка Николова“ и „Асен Балкански“ преди внедряване на бригадната организация на труда имаше много самоотлъчки. Партийните групи проведоха разговори с тези работнички и самоотлъчките намаляха, а в „Асен Балкански“ вече не се допускат.

Заводският партиен комитет оценява, че главният резултат от внедряването на бригадната организация на труда са кълновете на комунистически добродетели — съзнателност, самоконтрол, взаимопомощ, колективност.

Ето какво споделя Бонка Алексиева — ръководителка на бригада „Христо Ботев“: „В моята дългогодишна практика на низова ръководителка съм срещала много сериозни трудности при преместване на работничките от един процес на друг. Сега, след въвеждането на бригадната организация, е друго. При отсъствия на работничка от възлово място останалите сами предлагат да се направи ново разпределение, за да не изостава цялата бригада. В случая личните интереси съвпадат с интересите на бригадата, на цеха. По-рано всяка се интересуваше само от собствените резултати, а сега се интересуват от резултатите на бригадата, на цеха. И ако отдел планов закъснее и не осигури навреме нормираното планово задание, бригадата веднага реагира.“

Digitized by Google

Създадени са условия за бърз, достъпен и ефективен контрол от всеки член на бригадата, което има голямо значение за засилване чувството за отговорност и за справедливост при заплащането на труда.

Всеки месец комисията за отчитане на нормираните планови задания в присъствието на бригадните съвети разглежда справката за тяхното изпълнение. След внимателна преценка на изпълнението на сключения договор за взаимните права и задължения на бригадата и заводското ръководство се утвърждава процентът на премиране и санкциониране.

Бригадните съвети, в чийто състав влизат стопанският ръководител, отговорникът на партийната група, профгрупоргът и комсомолският отговорник, разпределят премиите и определят санкциите за месеца. Това предложение се обсъжда на събрание на цялата бригада.

Венка Цветичева — отговорничка на партийната група в бригада „Боян Чонос", сподели по този повод: „Нашият бригаден съвет при започване на ново нормирано планово задание и приключване на старо задание винаги се събира. Отчитат се грешките и положителните страни в работата на бригадата — закъснее ли, пречи се на общия резултат и виновникът ще бъде порицан от бригадния колектив."

За изучаване и популяризиране на челния опит картотекираме най-добрите работнички в отделните процеси, като подготвяме и филми, които отразяват моменти от тяхната работа. За тази цел се доставиха необходимите кинокамери и прожекционни апарати. Във вътрешните правила за организация на работната заплата се предвиждат и съответни материални стимули за работничките, които предават своя опит и знания.

Под ръководството на заводския партиен комитет профсъюзните организации в завода организираха и проведоха работническа викторина „Моят личен принос в усъвършенстването на социалистическата организация на труда", която допринесе да се популяризират и повишат знанията по основните принципи на бригадната организация.

Организирането на производството на основата на най-прогресивната организация на труда — бригадната, създаде обективни условия успешно да бъде изпълнен планът за 1979 година по всички показатели.

Колективът на завода посрещна с разбиране и удовлетворение 50-о постановление на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Министерския съвет. Благодарение на изпълнението на плана се осигуриха достатъчно средства и се увеличиха заплатите на работниците средно с 28 на сто, а на административно-управленческия персонал с 21,4 на сто.

Ние добре разбираме, че извършеното досега по бригадната организация на труда е едно добро начало, което показва големите възможности за постигането на още по-добри резултати. Все още не е направено всичко, за да се отстранят скритите престои, да се осигурят всички необходими условия за ритмичност в изпълнение на нормираните планови задания. Партийното и стопанското ръководство на завода оценяват, че все още челният опит не е станал масова практика във всички производствени звена, в резултат на което има работници, които не изпълняват трудовите си норми. И затова усилията през тази година са насочени към преодоляването на тези пропуски.

Сега няма по-значителна политическа задача за ръководството на завода, на целия колектив от овладяването на новия икономически подход за изпълнение плана за 1980 година и седмата петилетка.

инж. Вера ВЕЛКОВА
секретарка на заводския партиен комитет
в завод „Вида" — Видин

Digitized by Google

ВНИМАНИЕ КЪМ ДЕЙНОСТТА НА ОТЕЧЕСТВЕНИЯ ФРОНТ

Наскоро се състоя разширен пленум на окръжния комитет на БКП в Толбухин, на който бе разгледан приносът на окръжната организация на Отечествения фронт в изпълнението решенията на Единадесетия партиен конгрес и Националната партийна конференция.

В отчета на бюрото на окръжния комитет на Отечествения фронт, който бе прочетен от неговата председателка Димитричка Попова, бяха изтъкнати успехите, слабостите и нерешените въпроси в работата на многохилядната отечественофронтовска организация след Единадесетия конгрес на БКП и Националната партийна конференция. Обективният и задълбочен анализ, високият критерий и юлската взискателност на доклада дадоха верен тон за творческо обсъждане на проблемите.

Пленумът потвърди, че под ръководството на окръжния комитет на БКП непрекъснато се работи за усъвършенстване и издигане дейността на отечественофронтовските организации. За подобряването ръководството в дейността на окръжния комитет на Отечествения фронт бюрото на окръжния комитет на БКП е обсъдило редица важни въпроси: за настъпилите изменения по преустройството в дейността на окръжния комитет на Отечествения фронт; за участието на Отечествения фронт в социалистическото развитие на окръга; за индивидуалната политическа работа в окръжната организация; за стила и методите на работа на окръжния и общинските комитети; за повишаване активността на низовите организации по изпълнение на 76-о постановление на Министерския съвет на НР България и др. При анализирането на многостранната дейност на Отечествения фронт бюрото на окръжния комитет на БКП е очертавало ролята и мястото на партийните комитети и организации за осъществяването на действено и компетентно партийно ръководство. Бюрата на общинските комитети на БКП обсъдиха различни страни от дейността на отечественофронтовските организации, а общинските партийни комитети в Балчик, Генерал Тошево и Тервел проведоха пленуми, където бе разгледано партийното ръководство на Отечествения фронт. Приетите решения допринасят за успешното реализиране на поставените задачи от Единадесетия конгрес на БКП и Националната партийна конференция.

Под ръководството на партийните комитети отечественофронтовските организации успешно мобилизират трудещите се в изпълнението на социално-икономическите планове. Окръжният комитет на Партията високо оцени приноса на окръжната организация на Отечествения фронт в развитието на личното стопанство. За трите години на петилетката е изкупено 17 353 т месо, 4814 т мляко, 65 354 хил. броя яйца. Докато през 1973 г. населението е предало на държавата 1190 т месо, през 1978 г. тази цифра нарасна на 5856 т, а за десетмесечието на 1979 г. — на 4121 т.

С непосредственото участие на ръководствата на Отечествения фронт успешно се мобилизира населението в окръга за изпълнението на 76-о постановление на Министерския съвет на НР България. Преобладаващата част от селското население сега задоволява нуждите си от месо, млечни продукти и зеленчуци и част от излишъците продава на държавата. Отечественофронтовските организации приеха като своя задачата за производство на повече и качествен тютюн в окръга.

Пленумът прецени, че организациите на Отечествения фронт съвместно с общинските народни съвети и кметствата са привлекли голяма част от населението в решаването на въпросите по благоустрояването и хигиенизирането на селищните системи и личните домове. На това се дължат успехите в Стефан Караджа, Сенокос, Кочмар, Стожер и други, които се превърнаха в селища от нов тип. Окръжният комитет и организациите на Отечествения фронт търсят сполучливи форми за разширяване на движението за икономии на материали и енергия. Утвърдени са добри традиции в събирането и оползотворяването на вторичните суровини.

Комитетите и организациите на Отечествения фронт успешно работят за укрепването и разширяването на връзките на народните съвети с избирателите, за повишаване на тяхната активност в обсъждането и решаването на основните проблеми от социално-икономическото развитие на окръга.

Успешното изпълнение на задачите, които стоят пред Отечествения фронт, са немислими без всекидневно и компетентно партийно ръководство. Съществена роля за неговото усъвършенстване се пада на териториалните първични партийни организации, защото те пряко ръководят дейността им по места. Партийните организации в селата Кардам, Ваклиново, Овчарово, Карапелит, Коларци, в първи квартал в Генерал Тошево, във втори и четвърти квартал на гр. Толбухин и др. конкретно

Digitized by Google

се занимават с работата на низовите организации на Отечествения фронт. Те разглеждат най-важните проблеми от техния живот и вземат решения, които допринасят за подобряването на стила и методите им на работа. Повишена е взискателността и отговорността към комунистите, които са изпратени с поръчения в Отечествения фронт. Замяната на партийните членски книжки се използва за повишаване на тяхната обществено-политическа активност по проблемите на отечественофронтовските организации.

Голямо внимание се отделя на въпроса за подбора, обучението и възпитанието на кадрите и особено на комунистите, които работят с поръчение в Отечествения фронт. Сега в окръжната отечественофронтовска организация е осигурено добро партийно ядро. В ръководните й органи са издигнати комунисти, сдружени земеделци, младежи и безпартийни, които притежават необходимите делови и политически качества. Това е сигурна гаранция за осъществяването на дейно ръководство.

Нови измерения придоби задачата за понататъшното развитие и задълбочаване на съвместната работа на Отечествения фронт с държавните органи и обществените организации. Тя се насочи към осъществяването на по-действен синхрон в многостранната дейност на селищните системи за своевременното решаване на всички проблеми.

Под ръководството на окръжния комитет на БКП усилията на окръжния комитет на Отечествения фронт са съсредоточени към завършване преустройството на идеологическата работа. Стремежът е със специфични форми и средства идейновъзпитателната дейност по-добре да се свързва със задачите на социално-икономическото развитие на окръга. За повишаване на патриотичното и интернационалното възпитание на населението се организират вечери и седенки, празници на нашата улица, срещи с активни участници в борбата против фашизма и капитализма и други. Интересни изяви в това отношение имат низовите организации в гр. Толбухин, Тервел, Генерал Тошево, Шабла, в селата Паскалево, Василево, Д. Ганево и др.

Независимо от постигнатите успехи в многостранната дейност на Отечествения фронт съществуват и някои слабости.

Има първични партийни организации като тези в Спасово, Крапец, Долина, Зърнево, Бенковски, Коритен и други, които повърхностно се занимават с работата на отечественофронтовските организации. Те не предприемат ефективни мерки за подобряване на партийното ръководство. В тези партийни организации се срещат комунисти, които не знаят кой е председател на низовата организация на Отечествения фронт, не посещават събранията им. Налице е стремеж там те да не се заангажирват с обществена работа.

Сериозни слабости се допускат и от общинските комитети на БКП, които не всякога контролират и направляват дейността на кварталните партийни организации. Тяхното внимание главно е насочено към материалното производство. Това не допринася за издигане ролята и утвърждаването на кварталните партийни организации като действени политически органи по местоживеене. Не навсякъде е решен добре въпросът и с укрепването на отечественофронтовските организации с подготвени кадри. Това ясно се откроява в организациите на общинските комитети в Крушари, Тервел, Каварна и Толбухин.

Редица пропуски се допускат и по преустройството на идеологическата работа. Наложително е тя да се насочи съобразно интересите на различните социални групи, да се издига ролята на индивидуалната работа в селищните системи, по-бързо да се изменя битът на населението в някои села.

Необходимо е окръжният комитет на Отечествения фронт да проявява по-голяма активност по атеистичното възпитание и повсеместното въвеждане на социалистическите ритуали. Защото и сега се срещат немалко случаи, когато с мълчаливото съгласие на активисти на Отечествения фронт и комунисти се провеждат сватби, тържества за изпращане на младежи в казармата, които представляват излишна демонстрация на материалното благополучие на някои родители. По съдържание те се разминават с целите на комунистическото възпитание и утвърждаването на социалистическия начин на живот.

В своето изказване Ангел Цветков — заместник-председател на Националния съвет на Отечествения фронт, високо оцени дейността на окръжната отечественофронтовска организация. Той я окачестви като една от ведущите в страната.

Пленумът прие решения за по-нататъшното издигане ролята на окръжната организация на Отечествения фронт в социално-икономическия и обществено-политическия живот на окръга, за усъвършенстване на партийното ръководство в духа на решенията на Единадесетия конгрес на БКП и Националната партийна конференция.

Димитър ГЕОРГИЕВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"

Digitized by Google

ПРОБЛЕМНОСТ И КРИТИКА

Партията е за пълното разгръщане на критиката както вътре в нейните редици, така и сред масите. Без критиката нашият живот би увехнал и обеднял. Би се спряло развитието.

Тази истина отдавна е позната.

I

Как обаче да осъществяваме този ленински принцип? Отговорът също е даден — др. Тодор Живков посочи, че на преден план следва да излиза **конструктивното начало** в критиката. И то така, че ние, комунистите, да даваме пример. Защото каквато е критиката и самокритиката сред нас, такава ще бъде тя и сред безпартийните.

Защото понякога критиката се свежда (включително и в печата) **само** да се посочват черните страни на явленията или процесите. **Само** до отрицателните последици от поведението и действието на дадени органи или дейци.

Без борба, и то остра, непримирима на тоя фронт, няма да минем. Тъй като по нашия път има бюрократи, хулигани, подлеци и други чуждици на социалистическия начин на живот.

Обичаме също да говорим, че критиката е помощ и пр. Правилно! Който не обича хората, кадрите, който не е творец на социалистическия хуманизъм, не е способен да критикува, така както учи Партията, така както изисква историческото развитие. Човекомразецът не е творец на партийната критика.

Поддържаме тезата, че който критикува, е длъжен да прави конкретни предложения, варианти за изменение на положението. Иначе няма смисъл да се изказваме. Щом милееш за делото, дай вариант, помогни другарски, за да растат кадрите и хората, да се отърсват от недостатъци, да се подобрява работата. Тогава можеш да претендираш, че си на равнището на съвременните изисквания. Няма нищо по-лошо от общите приказки, от критикарството. Те са свидетелство за беден дух, за зло сърце и ограбена душа. Те са израз на еснафщина, на егоизъм и ограниченост. Те не помагат, а вредят, нанасят рани на творчеството на масите.

Добре! Варианти, предложения. Но по какъв проблем? Ето на кое искаме да обърнем внимание. За нас критиката е средство да откриваме нерешените, назрелите въпроси. Ония, които, като разрешим, ще окажат решаващо влияние върху развитието, ще въздействуват на трудовите колективи да разкриват резервите, да усъвършенствуват взаимоотношенията между трудещите се, ще дават своя принос за формирането на новата социалистическа личност.

Това е един момент, който се подценява. В какво се изразява подценяването? В увлечението да говорим за много неща! И понеже са много, се задоволяваме за всяко да кажем по-малко. И ефектът се губи. Няма задълбоченост, няма конкретност...

Но тази отговорност е двояка. Не бива да се винят само ония, които вземат думата. Не! Тук решаващ е стилът на ръководния орган или деец. Щом е събрал колективния ум, щом търси неговата компетентност, отсеял ли е проблемите, отстранил ли е всичко, което е епизодично, несъществено и дребнаво. Отделил ли е решаващото звено.

Digitized by Google

Ето я голямата предпоставка за конструктивна, за проблемна критика и самокритика.

Защо го поставяме тоя въпрос? Защото от тая плесен на погрешния стил още не сме се отърсили както трябва. И безсилието си го оправдаваме, прикривайки се зад прочутите и без всякаква стойност слова — „да обгърнем всичко", „да подходим комплексно" и пр. Не се държи достатъчно сметка, че разходките около фактите и явленията нямат нищо общо с научността в ръководството, далеч са както небето от земята от комплексния подход. Те са пример на повърхностно, на формално отношение към задълженията. **Следователно ефективността изисква голямото изкуство да очертаваме онези проблеми, които, разрешени, ще изменят цялостната ни работа, ще окажат влияние върху цялата система.** Това изисква конкретен анализ, творческо мислене и разумен риск. При това положение критиката вече ще изиграе напълно конструктивната си роля.

2

Да приемем, че въпросът е вярно посочен. Този факт обаче още не е уверение, че критиката ще бъде както трябва градивна. Защото има и друга повеля — **как се подхожда към проблема?** Както преди 5—10 години или както налага днешната обстановка, решенията на Партията. Казват: ленинските принципи и норми са задължителни. Кой е седнал да оспорва тази свята истина? Но нали те се обогатяват, развиват? Тогава? Да спим на четиринадесет, за да изглеждаме „принципиални"? Да се мотивираме с един пример. Да вземем проверката на изпълнението. Тя е постоянен ленински принцип. Няма да се спираме и да обясняваме, че за определено време нейни отделни страни са излизали на предни позиции. На Десетия конгрес др. Тодор Живков посочи **превантивността** на контрола. После — **проверката на място.** Тези партийни постановки отразяват реалните потребности. Да се говори обаче днес за контрола това означава трезво и културно да се отчитат измененията след създаването и утвърждаването на селищните системи. Този факт предизвиква сериозни промени вътре във взаимоотношенията на партийните органи, както и във връзките им със системата на социално управление. **Следователно да се разглежда въпросът за контрола в сегашните условия означава силите да се съсредоточат върху новите елементи и на тях да се даде отговор.** Да се възбужда критичната мисъл, по тях да взема отношение. Ето това е проблемност.

Този маниер, приложен правилно, играе ролята на пример. Именно тогава тия, които ще се изказват, ще критикуват, ще бъдат принудени (от примера на ръководителите) да се освобождават от оковите на „отчетността", на балансирането и повърхностното пълзене към същината на явленията. Примерът задължава да мислиш повече, да слагаш пръста в раната, да живееш с проблема, да търсиш верен изход, да помагаш действено.

3

Подходът обаче има и друга страна. За да я разберем, трябва да си спомним много добре за Юлския пленум. За ония постановки, които научно изясняват и обосновават характера и природата на **сблъсъците** по пътя на нашето развитие напред. Проблемността в работата, наличието на научен подход най-ясно се очертават, когато

Digitized by Google

създават възможност критиката и нейното конструктивно начало да навлизат в сблъсъците, да живеят с тях, да ги преодоляват в името на социализма. Иначе се получава телеграфен стълб — редактиран бор. Няма чепове, няма кривини, всичко е гладко. Особено е опасно, когато този дух завладее партийно-политическите форми. Всяка от тях има своето специфично място и значение. Едно е инструктажът, събранието, съвещанието или теоретичната конференция. Къде грешим често? Смесваме ги, приравняваме ги, унищожаваме специфичното им призвание.

Например теоретичната конференция. Тя така трябва да бъде организирана, та на нея да преобладава научното мислене и предложение, да се обосновават по-ефективни решения. Това пък определя и характера на критичното мислене и предложение. Изисква се по-голяма компетентност, по-задълбочени анализи и пр.

За да се достигне тая цел, е необходима атмосфера, която да осигурява творчески дискусии, борба на мнения, уважение и зачитане на партийната позиция на тия, които критикуват, анализират и предлагат. Без такава атмосфера едва ли ще постигнем целта, едва ли ще разгръщаме възможностите на колективния ум. Взаимната прилика и безконфликтното мислене в разискванията е смърт на конструктивната критика. Тя не съществува.

Та и тук проблемът има своето организационно изживяване — не само да поставя важни въпроси, но и да открива широки друмища за принципиалната, за партийната критика.

Така както учи Партията, както ни дава пример Централният комитет.

Да превръщаме неговия стил в стил на всички — това е голям дълг на всеки от нас.

Петко РУСЕВ

РЪКОВОДНО ПОЛИТИЧЕСКО ЯДРО И ПЪРВООБРАЗ

ПАРТИЙНОТО ПОРЪЧЕНИЕ

КОНСУЛТАЦИЯ

Какви форми и средства използва вашата първична партийна организация за повишаване на личния пример и активността на комунистите? На този въпрос 90 партийни секретари от Кюстендилски окръг, участници в едно социологическо изследване, дават почти еднотипен отговор: над 95 на сто от тях поставят на първо място партийното поръчение. Нека не абсолютизираме данните на изследването. При други секретари, избрани също така случайно, процентът на онези, които отдават първостепенно значение на тази форма на работа, може да не достигне цифрата 95. Но едно е безспорно — поръчението има утвърдени традиции, има широко приложение поради големите си възможности за активизиране на всеки член на първичната организация, а следователно и за активизиране на самата организация, за нейното утвърждаване като политически стопанин, като политически водач на колектива. Поръчението дава чрез доверието на организацията пълномощия на комуниста за действие, подтиква го, заставя го да действува. Т. е. то помага да се реализира по-пълно задължителното

Digitized by Google

изискване, изказано от В. И. Ленин — „партийността да бъде не само дума, а дело". Тази необходимост от постоянни, резултатни, целенасочени действия на всеки партиен член расте. Все по-силна става правопропорционалната зависимост между активността на комуниста и успехите на колектива, на обществото в изграждането на развития социализъм.

Оттук и актуалността на темата.

РЕШЕНИЕ И ПОРЪЧЕНИЕ

В партийно-организационната работа почетна роля се отрежда на решението — като социален акт, като документ, който посочва целта, определя линията на партийния колектив, изяснява пътищата и средствата за постигането на желания резултат. Тук именно, в пътищата и средствата за постигане на целта, трябва да се търси мястото на партийното поръчение.

„Главното условие за повишаване качеството и ефективността на партийноорганизационната дейност сега е борбата за изпълнението на решенията" — е записано в материалите на XI конгрес на БКП. Тази борба е толкова по-успешна, колкото по-ясно комунистът види своя дял в работата по решението, колкото по-активно и отговорно поеме този свой дял. Тъкмо в това му помага поръчението като средство за организация, за разпределение на партийния труд — да определи точно мястото си, да разбере непосредствените си задължения.

С поръчението се конкретизира по-нататък, детайлизира се, осигурява се организационно дадено партийно решение. Да кажем, първичната организация е насочила усилията си към внедряването на челния опит като предпоставка за увеличаване производителността на труда, приела е съответно решение. По силата на това решение един комунист получава задача да оглави школата за челен опит; друг — да поеме шефство над нов работник, да му предаде своето майсторство; трети — да проучи опита на срочно предприятие и т. н. С други думи, един, пет, десет члена на партийния колектив поемат своята тежест в изпълнението му. Докато работи по своята задача, всеки от тях вниква по-надълбоко в същността на проблема, осъзнава по-пълно смисъла, целите и задачите на решението. Следва да се очаква, че той ще вложи и повече сили, инициатива, творчество в реализацията му.

Понякога самото поръчение може да има форма на решение — особено при оперативните, текущите решения. Например организацията преценява, че е нужно да се контролира системно работата по пестеливото изразходване на суровините и материалите. На събранието е прието съответното решение, но за всеки от комунистите, включен в комисията по контрола, това решение е партийно поръчение.

Връзката между решението и поръчението не винаги е ясно и пряко изразена и не бива да се разбира опростено. Възможно е поръчението да не е продиктувано непременно от конкретно, записано в документите на организацията решение. Но и тогава то е в духа на следваната от първичната партийна организация линия, в духа на нейните решения.

Поръчението носи в себе си характерните белези на партийното решение. Да вземем например неговия политически характер. Решението организира, насочва комунистите и целия колектив към реализиране, в техните мащаби, на определени страни от партийната политика, трансформира голямата цел в конкретни действия. Лишено от политическия си характер, то не би могло да стане модел за действие на политическа организация, призвана да ръководи, да възпитава колектива в комунистически дух, не би могло да изпълнява службата

Digitized by Google

си на средство за осъществяване на политическия подход в партийната работа.

Или — неговият целеви характер, неговата конкретност; способността да се определи значимата цел, годна да увлече колектива, да се посочи ясно на изпълнителите към какви резултати трябва да се стремят, с какви възможности разполагат, как и кога да ги използват...

Или — изискването за научна обоснованост, за компетентност и своевременност...

Или — неговият повелителен характер, неговата задължителност...

Всичко това се отнася и за поръчението.

А спецификата? Тя е свързана по-скоро с адресата. Дори когато поръчението е адресирано към група комунисти, това си остава лична задача за всекиго, за нея партийният член е лично отговорен. Тук връзката „комунист — партийна организация" е очертана особено ярко...

ВИДОВЕ ПОРЪЧЕНИЯ

Възлага се поръчение. Това значи, че на комуниста се дава конкретна задача, продиктувана от интересите на партийната дейност, от потребностите на колектива, която трябва да свърши в определен срок. В литературата е възприето според срока поръченията да се делят на временни и постоянни. Постоянните се свързват най-често с основните насоки на партийната работа, с участието на комунистите в изборни или помощни органи; временните имат оперативен характер, означават изпълнение на срочна задача.

Всъщност, ставайки член на Българската комунистическа партия, комунистът доброволно поема едно задължение, едно постоянно поръчение, валидно докато той носи червената членска книжка: активно да участвува в живота на своята организация, да бъде в авангарда. Това е формулирано ясно в член 2 на Устава на БКП. А поръченията, които наричаме постоянни, са по-скоро дългосрочни: да бъде член на партийното бюро или отговорник на партийната група, да работи в ръководството на отечественофронтовската организация, да води просветно звено, да участвува в самодейния художествен състав. Или временни: да подготви например материал за предстоящото събрание...

Въпросът кои поръчения са за предпочитане — дългосрочните или временните — е излишен. И едните, и другите имат място в дейността на партийната организация. Като по-динамични временните изискват доста грижи, заангажират много време на партийния секретар, на бюрото, на отговорника на партийната група. Но тези поръчения позволяват да се обхванат в непосредствената партийна работа повече хора, бързо да се види резултатът, да се изпробват силите на комуниста, да се създава у него интерес към обществената работа. Оттук пътят до дългосрочното поръчение е кратък.

Заслужава внимание и една друга класификация, свързана с перспективата на партийния член, с неговото израстване като активна личност, като организатор. В зависимост от това, каква степен на организаторски умения са нужни, за да се изпълни даденото поръчение, то може да бъде организаторско — когато изисква отговорност, инициатива, способност за делово и междуличностно общуване в колектива; организаторско-изпълнителско — където са потребни конкретни знания и умения, където комунистът трябва да бъде организатор на малка група и участник в нея, например в рационализаторски колектив; изпълнителски, за които са достатъчни акуратност и старание.

Digitized by Google

Ясно е, че при една целенасочена, системна работа онзи, който в началото е бил само старателен, след време започва да предава своята старателност и на другарите си, да я изисква от тях, да я създава у тях в името на новата, по-сложна задача. Изпълнителят става организатор.

Поръчението означава да се свърши някаква работа, да се изпълни някаква задача. Но то има и по-далечни резултати, които не се побират в определения за него срок. То формира у комуниста навик постоянно да участвува в живота на колектива, способност да планира поръчаната работа, да я разпределя, да проявява инициатива и творчество. Поръчението изисква активност и възпитава активност. И ако се вгледаме внимателно, ако можехме да проследим поръченията, изпълнявани от даден комунист, щяхме да прочетем чрез тях как се е развивала, как се е обогатявала неговата партийна биография.

Ето в това е задължението на секретаря, на бюрото, на отговорника на групата: да използват резултатно възпитателната сила на поръчението, да се стремят „да поставят всеки способен работник в такива условия, при които неговите способности биха могли да получат пълно развитие и пълно приложение" — както изискваше В. И. Ленин.

Особено е нужно, особено е важно това в работата с младите комунисти.

Многообразието на партийната дейност определя и многообразието на поръченията. Едни са свързани с участие в изборни органи, други — с политико-възпитателна и културно-масова работа, трети — с производствени задачи. Но както вече стана дума, в каквато и област от живота на колектива да е поръчението, за него е задължително да има обществена значимост, да бъде политическа задача.

ХАРАКТЕР НА ПОРЪЧЕНИЕТО

Поръчението е политическа задача. Когато то е свързано с работа в ръководството на партийната или масово-политическата организация, с агитаторска или пропагандистка дейност, няма съмнения в това отношение. А така наречените производствени поръчения?

Станал е класически примерът на М. И. Калинин за онзи инженер, който не получил поръчение, понеже нямало какъв пропагандистки кръжок да ръководи. „Аз бих му казал — отбелязва Калинин — „Организирай кръжок по изобретения, бъди там ръководител". Някои може да не считат това за партийно задължение, но според мен именно то е партийна работа." И наистина носи ли политически характер дейността за организиране на техническата мисъл, за впрягането ѝ в борбата на колектива за технически прогрес, за висока производителност? Безусловно!

Всеки случай е конкретен. Назначаването на един бригадир с всички последици от това, включително политическите и възпитателните, е все пак един административен акт. Но когато партийната организация възлага на Методи Коцев от стопанския минен комбинат „Бобов дол" да поеме ръководството на изоставащата бригада, за да организира миньорите, да мобилизира субективния фактор срещу обективните трудности, това е политическа задача, която изисква от комуниста висока съзнателност и себеотрицание.

Политическа задача ли ще бъде, ако партийната група възложи на тъкачката Гълъбина Филипова от вълненотекстилния комбинат „Начо Иванов" в София да премине на 12 стана (такава идея се обсъждаше на едно събрание в групата)? Да, разбира се, защото тази чисто техническа работа по обслужването на становете придобива друг

Digitized by Google

смисъл, нейното изпълнение би предизвикало последователи, би разширило възможностите за по-пълно натоварване на машините, би облекчило проблема за недостига на работна ръка.

Какви поръчения, свързани с усъвършенстване на трудовата дейност на колектива, с повишаването на нейното качество и ефективност възлагат първичните партийни организации и партийните групи? По внедряването на нова техника, реконструкцията и модернизацията, осъществяването на плановете за научна организация на труда, борбата за икономии, за заздравяване на дисциплината — трудова, технологична, финансова, развитието на рационализаторското движение, разпространението на челния опит... Комунистите проучват отделни проблеми на производството, подготвят материали за събрания, като разкриват възможностите и начините на борбата с тях. Работят като наставници, създават „своя школа" от работнически кадри, усвоили тяхното майсторство, техните трудови добродетели. Поемат работата по новите почини. Организират изучаването на челния опит, създават условия постиженията на единиците да се повторят от десетки, от стотици членове на колектива.

Възможностите, както се вижда, са твърде много.

Кое е същественото в случая, кое може да ни послужи за ориентир? Отзвукът на поръчението в организацията, в колектива. Приносът му за усъвършенстване дейността на този колектив, възпитателният му ефект. И още нещо: за изпълнението на задачата, която се възлага, трябва да са нужни повече съзнателност, повече безкористност, повече отговорност, отколкото се изисква от останалите членове на обществото, защото тя е адресирана към комунист. А се случва, и то обезпокояващо често, партийно поръчение просто да дублира производствената задача: сменният майстор да поддържа в изправност машините, трактористът да извърши навреме сеитбата, ръководителят на строителното поделение да спази пусковия срок... За какво е нужна, освен за да се отчете, че всички имат поръчения, такава формално поставена задача? Като че ли всеки работник, служител, специалист не е поел задължението да се труди съвестно със сключването на трудовия договор...

Но формализмът може да има и друго лице. Възлага се на комуниста задача, която не може да е задължение на един човек, не е по силите му. Началник на смяна в едно столично предприятие получава поръчение: смяната да стане първенец в социалистическото съревнование. Такава задача изисква усилията на много хора — да се разкриват резерви, да се отстраняват недостатъци, да се усъвършенствува организацията на работата, да се укрепва дисциплината. Интересно с какво ще се занимават партийната и профсъюзната група, щом са натоварили тези грижи на един човек.

На поръчението е нужна конкретност. По същността на това, което трябва да се върши. По начина, по който да се върши. По сроковете. Немалко комунисти биха се затруднили, ако партийното бюро им възложи задача „да работят упорито за заздравяването на трудовата дисциплина в бригадата". Но ако съзнателният работник поеме задължението да въздействува на онзи, който системно закъснява, който прави самоотлъчки и се разтакава из цеха, ако стане негов наставник, поръчението придобива по-ясни очертания, точност на целта, видимост на резултатите и на пътищата към тях...

Като една от формите на индивидуалната работа с комунистите възлагането на партийно поръчение предполага индивидуален подход: предварително задълбочено да се проучи обществено-политическата заетост и активността на всеки член на организацията, неговите възможности и интереси, характерът му, за да се съобрази с тях слож-

Digitized by Google

ността и спецификата на възложената задача. Особено е нужна такава предварителна работа, такъв конкретен подход към младите комунисти и към онези членове, които идват от друга партийна организация. Сполучливо подбраните поръчения биха им помогнали да се адаптират в новия партиен колектив, в практическата дейност да опознаят неговите проблеми, да се почувствуват в него равностойни и необходими. Или комунистите, които изтърпяват наказания — много важно е те да успеят по-бързо да намерят себе си, мястото си в организацията, а поръчението може да ги подтикне към това.

Когато работата допадне, интересна е, увлекателна е, човек я върши с повече лекота, по-бързо постига резултат. Естествено е партийните бюра, партийните организации и групи да се стремят да подберат за всекиго онова поръчение, което именно той и понякога единствено той може да изпълни най-добре. Личните предпочитания на комуниста, личните му интереси никак не са за пренебрегване.

А ако партиен член възрази срещу възлаганата му задача, как да се постъпи тогава? Всеки конкретен случай ще има свой конкретен отговор. Може би комунистът иска да се отърве от главоболното поръчение, което ще му струва време, сили, напрежение, нерви. А възможно е да е претрупан с друга работа, също нужна на обществото, възможно е здравето или други обстоятелства наистина да му пречат, но секретарят не се е затруднил да прецени това, инерцията си е казала думата на събранието, когато членовете на първичната организация са гласували...

Отговор разковниче за всички случаи вкупом не може да се намери. Но при всеки случай може и трябва да се запитаме: продиктувано ли е поръчението от действителна необходимост, този ли е най-добрият вариант. И ако е така, налага се „искам" да отстъпи пред „трябва". Решаващи са потребностите на партийната организация, изискванията, които денят поставя пред нея.

В Шолоховия роман „Разораната целина" има характерен епизод. Андрей Размьотнов, председателят на селсъвета, отказва да отиде на плевене, обидно му е да се захваща с такава немъжка работа. Как му отговаря секретарят на партийната ядка Макар Нагулнов? „Мъжка е всяка работа, на която те прати Партията. Да речем, че ми кажат: Нагулнов, иди да сечеш главите на контрата — с радост ще отида! Кажат ли ми: иди гърли картофи — макар и без радост, но ще отида! Кажат ли ми: иди стани доячка, да доиш кравите — макар и да скръцна със зъби, но все пак ще отида!"

Има неща, неподвластни на времето. Например чувството за партийна дисциплина, за партийна отговорност, за партиен дълг.

ПОРЪЧЕНИЕ И САМОИНИЦИАТИВА

Съществува ли връзка между тези две понятия — поръчението и самоинициативата? Младият герой на една неотдавнашна постановка на телевизионния театър („Един миг над пропастта" от Н. Мирошниченко) би отговорил на подобен въпрос с категорично „не": да изпълняваш поръчения значи непрекъснато да експлоатираш инициативата на другите.

Не, този, който съзнателно върши възложената му работа, не е потребител на чужда инициативност. За да се справи успешно, той самият трябва да притежава и умело да прилага това ценно човешко качество. Дори когато задачата е техническа — да се оформи например кът с нагледни агитационни материали, то му е нужно. Да не говорим за такива отговорни и сложни поръчения, като например да се ръководи партиен, профсъюзен или комсомолски колектив, да се помага

Digitized by Google

на участниците в просветното звено да усвояват политическите знания, нещо повече, тези знания да стават убеждения, мотиви за поведение... Немислимо е те да се изпълняват без активност, без инициативност, без творчество.

Но въпросът има и друга страна. Активното участие на всеки партиен член в социалистическото строителство, в живота на Партията, в нейната идеологическа и организаторска работа не може, не бива да се свързва единствено с изпълнението на поръчения. Позицията на пасивно изчакване е най-неудобната за комуниста позиция. Особено сега, при внедряването на икономическия подход, при прилагането на икономически механизъм, което изисква дори не от всеки партиен член, а от всеки член на колектива — от работника до ръководителя — максимум инициативност, максимум творчество. Чака ли той непременно указание какво да направи, как да го направи, как да постъпи, как да реагира — това означава, че комунистът се е бюрократизирал, погубил е нещо много ценно от своята същност: дръзновението, острото гражданско чувство, партийната си непримиримост. Той е длъжен сам да се ориентира в обстановката и да действува — незабавно, воден от своя политически усет, от убедеността си в правотата на партийната политика. Той е длъжен сам да прецени силите си и сам да поеме своя дял в изпълнението на партийното решение, съзнавайки неговата необходимост и важност. Без да разчита, че непременно някой „от горе" трябва да му поръча това. Колко е нужна особено днес тази вътрешна потребност на комуниста да се самозадължава — пред себе си и пред своя партиен колектив, да работи по „самопоръчение"! Такова поведение трябва да изисква от него първичната партийна организация, партийната група, по това трябва да се оценяват неговите качества на комунист, неговата авангардна роля.

Не става дума да се подценява поръчението. Става дума за друго: основното, главното за комуниста е неговото чувство за лична отговорност — за всичко, пред всекиго; неговата способност да проявява самоинициатива, да бъде активен не само когато му е поставена конкретна задача, а винаги — по повелята на партийния дълг. И тази отговорност, тази самоинициативност и активност следва да бъде постоянен и задължителен пункт за всеки отчет и самоотчет. Защото, както подчерта пред Националната партийна конференция др. Тодор Живков, днес повече от всякога се изисква комунистите да бъдат действени личности, с ярко подчертана активна жизнена позиция, политически бойци, воюващи против безпринципността и разхищенията, недисциплинираността и безотговорността при изпълнението на стопанските и обществените задачи.

ВЪЗЛАГАНЕ И КОНТРОЛ НА ПОРЪЧЕНИЕТО

Общинският комитет на БКП в окръжен център е възприел практиката при утвърждаване на младия комунист да му връчи книжка с партийно поръчение. Изглежда впечатляващо. Но ако помислим — познава ли отблизо общинският комитет младежа, на когото дава поръчение, познава ли най-добре нуждите на първичната организация, където ще се осъществява това поръчение? Ще бъде ли то достатъчно конкретно, подходящо и необходимо? И кой ще го контролира понататък?

Това не значи, че партийните органи от по-високо равнище не могат да възлагат поръчения. Практиката веднага би опровергала подобен извод с множество положителни примери. Успешно работи, да речем, в тази насока общинският партиен комитет в Смядово. Но

Digitized by Google

той дава поръчения на кадри, с които отблизо е работил, чиито способности са му добре известни, задачите са от друг мащаб.

И все пак истинският „субект" на партийното поръчение е първичната партийна организация, партийната организация в нейния състав, партийната група — в лицето на секретаря, бюрото, груповия отговорник. В работата на този първичен колектив, където минава всекидневието на комуниста, той от Устава е задължен да участвува. Там най-добре го познават и той самият най-добре знае и хората, и проблемите, които те решават.

Оперативното поръчение може да бъде възложено от секретаря, от бюрото, от отговорника на групата. По-дългосрочните обикновено се дават на събрание: организацията пряко гласува на комуниста своето доверие — това увеличава тежестта и значимостта на поеманата отговорност.

Да се възложи едно поръчение не значи само да се формулира задачата или да се връчи красиво оформена книжка, в която тя е записана. Нужно е да се поговори с комуниста — ако той няма достатъчно опит, този разговор е задължителен. Да се уточни и изясни поръчението. Да почувствува партийният член неговата важност, да се убеди в потребността от него, идеологически да се осигури изпълнението му.

Що се отнася до „обекта" — „обект" е всеки член на организацията. Трябва да бъде всеки неин член. В практическата дейност това не винаги става. На едни се възлагат по няколко поръчения и нерядко тази претовареност си казва думата: задачите започват да се изпълняват как да е, активността остава на книга. В същото време значителна част от комунистите не са ангажирани в непосредствена партийна и обществена работа, а това е една от причините да съществува абсурдното понятие „пасивен комунист".

Да уточним: равномерното разпределяне на поръченията не бива да се разбира като уравниловка, възможностите на хората са различни. Но целесъобразна равномерност е нужна. Партийната работа е дело на цялата организация, а не на отделни комунисти. По данни от социологически изследвания в Кюстендилски окръг нямат никакво поръчение около 39 на сто от анкетираните, във Врачански окръг — над 47 на сто... Колко потенциални възможности не са намерили приложение, да не говорим за възпитателните последици от подобна практика.

Защо се получава така? Не всеки може да се справи отведнъж със сложната задача, тогава с него следва да се работи търпеливо и продължително, да му се помага. А по-лесно е, когато комунистът е показал изпълнителност, умение, организаторски дар — и ръководството започва да се ориентира преди всичко към него. Неправилният подход на партийните бюра обаче не омаловажава личната отговорност на комуниста, пренебрегнал основното си задължение: активно да участвува в живота на организацията, в обществено-политическата работа на колектива.

Работата по замяната на партийните членски книжки значително променя картината по разпределение на поръченията. Защото помага да се промени отношението и на ръководните органи, и на самите комунисти към този важен въпрос.

Задължително условие за изпълнението на поръченията е контролът. Ясни са изискванията към него: да е постоянен, гъвкав, действен. Контролът върху изпълнението на поръчението — това е оценка на усилията, които комунистът е вложил в него. Това е навременна и компетентна помощ. Това е строга взискателност към онзи, който е проявил безотговорност.

Digitized by Google

Все повече се утвърждават в партийната практика отчетите и самоотчетите за изпълнението на поръченията пред бюрото, организацията или групата. Те дават възможност по-обстойно да се видят силните и слабите страни в работата на комуниста, да му се помогне. В това се корени тяхната резултатност. Но отчетите и самоотчетите не могат да гарантират постоянен контрол, следователно не бива да се пренебрегват и другите форми — личните разговори, проверките, непосредствените наблюдения...

Заслужава специално внимание контролът над дейността на комунистите, които имат поръчения да работят в изборните органи. Организацията, дала такова отговорно поръчение, е длъжна по-системно да следи как то се изпълнява. Работи ли комунистът в бюрото или само се числи в него? Има ли принос в дейността на комитета или само присъствува на пленарните му заседания? Да се разчита за това единствено на отчетно-изборните кампании, значи да се пропусне ценно време, да се задълбочат, да се мултиплицират слабостите.

А главната отговорност за неизпълнение на поръчението си остава върху съвестта на комуниста. Той е дал дума пред своята партийна организация — и я е стъпкал. Обяснението „Никой не ме е контролирал" в никакъв случай не може да служи за оправдание.

С цел да има по-голяма прегледност, да се осигури по-системен контрол ръководствата на партийните организации използват различни начини за документиране на поръченията: те се записват в тетрадки, дневници, дори в специални кочани, оформят се в книжки. Много е важна и при този случай мярката: няма нищо по-вредно в партийната работа, в живата работа за организирането и възпитаването на хората от парадната шумотевица, от формализма.

Освен постоянния контрол как комунистите работят по своите поръчения, никак не е излишен и един по-системен самоконтрол, един поглед на партийния орган, на партийната организация навътре — какъв е характерът на поръченията, как те се разпределят, как се възлагат, допринасят ли пълноценно да расте политическата и трудовата активност на партийните членове, на колектива, какви слабости понижават тяхната ефективност... Тези въпроси заслужава да присъствуват като точки от дневния ред на партийните събрания и заседания. И да намират точен и верен отговор.

Всеки комунист има свои сили, способности, възможности. Да се насочват правилно тези сили, да се разгръщат тези способности, да се реализират тези възможности — задачата е много трудна и много отговорна. За да се справи с нея, първичната партийна организация, партийната група трябва да използва умело онзи арсенал от средства и форми, които е изковала практиката.

В това число и партийното поръчение.

ОРИЕНТИР Е ВИСОКАТА АКТИВНОСТ

Изпитана форма за повишаване активността на комунистите, за издигане авангардната роля на партийната организация е възлагането и отчитането на партийните поръчения. Макар и скромен, опитът на Смядовската общинска организация може да послужи като конкретно, нагледно доказателство за истинността на това твърдение.

Преди една година общинският комитет на БКП в гр. Смядово взе решение да се създаде положителен опит по работата с партийните

Digitized by Google

поръчения в условията на селищната система, да се систематизира и обобщи този опит, за да се използва широко в практиката на нашите партийни организации.

Каква цел си поставихме, като концентрирахме вниманието върху този въпрос? Преди всичко да активизираме партийните бюра, първичните организации, всеки комунист поотделно, да ги стимулираме за подействен организационно-политически живот и чрез заразяващата сила на личния пример да сплотим още по-здраво трудещите се, да ги мобилизираме за изпълнение на големите задачи, които стоят пред селищната система. Още повече в Смядово се изгражда важен обект на националната химическа промишленост и поради това тук се извършват ускорени социални и икономически преобразования.

Защо се насочихме към партийните поръчения? Защото по наше мнение този въпрос е непосредствено свързан с редица проблеми на ръководството на икономическите процеси, идеологическата работа и усъвършенстването на вътрешнопартийния живот. Чрез умелото им прилагане се създават благоприятни политически условия и предпоставки успешно да се решават задачите, поставени от Единадесетия конгрес на БКП и Националната партийна конференция: най-целесъобразно да се използват производствените мощности, материалните и енергийните ресурси, да се повишава ефективността на производството и качеството на продукцията, да се подобрява плановата дейност и социалистическата организация на труда.

Първата значителна стъпка на общинския комитет бе приемането на основни положения за подбора, възлагането, контрола и отчета на поръченията. В деня на партийния секретар, който провеждаме всеки месец, бе изнесена лекция на тази тема пред секретарите на първичните организации. На събрания комунистите се запознаха с решението на общинския комитет за подобряване на работата с поръченията. Всяка партийна организация започна да отделя повече внимание на тяхното правилно възлагане и отчитане.

При нас партийни поръчения се дават от общинския комитет, от партийните бюра и секретарите им, от отговорниците на групи или от събранията на първичните организации и групите. В общината 172 комунисти са избрани в партийните органи, 78 са пропагандисти, 80 са лектори и докладчици. В държавните органи са изпратени 43 комунисти, в ръководствата на Отечествения фронт, профсъюзите и Комсомола — 197. Такива постоянни поръчения позволяват максимално да използваме опита и знанията на комунистите, техните организаторски способности и оттук — да са по-значителни успехите в развитието на икономиката и в комунистическото възпитание на трудещите се от общината. Чрез тях партийните организации упражняват системен контрол над дейността на стопанските органи и масово-политическите организации. За силата на партийното влияние в отделните селища можем да съдим от такъв факт например: в териториалната първична организация в с. Янково, която наброява 30 членове, са възложени 63 постоянни поръчения: за работа в комисиите за народен контрол — 11, в доброволния отряд — 14, в съвета — 6, в различни други комисии, клубове, бюра — 32.

Разбира се, не всички комунисти имат такива поръчения. Множина са на преклонна възраст, други не са добре със здравето, трети все още нямат необходимата подготовка и опит да изпълняват подобни задачи. А се допускат и отклонения, някои първични организации се увличат, възлагат повече постоянни поръчения, не се съобразяват с потребностите и възможностите. Такъв подход се отразява неблаго-

Digitized by Google

приятно върху качеството на изпълнението, върху контрола. Спирам се на този въпрос, защото партийните поръчения не са самоцел и не само броят им е белег за успешна работа. По-важно е доколко те помагат да се възпитават упорити и трудолюбиви дейци на Партията, способни да мобилизират и да организират трудещите се. Все по-целенасочено общинският комитет на БКП се стреми да утвърждава такива критерии, т. е. да пресича пътищата на формализма, увлеченията по количеството.

Значително място в нашата организаторска и политическа работа заемат временните поръчения. На комуниста се дават еднократни, непродължителни, оперативни задачи: да изнесе доклад, да проучи даден въпрос от дейността на организацията или колектива и да докладва пред събранието... Временни поръчения имат почти всички партийни членове. За да се облекчи документирането им, бяха отпечатани специални бланки, където те се записват.

Поръченията, възлагани на комунистите от общината, обхващат почти всички страни от многообразната партийна дейност. Но най-голям относителен дял имат тези, които са насочени към усъвършенстване ръководството на икономиката.

Земите на аграрно-промишления комплекс „Камчийска долина" са в полупланински район. Специализацията е на ниско равнище, добивите не задоволяват, издръжките на производството са високи. Ето защо, ръководейки се от решенията на Мартенския пленум на ЦК на БКП по селското стопанство (1979 г.), общинският комитет на БКП възложи поръчения на председателя на комплекса, на неговите заместници и на председателите на клоновите стопанства да разработят конкретни мерки за подобряване на производствената структура, максимално съобразени със съществуващите почвено-климатични условия и с изискванията на икономическия механизъм.

Години наред при нас се пропускаха благоприятните срокове за редица агротехнически мероприятия — оран, сеитба, прибиране на реколтата и др. Не се отделяше нужното внимание и на качеството. За да се излезе от този коловоз, общинският комитет реши да се опре на дългогодишни общественици, активни борци против капитализма и фашизма, бивши стопански дейци, които добре познават въпросите на земеделието. Миналото лято на Борис Недев, Яни Петров, Димитър Желев и други (общо 34 човека) връчихме партийни поръчения: да бъдат пълномощници на общинския комитет на БКП в механизаторските колективи, които отговарят за състоянието на определени блокове от изораването до прибирането на реколтата. Какво постигнахме? Първо, както много пъти досега, онези стари комунисти, които активно участвуваха в антифашистката борба и бяха на най-трудните участъци при утвърждаването на кооперативния строй, дадоха пример как се изпълнява възложената задача. Бившият ятак Иван Калоянов осъмваше и замръкваше на полето. Ум и сърце вложиха и другите активни борци: Денчо Иванов, Марин Тотев, Иван Добрев... Те показаха, че за комуниста пенсионирането не означава напускане на строя, опитът и знанията им, житейската им мъдрост са нужни на Партията. Второ, повиши се значително активността на селскостопанските ръководители и специалисти, порасна тяхното чувство за отговорност, тъй като работата им стана обект на пряк обществен контрол. Трето, механизаторите получиха сериозен морален импулс, което се отрази много благоприятно на качеството на тяхната работа.

Същия подход приложихме и при сеитбата на есенниците. Независимо от продължителните дъждове АПК „Камчийска долина" засея площите в оптималните агротехнически срокове и зае второ място в окръга. Възвърна се вярата у хората, че и ние можем да сме сред първите.

Digitized by Google

През 1978 г. аграрно-промишленият комплекс не изпълни плана за кравето мляко с 400 тона. Общинският комитет на БКП възложи поръчение на Васил Джимперов, активен борец против капитализма и фашизма, да оглави животновъдството. Общото събрание на АПК го избра за заместник-председател на обществени начала. Опитният комунист проявява неизчерпаема енергия, компетентност и делови качества, високо чувство за отговорност и дълг пред Партията. Той заразява с примера си и специалисти, и животновъди. Планът за млякото през 1979 г. бе преизпълнен с 65 тона.

Членовете на общинския комитет също имат поръчения — да помагат конкретно на първичните партийни организации. Те се изпращат в онези колективи, които познават най-добре, където тяхната помощ може да бъде максимално ефективна. Включват се в организирането на събрания и други мероприятия на първичните организации, запознават комунистите с решенията на комитета и съдействуват тези решения навреме да се изпълнят. Разбира се, това в никакъв случай не игнорира всекидневната организаторска и политическа работа на апарата на комитета в първичните партийни колективи, не омаловажава отговорността и ролята на бюрата.

Възлагането на поръчения от първичните организации способствува да се издига равнището на тяхната дейност, да расте авторитетът и политическото им влияние сред колективите. Ето например бригадата с ръководител Никола Гочев от с. Бял бряг. Тя редовно преизпълнява плана си за производство на хмел. Несъмнено определени заслуги за нейните успехи има бригадирът, който от няколко години е член на партийното бюро. Но за трудовата и обществената активност в бригадата не е без значение обстоятелството, че всички комунисти имат партийни поръчения. Те са образец с личния си пример, с високата си трудова дисциплина.

На много комунисти първичните организации поставят задачи да работят за повишаване качеството на продукцията, за усъвършенствуване организацията на социалистическото съревнование и разпространение на челния опит, за реализиране на повече икономии от енергийни ресурси, за по-добра производствена дисциплина и др.

Въздействуващата сила на поръченията се открои и в строителството. Първичните партийни организации се намесиха решително за изпращането на значителен брой служители в помощ на Строително-монтажния комбинат. Жилищната строителна програма бе реализирана.

В „Горско стопанство" — Смядово възловите производствени звена се оглавяват от комунисти. На Йордан Русев и Пеньо Русев бе възложено да следят новостите в горската промишленост и да съдействуват за внедряването на някои от тях в производството. Стопанството стана инициатор за прилагане на нова технология в дърводобива — извозването на цели стъбла и разкрояването им на централния склад. За пръв път в страната се осъществи палетизация на дърва за огрев. Всичко това има дял в успехите на стопанството: обществената производителност на труда се увеличи с 24 на сто, себестойността на 100 лв. стокова продукция е снижена с 3,65 лева.

Първичните организации в Химическия завод работят по-целенасочено и натрупват положителен опит по повишаването на отговорността, личния пример, взискателността и самовзискателността на комунистите. Сред различните форми и средства, които използват, поръчението заема видно място.

Поръчения имат почти всички комунисти от завода. А когато в процеса на строителството възникне затруднение и е нужно да се реагира незабавно, не се чака събрание на партийната организация: задачите се поставят от бюрото или направо от секретаря.

Digitized by Google

При възлагането на партийни поръчения се стремим в максимална степен да се съобразяваме с възможностите на хората, с тяхната обща и специална подготовка, с интересите и наклонностите им. Това се установява не само на основата на общи впечатления, а след обстойни индивидуални разговори и чрез лични наблюдения.

Общинският комитет, бюрата, първичните организации отделят все по-голямо внимание на младите комунисти. Обикновено в началото те получават по-леки краткотрайни поръчения и насърчени от получените резултати, се подготвят за изпълнение на по-сложни, по-отговорни задачи. Можем да посочим например първичната организация в единното средно политехническо училище в града. Тук на младите комунисти често се възлагат временни поръчения. Заедно с по-опитните партийни членове те работят в различни комисии, участвуват в подготовката на партийни събрания, на различни тържества и т. н. Системната и целенасочена работа с тях допринася за бързото им политическо израстване.

Все по-често партийните организации използват в дейността си за мобилизиране на колективите обществените поръчения, адресирани към безпартийни. Те се оказват ефективна форма за идейната закалка на работниците и специалистите, практическа школа при подготовката им за приемане в Партията. Положителен опит има в това отношение първичната партийна организация в завод „Устрем".

Отговорно се отнасят към възложената задача наставниците. Тяхното поръчение предполага не само висока професионална подготовка и умение този професионализъм да се предаде на младите работници, но и настойчива работа за формиране на идейно-политически, нравствени и трудови качества. Комунистите наставници Ангелина Желева, Недялка Симеонова и Пенка Лазарова от завод „Устрем", Тонка Желязкова и Атанас Ганчев от тъкачния цех, Кольо Бонев и Кольо Господинов от с. Янково, Иван Азманов от АПК, Никола Вълканов от Химическия завод предават своите знания, трудови умения и производствен опит на над 20 млади работници.

Партийното поръчение е отлична форма за проверка на политическата зрелост на комуниста, на чувството му за дълг и отговорност пред колектива и пред Партията. За да бъде тя резултатна, е от особено значение дали органът, който го е възложил, се интересува от неговото изпълнение, оценява ли получените резултати, стават ли тези резултати достояние на цялата партийна организация, на трудовия колектив. Това има голяма морална стойност. Ето защо отделяме толкова внимание не само на подбора и възлагането, но и на контрола за изпълнение на поръченията — с цел навреме да се окаже нужната помощ, правилно да се оценят резултатите.

За проверка на изпълнението на партийните поръчения използваме различни форми и средства. Индивидуалните разговори например, които получиха особено широко приложение при замяната на членските книжки, подтикват комунистите критично да огледат своите действия, поведението си. Все повече се утвърждават и самоотчетите. Комунистите от завод „Устрем", училище „Д. Благоев", районната потребителна кооперация и др. се отчитат не само за цялостната си работа, но и конкретно за изпълнението на възложените им задачи. В териториалните първични партийни организации в селата Янково и Веселиново периодично на събрания се прави преглед на работата по поръченията. Навсякъде те се записват в специална тетрадка или в дневника на партийния секретар.

Дисциплината и строгата взискателност са задължително условие за резултатна работа. Ако комунистът не се е справил със своята задача без основателни причини, търси му се отговорност за нарушение

Digitized by Google

на партийната дисциплина. Редица първични организации са наказвали комунисти за неизпълнени поръчения.

Когато говорим за извършеното, следва да посочим, че наред с постиженията съществуват слабости, имаме нерешени въпроси. Наша грижа е непрекъснато да подобряваме дейността си: да обогатяваме и разнообразяваме съдържанието на поръченията, да възлагаме задачи с по-голяма обществена значимост, свързани със социално-икономическата и политическата дейност в селищната система, изискващи повече творчество и инициатива, по-успешно да разграничаваме обществените отговорности от преките служебни задължения.

Сега, в последната година на седмата петилетка, задачите на всеки комунист, на всяка партийна организация са особено важни и отговорни. На основата на онова, което е постигнато, общинският комитет на БКП и партийните организации продължават да усъвършенстват своята работа с партийните поръчения, тъй като те са сигурно средство за успешното решаване на тези задачи в Смядовската селищна система.

Фильо ЧАКЪРОВ
първи секретар на общинския комитет на БКП в Смядово

РЕПЛИКА

ТРЕВОГИТЕ НА ДРУГАРЯ СТОЯНОВ

За тях научихме в Казанлък. През дните, посветени на партийното строителство. На срещата с агитпропчиците. За какво ли не говорихме — по международното положение, за работата по местожителство, по икономическия подход и т. н., и т. н.

Тогава стана др. Стоянов и ни помоли да му дадем съвет какво да прави. Защото той е зам. партиен секретар и отговаря за идеологическата работа, пропагандист, съдебен заседател, председател на Отечествения фронт в квартала, председател на наставническия съвет, председател на народен контрол. Накрая се задъха да изброява и си седна.

Какво да го посъветваме? Изглежда е добър човек и приема всичко, каквото му поръчат.

Не е работата да седнем и да съдим. Въпросът опира до начина на даване на поръчение. До правилно разпределение на задълженията вътре в партийното бюро и в партийната организация. Не бива да се допуска някои комунисти да се претоварват, а други да стоят настрана. Това е един проблем, който именно партийното бюро и организация са длъжни правилно да разрешават. Защото силата на Партията се състои в активността на всички, а не само на отделни личности, колкото и талантливи да са те. Партийното поръчение е едно от средствата за достигане на тая цел.

Но има и нещо друго. Става дума за самоинициатива и отговорност на партийните членове. Те виждат, че другарят до тях е претрупан. Защо по тяхно предложение не се премахне тая слабост? Защо самите те доброволно не приемат част от работата. Ето друг въпрос, който също е предмет на партиен контрол и оценка. И колкото той по-добре бъде решен, толкова и успехите ще бъдат по-големи, ще расте самодейността на първичната партийна организация, комунистът по съзнателност и организираност ще се издига като образец за безпартийните.

А. ОГНЯНОВ

Digitized by Google

КОРЕСПОНДЕНТИТЕ НИ ПИШАТ:

СРЕЩА СЪС СЕКРЕТАРИТЕ

Поредната среща на бюрото на ОК на БКП в Кърджали със скретарите на първичните партийни организации е нагледен пример за стремежа по-ясно да се очертае тяхното централно място в дейността на партийните колективи и в цялостния обществено-политически, икономически и културен живот. Не случайно тази инициатива стана традиция — тя вече е доказала своята ефективност. На нея секретарите мерят дейността си с най-добрите постижения в окръга и получават, по тяхна собствена оценка, допълнителен заряд, въоръжават се с опита и изкуството на политическото ръководство, така необходими за успешната им дейност.

На тазгодишната среща секретарят на окръжния комитет на БКП Васил Узунов очерта задачите на комунистите за усъвършенстване социалистическата организация на труда и осигуряване предсрочното изпълнение на плана за социално-икономическото развитие. Главно внимание той отдели на утвърждаването на първичната партийна организация като истински политически стопанин, като политически щаб на трудовия колектив. Редицата примери, посочени в доклада, свидетелстват за уменията на партийните секретари, на партийните бюра и на първичните организации правилно да определят актуалните, главните за колектива задачи и да ги решават с политически средства. Конкретната организаторска и политическа работа на комунистите за разгръщане на инициативността и творчеството на трудовите колективи доведе до изпълнение на плана за 1979 г. по всички качествени показатели.

В доклада на др. Тодор Живков пред Националното съвещание, състояло се на 31 октомври м. г., и в Писмото на ЦК на БКП до комунистите и всички трудещи се се очертава широко поле за изява на политическата и организаторската зрелост на първичните партийни организации. Задачата, която постави в тази връзка бюрото на ОК на БКП, е да се организират силите на комунистите и на всички трудещи се в окръга за практическата реализация на насрещните планове за 1980 и 1981 г. и с това да се създадат необходимите предпоставки за интелектуализация на производството през осмата петилетка — петилетката на научно-техническия прогрес. Изпълнението на тази задача предполага първичните партийни организации и всеки комунист да бъдат инициатори за разкриване и непрекъснато включване на резервите в насрещните планове, за още по-силно развитие на социалистическото съревнование. Твърде голяма актуалност придоби решението на окръжната партийна организация през 1980 г. трудовите колективи в окръга да достигнат равнището на челниците.

Все в тази връзка бе отбелязана на срещата необходимостта да се преустрои окончателно идеологическата работа в първичните партийни организации, да се свърже тя изцяло с изпълнението на първостепенната политическа задача за усъвършенстване на социалистическата организация на труда в условията на повсеместно внедряване на икономическия механизъм и интензификация на икономиката, с борбата за високо качество във всяка дейност.

Силата на партийната организация винаги е органично свързана с организираността, дисциплината и отговорността на отделния комунист. Следователно нужно е по-нататък да се засилва, да се конкретизира индивидуалната работа, първичните партийни организации да вникват във всекидневните проблеми на хората, да ги ограждат с грижи и внимание, да съчетават доверието към тях с висока, принципна взискателност.

Първият секретар на ОК на БКП Георги Петров, който ръководеше срещата, подчерта в заключителното слово отговорността на комунистите да не се допусне в окръга нито едно изоставащо предприятие, звено или отделен производственик. Той обоснова необходимостта да се засилва още повече настъпателната борба с идеологическата диверсия. За засилване социалната активност на трудовите хора от съществено значение е убедително да се разяснят големите перспективи на окръга — създаването на крупни структуроопределящи предприятия, изграждане на средни и малки заводи във всяка селищна система.

На срещата бе изказана сърдечна благодарност на секретарите за апостолския им труд. Дългогодишни секретари на първични партийни организации бяха наградени.

Атанас МАРКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"

Digitized by Google

АТЕСТИРАНЕТО НА ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

В условията на съвременната научно-техническа революция нараства числото на големите трудови колективи, окрупняват се и първичните партийни организации. Всичко това изисква да се повишава ръководството и отговорността им, да се засилва тяхната роля. Като отчитат изменения, настъпили в развитието на общинските партийни организации, партийните комитети в общините — гр. Гулянци и с. Подем от Плевенски окръг се стремят да усъвършенстват ръководството и помощта си на първичните организации.

В посочените общини повече от година се работи по така наречената система за атестиране на първичните партийни организации. Основната цел и резултат от функционирането ѝ е, че общинските комитети на БКП оказват по-конкретна и навременна помощ на партийните организации за издигане на тяхната ръководна роля, за засилване влиянието им върху трудовите колективи, за срочно и качествено изпълнение на партийните решения и задачите, поставени от Единадесетия конгрес на БКП и Националната партийна конференция.

По кои показатели се атестират партийните организации?

Безспорно в атестацията трябва да се отрази цялостната дейност и някои от специфичните особености на партийната организация и колектива. На всички е известно, че заедно с общите задачи, определени от Устава и други документи на Централния комитет на БКП, има и задачи, които се обуславят от отрасъла, в който се намира първичната организация.

Независимо от това общинските партийни комитети в гр. Гулянци и с. Подем са обособили общо десет показателя за оценка дейността на всяка партийна организация.

Кои са те?

1. Осъществяването на близко партийно ръководство на икономиката и трудовите колективи за ритмично и комплексно изпълнение на плановите показатели за всеки отчетен период. Индивидуална работа на партийното бюро и организация с комунистите и с членовете на трудовия колектив, които участвуват пряко в материалното производство. Оказване помощ за изпълнението на личните им планове и издигане на авангардната им роля.

2. Състоянието на перспективното и оперативното планиране в работата на партийното бюро и организация. Разглеждане въпроси в заседанията и събранията и тяхното реализиране.

3. Редовно осъществяване на организационния живот и спазване на чл. 47 от Устава на Партията. Осигуряване активно участие на комунистите в партийните събрания.

4. Работата на първичната организация по подготовката на решенията и тяхното изпълнение.

5. Дейността на партийната организация по системата: „Партийно поръчение, самоотчет и атестат на комуниста".

6. Състоянието на идеологическата работа в нейния широк аспект — овладяването на марксистко-ленинското учение, просветното събрание, масово-политическата работа, икономическото образование, социалистическото съревнование и т. н.

Основните критерии тук се свеждат главно до три пункта:

а) Единството и боеспособността на партийната организация и колектива.

б) Изпълнението на производствените задачи от колектива.

в) Борбата срещу отрицателните явления в живота и труда.

7. Работата на партийното бюро с партийните групи.

8. Социалният и качественият състав на партийната организация — фактор за положителните изменения, които настъпват в състава на колектива.

9. Как се осъществява партийното ръководство на масовите организации.

10. Работата с документите в първичната партийна организация.

КАК НА ПРАКТИКА СЕ ОСЪЩЕСТВЯВА АТЕСТИРАНЕТО НА ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ?

Обикновено то се извършва веднъж на 3—4 месеца и в края на годината по посочените показатели. За да се избегне субективизмът и да се осъществи обективност при оценките и сравнимост на резултатите, към общинските комитети на БКП са изградени атестационни комисии. В тях участвуват пет души: секретарят на общинския партиен комитет, председателят на ревизионната комисия, член на бюрото на общинския комитет и др. В помощ на комисиите се привличат нещатни сътрудници и отделни специалисти. На основата на посочените показатели първичните организации се групират в четири групи: слаби, добри, много добри и еталон. Опитът обаче показа, че е по-правилно на този етап да се говори за две групи — добри и слаби.

В Гулянската община например за слаби се атестират тези, в които не се спазва чл. 47 от Устава за свикването на всеки месец по едно събрание; когато посещението и участието на комунистите в събранията е незадоволително; контролът не оси-

Digitized by Google

гурява изпълнението на приетите решения; нередовна дейност на партийните групи; когато социалният и качественият й състав не съответствуват на настъпилите изменения в колектива или населеното място; не са спазени инструкциите на Централния комитет за воденето на документацията в първичната организация.

Общинският комитет на БКП оценява като най-добри партийни организации, в които има единство и сплотеност; с високо равнище на организационна и идейно-възпитателна работа; в които комунистите са пример в трудовата и обществената дейност и личния си живот, в резултат на което целият колектив изпълнява срочно и качествено своите производствени и възпитателни задачи.

При проверката на всяка партийна организация се съставя протокол и попълва атестационна карта. Същите заедно с плановете и другите материали на организацията се събират в специална папка. Резултатите от проверката се разглеждат на събрание и се приемат мерки за отстраняване на допуснатите слабости. Констатациите и оценките по показателите се съхраняват в общинския комитет на БКП в специално изготвен за целта атестационен класификатор. В деня на партийния секретар, който се организира всеки месец, се отчита състоянието на първичните организации и се обменя положителният опит в партийно-организационната работа.

С атестациите се запознава бюрото на комитета, а в края на годината се прави цялостна оценка за организационното състояние на партийните организации в общината. На отличилите се партийни секретари и бюра се връчват морални и материални награди.

Безспорно е, че изградената система не може да се приеме за идеална. Тя постоянно се усъвършенствува. Неотдавна тя бе предмет на разговор, в който взеха участие секретари и сътрудници на окръжния комитет на БКП, всички първи секретари на общинските партийни комитети. Направени бяха полезни предложения за нейното усъвършенствуване и повсеместно творческо прилагане в общините на окръга.

Опитът показа, че атестирането на партийната организация не е само добра форма на контрол и помощ. То оказва силно психологическо въздействие както на секретаря на първичната организация, така и на членовете на бюрото. Те знаят, че тяхната дейност ще се оценява комплексно по конкретни показатели и се стремят да работят по-активно. Това се отразява благоприятно не само върху живота на партийната организация, но и на целия колектив. В крайна сметка то съдействува за издигане авангардната роля на първичните партийни организации.

Иван НОВАКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"

ОБУЧЕНИЕТО НА АКТИВА

Окръжният комитет на БКП в Благоевград полага грижи за повишаване на теоретическата подготовка и деловата квалификация на кадрите и актива. Вниманието е съсредоточено по-бързо, задълбочено и всестранно да се усвоят и осмислят актуалните задачи, които са очертани в документите на Единадесетия конгрес на БКП, Националната партийна конференция и пленумите на Централния комитет на Партията. За тази цел се организират семинари, курсове, научно-практически конференции. Някои от тях са диференцирани по отрасли. За лектори се привличат висококвалифицирани специалисти, ръководни партийни и държавни дейци. Неотдавна активът на окръга изслуша лекцията: „Основни принципи на новия икономически механизъм и изисквания за неговото приложение", която бе изнесена от Тодор Божинов, член на Политбюро на ЦК на БКП и първи заместник-председател на Министерския съвет на НР България.

Лекторът подробно се спря на същността и значението на новия икономически механизъм. Той разгледа и изискванията на основните му принципи: за по-правилното съчетаване на демократическия централизъм в планирането; за приложение на истинска самоиздръжка; на изискванията за съблюдаване на социалистическите пазарни условия; за по-пълното прилагане на заплащането според количеството и качеството на труда.

Специално внимание Т. Божинов отдели на въпросите за мястото и ролята на кадрите в условията на новия икономически механизъм. Основното е да се измени характерът и съдържанието в работата с кадрите. Необходимо е те да притежават и развиват определени качества. От дейци, които могат да изпълняват възложените им задачи, сега те трябва сами да ги съставят и решават. Това изисква инициативност, готовност за творчески рискове, умение да се търсят най-правилните, най-изгодните икономически решения. Всичко това налага да се сменят критериите за кадрите, да се изменят техният стил и методи, да се осигури действителен поврат в работата за издигане ефективността на нашата икономика.

Digitized by Google

* * *

ЗА ОБУЧЕНИЕТО НА ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ, ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ НА ОБЩИНСКИТЕ И ЗАВОДСКИТЕ РЕВИЗИОННИ КОМИСИИ бе организиран петдневен курс, на който бяха изнесени лекциите: „Обществено-икономическото развитие на НР България и Благоевградски окръг през 1979/1980 година"; „Усъвършенстване социалистическата организация на труда и плановото ръководство на икономиката"; „Международното положение и външната политика на НР България", „Актуални задачи на идеологическата работа на БКП"; „Тритомникът на др. Т. Живков — принос за развитие на партийното строителство в съвременните условия"; „Членството в Партията и регулиране състава на първичните партийни организации", решението на XI конгрес на БКП за замяната на партийните членски книжки, „Документална отчетност в първичните партийни организации", „Инструкцията на ЦК на БКП за замяната на партийните членски книжки"; „Финансова отчетност в първичните партийни организации"; „Инструкция на ЦК на БКП за определянето и отчитането на членския внос в Партията"; „Основни изисквания при разглеждане положението на партийните членове", „Инструкцията на ЦК на БКП за налагането, снемането и отнемането на партийните наказания", „Организация на постояннодействуващата система № 5".

Курсът завърши с отговор на поставени въпроси и указания за най-непосредствените задачи.

ПЪТУВАЩ СЕМИНАР

Окръжният комитет на БКП и ръководството на междуокръжната партийна школа наскоро проведоха пътуващ семинар със завеждащ кабинетите по партийно-организационната работа при общинските комитети на БКП в Благоевградски и Кюстендилски окръг. Основното съдържание на учебния план обхващаше актуални проблеми на партийно-организационната работа, които са разработени в тритомника на др. Тодор Живков по партийното строителство, в решенията на XI конгрес на БКП, Националната партийна конференция и последвалите го пленуми. След теоретическите лекции и беседи в междуокръжната партийна школа занятията продължиха в кабинета по партийно-организационна работа при общинския комитет на БКП в Благоевград. Иван Велев, завеждащ кабинета, сподели опит по организиране на индивидуалните и груповите консултации с партийните секретари и системата за обучение на младите комунисти.

Следващото занимание бе в кабинета по партийно-организационната работа при окръжния комитет на Партията. Тук се разговаря за функциите на кабинетите по изучаването, обобщаването и разпространението на положителния опит в партийната дейност. Специално внимание бе отделено на съществуващия положителен опит в следните направления: регулиране партийния състав; подготовката и издигане ролята на партийното събрание; планирането и вземането на партийно решение; организацията на контрола и проверката на изпълнението. Споделени бяха мисли, виждания и бъдещи намерения по изучаването и разпространението на положителния опит в партийно-организационната дейност.

Важен момент в обучението на участниците в семинара представлява занятието в кабинета по партийно-организационната работа при градския комитет на БКП в София. Доцент Анастасия Грозева, преподавателка в Академията за обществени науки и социално управление при Централния комитет на БКП, запозна присъствуващите с творческото прилагане на богатия съветски опит в създаването и развитието на кабинетите в нашата партия. Тя даде ценни препоръки за тяхната практическа дейност при осъществяването на специфичните им функции.

В. Сотирова — завеждащ кабинета по партийно-организационната работа в Софийския градски комитет на БКП, разказа за дейността им по разпространението на положителния опит.

В Благоевския районен комитет на БКП се запознахме с работата на секциите по проблемите за обучението на младите комунисти и ръководството на социалистическото съревнование.

В район „Васил Левски" научихме как се прилагат нови и ефективни форми за повишаване квалификацията на партийния актив, за обучение на младите комунисти и пр. Г. Киселов — завеждащ отдел „Организационен" на районния комитет на БКП, говори как отделът осъществява ръководство на кабинета за превръщането му в лаборатория за обобщаване и разпространение на положителния опит.

Заслужава внимание онова, което сподели и завеждащ кабинета Андон Бакалов при общинския комитет на БКП в Сандански. Ето например как е организирана дейността на методическия съвет. В него участвуват 11 души начело с първия секретар на комитета. Съветът планира своята работа по полугодия. В кабинета е установено постоянно дежурство. Тук активистът получава изчерпателна информация и квалифицирана консултация по интересуващия го въпрос. Той може също да се запознае с материалите от теоретическите и научно-практическите конференции, с въпросите по подготовката и провеждането на партийно събрание, развитието на критиката и самокритиката, възпитанието на младите комунисти, ръководството на социалистическото съревнование и пр.

Партийният комитет ориентира методическия съвет към обобщение и пропаганда на най-добрия опит в партийната работа, в изучаване и търсене пътища за решаване на проблемите, които са свързани с по-на-

Digitized by Google

татъшното усъвършенствуване стила и методите на партийно ръководство на стопанското и културното строителство, в подбора, разпределението и възпитанието на кадрите, в повишаване бойкостта на партийните организации и др.

Укрепването и разширяването на връзките в първичните организации, оказването на методическа и практическа помощ на партийните секретари придават особено значение на кабинета.

Повечето от членовете на методическия съвет проявяват увлечение в работата. От тях са подготвени много разработки в различни насоки на организационно-партийната работа. В повече от 40 папки е събран опит на първичните организации по тези проблеми. Членовете на съвета периодически излизат на страниците на местния печат и в предаванията на местната радиоуредба с квалифицирани консултации по актуални въпроси на партийната дейност. Те са адресирани към секретарите на първичните организации, отговорниците на партийните групи, членовете на партийните бюра и младите комунисти.

Семинарът завърши с уточняване на някои непосредствени задачи на кабинетите, за да може те да се превърнат в пълноценни помощни звена на съответните комитети.

Целта бе постигната. Повишени бяха теоретическите знания по проблемите на партийното строителство. Обобщен беше и обменен положителният опит в структурата, функциите и организацията на работата на методическите съвети и проблемните секции. Безспорно всичко това ще допринесе за по-нататъшното укрепване и развитие на кабинетите и превръщането им в пълноценни помощни звена на партийните комитети.

Борис АНГЕЛОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"

ВСЕОТДАЙНОСТ

В общостроителния партиен комитет на Строително-монтажния комбинат в Сливен, щом стана дума за изявен строител, секретарят на комитета Иван Стаматов без колебание посочи името на героя на социалистическия труд Калчо Митев.

Трудовата биография на Калчо Митев вече 44 години е свързана с професията на строителя. И съдбата на цялото негово семейство тясно е преплетена със строителния порив на родината. То живее със стремежа и амбицията да работи всеки ден на строителните обекти по-ефективно и по-качествено. Съпругата на знатния строител е кулокранистка. Синът му е строителен инженер, снахата и дъщерята също работят в строителството.

●

С горчивина Калчо Митев си спомня за своето детство. Едва петнадесетгодишен, той е вече обущарски чирак в Габрово. Баща му го праща там занаят да изучи. Но вместо това месеци наред момчето обслужва с вода и хляб господарката си. Това го потиска, притеснява. В обущарницата двама от работниците му отварят очите към света. Често в разговорите става дума за труда на онеправданите, за несправедливостта, която съществува, за необходимостта от организирана борба срещу нищетата и експлоатацията. С удовлетворение по-късно разбира, че тези негови повъзрастни другари са комунисти.

Минават месеци, наближава година, откакто Калчо е в обущарницата. Господарят не проявява никакви усилия да учи момчето, да го запознае с най-елементарните операции в занаята. Калчо постепенно разбира това и под въздействието на двамата комунисти взема окончателно решение: час по-скоро да се махне оттук. Една сутрин тихомълком събира багажа си в една шарена торбичка.

Посоката е избрана — тръгва за София при тримата си братя. Градът е голям, ще намери сигурно по-лесно препитание, пък и нали ще се навърта около свои, всичко може би ще бъде някак си по-леко, особено щом с него е най-големият му брат Наньо.

Калчо избира за свое поприще строителството. Нали и отколе родът му е свързан здраво с тази професия. Баща му, уста Митьо, е бил прочут зидар. Къде ли не е ходил на гурбет заедно с най-големия си син, за да осигури прехраната на многолюдното семейство? Останалите двама Калчови братя също са зидари.

През 1944 г., когато работят на тунела в „Зли дол" край Клисура, Калчо установява контакт с партизани от Втора средногорска бригада, с ремсисти и други прогресивни трудови хора от този край. По нареждане на ръководството на бригадата Калчо и неколцина негови другари разбиват склад с оръжие и отиват в балкана при партизаните. В деня на народната победа заедно с другарите си от партизанската бригада Митев слиза в Пловдив.

Първите месеци на свободата... За Калчо дните и нощите се сливат в едно, отдава всички сили за укрепване властта на

Digitized by Google

народа. Постъпва в редовете на народната милиция, всеотдайно се труди за изграждането на новия живот. Но и тогава нещо го тревожи, кара го да отправя взор към скелите, към новите строителни обекти. Другарите, с които работи, го разбират правилно и бившият зидар е отново сред гвардията на строителите. Включва се в строителната кооперация „Новострой". С ентусиазъм работи за възстановяването на жилища и сгради в столицата, разрушени по време на бомбардировките.

Топъл и слънчев беше първият пролетен ден на 1950 г. Работнически Сливен, закътан в пазвите на Балкана, се оказа твърде гостоприемен за младия строител — представители на стройгрупата го бяха намерили заедно с няколко негови другари чак в тяхното далечно тревненско село, бяха настояли да дойдат в града, чувствувала се огромна нужда от строители.

Започнаха трудовите делници в работническия град. Още в първите дни и тук, както по всички кътчета на социалистическата ни родина, бе почувствуван строителният ритъм на времето, създателният порив, творческото вдъхновение, с което млади и стари се включват в изграждане основите на социалистическия строй.

— Защо решихте да свиете завинаги семейното гнездо в нашия град? — питам моя събеседник.

— Силно залюбих този край с чудната панорама наоколо, с безбройните вити каменисти пътеки към планината. Допадна ми бодрият дух на сливенци. Веднага почувствувах, че се намирам в своя среда, на всяка крачка срещам прями, честни другарски взаимоотношения. А струва ми се, това тъй много сродява нас, балканджиите, с тукашните хора... Пък и годините минаваха, човек трябваше най-сетне да отседне на едно място.

Крачи всеки ден по улиците и булевардите на стохилядния град и душата му се изпълва с удовлетворение и гордост. Май, кажи-речи, почти няма корпус на по-голямо предприятие, обществена сграда, където неговата корава десница да не е полагала основите. Пък и трудно можеш да изброиш и жилищните блокове, в чието извисяване е участвувал.

Първият обект, първото изпитание на строителната група е електроламповият завод „В. И. Ленин". Израстват за кратко време корпусите на завода. Високо е оценено качеството на извършената работа. Затова прочутите тревненски майстори получават нови задачи. Висока чест за тях е, че им е поверено изграждането на такива важни предприятия за икономиката на града като стъкларския завод „Васил Коларов", ОП „Булгарплод", Дървопреработващия завод... Бригадата влага своя труд и в строителството на съвременна ритуална зала на общинския народен съвет.

В разговора става дума и за участието на строителната бригада, чийто ръководител след известно време става Калчо Митев, в жилищното строителство.

— През последните години на нас предимно ни е поверено изграждането на жилища — споделя бай Калчо. — По памет едва ли мога вече да изброя всички жилищни блокове, построени от моята бригада: „Балкан", „Олимп", „Комсомолец", блок 350, блок 830, блокът в квартал „Розова градина" — това са само част от сътворените от нас жилища в изпълнение на Декемврийската програма на Партията.

●

Носителят на звездата на герой на социалистическия труд сега е ръководител на технологичен екип към Домостроителното предприятие.

Как се стига до тази нова форма на организация на труда?

— Бригадата започна работа в предприятието отначало като мазаческа — поясни Стойко Шкетиев, технически ръководител в Строително-монтажния комбинат — Дългогодишният и опитен строител Калчо Митев още през 1976 година правилно разбра и с отговорност прие решението на партийното, профсъюзното и административното ръководство за преминаване на работа по почина на знатния съветски строител Николай Злобин.

Още в първите месеци новият начин на работа дава положителни резултати. И най-важният от тях — повишената трудова и технологична дисциплина. Освен това подобрен е значително битът на обектите, по-високо е възнаграждението на строителите.

На следващата година бригадата на Калчо Митев и монтажната бригада на Цвятко Манолов прерастват в един голям технологичен екип, който извършва работата на обектите от изкопите до окончателното им предаване.

Избран е бригадирски съвет, приет е планът на новата злобинска бригада, която поема инициативата да работи със собствен трудов кодекс.

Стойко Шкетиев продължава своя разказ:

— С всеки изминат ден численият състав на бригадата се увеличава, броят на работещите в нея вече са 45 души. В изпълнение на решенията на Националната партийна конференция настъпват видими подобрения в социалистическата организация на труда. Всеки член на колектива добре знае своето място, своите задължения. Устремът на всички е в една посока — на всяка цена да изпълняват поетото обещание, да спазят договорните си задължения.

Понякога се работи трудно, при лоши атмосферни условия, с недоброкачествени материали, с неосигурен фронт за действие, но това не смущава бригадира Калчо Митев и неговите другари. Превъзмогват се трудностите в името на голямата цел: многолюдният сплотен колектив, работещ на бригадна стопанска сметка, да стане един от водещите в Строително-монтажния комбинат.

Успехите идват. За кратък период са изградени множество жилищни блокове, усвоен е обем на строително-монтажни ра-

Digitized by Google

боти за около 4 милиона и 800 хиляди лева, настанени са новодомци в 404 апартамента, предадени с отлично и много добро качество.

Първостепенна грижа на всеки член на бригадата е да се повишава обществената производителност на труда, максимално да се използват производствените мощности.

●

С какво е изпълнено ежедневието на комуниста Калчо Митев в дните и часовете за отдих? Каква е неговата обществена ангажираност? Как организира времето си така че то да стига за всичко? Неговите задължения не са малко: член е на общинския комитет на БКП в Сливен, на общостроителния партиен комитет. Чести са срещите му с пионери и комсомолци...

Отговорността, която носи като член на партийния комитет в Строително-монтажния комбинат за състоянието и развитието на злобинските и комплексните бригади, за ефективността от приложението на новите методи, технологии и материали в строителството, приема не само като задължение, а и като лично призвание. Активно се включва при обсъждане на проблемите за повишаване обществената производителност на труда, ефективността и качеството на строително-монтажните работи.

Примерът на неговата бригада е заразителен. В ръководения от него екип трудовата и технологичната дисциплина са високи, до минимум са намалени текучеството и самоотлъчките. За това способствува твърде много правилната организация на заплащането на труда.

Всеки член на бригадата чувствува Калчо Митев за свой по-възрастен другар, а по-младите — за наставник.

За неговото трудолюбие, за целия му жар, с който работи, за изключителната му скромност комунистът Калчо Митев заслужи признателността и благодарността на родината. Носител е на множество ордени и медали, включително и на най-високия — орден „Георги Димитров". Звездата на герой на социалистическия труд блести на гърдите му от 1972 година.

Високите морални отличия, засвидетелствуваното внимание и почит на обществеността в града към неуморния труженик, го вдъхновяват и окрилят. И млади, и стари виждат в негово лице един от най-добрите представители на строителния колектив. А това е достатъчно, за да се разпалват постоянно у него всеотдайността и себеотрицанието в трудовите делници.

Стоян ГЕОРГИЕВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"

Digitized by Google

ГРИЖИ С МИСЪЛ ЗА БЪДЕЩЕТО

Да започнем с едно кратко определение на новоизградените селищни системи: органически свързани населени места и междуселищни територии, в границите на които се осъществява многостранният човешки жизнен цикъл. Те представляват единен социален организъм, в който населените места са обединени от общи производствени и социални дейности, общо обслужване и единен транспорт.

Работно определение, което служи за ориентир в дейността на органите за социално управление в териториално-селищните системи. Разбира се, то отразява крайната цел — формирана селищна единица. А много от новоизградените селищни системи са в процес на изграждане, укрепване и утвърждаване. По-нататък ще става дума именно за тези звена.

В тях бъдещето сега се залага. Плодът от сегашните решения и действия на партийните и държавните органи ще се появи след няколко години. Факт, който завишава тяхната отговорност пред сегашния и бъдещия гражданин на съответната община. След време поколенията ще си спомнят за тях с благодарност или ще понасят бедите на ниската компетентност. Целта е да се съградят такива основи на селищната общност, които да множат богатствата и радостта от настоящето и бъдещето.

Няма съмнение, че тези идеи и перспективи ръководят практическите действия на всички звена от социалното управление, които отговарят за изграждането и развитието на териториално-селищните системи. Макар и да са на различна степен на развитие, новите общини непрекъснато се усъвършенстват като съвременен социален организъм, призван да издигне обществено-икономическото равнище на съответната територия.

Нашите разсъждения по-нататък ще насочим към някои отделни и според нас погрешни стъпки в дейността на някои ръководители и звена, които стават пречка за перспективното формиране и функциониране на селищните системи. Ограничаваме се почти в сферата на задоволяването и самозадоволяването на населението от новите общини с битови услуги и селскостопански произведения.

* * *

Някои ръководители твърде едностранчиво разглеждат посочените проблеми. В тях преобладава разбирането, че нуждите на хората от продукти и услуги трябва да се задоволяват изключително в рамките

Digitized by Google

на общината. Или за тях селищната система е от затворен тип. В рамките на нейната територия да се произвежда месо, мляко, зеленчуци... да се извършват всички видове услуги. Очевидно е, че такава натурална единица не може да съществува в съвременните условия. Обратното. Пълноценното задоволяване на материалните и духовните потребности предполага широк обмен в рамките на селищните системи в цялата страна. Сега не е трудно да се намери пример на ръководител, който да предявява нецелесъобразни искания за неизгодни за селището дейности. Например съвсем наблизо в съседната община има здравно заведение с неизползван капацитет, а той занимава по-горните органи с въпрос за строеж на ново болнично заведение. Обикновено подобни искания се насочват към такива обекти, с които се цели да се отклонят средства от държавния бюджет.

За какво говорят действията на подобни ръководители?

На първо място за политическо и икономическо късогледство. За ограничено разбиране на идеите и решенията на Мартенския пленум на ЦК на БКП от 1977 г. Наистина в тях се поставя въпросът за създаване на еднакви условия и възможности за работа, обслужване, общуване и почивка на населението. Но в основните насоки на Мартенския пленум се предвижда териториалното устройство да се разглежда като комплексна дейност, насочена към ефективна организация на територията и използването на ресурсите с цел да се създаде хармонична жизнена среда. Естествено е, че ако съседната община има създадена мощна база, която може да поеме някои от услугите и да ги решава на съвременно равнище, не може да се предпочете „собствената работилничка", която не е оборудвана с необходимата техника и технология поради ограничените средства и обем на работа. Тук задачата на ръководните органи на общината е да изградят такава организация, която да осигури максимално задоволяване на населението, като използва и модерната база на съседната община. Така диктуват както икономическите, така и социалните интереси. Същевременно селищната система може да стане център на дейност, която да обслужва близките общини в други направления, за които при тях не са налице необходимите предпоставки. Защото в основата на създаването на новите териториални единици, както и организирането на тяхното функциониране, не стоят административните и субективните решения, а исторически оформилите се обективни предпоставки. Ще изминат няколко години и тогава ще се оцени най-точно далновидността на един или друг ръководител и ръководство на селищните системи. Състоянието на начина на живот ще бъде огледало на техните сегашни действия, на умението им да вникнат в дълбочина в решенията на Партията, за способността им да ги претворяват в практиката.

Друго отклонение. Ако се вникне в плановете на социално-икономическото развитие на някои селищни системи, се вижда, че центърът има прекомерно привилегировано положение. Наскоро присъствувахме на пленум на общинския партиен комитет, в доклада на който бяха изпуснати съставните селища. Говори се за селищна система, а грижите са насочени само към едно селище. Икономическата структура на територията се съсредоточава на едно място. А знаем, че това води след себе си и до концентриране на всички останали социални дейности. Явно в този пленум отсъствуваше идеята на Мартенския пленум за опростяване на икономическата структура, изразено в осъществяването на едросерийно производство, в намален брой предприятия, със звена не в един заводски двор, но технологически обвързани и с максимални производствени връзки. Така се създават условия те да се разположат в повече населени места на териториалната единица, което ще доведе до тяхното социално-икономическо изравняване. Разбира се,

Digitized by Google

възможно е водещото звено на предприятието да е в центъра, но в пълно противоречие на идеите на Мартенския пленум е съсредоточаването на цялата икономическа структура в едно селище.

Причината за това е може би, че такива ръководители не могат да се освободят от някои слабости, които др. Тодор Живков посочи още на Декемврийския пленум през 1972 година: „...прекомерната концентрация на населението в градовете води до редица отрицателни явления, които в никакъв случай не могат да бъдат компенсирани с положителните"[1]. Тези кадри са далеч от идеята, че селищната система се организира на основата на съчетаване на петте сфери — труд, жилище, отдих, обслужване и инженерно-комунални дейности в рамките на цялата територия. Техните действия не ще доведат до издигане на социално-икономическото развитие на съставното селище до равнището на центъра. И това няма да се извърши, като се забави развитието на централното селище, а с ускореното развитие на всички селищни територии.

* * *

Темповете и общото производство на земеделски продукти у нас са големи. Но ако спрем на това положение, ако ни залюлее люлката на средните статистически данни, то, от една страна, ще се обезличи смисълът на новоизградените селищни системи, а от друга, няма да се получи планираният мултипликационен ефект в териториален разрез. Ако за подотраслите на промишлеността е възможно преместването на мощностите с оглед благоприятните микрорайони, ако за продуктите на металургията или химията е възможно компенсиращи темпове на производството, то за селското стопанство нещата трябва да се разглеждат в друга светлина. Изоставени земи и трудови ресурси има навсякъде в страната, заради това те трябва да се организират за производство; хранителните продукти са необходими през всички сезони и същевременно са незаменяеми в рационалното хранене на хората. Всичко това подсказва, че е необходима конкретна работа, за да се получат резултати във всяка селищна система, във всяко кметство.

Периодът от три години след излизане на Постановление № 76 подсказва не само перспективността на системата за самозадоволяване, формира се не само разнообразен и значителен опит, но също така се очертаха и някои тенденции от субективен характер, които не дадоха възможност за пълна изява. Става дума преди всичко за това, че в рамките на окръзите и селищните системи се заработи тесноведомствено. Ръководствата на някои потребителни кооперации решиха, че трябва сàмо да изкупуват, тия на промишлените предприятия — че е достатъчно да се осигури месо за столовете, а на аграрно-промишлените комплекси — че това е удобен момент да се освободят от нископродуктивни и маломерни отдалечени парчета земя.

Какви бяха последиците? На първо място земите, дадени за развитие на личното стопанство, или бяха отказани от кооператорите и работниците поради това че нямаше дори кой да ги разоре, или след като ги взеха, започнаха да строят на тях вили, някъде с внушителни размери. Аграрно-промишлените комплекси не бяха организационно и икономически задължени да снабдяват личното стопанство с фуражи и материали. В помощните стопанства на заводите не може да се застъпят всички производства, още по-трудно е това в рамките на отделното домакинство, поради което все нещо на някого не достигаше. След

[1] Т. Живков, Доклад пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП, П., с. 106.

Digitized by Google

така развита дейност статистиката може да отчете, че средно в една селищна система хората ядат свинско със зеле, независимо че поради редица обективни предпоставки в едни столове се консумира предимно зеле, а в други — предимно свинско месо.

Изходът от това пилеене на силите беше посочен на Националното съвещание от 7 януари — главната отговорност за самозадоволяването поемат аграрно-промишлените комплекси — организациите, които държат в ръцете си средствата и предметите на труда. Успоредно с това беше доказана необходимостта от създаването в селищните системи на доброволни икономически сдружения (асоциации) за задоволяване потребностите на трудещите се от стоки и услуги.

Другият въпрос, на който следва да се обърне по-голямо внимание и който в известна степен беше подценяван, е създаване на база за търговия и за производство на някои хранителни стоки. С постановление 76 от 1977 г. бяха решени нормативно редица въпроси за откриването на малки кланици, транжорни и мандри в селищните системи, за подобряване организацията на кооперативните пазари. Резултати има: нека посочим внушителната цифра от 200 малки кланици в системата на окръжните кооперативни съюзи, а така също немалко мандри и цехове за преработка на плодове и зеленчуци. На някои места обаче този въпрос или беше подценен, или не се намери радикалното му решение, та дори се намесиха фактори, които уж в интерес на концентрацията и специализацията побързаха да закрият малките мощности. Практиката обаче показа, че млекозаводът в окръжния център и малката мандра в планината нито си пречат, нито могат да се заменят. Като прибавим и увеличените транспортни разходи, става ясно, че трябва по-внимателно да се преценява доколко е изгодно изкупеното например мляко да се транспортира на 40—50 километра, за да се върне част от него отново за местно потребление.

Със седемдесет и шестото постановление е решено: „Занапред търговията на кооперативните пазари да се осъществява главно от АПК и Централния кооперативен съюз...“ Целта е ясна — да се пресекат спекулативните прояви, да се насочат хората към производството, а не към губене на време и търсене на изгодни пазари, да се регулират и поддържат стабилни цени. За съжаление работата свърши на повечето места с разработването на мероприятия, които не бяха последвани от практически стъпки. Затова средно всеки ден в един окръжен център около сто човека губят време за продажба на продукцията си, а за София те надхвърлят през летния период цифрата петстотин — толкова колкото средно не достигат за полските работи на АПК „Средец“. „Кооперативните“ пазари трябва отново да се превърнат в кооперативни и това е важна задача, която в Постановление № 1 на Министерския съвет от тази година беше конкретизирана в изграждането на пласментно-снабдителни организации на стопанска сметка.

Решаването на въпроса за самозадоволяването има редица страни — икономически, организационни, социални, масово-политически. Към него трябва да се подхожда комплексно и именно в това отношение особено важна и отговорна става работата на общинските партийни комитети. Има два момента, които трябва да се овладеят от партийните комитети и първичните организации. На първо място необходимо е да се разбере, че самозадоволяването не е форма, под която може да се отклонява производството за местни нужди, да се помни и да се води борба на първо място за изпълнение на държавните планове. По-големите количества — предимно животинска продукция, които ще се заделят за местна консумация, ще дойдат от рязкото повишаване на производството във всички видове стопанства. Няма и не може да

Digitized by Google

има месо, мляко, яйца, ако няма зърнен и тревен фураж. Ето защо битката за повече стоки започва от битката за повече зърно, за усвояването на всяко парче земя, за повишаване коефициента на използване на земята.

Вторият проблем е за по-нататъшното развитие на личното стопанство. Няма и не може да има друга постановка по въпроса освен разглеждането и третирането му като форма, съществуваща и крепяща се върху общественото стопанство. То е значителен резерв, чрез който намира реализация трудът на ония категории, които не може да се ангажират в общественото стопанство (пенсионери, учащи, домакини, трудоустроени), възможност за получаване на продукция без особени капиталовложения в условията на личния двор. Всяко излизане от тия рамки, създаването на частни ферми (някои от които ползват и незаконно наемен труд), е показател за неразбиране на мащабността на системата за самозадоволяване, недооценка от партийните комитети на зараждащи се отрицателни тенденции. Какво ще се отглежда в личния двор и в какви размери, това е въпрос, който не търпи декретиране, но към него е необходимо да се подходи с политически методи. На едни места ще се проведе разяснителна работа за отглеждане на повече животни, на други ще се упражни контрол над изкупвателните организации, за да не допуснат развихрянето на частнособственическите тенденции. АПК от своя страна е заинтересуван да подпомага с фураж и техника предимно ония домакинства, които са най-активни в общественото производство.

Прави впечатление, че повдигнатите дотук въпроси на много места се разглеждат от общинските комитети или първичните организации през големи периоди или тогава, когато се дадат указания от вишестоящи органи. Вървейки по тая линия, естествено е да влизат в дневния ред обикновено отделни страни: в един случай само за сключването на повече договори, друг път само за търговията или пък когато станат нетърпими някои извращения. Този подход води неминуемо до частичност, до загубване на взаимната връзка и обусловеност, а в последна сметка до подмяната на политическия подход с администриране и технократизъм. А известна е мисълта на др. Тодор Живков пред Националната партийна конференция: „Всеки въпрос може лесно и бързо да прерасне в политически проблем, щом започне да засяга интересите на обществото". Досегашният опит в самозадоволяването на селищните системи показва колко актуално и с каква значимост е това указание.

Иван МИЧЕВ
Петко СТАМОВ

Digitized by Google

ПРОГРАМИРАНЕ НА ДОБИВИТЕ...

ЕЛЕНА ВЕЛЕВА
инструктор в отдел „Селскостопански" на ЦК на БКП

Да се интензифицира огромният производствен потенциал и на тази база да се получат многократно по-високи резултати — ето главната задача, която стои пред партийните комитети и в областта на селското стопанство. Принципът е ясен — интелектуализация на производството, а методът — програмирането на добивите е защитен в практиката. Нещо повече — Мартенският пленум на ЦК на БКП през 1979 г. постави задачата програмирането на добивите през 1980 г. да обхване почти всички площи на царевицата, пшеницата, соята, люцерната, захарното цвекло и други култури.

Съдържайки най-новите постижения на науката, инженерният проект е основа за интелектуализация на растениевъдството. Той сочи конкретно как да се прилагат промишлените технологии при обективните производствени условия на всяко поле и какви ще бъдат резултатите от това — добив, производителност на труда, себестойност на единица продукция. Препоръките в него твърде често не са плод на дългогодишна практика, а почиват на фундаментални научни изследвания, чрез което се внедряват качествено нови методи, водещи до рязко увеличаване на добивите. По този начин инженерният проект е една нова, много ефективна форма за научно обслужване на растениевъдството, за подобряване ръководството на селското стопанство.

До 1979 г. програмирането на добивите у нас се прилагаше на ограничени площи предимно при царевицата. За реколтата от 1979 г. научни работници от Института по почвознание и програмиране на добивите „Никола Пушкаров" с помощта на някои други институти разработиха инженерен проект за програмиране добивите от 4 489 000 дка царевица, в т. ч. 1 583 000 дка поливни площи.

Под ръководството на окръжните и общинските комитети на Партията специалистите и механизаторите положиха много усилия за практическото приложение на проекта. Независимо от непълната материално-техническа обезпеченост, стихийни бедствия в някои райони, а на други места и загуби при прибирането средният добив за цялата площ на царевицата е 476 кг. Тук е приносът и на програмираните добиви, особено в някои окръзи: Разградски с близо 120 кг повече от програмираното, Русенски, Силистренски и др.

Националният аграрно-промишлен съюз утвърди инженерни проекти за програмиране на добивите през 1980 г. при основните зърнени, технически и зеленчукови култури с обща площ 19 милиона дка. Доби-

Digitized by Google

вите са диференцирани за всяко поле поотделно в зависимост от почвено-климатичните условия, обезпечеността с вода и т. н. Така например при неполивни условия за сивите горски почви на Врачански окръг е предвидено по 325 кг зърно от декар, а за излужения чернозем в същия окръг — 541 кг. За всяко поле въз основа на изходна информация от АПК с помощта на електронноизчислителна техника са изготвени табулограми, в които се дават точни препоръки за обработка на почвата, поливане, норми на торене, използване на хербициди и т. н. Тук е ключът за внедряване инженерния проект в живота. Необходимо е всеки агроном или ръководител на бригада да изучи добре табулограмите за културите и полетата, за които отговаря, и да организира срочно и качествено провеждане на предвидените мероприятия от сеитбата до прибирането на реколтата.

Разбира се, не бива да се допуска шаблон. Ако липсва например даден препарат, ще се замени с друг подходящ, ако валят дъждове, ще се отменят някои поливки и т. н. Ръководствата на Националния аграрно-промишлен съюз и ДСО „Агрохимическо обслужване" вземат мерки и минералните торове и растително-защитните препарати, предвиждани в проектите, в основни линии са осигурени. Не достигат някои хербициди. Затова те трябва да се използват много икономично, при доказана необходимост. Научните институти, автори на инженерните проекти ще оказват методическа помощ при практическата работа за реализиране на заложените в тях показатели.

Във всички окръзи се проведоха съвещания с ръководителите и специалистите на АПК, на които авторите на проектите изясниха основните показатели и дадоха допълнителни указания.

Сега е най-отговорният етап — практическата работа за приложение на проектите на полето. Това ще бъде голямо изпитание за ръководителите на АПК, за специалистите, бригадирите, механизаторите, за всички работници в растениевъдството. Оттук и задачите на окръжните и общински партийни комитети, на партийните организации в производствените участъци и бригадите. Показателите на инженерните проекти за отделното поле и култура трябва да се знаят от всички, които работят за тяхното внедряване. Нужно е да се приемат и приложат морални и материални стимули за изпълнение на програмирания добив, за реализиране на икономии на материали и труд, за високо качество на продукцията.

По примера на героя на социалистическия труд Стойко Кюхчийски от АПК в гр. Брезово 145 механизатори от Пловдивски окръг поеха обещания през тази година да отгледат по 800—1000 дка царевица и да получат по над 800 кг зърно от декар. (Програмираният добив за цялата площ на окръга е от 258 хил. дка по 761 кг.)

Изпълнението на инженерните проекти ще бъде в центъра на вниманието на общинските партийни комитети. Преди всичко те, познавайки добре показателите на проектите за културите на територията на общината, ще изискват от ръководителите на аграрно-промишлените комплекси, производствените участъци и бригадите да организират своевременно и качествено провеждане на предвидените мероприятия по отглеждане на културите. Миналата година разяснителната и организаторската работа в това отношение не бе достатъчна. На много места бригадирите и механизаторите, които отглеждаха царевица с програмирани добиви, не познаваха изискванията и показателите на проекта. Партийните комитети и организации обсъждаха в повечето случаи хода на работата при отглеждането на царевицата, без да свързват това с инженерния проект. Сега цялата работа следва да се насочи към постигане обемните и качествените показатели, като се следи не само за срочното и качественото провеждане на сеитбата, окопаването, торене-

Digitized by Google

то, но и за това, какви разходи се правят, ефективно ли се използват препаратите, водата, трудът на хората. Защото с инженерните проекти се поставя задачата не само да се получат високи добиви, но и да се повиши производителността на труда, да се снижи себестойността на продукцията.

Тази година инженерните проекти обхващат почти цялата площ на основните култури. От равнището на тяхното приложение зависят добивите, производството, балансите на страната, икономиката на аграрно-промишлените комплекси. Ето защо ще бъде необходимо окръжните и общинските партийни комитети, партийните организации в аграрно-промишлените комплекси, производствените участъци и бригадите да осъществяват системна разяснителна и организаторска работа за мобилизиране силите на всички специалисти и работници в растениевъдството. Нека не се забравя, че интелектуализацията на производството изисква преустройство в мисленето и подхода, нови критерии и в партийно-политическата работа.

СУБЕКТИВНИЯТ ФАКТОР И РЕЗУЛТАТИТЕ

Високоинтензивно е селското стопанство в района на участък Мало Конаре от АПК—Пазарджик. Наред с растениевъдството тук на животновъдството се отделя не по-малко внимание както от общоселския партиен комитет, така и от петте първични партийни организации. Главната грижа обаче пада на първичната организация към отрасъла животновъдство, в която членуват 25 комунисти — по-голямата част от тях непосредствено заети в производството. Организацията има 4 партийни групи по отделните подотрасли. Най-дейни са групите към кравефермата с 8 комунисти и към овцефермата със 7 комунисти.

Правилното отношение, което има общоселският комитет към проблемите на животновъдството, и активната работа на първичната организация създават условия за изява на специалистите и непосредствените изпълнители, което в крайна сметка води до изпълнение на задачите и плана.

През юли 1979 г. комитетът провежда общо събрание на комунистите с дневен ред „Изпълнение на партийните решения в селското стопанство". Един от основните изводи гласи: „В стопанството на с. Мало Конаре е преодоляно текучеството и недостигът на изпълнителски кадри. Вследствие взетите мерки за подобряване на базата и увеличаване заплащането на животновъдите младежите все повече навлизат във фермите." Зад тази най-обща констатация стоят впечатляващи качествени показатели: 16 процента от животновъдите са комунисти; в кравефермата работят 18 младежи, от които 3-ма със средно образование. Сформирана е комсомолска група.

Организацията на изпълнението на производствените планове минава най-напред през първичната организация, свързва се с ангажираността на всеки комунист. Партийните поръчения и личните и колективните обещания са онагледени. Те призовават, дават гласност, държат в напрежение. На производствени съвещания в понеделник се анализира изпълнението на плановете за седмицата по колективи. Констатират ли грешки в изхранването на животните, разхищение на фуражи,

Digitized by Google

нарушения на трудовата дисциплина и дневния режим или създадени недобри взаимоотношения в колектива, мерки вземат и преките ръководители, и партийните групи. На тези съвещания се отчита съревнованието (за седмицата, месеца) и се връчва преходно флагче на колектива първенец. Досега на събрания на огранизацията и групите са разглеждани важни въпроси за подобряване на качеството, снижение на материалните и трудовите разходи, опазване и правилно съхранение на фуражите, спазване на трудовата и технологичната дисциплина, поддържане на техниката, рационално използване възможностите на животните и др. При това обмяната на опит и оценките за личния принос на комунистите са най-същественият залог за предстоящите промени. Отговорните и трудни животновъдни кампании стават предмет за обсъждане на открити партийни събрания.

Партийното бюро и цялата организация отделят сериозно внимание и непосредствена грижа за работата на партийните групи, изградени във фермите. Там комунистите са най-близо до производствените процеси и с личния си пример въздействуват върху поведението на всички животновъди. Бюрото с отговорност подходи към организацията, подготовката и провеждането на отчетните събрания на партийните групи, оказа помощ по проблемите, които най-много ги затрудняват.

Партийното бюро използва опита на групата при кравефермата и го направи достояние на всички партийни групи в участъка. Това допринесе събранията да се превърнат в задълбочен разговор за личния принос на всеки комунист за изпълнение на поръченията и задачите в животновъдството. В персоналните оценки на преден план се отчита допринася ли комунистът с поведението си за повишаване на производствените резултати и политическата активност на колектива.

Налице е и конкретният принос. Партийната група при кравефермата стана инициатор за ремонта и обзавеждането на клуба на животновъдите, който се превърна в център за културен отдих и политическа работа. В него има табло, на което се отчита изпълнението на плана за всяка ферма. Изложени са наградите и грамотите, спечелени от животновъдите; там е обявено и най-голямото постижение за 1979 г. — всичкото мляко е предадено първо качество. Доячите в по-голямата си част са квалифицирани. В момента от 24 доячи 12 са с клас квалификация, 6 от тях са първи клас. Приети са мероприятия през 1980 г. всички доячи да получат клас квалификация.

Новият икономически механизъм в селското стопанство и взетите мерки създадоха предпоставки за цялостно решаване на зърнено-фуражния проблем. Години наред стопанството купува некачествени сена. Тази година за първи път балансът на фуражите е обвързан благодарение добрата организация на работата и активното участие на комунистите и трудовия колектив в прибирането, съхранението и рационалното изхранване на сухото сено и сламата. За първи път е прибрано 700 т сухо сено. Дял за това имат и животновъдите, които отделят част от свободното си време за превоз на балите. Девет хиляди тона царевичен и две хиляди тона люцернов силаж са гаранция за приложение на типизираното хранене.

Непрекъснат е стремежът за усъвършенствуване организацията на труда. Внедрен е опитът на естонската доячка Лейда Пейпс. Сега един дояч обслужва около 50 крави, а производителността на труда чувствително нарасна. Чрез балансиране на дажбите стопанството си поставя за задача да получава средно по 4000 л мляко от крава.

Партийното бюро оценява голямото значение на съревнованието като мобилизираща сила и стимулатор в борбата за изпълнение на задачите и отделя сериозно внимание на този въпрос. Разработена е сис-

Digitized by Google

тема, създадени са комисии и групи, които редовно извършват проверки, обществени прегледи, правят оценки, отчитат резултатите, дават им широка гласност, стремят се всичко ново да стане достояние на животновъдите.

* * *

Партийната организация в ежедневната си политическа и организаторска работа има за задача да изгражда силни и боеспособни трудови колективи, за да дойдат добрите производствени резултати благодарение на другарската взаимопомощ и социалната активност. Този въпрос беше разгледан задълбочено на събрание на организацията и партийните групи за преустройство на идеологическата работа. В колективите на отделните ферми редовно се провеждат културно-масови мероприятия и тържества със специално подготвени литературно-музикални програми, в които участвуват и животновъдите. С доброволен труд на всички животновъди се оформят стопанските дворове, провеждат се трудови дни за хигиенизиране и благоустрояване.

В резултат на поставените поръчения се подобри прибирането на фуража и правилното изхранване на животните. Засилва се контролът. На широка основа се поставя индивидуалната и политическата работа с хората. Партийните групи съдействуват и изискват от всеки ръководител и комунист да бъде агитатор, да завладява и увлича с личния си пример останалите животновъди. Добри агитатори са ръководителите комунисти: Вера Кабурова, Мария Старева, Никола Стойчев и др., които системно разясняват решенията на ППО и задачите за изпълнение.

Представляват интерес шефските връзки между колектива на говедовъдната ферма и училището. Провеждат се срещи и съвместни тържества. Учениците изнасят литературни програми. Чрез почистване на стопанските дворове, събиране на фуражите и други мероприятия оказват помощ на животновъдите. На пионерски сбор на тема „Дружбата и другарските взаимоотношения“ първенците разказват за успехите на животновъдите и другарските взаимоотношения в трудовия колектив. Учителката Петрана Ненкова и бригадирката Вера Кабурова започнаха да пишат история на фермата — кога, как и от кои е създадена, какви успехи е завоювала.

Партийните групи в кравефермата и овцефермата с отговорници Никола Стойчев и Димитър Натов провеждат сбирки по най-актуалните въпроси през месеца, редовно дават и отчитат партийни поръчения. Обсъжда се работата на отделни комунисти. Провеждат се открити събрания, където комунистите по-осезателно чувствуват своята авангардна роля. Наред с положителните неща на събранията комунистите споделят и нерешените въпроси. Вера Кабурова заяви: „Реконструкцията на селските мери, която продължава вече година и вероятно ще продължи още, силно спъва нашата работа. Липсва терен за разходка на кравите. Необходимо е партийното и стопанското ръководство сериозно да се намесят и настояват пред АПК да се осигури коридор от стопанския двор до р. Луда Яна за разходка на животните.“

Проблеми има и в овцефермата. Тук младите хора по-трудно навлизат. Партийната група направи оценка на условията и констатира: „Обещан е отдавна нов овчарник, удобен за механизиране на храненето и почистването. Тогава младите хора ще идват при нас. Разбираме, че всичко наведнъж не може. Но ето че не навреме се извърши основен ремонт на овчарниците и измазването на стаите, за което причините са вече от субективен характер.“ Голяма част от предложенията

Digitized by Google

на комунистите по зазимяване на животните са изпълнени. За други срокът е изтърван, а и изискванията постоянно нарастват.

Какви въпроси счита партийната организация, че стоят пред комунистите?

Една от основните насоки в работата на партийното бюро след отчетно-изборното събрание е да се поддържа активността на комунистите и животновъдите, още повече да се укрепи дисциплината, да се воюва за нови успехи. За тази цел партийната група при кравефермата постави нови поръчения на комунистите за поддържане социалната активност в трудовия колектив, създадена вследствие политическата и организаторската работа през периода на подготовката и провеждането на годишните събрания.

Отчита се обаче, че не всички решения се изпълняват, което изисква по-голяма настойчивост и търсене на партийна отговорност. Независимо от успехите все още не е постигната продуктивност, равна на производствените възможности, особено при овцете. В някои стада млеконадоят дори спада.

Материалните разходи надвишават плана. Зад цифрите стоят факти като заболяване на кравите, което намали млеконадоя и предизвика аборти. Това изисква допълнителни непланувани разходи за материали, труд и фураж. Допуска се пред очите на комунистите да се разпилява по площадките зелена люцерна, да се изхвърля неизяден фураж от яслите.

Един от пътищата за по-нататъшно подобряване на работата партийната организация вижда в стабилизирането на кадрите в този отрасъл. Крайно наложително е вече не само да се увеличава делът на заетите, а преди всичко качеството на техния труд. Ето защо тук на младите се гледа с доверие, работи се с тях целенасочено с мисъл за утрешния ден. Постъпи ли млад човек, той се прикрепва към най-добрите животновъди — първенци наставници. Така комунистката Тодорка Натова, носителка на „Народен орден на труда“ — златен, в момента обучава няколко комсомолци, които бързо навлизат в професията животновъд. Това не ѝ пречи същевременно да подобрява собствените си резултати. Главното в работата е, че принципът на самоиздръжка, свързване на заплащането с крайните резултати е една от причините за всеобща отговорност.

Заслуга за тези успехи в животновъдството има партийният комитет. Секретарката Магдалена Бързева отблизо следи дейността му и оказва конкретна помощ. Голям е делът на секретарката на първичната организация Мария Старева, която ръководи организацията повече от 10 години. Тя работи като животновъдка 20 години и е ръководителка на най-тежкия обект—овцефермата. Още след завършване на селскостопанския техникум тя е назначена за бригадирка в животновъдството. Познава добре хората, с които работи. Натрупала е богат организационен и политически опит. Независимо че в животновъдството работят опитни и по-възрастни хора, тя намира най-прекия път към тях. Може би заради това те я уважават и дисциплинирано изпълняват всички указания. Когато резултатите са добри — тя ги отчита на целия трудов колектив; когато има пропуски — точно и вярно ги адресира до ръководствата, без да щади и себе си. В крайна сметка, както казва народът, „думата ѝ тежи“.

В Мало Конаре материалната база и породите — всичко онова, което наричаме обективни предпоставки, не се различава съществено от останалите АПК и производствените участъци на окръга. Главното тук е отношението към хората, партийната работа с кадрите в животновъдството. Ето къде е изворът на резултатите.

Иван ИГНАТОВ

Digitized by Google

С ДРУЖНИ УСИЛИЯ

След излизане на Постановлението от 1977 година за самозадоволяване на населението от селищните системи в район „В. Левски" — гр. Пловдив своевременно се разработиха и утвърдиха на разширено съвещание с партийния, държавния и стопанския актив специални мероприятия. Независимо че задачата беше нова, тя беше осъзната като крупно икономическо, политическо, социално и възпитателно мероприятие. Ръководствата на редица предприятия — комбинат „Ю. Гагарин", химичен завод „Агрия", завод „Ален мак" и други — с подчертана настойчивост се заеха да подреждат собствени помощни стопанства.

Още отначало се сблъскахме с някои сериозни за нашите условия трудности, с някои законни изисквания: животновъдните обекти трябва да отстоят на определено разстояние от населеното място, не се разрешава строителство във вододайните зони, има и други изисквания, свързани с опазването на природната среда. Освен това част от предприятията на територията на района са малки и фондовете им не позволяват да се направят необходимите капитални вложения за развитие на собствени помощни стопанства. Това наложи да преразгледаме първоначалните планове, да потърсим нови форми на базата на мултипликационния подход в териториален мащаб. Районният комитет реши, че трябва да се обединят усилията на предприятията, да се изградят ферми в землищата на други населени места. Така се роди инициативата за създаване на колективно помощно стопанство, утвърдено по-късно с решение на окръжния народен съвет.

След обсъждането на различни варианти, разработени с помощта на районния народен съвет, съвета на директорите и участието на специалисти, се прие да се проведе общо събрание на представителите на предприятията — директори, партийни секретари, профпредседатели и други активисти, и да се учреди колективно помощно стопанство от 30 предприятия. На събранието бе приет устав и се избра управителен съвет с председател директора на комбинат „Ю. Гагарин" инж. Никола Църцаров, който вече имаше натрупан опит в това направление. Общото събрание и управителният съвет станаха колективни ръководни органи.

На заседания на управителния съвет се решават всички въпроси, свързани с дейността на стопанството. Той утвърждава годишния план за производство и реализация на продукцията, поддържане и разширяване на материалната база, сключване на договори, утвърждаване управленческата структура и производствения щат и др. Колективното помощно стопанство е самостоятелно предприятие с банкова сметка. По щат то има директор, съответен брой специалисти, служители и работници. Броят на последните не е постоянен и е в зависимост от обема на работата съгласно приетите норми.

Сочните фуражи и сеното стопанството осигурява от 500 дка собствена земя, засята с люцерна и репко. Основната част от концентрирания фураж то получава от държавата срещу предадена животинска продукция и от хранително-вкусовата промишленост, намиращи се на територията на района. Цялостното оползотворяване на хранителните отпадъци от работническите столове ще се реши след закупуването на автоклав за преработката им. Вземат се мерки да се увеличи собственият фураж.

През миналата година стопанството произведе 118 тона месо. Планът през настоящата година предвижда отглеждането средногодишно на 282 говеда (от които 33 крави), 2100 овце (от тях 500 майки), 2069 свине и 20 500 пилета. В производствената му програма е заложено производството и реализацията на месо — 600 т и мляко — 130 т. Така разработените разчети осигуряват 40 процента от необходимото месо за работническите столове. Перспективата е да се осигури не само пълното задоволяване на техните нужди, но и нуждите на детските заведения и ученическите столове на територията на района, като се произведат количества и за домакинствата на работниците.

През 1980 година предстои разширяването на материалната база на стопанството главно чрез леки конструкции, производство на предприятие „Полимерстрой". С това ще се осигурят по-добри условия за увеличаване производителността на труда и продуктивността на животните.

Участието на предприятията в колективното помощно стопанство е различно. То се обосновава от деловото участие на същите с парични средства (вноски) от фонд „СБКМ". На негова основа се извършва разпределението на произвежданата продукция. Този принцип стимулира участието на предприятията.

На свои заседания бюрото на районния комитет на БКП и изпълнителният комитет на районния съвет редовно разглеждат отделни проблеми, свързани със задачите на стопанството и вземат съответни решения. В резултат на постоянните грижи колективното помощно стопанство непрекъснато укрепва и се утвърждава като сигурен източник за получаване на допълнителна селскостопанска продукция, за поевтиняване храната в столовете, за подобряване снабдяването на работниците.

Райна ЗАГОРСКА
секретарка на районния комитет на БКП

Digitized by Google

ОБЩИНСКИЯТ ПАРТИЕН КАБИНЕТ

ИВАН ЙОТОВ

Утвърждаването на общинските партийни комитети като авторитетни органи за политическо ръководство на територията на селищните системи до голяма степен зависи от своевременното изграждане и правилното функциониране на техните отдели и другите помощни звена. Важно място между тях заемат **партийните кабинети.** Тяхната роля за издигане научното и методическото равнище на идеологическата работа е общопризната.

Към общинските партийни комитети в Софийски окръг се изградиха и функционират 15 партийни кабинети и 11 към някои от основните заводски партийни организации. Повечето от тях са разположени в подходящи помещения и разполагат със значителен фонд от специализирана литература, технически и нагледни средства. Работят по перспективни планове, които обхващат периода между две отчетно-изборни конференции на общинската организация, и оперативни планове, които се приемат за всяка година.

Дейността на кабинетите се осъществява изключително на обществени начала. Само в кабинетите към общинските партийни комитети са съставени 54 секции с над 300 сътрудници. Основни са секциите: „Политическа просвета", „Политическа агитация" и „Технически средства". Но някъде продължават да формират секции и по трите направления на марксистко-ленинското образование — философско-социологическо, икономическо и историческо. В Ботевград и Самоков са обособени секции „Методика и опит", а в Ихтиман — „Информация и библиография".

В организационно-методическите съвети и в секциите по правило работят компетентни идеологически кадри със сравнително добра обща и специална подготовка и дългогодишен практически опит. Всичко това създава обективни предпоставки за реално „присъствие" на кабинетите в идеологическия живот на общината. Но само предпоставки и възможности. А как се реализират те? Досегашната им дейност дава основание да направим няколко извода. Като звена, които поддържат най-непосредствена връзка с идеологическия актив, те имат значителен дял за почти всички положителни изменения в организацията, съдържанието и ръководството на преустройството на идеологическата работа в общинските партийни организации и особено за издигане научността, за повишаване методическото майсторство и внасянето на по-голямо творчество в дейността на идеологическите кадри и актив. Опитът недвусмислено потвърждава, че в преустройството на

Digitized by Google

идеологическия фронт, от една страна, се повишава тяхната роля и отговорност, но от друга, значително се обогатяват и видоизменят техните функции — новите, много по-високи критерии за ефективността и качеството с голяма сила и актуалност поставят въпроса за издигане равнището и разширяване границите на компетентността на идеологическите дейци, извънредно много нараства значението на творчеството в идеологическата дейност, на творческите възможности и способности на нейните кадри. Независимо от завоювания авторитет, от натрупания опит и създадените традиции във всекидневието на кабинетите съществуват все още много „открити" проблеми, спорни моменти, противоречиви разбирания за същността и предназначението на тяхната дейност. В зависимост от конкретните условия, от подготовката и възможностите на работещите в тях се акцентира върху един или друг аспект от ръководството и организацията на идеологическата работа в общинската партийна организация. Това отразява различната степен на устойчивост и изпълнение на партийните решения. **Какво имаме предвид?**

Нарастващата роля на партийните кабинети като специализирани звена с важни теоретико-методически функции се открои особено ярко в процеса на преустройството на идеологическата работа на окръжната партийна организация, нейната ориентация към най-тясно свързване с живота, към търсене на най-подходящи форми и средства за повишаване ефективността и действения й характер. Те помагат да се издига идейно-теоретическото, научното и методическото равнище на идеологическата работа, да се свързва с изпълнението на социално-икономическата програма на окръга, с проблемите и задачите на трудовите колективи и формирането на социалистическата личност.

От дейността на партийните кабинети в голяма степен зависи дали това, което теорията е открила, ще намери приложение в живота, ще се превърне в масова практика. Това че ги наричаме „теоретико-методически" центрове, не означава, че от тях се изисква и очаква да разработват фундаментални теоретически проблеми на марксистко-ленинската теория или на теорията и управлението на идеологическия процес. От тях можем да изискваме, и това е напълно по техните сили, максимално да съдействуват за по-голяма научност и творчество в изучаването на марксистко-ленинската теория, в разясняването на партийната политика и мобилизирането на комунистите и трудещите се за нейното претворяване в дела. В този смисъл те имат най-непосредствено отношение към приложната теория на идеологическия процес, към онези разработки, които най-пряко опират до усъвършенстуването на неговата организация и управление. Те са естествена лаборатория за експериментиране и проверка на новите идеи и виждания в тази област, за изследване ефективността на различните форми и механизми за целенасочено идеологическо въздействие, разработвани от обществените науки.

Формите и средствата, чрез които партийните кабинети въздействуват върху различните страни на многообразната идеологическа дейност на партийните комитети и организации от окръга, са най-различни — **подготовка и обучение на идеологическия актив, изучаване и популяризиране на положителния опит, анализ на положителното и недостатъците, информационно обслужване на идеологическия актив**

Прави впечатление, че в условията на селищните системи се обогатява проблемното съдържание на дейността на кабинетите. Започва да се преодолява погрешното разбиране, че те са преди всичко и изключително звено с функция и отговорност за развитието на пропагандата. Животът налага все по-често да се обръщат с лице към въпросите на масово-политическата и индивидуалната работа, където на-

Digitized by Google

стоятелно се пренасят някои от стратегическите проблеми на идеологическия фронт. Днес няма идеологическо мероприятие или кампания в общинските партийни организации, което да става без прякото или косвено участие на кабинетите. Да вземем разясняването, изучаването и прилагането на новия икономически механизъм и икономическия подход в управлението на народното стопанство. Те разработиха тематични планове и организираха обучението на актива, подготвиха материали за групите докладчици и агитаторските активи. Особена активност проявиха през ноември м. г. по време на организирания по решение на бюрото на окръжния комитет на Партията месец на икономическите знания, посветен на проблемите на новия икономически механизъм. Освен че осигуриха за лектори изтъкнати наши учени икономисти, те организираха много срещи и консултации на ръководствата на предприятия с икономически кадри, с пропагандисти по икономическите дисциплини, на които научни работници и специалисти разясниха множество неясни проблеми — обсъдиха се редица проблеми, свързани с внедряването на новия икономически механизъм и бригадната организация на труда, с разработването на инженерните проекти и т. н. Партийните кабинети в Ботевград, Етрополе, Сливница, Костенец, Правец и др. привлякоха за сътрудници научни работници, които и в бъдеще да оказват научна и методическа помощ при решаването на редица практически въпроси, като въвеждането на бригадната организация при пълна вътрешностопанска сметка, атестирането на кадрите във връзка с въвеждането на новата организация на работната заплата, привеждане анализа на стопанската дейност в съответствие с научните изисквания и т. н.

Сега кабинетите поемат голяма част от задачите по прегледа за преустройството на идейновъзпитателната работа на първичните партийни организации. С помощта на дома за политическа просвета те организираха двудневни семинари със заместник-секретарите на първичните партийни организации и членовете на комисиите за извършване на прегледа, дават множество консултации, популяризират положителния опит. Кабинетът в Средногорие например помага на няколко първични партийни организации да направят възможно най-обективен и задълбочен анализ на идеологическата си дейност. Общинският комитет ще събере секретарите и заместник-секретарите и чрез техния опит ще подскаже на останалите организации най-правилния подход за подготвяне на преценките от прегледа. В повечето кабинети са обособени кътове с основните партийни документи и подходяща литература по проблемите на преустройството на идеологическата дейност. Няколко вече започнаха конкретни проучвания за степента на преустройството в първичните партийни организации.

Закономерен е въпросът, **какво ново внася образуването на общинските партийни комитети в статуса и организацията на дейността на партийните кабинети?** Преди всичко сега те разгръщат своята работа на една по-голяма територия, при по-разнообразни условия в сравнение с бившите градски (общински) комитети, контактуват с по-широк актив. Освен това към повечето общински партийни комитети са изградени нещатни отдели „Пропаганда и агитация“, които играят важна роля при планирането, организацията и ръководството на идеологическата работа. Това дава възможност партийните кабинети да се развиват като специализирани идеологически звена със специфични функции и отговорност.

Анализът на решенията на общинските партийни комитети в областта на идеологическата работа показва, че голяма част от тях са адресирани към партийните кабинети. Те често се ангажират при подготовката на пленуми на общинските комитети, при разработката

Digitized by Google

на различни програми и мероприятия, за осъществяването на конкретни изследвания и проучвания. Партийният кабинет в Средногорие активно участвува в социологическото изследване „Утвърждаването на социалистическия начин на живот и борбата с отрицателните явления", в което бяха обхванати над 1500 души. Кабинетът в Годеч извърши значителна работа в подготовката на пленум на общинския партиен комитет за социално-психическия климат в трудовия колектив. С помощта на научни работници подготви цялостен инструментариум за социологическото изследване, който включва анкетна карта, въпросник за стандартно интервю, методика за наблюдение и оценка на управленческите звена и ръководните кадри. Самото изследване извършиха предимно сътрудниците на кабинета. Партийният кабинет в Самоков извършва изследване на тема „Ролята на идеологическата работа за повишаване социалната активност на комунистите и трудещите се". Искам да подчертая, че партийният кабинет в Самоков постигна много добро съотношение между теоретико-методическата и организаторската работа. Той не само „подхранва" идеологическия актив с материали и разработки, но и помага да се създаде най-подходяща организация за реализиране на замисленото. Характерно е бързото реагиране на новото, пренастройването на разяснителната масово-политическа и пропагандистка дейност в съответствие с най-актуалните задачи на момента. Предпоставка за разнообразната и богата дейност е и добрата материална база. Кабинетът разполага със собствена лекционна зала, хранилище за техническите нагледни средства, кабинет за завеждащия, фотолаборатория, библиотека с повече от 500 тома специализирана литература. Но по-същественото е, че сътрудниците веднага след Националната партийна конференция насочиха усилията си да подпомагат общинския партиен комитет, първичните партийни организации за усъвършенстване социалистическата организация на труда, разкриване и използване на резервите, изучаване и внедряване на челния опит, а през последните месеци — **за последователното прилагане на икономическия подход, разясняването и подемането на задачите във връзка с интелектуализацията на труда.** Проблемите на новия икономически механизъм заемат първостепенно място в обучението на кадрите и актива: кабинетът съдействува за резултатно организиране на много практически занятия и научно-практически конференции в учебните звена в текстилния комбинат „Рилски лен", във вълненотекстилния комбинат „Самоковска комуна", в завод „Мусала". Кабинетът пряко ръководи филиала към окръжния партиен университет, с два учебни курса — един с номенклатурните и резервните кадри и друг — с ръководните стопански кадри от общината. Консултантите отделят много грижи за самостоятелните разработки на участниците и тяхното колективно обсъждане. Тук диференцирано се обучават преките ръководители и наставници. В общината са създадени добри традиции за грижи и внимание към специалистите, първенците и орденоносците. Кабинетът участвува в разработването на сценарии за събора на първенците, който се прави всяка година, за срещите с рационализаторите и новаторите.

Постоянна тема в разяснителната работа на кабинета е бригадната организация на труда. Той е разработил тезисите за практически занятия в голяма част от учебните звена, организира системна лекционна пропаганда, сътрудниците публикуват материали в местния вестник. Постигнатите резултати са насърчителни. В общината са формирани и работят 260 бригади от нов тип, многомашинното обслужване се е превърнало в масова практика.

По време на отчетно-изборната кампания кабинетът провеждаше всеки понеделник консултации със секретарите и заместник-секретарите на първичните партийни организации за отразяване проблемите

Digitized by Google

на идеологическата работа в отчетните доклади. Съвместно с кабинета по партийно-организационните въпроси всеки месец се подготвят писмени инструктажи в помощ на партийния актив за най-актуалните проблеми на партийната политика, които следва да бъдат обект на разясняване.

Направена е картотека на учебните звена и пропагандистите, в която се събират различни материали — лични творчески планове, социално-демографски характеристики на звената, материали от практически занятия, разработки на участниците и т. н. Отделно се картотекират направените по време на занятията предложения.

Заслужава внимание дейността на кабинета във връзка с окръжната научно-практическа конференция „Същност и пътища за преодоляване на противоречието между обективните възможности на социалистическия обществен строй и дейността на субективния фактор в Софийски окръг". По този въпрос са свикани четири семинарни занятия със секретарите на първичните партийни организации, направени са просветни събрания на тема „Първичната партийна организация — ядро на субективния фактор", за които кабинетът е подготвил специален материал, разработил е и конкретни методически указания за разговорите по темата на конференцията в първичните организации.

Системна и резултатна е работата на кабинета с пропагандистите. Опитът по движението „Пропагандистът — активен борец за висока ефективност и високо качество" беше обобщен на научно-практическа конференция „Пропагандистът и петилетката". На 15 пропагандисти е възложено да изведат положителен опит за усъвършенстване на отделни страни от методиката и организацията на учебно-възпитателния процес. Обект на експеримента са такива възлови проблеми като „Самоподготовката на пропагандиста — решаващ фактор за повишаване ефективността в неговата работа", „Ролята на политическата просвета за повишаване социалната активност на участниците", „Практическите занятия и задачи в политическата просвета". През тази учебна година в няколко звена от завод „Владо Георгиев" и Радиозавода се експериментира по темата „Ролята на политическата просвета за изучаването и решаването на проблемите на интелектуализацията на труда". Кабинетът оказва конкретна помощ на пропагандистите, на които е възложено да експериментират и създават положителен опит. Наблюденията върху тяхната работа показват някои радващи тенденции, като стремеж да се прилага изследователски подход в учебните занятия, повишена активност на участниците, пораснало умение да се свързва теорията с практиката. Показателно е, че тези пропагандисти най-активно участвуваха в миналогодишния разговор на страниците на в. „Софийска правда" за творчеството в пропагандисткия труд.

Системна и конкретна е грижата за разгръщане и усъвършенствуване на движението и на партийния кабинет в Ихтиман. Под неговото непосредствено ръководство в движението **„Пропагандистът — активен борец за висока ефективност и високо качество"** се разгръщат разнообразни инициативи за свързване на теорията с практиката, внася се по-голяма проблемност в учебния процес и се засилва неговото въздействие. Кабинетът поддържа постоянна връзка с членовете на атестационните комисии, провежда семинари за тяхното обучение, редовно ги инструктира. При тържественото откриване на учебната година се четат и връчват атестатите на най-добрите пропагандисти. Интерес предизвика вечерта на пропагандиста, по време на която получи заслужено признание техният високоблагороден труд. В помощ на пропагандистите и на целия идеологически актив партийният кабинет издава периодически различни материали като „70 години Ихтиманска партийна организация", „Методика за провеждане на практи-

Digitized by Google

ческо занятие", „Показатели и критерии за участие в движението „Пропагандистът — активен борец за висока ефективност и високо качество", сборник с примерни казуси и практически занятия.

Наблюденията върху дейността на пропагандистите от окръга, минали през различните форми на обучение в окръжната партийна организация, позволяват да се направи изводът, че добрата предварителна теоретическа подготовка е много важно, но недостатъчно условие за творческа пропагандистка дейност... Необходимо е тя да се съчетае със системна работа по време на учебната година. За нашите условия много резултатни се оказаха освен семинарите и методическите сбирки, откритите занятия за обмяна на опит, груповите и индивидуалните консултации с участието на научни работници, провеждани от партийните кабинети.

Преди две години окръжният комитет на Партията прие програма за създаване и популяризиране на положителния опит в идеологическата работа. Тя в значителна степен е адресирана до партийните кабинети, които се задължават да ръководят методически тази дейност. Кабинетът в Ботевград участвува активно в създаването на положителен опит по **внедряването на комплексния подход в ръководството на идеологическия процес.** С успех се включват и някои по-малки кабинети. Типичен е примерът с партийния кабинет в Драгоман, в който се създаде интересен опит по самоподготовката и самостоятелната работа с книгата и нейното значение за активизиране на участниците в учебните звена. По план от партийния кабинет проучването в 9 звена показа, че по-малко от 40 на сто от участниците се подготвят системно за учебните занятия. По-голяма част от тях нямат навици и умения за самостоятелна работа с книгата. Затова в експерименталните звена се организираха практически занятия, в които участниците се запознаха с различни методи за самостоятелна работа — анализ на текст, подготовка на конспект, тезис, план. Много внимателно се обсъждаха направените от участниците доклади, съдоклади, реферати, научни съобщения. През цялата учебна година кабинетът организираше по тези въпроси системни консултации с научни работници и специалисти.

Ако се върнем към някои от „откритите" проблеми, за които стана дума в началото, на първо място може би следва да поставим въпроса за критериите и съотношението между различните функции на партийните кабинети. На сегашния етап изглежда неизбежна известна двойственост на критериите за оценка на многостранната им дейност от гледна точка на това, което би трябвало да вършат и в зависимост от това, което реално могат да свършат. Какво имаме предвид? В примерния статут на отдел „Пропаганда и агитация" на Централния комитет на Партията за дейността на домовете за политическа просвета се казва, че партийните кабинети са „теоретико-методически органи на партийните комитети". Следователно от това би трябвало да се определя специфичното съдържание на тяхната дейност. Ако се вземе предвид, че понятието „теоретико-методическо" ръководство включва един доста широк кръг от разнообразни и в същото време високоспециализирани и специфични дейности, не можем да не признаем, че част от партийните кабинети не са в състояние да реализират напълно тази си функция. Не е тайна, че по силата на обективни условия в тяхната ежедневна дейност често превес вземат чисто организаторските функции. От друга страна, ако се вземат предвид реалните ресурси, с които разполагат — база, кадрови и интелектуален потенциал, досегашната дейност на партийните кабинети от окръга би било справедливо да се оцени безусловно като положителна и полезна.

Както се подчертава и в статута, а и практиката при нас е такава, дейността на партийните кабинети се разгръща изключително на

Digitized by Google

обществени начала. По същество обаче тя има за цел да подготви идеологическите кадри и актива да вършат своята работа на високо професионално равнище в съответствие със съвременните постижения на идеологическата теория и изискванията на живота.

В окръга няма партиен кабинет, който да няма успехи в едно или друго направление. Същевременно обаче е трудно да се посочи пример за едновременно ефективно решаване на целия комплекс от задачи, които стоят пред партийния кабинет. Това показва, че програмно-целевият и комплексен подход все още не е усвоен в необходимата степен. Очевидно предстои още много да работим, за да се издигне нивото на идеологическата дейност във всички звена и всички първични партийни организации до равнището на най-добрите. Сега се забелязва в не малко случаи значителен дисонанс между планирането и осъществяването на идеологическата работа. За съжаление практиката показва, че повечето кабинети, вместо да обогатяват и разширяват предварителните си планове, по едни или други съображения се отказват да реализират отделни замисли, идеи и начинания, с което се обеднява тяхната работа. А в идеологическата работа от гледна точка на крайния резултат понякога, ако нещо не е направено както трябва, ако определена инициатива не е доведена докрай, все едно, че нищо не е направено.

В кръга на ежедневните и най-отговорни задължения на партийните кабинети влиза задълбоченото изучаване на живота, всестранният анализ на идеологическата практика в общината. Без това не може с научни методи и средства да се планира и осъществява идеологическата дейност. Наблюденията показват, че много от партийните кабинети не са подготвени, както трябва, за това. Често техните анализи и оценки са плод на емпирични наблюдения и интуиция, а не на всестранното изучаване на условията, на съществуващия опит, на равнището на съзнателност, на интересите и потребностите на хората. Значителна част от сътрудниците на партийните кабинети не са запознати с методиката на конкретните социологически изследвания и почти не ги използват.

Сериозен проблем е неблагоприятното съотношение между „теоретиците“ и „практиците“ в методическите съвети. По правило съветите и секциите се комплектуват от хора с дългогодишен практически опит, но без специална научна подготовка в областта на теорията и методите на идеологическата работа. При това положение по необходимост се разчита на привличането на научни работници и специалисти за осъществяването на по-сериозни методически разработки. Общо кабинетите в окръга използват повече от 140 научни работници, предимно като лектори и консултанти. Засега обаче не е намерена най-взаимноизгодната формула за ефективно системно сътрудничество между кабинетите и изявените специалисти в тази област. Имаме предвид сътрудничество, което не се изчерпва с изнасянето на лекции и провеждането на отделни консултации, а което прераства в съвместен изследователски процес, който обхваща интересни както от теоретическа, така и от практическа гледна точка проблеми и има за цел да се открият най-ефективни пътища за тяхното решаване в общинската партийна организация.

Тези и други слабости в никакъв случай не омаловажават реалните постижения в дейността на партийните кабинети от окръга. Те обаче показват, че в известно отношение възможностите на кабинетите са повече загатнати, отколкото реализирани, че съществуват още неизползвани резерви за повишаване ефективността от тяхната многостранна дейност.

Digitized by Google

НАРОДНОТО ТВОРЧЕСТВО И ЕСТЕТИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ

ЖИВКА ВЪЧКОВА
зам.-зав. отдел „Култура" на ЦК на БКП

Народното творчество — авторско и изпълнителско — е изкуство, което се създава от трудовия народ и битува сред широките народни маси. То включва в себе си различни видове художествени дейности на народа — поетическо творчество, музика, танци, театър, изобразително изкуство и др., и е историческа основа, върху която се развива художествената култура на човечеството. „Художественото творчество на трудещите се — пише М. Горки — е служило като единствен организатор на техния опит, въплъщавало е идеите им в образи, подбуждало е трудовата енергия на колектива." В много страни редица комплексни фактори, като бурното развитие на производствените отношения, широкото разпространение чрез средствата за масова информация на професионалното изкуство, развитието на градската култура и др., доведоха не само до ограничаването, но и до ликвидирането на фолклорната традиция. В резултат на тези (а и на още много други) фактори народното художествено творчество закономерно излиза от своите предишни рамки и функции, придобива качествено нов облик и нови възможности за развитие. Сега вече наред с традиционните фолклорни форми, повечето от които, особено авторските, постепенно умират, се зараждат нови форми — формите на художествената самодейност, на които принадлежи бъдещето.

Българското народно творчество премина изпитанията на времето, без да загуби своята свежест, багри и художествена сила. Неговата жизнеспособност е наша национална особеност и има свои вътрешни предпоставки както от обективен, така и от субективен характер. През годините на народната власт се полагат много грижи за запазване на народното изкуство. Създадоха се няколко професионални и стотици самодейни ансамбли за изпълнение на народни песни и танци. За съхраняване вековното българско народно приложно изкуство се създаде задруга на майсторите на народните художествени занаяти. Многобройните местни, окръжни и републикански празници и събори на народното творчество възкресиха неговото великолепие. Особено място в съхраняване на тази традиция имат училищата за народни инструменти в Котел и Широка лъка.

Взаимодействието на народното творчество и съвременното художествено творчество е един изключително плодоносен процес със съдбоносно значение за развитието на националната ни художествена култура.

* * *

Българското народно творчество е наше национално съкровище. От неговия златен фонд творците винаги ще черпят национален колорит, поетични образи, ритми и багри. Ето защо независимо от бурното развитие на съвременното ни изкуство народното творчество ще си остане не само първоизворът, но и онзи жизнено необходим фермент, без който изкуството губи своята неповторимост.

Традицията живее и се развива в органическо съчетание с пулса на нашата съвременност. За да следва народните традиции, самодейното изкуство не трябва само да копира и да повтаря народното творчество в неговия първичен вид, но и художествено да го преосмисля, сценически да обогатява неговите ярки, самобитни и най-добри образци. Ето защо не бива да се противопоставят точното, натуралното изпълнение на фолклора, от една страна, и неговата авторска обработка и съвременна интерпретация, от друга.

Когато изтъкваме ролята на народното творчество, в това число и на художествената самодейност, в изграждането на националната ни култура, не можем да не подчертаем тяхната изключителна роля в развитието на професионалното изкуство.

Известно е, че професионалното изкуство се появява на определена степен от общественото развитие. В нашата хилядолетна история то отбелязва едва сто години от своето рождение. Именно народното творчество е онзи широк и неизчерпаем исторически фундамент, който не само създава почва за появата на професионалното художествено творчество, но и постоянно го подхранва с нови попълнения.

Художествената самодейност — това е съвременното народно художествено творчество, една от най-масовите школи за хармонично развитие на личността, за създаване на творческо въображение, развит вкус, инициатива и самостоятелност — качества, жизнено необходими на нашия съвременник. Тя не е само средство за творческо реализиране на народните маси. Колкото и плодотворно да е въздействието й върху нейните участници, художествената самодейност е фактор с важна социална функция. Тя помага на трудещите се и младежта естетически да осмислят ця-

Digitized by Google

лостната своя дейност — производствения труд, учението, отдиха и бита, — учи ги да живеят според определението на Маркс „по законите на красотата".

В своя дълъг исторически път както българското народно творчество, така и неговата съвременна форма на изява — самодейното изкуство, и в радостни дни, и в съдбовни за народа ни изпитания е било възторжена обществена трибуна и духовно оръжие за свобода и независимост, въплъщавало е високите идеали на народа ни за красота и социална справедливост.

След победата на социалистическата революция у нас художествената самодейност отбелязва огромен скок в своето развитие.

Масовото участие на трудещите се у нас във формите на художествената самодейност беше своеобразен признак за отприщване на духовните сили и способности на народа ни, негова вътрешна потребност да възпее своя социален устрем. Нови възторжени песни звучаха в партизанските землянки, крачеха заедно с фронтоваците по калните пътища на войната, огласяха с възторзи бригадирските обекти, бяха попътен вятър навсякъде, където имаше хора, вдъхваха им вяра в победата, обединяваха устрема и волята им в строителството на новия живот.

* * *

Особено масово развитие получи самодейното изкуство у нас в периода на строителството на развито социалистическо общество.

Крупните социално-икономически завоевания на страната ни създадоха онези необходими предпоставки за един духовен разцвет на народа ни, за пълна изява на неговите творчески сили. Ето някои данни, които показват неговия ръст. В етапите на Петия републикански фестивал взеха участие 21 727 самодейни колективи и кръжоци с 514 227 участници. Статистическият анализ на динамиката на самодейните колективи за 1978 и 1979 година показва прираст с 1771 колектива. Най-голямо увеличение на самодейните колективи има за същото време в следните окръзи: Бургаски с 450 колектива, София — града — с 203, Стара Загора със 134, Хасковски със 130, Плевенски със 120. Най-голямо увеличение за същия период имат групите за автентичен фолклор — с 311, художествено слово — с 308, политически песни — с 239, оркестри — със 191, танцови състави — със 159.

Анализът на жанровата структура показва, че най-многобройни са хоровете и вокалните групи — 6644, оркестрите — 2581, съставите за художествено слово — 25 115, танцовите колективи — 2469. Помалък е броят на куклено-театралните колективи — 188, на музикалната естрада — 243, на музикалните ансамбли — 289, на естрадната сатира — 334, на кинокръжоците — 316.

Разпределението на самодейните колективи по мрежи е следното: училищни — 10 526 колектива (48 на сто), читалищни — 7948 колектива (36,6 на сто), към предприятия и учреждения — 3298 (15 на сто). Най-голям ръст през последните две години отбелязва училищната мрежа — с 824 колектива, профсъюзната — с 504 и читалищната — с 443.

Но цифровите показатели са едно от измеренията за развитието на художествената самодейност. Особено важен е фактът, че непрекъснато расте нейното художествено майсторство. Самодейното изкуство си извоюва свое място в културния и политическия живот на страната. То е пълноценно, многопланово и богато изкуство, заредено с много социален патос, в което пулсира ритъмът на нашето време. Създаваните художествени ценности в сферата на самодейното творчество имат висока социална ефективност, решават сложни творчески и възпитателни задачи. Независимо от доброволния характер на това изкуство изненадваща е неговата обществена активност. Само през 1979 г. самодейните колективи са организирали 119 950 социално-творчески изяви с около 35 млн. зрители. Концертната дейност на самодейните колективи все по-тясно се свързва с решаването на политическите, икономическите и културните задачи в страната. Концертите и спектаклите на самодейците имат широка аудитория в бригадите, цеховете и заводите, агропромишлените комплекси, училищата и строителните площадки.

Справедливо др. Тодор Живков нарече България република на художествената самодейност. Тя стана не само масова, но обогати своето съдържание, разшири функциите си и се превърна в незаменимо средство за изпълнение програмата за всеобщо естетическо възпитание, за подбуждане творческите сили и дарования на трудещите се и младежта.

Многократно нарасна социалната функция на художествената самодейност. Тя все повече се превръща в многостранен и комплексен фактор за идейно-политическо, естетическо, трудово, нравствено, патриотично и интернационално възпитание на трудещите се и младежта, утвърждава се като ефективна възпитателна форма в дейността на партийните, комсомолските, профсъюзните и държавните органи и организации.

Разшири се и тематичното разнообразие на репертоара на самодейното изкуство. Постоянна и драгоценна негова черта е високият социален градус и съпричастност към големите и актуални събития на деня, действената му организаторска сила.

Ярко доказателство за това е движението на политическата песен, което се роди в самодейните колективи и получи най-широко разпространение сред тях.

Развлекателната функция на художествената самодейност все повече разширява своето място, става важна съставка в структурата на свободното време на трудещите се. Празненствата и увеселенията от битово-семеен и колективен характер, отдихът и туризмът на хората, увеселения-

Digitized by Google

та в ресторантите, в домовете за почивка и увеселителните площадки поставят нови проблеми и задачи.

Една от ярко изразените и нови функции на художествената самодейност днес е активното ѝ участие в създаването на новите ритуали, в утвърждаването на новия тип социалистически взаимоотношения и начин на живот. Художествената самодейност „обслужва" широк кръг прояви в трудовите и учебните колективи, в обществените организации и квартали, тя е неотделим и желан компонент в празниците и трудовите делници на хората, помага им за създаване на здрав микроклимат и духовно родство, развива чувството за другарство и колективизъм помежду им.

* * *

В изпълнение на решенията на XI конгрес на БКП и на III конгрес на българската култура получиха своята по-нататъшна разработка важни творчески, теоретико-методологически, социологически и управленчески въпроси, които създадоха предпоставки за един нов, по-висок етап в развитието на художествената самодейност. Усъвършенствува се ръководството на художествената самодейност от страна на Комитета и съветите за култура и техните специализирани органи — центровете за художествена самодейност. Утвърди се обществено-държавното начало, създадоха се предпоставки за провеждане на единна политика в планирането, организацията и управлението на тази сфера от органите на Комитета за култура, професионалните съюзи, Комсомола, органите на народната просвета, министерствата и ведомствата.

Беше извършена значителна дейност за подготовка на творчески и управленчески кадри за художествената самодейност. Създадената система за обучение на ръководители обхваща освен държавните три института за подготовка на културно-просветни кадри и провеждане на национални и окръжни курсове и семинари. Важно място в тази система играят факултетите за обществени професии към висшите учебни заведения по изкуство, в които се изучава хореография, театрална режисура и диригиране. Само тази година 700 студенти завършват тези факултети и получават дипломи за художествени ръководители на самодейни колективи.

Крупен форум за изява и импулсиране на детското художествено творчество беше проведената през 1979 г. Международна асамблея „Знаме на мира". В националния ѝ етап взеха участие около 70 000 български деца със свои произведения във всички видове изкуства. Окръжните съвети за култура са картотекирали към 40 000 деца, на които ще се оказва постоянна помощ.

Направена е нова крачка напред в изграждането на репертоар за различните жанрове на художествената самодейност. Създадоха се нови произведения, посветени на 35-годишнината от социалистическата революция и 1300-годишнината от основаването на българската държава. Особен акцент в репертоара на самодейните колективи съставлява съвременната тема, произведенията, утвърждаващи превъзходството на социалистическия начин на живот, възпитанието на комунистически, нравствени и морални добродетели, чувство на родолюбие, на любов към страната на съветите и дружба между народите.

Значително се подобри методическата и материално-техническата база на художествената самодейност. Изградените центрове за творческо-методическа помощ в окръзите са важно звено в повишаването на квалификацията и творческата зрелост на ръководителите на самодейните колективи, художествен и естетически филтър за провеждане на правилна репертоарна политика. Изградените нови читалища, младежки и профсъюзни домове, моралните и материалните стимули за художествената самодейност създават онази важна основа, без която е невъзможно развитието на това всенародно движение.

* * *

Селищните системи като качествено нова, по-висша форма на териториална организация създават обективни условия за разгръщане и реализиране на богата културна дейност, за превръщането им в истински духовни центрове за разгръщане на масово движение за естетическо възпитание.

В целокупния културен живот на новите селищни системи настъпват редица положителни изменения. В много от тях на основата на приетите окръжни програми за естетическо възпитание се разработват дългосрочни общински програми. Художествената самодейност за почти всички селски селищни системи се превръща в едно от главните средства за организиране на културна дейност и естетическо възпитание.

При новото селищно устройство съществува увеличена възможност за вътрешен и междуселищен културен обмен, съгласуваност на репертоара за различните жанрове и видове художествена самодейност, мултипликация на концертните изяви на най-добрите самодейни художествени колективи.

От едно преосмисляне и взаимно допълване се нуждаят и периодичните по-масови прояви от рода на местните празници, надпяванията, прегледите, съборите, фестивалите и конкурсите.

Изтеклият период от създаването на селищните системи показва, че тези от тях, които са от първи, втори и трети функционален тип, развиват интензивна културна дейност, проявите на художествената самодейност обхващат важни страни на нашия културен живот и са свързани с реализирането на програмите за чествуване на 1300-годишнината от основаването на Българската държава, мероприятията

Digitized by Google

на детската асамблея „Знаме на мира", програмите за хармонично развитие на личността и др.

Новите функции, които поемат тези селищни системи, налагат в селищните центрове да се развиват и комплексно да укрепват всички жанрови форми на художествената самодейност (изключение може да прави само оперната и оперетната самодейност), най-добрите колективи да се утвърждават като базисни и заедно с богатата концертна дейност постепенно да поемат и методически функции по отношение на останалите състави от същия жанр в района на селищната система.

Едно от главните съсредоточия на всестранна помощ трябва да бъдат селищните системи от IV и V функционален тип, които нямат свои възможности за провеждане на културна дейност, живеят анемичен културен живот и все още по-значимите културни прояви на тяхна територия са рядко събитие. Полезно би било в селищните системи от този тип да се изградят групи за автентичен фолклор с оглед съхраняването и разпространението на народната традиция.

Селищното преустройство, от една страна, и грижата за организиране на ритмична и богата културна дейност сред всички слоеве на населението, от друга, изисква планомерното и комплексно решаване на редица въпроси. Базата за културна дейност в селищните системи се нуждае от цялостен преглед — финансирането на самодейните колективи, обезпечаването на транспортни средства за концертна дейност и др.

Решаващо значение за повишаване на художественото майсторство на самодейните колективи в селищните системи ще има изграждането на методическата мрежа и привличането на работа на опитни специалисти за ръководители на самодейните колективи.

* * *

Българската художествена самодейност завоюва високо международно признание. В периода между двата републикански фестивала нашата страна е участвувала в 74 международни конкурса за самодейни колективи и е завоювала 112 награди, от които 73 първи, 26 втори и 13 трети. Това е не само признание за българската художествена самодейност, но и принос на нашите самодейци за укрепване на мира и дружбата между народите, за издигане престижа на нашата социалистическа култура. България все повече става притегателен център, в който авторитетни международни организации на художествената самодейност организират крупни прояви. Само за последните 2 години ние бяхме домакини на Международния конгрес на ЦИОФФ XIV конгрес на АЧТА и Международния фестивал на аматьорските театри.

Особено тесни и плодотворни стават контактите с художествената самодейност от социалистическата общност. Създадени са преки връзки и редовен обмен на художествени колективи между побратимените градове. Тези контакти вече прехвърлят рамките на размяна на самодейни колективи и навлязоха в по-нов етап — на обмяна на опит, на организиране на съвместни симпозиуми, на провеждане на двустранни и многостранни прояви, посветени на важни политически дати и пр.

Настъпват важни процеси на взаимовлияние и сближаване между съветската и нашата художествена самодейност. През 1979 г. в Съветския съюз се проведе фестивал на българската художествена самодейност, посветен на 53-ата годишнина от социалистическата революция у нас, и фестивал на съветската художествена самодейност в НРБ, посветен на 62-ата годишнина на ВОСР. Това бяха масови, мащабни прояви, включващи освен самодейни изпълнителски колективи от всички жанрове и изложби на изобразителното изкуство, прожекции на кинолюбителски филми, двустранни симпозиуми по проблемите на художествената самодейност и др. Благодарение на високото художествено-творческо равнище и богатия им идейно-естетически репертоар те се превърнаха във вълнуващи празници. Мултипликацията на тези прояви в десетките трудови колективи, в заводи, училища, културни институти и кооперативи, комплексният им характер превърнаха дните на художествената съветска самодейност у нас и дните на нашата художествена самодейност в Съветския съюз във високи политически форуми, в масова и спонтанна манифестация на братските чувства между нашите два народа. Фестивалите на дружбата дадоха възможност за много творчески срещи, за взаимно опознаване на самодейците и техните ръководители, за обмяна на опит, за контакти, които непременно ще продължат и в бъдеще.

Важно място в културния и обществения живот на страната заемат национални и международните прояви на художествената самодейност като: Международният майски хоров конкурс, Международният фестивал на политическата песен „Ален мак" — Благоевград, Международният фолклорен фестивал в Бургас и др. Тези фестивали играят съществена роля за развитието на различните жанрове на художествената самодейност, за обмяна на опит между най-добрите, обществено ги изявяват, създават истински празници в окръжните центрове, в които се провеждат.

* * *

Най-осезателни импулси в своето развитие художествената самодейност получава по време на републиканските фестивали. Петият републикански фестивал на художествената самодейност през 1979 г. се превърна в най-крупно национално събитие. Само на заключителните му етапи, провеждани в различни окръжни центрове на страната, участвуваха 622 самодей-

Digitized by Google

ни колектива, а в спектакъла при закриването на фестивала в София взеха участие 7500 самодейци. Фестивалът беше тласък за художествено-творческото израстване на самодейното изкуство, трибуна, на която то показва своето високо майсторство. Различните етапи на фестивала съдействуваха за още по-тясно свързване на художествената самодейност с трудовите колективи. В много окръзи се поемаше шефство от страна на работнически колективи към гостуващи самодейци, изнасяха се концерти, организираха се срещи на самодейци с видни професионални творци, с обществени, държавни и партийни ръководители.

В много окръзи при провеждане етапите на Петия републикански фестивал бяха организирани научно-практически конференции по проблемите на естетическото възпитание, на учебно-възпитателната работа в колективите, обменяше се творчески и методически опит между ръководителите на художествената самодейност, изявяваха се важни аспекти от методологически, творчески и организационен характер, които несъмнено ще изиграят важна роля в по-нататъшното художествено-творческо и организационно развитие на колективите.

Етапите на фестивала станаха школа и за самите участници в художествените колективи. Проведените срещи разговори с тях по различни естетико-творчески въпроси, на които присъствуваха видни наши творци и професионалисти, обогатиха техния опит и познания за спецификата на художествено-творческия процес, за историята и теорията на различните видове изкуства.

Петият републикански фестивал беше най-широката панорама от народни дарования, която най-ярко показа резултатите от правилната политика на нашата партия и правителство за художествено-естетическото развитие на народа ни. Постановлението на ЦК на БКП „За по-нататъшното развитие на художествената самодейност", излязло през 1968 година, със силата на своята стратегическа и конкретна целенасоченост концентрира вниманието на партийните органи и държавните институти, на обществените и стопанските организации за комплексно решаване на редица въпроси, за създаване на благоприятни стимули и предпоставки за по-нататъшното развитие на художествената самодейност у нас.

* * *

Етапите на Петия републикански фестивал изявиха както силните, така и някои слаби страни в организацията и творческото реализиране на художествената самодейност у нас.

Контролът и помощта на партийните организации би следвало да се съсредоточат към по-пълното и оригинално обвързване на многостранната художествено-творческа и концертна дейност на самодейните колективи с големите задачи, които XI конгрес на БКП постави за хармонично и всестранно изграждане на социалистическата личност, за разгръщане на всенародно естетическо възпитание сред трудещите се и младежта. Особена важност в това отношение придобиват въпросите от художествено-творчески характер. Главните естетико-идеологически характеристики на художествената самодейност се съдържат в репертоара. Окръжните и националните прегледи на художествената самодейност показаха, че въпреки направеното един от нерешените в неговата жанрова пълнота и тематично многообразие проблеми си остава репертоарният. Не са редки случаите, когато се поставят посредствени пиеси поради липса на подходящи произведения, съобразени с възможностите на самодейните драматични колективи. Почти липсва съвременната тема в танцовите колективи. Не достига подходящ репертоар за музикалната естрада, която има такова широко влияние сред младежта. Забелязва се дребнотемие и принизен вкус в репертоара на естрадната сатира. Липсва широка палитра от репертоар, който да задоволява различните жанрове самодейно изкуство, да бъде съобразен с възрастовите и социалните особености на участниците в самодейните колективи. Недостатъчен е репертоарът за масовата художествена самодейност, за колективите със средни художествени изпълнителски възможности.

Недостатъчно се оценява ролята на учебно-възпитателната работа в самодейните колективи. Липсва учебно и научно-популярна литература, не се включват творци и педагози за организиране на тази важна дейност, която би могла да съдействува за превръщане на самодейните колективи в своеобразни „народни университети" за култура. Недостатъчни грижи се полагат за комплексното укрепване и повишаване на художествено-творческото равнище на слабите самодейни колективи.

Все още малко се прави за изява на авторското художествено творчество на самодейците.

По-голямо внимание трябва да се обърне за разработване на специфичните задачи на художествената самодейност в различните социални слоеве на обществото у нас. Партийните комитети би следвало да окажат помощ за по-плътното свързване на художествената самодейност с политическите и стопанските задачи чрез развитието на подходящи жанрове и форми на насочване на репертоара им към темата на труда. Работническата художествена самодейност има свое място във формиране на климата в трудовия колектив и духовното израстване на работническата класа, в по-тясното обвързване на културната дейност със социално-икономическите задачи, с качеството на произвежданата продукция, естетизацията на трудовия процес и т. н.

Digitized by Google

Недостатъчно се търси своеобразието и спецификата на комсомолската художествена самодейност, не винаги се изучават интересите и вкусът на младите както по отношение на репертоара, така и към видовете и жанровете на самодейните колективи.

Още много трябва да се направи за насочване усилията на художествените колективи в издирването и популяризирането на съдържателните народностни традиции и обичаи за създаване и утвърждаване на социалистическата обредно-празнична система.

Художествената самодейност у нас на практика се превърна в най-масовата школа за повишаване на естетическата активност на трудещите се и младежите, за изява и развитие на народните таланти.

Целенасочено и научно направлявана в духа на програмните документи на Партията и задачите, поставени от др. Тодор Живков в Писмото до ЦК на ДКМС, тя все по-масово ще се доближава със своите художествени резултати до професионалното изкуство, ще се превръща в органически необходим и желан спътник в трудовия ни поход към комунизма.

АРХИТЕКТУРНО-СКУЛПТУРНИЯТ ПАМЕТНИК И НЕГОВАТА ФУНКЦИЯ

ст. н. с. НИКОЛАЙ ТРУФЕШЕВ
кандидат на изкуствознанието

Проблемът — създаване, съществуване и функциониране на архитектурно-скулптурния паметник, е многостранен по своя характер. Този вид художествена творба не е само културен и изкуствоведчески феномен. Архитектурно-скулптурният паметник със своята проблематика засяга редица институции и административно-управленчески звена както в системата на управление на културата, така и ръководствата и организациите, свързани с осъществяването на партийната и културната политика на Българската комунистическа партия. Отговорността за успехите и за неблагополучията в сферата на монументалната пропаганда се пада в значителна степен и на партийните звена в населените места. Партийните организации не могат да бъдат безучастни, когато се създават планпрограмите, когато се провеждат конкурсите и се оценяват проектите на паметниците. Те не могат да не се интересуват как „живеят" тези творби в градската среда или на лобното място. Проучване на отношението на хората към този проблем е редно да бъде първостепенна тяхна грижа.

Дефинирането на понятието архитектурно-скулптурен паметник е старо. Колкото старо, толкова и ясно определено. Със средствата на архитектурата и пластичното изкуство се създава художествена творба, която осмисля спомена за велики личности и важни исторически събития, прераства в материален израз на признание към делото на предците, дали живота си за свободата на народа, отдали сили и знания за неговото преуспяване, трасирали пътищата към бъдещето му.

От възпоменателната плоча и паметния знак до монументалния по размери и внушение архитектурно-скулптурен мемориален комплекс те имат едно предназначение, една и съща социална функция. Паметникът трябва да въздействува. Трябва да има силен художествен образ, включващ в себе си голям идеен заряд, художественопластическа изразителност, способност да респектира и да внушава мисъл и чувство. Паметникът е „песен, изпята в камък и бронз".

За кого се издига паметникът? Разбира се, за живите. В името на „отминалите", в памет на заслужилите, но за пример на живите. Съвременниците са тези, които преценяват отношението към миналото. Те усещат резултатите от подвига, преценяват величината на делото. Те са тези, които дават своето признание на достойните, на заслужилите. Дълбокият смисъл на признанието обаче се крие в стремежа да бъде моделирано поведението на съвременниците. Моралните норми на поведение засягат живите. Признанието на подвига на предците осигурява съзнание за бъдещите дела на съвременниците и преди всичко тяхното морално възнаграждение с народна любов и синовна благодарност. Така както сегашното поколение е способно да види, оцени и да даде материален израз на своето признание — издига паметник на

Digitized by Google

заслужилите люде, величае подвига на народа, спомня си с благоговение за събития и дела, — така и потомството ще оценява неговите дела, неговите изтъкнати личности.

Патриотичното възпитание е сложен процес. Необходимо е правилно разбиране на неговите норми и характера на действуващите фактори и реалните стойности в мисленето и поведението на хората. Сътворяването на паметници е непрекъсната, исторически отговорна и целенасочена човешка дейност. Във времето се запечатва споменът, но се поставя и основата, създава се гаранцията за препредаване в бъдещето на онези качества, които мотивират правилната оценка и на делата на сегашното поколение. Така паметникът не е само спомен. Той е силен активизатор, определящ дейността на съвременниците, коректив на личността и социалната изява на поведението на народните маси, на тяхното творчество. Паметникът жалонира историческия път на народа, осигурява историческата приемственост, прераства като една от предпоставките за осъществяване безсмъртието на нацията.

Паралелно с патриотичната функция на монументите тяхната отговорна роля се свързва и с идейновъзпитателната и естетическа функция. Паметникът като всяко художествено произведение трябва да предизвиква и естетическа наслада. В рамките на площадното пространство или парка той има организираща роля на естетическите компоненти и сам трябва да притежава декоративна стойност. В пространствено-предметната среда той е акцентиращ обект и при всички случаи емоционално въздействуваща по съдържание и художествена форма пластична творба. Не по-малко значение има и културната му функция. Паметникът в обобщена и косвена форма представя културното развитие на нацията, равнището на изобразителното изкуство, възможностите на професионалното майсторство на архитектите и скулпторите, културата на инвеститорите. В крайна сметка той е лице на всестранното развитие на поколението, което създава своята история и я претворява в камък и бронз. А когато това поколение изразява революционните идеи на работническата класа, отговорността на нейните вдъхновители и ръководители е значително повишена. Тази отговорност присъствува във всеки паметник, във всяка монументална творба.

Събитие с особена стойност представлява откриването на паметника на В. И. Ленин в София (5. XI. 1971) и произнесената по този повод реч на др. Т. Живков. По своето съдържание речта представлява характеристика на състоянието и задачите на българското монументално изкуство и преди всичко определя значението на паметника за комунистическото и патриотичното възпитание на българския народ. Другарят Живков отбелязва, че всяка историческа епоха е оставяла свои паметници. „Много от тези паметници — изтъква той — са свързани с идеологията, целите и задачите на господствуващата класа. Но и в досоциалистическите общества, при господството на експлоататорските класи, свободолюбивият и устремен към бъдещето човешки гений е създавал велики творби, които олицетворяват силата и могъществото на човека и влизат в съкровищницата на човешката култура, мисъл и дух."

Бурната, пълна с превратности историческа съдба на нашата страна, годините на нашествия, вековете на чуждо робство не са позволили на народа ни да съхрани много от паметниците на своята национална култура. Но и по това малко, което е останало, ние съдим за нашето минало, за нашия творчески национален гений. И дори сринатите до основи паметници будят у нас чувство на национална гордост, защото ни говорят за героични битки в защита на свободата на българския народ, на националната независимост на България. И може би именно поради това, че повечето от свидетелите на българското минало лежат в развалини, или са заличени от лицето на земята, нашият народ след освобождението от османско иго и особено след победата на социалистическата революция издига нови паметници с такова желание, с такава голяма любов. Едва ли у нас има селище, където признателният народ да не е издигнал паметник — било на братята руси освободители, било на героите от националноосвободителните борби или на падналите в борбата против фашизма и капитализма верни народни синове.

Големи и малки, внушителни по обем, или просто пирамидки с петолъчна звезда, тези паметници са обкръжени с всенародна любов и грижа, обкичени са с венци и цветя, пред тях народът пада на колене, кълне се да бъде верен на борбите и заветите на своите велики чеда.

България е осеяна с паметници, с братски могили и паметни плочи. И все пак ние не можем да не отчетем, че идейно-естетическото равнище на редица паметници не отговаря на подвига на тези, чиято памет народът иска да увековечи. Не става дума за гигантомания. Напротив, скромното величие на паметната плоча понякога въздействува върху нас много повече от един несполучлив, претенциозен паметник.

За да се изгради хубав, въздействуващ паметник, освен желание и материални средства са нужни и голям талант, и много обич, и силно развито чувство за отговорност. Понятно и достойно за възхищение и преклонение е желанието и на най-малкото селце да има свой паметник. Само равнодушен човек може да осъди хората, че бързат час по-скоро да видят това свое желание осъществено в мрамор и гранит. И ако тези паметници не винаги са сполучливи, вина за това има не народът, а съответните компетентни органи, някои наши скулптори и архитекти. Наистина трудно се създават големи паметници, които преживяват вековете и говорят за миналото. По това само многократно уве-

Digitized by Google

личава нашата отговорност и задължения.

Анализът, който др. Т. Живков прави на проблемите около издигането на паметници в България, има както теоретично, така и практическо значение. В споменатата по-горе реч той изтъква:

„Ние, другари, вече не сме бедна страна. Настана вече време за големи дела и в областта на монументалното изкуство, за създаване на такива крупни творби с общонационално значение, които да възкресят нашето героично и славно минало, да се издигнат до равнището на нашата съвременност и да се превърнат в неотделима част от облика на селището, от облика на България, от нашата нова социалистическа душевност. Разбира се, в това направление и занапред ще допринесат самоинициативата и усилията на отделните селища. Но такава задача е по плещите единствено на обществото като цяло, на неговата държавна организация, която може да концентрира, да организира и насочи както материалните средства, така и талантите. Затова вече е крайно наложително да се разработи широка държавна програма за издигане на сгради и паметници с общонационално значение и в нашите петгодишни планове наред със строителството на новите заводи и комбинати да се планира и осъществява и изграждането на ония обекти, които увеличават и възвисяват духовната сила и мощ на нашия народ."

Речта на др. Т. Живков има програмен характер. Тя очертава параметрите на развитието на монументалните изкуства и респективно на архитектурно-скулптурните паметници. Тя е естествено продължение на постановките, очертани в неговата реч пред VIII пленум на ЦК на ДКМС (1969), засягаща проблема за ролята на красотата в строителството: „Българският народ, вече вдигнал очи от земята, иска да вижда край себе си само красиви неща и всичко да радва сърцето му. И той има право за това, защото твори всичко със самоотвержено старание."

Ролята на монументалните изкуства днес е изключително важна. Това изкуство, свързано с въздуха и слънцето, е адресирано до милионите хора и им говори от площада, от фасадите на сградите. Това е изкуство, което въздействува със силата на идеите и красотата на формите. В контакт с него човек изпитва патриотична и комунистическа гордост. Идейно-тематичното съдържание на паметниците, отразили величието на миналото, буди чувство на гордост у всеки българин. Чрез паметниците живите разговарят с миналото, с историята.

Разговорът, който всяко поколение има със своята история, обаче има и своите силни и слаби места. Съществуват успехи, но не са малко и творческите несполуки. Паралелно със стотиците силно въздействуващи архитектурно-скулптурни монументи от различни периоди стоят и десетки „сиви камени маси", които са израз на творческо безсилие. Паметникът на Д. Дебелянов в Копривщица, паметникът на свободата на връх Шипка, паметникът на априлци в Панагюрище (1976), паметникът на бранителите на Стара Загора (Самарското знаме — 1978), паметниците, отразяващи Плевенската епопея, и мн. др. са постижения на българските творци. Заедно с тях обаче има много примери на увлечения в гигантомания, многотемие, безизразна пластична форма и шаблон по отношение на сюжети и теми, натуралистично третиране на формата, разказ чрез детайли и без сила на внушението на основната идея и на пластичния художествен образ. Паралелно с натурализма обаче са налице и неосмислените експерименти на самоцелно творчество с тенденции към модернистично третиране на формата и прекалено и самонадеяно изграждане на образи, които конфликтуват със здравите принципи на реалистичното изкуство.

Като имаме предвид важността на проблема — изграждането на архитектурно-скулптурния паметник като елемент на националната история и култура и потребност на социалистическото общество, логично се поставят редица въпроси, които чакат своето решение. Те могат да бъдат обособени в два важни раздела. Първият засяга художествено-естетическите аспекти, свързани с намиране на художественото образ на монумента. Става дума за темата, сюжета, характера на композицията и пластическия език, мястото на паметника в градската и природната среда. Определящи и важни са стиловите особености на художественото и пластическото решение, размерите и вида на материалите, типа на паметника. От значение е какъв принцип се възприема за израз на идеята — лаконично, повествователно, с намиране на синтезиран символичен или алегоричен образ, с използване на портрета или метафората и алегорията. Еднакво приложими са моноцентричното или полицентричното решение на ансамбъла. С право се отрича поощряването на многотемието и гигантоманията. Това са въпроси, свързани с професионално-художествените проблеми на паметника. Тези проблеми имат специфичен характер и се отнасят предимно до специалистите. Това не означава обаче те да не бъдат и в сферата на интереса на обществеността и преди всичко на партийните ръководства по места.

Организационно-управленческите аспекти на художествения процес се отнасят до втората група проблеми, които имат попряка връзка с ролята на общественото начало в управленческия процес и следователно особено значение за определяне социалната функция на архитектурно-скулптурния паметник. В тази област по-ярко могат да се изявяват изискванията на държавното и партийното ръководство. А тъй като паметникът е по характер преди всичко ярка форма на социалната поръчка, това налага и настойчиво, и точно прилагане на класово-партийните критерии.

Тук от особена важност са проблемите, които се отнасят до изкуствоведческата характеристика, а също и до организационно-управленческата сфера в цялостния про-

Digitized by Google

цес на изграждане на паметника. Как по-точно резонират те в художествената практика? Преди всичко посредством програмирането, създаването на план-програма за изграждане на паметници и включването в нея на конкретни обекти. Този процес стои в началото на осъществяването на всеки паметник. Определянето на програмата за изграждането на обектите по тематични линии е съществен момент, в който активно се включва общественото начало. Този момент е тясно свързан с акцентуването върху едни или други тенденции при съставяне на програмата. Формите на привличане на общественото мнение към решаването на такъв тип задачи са многообразни. За съжаление не винаги те са използвани рационално. Затова радостен факт бе работата на V пленум на Комитета за култура на тема „Красотата в жизнената среда" (синтез на пластичните изкуства), състоял се през декември 1979 г. Принос на пленума са взетите решения, в които още веднъж се утвърждава принципът на обществено-държавното начало. В управлението на процесите по формиране на синтеза между пластичните изкуства и жизнената среда освен пряко ангажираните държавни институти и учреждения за координация се привличат и Министерството на просветата, БАН, Министерството на финансите, КТРЗ, Комитетът за туризъм, Министерството на вътрешната търговия и услугите, Министерството на външните работи, Съюзът на научните работници в България, НС на ОФ, ЦК на БПС, ДКМС. Включва се най-широката общественост. В предвидения висш координационен съвет към ДКИПИА, който ще обсъжда стратегическите задачи в областта на синтеза, ще се включат отговорни представители на всички заинтересовани ведомства. Нов момент е и въвеждането на система, която ще гарантира утвърждаването на монументалните творби в идейната им фаза чрез изложби. Това са съвършено нови положения, които животът наложи за реално осъществяване на принципите на обществено-държавното начало в областта на културата. И все пак практическото осъществяване на тези навременни и важни решения ще покаже доколко те са жизнено необходими.

Съветите за култура по места също трябва да променят своята дейност в посока на взетите на V пленум на Комитета за култура решения. Предлага се и нова форма — създаване на клубове на приятелите на красотата на населеното място. Тя също може да бъде творчески осмислена и практически реализирана. Необходимо е дръзновение.

Стремежът всяко населено място да има свой паметник в редица случаи е все още нереално изразен, административно неоформен. Съществуват много инстанции на планиране и одобряване и регионалните инициативи трудно намират своето осъществяване. Партийните организации в някои селища все още не са активни звена и не проявяват инициатива и чувство за отговорност, не провеждат необходимия контрол.

Процесът проектиране също има своите особености, които в значителна степен не спомагат за получаване на бърз и ефективен резултат. Конкурсната система, която има широко приложение, има и свои неизживени недъзи. Практиката показва, че в някои от случаите тя е мудна, свързана със способи за оценка, които нямат обективен характер, създават се възможности за развитие на субективизъм и корист. Слабите страни на тази система, а и големият размер на творческото натоварване на скулпторите с обществени задачи не предразполага широкото участие в конкурсите на изтъкнати творци. Участието на начинаещи скултори не всякога може да осигури успех и затова много конкурси завършват без постигане на добър резултат. Паричните разходи понякога превишават оптималната норма и това възпира инвеститорите от използване на конкурсната система. Обвързването на отделни автори или колективи с контрактации за участие в конкурси или проектиране чрез възлагане не винаги може да осигури желаните резултати. Опитът показва, че някои от изтъкнатите вече творци под влияние на различни тенденции по отношение на стила и разбиране характера на художествения образ се увличат в експериментиране и достигат до субективизъм. Често пъти образът на исторически личности, които са влезли в народностното съзнание, се преиначават и обществеността не може да ги приеме. Получават се конфликтни ситуации, които поглъщат време и средства. В такива случаи общественото мнение намира форми за реагиране, но със значително закъснение и вече без възможности за реално въздействие (паметникът „Кл. Охридски" в София, 1979 г.).

Участието на общественото начало в процеса на журирането също не е намерило навсякъде своята оптимална форма и размери. В журьорските екипи наистина се включват и представители на обществените органи и организации на едно или друго равнище, но не винаги с решаващ глас. Възможностите за проява на явлението експертократия (абсолютизиране мнението с решаващо значение на тесните специалисти — експертите, за сметка на становището на другите специалисти или на представителите на широката общественост) трябва да бъдат ограничавани. Принципът на обществено-държавното начало в тази област следва да се утвърждава все повече.

В социалната функция на архитектурно-скулптурния паметник, във вече завършен обект, т. е. неговото идейно-художествено живеене и въздействие в конкретната реална среда на населеното място или в ландшафта, могат да съществуват аспекти, изразяващи формално-естетски тенденции, които имат отрицателно въздействие. Тези тенденции могат да бъдат отстранени още в началото на създаване на художествената творба. В този етап корекциите са възможни и желани. В завършения вече монумент корекциите са невъзможни и негативните елементи се увековечават за столетия. Това е задачата — тези елементи

Digitized by Google

да бъдат своевременно отстранени или поне да бъде намалено тяхното въздействие, за да се получи силен емоционално въздействуващ образ.

В този процес значение имат обсъжданията на конкурсните проекти. За съжаление в творческата практика този етап на проектирането не винаги се счита за съществен и често се провежда формално. Понякога обсъждането се превръща в изложба на проектите, предоставени на широка обществена аудитория едва след като са вече обявени резултатите и определени наградите. Фактически се постига само външен ефект и формално отчитане на резултатите. Участието на по-широка обществена среда и предимно на партийните ръководства не винаги се осигурява. Не винаги се използва ролята на партийната организация като активен изразител на общественото мнение в оценъчния процес, който трябва да придобие обективен характер.

Ролята на критиката в процеса на създаване на художествения образ на конкретен обект също е значително подценена. Не се използват нейните градивни, коригиращи и направляващи нормалния процес творчески възможности.

Партийната оценка на това явление трябва да намери своята реализация. Партийната политика не може да не бъде заинтересована от нормалното действие на механизмите, посочени в партийните документи. „Да бъде приложен подходящ механизъм за изследване на социалната динамика на художествената култура“ — се посочва в Тезисите на ЦК на БКП „За по-нататъшното изпълнение на Декемврийската програма“ (в раздела за ролята на изкуството и културата за многостранното развитие на личността и обществото).

Обществена повеля е творецът, в по-широк аспект и отговорните институции, и партийните и държавните органи да се интересуват не само от оценката на специалистите, но и от оценката на потребителя на изкуството, от адресата на изкуството — от тези, за които то се прави и съществува. Пренебрежителното отношение на отделни творци към обратната връзка и пасивното отношение на партийните ръководства по този проблем води до минуси в творческата практика.

Не трябва да се забравя, че още в 1918 г., когато като председател на Съвета на народните комисари В. И. Ленин подписва декрета — „За паметниците на републиката“, определя: „Да се постави пред съда на масите“. Категоричното становище на Ленин е, че присъдата на народа е важен момент в социалния живот на паметника. Това разбиране има своето актуално значение и днес. С признаване ролята на народните маси в художествения живот не трябва обаче нито да се кокетира, нито да се спекулира.

В пълно потвърждение на идеята на Ленин за демократизиране на оценъчния процес и изобщо на ролята на изкуството, като се заслива и общественото начало в процеса на неговото управление, е и постановлението от юли 1977 г. „За по-нататъшен подем в развитието на българската архитектура и художествения синтез на изкуствата при изграждането на архитектурно-художествения облик на селищата и жизнената среда“. В него фигурира и становището: „Да се разшири обществено-държавното начало в управлението на архитектурното творчество, особено при съгласуването и утвърждаването на всички равнища на разработките по териториалното и архитектурно-строителното проектиране“. Тази постановка има пряко отношение към проблема — изграждане и изучаване на социалната функция на архитектурно-скулптурния паметник и преди всичко по отношение на методите на неговото създаване и оценяване.

Социалната функция и социалният живот на архитектурно-скулптурния паметник се обуславя от спецификата на жанра монументално изкуство с вековна историческа съдба. Паметници създават само свободни страни и страни във възход — политически, икономически и културен. България създаде своите паметници след първото и най-вече след второто освобождение. Те присъствуват в живота на народа и бележат стъпките му в хода към бъдещето.

Социалната функция на паметника предполага решаването на проблемите, свързани предимно с намиране на съвременен художествен образ и верен път за уреждане на организационно-управленческите въпроси. Тези въпроси именно са в сферата на интересите и преките задължения на инвеститорите, на организационните работници към поделенията на Комитета за култура по места и преди всичко на отговорните партийни дейци в областта на културата. Техен дълг е да ги познават основно и да ги решават творчески. Задача и дълг е на партийните организации да стоят по-близко до тези проблеми и да не се откъсват от задължението да бъдат активни помощници при изграждането на каменната летопис на нашата родина.

Digitized by Google

ЕВТИНИЯ

Фейлетон

Предприятието „Лебед" се зае да произвежда метли. По това време на пазара се търсеха метли и то реши да удари кьоравото. Поискаха пари, назначиха допълнително работници и специалисти със средно и висше образование. Проектираха три вида метли — голям размер за учрежденски нужди, среден размер за домакинства и малки метли за малки моми и за начинаещи в домакинската работа, тъй като специалистите предполагаха, че малките моми метат все с малки метли. Съставиха каталог на метлите и го отпечатаха, направиха проспекти, диплянки, отделни фотоси, пластични модели, изложени в една голяма витрина. Тъй хубави изглеждаха метлите, че ти се прискваше непрекъснато някой да мърси, а ти непрекъснато да метеш.

Тогава се случиха една лошотия и една добрина. Лошотията бе, че специалистите нямаха достатъчно опит във връзването на метлите. Добрината пък бе в друго — на сто километра работеше сродно предприятие, което притежаваше голям опит в правенето на метли. Ще идем и ще видим, казваха всички, все си е по-друго, око да види, ръка да пипне. За ръководството намекът бе явен. Работата не търпеше ден отлагане и трима души се качиха в служебната кола и заминаха. Ще се поохарчи предприятието, но се прави за добро, нали е казано — целта оправдава средствата. Стояха една седмица в онова далечно предприятие, сред чужди и непознати хора, но се върнаха окуражени. Видели, говорили, записали. Не бяха обаче догледали две неща: как се пристисква дръжката на метлата, за да се оформи, и с какъв тел пришиват тялото на метлата. Стана спор между специалистите дали с тел се пришива по-добре или с канап. Привържениците на канапа надвиха, тъй като упрекнаха привържениците на подшиването с тел в разточителство на скъп материал, в неефективност и неикономичност и още в няколко смъртни гряха. Както и да се радваха, привържениците на канапа нямаха опит, а опит в онова далечно предприятие с шепи да гребеш. Няма какво, пек било, студ било, трябва да се върви, интересите на предприятието и на плана стоят над всичко. Взеха аванс за командировка и заминаха. Разсъждаваха: както и да се охарчим, евтино ще ни излезе, ще вземем всичко наготово, каква по-голяма евтиния от тази. Върнаха се след седмица. Като че ли бяха видели всичко, но се оказа, че нещо се бе изплъзнало от погледа им — какви шарки се слагат на метлите, за да изглеждат по-красиви. В тези дни в предприятието се говореше само за дизайн, че една стока трябва да бъде не само здрава, но и красива, а в онова далечно предприятие имали хубав опит по украсяването на метлите. Какви метли, какъв естетически вид имат, възхищаваха се онези, които бяха ходили, на стената да ги окачиш за украса, а не да метеш с тях пода. Няма какво, ще се върви, нали целта оправдава средствата. Десетина души пак застягаха куфарите. Командировъчните бяха подписани, оставаше да си изберат влак за пътуване. Всеки избираше така маршрута, че да може да мине през селото или през града на стара леля, на баджанак или където учи някое от децата му. Почти бяха уточнили маршру-

Digitized by Google

та, когато пазачът бай Драган поиска да го включат в групата. Погледнаха го насмешливо, какво ще търси един пазач в групата за обмяна на опит по производствената част. Доводите му обаче бяха убедителни: всички ще гледат как се разхубавяват метлите, той пък ще гледа как да ги опази. Бдителността не ще подценяване.

Бяха поръчали билети, хотел и други подробности около командировката, а сега, ако включеха пазача, всичко се разбутваше. Решиха да не отдадат значение на молбата му. Той настоява, а те пропускат думите му според правилото — в едното ухо влиза, от другото излиза. Започнаха часове на взаимни мъки: групата за обмяна на опит упрекваше пазача, че това не е работа за него, той пък ги обвиняваше, че подценяват бдителността. Според него от еднаква важност са двата момента — и производството на метлата, и нейното опазване. Тогава седмината от групата обвиниха пазача, че не милее за държавните средства, а желае да отиде в оня далечен град, където, както бяха проучили, имал близки роднини. Не може то така, да гостуваш на роднините си за държавна сметка. Да си стои той в предприятието и да си трупа собствен опит по бдителност.

Ядосан от тяхната неблагодарност, пазачът им подложи крак в деня на заминаването. Откъде намери диплянка с опита на онова далечно предприятие по производството на метли. Беше описано подробно как се режат метлите, как се подшиват и как се разкрасяват и правеше излишно всяко пътуване дотам. И всичко това за три стотинки. Покрусена, групата върна аванса за командировките, с много тъга по оня далечен град, където щяха да прекарат седмица в платено безгрижие. Като не можеха нищо друго да направят, намразиха пазача. Все го упрекваха, че бил спирачка на новостите в производството, затварял прозореца към опита на другите, а той беше обикновен пазач, решил да види белия свят ей тъй на държавни разноски.

Димитър КРАЛЕВ

Digitized by Google

НЕПРЕСЪХВАЩ ИЗВОР НА ЗНАНИЯ И МЪДРОСТ

Биографиите на великите хора трудно се изследват, защото в тях се преплитат не само идеите на епохата, но и най-острите и дълбоките процеси в обществените отношения. Българската комунистическа партия и българският народ отдавна се нуждаеха от действително научна биография на една от най-светлите и бележити личности в своята нова история — ДИМИТЪР БЛАГОЕВ. Нуждаеха се те не само за да се изяснят от съвременно научно равнище животът и дейността на този велик българин, а и да се извлече всичко ценно от неговото многостранно идейно-теоретическо наследство, от начина на живот, от големите му дела и да се предостави на поколенията. Опитът да се реши тази задача с неговия кратък автобиографичен очерк, записан от дъщеря му Стела Благоева, както и от биографичен очерк, написан от акад. Христо Христов и проф. Кирил Василев и отпечатан през 1956 г., не можеше да задоволи назрелите потребности. В началото на 1980 г. най-сетне беше издадена действително многостранна и богата по съдържание биография на пионера на социализма у нас и основоположник на пролетарската партия в България — Димитър Благоев — Дядото. Тя е дело на Института по история на БКП и е написана от проф. д-р Йордан Йотов, проф. Кирил Василев, ст. н. с. Стоянка Поборникова и проф. д-р Татяна Колева и е отпечатана под редакцията на Й. Йотов и К. Василев.

Голямо композиционно постижение на авторите и редакторите е успешното проблемно изграждане на биографичния материал върху основата на възловите въпроси на развитието на Д. Благоев като родоначалник на българското социалистическо движение, като създател на революционна марксистка партия и ръководител на класовите битки на българския пролетариат. Те са се спрели и разработили ония проблеми, които обхващат и биографичния материал за развитието и дейността на Д. Благоев и идейното, революционното израстване на работническото движение, на марксистката партия в нашата страна.

Научноизследователският и високо идеологически насоченият характер на книгата се вижда още в нейната композиция, от избора на проблемите за деветте глави: „Родоначалник на българското социалистическо движение", „За революционна марксистка партия в България", „Решителна борба против опортюнизма", „Утвърждаване на Благоевската линия в Партията", „За мир и братство между балканските народи", „На позициите на пролетарския интернационализъм и класовата борба (1914—1917 г.)", „Начело на превъоръжаването на Партията с ленинизма", „Против реакцията и фашизма" и „Безсмъртие в революцията". С определянето на тази стройна система от проблеми авторите научно солидно са предпоставили изграждането на една биография не само реалистична, отразяваща конкретно-исторически вярно образа на Д. Благоев и обясняваща дълбоко марксистки идейното му творчество, политическите му позиции в отделните периоди, основните исторически събития, но и разкриваща най-пълно действителния му многостранен принос във великото дело на българската работническа класа и нейната Комунистическа партия. С тези проблеми те извеждат приноса на Благоев на най-високо равнище, дават му оценка, каквато той действително заслужава. Още с подбора на главите те са си поставили задачата да решат основни въпроси, които досега не бяха поне така пределно ясно решени в оценката на приноса и ролята на Д. Благоев в излязлата научна литература. Те са решили например въпроса за последователно революционния марксистки характер на Партията на тесните социалисти, която изгражда и ръководи Дядото. Решили са

Димитър Благоев, Биография, авторски колектив, С., Партиздат, 1979, 528 с.

Digitized by Google

ясно и убедително въпроса за ролята на Д. Благоев в ленинизацията на Партията, за позицията му по революцията и пр.

Централно място в изследването на Д. Благоев авторите са отделили на неговата революционна идеологическа борба, идеологическо творчество и позиции. И това е жизнено необходимо и правилно, защото той е крупен теоретик, идеолог и борец за марксизъм не само в работническото движение в България, но и на Балканите, и в Европа. По неговите идейни разбирания и приноси са водени много спорове сред самите дейци на работническото движение. Ето защо, струва ни се, няма да сгрешим, ако кажем, че тази монография за пръв път разкрива цялата истина за идейното наследство и борба на любимия за всеки радетел на социализма и комунизма в нашата страна — Дядо Благоев. С голяма вещина авторите са разкрили неговите здрави и последователни революционни марксистки позиции във всички периоди от участието му в работническото движение, високо са оценили непримиримата му борба против всички форми на ревизионизъм и догматизъм за чистотата на марксизма, достойно са показали теоретическото му дело на творец от световна величина. В това отношение много им е помогнало добросъвестното изследване на всички негови трудове — монографии, статии, речи, доклади. Но особено значение за тези техни постижения има изучаването на всички писма на Д. Благоев до съратниците му и до различни дейци на международната социалдемокрация, което, доколкото ни е известно, за пръв път се прави. Писмата са позволили да се види и неофициалната позиция на крупния идеолог и творец по отделни много сложни и остри проблеми на класовата борба, на вътрешнополитическите отношения в пролетарската партия, в работническото движение и да се уточнят позиции, акценти в теоретическите постановки и становища.

Успех на монографията върху живота, борбите и творчеството на Д. Благоев е убедителната защита на неговите възгледи по редица проблеми, които досега не бяха изяснени в марксическата научноизследователска литература. Не беше изяснен например възгледът на основоположника на революционната пролетарска партия в България по проблема за компромисите. Или по-точно от редица автори се твърдеше, че той абсолютно отхвърля компромисите. В рецензираната биография със солидни аргументи се доказва, че Д. Благоев решително е отхвърлял компромисите като реформистка тактика, която отклонява пролетарската партия от самостоятелна марксистка политика. Но авторите на с. 284—285 подчертават, че „тази негова позиция не трябва да се абсолютизира в смисъл, че той не приема каквото и да било единодействие с отделни групи или дейци вън от работническото революционно движение". В подкрепа на това те сочат конкретни факти. Така например на 1 юли 1902 г. Благоев и Кирков подписват предложението на буржоазния народен представител Кр. Мирски за изменение на закона за градските общини. На 4 декември с. г. Благоев заедно с другите социалдемократически депутати предлага направеното от опозицията предложение да се премахне обгербването и да се отпуснат средства на бежанците. През ноември 1911 г. той заедно с общинските съветници радикали и демократи приподписва заявлението на широките социалисти за свикване на общинския съвет на заседание, на което да бъдат разгледани общинският бюджет, поскъпването, жилищният въпрос и пр.

Успешно е защитено и разбирането на Д. Благоев, че социализмът не може да победи по стихиен път, само по силата на обективните закони. Просторно и с любов авторите доказват, че той дълбоко марксистки обосновава в своите трудове и писма жизнената необходимост от организирана и съзнателна класова борба на пролетариата под ръководството на революционна партия. Революционният път за него е единственият път за освобождението на пролетариата от експлоатация и потисничество. Това е път за смъкване на буржоазната власт и установяване на пролетарска власт. Авторите на биографията са категорични в извода си, че още в 90-те години на миналото столетие Д. Благоев „е усвоил марксистката теория за двата варианта — мирния и немирния — на социалната революция" (с. 102). А както знаем и В. И. Ленин високо оценява възможността за мирно развитие на революцията, „макар и да е нещо извънредно рядко и трудно".

В биографията на Дядо още е подчертано, че за него както в класовата борба, така и в революцията пролетарската революционна партия е преден отряд на пролетариата и е решаващ фактор в революционния процес. Авторите правилно изнасят на преден план огромните му грижи за здравината и развитието на Партията, за марксистското идейно и политическо възпитание на нейните кадри. На този въпрос те посвещават цели две глави. Те с основание отделят специална глава и на борбата на Д. Благоев против опортюнизма в българското и в световното работническо и социалдемократическо движение. Тази негова борба има не само местно, а и международно значение. Благоев води мъжествена борба и против опортюнизма във Втория интернационал, помага на редица братски партии на Балканите и в Европа да се отърсят от него. И главното е, че той не само идейно го разобличава като немарксистко течение в работническото движение, като извращаване на марксизма и опит за неговото приспособяване към интересите и целите на буржоазията, но води борба и за организационното му изхвърляне от редиците на пролетарската партия, на работническото движение. Непримиримостта на Благоев към опортюнизма, неговата борба за разобличаване на опортюнистите в международното революционно движение го издига като револю-

Digitized by Google

ционер на световно равнище. Той оказва влияние в редица партии в Европа, помага на някои от тях да се освободят от ревизионистите. Остро и обосновано той критикува видни лидери на Втория интернационал, като Кауцки, Плеханов, Троцки, К. Раковски, подкрепя инициативите на руските болшевики начело с Ленин. Димитър Благоев „дава тон и определя насоките на борбата на тесните социалисти против теорията и практиката на ревизионизма в българското и международното работническо движение" (с. 257). В работата си за развитието и чистотата на революционната пролетарска партия в България, в борбата си против ревизионизма и опортюнизма Благоев „разкрива класовите аспекти на всяко явление, на всяка обществена проява. Той демаскира умело при много случаи привидната неутралност на една или друга позиция в лагера на буржоазията" (с. 283). Той се проявява като силно устойчив и едновременно с чудно гъвкава мисъл идеолог. Това му създава огромен авторитет в страната и в международното работническо движение на крупен революционер-теоретик и творец, на борец за чистотата на марксизма и за неговото разпространение.

Особено приятно впечатление прави в биографията многостранната характеристика и на идеите, и на работата, на борбата на Д. Благоев като революционер, като идеолог интернационалист. Авторският колектив с вещина разкрива неговия кристално чист интернационализъм във вътрешния живот на България, в борбите на Партията за сплотяване на пролетариата от балканските страни в революционните битки срещу световната буржоазия, против нейните агресивни войни, против опитите ѝ с национализъм и шовинизъм да разединява и противопоставя народите един на друг. Интернационализмът му го издига на висотата на Лениновата борба против национализма и шовинизма на редица водачи от Втория интернационал. Интернационализмът му го хвърля в най-остра битка с опитите на опортюнистите да направят социалдемократическите партии оръдия на шовинистическата буржоазия от различните воюващи страни по време на Първата световна война. Той го насочва идеологически правилно и по проблемите на тази война. И Благоев я оценява по ленински като война империалистическа, завоевателна и братоубийствена. Авторският колектив на биографията заслужено изследва всички направления на интернационализма му и обръща специално внимание на неговите статии, доклади, писма против социалшовинизма, защото тук заслугите му за разобличаването на това коварно явление са действително големи. В битката срещу социалшовинизма Благоев, макар и мъчително, скъсва и с крупния теоретик и деец на руското и международното работническо движение Г. В. Плеханов, който е имал по това време огромен авторитет, но застава по време на войната на социалшовинистически позиции.

Правдиво и точно са охарактеризирани позициите на Благоев и по въпросите на войната и революцията. Той стига до извода, че тази война е не само грабителска, империалистическа, но и че в нейните условия революцията става неизбежна. Едновременно с това авторите сочат, че тесните социалисти и техният вожд не стигат до идеята и лозунга на Ленин за превръщане на империалистическата война в гражданска, въпреки че разгарят и ръководят умело класовата борба на пролетариата и по време на нея, и против нея. Борбата на Благоев против империалистическата война, за мир е идеологически обоснована върху основата на марксизма. Всички нейни проблеми той разглежда от гледна точка на класовата борба на пролетариата и революцията. Авторите са отделили специално внимание на неговата борба за мир на Балканите, за единство и съюз на балканските народи. „Благоев е убеден — пишат те, — че мирът, от който се нуждаят народите на всички страни, е мирът на социализма, а не на капитализма, на империализма. Затова той и цялата Партия искрено желаят и се стремят към революцията — вестителката на трайния мир" (с. 332).

Отношението на Д. Благоев към Ленин, към ленинизма, към болшевишката партия и Октомврийската социалистическа революция, към Съветския съюз не беше достатъчно изследвано в литературата. А съществуваха и някои постановки, които не внасяха достатъчно яснота. Заслуга на авторския колектив на биографията е, че внася достатъчно яснота по този изключително важен проблем. Авторите проучват всички налични материали, документи, писма и убедително доказват, че Д. Благоев фактически застава начело на ленинизацията на революционната пролетарска партия. Как е посрещнал той Октомврийската революция, говори ясно писмото му до президиума на Петроградския съвет на работническите, селските и червеноармейските депутати: „Аз посрещнах — пише той в това писмо — Октомврийската революция от 1917 година, разбира се, с голяма радост и неизмерим възторг от другарите, които защищаваха Великата руска пролетарска революция" (с. 371). Благоев произнася възторжени речи на митинги, в Народното събрание, навсякъде пропагандира революционната победа на руския пролетариат, изказва гореща подкрепа към идеите и делото на Октомври, високо оценява първите декрети на съветската власт — за мира, за национализирането на капиталистическите заводи, на земята и др. С голям интерес той изучава редица произведения на Ленин и възприема идеите в тях. Прочитайки книгата на Ленин „Империализмът като най-висок стадий на капитализма", той не само усвоява редица негови идеи, но в своите статии започва да ги пропагандира и развива. Посреща възторжено създаването на III комунистически интернационал. И най-важно авторският колектив развива идеята на Г. Димитров, че тесните социалисти начело с Благоев са родствено с болшевизма, с ленинизма марк-

Digitized by Google

систко-революционно течение. В книгата се доказва с реални факти, че Благоев развива идеи, дейности, които по характер, по равнище съвпадат с дейността и идеите на Болшевишката партия. Този извод е аргументиран с творческото отношение на Благоев и неговите основни съратници към марксизма, с умението им майсторски, гъвкаво и конкретно-исторически да го прилагат, с успехите им в революционната борба, с научните им изследвания и трудове, с участието им като единна Партия в основаването и в работата на Третия комунистически интернационал и пр.

Голямо достойнство на биографията е разкриването и на организаторските способности, на организаторската дейност и успехи на Дядото, както и на неговите обаятелни лични качества като човек, комунист. Високите оценки и изградените с любов характеристики на неговите качества на неуморно работеща творческа личност, на най-ярък в нашата партийна история творец в прилагането на марксизма, на качествата му като създател и най-високо авторитетен вожд на Партията, като обаятелен образ, мъжествен борец, революционер от висша класа, благороден и с красива душевност другар са научнообосновани, аргументирани, извлечени от живота и затова непоклатими.

Както се среща и в други научни трудове, така и в настоящата научна биография на Д. Благоев има някои слабости, които в бъдеще могат да бъдат отстранени. Ще отбележим само някои от тях, които имат значение за научноизследователското усъвършенстване на монографичния труд.

В биографията много успешно се изследват в различни направления творческите философски, политикономически, научнокомунистически, социологически и пр. приноси на Д. Благоев. Но общо, когато се четат тези раздели, се остава с впечатление, че теоретическият му принос се свежда само до равнището на приложението на марксиската теория. Това се вижда в почти всички страници, където се засяга специално теоретическото му творчество. Но най-типично такова разбиране е прокарано в раздела: „Творчески марксист" (с. 462). В този раздел се развива тезата, че „творческите приноси в областта на дадена теория могат да бъдат осъществявани на две основни равнища. Първото се отнася до развитието и обогатяването на нейните общи положения като система. Второто равнище засяга приложението на теорията в дадена конкретно-историческа обстановка" (с. 462). Да оставим настрана, че тази теза схематизира, шаблонизира развитието на различните теории. Но изхождайки от нея, съвсем неоснователно за приносите на Д. Благоев в марксизма като многостранна научна идеологическа система се остава само да разкрива своеобразното проявление на общите социални закономерности в дадената конкретно-историческа обстановка в България (с. 463). И действително основните теоретически приноси на този велик марксист и творец не са очертани специално, макар да се подчертава, че той твори много продуктивно. Очевидно в това отношение може много да се направи, защото Д. Благоев е богат с оригинални идеи и за развитието на класовата борба в България, и на Балканите, и за пролетариата като революционна сила, за формите и методите на класовата борба, за буржоазната класа и власт, идеология, морал и др. В тях оригинално и творчески се развива марксизмът, като се изследват социални процеси и в България, и в Европа.

Когато съвременният читател изучава произведенията на Д. Благоев „Към марксизма", „Що е социализъм и има ли той почва у нас?", „Социализмът и задачите на българската работническа класа", „Марксизъм или бернщайнианство", статиите му против Д. Михалчев и др. едва ли би се съгласил с мнението на авторите, че „той не изследва по-нататък до края на своя живот специфични философски проблеми" (с. 276). Нещо повече, в трудовете на Д. Благоев са разработени много проблеми на историческия материализъм и те заслужаваха едно по-широко изследване и разглеждане, за да се разкрие по-дълбоко неговият философски научен принос. Неоснователно не е отделено никакво място за философската критика, която той прави на ремкеанската философия на Д. Михалчев и на самия Ремке, на кантианската и пр. буржоазна философия. С това биографията само би спечелила.

Разбира се, тези бележки нямат за цел да понижат стойността на големия, в прекия смисъл на думата научен труд на авторския колектив. Неговите достойнства са дори много по-големи от това, което можахме да посочим в кратката по обем рецензия. Той ще бъде много полезен за всички видове кадри и особено за нашата учаща се средношколска и студентска младеж, която винаги старателно се е учила от творчеството и живота на великите хора.

проф. Гено ЦОНКОВ

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ИЗДАТЕЛСТВО «НАУКА И ИЗКУСТВО»

Александър ЛИЛОВ

КЪМ ПРИРОДАТА НА ХУДОЖЕСТВЕНОТО ТВОРЧЕСТВО

Книгата „Към природата на художественото творчество" на другаря Александър Лилов е продължение на публикувания през 1971 г. негов труд под заглавие: „Критика на съвременните буржоазноестетически концепции за природата на изкуството". В настоящия труд авторът насочва своето внимание предимно към интелектуално-емоционалната, емоционално-интелектуалната определеност и универсалност на художественото творчество в тяхното живо диалектическо единство. Книгата има, както сам авторът изтъква в предговора, теоретико-естетически, а не литературоведски, не изкуствоведски, още по-малко литературнокритичен характер. В разработката на проблемите той се опира на домарксовата класическа естетика, на марксическата философия и Лениновото учение, както и на съвременните постижения на различните науки, които граничат с естетиката или имат отношение към изследваните проблеми, включително и на литературознанието и изкуствознанието.

Книгата съдържа четири глави. В първа глава др. Ал. Лилов се спира на общите методологически подстъпи към изучаването на интелектуално-емоционалната природа на изкуството — редукционизъм или диалектика; диалектиката между обективното и субективното в изкуството; отраженето и творчеството в изкуството и диалектиката на основните черти и особености на човешката духовна дейност. Във втора глава той разглежда въпроса за природата и развитието на художественото мислене. Дълбоко аргументирано той разкрива особеностите и спецификата на такава важна категория каквато е художественото мислене. Третата глава осветлява интелектуално-емоционалната природа на художественото творчество и полифункционалния характер на изкуството. От марксистки позиции авторът разглежда и характеризира отделните функции на изкуството — познавателна, комуникативна, хедонистична, възпитателна, естетическа, като обосновава тяхното вътрешно сцепление и единство, т. е. полифункционалността на изкуството. В четвърта глава е разработен въпросът за психо-физиологическите нива и механизми на художественото творчество.

В книгата е отразен огромният опит на Партията и марксическата мисъл у нас в борбата срещу догматичните, левосектантски и екстремистки отклонения и извращения, срещу опортюнизма и дясноревизионистичните тенденции в тълкуването на природата на художественото творчество.

ПАРТИЗДАТ

УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ НА РЪКОВОДНИЯ ПАРТИЕН ПРОЦЕС

Атанас АЛАДЖОВ

В книгата се анализират в определена последователност главните черти на цикъла на ръководния партиен процес, които характеризират основното му съдържание. Този анализ позволява да се покажат важни тенденции и проблеми, свързани с повишаване на политическата целенасоченост, със засилване на комплексността и с разширяване колективния характер на ръководния партиен процес. Усъвършенстването на ръководния партиен процес и на неговия механизъм се разглежда в неразривна връзка с изискването за оптимално съчетаване на високата отговорност с инициативата, творческата смелост и деловитост на всеки орган и организация за извършване на повсеместен обрат към ефективност и качество в различните видове дейности. В логическа последователност се анализират ролята и взаимодействието между етапите на планирането и решенията. Авторът отделя главно внимание на ролята на системата от планове и решения за постигане еднопосочност в партийната работа и за целенасочена съгласуваност в дейността на всички звена на обществения организъм. Важно място той отделя на фазите и етапите на актуализиране на плановете и решенията, на оценката на политическия и възпитателния ефект, на ролята на контрола за постигане единство между различните планове, решения и изпълнението им, като се използват и допълнителни възможности, разкрити в хода на реализирането им.

* * *

Партиздат пусна от печат и следните книги:

Всестранно сътрудничество и сближаване (Всестранното сътрудничество и сближаване със Съветския съюз — основен курс на външната политика на НР България) **от Георги Ст. Георгиев; Крепко братство и единство** (Приносът на НР България за непрестанното укрепване на братския съюз на страните от социалистическата общност) **от Мешо Царевски и Политика на мир и конструктивно сътрудничество** (Икономическите отношения на НР България с развитите капиталистически страни) **от Милко Даскалов.**

Digitized by Google

НОВИ СЪВЕТСКИ КНИГИ

УПРАВЛЕНИЕ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИМ ПРОГРЕССОМ (Для руководящих работников объединений, предприятий, министерств и ведомств), под редакцией В. Г. Лебедова, М., Изд. „Экономика", 1979. (Система экономического образования).

В книгата от народностенски позиции се осветляват основните функции, формите и методите на управление на научно-техническия прогрес. Разглеждат се въпросите за оценката на социално-икономическата ефективност на развитието на науката и техниката, усъвършенстването на планирането, организацията и стимулирането на научно-техническия прогрес. Специален раздел е посветен на усъвършенстването на подготовката на кадрите в съответствие с необходимостта рязко да се подобри организацията на управление на научного изследване, разработката и внедряването на новата техника.

ПОЛИТИКА МИРА И СОТРУДНИЧЕСТВА, Сб. статей, отв. ред. акад. А. Л. Нарочницкий, М., „Международные отношения", 1979.

Сборникът съдържа статии, посветени на актуални проблеми от историята и съвременния етап на външната политика на СССР. Анализират се разработките на В. И. Ленин за теоретическите основи на външната политика на съветската държава, въздействието на идеите на Великия октомври за развитието на международните отношения, последователното претворяване в живота на страната на съветите основополагащите ленински принципи за външната политика на социализма. Специално внимание е отделено на външнополитическата програма, издигната на XXIV и XXV конгрес на КПСС, борбата на Съветския съюз за намаляване на международното напрежение, за разоръжаване.

Гайденко, П. П., ФИЛОСОФИЯ ФИХТЕ И СОВРЕМЕННОСТЬ, М., Изд. „Мысль", 1979.

Авторът прави марксически анализ на ученето на И. Г. Фихте — представител на немската класическа философия. Философията на Фихте е изиграла голяма роля в създаването на диалектическия метод — това най-голямо достижение на немския класически идеализъм. В книгата се проследява развитието на основните диалектически моменти във философията на Фихте: ученето за дейността на субекта, активността на неговото съзнание в историческото му развитие, диалектиката на свободата и необходимостта. Философията на Фихте се разглежда в исторически аспект.

ПОЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА РАЗВИТОГО СОЦИАЛИСТИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА, Сборник, выпуск 2, Издательство Ленинградского университета, Ленинград, 1979.

Сборникът се посвещава на въпросите на функционирането на политическата система на зрелия социализъм — взаимодействието между политиката и управлението, развитието на социалистическата демокрация и усъвършенстването на научното управление. Особено място се отделя на анализа на мястото и ролята на Комунистическата партия и социалистическата държава в политическата организация на обществото. Проблемът за развитието на социалистическата демокрация се разглежда в органическо единство с процесите за повишаване политическата активност на трудещите се.

Фурманов, Г. Л., ИСТОРИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛИЗЪМ КАК ОБЩЕСОЦИОЛОГИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ (Ленинское философско-социологическое наследие и современность), Издательство Московского университета, 1979.

В монографията се разкрива значението на ленинското философско наследство в разработката и обосноваването на научната социология. Разглежда се ролята на историческия материализъм като обществено-социологическа наука, анализира се структурата на марксистката социология, съотношението на нейните категории, диалектиката на материалните и идеологическите отношения, диалектиката на базиса и надстройката в социалната революция, проблемът за субекта на историята — човека, личността, а така също съотношението на законите и движещите сили на историческото развитие.

20700

Цена 0,35 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

MAIN/UC-B

Partien zhivot

LIBRARY
JUL 1 1 1980
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ПАРТИЕН ЖИВОТ

7

СОФИЯ, МАЙ 1980 ГОДИНА

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНІЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

№ 7 МАЙ 1980 година XXVII

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — Резервите — интензивен фактор 3

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ И ОПИТ

* — Логика и научност 8
Г. Илиев — Положителният опит 27

Кадрите — ключов проблем

И. Величков — Секретарят на партийната организация 34

Разговаряме за ефективността

Д. Кралев — Пленумът в Ямбол 40

Партийният комитет

Д. Колева — Учрежденският комитет и проблемите на младежта 47

Замяната — преглед на бойния строй

К. Василева — Расте активността 53

Преписка с читателите

* — Кога причините са уважителни? 57

Комунистът — нравствен образец

Р. Радев — Борбеността 59
Д. Катранов — Да подадеш ръка 61
П. Христов — Шофьорска сдруженост 62

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Ф. Козирев — Активна жизнена позиция 64

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

И. Мичев — Златни ви ръце, майстори! 69
Д. Кръстев, В. Арсенов — Стабилизиране 76

Digitized by Google

Стопанският ръководител — пълномощник на Партията

А. Лефтеров — Интелект и подход 80

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Р. Йорданова — Комплексен подход в учебно-възпитателната работа 84

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

В. Иванов — Осмият конгрес на ПОРП 89

КРИТИКА И КНИГОПИС

П. Трендафилова — Планиране и ефективност 93

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Г. Бърдаров, А. Веселинов, К. Иванов, Н. Иванов** (зам. главен редактор), **М. Илиева, Д. Петков** (зам. главен редактор), **К. Петров, П. Радев, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 6,30 лева Отделна книжка 0,35 лева
Пор. 2435. Тираж 53 130 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 8. V. 1980 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Digitized by Google

РЕЗЕРВИТЕ — ИНТЕНЗИВЕН ФАКТОР

Когато се говори за използването на резервите в селското стопанство, необходимо е да се преодолее предубеждението, че използването на резервите означава използването на заместител (най-често с по-ниско качество) на онова, което не достига, че към резерви се прибягва в бедствено положение, че те са симптом на недоимък.

Днес на въпроса за резервите се поглежда от друга страна, **те се оценяват като степен за пълноценно използване на предоставените материално-технически предпоставки,** на професионалната подготовка и организираността на труда на ръководните кадри и изпълнителите. Това е обяснимо, като се има предвид бурното развитие на производителните сили, които в някои случаи изпреварват отделни звена на субективния фактор. Нашето селско стопанство е наситено с високопроизводителна техника, но на редица места тя се използва чрез остарели организационни форми, скъпо струващи съоръжения в млечните ферми стоят неизползвани поради ниска степен на разделение и специализация на труда, допускат се традиционализъм и шаблон, които пречат да се програмира биологичното производство.

Да се разкриват резерви, това вече не е просто повторение на положителния опит, а разкриване на възможностите с помощта на логическото мислене, умение да се преминава без емпиризъм към нови знания и решения. Ето една от чертите на интелектуализацията, защото чрез разкриването на общотеоретичните основи, чрез фундаменталните знания се стига до принципно нови решения. Най-актуалният пример е програмирането на добивите — резерв, който разкри науката и чрез който Разградски и Силистренски окръг изпревариха през миналата година останалите в производството на царевично зърно.

Практиката на редица аграрно-промишлени комплекси и цели окръзи по недвусмислен начин показва, че разкриването на резервите като неизползвани възможности, като възможности, съпътстващи всеки процес на научно-техническия прогрес, е важен елемент в цялостната борба за повишаване и поевтиняване на производството. И на второ място тя показва, че към резервите се насочват ония, които обикновено са в челните редици, там където творчеството и неспокойствието, рискът и дълбокото познаване на процесите са станали същностна черта на ръководния стил.

Digitized by Google

Да вземем пялостното използване на растителната маса. Стъблата, листата и другите части на растението, които в миналото често се наричаха страничен или отпадъчен продукт, станаха компонент в типизираното хранене на преживните животни. Пионер в това прогресивно начинание е Шуменски окръг, там където имаше утвърдени традиции в производството на краве мляко. В Бургаски окръг челните комплекси АПК—Поморие и ПАК—Бургас първи внедриха типизираното хранене. Те бяха едни от най-добрите производители на краве мляко и след това останаха отново на първо място с по 4000 л мляко средно от крава, при среден млеконадой за целия окръг 3073 л. Докато в тия комплекси 1 л мляко се добива с 1,18 кр. единици, то разходът на фураж в останалите комплекси, където не е внедрено това хранене, е 1,41 кр. единици. Изминаха три години, откакто започна масовото внедряване на типизираното хранене, но за съжаление все още има селскостопански предприятия, които по традиция разчитат единствено на сеното и концентрирания фураж, и по такъв начин те нито могат да решат проблема полугладно животновъдство, нито да излязат от загубите в този отрасъл.

Използването на резервите изисква решително да се скъса с някои представи, да се търси основание не само в миналия опит, а в обстановката на научните методи. Редица години в растениевъдството се застъпваше погрешната теза за сеитбообращения и обработки на почвите, включително и че почвата трябва да си почива. В резултат на това се губеше голяма част от възможната за производство продукция, ниска оставаше възвръщаемостта от големите капитални вложения в поливните площи.

Указанията на другаря Тодор Живков за увеличаване коефициента на използване на обработваемата земя означават при правилно редуване на земеделските култури, торене и почвообработка да се постигне в благоприятните райони дори до непрекъсната вегетация върху почвената повърхност. Това е един много важен момент, който показва, че за да се използват резервите (в днешния смисъл на думата), е необходимо голямо научно познание; той е и практическо потвърждение на мисълта на Ф. Енгелс, че плодородността на земята може да бъде увеличавана безкрайно чрез прилагане на капитал, труд и наука.

Използването на резервите е свързано и със степента на научното обслужване, със съвременната техника и технологии. Това е диалектическата връзка, където чрез техниката се дава възможност за разкриване на нови технологии, а оттам и на резерви, а чрез технологиите се дава възможност за пълното натоварване на техниката, т. е. за разкриване на нейните потенциални възможности (резерви). Да вземем безотвалната обработка на почвата. Тя беше немислима преди десетина години, когато нашето селско стопанство не беше наситено с високоенергийни трактори. И едновременно с това, ако не бяха внедрени дълбокоразрохкващите плугове (а също и някои други широкозахватни машини), тази техника щеше да остане както преди ниско натоварена, с високи експлоатационни разходи, оскъпяващи крайния продукт. Работата обаче не бива да спира само до резервите от техникоексплоатационно естество. Те неминуемо ще бъдат по-големи, когато се свържат със съвременната организация на труда. Изграждането на новия тип бригади на базата на високоенергийните трактори, новия тип сеитбообращения и ешелонирането на технологичните процеси дава простор за усвояване докрай възможностите на техниката, земята, сортовете.

Отношението към качеството е друг важен критерий за умението да се намират резерви за увеличение на производството. За никого не е тайна, че ако се повиши маслеността на млякото, това означава по-

Digitized by Google

високо производство от едни и същи животни, ако се повиши захарното съдържание на цвеклото, това вече е не само повече захар от единица площ, а същевременно по-малко разходи за транспорта и преработката. **Качеството като резерв има своята особена стойност в условията на новия икономически механизъм, защото е най-прекият път към висока рентабилност.**

Селскостопанското производство с присъщия му дълъг цикъл има големи възможности за разкриване на резерви. Това важи за животновъдството и особено за растениевъдството, защото изменящите се природни условия поставят на изпитание уменето за навременно реагиране и извличане на полза. Тук шаблонът е противопоказен, а когато се съчетае с изчакването на указания и бягството от риск, може да доведе до големи щети. Ежегодно сме свидетели на поражения от градушки, от измръзване или от засушаване. И винаги от бедственото положение излизат ония, които знаят как да реагират, които са се готвили за един производствен процес, криещ изненади и рискове. Опитът през миналата година показа, че и при тежките природни условия селското стопанство може да излезе с печалба.

Когато говорим за използването на резервите, не може да подминем факта, че **изключително голямо значение имат икономическият подход и новият икономически механизъм, както и съвременната организация на труда и работната заплата.** Става дума за нагласата, за отношението към производството, за призмата, през която се пречупват явленията и се оценява кое е полезно и кое не е. Едногодишното приложение на механизма даде много примери, постави на нова везна качествата и възможностите на редица ръководни кадри.

Резервите в условията на вътрешностопанската сметка не са просто обем операции и продукция на всяка цена. Преди пет години героят на социалистическия труд Георги Цветков — ръководител на бригада за промишлено производство в Обнова, Плевенско, постави заплащането чрез акордната система като резултативна величина и през този период се доближи до вътрешностопанската сметка. Още първата година новият икономически механизъм показа „аванса" на управленческия му опит. И други бригади от АПК — гр. Левски преизпълниха редица натурални показатели, но само бригадата в Обнова можа при 105 процента преизпълнение на плана за общата продукция да формира значително по-висок допълнителен фонд за разпределение. Зад тия резултати стои едногодишна целенасочена дейност (близо двадесет процента икономия на фонд „Работна заплата", продажба на всичката пшеница с 15 лева на тон по-скъпо от планираното и др.), която характеризира равнището на стопанската пресметливост.

Силата на новия икономически механизъм е в това, че дава неограничени възможности за разкриване на резерви, че насочва през цялата година към резервите на производството. И по-рано се говореше за резерви, но успоредно с тяхното разкриване се водеше и постоянна борба за корекциите на плана по посока на намаляване показателите и увеличаване на разходните норми. Строгото регламентиране на всички показатели от горе не даваше възможност за творчески изяви. Например оня, който заложеше повече зеленчукови култури, веднага трябваше да иска промяна на норматива за работната сила. Често пъти на практика резервите отиваха за преизпълнение на коригирания план, а в редица случаи най-големият резерв беше уменето да се намират аргументи за корекции. В новите условия всяко стопанско предприятие си прави насрещния план перманентно, защото показателите, които се дават, засягат входа и изхода на стопанската организация, а вътре планът може да се изменя всеки месец: нова себестойност, нова производителност, реконструкция, модернизация и прочие. И точно тук

Digitized by Google

изниква с нова сила мястото и ролята на стопанския ръководител, на оня, който знае не само кога се оре и сее, а с цената на какво трябва да се направи всяка една операция, който от изпълнител се превръща в съставител на задачи. **Защото, както казва др. Тодор Живков, повелята сега е всеки ръководител да се научи да преценява, да решава чрез сметката.**

Разкриването на нови резерви и пресметливото, стопанското отношение към предоставените материали и средства е едно ново отношение, формиращо се днес под въздействието и в условията на икономическия механизъм, съчетан с бригадната организация на труда. Самоиздръжката на производството, остатъчният характер на работната заплата, колективната заинтересованост и колективната отговорност за съдбата на производството издигнаха на нова висота пестеливото и разумното изразходване на средствата. През миналата година клоново стопанство в Дулово от АПК—Силистра въвежда лимитни карти за ремонта и поддържането на всеки трактор. Още в първите месеци се забелязва, че механизаторите избягват да вкарват за дребни поправки тракторите в ремонтната работилница, по-често правят текущи прегледи на машините, някои от тях тръгват да търсят необходими части от други бригади. Това довежда веднага до намаляване на работата в ремонтната работилница и двама от механиците преминават в тракторната бригада. Подобно е положението и в тракторната бригада в с. Беланица от АПК—Радомир, където нито една част не се предава във „Вторични суровини", докато не се прецени не би ли могла да се използва в ремонта на тракторите или прикачния инвентар. И това е започнало преди внедряването на новия икономически механизъм, защото в тази бригада е била внедрена акордната система като вътрешностопанска сметка с остатъчен характер на трудовото възнаграждение.

За да се внедри ново отношение към използването на резервите, голяма задача стои както пред партийните комитети, така също и пред първичните партийни организации. Практиката показва, че сега те повече се занимават с тия въпроси. Така например през миналата година в първичните организации на Пловдивски окръг са разгледани на заседания и събрания два пъти повече въпроси, отнасящи се до използването на основните фондове. Благоприятни тенденции се забелязват и на други места — за използването на продуктивните животни, земята, машинно-тракторния парк и др. Проявява се и по-голямо умение да се поставят въпросите, да се създаде организация и обществено отношение. Така например преди няколко години след пролетните студове, които поразяват редица земеделски култури, партийният комитет в Ръжево Конаре решава, че ако задачата за разкриване на резерви се постави поотделно на първичните организации, не би могло да се получи желаният ефект, защото не всички производствени единици са засегнати в еднаква степен. Ето защо провежда общо събрание на всички комунисти, за да почувствуват и полевъдните работници, и животновъдите всеобщата отговорност за компенсациите.

В разкриването на резервите първичните организации могат да оценят в голяма степен изявата на своите членове. Тук става дума за специалистите, които, въоръжени с научни методи, трябва да поемат риска на производството да реагират според необходимостта, а не според предписанието; **да дадат онова, което е необходимо, а не да презастраховат добива** с торове, поливки, растителнозащитни операции... Тук е приносът и на всеки изпълнител, който милее за народното богатство, който не бива да допуска разхищения и безстопанственост там, където работи — във фермата, бригадата. На много места се изграждат групи за партиен контрол и те могат да свършат голяма работа, ако се насочват успоредно с разкриването на нарушенията, към неизползваните възможности на производството.

Digitized by Google

Необходимо е още да се преодолее инцидентното поставяне на този въпрос — тогава, когато се изпадне в бедствено положение (за компенсиране на градушки, за изхранване на животните през зимата и т. н.) Разкриването на резервите започва от съставянето на насрещните планове, започва като инициатива на всеки участник в трудовите колективи и тя трябва да се подхване и поддържа през цялата година. И още нещо. Независимо по какъв път е открит, резервът ще стане производствен фактор и няма да се забрави като случайно мероприятие, щом влезе в инженерния проект. На второ място, все още недостатъчно се оценяват резервите през призмата на вътрешностопанската сметка, допускат се някъде и празен шум, и показност, и псевдоноваторство, без да се обосновава с какво едно или друго предложение допринася до повишаване рентабилността на производството, и то с критериите на най-напредналите в дадената област страни. Икономизирането на всяка стопанска задача е онова научно начало, което спомага да се постигнат правилни политически решения от първичните организации и партийните комитети.

Разкриването на резервите и внедряването им в производството е творчески процес, същност на челния опит. Това е процес, който най-малко подлежи на декретиране, по пътя на който трябва да се премахват всякакъв род бариери, да се дава простор за изява. **„Инициативата от долу — казва другарят Л. И. Брежнев — е наш с нищо незаменим резерв за ускоряване на икономическото развитие.“ Към този резерв е необходимо да се насочи изцяло партийната грижа сега.**

Digitized by Google

ЛОГИКА И НАУЧНОСТ

През 1979 г. поставихме на вниманието на нашите читатели изключително важния въпрос за диалектиката между начина на мислене и начина на действие и връзката му с партийния стил. Днес продължаваме разговора. Участници в него са з. д. к. Петко РУСЕВ, проф. д-р Добрин СПАСОВ, проф. д-р Марко МАРКОВ, проф. Гено ЦОНКОВ.

П. РУСЕВ: — Въпросът, който поставяме на обсъждане, се отнася главно до по-нататъшното издигане научността в работата на партийните комитети и организации и останалите субекти на социално управление. Нам е необходимо съвременно научно мислене, което отделя проблемите, разрешава ги по нов начин; научно мислене, което непрестанно се развива и обогатява, за да открива и утвърждава най-ефективни форми в процеса на изпълнението. В този смисъл би трябвало да стигнем до извода, че научните методи са средство, оръжие в ръцете на кадрите, за да откриват и разрешават въпросите по нов начин, т. е. да се извършва търсеният коренен прелом в ръководството и управлението.

Днес ще се спрем по-специално на логичното мислене. Практиката показва, че нашите кадри все още не умеят да боравят с понятията на логиката.

Като имаме предвид опита, считаме, че трябва да съсредоточим вниманието си върху три основни въпроса: анализът в партийната работа, обобщението и способността на кадрите да правят изводи, да очертават цели.

М. МАРКОВ: — Във встъпителното си слово другарят Петко Русев с основание подчерта, че партийната работа изисква преди всичко цялостно и резултатно използване на научни методи и средства за анализ и вземане на решения. Вярно е, че хората, а не машините вземат решения. Но работата е там, че докато в миналото машините умножаваха главно физическите сили на човека, сега с появата на ЕИМ се оказва възможно да се умножават неговите интелектуални сили. Компютрите са нещо като „изкуствени мозъци", създадени от човека механизми за интелектуална дейност.

Следователно дори и в такава чисто човешка дейност като партийното ръководство, главното в което е поставянето на цели и организирането на масите, става дума за използване на кибернетични, информационни и други подходи, за „удължаване" и усилване на човешкия мозък. Струва ми се, че върху тази именно основа можем да определим отличителните белези на интелектуализацията от досегашната работа по внедряване на научни методи и средства.

Ако потърсим практическите измерения на тази постановка, непременно ще стигнем до необходимостта да се обновява процесът на вземане на решения с помощта на съвременни кибернетични, информационни

Digitized by Google

и „машинни" подходи. Разбира се, това съвсем не означава, че имаме право да подценяваме социално-политическите, класовите и идеологическите средства на партийното ръководство.

ЗА ПОНЯТИЯТА

Д. СПАСОВ: — Струва ми се, че трябва да започнем с някакви опити за избистряне и на понятието за интелектуализация.

Знае се, че термините често са или многозначни, или ако не са били, добиват множество значения. Преобладаващата му употреба у нас сега се свежда до внедряването на научните постижения, и то на върхови научни постижения — в производството. По-нататък започна едно разпространяване на термина интелектуализация и в други сфери на обществения живот. А ние сега разговаряме за логиката в партийната работа. Колкото и странно да изглежда, заговори се даже за интелектуализация на самата наука.

М. МАРКОВ: — Тук става дума за правомерността на постановката: „интелектуализация на интелектуалната дейност". Според мен всичко зависи от това дали явлението ще се разглежда в статика или в динамика. Дори най-простото трудово действие е интелектуално мотивирано: преди да го извърши, човек мисли и се съобразява с определени физически, химически, биологически и пр. закони на обективния свят. Нека да си спомним Марксовото сравнение между пчелата и архитекта.

Това в още по-голяма степен се отнася до чисто интелектуалните дейности, на първо място науката. Оръдие за изследване за учения е неговият интелект. Той анализира и обобщава, търси взаимозависимости, прави умозаключения в съответствие със законите на логиката.

Но интелектуализацията е и процес, движение от една към друга по-дълбока същност на света. Тя е свързана с използване на нови, по-ефективни методи и средства за анализ и синтез, с въвеждането на инструментариум с голяма „пробивна сила". Нейни оръжия стават „мислещите машини". Превъоръжаването на науката с новите средства за анализ и синтез е свързано с конфликтни ситуации, с преодоляване на консерватизма, на консервативно мислещите, на проявите на антиинтелектуализъм.

Да вземем например отношението към чуждия опит. Не е срамно да си признаем, че има области, в които другите са далеч по-напред от нас. В такива случаи по думите на другаря Тодор Живков да чакаме собствени открития и разработки означава не да вървим напред, а да клечим пред крепости, които отдавна са паднали. Нужно е високо интелектуално равнище, голям реализъм и истинска грижа за развитие на науката, за да се преодоляват бариерите по пътя на научно-техническия прогрес и интелектуализацията.

Д. СПАСОВ: — Думата интелектуализация е производна от думата интелект. Тя е многозначна не само поради това че произволно се разширява употребата ѝ, а и защото самият термин интелект се е схващал различно. Когато бях студент (това не беше много скоро) и започвах да уча психология, ни се казваше, че човешката душевност е едно триединство от интелект, чувства и воля. Интелектът обхваща всички познавателни процеси, като започнете от усещането, възприятието, представата, минете през мисленето и стигнете до творческото въображение — целия спектър. И сега ми се струва, че понякога интелектуализацията се свързва с това широко значение на понятието интелект. Като че ли под интелектуализация на дейността си хората са склонни да разбират действуване не по интуиция или слепешката.

Но това широко значение не върви, когато се касае за интелектуализиране на науката, а сигурно не върви и с оглед на партийната ра-

Digitized by Google

бота. Защо не върви с оглед на науката? Защото самата наука е знание, интелектуална дейност.

Изглежда, че с оглед на такива сфери ще трябва да използваме едно по-тясно разбиране за интелект и за интелектуализация, което ни е завещала философската традиция и което сега е достатъчно разпространено. Това е схващането за интелекта като способност за логическо мислене и съответно на интелектуализацията като внедряване на логически похвати. Отнесено към науката, това би означавало да се развива нейният теоретически аспект, който относително се различава от емпирическия — от наблюдението, от експериментите, изобщо от констатациите, без които не може никаква наука.

Защо мисля, че в партийната работа научността има пряко отношение към това по-тясно разбиране за интелектуализация. Защото и партийната работа не е преди всичко събиране на факти. Нейната задача не е просто констатиране на действителното положение, а неговото изменение с оглед на определени исторически задачи.

Голяма част от логическите форми, които се използват в партийната работа, на научен език се наричат прескрипции. Преводът на тази дума е предписание. А тези логици и философи, които употребяват термина прескрипция, прескриптивна информация и т. н., имат предвид една категория, която обхваща и нормите като трайни изисквания към човешкото поведение, и конкретните инструкции, конкретните указания — изобщо всички форми, в които на хората се предписва някаква линия на поведение или дори извършването на някакви конкретни актове.

Нашите планове, нашите решения, нашите указания всъщност биха могли да бъдат подведени под понятието за прескрипция.

И може би ключово място в научността на партийната работа би могло да заеме рационализирането на прескрипциите, усъвършенстването на пътя, по който се стига до указание, по който се определят цели, по-близки или по-далечни, по които се определят и средствата за тяхното постигане.

П. РУСЕВ: — Може ли, др. Спасов, да приемем, че характерното за партийното ръководство се състои именно в това да анализира, да обобщава, да определя вярно целите и задачите, да предвижда най-ефективни форми и средства, които ще доведат тези знания до масите и ще ги превърнат в практика.

Д. СПАСОВ: — Насочеността към бъдещето, ако трябва да е рационална, не може да не се свърже с логиката. Самото логическо мислене е неемпирически преход от знание към знание. По-просто казано това значи достигане до знание не по опитен път, не чрез непосредствено наблюдение. Въз основа на наличните знания, поради определени необходими зависимости на истинност между човешките съждения, ние имаме възможност да съдим с достатъчно висока степен на вероятност и за още несъществуващи неща; за бъдещи събития, за минало, от което нямаме никакви непосредствени свидетелства, за нещо, което по-начало е непостижимо чрез наблюдение или чрез експеримент. Това е най-общо казано функцията на логическото мислене. Така разбрано, то е човешката познавателна способност.

Логическото мислене прониква и трябва да прониква цялата ни дейност. Например изработването на един петгодишен план. Какво представлява, до какво се отнася той? Той не се отнася до неща, които актуално съществуват. Но ако е сериозно изграден, той е резултат на сериозна мисловна дейност, той е извод от дълбоко проучване на зависимости, на условия, на възможности.

Но аз исках да кажа още нещо за прескрипциите. Повтарям, че бихме могли голяма част от това, което вършим, да подведем в инте-

Digitized by Google

лектуален план под категорията прескрипция. Ръководната роля, която Партията осъществява, всъщност какво означава? Какво значи да ръководиш някого? Това значи да му поставяш цели, да му посочваш и средствата за тяхното осъществяване, да организираш и стимулираш по съответен начин неговата дейност. А всичко това не става без предписания, указания.

Във философската литература обаче прескрипциите са една спорна зона. И автори, които се считат за марксисти, и автори, които не се считат за марксисти, спорят по въпроса — дали по начало предписанието е някаква форма на интелектуалния живот? Дали такава дейност като изработването на предписания, на указания може по начало да бъде интелектуализирана? В буржоазното обществознание много широко място заемат антиинтелектуалистичните направления. Основната им предпоставка най-често е индивидуализъм, убеждението, че обществото — това са хората като обособени единици; общественият живот — това е сумата от всичко, което всеки индивид прави поотделно; няма закономерности, които да обясняват кой какво прави — то идвало от някакви тъмни биологически и психологически дълбочини. Ето ви пример на фройдизъм в обяснението на обществените процеси. А напоследък се навъдиха и много генетици.

Авторите марксисти понякога възразяват на всичко това от позициите на стопроцентов интелектуализъм. Понякога се мисли, че прескрипцията по нищо не се отличава от обикновените съждения. В такъв случай според мен се изпуска обстоятелството, че няма предписание без цел. Когато предписваме нещо, ние искаме да постигнем някакво изменение на състоянието на нещата, да осъществим нещо. Но няма цел, която да не е и нещо желано, нещо, към което хората се стремят, нещо, което искат да постигнат.

Ето защо, доколкото е същностно свързана с целеполагането, прескрипцията не може да няма и неинтелектуален аспект. Такова е нейното своеобразие. Аз мога да давам каквито си ща указания, но те ще имат някаква реална сила само доколкото оказват влияние върху реалното поведение на хората. А реалното поведение на хората не е независимо от това, което те целят, което искат или не искат, от емоционалния и волевия аспект на техните личности.

Но това не значи стопроцентов антиинтелектуализъм. Трябва всъщност да се търси някакво диалектическо решение на този проблем. Ако напълно интелектуализираме прескрипциите, съответната ни политика би била просветителство и не бихме могли да различим едно предписание от простата констатация за зависимост между някакви действия и някакви резултати, бихме изтървали нещо своеобразно за формата на предписанието.

Що се отнася обаче до неговото съдържание, то може да бъде напълно интелектуализирано. Под съдържание на предписанията разбирам това, което се предписва. Всяка формулировка на някаква инструкция това и това да се постигне или да се направи, така и така да се постъпи — има съдържателен аспект. С оглед именно на него ние можем да говорим за рационалност или нерационалност на предписанията.

Рационализирането на предписанията, които са много съществени за партийната и за цялата обществена работа, е напълно възможно. Това е всъщност стара истина: указания трябва да се дадат след много внимателно изучаване на съществуващите условия. Трябва да се установи възможността за осъществяване на предписанията. Рационално трябва да се определят целите, т. е. трябва да се поставят осъществими цели. А тяхната осъществимост се разбира след изследване на зависимости — какво имаме сега и по начало от това, което имаме, след съответни дейности, възможни дейности, какво би могло да се получи?

Digitized by Google

Работата не е само в логиката, тъй като тук са необходими много съдържателни знания, а логиката няма да ви реши въпроса за конкретната истинност на никакво отделно твърдение, но може да ви обясни при какви условия едно твърдение следва по необходимост от друго. Логиката ще ви каже с какви мисловни схеми трябва да се съобразявате, когато правите изводи.

П. РУСЕВ: — Ние това искаме — това ни е целта.

МЯСТОТО НА ЛОГИКАТА

Д. СПАСОВ: — Това е много просторна област. Логиката е сфера на много принципни дискусии, които засягат самите ѝ основи. Има хора, които са склонни да я отнасят само до езика. Има хора, които я психологизират. Логическото мислене наистина има много аспекти — има и вътрешнопсихологически измерения, и външни езикови изрази, и физиологическа основа...

Но за логиците, които заслужават да бъдат наречени материалисти, е важно преди всичко изследването на най-общи обективни зависимости. Такива зависимости именно регулират хода на нашето мислене. Да речем — единството на общо и единично, предпоставката, че общо само по себе си няма на тоя свят. Това можем да прочетем у Ленин, можем да го разберем и приемем. В такъв случай след като сме приели за верни някои универсални положения, да речем, че всички елементи на даден клас притежават дадена характеристика, ние без повече мъдруване ще отнасяме тази характеристика и към всеки отделен елемент.

Обратното движение наричаме обобщаване или индукция, при все че съвременните логици определят индукцията просто като вероятностно умозаключение и обикновено гледат да не го свързват с онтологически положения, с положения за същността на самите обекти. От марксическо гледище същото единство между общо и частно трябва да се приеме за дълбоко основание и на всяко обобщение. Ако изследването на единичния факт, на единичния обект може да ни даде нещо, което се отнася и до други обекти, то е, защото този единичен обект има не само индивидуални отличия, но и нещо общо с другите обекти.

Такива най-общи положения като единството на общо и частно ни обясняват основните умозаключителни схеми. Има и една развита теория на общите отношения, говори се за логическите им свойства, да речем, транзитивност, симетричност, рефлексивност. Една типология, която се отнася до най-общата структура на света, фактически лежи в основата на материалистическата логика. Но логиката, повтарям, не решава въпроса за конкретната истинност на конкретните съждения.

Тъкмо когато се позовавам на принципи, които са приложими и към физическите, и към социалните, и към каквито щете явления, аз прилагам логиката.

Без логика не може. Хората и полусъзнателно мислят, съобразявайки се с логическите закони.

П. РУСЕВ: — Ще дам един пример. Вземам прост факт — производителността на труда е увеличена в сравнение с миналата година с 1%, качеството е подобрено да кажем с 0,2. Значи ли това, че партийно-политическата работа е била на висота? Къде е мястото на логиката тука? Това е един голям проблем за нас, особено при измерване ефективността и качеството на политическите и идеологическите средства в партийната и обществената дейност.

Д. СПАСОВ: — Трябва да изследвате една мрежа от причинни отношения, трябва да проучите реалните дейности, които влияят върху производителността на труда.

П. РУСЕВ: — Къде е мястото на логическото мислене?

Digitized by Google

Д. СПАСОВ: — Логиката ще се намеси чак когато се запитате по силата на какъв най-общ принцип правите извода. А преди това вие ще намерите по-конкретни причини, зависимости да речем — до каква степен партийната дейност активизира хората, и т. н. Ще установите реалните зависимости. И тогава трябва да определите кои зависимости са необходими, кои са и достатъчни, а това са вече логически квалификации... Когато разберете по силата на какъв най-общ закон от конкретните констатации правите конкретен извод, тогава ще изясните логическата структура на разсъждението.

П. РУСЕВ: — Тогава можем ли да кажем, че логиката се намесва в оня момент, когато трябва да търсим или да характеризираме логическите зависимости?

Д. СПАСОВ: — Централен проблем на логиката, вие сте напълно прав, наистина е изводното знание, умозаключението. Основният въпрос на всяка истинска логика е какви са тези закони, по силата на които от едно твърдение следва друго (в смисъл, че не е възможно едното да е вярно, без да е вярно другото). Тъкмо защото използваме такива зависимости, ние разполагаме с тая чудна човешка способност — като знаем едни неща, да правим изводи и за други.

М. МАРКОВ: — Бих искал да развия някои съображения за отношението между интелектуализацията и логиката като наука. Интелектуализацията е свързана главно със създаването на машини и устройства, които имитират мисловните действия на човека. Нещо повече — те са в състояние да ги извършат в редица случаи по-бързо и по-добре от човека. Но за да има реален ефект от бързодействуващите машини, е необходимо „имитацията" да бъде възможно най-пълна, точно да възпроизвежда действията на естествения мозък. Машината трябва да се „научи" да мисли по законите на логиката. Това може да стане само ако при нейното проектиране се заложат принципите на логиката, ако се осигури тяхното превъплъщаване в съответни операции. По този именно път се върви в развитието на ЕИМ и с това може да се обясни симбиозата на електрониката, кибернетиката, математиката и логиката. Логиката става все по-актуална, все по-нужна.

Тук нееднократно се подчерта, че правилата на формалната логика не ще ни спасят от субективизъм и грешки, ако не се проучат съдържателно процесите, ако не се събира и обработва необходимата информация. И в тази област съвременните електронноизчислителни машини имат огромни предимства. Те са в състояние да натрупват в своята „памет" непостижима за биологическия мозък информация, да я комбинират, да съставят варианти и модели, които повишават надеждността на изводите, направени от човека с помощта на машината.

Човекът е алфата и омегата на историческия процес, той е субектът на партийно ръководство, той управлява процесите. В наши дни той разполага с три същностни сили: своя интелект, законите на правилното мислене, т. е. законите на логиката, „мислещите" машини и устройства. Синтезът на тези три сили, без които интелектуализацията е невъзможна, ще направи труда на хората много по-ефективен.

Г. ЦОНКОВ: — Струва ми се, че понятието интелектуализация на съвременния етап от социалистическото строителство следва да разглеждаме като максимално и комплексно приложение на науката във всяка трудова и производствена дейност. Науката е най-висша форма и продукт на интелектуализацията на труда. Тя ни гарантира най-висок ефект от всяка социална дейност.

Искам да подчертая, че логиката — и формалната, и диалектическата — е науката, която най-много ни помага да разберем най-пълно интелектуализацията на производството. Считам, че прилагането на логиката в партийната работа ние трябва да търсим главно във връзка с

Digitized by Google

правилното логическо мислене, трябва да я видим и от гледна точка на отразяване на обективните закони на обществото в партийните документи, решения. Партийната работа се нуждае и от свързването на формалната логика с диалектическата.

За да видим мястото и ролята на логиката в партийната работа, преди всичко е нужно да отчетем как формалната логика се свързва с диалектическата при разработване на различните прийоми на рационалното мислене. Например важно е да знаем как тези две логики се свързват при анализа на реалните партийно-политически отношения и процеси. Някои партийни решения не са формулирани на основата на причинната зависимост между нещата и явленията. А, естествено, без да разкриват причинните връзки между явленията, те не могат да насочат към правилно мислене, към правилно умозаключение и действие.

Аз считам, че е важно да изтъкнем тук какви прийоми на формалната и диалектическата логика най-много могат да помогнат в партийната работа, както и кои техни категории научни закони могат да се използват ефикасно в тази сфера.

Логиката безспорно се занимава с всички процеси на мисленето и всички нейни понятия и закони можем да използваме в партийната дейност...

Д. СПАСОВ: — Другарят Гено Цонков подсказа, че формалната логика трябва да се свързва тясно, органически с диалектическата, да ѝ се подчинява. Той намекна за едно разграничение, което действително е рационално: подходът на формалната логика, както показва името ѝ, е формален, подходът на диалектическата логика е съдържателен.

И аз мисля, че трябва да се насочим към значението на съдържателността. Естествено, най-напред трябва да се опитаме да изясним какво значи това? Защото струва ми се, че главните ни грешки в партийната работа и в много други области все пак са не логически, а съдържателни.

Питате за логически схеми — колкото щете мога да ви изброя. В модерната логика има неопределен брой логически закони (докато в старата логика те бяха три или факултативно четири). Впрочем за логически закономерности могат да се признаят всички схеми на валидни умозаключения. Да речем всички М са Р, всички S са М, следователно всички S са Р. Това е законът, ако щете, на тоя най-често използван от древността пример: всички хора са смъртни, гърците са хора, гърците са смъртни.

Логиката в случая не се занимава с конкретните фактически неща. Тя не е история за гърците, тя не се занимава и със смъртността, защото не е биология. Но тя изследва тая връзка, която придава валидност на цялото разсъждение. Това е законът, който ни заставя, след като сме приели двете предпоставки за верни, да приемем за вярно и заключението.

Това е логическа схема. Хората мислят по нея. Но мислят не само когато изводите им са верни, мислят и когато изводите им са погрешни, защото предпоставките са били такива.

И когато има недостатъци в нашата работа, мисля, че от съдържателно гледище идва бедата, а не толкова от формално. Логическите схеми са универсални, мисленето на всички нормални хора върви по тях. Но какво конкретно съдържание вместваме в тях?

Тук аз ще си позволя един конкретен пример. Когато, да речем, по предписание преди години беше създаден специализиран съвет по философия, това според мен беше грешка (предполагам и др. Гено Цонков ще се съгласи). Решението за неговото създаване беше погрешен извод, но грешката все пак не бе логическа.

Г. ЦОНКОВ: — Тя бе съдържателна.

Digitized by Google

Д. СПАСОВ: — Тръгнало се е от предпоставките, че когато се обединят най-добрите специалисти от различни научни учреждения, ще се получи най-компетентен орган за преценяване на кандидати за научни степени и звания.

Каква беше грешката в конкретния случай? Първо, като обединяваше най-изтъкнатите, съответно и най-заетите хора от различни научни учреждения, не се взема предвид обстоятелството, че трудно ще ги събират. Не отчитат фактическото положение. Второ: не правят и една обикновена аритметична сметка — като събереш в един единствен съвет всички защити на кандидатски дисертации...

Г. ЦОНКОВ: — Количеството става безкрайно.

Д. СПАСОВ: — Нареждаш хората на една километрична опашка, трябва да чакат години, за да им дойде редът.

Освен това, като събереш от различни научни учреждения по еднидвама, ти не правиш някакъв компетентен орган по една определена наука, ти създаваш едно разнородно тяло. И истината е, че с изпълнението на това предписание нашата работа много се влоши. Създателите на този орган са мислили по една универсална логическа схема. Но са тръгнали от погрешно отчитане на реални зависимости и реални характеристики. Прегрешили са спрямо диалектиката, а не спрямо формалнологическата схема.

Предписанията трябва да бъдат конкретно адресирани и трябва да са свързани с конкретни, фактически проучвания. И колкото да изглежда неестествено за мен като логик, никак не съм склонен да преувеличавам значението на формалната логика за успеха — не бих казал за интелектуализирането, а за успеха на различни обществени дейности. Преди години, когато ставаше дума за дълбоката оран, си спомням, че имаше един куриозен случай. Разпратиха до всички катедри в Университета нещо като инструкция, свързана с дълбоката оран. И покойният професор Бонев изпрати до съответното високо място писмо с такъв текст: „Катедрата по астрономия е напълно съгласна с дълбоката оран!“ Той искаше да каже, че се касае за предписание, което има съвсем неточен адрес.

Моето впечатление е, че хората грешат не толкова формалнологически, колкото спрямо конкретно съдържателния подход. Ние лесно усвояваме разни схеми, обаче не изучаваме достатъчно действителните явления такива, каквито са. Има някаква цел и най-абстрактно се определя как ще се постигне тя. Но обикновено недостатъчно се отчитат различните условия. А те трябва да се изучат съвсем добре — и в динамиката им, и в статичната им качествена характеристика, да се знае дали и как са възможни при сегашните условия исканите резултати.

М. МАРКОВ: — Искам да взема отношение към въпроса: кои грешки са повече — формалнологическите или съдържателно-информационните? Точен количествено измерим отговор е трудно да се даде, защото няма съответни изследвания. Вземам думата по този въпрос, за да защитя правото и отговорността на логиката. Разбирам, че се получава парадокс — проявявам се като по-голям „патриот“ на логиката от проф. Добрин Спасов.

Вярно е, че много грешки и субективистични действия имат съдържателно-информационен характер. Но истина е и другото: част от кадрите още не умеят да мислят по законите на логиката, не ги познават и често ги нарушават. Как например понякога се правят обобщения? Два-три примера са „достатъчни“, за да се потвърди или отхвърли дадено положение. Изказали се няколко души на събранието и с „купешки“ думи са одобрили девиза за интелектуализация и изводът е готов: колективът разбира този девиз и започва да го прилага. В още по-драстична форма изпъква този недъг при анализа на опита в бригад-

Digitized by Google

ната организация на труда. Когато един или друг ръководител твърди, че този въпрос при него е решен, трябва да видим основанията на извода и да му покажем, че „една лястовица пролет не прави".

И още нещо: не е достатъчно да констатираме, че част от ръководните кадри не умеят да мислят по законите на логиката. Трябва да ги научим — чрез пропаганда на логически знания, чрез пример и опит, чрез прилагане на съответни критерии за оценяване на тяхната работа и пр.

АНАЛИЗЪТ

П. РУСЕВ: — Какви са изискванията към анализа от гледище на логиката?

Д. СПАСОВ: — Този термин има много значения, но те няма да ни свършат работа тук. Ние, логиците, правим формализация, символизация, изясняваме общата структура, виждаме инстанция на каква схема е някакво си съждение, кой закон тук играе и кой не играе. Това ние правим като логически анализ и го правим доста точно. Със съвременни средства въвеждаме променливи, установяваме константни отношения, получаваме формули. Това би могло да бъде някаква предварителна работа при автоматизиране на някои процеси. На тая основа логиката се свързва с техниката.

Г. ЦОНКОВ: — Какви логически принципи трябва да се спазят, за да се извърши правилно логически анализ. Може би така трябва да формулираме този проблем.

Д. СПАСОВ: — От естеството на обекта се определя характерът на анализа. Ако анализираме система, ще определиме елементите и след това структурата, трайните съотношения на тези елементи. Ако анализираме вещ, ще различаваме свойства, ще направим типология на свойствата, ще установиме кои са състоянията, преходните особености, кои са съществените свойства.

Г. ЦОНКОВ: — Тези моменти са важни в партийната работа.

Д. СПАСОВ: — А под логически анализ се разбира различаването на така наречените логически части, на характеристики, които са реално неотделими, не са нещо, което може да се отдели от целостта — да речем свойства: форма, ґолемина и т. н. Според задачата на анализа и според характера на обекта трябва да се анализира по един или друг начин.

П. РУСЕВ: — Да вземем най-срещания случай — това е единството и зависимостите между идеологическата и организационната работа. Къде е мястото на логическия анализ?

Д. СПАСОВ: — Най-напред трябва добре да дефинираме идеологическата и организационната работа.

П. РУСЕВ: — Вземам една стопанска задача — изграждане на бригадната организация. Бригадната организация има своите идеологически страни и характеристики; има своите възпитателни страни и характеристики; има своите организационни страни. Къде е мястото тука на логическия анализ?

Д. СПАСОВ: — Един логик най-напред би ви запитал: защо я правите тая работа — бригадна организация? Рационална ли е или не, целесъобразна ли е или не, тъй като я правите с оглед на определени цели. Защо мислите, че тя е най-ефективното средство за постигането им? И трябва да отговорите с определени фактически знания за зависимостите. И когато получите утвърдителен отговор — добре! По-нататък непрекъснато с оглед на целта трябва да търсите най-преките и резултатни средства. Например във връзка със споменатия специализиран съвет бих могъл да кажа — развалете тая организация, върнете

Digitized by Google

старото положение — кандидатски дисертации да се защищават и в Университета, и в АОНСУ, и във Философския институт. Там има достатъчно мощни групи от еднородни специалисти; натрупването би се ликвидирало, по-компететни ще бъдат оценките, по-навременни. Това би било рационално. Работата ни изобщо е такава, че трябва винаги с целта да се свързва, да бъде целесъобразна.

П. РУСЕВ: — Опитът доказа, че бригадната организация е целесъобразна...

Д. СПАСОВ: — Какво значи опитът доказва? Логиците мислят, че опитът нищо не доказва съвсем строго. Това са големите проблеми на непълната индукция, която Енгелс счита все пак за даваща вероятни, а не сигурни заключения.

П. РУСЕВ: — Тя ще се усъвършенствува, тя ще се развива. Но така или иначе тя е вече ефективна организация за приложението на икономическия подход. Къде трябва да търсим мястото на логическия анализ тука? В практиката най-много страдаме, защото разглеждаме само едната страна на този процес. Във всички предавания сега за бригадната организация има следните зависимости: стопанска сметка — краен резултат — заплащане. А цялата идеологическа, възпитателна страна или характеристика на бригадната организация остава в сянка. Организационните средства, мястото, ролята и отговорността на партийната организация, на комунистите, бих казал, остават в сянка.

Когато един партиен комитет трябва да обобщи това явление, къде е мястото на логическия анализ?

Д. СПАСОВ: — Строго погледнато, този анализ не е логически, той е много по-конкретен.

Г. ЦОНКОВ: — Аз мисля, че тука бихме могли да говорим за прилагане на определени логически принципи, които са установени обикновено от диалектическата логика. Те, разбира се, трябва да бъдат подпомогнати от принципите на формалната логика. Диалектиката ни предлага например следните принципи на познание и работа. Аз ги изнасям просто като принцип, макар че в определен смисъл могат да се нарекат и закономерности.

Първият принцип, който ни помага да постигнем ефективност, е принципът на постоянното единство между идеологическата и организационната работа. По силата на този принцип идеологическата работа следва да отразява практическата организационна работа, защото идеите са обобщение, теоретически израз на практиката. Този принцип на диалектическата логика в партийната работа може да се осъществи, ако идеологическите теоретически изводи, решения се извличат като теоретически обобщения на организаторската, политическата и пр. работа, като тяхно конкретно научно отражение и предлагат по-нататъшното усъвършенствуване на конкретната партийна организаторска, политическа и друга дейност.

Ако ние създадем методика за изучаване, обобщаване както на материалната, така и на духовната практика, на материалните и духовните отношения, процеси, за тяхното прогнозиране, обработване, логически ние ще постигнем дълбоко единство на идеологическата и организационната и др. партийна работа. Нали духовното и материалното в обществото не са абсолютно противоположни. Те са противоположни само когато питаме кое е първично, а вън от него те взаимно се превръщат едно в друго, стават обществена практика.

Така с приложението на този принцип ние ще осигурим, ние ще постигнем единство между материалното и духовното в самата организация на цялостната работа на партийните организации.

П. РУСЕВ: — Разглеждаме селищните системи като единен социален организъм, в който обхващаме всички явления от главните сфери,

Digitized by Google

съществените им зависимости и можем да създадем единен план за тяхното развитие, плюс съответните средства, методи, форми за тяхното реализиране.

Г. ЦОНКОВ: — Втори такъв диалектико-логически принцип, който трябва да спазваме в партийната работа, безспорно е идеологическите постановки, решения, пропаганда да са обобщение на сегашния опит в страната или в света. Диалектиката учи, че идеите стават материална сила, когато имат реално съдържание, когато съответствуват на реалните процеси. Това означава днес в партийната работа да се пропагандират идеи, които са извлечени от съвременния опит. От тази гледна точка ние можем да видим, че и този принцип не осъществяваме навсякъде в партийната работа както трябва. Ние често пъти пропагандираме идеи, извлечени само от класиците на марксизма-ленинизма.

П. РУСЕВ: — Това е формалистическият подход.

Г. ЦОНКОВ: — Да, това е формалистически подход. Дори идеите, извлечени от решенията на Партията за цялата страна, не се покриват в буквалния смисъл с практиката в отделните заводи, в отделните райони. И тях не бива да прилагаме шаблонно, догматично, несвързани с конкретната практика в отделните предприятия, АПК, учреждения.

П. РУСЕВ: — Да вземем проверката на изпълнението. Длъжни сме още при вземането на решението да предвидим евентуално в кой възел на изпълнението и в кой критически момент могат да настъпят едни или други промени, или да се появят едни или други фактори, които могат да задържат изпълнението. И на тая основа превантивно да се намесим, за да предотвратим отрицателните последици.

Г. ЦОНКОВ: — И в заключение аз бих могъл да формулирам и редица диалектико-логически принципи, които, ако спазваме в партийната работа, ще получим една правилна научнообоснована дейност. Да анализираме партийната дейност преди всичко означава да преценим дали съответствува на изискванията на обективните закони, на решенията на партийните органи, да видим дали води до изпълнение на поставените задачи. В анализа като метод на познанието активно участвуват всички диалектико-логически принципи.

П. РУСЕВ: — Добре! Можем ли да приемем тогава, че един диалектико-логически анализ трябва да ни открои ония въпроси, които в конкретните условия, в конкретната обстановка не са решени и които, ако ги решим, ще ни дадат ефект от цялата система, от целокупната работа. Например ако правилно изградим бригадната организация, то тази форма ще даде най-голям ефект в материалното производство. Можем ли да отговорим така на този въпрос? Да предположим, че един комитет прави доклад за пленум. Факти много, процеси много, събития много, зависимости много. Преди всичко той трябва да отдели ония зависимости, ония страни, които, ако бъдат решени, ще дадат най-голям ефект от целокупната работа.

Г. ЦОНКОВ: — Ако бъдат решени. Ама цялата работа е да се установят тези зависимости Аз наблюдавах, че някои бригади са създадени просто на базата на общата идея, а не в резултат на логически анализ на възможността, на условията във всяко предприятие.

Да, те трябва да се обединят, да преминат на вътрешностопанска сметка и да приемат план общ, да разпределят задачите и т. н. Но немалко от бригадите не са съобразени с диалектическите зависимости на реалния процес на производствената дейност. Аз наблюдавах в Габрово в един от заводите, че някои бригади не са съобразени с видовете машини. Известно е, че различните машини в даден цех имат различна производителност, не са съобразени с квалификацията и подготовката на отделните хора, да кажем, има производственици, които изкарват 200 на сто, 250 на сто и т. н., други едва достигат нормата,

Digitized by Google

дори не могат да достигнат нормата. Как ще ги обединиш в бригада, когато, ако ги обединиш в бригада, ще трябва да върнеш тия, които произвеждат 200—250 и пр. на сто на средно равнище. Така фактически се спъва един по-рационален производствен процес.

П. РУСЕВ: — На 9 януари 1979 г. др. Т. Живков остро критикува това формално изграждане на бригадите...

Г. ЦОНКОВ: — Именно това, което наблюдавах, някъде е формално. Приема се общо формалнологически идеята и се натрапва на действителността.

Л. КАНЕВА: — Не зная дали тук става дума за натрапване или по-скоро за неумение общото, което се съдържа в партийната политика или в решенията на по-вишестоящия орган, да се приложи в една конкретна среда с нейните специфични особености, изисквания, положителни и отрицателни качествени характеристики. Безкрайно по-лесно е на партийния комитет да вземе една постановка, съдържаща се например в доклад на пленум на Централния комитет, и да я препише направо в доклада, като анализира състоянието на окръга или общината. В такива случаи обикновено се подбират примери в подкрепа на тази обща постановка, отнасяща се обикновено до състоянието на цялата партия. Безспорно общото, съдържащо се в тази постановка, в някаква степен съдържа и елементи за съответния окръг или община. Но цялата работа се състои в това, че това „общо" винаги трябва да се прилага конкретно в зависимост от конкретните условия. Това е истина, позната на всички кадри, изучавали марксизъм, но за съжаление трудно приложима за някои от тях. Ако потърсим причината за това, ще достигнем именно до неумението да се прави анализ на фактите. Защото всеки пленум или заседание се предшествува от множество проверки, изследвания, проучвания. Но по-нататък същинската работа по анализа на тези факти създава и най-големи затруднения. Защото „играта на примери" отдавна е показала своята безцелност. Нужно е примерите, фактите, проверките да открият зависимост между явленията, да показват противоречията в тях, да открият положителните и отрицателните страни на проучваното явление. Един от най-често срещаните недостатъци е, че тези наши документи, разбира се, на местно равнище, понякога са сбор от постановки, взети от конкреси и пленуми на Централния комитет и отделни примери, отделни факти, без да се разкрива в достатъчна степен зависимостта, която съществува между тях.

П. РУСЕВ: — Това е най-слабото място в управленческата сфера.

Л. КАНЕВА: — Оттук трябва да започнат усилията за усъвършенствуване на решението като механизъм в политическото ръководство. Анализът на реалните зависимости между фактите на конкретно равнище е основата за решения, които няма да бъдат общи, а ще насочат усилията към онези решаващи звена, от които зависи желаното необходимо изменение.

П. РУСЕВ: — Щом ние приемаме, че колективният ум управлява и решава, щом ние приемаме, че този колективен ум трябва да бъде на съвременно научно равнище, той преди всичко изисква свободна, творческа атмосфера, обсъждане.

Д. СПАСОВ: — Тези, към които са адресирани разни предписания, много често най-добре могат да преценят конкретната им стойност, там където работят. Те трябва да бъдат готови безстрашно да предложат съответни корекции. Иначе общите схеми едва ли ще ни помогнат. Това е именно диалектическо-логическият подход.

М. МАРКОВ: — Разгръщането на социалистическия демократизъм като закономерност на етапа на изграждане на развито социалистическо общество по необходимост води до делегиране на все по-големи права на низшестоящите органи и организации. Стопанските органи-

Digitized by Google

зации например в съвременните условия разполагат с огромни материални и финансови средства и необходимата самостоятелност при решаването на широк кръг въпроси. При това положение следва да се приеме като правило, че колкото повече права се делегират на низшестоящите органи и организации, толкова по-системен, всеобхватен и строг трябва да бъде контролът.

Г. ЦОНКОВ: — Общата фраза сега много се използва от някои хора у нас. Какво представлява тя от диалектико-логическа гледна точка? Това е мисъл, откъсната от живота, от практиката. Тя е едно изкуствено построение, което няма реална основа. Това е още мисъл, която се предписва, натрапва на действителността, без да разкрива нищо от действителността. Тя се отнася формално към жизнените процеси. Тя не е съобразена и с ръста на субективния фактор, не отчита може ли той да я усвои, да я осмисли, да я приложи и т. н. Тя се предписва без оглед на различните видове кадри, различните нива на управление.

П. РУСЕВ: — Имаш постановката за дисциплината, абсолютно вярна за цялата партия. Отиваш да я прилагаш в един колектив, в който дисциплината е на много добро равнище. Ти му говориш за нарушение на дисциплината — чисто формален подход.

Г. ЦОНКОВ: — Струва ми се, че партийната работа сега страда от гледна точка на темата, която обсъждаме, от такива недостатъци, които са свързани с диалектическата логика. Наблюдавал съм решения на окръжни равнища, на средни равнища, на низови равнища. Наблюдавал съм доклади, решения на партийни органи, които са повече тълкувания на мислите, дадени в решенията на Централния комитет, на правителството. Те не са анализ на собствените процеси в духа на решенията от по-горния орган, а просто тълкувания на мисли.

Д. СПАСОВ: — Понякога не тълкуване, а цитиране.

Г. ЦОНКОВ: — Цитирането е един момент от тълкуването на чужди мисли. Обикновено в такива доклади има преразказване и тълкуване смисъла в документа. А след това следва собствена декларация, апел да се направи нещо.

Вторият недостатък е откъсване на различните сфери на дейност една от друга. Аз наблюдавам сега как в печата някои автори недиалектически подхващат в беседи икономическия подход. Икономическият подход го декларират, анализират го, свързват го с икономическия механизъм, без политическия подход, без идеологическия подход, без нравствените му аспекти.

ТВОРЧЕСТВОТО

П. РУСЕВ: — Ние можем да отидем към извода — анализът при всички случаи трябва да бъде конкретен. И тука се състои голямата сила на творчеството в партийната работа, в обществената дейност.

М. МАРКОВ: — Твърде интересен е въпросът за отношението между прескрипции (предписания) и творчество в ръководната работа.

По същество всеки ръководител действува при дадени ограничителни условия: обективни — действуващите вън и независимо от съзнанието социални закони, и субективни — създадени от хората правила, регламенти, нормативни системи, технологии и пр.

Ще се спра само на втория вид прескрипции. Вземането на решения и всяко друго управленческо и ръководно действие се регламентира от:

— стратегията на Партията и държавата;

— държавно-правната нормативна система; Конституцията, законите, нормативните актове на правителството, утвърдените от съответ-

Digitized by Google

ните инстанции правила за управление на икономиката и обществения живот и др.;

— възприетите технологии, които предписват реда и начина на извършване на едни или други социално необходими дейности. (Сега се утвърждава тенденцията технологиите да бъдат писани правила и процедури);

— политическите, социалните и нравствените норми;

— законите и принципите на логическото мислене.

Нито една от тези прескрипции „не е за пренебрегване". За нарушение на Конституцията или на нормативните актове има съответни административни наказания. Ако се пренебрегват правилата на стопанисване, има последици както за ръководителя, така и за колектива. Не се ли спазва рационалната технология на действие, управленческият процес се затлачва с излишни и бюрократични процедури. Отказът от законите и принципите на логическото мислене неминуемо води до субективистични и неефективни решения...

При тази ситуация пред ръководителя има една алтернатива — да действува не в разрез, а в хармония с прескрипциите, да спазва нормите, правилата, принципите, нормативните актове. Но това съвсем не означава, че той няма възможност да проявява творчество, да приема новаторски решения, да действува самостоятелно.

Ще си послужа с два примера, първият от които е за икономическия подход и свързаните с него правила за управление. Икономическият механизъм определя генералните изисквания и насоки на дейността на субективния фактор, на държавните и стопанските органи и организации. Но той гарантира условията за самостоятелност, творчество и риск, за приемане на нерутинни, а творчески по замисъл и реализация решения. Приетите в последно време нормативни документи доразвиват основните положения на известното 29-о постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет за разширяване на правата и отговорностите на стопанските организации.

Вторият пример е за технологиите. Технологията и творчеството са антиноми — първата се стреми да рутинира и формализира процеса на управление, а патосът на творчеството е в промяната, в новаторството. Поради това между тях съществува реално противоречие. При догматично и доктринерско прилагане на технологията то придобива конфликтен характер.

Спрем ли дотук, означава да заемем пасивна позиция. Главното е да търсим и намерим изход, като диалектически съчетаем, съединим противоположностите. Възможността за такова съчетаване е разкрита от В. И. Ленин.

Творчеството е иманентна същност на ръководния процес. Неговата специфика е в това, че се създават нови и обществено значими ценности. Естествено, творчеството се основава върху знанието за обективните закони. Отражението е основа на творчеството. Но в процеса на творчеството субектът на управление не само „възпроизвежда" обективно необходимото, закономерното, но и твори действителността, като привнася в нея „нещо" от своята същност и специфика. Наред със знанието определено място в творчеството заема въображението, интуицията, индивидуалният стил на съответния ръководител. Интуитивните прозрения и находки често пъти се оказват силен стимул за прогрес.

Технологията очертава общозначимото, закономерното и повтаряемото в управленческия процес. Поради това отрицанието на технологиите и на нормативните системи изобщо (които са субективен израз на обективни изисквания) не е проява на изобретателност. Същината на творчеството е в това — всяка процедура да се реализира еднозначно в същината и по основни параметри, но различно в своята конкрет-

Digitized by Google

на форма. Обстоятелствата, при които се прилага една технология, са винаги специфични и тъкмо това налага да се подхожда творчески, в съответствие с особеностите на обективната обстановка.

ОБОБЩЕНИЕТО

П. РУСЕВ: — А сега да преминем към понятието „обобщение"!

Д. СПАСОВ: — Какви проблеми са свързани с обобщението?

В нашата теория на умозаключението твърде важно място заема индукцията. Това е име на процесите на обобщаване. И досега за нерешен се счита един проблем, който вероятно и вас мъчи най-много. Как така е възможно от изследването на единични случаи да се стигне до истини, които се отнасят и до други неизследвани единични случаи. Това е проблем, който наричат обосноваване на непълната индукция. Какво прави труден този проблем? Във философията го прави труден ограниченият емпиризъм. Според него удостоверено знание е само това, което е добито чрез наблюдение — това, което си видял, чел, пипнал — това е вярното, всичко друго е от „лукавого". Това е ограниченият емпиризъм. Той никакъв сериозно мислещ човек не може да заблуди. Защото за човека по начало е характерно съденето за неща, които още ги няма, бъдещи състояния. Натам е насочена човешката дейност. Самият труд какво е, ако не осъществяване на цели? На човека поради това наистина са нужни обобщения, нужно му е знание за такива зависимости, чрез които той да може да съди и за неизследвани от опита неща.

Общото марксическо решение на проблема за обосноваването на тая индукция, на тоя мисловен преход от изследването на единичното към общите изводи е предпоставянето на споменатото вече единство на общото и частното. Без предпоставката, че единичното съдържа в себе си белези, които характеризират и други неща, че е включено в отношения, които не се намират само между него и едно друго явление, ние никога няма да разберем как така единичният случай ще ни доведе до знание даже за закономерността.

Когато анализираме една вещ или някакво събитие в нашата практика, без достатъчно принципни знания не бихме могли да степенуваме различаваните свойства, не бихме могли да стигнем до някаква правдоподобна идея за това, кои от тях са специфични само за това явление, кои са вероятно същностни за него и за другите елементи от цял клас обекти.

Така че колкото и странен, парадоксален да изглежда този отговор, условието за едно обобщение с определено равнище е разполагането предварително на по-общи знания, които биха могли да обосноват, така да се каже, екстраполирането на констатациите в частния факт. Една обща теория е условие, без което не може. Това ще бъде, да речем, нашата философия, това ще бъде диалектическата логика с оглед на обществото, това ще бъде теорията за закономерностите на обществения процес от различни нива — най-общи закономерности, по-конкретни . . .

Така че тука има на пръв поглед някакъв кръг — общите знания са условие за верни обобщения. Вие разбирате какво искам да кажа.

П. РУСЕВ: — Много добре те разбираме. Ако нямаш обща култура, не можеш да направиш нищо . . .

Д. СПАСОВ: — Тогава ще седиш пред факта като единично срещу единично и няма да знаеш какво да търсиш, за какво да предполагаш, че има по-широка валидност. Наистина само общата теоретическа подготовка може да ни помогне.

М. МАРКОВ: — Много е интересен въпросът за дедуктивните умо-

Digitized by Google

заключения в партийната работа, в управлението изобщо. Вярно е, че при прилагане на правилни сами по себе си решения на висшите органи често настъпват деформации по места. Защо?

Между решението, вземано от ръководството на дадена голяма социална система, и непосредственото практическо действие обикновено има много междинни процедури, точното и своевременно извършване на които е необходимо условие, за да се реализират решенията. Тази многостепенност на процеса на решаването на задачи произтича от йерархическата организация на обществения живот и управлението. Изследването на информационните и организационните отношения между управленческите органи може да даде изключителна по важност информация за факторите и причините за неизпълнение на управленческите решения. Най-съществените слабости, които се проявяват в тази област, биха могли да се обобщят по следния начин.

Първо. Между решенията на вишестоящите и низшестоящите органи често пъти се допуска неоправдан период на бездействие, поради което се губи ценно време и се ограничават възможностите за организирано и планомерно действие в насоката, очертана от решенията на вишестоящата организация.

Второ. Низшестоящите органи не винаги съумяват да приведат прескриптивната информация, която се съдържа в решенията на вишестоящите органи, на езика на управляваната от тях система, да специфицират изводите и задълженията, които произтичат от тях, от решението на голямата система. В резултат на това често пъти решенията на комбината „приличат" на решенията на министерствата, а решенията на клоновете на стопанската организация — на решенията на генералната дирекция на комбината. Подобни актове имат ограничени възможности за въздействие върху обектите, за които се отнасят.

Едно от условията, за да функционира оптимално системата на управление, е да се осигури своевременно изработване на междинни актове, свързани с изпълнението на управленческите решения, да бъдат те съобразявани с основния управленчески акт и да произтичат от него. Необходимо е следователно да се регламентира управленческият процес по цялата верига от горе до долу, точно и ясно да се определят пътищата за неговото осъществяване, да се фиксират задълженията на всички йерархически равнища.

Трето. Най-опасното явление е деформирането на линията и изискванията, определени в решението на вишестоящата организация в процеса на тяхното изпълнение от низовите звена. Практиката показва, че и най-правилно, обосновано и реалистично решение може да се провали при волунтаристични решения и действия на низшестоящите органи.

Би могло да се каже, че колкото по-значително е приетото решение, колкото по-широк кръг от хора то засяга, толкова повече е необходима планомерната и целенасочена дейност за разясняване на смисъла и значението на проектираното действие.

Оттук произтича голямата роля на пропагандистката и масово-политическата работа на Партията, тяхното призвание пламенно и аргументирано да убеждават трудещите се в дълбоката правда и плодотворност на политиката на Комунистическата партия, да я превръщат в тяхно кръвно дело, да ги правят съзнателни борци за нейното претворяване в живота. По такъв начин пропагандата и агитацията активно участвуват в процеса на трансформиране на теорията в практика, в реализацията на управленческите решения.

П. РУСЕВ: — Ние непрекъснато пишем — обобщаване на положителния опит. Какво трябва да разбираме под това понятие обобщаване на положителния опит?

Д. СПАСОВ: — Някъде някаква конкретна дейност дава желани-

Digitized by Google

те, очакваните резултати, дава ги във висока степен, трябва да отговорим на въпроса, защо тя ги е дала, да видим своеобразието на тая ситуация. И тогава ще стигнем до някакъв извод: между такива и такива дейности и условия, такива и такива резултати има една такава причинна зависимост; после ще препоръчаме и другаде, където има аналогични условия, да се прибягва до подобни действия, за да се постигнат тези резултати. Ето ви схема на обобщаване на положителен опит.

П. РУСЕВ: — Тогава можем ли да отидем към такъв извод — когато говорим за обобщаване на положителен опит, трябва да се откажем от описанието на факти, събития, процеси, а трябва да отидем към методика...

Д. СПАСОВ: — Това е изучаване. Другото е пропагандиране, създаване на особен обществен престиж на някакви хора, които са постигнали някои резултати. Внушението е — следвайте ги, за да добиете и вие тоя висок резултат.

П. РУСЕВ: — ...как, като се имат предвид конкретните условия, е получил този резултат, за да може всички останали хора, като го вземат, да проявяват творчество и оригиналност...

Д. СПАСОВ: — При това отговорът трябва да бъде достатъчно общ — не описание на конкретни случаи, а откриване в него на обща причинна зависимост.

Л. КАНЕВА: — Оказва се, че да формулират зависимости е особено трудно на партийните кадри.

Д. СПАСОВ: — Ако е формулирана зависимост, той може да я видоизмени — с оглед на конкретни особености там.

П. РУСЕВ: — Това е голямата същност на обобщението. Често пишат и говорят еди-коя си ферма постигнала такъв резултат, еди-кой си е гледал толкова крави и пр. Добре, ама как е станало това? Какво става в мисловния свят на човека, какво става с неговите добродетели, как се развива той? Защото положителният опит не е само мляко, а мислене, дейност, възпитание и израстване на човека.

Д. СПАСОВ: — В причинната обусловеност на явленията влизат и морални фактори.

Г. ЦОНКОВ: — За да обобщава (др. Спасов добре подчерта принципиалните положения), субективният фактор първо трябва да владее теорията в дадената сфера, да изхожда от теорията, да кажем, от икономическата, ако е за производствен челен опит, за да може да разкрива същността на явлението, неговите връзки и взаимоотношения с другите явления, да кажем с международното производство. Защото у нас понякога се случва да обявяват за голямо постижение нещо, което са го постигнали преди няколко години в други страни.

За да направиш обобщение, обезателно трябва да знаеш и социалистическата теория за развитието на обществото. Това е нужно, за да може субективният фактор на базата на научните принципи да анализира челния опит и да оцени ще бъде ли той истински ефективен, какви сфери ще засегне, икономика, производителни сили, политика, култура, морал и т. н.

След това в индивидуалния факт или в индивидуалния процес, който наричаме челен опит, трябва да се отчитат конкретните условия. Или, с други думи, трябва да се знаят условията в дадения завод, при които е получен този челен опит. Защо? Защото ако тези условия не ги отчетем при анализа на законите на индукцията, ние няма да направим правилно обобщение. Ние ще направим обобщение, което при други условия не върви, няма да даде резултат. Получен е челен опит при дадени условия, в даден завод — при определена организация, снабдяване, кадри, квалификация. Представете си, че го приложим в

Digitized by Google

завод, който няма такива кадри, няма такива машини, той няма да даде ефект, колкото и да е рационален.

П. РУСЕВ: — Трябва да отърсим явлението от епизодичното, случайното и да търсим онова, което характеризира съществените връзки. Вземете понятието сравнение например, с което сега най-много си служим, и с което някои вършат страхотни спекулации — сравнение с миналата година, сравнение с миналото тримесечие, а някои даже си избират произволно периоди...

Г. ЦОНКОВ: — Сравнението е метод на съпоставяне, на изучаване.

Д. СПАСОВ: — Сравнението е може би синоним дори на мислене. Всякога, когато мислим за някое явление, ние го характеризираме чрез някакво съпоставяне. Как познаваме най-елементарни неща? Най-напред ги подвеждаме под някакъв клас — и нещо съвсем ново за вас да видите, първият ви акт ще бъде да го отнесете към някакъв тип обекти.

Чрез общото, чрез познати неща го определяте. Но това е само първа стъпка. По-нататък трябва да установите и своеобразието му, т. е. отликата между него и другите неща. Така че при сравнението, което при всички случаи на мислене се среща, се установяват две такива отношения: и общност на обектите едни с друг, и разлика между тях, своеобразие на обектите.

П. РУСЕВ: — За нас е важно сравнението с най-добрите постижения в дадения отрасъл...

Д. СПАСОВ: —Ако искате да установим динамиката в изменението, трябва да проследим как се изменят количествено и качествено дадени характеристики на определено отношение.

Г. ЦОНКОВ: — Сега на нашето развитие е нужно да правим сравнение не само с миналото, какво сме били и какво сме постигнали. Втората възможност е със съвременното развитие на света, със световните показатели, световните постижения. И трета възможност — да съпоставим логически с това, което предвиждаме да постигнем при дадените условия. По моему ще получим по-добри резултати, ако използваме тези възможности на сравнението.

ЛОГИКА И МИСЛЕНЕ НА КАДРИТЕ

Л. КАНЕВА: — От логическа гледна точка кои са причините за бавното преустройство на мисленето на кадрите, кои са пътищата за по-пълно съответствие между мисленето и действията на ръководителите и потребностите на живота.

Д. СПАСОВ: — За да се измени мисленето в определена посока, потребностите и интересите са много важни категории, но не са логически. То е и относително самостоятелен интелектуален процес.

Г. ЦОНКОВ: — То е интелектуален процес, който има и психологическа, и логическа страна, но има и реална — реалното отношение на човека към действителността. Причините са на първо място психологически навици — навици по определен начин да се живее, да се мисли. Например определени хора привикнали повече да получават, отколкото да дават. Този стереотип на живот ние сме го създали. Този начин, този стереотип е приучил хората да мислят по определен начин и да считат, че така трябва да се решават проблемите занапред — икономически, политически, организационни и т. н.

Втора причина да не се преустройва бързо и резултатно мисленето е недостатъчното развитие на съвременното познание на доста хора. За това състояние дял има и обществената пропаганда, която не дава винаги достатъчно съвременна интересна информация по реалните процеси. Понякога си служи с доста шаблони, с доста общи идеи за

Digitized by Google

живота, за практиката, за икономиката, които не могат да им помогнат да си изменят мисленето. Такава шаблонизирана пропаганда не може да ги предизвика, не може да ги мобилизира, да измени съзнанието им. Хората днес трябва да имат конкретни познания, съвременни знания, за да се преустройват. Защото конкретните познания вече стават мотиви за дейност, за активност, за инициатива.

И на трето място ние приучихме някои хора да мислят инертно. Просто. Аз наблюдавам някои личности вместо, като излезе партийното решение, да започне да мисли как се е породило това решение, какъв опит е обобщен в него и на базата на това да огледа собствената си работа, започва да го повтаря, да го декламира.

П. РУСЕВ: — В партийната работа, в партийното и общественото дело, когато оценяваме кадрите, не оценяваме достатъчно изменя ли се тяхното мислене или не...

Г. ЦОНКОВ: — Такава оценка е нужна за отделните хора, за отделните комитети, това е същността на прелома в мисленето. Има и социално-психологически причини за изоставане на мисленето. Някои традиции, навици трудно се изменят. Аз наблюдавам у доста хора навика да се работи без особена организация на личния труд. У нас не е създаден навик всеки да си огледа личната организация, да я издига на по-високо равнище.

П. РУСЕВ: — Какво да разбираме под понятието „изводи"?

Д. СПАСОВ: — Умозаключение ние наричаме целия процес, а извод е заключението. Общата дефиниция е съвсем понятна. Това е не даже особено изкуство, а добиване на нови знания въз основа на налични знания. Основата е знание за необходима зависимост по истинност между някакви положения. А основата на тази необходимост пък е знание за обективни най-общи закономерности.

И политическият ръководител, когато прави умозаключение, преди всичко предвижда. Това може да е предвиждане на бъдещи резултати от някои социални процеси. А когато дава предписания, той поставя най-напред някакви задачи, някаква цел, някакво бъдещо състояние на нещата. Същевременно той умозаключава, доколкото разбира, чрез какви средства, по какъв път ще се стигне до това бъдещо състояние на нещата. За да не сбърка, трябва да знае зависимостите между процесите в сегашната действителност, как може и трябва тя да се измени, за да се получи желаният резултат. Това е насоката на неговата дейност.

П. РУСЕВ: — Това са неговите изводи...

Д. СПАСОВ: — Да, може много да се бърка, но ще сгреши не спрямо логиката, а главно поради недостатъчно фактическо познаване на сегашното положение, на сега съществуващите възможности. Аз бих настоявал на един такъв извод. Формалната логика нищо повече не ви казва, освен ако „А" е вярно, то и „Б" е вярно. Ама какво е това „А"? Кога е вярно, доколко е вярно? — това никаква логика няма да установи; това ще установят конкретните фактически изследвания. И това е смисълът на съдържателния, на конкретния диалектически подход. А „Б" може да е формулирано бъдещо състояние на нещата. А как ще го постигнеш, можеш ли да го постигнеш — това не е логически проблем.

П. РУСЕВ: — Имаме право да благодарим на другарите за споделените мисли.

Digitized by Google

ПОЛОЖИТЕЛНИЯТ ОПИТ

ГЕОРГИ ИЛИЕВ

Социалният опит е обективно явление, което има строго определени белези, по които може да бъде изучаван съобразно нарастващите познавателни възможности на човека. Методологическа основа за изучаването, опознаването и разпространението му е марксистко-ленинското учение.

В процеса на революционното преустройство на обществото Партията непрекъснато изучава опита на масите, анализира го и го обобщава и въоръжена с науката за обществото, природата и човека, го обогатява и разширява в своята практика. На основата на внимателното изучаване на социалните процеси Партията все по-успешно предвижда събитията, ускорява чрез своето въздействие тяхното съзряване и протичане. Прогностичното начало в нейната дейност има все по-нарастващо значение и роля. А прогнозирането не е възможно без изучаването на опита, който най-силно очертава контурите на новите форми на работа, надеждността на средствата, които могат да бъдат използвани, подхода, който се оказва най-подходящ от гледна точка повишаването на социалната активност на човека.

Задачата е този процес да бъде в максимална степен съзнателно организиран, системен и целенасочен, т. е. овладян и използван от Комунистическата партия.

Затова изучаването на опита и особено и преди всичко на положителния опит е едно обективно изискване в живота и ръководната дейност на Партията като главен субект в ръководството на социалистическото общество.

Нашата партия натрупа много опит, продължава да се създава нов опит във всички участъци на социалистическото строителство. Полагат се постоянни грижи за подобряване на ръководството при неговото изучаване и разпространение. Неговото осмисляне и обогатяване е вътрешна потребност в живота на Партията, на целия обществен организъм.

Без информация за опита е невъзможно да се направляват социалните процеси, да се определя зрелостта, завършеността и ефективността на арсенала от форми и средства на работа. С познаването на опита се прави съпоставка и съгласуваност между практиката и реалните резултати от нея и науката, постига се взаимно обогатяване. Както посочва В. И. Ленин, установява се истината, защото практиката е най-точен критерий за истината.

Затова във всички документи на ръководните органи на Партията се посочва огромното значение на опита.

Много често при изучаване на опит не се прави ясно разграничение между опита, който имат партийните органи и организации в развитието на вътрешнопартийния живот, неговото обогатяване и постигане на висока и трайна активност на комунистите и трудовите колективи и производствения опит, което води до смесване на партийните форми и средства на работа с тези на стопанските и административните органи и организации.

Наистина една от задачите на партийните комитети и организации е да осигуряват изучаването на челния производствен опит и да го разпространяват, като го правят опит на милионите. Но в случая опитът на челниците не е партиен опит. Партиен опит са формите на работа, подходът на партийните органи и организации, тяхната организатор-

Digitized by Google

ска, политическа и възпитателна дейност, тяхната ръководна дейност, чрез която този челен опит става дело на всички трудещи се, в това число и на комунистите. В случая разпространяването на челния производствен опит е резултат от положителния партиен опит и критерий за неговата ефективност. И на тази основа следва да се търси връзката между тях. И зависимостта. Защото може да се намери на много места добър и високоефективен производствен опит, без да е налице добър партиен опит. Но обратното като че ли не е възможно. Не е възможна добра партийна работа, която да не осъществява високи производствени и в крайна сметка високи икономически резултати. Това пояснение има голямо практическо значение и роля при оценка равнището на партийната работа и на партийното ръководство. И още нещо. Огромен опит е натрупан в сферата на държавните и стопанските органи, в ръководството на науката и образованието, погледнати от педагогическо и управленческо гледище, в ръководството и управлението на художествената творческа дейност. Създава се опит във всички сфери на живота, който има все по-нарастваща социална роля и значение. Но има един момент, който произтича от основните задачи на обществото и който определя особеното значение на производствения опит и опита в управлението на социалистическото производство. Производството е главната и най-важната сфера в дейността на човека. Само високоорганизираното производство и високата обществена производителност на труда могат да осигурят бързо и всестранно развитие на цялото общество. Затова особено след XI конгрес на Партията и Националната партийна конференция Централният комитет обръща изключително внимание на тази задача. Всички останали дейности следва да се подчиняват на нейното решаване. Затова все по-широк размах и настойчивост придобиват усилията на Централния комитет за усвояване и прилагане на икономическия подход в дейността на всички органи и организации на социалното управление. Сега това е главното, основното средоточие в партийната дейност и решаването на тази задача има първостепенно политическо значение.

В дейността на Централния комитет в последните години се отдава изключително значение на изучаването и разпространяването на опита, натрупан в цялата партия. С особена сила се открояват голямото творческо дело на Политбюро на ЦК и особено огромното творческо дело на първия секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков. Неговите трудове — доклади, речи, срещи и разговори, са богато и съдържателно осмисляне на историческия опит на нашата партия. Тритомникът по проблемите на партийното строителство е образец на научно анализиране на политическия опит на Партията в процеса на строителството на зрялото социалистическо общество. Участието на другаря Тодор Живков в пленуми на окръжни комитети, съвещания, предлаганите до ЦК и Политбюро документи са пример на творческо осмисляне на опита.

Като обществено явление партийният опит е част от общосоциалния опит. Но като резултат на съзнателни усилия той е явление на обществената практика от висш разряд. Този характер на партийния опит се определя от природата на Комунистическата партия като преден, организиран и съзнателен отряд на работническата класа, като висша форма на организация, застанала начело на съзнателното историческо творчество на масите.

Затова изучаването на опита на Партията е съзнателно, организирано и целенасочено дело, органически присъщо на всичките ѝ органи и организации. Само в годините след XI конгрес беше изучен, оценен и пропоръчан в цялата партия опитът на окръжните комитети и организации в Бургас и Ловеч по ръководенето на социалистическото

Digitized by Google

съревнование за постигане на висока ефективност и качество, на Русе — по резервните кадри, на Пловдив — по изпълнение решенията на Националната партийна конференция и др. Решението на Секретариата на ЦК на БКП за стила и методите на работа на бюрото на окръжния комитет на БКП — Михайловград поставя проблеми, които имат значение за всички бюра на окръжните комитети. На особено внимание на ЦК на Партията е опитът на окръжните комитети на БКП в Разград, Русе, Толбухин, Силистра и др. в ръководството на селското стопанство и получаване на високи резултати, които са гордост на страната ни. Примерът на тези и други окръзи е едно голямо постижение, от което се учат всички окръжни комитети на Партията.

Подобна дейност вършат и окръжните, и общинските партийни комитети. Опитът на общинския партиен комитет — Брегово в ръководството на социално-икономическото развитие на цялата селищна система и на всички селища поотделно, на общинския партиен комитет — Левски за ритмично изпълнение на плановете и за най-рационално използване на производствените фондове, на общинския партиен комитет — Любимец за повишаване ролята на всички членове на партийния комитет, на общинския партиен комитет — Макреш, Видинско, — за повишаване ролята на държавните, стопанските и обществените органи и организации и в много други партийни комитети е голямо богатство, натрупано през последните няколко години. Подчертан е стремежът да се вниква в същността на партийната работа и ръководство, направена е голяма крачка за нейното усъвършенствуване. Богатството и разнообразието на формите на работа, възникването на нови начинания и инициативи, стремежът да се търсят най-подходящи отговори, да се намират нови оригинални решения на проблеми, които животът поставя непрекъснато, е признак на творчество в дейността на тези комитети. Този процес е показател, че Партията е жив и непрекъснато развиващ се политически организъм, който не познава застой, съзнателно и системно се самоопознава и самоусъвършенствува, преодолявайки рутинерството, закостенелостта, шаблона, формализма и лъженаучността.

Партията постига това, като поддържа непрекъснато жива връзка с широките народни маси и като внимателно и обективно анализира и оценява своята практическа дейност и резултатите от нея.

Когато се изучава и разпространява положителният опит, най-безпогрешно се проверява верността, реалността и полезността на извършеното от гледна точка на характера на Партията, на партийната политика, на нейните близки и далечни цели. Когато се забравят тези отправни изисквания, се допускат съществени отклонения и грешки. Тогава опитът се разглежда сам за себе си, като самоцелни затворени действия, без реална връзка с основните задачи, които Партията решава, без задълбочено изследване и оценка на настъпилите изменения. Защо се получава така? Защото при тези случаи не се разкрива реалното съдържание на партийната дейност, не се изследват формите, чрез които тя се проявява, а се изброяват поредица от мероприятия, като се декларира, че се е подобрила работата — повишила се е активността, боеспособността на първичните партийни организации, организаторските качества на партийния комитет и т. н. Изправени сме пред едно повърхностно и механично описание на действията, не се разкрива дълбочината на техния характер, обхватът и трайността на въздействието, показателите за количествените и качествените промени, тяхното абсолютно и относително съпоставяне, не се търси връзката между положените усилия и получените резултати. Вместо това желаното се показва като вече постигнато. Следва да се отбележи, че с подобно разбиране и отношение към опита често се срещаме не само там, където има формализъм и безплодие в усилията, но и където действително

Digitized by Google

се върши полезна работа. Защото не е усвоено уменето тази дейност да се анализира и осмисля от гледна точка на реално настъпващите промени и на нейното съответствие с принципите на партиен живот, на партийния подход. Вместо това се прави предимно механичен и количествен анализ, без да се засягат и очертават реалните изменения и постижения.

Разбира се, погрешно ще бъде да се отчитат или омаловажават количествените характеристики на явленията. Както навсякъде, количествените изменения и в партийната дейност имат свое място и значение. Когато оценяваме например активността на комунистите в една първична организация, от значение е участието им в нейния живот. Много често обаче това участие се свежда до изказванията им на партийни събрания. Това е важно, но не е достатъчно. Активността и съзнателността на членовете на партийните организации не може по-пълно и реално да се оцени, особено в сегашния етап, ако не се изучи тяхната трудова дисциплина, изпълнението на производственото задание. качеството на произвежданата продукция, нейната съвременност от гледна точка на материалоемкост, форма, цвят, красота, търговски вид и пр. Но и това не е достатъчно. Преценката няма да бъде пълна, ако не се установи тяхната активност и поведение във взаимоотношенията с останалите работници. От съществено значение е поведението им в квартала, участието им в обществения живот вън от предприятието, отношението им към семейството и т. н. Всеки от тези проблеми следва да се изследва внимателно. Само тогава оценките и изводите за резултатите и ефективността ще бъдат верни и лишени от субективизъм. На едно от събранията на партийната организация в Тютюневата фабрика във Видин преди няколко години беше посочено, че комунистите и първичната организация са авангард на трудовия колектив, негово боеспособно политическо ядро. Но при съпоставка на показателите в производството и трудовата дисциплина стана ясно, че общо партийните членове имат по-малко изпълнение на плана и процентно в първичната организация има повече членове, които не си изпълняват добре плана, отколкото работници в целия трудов колектив. Очевидно, когато се изследва такъв проблем, следва много внимателно и задълбочено да се изучават цяла група от факти, които най-пълно отразяват едно състояние, неговата динамика и да се установява кои мерки, кои взаимоотношения са допринесли за измененията или пък за задържането му. И в двата случая ще е налице опит: в първия положителен, във втория негативен. Очевидно тези процеси не могат да се характеризират само с цифри и проценти. Да вземем за пример равнището на активността в две първични организации, проявена на техните събрания. Много често въз основа на изпращаните отчети в общинските партийни комитети се правят изводи и оценки в зависимост от броя и процента на изказалите се. В две еднакви по големина партийни организации са се изказали различен брой комунисти, от което се прави заключение, че примерно в тази, в която са взели участие 10 комунисти, активността е по-голяма от тази, в която са взели участие само 3—4 членове. Броят, разбира се, не е без значение, но нали е много важно дали винаги има такава активност, което може да се установи, когато се проучи един по-продължителен период. Но и това не е достатъчно. Анализът не може да свърши дотук, защото значимостта на едно изказване се определя преди всичко от неговото съдържание, от неговата конструктивност и компетентност.

Положителен опит в партийната дейност са онези трайни и системни връзки и взаимоотношения в партийния живот и в ръководната дейност на Партията и на нейните звена, които осигуряват непрекъснато развитие на цялата партийна работа и ръководство съгласно ле-

Digitized by Google

нинските принципи и норми на партиен живот и усъвършенстване на партийния стил и методи на работа. Затова, когато се изучава положителният опит, следва да се търсят не незначителни, временни или случайни форми и изменения, а трайни и доказали своята ефективност дейност и състояния. В доклада пред XI конгрес на Партията др. Тодор Живков посочи, че „...с цялостния стил на своята работа партийните комитети все повече трябва да се превръщат в образец за всички органи на социалното управление". А това важи и за първичната организация по отношение на трудовия колектив. Затова и по отношение изучаване и обобщаване на положителния опит партийните комитети и организации следва да бъдат пример, образец на задълбоченост и научност.

Разширяването на положителния опит в партийната работа и ръководство ще допринася да се усвоява новият подход във всички сфери на социалния живот, като се преодоляват противоречията и несъответствията между нарасналите възможности на обществото и ролята на субективния фактор. Това може да се постига толкова по-добре и по-бързо, колкото по-задълбочено и системно всички партийни комитети се превръщат в своеобразни лаборатории за изучаване на опита, както посочи В. И. Ленин, за неговото научно анализиране, обобщаване и разпространение по цялата територия. И умението да правят това е един от основните критерии за научна дейност и научно ръководство. Животът, целият исторически опит на Партията е доказателство, че този подход допринася за ускоряването на социалните преобразования. Защото трайното наблюдение и изучаване на опита осигурява съзнателния избор на средства, прийоми, методи на борба, с които при най-малки загуби на сили се постигат най-големи и най-трайни резултати. Осигурява се разгръщане на творчеството и обогатяване на партийната практика.

Тези изисквания следва като червена нишка да пронизват дейността на колективните партийни органи. Стратегията, която Партията има, може да се реализира още по-успешно само ако се засилва колективният анализ на опита. По този начин мерките и всички решения ще се приемат и ще отговарят най-точно на обективните потребности на живота, ще бъдат източник на нов опит. „Та нали — както посочва Л. И. Брежнев — решенията на Партията са нейната колективна воля, концентрираният опит на масите."[1]

В борбата за високо качество и ефективност във всички дейности се разчита изключително на примера на най-съзнателните, на първите в социалистическото строителство. Вече не се задоволяваме с традиционното търсене и откриване на новото, а за такъв подход, който осигурява качествено ново отношение към проблемите на икономическото и социалното развитие, който гарантира подобряване на работата не с проценти, а многократно.

Този подход наистина изисква опитът да се изучава във връзка с новите научни и технически решения, които увеличават властта на човека над природата и обществените отношения. А възможностите на подготвения и възпитан човек са неизчерпаеми. На среща с работничките в завода за полиамидни влакна в Химическия комбинат във Видин два пъти героят на социалистическия труд Лиляна Димитрова запита колко жени обслужват 60-те машини в цеха. Работничките отговориха, че това правят 8—9 жени. Когато беше запитана колко машини тя може сама да обслужва, Л. Димитрова отговори уверено и категорично: „Всичките 60 стана". На нея не може да не повярват, защото тя е показвала не един път и не пред един колектив изумителни пости-

[1] Л. И. Брежнев, Отчет на ЦК на КПСС и предстоящите задачи на Партията във вътрешната и външната политика, Партиздат, 1976, с. 96.

Digitized by Google

жения. Наистина в този случай ние се срещаме с един изключителен талант. Но пали пословичното трудолюбие и постоянното увеличаване на уменето може да позволи всяка от присъствуващите работници да увеличи производителността на труда многократно. Но как да се постигне това? Какво да се направи в района на една община всички първични партийни организации да работят добре и да постигат равнището на социалната активност на трудовия колектив, начело на който стои най-боеспособната първична организация? Това може да стане, когато умно се проучи и творчески се пренесе създаденият политически опит в ръководството на първичните партийни организации, опитът на профорганизацията и стопанското ръководство. Но да се каже е лесно, а как да се направи? Политическата и организаторската работа е сложно явление. За нея няма кратки и лаконични формули и рецепти. Теоретическите познания за партийната дейност не са достатъчни, нужен е практически опит, нужни са умения, които се придобиват бавно и не на всекиго се отдава с еднаква леснина. Партийната дейност е изкуство, което се овладява най-бързо от най-талантливите. Но талантът не се среща на всяка крачка. Затова на помощ идват принципите на партийната работа и сред тях с особено значение принципът за колективност. Щом избраният колективен орган изучи и прецени опита на една първична организация или партиен комитет, той може да предприеме мерки за неговото разпространение сред останалите.

Установява се значимостта на опита в една първична партийна организация, разгласява се за предстоящото му изучаване на останалите ръководства на първични организации и се предприемат система от мерки.

Посочва се минимум литература по проблема, осигурява се нейното прочитане. Всяко партийно бюро преценява своята дейност със собствените си сили и като има предвид литературата.

През периода на подготовката вишестоящият партиен комитет оказва помощ за по-нататъшното развитие на опита, като подпомага неговото всестранно анализиране, обобщаване и възможности за по-нататъшното му развитие и обогатяване.

Уместно е информацията на секретаря на първичната организация, който ще докладва, да се приеме не само на заседание на партийното бюро, но и на нарочно партийно събрание. По такъв начин опитът става дело на целия комунистически колектив. Ако партийната организация е приела допълнителни мерки за подобряване на своята дейност и по повод на предстоящото докладване, резултатът ще бъде още по-добър. Ще се повиши отговорността на цялата първична партийна организация, както и на всеки комунист поотделно.

На съвещанието всички идват с известна теоретическа подготовка и трайни наблюдения на работата на своята организация, готови за задълбочено обсъждане на споделения опит.

Естествено е да се очаква, че останалите органи и организации на социалното управление ще извлекат поука и ще потърсят пътища за подобряване на собствената си работа, прилагайки творчески обобщения опит.

Извършеното дава възможност за интересни публикации в партийния печат, които да бъдат в помощ на широк кръг активисти.

Могат да се изброят още възможности и варианти.

Това е един модел за обучение на кадрите в най-тясна връзка с практиката и на основата на натрупания и обобщен положителен опит. При такъв подход се осигурява умножаване на резултатите и възможност за постигане на най-висока активност на партийните организации в цялата територия. В него е заложена възможността за развитие и използване на съревнователния елемент.

Digitized by Google

Правилното разбиране характера на опита, неговото съдържание и проявление във всестранната партийна работа налага при разглеждането на какъвто и да е въпрос да се търси и намира новото, което е създала живата практическа работа. Самото обогатяване съдържанието на партийната практика се проявява чрез намиране на нови форми и средства на работа.

* * *

Успехът на партийната дейност до голяма степен зависи и се определя от умението да се разкрива, обогатява и разширява напреднича-вият политически, производствен или друг социален опит. Всъщност всяко научнообосновано и обществено нужно решение само по себе си е пронизано от опита, определено и извлечено от него. Носейки в себе си опита на миналото и постигнатото, то е насочено към бъдещето. И доколкото вярно отразява досегашния опит, дотолкова е съобразено с настаналите и настъпващите промени в условията, сред които и на които ще действува за изменението им, дотолкова неговата действеност ще бъде по-силна и по-жизнена.

От първостепенно значение е самите партийни комитети и организации да използват всички форми и средства за акумулиране на положителния опит не само при проучване, обсъждане и решаване на основни проблеми, но и в своята всекидневна практика. Особена роля играят постоянните контакти с напреднича вите хора от всички сфери на материалното и духовното творчество.

Богат е опитът на работа на общинския партиен комитет в гр. Брегово с челниците. С тях се поддържа постоянна жива връзка и това осигурява на членовете на бюрото на комитета, на ръководството на АПК, на общинския народен съвет свежа и точна информация за състоянието на работата. Традиция в Брегово е да се правят срещи с челниците, които имат съвсем делови характер. На тях участвуват най-добрите работници. Истинско удоволствие е да се слушат умните им мнения, препоръки, предупреждения, конструктивното им отношение към собствените проблеми и към проблемите на участъците, на АПК и на общината като цяло, с пословична самовзискателност, самокритичност, самочувствие и увереност в силите на колективите, сред които или с които работят.

Във всички предприятия и стопански организации и управленчески звена има носители на ордени за високи трудови постижения. Много от тях с течение на времето биват забравени, техният дългогодишен и нравствен авторитет не се оценява. Това не бива да се допуска.

Всеки контакт с първенците, със създателите на положителния социален опит в производството, управлението или в областта на научното и художественото творчество носи атмосферата на напреднича-вата практика, на творческото безпокойство, на конструктивното отношение към проблемите на живота. Тези челници от човешките редици на социалистическата обществена система са своеобразна еманация на всичко най-ценно, най-съзнателно, най-предано, ориентир и мярка за човешкото усъвършенствуване.

На масовото внедряване на челния опит е посветено решението на Политбюро на ЦК на БКП от 28 юли 1978 година. В този документ е посочено, че „челният опит, почините и инициативите на трудещите се са неделима част от националното богатство на страната, ценен капитал и извънредно важен резерв в социалистическото строителство. Успешното ни движение напред изисква да умножаваме това богатство и най-рационално да го използваме.“ Проблемите, поставени в това решение, изискват и в тази област да се потърсят всички пътища за осигуряване на нов подход при изучаване, обогатяване и разпространение на челния опит.

Digitized by Google

Много качествено нови моменти има в докладите на др. Тодор Живков, изнесени на Националното съвещание на 31. X. 1979 г. и на съвещанието от 30 януари на настоящата година. Изключително богати на творчески виждания, тези документи обобщават един изминат етап на страната и с ясните си новаторски решения са насочени към бъдещето. Главното съдържание на партийната политика ще бъде овладяването на последователното приложение на новия икономически механизъм и осигуряване на интелектуализацията във всички сфери на обществения живот. Затова по-нататъшното създаване, изучаване и разпространение на положителния опит следва да бъде подчинено на тази стратегия в политиката на нашата партия.

КАДРИТЕ — КЛЮЧОВ ПРОБЛЕМ

СЕКРЕТАРЯТ НА ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

ИВАН ВЕЛИЧКОВ
кандидат на икономическите науки

На последните отчетно-изборни събрания в първичните партийни организации над 26 000 комунисти получиха поръчението и доверието — секретар на организацията. А те безспорно са трудни и отговорни, особено сега през последната година на петилетката, годината на пълното овладяване на икономическия подход и новия икономически механизъм.

* * *

На Националното съвещание във Велико Търново др. Тодор Живков определи секретаря като централна фигура в нашата партия. И действително трудно е да си представим живота и борбата на БКП, както в миналото, така и днес, без всеотдайния всекидневен труд на секретаря на първичната партийна организация. „От неговите знания, политическа подготовка и идейна закалка, от умението му да работи с хората и строго да съблюдава ленинските принципи и норми на партиен живот, от личния му пример зависи в най-голяма степен успешната дейност на партийното бюро и на първичната партийна организация като основна клетка на Партията.“[1] Той е непосредствено свързан с комунистите и с членовете на колектива. Неговото призвание е да бъде винаги в първите редици на борбата за претворяване на партийните решения в дела. „Макар и в друг мащаб — казва др. Тодор Живков, — тук напълно важи постановката на марксизма-ленинизма за ролята на личността в историята. Именно на тази постановка ние се опираме, когато подчертаваме, че личността на партийния секретар като политически деец, като организатор на масите е решаваща за успеха на нашето дело.“[2]

---

[1] „За по-нататъшно издигане ролята на секретаря на първичната партийна организация“, Решение на Секретариата на ЦК на БКП, март 1977.
[2] Т. Живков, За партийното строителство, Партиздат, 1978, т. 3, с. 456.

Digitized by Google

Маргарита Тонева — завеждаща отдел „Организационен“ на общинския партиен комитет — Горна Оряховица, сподели: „В лицето на нашите партийни секретари хората виждат Партията в действие, нейните грижи, нейните добродетели. Отговорното поръчение секретар на първичната партийна организация не е професия, нито служба, а призвание и доверие, дълг и отговорност. Той е факторът, който дава тон в работата на партийното бюро и първичната организация.“

Поемайки с бюрото оперативното ръководство на първичната партийна организация, на политическия щаб и ръководител на колектива, секретарят фактически застава начело на трудещите се и заедно със стопанския и административния ръководител мобилизират силите им за изпълнение на партийната политика. „Партийният секретар е такава политическа фигура — подчертава др. Т. Живков, — която е призвана да работи пряко, непосредствено с хората. Той няма на кого да прави инструктаж. Той е непосредственият реализатор на партийната политика и същевременно неин творец.“[1]

Секретарят е пред очите на всички и служи за пример. В неговата личност се събират като във фокус много проблеми и затова от него се иска да бъде знаещ и можещ.

Животът непрекъснато поставя пред Партията нови и сложни задачи. Затова изискванията към секретаря не просто нарастват, а се изменят качествено. Приложението на новия икономически механизъм и ускореното внедряване на научно-техническите постижения предявяват конкретни претенции към него: да проявява инициативност и усет към новото, да умее да използва резултатите от икономическия анализ, да се опира на икономическите категории и принципите на новия икономически механизъм. Явно необходимо е **той да притежава достатъчно организаторски качества, деловитост, вътрешна мобилизираност и трудолюбие,** за да може успешно да се справя и с обществените, и с трудовите си задължения.

Комунистите, членовете на колектива уважават секретаря за политическата му подготовка и деловитостта му, за умението му практически да организира полезни, нужни на колектива инициативи. Те ценят у него принципността и последователността при реализирането на партийната политика, способността му бързо да се ориентира в обстановката, строго да спазва принципите на партийното ръководство и нормите на партиен живот, да разгръща колективността и да насърчава критиката и самокритиката. От него очакват да бъде повече в низовите звена, сред хората, да им помага на място, убедително да разяснява, нагледно да показва как да се извърши дадена задача.

Обобщените данни характеризират избраните сега секретари именно като компетентни, делови, авторитетни политически ръководители. В решението си от март 1977 година Секретариатът на ЦК на БКП отчете, че с всяка измината година начело на партийните организации застават секретари с все по-голям опит, с по-висока обща култура и образование, които са в състояние правилно да определят и своевременно да поставят за обсъждане и решаване възловите проблеми на вътрешнопартийния живот, на производствената и служебната работа, на социалното развитие на трудовите колективи, да използват по-ефективни средства, форми и методи на организаторската, идеологическата и политическата работа.

Широк и разнообразен е кръгът от въпроси, с които се занимава всеки секретар на първична партийна организация. Защото в дейността на първичните организации намира отражение целият живот на Партията. Чрез тях тя осъществява своята всекидневна политическа, организаторска и идейновъзпитателна работа сред трудещите се. Затова

[1] Т. Живков, За партийното строителство, т. 3, с. 456—457.

Digitized by Google

и функциите на секретаря са много разнообразни и сложни. На него се налага да съчетава обществената дейност с безупречното изпълнение на производствените или служебните задължения. Как да обхване всичко, нищо да не изпусне от погледа си, с всичко добре да се справи? Такива въпроси вълнуват всеки и особено новоизбрания секретар.

Задълженията на секретаря на партийната организация произтичат и се определят от Програмата и Устава на Българската комунистическа партия, от решенията на Централния комитет на БКП и ръководните партийни органи, на партийното събрание и бюро. Мотивите на неговото поведение и дейността му се основават на комунистическия идеал и морал, изграждат се в съответствие с мястото и ролята на Партията като ръководен политически авангард в социалистическото общество и на първичната организация като политическо ядро и първообраз в развитието на трудовия колектив. Всичко това определя и неговата позиция: винаги да има предвид тези изисквания, да ги отстоява, да ги реализира в практиката.

* * *

По предложение на новоизбрания секретар се разпределя работата между членовете на партийното бюро. Той организира и насочва действията им към всички страни и сектори от дейността на партийната организация и трудовия колектив, създава обстановка на взискателност, творческо и делово отношение към проблемите, грижи се за развитието на колективността, на критиката и самокритиката, за повишаване на личната отговорност на всички членове на бюрото за изпълнение на възложените им задачи.

При обсъждане и решаване на въпросите секретарят се ползва със същите права, с каквито и останалите членове на бюрото и организацията, но има много повече задължения и носи по-голяма отговорност. Той отстоява своето мнение само по пътя на убеждението, като внимателно се вслушва в гласа на другарите си и обмисля всяко тяхно предложение. Неговата сила е в умението му да заинтересува членовете на бюрото, да ги убеди, да ги подтикне към творческо изпълнение на една или друга задача, да им се доверява. Авторитетът му расте, когато подхваща инициативите на другарите си, внимателно се вслушва в техните предложения и съумява да осигури дружна работа.

Някои секретари считат, че е по-лесно сами да изпълняват задачите и се натоварват с непоносим товар. Те се захващат с всичко, а от това страда работата. Ако секретарят разчита само на своите сили, старае се сам всичко да свърши, той непременно нещо ще изпусне, ще сгреши, а и много не може да направи. Освен това нанася вреда на възпитанието на комунистите, ограничава тяхната инициатива, активност, отговорност.

Активността и самодейността на комунистите расте и се развива, партийната организация увеличава своите успехи, **когато нейният секретар се придържа към принципите на колективността в ръководството,** последователно ги отстоява в живота, когато се старае да създава такава обстановка, че всеки член на бюрото да изпълнява с чест възложеното му поръчение. Колкото по-строга е взискателността на членовете на бюрото един към друг, а на партийното бюро към всеки комунист, толкова по-успешна е работата.

Колективността дава обилни плодове, когато най-пълно се съчетава с личната отговорност за изпълнение на задачите. Оттук и едно от основните задължения на секретаря — да настоява периодично да се отчитат пред партийните събрания и пред заседанията както членовете на бюрото, така и отделните комунисти. Истинска колективност

Digitized by Google

в работата е възможна само при условие, че всички комунисти не само заедно обсъждат най-важните въпроси, участвуват в изработването и приемането на решенията, но и сами ги претворяват в живота. Ако работата, която се налага да извърши първичната организация, правилно се разпределя между всички нейни членове, тогава ще има сигурен успех. Следователно от секретаря се иска да бъде добър организатор. Негова задача е да организира работата на партийното бюро и първичната организация като единен, дружен, боеви колектив от комунисти. Това добре отчитат и оценяват секретарите с по-дългогодишен опит.

Да бъдеш организатор значи правилно да разпределяш голямата всекидневна работа, която партийната организация върши, да я насочваш така, че всички да се включват в нея с интерес. Това означава да се внася яснота в задълженията и отговорностите, да се осигурява порядък и ефективни практически действия за реализиране на задачите. Когато секретарят забравя или не разбира функциите си, не само членовете на бюрото, но и самият той се претрупват със задачи и не могат да се справят с тях. Добрият организатор не се ограничава да се опира само на тесен кръг активисти. Той постоянно разширява състава, включва нови хора, стреми се всеки комунист да изпълнява някаква част от общата работа, да бъде активен боец на Партията. Тогава партийната организация става много по-мощна, действува активно, по-силно влияе върху колектива.

Най-важното в организаторската работа сега е умението да се съединяват в единен поток инициативите, почините на трудещите се с политиката на Партията. Оценката и авторитетът на партийния секретар се определят не от количеството произнесени призиви и речи, свикани съвещания и други мероприятия, а от практическите действия и получените резултати. Главното съдържание на дейността на партийния секретар и сега е всекидневната организаторска работа в първичната организация и трудовия колектив за мобилизиране на трудещите се за изпълнение на динамично нарастващите стопански и други задачи, за издигане равнището на тяхната политическа съзнателност. Днес на преден план стоят проблемите на приложението на новия икономически механизъм, усъвършенстването на социалистическата организация на труда, интелектуализацията на производството и ускореното внедряване на научно-техническите постижения.

Секретарят се стреми своевременно да информира членовете на бюрото и всички комунисти за решенията на вишестоящите партийни органи, за конкретното състояние на работата и политическата обстановка, да мотивира съображенията си за предприемането на съответни мерки. Той и членовете на бюрото задълбочено изучават въпросите за обсъждане в партийната организация и осигуряват навременното им решаване. Секретарят отговаря за своевременното планиране на работата на първичната организация. Планът е особено необходим документ в неговата организаторска дейност. За съставянето му той изисква от всеки член на бюрото да даде своите предложения по проблемите, за конто отговаря. Периодично, след обсъждане в партийното бюро, той информира комунистите за изпълнението на плана и решенията, за съдбата на техните предложения и критични бележки. Проучването на кандидатите за членове на Партията, оформянето на документите им, докладването в заседанието на бюрото и в събранието на партийната организация са неотменни задължения на секретаря. Той отговаря за правилното и редовното водене на партийната документация, зачислява и отчислява комунистите, информира съответния партиен орган за измененията в отчетните данни в съответствие с изискванията на инструкциите, подрежда и пази архивата.

Digitized by Google

Замяната на партийните членски книжки постави допълнителни задачи пред партийния секретар. От него много зависи доколко тя ще бъде ефикасно средство за повишаване активността на комунистите, за по-нататъшно укрепване и издигане на идейното и организационното състояние на партийната организация. Разбира се, развиването на активността на комунистите и издигането на тяхната авангардна роля не е кампанийна, а постоянна задача. Чрез конкретната индивидуална работа, чрез партийните поръчения и техния отчет, чрез въвличането на комунистите в партийна и обществена дейност се формират активни социални личности.

Внимателното отношение към всеки комунист е задължителна предпоставка за успешна индивидуална работа. Сближават секретаря с хората прямотата, човечността, скромността и простотата. „Затова от партийния секретар се иска добре да познава обстановката, всяка отделна личност, диференцирано да подхожда към всеки човек. Той ежедневно се среща с десетки и стотици хора и трябва да проявява принципност, да бъде достъпен, да умее да дава отговор на въпросите, които вълнуват хората. Главно в неговото лице трудещите се виждат Партията в действие..."[1]

При решаването на стопанско-политическите задачи **секретарят и бюрото се опират на партийните групи,** определят конкретно ролята, мястото, функциите им. Така се развива тяхната активност и самостоятелност, расте отговорността им за състоянието на нещата в низовите звена на колектива. В това отношение много е полезно общуването на секретаря с отговорниците на партийните групи, умението му да поддържа личен контакт с тях, да ги информира за взетите решения, да им помага.

Важно задължение на секретаря е събирането на членския внос. То му дава възможност редовно, веднъж в месеца да се среща, да контактува с всеки комунист. Добрият секретар винаги ще се възползва от тази среща да разговаря с комуниста, да научи как живее и работи той, как изпълнява възложените му поръчения, как се учи, какви мисли го вълнуват, какви предложения има, от каква помощ се нуждае. (В големите партийни организации събирането на членския внос може да се възложи и на друг член на партийното бюро или на отговорниците на партийните групи.)

Партийната работа изисква немалко време и сили, а секретарят на първичната организация е работник или служител в колектива както всички останали комунисти. Той също изпълнява план, има конкретни трудови задължения и същевременно е длъжен да служи за пример във всяко отношение. Понякога низовият ръководител — началникът на цеха или отдела, майсторът, гледа на новоизбрания секретар като на човек едва ли не наполовина изгубен за пряката работа. И вместо да му осигурява нормални условия за партийна работа, той му създава допълнителни трудности и нервно напрежение. Или да вземем другия вариант, за който говори др. Тодор Живков на Националното съвещание във Велико Търново: „...стопанските ръководители за щяло и нещяло търсят партийните секретари, отрупват ги с несвойствени задачи, отнемат им ценно време и ги отклоняват от техните непосредствени задължения"[2].

* * *

В борбата за изпълнение и преизпълнение на производствените планове, за възпитание на хората, за формиране на комунистически обществени отношения партийната организация използва разнообраз-

[1] Т. Живков, За партийното строителство, т. 3, с. 457.
[2] Пак там.

Digitized by Google

ни форми и методи на работа. В целия този процес секретарят е призван да осигурява единство на идеологическата и организаторската работа. За целта той се грижи редовно да се посещават занятията в партийната просвета, следи какви лекции и доклади се изнасят пред комунистите и колектива, навременна ли е политическата информация, качествени ли са културно-масовите мероприятия и пр. Стреми се сам той да служи за пример. Не може човек да бъде добър партиен ръководител, ако системно не овладява марксистко-ленинската теория, ако не е достатъчно информиран. **Сега все по-голямо значение придобива неговата икономическа подготовка, потребността да познава икономиката на предприятието, икономическия механизъм, техниката и технологията, управленческите процеси и механизми.** С такава подготовка той би могъл с вещина и навреме да вижда проблемите на предприятието и да насочва първичната организация да упражнява системен и качествен партиен контрол над дейността на административно-стопанското ръководство.

Спор няма, че секретарят е много зает, но ако той престане да чете книги, да посещава лекции, да разширява своя кръгозор, няма да може да се справи с възложеното му поръчение от първичната организация. На секретаря му е необходима не само обща и политическа подготовка, но и познания в областта на организационната и идеологическата работа, информация за опита, натрупан в Партията. Той не може да организира и ръководи комунистите, без да изучи подробно Устава и Програмата на Партията, инструкциите на Централния комитет. Необходими са му познания и по психология, логика и педагогика, за да умее правилно да подхожда и да работи с хората. С други думи, за да бъде добър секретар, добър организатор, налага се непрекъснато да се учи — от книги, списания, вестници, лекции, съвещания, семинари, от практиката.

Общинските, районните и окръжните партийни комитети оказват помощ на първичните организации не само в правилния избор на секретарите, но се грижат за тяхната подготовка и преподготовка. Те използват различни форми, съобразявайки се с нарасналото им идейно и общообразователно равнище, с повишената им делова квалификация. Именно наличието на добре подготвени секретари позволява да се предявяват към тях и по-високи претенции, да се повишават изискванията и към ръководените от тях първични организации.

Действена форма за обучение на секретарите по проблемите на партийното строителство са семинарите, които партийните комитети организират. Много полезни са те непосредствено след завършване на отчетно-изборните събрания в първичните организации, тъй като някои от секретарите нямат достатъчно опит по разработката на плановете, формулирането на научнообосновани решения, организацията на контрола и проверката на изпълнението, подготовката на партийните събрания и заседанията на бюрото. За тях, а и за по-опитните е полезно да участвуват в занятия, в които се изяснява как се планира работата на първичната организация и на бюрото, как се оформят документите на кандидатите за приемане в Партията и на наказаните комунисти, как се води партийният архив и документация, индивидуалната работа с комунистите и пр.

Изпитана форма за обучение е денят на секретаря (някъде полуден на секретаря), определен един път в месеца. В този ден (или полуден) секретарите се запознават с решенията на вишестоящите партийни комитети, теоретично се изясняват пред тях конкретни организационни проблеми, анализира се практиката, изпълнението на плана, споделя се положителният опит, поставят се предстоящите задачи.

Голяма роля за системното и компетентното обучение на секретарите играят кабинетите по партийно-организационните въпроси. В

Digitized by Google

тях се организират индивидуални и групови консултации, тук секретарите могат да използват подбрана литература, нагледни стендове и табла, папки с материали по конкретни проблеми на партийната работа — образци от протоколи, планове, решения и други документи.

Организационни форми за повишаване на компетентността на секретаря, за утвърждаването му като ръководител и организатор има много и разнообразни — изслушване на отчети и информации, проверки, другарски беседи, съвещания, семинари, конкретна помощ на място от членовете на общинския, районния или окръжния комитет, от инструктора за подобряване на цялата организаторска и политическа дейност в първичната организация. **Секретарят обаче не може да разчита само на организираното обучение от вишестоящите органи. Самоподготовката, работата над книгата, търсенето на помощ и съвети от партийния комитет са постоянни потребности на самия него.** Знания и опит той черпи не само от литературата, но и от живота. Колкото по-често посещава различни участъци, цехове, площадки, бригади, служби, отдели и на място се запознава с хората, с техниката, с челните методи на работа и с организацията на труда, толкова повече лични впечатления има и по-правилна позиция заема, по-целенасочени действия предприема.

* * *

Да, разнообразни и отговорни са грижите и задълженията на секретаря. И много са онези, които намират време и сили и за добра партийна работа, и за семейството си, и за повишаване на знанията и квалификацията си, които са гаранция за още по-добри резултати. Всичко зависи от самодисциплината, настойчивостта и културата на секретаря, но и от равнището на активността на комунистите в първичната организация.

РАЗГОВАРЯМЕ ЗА ЕФЕКТИВНОСТТА

ПЛЕНУМЪТ В ЯМБОЛ

Партията на българските комунисти е утвърждавала и утвърждава своя авторитет на всепризнат ръководител на обществото в труда и чрез труда, в неразривното единство на лозунг и практика, на думи и дела. Този труд е особен вид труд, съчетаващ в себе си научните знания и професионалната квалификация, умението и опита — собствен и на другите, труд, на който са присъщи всеотдайността към делото на работническата класа и упоритостта за реализиране на нейните цели, романтизма на революционните замисли и революционните преобразования, обикновеното и сложното, единичното и мащабното, творческите мъки на раждането на новото и борбеността при преодоляване на старото, ретроградното, шаблона и формализма, труд на висока отговорност за собствените дела и делата на трудовия колектив. Ръководната дейност на Партията познава искрящото напрежение на благородния риск, безсъниците на много делници и празници, творческото горене, тревогите за съдбата на партийните решения. И този труд, почтен и плодоносен, част от общонародния труд, се обогатява и усложнява, ежедневно и ежегодно, към него нарастват претенциите за висока култура, организираност и активност. Защото от високата производителност, ако може така да се изразим, на партийния труд в значителна степен зависи ръстът на производителността на труда изобщо на всички равнища и във всички области на живота. Тази очевидна зависимост поставя пред всички комунисти, пред партийните органи непреходното изискване — да се търсят нови и нови пътища, форми, средства, по-гъвкави, по-пригодни, по-резултатни, за да може Партията да се самоусъвършенствува като най-важен, най-

Digitized by Google

значим орган на социалното управление. Самоусъвършенстването на Партията е непрекъснат процес, както непрекъснат е процесът на нарастване на нейната ръководна роля в обществото. Търсенето, откриването, прилагането на нова управленческа технология е проблем от жизнена важност, единствена алтернатива към висока ефективност в ръководната дейност. Не каква да е ефективност, а висока и умножаваща резултата, достигаща

кратизъм, административна неотзивчивост към молбите и жалбите на трудещите се. В Елхово общинският партиен комитет успешно осъществява единство на политическия и икономическия подход и на тази база оценява стила на партийните бюра и способността на ръководните кадри. След конференцията на миньорите за социалната активност в условията на бригадната организация на труда е започнало изграждането на комплексни бригади — най-висшата форма на организация на бригадата и партийната структура на тези първични трудови колективи. Общоминният партиен комитет и стопанското ръководство на мината са предприели една интересна инициатива, със значително социално отражение — към всеки рудник създават стада с млечно и месно направление.

Изброяваме най-главното в краткия период пред пленума, най-значимото от политическите, производствените, социалните процеси в окръга. Всъщност с тези инициативи окръжният комитет на Партията реализира своята разгърната програма за изпълнение решенията на Единадесетия конгрес и Националната партийна конференция. И той проведе своя неотдавнашен пленум по проблемите на ефективността на партийната работа, вгледан не толкова в преодоляното, отколкото в непреодоляното, не толкова в миналото, отколкото в бъдещето. Може би всичко това даде основание на другаря Александър Лилов да каже, че за окръжния комитет на Партията добър атестат е „приложеният при подготовката на пленума подход".

„Първият проблем се отнася до правилното разбиране и приложение на качествените критерии като важна предпоставка за повишаване ефективността в партийно-организационната и политическата работа... У нас се утвърждава подчертан стремеж да се преодолява количественият подход в полза на качествените критерии, които намират по-широко приложение в цялостната ръководна дейност на окръжната партийна организация... В отделни случаи все още се робува на обемното изпълнение на плана, трудно се преустройва мисленето у някои органи и дейци към качествените показатели."

Този текст насочва към първия от четирите проблеми, поставени в доклада, именно проблема за качествените показатели в партийно-организационната работа. И това е разбираемо, тъй като проблемът за качествените критерии, за високо качество на всички дейности в производствената и непроизводствената сфера добива изключително значения в сегашно време. Очевидно въпросът не стои за надценяване на качествените критерии за сметка на количествените, а за привеждане в диалектическо единство на количеството и качеството в работата, за постигане на необходимата мяра между двете страни на това единство. И за в бъдеще количеството ще играе важна роля в партийната работа и всяко пренебрежение, подценяване в това отношение ще се заплаща скъпо. И занапред политическото, идеологическото, нравственото въздействие ще се нуждае от определен брой мероприятия, за да се постигнат набелязаните цели. Тук стои въпросът да не се проявява уклон към количеството за сметка на качеството, както неправилно ще бъде да се определят качествените критерии като единствен измерител в работата. Този подход на единство, на диалектическа мяра на количествените и качествените показатели, на преодоляване на стария количествен подход се усвоява в окръжната партийна организация. Трудно се излиза от инерцията, трудно се преустройва мисленето на кадрите, процесът не се извършва без съпротива, взела понякога форма на равнодушие, на пасивна съзерцателност, на пренебрежително и формално отношение, но все пак процесът се развива, задълбочава се и окръжният комитет е решил да го доведе докрай. Партийните комитети придобиват опит да оценят своята работа и по количеството на проведените мероприятия, и по тяхното качество, не само да отчитат броя на почините, инициативите, но и тяхната стойност, приносът им за реалното изменение на нещата. Значителни усилия са положили партийните комитети за усъвършенстване бригадната организация на труда. Ефективните мерки са довели и до ефективни изменения. Сега 81 процента от работниците в материалното производство в окръга са включени в бригадната форма на организация на труда, разчетени на завършен или относително завършен краен продукт.

Количественият подход, анализът на окръжния комитет е категоричен в това отношение, все още се преодолява бавно. Партийните органи и организации разчитат повече на броя на проведените мероприятия, на броя на разгледаните въпроси, отколкото на качествената страна. От количествената треска боледуват най-често партийните решения. По един и същи проблем се вземат няколко решения, без да са изпълнени старите. В доклада се посочват случаи на претрупване на решения или на неправилно взети решения, както и на решения, без да довеждат до изменения (случаят с дългогодишното нарушено единство в първичната партийна организация в Радовец), както и на решения в редица партийни комитети — Скалица, Елхово, Тенево и др., които засягат функциите на стопанските органи. Количественият подход не е пощадил и работата на бюрото на окръжния комитет. През 1978 година например са се състояли 36 заседания и на тях са разгледани 264 материала, или средно по 7,33 материала на заседание. Случвало се е отделни заседания да бъдат с

Digitized by Google

още по-голяма натовареност. В някои от материалите, разглеждани в бюрото на окръжния комитет и на общинските партийни комитети, преобладава описанието, обстоятелствеността, вместо задълбочения критичен анализ. Претрупаността във всички случаи понижава аналитичното вглеждане в проблемите, пречи да се открои главното от второстепенното, важното от маловажното, актуалното от неактуалното. И ако качествените критерии имат повишено значение в работата на партийните органи и организации, то с не по-малко значение те се отнасят към работата на отделния комунист, към дейността на кадрите. Тук с пълна сила важи стародавното правило: не само колко се работи, но и как се работи, как се ръководи. Издигаме ли ние качеството на ръководството, на управленческата дейност? Съобразно високите изисквания на Партията? Качеството на ръководната дейност на кадрите все повече ще нараства като обективна потребност, все повече ще предявява претенции за хармонично съчетаване на политическите и деловите качества, на високата професионална подготовка и високия интелект, на трудовата активност и нравствената чистота. Пленумът коментира редица случаи, когато при оценката на кадрите не се прилагат качествените критерии, проявява се търпимост и либерализъм, неоправдано сиромахомилство, че сега на окръжната партийна организация са необходими ръководители със знание и опит, с творчески ум и горещо сърце, способни трезво да преценяват и смело да поемат риска на новаторските решения и действия.

„Болшинството от пленумите на окръжния комитет на Партията по своето съдържание и равнище се превръщат в значими политически събития, с трайно решаващо въздействие в живота на окръжната партийна организация и обществените организации... Съществени изменения настъпват в съдържанието и равнището на пленарните заседания на общинските партийни комитети..."

Вторият по значение проблем, поставен в доклада, бе за съдържанието и равнището на пленарните заседания на окръжния комитет и на общинските партийни комитети. По същество комитетът се е заел с нещо много трудно — самоанализа, самонаблюдението, самовглеждането. Една индийска поговорка казва, че най-трудно човек познава и побеждава себе си. Полесно е да преценяваш другите, непосилно дело е самооценката. Окръжният комитет на Партията се зае с оценка на своята вътрешна, лабораторна работа, на формите, средствата, механизмите, методите на работа и ръководство. Всъщност това бе самовглеждане, самоанализ, искрен и задълбочен. Самокритичното острие бе насочено към причините, към недостатъците, следствие на които работата на комитета не може да се изяви по-богато, по-съдържателно и по-оперативно по действие. Най-често се нарушава комплексният подход при подготовката на пленарните заседания, не е на подходяща висота взаимодействието между отделите. Подготовката на един пленум е продължително, сложно и отговорно дело. Разбираема е тревогата, изразена в доклада, че към сътрудничество в предварителната подготовка — изработването на прогнози, програми, решения, анализи не се привличат широк кръг от сътрудници от стопанските и обществените организации, първенци в труда, специалисти.

Докладът постави и друг въпрос с голямо политическо и методическо значение — за нарастващата демокрация не само при подготовката на пленарното заседание, но и при неговото провеждане. Създава ли се атмосфера за откровено изложение на мисли и съображения, на критика към бюрото, към отделните звена от апарата на комитета, на борба на мнения — все въпроси от жизнено значение за ефективността на ръководната партийна дейност. Да не забравяме принципа — бюрото се отчита пред пленума, пленумът взема решения, дава задължителни препоръки и този принцип следва да насърчава, да бъде организационната, психологическата и нравствената основа за активността на всеки, избран в състава на комитета. Изборът в състава на комитета включва задължението за активна позиция и изключва пасивното съзерцание, тихото, незабележимото присъствие на заседанията. Срещат се комунисти, избрани в състава на комитета, на които за цял мандат, а понякога и за два мандата не са им чули думата. Дошло е време на раздяла с тези гости на комитета. Политическа фигура или фигурант, активен участник или безлично проходимство в работата на комитета е сложната дилема сега. И в пленарното заседание на окръжния комитет бе направен сериозен опит да се реши тази дилема отсега и за в бъдеще. Предостави се възможност за изказване на двадесет души. Осемдесет процента от тях се изказваха за първи път. Говориха секретари на партийни комитети, на първични партийни организации, стопански ръководители, специалисти. Много нови мисли, идеи, критични бележки и предложения се съдържаха в изказванията на Стоян Павлов и Пеньо Маринов — първи секретари на общинските партийни комитети в Ямбол и Стралджа, на Кольо Кожухаров, Тодор Анадолиев, Георги Попов, Петко Йовчев — секретари на общинските партийни комитети в Елхово, Тополовград, Тенево и Войника, на Мария Стефанова — завеждаща отдел „Стопански" в окръжния комитет, на Трифон Георгиев — главен редактор на вестник „Народен другар", на Вълко Кралев, Янко Главчев, Христо Братанов — секретари на партийните комитети в минното обединение „Васил Коларов", завода за хидравлични елементи „Ив. Тенев" и завод „Сила", на Иван Колев — секретар на об-

Digitized by Google

щоселския партиен комитет в Бояново и др. Съдържателно изказване направи и др. Петко Русев, главен редактор на списание „Партиен живот". Тъй като са получили доклада на комитета две седмици по-рано, ораторите са имали възможност да проучат всички оценки и изводи и на тази основа да оценят своята работа и да се подготвят добре. Критичният конструктивен дух на изказванията, многобройните препоръки и предложения превърнаха пленума в истинска, творческа дискусия. Разбира се, слушателите чуха и някои изказвания в един стил отпреди тридесет години — хвалебствени, повърхностни, с декларации за лична преданост, безсъдържателни, но като че ли те бяха потребни, за да откроят висотата на останалите оратори. Не всеки умее да се изкаже красиво, но всеки е задължен, когато използва високи партийни трибуни, да открои важен проблем и да направи разумни предложения за бъдещата работа. Съществуват оратори, които много говорят, ала нищо не казват. Това е особен род пасивност, хитро прикривано равнодушие и отчуждение към проблемите.

Втората положителна страна на изказванията бе, че коментираха различни аспекти на ефективността със свое виждане, от своя гледна точка, скромно, непретенциозно, с много загриженост за срочното и качествено изпълнение на задачите, които Централният комитет на Партията поставя. Единството на проблема и изпълнението на производствено-социалните програми на трудовите колективи бе обединяващото тематично звено в изказванията на всички оратори. Разбира се, на окръжния комитет предстои да се преборі с много свои слабости, но опитът да организира своя пленум по един по-различен начин се оказа сполучлив и много обнадеждаващ като начало.

„Важен фактор за повишаване ефективността в ръководната дейност на окръжната партийна организация е по-нататъшното подобряване на научната организация на труда на бюрата и апарата на окръжния и на общинските комитети на Партията."

Този важен извод окръжният комитет е направил въз основа на досегашната своя практика и от работата на бюрата и апарата на новите общински партийни комитети. През последните години в работата на бюрата на комитетите и на апарата са настъпили съществени, качествени подобрения, повишена е тяхната роля като политически изпълнителни органи, значително е нараснала политическата, идеологическата и организационната им култура. И все пак работата им се съпътствува от значителни недостатъци, чието преодоляване несъмнено ще ускори пътя на усъвършенстването, на по-голямата ефективност.

На първо място предстои да се преодолее количественият подход, както и дребнотемието на обсъжданите въпроси. В преобладаващата част материалите за бюрата имат отчетническия, информационния маниер за сметка на кратките, но точни изводи, оценки, коментари.

На второ място следва да се издигне на по-голяма висота целият цикъл от подготовка и вземане на решения. Настъпило е време да се реализира постановката на другаря Тодор Живков, че ръководител, който не е в състояние да предложи варианти за решение, не е и не може да бъде пълноценен.

На трето място предстои да се усъвършенства организацията по изпълнението на решенията. Не са малко случаите на примитивизъм, разпокъсаност и непоследователност в организацията, неумение да се съчетава организационната работа с идеологическата, правилно да се разграничават функциите.

Бюрата на общинските партийни комитети вече са натрупали опит в ръководството на селищните системи, утвърждават се като органи за политическо ръководство. Някои от тях обаче бавно се отърсват от стопанско-административния подход, по-трудно овладяват политическия подход при обсъждане на проблемите и вземането на решения. В много отношения те копират формите и методите на окръжния комитет, организират съвещания по проблеми, които биха решили в оперативен ред, не търсят специфичното, типичното за техните условия на работа. Макар и рядко, съществуват случаи важни въпроси да се решават еднолично, като се заобикаля колективният метод на работа. Заседанията на бюрата и пленумите на общинските комитети следва да се отличават с висока активност, а често пъти творческата дискусия се подменя с шаблонни изказвания, едностранчиви съждения, които в никакъв случай не могат да изразят колективната мисъл.

Действуващата, воюващата ефективност, ако така я наречем, в голяма степен зависи и от апарата на окръжния и на общинските партийни комитети. Зависи още от приноса на отделите и секторите като колективни изпълнителни органи, от участието на секретаря, завеждащия отдела, сектора, от инструктора, от всички политически сътрудници на комитета. Изискванията за висока компетентност и оперативност към политическите сътрудници растат от ден в ден. Достигат ли нашите възможности нарастващите потребности от висококвалифицирано политическо ръководство или изостават, ето големия въпрос.

Преобладаващата част от кадрите притежават политически и делови качества, политически и организационен опит, в състояние са да се преборят със сложните задачи, да изведат с успех трудни кампании, но често пъти поривът за творче-

Digitized by Google

ки изяви се разтваря в претрупаността, в извършването на несвойствени задачи, в въставяне на излишни документи. В изказването си Тодор Анадолиев, секретар на общинския партиен комитет в Тополовград, посочи, че инструкторът към организационния сектор от началото на годината е работил над 65 сведения, поискани от други комитети във връзка със замяната, и над много други документи, свързани с пряката му работа.

В книжното море се е удавял талантът не на един и на двама партийни работници и е време това море да се пресуши, за да дава по-богати плодове организаторското творчество на кадрите.

„Всички проблеми, свързани с повишаване ръководната роля на Партията, се събират като във фокус в първичната партийна организация."

С този извод започва четвъртият раздел в доклада. Тук се очертаха два главни въпроса: регламентирането на работата на първичната партийна организация и издигане авторитета на партийния секретар.

По първия въпрос и в доклада, и в изказванията се посочиха положителни примери на самостоятелност, на инициативност от страна на първичните партийни организации. Общински партийни комитети все по-умело ръководят процеса на утвърждаване на първичните партийни организации като действителни, авторитетни политически ядра и първообрази на бъдещото състояние на трудовите колективи. Все още обаче не са преодолени стари слабости: броят на регламентираните от по-горните органи мероприятия спрямо първичните партийни организации не намалява или намалява бавно. От анализа, направен преди пленума, се вижда, че близо тридесет процента от събранията са регламентирани от по-вишестоящите органи. Партийните комитети трудно се преборват с една своя отдавнашна слабост — да приемат решения, които задължават организациите с определени въпроси, без да се държи сметка дали се отнасят за всички или за част от тях.

Срещат се случаи стопанските, административните ръководители да недооценяват ролята на първичната партийна организация, поставят се над нея, като възприемат нейните решения и действия като пречка за осъществяване принципите на единоначалието. Подобни взаимоотношения са наблюдавани в Срем, рудник „Крумово", Стефан Караджово, Драма, Палаузово, Каравелово, Окръжно пътно управление и др.

Разбира се, срещат се и обратни случаи — бюрата на първичните партийни организации да се поставят над стопанските организации, да подменят стопанските ръководства в решаването на проблемите на трудовия колектив. Очевидно при всички тези случаи липсва правилно разбиране за функциите на всеки орган на социално управление, не е култивиран организационен усет за разграничаване на правата и отговорностите.

Втората група въпроси се отнася до мястото, ролята, авторитета на секретаря на първичната партийна организация. В окръга работят с дългогодишен стаж утвърдени, политически зрели партийни секретари, под чието талантливо ръководство първичните партийни организации израстват като дееспособни политически щабове. Много от тях са носители на високи правителствени отличия. Трогателно впечатление направи изказването на Иван Колев, секретар на общоселския партиен комитет в Бояново. Той повдигна един основателен въпрос — за присъствието на партийния секретар не само при отговорностите, но и при награждаванията за успехите. Това е въпрос на висша справедливост и той следва да намери своето положително разрешение.

Това бяха четирите главни проблема, които докладът анализира. Всеки от тях завършваше с основни изводи и насоки за бъдещата работа, всички органично свързани, обединени от главната тема — по-голяма ефективност в партийната ръководна дейност.

* * *

В работата на пленума участвува и другарят Александър Лилов, член на Политбюро и секретар на Централния комитет на Партията. Той направи обстойно изказване, което осветли някои особено съществени практически и теоретически аспекти на проблема за ефективността и остави у всички трайни впечатления, превърна се в стимул за нови творчески търсения и целенасочени действия. В него бе подчертано, че инициативата на бюрото на окръжния комитет на Партията в Ямбол да постави в дневния ред на пленарно заседание обсъждането на някои проблеми на ефективността на ръководната роля и дейност на окръжната партийна организация заслужава положителна оценка. Тя отразява една назряла потребност, която все повече ще се засилва и задълбочава, ще става все по-актуална и окръжният комитет на Партията постъпва правилно като търси пътища за нейното решаване на съвременно равнище. Това е добър атестат за неговата политическа зрелост, за умението му своевременно да се ориентира в проблемите, които животът и развитието извеждат на преден план, целенасочено да се заема с тяхното решаване. Същевременно добър атестат за окръжния комитет е интензивната и многостранна работа в хода на подготовката на пленума, при която активна помощ е оказана от списание „Партиен живот".

Документите и деловата работа на пленума — бе отбелязано в изказването — се характеризират с добро равнище и следва да бъдат оценени положително. Те дават основания с удовлетворение да се констатира, че под ръководството на окръжния комитет и неговото бюро в живота на

Digitized by Google

окръжната партийна организация настъпват важни положителни изменения, които повишават нейната ръководна дейност, нейната ръководна способност. Расте умението да се прилага политическият подход при ръководството на всички области в развитието на окръга. Партийните органи и кадрите овладяват и все по-успешно прилагат изискванията на програмно-целевия и комплексен подход. Критичният и самокритичен дух на доклада и на състоялата се дискусия свидетелствува, че партийните кадри в окръга имат ясно съзнание за съществуващите слабости и недостатъци, за нерешените проблеми. Направените от пленума изводи, ясното виждане на предстоящите задачи и правилното очертаване на пътищата за тяхното решаване създават добра основа за подем на ефективността на ръководната дейност на окръжната партийна организация. „Смятам, каза другарят Лилов, че на Ямболския окръжен комитет, който пръв в страната и така амбициозно подготви пленум по тези въпроси, приляга извеждането на нов положителен опит в тази област... Това е висока и амбициозна, но по наше мнение реална цел и ние се надяваме, че вие ще я подемете и ще я постигнете."

По-нататък той се спря на два основни извода с принципиално важно значение за правилната постановка и решение на проблема за ефективността на партийната работа. Първият извод се състои в това, че ефективността на ръководната дейност на партийните органи и организации не може нито успешно да се повишава, нито вярно да се оценява откъснато от общественото развитие, от потребностите и изискванията на настоящия етап. Колкото по-пълно партийната работа отговаря на тези потребности и изисквания, толкова по-ефективна ще е тя. Вторият извод се отнася до назрялата необходимост да се приведе ръководната дейност на партийните органи, организации и кадри в съответствие с настъпилите изменения в живота на нашето общество, да се издигне на височината на задачите, които Партията решава на сегашния етап. Именно тук, в превръщането на тази необходимост в ежедневна реална действителност, се заключава най-дълбокият смисъл и значение на проблема за ефективността на партийната работа. Тук преминава и верният път за практическото решаване на този голям проблем.

„Главната повеля на нашето време — подчерта др. Лилов — е партийната работа да се развива от позициите и на равнището на формулираните от Партията нови критерии за ефективност и качество, а това значи — от позициите и на равнището на съвременните постижения на обществото, на науката и върховите завоевания в управленческата практика. Друга алтернатива няма. Ако някой това не разбере, той няма да разбере главното, основното, което сега се иска за усъвършенстуването на ръководната партийна дейност." Анализирайки по-конкретно въпроса за усъвършенстуването в сферата на партийно-политическата и организационната работа като необходимо условие за повишаване на нейната ефективност, той обоснова, че това усъвършенствуване означава ръководната дейност на партийните органи и организации да се постави на съвременни основи и да се издигне на съвременно равнище, като се обхванат в единство всички нейни основни страни: работата по подготовката и вземането на решения; организацията на изпълнението на решенията; контролната дейност на партийните органи и организации; работата на кадрите и работата с кадрите на Партията. В изказването бе акцентирано върху обстоятелството, че новите критерии за ефективност на партийната дейност с голяма сила и актуалност поставят въпроса за издигане равнището и за разширяване границите на някои особено важни в настоящия момент качества на кадрите. „Сега са нужни истински майстори на партийната работа, с висока обща, специална и политическа култура, с развит интелект, въображение и социално мислене от съвременен тип. Нужни са кадри не само знаещи, но и можещи, способни, талантливи кадри."

Накрая другарят Лилов изрази убедеността на Централния комитет, на Политбюро и лично на другаря Тодор Живков, че Ямболската окръжна партийна организация, комунистите, кадрите, окръжният комитет — верни на големите революционни традиции на окръга, и твърдо сплотени около ленинската априлска линия на Партията — ще претворят в прекрасни дела новите задачи, които сега стоят за решаване.

Димитър КРАЛЕВ

Digitized by Google

УЧРЕЖДЕНСКИЯТ КОМИТЕТ И ПРОБЛЕМИТЕ НА МЛАДЕЖТА

Новите високоотговорни задачи, които пое нашата младеж с решенията на Националната комсомолска конференция, са насочени да продължат обновителния процес, който настъпи в живота на Комсомола и младежта в страната след приемането на Тезисите на ЦК на БКП за работа с младежта и Комсомола и Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС.

Преобразяващата мощ и творческият дух на априлската линия на Партията, намерили конкретен израз в тези партийни документи, осигуриха простор, станаха предпоставка за многостранната, високоефективна и пълноценна социална реализация на младите хора в нашата страна.

Много са примерите за героични дела на младежки трудови колективи, за активното участие на младите работници в усъвършенстване организацията на труда, практическото им участие в решаването на проблемите на техническия прогрес, внедряването на новостите и челния опит в работата. Техническото и научното творчество на младежта стана реален израз за дръзновението на много млади хора, които намират простор за своите вътрешни стимули за изява и социална реализация. Конкретен израз на това високо чувство за съпричастност на младежта в решаването на икономическите проблеми на страната са разработените от тях през миналата година 6488 теми от инженерните проекти и насрещните планове на различните предприятия. Внедряването им в производството донесе на страната близо 42 милиона лева икономически ефект. Реален е приносът на младежта и в селскостопанското производство, строителството, транспорта, търговията и другите отрасли на народното стопанство.

Това, че у нас почти половината от работната сила е на възраст до тридесет години, предопределя големите грижи, които Партията полага за младежта. В промишленото производство младежкото участие съставлява 36,6 процента, в селското стопанство — 20, в транспорта и съобщенията — 31 процента.

За всеки сега е пределно ясно, че е немислимо да се решават актуалните задачи на икономиката без непрекъснато да се усъвършенствува управлението на народното стопанство и активното участие на младежта в този процес.

— — — —

Грижата на Партията за смело навлизане на младежта във всички сфери на живота чувствително увеличи младежкия дял и в работата на министерствата и централните ведомства. Вля се свежа струя от висококвалифицирани специалисти, които дават своя дял в изпълнението на плановете на министерствата и техните поделения.

Сега картината е съвсем друга. В управленческата дейност на отраслите на народното стопанство по централно направление се включват млади, високо квалифицирани, с висше образование кадри или завършили специални техникуми и професионални училища. И поради това че те нямат достатъчно опит и организаторски способности, още

Digitized by Google

по-голяма е грижата на учрежденските партийни комитети, на комсомолските ръководства и организации периодът на адаптиране, на организационно израстване на младите кадри да се съкращава. И наистина, там където служебните ръководства създават творческа атмосфера, където цари добър психически климат, младите кадри бързо навлизат в работата, по-цялостно разгръщат способностите си, увеличават своя дял в решаването на задачите на трудовия колектив.

Проблемите, поставени в Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС, конкретизирани в дългосрочните програми: за пълноценна и високоефективна реализация на младежта в труда; за професионалната подготовка на младите кадри; за развитието на техническото и научното творчество на младежта; за идейното, политическото, нравственото, естетическото и физическото им възпитание; за усъвършенстване на вътрешноорганизационния комсомолски живот, са в центъра на вниманието на учрежденските партийни комитети. В зависимост от спецификата на проблемите, които решава дадено министерство или ведомство, първенствуваща роля в работата на партийното ръководство с Комсомола и младежта ще има един или друг от тези проблеми. Но всички те като цяло изискват компетентно да се решават, с нужната настойчивост и умение.

Значителен е положителният опит в работата на учрежденските партийни комитети с Комсомола и младежта. Те все по-успешно насочват комсомолските организации, служебните и профсъюзните ръководства да осъществяват такива мероприятия в своята работа с младежта, които ще осигурят всички млади кадри да формират у себе си чувство за отговорност, изпълнителност, творческа фантазия, да проявяват дръзновение във всекидневната си работа. Учрежденският партиен комитет в Министерство на народното здраве е преценил, че грижите за младите специалисти, които идват като попълнение в системата на здравеопазването, трябва да започнат още при тяхната подготовка във висшите и полувисшите медицински заведения. Затова съвместните усилия на партийното и служебното ръководство на министерството, на Централния комитет на профсъюза на здравните работници и ръководствата на медицинските учебни заведения целят учебният процес да се подобри, за да осигури хармонично съчетаване на теоретическата и практическата подготовка на младите специалисти. Те да получат знания по най-новите постижения на медицинската теория и практика, като се модернизират лабораториите и кабинетите с технически съоръжения на съвременно научно равнище.

Основна грижа на учрежденските партийни комитети в работата им с Комсомола сега е насочена да се създават условия в министерствата и ведомствата, в техните поделения, младите кадри да отдават своите знания, сили и умение за повсеместно и последователно внедряване на новия икономически механизъм, за усъвършенствуване организацията на труда, да водят борба за икономии, да дават своя принос за издигане социалистическата дисциплина, да проявяват комунистическо отношение към труда, да не се стъписват, а смело да преодоляват неизбежните трудности в градивния процес на социалистическото ни развитие. Безспорно тази грижа на партийното ръководство започва още от приемането на младите кадри в трудовия колектив. Тук трябва да се отчита спецификата на работата.

Управленческата дейност изисква кадрите да притежават богат опит, компетентност, умение да работят с хората, умение да анализират и обобщават фактите, стремеж да долавят бързо положителните тенденции в работата, да разкриват отрицателните явления, които биха станали ограничителна бариера в решаването на проблемите в съответната област, на отрасъла, за който отговаря даденият специалист. От тези изисквания произтича и голямата грижа, която партий-

Digitized by Google

ното и стопанското ръководство на съответното министерство и централно ведомство трябва да полагат за младите кадри, които попълват съответните направления и отдели.

Партийното и служебното ръководство в Министерството на вътрешната търговия и услугите полага грижи и отделя голямо внимание на младите кадри. Една част от тях са с висше специално образование и работят в съответните направления — блокове. Учрежденският партиен комитет сега изисква от служебното ръководство, от партийните организации, от комунистите, които работят пряко с тези млади кадри, да полагат всекидневни грижи те да добият нужния им организаторски похват, умението да обхващат задачите от висотата на централното ведомство, което ръководи и направлява проблемите на вътрешната търговия и услугите в национален мащаб. Ръководството на министерството сега по-често включва млади специалисти в групите за разработване перспективата на отрасъла за следващата петилетка, в контролни проверки на работата на отделни поделения на министерството, в съвместни разработки на мероприятия с други министерства и ведомства. Тези мерки съдействуват младите кадри по-задълбочено да навлязат в работата, да разширят и обогатят знанията си, като почерпят опит от колегите си с по-дългогодишна практика и организационни навици. При оценката на работата на младите кадри, при тяхното служебно атестиране се взема предвид и оценката на комсомолското ръководство. Отчита се обществената им ангажираност, изявите им освен като специалисти и като бъдещи обществени дейци.

Учрежденският партиен комитет отчита, че за да се решат успешно задачите на петилетката в областта на вътрешната търговия и услугите, наред с грижите за младежта в централните органи на министерството съществен дял се пада и на комсомолските дружества, на всички младежи от поделенията на системата.

В комплексната програма на партийното, служебното, профсъюзното и комсомолското ръководство на министерството за изпълнение Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС и мероприятията за изпълнение на дългосрочните програми, утвърдени от Националната комсомолска конференция, са предвидени и редица мероприятия за подобряване работата с младежта и от поделенията на министерството. Комсомолците от научния център на Министерството са поели задължението да помагат на комсомолските дружества и младежките трудови колективи от „Нармаг" в столицата. Разработените мероприятия целят подетото от младежките трудови колективи движение „Висока култура на търговското обслужване" да се разшири сред повече търговски обекти. Задачата е младите търговски работници бързо и вярно да обобщават предпочитанията на купувачите към стоките, с които сега разполагат магазините, с помощта на компетентната си консултация да им съдействуват бързо да се ориентират към новите артикули. Така те ще съдействуват производствените предприятия да се доберат до най-вярната оценка на изискванията на пазара, за тенденциите при определянето на новите асортименти.

От значимостта на проблемите, които сега министерството решава за успешното завършване на седмата петилетка, са продиктувани и големите грижи и помощта, която учрежденският партиен комитет оказва за разгръщане движението за техническо и научно творчество на младежта. Това изисква партийните организации и техните бюра да съдействуват на комсомолските дружества да се масовизира и обогатява това движение, като работата на клубовете за ТНТМ тясно се обвързва с насрещните планове на колективите. Особено внимание се отделя за осъществяване на призива „Направи си сам". Стремежът е този призив да стане компонент на движението на ТНТМ.

Digitized by Google

Партийното ръководство насочва усилията на комсомолските ръководства и дружествените комитети към по-нататъшното развитие на интеграцията между клубовете за техническо и научно творчество на младежта от министерството и поделенията му с тези от висшите учебни заведения, с които имат общи интереси и сродни по тематика задачи. Учрежденският партиен комитет е утвърдил една хубава традиция — периодически на свои заседания да разглежда как комсомолското ръководство и дружествата изпълняват програмата на клуба за техническо и научно творчество на младежта. Освен на секретаря на учрежденския комитет на ДКМС, който е член на учрежденския партиен комитет, възложено е на още един член на комитета пряко да помага на комсомолците в тази област. Партийният комитет изисква от служебното ръководство също да отделя повече внимание и да поощрява творческото дръзновение на младежите. То всяка година предвижда средства за подпомагане успешното решаване на научните теми и рационализаторските открития. Благодарение на това комсомолците Слави Димитров и Петър Ангелов — специалисти по хладилна техника, разработили инсталация за точене на охладено пиво със значителен икономически ефект. Те са получили златна значка за младежко творчество на Националния преглед на ТНТМ. Неоправданата мудност обаче на някои фактори задържа внедряването на тази рационализация. Рутината, тесногръдието, които понякога се допущат от отделни ръководни кадри при оценката на младежките творчески търсения, много често стават причина да охладнеят главите, да секне поривът в новаторството, да се подрежат крилата на дръзновението у младите хора. Ако всички тези задръжки, несправедливи недооценки и пр. не се изпущат от погледа на партийните органи, нещата бързо ще се поставят на своите места. Учрежденският партиен комитет взема сериозни мерки да предпази ръководните кадри от подценяване работата на Комсомола в областта на техническото и научното творчество. В приетите специални мероприятия за насърчаване младежкото творчество той подробно очерта задачите на партийните организации, на служебното ръководство да оказват още по-близък контрол, ръководство и помощ на младежите при разработването на научни теми и рационализации и тяхното внедряване. На ръководството на в. „Социалистическа търговия“ се препоръчва в подходяща форма да отразява на страниците на вестника успехите на младежките научни открития и рационализаторски предложения. Да се помещават статии, очерци и скици за изтъкнати рационализатори—младежи и девойки.

Съществена страна в работата на партийните и служебните ръководства в учрежденията е грижата им да създават такива условия в поделенията, които те ръководят, че трудовият процес да протича на съвременно равнище, със нужната въоръженост с технически средства, които ще гарантират правилното използване квалификацията и уменията на младите труженици, ще ги задържа в отрасъла, ще гарантира младежкия дял в изпълнението на производствените програми на трудовите колективи.

Партийната повеля, поставена от др. Тодор Живков, е през следващите години развитието на нашата страна да се опира изцяло на научно-техническата революция, в която ударението ще се сложи върху активното изпозване и бързото внедряване на най-високите постижения и научно-технически открития в света или това ще рече цялостното интелектуализиране на народностопанската дейност.

Безспорно ударната сила в решаването на тази партийна повеля е младежта. На младото поколение на страната предстои да издигне трудовата, техническата, технологическата и производствената култура и дейност до равнището на съвременната научно-техническа революция. Гаранция за решаването на този кардинален проблем е високото

Digitized by Google

политическо съзнание на нашата младеж, всестранната дейност на партийните органи и организации за подобряване работата на Комсомола и младежта. Гаранция са също така непрестанните грижи на партийните и държавните органи за усъвършенствуване механизма на ръководството на политическия и икономическия живот, по-широкият простор на политическия и икономическия подход при решаването на сложните проблеми във всички сфери на материалния и духовния живот в страната.

В този ред на мисли за голямата роля, която се пада на младежта, не бива да се отминават такива факти, които свидетелствуват, че в някои области на дейност изходната база за осъществяването на научно-техническия прогрес е все още на ниско равнище. Не бива да се примиряват нито партийните, нито служебните ръководства на министерствата и ведомствата и техните поделения, където все още шевствува примитивизмът в работата. Не е никаква изненада това, че продължава да се търпи в магазини със сравнително голям дневен стокооборот, които обслужват немалки жилищни райони, да се работи примитивно. Момичето смята на къс амбалажна хартия по най-допотопен начин. Вероятността при тези случаи две плюс две да стане пет е съвсем реална. Инцидентът с купувача често е неизбежен, атмосферата на работното място е помрачена, не може и да се мисли за никаква висока култура на обслужването. Малко са младежите, които са съгласни да презрамчат торбата и да обикалят жилищния квартал, за да доставят навреме на гражданите желаните вестници, списания, писма. Несвоевременното техническо въоръжаване на труда в някои обекти на строителството, селското стопанство, промишленото производство е причина за текучеството на млади кадри и в отрасли, за които те имат съответната квалификация, добита в средни, полувисши или висши учебни заведения.

Има и такъв род разминаване между мерките, които вземат партийните и стопанските ръководства в министерствата и ведомствата, за ефективна реализация на младите кадри и тяхното фактическо изпълнение от ръководните кадри в съответните направления, дирекции и отдели. Млад специалист от външнотърговска организация с право се възмущаваше, че вместо да се използват в пълна мяра знанията, които е добил във висшия институт по специалността, често се налагало да изпълнява съвсем несвойствени задачи, да занесе съответни книжа до някое министерство или ведомство, а за съгласуването им ще се погрижи друг специалист. Вместо да го включат в разработката на даден проблем, възлага му се да отговаря за написването на материалите от машинописното бюро и други подобни. На това негово справедливо негодувание му се отговаряло — „Трябва да мине повече време, докато излезеш от групата на младите, неопитните, да добиеш навици на „ведомствен служител". Разбира се, и такива нелепости се случват, но в сегашния етап вече близо две години след Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС подобни случаи не бива да съществуват, за тях не трябва да има почва за проява.

— — — —

Идейно-политическото и нравственото възпитание на младежта учрежденските партийни комитети правилно считат като своя основна грижа. Помощта, която оказват на комсомолските комитети и дружества, е насочена те да разработват такива мероприятия, които ще осигурят класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на младото поколение да се свързва още по-тясно с делото на Комунистическата партия и работническата класа, с бойните традиции, с революционната история на народа ни.

Digitized by Google

Партийното ръководство на Държавния комитет за планиране много отблизо следи политическото израстване на младите кадри в комитета. Ръководните комсомолски кадри са включени в звената за партийна просвета. Там те заедно със своите по-опитни другари — комунистите, изучават основните проблеми на марксистко-ленинската теория и практика. С комсомолските ръководства на дружествата и с активисти на ДКМС са провели специален семинар. Добре подготвени лектори са помогнали комсомолците активно да разискват по основните задачи, които сега предстои да решават във връзка с изпълнението на дългосрочните програми, утвърдени от Националната комсомолска конференция. Целта на партийното и комсомолското ръководство е задълбочената разработка от лекторите на отделните главни направления на дългосрочните програми да помогне на комсомолците да навлязат по-детайлно във проблемите, които им предстои да решават през текущата и следващата година. В програмата на семинара са включили и лекции по международното положение, по новия икономически механизъм и други актуални проблеми. След семинарните занятия младежите са направили екскурзия до гр. Берковица. Запознали се със забележителности на града и околностите. Така пряката работа по повишаване теоретическата подготовка на комсомолците ръководството е свързало с приятно, задушевно прекарани часове по време на екскурзията.

Грижа на партийното ръководство в Държавния комитет за планиране е да подпомага комсомолските ръководства в непрекъснатия им стремеж да формират хармонично развити, духовно богати личности, с висока комунистическа нравственост. В направленията и в дирекциите партийните бюра провеждат съвместни срещи с комсомолците. Обсъждат заедно въпроси, които вълнуват младежите, съгласуват мероприятия за подобряване на служебната работа, вземат мерки за израстване на младите кадри като добри специалисти в сектора, за който отговарят. Освен това в тези общувания младежите добиват непосредствени впечатления от по-опитните си колеги какво мислят по обсъжданите проблеми, черпят знания от споделения опит, учат се непосредствено в работата.

За партийното ръководство е ясно, че формирането на социално активна личност, която знае своята отговорност пред обществото, може да стане само в трудовия колектив. Затова то гледа на тези делови, творчески, съвместни срещи на комунистите с комсомолците в самите трудови звена като на надеждна форма, която осигурява атмосфера на откровеност и допринася за издигане у младежите чувството за лична отговорност за поръчаното дело.

— — — —

Много учрежденски партийни комитети ценят комсомолските кадри, проявяват бащински грижи за тяхното израстване и възпитание. Те са резервът на Партията, от който тя попълва своите редове. Партийните комитети изискват от комунистите в служебните ръководства по-смело да издигат на ръководна работа младежи, които добре се справят със своите задачи, проявяват дръзновение в работата, упоритост и задълбоченост.

В изпълнение изискванията на Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС партийните ръководства в министерствата и ведомствата полагат по-големи грижи за разширяване участието на комсомолците в управлението. Най-добрите от тях включват в ръководствата на обществените организации, в колегиумите, в комисиите за народен контрол.

През последните години в изпълнение на задачите, поставени в Писмото и решението на Политбюро на ЦК на БКП за подобряване

Digitized by Google

партийното ръководство на Комсомола и младежта, учрежденските партийни комитети по-непосредствено помагат на комсомолските ръководства, за да може дружествата и организациите да станат истински средища за комунистическо възпитание на младите хора, място за формиране и задоволяване на младежките потребности и интереси. Сега комсомолските дружества обсъждат по-задълбочено актуални задачи на общественото развитие и проблеми, които се отнасят до жизнените интереси на младите хора в колектива, в който работят.

В някои министерства, където условията налагат, са изградени партийно-комсомолски групи. Близката помощ на учрежденските партийни комитети осигурява тези групи да поставят в дневния ред на своята дейност проблеми, които в еднаква степен вълнуват както комунистите, така и комсомолците. Партийните ръководства правилно постъпват, като държат на близък отчет работата на тези звена и се стремят те да живеят пълнокръвен организационен живот, да вземат партийно отношение към проблемите както от служебната и производствената дейност на колектива, така и към въпросите на идейно-политическото израстване на хората. Тук комсомолците най-непосредствено се учат от опита на своите другари—комунистите. Добиват навика на самоконтрол, усвояват комунистическите добродетели, които ще им са нужни през целия живот.

— — — —

Широкият спектър от проблеми, съдържащи се в Писмото и дългосрочните програми за работа с младото поколение, изискват от партийните органи и организации още по-задълбочено да се заемат с тяхното решаване, пряко да ръководят по-нататъшното идейно-политическо и организационно укрепване на комсомолските дружества и организации.

Деля КОЛЕВА

ЗАМЯНАТА — ПРЕГЛЕД НА БОЙНИЯ СТРОЙ

РАСТЕ АКТИВНОСТТА

В работата на Кубратската общинска партийна организация по развитието на активността и инициативността на комунистите, по повишаването на тяхната отговорност за състоянието на колективите в последно време има чувствителен напредък. Главната причина за това е замяната на партийните документи. Всеки член на БКП с особена острота почувствува, че високото звание „комунист“ трябва да се защищава постоянно, с конкретни дела, че няма и не може да има място за прояви на безотговорност и нехайство. Тази психическа нагласа се създаде в резултат на настойчивата разяснителна работа, на навременното пресичане на различните прояви на формализъм, безпринципност и равнодушие, на използването на различните форми на въздействие върху всеки партиен член. Да вземем например индивидуалните събеседвания. Те са особено полезни при комунистите, към които организацията и ръководството имат някакви въпроси или претенции. В повечето случаи тези другари си правят необходимите изводи, ак-

Digitized by Google

тивно се включват в обществено-политическия живот, нараства авангардната им роля и в производството.

В разговора с Шабан Хасанов, бригадир в полевъдството от с. Брестовене, основателно бяха изтъкнати положителните страни в неговата дейност: той проявява голяма активност на партийните събрания, ръководената от него бригада е сред първите в АПК. Но никак не е без значение за партийната организация как стопанският ръководител работи за възпитанието на колектива — а в тази насока бе основателна и бележката за недостатъчна настойчивост при преодоляване битовия консерватизъм на работниците от бригадата. На събранието, когато се приемаше оценката, комунистът Ш. Хасанов много самокритично се отнесе към тази бележка и предложи общоселският партиен комитет да му окаже съдействие и да му възложи конкретна разяснителна работа, и то не само сред неговата бригада. „От две години — каза той — съм комунист. През това време получих идейна закалка, разбрах нещата в дълбочина. Има какво да кажа на хората."

И бригадирът комунист наистина съзнателно изпълнява своето поръчение, стана добър агитатор сред механизаторите и полевъдите, на курсовете по битова култура.

Здравко Дойчев, председател на клоновото стопанство в с. Тетово, умее да работи с хората, в стопанството го обичат и уважават. Високите успехи в зърнопроизводството, лозарството и животновъдството са и негови успехи. Това не възпря комунистите от първичната партийна организация, в която членува той, да погледнат по-критично на дейността му. Те му препоръчаха да бъде по-активен в обществено-политическия живот на селото, да съдействува за решаването на проблемите, свързани с училищното строителство, подобряването на здравното дело, създаването на база за летните ученически бригади. Тези препоръки станаха конкретни поръчения за комуниста Здр. Дойчев; той бе включен и в групата докладчици към общинския партиен комитет.

На няколко пъти в общинския комитет на БКП са приемани преценки за подготовката и хода на замяната на членските книжки, обсъждана е работата на партийни комитети и бюра, вземани са конкретни решения. За да се повишат критериите, за да се засили взискателността към комунистите, която в някои първични организации не бе на висота, през септември м. г. се реши в събранията по замяната на партийните документи навсякъде да участвуват представители на общинския комитет. Изпълнението на това решение даде много добър ефект. Повишиха се изискванията към всеки комунист, особено към ръководните кадри. Няма случай да е приемана оценка, без да присъствува представител на ръководния орган, от чиято номенклатура е комунистът.

Измина по-голямата част от времето, определено за замяна на партийните членски книжки. Вече имаме възможност да направим някои основни изводи относно поставената цел и постигнатите резултати. Какви са тези изводи?

Въздействието на замяната върху отделния комунист и върху цялата партийна организация се изразява главно в повишаване на тяхната активност и отговорност за изпълнение решенията на XI конгрес на БКП, на Националната партийна конференция и уставните задължения. Правилно подбраните поръчения съобразно подготовката, интересите и способностите на хората и системният контрол за тяхното навременно и качествено изпълнение са една от предпоставките за това.

Много организации преразгледаха досегашната си практика по използването на поръченията. Сега комунистите са по-равномерно натоварени с обществено-политически задачи. Постоянните поръчения се

Digitized by Google

възлагат на събрания, това повишава отговорността на комунистите и засилва контрола. Партийни членове се изпращат да работят в комсомолски дружества, профорганизации, отечественофронтовски организации, да бъдат пропагандисти, лектори, членове на редколегии, на училищни настоятелства, на постоянни комисии към изпълнителния комитет на общинския народен съвет и др. Така, от една страна, се засилва тяхната обществена ангажираност, от друга — подобрява се дейността на масово-политическите организации и движения.

За 96 на сто от членовете на БКП в нашата селищна система, на които досега са приети оценките, има решения да се заменят членските книжки. Този факт е показателен — той говори, че огромното мнозинство от състава на общинската партийна организация активно и последователно работи за реализиране политиката на Партията. Повечето от комунистите се трудят в материалното производство — в промишлеността и селското стопанство, в обслужващата сфера. Техните усилия се увенчават със заслужени успехи. Няма бригада, няма производствено звено в селищната система, което да не е постигнало предвиденото в годишната програма, голяма част от тях са и преизпълнили заплануваното. Селскостопанските труженици прибраха средно от декар по 601 кг пшеница, по 568 кг ечемик и по 762 кг царевица. Определена заслуга за това имат бригадирите комунисти Камбер Байрамалиев, Ценко Нейков, Ангел Георгиев — ръководените от тях бригади дадоха най-много и най-качествена продукция.

Много първични партийни организации сега по-умело съчетават масовите мероприятия с индивидуалната работа. Секретарите, членовете на партийните комитети и бюра по-често се срещат с комунистите, по-отблизо следят как те се справят с производствените и обществените си задължения. Това им помага по-правилно да отчитат особеностите на техните характери, способностите и опита им, отношението им към работата, техните потребности и искания. На свой ред общинският партиен комитет също съдействува да се подобри индивидуалната работа с комунистите, да се усъвършенствува структурата на първичните партийни организации, да се издигат за техни секретари хора с доказани политически и делови качества. С други думи, на всички равнища замяната на партийните документи обогати практиката по отношение на формите и методите на индивидуалната работа.

Разговорите с комунистите допринасят партийните организации да си изяснят положителното в дейността на всеки комунист и неговите пропуски. В същото време от тях те получават ценни препоръки и предложения за подобряване на собствената си дейност. Комунистите са в самите трудови колективи, добре знаят техните настроения и потребности и при разговорите си в партийните бюра спират вниманието им на въпроси, които в дадения момент са най-актуални, изискват бързо решаване или по-задълбочено разясняване. Така в резултат на индивидуалните разговори се оформят предложения, които в повечето случаи стават решения на първичните партийни организации. Например в районната болница по повод на предложението „да се проучи мнението на пациентите за културата на обслужване“ партийната организация прецени, че най-пригодни в случая са анкетите и възложи организирането им на свои членове. Това помогна да се повиши отговорността не само у комунистите, но и у целия колектив, защото в отговорите на анкетите се оценяваше всъщност неговата дейност. Или предложението за двустепенното обслужване, въведено в болницата, при което пациентите се поемат изцяло от квалифицирани работници — лекари и сестри. В началото на февруари първичната партийна организация направи преценка за резултатите от изпълнението на двете решения. Успехите са насърчителни, подобри се и обществената ангажираност на здравните работници.

Digitized by Google

Не случайно напоследък се засилва влиянието на партийните организации в колективите. Опитът на такива челни трудови колективи като тези в Районната болница, районната потребителна кооперация „Наркооп“, фабрика „Лудогорие“, Смесеното автостопанство, политехническата гимназия „Гео Милев“ и др. свидетелстват, че могат да се намират действени пътища до съзнанието и чувствата на хората. Различни са тези пътища: лични срещи, конкретна помощ за овладяване на челния опит, за поемане на допълнителни обещания или шефство над млади работници, за повишаване на квалификацията и т. н. Да вземем например районната потребителна кооперация „Наркооп“. В отговор на Писмото на ЦК на БКП до комунистите и всички трудещи се бяха поети колективни и лични обещания. А всяка от 16-те бригади даде дума във връзка със 70-годишнината от рождението на Малчика, интерниран и работил в Кубрат и патрон на най-голямата бригада в кооперацията, да изпълни по една норма повече.

При замяната на членските книжки в повечето партийни организации е създадена обстановка за откровен, делови, принципен разговор, за критичност и самокритичност. Стремежът е задълбочено и критично да се оценят комунистите, на основата на направените препоръки да се вземат конкретни мерки за подобряване на бъдещата работа. Защото замяната на членските книжки не е свързана само с оценката на положителните и слабите страни на комуниста, организацията, колектива. Следващата крачка е посредством усилена организационна и политико-възпитателна работа бързо да се отстранят разкритите недостатъци, да се повиши авангардната роля на всеки комунист в производството, в обществено-политическата дейност. На много събрания сега се обсъждат такива въпроси като „Комунистът — политически боец на Партията“, „Ленинските норми на партиен живот“, „Ленинският стил и методи на работа“ и др. Беседи и лекции са посветени на засилване ролята на Партията на съвременния етап, на партийната демокрация и дисциплина, на членството в БКП, на политическия и моралния облик на комуниста. В отделните цехове, бригади, младежки производствени единици се правят срещи с ветерани на Партията. Всичко това несъмнено допринася за идейната закалка на партийните членове, повишава тяхната взискателност и самовзискателност.

Все още обаче отделни комунисти не дооценяват замяната на партийните документи, странят от активна обществена дейност. Това говори, че не е работено достатъчно с тези хора, не са изяснени причините за тяхната пасивност, не е изисквано в нужната степен от тях, не им е помогнато да намерят истинското си място в организацията. Изводът е: по-широко да се използват в практиката временните поръчения, по-системни да станат отчетите и самоотчетите на комунистите, по-пълно да се използват и другите форми на индивидуално въздействие.

Отчитайки значението на замяната за укрепването на партийните редове, общинският партиен комитет, обогатен от досегашния опит, се стреми да използва още по-резултатно тази важна политическа и организационна кампания за издигане равнището на първичните партийни организации, за още по-голям размах на активността, на творческото дръзновение на всички комунисти, на всички труженици от селищната система.

Кунка ВАСИЛЕВА

секретарка на общинския партиен комитет в Кубрат

Digitized by Google

КОГА ПРИЧИНИТЕ СА УВАЖИТЕЛНИ?

Уважаема редакция, като партиен член ме вълнуват някои въпроси, на които, моля, да ми отговорите. Какъв е начинът за известяване на комунистите за събранията на първичната партийна организация? През време на отпуска или когато партийният член е на курсове за квалификация и отсъствува от населеното място, длъжен ли е да присъствува на събрания? Жените — партийни членки, когато са в отпуска по майчинство, трябва ли да присъствуват на събрания или се освобождават? Кога се смята, че даден комунист отсъствува по уважителни причини?

Димитър ЦОЛОВ
с. Разлив, Софийски окръг

Другарю Цолов, партийното събрание съгласно член 17 от Устава на Партията е висш ръководен орган на първичната партийна организация. То взема решения по всички въпроси, отнасящи се до нейната триединна функция на политически ръководител, организатор и възпитател на трудещите се в рамките на нейните уставни права и задължения. Участието на комунистите в събранието не е формален акт. Те са длъжни активно да се включват в подготовката и протичането му, а след това и в изпълнението на решенията, колективно обсъдени и утвърдени от него. За да могат партийните членове пълноценно да участвуват в събранието, необходимо е предварително да се подготвят, да знаят какви проблеми ще се обсъждат и пр. За целта те трябва навреме да бъдат предизвестени. В партийната практика първичните организации са натрупали богат опит по подготовката и свикването на събрания — едни още в годишните, календарните и текущите планове наред с темите определят и датите на събранията; други на всяко събрание уточняват срока и мястото на следващото; трети са предоставили на партийните бюра да решават как да известяват на комунистите за предстоящото събрание — чрез писмени съобщения, чрез отговорниците на партийните групи и т. н. **При всички случаи целта е комунистите навреме да разберат, за да се подготвят и пълноценно да участвуват в партийното събрание,** защото присъствието им не е формален акт.

Когато комунистът е в отпуска, намира се извън населеното място, на почивка или на лечение, естествено, няма да може да участвува в някое събрание. В такива случаи трябва да се има предвид, че въпросът не е само до поредното присъствие, а както посочихме, до активното участие. Негово право и задължение е да прецени дали да прекъсне почивката си, дали да пропътува десетки километри, за да

Digitized by Google

участвува в събранието, свикано по това време. Партийното бюро и първичната организация обаче не бива да задължават отпускарите на всяка цена да присъствуват на събранието, което организират по време на отпуската им.

Когато една жена комунистка е в отпуска по майчинство и се намира в родилния дом или току-що е излязла оттам, разбира се, че ще отсъствува от някое събрание. Когато обаче тя е в отпуска по-продължително време и няма други причини, които да я възпират, следва да участвува според възможностите си в работата на първичната организация. Ако първичната организация, в която членува, се намира на далечно разстояние и трудно може да отделя време за пътуване и за присъствие на партийните събрания, нищо не ѝ пречи временно да се зачисли в партийната организация по местоживеене и да внася своя принос в нейните събрания и инициативи.

В инструкцията на Централния комитет на БКП за отчета и движението на комунистите се казва, че „партийни членове, които отсъствуват до 6 месеца от местонахождението на своята партийна организация поради командировка, краткотрайни курсове, производствена практика, временно обучение и пр., не се отчисляват... При заминаването на такива комунисти се попълва и им се дава на ръка или се изпраща в новия комитет бележка за временно зачисляване по образец, установен от ЦК на БКП. Временно зачислените партийни членове посещават партийните събрания, плащат членския си внос и участвуват в работата на съответната първична организация.“ Следователно едно от основните уставни задължения на комунистите е да не се откъсват от редовния организационен живот.

Кога причините за отсъствие от партийно събрание следва да се смятат за уважителни? Въпрос на конкретна преценка. Най-общо казано, уважителни причини са онези, които независимо от желанието и задължението на комуниста не му позволяват, а обективно му пречат да участвува на събранието. А това обикновено се случва, когато партийният член е болен и е на лечение или в отпуска по болест, в командировка, от която за случая не може да се върне, на почивка, участвува в мероприятия от общински, окръжен или национален мащаб и т. н. В практиката обаче не са редки случаите, когато при откриване на събранията секретарите на първичните организации съобщават, че даден комунист отсъствува по уважителни причини, без да изяснят в какво те се състоят. Зад „уважителни причини“ понякога прикриват недисциплинираността, небрежността, пониженото чувство за дълг и отговорност, в това число и либерализма на партийното бюро и пр. Срещат се и други варианти: известява се, че отсъствуващият е „служебно зает“. Такива оправдания също не винаги са уважителни, защото събранията се свикват извън работното време. Вярно, има непрекъснати производствени дейности, командировки и пр., но когато партийното бюро и секретарят са извършили предварителната подготовка, съобщили са навреме, всеки комунист може да направи така, че да се завърне от командировката или да я отсрочи за ден-два; в непрекъснатия производствен процес партийният член да бъде заменен от друг работник и т. н. Щом комунистът е заинтересован, щом има желание, а партийното бюро го информира за срока и мястото, време винаги се намира.

Digitized by Google

БОРБЕНОСТТА

Може някому тези истории да се сторят и маловажни, и нетипични... Може някои да си кажат: „Хайде де, чак пък толкова!"

И все пак искам да започна с тях.

Способен инженер на средна възраст, навикнал постоянно да мисли над машините, да човърка, да експериментира, като че ли за някои внезапно направи сериозен удар — откри приспособление, от което производителността на труда би нараснала с около 30 на сто. Изчислено върху броя на всички машини, умножено по работните дни на годината, това дребно наглед приспособление изведнъж придобиваше изключително голяма стойност.

Какво по-хубаво — ще възкликне някой. Да, но...

Изнизаха се месец, два, три — приспособлението не се въвеждаше. Уж всички виждаха ползата, уж никой не беше против, уж се уреждаха съответните документи, доизясняваха се показателите. Хората чакаха, ръководството много-много не се тревожеше, на инженера като че ли му стана безразлично и така повече от година. А след нея — и още една. Колективът, който с нетърпение очакваше да се внедри откритието, просто забрави за него.

Забравиха и ръководителите — стопански, профсъюзни, членовете на партийния комитет, колегите, приятелите. Забравиха всички, които нямаха право да забравят...

А втората история е свързана с твърде тежко и сурово обвинение. То бе отправено срещу един майстор в цеха. Назначена бе комисия, проведоха се проучвания, правиха се срещи. И комисията потвърди обвинението. Потвърди го, макар че по-голяма част от хората в цеха говореха обратното. Потвърди го, навярно водена от някакви свои съображения. И тогава стана онова, заради което припомням този случай. Тогава като един се вдигна цялата партийна група и отиде в съответния партиен комитет. Състоя се продължителен и откровен разговор със секретарите на комитета. Работниците не идеализираха своя майстор, но и не оставиха нито едно лъжливо обвинение неразнищено. И тъй като правото бе на тяхна страна, поискаха партийният комитет да вземе в свои ръце историята с майстора. Намекнаха доста ясно, че ако не възтържествува справедливостта, няма да спрат дотук, че са готови да се борят навсякъде за истината и за отхвърляне на клеветата...

Нашата действителност ни дава немалко примери и като първия, и като втория.

И така ни поднася в пълната му значимост актуалния, нужния проблем за борбеността, за непримиримостта, чрез които трябва да воюваме за истината и справедливостта. За онова качество, без което трудно можем да си представим цялостния, завършения образ на комуниста, строящ зрялото социалистическо общество.

Едва ли е нужно да анализираме обстойно посочените по-горе житейски истории. Мисля, изводите се натрапват сами. Ако партийната група не бе се заела с открита защита на своя другар, ако не бе проявила непримиримост, готовност да си развали спокойствието в името

Digitized by Google

на една по-възвишена цел — майсторът би изживял доста тежки месеци и години. Така ли постъпиха обаче комунистите, партийното, профсъюзното, стопанското ръководство с откритието на инженера? Вярно е, че не го отрекоха, не обидиха човека с недооценка, но всъщност спряха дотук. Липсата на упоритост, на борбеност за внедряване на приспособлението в практиката всъщност предопредели неуспешния финал, лиши народното стопанство от повече изделия и по-голяма печалба. Нещо повече — лиши от по-големи премии и самите работници на завода.

Борбеността... Има ли я в достатъчна степен? Поощряваме ли я винаги? Учим ли по-младите комунисти с пример и слово да не вдигат бялото знаме, а да воюват за правото дело, да воюват против всичко, което спъва нашето движение напред? А не сме ли неведнъж самите ние в плен на малко неудобните мисли „да не си разваляме спокойствието, ние ли пък ще оправяме света, всеки в края на краищата да се грижи за себе си“ и т. н.?

Навярно няма да се намери човек, който открито, гласно да се обяви срещу необходимостта да бъдем настъпателни, борбени, последователни. Но като не се обявяваме гласно — и на дело ли винаги потвърждаваме правилното, партийното отношение към този принципен проблем? Не наблюдаваме ли нерядко примирение, инертност, така несвойствени за темперамента, за ролята на комуниста в нашето общество?

Разбира се, когато споменаваме за подобни явления, не бива да си затваряме очите пред някои факти. Има хора, особено по-млади, които са и борбени, и воюват, воюват. Но като не срещнат нужния ефект, като бъдат чукнати два-три пъти от бюрокрация, формализъм, бездушие, нещо в тях се пречупва и някак неусетно напоритостта им намалява, борбеността отстъпва пред примирението. Жалко е, че подобни случаи стават пред очите ни. И навярно едно от най-драгоценните качества на ръководителя е да умее така да работи, че да не гаси, а да разпалва ентусиазма, да не притъпява, а да разгаря борбеното начало. Толкова по-нужно е това сега, когато цялата партия, целият народ са се заели да прилагат последователно икономическия подход и новия икономически механизъм. Нали няма да е съвсем лесно да се откажем от някои свои навици, да повишим значително взискателността и самовзискателността, да се научим, преди да вземем, първо да произведем, да дадем на държавата... Последователното приложение на икономическия подход фактически ще стане в борба със стари схващания, с консервативни традиции, при съпротива на отживяващото. Кой ако не комунистите ще оглави тази борба, ще дава тон, ще воюва безкомпромисно и ще увлича всички хора?

Пиша тези думи и не мога да не посоча наличието на една особена борбеност. Тя се проявява с доста голяма сила от някои граждани, когато са засегнати техни лични интереси. Разбира се, всеки има право по честен, морален, законен път да подобрява условията си на живот. Това впрочем е една от главните грижи на нашата партия, благоденствието на човека е записано като нейна програмна цел. И ние все повече се убеждаваме, че корените на нашето лично благополучие са в крупните постижения на обществото.

Но сега става дума за друга упоритост и борбеност, проявявани в грубо нарушение на социалистическия морал и етика. Да се замогне за сметка на обществото, да получава повече, отколкото дава, да се отнася брутално, да надхитрява обществото — ето една „борбеност“, срещу която се изисква непримиримост. И вестниците, и телевизията, и радиото нерядко ни поднасят разнообразни примери на подобно себеустройване, което се прави при изключителна активност, при което се

Digitized by Google

слопа по врати, нажежават се телефони, правят се комбинации със съвест и чест и безскрупулно „се върви напред".

Да, има я и тази „борбеност"... Особено жалко е, когато тя се проявява от човек с партиен билет! Защото по комуниста се равняват, него го наблюдават внимателно, от него се учат. Достатъчно е от сто комунисти един-двама да допуснат борбеност в името на еснафско себеустройване, за да даде това крайно отрицателно отражение върху заобикалящите и най-вече върху младежите и девойките. Стотици беседи и статии не са в състояние да компенсират вредата от един отрицателен пример...

Борбеността няма нищо общо ни с нахалството, ни с грубостта. Тя е толкова по-нужна, колкото по-чиста, по-възвишена цел преследва. Струва ми се дори, че едно сигурно средство да оценим стойността на една борбеност и активност е да се запитаме:

— В името на какво, за постигането на каква цел е посветена тази борбеност?

Честният отговор ще ни даде много.

Цялата работа се състои в това — задаваме ли си този въпрос достатъчно често и съумяваме ли винаги да намерим най-верния, най-точния отговор.

Радослав РАДЕВ

По повод публикацията „Другарската взаимопомощ", отпечатана в брой 4 на списанието, предлагаме два отзива на същата тема.

ДА ПОДАДЕШ РЪКА

В трудовия колектив хората най-добре се опознават и сближават, засилва се чувството им за другарство и взаимопомощ. Атмосферата на доверие, на разбирателство, която се формира и от ръководители, и от изпълнители, благотворно влияе за постигане на по-добри производствени резултати, за укрепване на дисциплината, за проявяване на по-голямо творчество и инициатива.

Колективът на завод „Първи май" в Казанлък например е един сплотен колектив, винаги устремен, амбициран срочно да изпълни производствените задачи. Под ръководството на партийната организация в колектива се осъществяват целенасочени мероприятия за участие на работниците в управлението на предприятието. В партийните групи, в бригадите, на профсъюзни събрания по цехове се обсъжда как производствениците, инженерно-техническите кадри и служителите да участвуват по-добре в изпълнението на плана. Правят се допълнителни предложения за разкриване на нови резерви и ефектът от тях всяка година се изчислява на стотици хиляди лева. И което е по-важно, отчита се личният принос на всеки. Така например от разработените многогнездни матрици за производство на шпули от пластмаса от Димитър Милчев производителността на труда се е повишила с 25 на сто. Бригадата за производство на шпули от пластмаси и хартия е преминала на трисменен режим на работа с оглед по-рационално и висококачествено да се използва оборудването.

Председателят на профкомитета в завода Кольо Евтимов смята, че другарството и взаимопомощта намират израз и в стремежа на първенците да предават своя опит и знания. Това най-добре се осъществява в школите за изучаване челния опит на първенците и в процеса на работата. Сред колектива е добило авторитет и широко се разпространява наставничеството. Двадесет и двама наставници обучават младите, новопостъпилите, както и работниците с по-ниска квалификация.

Другарската взаимопомощ в условията на бригадната организация на труда получава по-нататъшно развитие и преди всичко заменяемостта в труда. Сега стремежът е да се усвояват две, три и повече специалности. В бригадите за производство на плаки и на пластмасови шпули 70 на сто от работниците взаимно се заменят. Този опит се разпространява в целия завод.

С особена сила се изявява чувството за другарство и сплотеност, разбирането за колективна и лична отговорност, зачитането на мнението и достойнството на всеки

Digitized by Google

в бригадата на Тодор Рачев от предприятието „Мебел" в Стара Загора. Едно провинение на работник преди време получава интересно развитие. Директорът на предприятието издава заповед за дисциплинарно уволнение поради грубо нарушение на дисциплината. Бригадата поема шефство над своя другар, помага му да идва редовно на работа. Ръководителят на предприятието, като вижда благоприятната промяна в поведението на работника, отменя своята заповед и до втори нежелателен инцидент не се стига.

В колектива на мебелистите определена роля играят партийната група, отделните комунисти, които със своя пример влияят за правилно възпитание на младите производственици. В тази бригада животът е устроен по особен начин. Там се прави всичко, за да се спечели доверието на колектива, на всеки труженик. Използват се разнообразни форми. В организираната „Лавка на съвестта" месеци наред касата показва излишък. Но един ден традицията е нарушена — оставени са по-малко пари. Това разстройва колектива, води до откровен разговор с всеки. И виновникът за нарушеното доверие признава своята вина. Известно време работниците получават заплатите си без касиер. Става просто така — разписват се във ведомостта и вземат полагаемата им сума. И досега не са отбелязани нарушения.

Всичко това говори за ефективността на идейновъзпитателната работа на партийната организация, за участието на низшите стопански ръководители във възпитателния процес.

Под ръководството на партийната организация в комбината за изковки „Съраф чук" в Стара Загора се реализират интересни инициативи. Използват се действени форми за повишаване ролята на колектива. Устройват се беседи, другарски срещи, водят се разговори с всеки труженик. Затова и тук другарството и взаимопомощта са станали критерии за нравственото израстване на всеки. Трудът ги сближава и облагородява. Секретарят на партийната организация Петър Петров посочва един пример, който е много показателен. В бригадата на Господин Рашев постъпва в производствена практика ученик от училището по „Машиностроене". Отначало всичко върви добре, но не минава много време и работниците разбират, че този млад човек е оставен без родителска грижа. В себе си той таи много мъка и разочарование. Бригадата решава да му подаде ръка. Приет е за редовен работник. Неговата норма се изпълнява от колектива. Това позволява юношата да завърши образованието си. И по време на отбиването на воинския си дълг не е забравен. Грижите за него продължават. След уволнението младежът се връща на работа в същата бригада, притеглен от топлите думи на другари и приятели.

Димитър КАТРАНОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"

ШОФЬОРСКА СДРУЖЕНОСТ

Шофьорската професия е професия на риска. Денят на шофьора е изпълнен с изненади приятни, а най-често неприятни. Той не знае кога и къде ще му се случи авария или произшествие. Всяка авария е едно изпитание, понякога непосилна за водача. Но... иззад завоя се задава колега, също тръгнал на далечен път. Изскърцват спирачките и чуваш: „Здравей, колега, от помощ ли се нуждаеш!"

В подобна обстановка наскоро бе попаднал шофьорът от Автостопанство — Хасково, Пенко Драмболов, водач на тежкотоварен автомобил с ремарке. Пътувал за столицата. Превозвал стока на „Булгарплод". Колата била изправна. „Не щеш ли, разказва Драмболов, на 25 км от София автомобилът отказа да върви. Дяволска работа!... Как ли не се мъчих, какво ли не правих, не ще и не ще. Отчаях се! Изведнъж гледам автомобил с хасковски номер. Преди да съм махнал, той спря. Беше колегата, комунистът Киро Грозев, шофьор на автовлак с две ремаркета. Той също пътуваше за София и ме увери, че ще разтовари и веднага ще се върне да ми помогне. Удържа на думата си. Доведе беше намерил твърд буксир, откара ме до София и ми помогна да предадем невредима стоката и отстраним аварията.

Колко пъти аз съм помагал и са ме помагали."

Слушах разказа на Драмболов и си мислех, ето нá, в душата на този човек вече трайно е пуснала корен най-хубавата човешка добродетел — взаимопомощта. Усещането за нейното всекидневно присъствие стопля сърцето на човека, поддържа в него обичта към хората, готовността да подаде ръка на нуждаещите се. И ако вникнем в душата на много други шофьори, ще разберем, че тази черта се е превърнала във вътрешна убеденост и необходимост.

Примерите на другарска взаимопомощ в Автокомбинат — Хасково не са един два. Десетки са писмата, които разказват за безкористната помощ на шофьори към пътниците или към свои колеги. И сред тях най-често изпъкват имената на комунистите, имената на наставниците. Над 70 наставника обучават и възпитават 132 но-

Digitized by Google

..пили млади и неопитни работници. ..ния си пример и опит те помагат ..ите възпитаници да повишат и ква..ицията си, и обществено-политиче..си активност. В бригадата на кому.. Михаил Георгиев от Автостопанст.. Хасково работеха двама задочници ..сши учебни заведения. Поради изпи..ти занимания в университета често .. налагаше да отсъствуват от рабо..зи отсъствия се отразяваха на възна..ението им. Тогава се роди предло..е, колективът да поеме техния дял ..ютата. Предложението се одобри еди..ино. Всеки път, когато задочниците ..ха на изпитни сесии, другарите им ..ляваха и техните задължения. По то..ачин те получаваха пълно трудово ..аграждение.

..добни отношения на взаимопомощ са ..адени и в бригадите на комунистите ..язко Локмов от Товарно-таксиметрова..станция в Хасково, на Найден Стан.. — Градски автобуси в Хасково, на ..ги Димитров — от Лекотаксиметро..а служба в Любимец, на Иван Кръ.. — Товарни превози в Димитровград ..руги. Техният девиз „Един за всички ..сички за един" намира реални измере.. В тези колективи са възприели взаи..омощта като необходимост и дълг. Ко..о някой от колектива излезе в отпуск — ..тен или по болест, останалите от бри..ата изпълняват и неговите задължения по този начин му гарантират пълна за..ата.

Взаимопомощта, утвърдена в тези ко..ктиви, се пренася и във взаимоотноше..ята между хората през свободното им ..еме. Често шофьорите отиват и помагат .. свои колеги в строежа на жилища, ..и нужда им помагат и със средства в за..ı. При злополука загина Кирил Димчев — ..офьор в Автостопанство — Димитров..ад. Неговите колеги поеха и осъществя..аха години наред шефство над семейство..о му, като го снабдяваха с гориво, гри..еха се за децата, извършваха ремонти ..а дома му и други услуги. За пример ..оже да послужи и отзивчивостта на сер..изната бригада на Данко Аладинов от ..Автостопанство — Хасково, обслужваща ..автомобили марка „ЗИЛ—555". При аварии ..леновете от тази бригада отиват на обек..тите и помагат на колегите си шофьори по-бързо да отстранят повредите, за да ..могат и автомобилите по-бързо да влязат в експлоатация. Отзивчивостта на сервиз..ната бригада има не само морална стой..ност, но и икономическа, правят се зна..чителни икономии на гориво, време и резервни части.

Винаги е било особено приятно, кога..то комунистът стане инициатор в утвър..ждаването на взаимопомощта в колекти..ва, в което се потвърждава изключител..ното значение на личния му пример, на неговата авангардна роля. В това отно..шение можем да изтъкнем работата, ця..лостното поведение на бригадира на мон..тьорска бригада Георги Делчев от Авто..стопанство — Хасково. Неговата активна жизнена позиция увлича останалите члено..ве на колектива и взаимоотношенията им са истински образец на другарска взаи..мопомощ.

Наскоро сключихме договор за сърев..нование, дружба и взаимопомощ с Авто..комбинат — Кърджали. Освен клаузите от стопански характер включени са и други с много важна насоченост — дружба и взаимопомощ между два съседни окръга, между два съседни автокомбината. По този начин договорът става основа и за изучаване, за обмяна на добрия опит, за всестранна взаимопомощ при нужда, за благородни взаимоотношения между авто..транспортниците от двата колектива, кои..то работят при сродни условия. Ето как взаимопомощта между хората, групите, бригадите, поделенията на Автокомбинат — Хасково прераства във взаимопомощ між..ду два автокомбинатски колектива.

Партийните бюра и организации съв..местно с организациите на профсъюзите и Комсомола използват различни форми за популяризирането на взаимопомощта сред колективите на Автокомбината. Периоди..чески на събрания се разглеждат добрите прояви на взаимопомощ, като на проявили..те се изпращаме благодарствени теле..грами до семействата, награждаваме ги, проявите им се обявяват в мълнии. В това отношение много добър помощник на пар..тийния комитет е и ведомственият вес..тник „Социалистически автотранспорт". В рубриката „Моралният кодекс в действие" и „Моралният кодекс — в забрава" на..мират място добрите и лошите прояви на взаимопомощ и се коментират други проб..леми в това отношение. По този начин се осъществява обществено признание и обществено порицание и се въздействува възпитателно на останалите членове на колектива.

Петко ХРИСТОВ
председател на съвета на партийните секретари към Автокомбинат—Хасково

Digitized by Google

АКТИВНА ЖИЗНЕНА ПОЗИЦИЯ

Ф. КОЗИРЕВ

Развитието на политическата и трудовата активност на масите е тясно свързано с повишаването на тяхната комунистическа съзнателност, с формирането у тях на високи идейни и нравствени качества. „Великото дело — строителството на комунизма — подчертава другарят Л. И. Брежнев — е невъзможно да се движи напред без всестранно развитие на самия човек. Без високо равнище на културата, образованието, обществената съзнателност, вътрешната зрелост на хората комунизмът е невъзможен, както е невъзможен и без съответствуваща материално-техническа база.“ XXV конгрес на Партията обоснова необходимостта от комплексен подход към постановката на възпитанието, осигуряването на тясно единство на идейно-политическото, трудовото и нравственото възпитание, съобразено с особеностите на различните групи трудещи се. Претворявайки в живота решенията на конгреса и последвалите го пленуми на ЦК на КПСС, партийните организации направиха и правят много в това направление.

Творческата инициатива, която проявяват съветските хора на всички участъци на комунистическото строителство, е пряк резултат от онази голяма възпитателна работа, която партийните организации вършат всекидневно сред трудещите се. Партийното влияние е решаващ фактор както във формирането на отделната личност, така и в създаването на дееспособни, сплотени колективи. Постановлението на ЦК на КПСС „За по-нататъшното подобряване на идеологическата, политико-възпитателната работа“ насочва партийните комитети, първичните партийни организации всестранно да засилят партийното влияние сред масите.

В изпълнение на тази задача, както се отбелязва в Постановлението, голямо значение има активната жизнена позиция на комунистите. „Всеки комунист — се казва в този документ, — където и да е труди, е длъжен да бъде пропагандист и проводник на идеите на Ленинската партия, да отдава на това изключително важно дело всичките си знания, цялата си душа.“ Активната жизнена позиция на комунистите, техните високи идейни и нравствени качества са голяма мобилизираща и организираща сила. Точното и неотклонното спазване от комунистите на програмните положения и уставните задължения, авангардната роля в борбата за осъществяване плановете за икономическо и социално развитие, за утвърждаване на комунистическите идеали оказват голямо влияние върху окръжаващите ни хора. И много важно е това въздействие постоянно да нараства. Всичко това ще способствува за успешното решаване на задачите, които стоят пред трудовите колективи, пред съветското общество.

Ноемврийският (1979 г.) пленум на ЦК на КПСС подчерта, че е необходимо да се осигури по-нататъшно динамично и пропорционално развитие на общественото производство на нашата страна, последователно да се осъществява курсът за повишаване ефективността и качеството на работа във всички звена на народното стопанство. Пленумът обърна особено внимание върху съсредоточаване усилията към повишаване производителността на труда, ускоряване интензификацията на производството на основата на научно-техническия прогрес, на усъвършенствуване планирането и управлението на икономиката. Водещата роля на комунистите в изпълнението на решенията на пленума на ЦК, на сесията на Върховния съвет на СССР може и трябва да намира реално въплъщение преди всичко в повишаване организираността във всички звена на производството, във високоефективно използване материалните и

Превод от сп. „Партийная жизнь“, брой 2, 1980.

Digitized by Google

трудовите ресурси. Възможностите, с които разполага нашата страна, могат да бъдат реализирани в цялата им пълнота, само когато всеки колектив и всеки работник действуват с дълбоко познаване същността и целите на предприетите от Партията и Правителството мерки, когато ясно си представят своето място в работата на огромния народностопански механизъм. А това в решаваща степен зависи от факта как комунистите ще водят разяснителна работа сред масите, какъв ще бъде практическият принос на тях самите в общонародното дело.

Активната жизнена позиция на комуниста — това е сплав от идейна убеденост и съответствуващи на тази убеденост практически действия. Тя се проявява преди всичко в това, че комунистът постоянно се стреми да бъде там, където е по-трудно, да бъде винаги напред, от ден на ден да увеличава своя принос в общото дело. Комунистът не може, няма морално право да призовава хората да се отнасят добросъвестно към поръчаното дело, да проявяват инициатива, а сам да работи как да е, формално да изпълнява онова, което се налага според служебните инструкции. По-голямата част от членовете и кандидат-членовете на Партията дълбоко осъзнават своето задължение — да бъдат в авангарда, да бъдат деснофлангови в труда. Това се отразява благотворно върху разгръщането на социалистическото съревнование за достойна среща на 110-годишнината от рождението на В. И. Ленин, за повишаване ефективността на общественото производство и качеството на цялата наша работа. По комунистите се равняват милиони безпартийни. В това е залогът за бъдещи, още по-големи успехи в развитието на съветската икономика, култура, наука.

Неотдавна бюрото на Кримския областен комитет на Украинската комунистическа партия одобри опита от работата на партийната група на участък № 1 в плетачния цех на Феодосийската чорапна фабрика. В групата има 10 членове и 4 кандидат-членове на КПСС. Всички те начело с партийния групов отговорник И. Побиванец заемат активна жизнена позиция, привърженици са на новото, прогресивното и непримирими борци против недостатъците, за повишаване ефективността на производството и качеството на работата. Комунистите, показвайки пример на безпартийните за творческо отношение към поръчаното дело, значително изпреварват сроковете за изпълнение на петилетния план: четирима от тях отдавна работят за 1980 г., а членът на областния комитет на Партията В. Борисова — за 1983 г. Провежданата от комунистите организаторска и политико-възпитателна работа в колектива на участъка позволи да се създаде атмосфера на творческо търсене, да се мобилизират всички труженици за успешно изпълнение държавния план и социалистическите обещания.

Или ето още един пример от многото подобни. В цех № 3 на завод КамАЗ по редица обективни причини спряла за 10 денонощия автоматичната щамповъчна линия за производство на детайли за предната ос, което можело да доведе до спиране на главния конвейер. За да не допуснат това, за да наваксат пропуснатото, комунистите В. Забудкин, В. Таранов и много други започнали да изпълняват по норма и половина, две норми. Подкрепили ги всички работници от цеха. Работили дружно, целенасочено, с голяма натовареност, но с дълбоко разбиране, че това, което правят, е необходимо. В резултат програмата за детайлите била изпълнена предсрочно.

Съзнателно, комунистическо отношение към труда, висока отговорност за общото дело, непрестанна грижа за умножаване на общественото богатство — ето какво украсява и вътрешната същност на члена на Партията и неговите постъпки. Така живеят и така се трудят милиони комунисти. Те показват пример на истинско творчество в работата, във високопроизводителния труд, начело са на социалистическото съревнование за предсрочно изпълнение плановете и задачите. За високоотговорното отношение на комунистите към общественото производство говори и това, че много от тях предават своя опит в школите за комунистически труд, наставници са на млади работници. Миньорската бригада в очистителния забой на шахта „Абакумов" начело с комуниста В. Пихтерев, член на бюрото на Донецкия областен комитет на Украинската комунистическа партия, през последните две години работи при много сложни минно-геоложки условия. Немалко трудности възникват пред миньорите едва ли не всеки ден. Но те не падат духом, не отпускат ръце. Комунистите от участъка и преди всичко сам бригадирът — човек с широка душа, разсъдително и с партийна принципност учат всички свои другари на челни методи на работа, учат ги да преодоляват трудностите. Колективът на участъка, който наброява 80 млади работници, постига максимално използване на резервите, технически усъвършенствува производството. Всичко това позволява да изпълнят и преизпълнят сменните, десетдневните и месечните задачи. Бригадата предсрочно завърши плана за 1979 г., като даде над плана повече от 140 хиляди тона въглища.

Но всички партийци ли се трудят така? Това за съжаление не може да се каже. Още има комунисти, които не изпълняват задълженията си, допускат брак, нарушават трудовата дисциплина. С други думи, не играят авангардна роля в производството, влачат се на опашката. Подобно нещо не бива да се търпи. Първичните партийни организации, техните секретари правилно постъпват, когато подробно обсъждат причините за такова поведение на някои членове на Партията, помагат им, а когато е необходимо, изискват от тях безусловно изпълнение на програмните положения и уставните задължения.

Висока взискателност към всеки член на Партията е първото условие, за да изпъл-

Digitized by Google

нява той авангардната роля в своя колектив. Обаче не във всички първични партийни организации е създадена обстановка за такава взискателност. В някои от тях към комунистите, които допускат простъпки, проявяват излишно мекосърдечие. Либералното отношение към нарушителите на партийната дисциплина и партийния морал може само да бъде в ущърб на авторитета на партийната организация, на нравственото възпитание на трудещите се.

Сега особено значение има примерът на челниците в производството, които работят под девиза: „Всяка минута — в служба на петилетката". Първичните партийни организации правилно постъпват, когато поставят на обсъждане на събрание на комунистите въпроси, свързани с по-нататъшното укрепване на трудовата, технологичната, плановата дисциплина. Подхвърлят се на критика онези, които дават брак, които разпиляват, които нарушават дисциплината, правилата на обществения ред. Следва с още по-голяма енергия всички комунисти да показват пример на висока организираност и дисциплинираност, най-ефективно използване на работното време.

Комунистът е активен участник в обществено-политическия живот. Милиони партийци са пропагандисти, агитатори, политинформатори, работят в съветските, профсъюзните, комсомолските и други масови организации на трудещите се. Само изборният партиен актив (партийни групови отговорници, секретари на партийни организации, членове на бюра и партийни комитети, членове и кандидат-членове на районни, градски, окръжни, областни, краеви комитети и на ЦК на компартните на съюзните републики, членове на съответните ревизионни комисии) наброява повече от 4 милиона и 600 хиляди души. Стотици хиляди членове на Партията участвуват във всекидневната дейност на партийните комитети като нещатни инструктори, в състава на постоянни или временни комисии. В първичните партийни организации все по-равномерно разпределят партийната работа между всички комунисти, стремят се всеки от тях да бъде активен общественик. Чрез обществената дейност членът на КПСС се проявява като политически боец на Партията, утвърждава своята жизнена позиция.

Обаче далече не всички комунисти внасят достоен принос в обществените дела. Някои от тях с нищо не се изявяват в обществено-политическия живот. А нали активното участие на комуниста в обществената дейност е негово уставно задължение. И за неизпълнението му партийната организация има право да търси отговорност от комуниста. Тук-там формално разпределят „товара" между комунистите, без да се грижат действително да изработват у тях високи идейни и нравствени качества, точна представа за партийната дисциплина. В партийната организация на втори цех в Черняховския завод „Техмаш" по списък, който се намира у нейния секретар В. Анисимов, е отбелязано, че почти всички членове и кандидат-членове на Партията имат партийни поръчения. А фактически много партийци не изпълняват тези поръчения и въобще не са заети с никакви обществени задължения. Тук дори стенният вестник излиза само по големи празници, и то тогава, когато с него се заеме сам секретарят на цеховата партийна организация.

Принадлежността на човека към Партията предполага наличие у него на високи политически, делови и морални качества. Но, разбира се, те не се появяват отведнъж, в деня на получаване на партийния билет. Такива качества се изработват у комуниста в процеса на творческото му отношение към труда, с активното му участие в обществения живот, с разширяване на политическия му и културен кръгозор. На всеки нов исторически етап се налага Партията да решава все по-сложни икономически, социални и идеологически задачи. И това предявява към комунистите нови, по-големи изисквания. За да върви в крак с времето, членът на Партията не може да не се грижи за попълване на своите теоретически и практически знания. Да му помогне в работата над себе си, в политическата и организационната закалка е призвание на всяка първична партийна организация.

Опитът, практиката свидетелствуват, че комунистите по-бързо придобиват организационна и политическа закалка, изработват у себе си необходимите идеологически и нравствени качества в онези първични партийни организации, където е установен действен контрол върху тяхната производствена и обществена дейност, където е създадена обстановка на висока взискателност на един към друг, на непримиримост към недостатъците и отрицателните явления. Тук не отминават и най-малките отклонения от нормите на партиен живот, обезателно своевременно ще потърсят отговорност от онзи, който допусне нещо подобно, ще го поправят, няма да дадат да се натрупват недостатъци. Голяма възпитателна роля тук играят партийните събрания, на които се обсъждат важни въпроси от живота и работата на колективите, на партийната организация, в това число и такива: „Личният принос на комуниста в петилетката", „За ленински стил на работа с кадрите", „Активната жизнена позиция на комуниста" и други. Масовите мероприятия се допълват с многообразна индивидуална работа с членовете и кандидат-членовете на Партията. Всичко това, взето заедно, способствува за формирането на активни и принципни политически бойци на Партията.

Принципност и непримиримост към недостатъците — това заедно с комунистическото отношение към труда и към обществените дела е най-важният показател за активната жизнена позиция на комуниста, за неговата партийна зрелост. Той не чака никакви указания от горе, а действува така, както му подсказва партийният дълг, като винаги поставя на първо място интересите на Партията и народа. Членът на Партията няма да отмине на-

Digitized by Google

/шението на партийната, държавната, тру-
овата дисциплина. Непременно ще пого-
ори с онзи, който го е допуснал, ще го
осъвета да се стегне. А ако такава дру-
арска беседа не окаже въздействие, ще
е обърне към партийното бюро, към пар-
тийния комитет, ще ги помоли те да пов-
ияят на другаря. Случва се, че и бесе-
ата, и разговорът в партийното бюро, и
партийния комитет също да не дадат
езултати. Тогава ще влияе силата на ко-
ективното мнение на цялата партийна ор-
анизация.

Критика на опущенията и недостатъците
производствения и обществения живот —
ова е уставно право и задължение на все-
ки партиец. Да разкрива грешките и да
допринася за тяхното отстраняване, да се
бори против парадността, възгордяването,
самоуспокоението, местничеството — за то-
за комунистът разполага с най-широки въз-
можности: Партията предоставя на своите
членове трибуната на партийните събрания,
на конференциите, конгресите и пленумите
на партийните комитети, печатните партий-
ни органи.

За съжаление налага се още да се сблъ-
скваме с факти на безлика, с нищо и ни-
кого не задължаваща критика. На някои
партийни събрания, макар и да говорят за
негативни порядки, хората, виновни за то-
ва, не се посочват поименно, не се раз-
криват причините за тяхното неправилно
поведение. Това обикновено става там, къ-
дето у комунистите не се възпитава заин-
тересовано отношение към живота на ко-
лектива, където се боят да си кажат един
на друг истината в очите. В такава обста-
новка са възможни всякакви нарушения на
нормите на партиен живот и дори злопо-
требления. На пленум на Свердловския об-
ластен комитет на КПСС се посочи такъв
факт. В продължение на няколко години
директорът на фирмата „Талица" М. Кузин
допускал злоупотреба със служебното си
положение. Той раздавал незаконни пре-
мии, изписвал фиктивни наряди, създавал
в колектива обстановка на „круговая пору-
ка". Знаели ли са за това комунистите?
Да, на мнозина от тях били известни не-
благовидните постъпки на директора. Но
на събранията, на заседанията на партий-
ното бюро не звучала критика по адрес на
ръководителя. В резултат на незаконните
машинации на М. Кузин на държавата
били нанесени материални загуби на сума
250 хиляди рубли, а на колектива на фир-
мата трудно поправими морални щети. Са-
мо вмешателството на бюрото на облас-
тния комитет на КПСС сложи край на та-
зи неприятна история: изключиха М. Ку-
зин из редовете на Партията. Снеха го от
заемания пост и делото му е предадено на
следствените органи.

В някои първични партийни организации
съществува мнение, че с възпитанието на
ръководните кадри е призван да се зани-
мава изключително районният комитет на
Партията, че ролята на партийната орга-
низация е само да съобщава там за ло-
шата работа на един или друг работник.
Това, разбира се, е несъстоятелна позиция.
Всяка първична организация има широ-
ки възможности да въздействува на всич-
ки комунисти, в това число и на ръко-
водителите, да ги възпитава в дух на строг
партиен морал, на изискванията на Про-
грамата и Устава на КПСС, на висока от-
говорност за поръчаното дело. Използва-
нето на тези възможности много зависи от
активността и инициативата на комунисти-
те и тяхната принципиалност и нетърпи-
мост към недостатъците, към всичко оно-
ва, което задържа нашето движение на-
пред. Голяма роля в работата с хората
са призвани да играят редовните делови
отчети на стопанските ръководители пред
партийните и профсъюзните събрания. Та-
кива отчети имат възпитателно и мобили-
зиращо значение както за широките народ-
ни маси — комунисти и безпартийни, така
и за самите ръководители.

В много първични партийни организа-
ции търсят и намират пътища за преодоля-
ване пасивността на отделни комунисти.
Привличат другари, които не проявяват
лична инициатива да изучават състоянието
на нещата и да подготвят въпроси за об-
съждане на заседания на бюрото, в пар-
тийния комитет, на партийни събрания.
Подканват ги да изказват своето мнение
по въпроси от дневния ред на събранието
и заседанието. С тях провеждат събе-
седвания, изслушват от тях съобщения за
изпълнението на уставни изисквания и пар-
тийни решения. А главното подбират им
такива партийни поръчения, чието изпъл-
нение ще ги подтикне към задълбочено изу-
чаване на политически и икономически
проблеми, ще им помогне да си изработят
необходимите идейни и нравствени ка-
чества. Всичко това допринася за пови-
шаване активността и инициативността на
комунистите, а заедно с това и за пови-
шаване боеспособността на партийната ор-
ганизация, за засилване въздействието ѝ
върху всички страни на живота в колек-
тива.

„Партията — подчертава другарят Л. И.
Брежнев — няма да приеме пасивността и
равнодушието. Ако си комунист, твой дълг
е не да пасуваш пред трудностите, не да
се поддаваш на изостаналите настроения,
а да бъдеш съзнателен и активен борец
на Партията. И в труда, и в обществения
живот, и в учението, и в бита — всякога
и навсякъде комунистът трябва да си оста-
ва комунист, с достойнство да носи висо-
кото звание член на нашата ленинска пар-
тия." Пасивността и равнодушието на ко-
мунистите са особено нетърпими пред ли-
цето на засилващите се през последно вре-
ме вражески набези срещу социалистиче-
ския строй, когато буржоазната пропаган-
да се опитва с лъжи и клевети да разко-
лебае увереността у трудещите се в пра-
вотата на нашето дело, да посее съмне-
ние в осъществимостта на комунистически-
те идеали. Радиостанциите, които водят ан-
тисъветска пропаганда, всекидневно пускат
в обръщение различни измислици за на-
шата действителност. Отделни, недостатъч-
но политически зрели и лошо информира-
ни хора понякога подхващат вражеските

Digitized by Google

инсинуации, предават ги на други. Комунистът не може да не реагира на подобни факти. Той непременно ще се постарае да покаже тяхната безсмисленост и безпочвеност, да разобличи лъжата и клеветата на буржоазната пропаганда. А ако той е недостатъчно информиран по едни или други въпроси, ще се обърне в бюрото, в партийния комитет за разяснение и на следващия ден ще разкаже на другарите си. Само така може да се държи комунистът.

Жизнената позиция на комуниста се основава на принципите и нормите на комунистическия морал. Основателят и вождът на нашата партия и нашата държава В. И. Ленин подчертаваше: „В основата на комунистическата нравственост лежи борбата за укрепване и завършване на комунизма". Нравствено е всичко онова, което способствува за ускоряване на нашето движение напред, безнравствено е всичко, което задържа това движение. Партийната организация е призвана да работи така, че всеки комунист през целия си живот и работа да съблюдава сам и да привиква трудещите се да спазват нравствените принципи на моралния кодекс на строителя на комунизма.

Комунистическата нравственост пронизва положенията на Програмата и Устава на КПСС, определя линията на поведение в обществото на членовете и кандидат-членовете на Партията. Тя намираше и намира израз в цялото многообразие на онези дела, с които всекидневно се занимават партийните организации, комунистите. Според придвижването на нашето общество към комунизма моралните фактори, моралните мотиви в живота и дейността на всеки партиец придобиват все по-голямо значение. Това става понятно, ако вземем под внимание цялата сложност на процеса на формирането на нови обществени отношения и ролята в този процес на членовете на Партията. В борбата за тържеството на комунистическите идеали те изпълват с ново съдържание такива общочовешки етически понятия като дълг и чест, другарство и братство, честност и правдивост. Богатството на духовната култура, високите нравствени и идейни качества позволяват на комунистите да поставят на самоконтрол собственото си поведение, да дават самокритична оценка на своите дела в съответствие с изискванията на моралния кодекс на строителя на комунизма. Техните лични постъпки, взаимоотношенията помежду им стават нравствена норма за милионите.

Където и да работят комунистите, те поставят най-високо интересите на Партията и народа. Тяхната твърда жизнена позиция е основа за крепкостта на нашия строй. „Силата на нашата партия — посочва другарят Л. И. Брежнев — е в идейността, активността, самоотвержеността на комунистите. Сега Партията води народа за решаването на велики съзидателни задачи. Нейният морален авторитет ще бъде толкова по-висок, колкото по-високи идейни и нравствени качества ще придобие всеки комунист."

Digitized by Google

ЗЛАТНИ ВИ РЪЦЕ, МАЙСТОРИ!

Може би това заглавие да е в аванс. Да звучи неестествено. Но не е далеч времето, когато новодомецът ще огледа всичко в най-големи подробности и ще рече: „Златни ви ръце, майстори!"

* * *

Обектът е закъсал. Събрали се ръководители, малки и големи. Съвещание. Какво друго могат да направят? Карат се, спорят, обвиняват. Естествено причината се търси извън оградата.

Някъде от редиците се надига един майстор и най-спокойно заявява: „Мога да завърша обекта за 20 дни. Ако ли не успея, захвърлям инструментите! Искам само това и това..."

Тишина. За момент настъпва объркване, докато се разбере дали не се говори на шега. Все пак майсторът е от Габровско! Така или ина че началниците се съгласили. И без това пускът се провалял. А обектът е национален.

На 19-ия ден те били поканени да приемат строежа. Чудото станало.

— Така за броени дни станах герой на социалистическия труд — шегува се знатният строител Тотьо Бошаков.

Но зад тези 19 дни стоял един живот, изживян едва ли не на строителните скели. Стоял дългогодишен опит. Изнизали са се хиляди напрегнати дни, в дъжд и в пек, посветени на любимата професия. Работата е овладяна до съвършенство. Докато началниците се тюхкали зад президиума, той на коляно, за броени минути, пресметнал какво е нужно, за да се навакса загубеното.

Потомците на строителя на моста над Бяла дълбоко са съхранили неговия тертип.

* * *

Нека за момент да се пренесем в града на прочутите дряновски майстори. По-точно в музея, посветен на баш майстора уста Кольо Фичето. Да възстановим няколко отрязъка от тържественото удостояване в майсторство на изявени строители от Габровски окръг.

...На първия ред са насядали тези, които са предложени за титлата „майстор строител". Зад тях стоят прави кандидатите за „младши майстори". Най-напред са членовете на съвета на майсторите и по-рано утвърдените.

— Майстори, съгласни ли сте строителят Петър да се приеме в нашите редове?...

Digitized by Google

— ... Другарю Манев, ти си първомайстор по чест и слава, по години, отдадени в строителството, позволи ни дар да те даруваме...

Един по един на новите майстори се връчва диплом, сувенирна майсторска престилка и сандъче с комплект инструменти...

...Завършва се с пожеланието — „Нека народът тачи имената Ви! Помнете завета на уста Кольо Фичето — стройте за векове, не само за пари. Стройте и за чест и слава на майстора!"

В партийния комитет на Строително-монтажния комбинат в Габрово неговият секретар **Иван Кочев** с нескрита радост ни разказа за ежегодните сбирки на съвета на майсторите, за удостояване на нови строители с титлата „майстор". И самите инициатори не са очаквали такъв ефект. Възстановена е една стара традиция. Някога дюлгерският еснаф е правел ежегодни сбирки (лонджи) в оформилите се по това време в различните части на страната дюлгерски школи. Самобитният народен майстор Кольо Фичето е получил званието „уста" на Търновската лонджа. Традициите на тревненските, дряновските и габровските строители се доразвиват в условията на социалистическото строителство. Майсторството продължава да се съхранява.

Но съветът на майсторите има и други задължения: да обучава младите строители, да разпространява новостите в строителството. Негова инициатива са и тържествените чествувания на династиите — строители. Придружени със специален ритуал, те се провеждат в родните им села. В село Гостилица, Габровски окръг, цялото население се стича да поздрави семейство Сборчкови, в което има 9 строителни работници.

Но основната цел си остава да се подобрява майсторлъкът — т. е. качеството на труда. Към това са насочени и усилията за придобиване званието „майстор строител". Ето някои от тях: да овладее две или повече професии; да няма пропуски в качеството; да реализира икономии в рамките на съответните нормативи; да ръководи бригада до 20 човека.

Впрочем въпросът за качеството в Строително-монтажния комбинат — Габрово непрекъснато се наблюдава от партийните организации и партийния комитет. А той е толкова разнообразен. Къде ли в този отрасъл, който едва ли не е събрал всички професии и специалности, не може да се говори за качество. Не само във видовете работа. Да вземем следните примери. Отчита се, че техниката работи на две смени. Така е с крановете. При тях на много места има назначени крановчии на две смени. На същите обекти обаче строителите работят на една смяна. Или да вземем все още неизкоренения вреден навик да се идва по-късно на работа и да се тръгва по-рано.

Качеството на строителството зависи от работата на всички звена, които имат отношение към строящия се обект. В много случаи представители на тези инстанции се канят да присъствуват на заседанията на партийния комитет. Такъв е случаят с отстраняване на течовете при панелното строителство. Изнасят се два доклада; от предприятието „Жилищно строителство" и от инвеститора, в случая стопанската дирекция за изграждане на населените места. Присъствуват представители на окръжната дирекция по стандартизация и качество, а от строителната организация — техническите ръководители и началниците на цехове. На заседанието се изслушват и констатации на съветските специалисти от братската област Могильовск. Споделени са много идеи, направени са ценни предложения. Партийното решение е по-съдържателно, по-действено. И резултатите вече са налице. Сведени са до минимум оплакванията от новодомците за течовете в жилищните помещения.

Digitized by Google

За стила на партийния комитет при Строително-монтажния комбинат — Габрово могат да се прибавят още редица положителни неща.

Всяко тримесечие се анализира работата с кадрите. Ръководителите от всички звена получават политическа оценка за своя труд. Където е номенклатурен кадър, там се разглежда неговата работа и поведение. Процедурата за оценяване включва не само оценката, но и търсене на отговорност и вземане на съответното решение. По решение на партийния комитет на отчет се извикват и отделни ръководства. Така например се постъпва с кадрите от проектирането. Тяхната работа се обсъжда на разширено заседание. Приема се и комплексна програма за развитието на това ново звено на строителния комбинат.

Положителният опит е на специален отчет. Той не се търси винаги наготово. В повечето случаи се създава в дадено звено и после се разпространява. Или той се въвежда съзнателно, като предварително се програмират всички дейности от началото до края. Най-често за определен опит се съставя комисия, която прекратява съществуването си, когато той стане масова практика.

Строителният, както и фабричният работник все повече намаляват своето участие в изработване на целия продукт. Беше времето, когато той градеше основите, издигаше стените и слагаше покрива. За тези видове работа и за много още други съвременното строителство си има специализирани бригади. Но новото си идва и със своите противоречия. Най-голямото може би е в неспазване на всички условия, които гарантират фронта за работа на следващата бригада. Ето идват водопроводчиците. Но се оказва, че отворите не са там, където ще мине водната инсталация. И започват нови преустройства, нови разходи. Това противоречие партийният комитет до голяма степен успешно е премахнал с инициативата „Щафета на работническата гаранция". Чрез нея морално и финансово са обвързани взаимоотношенията на отделните строителни звена. Обектът не се смята за завършен, докато идващата бригада не потвърди, че той е годен за следващите видове работа.

* * *

Непълно ще бъде, когато се пише за строителството, да не се споменат технологическите екипи. Впрочем тази дума битува около строителните скели от две-три години. За по-широкия партиен актив може би ще са полезни някои предварителни обяснения. Каква е същността на тази съвременна форма на организация в строителното производство?

Тя не възниква на пусто поле. Можем да намерим исторически и технологически предпоставки. Основната е установяването на промишлените методи в строителството. Прогресивната технология винаги ражда и прогресивна организация. Не са далеч от истината тези, които сравняват технологическите екипи с поточната организация. Потвърждават го осигурената ритмичност, синхронността между отделните звена, оптимизирането на видовете работа...

Условия за технологическия екип. Да е налице определен обем строителни работи за по-продължителен срок с повтарящи се или подобни операции. Най-общо те се групират в три етапа (потока): нулев цикъл, монтаж и довършителни работи. Съобразно специалността работниците се разпределят в отделни звена, които последователно извършват видовете работи. Например звеното в нулевия цикъл се състои от бетонджии, арматуристи, кофражисти, зидари... Звеното за монтаж — от монтажници, електроженисти, кулокранисти, обработка на фуги... И така за определен строителен обект, за определено време се

Digitized by Google

съставя прецизен график за организацията на труда. Всичко е разчетено по време, материали, съоръжения, технология, работници. С леки преустройства съставът на технологичния екип се премества на други обекти.

Някои от предимствата. Създава се по-съвършена организация на базата на вътрешностопанската сметка. По-пълно се използват материалните и човешките ресурси. Съкращава се значително срокът за изграждане на строителните обекти. И още нещо. Ако вземем за готово изделие или краен продукт един завършен обект, то очевидна истина е, че през време на неговото строителство трудът на всеки работник е свързан с труда на другите. Технологическият екип е онази организационна форма, която съединява в едно средствата на труда, предметите на труда и живия труд в този отрасъл. Заинтересоваността от качеството на труда, от използването на материалите и техническото въоръжение изисква да се обединят тези три елемента в такава форма, която ще доведе до тяхното най-рационално използване. Става възможно по-широко да се съчетават различните професии и функции, да се разшири взаимозаменяемостта и взаимопомощта по време на работа. Разбира се, важно условие за тази нова форма на организация са и внедряването на нови, по-съвършени технологии в строителството, както и насищането му със сложни машини и съоръжения. В технологическите екипи намират отражение и съществени явления от социалистическия начин на живот като вътрешната необходимост от колективен труд, другарството и взаимопомощта, които се проявяват най-добре в колективната форма на организация на производството.

Тази перспективна форма за организация на работата в строителството е главното звено в дейността на партийните комитети и организации. Средно в един екип се трудят около 100 работника. Ядро, което изисква компетентно партийно ръководство. Но за тях, както и за някои други форми на бригадна организация на труда ще ни разкаже **Йордан Кръстителски,** секретар на партийния комитет при Строително-монтажния комбинат — гр. Враца:

— Бригадната организация на труда при нас намира израз най-вече в комплексните бригади и технологическите екипи. Характерно за тях е, че са на вътрешностопанска сметка. Тенденцията е всички бригади да се окрупняват. Сега те обхващат 80 процента от строителните работници. В окрупнените бригади по-пълно се изплозват прогресивните технологии, което води до икономия на жив и овеществен труд и до подобряване на качеството. Повишава се равнището на специализация на отделните звена и квалификацията на работниците. Овладяват се повече професии, с което по-рационално се използват трудови ресурси.

Безспорно усъвършенстването на бригадната организация на труда не може да бъде дело само на строителите и ръководството на Строително-монтажния комбинат. Съществен дял се пада на проектантите, инвеститорите, доставчиците, планиращите органи... Необходимо е да се отбележи, че тук е най-слабото звено. Между всички тези органи трудно се осъществява синхронизация. А това е извън задълженията, възможностите и правата на Строително-монтажния комбинат.

При нас е утвърдена практиката в най-трудните участъци да изпращаме комунистите. Така през 1974 г. на члена на партийния комитет Георги Филипов беше поръчано да оглави първата Злобинска бригада. Сега тя прерасна в технологически екип. Той издържа изпита и вече е герой на социалистическия труд.

Подобен е успехът на редица още комунисти. Целта на партийния комитет е да създаде партийно ядро във всяка бригада и отделен работен участък. Опитът ни показва, че когато събираме всички строители

Digitized by Google

и поставяме въпросите най-общо, резултатите не са много големи. Обратното се получава, когато поставяме задачата най-напред на комунистите. Те със своето поведение по-успешно увличат другите. Може би най-важното в случая е силата на личния пример. Политическата работа се насочва предимно към бригадите, които от 300 се окрупниха на 150. Всеки месец представители на партийния комитет провеждат срещи с бригадите. Повдигнатите въпроси веднага се обсъждат на заседания и се вземат необходимите мерки. По такъв начин партийният комитет навреме се намесва и решава редица социално-битови въпроси. Близкият контакт със строителите насочва нашите усилия към най-важните задачи. Добри резултати дава и определеният час за агитационно-политическа работа, която се провежда на работните участъци всеки вторник от 13 до 14 часа. Изнасят се политически информации, обсъждат се производствени и най-различни други въпроси. Нашата оценка е, че сме намерили сполучлива форма, но съдържанието все още е далеч от изискванията.

Бригадната организация и стопанската сметка наложиха редица изменения в стила на партийните органи и комунистите. Новата производствена организация се характеризира с изграждане на комплексни производствени единици, с утвърден щат и точно определени строително-монтажни работи. Затова укрепването на бригадите стана първостепенна задача. Във всяка от тях се изгради партийна група, която съдействува на бригадния съвет за премахване на несполуките, за укрепване на взаимоотношенията между работниците. Всички бригади са приели свои патрони. Най-често това са имена на герои от съпротивата. Съвместно с окръжния комитет на бойците против фашизма и капитализма е утвърден специален ритуал за даване имена на бригадите. Обикновено това се извършва в клуба на активните борци. Участвуват пионери и артисти от Дома на културата. Близки на героя разказват за неговия живот. Връчва се списък на производственото звено, в който името на патрона е на челно място. Приема се и обещанието за трудовите успехи.

Партийната работа е адресирана най-вече към укрепване на бригадите. В това ще ни увери и изказването на **Георги Братоевски**, звеновод в технологическия екип — XI конгрес. „Където комунистите са в челните редици на производството, там по-успешно се решават всички въпроси. Партийната ни група участвува в обсъждане въпросите за битовото устройство, за оборудването на обектите, за организацията на труда, заплащането... Стопанското ръководство изслушва нашите мнения и предложения, обсъждаме ги заедно и намираме по-правилни решения. Когато изграждаме ново звено, първата ни задача е да сформираме челна група от комунисти и комсомолци. Силата на тези групи е, че в тях се разговаря откровено с хората. Не само за хубавите страни, но и за неизбежните трудности."

Целта на партийния комитет е взискателността и дисциплината да завладеят всички партийни звена. Повиши се взискателността към комунистите, които не са в крак с новите изисквания. Партийното събрание като върховен орган редовно търси отчет от комунистите и планира по-нататъшната работа. На нас не са ни необходими поредни събрания с общи и познати неща, а такива с наболели и злободневни въпроси. Техните контролни функции се насочиха към социалистическата организация на труда. Персонално се оценява какъв е конкретният дял на всеки ръководител в новата организация и работата им като възпитатели.

Резултатите ни уверяват, че сме на прав път. Нараства производителността на труда, повиши се качеството на строително монтажните работи, предсрочно се предават обектите. И може би най-важният

Digitized by Google

белег е, че от губещо предприятие ние ставаме печелившо. На практика потвърждаваме извода на Националната партийна конференция, че успехите на всяко трудово звено са свързани с подобряване на социалистическата организация на труда.

* * *

Твърде полезен бе и разговорът ни със **Стоян Бонев**, секретар на партийния комитет в Строителния комбинат във Велико Търново. Неговият дългогодишен опит му е помогнал да утвърди действен стил в работата на цялата партийна организация. Стопанските кадри считат за нещо естествено да се опират в своята дейност на партийните ръководства, както и активно да участвуват в груповата и индивидуалната агитация по строителните обекти. Партийните органи не допускат опекунство, а подкрепят инициативата на стопанските звена. Така се издига авторитетът и на двете ръководства.

Териториалната отдалеченост на строителните обекти ражда следната особеност. Комунистите и техните организации, които са извън окръжния град, са на пряко подчинение и отчет в съответните общински комитети. А стопанските ръководства се водят към Строително-монтажния комбинат. Разбира се, комитетът поддържа редовна връзка и с тези организации. Когато Бонев посещава тези обекти, той непременно се среща и със секретарите, които не са на негово подчинение. Това го налага практиката. Разбира се, тази откъснатост на партийните организации влияе върху качеството на тяхното ръководство. Но този въпрос заслужава по-задълбочено проучване. Полезно ще бъде да се обобщи опитът в страната и да се регламентират по-точно правата и задълженията на комитетите при взаимоотношенията им с партийните организации, които не са на тяхно подчинение. На редица места се изграждат съвети на секретарите. Това е една сполучлива форма за обединяване на усилията на партийните организации, които са на отчет на различни комитети. Но трябва да прибавя, че тя все още е недооценявана и слабо използвана.

* * *

Някои малки, а може би и големи въпроси в строителството.

Нормите и разценките. Въпрос, който често се заобикаля от ведомствата, които трябва да го решават. Може да звучи пресилено, но в строителството в много от нормите и разценките е настъпила инфлация. Но това твърдение се нуждае от кратка разшифровка. За някои видове дейности сега се работи по старите норми, а се заплаща по неофициално утвърдени нови разценки. Примерно работникът е заработил 6 лв., а му се заплащат 10 лв. Фактически получената заработка се доближава до надницата и се отдалечава от нормата. Ненапразно се подхвърля, че сега техническите ръководители не носят метър в себеси. Разбира се, за това състояние на нещата не бива да се хвърля цялата вина върху местните ръководства, които, принудени от обстоятелствата, в посочените случаи извършват незаконно заплащане на определени видове работа. На практика те намират „законни основания".

Да засегнем и някои от обстоятелствата, които принуждават съответните органи да заплащат по недействителни разценки. Основното е, както казахме в началото, че много от нормите и разценките са твърде остарели. Те не съответствуват на технологичните, техническите и организационните изменения в този отрасъл. Но същевременно необяснимо е задържането им на това равнище от горестоящите органи, институти и ведомства. Друго обстоятелство са частните обекти. Не е тайна, че голям процент от индивидуалното строителство се обслужва от същите

Digitized by Google

работници, които работят и на общественото. След работа или в почивните дни строителите изграждат не малко други обекти. Всеизвестно е, че за едно и също количество труд те получават многократно по-голямо възнаграждение. Впрочем това възнаграждение не е регламентирано с някаква действена разпоредба или законно положение. Всеки според възможностите си определя и големината на надницата. Разбира се, има някакви произволно утвърдили се нормативи, но те са твърде разтегливи и не се поддават на какъвто и да е контрол. Но нещата са още по-сложни. Дотук стана въпрос за раздвоението на строителния работник. Може да се прибави и трета насока. Това е личният сектор. Голяма част от строителите в свободното, а някои от тях и през работното време обработват и личното стопанство. Дали не е възможно, вместо да се нарушава дисциплината на строителните обекти, да се създава по-гъвкава организация, която да отчете и тази особеност. Това не се отнася за технологическите екипи, където е налице взаимозаменяемостта и взаимопомощта.

Разбира се, бедата не е само финансово-счетоводна. А може би там в крайна сметка се намират по-сполучливи начини за нейното компенсиране в рамките на целия отрасъл. По-сериозни са злините от социален аспект. Да вземем за пример социалистическото съревнование. Някои от неговите показатели поради посочените факти не могат реално да се отчитат, което намалява възпитателния му ефект. Пречки се създават и за цялата идейновъзпитателна работа. Всъщност въпросът се касае не за пречките, а за нейната ефективност.

Изводът е, че са необходими реални норми и разценки. Същевременно трябва да отбележим, че новият икономически механизъм ще реши голяма част от тези проблеми.

Бригадната организация в строителството изисква на много по-висока степен организираност и съответната на нея дисциплина.

Където те не са налице, се наблюдават редица несполуки. Само някои от тях. Поради слаба организираност редица строителни ръководства не спазват предварително определените условия за вътрешностопанската сметка. Получава се парадоксът, че на някои места работниците желаят да работят по акордната система, а ръководството не им разрешава. По негова вина не се доставят редовно материали, отклоняват се работници от технологическите екипи и бригадите за други „спешни обекти“... В такива случаи не е изяснен въпросът, кой ще понесе загубите на бригадата. Може би този, който е дал това разпореждане! В резултат на подобни слабости на отделни места се стига дори до това, че въпреки концентрацията на работна сила, техника и оборудване на определени пускови обекти да се извърши по-малък обем строително-монтажни работи. Това не означава разсъредоточаване на повече обекти, а упорита борба за въвеждане на съответната организация на труда. Вината не е в бригадната организация, а най-често в примитивизма при нейното осъществяване.

* * *

Народът винаги е тачил и ще тачи имената на строителите. Та нали пред неговите очи те изграждат толкова неща от настоящето. И в тях вграждат бъдещето. Истинският строител не желае по-голяма отплата от двете прости слова „Сполай ти, майсторе“.

Иван МИЧЕВ

Digitized by Google

СТАБИЛИЗИРАНЕ

Животновъдство, фуражопроизводство и трайни насаждения — това е производствената насока на изградения миналата година АПК — Вършец. Сто хиляди декара стопанисвана и 57 000 дка обработваема земя с планински и полупланински характер, 10 селища и... едно производство на земеделски продукти, дотирано с години от държавата — ето един от основните обекти на партийно ръководство на новоизградения общински комитет. Поради това той си постави за задача да насочи ръководството на АПК към дейност без дотации от държавата — задача, произтичаща от решенията на Мартенския пленум на ЦК на БКП и Конгреса на Националния аграрно-промишлен съюз, трудна и отговорна, но единствено правилна.

На първо място общинският партиен комитет разработи и утвърди в свое заседание програма за внедряването и усъвършенстването на бригадната организация на труда в отраслите от материалното производство на селищната система. На курс с ръководните кадри, специалистите и актива от селското стопанство беше изучен новият икономически механизъм, материалите на Мартенския пленум и на конгреса на НАПС. След курса изясняването продължи в събрания на първичните партийни организации, в трудовите колективи и сред цялото население.

Изградена беше опростена и ефективна управленческа структура: АПК — бригада, ферма (на вътрешностопанска сметка). Тази структура по думите на председателя на комплекса Антон Матеев изисква по-голямо напрежение от ръководителите, но е единствено ефективна за производството. Ръководството на комплекса прие правилата за вътрешностопанската сметка и нормативите за материалните разходи в производствените единици, които конкретизира за всяко звено и група в животновъдството. Утвърди система за материалното стимулиране на производствената дейност. Например пряко заетите в овцевъдството получават до десет процента от надплановото производство в натура.

Успоредно с бригадната форма на организация в комплекса се внедрява и семейният акорд за окосяването, събирането и съхраняването на сеното от ония ливади, които не могат да се косят механизирано. По този начин е окосено и купирано сеното от 10 000 дка срещу заплащане в натура — една трета от прибраното. В резултат на първо място е осигурено първокачествено сено на комплекса и на второ — значителни количества за личното стопанство на кооператорите.

Общинският комитет на БКП насочи ръководството на комплекса и то разработи програми за ликвидиране на дотациите, за организиране на фуражопроизводството, за осигуряване на планувана животинска продукция. Тези програми са утвърдени в заседания на комитета, който е приел мероприятия за организаторската и политическата работа за тяхното реализиране. Програмите и мероприятията са разгледани в събрания на първичните партийни организации, които от своя страна приемат мерки, дават насоки за дейността на низовите стопански ръководители, на профсъюзните, комсомолските и отечественофронтовските организации; на комунистите се поставят конкретни партийни поръчения за изпълнение.

Общинският партиен комитет поема своята функция за провеждане на непосредствена организаторска, политическа и идеологическа работа сред трудещите се за изпълнение на социално-икономическите задачи в селищната система, което допринася за създаване на по-благоприятни условия на труд и живот на хората. Най-характерното, кое-

Digitized by Google

то заслужава особено внимание и което изключително много спомага на партийното и стопанското ръководство да внесат положителни изменения в дейността и резултатите, е голямата конкретност на задачите и настойчивостта за изпълнението им. В това направление е направено много. Непрекъснато се търсят пътища и ефективни средства за положителни промени в колективите на производствените единици.

Особено внимание се отделя на животновъдството, което дава 68 на сто от общата селскостопанска продукция на комплекса. Значително са подобрени условията на работа. Извършена е концентрация на млечното говедовъдство в селата Горно Озирово и Долно Озирово. Реконструирани и модернизирани са оборите, механизирани са производствените процеси във фермите, пътищата и стопанските дворове са асфалтирани. За работниците в говедовъдството е въведена 5-дневна работна седмица, което е значителна социална придобивка. По същество трудът на хората във фермите се е доближил до промишления, което от своя страна съдействува за повишаване производителността.

Тези и редица други мерки решително допринасят за спиране на текучеството на работната сила в животновъдството. Ръководството на комплекса на основата на 49-о постановление е привлякло на работа в кравефермите млади хора за доячи и механизатори, включително и върнали се работници от текстилния комбинат в гр. Враца. Осигурена е пълна механизация на доенето, чистене на оборите и раздаване на фуражите. Въведена е специализация на труда. Един дояч дои 50 крави, а за раздаването на фуражите се ползва техниката на МТС. При тия условия вече работят и млади семейства. Постановлението за стабилизиране на кадрите тук се използва не само за връщането на хората на работа в комплекса, а също така за създаване на съвременни условия за дейност и културен живот.

Голямо постижение за АПК е, че ръководството му на практика е осигурило типизираното хранене, което при планинските условия съвсем не е лека задача. На животните се дава достатъчно качествено сено, сенаж, силаж и концентрирани фуражи и те презимуваха, без да намалят продуктивността си. Положителни изменения настъпват и в овцевъдството. И тук се търсят нови решения — създадено е стадо от Романовската порода от 400 овце, с много висок коефициент на размножаване. В местността „Котля“ се изгражда пасищен комплекс, преминава се към пасищно угояване на шилета. Това са сериозни резерви, които водят към висока рентабилност и ефективност.

Ръководството на АПК проявява инициатива към една друга перспективна насока в селското стопанство за този район — отглеждането на култивирана шипка. Вече са засадени значителни площи от тази култура. Предвижда се насаждението да достигне за 3 години над 1500 дка, а това ще внесе коренен прелом в работата и ефективността от стопанската дейност на комплекса.

Успешно си пробива път отглеждането на дребноплодни краставици на семеен акорд. Обмисля се въпросът да се използва пазарът в курортния град за продажбата от АПК на ягоди, малини, овче мляко и др. Това ще е едно сполучливо решение на проблема за самозадоволяването на селищната система в духа на Постановление № 1 на Министерския съвет от 1980 година.

Тези и редица други инициативи допринасят да се решават успешно задачите, поставени на Мартенския пленум на ЦК на БКП. Аграрно-промишленият комплекс „23 септември“ осигури за 1979 година резултативен фонд „Работна заплата“, без да търси помощ от държавата. Това е значително достижение на общинския партиен комитет и ръководството на АПК, които за една година успяха да въведат в живота икономическия подход.

Digitized by Google

* * *

Тези положителни резултати и тенденции във Вършецката селищна система са плод на непрекъснатото усъвършенствуване на политическия подход. Стремежът на общинския партиен комитет е да осигурява компетентно партийно ръководство на дейността на АПК. Затова търси и прилага по-ефективни форми на работа за утвърждаването на първичните партийни организации като действителни политически щабове на трудовите колективи; за издигането на авангардната роля на комунистите в труда и обществено-политическия живот.

Системно в заседанията на партийния комитет се обсъждат и решават главните проблеми за развитието на селскостопанското производство: внедряването на икономическия механизъм, усъвършенствуването на социалистическата организация на труда, изпълнението на целевите програми и на насрещния план на комплекса. По тях общинският комитет прави оценка на кадрите, дава насока за бъдещата им работа, ангажира обществените и масовите организации и предприятията от града с конкретен дял в решаване проблемите на селскостопанското производство. Предприятията, учрежденията и организациите в града поеха шефство над животновъдните ферми. Оказват помощ при сенокоса и осигуряване на фуражите, участвуват в благоустрояването и озеленяването на стопанските дворове и ферми. Извършват политическа и културно-масова дейност сред колективите от животновъдството. Приносът им пролича при реконструкцията, модернизацията, при типизираното хранене на животните, в повишаване политическата съзнателност и издигане културното равнище на животновъдите.

Изпълнението на задачите на шефските организации е поставено на основата на социалистическото съревнование. То се онагледява и отчита на специално табло, поставено в централната алея на града. От него се вижда как отделните колективи изпълняват поетите обезателства и как производствените единици на АПК изпълняват насрещните си планове. Помощта и отговорността за производството вървят ръка за ръка.

В изпълнение на своята програма общинският комитет на БКП системно работи за засилване партийното ядро в колективите на бригадите и фермите за подобряване дейността на партийните групи в условията на бригадната организация и вътрешностопанската сметка. В това отношение положителна роля изигра проведеният в общинската партийна организация преглед на дейността на партийните групи за техния дял по изпълнение решенията на XI конгрес на БКП и Националната партийна конференция в областта на селското стопанство, приносът им за издигане ролята на трудовите колективи във възпитанието на личността и нейното всестранно развитие. За организационното укрепване на партийните групи и за изпълване дейността им с богато съдържание сега се полагат особени грижи.

За усъвършенствуване на партийно-политическата работа при внедряването на икономическия подход твърде много допринесе прегледът в първичните партийни организации, партийните групи и трудовите колективи по стила и методите в работата и ръководството. Този преглед засили творческото търсене на по-ефективни форми и средства за успешното решаване на задачите за пълната самоиздръжка в дейността на комплекса. Активизира дейността на комунистите и кадрите в индивидуалната политическа работа сред механизаторите и животновъдите за разясняване същността на икономическия механизъм.

Общинският партиен комитет и първичните партийни организации последователно осигуряват правото си на контрол над дейността на стопанските ръководства. Периодично в комитета докладва председателят на комплекса — главно за провеждане решенията на Мартенския

Digitized by Google

пленум на ЦК на БКП в дейността на АПК, за усъвършенстване стила на работа на управителния съвет и на оперативното бюро. По решаването на проблемите в селскостопанското производство отчет правят главните специалисти на комплекса; разглежда се техният подход при реализирането на икономическата политика на Партията в отраслите, за които отговарят. В първичните партийни организации и партийните групи системно се изслушват отчети и се приемат оценки на ръководителите на производствените единици за тяхната работа с колективите по решаване проблемите и за проявите им като политически дейци. Чрез партийния контрол се оказва политическо въздействие за реализирането на целевите програми на комплекса. Той допринесе особено за излизане от дотации, насочва към използване по-пълно икономическия анализ и контрол на разходите.

Партийният комитет упражнява контрол и над дейността на партийните организации по проблемите на селското стопанство. В заседание на комитета са разглеждани отчети на бюрата на партийните организации от селата Горно Озирово, Долно Озирово и Черкаски за работата им с комунистите, партийните групи и трудещите се за мобилизиране силите им за ритмично изпълнение на задачите. Постоянно изисква от партийните организации да утвърждават стил на деловитост — конкретна всекидневна оперативна работа с трудовите колективи на производствените единици. Да осигуряват висока авангрална роля на комунистите и засилват техния личен пример в производствената и обществено-политическата дейност. Да развиват активна работа в партийните групи и с низовите стопански ръководители, като ги насочват към спецификата на бригадната организация на труда и вътрешностопанската сметка. Утвърдиха се някои форми на работа: прегледите на дейността в животновъдството, на културата на земеделието, на трудовата дисциплина; ежемесечно провеждания ден на политическата агитация, деня на партийния секретар.

В резултат на подобреното партийно ръководство от страна на комитета и партийните организации и на последователното внедряване на новия икономически механизъм очевидно се забелязва тенденцията за формиране на ново социалистическо отношение и съзнание, рязко изпъкнаха инициативата и творчеството. Бригадирът комунист Тодор Петров от с. Драганица осигури за 1979 година изпълнението на плана за чистия доход 115 процента. Много добре изпълняват авангардната си роля овцевъдите комунисти Тодор Петров от кв. „Заножене", Георги Петров от с. Стояново, Владин Аначков от с. Горно Озирово и др.

Въпреки постигнатите успехи пред общинския партиен комитет и ръководството на АПК стои един сериозен проблем: липсата на подходящи машини и селскостопанска техника, пригодни за планинските райони. АПК се обслужва от МТС — Берковица, чиято техника е доста остаряла, в резултат на което се допускат некачествени обработки на почвата и голямо разпиляване на продукцията при прибиране. Не случайно всички АПК, които се обслужват от МТС, непрекъснато поставят на вниманието на ОК на БКП тези въпроси и настояват да се отнесат във вишестоящите организации за решаването им. Наложително е да се реши и проблемът за свързване на заплащането труда на механизаторите от МТС с крайните резултати от стопанската дейност на АПК. Засега на механизаторите се заплаща на декар мека оран — една форма, която не отговаря на изискванията на днешния ден.

Решаването на този проблем ще бъде един допълнителен стимул за комунистите от този труден район, заели се с благородната и общополезна работа за рентабилно селскостопанско производство.

Димитър КРЪСТЕВ
Владимир АРСЕНОВ

Digitized by Google

СТОПАНСКИЯТ РЪКОВОДИТЕЛ — ПЪЛНОМОЩНИК НА ПАРТИЯТА

ИНТЕЛЕКТ И ПОДХОД

АНГЕЛ ЛЕФТЕРОВ
зав. отдел „Стопански" на Благоевски РК на БКП — София

От позициите на близо десетгодишната ми партийна работа със стопански ръководители от различните отрасли на материалното производство се избистриха определени мисли, съждения и изводи, които, мисля, носят белези на обща значимост. Те са свързани с интелекта на ръководителя на стопанското поделение. Думата е за пратеника на Партията, чиито основни функции са да съчетава в оптимални пропорции трите елемента на производството, за да се изработва продукция при минимални разходи. Ако се ръководим от общоприетото разбиране за интелекта, то трябва да имаме предвид познавателната и разсъдъчната способност на човека. Нерядко в това понятие се влага като съдържание и съвкупността, която отделният индивид притежава от знания за обществото, природата и човека. Но по-точното и детайлното тълкуване на интелекта и особено в неговото конкретно проявление, за което става реч, изисква на преден план да се постави умението на човека да борави със своите знания и да ги прилага в интерес на обществото. И тук именно е изходният пункт за оценяване възможностите на стопанския ръководител — от собственото му разбиране за мястото и ролята, която Партията му е отредила, зависи как ще бъдат реализирани задачите, стоящи за изпълнение пред организацията или предприятието, което той ръководи.

Когато говорим за интелекта на стопанския ръководител, по всяка вероятност на първо място трябва да се постави умението му да вижда своевременно проблемите, да ги почувствува, да навлезе в тях. И най-важното — да умее да намира пътища за ефективното им решаване. Не става въпрос за каквито и да са проблеми, а за най-съществените, от чието решаване зависи дали ходът напред ще бъде успешен. Пред очите ми е един много типичен пример от практиката. Преди няколко години фабрика „Леда" беше едно от изоставащите звена на столичната икономика. И винаги когато се анализираше състоянието му, като основна причина за изоставането се изтъкваше материално-техническото снабдяване. Но скоро беше извършена кадрова промяна. За ръководител бе издигнат млад човек, но вече преминал през ръководни длъжности от различен ранг. За късо време той намери изход от тежкото състояние. Оказа се, че трудностите не са само в снабдяването. В окаяно положение се намираше организацията, нормирането и заплащането на труда. Липсваха необходимите стимули за високопроизводителна и качествена работа. Трудностите по материално-техническото снабдяване и сега не са преодолени в пълна степен, но фабрика „Леда" ритмично изпълнява плана си и е едно от водещите предприятия в столицата. Та става въпрос за уменето да се ръководи предприятието.

Ако е нужно да се обобщава какви знания следва да притежава стопанският ръководител, най-верният отговор може би е — многостранни и задълбочени. Преди всичко знания за икономиката, организацията и технологията на конкретния отрасъл, определен потенциал от юридическа компетентност, знания от богатата и многопосочна наука за управлението.

Несъмнено при оценката на резултатите от работата на стопанските дейци на преден план винаги е изпъквала необходимостта от владеенето на широк арсенал от икономически познания. Нашият пръв партиен и държавен ръководител др. Тодор Живков сега пределно ясно заяви, че те трябва преди всичко да знаят и да умеят да смятат. Дългогодишната практика е показала, че ръководи успешно онзи, който, както обикновено се изразяваме, „държи калема в ръката си". Строга сметка за това, как се изразходват материалите и живият труд, по какви норми и нормативи, какви резултати се получават. И в крайна сметка — какъв е балансът. Това е най-точният и ефективен път за успеха. Икономическата култура е широко понятие, но за стопанския ръководител се изисква основно познаване на икономическите закони и категории, тяхното съ-

Digitized by Google

ожание, какви връзки и зависимости отвяват те. А също конкретният им израз критерии и показатели, нормативи и изкания. Да се овладее методиката на ното приложение. В противен случай ономическият подход ще бъде само пожелание и лозунг, а не конкретна и ежеевна практика. Днес с уважение се ползонзи ръководител на стопанско звено, йто всеки ден с молив в ръка пресмята екта от извършеното, прогнозира бъдего състояние на системата, която ръводи. Разбира се, ние не говорим за нито на общата култура, за житейския ит и възпитанието, за класово-партийна-закалка. Без тях е трудно да си предавим стопанския ръководител, отговарящ високите изисквания на нашето време. огато тези качества са налице, големият вирос е как ще бъдат изявени те в та богатото на конкретни и многообразни итуации ежедневие.

Един от важните критерии за интелекна на стопанския ръководител е ефективостта на вземаните решения и тяхното ално провеждане в практиката. Много примери за това могат да се приведат от рактиката. Директорът на „Елпром" — арна беше човек с неспокоен и търсещ ух. През периода 1956—1971 година той ного бързо се ориентира, че производство-о на електродомакински уреди е перспективно. Нарастващият жизнен уровен на арода породи голямо търсене на тези изелия. Но наличните мощности на завода яха ограничени. Той намери изход и подод, които — преценявани сега — се оказаха далновидни. Организира колектив от пециалисти, които разработиха проект и икономическа обосновка за разширяване на основните производствени фондове, за създаване на нова, по-съвършена организация технология на производството. Направеите разчети бяха убедителни и сочеха очакваната висока ефективност (по-късно всичко това беше потвърдено от практиката). На базата на тях бе отпуснат кръвен заем, с който се изгради предприятие, отговарящо на изискванията за ефективна организация на производството, труда и управлението. После? Чрез реализирания ефект капиталните вложения бяха откупени в къси срокове. Но пътят до тези резултати беше труден. Той костваше много труд, нерви и безсънни нощи на директора. Съвсем естествен е изводът, че ръководителят трябва да отсейва от множеството въпроси, които в буквалния смисъл на думата ежедневно го заливат, несъщественото, второстепенното и да намира пътя за решаване на основните задачи, на мащабни проблеми, които ще дадат трайно, перспективно и ефективно развитие на ръководеното от него стопанско звено. Нужна е висока организираност, перспективност в работата, за да не се стига до задънената улица на системното неизпълнение на плана.

Когато се анализират причините за незавидното състояние, до което е стигнало определено предприятие, най-често се натъкваме на обстоятелството, че ръководителят е работил ден за ден или, както е популярно да се казва, „на парче". Не си е изяснил докрай какви материали по източници и технологична документация ще му трябват. Своевременно каква подготовка в трудовия колектив да се извърши. Сметнал е например, че резервните части не са проблем от съществено значение, а после при авария се оказва безсилен, върши безпомощно ръце. Или подценил е санитарно-битовите условия — и текучеството става хронично явление. Неумението да се видят проблемите в цялост се е преплело в такъв възел, че се изискват невероятни усилия и време за неговото разплитане. За това е спомогнало и обстоятелството, че ръководителят е владеел слабо стратегическите и тактическите оръжия за водене на голямата битка за изпълнение на плановите задачи. Пропуснатите дни за решаване на отделни малки проблеми вече са довели до необходимостта от години работа за промяна на състоянието.

Наблюденията показват, че се срещат стопански ръководители, които недостатъчно работят за собственото си усъвършенстване. Робува се на рутината, без да се вниква в дълбочина. Много често, когато се пристъпи към комплексен анализ на изоставащото предприятие, се оказва, че или ръководителите му са сменяни много често и не е създадена традиция, или пък директорът не е проявявал вкус към новото. Ново в технологията на производството, в неговата организация, в номенклатурата на изработваните изделия. Но за да се изработи такъв вкус, на първо място е неотменно изискването стопанският ръководител да проявява стремеж към обогатяване на знанията си с новостите в отрасъла и в управлението. Не се ли повишава културата в това отношение, опитът показва, че рано или късно той се оказва зад борда. Животът го изхвърля като незнаещ, а оттам и като неможещ да тласне напред развитието на предприятието. Но има и друг тип ръководители. Те обичат да шумят около себе си и около новите тенденции, да се изказват къде ли не и за какво ли не с цел да изявят преди всичко себе си. Дори умеят добре да видят някои от проблемите и да разработят сравнително добри планове и мероприятия. А след това не им достигат сили, упоритост и последователност да дадат плът на своите идеи. Проверките например, които се правят по изпълнение на проектите за усъвършенстване на социалистическата организация на труда, много релефно сочат, че такива ръководители има, и то немалко. В редица случаи се вижда, че иначе добре оформените мероприятия не са преценени по мащаб и сили и забавянето на изпълнението им е съвсем логично.

Мисля си за огромния авторитет, който има председателят на ТПК „Пострадали от войните и фашизма" — София сред трудовия колектив. Търсенето на източници за голямото уважение и почит, с които се ползва — преди всичко сред изпълнителските кадри, — довежда до извода, че притежава умението да работи с хората. Уме-

Digitized by Google

ние да разговаря с хората, в което на преден план изпъква непосредствеността. Стремеж да търси решение дори и на малкия човешки въпрос на отделния работник. Вслушване в мнението и предложението на всеки — от своя помощник, до изпълнителя — и извличане на ценното от тях. А може би най-вече принципността във всяко действие и във всяко решение. Както и умението да се работи с хората, да ги мобилизира, ентусиазира, да ги убеждава и води към изпълнение на задачите.

Естествено, да постигне всичко това може само стопански ръководител, притежаващ високи човешки достойнства и добродетели, съчетани с опит и талант. Като цяло те ще го правят силен и авторитетен. Иначе да се разчита на самия директорски пост е равно на провал или посредственост. Честото повтаряне на израза „тук аз съм ръководител" едва ли би предизвикало уважение, а най-вече пренебрежение. Опитът показва, че сигурно сполучва, извисява се в положението си на ръководител директорът, който умело съчетава владеенето на административната власт със завидна професионална подготовка, с високо принципна партийност в работата.

Само доверието на трудовия колектив към своя ръководител е доказателство за изявени ръководни възможности. Става дума за спечелено доверие в ежедневната битка за плана. То показва, че с вземаните решения, даваните насоки, с принципно и последователно следваната линия при изпълнението на задачите единоначалникът е изявил своите познания и опит, водел е колектива успешно напред, помагал е за постоянно развитие и усъвършенстване на живота в него.

Вярата в ръководителя е спечелена победа за него. Но тя изисква много труд и постоянство, за да бъде задържана и потвърдена. Тя е показател за доказана култура, умение и опит, които са неотменими изисквания към него независимо от ранга и отрасъла, който ръководи. Щом като хората, които той ръководи, от практиката са убедени в качествата му, те приемат изискванията му по-лесно, с убеденост поемат задълженията си, изпълняват ги по-бързо и резултатно. Дори и тогава, когато поема творчески риск, уважаваният ръководител ще намери пълна подкрепа от колектива и вероятността за нежелателното развитие на нещата ще се намали чувствително.

Ежедневието ни е убедило, че случаите, в които се налага поемането на риск от стопанския ръководител, са много често явление. Но най-трудно е да се поема риск при внедряването на техническите новости. Защото тук освен другите трудности, свързани с усвояването на технологията или конструкцията, се срещаш с традиции и рутина, с определена психологическа нагласа, която трябва да преодолееш. А в немалко случаи трябва да нарушиш мисленето и „рахатлъка" на този или онзи. Раздвижването на мисълта, насочването ѝ в друга посока е едва ли не процес, при който се изразходват много сили и потенциал. Рискът тук е не в някаква материална отговорност, а в моралната отговорност да убедиш и накараш хората да приемат това, което изменя характера на тяхната дейност, привичките им, досегашното им отношение и подхода при цялостното изпълнение на определен производствен процес. Можеш да не бъдеш разбран правилно, разочарован или спъван, но изискванията са да съумееш да намериш верния път и спечелиш нелеката битка. Рискът е действие, което може да бъде оправдано, когато преследва цели, които са с определена социална или икономическа ефективност. А при търсенето на отговорност преценката трябва да бъде комплексна, да се оценяват преди всичко и всестранните морални измерения.

Доверието в стопанската работа, взаимното уважение и зачитане на индивидуалността на всеки човек — това са условия, без които трудно може да си представим успешния завършек на производството. Много често сме чували „не мога да излъжа моя началник" или пък „този човек ми е неудобно да го подведа или да не изпълня изискванията му". А често не липсва и крайната формулировка „за този човек съм готов да ида и в огъня". Това са все завоевания, на които се крепи успехът на много дела. Вярата в човека, на чиито плещи тежи отговорността за цялостната дейност на предприятието, е предпоставка за високи резултати и съвременна ефективност.

При поемането на дадено обещание, определянето на срок за изпълнение на важна задача или вземане на решение по всякакъв въпрос успява ръководителят, който много точно и ясно преценява всички обстоятелства, зависимости и фактори за изпълнението им. Но за това се изисква широк кръг от знания, възможности и сили. Още в този етап интелектуалният потенциал оказва решаващо значение. При решаването на даден проблем се изисква яснота за очаквания краен резултат. И ако ръководителят не е достатъчно задълбочен, компетентен, не притежава необходимата интуиция, по-късно той ще изпадне в незавидно състояние — ще се получи разрив между думи и дела.

Единство на думи и дела — това условие е общовалидно за всеки човек, но за стопанския ръководител то е особено важно. Тъй като в крайна сметка, ако го няма, се стига до постепенно губене на доверието на хората, до създаване на климат на неуважение и неподчинение. Разбира се, да пристъпиш уверено към решаването на даден проблем, да заемеш ясна позиция е невъзможно, без много да знаеш и да можеш. Имаше такъв случай. Директорът на едно предприятие от района при възникнала ситуация, изискваща срочно изпълнение на важна задача, от която зависеше съдбата на плана на целия завод, пое задължение пред бригадата, която я пое, да заплати неголям материален стимул. Предварително обаче той не беше преценил най-малко две обстоя-

Digitized by Google

елства: липса на законно основание за таъв разход и, на второ място, че не разолагаше с нужния фонд. След изпълнеие на задачата работниците останаха изъгани. Това се повтори и при друг случай със същите хора. Отново не се изълни дадената дума. Какъв беше резулатът? Част от бригадата напусна, друите работници се жалваха пред вишестояи инстанции, а трети — вече не се отоваваха при подобни случаи. Загубено беие тяхното доверие. Да, не се ли постига единство между думите и делата в работа-а на стопанския ръководител, рано или ъсно ще се стигне до положение той да е може да изпълнява функциите си. Но за това се изискват немалко интелекуални качества.

Поемането на отговорност от стопанския ръководител е дълбока, вътрешно необходима черта на пратеника на Партията на стопанския фронт. Имаше директор на предприятие от хранително-вкусовата промишленост, който при всички ревизии все се оправдаваше и прехвърляше вината върху началниците на функционалните отдели или на низовите ръководители на производството. Вярно, те имаха немалък дял за допусканите нарушения. Но нали изпълняваха разпорежданията именно на този ръководител. По негово указание са използвали нестандартен материал. Той разпореди да се произведе продукция без договор, която не се търсеше. Като последица от неговата некомпетентност дойдоха свръхнормативните запаси. А при обясненията пред контролните органи за всички тези сериозни нарушения той не видя своето място, своята вина. Заключението беше категорично: не поема никаква отговорност, не вижда вината си, не може да ръководи като добър стопанин. Беше освободен от заеманата длъжност. Една виетнамска пословица гласи: „Който носи знамето, той го развява". Би могло да се добави — ръководител ли си, научи се да носиш отговорност.

Никой не се ражда ръководител. Може би в някои хора има определена нагласа в това направление. Но за да завоюваш това доверие, трябва цял живот да се подготвяш. Да учиш всичко ново, което ще ти позволи да се издигнеш на височината на времето си.

Digitized by Google

КОМПЛЕКСЕН ПОДХОД В УЧЕБНО-ВЪЗПИТАТЕЛНАТА РАБОТА

На съвременния етап училището не може да реши големите и отговорни задачи, които стоят пред него, произтичащи от генералната цел на нашата образователна система — формиране на многостранно, а в перспектива на всестранно развита личност, способна пълноценно да се реализира в живота — без участието и взаимодействието на социалните фактори в дейността му.

Към какво се стреми първичната партийна организация в училище „Д. Дебелянов" — Варна? Преди всичко тя си поставя задачата да издигне на още по-високо равнище идеологическата функция на училището за възпитаване на социално-активни личности и завършване процеса на преустройството на идеологическата работа до XII конгрес на БКП. Друг проблем, който стои в центъра на вниманието ни, е усъвършенстуването на социалистическата организация на педагогическия труд на учителя и научната организация на труда на ученика за реализиране задачите и решенията на Националната партийна конференция, концепциите, залегнали в Писмото на др. Т. Живков до ЦК на ДКМС и Тезисите за развитието на образователното дело в НРБ, утвърдени от пленума на ЦК на БКП по образованието.

Първичната партийна организация ръководи и контролира дейността на пионерската и комсомолската организация, на съюзната организация и на целия педагогически колектив за постигане на високо качество и ефективност в учебно-възпитателния процес чрез общия девиз с 31-во одеско училище: „От творчески работещия учител към творчески работещия ученик, за внасяне качествени изменения в подхода в учебно-възпитателната работа за многостранното развитие на личността и нейното пълноценно реализиране в живота".

Избраното училищно настоятелство също насочва дейността си за осъществяване координиращата роля на училището по отношение на възпитателното въздействие на социалните фактори.

Всичко това наложи и нов подход в критериите за оценка на дейността на учителите от страна на училищното ръководство. За нас добър педагог е онзи учител, който съумява да извлече всичко положително от социалната среда и да го използва за осъществяване на комплексния подход в учебно-възпитателната работа. Защото на сегашния етап учителят е не просто информатор, а организатор, ръководител на учебно-възпитателния процес. От неговото умение и педагогическо майсторство зависи до колко и как той ще включи въздействието на тези социални фактори: семейство, трудови колективи, кул-

Digitized by Google

турни институти и общественост в служба на учебно-възпитателния процес.

Ръководейки се от новите изисквания, произтичащи от партийните документи, от основните задачи на партийната организация и на училището и от натрупания опит за включване на различните фактори в комунистическото възпитание на учениците, партийното, административното и съюзното ръководство насочиха своите усилия към засилване на държавно-общественото начало в управлението на училището. В състава на училищното настоятелство включихме общественици и стопански ръководители, които са обърнати с лице към проблемите на образованието. Представители от партийната организация на училището в този орган на управление са директорът и дружинният ръководител. В неговия състав са включени партийните секретари на двата квартала, с които работи училището, както и герой на социалистическия труд, медицински работници и представители от шефствуващите предприятия.

Отговорна е работата ни за своевременното предотвратяване на някои увлечения. А такива е възможно да се получат, и то предимно в използване на училищното настоятелство единствено като фактор за решаване финансовите въпроси на училището. Това, естествено, ще става, но не то е най-главното, основното. В своята пряка дейност се стремим главното задължение на училищното настоятелство да бъде създаването на социално-психическа атмосфера за привличане обществеността в решаване учебно-възпитателните проблеми на училището, да съдействува за възхода на образователното дело чрез пълноценна работа на създадените към него комисии.

Една от основните задачи, които нашето училищно настоятелство си постави, е да съдействува за обогатяване и усъвършенствуване на взаимоотношенията с трудовите колективи — въпрос, който пряко се ръководи и контролира от партийната организация. Така например зам.-директорът има партийно поръчение да съдействува активно за усъвършенствуване интеграционните връзки на училището със социалните фактори — въпрос, по който периодически се правят оценки на оперативки, на среща с административното и партийното ръководство, с пионерския и комсомолския актив, на закрити и открити събрания и чрез личен самоотчет на комуниста, отговарящ по този въпрос.

Проблемът за връзката на училището с трудовите колективи при нас стои не само с оглед на ранната специализация, а предимно за възпитателното им въздействие. От една страна, учениците се адаптират към тази трудова, производствена среда, от друга страна, този процес на социализация на ученикова личност и подготовката ѝ за реализация продължава в училище, в учебния час. Към тези проблеми е насочена дългогодишната съвместна дейност на пионерите и комсомолците в училището с трудовите колективи на Пристанищен комплекс във Варна: с 61-ва и 62-ра Барановска бригада, с 87-а комсомолска докерска бригада, с бригадите „Жечка Карамфилова“, „В. Ленски“, „Петър Маринов — Савата“, с администрацията и други.

Работата на училището с партийното, стопанското, профсъюзното ръководство и с трудовите колективи на пристанището се изразява в следните направления: усъвършенствуване дейността по идейно-политическото, идеологическото, трудовото и нравственото възпитание на учениците; провеждане на съвместни културно-масови инициативи; усъвършенствуване на новите работнически ритуали и празниците в отряда, в бригадата, в предприятието. Ние осъществяваме добра съвместна дейност между комсомолските организации и между клубовете за научно и техническо творчество на младежта; усъвършенствуваме работата по наставническото движение.

Digitized by Google

Стана традиция част от пионерските сборове за даване име на новите пионерски отряди да става в Пристанищния комплекс едновременно с именуване на бригадата, с която пионерите сключват договор. Ето един прекрасен повод за съвместна идейно-политическа и идеологическа дейност, който партийната организация се стреми да утвърждава в работата на ДПО и ДКМС наред с дейността по трудовото и нравствено възпитание. Представители от пристанището са постоянни гости на нашите ученици в часа на класния ръководител и в извънкласните мероприятия. Срещите с тях, с героите на труда, съдействуват за изучаване революционните традиции на работническата класа, за формиране у нашите възпитаници на нравствени добродетели и готовност за труд в полза на обществото. Много добра е съвместната дейност между комсомолските организации и клубовете по ТНТУ. Под ръководството на партийните организации вече няколко години поред встъпването на новоприетите комсомолци в ДКМС става в Пристанищния комплекс, съпроводено с ритуал. Традиция в нашата съвместна работа стана посрещането на трудовата производствена нова година с песни, стихове и пожелания към трудовия колектив на пристанището.

Съществуват нови моменти и в съвместната дейност на клубовете по техническо и научно творчество. Ръководството на клуба по научно-техническо творчество в пристанището осигурява ръководители на нашите кръжоци по електротехника, по транспортна техника и др., чиито занятия се провеждат на тяхна територия с оглед използването на богатата им материална база. Ценна информация чрез ръководството на клуба получаваме за перспективите на развитие на Пристанищния комплекс, за техническия прогрес, за челниците в производството и за различните професии в него.

В продължение на две години обучавахме заводска паралелка в училището с работници от пристанището. Нашата задача бе да намерим подходящи форми и средства за обучението на работниците с цел да се повишава качеството на тяхната производствена дейност. Често в разговори тези силни и твърди мъже споделяха с болка за грешките, които допускат при възпитанието на децата си. По пътя на наставничеството първичната партийна организация насочи усилията на колектива към педагогизиране на този работнически колектив. Работата по наставничеството обогатихме с нова форма. Преподавател от училището ръководи двегодишен факултет за работа с наставниците при пристанището. В своята дейност партийната организация и съюзната организация в училището ще се стремят да издигнат на по-високо равнище работата на педагогическия колектив по разгръщане на наставническото движение.

Наред с положителните резултати в съвместната ни дейност с Пристанищния комплекс считаме, че основен нерешен проблем за нас е все още въпросът, свързан с осигуряването на възможности за активно участие на учениците в трудова дейност. Положихме усилия за включването им в работата по самообслужването, в ремонтни групи към училището, но това е все още недостатъчно и не отговаря на нашите виждания и на повишените изисквания за пълноценно трудово възпитание на учениците на съвременния етап.

В тази насока се развиват и взаимоотношенията ни с трудовите колективи от другите предприятия: „Ремонтстрой“, Полиграфическия комбинат, завода за манометри „Черно море“, корабостроителния комбинат „Г. Димитров“ и др.

Разшириха се контактите на училището с професионалните културни институти и домовете на културата — с окръжния дом на учителя, с кино „Д. Благоев“, с кукления и драматичния театър, с инсти-

Digitized by Google

тута за културно-просветни кадри, с базовото читалище „Яворов“. В своята ежедневна работа търсим разнообразни пътища за среща на нашите ученици с изкуството — пътища, по които богатствата на различните видове изкуства да достигнат до всекиго. Положихме началото на съвместна дейност с Варненската филхармония, носител на орден „Червено знаме на труда“ — един изключително дружелюбен колектив, който с възторг прие нашата идея за съвместна работа, за провеждане на творчески срещи и контакти с учениците, за да стане симфоничната музика разбираема за подрастващите. Целта на договора е да съдействува за развиване на учениковата личност, за възпитаване на правилен естетически вкус и любов към музикалното изкуство, да съдействува за изпълнение на комплексната програма на училището по естетическото възпитание. В задълженията на Варненската филхармония влиза осигуряването на представители на оркестъра при обсъждане на посетени от нашите ученици концерти. Осигуряват ни необходимите лектори при разглеждане специфични проблеми на музикалното изкуство. Поели са ръководството на секция „Млад приятел на музиката“. Оркестранти от духовата група на оркестъра помагат при подготовката на учениците от духовия оркестър. Задълженията на училището се отнасят до посещения на симфонични концерти на филхармонията и поднасяне на приветствия при чествувания, тържества и концерти на филхармонията. Подписването на договора стана в изключително сърдечна обстановка в присъствието на партийните, административните и профсъюзните ръководства на двете договарящи се страни след един изключително интересен концерт на филхармонията с главен художествен ръководител и главен диригент — заслужилия артист Иван Маринов, с участието на заслужилия артист на РСФСР Михаил Воскресенски — лауреат на международни конкурси.

В резултат на контактите на училището с културните институти работата на клуба „Приятели на изкуствата“ се обогатява непрекъснато с ново съдържание. Проведените срещи с варненските поети и писатели Кольо Севов, Михаил Михайловски и др., проведената вечер на Светослав Обретенов и „Говорящият вестник“ — посветен на Леонардо да Винчи дълго ще се помнят от нашите възпитаници. Посредством изявите на секциите „Приятели на художественото слово и театъра“, „Приятели на книгата“, „Приятели на изобразителното изкуство“ и „Приятели на музиката“, чрез клуба „Приятели на изкуствата“ партийната организация, училищното, пионерското и комсомолско ръководство се стремят да утвърждават комплексния подход в идейновъзпитателната работа с оглед всяко от проведените мероприятия да стане колективно дело. Това повишава качеството и ефективността на отделната изява, както и нейния възпитателен ефект.

Богата и разнообразна е дейността на училището с кварталната общественост в съвместни трудови инициативи по Одеския почин и в общите културно-масови и идейно-политически прояви. Кварталните комитети на Отечествения фронт награждават пионерите с безплатно посещение на филми, посещение на съветски кораби или двудневни екскурзии. Със съдействието на партийните и отечественофронтовските организации в квартала провеждаме срещи с активни борци против фашизма и капитализма. Съвместно чествуваме 8 март, 24 май и други празници. Голяма част от нашите извънкласни мероприятия провеждаме в кварталните клубове. В стремежа си да обогатим съдържанието на работата с кварталната общественост провеждаме съвместно празници на улиците: празник на улица „Плевен“, празник на улица „Бузлуджа“ и др. Срещата на учениците с трудовите хора, живеещи на тези улици, запознаването с постиженията им, с живота на квартала, на района допринасят за патриотичното и нравственото възпи-

Digitized by Google

тание на подрастващите, за изграждане на активна жизнена позиция у тях.

Нерешен проблем в работата ни по местоживеене е осигуряването на материална база за труд и отдих в района на училището. След сесията на РНС по въпросите за лятната работа училищното настоятелство набеляза конкретни мерки за осигуряване клубна база и за затваряне на някои улици за моторни превозни средства.

Нови моменти внесохме и в работата с родителите. Стремим се да утвърждаваме диференцирания подход в дейността с тях. Все още обаче недостатъчна е работата ни за педагогизиране на родителската общественост на базата на професионалната, образователната и културната характеристика на родителите от района на училището.

Нашият педагогически колектив си дава сметка, че преустройството в образователното дело зависи преди всичко от нас — преподавателите, от субективния фактор. Ние мобилизираме усилията си за активна работа за социализацията на личността и подготовката ѝ за труд в полза на обществото, както и за използване въздействието на всички социални фактори на комплексния подход в учебно-възпитателната работа. Въпрос от първостепенно значение за партийната организация е квалификацията и усъвършенстването на педагогическото и професионалното майсторство на учителите. В резултат на организираната вътрешнометодическа работа и на самообразованието, в организираните и проведени десет вътрешноучилищни педагогически четения участвува масово целият педагогически колектив с 23 доклада, 14 научни съобщения и 5 открити урока, 14 от които са удостоени и представени на окръжната комисия за предстоящите окръжни педагогически четения, конференцията по естетическото възпитание и конференцията по идеологическото възпитание.

По пътя на комплексния подход партийната организация и училищното ръководство осигуряват тясно единство и взаимовръзка между идейно-политическото, трудовото и нравственото възпитание в извънкласната работа чрез методическото обединение на класните ръководители за формиране идейна убеденост, високи нравствени добродетели и активна жизнена позиция у нашите чавдарчета, пионери и комсомолци.

Радка ЙОРДАНОВА
директорка на XII у-ще „Д. Дебелянов“ — Варна

Digitized by Google

ОСМИЯТ КОНГРЕС НА ПОРП

ВАСИЛ ИВАНОВ

Осмият конгрес на Полската обединена работническа партия, който се проведе от 11 до 15 февруари 1980 г. в Конгресната зала на Варшавския дворец на културата, **бе събитие от изключителна важност не само за тримилионната Партия на полските комунисти, но и за живота на цялата страна, на целия полски народ.**

В работата на конгреса взеха участие 1833 делегати. Тя протече в няколко общи пленарни заседания и в заседания на 18-те проблемни комисии, които обсъдиха различни по-конкретни въпроси на социално-икономическото, политическото и културното развитие на страната. В работата на тези комисии активно участие взеха и голям брой гости на конгреса, изтъкнати специалисти и първенци от различните области на обществения, стопанския и културния живот в страната.

I

В центъра на своето внимание конгресът постави обобщаването на постигнатото в осъществяването на генералната линия на ПОРП и очертаването на основните насоки за предстоящата дейност в областта на социално-икономическото и културното развитие на страната.

Конгресът даде висока оценка на постиженията на ПНР в изпълнение стратегията за **ускорено социално-икономическо развитие на страната** през периода 1971—1979 г. С чувство на заслужена гордост и задоволство полските комунисти отчетоха успехи, които нямат равни в историята на ПНР. Националният доход на страната се увеличи с 85 на сто, промишлената продукция — със 130 на сто, а селскостопанската — с 30 на сто. Икономиката на Полша се развиваше с високи и динамични темпове. Построени бяха стотици големи и модерни и хиляди по-малки промишлени предприятия. По-голямата част от материално-техническата база бе модернизирана. Днес ПНР се нарежда сред десетте най-развити в промишлено отношение страни — тя произвежда около 2,2 на сто от световната и около 5 на сто от европейската промишлена продукция. По темпове на развитие на промишлеността Полша се намира сред най-динамично развиващите се страни. Наред с металургията, машиностроителната и химическата промишленост през последните години бързо се развиха корабостроенето, автомобилостроенето, тракторостроенето, авиационната промишленост.

Днес социалистическа Полша заема четвърто място по добив и второ място по износ на черни каменни въглища в света. През 1979 г. за първи път в историята на страната бе премината границата на 200 млн. тона черни каменни въглища; добити бяха 201 млн. тона.

Продължава модернизацията и на полското селско стопанство. За десет години броят на тракторите се увеличи 2,5 пъти, а на зърнокомбайните — 3 пъти. Капиталовложенията, предназначени за развитието на селското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и на отраслите, продукцията на които е предназначена за развитието на земеделието и животновъдството, бяха три пъти по-големи, отколкото през периода 1961—1970 г. Благодарение на увеличените доставки на фуражи, които държавата осигури, на усилията на селяните кооператори и на частните стопани, броят на свинете през седемдесетте години се увеличи с 60 на сто, на едрия рогат добитък — с 25 на сто, а на овцете — с повече от 37 на сто.

В изпълнение решенията на VI и VII конгрес ПОРП предприе и осъществи безпрецедентна по своите мащаби **социална програма.** През периода 1971—1979 г. реалните заплати на трудещите се се увеличиха с 50 на сто, а реалните доходи на населението нараснаха с близо 75 на сто, средната месечна работна заплата от 2235 злоти през 1970 г. ще възлезе на 5300 злоти през текущата година. Най-ниските месечни заплати нараснаха повече от два пъти. Обществените фондове за потребление се увеличиха почти четири пъти в сравнение с предишното десетилетие. Увеличени бяха всички пенсии. От голямо социално значение е осигуряването с пенсии и на частните селски стопани и

Digitized by Google

техните семейства. Разшириха се различните видове социални помощи.

Централно място в социалната политика на Партията и социалистическата държава през изминалия период зае **жилищното строителство.** Както бе посочено в програмния доклад, девет милиона граждани, т. е. почти една четвърт от населението на страната през седемдесетте години, получи нови жилища.

Повишаването на жизненото равнище на полския народ се изрази в увеличеното потребление на промишлени и хранителни стоки; за това говорят дори само следните два обобщаващи факта: сега в ПНР на сто семейства се падат по 19 леки коли (при 5 през 1970 г.), а консумацията на месо и месни произведения за същия период нарасна от 53 на 72 кг годишно на човек от населението.

Конгресът направи всестранен анализ на състоянието на икономиката и като отчете възможностите и трудностите за развитие през следващата петилетка, начерта **смели, но реални задачи.** Високото развитие на производителните сили в ПНР позволява делът на капиталните вложения в националния доход през следващата петилетка да се намали. Ключова задача ще бъде повишаването на ефективността на производството. Стремежът ще бъде да се използва най-пълно съществуващата материално-техническа база; решително да се намали материалоемкостта и енергоемкостта на производството; да се повиши обществената производителност на труда и да се подобри организацията на труда.

През следващата петилетка ще бъдат отделяни значително повече средства за развитието на тесните места в икономиката — енергетиката, транспорта, за повишаване на селскостопанската продукция и за решаване на продоволствения проблем.

Предвижда се националният доход да се увеличи с 20—24 на сто, а продукцията от селското стопанство — с 12 на сто. През 1985 г. Полша ще произведе 232—235 млн. т черни каменни въглища, производството на електроенергия ще нарасне с 24—28 на сто. Реалните заплати на трудещите се ще се увеличат с 9—11 на сто и реалните доходи на населението — с 10—12 на сто. Ще бъдат построени нови 1550 хил. жилища, а 150 хил. ще бъдат модернизирани.

Една от основните задачи в развитието на икономиката на страната през следващата петилетка ще бъде **усъвършенстване ръководството на народното стопанство.** Предстои да бъде внедрен нов икономически механизъм, основан на икономическия подход и стопанската сметка. Ще се повиши ролята и значението на петгодишния план, ще се увеличи отговорността и самостоятелността на стопанските организации.

Ще се повиши ролята на науката и техниката в развитието на икономиката на страната. Ще продължи последователното осъществяване на социалната политика, насочена към по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на народа. „За нашата партия — се казва в доклада, изнесен от първия секретар на ПОРП Едуард Герек — няма по-важен въпрос от въпроса за благоденствието на трудовия хора, на целия народ." В центъра на социалната политика на Партията и държавата ще бъдат поставени въпросите на семейството, за най-пълното задоволяване на неговите материални и културни потребности. Ще се подобри здравеопазването, качеството и културата на обслужването в здравните заведения ще се повиши.

Следващите пет години ще бъдат важен етап в развитието на полското селскостопанство. Ще бъдат създадени необходимите условия за по-нататъшното преустройство и модернизация, за развитието на всички сектори. Особено внимание се отделя за повишаването на производството на зърнени и фуражни култури, за по-нататъшната механизация на производството, на развитието на животновъдството.

Конгресът обобщи опита и отчете **всички постижения и във всички сфери на духовния живот,** в развитието на културата, науката и образованието, на литературата и изкуството.

В своите решения той предвиди по-нататъшното значително напредване във всички области на културния живот на основата на постигнатото и като се ползват богатите традиции от миналото. Ще се насърчава все по-активното участие на художествено-творческата интелигенция в по-нататъшното развитие на полската социалистическа култура, в засилването на нейната роля за все по-действеното приобщаване на полския народ към идеалите на социалистическия хуманизъм, на интернационализма. Първостепенно значение ще се отдава на развитието на театъра, киното, телевизията, книгоиздаването, на повишаването на обществената роля на средствата за масова информация, на развитието на изящните и приложните изкуства, художествената самодейност. Ще се засилва ролята на науката и на нейния принос в общественото развитие на страната. Ще се подобрява и усъвършенства образованието на народа и особено на младежта. Ще продължи развитието на материалната база на културата.

II

Утвърждаването и по-нататъшното развитие на ръководната роля на марксистко-ленинската Полска обединена работническа партия; усъвършенстването и по-нататъшното развитие на социалистическата демокрация в братска социалистическа Полша и засилването на ролята и приноса на другите държавни и обществени организации в изграждането на новия живот в страната, във възпитанието на социалистическите труженици — на тези проблеми конгресът също отдели подобаващо голямо внимание.

Полската обединена работническа партия отиде на своя VIII конгрес единна и сплотена около линията на Централния ко-

Digitized by Google

ет, линия, която намери пълна подкре- сред работническата класа, трудовите яни и интелигенцията, сред целия на-. Тази линия отговаря на жизнените ин- еси на народа. Конгресът подчерта, че ководната роля на Партията укрепва и разширява. Тя се проявява в разработ- ето и изпълнението на програмата за строяването на развитото социалисти- ко общество в ПНР, във всички сфери живота.

Конгресът отчете, че през седемдесетте дини броят и ролята на работническата аса се увеличи. Нейното участие в об- ствено-политическия и икономическия вот на страната нарасна. Задълбочи се инството на полския народ, основаващо на класовия принцип.

Това намира израз и в укрепването на ботническото ядро в Партията. Днес ра- тниците са 46,16 на сто от всички чле- ве и кандидат-членове на ПОРП, дока- , през 1975 г. този процент бе 40,9. Осо- но важно явление през последните годи- и бе увеличаването на броя на членовете Партията в големите промишлени пред- приятия. Ако през 1960 г. в ПОРП е има- о 257 партийни организации с над 400 ленове, то през 1979 г. броят на тези ор- анизации възлезе на 916. В изпълнение ешението на Секретариата на ЦК на ПОРП от 1971 г. отделите на ЦК приеха а пряко наблюдение партийните органи- ации в 164 от най-големите промишлени редприятия в страната, произвеждащи ед- а четвърт от цялата промишлена продук- ия. Понастоящем в тези предприятия ра- ютят 1110 хил. души, от които 256 хиля- и са членове и кандидат-членове на Пар- ията.

Наред с подобряване качествения и ко- ичествения състав на Партията бяха взе- и мерки за подобряване и на нейния въз- растов състав. Средната възраст на кому- нистите от 43 години през 1975 г. се на- мали на 40 години през 1979 г. Днес 27 на сто от комунистите са под тридесет го- дини. Броят на жените в Партията нара- на от 23,6 на сто през 1975 г. на 27 на сто през 1979 г.

Отчитайки изискванията на по-нататъш- ното развитие на страната, конгресът предвиди партийната дейност във всички области и във всички равнища да продъл- жи да се усъвършенствува, да се повиша- ва нейната ефективност и качество. Кон- гресът отчете, че през седемдесетте годи- ни партийните органи и организации на- правиха много за подобряване на стила и методите на партийната работа. Осъще- ствявана бе постоянна връзка между ЦК на ПОРП, Политбюро и местните партий- ни органи. През следващия период този положителен опит ще бъде развиван и обогатяван. Ще се увеличава отговор- ността на всички комунисти за изпълне- ние на партийната програма в социалисти- ческото строителство. Необходимо е още повече да се повишават критериите при оценка на работата на комунистите, да се увеличава взискателността и отговорността при вземането и реализацията на решения- та.

Днес ПОРП разполага с предан на де- лото на социализма актив, който е добре подготвен в идейно-политическо отноше- ние и е готов да направи всичко за из- пълнението на решенията на Партията.

За едно от най-важните свои задълже- ния Партията смята социалистическото възпитание на младото поколение Особе- но голяма е ролята на младежките орга- низации, обединени във Федерацията на социалистическите съюзи на полската мла- деж за възпитанието на идейно убедени и висококвалифицирани млади кадри. За то- ва трябва да допринася и образователна- та реформа в ПНР.

Ще се издигне на по-високо равнище по- литическата, идеологическата и организа- торската дейност на партийните органи и организации. Конгресът посочи, че важно условие за изпълнение на политиката на Партията е укрепването на ролята на пър- вичните партийни организации, увеличава- нето на тяхното въздействие върху разви- тието на трудовите, социалните и идейно- възпитателните функции на съответните колективи. Това налага да се задълбочава вътрешнопартийната демокрация, да се укрепва партийната дисциплина, да се по- вишава равнището на индивидуалната ра- бота.

Големите успехи, които полският народ постига в социално-икономическото разви- тие на своята страна, са пряко свързани с разностранната дейност на партийните кад- ри, работата на които конгресът оцени високо. Решено бе да се усъвършенствува работата с партийните кадри, да се създа- ват всички необходими условия за разви- тие и израстване на кадрите, непрекъсна- то да се повишават техните знания и умения. Ще се обърне особено внимание за повишаването на равнището на идейно- политическата подготовка, на непрекъсна- тото развитие и усъвършенствуване на системата на партийната просвета.

В доклада, изказванията и в работата на проблемните комисии значително място бе отделено на утвърждаването на социа- листическия начин на живот. Конгресът се изказа за активизиране на борбата за преодоляване на консервативните полити- чески възгледи, за формирането на здрави междучовешки отношения, за задълбоча- ване на социалистическия патриотизъм и интернационализъм.

Основно значение за по-нататъшното развитие на страната ще има усъвършен- ствуването на формите и методите на со- циалистическата демокрация. „Най-важни- ят критерий за ефективността на функцио- ниране на институтите на социалистическа- та демокрация — се казва в доклада — е действителното влияние и приносът на на- селението при решаването на въпросите на предприятието, селото, квартала и гра- да, на воеводството и цялата страна.“

На този въпрос, особено на работата по местоживеене, конгресът отдели значител- но внимание. Делегатите споделиха опит в мобилизирането на трудещите се и целия

Digitized by Google

народ за повишаване обществената производителност на труда и качеството на производството, за повишаване активността и инициативността на трудовите колективи. Конгресът посочи, че мащабността и сложността на задачите, които Партията ще решава през следващите няколко години, налагат необходимостта от **по-нататъшното увеличаване участието на обществените и масовите организации и на местните органи на властта в управлението на страната.** Ще се увеличи ролята на професионалните съюзи в решаването на производствените, идейновъзпитателните и социално-битовите въпроси. Ще се увеличат правата и задълженията на народните съвети, като се осигури по-голяма самостоятелност и се повиши отговорността при вземането на решенията и при тяхното изпълнение. Ще се повиши ролята на съществуващите организации на общественото самоуправление — на работническото и селското самоуправление и на самоуправлението по местоживеене.

VIII конгрес на ПОРП прие четири решения, посветени на по-нататъшното социално-икономическо развитие на страната през следващата петилетка; най-важните въпроси в областта на външната политика и международното положение; комплексното усвояване на водните ресурси на р. Висла и на страната; платформата на фронта на народното единство за изборите за Сейм и народни съвети, които се проведоха на 23 март т. г.

III

Осмият конгрес на ПОРП изрази решимостта на полските комунисти и полския народ все тъй самоотвержено да отстояват делото на мира и прогреса в Европа и целия свят, заклейми противниците им и отстоя необходимостта да продължава борбата за разведряване, против новите кроежи на войнолюбците и реакцията, даде израз на последователната си вярност към принципите на марксизма-ленинизма и интернационализма.

Конгресът направи задълбочена оценка на съвременното международно положение в Европа и света и даде израз на непоколебимата воля на Партията и целия народ в борбата за подобряването на международните отношения, за конструктивно решаване на съществуващите проблеми.

Като оцени високо активната и конструктивната външна политика на ПОРП и ПНР на международната арена за укрепване на мира, разбирателството и сътрудничеството между народите в Европа и света, конгресът отбеляза, че **единодействието, дружбата и сътрудничеството между ПОРП и КПСС, между ПНР и СССР, основаващи се на принципите на марксизма-ленинизма и социалистическия интернационализъм,** имат решаващо значение за по-нататъшното развитие на братските отношения между двата народа и укрепването на социалистическата общност, в утвърждаването ѝ като сигурна [illegible] на мира и прогреса в света. **Конгресъ[illegible] де израз на волята на полските комун[illegible] да укрепват единството и сътрудни[illegible]вото на социалистическите страни,** [illegible] увеличава икономическият и отбрани[illegible]ят потенциал на братските страни на [illegible]странна основа в рамките на Варша[illegible] договор и СИВ.

ПОРП ще продължава да укрепва б[illegible]ските отношения, единство и дружб[illegible] челната сила на социализма — Ко[illegible]стическата партия на Съветския съю[illegible] Съветския съюз, с братските парти[illegible] страните от социалистическата общ[illegible] „Конгресът констатира — се казва в [illegible]шението „Задачите на Партията в по[illegible]татъшното развитие на социалисти[illegible] Полша; за благоденствието на полския [illegible]род", — че по-нататъшното укрепване [illegible] братските отношения със СССР е фу[illegible]ментална основа на външната политика [illegible] Партията и социалистическата държа[illegible] основна гарания за сигурността и су[illegible]нитета на страната."

От високата трибуна на конгреса пол[illegible]те комунисти от името на целия народ [illegible]шително осъдиха империалистическите реакционните сили, които в последно в[illegible]ме изостриха международните отноше[illegible] и предприеха опити за връщане към в[illegible]мето на „студената война", към поли[illegible]ката от позициите на силата срещу С[illegible]ветския съюз, ПНР и другите социалис[illegible]чески страни. **Конгресът наново порица[illegible] осъди маоизма, посочи неговата антима[illegible]систка и антиленинска същност,** раз[illegible] противопоставянето му на страните от [illegible]циалистическата общност, силите на м[illegible] и прогреса, ставащото все по-очевид[illegible] съюзяване на сегашните фактори от П[illegible]кин с империализма и силите на реакция[illegible]

На конгреса Партията на полските к[illegible]мунисти излезе с нова мирна инициат[illegible]ва — **предложената от страните—участни[illegible]ки във Варшавския договор, конференц[illegible] за военно разведряване и разоръжава[illegible] да се проведе във Варшава,** в града, [illegible] който хитлеристите бяха отредили такъ[illegible] жестока съдба по време на Втората св[illegible]товна война — най-унищожителната [illegible] всички войни.

* * *

Работата на Осмия конгрес на ПОРП с[illegible] характеризира със своята деловитост [illegible] всестранна задълбоченост, с творчес[illegible] подход към разглежданите проблеми. То[illegible] беше ярка демонстрация на единството [illegible] сплотеността на полските комунисти [illegible] редовете на своя боеви отряд, на подкре[illegible]пата на полските трудещи се на полити[illegible]ката на ПОРП.

А това е гаранция, че взетите решен[illegible] отговорно и творчески ще се осъщест[illegible]ват — за благото на работниците и сел[illegible]ните, на народната интелигенция, за пр[illegible] успяването на полското общество и в пъ[illegible] на подкрепа на световната борба за мир [illegible] прогрес.

Digitized by Google

ПЛАНИРАНЕ И ЕФЕКТИВНОСТ

Книгата „Планиране и ефективност на идеологическата дейност" от Руси Карарусинов е адресирана до идеологическите работници, до партийните комитети и бюрата на първичните партийни организации. Поставяйки си за цел да им помогне да овладеят майсторството на планирането, авторът не се ограничава само с методологически указания (за принципите и показателите за изработването на плана, за организацията и отчитането на неговото изпълнение, за характеристиката на критериите, показателите и оценките на резултатите от идеологическото въздействие), но осветлява и особеностите на самата идеологическа работа, обобщава опита на партийните комитети и организации след Февруарския пленум на ЦК на БКП по тези въпроси.

В книгата се разглежда планирането и ефективността на идеологическата работа като важен актуален проблем за ръководството и управлението на идеологическия процес, и то в принципно единство, връзка и взаимозависимост с партийно-политическата, организаторската и стопанската дейност. Но съдържанието, формите, средствата и методите на идеологическата работа са предназначени да формират съзнанието и да възпитават личността според потребностите и интересите на социалистическото общество. Следователно в същността на планирането на този вид партийна дейност се включва определянето на целите, показателите, сроковете, темповете, съдържанието на идеологическото въздействие, както и средствата, чрез които може да се постигне целта съобразно специфичните особености на идеологическия процес. Без установяването и отчитането на специфичните особености не е възможно научно да се определят нито съдържанието на въздействието, нито показателите на плана.

Авторът прави широк анализ на обекта и субекта на планирането на идеологическата дейност. Обектът на планирането включва всички етапи на идеологическия процес, като се започне от развитието, съхраняването, разпространяването и се свърши с усвояването на социалистическата идеология. Планират се съдържанието на обществените науки и средствата на пропагандата и агитацията, на културно-просветната дейност, на художествената култура, издателската дейност, партийното образование, лекционната пропаганда, индивидуалната работа с хората, самообразованието, материално-техническата база на идеологическата работа, подборът, разпределението и обучението на идеологическите кадри. Обект на планирането е дейността и на теоретиците, и на организаторите и реализаторите на идейновъзпитателния процес, на всички органи и организации, които имат отношение към идейновъзпитателната работа.

Субектът на планирането съвпада със субекта на ръководство и управление. Главен субект на управлението, а следователно и на планирането на идеологическата работа е Партията с нейните ръководни и изпълнителни органи и организации. Под тяхно ръководство се планира и идеологическата работа на държавните, обществените, обществено-държавните органи и организации.

В анализа се разкрива същността на главните принципи на планирането на идеологическата дейност: обективност (научност), партийност, комплексност и системност, реалистичност, диференцираност, съгласуваност и други. Всички те се разглеждат във връзка с основния принцип на идеологическата дейност — връзката ѝ с живота.

Във втората глава всестранно се разглежда технологията на планирането и организацията на изпълнението на плана. Този процес авторът условно разчленява на няколко относително самостоятелни етапа: информация за изработване на плана; определяне целите и задачите на идеологическата дейност, както и съдържанието, формите, средствата за идеологическо въздействие; уточняване темповете, сроковете

Руси Карарусинов. Планиране и ефективност на идеологическата дейност, Партиздат, С., 1979, с. 181.

Digitized by Google

и изпълнителите на идеологическите мероприятия; приемане на плана; организация на изпълнението му; отчитане постигнатото.

Като се основава на теорията и на постигнатото в практиката, анализирайки опита на партийни комитети и организации, авторът е съумял да посочи структурата на плана, да покаже видовете планове, като доказва, че те не се определят произволно от субективния фактор, а са обективно обусловени.

Всеки партиен орган, от Централния комитет до първичните партийни организации, изработват свои перспективни, текущи и оперативни планове.

Перспективните планове биват дългосрочни: едногодишни, две, три, петгодишни или за по-дълъг период от време. **Текущите** са всекидневни, седмични, тримесечни — изграждат се на основата на перспективните. **Оперативни** са плановете за специални идейно-политически мероприятия, чествувания, митинги, събрания; **индивидуални** са плановете на идеологическия работник, на пропагандиста, на агитатора.

Плановете могат да бъдат **цялостни,** примерно за комунистическото възпитание на трудещите се, или **тематични,** по отделни видове от комунистическото възпитание — идейно-политическо, трудово, нравствено, естетическо и т. н., за цялото население или за отделни слоеве — работници, селскостопански труженици, интелигенция, младежи, юноши, пенсионери и т. н.

Задължително изискване към всички тези планове е те да бъдат **комплексни.** Това означава „всеки план на идеологическата работа да отчита връзката на единичното с цялото и на цялото с неговите съставни части, единството и взаимодействието на обекта и субекта на идеологическото въздействие, на тази основа единството на целите и задачите, пронизващи всичките му многообразни форми" (с. 85—86). За да подкрепи тези си мисли, авторът ни показва примерен образец за съдържанието и структурата на един комплексен план за комунистическото възпитание на трудещите се и примерна схема на комплексен тематичен план или план-програма, посветени на отделен проблем, вид комунистическо възпитание — нравствено, естетическо, трудово. В тази връзка той анализира планове на различни окръжни комитети на Партията, на отделите „Пропаганда и агитация" на окръжни, общински и районни комитети като помощни органи на бюрата на партийните комитети, на първични партийни организации. Авторът подчертава, че „като политически ръководител, организатор и възпитател на трудовия колектив ППО може и трябва да разработва дългосрочни комплексни планове за идеологическа дейност, структурата на които би следвало да бъде съобразена с нейната специфична роля в този процес" (с. 99—100).

Текущи месечни, седмични и всекидневни планове за идеологическа работа изработва всеки идеологически работник, всеки консултант в Дома за политическа пропаганда и в общинските партийни кабинети. Всеки лектор, пропагандист или агитатор, преди да излезе пред съответната аудитория, разработва план на лекцията, беседата и т. н. Този план освен идеологическото съдържание, което той ще използва, за да постигне поставената цел, той трябва да предвиди изучаването на аудиторията, нейните интереси и потребности, на нейните задачи в сферата, където работи.

Пропагандистът работи по годишен план, разпределен на месеци, седмици и дни, който освен подготовката и провеждането на занятията той включва конкретни мероприятия за възпитанието на своите слушатели.

Принципиално значение имат установките на автора за реализацията на плановата ефективност, разгледани в четвърта глава.

Планирането като целенасочена дейност и планът като форма за организация имат пряко отношение към **резултата и ефективността на идеологическата дейност.** Това се обуславя от обстоятелството, че в плана се формулира и залага идеално резултатът, към който се стремим и който желаем да постигнем. Още при изработването на плана се моделира резултатът, като цел, планират се условията, формите и средствата за неговото постигане и с това до голяма степен се съдействува за повишаване ефективността на идеологическата дейност. Но в какво се изразява ефективността на идеологическата дейност? Авторът я определя като *„достигане на максимален резултат от идеологическото въздействие, свързано с потребностите и интересите, целите и задачите на обществото, класата, личността, върху индивидуалното и масовото съзнание и поведение за възможно най-къс срок и при най-малки загуби на трудови, материални и духовни ресурси"* (с. 107). Идеологическата работа може да бъде ефективна само при условие, че научно отразява и обосновава обществените потребности и интереси, съдействува за тяхното осъзнаване и реализиране от личността, класата, обществото.

Като процес ефективността на идеологическата работа не само се измерва и отчита, но преди всичко се планира и организира нейното постигане. И в такъв случай за нея можем да съдим не само по крайния резултат, но и по това, как се планира и организира, как се реализира самата идеологическа дейност, по формите и средствата, по състава на пропагандистите, организаторите, слушателите и зрителите, по осъществяването на реалните потребности и интереси на обществото. А то ще е толкова по-ефективно, колкото по-добре са изучени и осъзнати тези потребности и интереси от субекта и обекта на идеологическата дейност. В тази връзка авторът изтъква, че един от главните фактори за повишаване ефективността на идеологическото въздействие са организаторите, реализаторите, хората, върху които се въздействува като обект и субект на възпитание. Оттук той извежда

Digitized by Google

вилната мисъл, че грижите на партий-е, държавните, обществените органи и анизации за подбора, възпитанието и пределението на идеологическите кадри грижи за повишаване ефективността на йновъзпитателния процес.

Като разглежда ефективността не само о краен резултат, но и като процес, и който идеологическото въздействие изнава пътя от началото на своето форане и разпространение до окончателго усвояване и превръщане в убеждее и в мотив за поведение, т. е. като нен непрекъсваем процес, разчленен на и етапа — знания, убеждения, действия, Карарусинов разкрива и критериите, и казателите на ефективността на идеолоческата дейност. След обстоен доказателствен материал той извлича три крия. **Първо:** да се оценява качеството самите идейновъзпитателни мероприя — тяхната актуалност, тематическа соченост, масовост, обхват на различте слоеве и възрастови групи от насенето. Този критерий няма самостоятел значение. Той следва да се прилага в инство със следващите два. **Второ:** наъпилите изменения в съзнанието на трущите се трябва да оценяваме чрез изуване на техните възгледи, знания, убеения с методите на социалната психоогия. Сега все още партийните органиции използват този измерител недостаочно и едностранно. Макар и много ваен, този критерий не може да се изолзва сам, защото задача на идейновъзпитателната работа е не само да повишава знателността, но и да стимулира съответни практически действия, социалната ктивност на всеки труженик. Затова изъква като изключително важен **третият критерий:** оценката на самите практически ействия и поведения, предизвикани от нието на идейновъзпитателните мероприятия.

Авторът обръща специално внимание на бстоятелството, че при използването наези критерии би следвало да се отчитат езултатите от трудовата дейност на отелните работници и на целите колективи, тяхната сплотеност около политика-а на Партията, ръста на социалистическата личност, а също наличието на отрицателни явления и постъпки в един или друг колектив. Или с други думи, за да е получи възможно най-пълна достоверна картина за ефективността на идеолоческата дейност, всички нейни критерии трябва да се разглеждат в единство, тъй като поотделно те притежават черти на относителност и условност. Не би могло да се говори за ефективност, ако в резултат от всяко идеологическо начинание не се достигне съответно изменение в съзнанието на трудещите се, положително изменение в организацията и методите на тяхната работа, в резултатите от техния труд. По-високо социалистическо съзнание, по-добра организация на труда, по-съвършени методи на всички работни места и преди всичко — високи трудови показатели — ето как следва да се определя целта и да се измерва ефективността на разностранната идеологическа дейност в борбата за реализиране решенията на Партията.

Изключително полезна е книгата на Руси Карарусинов сега, в заключителния етап на преустройството на идеологическата работа, преди всичко с довеждане проблема за повишаване на ефективността на идейновъзпитателната работа до първичната партийна организация. Авторът разглежда този въпрос в пряка връзка с усъвършенстването на планирането и организацията, на стила и методите на ръководство на стопанската, организационната и идеологическата работа на първичната партийна организация — или както той отбелязва — ефективността на идеологическата работа е в пряка зависимост от ефективността на ръководно-организаторската и организационната дейност на първичната партийна организация. Принципно значение тук има изясняването на комплексния подход към ефективността на идеологическата работа на първичната партийна организация. Първичната партийна организация ръководи, разяснява и убеждава, мобилизира и организира трудещите се в името на общите и конкретните цели и задачи, които произтичат от генералната линия на Партията и от нейните конкретни решения, като отчита реалните потребности и интереси на колектива, на комунистите и безпартийните, като пречупва тези решения през призмата на конкретните задачи на колектива за тяхното изпълнение. „Осъществяването на единно, колективно ръководство на стопанската, организаторската, организационната и идейновъзпитателната работа — подчертава авторът — е сигурна гаранция за тяхната ефективност, защото те са така органично свързани, че не е възможен успех в едната област при неуспех в другата и във всички като цяло" (с. 157).

Главните функции на първичната партийна организация са да организира и възпитава комунистите и безпартийните за срочно, ефективно и висококачествено изпълнение на социално-икономическия план, административните, научните, образователните и т. н. задачи на съответния трудов колектив, политическото ръководство на който тя осъществява. Тук обаче, казва авторът, е нужно да се отчита по-особената роля на възпитателната функция, която има за цел цялостното — идейно-политическо, трудово, нравствено, естетическо и т. н. възпитание на комунистите и безпартийните, тясно свързано с живота, със задачите на социално-икономическото ни развитие. Не може да има преустройство на идеологическата работа в първичната партийна организация, ако не се преодолее абстрактно-просветителският подход в нея, ако не се свързва органически с живота и неговото развитие на съвременния етап. Не можем да не се съгласим с извода на автора, че ефективността на идеологическата дейност на първичната партийна организация е продукт на ефективността на нейното ръко-

Digitized by Google

водство. За партийните бюра и организации това означава те да формулират правилни, научнообосновани цели на идейновъзпитателната работа, съобразени както с общите генерални изисквания на програмата и решенията на Партията, така и с духовните потребности и интересите на членовете на трудовия колектив. Наред с това те следва да използват най-подходящи и съдържателни форми и средства за постигане на тези цели, да подбират, подготвят и организират най-подходящите кадри — пропагандисти, агитатори, културно-масовици, наставници. Към ръководните стопански и административни дейци да проявяват постоянни изисквания и установят резултатни форми за отчитане пред партийното бюро и пред организацията за тяхната партийно-възпитателна работа — как ръководят трудещите се като политически дейци, като възпитатели. Първостепенно задължение на партийните организации и техните бюра е да формират съзнателно и целенасочено обществено мнение и социално-психически климат, който може да послужи и като социална среда, и като важен регулатор на обществените отношения и общуването между членовете на колектива. Да изучават реалното обществено и индивидуално съзнание, измененията, които настъпват в съзнателността и поведението на личността и колектива, да отчитат ре- тата от идеологическото въздействие, и вземат правилно решение при орга- рането и провеждането на следва- идейновъзпитателни мероприятия.

„С други думи — пише Р. Карар- нов, — трябва да разглеждаме ефек- ността като непрекъснат, постоянно у- вършенствуващ се процес на плани- организация, контрол и отчитане на и- логическата работа“ (с. 171).

Цялата книга е пронизана от мисъ- че по-нататъшното повишаване качест- и ефективността на идеологическата р- бота изисква да се осигури единство- идейновъзпитателната и организацио- политическата дейност на партийните - гани и организации. Само по този п- идеологическата практика ще се изб- от елементи на просветителство, а п- тийно-организационната работа — от б- мализъм и администриране. Разглежд- важни методологически проблеми на п- нирането и ефективността на идеолог- ската дейност, книгата на Руси Карар- нов представлява ценен помощник в д- ността на работниците от идеологич- фронт, на партийните комитети и бю- на първичните партийни организации.

Петрана ТРЕНДАФИЛОВА

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

Стоян МИХАЙЛОВ

ЕМПИРИЧНОТО СОЦИОЛОГИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ

В настоящия си труд, който излиза на български език във второ допълнено издание, проф. Ст. Михайлов дава своя принос в разработката на марксистко-ленинската теория на емпиричното социологическо изследване. Авторът разглежда структурата на емпиричното социологическо изследване, елементите му, спира се на предпоставките за неговата подготовка и провеждане на високо научно равнище, изтъква социалните му функции. Той осветлява проблемите върху основата на критичен разбор на досегашната литература по тези въпроси у нас и в чужбина. Без да отрича някои постижения на теоретическата мисъл в това отношение в буржоазните страни, авторът разкрива противоположността на марксистко-ленинската и буржоазната методология по основните проблеми на теорията на емпиричното социологическо изследване.

ТЕХНОЛОГИЯ И ЕФЕКТИВНОСТ НА СОЦИАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ

Марко Марков

С теоретическа дълбочина и усет към съвременните задачи и изисквания проф. д-р М. Марков осветлява въпросите за същността на управленческите технологии и мястото им в управлението, за отношението между теорията, технологията и практиката. Наред с глобалната технология на социалното управление той предлага и обосновава модели за технологии в основните управленчески дейности. Логично и системно авторът представя технологичните процедури и операции в планирането, при вземането на стратегически решения, в контрола и социалната дейност. Авторът обосновава нови, съвременни принципи за проектиране и внедряване на управленчески технологии. В книгата оригинално е разкрито технологичното единство на управленческия процес, анализирано е диалектическото взаимоотношение между технологията, техниката и организацията на управлението. Целият анализ е подчинен на стратегическото изискване за висока ефективност на управлението на икономиката и социалните процеси. Изследвани са сложни методологически проблеми, свързани със същността, критериите и показателите за ефективността на управлението в икономиката, социалната дейност и идеологическата сфера.

ОБНОВЯВАНЕ НА ТЕХНИКАТА И ЕФЕКТИВНОСТ

Георги Попов

Въпросите на теорията и методологията на ефективността от обновяването на техниката винаги са били в центъра на вниманието на икономическата наука и политиката на комунистическите и работническите партии от социалистическите страни. В предлаганата книга се изследват от социално-икономически позиции съдържанието и особеностите на обновяването на техниката в съвременните условия на разширено социалистическо възпроизводство. Авторът прави анализ на някои теоретико-методологически аспекти на приложение на комплексния подход и усъвършенстване системата от показатели за обосноваване на социално-икономическата ефективност от обновяване на техниката в етапа на изграждане на развито социалистическо общество. Книгата е предназначена за ръководни партийни и стопански кадри, специалисти, учащи се. Тя може да се ползва и в системата на партийната учебна година и икономическото образование.

СЪВРЕМЕННА БУРЖОАЗНА ЕТИКА

Развитие, проблеми, критика

Предмет на настоящото колективно изследване (редакционна колегия: проф. Любомир Драмалиев (отговорен редактор), Максим Лазаров, Васил Проданов и Кирил Нешев) са някои основни проблеми на съвременната буржоазна етическа мисъл. В книгата, дело на Института за съвременни социални теории, се разкрива същността и особеностите на съвременната буржоазна етика, нейните позиции, развитие и оценка. В първия раздел са разгледани някои фундаментални общотеоретически и методологически проблеми на съвременната буржоазна етика — направления, школи и автори с най-изявено съвременно звучене. Във втората част се изследва приложното значение на съвременните етически теории — темата за човека, за етическите аспекти на научно-техническата революция, за духовните ценности, добродетели и възпитанието. Анализираната проблематика представлява интерес — специален и общопознавателен, за етици, философи, педагози, социолози, психолози, за студенти от ВУЗ, както и за участници във висшите звена на партийната просвета.

Digitized by Google

НОВИ СЪВЕТСКИ КНИГИ

Аганбегян, А. Г., УПРАВЛЕНИЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ (вопросы теории и практики), М., Изд. „Экономика", 1979.

Авторът разглежда основните положения на научното управление на производството в практиката на обединенията и предприятията. В книгата се разкриват методите, анализира се челният опит в организацията на управлението. Разглеждат се методологически въпроси като програмно-целевия подход в управлението. Осветляват се също въпроси по подготовката, приемането и реализирането на решенията, подбора, разпределението и възпитанието на управленческите кадри, организацията на работата в системата на управлението.

СОЦИАЛЬНАЯ ПСИХОЛОГИЯ (история, теория, эмпирические исследования). Под редакцией Е. С. Кузьмина, В. Е. Семенова, Изд. Ленинградского университета, Ленинград, 1979.

В монографията последователно се разглежда историята, предметът и основните методологически проблеми на съвременната социална психология като наука. Дава се разгърнат критически анализ на различните съвременни направления, разкриват се перспективните пътища на развитие на фундаменталните и приложните изследвания в областта на социалната психология в тясна връзка с общата социология и система на психологическата наука. Значително място се отделя на детайлната разработка на основните елементи на социалната психология: личност, структура и динамика на малките групи и колективи, особеностите на големите общности.

Погосян, В. А., К КРИТИКЕ ФИЛОСОВСКИХ КОНЦЕПЦИЙ ФРАНКФУРТСКОЙ ШКОЛЫ, Отв. ред. Э. В. Ильенков, Ереван, Издательство А. Н. Армянской ССР, 1979.

В книгата се прави критически анализ на най-важните философски концепции на франкфуртската школа, определя се тяхното място в историята на най-новата западна философия. Особено внимание се отделя на възгледите на франкфуртската школа за обществото и за познанието.

СОВРЕМЕННАЯ БУРЖОАЗНАЯ СОЦИОЛОГИЯ НА СЛУЖБЕ ГОСУДАРСТВЕННО-МОНОПОЛИСТИЧЕСКОГО КАПИТАЛИЗМА, Отв. ред. проф. М. Я. Корнеев, Изд. Ленинградского университета, Ленинград, 1979.

В сборника се анализират такива особености на съвременната буржоазна социология в САЩ, Франция и ФРГ, като все по-голямата политизация, засилването на апологетическите функции, интеграцията в системата на държавно-монополистическия капитализъм, антикомунистическата насоченост и безплодност в търсенето на общотеоретически алтернативи на марксизма.

Шихирев, П. Н., СОВРЕМЕННАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ПСИХОЛОГИЯ В США, Академия наук СССР — Институт психологии, М., Изд. „Наука", 1979.

В своя труд авторът анализира състоянието и тенденциите на развитие на социалната психология в САЩ. Въз основа на голям фактически материал той показва как господстващите методологически принципи на позитивизма и емпиризма тласкат социалната психология в задънена улица при решаването на актуалните проблеми на науката.

РАЗВИТЫЕ КАПИТАЛИСТИЧЕСКИЕ СТРАНЫ — (социально-экономический справочник), Сост. А. А. Гречихин, Под общ. ред. А. Г. Милейковского, М., Политиздат, 1979.

Справочникът дава картина на социално-икономическото положение на промишлено развитите страни в съвременния етап на общата криза на капитализма. Обширният фактически материал е групиран по проблеми и страни. Всеки раздел в справочника се предхожда от встъпителна статия с анализ на тенденциите, характерни за капитализма през 70-те години.

20 700

Digitized by Google

Цена 0,35 лева

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

Partien Zivot

ПАРТИЕН ЖИВОТ

LIBRARY
SEP 9 1980
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

МАНИС-В

8 СОФИЯ, ЮНИ 1980 ГОДИНА

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

№ 8 ЮНИ 1980 година XXVII

СЪДЪРЖАНИЕ

Развитието на образованието — важна партийна задача

Уводна — Учителят 3
М. Хартарски — Дело всенародно 9
Г. Гицов — В новите условия — с нов подход 14

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ И ОПИТ

Д. Ананиев — Същност и особености на законите и закономерностите на марксистко-ленинската партия 23
И. Вълков — Партията и развитието на социалистическата демокрация 31

Кадрите — ключов проблем

Л. Маков — Председателят на профкомитета 39
Д. Радева — Отговорникът на партийната група 45
П. Русев — Хора, навици и стил 53

Замяната — преглед на бойния строй

Х. Цветков — Разговор с продължение 56

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Б. Пастухов — Силата на младостта 60

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

И. Куков — Кой да бъде или какъв да бъде 67

Стопанският ръководител — пълномощник на Партията

Р. Пишев — Единоначалието — задължителен принцип на ръководната дейност 70

Digitized by Google

СТАНОВИЩА И МНЕНИЯ

Д. Станоев — За участието на представители на партийните комитети на събранията на първичните партийни организации . . 79

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

С. Тодоров — Комплексност на идейновъзпитателната работа в трудовия колектив 80
И. Кръстев — Многостранност и еднопосочност на идеологическото въздействие 87
М. Делибалтова — Нови измерения на стойностите 93

В ЦЕНТРАЛНАТА КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА КОМИСИЯ

* — Пазителят на законите 96

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Г. Бърдаров, А. Веселинов, К. Иванов, Н. Иванов** (зам.-главен редактор), **М. Илиева, Д. Петков** (зам.-главен редактор), **К. Петров, Л. Причкапов, П. Радев, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84—01
Годишен абонамент 6,30 лева — Отделна книжка 0,35 лева
Пор. 2465 Тираж 53 130 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 30. V. 1980 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Digitized by Google

РАЗВИТИЕТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО — ВАЖНА ПАРТИЙНА ЗАДАЧА

Състоялият се през юли 1979 година пленум на ЦК на БКП утвърди Тезисите за развитието на образователното дело и встъпителното слово на другаря Тодор Живков като програмни документи и дългосрочна стратегия на Партията в областта на образованието.

Неотдавна се проведе и Първият конгрес на народната просвета. От делегатите и гостите на конгреса още веднъж бе изразена по най-убедителен и категоричен начин пълната подкрепа на решенията на пленума на ЦК на БКП по въпросите на образованието. В доклада на другарката Людмила ЖИВКОВА, член на Политбюро на ЦК на БКП, председател на Комисията за наука, култура и образование при Политбюро на ЦК на БКП, бе направен дълбок и всестранен анализ на главните задачи на всички органи и организации в областта на образователното дело.

След доклада на министъра на народната просвета професор Александър ФОЛ конгресът обсъди непосредствените задачи на просветните органи на сегашния етап.

На конгреса бе приета Харта на българския учител, утвърдени бяха основни положения за устройството и дейността на новоизбрания висш учебен съвет.

Израз на уважение и признание към високоотговорната работа на просветните дейци е участието на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет др. Тодор ЖИВКОВ като делегат на конгреса.

УЧИТЕЛЯТ

Следата, която оставя след себе си учителят... Тази негова предопределеност да работи за бъдещето... В тази характерност на неговия високоотговорен труд се убедихме отново и отново при едно неотдавнашно посещение в Брегово, Видинско.

В общинския партиен комитет се бе получило благодарствено писмо от името на четирима учители ветерани. Поканени няколко дни преди това за тържество по случай 75-годишния юбилей на революционното учителско движение, тези хора са били трогнати и изненадани не само от горещата гостоприемност на обществеността в градчето, обявило ги за свои почетни граждани, но и от неочаквано проникновения диалог, който са имали с бившите си възпитаници.

Лекари и педагози, трактористи и животновъди, шофьори, агрономи, някогашните ученици, седнали в същия ред на чиновете, както

Digitized by Google

преди години. След познатия призив „Клас, стани!“ последвали толкова откровения, такива разкази за трудностите и сложностите на дълга да се живее и да се работи, че старите преподаватели не смогвали да отговорят на запитванията, на желанията да дадат съвет, да насочат, да помогнат... От своя страна бившите ученици „заредили“ учителите си със задоволство, за което е трудно да се разказва...

Навярно именно в такива моменти човек действително узнава, че професията на педагога е необикновена, че тя е „призвание, смисъл на живота, съдба“.

В писмото се споделяше една законна гордост, една преливаща радост от факта, че не само бившите ученици, а и следващите поколения — техните деца и внуци — са учили или учат в същото училище, работят в същото градче. Това е мястото, в което сега 42 отличници са стипендианти на АПК и продължават образованието си в различни висши учебни заведения на страната и в което през годините на народната власт пак със средства, отделяни от кооператива, са завършили висшето си образование над 300 души, 169 от които в момента работят в Брегово. Един малък град, чиито жители едва надхвърлят петте хиляди. Един енергичен отряд от интелигенти, чийто труд преобразява някогашния изостанал и жаден за просвета край, в който Благоев и неговите последователи са хвърлили семената на просвещението, дали в последствие ярки плодове.

Какво още да добавим към впечатлението, предизвикано от прочитането на писмото до общинския комитет? Това е радостта на старите педагози от високия процент на младите хора, постъпващи след завършването на средното си образование на работа в АПК и в промишлените предприятия в Брегово. През последните няколко години завършващите Средното професионално-техническо училище по селско стопанство и завършващите ЕСПУ и непостъпили във ВУЗ стопроцентово се включват в селскостопанския и в промишления труд в градчето. Това е място, в което през последните години миграцията е сведена до минимум; място, в което общинската организация на ДКМС наброява 1156 комсомолци, 190 от които са механизатори.

Учителите ветерани благодаряха на партийния комитет за тържеството, което им е устроил, за звъна на фамфарите, зазвучал отново в ушите им, за докосването на старите дневници, за възроденото „Клас, стани!“, за училищните песни, за равносметката, направена в тяхна чест. Равносметка, достойна за големите усилия, за безсънието и всеотдайността им.

Следата, която непременно оставя след себе си учителят... Неговата здрава връзка с бъдещето. Високоотговорната му мисия. Всичко това долавяме от кратките редове на писмото, написано с много топлота и искреност. С удовлетвореност. С радост, която прелива.

●

В доклада за претворяване в живота решенията на Юлския пленум на ЦК на БКП (1979 г.) за развитие на образователното дело в НРБ, изнесен на Първия конгрес на народната просвета от др. Людмила Живкова, се посочва: „Призванието на учителя, неговото място в живота на обществото не трябва да се свежда до равнището на служебни задължения и взаимоотношения. Мястото на учителя трябва да бъде не формално, а в действителност обусловено от степента и равнището на неговото индивидуално развитие и непрекъснато да се утвърждава и защищава в процеса на личностното развитие, винаги да отговаря на нуждите на обществото и живота. Стремежът на самия учител към разширяване на кръгозора, към обогатяване на опитността, към многоаспектно обгръщане и общуване с явленията и процесите на природното, човешкото и общественото развитие, неговата социална

Digitized by Google

активност са истинска гаранция за неговото движение напред, необходима предпоставка и задължително условие, за да може той да продължи да носи високата отговорност на учителя."

Сега ролята на учителя в учебно-възпитателния процес се повишава многократно, защото в съвременните условия този процес е действен синтез между отделните науки, между науките и изкуствата; органическо единство между обучение и комунистическо възпитание, между знания и практика.

В партийните документи за развитие на образователното дело нееднократно е изтъквана необходимостта да се разширяват възможностите за творческа изява на учителите в учебно-възпитателния процес.

Акцентира се върху няколко неща.

Учителят не просто дава знания, а убеждава, аргументира, свързва знанията с живота, съдействува за превръщането на знанията в убеждения, в основа за поведение. Защото, ако между усвояването на теорията и практическите дела съществува разрив, това свидетелствува за недостатъчна ефективност на учебно-възпитателната работа.

Ако в този процес учителят не си дава сметка за трудните въпроси, за противоречията и неясностите, възникващи у учениците, и не насочва вниманието им към реалните пътища за разрешаване на тези проблеми, истински резултати от усилията му няма да има. Учителят, както е посочено в Тезисите за развитието на образователното дело в НРБ, не само поднася готови истини, но и запознава с процеса на търсенето на научната истина, подготвя учениците да умеят да откриват проблеми и да ги решават.

Оттук и критериите за оценка на учителския труд — да отговарят на изискването за творческа изява, за постигането на високо качество и ефективност в процеса на обучението. Естествено, в тази сфера ефективността ще я измерваме не само с количеството придобити знания, а преди всичко със степента на идейна убеденост, трудова и обществено-политическа активност, висока нравственост, проявени от подрастващите.

„Социалистическото общество — изтъква другарят Тодор Живков — винаги е имало нужда от разгръщането и оползотворяването на човешките способности. Въпросът обаче е — за кои и за какви способности и качества става дума сега? Без възпитанието и развитието на какви способности и качества у хората — и то в масов мащаб — нашето общество вече не може, ако иска да се развива, ако иска бързо да върви напред?

Преди всичко става дума за широка образованост, за висока обща култура, за солидни знания на равнището на съвременната наука и техника.

Става дума за дълбока идейна убеденост и висока социалистическа съзнателност като съществена характерна черта на личността, като необходимо условие личните интереси да се развиват върху основата на обществените интереси и да бъдат в унисон с тях.

Става дума за солидна професионална подготовка, за овладяна професия на равнището на съвременните научно-технически постижения, на равнището на новите изисквания и критерии за качеството на труда — т. е. за постигане на висок професионализъм.

Става дума не само за солидни знания, но и за умение творчески, смело и самостоятелно да се мисли, за усет към новото, способност за постоянна и самостоятелна подготовка, за самоусъвършенствуване на личността.

Става дума за организираност, оперативност и точност, за способност най-рационално да се използва времето, за самодисциплина и самоконтрол, за изключително високо чувство за отговорност пред об-

Digitized by Google

ществото, колектива, семейството, за пълно единство на комунистическата идейност и поведението на личността."

Какво необятно поле за творчество в работата на учителя! Каква широта на възможностите за изява! Защото трудът, който формира творци, сам трябва да има във висша степен творчески характер. Защото многостранното развитие на личността на ученика и неговата пълноценна реализация изискват учителят сам да бъде многостранно развита личност.

Пред партийните органи и организации сега стои високоотговорната задача да извисяват критериите за оценка на развитието и професионалното израстване на учителите, да създават условия за повишаване на тяхната социална и професионална активност, да помагат да се усъвършенствува системата за духовното и материалното им стимулиране. Непрекъснато да се утвърждава общественият престиж на професията на българския учител.

●

В столичния техникум по енергетика „Вилхелм Пик" работи вече двайсет години като негов директор народният учител Минчо Пенчев. Неговата енергичност, способността му да сплотява около себе си хората, да насочва усилията им към реализирането на сериозни цели го прави обичан от всички. Другар на учители и ученици, този потомствен учител (прадядо му е преподавал в килийно училище), проявява максимум справедливост в решаването на проблемите. Той търси причините за нещата, мотивите за една или друга постъпка. Изслушва много хора, сравнява, анализира, пита. Той се съветва. Той обича да слуша събеседника си. Не се уморява да търси истината.

За висша добродетел на своите възпитаници другарят Пенчев смята трудолюбието.

За кратък срок това учебно заведение се утвърди, доби известност, към него се създаде подчертан интерес. Техникумът има много добра производствена база — учебните центрове са изградени с помощта на няколко предприятия и се използват както за обучението на учащите се, така и за квалификация и преквалификация на специалисти от заводите. Обучението е изградено изцяло върху съвременните изисквания на производството. В учебните програми са направени изменения съобразно сегашното и бъдещото производство на заводите, за които техникумът подготвя кадри. Нещо повече — за да се затвори кръгът на подготовката на учащите се, за тях са обособени работни места и в предприятията. От друга страна отделни видове производства (с оборудването и специалистите) са пренесени от предприятията в базата на техникума. Там се извършват на основата на производствен план автоуслуги, съществува сервиз за хладилна техника. Съвместно със Завода за дизелова горивна апаратура подготвят линия за ремонт на двигатели, с Института за използване на слънчевата енергия работят за внедряването на слънчевата енергия за технологични нужди в производствената дейност. На територията на техникума са обособени 3 производствени цеха, а съвместната му дейност е с 15 предприятия.

Тук усилено се работи за претворяването на голямата партийна повеля за високоефективна реализация на младите хора, при която творческият потенциал, заложбите и способностите на личността се насочват към постигането на максимално полезни обществени резултати.

Към какво насочват вниманието си партийната и комсомолската организация на учителите в техникума?

Digitized by Google

Преди всичко към все по-плътното изграждане на урока като едно неповторимо творческо цяло; към осъществяването на индивидуален подход в урочната и в извънкласната работа. Пред учителя — ръководител и организатор на творческия учебно-възпитателен процес, е поставена с цялата ѝ отговорност задачата да търси най-новите идеи, да познава най-съвременните тенденции в организацията и управлението на учебно-възпитателния процес. Тук усилията се насочват към преодоляването на такива недостатъци в педагогическия процес като информационната и режимна претовареност на учащите (в трети курс тук се изучават 18 специалности), към по-нататъшно заздравяване на връзките на обучението със социалната практика, към преодоляване на формализма в отделни дейности и инициативи. Налице е стремеж да се внедряват в практиката нови критерии, въз основа на които да се оценява качеството на педагогическия труд. Естествено, единствено мерило за усилията остават резултатите. Резултати, посредством които учителят действително ще може да утвърждава красотата и достойнството на живота!

●

Гражданският и професионалният дълг на учителя е да възпитава подрастващите поколения — най-ценният капитал на нацията — с критериите на бъдещето.

Ще се позовем на един разговор за дълга и отговорността на човека с високата и отговорна, свещената и благодатна мисия.

Разговорът за професионалния и гражданския дълг на учителя, подет в Стара Загора и прераснал впоследствие в национална проява, се превърна в обществена проверка на практическата готовност на учителството да изпълнява своята високоотговорна дейност. Той доби характер на самоотчет на всеки учител пред себе си и пред колектива. В процеса на протичането му връзката „учител — общество" бе изследвана с проникновение и отговорност. Особено активна роля в това отношение изиграха първичните партийни организации в училищата.

Централно място в разговора бе отделено на проблема за повишаване творческата активност на педагогическите кадри, на обобщаването на челния педагогически опит, на подобряването на вътрешнометодическата работа. Ако потърсим примери, бихме казали, че значителни резултати в това направление постигнаха в своите съвместни усилия дирекцията „Народна просвета", окръжният комитет на Съюза на българските учители и окръжният комитет на Комсомола в Русе, където към дома на учителя функционира обществен Научноизследователски институт по образованието. Институтът направлява търсенията на научните работници и изявените учители, успешно координира изследователската и експерименталната работа на колективите, анализира резултатите от внедряването на челния наш и съветски педагогически опит.

Какви основни изводи бяха направени от разговора? Преди всичко той показа високо чувство на самокритичност, на неудовлетвореност от постигнатото. Пролича безпокойството, търсенията на партийните организации и колективите в училищата по проблемите на качеството на педагогическия труд. Бяха направени обстойни анализи на минусите в педагогическата практика, изтъкнато бе незадоволителното равнище в работата на отделни учители, а в някои случаи — и на цели педагогически колективи. И това бе обяснимо. Расте значението, разширяват се функциите на училището; расте отговорността на учителя пред обществото. Днес качеството и организацията на педагогическия труд са свързани пряко със социалистическата организация

Digitized by Google

и интелектуализацията на труда във всички области, с равнището на квалификацията на кадрите, с усвояването и внедряването на научно-техническите и организационните постижения в различните сфери.

Нарасналото социално значение на образованието налага по-високи изисквания и към качеството на педагогическия труд, към усилията и резултатите на учителя. Това е проблем на проблемите в дейността на първичните партийни организации в училищата сега. Защото обществените потребности налагат изискването педагогическият труд да бъде труд с действително ново качество. Постигането на това ново качество поставя пред партийните организации проблема да формират у всеки учител висока комунистическа съзнателност, социална активност, социалистическо отношение към труда. И това да става на базата на висока организираност и дисциплина, непримиримост към недостатъците и чувство за дълг, на базата на максимално разкриване на възможностите за постигането на по-високи резултати от досегашните. Защото един от основните изводи, направен след разговора, бе, че е наложително на основата на комплексния подход да се усъвършенствува организацията на труда в учебните заведения, като се прилагат едновременно изискванията за научна организация на труда на учителя и на ученика в атмосферата на творчество.

Както бе изтъкнато на Първия конгрес на народната просвета и на VI пленум на ЦК на Съюза на българските учители, посветен на проблемите на професионалния учителски дълг, цялата практическа дейност на педагозите е насочена към усъвършенствуване на социалистическия начин на живот. Съзнавайки силата на своя личен пример за възпитанието на подрастващото поколение в дух на комунистическа нравственост, преподавателите работят за реализацията на девиза: „Учителят трябва да бъде онова, което иска да станат неговите възпитаници".

Принципно важните изменения, които настъпват в образователното дело след пленума на ЦК на БКП по въпросите на образованието и след Първия конгрес на народната просвета, ще се отразят с особена сила върху характеристиката на личността на учителя, върху неговото обществено положение и творческа изява. Особената важност на обществената функция на учителя нееднократно е изтъквана. Сам другарят Тодор Живков я определя като „решаваща, с нищо незаменима".

Както е записано в Хартата на българския учител генералната цел на социалистическата образователна система е формирането на многостранна, а впоследствие и на всестранно развита личност, способна пълноценно да се реализира в живота. Не е възможно тази цел да бъде достигната без активното участие и принос на учителя творец.

Закърмен с безгранична любов и преданост към своя народ, към нашата социалистическа родина, българският учител е непоколебимо верен на комунистическите идеали, пламенен патриот и интернационалист, носител на високи трудови и граждански добродетели.

Народът и Партията високо ценят самоотвержения и неуморен труд на учителя, отнасят се с особено внимание и уважение към изпълнението на неговия граждански и професионален дълг. Защото българският учител е наследник и продължител на вековни и самобитни традиции в образованието и възпитанието на поколенията; защото през тринадесетвековното културно-историческо развитие на родината ни българският учител винаги е бил съпричастен към стремежа на народа към знание и просвета, давал е своя принос за разгръщането на творческата енергия на нацията.

Digitized by Google

ДЕЛО ВСЕНАРОДНО

к. п. н. МИХАИЛ ХАРТАРСКИ
секретар на ЦК на Съюза на българските учители

По случай Първия конгрес на народната просвета издателство „Народна просвета" пусна от печат двутомното издание „Образователното дело — дело всенародно" с произведения на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет Тодор Живков. Тематичното обединение и издаване на произведенията на др. Т. Живков, посветени на образованието и възпитанието на младежта, на развитието на образователното дело, на мястото и ролята на учителите и преподавателите в това развитие са важно събитие не само за партийните и просветните работници, а и за целия български народ, защото по своя смисъл и съдържание целят да превърнат образователното дело във всенародно дело. В тях читателят ще намери концентрирана политиката на нашата партия в тази толкова важна област от развитието на духовния живот на обществото, в което колективно партийно дело първият партиен ръководител има огромен личен принос. В своята съвкупност и историческа последователност разгледаните в двутомника проблеми представляват цялостна, завършена, единна и монолитна разработка на най-актуалните и значими въпроси на народната просвета, образованието и възпитанието на младежта в условията на социализма.

С априлско проникновение, с комунистическо дръзновение и задълбочен научен анализ е обоснован новаторският подход на Партията и социалистическата държава към проблемите на подготовката на младежта за строителството на развитото социалистическо и на комунистическото общество, очертан е пътят за многостранната и ефективна реализация на творческите способности на личността, за утвърждаване на социалистическия начин на живот сред младото поколение, за издигане на ново, по-високо равнище ръководството и управлението на народното образование на основата на широкото разгръщане на държавно-общественото начало. Осъществен е нов етап в творческото развитие и прилагане на партийната мисъл и стратегия в образователното дело, очертана е действена програма за комунистическото възпитание на младежта в името на великите комунистически идеали. С усета и умението на големия политик и държавник, на далновидния партиен ръководител др. Тодор Живков по блестящ начин продължава да развива богатите традиции на Българската комунистическа партия — да открива и поставя, да разработва и решава насъщните проблеми на образованието в най-тясна връзка със задачите на днешния и утрешния ден, в най-тясна връзка с борбата за изграждане на социалистическото и комунистическото общество.

Обоснованите цялостни системи и критерии за преустройство и динамично развитие в решаващите области на живота са забележителен принос в нашата революционна теория и социална практика, в анализа и обобщаването на колективния опит и мисъл на Партията, в обогатяването на нейните исторически традиции, създадени от такива крупни мислители и организатори на народните маси като Димитър Благоев и Георги Димитров. Силата на нашето учение, както неведнъж са посочвали Маркс, Енгелс и Ленин, се състои в неговото не-

Digitized by Google

прекъснато развитие, в неговото използване като познание и като научен метод при анализа на новите явления и проблеми, които времето поставя пред революционната борба.

Центърът, около който се съсредоточават различните проблеми, разгледани в тези трудове, е човекът, гражданинът на развитото социалистическо общество. Главният проблем е проблемът за човека, за издигане на неговата роля като субект на многостранното ни развитие, за разгръщане на човешкия творчески потенциал и неговото пълноценно реализиране в обществената практика. „Затова — казва др. Тодор Живков — можем с пълно право да заявим: сега няма по-важна задача от задачата да преминем от разкриване и развитие на отделни черти и способности на човека към разкриване и развитие на неговите многостранни способности, заложби и качества, т. е. да формираме многостранно, а в перспектива всестранно развита личност, способна пълноценно да се реализира в живота.“ В зависимост от конкретните потребности на живота и степента на зрелост на самата образователна система в различните трудове са разгледани едни или други страни на тази идея, разкрива се нейното богатство и обществена значимост, за да бъде изведена тя до равнището на генерална цел на образователната система на сегашния етап.

За пръв път в двутомника се публикува извадка от забележителния доклад на др. Тодор Живков пред Националното съвещание на партийния, държавния и стопанския актив от 31 октомври 1979 г., в който се обосновава интелектуализацията на всяка обществена дейност като стратегическа задача на нашето обществено развитие. Разкрити са обективните потребности и научно са обосновани пътищата за интелектуализация на общественото производство, на социалния и духовния живот в условията на развитото социалистическо общество, ясно и точно са очертани задачите на науката и образователното дело.

Интелектуализацията др. Тодор Живков свързва преди всичко с превръщането на науката в непосредствена производителна и социално-преобразуваща сила, а внедряването на научните постижения — в главно условие за икономически, социален и духовен прогрес. Подчертано внимание др. Живков отделя на въпроса за използването на чуждестранния научен опит, на постиженията на другите страни и преди всичко на Съветския съюз. Използването на чуждия опит и внедряването на постиженията на науката, народното стопанство, изкуството и културата в обществената практика, внедряването на челния наш и съветски опит във всички области, в това число и в педагогическата практика, придобива първостепенно значение.

Както се посочва в доклада на др. Тодор Живков, интелектуализацията е процес на преустройство на практиката в съответствие с постиженията на науката и техниката. За производството този процес означава все по-пълно внедряване постиженията на научно-техническия прогрес, за обществения живот — издигане равнището на всяка социална дейност. „Особено голямо значение за материализирането на науката в производството и в другите сфери — подчертава др. Тодор Живков — имат образователната система, подготовката на кадри. Не случайно с тези въпроси ние се занимавахме на специален пленум на Централния комитет на Партията. Разбира се, образованието е процес сложен и разностранен, ние не само нямаме намерение да стесняваме неговите задачи, но напротив — разширяваме ги. Но главното е реализацията на младото поколение и преди всичко — реализация в производството. Реализация, реализация и пак реализация! Защото много работи се говориха и при обсъждането в страната, и на пленума на ЦК, и правилно се говориха, това са взаимно свързани въпроси, но ако този въпрос не се разбере, ако подготовката на нашата младеж

Digitized by Google

не се насочи към тая задача — да се реализира тя в производството, няма да има технологии, нова техника, висока обществена производителност на труда, високо качество и ефективност, конкурентноспособна продукция, високо жизнено равнище и в края на краищата — многостранно развита личност.

Въпросът за подготовката на кадрите в съответствие с решенията на пленума е много важен въпрос. Но ние не можем да чакаме 1990 година, когато от единното училище ще излязат първите поколения нови кадри, а трябва още сега да започнем подготовка и преподготовка сред работещите кадри" (т. 2, с. 368—369).

Всестранното развитие на способностите и творческата активност на личността, на професионалните групи и на социалистическото общество като цяло изисква специални знания, висока обща култура и професионална подготовка и както подчертава др. Тодор Живков, ясно изразена способност и готовност за пълноценна социална реализация, преди всичко в общественото производство. Тези качества се превръщат в задължително условие за полагане на труд от ново качество, съвременна степен на интелектуалност и организация, с една дума, на труд с високо качество и ефективност във всяка област. И това е проблем не на утрешния, а на днешния ден, проблем на нашата непосредствена практическа дейност.

Огромният ръст на общообразователната и специалната подготовка на трудещите се, която им позволява не само да овладеят една професия, а и близките области на знание — сродните професии, активното участие в обществено-политическия живот и управлението на обществото, в научно-техническото и художественото творчество — всичко това характеризира онези сменящи се начини на живот и дейност, в които се проявява богатството на обществените връзки на човека, които свидетелстват за процеса на неговото всестранно развитие.

В своите трудове др. Тодор Живков развива идеята за политехническия характер на социалистическото образование. Подчертава се, че многостранността в развитието на младата личност съвсем не отрича специализацията в определена професионална област, която се формира на основата на широк кръг от знания. Общообразователната и професионалната подготовка са ефективни само тогава, когато училището е свързано неразривно с живота, когато получената теоретическа и практическа подготовка се свързват най-тясно със системата на ценностната ориентация на младия човек и се обогатяват от неговото положително отношение към производителния труд и активното му участие в социалистическото строителство. Ето защо политехнизмът в сегашните му измерения и цели изисква не само правилно съчетаване на общи и специални знания, но и едновременно, успоредно формиране на съответни социални качества и свойства на човека като колективист, като организатор, като деен субект на социалистическия начин на живот. Важна роля в това отношение се отрежда на съвместната работа на училището, пионерската и комсомолската организация и другите социални фактори, особено на съвместната работа със съответните трудови колективи и с наставниците.

Многократно и най-отговорно, с присъщата му топлота и сърдечност др. Тодор Живков дава висока оценка и същевременно предявява високи изисквания към личността и творческото дело на българския учител, към изпълнението на неговия висок граждански и професионален дълг. Грижата на обществото за учителя и на учителя за обществото са диалектически свързани, неделими страни на общественото развитие. „Малко е да се каже — заяви във встъпителното си слово пред Юлския пленум на ЦК на БКП (1979 г.) др. Тодор Живков, — че ролята на учителя и преподавателя е високо благородна. Тяхната роля е решаваща, с нищо незаменима. Верни на традициите на

Digitized by Google

своите предшественици, съвременните наши учителски и преподавателски кадри имат огромни заслуги за издигането на материалното и духовното равнище на България."

В своите трудове др. Тодор Живков обоснова необходимостта и посочи пътищата за приложение на комплексния подход и в системата на образованието. Повишаването на качеството и ефективността на педагогическия труд е свързано главно с начина на подбор, подготовка и квалификация на учителските и преподавателските кадри, област, в която е нужен прелом, за да се осигурява високо научно равнище и педагогическо майсторство; с организацията на труда на учителските и преподавателските кадри, която се нуждае от решително модернизиране и провеждане в съответствие с най-новите постижения на теорията и челния педагогически опит; с информационното и техническото осигуряване на образователния процес, което да отговаря за потребностите на един високоефективен учебен процес с нови възможности за обучение и самообразование, за прерастването му в научноизследователски процес.

Качеството и организацията на педагогическия труд са свързани пряко със социалистическата организация на труда във всички области, с равнището на квалификацията на кадрите, с усвояването и внедряването на съответните научно-технически и организационни постижения. Както се вижда, др. Тодор Живков свързва в диалектическо единство проблемите на качеството и организацията на педагогическия труд с нарасналото социално значение на образованието, с решаването на основните, на стратегическите задачи на нашето обществено развитие.

Развитите от др. Тодор Живков идеи за комплексния подход имат отправно, методологическо значение. Днес общите принципни постановки се развиват в приложни и технологически разработки, които се прилагат в практиката, а тя от своя страна служи като обратна връзка за усъвършенстването на различните аспекти на комплексния подход в това число и на комплексния подход към проблемите на образователното дело.

Повишаването на качеството на педагогическия труд е перманентен и многостранен процес, който в основни линии е свързан с усъвършенстване на дейностите в следните по-важни направления:

— усъвършенстване системата за подготовка и квалификация на педагогическите кадри;

— издигане общественото положение на учителя и създаване на възможности за неговата всестранна творческа изява;

— усъвършенстване организацията на труда в учебните заведения;

— усъвършенстване на управленческия труд в образователната система;

— осигуряване процеса на повишаване качеството на педагогическия труд, разгръщане на държавно-общественото начало в образователното дело и усъвършенстване дейността на държавно-обществените органи; материално и техническо осигуряване; финансово осигуряване; кадрово и информационно осигуряване; диференцирано заплащане на труда на основата на научнообоснована система за нормиране на дейността в съответствие с научната организация на педагогическия труд.

Новият подход, обоснован от др. Тодор Живков, изисква по-дълбока интеграция и много по-резултатно единодействие в областта на образованието, науката и културата. Там където се кръстосват усилията на тези три сфери, всъщност се ражда и новото, което характеризира духовния облик на човека. Научните и културните институти,

Digitized by Google

дейците на нашата наука трябва да осъзнаят и поемат своя решаващ дял за издигане на образователния процес, за формирането и усъвършенстването на социалистическата личност.

Априлската политика на Българската комунистическа партия, която сама по себе си е образец на творческо приложение на марксистко-ленинската теория в практиката на социалистическото строителство, създаде реални възможности за разгръщане на творчество във всички области на обществено-политическия и стопанския живот. Тя разкри нови простори и пред образователното дело. Развитието на икономиката, ускоряването на научно-техническия прогрес, развитието на културата не са самоцел. Те са средство, за да може труженикът на социализма да живее все по-добре, да задоволява все по-пълно своите материални и културни потребности, да развива своите творчески възможности. Творчеството в дейността на учителя е закономерна функция и резултат от грижите на социалистическото общество за учителя и ярък израз на грижите на учителството за развитието и усъвършенстването на социалистическото общество по пътя му към комунизма. Неделима част от творческите способности и творческата изява на учителите и ръководителите на образователното дело е способността им своевременно да овладяват и внедряват в педагогическата практика постиженията на науката, народното стопанство, изкуството и културата.

Творчеството на др. Тодор Живков в областта на образователното дело и образователната политика на Българската комунистическа партия намери реализация в документите, приети от Юлския пленум на ЦК на БКП (1979 г.), които пленумът утвърди като дългосрочна стратегическа програма за развитието на образователното дело. В решението на пленума се подчертава: „Тезисите за развитието на образователното дело, встъпителното и заключителното слово на др. Тодор Живков са органически свързани програмни документи на Партията, нейна дългосрочна стратегия в областта на образованието, теоретическа, политическа и практическа основа за дейността на държавните, обществените и стопанските органи и организации за преустройството на образованието. Тези документи, както и Писмото до ЦК на ДКМС, в което са залегнали основополагащите принципи и насоки за преустройството на образователното дело, са ярък израз на жизнената сила на априлската образователна политика, на непрестанните грижи на Партията за младото поколение, за многостранното развитие и реализация на българската младеж, за по-нататъшен материален и духовен разцвет на страната. Те са нов принос в теоретическата съкровищница на нашата партия, творческо приложение и развитие на марксистко-ленинските принципи за образованието и комунистическото възпитание."

Проведе се Първият конгрес на народната просвета, който с пълно единодушие утвърди Хартата на българския учител и избра Висшия учебен съвет на страната. Трудовете на др. Тодор Живков ще помогнат на партийните кадри да анализират процеса на превръщане на обективните потребности на учебното дело в субективно виждане, в активна жизнена позиция на всеки учител, на основата на която той ще обогатява своите педагогически възможности, ще търси и открива нови, по-рационални практически решения, максимално ще развива своите възможности за пълноценна социализация и социална реализация. Те ще са основата за издигане равнището на партийното ръководство на тази важна сфера на нашия социален живот.

Те ще помогнат да се усъвършенствува съвместната работа на държавно-обществените, съюзните и комсомолските органи и организации, да се усъвършенстват стилът и методите на работа, за да изпълним изискванията, за да осъществим идеите, вложени в осново-

Digitized by Google

полагащия документ за развитието на образованието — Тезисите за развитие на образователното дело в Народна република България. Може без преувеличение да се каже, че главно изискване и показател за превръщането на образованието в общонародно дело е съвършенството на организацията и формите за използване на целия интелектуален потенциал на българската нация чрез създаването на устойчиви и динамични комуникации между образователната система и всички социални сфери с възможности за образователно въздействие. Именно на тази основа следва да се осъществява по-нататъшното усъвършенстуване на цялостната дейност за максимално разкриване на резервите, за повсеместно внедряване на научната организация на труда, за широко включване на учителите в социалистическото съревнование, за разгръщане на педагогическото творчество и внедряването на челния опит, на постиженията на науката, народното стопанство и културата в педагогическата практика.

Целокупното творческо дело на др. Тодор Живков в областта на образованието, представено чрез двутомника „Образователното дело — дело всенародно", е сърцевина на партийната образователна политика, златен фонд на партийната теоретическа и научно-приложна мисъл, наша практическа програма за действие.

В НОВИТЕ УСЛОВИЯ — С НОВ ПОДХОД

ГЕОРГИ ГИЦОВ

Научната стратегия и политика на Партията за комунистическото възпитание на подрастващите поставя пред първичните партийни организации в училищата нови и високоотговорни задачи. Сърцевината на тяхната ръководна дейност днес се изразява предимно в способността на бюрото и на актива да овладеят и творчески да прилагат научния и комплексния подход.

Постигането на тези глобално стратегически цели, които по своя обхват, обем и същност са сложни и многообразни, предполагат качествено нов подход и творчески действия на партийните и държавните органи, на всички фактори на социално-педагогическата система.

Сложността на процесите, свързани с преустройството на образователната система, изисква училищните партийни органи да проявяват максимално творчество в работата, творческото начало, рационалността в мисленето и действията на кадрите да се утвърждава като характерна черта на стила на работа. Сега особено е важно партийните организации да утвърждават интелектуалния стил в дейността на кадрите — стил, който да притежава такива качества като висока професионална компетентност, изпълнителност и точност, оперативност и деловитост, прецизност и творческа фантазия, да се повишават организираността, дисциплината и отговорността в труда на всеки и същевременно да се води упорита борба за преодоляване на инертността, рутинните методи на ръководство, бюрократизма, стария начин на мислене и действие.

Приложението на политическия подход при ръководството на педагогическия процес изисква от партийните организации, като водеща политическа сила, да се отказват да поемат оперативно разпоредител-

Digitized by Google

ски или чисто административни функции, а умело да насочват органите за социално управление вън от училището и вътре в него, към главните проблеми, които трябва да се решават. Политическият подход интегрира в себе си много методи, форми и средства на партийната работа, обогатяващи се непрекъснато, а правилният им избор и тяхното целесъобразно и гъвкаво съчетание от партийните организации довежда до утвърждаването на полезни и високоефективни механизми на ръководство, спомага за качественото изпълнение на задачите.

Политическият подход предполага партийните организации в учебните заведения на всеки етап да проявяват умението да определят насоките и тенденциите в развитието на социално-педагогическите процеси, т. е. да определят съдържателната страна на работата — задачите, мероприятията, практическите дела, които следва да се извършват. Това означава още те правилно да съгласуват действията и усилията на държавните органи и ръководства, на обществените организации и движения, да открояват и разграничават своите от техните функции и в същото време да умеят гъвкаво да ги съчетават. Съобразно със съвременните изисквания да утвърждават научнообоснован стил на работа и ръководство, да усъвършенстват планирането, да вземат конкретни и мобилизиращи решения, както и да организират тяхното изпълнение, да упражняват навременен, всеобхватен и превантивен контрол, да осъществяват системна проверка на изпълнението.

В. И. Ленин многократно подчертаваше, че политиката се провежда чрез хората. Тази максима не само очертава работата на партийните организации с педагогическите кадри като важно проявление на политическия подход, но осъществяването ѝ на практика води до тяхното правилно разпределение, обучение, възпитание и използване. Педагогическите кадри да се оценяват и издигат, като се взема мнението на колективните партийни и обществени органи. Това е особено важно сега, когато има приета Харта на българския учител.

Изкуството да си педагог възпитател, да си ръководител не се придобива заедно с получаването на диплом за образование или пък от заеманата отговорна длъжност. То се придобива, отстоява и усъвършенствува всекидневно, цял живот. Затова необходимостта от създаването на определена система за идейно-теоретическа и професионално-педагогическа подготовка на ръководителите в образователното дело и учителите е неотменно задължително условие и грижа на партийните организации. Да се формира у всички ръководни и педагогически кадри вкус и интерес към учебната и особено към възпитателната дейност, да се доведе до съзнанието им потребността да организират оптимално творчески процес на обучение, възпитание, това е сега важно условие за успех в работата и задължение на партийните организации.

Ето защо прилагането на политическия подход днес изисква от партийните организации да преоценят извършената работа и да пристъпят по новому при подготовката на учителите, така че всеки педагогически деец да придобие компетентност и увереност, за да бъде в състояние да изпълни задачите, поставени в партийните документи.

Работата на учителя следва умело и квалифицирано да се ръководи от училищното ръководство и от партийната организация; да се направляват усилията, умението и волята му в руслото на творческо търсене, като проявява той заинтересованост и се заеме на дело системно да попълва своите знания, да усъвършенствува майсторството си.

Постоянно внимание училищните партийни организации са призвани да отделят за повишаване равнището и методиката на преподаването, за изучаването и прилагането на опита на добрите педагогически колективи. Неуморно да се грижат как и доколко се задълбоча-

Digitized by Google

ват знанията на учителите, имат ли ерудираност, постигат ли целия комплекс от качества, които трябва да притежава педагогът в съвременното училище, определящи равнището и качеството на обучението и комунистическото възпитание на учениците.

Самата задача, която си поставя нашето социалистическо общество — създаването на многостранно развита личност — определя и комплексния характер на подхода към реализацията на този процес. Творческото прилагане на научния и на комплексния подход в условията на образователната система и високите изисквания за комунистическо възпитание произтича от необходимостта да се осигурява единство в обучението и възпитанието, да се заякчава връзката на училището с живота и се осигури съединяването на обучението с производителния труд, да се въведе единство в действията на социалните и другите фактори.

Приложен при цялостната организация на учебно-възпитателния процес, в структурата на комплексния подход можем да различаваме следните, свързани помежду си, основни компоненти: осигуряване на единство на целите, направленията и задачите на учебно-възпитателния процес; определяне на съдържателната страна на възпитателната работа — формулиране на конкретни и ясни мероприятия; избор на високоефективни форми, методи и средства за провеждането на възпитателна работа с подрастващите и тяхното организационно осигуряване. Отчитането на всички обективни и субективни, възпитателни фактори (технико-икономически, организационно-кадрови, управленчески, социални, идеологически и други). Координацията на средствата за възпитанието и на усилията на всички организации и учреждения; обхват и диференцирани възпитателни действия на слоевете и групите от населението в работата с учащите се. Осигуряване на приемственост във възпитанието — от семейството, училището, трудовия колектив, обществеността; органическо съединяване и преливане на възпитателната работа в училище, производството и по местоживеене. Тук следва да причислим още неизменното съчетаване на обучение и труд и въвличането на всички учащи се в активна социална практика, трудовата дейност, в управлението и контрола на обществените дейности и т. н.

Творческото, последователното и резултатното приложение на комплексния подход предполага да се осигури единодействие и еднопосочност, взаимна връзка, приемственост и последователност във всички фактори и дейности. Да не се забравя, че всяко пренебрегване на един от факторите или тяхното разпокъсване води до намаляване на ефективността. Това изисква в процеса на възпитателното въздействие да се включват компенсиращите или неутрализиращите фактори. Да се отчита спецификата на тези фактори при различните колективи и възрастови групи, за да може дейността им да довежда до изграждането на позитивно отношение към основните дейности — до формирането не на едно или няколко качества, а на цял комплекс от човешки качества и черти. Да се осигури единство, координация, еднопосочност и еднаква мярка във въздействията на различните звена, пълно синхронизиране на целенасочените въздействия на всички фактори, които формират съзнанието и поведението на учащите се.

Комплексният подход има универсално, многостранно проявление както в цялостната организация и провеждането на учебно-възпитателната дейност, така и към нейните отделни страни. Приложен от партийните организации в условията на управлението на учебните заведения, означава най-напред съзнателно и планомерно въздействие на партийното и на административното ръководство върху многостранния училищен организъм като цяло, върху факторите и неговите звена, дейности и процеси. Основа за осигуряване на комплексността е

Digitized by Google

преди всичко умелото и системното планиране на съответната дейност, отразена в дългосрочен комплексен план. Прилагането на комплексния подход при основното планиране на цялата училищна дейност би трябвало да става единно, творческо, да осигурява перспектива, ясна цел на действията и дейностите, да определя етапите и сроковете, разпределение и кооперирание на педагогическия и обществения труд, а също така — хората, които ще извършват работата, и необходимите ресурси.

Важно условие за успешната реализация на комплексния подход в постановката на цялостната работа по възпитанието е умелата координация от страна на партийната организация и училищното ръководство в селищните системи на дейността на обществените организации, идеологическите институти и учреждения на територията — стремежът да се обединяват постоянно техните усилия.

Координацията на учебно-възпитателната дейност предполага попълно и гъвкаво да се използват формите и средствата, с които разполагат отделните фактори вътре и вън от училище. Следва да се отчитат всички фактори в живота, труда и ученето, тъй като това е едно от най-важните условия за комплексен подход към възпитанието. Стриктното спазване на това условие е необходимо да се превръща в неотменим закон в работата на партийните организации в учебните заведения.

На дневен ред пред първичните партийни организации в училищата се постави основната комплексна задача: усъвършенстването на социалистическата организация на педагогическия труд и ефективното осъществяване на цялостния социално-педагогически и идеологически процес. Този комплексен проблем е решаващ фактор за повишаване на ефективността и качеството на учебната дейност, на трудовото, политическото и идеологическото възпитание на подрастващите. Осъществяването на този кардинален проблем ежедневно и ежечасно въздействува върху съзнанието на учениците, учителите и родителите, формира едни или други схващания, привички, навици за поведение и т. н. Социалистическата организация на педагогическия труд създава и ще утвърждава оптимални условия за работа, за учение и труд, за поддържане и развитие на работоспособността на учителите и учащите се, за опазване на тяхното здраве и за пълноценната им творческа изява. Тя има изключително голяма роля за развитието на другарските ваимоотношения между учители и възпитаници, за постепенното превръщане на ученето и труда в първа жизнена и желана потребност в многостранното развитие на ученикова личност.

От изключителна важност е всеки директор и учител, всяка партийна организация така да осъществяват цялостната си дейност, че да могат учениците творчески да овладяват програмния материал, да изявяват себе си спокойно и уверено. Ведрата атмосфера за учебно-възпитателната работа е първото условие за ползотворен педагогически труд. Тя е най-добрият лек срещу претовареността на учениците. И в същото време — свидетелство, че учителят задълбочено осмисля своя професионален и граждански дълг. Казано с други думи — постъпвайки в училище, ученикът да попада в привлекателния свят на знанията и разностранната класна и училищна дейност, в обстановка на добри отношения и грижа, създавани от тактични и отзивчиви кадри. В същото време това е свят, където царят строгите закони на дисциплината и самодисциплината, но винаги съпроводени от проявите на творческата свобода и ярко изражение на ученическата непринуденост и жезнерадост по време на уроците, в извънкласната и извънучилищната дейност.

Актуален е и проблемът за повишаване качеството и ефективността на обучението и възпитанието на учащите се. Привеждането на съ-

Digitized by Google

държанието, организацията и методите на учебно-възпитателния процес във всички видове и степени учебни заведения в пълно съответствие по високите критерии и изисквания на Тезисите, сега е основна задача за решаване от целия научно-педагогически състав.

Комплексният подход има голямо приложение в организацията и провеждането на учебния процес. Той ни задължава да отделяме необходимото внимание на количествените и качествените страни и показатели при оценка на резултатността от обучението и възпитанието. Приложен към сложния и разнообразен характер на учебната дейност и извънучилищните занятия, той води до осигуряване на широка общообразователна, идеологическа, политическа, трудово-политехническа, производствена, културна, физическа подготовка.

В съвременните условия, когато обемът на необходимите за човека знания рязко и бързо нараства, особено важно е да се придобива умението за самостоятелно ориентиране в стремителния поток от научна и политическа информация. Реализацията на това важно изискване предполага всъщност съвсем друг подход към учебните предмети и методите на обучението. Това означава да поставим в ново положение както учителя, така и ученика в организацията на учебно-възпитателния процес, да изведем учащите се от пасивна съзерцателна към активна творческа позиция, а учителят да използва нови форми и методи на обучение и възпитание.

Остър си остава още проблемът за преодоляването на претовареността — явление неоспоримо, сложно и многопосочно. Комплексът от причини следва да се търси преди всичко в организацията на цялостния педагогически процес. Претовареността е резултат на слабости и недостатъци в общата организация на учебните заведения, наличието на некачествени ръководно-контролни документи. Тя се изразява в неумението да се ръководи училището. Това са слабости в контрола и ръководството на учебно-възпитателния процес. Често пъти по различни „педагогически съображения“ най-малко всъщност се мисли по това как и доколко ще е по-удобно на учениците. Претовареността като явление понякога става за сметка на учениците поради факта, че учителят е склонен да се разтоварва, като прехвърля своите задължения върху учениците, вследствие на погрешното разбиране например на самостоятелна работа, недостатъчна подготовка за урока и т. н.

Неблагоприятно отражение за преодоляване на претовареността сред учащите се са неизбежните и неизживените още родителски амбиции, стигащи понякога до проявяването на жестокост, на постоянен тормоз. При такива обстоятелства ученикът е в депресионно състояние, душата му е обладана от страх, той е разстроен. Особено неблагоприятно въздействие оказва „процентоманията“ и „бележкарството“. Те подменят стратегическия подход към постигането на големите и сложни учебно-възпитателни задачи с гонитбата за бележки, хубави оценки, моментни резултати и т. н.

Преодоляването на претовареността е свързано с провеждането на комплексни дейности и действия на много фактори и дейци, като се започне от общата организация на учебните заведения и се стигне до умението да се преподава, да се организира целият учебен процес. В ръководството и управлението на учебно-възпитателната дейност все още на редица места властвуват рутинни методи с административно-школски или строго дидактически характер. От някои педагози не се познават достатъчно добре, а още по-малко се и използват или прилагат настойчиво най-съвременните методи за обучение и възпитание на учащите се.

Първата крачка към преодоляването на претовареността на учащите се е добрата подготовка и организация на труда на всеки учи-

Digitized by Google

тел и всеки педагогически деец. Партийните организации са призвани реалистично и критично да оценяват и разграничават истинските от формалните усилия на учителя, на училищните ръководства за равнището и качеството на урока, на учебно-възпитателния процес. В крайна сметка именно с намаляването на претовареността на учащите се ще се осигури повишаване равнището на знанията и овладяването на необходимите умения и навици. При едно съобразено със силите и възрастовите им особености натоварване те биха могли и по-добре да се учат. Тогава нормата ще бъде — всичко, което се изучава, трябва да се изучи добре. А сега действува правилото — колкото може да се дадат повече знания, макар че за много от учащите усвояването на предлагания обем е непосилно. И оттук всъщност се получава повърхностното овладяване на учебния материал.

При организацията и ръководството на учебния процес важно място заема такъв подход като ценностния, както и индивидуалният, личностният. В провеждането на учебния процес и главно в урока учителите следва да поднасят знания за това, което е главно, важно, трайно и без което не може, като не увеличават преднамерено онази част от учебното съдържание, с която би следвало само бегло да се запознаят учениците Това предполага те да овладеят ценностния подход, да имат разбиране за важността не само на своя предмет от гледна точка на познавателния процес и на съдържанието, но и на другите премети, за да осъществяват междупредметната връзка. Да съумеят да подбират такова съдържание, да прилагат избирателно методите, средствата и прийомите, които успешно да формират учащите се, за да придобиват те умението за самостоятелно попълване на собствените си знания, да се ориентират лесно в огромния поток от научна и политическа информация.

Редица вредни тенденции поставят с голяма острота въпроса за педагогическата обективност и справедливост: за такта, уважението, доверието, за често неоснователно предизвиканото пренебрежение към подрастващите. Известно е, че учениците са твърде чувствителни към необективност, несправедливост, а това неизбежно води до разочарование и до други негативни чувства. Недостатъчното владеене на индивидуалния подход при една или друга дейност на ученика, особено при оценката на знанията му, оказват голямо и трайно отрицателно влияние. Когато ние, учителите, се научим да виждаме всеки ученик и да работим с всеки поотделно, много от всекидневните трудности ще отпаднат. Тук е вреден всякакъв субективизъм.

Успоредно с това комплексният подход ни задължава да анализираме и организацията на труда на ученика: самоподготовката, разпределението на свободното време. Това съдействува учениците да се чувствуват по-самостоятелни и отговорни, да повишават своята организираност. Така не със силата на нареждането и заповедта, а посредством заинтересоваността на учащите се редовното поощряване и на най-малкия успех се развива желание да се постига повече.

Известно е, че са предприети редица практически стъпки за съединяване на обучението и възпитанието с производителния труд. Материалното производство да бъде органически съставна част на образователната система. Но все още равнището и състоянието на проблема напълно кореспондира с оценката, изказана в Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС: „... Нима не знаем, че в редица случаи производствената практика се води вяло и безотговорно, че по този начин не се създават у младите хора нито навици за труд, нито навици за организираност...“

Преодоляването на тези съществени, досадни слабости повелява да бъдат предприети от партийните организации целенасочени и ком-

Digitized by Google

плексни действия. Тази дейност поставя в ново положение партийните бюра, организации и училищните ръководства. В случая ръководната им дейност излиза извън рамките на учебните заведения. Налага се да се развиват редица нови интеграционни процеси, нови връзки и взаимоотношения, да се търсят нови организационни форми, средства, подход на работа на училищните ръководства и партийните организации. Специално следва да се отбележи водещата роля на училищата, на техните ръководства, на партийните организации в създаването на всички условия за внасяне на високоефективна организация при провеждането на обучението, на трудовата и учебно-производствената дейност, организацията на бригадирския труд на учащите се и други форми на участие в обществено-полезен труд, като от всяка дейност се търси максимален социален, икономически и възпитателен ефект.

Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС, както и приетите програми от Националната комсомолска конференция, поставят при нови условия дейността на партийните организации в учебните заведения. От тях се изисква по новому да подходят към работата по осъществяването на партийното ръководство над дейността на комсомолската и пионерската организация в започналото цялостно и отговорно преустройство на дейността им по посока на укрепването на самодейния характер на отрядите, дружествата и организациите.

Партийните бюра и комунистите сега са призвани ясно да отговарят: дават ли те в ежедневието пример за изменение на подхода, за оказване на по-голямо доверие към младежта, за издигане ролята и мястото и укрепване самодейния характер на Комсомола и пионерската организация в живота на учебните заведения, за издигане на тяхното самочувствие и непрестанната изява на реално участие в самоуправлението на учащите се. Все по-често трябва да преценяваме как учителите поощряват младежкото дръзновение, създават ли условия за жизнерадост и творчески пориви. Да се поощрява естественият стремеж на младите хора да се извисяват и усъвършенствуват като социалистически тип личности. Да се насочват и формират потребностите у младежите, като се развиват техните интереси. Водещ принцип засега и в бъдеще си остава самодейният характер на младежките организации, непрекъснатото развитие на собствената им инициатива и активност. Оттук — голямата отговорност на първичните партийни организации в ръководството на самовъзпитанието и самоусъвършенствуването. Все още тук и там тази дейност се изразява в предложения, напътствия, препоръки, пожелания, насърчаване. А би следвало на преден план да се постави отношението: учител—ученик, да се формира умението за водене на диалог, да се беседва с учениците, да се убеждават те в правотата на една или друга дейност. Това е важен въпрос, който следва често да се поставя и разисква на партийните събрания, в ученическите съвети, предметните комисии.

В разностранната учебна и възпитателна работа при нейната организация и провеждане ще бъде полезно да се утвърждава и прилага методът на ситуацията, който предполага да се създават преднамерени условия и обстоятелства, които биха спомогнали и предизвикали в най-голяма степен позитивна ответна реакция у подрастващите към организацията на един или друг вид учебна или възпитателна дейност. Такива ситуации следва да се създават както за даден първичен колектив, така и за отделния човек.

Не по-малко важно в цялостната възпитателна дейност е умението да се прилага методът на стимулирането, който, макар и непосредствено да не формира личността, но значително допринася за нейното активизиране, за формирането на положителна ответна реакция. А не е тайна, че удовлетвореността от работата е твърде важен фактор, за-

Digitized by Google

щото може и следва да се използва като индикатор за самореализацията на личността в една или друга област. Високоефективната реализация на младия човек е процес, при който той се чувствува удовлетворен от извършената дейност и постигнатите резултати.

Ефективността на партийното ръководство би следвало да се преценява от гледна точка на това, как и до каква степен младежките организации изпълняват своите функции на трансмисии на Партията за укрепване връзките на Партията с младото поколение в училищата — решават ли те своите специфични проблеми, как допринасят за изпълнението на задачите?

В сложните и многообразни процеси на комунистическото възпитание на подрастващите от партийните организации, които са съпричастни към израстването на ученикова личност, се изисква да градят нови и по-съвършени отношения на другарско сътрудничество и взаимопомощ, на доверие и уважение, на висока партийна взискателност в условията на училището и семейството, в стопанските организации, трудовите колективи и по местоживеене.

Същността на партийното ръководство се състои в правилното подбиране и умелото използване на формите, в които ще се изявява младежта в решаването на учебно-производствените и социалните задачи, в разширяването на младежкото участие в контрола и управлението, в обществения живот. Сериозен проблем пред партийните организации е да помагат да се разкриват специфичните форми и механизми, с които младежта и Комсомолът в учебните заведения могат да участвуват във всенародната борба за утвърждаване на социалистическата организация на труда и социалистическия начин на живот.

Партийните организации трябва по новому да решават въпроса за включването на учащите се в цялостния управленчески процес на учебните заведения, максимално да разширяват възможностите за системно и активно участие на пионерите и средношколците в разнообразни форми на ръководство, управление и контрол на разностранния живот на учебните заведения, за укрепването на социалистическите отношения в ученическите колективи, за пълноценна и високоефективна реализация на учащите се. Тази дейност е всъщност перманентен процес, който започва още от раждането на човека и продължава през целия му съзнателен живот. В условията на учебните заведения това предполага преди всичко създаването на необходимите материално-технически и кадрови условия, както и на съответната ефективна организация на учението, труда и живота — осигуряване на необходимите ресурси за изявата на младежта. Става въпрос за формиране на комунистическото битие, за превръщането на училището във втори дом, който е интересен и желан за всеки учащ се, а социалната среда — сфера за натрупване на житейски опит.

Положителни са действията на отделни първични партийни организации, които съумяват да мобилизират усилията на субективния фактор (учителството и учащите се) посредством основна реконструкция и модернизация на училищната материално-техническа база в единство с другите фактори от социално-педагогическата система, за да се осигури комплекс на идеологическото въздействие. На много места вече са създадени и функционират учебни кабинети, пионерски и комсомолски стаи, димитровска стая, стая на НРБ, интернационални клубове, музейни сбирки, методически кабинети за учителите — база за учебна и трудова дейност, за отдих, спорт, за интересни извънкласни мероприятия. На други места се предоставят на учениците — работилници, лаборатории. Това са благоприятни обективни условия, за да се провежда на високо равнище и ефективно учебната и възпитателната дейност. Такива условия способствуват за изява и реализа-

Digitized by Google

ция на възможностите, способностите и интересите на учащите се. Създаването на оптимални условия може да бъде само резултат на комплексни усилия, и то на много фактори.

Освен това овладяването на съвременния стил и подход на работа предполага да се ръководят и управляват цялостно и ефективно във всичките им етапи от създаването на условия за обучение и многостранно развитие, професионално ориентиране и професионална подготовка до разпределението и назначаването, непрестанните грижи за младата личност, за нейното професионално развитие, за създаване възможности за усъвършенствуване и самоусъвършенствуване.

И още нещо — осъществяването на идеята за постигането на многостранна и високо ефективна реализация на учащите се предполага използването метода на въвличането на подрастващите в активна и целенасочена разностранна дейност. Не само да усвояват знания, а и да се ръководят от тях в практическата си дейност и своето поведение, не само да умеят да се наслаждават на околната красота, но и сами да създават прекрасното. Да се проникват от необходимостта самите те да допринасят за изграждането на развитото социалистическо общество.

Digitized by Google

СЪЩНОСТ И ОСОБЕНОСТИ НА ЗАКОНИТЕ И ЗАКОНОМЕРНОСТИТЕ НА МАРКСИСТКО-ЛЕНИНСКАТА ПАРТИЯ

ДИМИТЪР АНАНИЕВ

За марксиста ленинец тясно свързаните, но различни понятия закон и закономерност на Партията са основни и първоначални. Основни, защото чрез тях се изразяват противоположните разбирания на материализма и идеализма за партийния живот и ръководство. С тяхна помощ напълно се разобличават буржоазните и ревизионистичните възгледи за хаотичния, случаен и произволен характер на партийния живот и се доказва неговата обективно закономерна същност и природа. Те са в същото време първоначални, защото от тях започва анализът и синтезът на партийната действителност, изследването и разкриването на нейните същностни характеристики, опознаването, осмислянето и целенасоченото ѝ преобразяване. Тъкмо поради това, всичко, каквото правят партийните комитети и организации, е подчинено на задачата: да откриват, използват и реализират обективно съществуващите връзки, отношения и взаимодействия във вътрешнопартийния живот и ръководната партийна дейност.

Съвременната епоха с коренните си социални промени и дълбоката научно-техническа революция придаде на законите и закономерностите на Партията нови черти и видоизмени формите на тяхното проявление. В такава посока влияят и такива коренни задачи на изграждащото се развито социалистическо общество, каквито са последователното прилагане на икономическия подход и повсеместната интелектуализация. Несъмнено е, че те придават на партийната дейност по-широк размах и целеустременост, конкретност и оперативност, демократизъм и самодейност, в много посоки изменят нейното съдържание, формите и методите ѝ на въздействие.

Колкото големи и значими да са измененията в условията, те не могат и действително не променят закономерния характер и същност на партийната дейност. Тя продължава да се провежда, реализира и развива върху основата и в съответствие с присъщите ѝ закони и закономерности. И в тези условия се повтарят и възпроизвеждат нейните общи, необходими, съществени и устойчиви връзки, отношения и взаимодействия.

От това следват два очевидни извода. Първият е да не се подценяват или пренебрегват конкретно-историческите условия при определяне на съдържанието и изоирането на формите и методите на партийната работа и ръководство. Алтернативата на такъв подход е откъсването от реалния живот. Вторият е да не се надценяват и абсолютизират особеностите на условията. В този случай неизбежен е отказът от закономерния характер на партийния живот. Независимо от огромните различия на конкретните обстоятелства, в които протича дейността на отделно взетите партиен комитет или организация, те живеят и работят по единните за цялата партия закони и закономерности.

Въпросът е да се използват създадените от икономическия механизъм и повсеместната интелектуализация благоприятни условия за още по-пълно реализиране на законите и закономерностите на Партията. Но основна предпоставка за успех в това дело са задълбочените и съвременни знания за същността и особеностите на законите и закономерностите на Партията и

Digitized by Google

техните общи и специфични механизми на използване. Без да сме си поставили за задача да излагаме съдържанието на най-важните закони и закономерности на Партията, нека разгледаме някои страни от обширната (теоретическа) проблематика на тяхната същност и особености.

ПАРТИЙНИ ОТНОШЕНИЯ, ДЕЙНОСТ И ПОТРЕБНОСТИ

Ако искаме да разкрием същността и да направим научна класификация на законите и закономерностите, които стоят в основата на живота на Партията като социално-политически организъм, трябва да започнем с анализ на системата от партийните отношения, видовете партийни дейности и пораждащите ги постоянни вътрешнопартийни и социални потребности. В тази връзка нужно е да се напомни, че едно от най-големите завоевания на марксистко-ленинската мисъл е, че тя постави учението за Партията върху диалектикоматериалистическа основа. Несъмнено това бе решително напускане и отхвърляне на субективно-идеалистическото гледище за Партията като случайно появила се тясна и конспиративна група от смели и решителни революционери, нямащи определена социална база. Дълбоката същност на това завоевание е в това, че Партията се разглежда като реална, исторически образувала се социална общност от единомишленици комунисти, между които са създадени разнообразни, необходими, съществени, устойчиви, повтарящи се продължително време партийни връзки; отношения и взаимодействия. Такива връзки, отношения и взаимодействия се установяват и между членовете и формираните от тях органи, организации и учреждения, между последните — от една страна, и работническата класа и обществото с неговите сфери и институции — от друга.

Всички връзки, отношения и взаимодействия в Партията и между нея и обществото са резултат от различни видове партийна дейност, които имат разнообразни субективни носители, насоченост, сфери на приложение, осъществяват се в минало, настояще и бъдеще време. Или другояче казано: в процеса на партийната дейност се създават и реализират партийните връзки, отношения и взаимодействия. В този смисъл животът на Партията не е нищо друго освен нейната разностранна дейност за реализиране на обективната ѝ социална роля и функция.

Структурата на целокупната партийна дейност включва два големи дяла: вътрешнопартийна дейност и дейност по ръководството на класовата борба и на социалистическото изграждане. Тези две страни, направления или раздела пронизват всички видове конкретна партийна дейност. Взаимовръзката и взаимодействието между тях е двигател, източник и стимул на развитието, изменението и усъвършенстването на Партията. Сред тези два дяла дейността по ръководството на класовата борба и на социалистическото изграждане има първостепенно положение. Тя определя характера, насоките, границите на вътрешнопартийната дейност. Потребностите на дейността по ръководството на класовата борба и на социалистическото изграждане изискват и налагат промени във вътрешнопартийната дейност. На свой ред изменения във вътрешнопартийната дейност рано или късно предизвикват изменения в съдържанието, формите и методите на ръководната партийна дейност.

В съвременни условия тази взаимозависимост и взаимовръзка между двата дяла партийна дейност има конкретно-исторически проекции и измерения. Днес потребностите на партийното ръководство на процесите за повишаване качеството и ефективността от всичко и навсякъде, за ускоряване на техническия прогрес и на неговата сърцевина — интелектуализацията на обществената практика, за прилагане на икономическия механизъм в управлението на народното стопанство властно диктуват дълбоките промени във вътрешнопартийната дейност. Възниква необходимостта от привеждане на всички видове вътрешнопартийна дейност в целево, съдържателно, технологическо и конкретно-приложно отношение в по-пълно съответствие с изискванията на новите условия и задачи. Без това сега е невъзможно да нараства ролята на Партията като ръководна и направляваща сила, да се повишава качеството и ефективността на нейната ръководна дейност.

Не подлежи на доказване очевидният факт, че дейността на Партията и на нейните органи и организации е субективна, съзнателна и целенасочена. Във връзка с това възникват въпросите: цялата ли дейност е планомерна? Има ли стихийни дейности в Партията? Всички ли партийни дейности са обществено-необходими и полезни, социално детерминирани и обективно закономерни?

Ако разглеждаме отделния комунист, комитет или организация сами за себе си, не буди съмнение, че от тяхно гледище осъществяваната дейност е съзнателна в смисъл на разумна, за разлика от някои инстинктивни действия. Но ако на дейността погледнем от общопартийна гледна точка, в редица случаи бихме констатирали, че не всичко от тази дейност е съзнателно в смисъл на полезно и нужно за Партията като цяло. Част от онова, което изпъква като съзнателно на микропартийно равнище, става стихийно, ненужно и самоцелно на общопартийно равнище.[1] Затова погледнато на Партията като цяло и от

[1] Ст. Попов, Обществените закони и тяхното действие, „Въпроси на историческия материализъм", С., 1979, с. 70.

Digitized by Google

гледна точка на целокупните ѝ интереси и потребности, съзнателна (в посочения смисъл) е онази дейност, която непосредствено се ръководи или детерминира от общопартийното съзнание, намерило концентриран израз в идеологията, морала, Програмата, Устава, принципите, нормите, решенията на върховния и висшите органи на Партията. Оттук всички дейности, които се отклоняват от изискванията на общопартийното съзнание или се разминават с него, са стихийни в смисъл на произволни, случайни, индивидуално-субективистични. Макар и осъществявани, те не получават общопартийно признание и не допринасят за реализиране на обективните потребности. Наруши ли се връзката на партийната дейност с вътрешнопартийните и социалните потребности, тя се обезсмисля и става ненужна.

Както саморазвитието и самоуправлението на обществото като цяло,[1] така и на Партията може да се представи като постоянно обогатяване на нейните потребности и усъвършенстване на средствата за тяхното задоволяване. И затова дейността на партийните членове, комитети и организации ще носи толкова по-изявен съзнателен характер, колкото по-пълно съответствува и удовлетворява общопартийните потребности. А общопартийни са тези потребности, без задоволяването на които Партията не може да съществува като цялостен социално-политически организъм. Така например Партията има постоянна потребност да осъществява ръководна и направляваща роля в класовата борба и в социалистическото изграждане. От това се определя социалният смисъл за нейната поява и съществуване. Тъкмо затова цялата ѝ съзнателна ръководна дейност е насочена към удовлетворяване на тази потребност. Оттук трайните, съществени и необходими връзки и отношения, които се създават в хода на тази дейност, се изразяват чрез закономерността за нарастване ролята на Партията като ръководна и направляваща сила.

Друга постоянна потребност и съответните дейности за нейното задоволяване е попълването на партийните редове, формирането на количествения, социалния и качествения състав на Партията. В хода на изпълнението на тази дейност се създават обективни връзки и отношения, някои от които притежават всички признаци на закон. Съвкупността от законите в тази област се обединяват в закономерността за класовия характер и разширяване социалната база на Партията, а на етапа на зрелия социализъм — за превръщането ѝ в авангард на народа, в партия на целия народ.

Жизнена потребност за съществуването и развитието на Партията е постоянното съхраняване на нейната цялостност и единство. Без това тя не може да изпълни историческата си мисия и социални функции. Връзките и отношенията, които се пораждат при реализацията на тази дейност, намират теоретически израз в закона за единството на Партията.

Като социално-политически организъм Партията има постоянна потребност да регулира вътрешнопартийните отношения, непрекъснато да координира и субординира дейността на компонентите на партийната структура. Тази потребност се удовлетворява със средствата на централизма и демокрацията. Дейността в тази област поражда съществени, постоянни и трайни връзки и отношения, теоретическият израз на които е закономерността за усъвършенстване на вътрешнопартийните отношения върху основата на демократическия централизъм.

Най-сетне Партията не може да съществува и да се саморазвива, ако не удовлетворява потребността непрестанно да укрепва връзките си с работническата класа и всички трудещи се, както и с техните организации (държавни и обществени). Върху тази основа се формират съществени, трайни и повтарящи се връзки и отношения, които намират научен израз в закономерността за разширяване връзките на Партията с трудещите се и техните организации.

Посочените дотук общопартийни потребности и дейности, чрез които се удовлетворяват, имат постоянен характер. Те са необходими и достатъчни, за да съществува Партията като цялостно образуване. Без постоянното задоволяване на тези потребности тя би загубила своята цялостност и би подкопала условията за нормалното си съществуване. Оттук полезна и значима, с висок социален ефект е онази партийна дейност, която е детерминирана от тези потребности. Обратно, лишените от обусловеност с тези потребности субективизъм и волунтаризъм грешки и пропуски превръщат свързаната с тях партийна дейност в самоцелна и обществено непризната дейност, в напразно разпиляна социална енергия и загубено време.

Съвършено ясно е, че общопартийните потребности и дейности за тяхното удовлетворяване имат конкретно-историческо съдържание. Ако говорим за съвременността, то сега обществено-необходима и полезна е онази партийна дейност, която е най-тясно свързана с обществената потребност — да се повиши качеството и ефективността, да се ускори научно-техническият прогрес и неговата сърцевина — повсеместната интелектуализация, да се прилага новият икономически механизъм.

ЗАКОН И ЗАКОНОМЕРНОСТ НА ПАРТИЯТА

Когато очертаните дотук съществени, необходими повтарящи се, трайни партийни отношения, дейности, потребности и породените от тях връзки и взаимодейст-

[1] Ст. Михайлов. Обществото като социологическа система, „Известия на Института по философия", БАН, т. II, С., 1965, с. 61.

Digitized by Google

вия получат теоретически или научен израз, те стават закони и закономерности. Важно е да не се смесват понятията и категориите на науката, каквито несъмнено са закон и закономерност, с обективните връзки, отношения и взаимодействия в партийния живот, които те отразяват. Законите и закономерностите на Партията са продукти и средства за научното познание, чрез които се изразява общото и необходимото, което е присъщо на партийната дейност. Тук не засягаме въпроса коя наука и в какъв аспект изучава, отразява и формулира обективните връзки, отношения и взаимодействия в партийния живот.

Какво се разбира под закон и закономерност на Партията?

Прието е да се определя закона и закономерността на Партията чрез разпространение върху тях на характеристиките на общофилософските категории закон и закономерности. Законът това е общата, необходимата, съществената, относително устойчивата и повтаряща се връзка между системите или между отделните компоненти, страни и тенденции на една и съща система. Класиците на марксизма-ленинизма определят закона като „отношение на с ъ щ н о с т и т е и л и м е ж д у с ъ щ н о с т и т е", „трайното (оставащото) в явлението", „идентичното в явленията", „съществено явление". В. И. Ленин смята, че най-важните признаци на закона като тип връзка и отношение, са: обективност, повтаряемост и трайност в явленията.[1] Широко разпространение има тълкуването на закономерността като обособена група или единство от закони с еднаква насоченост.[2] В същото време се смята, че чрез нея се отразява и изразява обективната реалност, която в своята цялост е детерминирана, а законите са свързани помежду си и представляват система. Такъв подход прилага В. И. Ленин, когато пише, че „понятията, законите... о б х в а щ а т условно, приблизително универсалната закономерност на вечно движещата се и развиващата се природа"[3]. Следователно понятието закономерност може да се употребява и в смисъл на съществуване на обективни, необходимо повтарящи се съществени връзки, отношения и взаимодействия в обективния свят. Различаването на съдържанието на закономерността като съвкупност от закони или всеобща детерминираност от законите като отражения и формулировка на тези връзки, отношения и взаимодействия е важно изискване при определението на същността на закона и закономерността.[4]

Като изходим от тези методологически признаци, нека се опитаме да дадем определение на занимаващия ни конкретен вид закони. Съветският учен—специалист по партийно строителство, проф. Ю. В. Дербинов справедливо отбелязва, че законът на Комунистическата партия отразява такава връзка, отношение и взаимодействие на явленията и процесите в живота и ръководната дейност на Партията, които имат необходим, съществен, устойчив при известни условия характер.[5] В приведеното съждение правилно е подчертано, че същността на закона на Партията е в изразяването на съществената, необходимата, устойчивата връзка, взаимодействие и отношение, които отразява дадей закон. Именно отражението и формулирането на връзките, отношенията и взаимодействията между партийните членове, комитети и организации, както и между тях и обществото, са законите на Партията.

Да вземем закона за единството на Партията. Той отразява и изразява реално съществуващите връзки и отношения в Партията, които се характеризират с единство и взаимообусловеност между частите, дейностите и процесите. Единството тук е такава вътрешна обвързаност между тях, че те не могат една без друга да съществуват и да се проявяват. Това единство е диалектическо, което не се свежда до прост и механичен сбор. Такова единство не изключва, а предполага относителна самостоятелност на частите, дейностите и процесите. Но самостоятелност, която не води до взаимоизключващи и противоположни тенденции в действията и дейността на частите. Тъкмо в такава светлина буржоазията и ревизионистите желаят да видят партийното единство. Като изопачават реалните връзки и отношения между цялото (Партията) и частите (членове, комитети и организации), както и между Партията, работническата класа, държавата и обществените организации, те представят тези връзки и отношения като чисто външни. А това означава абсолютна независимост на частите от цялото и възможност те да се обособяват във фракции и групи, за да му се противопоставят. Ясно е, че такава интерпретация на партийните отношения и връзки няма нищо общо с реалната действителност. Чисто и просто желаното е взело връх или е подменило реалното.

Поради недостатъчната развитост на научните изследвания върху отделните закони, отразяващи относително самостоятелни връзки, отношения и взаимодействия в закономерностите на Партията, по-широка популярност получи понятието закономерност. В литературата по партийно строителство то се тълкува в смисъл на съвкупност или общност на закони от дадена област на партийния живот и ръководна дейност. Например съставът на Партията, вътрешнопартийните отношения, идеологическата дейност, ръководството на икономика. В този случай взаимоотношенията между закономерностите и законите

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 38, с. 140, 141, 142.
[2] Большая советская энциклопедия, Третье издание, 1972, с. 9, с. 307.
[3] В. И. Ленин, Съч., т. 38, с. 173.
[4] А. К. Уледов, Социологические законы, С., 1977, с. 61.
[5] „Вопросый истории КПСС", 1977, № 8, с. 90.

Digitized by Google

се проявяват като отношения на цялото и неговите моменти. Съдържанието на закономерността е по-широко от закона и отразява не отделни връзки или страни на необходимите взаимовръзки, а тяхната съвкупност, отразява взаимовръзката и отношенията между множество процеси, дейности и взаимодействия.

Казаното може да се илюстрира чрез разкриване сложното съдържание на закономерностите за усъвършенстване на вътрешнопартийните отношения върху основата на демократическия централизъм. Тази закономерност отразява връзките и взаимодействията в една обширна област от партийния живот — вътрешнопартийните отношения. Чрез нея се изразява начинът на съединяване на структурните компоненти на Партията (членове, организации, органи) едни с други и с целите и задачите, стоящи за разрешение пред нея.

Същността на вътрешнопартийните отношения, отразявани от разглежданата закономерност, е в начина на съвместното изпълнение на социалните функции на Партията (политически ръководител, организатор и възпитател на работническата класа и всички трудещи се) от всички членове, организации и органи, взаимодействуващи си в процеса на партийния живот. Тези отношения се осъществяват в различни форми и с разнообразни методи. Преди всичко те се проявяват като отношение на ръководство, в които се вплъщава начинът на съществуване и проявление на обществено-партийната власт. Макар и властни, това са дълбоко демократични отношения, защото осигуряват равенство на участие на партийните членове в ръководството на Партията и в осъществяване на нейните социални функции и задачи. В Партията субектът, който формира и реализира властта, са партийните членове. От това се определя демократичното съдържание на вътрешнопартийните отношения, което разкрива равноправието на всички членове и техните равни възможности да участвуват в организацията на работата и ръководството на Партията или на отделно взета организация.

Равните начала и равните основания при изпълнение на общите задачи в Партията пораждат отношения на сътрудничество. Партийните членове, организации и органи действуват съвместно и същевременно паралелно, постоянно координирайки действията си. Вътрешнопартийните отношения се характеризират и като отношения на помощ и съдействие, при което тези, които получават или оказват помощ и съдействие, постоянно променят местата си.

Отношенията в Партията се проявяват и под формата на отношения на централизъм, подчинение и контрол. Наред и в най-тясна връзка с демократизма в отношенията между партийните членове, организации и органи съществува и дисциплина, т. е. съзнателно подчинение на волята на центъра, на вишестоящия орган или на болшинството.

От казаното следва логическият извод, че демократизмът и централизмът са основните форми, в рамките на които се пораждат, възпроизвеждат и усъвършенствуват вътрешнопартийните отношения. Очевидно е, че на всеки етап от развитието на Партията тези форми на вътрешнопартийни отношения имат качествено определени характеристики. Въпреки спецификата обаче, те отразяват закономериата тенденция на развитие на демократизацията и засилването на централизма във вътрешнопартийните отношения. Главното съдържание на тази тенденция е осигуряване на отношения на съгласуваност, координация и комплексност в развитието на Партията. Всеки партиен член, организация и орган са непосредствено заинтересовани от кооперирание и съгласуване на своите действия, за да могат усилията им да бъдат високо ефективни. В този смисъл неправомерно е да се представя централизацията само като проявление на отношение на съподчиненост или на партийна власт. Ясно е, че всяка сложна система, каквато е и Партията, може да се ръководи и насочва централизирано. Това осигурява действеност и предпазва от проявление на местничество, ведомственост и противопоставяне на общопартийните интереси. Но основното в партийните отношения са сътрудничеството, помощта, съдействието, съгласуваността.

При определянето на законите и закономерностите на Партията възниква въпрос: всяка ли връзка, отношение и взаимодействие, което се повтаря или има устойчив характер, трябва да се нарича закон, а групата закони — закономерност? Неговото решаване опира до характера и равнището на самите обективни връзки, отношения и взаимодействия. Вече бе посочено, че животът на Партията в най-обобщена форма включва или се изразява в два дяла дейности: вътрешнопартийна дейност и дейност по ръководство на класовата борба и на социалистическото изграждане. Това са две страни от глобалната структура на партийната дейност, взаимодействието и взаимовръзката между елементите на която е двигател на развитието, изменението и усъвършенстването на Партията. Потребностите на дейността по ръководството на класовата борба и на социалистическото строителство изискват промени във вътрешнопартийната дейност, която на свой ред предизвиква изменения в ръководната дейност. И така до безкрайност. Очевидно към вътрешнопартийната дейност се отнасят дейностите по формиране и развитие на партийния състав (прием, обучение, възпитание), регулиране на вътрешнопартийните отношения, усъвършенстване структурата на Партията, развитието на самодейността на висшите и местните партийни органи, както и на първичните организации, усъвършенстване процеса на самоуправлението и други. Към дейността по ръководство на обществото се отнасят дейностите по изработване на научнообоснована политика, регулиране отношенията между Партията, класата и масата, а когато е на

Digitized by Google

власт, и между Партията и политическата система на обществото, организаторската (кадри, контрол) и идеологическата (теория, пропаганда, агитация, култура) дейност сред трудещите се маси.

Тази конкретизация може да продължи, защото всяка отделна дейност е многоетажна, състои се от множество още по-конкретни дейности и съответните им отношения. Но докъде може да се стигне? Науката за Партията изучава само онези партийни дейности, отразява и формулира породените от тях връзки, отношения и взаимодействия, които са условие за съществуване на Партията като цялостен социално-политически организъм. Това намира научен израз в основните закони и закономерности на Партията. Към тях се отнасят закономерностите на нарастване на ръководната роля на Партията в революционния процес и строителството на социализма, за разширяване на социалната база и постепенното превръщане на Партията в партия на целия народ, за развитие и усъвършенстване на вътрешнопартийните отношения, за разширяване връзките на Партията с трудещите се. Основен закон на партийното развитие е законът за единството на Партията.

ОБЕКТИВНОСТ НА ЗАКОНИТЕ И ЗАКОНОМЕРНОСТИТЕ НА ПАРТИЯТА

Проблемът за обективния характер на законите и закономерностите на Партията е централен в науката и практиката. Неговото теоретическо значение е в това, че с правилното му решаване се разкрива най-дълбоката същност на партийния живот, обективната и субективна диалектика на развитието и функционирането му. Голяма е и практическата значимост на проблема. От правилното му решаване зависи научното равнище на партийното ръководство и вътрешния живот, техните резултати и ефективност.

В тази област се налага да бъдат преодолявани дълбоко наслоили се неправилни, едностранчиви и хипертрофирани възгледи, предубеждения и предразсъдъци. От една страна, това са възгледите на буржоазните пропагандисти и ревизионистите за партийната дейност като непрекъснат низ от субективизъм, волунтаризъм и произвол, т. е. че тя няма закономерен характер. От друга страна, това са диалектическите възгледи на автори марксисти за това, че законите и закономерностите на Партията са някакво съединение или съчетание на обективното със субективното.

Спираме се най-напред на въпроса за обективността на връзките, отношенията и взаимодействията в партийния живот, които се отразяват и изразяват от законите и закономерностите. Основен методологически принцип при обяснението на обективността на партийния живот трябва да ни служи изказването на Ленин: „Маркс разглежда общественото движение като естествено исторически процес, който се подчинява на закони, не само независещи от волята, съзнанието и намеренията на хората, а, напротив, определящи тяхната воля, съзнание и намерения“[1].

И така, обективността на партийната дейност намира израз, на първо място в това, че тя се обуславя или определя от достигнатата степен на развитие на обществото и породените от това потребности. Затова отношенията в Партията, съдържанието, формите и методите на нейната дейност не се избират произволно. Именно достигнатата степен на развитие и потребностите, които са първични и определящи, т. е. обективни, вън от съзнанието, играят ролята на движеща сила, мотив, стимул за партийната дейност. Партийните членове, кадри, комитети и организации осъзнават тези потребности и съобразно техните изисквания изменят съдържанието, формите и методите на партийната работа.

Ако от висотата на тези абстрактни разсъждения се пренесем в съвременността, можем лесно да се убедим, че сегашната партийна дейност, условията, в които се осъществява, нейното съдържание и насоченост, методите за стимулирането ѝ се обуславят от потребностите на преживявания период от общественото ни развитие. В центъра на разностранната партийна дейност са поставени проблемите за издигане качеството и ефективността на общественото производство, труда и управлението. А това определя формите и методите на политическата, организаторската и идейновъзпитателната работа на партийните органи и организации. Затова колкото по-бързо и по-пълно отделните комитети и организации приведат своята дейност в съответствие със съвременните обществени и вътрешнопартийни потребности, толкова по-добре, качествено и ефективно ще реализират своята ръководна роля в териториалните, регионалните, трудовите колективи.

Второ. Партията е обективна реалност по отношение на своите членове, комитети и организации, съществуваща независимо от волята и съзнанието им, но опозивана от тях. Тази реалност е продукт на минали периоди, но за съвременните партийни органи, организации и членове е дадена, наследена, заварена. Създаденият реален свят на партийните връзки и отношения е необходимо условие за разгръщане на тяхната дейност. Членовете, комитетите и организациите са задължени да съобразяват своите действия с тази реалност и да изхождат от нея. Тя става среда, в която се развива практическата дейност, опорен пункт за новото поколение партийни членове и кадри. Те всякога заварват определени връз-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 1, с. 164.

Digitized by Google

ки и отношения, от тях започват своя живот и в тях реализират дейността си, която може да бъде насочена към запазването, усъвършенстването или пък ликвидирането им.[1] В същото време тяхната по-нататъшна целенасочена дейност изменя условията на живот на Партията като част от общественото битие и създава, както се изразява В. И. Ленин, „обективно-необходимата верига от събития, веригата на развитието"[2], която е вън от общественото съзнание и необхванатa никога напълно от него. По този начин обективността на партийния живот се схваща не метафизически „само като обект", а така, както учеше К. Маркс, като човешка сетивна дейност, като практика.[3]

Трето. Обективността на партийното развитие не означава, че връзките, отношенията и взаимодействията, които се създават в Партията, действуват фатално, от само себе си, автоматично, независимо от дейността на партийните членове, комитети и организации. Тя се проявява и чрез дейността на Партията. Затова целенасочената или целесъобразната дейност на Партията изпъква като форма на отражение на обективния процес, звено във веригата на социалния детерминизъм. Такова разбиране изключва автоматизма и фатализма в действието на законите и закономерностите. В същото време то е чуждо на пасивността, наблюдателността и съзерцанието. Колкото по-дълбоко и всестранно партийните органи и организации познават изискванията на законите и закономерностите и проявяват по-висока революционна енергия, творчество и инициатива, толкова по-пълно ще се реализират те. Самото познание на законите и закономерностите е необходимо условие за всеки вид партийна дейност и за проявлението на изискванията на законите, които я управляват.

Познанието е осъзнаване и разкриване на обективните свойства, черти, връзки и отношения на различно същностно равнище. За отделно взетия партиен член, комитет и организация е недостижимо опознаването на всички закони и закономерности, защото те никога не могат да обхванат всички конкретни изменения. Само в действията на цялата Партия си пробиват път законите и закономерностите. От това следва, че реализацията на законите и закономерностите е несъвместима с неорганизираните, разнопосочните и не взаимосвързаните в рамките на отделни комитети и организации целенасочени действия. Единствено обединените и организирани в мащаба на цялата Партия целенасочени действия, съответствуващи на предварително познатите обективни връзки, отношения и взаимодействия, са в състояние да реализират законите и закономерностите на Партията.

Признаването на активната роля на съзнателната дейност в реализирането на законите и закономерностите на Партията не е узаконяване на субективизма, волунтаризма и произвола. Това в никакъв случай не означава, че всяка дейност на партийните членове, комитети и организации съдействува за реализацията на законите и закономерностите. Практиката показва, че не всяка дейност е обществено необходима, полезна и успешна. Грешките и пропуските например в дейността на редица партийни комитети и организации са отклонения от изискванията на обективните връзки, отношения и взаимодействия.

Но тук възникват въпросите: как да преценим коя дейност реализира обективните изисквания на законите и закономерностите и коя не? Та нали никой партиен член, комитет и организации не искат да извършват погрешна и ненужна дейност или в нея да има слабости и недостатъци? Независимо от субективното желание те настъпват, когато дейността е построена и се провежда, без да се познават и да се съобразяват изискванията на вътрешно-скритите в тази дейност закони и закономерности. И това става ясно, когато дейността протече или се осъществи, тогава когато отделно взетият член, комитет или организация могат да сравнят получените резултати с общопартийните потребности и породените от тях цели и задачи.

Следователно съзнателната дейност по насочване на вътрешния живот и ръководната дейност на Партията може да разчита на успех и да съдействува за ускоряване на протичащите в тях процеси, ако се основава върху изискванията на обективните закони и закономерности. Тъкмо затова партийните членове, органи и организации не могат по свое усмотрение да създават, отменят или пренебрегват законите и закономерностите, а в своята дейност да се съобразяват с тях като обективна необходимост. Така например, ако при приемане на партийни членове не се спазват изискванията да се разширява влиянието и въздействието на Партията в основните сфери на обществения живот, да се укрепва и засилва работническото ядро, да се приемат предимно млади хора, минали през школата на Комсомола, да се увеличават жените в Партията, то тази дейност на партийните организации и комитети не съдействува за нормалното реализиране на закономерностите за класовия характер и разширяване социалната база на Партията.

А сега нека разгледаме втория възглед. Обстоятелството, че законите и закономерностите на партийното развитие се реализират, именно реализират посредством субективната дейност на партийните членове, комитети и организации не да-

[1] С. Попов, Обществени закони и социално познание, С., 1973, с. 28—33.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 44, с. 343.
[3] К. Маркс и Ф. Енгелс, Съч., т. 3, с. 3.

Digitized by Google

ва основание да се смята, че те са някакво съединение на обективното със субективното. Такава позиция е резултат от смесването на проблема за същността и формирането на законите и закономерностите с проблема за механизма на тяхното действие. Това са различни неща и едното не отменя другото. От факта, че законите и закономерностите на Партията са обективни, че се формират и проявяват в партийната дейност, а се реализират чрез практическите, конкретни действия на партийните членове, комитети и организации, не следва, че те имат непълна обективност или, че са чист философски субективизъм. В структурата на самите закони и закономерности няма и не може да има нищо субективно.[1] Те са обективни в смисъл, че се обуславят и определят от обществени и вътрешнопартийни потребности, че съществуват и се проявяват вън от индивидуалното и общественото съзнание. Друг е въпросът, че те не могат да се реализират вън от тяхното познание и планомерно използване, чрез конкретната дейност и мероприятия на партийните членове, комитети и организации. Тази съзнателна дейност обаче не е елемент и не се включва в структурата на законите и закономерностите. Тя е субективното, принадлежащото и непосредствено дадено на партийните членове, комитети и организации, тяхната активност, зависещото от тях. Но това вече са елементи от механизма по овладяване и реализиране на законите и закономерностите.

Да си послужим с пример за пояснение на казаното. Ние говорим и пишем, че нарастването на ролята на Партията като ръководна и направляваща сила е закономерност на общественото развитие. Правилно говорим и пишем. То отразява вярно и точно реалната действителност. Пита се обаче кое и какво в тази закономерност е обективного, същностното? Кое е субективното? Обективни са връзките, отношенията, взаимодействията между Партията и ръководената от нея работническа класа, а в условията на социализма — ръководството на цялото общество. Тези връзки, отношения и взаимодействия в процеса на ръководството, а и на самото ръководство са обществено обусловени от фактори и причини, независещи от волята и съзнанието на който и да било субект в обществото. Тук същественото е връзката, отношението, взаимодействието на ръководене, на направляване. Това е основният вид дейност на Партията в революционния процес и свързаният с нея характер на връзки, отношения и взаимодействията с компоненти на социологическата структура на обществото.

Ръководството на Комунистическата партия е отношение и връзка, в която се изразява ролята и мястото на едни от компонентите на обществото — Партията, от гледна точка на взаимодействието му с другите компоненти. Това взаимодействие приема формата на партийно ръководство, т. е. на политическо, идейно и организационно ръководство. Бидейки политически представител, изразител и защитник на коренните интереси на най-революционната, организирана, съзнателна и интернационална класа — работническата класа, Комунистическата партия е в същото време и политически вожд на всички експлоатирани класи и слоеве, доколкото техните коренни интереси съвпадат с тези на работническата класа. Това е най-дълбоката обективна основа на ръководната роля на работническата класа и на нейната партия в борбата за разрушаване на капиталистическия строй и за създаване на новото общество.

Но от кого и как се установява, поддържа и възпроизвежда отношението на ръководство на Комунистическата партия? Отговорът не може да бъде друг: и от работническата класа, и от трудещите се маси, но главно от самата Партия. То не може да се реализира автоматически, а само чрез съзнателната дейност на Партията. Това е субективната страна на опознатата и реализирана закономерност. Тук вътрешнопартийната дейност изпъква като форма или начин за реализиране на обективната необходимост. Закономерността за ръководната роля на Партията определя насочеността на другите закони и закономерности на Партията. Заедно с това отразяваните от нея връзки, отношения и взаимодействия са и главен подбудителен мотив за вътрешнопартийна дейност.

Същественото и обективно отношение на ръководство на Комунистическата партия не може да се осъществи и да се реализира без съзнанието и волята на партийните членове, комитети и организации. Затова обществено необходимо е да се преодоляват всякакви разбирания, които водят до преклонение пред автоматизма на действията им. И сега някои разглеждат законите и закономерностите вън от партийната дейност, а това неизбежно поражда пасивност и съзерцание. Не всякога комитетите и организациите се разглеждат като активен фактор или сила, която трябва да се вмесва в реализацията на обективните потребности. Това намира израз, от една страна, в преувеличаване на обосновката и доказването на обществената или вътрешнопартийната необходимост от едно или друго мероприятие и от друга страна, в подценяване на практическата работа за тяхното осъществяване.

* * *

Марксистко-ленинската партия е сложна и динамично развиваща се по свои вътрешно присъщи обективни закони и закономерности самоуправляваща се социално-политическа система. В същото време нейното развитие е резултат от собствената ѝ дейност, поради което самоуправлението на вътрешния живот и ръководството на обществото е немислимо без познаването и умелото използване на тези закономерности. Общите и специфични механизми за това ще разгледаме в следващата статия.

Следва

[1] Т. Вълов, Обективното и субективното при реализирането на социалните закони при социализма, „Въпроси на историческия материализъм", 1979, т. 3, с. 6.

Digitized by Google

ПАРТИЯТА И РАЗВИТИЕТО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ДЕМОКРАЦИЯ

доц. ИЛИЯ ВЪЛКОВ

Темата за демокрацията, за правата и свободата на човека има голямо актуално значение. То се определя не само от необходимостта да се защитим от нападките на нашите класови и идейни противници, които с настървение се опитват да отнемат от нас онова, за което комунистите повече от един век водят последователна борба, дадоха и сега дават сили и дори живота си в тази борба и постигнаха безспорни успехи. Настъплението на враговете на социализма, техният стремеж да ни отнемат нещо скъпо има своя историческа логика. Търсят да се сдобият с нещо, което безвъзвратно загуби техният обществен строй, тяхната политическа система, тяхната човеконенавистническа идеология и политика.

Проблемът за демокрацията се превърна в един от кардиналните проблеми на нашата съвременност, на борбата между двете системи, на класовата борба. И сега, в условията на бързото развитие на научно-техническата революция, на преден план още по-ярко изпъква нарастващата роля на народните маси, на човека като главна производителна сила.

В съвременните условия се засилва стремежът на човека да живее свободно, да има повече права и да ги реализира в мирни условия. Загубил историческа перспектива, капиталистическият строй, съвременната империалистическа буржоазия, нейните идеолози и политици не могат да осигурят на дело реализацията на естествения стремеж на човека към свобода и демокрация. Тази неспособност те искат да припишат на марксизма-ленинизма, на реалния социализъм, на комунистическите и работническите партии, за да дезориентират и дезорганизират широките трудови маси и техния революционен авангард.

Това изисква дълбок анализ както на теоретическото наследство, което ни завещаха класиците на марксизма-ленинизма, така особено на фактите, процесите и явленията в развитието на нашата партия и на страната, на реалния социализъм изобщо, където се изковава, макар и не така гладко и леко, истинската демокрация, където за пръв път в историята са създадени и се създават условия да се осъществяват в живота правата и свободите на човека. Главният проблем е все по-пълно да се използват тези условия, тези предимства на социализма във всекидневния реален живот и дейност за изграждането на развитото социалистическо общество, за повишаване жизненото равнище на народа, в което се корени и най-дълбокият смисъл на социалистическата демокрация, най-важната цел на нашата комунистическа партия.

— — — —

Опитът убедително показва, че развитието на демокрацията, особено след социалистическата революция, е органически свързано с живота, дейността и ръководната роля на Комунистическата партия.

Digitized by Google

В Програмата на Комунистическата пратия на Съветския съюз е подчертано, че „...Партията съществува за народа, в служенето на народа тя вижда смисъла на своята дейност"[1]. В Програмата на нашата партия е провъзгласено, че „главната линия в развитието на социалното управление е последователното разгръщане на социалистическата демокрация и непрекъснатото издигане научното равнище на управлението"[2].

Един от най-крупните фактори за развитието на демократизма в нашето общество е приемането и строгото спазване на новата Конституция на НРБ. „Всенародното обсъждане, на което беше подложен проектът на новата Конституция, се превърна в ярък израз на демократизма на социалистическия строй."[3]

Ръководството на тези процеси нашата комунистическа партия поставя в центъра на своята дейност. Защото съществува органическа, неделима връзка между обективната потребност да се развива и усъвършенствува социалистическата демокрация и обективната необходимост да се повишава ръководната роля на Комунистическата партия. Здравите нишки на тази връзка са преди всичко във факта, че при изграждането на развитото социалистическо общество поради увеличаването на мащабите и сложността на социалистическото строителство, което трябва да се осъществява съзнателно от милиони хора, значително нараства творческата активност на трудещите се. Това с особена сила се проявява сега в условията на повсеместното внедряване на икономическия подход, на новия механизъм за ръководство на икономиката, на всички сектори на социалния живот. По-конкретно в тази насока голямо значение има повишаването на правата и отговорностите на стопанските организации, предприятия и други звена, тясното обвързване на заплащането на труда с приноса в крайните стопански и други резултати, засилване единството между различните интереси, между материалната заинтересованост и материалната отговорност, между икономическите и духовните стимули. На тази основа силно се развива насрещното планиране, социалистическото съревнование придобива всенароден характер, широко се разгръща инициативата, творчеството и отговорността в трудовите колективи под ръководството на техните политически ядра и щабове — първичните партийни организации. Налага се задълбочено да се работи за обобщаване на новата практика и осъществяването на големите задачи по комунистическото възпитание на народа. Задълбочават се и се разширяват връзките и взаимоотношенията между различните органи и организации в цялостната политическа система на обществото. Засилва се необходимостта от координация и осигуряване на организирано участие на много партньори в осъществяването на всяка дейност, за да се работи съвременно — качествено и ефективно. И то не само от гледна точка на потребностите в национални рамки, но и в международен план поради задълбочаващото се международно разделение на труда, особено в рамките и за реализиране целите на социалистическите международни организации, на политиката за всестранно сътрудничество и сближаване на нашата партия и на страната с КПСС и със Съветския съюз.

Всичко това е израз едновременно на дълбокия демократизъм на социалистическото общество и на необходимостта Комунистическата партия да повишава своята ръководна роля, да изпълнява успешно историческата си мисия. Както подчерта др. Леонид Илич Брежнев в

---

[1] Програма на КПСС, Изд. на БКП, 1961, с. 146.
[2] Програма на БКП, Партиздат, С., 1971, с. 93.
[3] Т. Живков, За новата Конституция на НРБ, Партиздат, 1971, с. 4.

Digitized by Google

речта си пред избирателите в Бауманския район на Москва през 1974 г., „социалистическата демокрация е силна и действена, защото всички процеси на развитието на обществото се ръководят и направляват от Партията“[1].

Осъществяването на ръководната роля на Партията в развитието на демокрацията през етапа на изграждането на развито социалистическо общество е необходимо да се свързва преди всичко с една от най-важните закономерности в развитието на Партията. Става въпрос за това, че през този етап „Комунистическата партия, оставайки партия на работническата класа, постепенно става авангард на народа, партия на целия народ...“[2] Това е обективен резултат от съществените изменения в развитието на икономиката, на политическия строй, на социално-класовата структура на нашето общество. Настъпват важни количествени и качествени изменения в работническата класа, в селскостопанските труженици и в народната интелигенция. Нараства социалистическата съзнателност на трудещите се, засилва се социално-политическото и идейното единство на обществото, увеличават се „...предпоставките за постепенно преодоляване на вътрешнокласовите и междукласовите различия, за създаване на социална еднородност на обществото“[3].

От позициите на научния анализ на тези процеси нашата партия решително отхвърли тезата на догматиците и екстремистите, които твърдят, че ролята на работническата класа може да бъде изпълнена от интелигенцията, селячеството или младежта. Същевременно тя отхвърли и тезата на десните опортюнисти за сливане или разтваряне на работническата класа в другите социални слоеве. Опитът на нашата партия и страната, на КПСС и на другите братски партии и социалистически страни показва, че непрекъснато нараства и ще нараства още повече ролята на работническата класа в целокупния живот на обществото, в развитието на социалистическата демокрация. Проявява се един много важен процес — процесът на формиране на аграрна част на работническата класа върху основата на интелектуализацията, концентрацията и специализацията, на рязкото повишаване степента на механизация и автоматизация на производството, на внедряването на промишлени методи и технологии в селското стопанство. През следващия период, когато ще се внедряват принципно нов подход, нови машини и методи на обработка на почвата и отглеждането на селскостопанските култури и животни, когато процесът на интелектуализацията на труда и на производството ще се разшири и задълбочи, ще настъпят още по-съществени изменения в социалната база на Партията в селското стопанство. Повишаването на степента на интелектуализация на производството в икономиката ще предизвика такива изменения и в народната интелигенция. Все по-голяма част от нея ще се влива в редовете на работническата класа. Комплексната механизация и автоматизация на производството, усложняването на технологическите процеси, засилването на динамиката при тяхното управление налага да се повишава интелектуалното равнище на работническата класа, на всички класи и слоеве от населението. Все повече работници с висше и средно специално образование застават пред командните табла на новите технологически линии, на високопроизводителните машини, инсталации и съоръжения. По силата на обективни процеси различните класи и социални слоеве се обединяват и сплотяват около работническата класа и върху основата на нейните коренни интереси, които съвпадат

[1] Л. И. Брежнев, Все для благо народа, во имя советского человека, с. 13.
[2] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на Партията, Партиздат, 1971, с. 184.
[3] Програма на БКП, с. 63.

Digitized by Google

с коренните интереси на другите класи и социални слоеве. Това е процес, който отразява дълбоките изменения в развитието на социалистическата собственост, при който двете форми — общонародната (държавната) и кооперативната собственост, постепенно се сближават, налице е диалектически процес на взаимно проникване и обогатяване, в перспектива и сливане в единна общонародна социалистическа собственост. Това е здравата основа за развитието и усъвършенстването на демокрацията, за реализиране в живота на свободата и правата на човека в нашите социалистически условия.

— — — —

Какво отражение предизвикват по-конкретно тези обективни процеси в развитието на демокрацията?

Преди всичко развитието на демокрацията както в Партията, така и в цялото общество е органически свързано с подхода при разработването и осъществяването на политиката на Партията върху най-широка демократична основа. Следвайки последователно обновителната, дълбоко демократична априлска линия, учейки се от богатия опит на КПСС, Партията постави на широко народно обсъждане най-важните проблеми на нашето социално-икономическо развитие. За пръв път преди 4 години Единадесетият конгрес на Партията се проведе като открит конгрес за всички трудещи се, които слушаха по радиото или наблюдаваха по телевизията директно цялата работа на конгреса. Преди конгреса бяха публикувани за всенародно обсъждане Тези на ЦК по най-важните проблеми на цялостното развитие на страната. Стотици хиляди предложения бяха направени не само от комунисти, но и от безпартийни. Решенията на ЦК за реформата на образователното дело през 1979 година бяха широко обсъдени. Националните програми за изпълнение на задачите, поставени в забележителното Писмо на другаря Тодор Живков до ЦК на Комсомола за всестранната подготовка и високоефективна реализация на младежта, станаха повод за развитие на общомладежко и общонародно движение за подобряване работата с младото поколение на България. Колко още примери могат да се посочат! В своето заключително слово на Единадесетия конгрес др. Тодор Живков изтъкна къде е тайната на нашите успехи. Тайната е, че ние нямаме тайни от народа.

Друго важно направление в развитието на демокрацията, особено сега, в условията на новия икономически механизъм, е засилване участието на трудовите колективи в планирането и управлението на производството и в другите обществени дела, което е в центъра на дейността на партийните органи и организации като политически ръководства.

Въз основа на ленинските принципи на стопанисване след Единадесетия конгрес на Партията, Юлския (1976 г.) пленум на ЦК и Националната партийна конференция (1978 г.) се осъществяват крупни мероприятия в тази насока. Партията формулира преди всичко задачата за последователно „...осъществяване на принципа на демократическия централизъм при плановото ръководство на икономиката“, което „...има първостепенно значение за постигане на висока ефективност и високо качество“[1]. Това означава „...да се усъвършенствува централизираното планиране и да се развива демократичното начало в плановата работа“[2].

А целта е да се съединят още по-пълно усилията, талантът и творчеството на трудещите се с регулиращите и координиращите действия на централните партийни, държавни и стопански органи.

---

[1] Решение и Тези на Националната партийна конференция, Партиздат, С., 1978, с. 24.

[2] Пак там, с. 24—25.

Digitized by Google

Главното е, че насрещните планове на трудовите колективи — дело на милиони хора, се утвърждават като подходяща форма за непрекъснато разкриване на резервите, в база за оценка на дейността, превръщат се в най-ярък израз на социалистическия демократизъм в най-важната сфера на човешката дейност — сферата на материалното производство, в най-убедителен израз на предимствата на социалистическия обществен строй. Въз основа на директивите на Партията, които обхващат основните показатели за социално-икономическото развитие на страната, трудовите колективи организират системен анализ на производствените резерви. Разработват проекти за усъвършенстване на социалистическата организация на труда и инженерни проекти, които са основата за съставянето на насрещните планове — динамична величина, която постоянно се обогатява. Тези планове като правило са с по-високи натурални и качествени показатели в сравнение с държавното задание. След Националната партийна конференция под близкото ръководство на Партията Българските професионални съюзи организираха в сътрудничество с другите обществени организации разкриването от трудовите колективи на нови възможности за производството през 1979—1980 година на 1 милиард и 100 милиона лева национален доход над държавната задача главно чрез реализиране на икономии и суровини, материали, гориво и енергия. Резултатите показват, че тази важна задача успешно се изпълнява.

Следователно и в планирането основното е какво ще кажат трудовите колективи, които добре са разбрали и обсъдили дадените им основни показатели. Тъй като насрещните планове отразяват и социалните аспекти на развитието на трудовите колективи, производствената демокрация става неотделима от живота и служи на интересите на милиони хора, които са дълбоко заинтересовани да съставят и да изпълняват напрегнати, но реални планове, да работят с мисълта все по-добре да се съчетават общонародните, колективните и личните материални и духовни интереси. Значително нарасна в тази обстановка активността на работническата класа, на всички трудещи се. Практиката показва, че само през една година на производствени съвещания се правят над 800 хиляди предложения за подобряване на работата.

Сега, в условията на новия икономически механизъм, значително се засилва ролята на трудовите колективи и особено на най-низовите производствени звена — бригадите, при формирането на индивидуалната работна заплата и другите възнаграждения. Размерът на заплащането се поставя в строга зависимост от индивидуалния принос в изпълнението на плановете, в реализирането на необходимото качество на продукцията и ефективност на производството.

Следователно човекът, трудовият колектив, народът — колективен собственик на средствата за производство, решават въпросите на производството, на трудовата си дейност, на разпределението на материалните и духовните блага.

Може ли с подобно нещо да се похвали която и да е от най-развитите капиталистически страни? Това е голямата истина за социализма, която нашите класови противници се мъчат да скрият или изопачат, а пък ние изглежда не винаги съумяваме да я покажем убедително, навреме и където се налага.

Разбира се, никой, който сериозно носи отговорността за съдбата на социализма у нас, не живее с илюзията, че целият този обществен механизъм, който създава условията за разгръщането на истинската демокрация, работи без слабости и недостатъци. Има и бюрократизъм, и бездушие, има и консерватизъм, инерция и местничество, и незачитане на мненията на хората от редица дейци. Не винаги съумяваме да използваме големите предимства на нашия строй, за да разгорим още

Digitized by Google

повече пламъка у хората, амбицията да работят по-качествено и по-ефективно. Но това са въпроси на усъвършенстването, на повишаването степента на зрелост на обществените отношения, на нарастването на умението на субективния фактор да използва най-ефективно огромните възможности, които натрупахме през изтеклите няколко десетилетия на социалистическо строителство и особено след историческия Априлски пленум на ЦК на Партията.

Нашата партия като ръководител и главен носител на принципите на социалистическата демокрация в обществото си дава ясна сметка, че е необходимо самата тя да регулира и развива така своя вътрешнопартиен живот, че да дава най-ярък пример и в това отношение на всички други органи и организации.

Цялата партия — от Централния комитет до първичните партийни организации, системно разглеждат най-важните въпроси на развитието на социалистическата демокрация. Анализът например на дневния ред на пленумите и бюрата на окръжните комитети на Партията през последните пет години показва, че на тях са разгледани около 60 проблемни въпроси и задачи, свързани с развитието на вътрешнопартийната демокрация и дисциплина, с усъвършенстването на дейността на различните органи на социално управление, със спазването на законността и обществения ред, с участието на трудещите се в управлението и засливането на борбата против бюрократизма и формализма в работата на държавните и стопанските органи и други важни въпроси. В центъра на работата на цялата партия стои въпросът за строго спазване изискванията на принципа на демократическия централизъм, особено за съчетаването на централизма с широкото развитие на демократическото начало в цялостния живот на Партията.

Най-същественото е да се укрепва и повишава ролята на първичните партийни организации, на партийните групи. Задълбочените и всестранни разработки на др. Тодор Живков в това отношение, особено в неговите доклади на Националното съвещание във Велико Търново (1975 г.), на Националната партийна конференция (1978 г.), са солидна основа да се подобрява съставът, да се обогатява и развива дейността на първичната партийна организация като политическо ядро и първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. През 1977 година завърши процесът на предоставяне право на контрол на всички първични организации върху дейността на съответните административно-стопански ръководства. Предоставиха се нови права на първичните партийни организации в решаването на кадровите въпроси. Всяка първична партийна организация има своя номенклатура кадри, по дейността на които взема ръководни решения. По-висшите партийни органи, когато решават кадрови въпроси от тяхната номенклатура, все по-често се съветват и вземат мнението на бюрата на съответните първични партийни организации. В някои заводи под ръководството на първичните партийни организации се експериментира изборното и конкурсното начало при подбора на низовите стопански кадри. Засилва се контролът за изпълнение на колективно взетите решения. За по-ефективна работа с критичните бележки и предложения на комунистите и трудещите се в много организации и комитети се изграждат специални системи. Вече действува единна автоматизирана система за регистрация и обработка на писмата на гражданите до ЦК на Партията, Държавния съвет, Министерския съвет и Комитета за държавен и народен контрол. В края на 1977 година се прие и специално решение на Политбюро на ЦК на Партията, с което се въвежда строг ред и взискателност в работата с писмата и жалбите на трудещите се. Това ще бъде един от важните критерии за оценка дейността на всички органи на социално управление. Всичко това, в

Digitized by Google

една или друга степен, е свързано с първичните партийни организации, създава още по-добри условия те да живеят и работят в съответствие с потребностите и интересите на трудовите колективи, на отделния човек, да чувствуват пулса на живота и да умеят да го направляват към пълното осъществяване на партийната политика. В това отношение изключителна е ролята на провежданата сега работа по замяната на партийните документи. Разговорите с всеки комунист, индивидуалната оценка на неговата дейност, качества, взаимоотношения с хората, приносът му за изпълнение на задачите са мероприятия с дълбоко демократично съдържание, ярък израз на демократичните принципи на Партията, на нейния вътрешен живот и връзка с народа.

Когато говорим за развитието на демократизма и за ролята на първичните партийни организации в този процес, е важно да се подчертае голямата роля на партийното събрание. Ще отбележим само някои аспекти, които по-пряко са свързани с развитието на демократизма в трудовия колектив. Решаващо значение има подборът на въпросите за обсъждане, които следва да отговорят както на потребностите и интересите на комунистите, така и на всички членове на трудовия колектив. Но както показва практиката на най-добрите първични партийни организации, въпроси, разработки и решения, които не просто да отразяват съществуващите потребности и интереси, а да съдействуват активно, направляващо за формирането и развитието на такива колективни и лични потребности и интереси, които в максимална степен да съответствуват на обществените потребности и интереси. Да се осъществява единство на различните видове потребности и интереси, да се разрешават своевременно възникващите противоречия и да се върви в крак със съвременните изисквания на Партията. Това е особено важно в условията на новия икономически механизъм, който дава много права, но и предявява сериозни изисквания към трудовите колективи. Правата и задълженията, демокрацията и дисциплината, мненията, предложенията и отговорността на всеки са органически преплетени, неразкъсваеми, взаимно влияещи се. Демокрацията, хуманизмът, справедливостта на нашето общество се реализират чрез добросъвестния труд на човека, чрез правилно изградените отношения в колектива, за да получи признание този труд. Чрез труда и чрез другите средства на политико-възпитателната работа се формират такива качества у човека, че той да бъде наистина съзнателен и активен строител на развитото социалистическо общество. В това отношение партийното събрание може да играе незаменима роля.

Комунистическата партия е силна в направляването на развитието на социалистическата демокрация и за това, защото най-плътно се опира на другите обществени организации, които изразяват интересите на различните класи и слоеве на социалистическото общество. В тези организации е обхванато цялото активно население на страната. Чрез тях то може директно да се изказва по животрептящите въпроси, да участвува в управлението, да дава предложения за усъвършенствуване на цялостната обществена работа. Тези големи възможности все още не се използват най-пълно.

На своя Единадесети конгрес и в другите документи нашата партия разработи въпроса за диалектическата връзка между повишаването на ръководната роля на Партията и издигането на значението и ролята на останалите обществени организации в целокупния живот на обществото. Колкото повече нараства ръководната роля на Партията, толкова повече се засилват грижите и вниманието на нейните органи и дейци към обществените организации, в резултат на което тяхното значение и роля непрекъснато се засилват. От своя страна това обстоятелство значително помага да се реализира в живота демократичната същност на самата ръководна дейност на Партията.

Digitized by Google

При тези взаимоотношения и взаимодействие Партията неотклонно се стреми да не се дублира тяхната дейност, да не се пренасят механически формите и методите на Партията в другите обществени организации. Всяка организация да действува със свои специфични форми и методи на работа, в свое специфично обществено поприще върху основата на своите права и компетенции; да изучава все по-задълбочено специфичните потребности и интереси на своите членове и да работи по-конкретно за тяхното задоволяване.

В съвременните условия, а очевидно и за в бъдеще се очертават няколко основни насоки и главни проблеми в развитието и дейността на обществените организации, които имат най-съществено значение за развитието на социалистическата демокрация:

— на първо място, поемането на все повече функции и задачи от обществените организации, които по рано са изпълнявани от държавата — съставянето и изпълнението на насрещните планове, охраната на труда, масово-оздравителната работа, отдиха и други; това дава възможност тези въпроси да се решават с най-широк обществен актив, на най-широка демократична обществена основа. Например само в различните комитети и съвети към профсъюзите сега работят близо 450 хиляди души;

— на второ място, участието на обществените организации в социалното управление. Сега например в ръководствата на стопанските органи и обществени организации участвуват над 200 хиляди комсомолци — една шеста част от целия състав на ДКМС;

— на трето място, все повече ще нараства ролята на обществените организации и движения при провеждането на всенародни акции, обсъждания на проектозакони и разпоредби, организиране на доброволния труд на младежта и на цялото население в помощ на народното стопанство, благоустрояването и други начинания.

— — — —

Един от най-големите извори на силата на Партията при направляване развитието на социалистическата демокрация е непрекъснатото и задълбочено разкриване на слабостите и недостатъците при участието на хората в управлението, при осъществяване правата и задълженията на всеки гражданин. В съвременните условия един от най-важните критерии на борбата за развитието на демокрацията е как всеки участвува и дава своя личен принос за преодоляване на основното противоречие на нашето развитие — противоречието между големите обективни възможности и незадоволителното им използване от субективния фактор, за последователното и повсеместно внедряване на икономическия подход, за производството на повече национален доход, на материални блага и духовни ценности, за да нараства все повече жизненото равнище на народа. Борбата на Партията за демокрация е борба за добруването на народа. Да се бориш за развитието на демокрацията означава образцово да изпълняваш своите задачи, да искаш това, над което имаш право, да милееш за общественото, да обогатяваш насрещните планове, да те боли, когато другарят ти до теб се нуждае от нещо. Социалистическата демокрация, за която воюва нашата партия, не е и не може да бъде куп от думи — колкото и хубави да са те. Нашите демократични институции не са говорилни. Демокрацията, народовластието изискват повелително още по-хубави дела и резултати от всеки комунист и гражданин за всестранния напредък на социалистическата ни родина. Това е дълбокият смисъл на борбата на Партията за развитието на демокрацията у нас.

Digitized by Google

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА ПРОФКОМИТЕТА

ЛЮБЕН МАКОВ

Погълнати от напрегнатото ежедневие и неуморния труд, понякога не забелязваме многообразната организаторска и благородна роля на една основна политическа фигура — **председателя на профкомитета.**

Кой е той? Какъв е неговият облик? Отговаря ли на нашите представи за съвременния ръководител? Какво е неговото място в задъхания ритъм на днешния ден?

Срещал съм го стотици пъти, слушал съм похвали и думи на благодарност, чувствувал съм неудобство и вина, когато се говори по негов адрес с укор или неудовлетворение. На едно профсъюзно събрание в Плевен например тъкачките бяха единодушни в оценките си: „Нашата председателка е златна. Разбира ни. Обичаме я, защото се грижи за нас и ни помага.“ Ако отидете във вълненотекстилния комбинат „Г. Генов“ — Габрово, не може да не ви стоплят отзивите на работническия колектив за дългогодишната и уважаваната председателка на профкомитета Иванка Митева. Но оценките обикновено се правят накрая. За да стигнем до тях, трябва да минем по дългия път на един председател, да изпитаме трудностите и благородната амбиция непрекъснато да завоюваме доверието на своите другари, да застанем с трепет и вълнение пред целия колектив, когато дойде денят на отчетно-изборното събрание. Това е едната страна на въпроса, „вътрешната“, емоционалната. Тя като че ли съпътствува и отразява другата — същностната, т. е. съдържанието на профсъюзната дейност — ежедневното решаване на големите и отговорните задачи, свързани с живота на колектива, а между тях множество дребни на пръв поглед, но важни проблеми на отделните работници и служители.

* * *

В съвременните условия профсъюзната дейност става все по-сложна и многостранна. **Първостепенно значение придобива проблемът за издигане на нейното научно равнище.** Край първичната профсъюзна организация протичат и се развиват сложни икономически и социални явления, които изискват своевременна и точна оценка, бързо реагиране от нейна страна, от профкомитета и особено от председателя. Основателно възниква въпросът — можем ли да работим както досега? Естествено, че не можем. Налага се коренно да се преустроим, да променим своето мислене, да усъвършенствуваме нашия стил, нашия подход в решаването на проблемите. А какво означава това сега, когато решително поемаме курс към интелектуализация на труда, към пълно използване на предимствата на социализма? Преди всичко става дума за висока научна подготовка на кадрите. Сред качествата на проф-

Digitized by Google

съюзния деец на преден план излизат владеенето на научните постижения в областта, където работи, и своевременното и ефективното им прилагане, като се съобразява със спецификата на профсъюзната дейност. Както председателят, така и членовете на профкомитета, всички профсъюзни дейци са равноотговорни за изпълнението на насрещния план, за повсеместното внедряване на новия икономически механизъм. Тази повеля на времето разкрива от нови позиции ролята на профсъюзите като школа за управление, школа за стопанисване и комунизъм. Или, както посочи др. Тодор Живков пред Националното съвещание на партийния, държавния, стопанския и обществения актив на 30 януари 1980 г., **„профсъюзите да станат съучастници и съотговорници на стопанските ръководства за състоянието и изпълнението на насрещния план, за внедряването на икономическия подход, за творческото прилагане на икономическия механизъм, за максималното разкриване и използване на резервите“.**

Пред профсъюзните кадри стоят нови задачи и по защитните функции, по тяхното преосмисляне и реализиране. Законните права на трудещите се, техните интереси намират своята защита преди всичко в борбата на профкомитета срещу проявите на бюрократизма и самонадеяността, срещу рутината и консерватизма, срещу онези, които се стремят към лично облагодетелствуване за сметка на социалистическото общество. Особено значение добива отношението на профсъюзния деец към социалните проблеми. Икономическият подход изисква строго съпоставяне и пряка зависимост на социалните фондове от производствените резултати. По думите на др. Т. Живков това означава, че **„колкото по-голям е приносът на профсъюзните органи и организации в изпълнението на насрещните планове, в увеличението на доходите, съответно толкова по-голям ще бъде и техният дял в осигуряването на повече средства за социална дейност“.**

Как практически ще отговори на тези изисквания председателят на профкомитета? Каква организаторска работа ще извърши, за да се реализират функциите на профсъюзната организация?

Такива въпроси многократно са ме вълнували, когато съм посещавал профсъюзни събрания и мероприятия, разговарял съм с профсъюзни активисти и съм търсил конкретните резултати от многостранните профсъюзни изяви. В повечето случаи прави впечатление голямата организаторска и ръководна дейност на председателя на профкомитета, отразена в активното участие на трудещите се в прегледа по обществената производителност на труда; в действения механизъм за набиране и изпълнение на работническите предложения; в добре организирания обществен контрол по охраната на труда; в подходящи социално-битови условия; в разнообразната и ефективната идейновъзпитателна работа и пр. Партийното и стопанското ръководство признават, че председателят на профкомитета има голям авторитет, добре познава своята работа, че без профсъюзите трудно биха се справили със задачите. С други думи, чувствува се реалният принос, организацията живее. Какво по-хубаво от това! Сравним ли обаче тези постижения с новите потребности, веднага ще разберем, че се движим в един затворен кръг от традиционни форми, средства и проблеми, че около нас витае атмосферата на доволството и рутината. Няма актуалност, няма новаторство, няма борба. Същевременно понякога се натъкваме на зле разбрана научност, на така наречената „наукообразност“. В стаята на профкомитета те посреща голям ред и уютност, председателят е приветлив, с добри маниери. Акуратно показва папките с планове, протоколи, отчети, схеми, структури. Развита е голяма дейност, още по-смели са бъдещите намерения. Но вникне ли се по-дълбоко, става ясно, че тази дейност е затворена в рамките на кабинета, не е проникнала сред колектива, мнозина не знаят за какво ста-

Digitized by Google

ва дума, не познават своите активисти. Живата работа, непосредственото общуване с хората, съпреживяването и ангажирането с проблемите на организацията отсъствуват. Профкомитетът е затънал в книжнина.

В Отчета на Централния комитет на КПСС пред XXV конгрес четем: „Съвременният ръководител трябва органически да съчетава в себе си партийността с дълбока компетентност, дисциплинираността с инициатива и творчески подход към работата. Същевременно на всеки участък ръководителят трябва да се съобразява и със социално-политическите, и с възпитателните аспекти, да бъде внимателен към хората, към техните нужди и молби, да служи за пример в работата и бита."[1] Четем и си мислим за нашия председател на профкомитета, чиято дейност протича в първичната профсъюзна организация, сред трудовия колектив, където като във фокус се пресичат всички проблеми — икономически, социални, политически, идеологически, нравствени, естетически... Колко много задачи стоят пред него, пред профкомитета, пред организацията! Да се видят проблемите, да се уточнят задачите, формите, средствата, да се създаде необходимата организация, да се разпределят функциите и отговорностите, да се пристъпи към изпълнение, да се осъществява контрол, да се осигурява единодействие, целенасоченост и резултатност. И всичко това да стане в определения срок... Наистина от председателя се изисква голяма организираност и оперативност, и то адресирани към него, към профкомитета, към организацията. Той може да постигне това, ако непрекъснато се учи, упорито работи над себе си.

• • •

В теоретическото и практическото богатство на марксизма ярко се открояват Лениновите критерии за ръководителя — партийност и принципност, взискателност и добросъвестност, инициативност и последователност. Тези изисквания безусловно се отнасят и към председателя на профкомитета. Нещо повече, те се пречупват през призмата на специфичната профсъюзна работа и добиват нов смисъл и значение.

Известно е например, че **основен метод в работата на профсъюзните органи и организации е методът на убеждението.** Председателят на профкомитета го използва в ежедневната си работа — на заседания и събрания, сред колектива или в индивидуалния разговор. От него се иска да убеждава хората в правилността на партийната политика, да ръководи и насочва дейността на организацията чрез профкомитета към нейното реализиране. Успехът зависи от умението му да проявява грижа и внимание към човека, към неговите нужди и проблеми, дълбоко да уважава неговото достойнство.

Сложността на работата произтича не само от характера и задачите на профсъюзната организация, но и от положението на председателя спрямо нея и профкомитета. От една страна, той е техен представител пред другите органи и ръководства, от друга страна, е избран от членовете на профкомитета, за да организира и ръководи дейността на колективния орган за изпълнение на целите и задачите, които стоят пред профсъюзната организация. За да прилага успешно **колективния метод на ръководство,** председателят е длъжен да осигури участието на всички членове на профкомитета в обсъждането и решаването на въпросите на труда, бита и пр., за които се изисква мнение, предложение или съгласие. Разбира се, колективността като принцип се из-

[1] Л. И. Брежнев, Отчет на Централния комитет на КПСС и предстоящите задачи на Партията във вътрешната и външната политика, Партиздат, 1976, с. 98.

Digitized by Google

разява не само в колегиалния състав и начина на действие на профкомитета, но и в търсене на лична отговорност за реализиране на взетите решения.

Председателят на профкомитета има възможност добре да познава членовете на профкомитета, техните възможности и характери, да проявява усет и умение за лична и колективна организираност. Реализирането на профкомитета като колективен орган зависи в голяма степен от това, доколко той създава подходящи условия, предпоставки и творческа атмосфера за свободно обсъждане на проблемите за градивна критика и самокритика. Това се отнася не само до протичането на заседанията на профкомитета, но и до цялостната работа и подхода при подготовката на различни материали и планове, при организирането на мероприятия, вземането на решения, осъществяването на контрола по тяхното изпълнение и др. Та нали в състава на профкомитета се избират авторитетни и уважавани представители на трудовия колектив, които добре познават проблемите на профсъюзната организация и производството. А принципът на колективността изисква председателят на профкомитета пълноценно да използва богатия опит и знанията на членовете на профкомитета.

Не са редки случаите, когато председателят се нагърбва с цялата работа, комисиите към профкомитета бездействуват, профсъюзната дейност загубва най-ценното — обществения, самодейния си характер. В това отношение има много изкушения, които се подхранват често пъти от някои стопански и административни ръководители. Може да се чуят насърчителни подмятания: „Хайде, бе другарю председател, сложи един подпис, нали си „началник"!" И председателят се подписва, поддава се на внушенията, изживява приятното чувство за важност. Какво може да очакваме от такъв председател? В процеса на работата понякога възникват конфликтни ситуации. Поводите са много: нормиране и заплащане на труда, полагане на извънреден труд, разрешаване на трудови спорове, разпределение на жилища и др. Налага се председателят на профкомитета да защити законните права на профсъюзните членове от бюрократичните прояви на отделни административно-стопански ръководители. В такива моменти проличава неговата идейно-политическа и нравствена зрелост, неговото самообладание и принципността му.

Или да вземем друг пример. Проявява се неразбиране от страна на административно-стопанското ръководство по организацията на социалистическото съревнование и се прехвърлят всички задължения на профкомитета. Вярно, социалистическото съревнование е не само изпитан метод на профсъюзна работа, но и основен фактор и средство за сътрудничество и взаимопомощ между профкомитета и стопанското ръководство. Но когато отсъствува диалектическото единство, взаимното допълване, работата не върви. Обикновено такова разминаване има много по-широки измерения.

* * *

Много председатели споделят, че срещат затруднения при изпълнение на програмите за повишаване квалификацията и образованието на работниците, че не се подкрепят инициативите на профкомитета за масовизиране на физкултурата и спорта, за развитието на художествената самодейност. На тях се гледа с недоверие, понякога дори с насмешка. Намесва се партийният секретар, водят се разговори в партийния комитет, чуват се оправдания и от двете страни...

Както разбирате, навлизаме в рамките на класическия триъгълник: **председател на профкомитет — стопански ръководител — партиен секретар.** Средствата и формите на работа са различни, целта е една. Един

Digitized by Google

председател на профкомитет в машиностроителен завод дълго разговаря с мен за обществената дейност. Накрая ме попита: „Кажете ми как да организирам профсъюзно събрание?“ Въпросът ме озадачи, но спокойно и последователно обясних технологията. Председателят се усмихваше тъжно. Не съм го разбрал. Хората не идвали на събрание. Защо? „Ами, директорът не идва, заместниците са заети, началниците на цеховете се оглеждат... „Защо ли пък ние да ходим!“ Е, тържествените събрания хубаво ги правим: седне цялото ръководство, профкомитетът е с повишено самочувствие, нареждат се отпред най-добрите производственици и празникът започва в сърцата на присъствуващите. Но работническите събрания провеждаме трудно.“

Както и да разглеждаме съвместната работа на трите ръководства — профсъюзно, стопанско и партийно, ще стигаме до един и същ извод за решаващия фактор — личността на председателя, на директора, на партийния секретар. Без съмнение определяща роля има партийното ръководство. То се осъществява като двустранен процес — от една страна, дават се насоки, определят се главните цели и задачи на съответния колектив, на обществените организации, от друга, работи се конкретно и диференцирано за практическото реализиране на партийната политика. Анализирането на този механизъм заслужава специално внимание. В случая ни интересува само отношението на партийния секретар към профпредседателя. При това не типичното, отговорното, ангажиращото отношение, което ни стопля и ни дава криле. За онова, другото става въпрос, което разкрива неразбирането и подценяването на трудната и всеобхватната профсъюзна дейност.

Отново ще приведа един пример. Говореше председателят на профкомитета: „Не мисля, че съм много способен, но считам, че работя от сърце. Членовете на профкомитета също се стараят, тичат по задачите. Трудности има, но те не ни смущават. Не се „сработваме“ с партийния секретар, отправя всички въпроси към нас, голямото не вижда, а малките недостатъци навива на пръст. Не ме зачита. От стопанското ръководство не търси отговорност. За всичко казва: „Това е твой въпрос!“ Започнах да му отговарям: „Това е и твой въпрос!“

Тези проблеми, разбира се, излизат извън територията на завода, предприятието, учреждението и опират до общинските и окръжните комитети на Партията. В тяхната компетенция, в задълженията им е да вникват в същността на конкретните взаимоотношения, да ги регулират и направляват, в това число да решават и кадровите въпроси.

* * *

Сега, през 1980 година, нашата страна навлезе в решителния етап от изпълнението на петилетния план. Речта на др. Т. Живков от 31 октомври м. г. и Писмото на Централния комитет на БКП до комунистите и всички трудещи се разкриват с пределна яснота тенденциите на нашето обществено-икономическо развитие и произтичащите актуални задачи за всички органи и организации. Това налага отново да се върнем на **въпроса за критериите**, които издигнаха Юлският пленум на ЦК на БКП и Националната партийна конференция. Пред профсъюзните организации стои непосредствената задача решително да подобрят своята дейност за повишаването на квалификацията и образованието на трудещите се, за участието им в процеса на интелектуализацията на труда, за разгръщането на социалната им активност.

Председателят на профкомитета е основният двигател, който ще създаде необходимата организация в работата на профкомитета за реализиране на утвърдените планове и програми. От него зависи в голяма степен какви ще бъдат конкретните резултати от профсъюзната

Digitized by Google

дейност, накъде ще се насочат творческите сили на колективите, на хилядите профсъюзни дейци. Съществен, принципен и определящ въпрос за профсъюзните дейци още в началото е въпросът за целта, за нейното определяне и формулиране на съответното равнище, конкретизацията на главните задачи. За профсъюзите не може да има други по-важни и отговорни задачи в практическата дейност сред хората освен тези, които постави др. Тодор Живков пред Националното съвещание на 30 януари т. г.: „Непосредствена задача сега е да **спечелим първата битка** — да изпълним насрещните планове за 1980 г. и така успешно да приключим текущата петилетка... едновременно с първата битка ние водим и **втората битка**, битката за поврат в съзнанието на работническата класа, на селскостопанските труженици, на нашата интелигенция." Явно не могат да ни задоволят традиционните форми и средства на работа, не можем да минем без разчупване на подхода, стила, методите, използвани в нашата практика. На преден план излиза потребността от задълбочен анализ и преоценка на досегашната работа по основните проблеми, свързани с производственоикономическите и идейновъзпитателните функции на профсъюзната организация, от конкретни мерки за мобилизиране не само на профкомитета и отделните комисии, а на целия профсъюзен актив. Организиране на прегледи и разговори по профгрупи, възлагане на профсъюзни поръчения, създаване на рейдови бригади за проверка и оказване на помощ по внедряване на стопанската сметка и бригадната организация на труда, провеждане на богати съдържателни културно-масови мероприятия — ето само една малка част от арсенала, с който разполагат профкомитетите.

За да се издига ролята на трудовия колектив като среда и фактор за възпитанието и развитието на социалистическия труженик, за да се излезе от тесните рамки на периодичните и еднократните задачи, от председателя на профкомитета се иска да насочва работата на колективния орган, комисиите и съветите към определящите, главните, значимите страни от живота на колектива, да ги свързва с главната цел, да вижда в перспектива тяхното развитие. Тези ориентири сами по себе си определят необходимостта от творческо приложение на Ленриновото изискване за постоянна връзка с масите. На профсъюзите като най-масова организация, на профсъюзните дейци най-много прилича да използват широко в своята работа индивидуалния подход, да водят борба за внедряване на ценните мнения и предложения на трудещите се, да създават повсеместно условия и предпоставки за разгръщане на самодейния характер на профсъюзната организация. Това е пътят за конкретна реализация на профсъюзите като „трансмисия на Партията".

В това отношение като безсмъртен завет и партийна заръка ще останат думите на Г. Димитров: „Вие трябва да се опирате на инициативата и само на инициативата, по моему и на последния работник... председателя, секретаря и пр. — това не са началници. Те не могат да командуват... те ръководят по силата на убеждението, на възпитанието, на въздействието и особено със своя личен пример."[1]

[1] Г. Димитров, Събрани съчинения, т. 14, с. 13.

Digitized by Google

ОТГОВОРНИКЪТ НА ПАРТИЙНАТА ГРУПА

— Групата ни е от 12 комунисти, в един колектив от 90—100 човека. Нейни представители има в трите отдела: „Пресукала", „Бобини" и „Дублиране". Така получаваме точна информация за проблемите в отделите и най-бързо можем да дадем на хората там точна информация по проблемите, които ги вълнуват.

— Стремим се партийните членове, които по начало са добри, опитни работници, да бъдат първи във всяко начинание на колектива. С такава мисъл сме давали поръченията: всеки комунист да изпълни плана си за годината с 10—20 дни предсрочно, всеки да икономиса средно по 150 кг метал.

— Инициатива на групата са вечерите, които нарекохме „на чаша руски чай". Събере се колективът — и наши служители и специалисти, учили в съветската страна или работили там, споделят впечатленията си, разказват за срещите си със съветските хора.

— Неотдавна петимата комунисти от нашата група имахме самоотчет. Стана свободен и в същото време сериозен разговор: какво сме направили по преустройството на идеологическата работа, какви възможности не сме използвали.

— Партийната група е най-поврътливата единица, между хората е, където задачите изникват постоянно. При нас, в строителството, се случват непредвидени затруднения, често става „горещо". Групата веднага се събере за 10—15 минути, посъветва се с техническия ръководител, набележи какво трябва да се върши. След време пак общо си направим кратък преглед какво от набелязаното сме изпълнили. Колко пъти се събираме? Различно: един път, два пъти, три пъти на месец — колкото трябва.

. . . . . .

Така би започнал един разговор около редакционната маса. Но традиционната маса липсва, липсва и разговорът обсъждане в обичайната му форма: с кръстосани реплики между неколцината събеседници, с допълнения и уточнения, със спорове.

Всъщност това е диалог, в който единият от събеседниците постоянно се мени. Деньо Неделчев от IV предачен цех, смяна „Б" на текстилния комбинат „Марица". Йосиф Илиев от инструменталния цех на Завода за асинхронни електродвигатели. Нонка Попова от администрацията на електротехническата секция в ж. п. възел — Пловдив. Геро Янчев от локумения отдел в карамелажния цех на захарния комбинат „Васил Коларов". Никола Николов от II строително управление, група „Запад". За един смяната току-що е приключила, друг, в противоположния край на Пловдив, е спрял за минути струга, трети се опитва да побере сладкодумието си в паузата, докато заварчикът не викне от шестия етаж: „Давай следващата панела!" С други думи, като равноправен участник в разговора присъствува всекидневието с неговия неумолим, напрегнат ритъм, присъствува атмосферата, където работят хората, за които партийната практика е намерила точно название: отговорници на партийните групи. Отговорници — от „отговорни"! Отговорни повече от другите комунисти за състоянието на партийните групи. Следователно в много голяма степен отговорни и за състоянието на колективите, в които тези групи са изградени.

С какво се занимава отговорникът на партийната група? Какви са неговите задължения? Какви са неговите пълномощия?

Но първо да си изясним какви са характерните, отличителните белези на групата.

Казват понякога и не без самочувствие: „Нашите партийни групи са малки партийни организации". А всъщност какво достойнство е, че партийната група дублира формите, методите, средствата на първичната партийна организация или партийната организация в състава ѝ?

Партийните групи са най-малките политически ядра на трудовите колективи, най-малките организационни звена на Партията, които непосредствено воюват за осъществяване на нейната политика в цеха, участъка, бригадата, отдела. Силата на групата е в нейната близост до проблемите на колектива. Никола Николов в разговора беше определил: най-повратливата единица. В смисъл — най-оперативната, най-експедитивната, най-мобилната в действията си.

Статията е от обявените в тематичния план за обучението на низовия партиен актив — сп. „Партиен живот", кн. 4, 1980.

Digitized by Google

Започнали да се появяват кръстосани бобини. Групата на предачния цех се събира, без да чака да се натрупа дефектната продукция. За тях това не е трудно: 12 човека са, в една смяна. Комунист от отдел „Бобини" обяснява причините за брака. Сменният майстор, член на партийното бюро и член на групата, също взема отношение. Казват си мнението и другите. Оформят предложение да се провери цялостно центровката, да се регулира. На следващото събрание се отчитат първите резултати.

Силата на партийната група е в нейната близка, непосредствена работа с всеки човек. Няма защо отговорникът да се увлича по мащабните, масовите мероприятия. За тях партийната организация има повече възможности: да събере аудитория, да намери интересен лектор. А членовете на групата разполагат с друго предимство. Да отидат при всеки работник от бригадата, при всеки служител от отдела, при всеки гражданин от квартала. Да разменят мисли по важно събитие, за което е писал вестникът. Да поговорят за появил се някъде ценен опит — приложим ли е при тях. Да обсъдят честно, очи в очи, недостойната постъпка. Да покажат на младия си колега как по-добре да се извърши сложната операция.

Потопена в самия кипеж на живота, партийната група, а значи и партийният групов отговорник, се занимават с всички въпроси, които са важни за колектива. Как да се предвиди всичко, с което той непрекъснато се сблъсква — и в това обобщаващо „всичко" няма нито един детайл, за който би могло да се твърди, че не е от значение за резултатната дейност на групата! Затова ще се откажем от изброяване.

В Инструкцията на Централния комитет на БКП за изграждането и работата на партийните групи главните задължения на отговорника на партийната група са формулирани така: „Редовно да информира членовете на групата за партийните решения и за поставените задачи, да изучава и своевременно да поставя на разглеждане възникналите въпроси, да предлага мерки за тяхното решаване, да разпределя задачите между комунистите, да контролира изпълнението на възложените поръчения, да отчита периодически пред групата, както и пред партийното бюро и партийната организация, резултатите от извършената работа." Казано накратко, задачата на отговорника е да сплоти членовете на групата, да им помогне всеки да види своето задължение, да поеме конкретно своята част от общата партийна работа, и вече заедно с останалите комунисти да организират безпартийните, целия колектив, да ги възпитават чрез практическата дейност.

Неделима част от първичната партийна организация, групата се създава, за да засили нейното влияние, да го доведе до всеки човек. Създава се, за да преведе големите задачи на езика на малкия трудов колектив и да събере, да обедини силите му в името на тези задачи. Сега, на този етап, голямата политическа, икономическа и идеологическа задача е да се внедри новият икономически подход във всеки колектив, във всеки участък и бригада: той да завладее мисълта, да стане — както подчерта др. Тодор Живков — цел и дело на милионите, да се превърне в техен начин на труд и на живот... Цел и дело на милионите — значи цел и дело на всеки човек. Ето къде е мястото и на партийната група, ето кое е нейното трудно и посилно задължение днес. Защото тя наистина може да въздействува на всеки човек в колектива, в който е създадена. Защото, като политически стопанин в този колектив, тя наистина може много да допринесе за утвърждаване на бригадната организация на труда, за най-точното прилагане на вътрешностопанската сметка.

Работата на групата е пределно конкретна. Ръководство за нея са плановете и решенията на първичната партийна организация. Тези планове не са нещо външно за отговорника на групата, нито останалите комунисти са неутрални, безучастни към тях. При съставянето им

Digitized by Google

е потърсено тяхното мнение, някои инициативи, някои теми за събрания са техни колективни предложения.

Значителна част от задачите в плана на първичната организация, значителна част от решенията са адресирани пряко към партийната група. Други специално ще се обсъдят там, комунистите ще направят от тях изводи за своята бъдеща дейност. Освен това по конкретни проблеми на колектива те ще внесат и нещо свое, ще набележат собствени мерки, ще възложат поръчения.

Нужно ли е всичко това да бъде оформено специално като план и на партийната група? Дори тези петима отговорници от Пловдив дадоха пет различни отговора: „Нямаме план за групата". „Първичната организация работи по 6-месечни планове, групата планира за 3 месеца". „Разработваме само насочващи мероприятия". И така нататък.

Как мислите, оправдано ли е да си изготвят специален план петима човека, и то за 3 месеца напред? Оправдано ли е партийната група да копира стила на работа на първичната партийна организация? Нали тази организация е определила насоките, конкретизирала е в плана си част от задачите на групите? Нали някои проблеми, с които те се занимават, възникват, без да са били предвидени, следователно, без да е било възможно да се планират предварително и мерките за тяхното решаване — животът ще ги внася непрекъснато като допълнения в дейността на това най-динамично партийно звено. Партийната група решава непосредствените, оперативните, всекидневните задачи, произтичащи от плана на партийната организация и от практиката.

Но при всички случаи перспектива в дейността е нужна. Нужно е нейният отговорник да е наясно какво му предстои да свърши днес, утре, до края на седмицата, на месеца, с кой въпрос през това време групата ще се заеме по-обстойно. Всекидневната работа не е работа ден за ден...

Почти навсякъде групите имат дневници, специално отпечатани или пригодени от тетрадки. Наложила ги е практиката, за да не затрупва всекидневието с грижите си отговорника, да му помага правилно да разпредели и да организира работата, цялата дейност на групата — с успехите и неуспехите — да е пред очите му, задълбочено да я анализира, вярно да я оценява и насочва.

Ето например един дневник с достатъчно широк обхват. В него има няколко раздела: 1. Състав на групата — име и презиме, дата на раждане, партиен стаж, образование, къде работи. 2. Участие на комунистите в обществения живот — за всекиго: поръченията и оценката за изпълнението им. 3. Дейност на групата — кратко съдържание на мероприятията, дата, присъствуващи, взети решения и после — оценка как те се изпълняват. 4. Присъствие на комунистите на събранията. 5. Присъствие на занятията в партийното просветно звено. 6. Участие в социалистическото съревнование, производствени показатели на комунистите.

Вариантите могат да бъдат различни и наистина са различни, но третият раздел задължително присъствува. Разделът за дейността на групата. Не отчети за мероприятията са нужни там, не обстойни протоколи — те само излишно ще обременят отговорника. Важното в случая е другото — решенията, които са взети, задачите, които предстоят в близко време. Съвсем конкретни записки. Да прелистим отново дневниците — няма ли увлечение по историография, не тежи ли инерцията на описателството, която не позволява дневникът да бъде истински помощник на отговорника на групата, оперативно разписание за партийната дейност — миналата и главно бъдещата?

Известно е: от партийния отговорник в много голяма степен зависи дееспособността на групата. Това, разбира се, не означава, че той сам върши всичко. Партийната група действува като боеви, сплотен колектив. Нейното единно и целенасочено действие се формира и проявява на събранията, където се разглеждат най-важните въпроси от живота и дейността — на нея и на колектива.

Digitized by Google

Колективното обсъждане помага на партийния отговорник по-пълно и дълбоко да обхване проблема, да вземе правилно решение, да изработи вярна линия, да си осигури подкрепата на комунистите. В партийните документи не е посочен задължителен срок за събранията на групите, сроковете се определят от потребностите на практиката. Комунистите се събират по поръка на партийното бюро, по инициатива на груповия отговорник, по предложение на някои от партийните членове. Зависи от случая и от създадената в групата традиция. „Посъветвам се с 4—5 комунисти, които са най-близо, уточним въпросите и съобщаваме 2—3 дни преди събранието" — разказва Йосиф Илиев. Последното събрание в локумения отдел пък — обяснява Геро Янчев — е предложено от комунистите: възникнал конфликт, налагала се бърза намеса. Това събрание е свикано направо по „горещите следи" на събитието. За други е нужна по-обстойна подготовка.

Качеството на преждата е основен въпрос за комунистите от IV предачен цех. Как да преградят пътя на удебелените нишки, какво отчитане да въведат — такава анкета направили по инициатива на групата сред колектива на отдел „Пресукала". На събранието обсъдили отговорите, на основата на изказаните мнения била изработена комплексна система за отчитане на дефектната продукция. Бракът се понижил 7—8 пъти. Но комунистите съвсем не мислят да се любуват на този резултат: и сега през определено време се събират, за да поговорят с работниците, които дават брак, да си изяснят причините, да набележат мерки: кой да премине през школата за квалификация, с кого да се заеме опитен наставник.

Кръгът от темите на партийните събрания е необикновено широк. Естествено е в групите, изградени в производствени колективи, да се обсъждат производствени въпроси. Тези обсъждания имат свое място, свое значение за развитие на съзнанието, за политическата закалка на комуниста: „делничните" въпроси на производството са тясно свързани с общодържавните проблеми, произтичат от общопартийните задачи. Но да се затваря групата изключително в рамките на производството, значи тя да ограничи, да обедни своята дейност. Защото ще изпусне от погледа си много важни проблеми на идейновъзпитателната дейност, на вътрешния си живот — такива като личния пример на комуниста, състоянието на критиката и самокритиката, на индивидуалната работа...

И още едно уточнение. Оперативността, актуалността са отличителни черти в работата на партийната група, но нека не тълкуваме тези понятия опростено. Има отговорници на партийни групи, чието внимание е насочено главно и дори единствено към онези проблеми, които влияят на изпълнението на задачите в момента. А другото, което работи за перспективата, което ще възникне след месец, ще върже плод след време, не ги занимава: техническият прогрес, съдбата на рационализаторските предложения, професионалната грамотност, политическата компетентност, общата култура на членовете на колектива, на комунистите, тяхната собствена подготовка.

Кой докладва пред групата, кой информира комунистите по въпроса, който са се събрали да обсъждат? Обикновено отговорникът — и това е обяснимо: той поддържа най-вече връзката с бюрото, в течение е на задачите. Но не като постоянен, „щатен" докладчик. Едно, защото не по всички въпроси той е най-компетентният. Друго, защото различните комунисти, докладвайки на събранието (а в малкия партиен колектив с такава задача могат да се заангажират най-много хора), си изработват организаторски, агитаторски, пропагандистки навици — което е много важно задължение на партийната група.

Когато замяната на партийните документи на някой комунист се отлага, често сред мотивите за това срещаме: не е активен, не участвува в живота на организацията. А именно тук, в групата, той може да прояви и да развие тази активност — и хората са му познати, и обстановката, а и проблемите най-живо го засягат. Така че подобен упрек

Digitized by Google

към отделния партиен член е упрек и към групата, към нейния отговорник: или въпросите, които се разглеждат, са твърде далече от вълненията и тревогите на хората, или атмосферата е такава, че те не могат да кажат своето становище. Следователно и голямата част от препоръката за повишаване на активността е адресирана пряко и към отговорника на групата.

Партийното събрание е школа за комунистите. Събранието на групата е школа, през която може и трябва да преминава всеки от членовете й.

И така не е достойнство за отговорника на партийната група, ако той се нагърбва с всичко сам, ако не умее да се опре на колектива от комунисти, да разпредели между тях задачите, да ги заинтересува, да пробуди инициативата им. Но това е по силите на човек, който много добре познава състава на групата, възможностите на всеки неин член. Всъщност оттук започва истинската работа на партийния отговорник — от задълбоченото, целенасочено опознаване на комунистите. За да може най-правилно да се подберат за всекиго такива поръчения, които той най-добре ще изпълни, които ще му помогнат да расте като общественик, като организатор и възпитател на колектива.

Ето дневника на групата в смяна „Б" на IV предачен цех. Разделът за поръченията. Четем:

„Никола Лазаров — да организира и отговаря за участието на работниците от смяната в звеното за политическа просвета.

Иванка Благоева — да проучва нуждите на работничките и да излиза с конкретни предложения пред партийната група.

Добра Андреева — отговаря за културно-масовата работа.

Гина Драганова — да докладва пред партийната група за отклоненията при прилагането на вътрешната система за контрол на качеството..."

Срещу всяко име — поръчение. Всеки е сложил рамо под общия товар. Как ще го носи по-нататък? Зависи до голяма степен от това ще успее ли партийният отговорник навреме и правилно да помогне. Зависи от контрола, който той ще упражнява, от взискателността му.

Партийната група е последното разклонение на Партията, най-дълбоките й корени. Вече казахме — нейната сила е в близостта й с трудовите хора, в конкретната, всекидневна и на пръв поглед дори незабележима работа с тях. Грижа на отговорника на групата е така да насочи силите, че партийното влияние да стигне до всеки човек. Нека дадем отново думата на Йосиф Илиев.

„За комунистите не е безразлично как работят и живеят безпартийните около тях, какво е поведението и настроението им. На всеки комунист лично обърнахме внимание да води разяснителна работа, търсим отговорност. Стремим се да обясним на хората смисъла на факта, събитието, постановлението, а което е в наши ръце — да го решим."

Не е безразлично как работят и живеят... Да се вслушваме в дълбоката човечност на тези думи. Да си припомним колцина са намерили верен път в живота, защото в труден момент ги е подкрепила другарска ръка, защото към съдбата им не са останали безучастни хората с партийни членски книжки край тях.

Няма по-силно, по-резултатно средство за въздействие от прекия контакт, от личното общуване. Не става дума за епизодични срещи, за разговори от повод на повод, а за осмислена, целенасочена, системна индивидуална работа. И най-добър резултат ще има там, където отговорникът на групата съумява по-цялостно и съвсем конкретно да види тази работа, нейните форми и средства, нейните етапи, нейните очаквани резултати. Всичко е важно тук: и интуиция, и контактност, и познаване на хората от колектива, и не на последно място — педагогически умения, педагогически и психологически знания.

Ленин е казал, че неграмотният човек стои извън политиката, него трябва да го научим на азбуката; без това не може да има политика, без това има само слухове, клевети, приказки, предразсъдъци...

Digitized by Google

Можем да приемем „грамотност“ и в по-общия ѝ смисъл, в смисъл на информираност. Без точна, навременна, ясна информация няма политика, има само слухове... Най-бързо, най-добре могат да внесат такава информация в колективите комунистите. Каква е тук задачата на партийния групов отговорник? Търсейки съдействието на първичната организация, на партийното бюро, на партийния комитет, да се стреми членовете на групата сами да не изпитват глад за информация. Да изисква от тях и самият той да е пример за активна гражданска позиция.

В трудовия колектив отговорникът на партийната група действува заедно с майстора, бригадира, началника на отдела. Целите им са еднакви, различни са методите, с които ги постигат. Оръжието на партийния отговорник е политическият подход, убеждението, примерът. Той настоява, изисква от стопанския ръководител да изпълнява добре своите задължения, но не го измества, не поема неговите функции.

„Пред партийната група е докладвал секретарят на комсомолското дружество, помагаме им в някои мероприятия, често присъствувам на комсомолските събрания, да съм в течение на техните проблеми“ — обяснява Деньо Неделчев. Ето още една важна страна на партийната дейност, още едно важно задължение на отговорника на партийната група — работата му с профгрупата, с комсомолската група или дружество, с отечественофронтовската организация, работата му с хората, които ги оглавяват. Всяка от тези организации си има свои особености — оттук и особеностите в подхода на партийния групов отговорник. Но съществува и нещо общо: нуждата от системност в работата, от взискателност в контрола, от конкретност в помощта. Звучи познато и общо, но ако се вгледаме в дейността си, ще забележим, че тъкмо това често ни липсва. И се нагърбва отговорникът на партийната група с чужди задължения, защото по-лесно е сам да свършиш, отколкото да организираш. И се дублират инициативи по различна линия, което само намалява — при повече разход на сили — въздействието им.

* * *

Когато в общинския комитет на БКП в Пловдив стана дума за Никола Николов, другарите веднага уточниха: бай Кольо. На строежа не реагираха на „име и презиме“ — трябваше да конкретизирам: отговорника на партийната група. Веднага го посочиха: бай Кольо, партийния.

Откъде идва популярността на този човек — популярност „от горе“ и „от долу“ едновременно? Кои качества са я наложили?

Прямота. Ще каже това, което мисли, независимо на кого: на другаря си от бригадата, на стопанския ръководител, на секретаря на окръжния комитет. Това, което мисли, може да не е най-приятно, може да реже със своята категоричност — компенсира се от тази неизборност на „обекта на критиката“, от правдивостта на думите, от принципността на позицията.

Инициативност и настойчивост в реализирането на инициативата. На 7 ноември м. г. партийната група, ръководена от Никола Николов, и активисти от колектива на второ строително управление са присъствували на парада на Червения площад в Москва. Как той е успял да изпълни обещанието си, което отначало предизвикало само скептични и снизходителни усмивки, през какви перипетии е минал — дълго е за разказване. Но е успял!

Самочувствие на човек, който създава. Неговото самочувствие, неговото гордо: „Ние, строителите!“ заразява и респектира.

Това са само няколко щриха.

Да потърсим ли още — в другите хора, с които разговаряхме за работата на партийните групи и на партийните групови отговорници?

Във високия личен пример на Йосиф Илиев. Не може да не печели последователи неговият труд: безспорен по качество — Йосиф Илиев работи със собствен качествен щемпел, безспорен по резултатност — за него миналата производствена година е приключила в края на август...

В умението на Деньо Неделчев да види същността на проблема, да се ориентира в обстановката, да намери най-вярното решение. В основата на програмата за вътрешен тристепенен контрол на качеството е предложението, направено от Деньо Неделчев и Георги Върбанов.

Качествата на отговорника на партийната група...

Digitized by Google

Това са качествата на комуниста. Преданост към делото на Партията. Активно участие в осъществяването на партийната политика. Единство на думи и дела. Пример за подражание...

Това са качествата на ръководителя. Добър организатор, който умее да определи и ясно да формулира главните цели, да изясни нужните за постигането им средства, фактори, промеждутъчни резултати. Политически грамотен, с изразен стремеж към знания...

Но социалният статут на груповия отговорник, положението му в колектива поставят върху някои от тези качества по-силно ударение.

Например — умел, инициативен организатор. Наистина не всеки може да събере групата си край Лениновия мавзолей — и не е задължително това. Но за всекиго е задължително сам да открива, да поставя за обсъждане и решаване (и сам да решава) актуалните проблеми, да не бъде изпълнителен автомат, а човек, който умее да мисли, да настоява, да рискува. Казахме: от партийния отговорник в много голяма степен зависи дееспособността на групата. Нека конкретизираме: от неговата инициативност...

Организаторските качества могат да се разглеждат и в друга светлина — като способност за самоорганизиране. Никой не е освободил отговорника от трудовите му задължения, и в труда от него се иска да бъде пример. А освен това — отговорната и обемиста обществена работа. Не би могъл да успее, ако не се е научил най-разумно да разпределя оскъдния бюджет на времето си.

Партийният отговорник действува сред колектива. Няма го разстоянието, което би могло да размие, да замъгли чертите. Всяко негово човешко качество се вижда дори по-ясно, изпъква по-силно. Ще му вярват ли хората, ако прояви малодушие, ако в някоя обстановка се окаже нечестен, ако защити удобната понякога безпринципност?

Всеки човек си има свои преимущества и недостатъци, свои грижи. А партийният отговорник намира при това разнообразие вярната дума, вярното действие за всекиго. Колко проста човешка доброта е нужна, за да отива при хората и хората да идват при него с радостите и тревогите си, със служебните си и личните си проблеми. Каква тактичност и внимание са потребни, за да успее да свали пласта от лоши привички, без да „одраска сърцето", без да уязви самолюбието...

Не са ли твърде много и високи изискванията? Не е ли твърде идеализиран и затова нереален образът, който рисуваме?

Защото, като помислим, партийният отговорник е човек като другите. Обикновен човек. Само поръката, която му е дадена, доверието, което му е гласувано, налагат — за да бъдат изпълнени и защитени — мобилизиране на най-доброто, което има у него. Може „най-доброто" да не включва всичко, за което стана дума. Качествата се формират.

В това формиране партийният комитет, партийното бюро не са странични наблюдатели. Те се намесват още в самото начало, като съдействуват групите да изберат за свои ръководители най-подходящите комунисти. В много случаи те помагат на тези хора правилно да организират работата си, като не ги отрупват с други обществени задължения. Уговорката „ в много случаи" не е излишна — защото има примери, също така многобройни, когато отговорникът на партийната група е включен и в доброволния отряд, и в комисията за народен контрол, и в други комисии, секции, съвети, а ясно е какъв ще бъде при това положение резултатът.

Грижата за отговорника на групата преминава през доверието и уважението на партийния орган към неговата личност, към дейността му, през подкрепата на начинанията, които той и групата поемат въпреки трудностите, съпътствуващи често създаването на новото. Осъществявайки контрол върху действията на преките стопански ръководители, партийните бюра ги насочват и изискват от тях да изграждат

Digitized by Google

на принципна основа взаимоотношенията си с отговорниците на партийните групи.

Доверието не се дава „въобще", не се отпуска в аванс. То се основава на точната и системна оценка за дейността на групата, на нейния отговорник. Все по-често отговорниците се отчитат пред бюрата по отделни въпроси: за работата с поръченията, за своя дял в изпълнението на решенията на първичната организация, за ролята в ръководството на съревнованието...

И работата не е само в количеството на тези отчети. Своевременно може да се открои, да се поощри ценното, да се разпространи опитът. Своевременно могат да се пресекат слабостите. Повсеместна традиция стават прегледите на партийните групи — също форма за постоянна, задълбочена и обективна оценка. (В електротехническата секция на Пловдивския ж. п. възел тези прегледи определено са приели белезите на надпреварата — включително и червеното преходно флагче.)

А възможностите за подготовката на този най-масов отряд партийни кадри? Възможностите са преди всичко в тях — в тяхната потребност да работят с книгите, в тяхното умение самокритично да анализират своето напрегнато всекидневие, да трупат собствен опит.

Възможности имат и партийните бюра и комитети главно по отношение на системната информация: лични разговори, инструктажи, оперативки. Някои бюра канят на своите заседания отговорниците на партийните групи, особено когато обсъжданите въпроси ще се решават понататък в низовите колективи — една полезна практика, една школа за създаване на практически умения. Партийните комитети организират обмяната на положителен опит в рамките на предприятието. Органите в районите и общините използват за обучението на груповите отговорници срещите за разпространение на опит, беседите, лекциите. Ето например програма с темите за лекции, които ще слушат тази година отговорниците на партийните групи във втори район — Пловдив: „Работата на партийните групи в условията на новия икономически механизъм", „Организация на работата на партийния групов отговорник", „Бригадната организация на труда и вътрешната стопанска сметка", „Усъвършенстуване работата на партийните групи за издигане на социалната активност на колектива" ...Вижда се стремеж обучението да се насочи към най-злободневните проблеми на практиката. Ползата ще е най-голяма, когато този стремеж към пределна практическа насоченост, към пределна конкретност съпътствува и по-нататък организирането и провеждането на мероприятията. И когато се спазва мярката, когато броят им не се увеличава прекалено. Защото, дори да приемем, че качеството им няма да падне, лимитът на времето е малък. А понякога те съвпадат с работното време и ако това не се ограничи в рамките на изключенията, не само мястото на отговорника край машината, във фермата, на бюрото ще остане празно — ще започне да се разклаща неговият авторитет в колектива. Не случайно е казано: по-добре по-малко, но по-добре!

* * *

Обикновена, делнична е работата на отговорника на партийната група. И затова е толкова важна, толкова необходима.

В никакъв случай — пише В. И. Ленин в статията си „Великият почин" — задачата да се увлекат трудещите се по пътя на новото стопанско строителство, по пътя на създаването на нова трудова дисциплина, нова организация на труда не може да бъде решена с героизма на отделния порив. Тя изисква „най-продължителен, най-упорит, най-труден героизъм на масовата и делнична работа".

Думата „делнична" е подчертана.

Дарина РАДЕВА

Digitized by Google

ХОРА, НАВИЦИ И СТИЛ

ПЕТКО РУСЕВ

Ще размишляваме по въпроси, които са вълнуващи и актуални. Да! Ще разговаряме с приятели, пък и със самите нас.

ПЪРВАТА НИ РЕПЛИКА Е КЪМ СП. „ПЛАМЪК"

По-точно за интересния диалог за дисциплината, поместена под заглавието „Както работиш, така и ще живееш" в брой четвърти от 1980 г. Той се намира под рубриката „Публицистичен клуб „Пламък".

Повтаряме — интересен, полезен разговор, в който участвуват уважавани писатели и публицисти. Споделените мисли са верни, правдиви. Предизвикват размисъл, търсенето на верни изводи и поуки. От всички и за всички.

След като прочетохме написаното, дръзваме да поспорим с авторите. Защо? Защо пък дискусии трябва да се срещат само там, където има неправилни становища? Така си рекохме. Може би така сме свикнали? Възможно е. А не е ли възможно да разменяме мисли и тогава, когато стоим на еднакви позиции, притежаваме еднакви разбирания?

Ето защо посмяхме да се намесим, макар и задочно, в разговора на „Пламък".

Намесваме се, тъй като считаме, че към темата не е подходено комплексно. Така както и става в живота. Едва ли не всичко е сведено до човек и закон; до човека и неговото саморазвитие. Ако няма дисциплина, къде е прилагането на закона? Ако дисциплината е лоша, къде е личността със своето чувство за отговорност, за дълг и пр.? Отново повтаряме — по тези пориви, анализи и т. н. стоим на едно и също мнение с участниците в разговора.

Но има и нещо друго, което неоправдано е останало в сянка. Пренебрегнато е. Забравено е. И не е правилно. Не помага. Води до оценки, които нито са пълни, нито са ефективни.

Човек работи в колектив. Живее в обществото. Там най-ясно се вижда цената му. Тези колективи не са само хора, обединени от общи цели, но и организирани в своите политически партии и масови организации. Така е! Във всеки колектив съществува партийна, профсъюзна и комсомолска организация. Те имат своето място, специфично поле за дейност, специфичен принос за решаването на определените задачи. Те са и които най-активно влияят за формирането на новата личност. Особено партийната организация, която е политическо ядро и първообраз на бъдещото състояние на колектива. От характера на тяхната дейност, доколкото тя е качествена и резултатна, най-много зависи степента на дисциплината. Зависи всичко — изпълнението на плана, политическата дейност, възпитанието и т. н.

Тогава как да се обясни, че на толкова страници толкова думи са казани, а за тия, които най-много отговарят за дисциплината, които са длъжни да я създават, да търсят политическа и организационна отговорност, да дават пример (особено комунистите), са споделени няколко думи.

По повод на други писания сме се срещали с подобни факти. Те именно отразяват едно отрицателно мнение — да се пише за дейността на тия организации, за тяхната роля се счита за скучно?!? Скуката не е в тях. Те са достатъчно богати, за да предизвикат и най-богати изживявания. Скуката идва от начина на писане. От начина на мисле-

Digitized by Google

не. Още по-лошо е и друго — един разговор или писание ставали (?!) по-лирични, вълнуващи и т. н., когато придобивали по-психически характер. Хайде де! Та партийната работа толкова ли е нещастна, та е лишена от своите психически, педагогически и пр. страни и черти. Ако те не се знаят, това не е аргумент.

Та разговорът би бил много по-пълен и ползотворен, ако беше отделено и подобаващото място за партийните и обществените организации, които играят решаваща роля в живота на социалистическия колектив.

ВТОРАТА РЕПЛИКА Е ЗА „АВТОСКРОМНОСТТА"

Чудотворна пропорция! Колкото повече излизат решения как да не се използват държавни коли за лични нужди, колкото повече поскъпва бензинът, толкова повече се нарушават държавните решения.

Събота и неделя. Почивни дни. А по шосетата към родните села, към вилните зони, към ловните полета припкат със служебни превозни средства. Вътре ловни пушки, стърчат прически на снахи, внуци, тъщи, а в багажника — дъски. Знаем много добре същността на партийните постановки и нямаме нищо против, когато те се спазват. Става дума обаче не само за единични отклонения, но за доста разпространени явления, които открито противоречат на социалистическия начин на живот. По-скоро са огърлица на еснафщината.

И не е работата до бензина. Не! Работата опира до комунистическата съвест и морал. Опира до доверието между власт и народ. Доверие, което не се изкупува със злато и което никой няма право да нарушава. То се гради упорито с години. С градивни дела и висок морал. Със скромността на хиляди, на милиони труженици на социализма. Беззаветно предани, искрени, всеотдайни. И ето сред тях извисяват глави като празните класове по пшеничените блокове самозабравили се люде, които, вплели ум и чувство в еснафското самолюбие и благополучие, забравят за доверието. За уважението на хората. За спойката между партия и народ. Люде, за които законните разпоредби са като миризмата на тамяна.

...Можете да си представите зимна пързалка в подножието на Витоша. Стотици частни коли с черни номера.. Платили си хората и са довели децата. Лична работа. Въпрос на лично съществование, без да противоречи на социалистическите принципи на живот. Ето обаче пристига държавната кола, лично управлявана от началника. (И това не е правилно!). Синовете и внуците щастливи слизат, обкръжени от презрителни (и това е правилно!) погледи. Няма що — и удобно, и без пари, и приятно...

Добре! Толкова контролни органи има по пътищата на родината. Не дай си боже да прекосиш правата линия — бележки, глоби, а и акт можеш да отнесеш. Понякога тия слабости имат съвсем наивен и невинен характер — но законът си е закон, правилникът си е правилник и ти свеждаш смирено глава.

Защо цялата система от контролни органи не се намеси и сложи ред за правилното провеждане на законните разпоредби за ползването на държавните коли за лични нужди? Защо?

ТРЕТАТА Е ПОСВЕТЕНА НА БАЩИТЕ И ДЕЦАТА

Така самовлюбено умеем да се оплакваме, та справедливо събираме съчувствието на околните. Ох, ох — тревоги, възклицания, съчувствие. Те преливат у нас, за да започнем да се наслаждаваме на успокоението, на излятата мъка...

...Боже мой! Цяла седмица се готвихме за рождения ден на де-

Digitized by Google

тето. Какво ли не му приготвихме. Забранихме спиртните напитки. И отидохме на кино. Нека се повеселят сами. Свободно. Мотахме се по улиците, дорде стане полунощ."

Почти разплакана приключи своя трогателен разказ отмалялата от отчаяние майка...

Ето така справедливо споделяме тревогите и накрая трупнем вината върху Комсомола, върху младите. Какви са се навъдили вече? Какво правят?

А не е ли по-правилно да започнем вече разказа си другояче. Какво прави всеки един от нас като баща и майка. Още по-точно — какво правихме досега. Какви деца отгледахме, възпитахме. С какво се отплатихме на обществото за неговите грижи. Каква семейна атмосфера осигуряваме, за да расте бъдещата смяна, която да носи революционните традиции на миналите поколения, която да прилича и да не прилича на него. Ново, съвременно, културно и възпитано. Идейно изградено, нравствено силно, волно, сантиментално, непримиримо и романтично. Ето го проблема, който не бива да слиза от дневния ред на партийния и обществения живот.

Да не забравяме: лошо възпитана младост — тъжна старост; добре възпитаната младост — приятна старост.

...Заменяме членските книжки. Тоя въпрос следва още по-силно да присъствува в диалога между комуниста и партийната организация. Те да чувствуват своя комунистически дълг, когато трябва да му дадат отговор.

...В партийните организации партийните членове си правят самоотчет. Своеобразна форма на контрол, доказала своята полезност. Тоя проблем също трябва по-системно да присъствува в самоотчета. Да се видят не само производствените резултати, да се оценява не само поведението в колектива, но и как комунистът дава образец като родител, като възпитател. За него да се съди и по поведението на синовете и дъщерите в училището, в квартала, в бригадите.

На много места започват подготовка на материали за пленуми на общински комитети по изпълнението на Писмото на др. Тодор Живков до Комсомола. Интересно — всичко има в плановете, в намеренията, а грижата за комунистите родители, за тяхната роля и отговорност нищо не се споменава.

Не е правилно!

ЧЕТВЪРТАТА РЕПЛИКА СЕ НАРИЧА „ДИСКО"-ТО

Много „Диско" има в България. Дискотека, дископатия, дискомузика, дискосалон, дискоинтериор и пр. Даже напоследък чухме да се говори и за „дискочовек". Появиха се и дискотоалети — крестящи, блестящи, покрити с рибени люспи, а лицето срамежливо блуждае в дископудра. Появиха се и дископрическн, дребно къдрави като кожуха на породистите овце. Като прибавим и дискоменюто, кръгът се затваря.

Нямаме намерение да ставаме пленници на сектантщината и шаблона. Нито да ни сложат табелката на изостанали и консервативни елементи. Нямаме!

Но на „дискоманиаците" бихме могли да отговорим много смело.

Като ремсисти също сме били млади. Бяхме и луди глави. Устройвали сме забави, младежки увеселения. От земята сме вадили грамофони. И музика сме откупували. Танцували сме по цели нощи. Утринните лъчи са ни огрявали отмалели. Младост! Кой може да я върне!

Нашите забави бяха трезви, весели, възторжени. Имаше нещо много романтично. И стихове сме декламирали, и песни сме пели, хора сме извивали. Като ни гледаха безпартийните, ставаха наши симпа-

Digitized by Google

тизанти. Ремсовите забави бяха масово разпространена форма за работа сред младежите.

Казват: времената се изменили. Разбира се. Нямаме никакво намерение да отричаме и съвременната музика. Какво от това обаче, че вместо грамофона и селската музика сега са застанали естрадни състави или модерна техника? Нима те ще определят съдържанието на веселието? Нима е толкова трудно те да бъдат подчинени на смисъла на борбата, която водим днес? Да създаваме ведра обстановка, където младият човек да се обогатява, да се задълбочава възпитателната функция на Комсомола. Да го отървем от този „дискоснобизъм", който на практика някъде води до отчуждение, до противоречие със социалистическия начин на живот?

Един въпрос, който не заслужава да бъде подценяван . . .

ЗАМЯНАТА — ПРЕГЛЕД НА БОЙНИЯ СТРОЙ

РАЗГОВОР С ПРОДЪЛЖЕНИЕ

ХРИСТО ЦВЕТКОВ
първи секретар на общинския партиен комитет — Свиленград

Задачата за постоянното повишаване на боеспособността на първичните партийни организации, за нарастването на ръководната им роля, за чистотата и сплотеността на редиците им винаги е стояла в центъра на вниманието на общинския партиен комитет. Замяната на партийните членски книжки в това отношение много ни помага. В резултат на разговорите и оценките, свързани с нея, първичните организации укрепнаха организационно, комунистите се активизираха; натрупа се опит по обсъждането и оценяването на индивидуалните качества на отделните членове, повиши се чувството им за самокритично отношение към собствената им дейност и взискателността им към техните другари. Почти няма заседание на бюрото на общинския комитет и събрания на първичните организации, на които да не се разискват отделни страни и въпроси, свързани с успешното изпълнение на тази задача. Всички организации преразгледаха поръченията на комунистите, към едни завишиха изискванията, на други възложиха нови поръчения, което доведе до преоценка на много лични и колективни обещания.

Показателна в това отношение е работата на заводската партийна организация във фабрика „Коприна" със секретарка Елена Вангелова. Партийните бюра системно отчитат как комунистите изпълняват своите поръчения и производствените си задачи в предприятието. Създадена е обстановка, при която всички имат възможност активно да участвуват в усъвършенствуването на организацията на труда, в изпълнението на качествените показатели в производството, във внедряването на новия икономически механизъм, в решаването на социалните проблеми на колектива. Комунистите са инициатори за внедряване и усъвършенствуване на бригадната организация на труда, за преминаване на четирисменна работа, за повишаване ролята на социалистическото съревнование.

В резултат на трудовата и политическата активност на комунистите и безпартийните още на 21 декември 1979 г. колективът на фабрика „Коприна" рапортува за изпълнението на годишния план и даде над-

Digitized by Google

планова продукция за 880 000 лв. Със собствени сили беше направено разширение на тъкачния цех и бяха монтирани 150 нови автоматични безсовалкови стана. Още в началото на 1979 г. комунистките Мария Иванова, Вангелуда Арнаудова, Цонка Желева, Тонка Русева, Иванка Ванчева, Любина Христова, Гинка Благоева, Бонка Чавдарова и Стефка Съвлекова започнаха работа по изпълнението на личните си планове за осмата петилетка.

Ефективни инициативи за активизиране дейността на комунистите и трудовите колективи предприемат и осъществяват и първичните организации в завода „Сакар", в Завода за нестандартно оборудване и резервни части, в промишлено-аграрния комплекс „Българска коприна", в районната потребителна кооперация в с. Студена и др. Повишената им активност води до успешно решаване на социално-икономическите задачи в общината.

Оценките на общинския комитет на Партията за работата и резултатите от замяната на партийните членски книжки показват, че наред с нарастването на трудовата активност на комунистите непрекъснато се повишава и тяхната цялостна обществена и партийна дейност. Нов облик добиха критиката и самокритиката в партийните организации, изостри се непримиримостта на комунистите към недостатъците. Налице е по-нататъшно развитие на вътрешнопартийната демокрация, заздрави се партийната дисциплина, увеличи се посещаемостта на събранията, нарасна тяхната действеност. Индивидуалните разговори, осъществявани в обстановка на другарска грижа за съдбата на човека, оставят дълбоки следи в съзнанието на партийните членове, превръщат се в школа за комунистическо възпитание. В непосредствените контакти на бюрата и първичните организации с всеки комунист се изясниха много въпроси, свързани с работата им, възникнаха нови идеи и ценни предложения за бъдещата дейност. Всичко това допринесе за повишаване боеспособността на партийните организации и за колективно търсене на ефективни начини за решаване на задачите.

Тези изводи и оценки се отнасят за голяма част от партийните организации в общината и за повечето от комунистите. Те бяха потвърдени и на отчетно-изборните събрания на първичните организации. За отбелязване е, че тези събрания преминаха много по-активно и критично в сравнение със събранията от предишните години. На тях присъствуваха над 95 на сто от партийните членове, всеки трети от присъствуващите взе отношение по разглежданите въпроси. В цялата общинска партийна организация не бе констатиран нито един случай на безпричинно отсъствие от отчетно-изборно събрание.

От досегашната ни работа по замяната 135 партийни членове няма да получат нови членски книжки. Те са загубили качествата на комуниста, не отговарят на високите изисквания на Партията. От тях 74 души са изключени и 61 са отпаднали. На 35 комунисти е отложена замяната на членските книжки, а на 61 са наложени по-малки наказания съгласно Устава на БКП.

Анализът на мотивите за изключването и отпадането на членове от редовете на БКП показва, че 53 на сто от тях са изключени за нарушаване на партийната дисциплина и нормите на вътрешнопартийния живот. На второ място са онези, които не изпълняват добре задълженията си като комунисти в колективите и не служат за пример в труда. Изключените за неизпълнение на трудовите задължения заемат първо място. Това показва, от една страна, че при замяната първичните организации проявяват висока взискателност към комунистите за личния им пример в труда. От друга страна обаче, по-подробният анализ сочи твърде сериозни недостатъци при приемането на комунистите и във всекидневната възпитателна работа с тях.

Digitized by Google

Много размисли, съмнения и тревоги предизвика както в първичната организация, така и в общинския комитет на БКП партийното членство на Шидер Теофилов от Завода за нестандартно оборудване и резервни части. Много трудно ни беше да вземем решение по неговото партийно положение. Млад човек, висококвалифициран и способен работник стругар, многократно излъчван за ударник, награждаван. Почивайки на спечелената слава и старите лаври, Теофилов сметна, че е постигнал всичко и може да върши, каквото му хрумне, че е станал незаменим и единствен и че цялата работа на колектива зависи от него и с това трябва да се съобразяват както другарите му, така и ръководството. Започна да прави опити с влиянието си върху колектива и ръководството, отказваше да изпълнява възложените му задачи, забрави, че личните интереси на отделния човек и особено на комуниста са неотделими от интересите на колектива. Опълчи се против бригадната организация на труда и създаде сериозни трудности на партийното и стопанското ръководство, разколебаваше другарите си при изпълнението на задачите.

Цяла година продължи разговорът с Теофилов. Много усилия положиха първичната организация и стопанското ръководство, за да го избавят от завладелите го еснафски разбирания, от чувството му за незаменимост, от болезненото му самолюбие. На три заседания бюрото на общинския партиен комитет разискваше въпроса за неговото членство, водиха се дълги разговори на място, правиха се проверки. Наложено му бе партийно наказание „строго мъмрене с предупреждение“, отложена бе замяната на членската му книжка. В крайна сметка нищо не помогна нито за промяна в разбиранията му, нито в действията му. Сега Шидер Теофилов продължава да работи в завода, другарите му пак го уважават като майстор в професията, но го боли за изгубеното доверие.

На следващо място по численост се нареждат изключените за нарушения на нравствените норми — за лъжа, клевета, пиянство, морална разпуснатост и пр. Първичните организации от общината с голяма тревога следят тези чужди на новия човек и на комуниста прояви и водят непримирима борба с техните носители в трудовите колективи.

Не бяха заменени партийните членски книжки и на онези, които са допуснали сериозни нарушения на социалистическата законност или са посегнали на обществената собственост. За неспазване на валутно-финансовата дисциплина бяха изключени няколко члена от първичната организация при ВТО „Кореком“ — Свиленград, включително и секретарят Георги Добрев и ръководителят на валутно-търговската организация Георги Трингов. За грубо нарушение на Постановление № 50 бе изключен от Партията Живко Трендафилов — магазинер в районната потребителна кооперация.

Дълбоки размисли предизвика сред комунистите и обществеността в града партийното и служебното положение на бившия началник на Автокомбината в Свиленград Христо Станчев, чиято съпруга бе присвоила голяма сума държавни средства. В крайна сметка се реши той да бъде освободен от длъжността и да бъде изключен от Партията, затова че не е предотвратил престъплението, извършено от член на семейството му, и се е превърнал във фактически съучастник. Много житейска истина и партийна правда се съдържа в отношението на един стар партиен член от Автокомбината, който заяви: „Отговорността на комуниста за работите в най-малкия колектив на нашето общество — семейството — е най-голяма!“

Разбира се, замяната на партийните членски книжки не протича гладко, без пропуски и слабости. В редица партийни организации, особено в началото, се допуснаха формални индивидуални разговори, недостатъчно се свързваха с решаването на актуалните задачи на първич-

Digitized by Google

ните организации и трудовите колективи, използваха се занижени критерии за оценка, либерално се отнасяха към грешките на комунистите, неоправдано форсираха замяната. Имаше и събрания, които преминаха при излишна тържествена обстановка, в тях доминираше хвалебственият тон, нямаше делово и задълбочено обсъждане, нямаше критика и самокритика.

Поради липса на опит и недооценяване на дълбокия политически и идеологически смисъл на замяната в началото платихме данък на административния подход и на формализма. И прогнози за изключване и отпадане бяхме започнали да съставяме, и нормативи и проценти обмисляхме. На места се появиха и „примерни" въпросници за водене на индивидуални разговори с комунистите, и шаблони за изготвяне на оценките.

Някои партийни бюра, вместо да търсят и използват подходящи форми за работа и постоянна връзка с най-възрастните и болните комунисти, сметнаха, че замяната е подходящ случай да се освободят от тях. В бюрото на общинския комитет започнаха да постъпват предложения за утвърждаване на отпадналите партийни членове по собствено желание. Решихме да не утвърждаваме такива предложения на първични организации без допълнителна проверка, без личен разговор на секретаря или на член на бюрото на комитета с комуниста. Оказа се, че част от тези хора са взели такова решение под влияние на някоя обида, следствие на болест или сполетяло ги нещастие, от обзело ги чувство за малоценност и т. н. При повторните разговори повечето от тях сами се укориха за прибързаната постъпка. Такъв беше случаят с Кольо Вълков от с. Младиново, най-дългогодишният и най-добрият овчар в стопанството, син на активен борец против фашизма и капитализма. Партийната организация повърхностно се бе отнесла към неговата молба да отпадне от редовете на БКП, не бе вникнала в истинските причини.

Анализирайки първите резултати от замяната на партийните членски книжки и допуснатите слабости и недостатъци, бюрото на общинския комитет реши временно да я спре. Набелязахме и осъществихме редица мерки за подобряване на работата на първичните организации. Особено внимание обърнахме за преодоляване на зародилото се в някои партийни организации и кадри погрешно разбиране, че критерият за оценка на работата им по замяната е свързан преди всичко с броя на изключените, отпадналите и наказаните комунисти.

Поради отпадането на партийни членове, заети предимно в сферата на материалното производство, се появи опасността от влошаване на социалния състав на общинската партийна организация. Затова завишихме критериите за оценка на комунистите от нематериалната сфера и се насочихме към приемане на нови членове предимно от средата на работниците и селяните. През 1979 г. 71 на сто от новоприетите са работници и селяни, докато през 1978 г. процентът беше 66. Досегашните данни показват, че замяната няма да доведе до намаляване на работническото ядро в Партията.

Сега нашите грижи и усилия са насочени към задълбочаване на започналия във връзка със замяната голям разговор за качествата, активността и отговорността на комунистите, превръщаме го в разговор с продължение. Първичните организации вече започнаха да извършват преглед на резултатите. Целта е да се направи оценка как комунистите изпълняват дадените им препоръки и поръчения, как работят за преодоляване на посочените им слабости и недостатъци, как се борят за решаване на задачите, поставени от др. Тодор Живков пред Националното съвещание от 30 януари т. г. и в Писмото на Централния комитет на БКП до комунистите и всички трудещи се за изпълнение на плана за социално-икономическото развитие на страната за 1980 и 1981 година.

Digitized by Google

СИЛАТА НА МЛАДОСТТА

БОРИС ПАСТУХОВ
първи секретар на ЦК на ВЛКСМ

В осъществяването на величествените планове на комунистическото и социалистическото строителство заедно с по-старите поколения достоен принос има и младежта от социалистическите страни. Комунистите винаги са виждали в младежта неизчерпаем резерв на пролетарското движение, могъща съзидателна сила на обществото.

На възпитанието на младежите и развитието на тяхната активност в борбата за комунизъм КПСС гледа като на важна общопартийна и общодържавна задача. В своята многостранна дейност Партията постоянно се грижи за подрастващото поколение, най-широко го привлича в комунистическото строителство.

Постоянно внимание към живота и дейността на ВЛКСМ проявяват Централният комитет на КПСС, Политбюро и Секретариатът, които се грижат да се усъвършенствува неговата дейност, оказват му неоценима помощ и подкрепа.

Огромна мобилизираща сила имат изводите и постановките, които се съдържат в докладите и речите на генералния секретар на ЦК на КПСС и председател на Президиума на Върховния съвет на СССР Леонид Илич Брежнев. В трудовете на Л. И. Брежнев, грижлив и мъдър наставник на младежта, дълбоко и всестранно се разкрива какво означава за младежите и девойките в съвременните условия ленинският завет „Да се учим на комунизъм". Вдъхновено да се трудят, героично да защищават родината, да се грижат за нейното преуспяване — на това Леонид Илич учи младежта и в своите произведения „Малката земя", „Възраждане" и „Целина".

Във всестранната си дейност Комсомолът получава голямата помощ от партийните органи, организации и дейци. Проблемите на дейността на комсомолските организации, засилването на партийното ръководство на работата с младежта и ВЛКСМ през последните години бяха предмет на задълбочено обсъждане в централните комитети на компартиите в съюзните републики, в краевите, областните, окръжните, градските и районните партийни комитети, почти във всички първични партийни организации.

Партийното ръководство дава възможност успешно да се развива революционната самодейност на ВЛКСМ, социално-творческата дейност на комсомолците, насочва енергията и усилията на младежите в руслото на общонародната борба за комунизъм.

В по-нататъшното усъвършенствуване на комунистическото възпитание на подрастващото поколение голямо значение има и творческото усвояване на огромния опит в работата с младежта, натрупан и от братските комунистически и работнически партии.

Комсомолските организации у нас, в СССР, със задълбочено внимание се запознаха с Писмото на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ Тодор Живков до Централния комитет на ДКМС от 18 юли 1978 г.[1] В този програмен документ, доразвиващ Тезисите на ЦК на БКП за работата с младежта и Комсомола, се прави задълбочен анализ на дейността на ДКМС и се набелязват по-нататъшните пътища за решаването на огромните задачи, свързани с многостранната подготовка на българската младеж за производствена и обществена дейност.

Статията е написана за сп. „Партиен живот" чрез АПН.

[1] Сп. „Партиен живот" кн. 11/1978 г., с. 3.

Digitized by Google

Марксистко-ленинските партии в социалистическите страни осъществяват целия процес на комунистическото възпитание строго научна основа.

През 1980 г. се навършват 60 години историческата реч на В. И. Ленин „За задачите на младежките съюзи", която й произнесе пред III конгрес на РКСМ. Тя е важен теоретически документ на марксизма-ленинизма за младежите, програма за комунистическото възпитание на подрастващото поколение.

В трудовете на Владимир Илич се съдържат отговори на основните въпроси на идейното и организационното изграждане на комунистическия младежки съюз. В съюза на революционната младеж той видя тази форма на обединяване, която отговаря на интересите и особеностите на младото поколение и разкрива много добри възможности то да разгръща своята енергия, сили и знания. Лениновите постановки имат международен характер, те се основават на дълбок анализ на младежкото движение не само в Русия, но и в много други страни.

В съвременните условия КПСС издига ролята на Комсомола в управлението на държавата и обществото, в решаването на политическите, стопанските и социално-културните въпроси, предава му своя опит в организаторската и политическата работа. В партийното ръководство на Комсомола, в постоянното внимание на Партията за възпитанието на младежта е залогът за творческата активност на младото поколение в СССР, верният път на по-нататъшното разгръщане на тази активност.

Движението напред по пътя на строителството на комунизма твърде много зависи от равнището на идейната, политическата и нравствената зрелост на младежта, от това, доколко всички организации и учреждения, занимаващи се с възпитанието на подрастващото поколение, умело прилагат ленинските научни принципи за повишаване на тази активност. На някои аспекти на тази работа въз основа на опита на ВЛКСМ ми се иска да се спра.

Верен път за повишаване на творческата активност е комплексният подход към организацията на цялата възпитателна дейност. От Партията Комсомолът се учи да осигурява тясно единство между идейно-политическото, трудовото и нравственото възпитание.

Комплексният подход увеличава възпитателния потенциал на Комсомола, на всички идеологически организации, като обединява усилията им в стройна целенасочена система за въздействие върху младежта. Той изисква приемственост на възпитателните усилия на всички етапи на формирането на личността. Именно тогава идеологическите постановки успешно се въплъщават в практически действия в сферата на труда, обучението и бита. Успех се постига там, където комсомолските комитети под ръководството на партийните организации умело координират своите действия, обединяват ги с действията на държавните и профсъюзните организации, на стопанските органи, трудовите колективи, семейството и училището.

Комплексна форма на работа в Комсомола е Ленинският вачот. Той позволява да се постигне тясно единство на целите и средствата на възпитателния процес, да се съчетаят масовите и индивидуалните форми, в центъра на работата на всяка комсомолска организация да се постави човекът, да се оцени активността на неговата жизнена позиция. Личните комплексни планове „Учим се на комунизъм, строим комунизма!" са не само програма за идейно-нравствена закалка, но и доора основа за перспективно и текущо планиране на работата на комсомолските организации. Всеки етап на вачота завършва с обществено-политическа атестация. Това е важен момент в живота на комсомолците. Комсомолските организации се стремят да засилват значението на обществената атестация, практически да подпомагат младежите в самообразованието и самовъзпитанието им да овладяват марксистко-ленинската теория, да умеят да я прилагат в практиката.

Партията поставя задачата да издигаме идеологическата работа с младежта на ново, по-високо стъпало. Изключително важен идейно-теоретически и политически документ в тази насока е постановлението на ЦК на КПСС „За по-нататъшно подобряване на идеологическата, политико-възпитателната работа",[1] подготвено въз основа на дълбоките, принципно важни указания на Л. И. Брежнев. В постановлението се подчертава, че ЦК на ВЛКСМ, комитетите на Комсомола трябва упорито и последователно да претворяват в живота безсмъртния ленински завет „Да се учим на комунизъм", да се борят за изпълнение на задачите, поставени от Леонид Илич пред XVIII конгрес на ВЛКСМ. Комсомолът е призван да обхване под идейното си влияние всички групи на младежта, да я възпитава в духа на революционните борчески и трудови традиции на Партията и народа, в духа на комунистическия морал, по-пълно да се съобразява с нарасналото образователно и културно равнище и с духовните потребности на младежите и девойките, в условията на рязко изострилата се идеологическа борба на международната арена.

Ленинският комсомол отделя особено внимание на изпълнението на най-важната си задача — формирането на комунистически мироглед у младия човек. Ние се стремим младежта да всмуква в плътта и кръвта си всепобеждаващата сила на марксистко-ленинската теория, да се гордее със завоеванията на социализма, по-добре да разбира мащабните задачи, които се решават днес и ще се решават утре.

[1] Сп. „Партийная жизнь", кн. 10/1979 г., с. 3.

Digitized by Google

Ето защо към последователно изучаване на революционната теория, на вътрешната и външната политика на Партията са привлечени всички категории и групи на младежта. Произведенията на К. Маркс, Ф. Енгелс, В. И. Ленин, историята на КПСС, документите на Партията, трудовете на Л. И. Брежнев широко се изучават в средните и професионално-техническите училища, в средните специалии и висшите учебни заведения. Усъвършенствува се системата на политическата просвета на комсомолците и младежта. Комитетите на Комсомола развиват такива нейни форми като Ленинските уроци, стремят се по-широко да използват практическите задачи, живите дискусии. Особено важно е теоретическите знания да се превръщат в убеждения и всеки млад човек, казано с думите на Ленин, да може да ги отстоява „пред когото и да било и когато и да било"[1]. Въпросите на повишаването на ефективността на идейно-нравственото възпитание на младежта в светлината на партийните изисквания бяха всестранно обсъдени на състоялия се неотдавна пленум на ЦК на ВЛКСМ, който набеляза конкретна програма в тази област.

II

За по-нататъшното всестранно развитие на личността на всеки млад човек изключително важно значение има формирането на ново, комунистическо отношение към труда. На обич и уважение към труда учат подрастващото поколение училището, семейството, целият начин на живот у нас. Комсомолските организации развиват такива форми на работа, които съдействуват за реализацията на немалките възможности на децата и младежите, на юношите и девойките. Около 10 милиона ученици от горните класове участвуваха през миналото лято в така наречения „трудов срок", като работиха заедно с възрастните на полето и във фермите, в ученическите отряди в промишлените предприятия. Развива се движението на студентските строителни отряди — прекрасна школа за бъдещите млади специалисти.

Осъзнаването на факта, че работят за своето общество, за самите себе си, развива у младите хора такива качества, като трудова активност и отговорност, колективизъм и трудолюбие, взаимопомощ и инициатива, дисциплинираност, творческо търсене и новаторство. Именно в труда, в отношението към обществения дълг се проявява активността на жизнената позиция на младежите и девойките, тяхната висока политическа съзнателност.

Ленинският комсомол — масова, самодейна обществена организация на съветската младеж и неин боен авангард — активно участвува в осъществяването на икономическата политика на КПСС. От 39 милиона младежи и девойки, членуващи в Комсомола, 58 процента се трудят в различните отрасли на народното стопанство. Почти 47 на сто от целия състав на ВЛКСМ работят непосредствено в материалното производство. Комсомолът с помощта на присъщите му методи и форми мобилизира цялата тази огромна армия от млади работници, колхозници и специалисти на борба за успешно изпълнение на петилетния план.

Изключително важно значение за развитие на творческата активност на младежта има социалистическото съревнование. Комсомолските организации се стремят по-широко да внедряват такива форми на съревнование, които развиват активността на младежта, спомагат за реализиране на нейния творчески потенциал. Такива например съревнованието на младежите комсомолски колективи за преходните червени знамена на името на героите на петилетките, на ветерани в труда, за наградите на името на знатни работници, за правото да включат в състава си герои-падналии на барикадите на революцията и по фронтовете на Великата отечествена война, да изпълняват и тяхната, и своята норма. Висок икономически и възпитателен ефект дават трудовите постове в чест на паметни събития от живота на Партията и народа. Голям размах получи съревнованието на комсомолците и младежта, които придобиват правото, за получени високи резултати през четвъртата година на петилетката да се снимат в Ленинския мемориал в Уляновск пред паметното Червено знаме на ЦК на КПСС. С тази чест бяха удостоени над 10 хиляди млади производственици, учащи се и млади воини.

Комсомолските организации използват изпитаните ленински принципи, за да мобилизират младежта за участие в социалистическото съревнование — сравнимост на резултатите, гласност, възможност за повторение на челния опит.

Комитетите на Комсомола възпитават у младежите и девойките готовност на първия зов на Партията да отидат там, където са особено нужни тяхната енергия и труд, развиват сред младежта традициите на ударниците, стахановците, героите на петилетките. В едно от писмата си до партийните организации В. И. Ленин подчертава, че една от главните причини за нашите победи това е „умението да повдигнем енергията, героизма, ентусиазма на масите, съсредоточавайки революционно-напрегнатите усилия върху най-важната предстояща задача". За решаването на тази най-важна задача, казва той, „трябва да съумеем да предизвикаме у трудещите се маси ентусиазъм, трябва да постигнем революционно напрежение на енергията..."[2]

През 1979 година ЦК на ВЛКСМ одобри опита от работата на комитетите на Комсомола на Белорусия по мобилизиране

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 29, с. 466.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 30, с. 126—127.

Digitized by Google

ето на комсомолците и младежите за осигряване на фуражи. През юли—август м. г. бстановката в републиката беше извънредно сложна: на всеки трети хектар воата в почвата беше под критическото равище, необходимо за развитието на растеията. Реколтата от естествени и засявани еви беше два пъти по-малка от предходата година. Прогнозите за реколтата на ърнените култури бяха също неутешителни. Трябва ли да се приказва от какво ачение за Белорусия, където животноъдството е един от главните отрасли на елското стопанство, е това?! Условията зискваха да се работи като на фронта.

По призива на ЦК на Компартията на елорусия производствените колективи, омсомолските организации изпращаха в дарните отряди своите най-добри представители. Всекидневно по прибирането на фуажите работеха около 350 хиляди млаежи, повече от 3 хиляди комсомолсколадежки колектива. По шосетата и межуселските пътища, където през годините а войната се движеше бойна техника, ървяха трактори, косачки, камиони. Самотвержено се трудеха ветераните на Велиата отечествена война, а редом с тях и ладежта. Вечер в бившите партизански агери горяха огньове, звучаха комсомолки песни. Като бойни донесения пристиаха в щаба рапортите за хода на съревованието, за трудовите постижения.

Всеки втори тон фураж в републиката приготвен от ръцете на младите труженици — такъв е стопанският ефект. Но не о-малко важен е и възпитателният. Млаежта прояви упоритост в много важно ържавно дело. Такава школа не се заравя.

Като участвуват в борбата за повишаае ефективността на общественото производство и качеството на труда, младежите и изработват творческо отношение към оставената задача, проявяват ентусиазъм, инициатива, почин. Комсомолските организации ще направят всичко, за да изпълят призива на Л. И. Брежнев от неговаа реч на Ноемврийския (1979 г.) пленум а ЦК на КПСС — да превърнат 1980 г. — одината на 110-та годишнина от рождеето на В. И. Ленин — в година на ударла работа, на работа по-ленински.

Творческият потенциал на личността на ладия човек ярко се разкрива и в търенето на нови производствени и технически ешения, в стремежа да се усъвършенстува организацията на трудовия процес, а се внедряват челният опит и прогресивите методи на работа. Да се иска това т всеки комсомолец, от всеки млад трукеник, да се изисква от тях единство на уми и дела — в това комсомолските организации виждат своя дълг, своята отоворност.

В Комсомола е натрупан немалък опит тази насока. Пример за това е дейността а комсомолската организация на Волжкия автомобилен завод (ВАЗ), която мобилизира всички млади труженици на борба за повишаване ефективността на производството и качеството на работата.

Продукцията на ВАЗ е гордост за цялата страна. На четири от петте модела „Жигули" е присвоен държавният знак за качество. 87 процента от всички изделия се произвеждат с най-високо качество. Комитетът на ВЛКСМ в обединението възпитава младежта да работи така, както учи Л. И. Брежнев: не просто дисциплинирано и прилежно, а да се работи красиво, та и другите да те уважават за труда ти, и сам ти да се уважаваш!

Голяма част от младите работници във ВАЗ работят по принципа на самоконтрола, всеки изпълнява технически обосновани лични комплексни планове, в които са определени конкретни мерки за повишаване производителността на труда, за икономии. В тях се предвижда да подобряват равнището на общообразователните и икономическите си знания, квалификацията и професионалното майсторство, да усвояват челния опит, активно да участвуват в научно-техническото творчество и управлението на производството.

Всички млади труженици тук изпълняват трудовите си норми, почти половината работят в комсомолско-младежки бригади. Всеки млад работник защищава своя личен комплексен план пред съвета на бригадата. Комитетът на Комсомола разгръща сред младежта инициативата, насочена към по-добро използване и опазване на оборудването, което съкрати до минимум престоите на струговете и механизмите.

Примерът на ВАЗ — това е нагледно и убедително потвърждение, че инициативата и творчеството, обосновани научно, подкрепени от възпитателната работа, стават огромна съзидателна сила.

Комсомолските организации правят много, за да се реализира творческият потенциал на младото поколение. Един от най-ефективните пътища в това отношение е привличането на младежта към научно-техническо творчество.

От началото на десетата петилетка един път и половина нарасна броят на участниците в прегледа на научно-техническото творчество на младежта, в конкурсите за професионално майсторство, два пъти — на обществените творчески младежки обединения. Със 17 процента се увеличи броят на младите труженици, повишили квалификацията си, усвоили близки професии.

Забележителна форма на развитие на творческата активност на младежта е шефството на Комсомола над ударните строежи, над цели териториално-производствени комплекси и отрасли на народното стопанство. Участвувайки в това строителство, младият съвременник преобразява не само облика на страната, но и самия себе си. Тук по-бързо, отколкото където и да било, младежта усвоява новите професии, съвременната техника и технология, получава навици за управление на производството и на обществените дела, закалява своя характер.

Важна насока в дейността на Комсомола на ударните строежи, където на младите хора са поверени огромни материални цен-

Digitized by Google

ности и природни богатства, е възпитаването на чувство за стопанин. То се развива и укрепва под въздействието на социалистическото съревнование, в борбата за най-висока производителност на труда, за достигане на най-добрите качествени показатели.

Широка подкрепа получи инициативата на героя на социалистическия труд Николай Злобин за работа на бригадна стопанска сметка. Родила се в условията на промишленото строителство, на дълбоката специализация и концентрация на производството, тя създава морална и материална заинтересованост както у целия трудов колектив, така и у отделния работник ускорено да въвеждат в строя изграждания обект, да намаляват разхода на материали. Работейки по този метод, младите труженици на практика опознават дълбокото социално-икономическо съдържание на такива понятия като рентабилност, себестойност, ритмичност на производството, учат се да съизмерват влаганите сили и средства с крайните резултати от труда.

Девизът на младите строители на Байкало-Амурската магистрала например е: „Аз съм стопанин на строежа!" Злобинският метод получи тук широко разпространение. Младежта се бори за икономия на материали, за предаване на обектите с отлично и добро качество, за укрепване на производствената и технологическата дисциплина, за висока култура на бита.

В зоната на промишленото строителство на БАМ комсомолците отделят особено внимание на защитата на природата. Строителите на магистралата искат да оставят на потомците не само пътя и израсналите покрай него градове, но и да запазят удивителната по своята красота природа на този край.

Творческият потенциал на младежта се реализира най-пълно в трудовия колектив. Осемнадесетият конгрес на ВЛКСМ подчерта голямото значение на колективните форми на организация на труда на младежта. Комсомолско-младежките бригади, участъци, звена и цели стопански подразделения не само активно участвуват в повишаване ефективността на производството, но са и бойни звена за възпитание на младежта в дух на любов към професията, в дух на творчество, взаимопомощ, висока дисциплина и колективна отговорност за възложената работа.

Напоследък все по-често се създават така наречените „непрекъснати" комсомолско-младежки бригади, които се стремят да гарантират високото качество на целия производствен цикъл — до крайния резултат.

Естествено, формалното обединяване на младите работници в бригада или комсомолско-младежки колектив не дава много. Трудовият колектив укрепва, когато е насочен към решаване на актуалните задачи, поставени от съвременното производство, от научно-техническия прогрес, когато е обединен от идеята за внедряване на новото, прогресивното, съвършеното.

Комитетите на Комсомола днес обръщат все по-голямо внимание на укрепване действуващите и формиране нови комсомолско-младежки колективи, грижат се в тях да се съчетават енергията и огънят на младите с производствения и жизнения опит на по-старото поколение. Неоценима помощ за формиране на най-добри качества у младите труженици оказват наставниците, които според думите на Л. И. Брежнев „предават щафетата на труда от настоящето в бъдещето".

Важна задача на комитетите на Комсомола е в младежките колективи да се създава и поддържа атмосфера на нетърпимост към всякакви недостатъци, злоупотреби, нарушения на трудовата дисциплина, прояви на користолюбие. Голяма вреда във възпитанието на младежта нанасят слабостите в организацията на производството, проявите на безстопанственост, на нехайно отношение към народното имущество. Активната нравствена позиция, комсомолската принципност се проявяват в това, с каква енергия и безкомпромисност се борят комсомолските организации с тези недостатъци, за висока култура в производството и дисциплина в труда.

III

Развитието на творческия потенциал на младежта в комунистическото строителство не е едностранен процес. С активното си участие в комунистическото преобразяване на обществото младите хора усъвършенствуват и самите себе си. Затова всяко ново поколение е едновременно и етап по пътя на движението на страната към комунизма, крачка напред в делото за формиране на личност от нов, комунистически тип.

Благодарение огромните усилия на Комунистическата партия, на труда, подвига и жертвите на героичните по-стари поколения пред младежите и девойките от 80-те години се разкриват невиждани порано възможности да разгръщат своите заложби и дарования, да се посвещават изцяло на комунистическото строителство. Младото поколение получава като наследство световноисторическите ценности на развития социализъм — могъщия и динамично нарастващ съзидателен потенциал, социалистическия начин на живот, великите права и свободи на трудещите се.

Съветската държава, развитото социалистическо общество откриват пред младежта широко поле за дейност в системата на управлението на държавните работи. Новата Конституция на СССР даде право на съветските граждани да бъдат избирани във Върховния съвет на СССР не от 25 както по-рано, а от 21-годишна възраст, а във върховните съвети на съюзните и автономните републики и в местните съвети — от 18. Всеки пети депутат от сегашния състав на съветския парламент е избран във висшия орган на властта, преди да навърши 30 години, и над 13 процента от депутатите във Върховния съвет са комсомол-

Digitized by Google

ни. Постоянно нараства представителство-о на младежта и в местните органи на ластта. Сега към една трета от депутатите местните съвети са по-млади от 30 годи-ни, всеки пети е комсомолец.

Младите депутати активно участвуват работата на съветите. Те решават раз-лични въпроси на политическото, стопан-ското и социално-културното строителство, осъществяват контрол над работата на държавни органи, предприятия, учрежде-ния и организации. Повишаването на ро-лята на Комсомола в управлението на об-ществото е пряко следствие от развитие-го и укрепването на социалистическата де-мократия, от привличането на все по-широ-ки маси трудещи се в управлението на държавата. В същото време това е и сви-детелство за политическата зрелост на Комсомола, за неговото изграждане като млад стопанин на страната на Съветите. Като възпитава у младежта високи граж-дански качества, грижовност, стопанско отношение към работата, Комсомолът въз-питава млади държавни дейци. В това няма преувеличение. На нас ни е нужно всеки да притежава държавническо мис-лене. Така поставяше въпроса и В. И. Ле-нин, когато писа, че всеки възрастен граж-данин от нашата страна следва „четири часа на ден" да се занимава с работа по управлението на държавата. Новата Кон-ституция на СССР гарантира на комсомол-ците доста широки права и в областта на икономическото управление. В органите за народен контрол например със стопан-ска дейност се занимават около 1 милион комсомолци, в „Комсомолския прожектор" — 4 милиона младежи и девойки. Комсо-молците участвуват в постоянно действу-ващите производствени съвещания, в ра-ботата на обществените отдели по кадри-те, в бюрата за икономически анализ, в съветите на младите специалисти и в мно-го други органи. Истинска школа за управ-ление, важно средство за възпитание на целеустремена, всестранно развита лич-ност стана за младежите участието в со-циалното планиране.

Съветските младежи и девойки широко участвуват в работата на обществените организации. Достатъчно е да споменем, че само в профкомитетите са избрани око-ло 1 милион комсомолци. Комитетите на Комсомола имат значителен глас в реша-нето на въпросите, свързани с приема-нето на работа и уволняването на младе-жите, с награждаването на млади работни-ци, колхозници и служащи, с охраната на труда на младежите, с разпределението на жилищата и на местата в общежития-та, с използването на средствата за кул-турно-масова и спортна дейност и т. н. Всичко това ни позволява да говорим, че обществото е заинтересовано съветската младеж да се възпитава в дух на лична отговорност за делата на страната, да от-дава всички свои сили, знания и ентуси-азъм за успешното изпълнение на велики-те предначертания на Партията.

IV

Постоянното привличане на млади си-ли към ръководна дейност съответствува на природата и революционния дух на КПСС като истински новаторска партия. Доказателство за високия авторитет на Комсомола, за доверието към него стана фактът, че само между XVII и XVIII кон-грес на ВЛКСМ на партийна, профсъюзна и стопанска работа бяха издигнати над 77 хиляди секретари на комсомолски коми-тети.

Една от основните закономерности в раз-витието на Ленинския комсомол е, че той организира работата си на основите на демократическия централизъм, на широка-та инициатива и самодейност на комсо-молците. Разширението на демократизма в комсомолския живот отразява характер-ния за съветското общество процес на по-нататъшно развитие на социалистическата демокрация като цяло. Демократическият централизъм е базата, върху която Ком-сомолът може най-успешно да усъвърше-ствува своята структура, цялата своя дейност.

Комсомолът се грижи формите на орга-низация на комсомолската работа да съот-ветствуват на нейното ново съдържание, на новите задачи и потребности. С други думи, да бъде осигурено органичното един-ство на форма и съдържание с оглед фор-мите да не изостават от съдържанието, а обратно, да съдействуват за неговото развитие и обогатяване. Комунистическата партия учи, че формите на организация ще бъдат плодотворни само тогава, когато се основават на обективните условия на раз-витие на обществото, на състоянието и перспективите за развитие на младежката организация. Да припомним думите на В. И. Ленин, че „Не трябва да се уско-рява това, за което още не са съзрели исторические условия". Измислените, мъртвородени почини — това не е новаторство, а спирачка на движението напред.

Друга важна закономерност в развитие-то на ВЛКСМ е неговата непреклонна вяр-ност на принципите на пролетарския интер-национализъм, дейността му като истин-ски интернационална организация, като боен отряд на международното революци-онно младежко движение. Тази дейност е насочена към укрепване на дружеските връзки с младежта на братските съюзи, към взаимообогатяване с революционен опит.

В нерушимия строй на социалистическите страни вървят напред народите на СССР и България. Същността на братската дръжба и нерушимият политически съюз между СССР и НРБ — това е единството на КПСС и БКП, тясното взаимодействие на централните комитети на двете партии. Това беше демонстриране с нова сила по време на приятелското посещение в НРБ на генералния секретар на ЦК на КПСС и председател на Президиума на Върхов-ния съвет на СССР Л. И. Брежнев през

Digitized by Google

януари 1979 г. и приятелската среща между другарите Л. И. Брежнев и Т. Живков през лятото на същата година в Крим. Тези срещи имат принципно значение за развитието на многостранните съветско-български отношения, за по-нататъшно сближаване на съветския и българския народ.

В съвременните условия, когато значително укрепна общността на социалистическите страни, се разшириха и възможностите за укрепване на братското сътрудничество и обмяната на опит в работата на младежките съюзи. Всеки от тях дава ценен принос в съкровищницата на съвкупния опит на младежкото движение. Творческото използване на този опит позволява на братските съюзи да работят по-ефективно, да постигат по-добри резултати във възпитанието на младежта, в развитието на нейната социална активност.

* * *

Младото поколение на страната на Съветите, възпитано от Комунистическата партия в дух на патриотизъм и интернационализъм, това е бодро, изпълнено с оптимизъм поколение от млади строители на комунизма. Всеки ден ни дава много примери за неговия трудов героизъм, за високата му политическа зрелост. Съветските младежи активно участват в комунистическото строителство и заедно с целия народ се борят да претворяват в живота грандиозната социално-икономическа програма, набелязана от Партията. Всичко това ярко потвърждава творческия характер на дейността на Ленинския комсомол, който под ръководството на КПСС работи целенасочено за комунистическото възпитание на младежта, за творческа изява на възможностите на младото поколение в общата борба за комунизъм.

Digitized by Google

КОЙ ДА БЪДЕ ИЛИ КАКЪВ ДА БЪДЕ

След годишното събрание следва първото заседание на новоизбраното бюро. Обикновено с една точка в дневния ред — конструиране на бюрото, разпределяне на задълженията. Но тая точка е от особена важност. Нали пожеланията на другарите за „успешна бъдеща работа и успешно ръководство на организацията" до голяма степен зависят именно от отговорностите, с които ще бъде натоварен всеки един. Няма да обсъждаме различните варианти на конструиране, а ще поразсъждаваме за един от членовете на бюрото — за тоя, комуто ще бъде възложено да отговаря по стопанските въпроси. Нека да попитаме направо: кой да бъде той — ръководител на бригада, на ферма или някой от другите членове?

С тоя твърде директен въпрос се обърнахме първо към **Георги ПЕЕВ,** зав. сектор в отдел „Организационен" на ОК на БКП в Толбухин: „Смятам, че в случая не може да се отговори категорично. Зависи от хората там, на място. Много често се ориентират именно към стопанския ръководител, него определят да отговаря по тия въпроси — като най-компетентен, най-авторитетен, пък и ще му се чуе думата при решаването на по-сложните проблеми, при настояването пред по-горните инстанции... Ако се случи съвестен човек, с политически подход, добре. Но ако обича да командува, както се казва, да удря с юмрук по масата? Ако е чужд на основните изисквания на партийния стил и методи на работа? Тогава компетентността му, знанията му, опитът му няма да струват и пукната пара при изпълнението на задачата, която му е гласувала бюрото!"

●

Как стоят нещата там, „на място"?

Банчо БАНЧЕВ е секретар на първичната организация в шабленския кравекомплекс филиал. Ето как той мотивира избора на ръководителя на филиала Борис АНЛЪЗОВ, отговорник по стопанските въпроси: „Той има висше образование и добра подготовка, най-добре е запознат с цялостните проблеми на кравекомплекса. Разбираме се, винаги се консултира с мене; просто работим заедно, дружно. За нас, за нашата първична партийна организация нямаме засега по-подходящ човек да отговаря в партийното бюро по стопанските въпроси. Макар по принцип като че е по-добре отговорникът по стопанските въпроси и ръководителят на производствената единица да не са едно и също лице. Имам впечатление от други случаи с други хора..."

Digitized by Google

Добре, а какво мисли по въпроса самият **Борис АНЛЪЗОВ**? „Принципът на единоначалието в стопанското ръководство — да! Но в първичната партийна организация не върви... За себе си мога да кажа, че като влизам на заседание на бюрото, на партийно събрание, аз влизам именно като член на бюрото, като член на първичната партийна организация. Но това, смятам, е въпрос не само на съзнателност, на организационна дисциплинираност, но и просто на индивидуалност. По мое мнение трябва така да направиш, че подчинените да те приемат, да те чувстват като ръководител, а не насила да им се налагаш като такъв! Когато усетиш, че хората не те приемат като техен началник, тогава допълнително настояваш за това, допълнително „се натягаш". Оттук и неприятностите, които могат да се получат в методите на работа на ръководителя, избран в партийното бюро да отговаря по стопанските въпроси. Но пак ще кажа — това е относително. Защото може да не си стопански ръководител и пак да си позволяваш да администрираш — било като партиен секретар, било като член на бюрото. Ала нека не говоря за другите — при нас как е положението? Убедил съм се, че въпросите, които ме затрудняват като стопански ръководител, се решават по-бързо и по-добре с помощта на партийното бюро, на първичната партийна организация. През тая година бюрото изисква от мене да взема още по-действени мерки за стабилизиране на храненето (миналата година понякога се е случвало да няма ремаркета, да няма фураж), за да няма колебание в планираните ежедневно по 10 т мляко. Кравекомплексът е обявен за елитен — трябва да защитим непременно това звание! Поставили сме си задачата да се осигурява само първокачествено мляко, да снижим процента на безплодието. Освен това — да се построи ново родилно помещение, защото сегашното е само за 27 крави. Разбира се, всичко това, дори и да искам, не мога да го свърша сам — нито като стопански ръководител, нито като член на бюрото. Но аз не съм сам — има и други членове на партийното бюро, има първична партийна организация — следователно, работата трябва да бъде свършена. И ще бъде свършена!"

Атанас НЕДЕВ, завеждащ овцефермата в с. Стефан Караджа (АПК „Добруджа" в Толбухински район), член на бюрото на първичната организация в смесената бригада, но не отговарящ по стопанските въпроси, споделя: „Според мене по-хубаво е друг член на бюрото да бъде отговорник по стопанските въпроси — иначе ще има случаи да се попохвалим... А от хваленето много неща се повлияват, сериозни последици може да има, нежелателни неща могат да се получат! Ако залитнеш, друг ще ти направи забележка, защото сам може и да не си видиш грешката, а може и да не искаш да я видиш. Към своите грешки човек винаги е великодушен, много търпелив и опрощаващ... Като знаеш, че друг се интересува по-специално от твоята работа, щеш, не щеш, ще се ослушваш от време на време. Въобще по-добре е да има повече мнения, защото ти също си човек, може да сбъркаш. Но отговорникът по стопанските въпроси да не бъде, в никакъв случай да не бъде и някой случаен човек, който няма понятие от стопанската работа..."

А ето и мнението на ръководителя на бригадата за промишлено производство в Каварна **Стефан МИТКОВ** — член на партийното бюро, отговорник по стопанските въпроси: „В други бригади за промишлено производство, където има по двама технолози, наистина е по-добре ръководителят на бригадата, макар и да бъде член на партийното бюро, да не отговаря по стопанските въпроси. Но при нас случаят е такъв, че имаме само един технолог — и той е партийният секретар. Остана-

Digitized by Google

лите членове на бюрото са механикът и двама механизатори. Така че аз, като член на бюрото, вече 15 години отговарям все по стопанските въпроси... Що се отнася до контрола, партийният секретар също е агроном, познава производствените въпроси не по-лошо от мене. Но по принцип смятам, че е по-правилно ръководителят да не отговаря в бюрото по стопанските въпроси. Първо, защото има опасност в ръководството на стопанската дейност да вземат превес организационно-икономическите методи до такава степен, че да изместят политическия подход. На второ място, въпреки доброто желание, въпреки доброто намерение на стопанския ръководител — отговорник по стопанските въпроси, обикновено неговото мнение се приема в бюрото като меродавно, другите му се доверяват — а така лесно би се стигнало и до предоверяването с всичките му нежелателни последици. Някой може да каже: „Но нали в бюрото стопанският ръководител не е сам, нали има и партиен секретар!" Да, когато партийнит секретар си е на мястото, с авторитет, с достатъчна „противотежест" — добре. Но ако липсва това условие — смущения рано или късно ще се появят!"

●

Следователно? Отговорникът по стопанските въпроси — кой да бъде той?

На пръв поглед повечето от изказалите се като че ли нямат нищо против „стопанския ръководител — отговорник по стопанските въпроси". Но и те правят изричната уговорка — при тях е възприет този вариант само поради липса на друга възможност, поради липса на други по подходящи кадри за целта. Не случайно и ръководителят на каварненската бригада за промишлено производство Стефан Митков, който цели 15 години като член на бюрото отговаря по стопанските въпроси, е стигнал до някои констатации, които го тревожат и върху които си заслужава добре да се помисли, когато все пак се взема решение за натоварването на стопанския ръководител именно със стопанските въпроси в бюрото на първичната партийна организация.

При разговорите на тая тема питахме ръководителите на производствени единици, които са отговорници по стопанските въпроси в партийните бюра: случвало ли им се е досега техни подчинени да ги търсят не като ръководители, а специално като членове на бюрата? Отговорите се повтаряха в своята откровеност: „Не, нито веднъж". Това според нас е факт, върху който също трябва сериозно да се помисли.

Иван КУКОВ

Digitized by Google

СТОПАНСКИЯТ РЪКОВОДИТЕЛ — ПЪЛНОМОЩНИК НА ПАРТИЯТА

ЕДИНОНАЧАЛИЕТО—ЗАДЪЛЖИТЕЛЕН ПРИНЦИП НА РЪКОВОДНАТА ДЕЙНОСТ

РАЙЧО ПИШЕВ

„Едно от основните задължения на партийните органи и организации е да укрепват единоначалието в ръководството на икономиката. На всички е добре известно, че социалистическата организация на труда е пътят към действителното по-нататъшно демократизиране на икономиката. Но всички ние не бива да забравяме, че ще загубим вярната посока по този път, ако не укрепваме едновременно и единоначалието."

Тодор ЖИВКОВ

Един от най-важните принципи на социалистическото управление на ръководната дейност е принципът на демократическия централизъм. Сам по себе си той изразява най-съществените структурно-организационни страни на социалистическото управление. Демократическият централизъм представлява от себе си единно ръководство на обществото, подчинено на общи за всички негови членове цели, осъществявани по дълбоко демократичен път, посредством широкото участие на народните маси в управлението.

Всичко това извежда на преден план при развитието и управлението на народното стопанство да се намира най-правилното съотношение в практическата работа между демократизма и централизма. Както демократизмът съответствува на колективността, така и централизмът съответствува на личната отговорност и единоначалието. Именно в това съотношение намира конкретен израз проявлението на демократическия централизъм, защото той по своята същност задължително предполага съчетаване на колегиалността с единоначалието и личната отговорност за възложената работа. Именно тази Ленинова идея пронизва постановката на Националната партийна конференция (1978 г.).

В своя доклад пред Националната партийна конференция др. Тодор Живков с особена сила подчерта, че всички призиви на нашата Партия за демократизиране на ръководството на икономиката ще отидат на вятъра, ако не се отделя внимание и грижи, ако не се оказва конкретна реална помощ за утвърждаването на авторитета на ръководителите. И тези грижи, това внимание трябва да се съпътствуват с повишена взискателност към ръководителите на предприятията, началниците на цехове, майсторите и бригадирите за създаването на висока организираност и образцов ред на техните производствени участъци.

Единоначалието играе изключително важна роля не само за утвърждаването на авторитета на ръководителя, но и за разгръщането на неговите организаторски способности, за умножаването на неговия личен принос в повишаването на ефективността и качеството на производството, за развитието и усъвършенстуването на ръководения от него трудов колектив. „Единоначалието — казва др. Т. Живков — да-

Digitized by Google

ва увереност на ръководителя, дава размах на неговата мисъл и действие, засилва чувството му за отговорност за всичко и за всекиго от поверения му колектив. В последна сметка укрепването на единоначалието е инструмент за укрепването на колективната дисциплина."[1]

* * *

Условие и предпоставка за укрепване авторитета на ръководителя и издигане ролята на единоначалието в развитието и управлението на народното стопанство е непрекъснатото повишаване на равнището и ефективността на политическото, идеологическото и организационното ръководство на Партията, на всички партийни органи и организации във всички сфери на нашия живот. В тази връзка първостепенно значение придобива изискването **творческият подход, високата взискателност и принципиалност, непримиримостта към недостатъците, към негативните явления в нашия живот, към равнодушието и злоупотребите, към нарушенията на социалистическата законност и комунистическия морал и нравственост**, както посочи Юлският пленум на ЦК (1976 г.), да пронизват дейността на всички партийни органи и организации, на всички стопански, държавни и обществени органи, на всички ръководни кадри, на всеки трудов колектив, на целия народ. Сложните и многопланови задачи, които сега Партията поставя във връзка с приложението на икономическия подход и новия икономически механизъм, налагат да бъдат мобилизирани всички сили и ресурси, с които разполага страната и народът. Тази пълна мобилизация от своя страна зависи от равнището, качеството и стила на работа и ръководство на самата партия, на нейните органи, организации и кадри.

Измежду системата от мерки, приемани от нашата партия за решаването на тези изключително важни задачи, особено значение има укрепването на единоначалието на стопанския ръководител, повишаването на неговия авторитет и утвърждаването му като политически деец.

Съществуват обаче редица слабости и недостатъци, които спъват и затрудняват дейността на партийните органи и организации да се утвърждава единоначалието на ръководителя. В какво главно се изразяват те?

Първо, в това, че не навсякъде се води, както изисква Юлският пленум на Централния комитет, безкомпромисна борба с всички прояви на бюрократизма. Забравят се или се нарушават общодържавните интереси. Срещат се и случаи на либерално отношение и търпимост към фактите на безотговорност и формализъм.

Не трябва да се забравя, че и бюрократизмът умее да се приспособява към измененията в условията и при възникването на нови задачи. Сега това приспособяване намира израз в стремежа да се избягва отговорността за решаване на въпросите, които са от компетентност на ръководителя, в прехвърлянето ѝ на друг гръб. И понякога такива хора проявяват удивителна изобретателност и находчивост, но не заради интересите на работата, а заради формата, заради привидната деловитост и инициатива, която може да убие всяко полезно начинание или да препрати топката в друго поле. И като правило тези хора се ограждат с документи, с разни книжа, които трудно позволяват да се оцени порочността на техния стил. Най-лош вид бездействие е привидната, илюзорната активна дейност. То е особено опасно в сферата на управлението, тъй като резултатите от управленческия труд се виждат не веднага, а след известен период от време. Затова

[1] Тодор Живков, За усъвършенстване на социалистическата организация на труда и на плановото ръководство на икономиката, Партиздат, 1978, с. 51.

Digitized by Google

Централният комитет на нашата партия не един път е поставял изискването да не се допуска истинската деловитост и разпоредителност, високото чувство за отговорност да се подменя с презастраховка.

Второ, в това, че текущите дела, ежедневието, работата от задача към задача без перспектива и ясна цел, непрекъснатото пилеене на време за съставянето на графици и диаграми, за приемане на решения, съвещания, телефонни разговори, безплодни съгласувания по същество изпразват от съдържание единоначалието и организираността в работата. Сега в условията на икономическия подход още по-ярко се открояват неизживяната самоцелност, заседателщината, провеждането на излишни съвещания.

Трето, в това, че като правило спирачка за утвърждаването на творческото единоначалие на кадрите са случаите на старо мислене, консерватизмът, догматичните наслоения, които пречат да се види новото в условията и обстановката, при която се решават днешните задачи. Това прави ръководните кадри тромави и неповратливи, да реагират бавно на измененията и новите изисквания. Върху тяхната работа старият, придобитият от по-рано опит играе ролята не на основа за развитието на инициативата и творчеството, а се превръща в източник да се работи със стари, изживели времето си методи и форми на ръководство. Лично др. Т. Живков многократно е подчертавал необходимостта да се преустройва мисленето, да не се робува на старото, да се разчиства най-енергично пътят на новото и преди всичко на постиженията на научно-техническата мисъл, на челния опит. Решително да се поддържат новите почини и начинания на трудещите се, на всеки трудов колектив, да се създава обстановка за широко развитие на рационализаторството и изобретателството, да се разгръща социалистическото съревнование, да се разкриват в пълен обем резервите, широко да се използват създадените обективни възможности за непрекъснато усъвършенствуване на организацията на труда, за повишаване на ефективността и качеството на производството.

Четвърто, в това, че не са малко случаите, когато над главите на добрите, творческите кадри висят по няколко инстанции, всяка една от които „има право“ и да ги напътствува, и да ги командува, и да ги наказва и дори да ги дава под съд. Такъв подход изпразва от съдържание предимствата на въведената у нас дву- и тризвенна система на управление на народното стопанство. Такова опекунство и непозволено вмешателство в работата на ръководителя естествено ще породи страх у него да не сбърка, никога нищо да не рискува.

Тези слабости, възпрепятствуващи утвърждаването на единоначалието и развитието на неговата творческа същност, могат да се преодолеят преди всичко върху базата на **компетентността, високата подготовка и квалификация** на самите ръководни дейци. Сега, в условията на стремителния научно-технически прогрес, на висока интензификация на производството, на неговата специализация и концентрация, на усъвършенствуване на социалното управление, сега, когато на преден план излиза ефективността и качеството на работата, това изискване наистина придобива първостепенно значение. При това става дума не само за задълбочени, на съвременно равнище знания, а и за уменията те да се прилагат на практика, да се претворяват в практически дела.

* * *

Равнището на идейната, теоретическата и практическата подготовка на ръководните кадри в съвременни условия придобиват извънредно важно социално значение.

За да могат обаче професионалните знания и навици на ръководителя да се проявят в пълен обем, необходима е още и **рационална**

Digitized by Google

организация на управленческия труд. При това научнообоснованата организация на този труд е необходима не само в дейността на управленческия орган, но и във всички подчинени нему звена.

Особено значение придобива сега също така и културата на управленческия труд. А тази култура по своята същност е култура на човешкото общуване, защото управлението като социален процес предполага постоянни преки или косвени връзки и контакти между хората.

Безспорно в съвременни условия ръководител може да бъде само предан на делото на комунизма човек, знаещ и умеещ активно да претворява теорията на марксизма-ленинизма, политиката на нашата партия в обществената практика, човек, чийто морален облик служи за пример на неговите подчинени.

Сам В. И. Ленин посочваше, че всяка управленческа работа изисква особени свойства. Той подчертаваше, че даден член на Партията може да бъде най-последователен революционер и агитатор и съвършено непригоден администратор.

Тези специфични свойства или качества включват преди всичко в себе си:

способност за организаторска дейност — висок и постоянен интерес към нея, вътрешна потребност и готовност за нейното практическо осъществяване;

организаторски усет, т. е. способност бързо и отзивчиво да се реагира на психическото състояние на човека; практическа психическа нагласа на ума, т. е. да се проявяват организаторски качества в практическата работа; такт — да се намира правилен подход към хората при взаимоотношенията и взаимодействието с тях;

емоционално-волева активност, която се проявява като обществена енергичност, т. е. способност „да се зареждат" с обществена енергия и другите;

взискателност към себе си и към другите, критичност и самокритичност.

Постоянно нарастващите мащаби на нашата икономика, бързите темпове на развитие на производството изискват постоянно да се усъвършенстват формите и методите на управление. Сега се поставят нови и все по-сложни задачи пред ръководителя, разширяват се и се задълбочават деловите връзки между колективите, непрекъснато се внедряват научно-техническите постижения, расте обемът на информацията, необходима за приемането на оптимални решения. Ето защо днес е особено важно всеки стопански ръководител постоянно да овладява челните методи на управление, ленинския, действително творческия стил на работа. Л. И. Брежнев посочва, че на нас са ни нужни делови хора, които биха съчетали компетентността и предприемчивостта с дълбоката партийност, с грижата за обществените интереси. Съвременният стопански ръководител е длъжен добре да разбира същността на икономическата политика на Партията и да мисли с широта, държавнически, най-пълно да използва резервите на производството.

Ръководителят трябва да знае и да може. И преди всичко — настойчиво да изучава и прилага новите методи на управление, да притежава усет към новото, да вижда перспективите на развитието на производството, да намира най-ефективните пътища за решаването на възникващите проблеми, творчески да използва колективния опит. В наше време за работниците от сферата на управлението първостепенно значение придобива уменето да се извеждат на преден план тези конкретни звена, където с цената на минимални разходи могат да се получат максимални резултати, способността всяко действие да се оценява от гледна точка на крайните резултати. Именно в това сега се състои изкуството на управлението, новелята задълбочено да се

Digitized by Google

овладява икономическият подход, повсеместно да се прилага новия икономически механизъм.

В светлината на тези изисквания още по-нетърпим става фактът, че у нас се срещат стопански ръководители, които разбират единоначалието като тяхно право сами, безконтролно и безотговорно да се разпореждат не само с производството, а едва ли не и със съдбата на хората. Подобни явления още веднъж показват, че партийният контрол трябва да съпътствува дейността и развитието на стопанските ръководители. Партийните организации не бива да извеждат от обсега на партийния контрол директорите на предприятията. В Българската комунистическа партия няма партиен член, а още по-малко ръководен деец, който да се ползва с подобна „привилегия". И в това е нейната сила.

Правилното възпитание на кадрите изисква да се засили взискателността към тях да изпълняват възложените им задачи творчески, да не проявяват ведомственост и местничество, да не злоупотребяват със служебното си положение, строго да съблюдават партийната и държавната дисциплина, социалистическата законност и принципите на комунистическия морал. Необходимо е да се води системна и упорита борба против либерализма и безпринципността, от нарушителите да се търси строга лична отговорност. Ленин подчертаваше, че строгото спазване на социалистическата законност, точното изпълнение на партийните решения е метод на социалистическо строителство, който осигурява правилното възпитание на ръководните кадри, на всички трудещи се в дух на дисциплина, на грижливо отношение към социалистическата собственост и укрепването на социалистическата държава.

Цялата практика разкрива, че успехът на управленческата дейност зависи преди всичко от точното изпълнение на установените задължения на дадения ръководител. Дисциплината е не само средство, но и задължително условие за осъществяване на социалното управление.

Значението на дисциплинираността на ръководителя нараства просто поради факта, че дисциплината е форма на връзка между хората, в която връзка ръководителят заема особено положение, т. е. същността и съдържанието на тази връзка в общата система на социалното управление до голяма степен се определя от ръководителя. Следователно за ръководителя дисциплината е не само изпълнение на нормативни изисквания, не само определено поведение в съответствие с предписания и забрани. Дисциплината за ръководителя е своеобразен политически и социално-психичен режим на неговия живот и дейност. Но с това задълженията му не се изчерпват. Той е призван да създава необходимите условия за формирането на такъв режим в целия ръководен от него трудов колектив, във всеки член на този колектив. И това никак не е случайно, защото дисциплината е задължителното условие за правилната организация на труда на целия колектив. Тя е средство да се ликвидират непроизводственото разпиляване на работното време, да се осигури оптимален ритъм на трудовия процес, да се създаде и правилно да се прилага гъвкава система на стимулиране и т. н. И заедно с това чрез дисциплината управленческото решение се превръща в акт на колективна дейност. Чрез нея се утвърждава ефективно-необходимият режим на функциониране на отделните звена на производствената система и тяхното взаимодействие в рамките на тази система. По такъв начин дисциплината се изявява и като цел на управленческото въздействие, и като условие за ефективността на самото управление. Това в своя злободневен практически смисъл е и повсеместно внедряване на бригадната организация на труда на основата на стопанската сметка. Осигуряването на условия за преминаване на пълна самоиздръжка на всяка единица.

Digitized by Google

Най-пълен израз на този политически и социално-психичен режим в живота и дейността на ръководителя днес е единството между неговите думи и дела, неговата целеустременост, неговото умение професионалните си знания и навици, цялата си социална активност да насочва към постигането на определени практически резултати, към изпълнението на тези задачи, които произтичат за него и за ръководения от него трудов колектив от политиката на Партията. Основен критерий за ефективността на ръководната дейност на стопанските кадри е техният личен принос за повишаване ефективността и качеството на производството, за получаване на висок краен резултат от производствената дейност.

* * *

Условие и предпоставка за повишаване на личния принос на ръководните дейци в осъществяването — най-общо казано — на политиката на нашата партия е **творческото овладяване и конкретното прилагане на икономическия подход.**

Нашата партия, изхождайки от изискванията на съвременния етап от нашето обществено развитие, опирайки се на изградената материално-техническа база и порасналите обективни възможности за ускоряване процесите на развитие на производството, постави задачата да се обнови инструментариумът на управление на икономиката и социалните процеси с цел да се постигнат по-високи резултати в осъществяването на стратегическия курс на Партията за висока ефективност и високо качество. Икономическият подход, с който се задвижват новите механизми и средства за управление, повишава ефективността в работата на държавните и стопанските органи и дейци, обосновава необходимостта управлението на икономиката и на социалните процеси да се преустрои въз основа на икономическия механизъм. Този подход първият партиен ръководител образно сравни с приток на свежа кръв в системата от методи, форми и механизми, които сега използваме, който безспорно ще ги импулсира към пълноценно действие.

Ръководителите на стопанските комбинати, на аграрно-промишлените комплекси и на другите производствени организации сега разполагат с всички права и лостове за ефективно управление на производството и за повишаване на неговата ефективност. С държавния план се утвърждават минимален брой показатели, с което им се дава възможност да действуват самостоятелно, творчески да използват наличните резерви и да постигат висок народностопански ефект. В тази светлина основният проблем, който стои пред партийните органи и организации, е да се преодолеят всички пречки за пълноценното упражняване на правата и отговорностите на стопанските организации и дейци и най-рационално да се използват икономическите лостове за повишаване ефективността и качеството.

В общотеоретически план прилагането на този подход в управлението е свързано с необходимостта по-пълно и по-планомерно да се използва действието на парично-стоковите отношения за повишаване на ефективността и качеството, за намаляване разходите на обществен труд за всеки краен продукт, за регулиране обмена на продуктите между стопанските организации и отношението им с държавата.

Същината на икономическия подход е пълната самоиздръжка на стопанските организации и техните поделения върху основата на внедряването на стопанската сметка. На тази основа те ще осигуряват средства за разширяване, модернизация и реконструкция на производството, ще внасят необходимите средства в бюджета на държавата и ще заработват средства за трудови възнаграждения и социално-културни мероприятия.

Digitized by Google

Предоставените на стопанските ръководители функции и административно-разпоредителни права, естествено, остават в сила. Но те следва да се реализират по нов начин, съобразен с икономическите интереси. Административният произвол и икономически необоснованата намеса в работата на стопанските организации сега са не само анахронизъм. Те се превръщат в съществена пречка по пътя на нарастващата ефективност и творческата инициатива на стопанските кадри.

Пред партийните органи и организации в светлината на всичко това възниква отговорната задача с всички средства на партийно въздействие да съдействуват да се внедрят новите принципни изисквания към апарата на управление: бързо да се реагира на новите явления и тенденции в живота и преди всичко в сферата на производството, максимално да се развива инициативността, чувството за отговорност за извършваната работа; последователно да се прилагат новите методи на ръководство и управление в практическата работа; нетърпимост към проявите на бюрократизъм, застраховщина, приспособяване и други остатъци от миналото.

Досега партийните органи в борбата си за партийното осигуряване на решаването на тези задачи си служеха преди всичко с идеологически, възпитателни средства. Естествено, и в бъдеще борбата против административната закостенелост и рутина изискват да се разгръща широка възпитателна работа за формирането у стопанските кадри на нов стил на работа и ръководство, за създаването у всеки стопански деец на нова ценностна ориентация. Но сега те трябва активно да съдействуват със всички средства на партийно-политически въздействия — идеологически, политически, организаторски и възпитателни — за внедряването на икономическия подход в дейността на всички стопански ръководители, на всяко работно място. А това на свой ред е неразривно свързано с усвояването на икономическата теория, с задълбоченото изучаване на икономическата политика на Партията, на основните задачи за развитието на народното стопанство. Конкретността на икономическото мислене предполага умение творчески да се прилагат получените знания в борбата за повишаване производителността на труда и качеството на продукцията на всяко работно място, в управлението на производството и обществото. Конкретното икономическо мислене се развива и утвърждава успешно в хода на разкриването на същността и практическото използване на такива важни лостове на интензивното развитие на икономиката като стопанската сметка, режимът на икономии, намаляването на себестойността на продукцията, бригадната организация на труда и т. н. В последна сметка конкретното икономическо мислене трябва да се превърне в качество, в черта на стопанския ръководител като грижлив стопанин на своя производствен участък и на цялото наше обществено богатство, който свято пази и умножава социалистическата собственост, проявява непримиримост към недостатъците в организацията на труда и сам дава пример на висока организираност и дисциплинираност, на инициативност в социалистическото съревнование, на творчество в труда.

В условията на новия икономически механизъм особено голяма роля и значение придобива бригадната организация и стимулирането на труда. Широкото разпространение на бригадния метод позволява бързо да се приведат в действие значителни икономически и социални резерви, по-успешно да се решават задачите, поставени от Единадесетия конгрес на Партията.

В какво е силата на бригадата? Преди всичко в това, че в нея най-добре и най-пълно се обвързват интересите на личността с интересите на колектива, а чрез колектива — и с интересите на обществото. В нея най-пълно се формира и проявява чувството за отговорност за крайния резултат от труда. Всичко това подтиква нейните членове бър-

Digitized by Google

зо да овладяват професионалното майсторство, втора и трета специалност. В бригадата най-бързо и ефективно да се развива наставничеството. А също така като правило да се съкращава текучеството на работниците, да намалява броят на тези, които не изпълняват своите трудови норми.

Бригадната организация на труда разкрива нови възможности за развитието на социалистическото съревнование. В бригадата всичко е пред очите на всички, бързо се вижда кой по-добре от другите решава задачите, кой изостава и кой се нуждае от помощта на другарите си. А това показва, че тя позволява оперативно да се разкриват причините за трудностите, да се изучават и разпространяват „тайните" на челниците. Това, разбира се, не означава, че социалистическото съревнование в рамките на бригадата ще се развива и обогатява само по себе си, без никакви усилия. Както винаги и както навсякъде то изисква особени грижи и внимание от страна на партийните и профсъюзните организации. Още повече, че в бригадата най-пълно се проявяват социално нравствените аспекти на съревнованието и в нея могат по-пълно да се отчитат индивидуалните особености на всеки работник. Именно поради това и най-малката несправедливост при оценката на резултатите от съревнованието, невнимателното отношение или незачитането на полезните инициативи могат да се отразят отрицателно върху морално-психическия климат на този сравнително неголям колектив, да затормозят успешното развитие на социалистическото съревнование и на цялата работа.

При развитието на бригадната организация на труда ръководните кадри, опирайки се на партийните органи и организации и преди всичко на партийните групи, трябва да насочат своето внимание към хармоничното съчетаване на материалните и моралните стимули, по-широко да въвличат работниците в решаването на производствени и възпитателни задачи, за да може бригадата да се превърне в основно социално поле за развитието и проявлението на трудовата и обществената активност на нейните членове. А що се отнася до самите комунисти, до тяхната роля в развитието на бригадата, те са призвани да дават пример на строго и точно спазване на демократичните начала в управлението на производството в рамките на бригадата, да укрепват ролята и авторитета на съвета на бригадата, на ръководителя на този низов колектив.

Преминаването към бригадната организация на труда е процес сложен, многостранен. Неговото материализиране в производствената практика изисква сериозна подготвителна работа с оглед на конкретната специфика на даденото производство. Много е важно да се изучи и творчески използва натрупаният вече опит, който безспорно разкрива, че при създаването на тази форма на организация на труда не бива да се „натиска" главно с административни мерки и да се забравя възпитателната страна на работата. Още повече, че внедряването на новия икономически механизъм поражда и ново мислене, изисква ново отношение към всички кардинални въпроси на труда — от неговото планиране и организация до неговото заплащане. Логично е да се допусне и възникването на различни психически барниери у отделни работници и особено у отделни ръководни дейци.

Бригадата е действена школа за възпитание. Когато колективът е задружен, когато е споен от общи задачи и общи интереси, тогава се формират и утвърждават здрави трудови традиции, несъвместими с разпуснатостта и неорганизираността, с примирението към тези, които гледат на работата през пръсти, нарушават трудовата дисциплина и нормите на комунистическия морал. Да се каже, че стопанските дейци и партийните организации са си свършили работата и във всички бригади цари атмосфера на истинско другарство, доверие и взаимна

Digitized by Google

взискателност, едва ли има основание. Очевидно всичко това трябва да се утвърждава, да се развива и обогатява, още по-пълнокръвно да използват този ефективен път за успешното решаване на поставените от Партията и Правителството задачи.

* * *

Многогодишният опит на нашата партия разкрива, че за кадрите — както за тяхната ръководна дейност, така и за тяхното правилно възпитание и развитие — **огромно значение имат техните връзки с трудещите се, умението да работят с хората.** Връзките с масите са неизчерпаем източник на революционен опит и знания, най-важното условие за изработването на правилна политическа линия, за създаването на висока съзнателна дисциплина и за осигуряване успеха във всяка работа. Връзките с масите — посочва В. И. Ленин — не само укрепват авторитета и влиянието на ръководните кадри, но ако тази черта се съчетава със свойството, с умението да се разбират хората, да се урежда организационната работа, то самата тя — работата с масите, изковава големи организатори и любими вождове.

Връзките на всеки ръководител с трудовия колектив са толкова по-трайни и устойчиви, колкото той по-добре уважава и тачи хората, колкото повече умее да ги вдъхновява и мобилизира да решават задачите. Какъвто и пост да заема — малък или голям, — трудът и битът на хората, техните нужди и радости, тяхната подготовка и квалификация следва винаги да стоят в центъра на неговото внимание. В отношенията си с тях да действува по такъв начин, че те да не се чувствуват някаква прашинка във вихъра на събитията, която накъдето я понесе вятърът, натам ще отлети, а напротив — да се утвърждава у тях чувството, че са нужни и полезни на обществото, че активно участвуват в събитията, че насочват тези събития в желаната от Партията насока.

Утвърждаването и укрепването на единоначалието е немислимо без първичната партийна организация. Нейната грижа и задължение е да укрепва авторитета на ръководителя. И от своя страна ръководителят е задължен в цялата си дейност да се опира на първичната партийна организация. Ръководител, който заобикаля партийната организация, не се счита с нейното мнение и определя основните задачи и проблеми на производството през главата ѝ, такъв ръководител нанася трудно поправима вреда както на нейния, така и на своя авторитет. А тъкмо той може и е длъжен да допринася за нарастването на авторитета на първичната партийна организация. С особена сила др. Т. Живков подчертава, че нашите стопански и държавни ръководители от всички степени не са и не бива да бъдат нито технократи, нито само стопански или държавни дейци. Те са същевременно и политически дейци. „Те — обобщава той — не са просто технически специалисти или странични хора. Те са плът от плътта и кръв от кръвта на класата и народа, издигнати на ръководна работа от Партията като нейни представители и пълномощници, натоварени със всички задължения не само на стопански, но и на политически ръководители. Оттук произтича и задължението на комунистите, на партийните органи и организации, на профсъюзите — да утвърждават и укрепват авторитета на способния, енергичен, предан на нашето общо дело ръководител.“[1]

---

[1] Тодор Живков, За усъвършенствуване на социалистическата организация на труда и на плановото ръководство на икономиката, с. 52.

Digitized by Google

ЗА УЧАСТИЕТО НА ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ПАРТИЙНИТЕ КОМИТЕТИ НА СЪБРАНИЯТА НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Практика е в работата на много събрания на първични партийни организации, особено на ония, където се разглеждат важни проблеми на вътрешнопартийния живот, на партийното ръководство на икономиката, на културата, на обществените организации и пр. да присъствуват представители на съответните партийни комитети, които ги ръководят. Това е правилно и полезно. Помага на първичните партийни организации да получат по-навременна и компетентна помощ, а на партийния комитет да се свърже по-тясно с първичните партийни организации, да получи най-непосредствена информация за тяхната дейност.

Случва се обаче тая помощ да се свежда до едно формално присъствие и отчитане. Може определено да се каже, че на места всичко се прави не за да се получат по-добри резултати, сериозни изменения в работата, а просто за отчетност, да се дадат сведения в по-вишестоящите партийни органи.

...Събрание на първична партийна организация. Присъствува представител на общинския партиен комитет. Обсъжда се важен проблем. Поставят се редица въпроси, които не са в компетенцията на първичната партийна организация, нито на съответното административно ръководство. Представителят на партийния комитет най старателно си записва. След събранието хората, естествено, очакват повдигнатите проблеми да се поставят пред съответните органи и да бъдат решени. Още повече нали там присъствува и представител на партийния комитет.

Но уви...

Минават шест месеца. Пак събрание. Пак се поставят редица от по-рано поставените въпроси. Пак присъствува представител на общинския партиен комитет и най-старателно си записва. Пак след събранието хората ще чакат...

Не. Не искат да чакат. Един комунист вдига ръка:

— Искам думата.

Дават му я.

— Преди 6 месеца — отбеляза той — повдигнахме много от проблемите, които и сега се повтарят. Пак имаше представител на общинския партиен комитет, който си води, доколкото можах да забележа, най-подробни бележки. И после нищо. А не беше ли по-правилно на днешното наше събрание да дойде същият представител и да ни каже какво е направено по това, което ние тука говорихме.

Тая мисъл навежда на сериозни размишления. Не става въпрос за това да се прикрепват постоянни отговорници за определени първични партийни организации, които непрестанно да стоят над главите им. Те могат да се сменят, защото и работниците на комитета — щатни и нещатни, ще могат да имат по-широк кръгозор върху дейността на първичните партийни организации, ще оказват по-разностранна помощ, а и сами ще обогатяват и разширяват своите познания.

Целесъобразно е обаче, когато пред работник на комитета са повдигнати важни проблеми, той да ги доведе докрай и ако е нужно, сам да се отчете пред първичната партийна организация. Не е достатъчно само да даде информация, да постави въпросите в нея, а после нека комитетът да си блъска главата, или да я остави да гние из папките. Това е най-лесното. Но от такава работа полза няма. Нали е по-добре, ако представителят на партийния комитет не само си запише и даде информация, но после и сам да помогне, да проследи как се решават поставените въпроси от съответните органи, до които са отправени. Тогава той с чисто лице може да се яви пред партийната организация. Това ще укрепи не само неговия авторитет, но и авторитета на партийния комитет, а и на Партията като цяло. Тогава и участието на представителите на партийните комитети на събранията ще бъде още по-желано от комунистите, от първичните партийни организации.

Иначе само да се участвува в събранията, да се вземат бележки и да се предоставят информации в партийните комитети, без да последват други действия, способствува да се плодят формализмът и книжнината.

Нужна е ефективна помощ, за да се довеждат задачите докрай.

Димитър СТАНОЕВ

Digitized by Google

КОМПЛЕКСНОСТ НА ИДЕЙНО-ВЪЗПИТАТЕЛНАТА РАБОТА В ТРУДОВИЯ КОЛЕКТИВ

СЛАВ ТОДОРОВ
кандидат на философските науки

Комплексният подход заема изключително важно място при определяне съдържанието, формите и методите на идейновъзпитателната работа, при осъществяване нейната организация и ръководство. Прилагането му предполага умение органически да се съчетават всички фактори на възпитателния процес в трудовия колектив.

„Изискванията на комплексния подход — казва др. Ал. Лилов на Националното съвещание с ръководни идеологически кадри (1978 г.) — **най-пълно се реализират в и чрез трудовия колектив, където по същество се възпроизвежда целият икономически, политически и духовен живот на обществото**".[1] Ролята на трудовия колектив все повече нараства както за реализацията на икономическата стратегия на Партията, така и за усъвършенстването на обществените отношения, за възпроизводството на основните форми на социална дейност, за идейно, трудово, нравствено и естетическо възпитание и развитие на личността. И това е така, защото именно трудовият колектив е свързващо звено на личните, груповите и обществените интереси, именно тук принципните черти на социалистическия начин на живот получават своята личностна форма и реализация в действията на социалистическия труженик. В този смисъл комплексният подход е метод за цялостно решаване на идейновъзпитателните проблеми в трудовия колектив.

ИДЕОЛОГИЧЕСКОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ — В НАЙ-ТЯСНА ВРЪЗКА С ПРИЛОЖЕНИЕТО НА НОВИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ МЕХАНИЗЪМ

Комплексният подход при реализирането на идеологическото въздействие в трудовия колектив придобива истински смисъл, изпълва се с пълноценно съдържание при условие, че осигурява органическото единство на идейновъзпитателната със стопанско-организаторската дейност. Това единство сега, в условията на прилагане новия икономически механизъм, получава нови измерения. Голямо значение придобиват, от една страна, идейновъзпитателният ефект на самата организа-

[1] Борбата за претворяване в живота стратегията на Партията за висока ефективност и високо качество — задача над задачите на идеологическия фронт, с. 125.

Digitized by Google

торска и стопанска работа и от друга — идеологическото осигуряване и възпитателната работа при внедряването на икономическия механизъм. Тези измерения не следва да се оценят с впечатляващи количествени показатели, зад които често се крият твърде скромни резултати, ниска ефективност на извършваната работа, недисциплинираност, текучество, а с реалните изменения в съзнанието и поведението, в организацията и методите на работа, в резултатите от индивидуалния и колективния труд.

Приложението на новия икономически механизъм показва, че сега социалната активност на трудещите се в някои отношения изпреварва измененията в стила и методите на стопанските органи, особено извън трудовите колективи — на равнище комбинат, стопанска организация и т. н. Не е равномерен темпът на промените в стила и методите на партийните органи и организации. Проявите на инерция, формализъм и кампанийност, на ограниченост в подхода при идеологическото осигуряване на приложението на новия икономически механизъм не са докрай преодолени. Случаите на формализъм не се дължат толкова на недобросъвестност, отколкото на недостатъчна компетентност и изучаване на проблема, на недостатъчна обоснованост на управленческото решение, не само от гледна точка на неговите производствени, но и идейновъзпитателни и нравствено-психически аспекти. Затова идейновъзпитателното въздействие на първичната партийна организация повече от всякога изисква целенасоченост и конкретност, системна организация в унисон с динамиката на качествените промени в социалната практика.

В Габровски окръг партийните комитети и организации осъществяват система от мерки за дълбокото познаване и осъзнаване на икономическия подход и на икономическия механизъм от ръководните и от изпълнителските кадри. Чрез различните форми на пропаганда и агитация се обсъждат не само същността, ролята и значението, но и приложението на новия икономически механизъм. В системата на политическото и икономическото образование теоретичните въпроси се изясняват в най-тясна връзка с конкретната практика, а практическият опит по приложението на икономическия механизъм теоретично се осмисля. Неотдавна на пленарно заседание окръжният комитет на Партията направи критичен анализ и комплексна оценка на усъвършенстването на социалистическата организация на труда и особено за внедряване на бригадната организация. Окръжният комитет констатира, че в центъра на вниманието на мнозинството от първичните партийни организации стоят икономическите въпроси, в дневния ред на техните събрания съществено място заемат проблемите на организацията на живия труд, квалификацията и икономическата подготовка на изпълнителските и ръководните кадри, рационалното използване на средствата и предметите на труда. Голяма част от бригадите са изградени в зависимост от производството на завършен или относително завършен краен продукт. В тях се прилага вътрешностопанската сметка и се работи по нормирано планово задание. В по-голямата част от бригадите са изградени партийни групи, които непосредствено въздействуват за прилагането на икономическия механизъм, за изграждането на социалистическо отношение към труда. Естествено, в дейността по внедряването на бригадната организация на труда и икономическия механизъм в трудовите колективи на Габровски окръг има слабости и нерешени въпроси. Главното обаче е, че окръжният, общинските, заводските и общоселските комитети се стремят практически да помогнат на първичните партийни организации да подобряват своята партийно-политическа и идейновъзпитателна работа, в издигането на авангардната роля и личния пример на комунистите и ръководителите, на първенците и ветераните в труда. На тази основа и в най-тяс-

Digitized by Google

на връзка с тези проблеми се извършва прегледът по преустройството на идейновъзпитателната дейност на първичните партийни организации.

Върху основата на дълбокото разясняване, изучаване и осмисляне на икономическия подход от членовете на трудовия колектив може пълноценно да се издига тяхната съзнателност и активност за резултатното приложение на икономическия механизъм. Осъзнаването на такива икономически категории като самоиздръжка, формиране и разпределение на доходите, работната заплата като остатъчна и резултативна величина и други конкретизират възпитателните функции на социалистическия принцип на разпределение в колектива. Като се има предвид казаното от др. Тодор Живков за стимулиращата и организиращата сила на българския лев, възпитателната дейност на първичната партийна организация в трудовия колектив следва да подпомогне трудещите се да осъзнаят обективната истина, че може да се потребява само онова, което е произведено. На тази основа да се преодолява консумативното разясняване и отношение към социалистическата действителност, да се акцентува върху задоволяването на разумните потребности. Защото идеологическото въздействие на първичните партийни организации не всякога е достатъчно настойчиво и убедително при осмислянето и осъзнаването на промените в социалната политика съобразно неизбежната динамика на социално-икономическия живот, съобразно стойностните изменения и отношения. Заедно с това идеологическата практика познава ненужната идеализация на нашите социално-икономически успехи, на нашата действителност, премълчаването или неразясняването на някои реални противоречия, трудности и нерешени въпроси, подминаването на остри проблеми, съществуващи в обществения живот или колектив. Подобен подход едва ли съдействува за пълното мобилизиране на колективното мнение, на социалната активност на хората, на техните практически усилия за издигане икономическата мощ на страната. Понякога се среща и примитивно-оптимистичен възглед за проблемите на социалистическото потребление и благосъстоянието, без да се отразява сложността на живота и по този начин също се нанася вреда на ефективността на идеологическата работа.

Прилагането на икономическия подход придобива осезаемост чрез единството на обществените, колективните и личните интереси, което е един от основните принципи на възпитанието в социалистическия колектив. Когато става въпрос за възпитанието не на единици, а на милиони хора, то този процес е немислим без отчитането на личните интереси, но интереси правилно съединени и подчинени на обществените. В случая е необходимо възпитателната работа на първичната партийна организация да съдействува хората в колектива да осъзнаят собствените си интереси, интересите на своето семейство, бригада, предприятие, да се издигнат до синтезираните интереси на цялото общество. Когато всеки и всички колективи правилно осъзнават своите действителни, кардинални обществени интереси, тяхната еднопосочност с колективните и личните, тогава се формира целесъобразно правно и нравствено личностно съзнание и поведение.

ЕДИНСТВО НА РАЗЛИЧНИТЕ СТРАНИ И ПРОБЛЕМИ НА ВЪЗПИТАНИЕТО

Предмет на комплексното идейновъзпитателно въздействие в трудовия колектив е човешката личност като субект на труда, познанието и общуването. Същевременно възпитателният процес в колектива е единство на няколко взаимосвързани фактора: социалната среда и

Digitized by Google

дейността като определящи фактори; целенасоченото възпитание като решаващ фактор; самовъзпитанието на личността.

Спецификата на комплексния характер на възпитанието в колектива и на неговата възпитателна функция се състои в това, че те пронизват всички фактори на трудовата среда, цялата дейност, всички страни на социалните отношения в нея. В края на краищата и трудово-производствената, и икономическата, и социалната и културната дейност на колектива, управленческите и организационните структури, официалните взаимоотношения и неофициалното общуване са фактори, които възпитават и развиват социалистическата личност. Така че трудовият колектив реализира комплексното си идейновъзпитателно въздействие върху личността не само чрез една или друга функция, а чрез всички свои многообразни функции, дейности и отношения, като единен социален организъм. В този смисъл социалистическият колектив интегрира и развива различните видове социална активност на своите членове (трудова, обществено-политическа, познавателна, комуникативна и т. н.), като едновременно въздействува върху всички страни от техния труд, бит и душевност, върху тяхното съзнание, поведение и действие.

Подобно комплексно идейновъзпитателно въздействие по същество оказват върху трудещите се ръководителите на всички равнища в колектива. Защото те вършат идейнополитическа и възпитателна работа не само като пропагандисти, лектори и агитатори, но преди всичко и главно чрез непосредствените си управленчески, организаторски и ръководни функции. Защото, където ръководителите не вземат под внимание възпитателните последици от своята дейност, там „не се разгръща напълно творческата инициатива на масите, съзнателната дисциплина отстъпва място на формалната, не се създава необходимият морално-психически климат в колектива, в крайна сметка страдат и производствените резултати“[1].

Комплексно проявление на възпитателната функция на трудовите колективи е разгърналото се в тях наставничество. Знатните хора на труда във всеки колектив предават на встъпващите в трудовия живот млади хора безценно социално съкровище — своя професионален и жизнен опит, майсторството на своите ръце, богатството на своята душевност, любовта си към нашето социалистическо общество. В този смисъл разностранните взаимоотношения между наставника и подшефния млад човек са специфична проява на възпитателната дейност на колектива.

В процеса на труда, познанието и общуването членовете на колектива си оказват взаимно възпитателно влияние. Колективът съществува като богатство на индивидуалности. Възпитателната сила на колектива започва с онова, което има във всеки човек, с неговото духовно богатство, с лично привнесеното въздействие върху другите. Това влияние е в зависимост от съществуващата йерархия на авторитетност и значимост на личностните оценки, мнения, съвети, които по отношение на отделната личност са регулиращо средство за едно или друго поведение, ориентир в избора на неговата стратегия и тактика. Затова в колектива е особено важна ролята на личния пример на ръководителите, на първенците и ветераните в производството, образците на техния труд.

В процеса на общуването в колектива се обменя различна по обем и съдържание информация, изработват се общи критерии за оценка, формират се колективни нагласи и ориентации. В този процес особено място заемат компенсиращите влияния на идеологическата дейност

[1] М. Суслов, Дело на цялата партия, С., Партиздат, 1979, с. 44—45.

Digitized by Google

и корективите, които тя внася в борбата срещу проявите на „малката правда".

Освен това между колектива и личността стои цяла система на важни социални изисквания, предимно изисквания на колектива към личността. Като предявява към всеки свой член цял комплекс от изисквания, като ги приобщава към активно участие в различните видове духовна дейност (в системата на политическото и икономическото образование, на професионалната и специалната квалификация, в обществено-политическата дейност, в управлението на производството, в научно-техническото и художественото творчество и т. н.) колективът формира главните идейно-политически, трудово-професионални и нравствено-естетически качества на личността на социалистическия труженик.

Различните начини за духовното усвояване на действителността и форми на дейност влияят върху формиране съзнанието на личността. Във взаимодействие те образуват цялостността на съзнанието, усъвършенстват неговите различни страни. Ако някои от тези страни по-малко се развиват, то възникват диспропорции и противоречия в характера на личността и нейното поведение. Тези страни от съзнанието на хората, които са по-близко до базиса (делова квалификация, отношение към труда) и до надстройката (политическата съзнателност), могат да се окажат у социалистическата личност развити повече. Заедно с това други страни на съзнанието като нравственото, естетическото, свързани повече с морала и бита, със семейно-битовите отношения, с културата на поведение и общуване, могат да бъдат по-слабо развити. В този смисъл централна задача на идеологическата работа на партийната организация в трудовия колектив е, като се опира на комплексния подход във възпитанието, да осъществи органическо единство на неговите основни аспекти и проблеми, хармонично да развива главните идейно-политически, трудови, нравствени и естетически страни на социалистическото индивидуално съзнание и поведение.

Най-после отличителна черта, присъща на комплексния подход към възпитанието в колектива, е неразделното единство на възпитанието със самовъзпитанието на личността. Не би могла да се осигури никаква комплексност в изграждането на многостранно развита личност, ако у самата нея тази цел не намира подкрепа и отклик за активно самовъзпитание и развитие. Самопознанието, самооценката, самоконтролът и саморегулацията като форми на проникване на човека в самия себе си са основа на активното самовъзпитание, проявление са на самовъзпитаващата дейност, предмет и резултат са на тази дейност. Комплексният подход към възпитанието на човека предполага в този смисъл многостранното развитие на творческата му индивидуалност върху опората на огромните му вътрешни резерви, върху доброжелателната, умна и деликатна помощ в самопознанието, самоизявата и самоутвърждаването. Ето защо с пълно основание може да се каже, че комплексният подход във възпитанието означава възпитание в интерес на социалистическата колективистична и хармонично развита личност, на която в този процес се отрежда най-активна и творческа роля.

КОМПЛЕКСНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА

Във всеки колектив се създава и функционира определена система на идейновъзпитателна работа. Тази система се усъвършенствува постоянно както в съдържателно, така и в организационно отношение. Системният и комплексният подход във възпитанието са толкова тясно взаимосвързани, че може да се каже: там където партийните органи-

Digitized by Google

зации са създали стройна система за идеологическо въздействие, непременно се реализира и комплексният подход.

Осъществяването на комплексна организация на идейновъзпитателната работа изисква в трудовия колектив да се постигне единство на целите, задачите и средствата за възпитание, което намира синтезиран израз в плановете и програмите за идеологическа дейност; координация на всички фактори и механизми, чрез които се осъществява взаимодействието на възпитанието със социалната среда, с обществения труд и социалната практика; приемственост и еднопосочност на възпитателните въздействия на трудовия колектив, училището, семейно-битовата среда, приятелските групи — при оптимално съчетаване на формите и средствата за въздействие. Заедно с това се изисква и диференциран подход към различните малки колективи и социални групи, анализиране и отчитане на техните особености — динамика, възрастови, професионални и етнически структури. Отчитането на особеностите предполага и индивидуализиране на възпитателния подход на първичната партийна организация в трудовия колектив, изискващ внимание и грижи към възпитанието на всяка една личност.

Комплексното решаване на идейновъзпитателните задачи е невъзможно без план. Именно в плана се полагат здравите основи на идеологическата работа, взаимодействието между отделните направления, средства и форми на възпитание, динамиката на социалните процеси, връзки и взаимозависимости. Добре обмисленият и подготвен план позволява да се интегрират и съсредоточат идеологическите усилия върху основните и проблемни въпроси, да се осигури последователност, непрекъснатост и целенасоченост на въздействието. В този смисъл партийната организация обединява усилията на обществено-политическите ръководства и административно-стопанските органи за комунистическо възпитание на трудещите се преди всичко чрез перспективното и текущото планиране.

Приложението на комплексния подход в планирането на идейновъзпитателната работа в три завода в страната и особено в Завода за телефонна и телеграфна техника в София позволи в твърде голяма степен да се постигне взаимодействие между видовете възпитание, направления, форми и средства и дейности, единно планиране на мероприятията, перспективност и синхронност между отделните органи и организации, по-точното определяне на тяхното място, роля и направления в комунистическото възпитание на членовете на колектива. Заедно с това експериментът разкри редица допълнителни трудности при извършването на планирането върху основата на цялата необходима информация за реалните потребности и интереси на членовете на колектива — разработването на целите и задачите на плана, тяхното обвързване със съответни мероприятия, с формите и методите за тяхното осъществяване. Сложно се оказа и ресурсното осигуряване на плана в кадрово, материално-техническо и финансово отношение, правилното разполагане на отделните инициативи във времето. Разработената и експериментирана система за планиране на идейновъзпитателната работа в трите завода, нейното по-широко прилагане в практиката и на други колективи съобразно специфичните им особености е добра предпоставка за залагането и осъществяването на комплексния подход още при планирането.

Друго непременно условие на комплексната организация и провеждане на идейновъзпитателната работа в трудовия колектив е диференцираният подход към различните групи трудещи се. В практическата дейност партийните организации като правило имат предвид факта, че всяка производствена група, всеки макар и малък колектив има свое социално лице, оформено от неговите демографски, професионални, образователни, квалификационни, класови, политически и прочие

Digitized by Google

особености. С други думи изисква се, от една страна, отчитане „индивидуалното лице“, спецификата на всеки първичен колектив и от друга — съобразяване с вътрешноколективните социални и възрастови групи. Благодарение на диференцирането се осигурява „достигането“ на основните принципи на комплексния подход до всеки член на трудовия колектив. Тъкмо подобна стриктна конкретност и предметност осигурява „обратната връзка“, ефективността и качеството на идейновъзпитателната работа. Само в такъв случай в центъра на възпитателните усилия на първичната партийна организация ще се окаже съответната бригада, участък, смяна, отдел и т. н., отделната личност, а не общият обхват, не тези или онези мероприятия, проведени просто заради мероприятията и тяхното количество.

Важно е да се знае също така, че трудовият колектив е „системообразуващ“ елемент на социалната среда на човека и в този смисъл оказва въздействие на всички останали нейни елементи — и на семейството, и на училището, и на непосредственото обкръжение по време на работа и отдих. Затова усъвършенстването на взаимоотношенията в микросредата на личността — именно усъвършенстването, преустройството, а не опит да се „изолира“ възпитавания от „нежеланата“ среда, е истинският израз на активната жизнена позиция на субекта на възпитание. Така че комплексната организация на идеологическата работа на партийната организация предполага нейното приложение на всички равнища на колектива, разширение на неговата сфера на влияние, превръщайки го в действителен център, в организиращо и направляващо въздействие за останалите малки колективи, в които всеки член на колектива прилага своя труд и реализира своите потребности и интереси. Още по-сложно е да се целенасочи колективното въздействие върху „неорганизираната среда“ — приятелски групи, компании и други спонтанни малки групи, т. е. да се разпростре влиянието на колектива и в свободното време на личността.

Голямо значение при прилагането на комплексната организация във възпитанието на личността има отчитането на особеностите на самата личност, т. е. тук е важен въпросът за използването на индивидуалната работа като действен метод за издигане на идейно-политическото, трудовото, нравственото и естетическото възпитание. Индивидуалното възпитание предполага познаване на хората, всестранно изучаване на техните наклонности, интереси и нужди, на измененията в техните социални условия, в тяхното образование, култура, съзнание и поведение.

Умелото и активното използване на комплексната организация на работа и ръководство, най-рационалното използване на функционалната и организационната интеграция, осигуряването на идейновъзпитателната работа на партийната организация с по-действени организационни форми и канали за постигане на умножаващ се и постоянно нарастващ ефект, е способно в значителна степен да ускорява многостранното изграждане и развитие на социалистическата личност.

Особената актуалност на комплексния подход във възпитанието се определя най-вече от постоянно нарастващата роля на субективния фактор, на социалистическата личност в съвременното производство. По този начин критериите и изискванията на комплексния подход към комунистическото възпитание се налагат като насочващ и организиращ фактор, превръщат се в ръководно начало при многостранното развитие на личността и във важен инструмент за издигане ефективността на производството, управлението и идейновъзпитателната практика в трудовия колектив.

Digitized by Google

МНОГОСТРАННОСТ И ЕДНОПОСОЧНОСТ НА ИДЕОЛОГИЧЕСКОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Общинският комитет на Партията — Казанлък вижда в комплексния подход в планирането и организацията на възпитателния процес един от най-важните резерви за изграждане на многостранно развита, социално активна социалистическа личност. Поощрявал е и продължава да поощрява партийните комитети, първичните партийни организации да разработват, експериментират и утвърждават все по-надеждни механизми, средства и форми, даващи възможност за системност и комплексност в идейновъзпитателната дейност и особено сега за най-пълно съчетаване на идейновъзпитателните аспекти на социалистическата организация на труда и социалистическия начин на живот в трудовия колектив.

Практически принос в тази насока имаха пленумите на общинския комитет на Партията през последните години по такива важни въпроси, свързани с възпитателната работа в трудовия колектив, като естетическото възпитание на трудещите се и младежта, подготовката и реализацията на средните изпълнителски кадри, ефективността на промишленото производство, трудовия колектив — среда и фактор за възпитание на личността и др. Обсъжданията, оценките и изводите на предхождащите ги научно-практически конференции, социологически изследвания, социално-демографски характеристики и други активни форми все по-успешно съдействуват да бъдат решени комплексно проблемите на идеологическата работа. В този смисъл на еднопосочност спрямо целите, на системност и комплексност като подход и съдържание на проблемите постигнахме в разговора за професионалния дълг на учителя и въпросите на професионалното ориентиране на учащите се, организиран в общината и продължил две години. На съвместни срещи, съвещания и прояви между ръководствата на учебните заведения и трудово-производствените колективи се създадоха възможности за уеднаквяване на изискванията към проблемите на базата и създаване условия за правилно развитие и формиране на подрастващата личност.

Експериментът, организиран от нас и със съдействието на Академията за обществени науки и социално управление, за разкриване пътищата за по-висока ефективност на възпитателната работа в трудовия колектив на територията на текстилния комбинат „Димитър Благоев" ни помогна в най-голяма степен, тъй като резултатите, изводите, оценките и препоръките се ползват от другите партийни организации. Нашата работа се подпомогна и от научно-теоретична конференция между ЦК на КПСС и ЦК на БКП през м. септември 1979 година, проведена в Казанлък. Конференцията обобщи натрупания опит, коментира възпитателната работа на партийната организация в трудовия колектив, разгледа важни страни на формиращото въздействие на социалната среда и на трудовото адаптиране на младите работници в условията на труда.

Всичко това позволи на партийните комитети, на първичните партийни организации, на обществените органи и организации да насочат вниманието си към проблемите на комплексния подход, да постигнат конкретно решаване на задачите по идейно-политическото, трудовото и нравственото възпитание. На тези въпроси бяха посветени и ре-

Digitized by Google

дица конференции, пленуми, съвещания, обсъждания и други в основните трудово-производствени колективи в града. Основно място в тях заемаха проблемите, свързани със съвкупността от изисквания към ръководството, организацията и съдържанието на идейновъзпитателната работа в трудовия колектив.

Тези изводи, оценки, новият подход в планирането и организацията на идейновъзпитателната работа, започнал с Десетия партиен конгрес и Февруарския пленум на Централния комитет на Партията от 1974 г., насочиха вниманието на общинския партиен комитет към повишаване ролята на трудовия колектив във възпитателния процес. Чрез него ние потърсихме да се реализират изискванията на комплексния подход. Изпълнението на тази задача при нас се улесняваше и от редица обективни предпоставки. На първо място, много трудови колективи от общината носят особено висока морална и материална отговорност. Поверен им е значителен научно-технически и производствен потенциал, а много от тях — „Хидравлика", „Фр. Енгелс", „Димитър Благоев", „България", „Г. Кирков" и други, определят развитието на цели подотрасли на страната. На второ място, личното и колективното съзнание в тези колективи е на значителна висота. В колективите се поддържа висок творчески и новаторски дух, висока дисциплина и отговорност в работата, които допринасят максимално за формирането на благоприятен социално-психически климат в селищната система.

Първичните партийни организации с по-голяма опитност отчитат и се съобразяват с влиянието на социалната среда и нейните формиращи механизми като важно условие за ефективността на идеологическото въздействие и полагат непрекъснати грижи за подобряване на условията, в които протича трудът на човека. В трудовите колективи от общината се повишава и усъвършенствува организацията на труда и производството: заплащането на труда и правилно съчетаване на личните, груповите и държавните интереси; умението, способността, отговорността на ръководствата по места по планирането на социалноикономическото развитие на колективите, както и на отдиха на трудещите се. Нарастват мерките за подобряване на социално-психическата атмосфера в колективите, успешно се преодоляват отрицателните прояви. Показателно е, че там където първичните партийни организации способствуват със средствата на организаторската и идеологическата си дейност за правилно решаване въпросите на организацията на труда, за неговото формиране и заплащане, за повишаване квалификацията и възпитанието на трудещите се, водят непримирима борба срещу нарушителите на трудовата дисциплина, там и успехите са постоянни. Правилно постъпва нашата първична партийна организация, като изучава недоразуменията в организацията на труда и се бори за тяхното отстраняване — отговарят 68, 86 на сто от работниците при една неотдавнашна анкета.

Положително е, че при решаване въпросите на реконструкцията и модернизацията, научната организация на труда и въвеждането на нови технологии ръководствата все по-тясно свързват всичко това с усъвършенстването на условията на труда, на социалната среда изобщо, което предизвиква изменение в битието и съзнанието на трудещите се. Създадените добри производствено-технически условия в машиностроителните предприятия в града: битовките в цеховете на текстилните предприятия; стаите за жената; клубната база; въведените по-прогресивни форми за организация на труда и неговото заплащане; подобрените междуселищни и вътрешнозаводски транспортни връзки, културата на работното място и други социални завоевания създават и мотивират у 75 на сто от трудовите хора трайна нагласа за по-висока социална активност, с бодрост и удовлетворение да започват ра-

Digitized by Google

ботния си ден. Борбата за повишаване трудовата и обществената активност на хората, за възпитаване у всеки работник и специалист чувство за висока отговорност за изпълнение на своите задължения в борбата за повишаване ефективността на общественото производство и качеството на работата представлява изключително отговорна партийна повеля и първичните партийни организации използват богат арсенал от форми и средства за изпълнението ѝ. В тази насока пример дадоха челните наши партийни организации на комбинатите „Фр. Енгелс" и „Хидравлика". Значителен принос в осъществяване девиза на петилетката за високо качество и ефективност има социалистическото съревнование сред трудещите се и широкото внедряване на новите почини. Постигнатите производствени резултати в социалистическото съревнование са пример за тясно единство на политическото и трудовото възпитание. Инициативата на хидравлиците „Постиженията на първенците — масова практика" получи широка известност и много последователи. Окръжният комитет на Партията реши инициативата да получи широка известност и към нея да се приобщят трудовите колективи в окръга. И съревнованието през 1979 г. премина под девиза на хидравлиците. Трудовият колектив на комбинат „Фр. Енгелс" предприе друга инициатива: 50 челни бригади обещаха така да организират своята работа, че да постигнат високо качество и ефективност чрез използване резервите на всяко работно място. Този опит, поощрен от общинския комитет на Партията, към който сега се присъединяват други трудови колективи, ще повиши ефективността на промишлеността от общината и ще изпълни задачите, набелязани на пленума на 3. VIII. 1977 година, в които участвува и др. Тодор Живков. Към всичко това нека прибавим инициативите в петте текстилни предприятия за разрастване на многомашинното обслужване, нарастващия брой на наставниците, на първенците, рационализаторите, изобретателите, за да получим една по-пълна представа за единството на политическото и трудовото възпитание.

Новата бригадна организация на труда, която внедряваме успешно, предявява високи изисквания към първичния трудов колектив във възпитанието на отделната личност. В идеологическата работа на действуващите бригади настъпват редица положителни изменения. Така например в комбинат „Фр. Енгелс" в продължение на година бе заложен и изведен опит по създаване на икономически, организационни, идеологически, трудови и други предпоставки за усъвършенствуване бригадната организация на труда, основана на вътрешната стопанска сметка. Широко място в заложения опит заеха въпросите, свързани с взаимоотношенията на първичния трудов колектив, повишаване активността на колективите чрез организацията на социалистическото съревнование по линията на технологическия процес за срочно и качествено изпълнение на задачите на бригадата, цеха и завода. Опитът и резултатите от експеримента сега се изучават и под ръководството на общинския комитет на Партията ще започне тяхното внедряване и в останалите колективи на града. Комплексността на възпитателния процес ще бъде непълна, ако в него не се изяви и утвърди стопанският деец като политически ръководител. Ето защо значително място във възпитателната работа в бригадите заемат въпросите, свързани с изискванията към ръководителите на първичните трудови колективи, към преките ръководители. Партийните комитети във „Фр. Енгелс" и в текстилния комбинат „Д. Благоев" утвърдиха нещо ново в подбора на бригадирите и майсторите, на партийните групови отговорници. Освен изискването за висока професионална квалификация от тях се иска да се отчита склонността им към другарство и другарска взаимопомощ, умението им да доведат партийното слово до всеки с какъв авторитет, с какво обаяние се ползват сред подчинените си. Партийните комитети,

Digitized by Google

първичните партийни организации създадоха система за целогодишно обучение на преките ръководители в специализирани звена със смесена тематика в системата на икономическото образование или на отделни програми. Досегашната практика показва, че много от непосредствените ръководители на производствените звена са изградени като личности, политически зрели, владеещи съвременните методи на управление. За 43 на сто от работниците те са най-уважаваните и най-търсени ръководители. С тях редовно разговарят над 60 на сто от работниците по въпроси, свързани с пряката им производствена дейност, 75 на сто от тях споделят всички проблеми, грижи и вълнения по въпроси, които не са свързани с пряката им производствена дейност. По мнение на работниците над 73 на сто от бригадирите и сменните майстори се ползват с уважение сред основния колектив на предприятието. Партийните бюра използват тази естествена основа — авторитета на бригадирите сред работниците за широка индивидуална и политико-възпитателна работа.

Основната задача, която винаги е стояла с цялата сериозност пред общинската партийна организация, е издигането на отношението към труда до равнището на осъзната дейност — крайната цел на трудовото възпитание. При формирането на социалистическото отношение към труда все по-голямо значение придобиват нравственото възпитание, нравствената отговорност и удовлетвореност от труда, творчески и критичен подход към нерешените проблеми в условията на бригадната организация на труда. Сега се създават значително по-добри условия за осъзнаване обществената значимост на труда от всеки член на първичния трудов колектив. Според мнението на преките ръководители при изпълнението на производствените задачи трудовите хора вече по-бързо и активно се включват в отстраняване на нередностите, повредите, съкращаването на престоите, проявяват активност при обсъждането на производствените въпроси. Партийните ръководства в комбинат „Фр. Енгелс" чрез разнообразни форми и средства на идейновъзпитателната работа полагат усилия да насочат работническата инициативност както в рамките и условията на производствените дейности, така и извън тях — в мащабите на цеха, завода, комбината.

За редица партийни организации все още нерешен проблем си остава либерализмът на преките ръководители, на бригадните съвети към допусканите нарушения на трудовата и технологичната дисциплина и установените порядки в колектива. Тази слабост неминуемо се превръща в отрицателен фактор за социално-психическото състояние на колектива, а оттам за слабост на възпитателната работа. Така например в някои поделения на комбината „Фр. Енгелс" през първите два месеца на годината поради недостатъчния опит на бригадните съвети и ръководствата се допусна субективизъм, неточности при определяне на коефициента за трудово участие.

Работниците се отнесоха с политическа зрелост към тези негативни явления. Те бяха критични към грешките на отделните ръководители, както и към неоснователните претенции на други, които искат да получат повече, без да имат право на това.

За нас неразделен проблем от комплексното възпитание на личността си остава работата с първенците, изтъкване на тяхната личност, както и работата с младите комунисти, с новопостъпилите работници. Усилията на много от ръководствата на колективите са насочени към възпитанието на младите хора в любов към професията, в социалистическо отношение към труда, в привързаност към колектива, цеха, завода. В почти всички партийни, профсъюзни и комсомолски ръководства на колективите има разработени системи за работа с младите хора и новопостъпилите специалисти. По-успешно се въвеждат нови емо-

Digitized by Google

ционални форми на масово-политическа работа като вечерите на първенците, портретни вечери на майстори, на работническата фамилия, срещи на въпроси и отговори, конкурси по професии, викторини и др.

Партийните комитети и първичните партийни организации в общината отделят значително място в своята дейност за създаване на ведър социално-психически климат в колективите, утвърждаване на грижовно отношение към човека, на доверие и взаимоуважение. Едно неотдавнашно социологическо изследване показа, че за членовете на производствените бригади най-висока нравстена ценност е честността и високата култура. Ценят се високо другарството и взаимопомощта, готовността за саможертва и т. н.

Най-много използвани, предпочитани и търсени форми за политическа работа в колективите са събранията за въпроси и отговори. Те са предпочитани от 46,16 на сто от работниците; на второ място следват — лекциите и беседите — срещите на ръководителите с трудещите се, личните разговори и т. н.

При много висок интерес преминават периодично провежданите разговори за междуличностните отношения в бригадите, смените, цеховете. Мненията, съображенията, въпросите, оценките в тези разговори не спират до бригадата, а продължават по-нататък: в първичната партийна организация на цеха, на които докладчици са стопанските ръководители. В следващия етап се включват заводските партийни комитети. Те оценяват резултатите от разговорите и утвърждават комплексни мероприятия за укрепване и активизиране възпитателната дейност в колективите.

Новият подход в идеологическата работа, насочен към усъвършенстване на обществената среда, е тясно свързан с една по-системна и ефективна борба с отрицателните факти, с явленията на „малката правда“ в нашия живот. Действено организационни, възпитателни и правно-разяснителни мероприятия срещу отрицателните явления предприе заводската партийна организация в „Хидравлика“, общинският комитет на Отечествения фронт. Обсегът на техните мерки обхваща не само лошата трудова дисциплина, безстопанствеността, но и проявите на пасивност, равнодушие и др. На много места все още ръководствата допускат едно увлечение — повече да се говори за отрицателните явления и по-малко да се воюва срещу тях. Приемат се хубави решения, но съществува непоследователност в тяхното изпълнение. Наличието на отрицателните явления в общината подсказва за сериозни слабости в нашата масово-политическа и възпитателна работа с хората, отнасящи се до нейната обхватност и ефективност, до несвоевременното информиране на колективите, неконкретизиране на задачите, поставяне на стопански задачи без предварителна разяснителна и агитационна работа.

Особено място в повишаване на ефективността на комунистическото възпитание на трудещите се и младежта заема комплексният подход в ръководството и управлението на идейновъзпитателния процес. В тази насока стремежът на общинския комитет на Партията е да се постигнат най-добри резултати при най-малко изразходване на духовни и материални сили и средства.

Партийното ръководство на идеологическата работа не може да бъде ефективно без добро планиране на дейността. А това изисква да се осъществява действен контрол по приеманите решения. В общинската партийна организация се е създала практика за перспективно планиране на идеологическата работа, в това число и на идейновъзпитателната. Интерес представлява опитът на заводската партийна организация в комбинат „Фр. Енгелс“. Планирането обхваща идеологически мероприятия за цяла година. Преди всичко вниманието е насочено

Digitized by Google

към подбора и възпитанието на идеологическия актив. Обучение на агитпропите завършва със защита на курсова работа — изготвяне на комплексен план за идеологическата работа на първичните партийни организации. Тематиката на обучението включва теоретични теми и практически занимания, споделяне на опит, разговори, организиране на преглед и други активни форми.

В учебните заведения на селищната система под ръководството на първичните партийни организации са изработени 8-годишни перспективни планове за комунистическо възпитание на учащите се. В тях са включени теми от трудовото, политическото, нравственото и естетическото възпитание на учащите се от 1 до 8 клас. Широко място заемат и въпросите, свързани с професионалното обучение и насоченост на подрастващите. Значително внимание общинският партиен комитет отделя на класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на трудещите се. И по този проблем организирахме пленум, предшествуван от продължителна подготовка по проблемите на естетическото възпитание на трудещите се. По този въпрос отделът „Пропаганда и агитация" изслуша информации от заводските партийни комитети и бюрата на първичните партийни организации.

Бюрото на общинския комитет на Партията отдава голямо значение на въпросите, свързани с подобряване ръководството и координацията в идеологическата дейност на обществените организации, на културно-просветните звена и учреждения. Насочва тяхното внимание и усилие върху решаването на главните идейновъзпитателни проблеми, свързани с изискванията на преустройството на идеологическата работа. Предприемат се системни мерки за информиране на трудещите се по широк кръг от въпроси. Всеки месец се провежда полуден с участието на партийните секретари, профпредседателите, комсомолските секретари, директорите и кметовете. На тези срещи се поставят и разискват основните въпроси за месеца, тримесечието и годината, които решават трудовите колективи. От тези срещи, както и от семинари с лекторите, пропагандистите, агитпропите и др., бюрото на общинския комитет се сдобива със значителна обратна информация, необходима за следващите идеологически решения и мероприятия, както и за по-нататъшното усъвършенствуване на идеологическия процес в общината.

Иван КРЪСТЕВ
секретар на общинския комитет
на Партията в Казанлък

Digitized by Google

НОВИ ИЗМЕРЕНИЯ НА СТОЙНОСТИТЕ

Дълги години партийната организация в столичния кранострителен завод „Христо Смирненски" създава здрави традиции на всекидневна политическа и възпитателна дейност сред работническия колектив. Затова сега, когато се води прегледът по преустройството на идейновъзпитателната работа в първичните организации, комунистите тук има какво да разкажат.

При тежки условия, зиме и лете на открито, се трудеха почти всички работници и само допреди месец-два. Съвсем неотдавна бригадите започнаха да се настаняват в току-що завършените халета — плод на реконструкцията и модернизацията. „Но дори и в най-трудните моменти колективът се справяше, защото партийната ни организация е здраво сплотена, комунистите убеждават с думите и с делата си", така обобщи един от строителите — безпартиен...

Добрата организаторска работа на стопанското ръководство се съчетава с актуалната, динамична идеологическа дейност на партийната организация, дейност, съответстваща на задачите, които колективът решава. Закон е за всичко да се разговаря с всеки работник, всеки да знае с какви грижи и радости живее заводът, какви цели има да постига. Това създава обстановка на съпричастност на отделния работник с общото дело, стремеж да даде повече от себе си. И дава. Пет години вече няма нито един месец, нито едно тримесечие, нито една година, в които предприятието да не е изпълнило плана по всички натурални и качествени показатели. На 13 август 1979 година колективът изпълни плана за четирите години на петилетката по обществената производителност на труда, на 18 юли — по печалбата, на 16 ноември — по общата и стоковата продукция. Колко е нараснала производителността на труда говори дори само този факт — докато преди десетина години колективът е наброявал 1500 души, а е произвеждал обща промишлена продукция за 12—13 млн. лв., сега числеността му е около 700 души, които произвеждат кранове за над 25 млн. лв.

КОМУНИСТИТЕ ИЗДЪРЖАХА ПРОВЕРКАТА

Беше в края на миналото лято. От Бургас позвъниха на директора — за разширението на пристанище Бургас—запад е крайно нужно колкото може по-рано да пристигнат договорените кранове.

Молбата беше настойчива, гореща. Но за да се изпълни, сроковете за производството на крановете трябва да се съкратят наполовина. Директорът Ицо Христов и секретарят на заводския партиен комитет Тодор Червеняков се срещнаха с комунистите от втори цех, чието задължение бяха тези кранове. На събрание на партийната организация обясниха колко е важно да се помогне на другарите от Бургас. Хората се замислиха, обсъждаха, спориха. Щеш ли е — срокът е непознат досега, дори и когато са постигали рекорди. Някои направо казаха, че това е авантюра. Но секретарят Дамян Апостолов и други комунисти с молив в ръка изчисляваха, пресмятаха и... подкрепиха идеята партийната организация да поеме като свое задължение да се произведат крановете в съкратен срок. Така и записаха в решението на събранието. Веднага дадоха и конкретни партийни поръчения на комунистите. Така беше поставено началото на дело, за което и сега се говори в завода. Бързо се създаде необходимата организация, всеки комунист отговаряше не само за своята работа, а за определена група хора. Точно тогава се случи, че бригадирът на едната от шлосерските бригади Гергин Пелагиев беше в отпуск. Дамян Апостолов отиде у дома му. Обясни му каква е работата: „Геро, ако ти, майсторът, бригадирът, сега не си при хората, какво ще стане..." Още на другия ден Гергин, комунистът, прекрати своя отпуск и се върна в завода.

Подгониха се дните. На сбирки на партийните групи, в минутите на почивка преценяваха кой как си изпълнява поръчението, а всеки знаеше какво се иска от него и с желание работеше толкова, колкото е нужно. Комунистите не само умело разговаряха с хората, но ги и увличаха с примера си... Резултатите? Един ден порано от съкратения срок заминаха за Бургас крановете. А първичната партийна организация във втори цех доби ново самочувствие, осъзна още повече какви са нейните възможности да води колектива...

КОГАТО ПОДХОДЪТ Е ПРАВИЛЕН

Всъщност бригадната организация не е нещо ново и неизвестно. Почти десет години основната производствена единица в завода е бригадата. След Националната партийна конференция заводският партиен комитет и стопанското ръководство започнаха да търсят най-рационалните пътища за повишаване ефективността на производството. Неизбежно стигнаха до необходимостта да влезе в ход стопанската сметка. В началото на 1979 г. приложиха основните й елементи, а от октомври вече

Digitized by Google

всяко звено се обособи със своя стопанска сметка...

Преди да направят нова стъпка, партийният комитет, партийните бюра, комунистите заедно с ръководителите обмислят плюсовете и минусите. Не е лесно да накараш хората да повярват в новото, да го превърнат в същност на мисленето и работата си. И сега постъпиха така. Огледаха нещата от всички страни, възползваха се от опита, който вече имаха. Още през 1978 г. тук бяха започнали да подготвят почвата за внедряването на стопанската сметка. В звената на партийната и профсъюзната учебна година няколко занятия бяха посветени на тези въпроси. Особено внимателно се занимаха с тях в системата на икономическото образование, където се учат ръководителите от всички нива. Заводският партиен комитет възложи на профкомитета да допълни системата за социалистическото съревнование, като се съобрази с бригадната организация и стопанската сметка.

Най-важното беше да се определят точните критерии и нормативи, по които ще работи със своя вътрешна стопанска сметка всеки цех, всяка бригада, всеки отдел. Както и в други случаи, предстоеше и тази задача да се осигури идеологически. Воден от своя опит, партийният комитет подготви план за масово-политическата, разяснителната работа за прилагането на стопанската сметка. Групата докладчици, в която директорът и неговите заместници, началниците на отдели, партийни, комсомолски и профсъюзни активисти вършат много активна дейност, сега беше особено полезна. С доклади и беседи те стигнаха до всяка бригада, до всеки отдел, обясниха на всеки работник и специалист, на служителите от администрацията, че ако звеното работи с по-малко разходи, това веднага се отразява на общото заплащане, че качеството на продукцията, изпълнението на месечните задачи, пестеливото, пълноценно използване на материалите и оборудването, спазването на изискванията за безопасност и култура на труда ще увеличава или ще намалява възнаграждението и на отделния човек. По тези конкретни показатели се определя неговият коефициент на трудово участие в общия фонд на звеното.

На откритите партийни събрания, които се състояха неколкократно в колективите, изникнаха множество въпроси. Те трябваше да се вземат под внимание. Обмисляше се и най-малката подробност, свързана с въвеждането на стопанската сметка. Когато стопанското ръководство заедно с партийния комитет обсъждаше пътищата, по които най-резултатно ще се приложи тя, стигнаха до общото мнение, че с еднакви показатели и нормативи кой знае какво няма да се получи — във всяко звено работата е специфична. Освен това само със санкции вече не може да си служат. Животът подсказва, че в човешката същност е заложен стремежът на доброто да отвърнеш с добро, многократно повече да дадеш за поощрението. Ето защо разработиха и някои съвсем конкретни за всяко звено показатели, в които стимулите имаха не по-малка роля от санкциите. В отделите на главния енергетик и на главния механик например такъв показател се оказа изискването за стопроцентова готовност на съоръженията. Партийните групи в тези отдели подсказаха едно добро начинание — колективите се самозадължиха да отстраняват бързо аварийните повреди. Стопанската сметка е сигурна предпоставка тази инициатива да има и икономическа „подплата" — с 0,5 процента се увеличава начислението върху резултативния фонд на отдела за всеки ден от месеца без „извънредни произшествия". За обратното има, разбира се, и санкция. Но хората предпочитат да се стараят, да се трудят повече. Но трябваше всичко това да им се обясни добре. Точно тук бе мястото на партийната група и на профгрупата. А когато дойдоха резултатите от заплащането, всички се убедиха колко полезна е новата им инициатива и за завода, и за самите тях. В крайна сметка се стигна до това, че от миналата година досега няма нито един случай на престой в производството поради неизправност на машини и съоръжения. Към това се прибавиха и икономиите на резервни части, което донесе допълнително възнаграждение за отдела.

Нововъведеният стимул за работа със собствен качествен щемпел също е плод на обсъжданията в бригадите. Партийните групи предложиха ръководството да обмисли как по новия начин на заплащане колективите да бъдат заинтересувани за качеството на своята работа. Решиха, ако бригадата получи правото да работи „на самоконтрол", както тук наричат инициативата за собствен качествен щемпел, тя получава 3 процента добавка към своя резултативен фонд. „Всичко това е обвързано със системата на съревнованието — разказва председателят на заводския профкомитет Борис Величков. — Правото за работа на самоконтрол се присъжда от заводския профкомитет и се защищава всеки месец. В случай, че се установи нарушение в технологията или рекламации, трите процента се отнемат. Но това вече е сигнал и за партийната група. Контролът вътре в бригадата сега не е задължение само на бригадира. Всеки е заинтересован не само той, но и другарите му да работят качествено, за да се получат в „касата" на бригадата трите процента доходи."

На отчетна сбирка на профгрупата при участъка с ръководител Стефан Тошев слушах как работниците с гордост и с голяма загриженост говореха за ефекта от самоконтрол. Бригадирът комунист Тодор Стойков каза: „Всички вече се стараят повече, по-съзнателно се отнасят към своите задължения. Ясно е, че не можем да постигнем отлично качество, ако работните площадки не „светят" от ред и чистота, ако не се излиза навреме на работа, ако се разпиляват материали и време." Ето как инициативата се изпълва със съдър-

Digitized by Google

ание и обхваща цялостния живот на малия колектив.

Партийните групи в отделите на завода подпомогнаха ръководителите навсякъде да открият възможности хората да бъдат заинтересовани да работят по-добре, за да получат повече. „Заработване на заплата“ — този израз вече не буди учудване и сред служителите. В отдел „Снабдяване“ и в производствения отдел например разбраха, че ако през месеца не заснемат да доставят дефицитните материали, получават завишение на фонда на отдела с 5 на сто, а в обратния случай им се налага санкция според значението на закъснението — от 0,5 до 3 процента намаление. Много добре поде цялостната разяснителна и организаторска работа партийната група в инструменталния отдел. Партийният групов отговорник Георги Василев и особено началникът на отдела, комунистът Любен Палаврамов, създават в колектива атмосфера за постоянно търсене на пътища за ефективност на труда. Майсторите тук изработват непрекъснато нови приспособления за облекчаване на работата в цеховете и повишаване на производителността. Това, естествено, се отразява и на заплащането на целия отдел.

На едно от откритите партийни събрания беше поставен интересен въпрос — как ще се отразява на възнаграждението неизпълнението на една или друга задача по обективни причини. Нали все пак не бива да понася последиците онзи, от когото не зависят нещата... Завърза се спор: а нима са малко случаите, когато някой не си изпълнява задълженията и все търси оправдание в обективните причини. Причини, разбира се, и то обективни, винаги могат да се намерят. Тук санкциите малко помагат. Затова комисията, която изработваше нормативите на стопанската сметка, реши да приложи нов подход. Ако на възлови места не се изпълнят някои задачи по обективни причини и те се докажат, съответният работник или специалист получава възнаграждението си в пълен размер. Но ако въпреки тях ги е изпълнил — получава допълнително процент към заплащането. Този дребен на пръв поглед стимул разкрива неподозирани резерви. Немалко факти показват, че сега не се налага чак толкова да се убеждават хората в необходимостта да се преодоляват затрудненията.

ПРОМЕНИТЕ

„Интересна беше първата реакция, когато започна прилагането на стопанската сметка — разказва Тодор Червеняков, секретар на заводския партиен комитет. — След като разбраха същността ѝ, хората бяха единодушни: точно такова нещо ни е трябвало. Същевременно в разговорите, които водеха членовете на партийния комитет, на партийните бюра, ръководителите, активистите, се долавяше известно недоверие — няма ли да остане всичко това само на книга, както се е случвало с други добри намерения? Беше нужно още от първия месец да се разсее недоверието, всички да се убедят не само, че принципите са справедливи, но и че ще бъдат защитени докрай. Не оставихме работниците сами да коментират първите положителни резултати, а отново разговаряхме с тях на открити партийни събрания в цеховете и бригадите, за да ги убедим твърдо, че който работи добре, не може да не бъде оценен, че всеки ще получи според труда си.“

Има ли недоволни? ...Когато директорът Ицо Христов отиде в една от бригадите на разговор, работник го запита: „Аз имам шести разряд, а тези две момчета са с четвърти и сега вземат колкото мен. Кажете, къде е справедливостта...“ Директорът извика бригадира и заедно с партийния групов отговорник и със самия работник седнаха да обсъдят неговия въпрос. Кой е решил на двамата млади работници да се даде възнаграждение, колкото и на него? Бригадата. И не случайно. Независимо от по-ниския си разряд те работят колкото него, дават същото качество, дори младежите през месеца са се трудили по-съвестно от него, защото той е губел ценни минути да ходи през работно време да закусва на лавката, давал си почивка, когато сам намери за нужно, и така „подяжда“ бригадата откъм време. Излиза, че е съвсем справедливо. „По-рано младият работник получаваше само според разряда си, независимо дали може да работи повече и по-добре — сподели директорът. — И той не се стараеше — защо да хаби сили, щом няма да получи повече от това, което разрядът му определя. Минават няколко месеца и той тръгва по други предприятия да търси по-добро възнаграждение. Сега икономическият механизъм премахна тази несправедливост. Прилагането му дава възможност за истинска изява на всички възможности, които има работникът.“

* * *

Новото настъпва в живота, във взаимоотношенията в работническия колектив на завод „Христо Смирненски“ и промените, положителните промени се чувствуват. Първичните партийни организации не изпускат от вниманието си многообразните социално-психически процеси, които се извършват в бригадите, осмислят тяхното значение. Всекидневната политическа и възпитателна работа на комунистите и актива има за цел не само да разяснява механизмите на стопанската сметка и бригадната организация на труда, а да възпитава хората именно чрез тези механизми, да формира у тях ново отношение към работата, към обществото.

Мария ДЕЛИБАЛТОВА

Digitized by Google

В ЦЕНТРАЛНАТА КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА КОМИСИЯ

ПАЗИТЕЛЯТ НА ЗАКОНИТЕ

Във връзка със замяната на партийните членски книжки първичната партийна организация в управление „Организационно" на окръжния народен съвет в Габрово изключи от редовете на Партията Христо Игнатов за „нарушение на партийния морал и социалистическата законност, за даване на невярна препоръка за членство в Партията и за проявена неискреност".

Във възражението си до Централната контролно-ревизионна комисия на Българската комунистическа партия Хр. Игнатов счита, че по-голямата част от отправените към него обвинения са неоснователни, скалъпени и че е оклеветен.

Какви са доказателствата?

От 1959 до 1979 година той работи в окръжния народен съвет в Габрово като инспектор в служба „Жалби", главен юрисконсулт и началник на отдел „Правен". Понастоящем е юрисконсулт в завод „Добри Карталов" в Габрово.

През последните няколко години като началник на правния отдел в окръжния народен съвет е нарушил различни нормативни документи. Използвал е служебното си положение за лично облагодетелствуване, а също и на свои близки.

През 1971 г. на името на баща си получава 1,5 дка място с трайни насаждения от държавно земеделско стопанство в Габрово, което обработва лично, защото баща му е неработоспособен. За същото представя бележка от трудово-кооперативно земеделско стопанство „Иван Гюдженов" — Горна Росица до окръжния народен съвет — Габрово. В нея се посочва, че баща му притежава 3 дка за лично ползване, но не са отразени 2 дка допълнителна земя, която се обработва общо в кооперативното стопанство и 0,5 дка лозе. Фактически на името на бащата се водят 7 дка земя в две населени места, която той притежава в продължение на мно[illegible] години, без да има право.

Повече от 7 години използвал инвали[illegible]ната кола на баща си като собствена. С[illegible]нея е ходил и на екскурзия зад граница, макар да е знаел, че това е незаконосъобразно.

Съдействувал е на другарката си да се запише в производствено-учебен центъ[illegible] като е представена в списъка въз основа на фалшива бележка.

По негово настояване от служба „Социални грижи" при общинския народен съвет и дирекция „Народно здраве и социални грижи" към окръжния народен съвет в Габрово неправилно са изплатени на негов братовчед и на сина му 400 лв. Това е в нарушение на правилника за парично подпомагане.

Основателно към Хр. Игнатов са отправени и други обвинения. Той не е посочил 1445 лева допълнителен доход при плащането на партийния си членски внос.

Дал е препоръка с невярно съдържание за встъпване в редовете на Партията на д-р Хр. Симеонов. Какво представлява Симеонов? Той има чужд класов произход и преди 9.9.1944 г. е членувал във фашистката организация „Бранник". Пре[illegible] 1969 г. е изключен от редовете на БКП за клеветничество и интригантство.

Хр. Игнатов в препоръката си твърди, че познава д-р Симеонов от 30 години и че той произхожда от скромно семейство, без да посочва, че е бил бранник. Той не разкрива обективно и причините за неговото изключване от Партията.

На основата на изложените факти Бюрото на Централната контролно-ревизионна комисия на Българската комунистическа партия потвърди решението на окръжната контролно-ревизионна комисия Христо Игнатов да бъде изключен от партийните редове.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ИЗДАТЕЛСТВО «НАРОДНА ПРОСВЕТА»

Тодор ЖИВКОВ

ОБРАЗОВАТЕЛНОТО ДЕЛО — ДЕЛО ВСЕНАРОДНО

Двутомно издание с речи, статии, изказвания на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет Тодор Живков за образованието и възпитанието на младежта, за просветното дело в България. Поместените в двутомника трудове на другаря Тодор Живков са ярко свидетелство за дълбоко преобразуващата роля на ленинската априлска линия на Партията в областта на народната просвета. Те говорят за големия усет и чудесната способност на първия партиен и държавен ръководител да следи пулса на живота, с дръзновение и смелост да открива и поставя, да разработва и решава най-насъщните проблеми на образованието в съответствие с нашето развитие, с етапа на изграждането на развитото социалистическо общество. Целокупното творческо дело на другаря Тодор Живков в областта на образованието е богато на идеи и проблеми. Читателят ще срещне в него въпросите на предучилищното възпитание, проблемите на училището с техните организационни учебно-методически, професионални, идеологически и други страни, проблемите на висшето образование, на повишаване квалификацията на заетите изпълнителски и ръководни кадри, на неразривната връзка между училище, комсомолска и пионерска организация, на найтясно свързване на училището с потребностите на живота, на реализацията на младежта. Другарят Тодор Живков неведнъж е изтъквал ролята и значението на съветския опит за обогатяване на българската педагогическа мисъл, за развитието на народната просвета и образование. Неговите произведения са ярък пример на творческо отношение към този многолик и богат опит в духовното строителство, даден ни от първата социалистическа държава. Двутомният сборник с речи, статии и изказвания на другаря Т. Живков за образованието и за просветното дело в нашата страна се издава по случай Първия конгрес на народната просвета.

ПАРТИЗДАТ

ЛЕНИН

Фототипно издание по случай сто и десет години от рождението му

Ценно юбилейно издание, което проследява въоръжаването на Българската комунистическа партия с революционната теория и практика на ленинизма, като поднася автентични фотокопия на шест брошури и пълния списък на всички преводи на Ленинови трудове, излезли у нас още в първите години след победата на Великия октомври. Брошурата „Ленин към работниците в Европа и Америка“ съдържа две открити писма на В. И. Ленин. Предговорът към нея е написан от Георги Димитров. С брошурата „Отговор на пет въпроса, зададени от един американски буржоа“ се запознава прогресивната българска общественост с позицията на Ленин и по актуални въпроси на вътрешната и международната политика. В брошурата „Ленин. По случай 50 години от рождението му“ се разкрива силата и обаянието на Лениновата личност, неизмеримата любов и уважение на българските комунисти към вожда на международния пролетариат. С пълните си текстове са публикувани и брошурите „Военният въпрос в пролетарската революция“, „Задачите на младежките съюзи“ и "Съветската власт и жената“.

МАЙСТОРА В НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

Симеон Правчанов

Писателят Симеон Правчанов ни запознава с някои характерни черти на Георги Кирков—Майстора като един от най-големите и оригинални трибуни на Партията. Авторът ни въвежда в стихията на Майстора — неговото участие в буржоазния парламент от началото на века. Дълбока, изпреварваща времето марксическа мисъл, блестящи речи, неподражаемо ораторско изкуство, хапливи реплики, висока култура на изказа, ерудираност — това са някои от чертите, които изграждат образа на Майстора в Народното събрание. Книгата е аргументирана с много извадки от речи на Георги Кирков, от диалози и прения в Народното събрание. Тя носи атмосферата и аромата на онова време, на онези нрави, политически и парламентарни, от началото на века, които са едни от най-бурните и динамичните в нашата нова история.

Digitized by Google

НОВИ СЪВЕТСКИ КНИГИ

ПАРТИЙНОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО В СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ СТРАНАХ (Направления, формы и методы руководящей деятельности коммунистических и рабочих партий), авторский коллектив: Ф. Ф. Петренко, Т. В. Порфирьева, Р. С. Емцова и др., Политиздат, 1980.

В колективната монография се осветлява съвкупният опит на управляващите комунистически партии по ръководството на социалистическото общество в условията на етапа на построяването на развития социализъм и строителството на комунизма, основните направления, форми и методи на тяхната партийно-организаторска и идеологическа работа. В основата си изследванията се базират на документите и материалите на XXIV и XXV конгрес на КПСС, на конгресите на братските партии в социалистическите страни и други партийни документи, представляващи теоретическа основа и най-ценни източници за изучаване проблемите на партийното строителство. Книгата съдържа голям фактически материал за дейността на братските партии в различните сфери от живота на социалистическото общество.

МАРКСИСТКО-ЛЕНИНСКАЯ ЭСТЕТИКА И ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ТВОРЧЕСТВО, составители Н. С. Куликова и А. Я. Зись, Изд. „Прогрес", М., 1980.

В условията на развития социализъм расте ролята на художественото творчество. Изследвайки литературата и изкуството като форма на общественото съзнание, съветските естети определят в своя труд съотношението между научно-философското и художественото мислене, гносеологическите граници на творческото отразяване в изкуството на живата действителност, емоционално-рационалната природа на художественото творчество, ролята и мястото на интуицията в творческата дейност. Особено внимание в сборника се отделя на анализа на принципите на социалистическия реализъм в изкуството.

Диденко Н. А., А. Островецкий, Б. Циглер, **ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ОФОРМЛЕНИЕ СРЕДСТВ НАГЛЯДНОЙ АГИТАЦИИ И ПРОПАГАНДЫ,** М., Изд. „Просвещение", 1979.

В третото издание на това учебно пособие се разглеждат въпросите на художествено-оформителското изкуство. Книгата съдържа учебно-методически препоръки за начинаещи художници оформители. Освен това тя представлява интерес и за широк кръг художници и организатори на нагледната агитация и пропаганда в селото. В нея са включени материали по тематическото оформление на клубния интериор, на изложбите, стенните и светлинните вестници, почетните дъски, на различните средства на „малката нагледна агитация" (листовки, мълнии, сатирични листове и т. н.). В новото издание е разширен разделът за техниката на шрифтовете.

КРАТКИЙ СЛОВАРЬ ПО ФИЛОСОФИИ, под общ. ред. И. Б. Блауберга, И. К. Пантина, 3-е изд., доработ. и доп., М., Политиздат, 1979.

Речникът обяснява основни понятия и термини, които се срещат във философската литература. В третото издание някои статии са разширени и обновени в съответствие с равнището на съвременната философска наука.

Делюсин Л. П., **СПОР О СОЦИАЛИЗМЕ В КИТАЕ** (Из истории общественно-политической мысли Китая в начале 20-х годов), издание 2-е, исправленное и дополненное, Изд. „Наука", М., 1980.

Авторът разглежда борбата на първите китайски марксисти против буржоазната идеология в онзи период, когато прогресивната общественост на страната трябваше да избира пътя, по който да се развива Китай: като „свободно общество" по западен образец или да тръгне по социалистически път на развитие.

20 700 **Цена 0,35 лева**

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

Partien Zhiv

ПАРТИЕН ЖИВОТ

LIBRARY
SEP 19 1980
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

9

СОФИЯ, ЮНИ 1980 ГОДИНА

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

№ 9 ЮНИ 1980 година XXVII

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — Мир! 3

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ И ОПИТ

Д. Ананиев — Механизъм за използване на законите и закономерностите на Партията 9

Партийният комитет

Д. Станоев — Работата с партийния актив 16
С. Ивков — Опит и стремежи 22

Ръководно политическо ядро и първообраз

Н. Иванов — За критериите и за подхода към оценката на авангардната роля 26

Партийните групи

Й. Хаджиев — Социалната активност на колектива 35

СРЕДНОГОРИЕ ГОСТУВА НА „ПАРТИЕН ЖИВОТ“

И. Калчев — Социалистическият начин на живот в селищната система 43
Р. Сергеев — Социалистическо отношение към труда 50
Н. Мутафчиев — Борбата с отрицателните явления 53
А. Алдев — Достойнството у човека 58
Л. Луков — Трудна е професията на металурга 59
Х. Ковачев — Настроението 61

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Е. Сметанникова — Възпитаваме новото партийно попълнение . . 64

Digitized by Google

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

А. Веселинов, К. Димов — Принципите единни, подходът — творчески 69
Н. Трифонов, С. Каменов — Икономическият подход и работата на първичните партийни организации 74

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

К. Луканов — Героят е винаги в строя 78

НАША БЕЛЕЖКА

А. Огнянов — Направи си сам 86

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

Х. Моргеншерн — ГЕСП и работата с младежите 88

КРИТИКА И КНИГОПИС

И. Джаджев — Плодотворността и силата на диалектикоматериалистическата методология 92

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Г. Бърдаров, А. Веселинов, К. Иванов, Н. Иванов** (зам.-главен редактор), **М. Илиева, Д. Петков** (зам.-главен редактор), **К. Петров, Л. Причкапов, П. Радев, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков**

Адрес на редакцията: София ЦК на БКП Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 6,30 лева Отделна книжка 0,35 лева
Пор. 2495. Тираж 53 130 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 19. VI. 1980 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Digitized by Google

МИР!

„... Народна република България и българският народ ще отдават всички сили за по-нататъшно укрепване на единството, всестранната мощ и взаимодействието на братските социалистически страни, ще съдействуват за успешното осъществяване на съгласуваната външна политика на страните—участнички във Варшавския договор, насочена към запазване на мира и продължаване процеса на разведряването в Европа и извън нейните предели, към изграждане на свят без оръжия и войни.“

Из Решението на ПБ на ЦК на БКП

Изстрадана, заветна мечта на човечеството! Да няма тъмни облаци, да няма изпепелени селища и плачещи майки. Децата усмихнати и волни да берат цветя. Да свиват венци!

Мир!

Завинаги и навсякъде!

* * *

Трагичен е пътят на историята. Изпълнен с класови борби, с революции, с войни. С победи и поражения. Със смяната на една обществено-икономическа формация с друга. С вечната жажда за щастие.

И дойде ден!

Ден, в който за пръв път хората от земната шир вече имат своя материална, морална и политическа мощ, създадена в името на мира. Да брани мира. Изградиха социалистическа общност. Имат Варшавския договор, сключен между освободени от капитализма народи.

Рожба на Октомврийската революция.

Творец на мирната политика на социалистическите страни.

И дойде ден!

На 14 и 15 май 1980 г. отново във Варшава се състоя съвещание на Политическия консултативен комитет на държавите — участнички във Варшавския договор, за дружба, сътрудничество и взаимна помощ. Отново бяха провъзгласени високите хуманни цели на социализма.

„... нашият братски съюз, влизащите в него държави, във взаимодействие и сътрудничество с други държави, с всички миролюбиви сили уверено и ефективно решават жизнено важни задачи — да не допу-

Digitized by Google

снат разпалване на война в Европа, всестранно да действуват за укрепване на мира, за намаляване на международното напрежение, за развитие на равноправно мирно сътрудничество между държавите."

По-нататък в Декларацията е написано:

„...в съвременния свят всяка крачка напред към укрепване на международната сигурност, към развитие на процеса на разведряването се постига в решителна борба на народите, на всички прогресивни и демократични сили срещу империалистическата политика от позиция на сила и диктат, на конфронтация и предизвикване на конфликти, на надпревара във въоръжаването, на намеса отвън във вътрешните работи на държавите."

Това е позиция високохуманна и реалистична.

Високохуманна, защото отразява жизнените интереси на милионите хора. Тук е и нейната непобедимост. В нея няма заплахи, няма нарушения на суверенитета. Няма посегателство върху независимостта. Именно голямата цел на разведряване, за сътрудничество осигурява и свободата, и независимостта, и суверенитета.

Защото там, където и когато е имало мир, там границите са сигурни.

Там, където и когато е имало война, там цинично и грубо са нарушавани граничните линии, потъпквано е националното съществуване на народите.

Спомнете си Първата и Втората световна война! Какво остана от „големите" лозунги на войнствуващата и шовинистическа буржоазия? Поробени народи. Ограбени държави. Милиони нещастни хора. Империализмът е чужд на свободата на нациите.

Спомнете си Виетнам! Какво правеха там американските колонизатори? Та във Виетнам нямаше нито един американски фермер, та да се обясни, че смъртоносците са отишли да пазят фъстъците му!

Погледнете Средния Изток! Империализмът в страстен съюз с ционизма убива, пали, гори...

Такива са историческите факти.

На тоя фон ярко изпъква линията на социализма. Още от времето на Ленин. Октомврийската революция извоюва национално равенство. Ленин приемаше всякаква тактика, която да осигурява не само победата на пролетарската революция, но и мира, сътрудничеството, добросъседството, мирното развитие. Тая стратегия и тактика даде на човечеството толкова много, колкото нито един преди нея коренен поврат не е давал.

Социализмът и мирът са неделими!

А Втората световна война? Съветският съюз освободи не само своята територия от омразния фашизъм, но гарантира и свободата на човечеството. Гарантира мира.

Това може да направи само Комунистическата партия и ръководената и организирана от нея нов тип държава.

А през последните 35 години? Ако не беше Съветският съюз, социалистическата общност, едва ли така успешно и в такива кратки исторически пътища милиони изстрадали и поробени щяха да скъсат империалистическата верига, да тръгнат по антиимпериалистически път, да се чувствуват сигурни в своите граници.

Такива са историческите факти!

Реалистична е постановката на Декларацията, защото вярно отчита класовите противоречия и съотношението на силите, противонарод-

Digitized by Google

та и неуравновесена политика на Картъровата администрация и нейте слепи съюзници, „революционно“ подпомагани от маоистките векохегемонисти. Измяната на маоистката върхушка до гуша затъна в военната истерия. Като издига знамето на разведряването, на сътрудничеството — икономическо, културно, междудържавно, социалическата общност правилно посочва и опасността, която грози трудобивите хора. Посочва и гнездото на войнолюбците, откъдето излитат черните врани на военните авантюри.

„Особена опасност крие решението на НАТО за производство и разполагане в Западна Европа на нови американски ракетно-ядрени средства със среден радиус на действие. Ако то бъде осъществено, обстановката на европейския континент рязко ще се влоши, тъй като увеличаването на разрушителния потенциал в Европа неизбежно ще замрачи политическия климат и жизнените интереси на народите на континента, ще предизвика нови огромни разходи, които като още по-голямо бреме ще легнат върху плещите на народите.“

Като разкрива ясно картината, която рисуват европейските военни централи, Декларацията също така открито разяснява мрачната роля, която играе Картъровата администрация. Та колко нейни емисари сновят из Европа. Заплашват, принуждават само и само да въвлекат стария континент във военен конфликт, за да си живеят по-спокойно, тъй като друг ще вади кестените от огъня, за да избягнат ударите върху себе си, за да се предпазят от застрашаващата ги криза.

„... САЩ действуват против интересите на международното доверие и разведряването, в разрез с решенията на Специалната сесия на Общото събрание на ООН по разоръжаването. Умножават се фактите, когато те слагат кръст на подписаните от тях политически и търговско-икономически договори и спогодби, демонстративно се отказват от своите задължения, като с това нарушават принципа за добросъвестно изпълнение на задълженията по международното право, провъзгласен в Устава на ООН и в Заключителния акт на Общоевропейското съвещание.“

Нарушават всичко — договори, споразумения.

Погазват морала.

Издават емблеми с надписи да се „убива съветският“. И говорят за права на човека, когато арестуват демонстриращите борци за мир. Забележете — арестуват тия, които искат мир! Каква по-красноречива автобиография? Да споменем ли и Миами, където пак в името на „правата“ арестуваха стотици чернокожи, брутално смазаха тяхната воля за права?

О, времена, о, нрави!

Картъровата администрация и скрилият се зад нея военнопромишлен капитал извисяват осанка като заклет враг на спокойствието и радостите на трудещите се.

Стигнаха дотам да бойкотират и Олимпиадата. Да заплашват с извънредно положение. В името на „правата на човека“ — извънредно положение!? Кой реакционер не би се обърнал в гроба от завист?

Като прави този класов анализ на международното положение, Декларацията заявява:

„Държавите, представени на съвещанието, са изпълнени с решимост, заедно с всички миролюбиви страни и обществени сили да за-

Digitized by Google

щищават и да защитят разведряването, да положат усилия за превръщането му в непрекъснат, всестранен и необхватен процес.“

На неуравновесените политици от лагера на империализма социалистическата общност отговаря спокойно, уверено, конструктивно.

Защото сме прави.

Защото сме силни.

Защото браним справедливо дело.

Защото с нас е бъдещето.

Така постъпват всички, които са уверени в подкрепата на народите.

Да, човечеството е с нас!

Да, историята принадлежи на нас. На съветските народи. На българските трудещи се. На хората от социалистическия лагер.

Мина времето, когато империализмът препускаше като див кон където си иска. Сега той е принуден да тъпче на място или да поразява чужди имоти. И заплаща за това. И ще заплаща. Нищо че е озлобен и не може да си намери място. Нищо — никой не е избягвал присъдата на историята...

* * *

Сега империалистическата пропаганда е принудена да признае, че „съветският блок“ е в мирно настъпление.

Да, ние настъпваме!

Настъпваме, като предлагаме:

— нито една държава в Европа да не увеличава числеността на своите въоръжени сили;

— стриктно да се спазват всички положения на Заключителния акт на съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа;

— да се задълбочи размяната на мнения на двустранна и многостранна основа;

— да се ускори подготовката на конференцията по военното разведряване и разоръжаването на Европа;

— да се ратифицира съветско-американският договор за ограничаване на стратегическите оръжия (САЛТ—2 — Американският сенат още не го е одобрил);

— пълна и обща забрана на опитите с ядрено оръжие;

— неупотреба на ядрено оръжие против неядрени държави;

— да се сключи световен договор за неупотреба на ядрено оръжие;

— прекратяване производството на ядрено оръжие;

— да се забрани производството на нови видове и нови системи оръжия за масово унищожение;

— да се съкратят военните бюджети.

В Декларацията е казано:

„Като правят тези предложения, държавите—участнички във Варшавския договор, изразяват надежда, че те ще срещнат положителен отклик, ще бъдат внимателно изучени от представителите на всички държави в Европа и в света и ще получат широка подкрепа от тяхна страна, както и от страна на Европейската и световната общественост.“

Digitized by Google

Такова е нашето настъпление, което плаши гладиаторите на военсмърт.

Ясно!

Искрено!

Конкретно!

Конструктивно!

В името на мира!

В името на настоящето и бъдещето на човечеството!

Няма общи принципи и демагогски заявления.

Всичко е просто и разрешимо. На този зов Съветският съюз отговря с пример. Изтегля част от военния си потенциал от Европа.

И то когато заседава ръководството на НАТО!

И когато то обсъжда как и кога да се разположат смъртоносни ракети със среден радиус на действие.

И то когато американските ескадри блокират бреговете на Персийския залив.

И то когато спускат с хеликоптери диверсанти из пустините на Иран.

И то когато...

С мъдрост, със спокойствие, с готовност и увереност социалистическата общност посреща тия империалистически провокации.

Така е, когато даваш пример, че си истински миролюбец.

Когато можеш да защищаваш мира, да спасиш хората на земята от военните бедствия.

Така е, когато зад теб стои световната общественост. Когато вярваш в нейните възможности. В нейните съзидателни и творчески дръзновения.

„Държавите—участнички във Варшавския договор, изразяват твърдото си убеждение, че като действуват в дух на висока отговорност, държавите и народите в света са в състояние да осигурят запазването и укрепването на мира, осъществяването на стремежите на човечеството към свобода и прогрес."

Вярват, тъй като създадоха сигурна колективна отбрана.

Тъй като отнеха желанието на агресивно настроените врагове на социализма със сила да прекроят картата на Европа и на света.

Тъй като те дадоха свещен принос за победата на мирното съвместно съществуване и на разведряването.

Тъй като набелязаха и набелязват конкретни пътища за по-нататъшното укрепване на сигурността на народите.

Тъй като тяхната сила е братското единство на комунистическите партии и народи от социалистическата общност, в тяхната вяра във великите идеи на марксизма-ленинизма и във принципите на пролетарския, на социалистическия интернационализъм.

Историческата практика потвърди — който стои последователно на марксистко-ленински позиции, той не греши.

Той побеждава.

Възможно е да се появят трудности. Възможно е колебливи люде и дейци да се объркват във вражеската пропаганда за „свръхсилите". Ча тая пропаганда сега припяват с високи тонове и маоистките лидери.

Тук е нужна борба.

Борба за истината!

Digitized by Google

И тая теория обаче е обречена на провал.

Защото не може да бъде свръхсила оная страна, която е сляла своята съдба със съдбата на мира и на народите. Която се жертвува заради тях. Която отдава всичко за тяхното мирно съществуване. Която се е отказала от диктатите, от погазването на суверенитета на държавите, която винаги с ясно съзнание е изпълнявала социалистическия си дълг с пълна отговорност пред историята.

Да, има свръхсили. Има. Те са, които не зачитат волята на другите. Които не спазват договорите, които подпалват войни. Които поддържат контрареволюционните елементи.

Класовият анализ на съвременното положение изяснява правилно какво се крие зад тая „неутрална" и „обективна" теория. Крие се безпринципността и неувереността в единствено правилната политика за мир. Крие се маоисткото предателство, десноопортюнистическото прислужничество при двора на империализма.

• • •

Под Заявлението във Варшава стои подписът и на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на Народна република България др. Тодор Живков.

От името на българските комунисти.

От името на българския народ.

Народ, който знае золумите на войнолюбивата политика на българската буржоазия, десетилетия ги е изпитал на гърба си.

Народ, който знае плодовете на активната миролюбива дейност на българското правителство рамо до рамо със Съветския съюз, в единство със социалистическите страни, с прогресивните сили на съвременността.

Народ, който се радва на международен авторитет.

Народ, който изживява икономически, политически и културен разцвет.

Защото живее в мир.

Защото знае неговото плодородие.

Народ, който знае, че политиката на мир отговаря на неговите интереси, на интересите на стотици милиони хора, които не желаят война, а искат сътрудничество, разбирателство и добросъседство.

Народ, чужд на отчуждението и враждата.

Такъв е българският народ, който под ръководството на своята комунистическа партия изживява своята априлска пролет...

Digitized by Google

МЕХАНИЗЪМ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЗАКОНИТЕ И ЗАКОНОМЕРНОСТИТЕ НА ПАРТИЯТА

ДИМИТЪР АНАНИЕВ

Марксистко-ленинската наука завоюва значителни успехи в научнотеоретическата постановка и решение на проблема за диалектиката на обективно и субективно в механизма на действие и на използване на обществените (социалните) закони. Тези успехи са здрава философско-методологическа основа за разкриване на механизма на използване на такава тясна разновидност, каквато са законите и закономерностите на Партията. А разкриването и правилното прилагане на този механизъм е обективно необходимо условие за научно самоуправление на вътрешнопартийния живот и за практическата реализация на ръководната партийна дейност. Той е ключ към повишаване качеството и ефективността на ръководната роля на Партията върху основата на съзнателното използване на нейните обективни закони и закономерности. Това обосновава необходимостта от неговото изследване с оглед разширяване на практико-приложната функция на науката партийно строителство и върху тази основа — рационализиране на организацията и повишаване научното равнище на партийната дейност.

ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ПОНЯТИЕТО МЕХАНИЗЪМ НА ИЗПОЛЗВАНЕ

Понятието механизъм на използване законите и закономерностите на Партията, макар и сравнително ново, възникна исторически необходимо като научнотеоретическо обобщение на определена страна или звено в процеса на възникването и осъществяването на обективните връзки, отношения и взаимодействия в партийната дейност. Този процес на съществуване на законите и закономерностите се състои от цял ред етапи, конто в своята съвкупност образуват абстрактна схема на реализацията им. Със съответни модификации с оглед спецификата на законите и закономерностите на Партията тази принципиална схема, правилно посочена от видния съветски учен Г. Е. Глезерман[1], включва: първо, обективно съществуващи връзки, отношения и взаимодействия, от които произтичат определени изисквания; второ, повече или по-малко правилно и пълно осъзнаване на изискванията на тези връзки, отношения и взаимодействия от партийните членове, органи и организа-

Продължава от кн. 8.

[1] Г. Е. Глезерман, Законы общественного развития: их характер и использование, М., 1979, с. 191.

Digitized by Google

ции; трето, тяхното отражение и прилагане в живота и ръководната им дейност; четвърто, достигане на желаните за Партията и предвидени от нея резултати.

Както се вижда, този процес съдържа както обективни, така и субективни моменти. На тях съответствуват два вида механизми — на действие и на използване. Механизмът на действие отразява обективната, същностната природа и насоченост на законите и закономерностите. Неговото съдържание са обективните взаимовръзки, взаимоотношения и взаимодействия между дейностите, процесите и явленията в Партията. Този механизъм е вън, но не независим от волята и съзнанието на партийните членове, органи и организации, т. е., той е обективен процес.

Обратно на казаното, механизмът на използване е субективен процес. Той се отнася до субективната страна на законите и закономерностите и включва дейности като опознаване, съобразяване, опора, въздействие, регулиране. Използването на законите и закономерностите е продължение на тяхното действие, но при качествено нови условия. Това е така, защото тяхното опознаване открива възможност за съзнателно влияние върху условията, при които са действували до тяхното познание. Именно тогава е и възможно съзнателно използване на техните изисквания. Само когато има знание за законите и закономерностите на Партията, когато това съзнание е станало ръководство за действие и партийните членове, органи и организации живеят и работят в съответствие с изискванията на тези знания, само тогава говорим за съзнателно използване. В този смисъл използването е заключителен етап в процеса на тяхното действие[1].

Механизмът на използване на законите и закономерностите на Партията може да се представи като единна система или съвкупност от съзнателно избрани политически, организационни, управленски, възпитателни, нормативни и други средства, лостове, прийоми, методи, инструменти, с помощта на които партийните органи и организации комбинирано въздействуват върху условията на действие на законите и закономерностите на Партията и на тази основа постигат, както се изразяваше Ф. Енгелс, „практически полезни резултати"[2] в своята дейност. Следователно социалното предназначение на механизма е именно да влияе върху условията на действие на законите и закономерностите на Партията. Това означава не просто да приспособява, да привежда в съответствие, да „вписва" партийната дейност към изискванията им, а същевременно да изменя условията, при които едни закони и закономерности най-пълно проявяват и реализират своите изисквания, а за други да ограничава, предотвратява или смекчава нежелателните им действия. Това означава, че комунистите органите и организациите на Партията и могат да отменят или изменят съществуващите обективни връзки, отношения и взаимодействия между партийните дейности, процеси и явления, а като се опират на тях, разширяват сферата на действието им и откриват широк простор за тяхното проявяване да ги поставят в практическата си дейност на служба на интересите на Партията.

Процесът на използването на законите и закономерностите на Партията има многоравнища и пластове. Това придава йерархически характер на механизма. Оттук произтича жизненото изискване при използването на неговите компоненти да се отчита своеобразието и спецификата на субекта или носителя на механизма в структурата на Партията. В тази връзка нужно е да се подчертае изключително високата роля на върховния и висшите органи на Партията в използването на законите и закономерностите на Партията. Това е напълно логично, ако се изходи от предпоставката, че те отразяват връзките, отношенията и взаимодействията, създавани в Партията като цялостно социално-политическо образование, и са носители и изразители на общопартийните интереси. При тези условия е неизбежен и необходим централизмът в използването на законите и закономерностите. А това означава, че съзнателната страна от дейността на Партията по използването на законите и закономерностите възможно най-пълно се определя, направлява и развива от конгресите и Централния комитет на Партията. На тяхно равнище е осъществимо най-пълно отчитане на изискванията на законите и закономерностите в практическата партийна дейност, взети както поотделно, така и в система. Върховният и висшите органи на Партията разполагат с богата палитра от средства за научно опознаване на законите и закономерностите на Партията и върху тази основа — за определяне най-ефективните форми и методи от механизма на използването им.

Казаното не е основание да се подценява ролята на местните партийни органи, първичните организации и комунистите в процеса на използване на законите и закономерностите на Партията. Те също са важни субекти на механизма на използването, защото изучаването и използването на законите и закономерностите на Партията е дело на цялата партия. Тази дейност се извършва от всички звена на Партията, но всяко от тях участвува в рамките на своите възможности. От една страна, комунистите и първичните партийни организации са носители както на емпиричното и единичното, така и на затворените в тях общи връзки, отношения и взаимодействия. Тяхната непосредствена връзка с трудещите се и реалния живот им позволява първи да

[1] Хр. Карагьозов, За механизма на действието на обществените закони при социализма, „Въпроси на историческия материализъм", С, 1979, т. III, с. 56.
[2] К. Маркс и Ф. Енгелс, Съч., т. 20, с. 354.

Digitized by Google

яват емпиричните факти и събития, нстатират и фиксират зараждащите се нции и процеси. Тази им роля обаче же да ги сведе до прости и механични катели на обществените и вътрешно-йните явления. Комунистите и първич-партийни организации не само първи зяват, но и първи анализират и обоб-ат, теоретически осмислят единичните и, събития, явления, в и чрез които роявяват и си пробиват път обектив-врръзки, отношения и взаимодействия ртийния и обществения живот, способ-ват за изработване на общопартийно ние за тях. Вън от съмнение е, че имат мно значение за правилното ориенти-е на Партията в протичащите вътреш-артийни и обществени процеси, за съз-елното използване на изискванията на ните и закономерностите на Партията.

т друга страна, местните партийни ор-и (окръжни, общински, районни) анали-ат на по-висока степен емпиричния ма-ал, който събират комунистите и пър-ните организации. В сравнение с тях те сблъскват с по-съществени страни, връз-отношения и взаимодействия от пар-ния живот, проникват по-дълбоко в същ-тта на фактите, явленията и събитията, скриват, определят и теоретически осмис-г онова, което изисква вниманието на лата партия. По-широкият кръгозор на кния поглед им позволява да преодоля-г възможната едностранчивост и елемен-те на описателност и съзерцание, прояв-ващи се в дейността на първичните пар-йни организации.

Използването на законите и закономер-ностите на Партията е творчески процес. това е свързана необходимостта елемен-ите на механизма да отчитат не само обек-івните изисквания на законите и законо-ерностите, но и своеобразието на периода на условията, в които протича партийна-а дейност. Тези, които смятат, че законите и закономерностите на Партията дей-твуват фатално и автоматично, неизбежно веждат механизма на използването им до роста отразителност и копиране. Но в дей-твителност партийните органи и организа-ции не само отразяват в своята дейност изискванията на законите и закономерност-ите, а и творчески активно взаимодейству-ват с тях, подхождат избирателно с оглед на целите, които преследват. Това е така, защото самите закони и закономерности регламентират определени връзки, отноше-ния и взаимодействия, които, от една стра-на, се намират в непрекъснато изменение и развитие, а от друга страна, фиксират само трайното, устойчивото, същественото в тях. Върху тях оказват силно влияние различни случайности и особено многообра-зието на конкретните условия, които могат да внесат значителни отклонения в действи-ето им. Поради това познаването на зако-номерностите и на условията, в които дей-ствуват те, дава възможност на партийните органи и организации да маневрират между тях, като насочват разгръщането и изя-вата им съобразно своите потребности и цели. Не бива да се забравя, че изменения-та на условията, на средата може да предизвика появата на нови връзки, отно-шения и взаимодействия, а с това да до-веде и до възникването на нови закони и закономерности. Ето тази съдържаща се в самите условия възможност за видоизме-нянето им и за изграждането на нови типо-ве връзки, отношения и взаимодействия е най-дълбоката основа за творчество, т. е. за създаването на нови обществено значи-ми материални или духовни ценности, не-съществуващи обекти, качества, свойства, състояния и проявления.

Подчертаването на творческия характер на механизма на използване на законите и закономерностите на Партията не е ут-върждаване на независимостта на партийни-те органи и организации от техните изис-квания. Всяко творчество в партийната ра-бота изхожда и се основава на обективни-те закони и закономерности и на съдържа-щите се в тях потенциални възможности. Още В. И. Ленин подчертаваше ролята на „обективно вярното отражение[1] за резул-татността на действията на хората. Творче-ството винаги възниква върху основата на отражението, но не се свежда до него. Са-мото пък отражение не е синоним на па-сивното подчинение на законите и законо-мерностите или на тяхното механично ко-пиране и възпроизвеждане. То е процес на активно и непрекъснато взаимодействие на партийните органи и организации с усло-вията, които ги заобикалят. В него те възприемат и чрез анализ и синтез, комби-ниране и съпоставяне, преработват тези усло-вия с оглед на целите си и върху основа-та на техните особености създават нови връзки, отношения и взаимодействия.

Съвременното обществено развитие изди-га на преден план прогностично-изпреварва-щата функция в дейността на партийни-те органи и организации. Никога думите на В. И. Ленин, че „по-общи, по-широки и по-далече отиващи възгледи сега ни са двойно необходими"[2], не са имали такава актуална действена сила и толкова висока значимост както днес. Реализацията на про-гностично-изпреварващите функции става важен показател от организационната кул-тура, черта на съвременния стил и мето-ди на работа. Смисълът на тази потреб-ност е със средствата на науката да се прогнозира и моделира бъдещето на пар-тийната дейност, да се създават нови връз-ки, отношения, да се експериментират по-ефективни форми, средства, подходи и мето-ди. Или казано с думите на В. И. Ленин, ние се нуждаем от такъв начин на решава-не на всички вътрешнопартийни проблеми „не в смисъл само на обяснение на мина-лото, но и в смисъл на безстрашно предвиж-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 14, с. 194.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 29, с. 41.

Digitized by Google

дане на бъдещето и на смела практическа дейност за неговото осъществяване"[1].

Основната трудност за ориентиране на партийната работа в тази насока произтича от традиционализма както в мисленето, така и в подхода при организацията и ръководството на партийния живот. Свеждането на партийната, особено на партийно-организационната работа само до вземане на решения и поставяне на задачи, изработване на постановки, работа с кадрите и контрола неизбежно поражда елементи на пасивност, съзерцателност, наблюдателност и самотек. Извършваните в хода на протичане на реалния партиен живот проверки и правените върху тяхна основа обобщения за осъществения прогрес от реализацията на една или друга постановка, цел, задача не могат да компенсират отсъствието на ясна практическа представа за решаването им и на целеустремено управление на протичащите процеси. Освен и наред с това нужно е широка прогностична и експериментаторска работа за изработване на практически най-ефективните и оптимални механизми за реализация на набелязаните постановки, цели и задачи. Благоприятен фактор за решаване на тази задача е наличието на новия икономически механизъм, значението на който е и в това, още по-тясно да свърже партийната работа с актуалните социално-икономически проблеми от живота на страната.

СТРУКТУРА НА МЕХАНИЗМА

Пътят на превръщането на изискванията на обективно действуващите закони и закономерности на Партията в практически действия на партийните органи и организации е дълъг и сложен, многопланов и многопластов. Неговото начало е познанието на тяхната същност, количествена и качествена определеност на изразяваните връзки, отношения и взаимодействия. Но това е само част от пътя. Изминаването му не е достатъчно, за да се подчинят обществените сили, както се изразяваше Ф. Енгелс, под властта на обществото[2]. Необходимо продължение на този път е общественото действие. Именно чрез него може да се осигури повторение и възпроизвеждане на съществените, необходимите, трайните връзки, отношения и взаимодействия, отразени от закономерностите, да се изменят условията им на действие и с това да се открива широк простор за тяхното пълно проявление.

В разглежданата област общественото действие по своята най-дълбока същност е партийното ръководство на обществото и самоуправлението на процесите на жизнената дейност на Партията. Те се осъществяват в многообразни форми и с различни методи, които отговарят на изискванията на законите и закономерностите на Партията и на конкретноисторическите условия. В своята съвкупност тези форми и методи образуват съдържанието на механизма на използване на законите и закономерностите на Партията. На разнището на теорията логико-методологическият модел на механизма включва следните основни звена: политика, планиране, решения и стил на работа и ръководство. Носители на посочените звена са партийните органи и организации и единствено чрез тяхната дейност се проявява действието на законите и закономерностите на Партията.

Политиката в областта на партийното строителство е най-важното звено в механизма за използване на законите и закономерностите на Партията. От гледна точка на разглеждания въпрос същността и възможностите на политиката са да разкрие конкретноисторическата специфика и изисквания на системата и на всеки поотделно от законите и закономерностите на Партията. Без да се има предвид тази особеност, е невъзможно да се използват те. Конкретен анализ на конкретната действителност — това е азбуката на партийната дейност.

Както политиката изобщо, така и нейният конкретен вид — политиката в областта на партийното строителство, има три основни компонента: цел, стратегия и тактика.[3] Съвременната политика на Българската комунистическа партия по партийно строителство е насочена към реализиране на програмната цел: да се осигури нарастване ролята и значението на Комунистическата партия като ръководна и направляваща сила в условията на изграждане на развитото социалистическо общество. Целта е формулирана върху основата на точното познаване на изискванията на обективната закономерност за още по-голямото нарастване на ролята и значението на Комунистическата партия като ръководна и направляваща сила. Тази политика е продължение и творческо развитие на ленинско-димитровската политика по партийно строителство в нови условия. Тази политика въплъщава априлската линия или курс в партийното развитие.

Стратегията на априлския курс или политика в областта на партийното строителство е очертана и изложена в Програмата на Българската комунистическа партия. Тук стратегическите задачи са представени в най-едри мащаби и непосредствено отразяват и изразяват изискванията на законите и закономерностите. Анализът на такъв документ като Програмата показва, че той групира своето съдържание около основните закони и закономерности на Партията. Този подход не е случаен. Той произтича от марксистко-ленинското

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 21, с. 63.
[2] К. Маркс и Ф. Енгелс, Съч., т. 20, с. 325.
[3] Н. Стефанов, Обществени науки и социална технология, С., 1973.

Digitized by Google

ение за Партията и от опознатите до-
га закони и закономерности.

Достигането на целта за още по-голя-
› нарастване на ръководната роля е по-
авена в зависимост от развитието и функ-
ционирането на Партията като самодей-
а политическа организация, която се
нира на строго спазване и последовател-
› развитие на демократическия центра-
лизъм. Това предполага да се дава широк
простор на проявление на закономерност-
а за усъвършенстване на вътрешнопар-
лйните отношения върху основата на де-
ократическия централизъм. Този елемент
а стратегията се характеризира с изис-
ванията: да се съблюдават и строго при-
агат ленинските принципи на партийно
ъководство и норми на партиен живот,
а се разгръща вътрешнопартийната де-
окрация, критиката и самокритиката, не-
тклонно да се осъществява колективност-
а в ръководството. Същевременно се по-
очва необходимостта линията на разви-
ие на вътрешнопартийната демокрация да
е съчетава с линията на максимално
укрепване на дисциплината в Партията,
а нейното идейно и организационно един-
ство. По такъв начин се дава широк про-
стор на действие на закона за единството
за Партията.

Важен елемент от стратегията на по-
литиката в областта на партийното строи-
телство е правилното регулиране на со-
циалния и качествения състав на Партия-
та. Тук намират отражение изискванията
на закономерностите за класовия харак-
тер и разширяване социалната база на Пар-
тията. По същия начин, като се изхожда
от изискванията на закономерността за
укрепване и разширяване на връзките на
Партията с масите, в Програмата се поста-
вя стратегическата задача за развитие и
обогатяване на връзките на Партията с
трудещите се.

Реализирането на така избраната стра-
тегия на политиката в областта на пар-
тийното строителство предполага опреде-
лена тактика. Тази категория изразява
много по-конкретни действия и начини за
осъществяване на стратегията. Тя непо-
средствено формира бъдещето в съответ-
ствие със стратегията, проектира и осъ-
ществява пределно конкретни дейности,
разбира се, на равнището на цялата пар-
тия, а не на отделно взети организации —
първична, районна, общинска, окръжна.
Съвременната тактика на политиката на
нашата партия е проектирана в решения-
та на Единадесетия партиен конгрес и под-
готвените за него Тезиси за състоянието
и развитието на Партията, в решенията
на Националната партийна конференция,
в решенията на пленумите и заседанията
на Политбюро и Секретариата на Централ-
ния комитет, в творчеството на др. Тодор Живков. На дадения период с оглед на обществените и вътрешнопартийните потребности Партията целенасочено съсредоточава вниманието си върху такива актуални въпроси на партийната работа като: подобряване на състава в качествено отношение, по-нататъшно издигане ролята на първичните партийни организации и на местните партийни органи, подобряване работата с кадрите, осъществяването на боева и ефективна идеологическа работа. Националната партийна конференция допълни тази тактика с някои съществени проблеми на партийната работа и ръководство, които във връзка с поставените от нея задачи за усъвършенстване на социалистическата организация на труда и плановото ръководство на икономиката излизат на преден план. Това са проблемите, свързани с работата на първичните партийни организации в трудовите колективи, с работата на партийните органи и организации за повишаване социалната активност на трудещите се, със засилване на политическия характер на партийното ръководство.

Първостепенно звено от механизма на използване на законите и закономерностите на Партията е планирането на развитието на живота и ръководната дейност на отделните комитети и организации. Това е така, защото планирането е гръбнакът на цялата система на самоуправление, на вътрешния живот и на партийното ръководство, техният главен лост на въздействие[1]. В планирането най-синтезирано се проявяват изискванията на единната система от закони и закономерности на Партията. Известно е, че всеки закон или закономерност отразява и изразява определени обективни връзки, отношения и взаимодействия на определени дейности, процеси и явления от партийния живот. Но това не означава, че те са прост конгломерат от отделни страни и черти на партийния живот. Тъй както партийните връзки, отношения и взаимодействия са неделими, то и взаимодействието между законите и закономерностите на Партията са неизбежни. Те се намират във взаимно единство, обусловеност и съподчиненост. В това си качество те представляват единна система и трябва да се използват, както изискваше В. И. Ленин, като „цялостна система".[2]

Главната задача на планирането на партийната дейност е субективната дейност на партийните членове, органи и организации да способствува за развитието на Партията в съответствие с изискванията на единната система от закони и закономерности. То е призвано да осигури такава последователност, пропорционалност и взаимна съгласуваност на различните партийни дейности с оглед постигането на целите, стратегията и тактиката на политиката в областта на партийното строителство. Планирането на партийната дейност е процес на още по-конкретно и детайлно, отколкото

[1] Партийно ръководство, С., 1978, с. 45.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 5, с. 153.

Digitized by Google

политиката, научно отразяване изискванията на обективните закони и закономерности. Чрез планиране на определени видове и форми на дейност партийните органи и организации осъществяват функционирането на законите и реализирането на техните изисквания. По такъв начин се създават възможности за постоянна и предварително очертана координация на различните части на партийния организъм и на техните дейности с цел да се осъществяват целите, стратегията и тактиката на политиката на Партията. Планирането се осъществява главно чрез изработването и изпълнението на планове за работата на отделните партийни органи и организации.

В структурата на механизма на използване на законите и закономерностите на Партията заема важно място и играе нарастваща роля решението на партийните органи и организации. Това е свързано със спецификата на действие на обществените закони и закономерности, в това число и на Партията, които се реализират чрез и в дейността на партийните органи и организации. А всяка партийна дейност в една или друга степен се предхожда от решение. Партийните решения са своеобразен пункт, чрез който преминават изискванията на законите и закономерностите и където се превръщат в конкретно приложни действия, процедури, технологии, операции, мероприятия на партийните органи и организации. Именно това превръщане или трансформиране е необходимо и всеобщо условие за функционирането и развитието на Партията и за реализация на нейната ръководна роля в социалистическото общество.

От гледна точка на интересуващия ни проблем не е необходимо да се разкрива съдържателният (кой и какво да прави) или организационният (как се приема и реализира) аспект на партийните решения. По-важно е да се подчертае, че чрез цял ред процедури и операции, като анализ на противоречията, синтез на обобщенията, сравнение, разкриване на причинно-следствени връзки, установяване на перспективните направления, избора на форми и методи за въздействие или за неутрализиране изискванията на обективните връзки, отношения и взаимодействия, отразени и изразени от законите и закономерностите на Партията, стават конкретно-приложни действия на партийните органи и организации. При това статистическият и динамическият характер на законите и закономерностите на Партията, тяхното протичане под формата на тенденции прави възможна многовариантността на решенията. Това означава, че винаги при използването на едни или други закони и закономерности както поотделно, така и в система партийните органи и организации са изправени пред наличието на множество възможности и начини на действие. Те трябва да избират най-оптималното в дадените конкретни условия решение. Оптималното в смисъл, което спомага за възможно по-пълно постигане на изискванията на законите и закономерностите на Партията, за по-нататъшно укрепване, усъвършенстване и нарастване на нейната ръководна роля, за всестранно развитие на социалистическото общество.

Към основните звена на механизма на използване изискванията на законите и закономерностите на Партията се отнася и стилът на работа и ръководство. Това произтича от същността на стила като социално-поведенческа категория. Тя играе ролята на мост между теорията и практиката, чрез който субективното се превръща в обективно и обратно — обективното става субективно. Стилът характеризира отношението между субекта и обекта на познанието и преобразованието. В този смисъл стилът е съвкупност от черти, признаци, свойства, изразяващи съдържанието на поведението и начина на действията на субекта, основани на познанието на обективните закономерности и насочени към осъществяване на целите и задачите, поставени пред него.

Стилът на работа и ръководство е обективно и субективно обусловен. Обективно — от изискванията на законите и закономерностите на обществото, от интересите на класата и социалната група, представителите на които (отделни ръководители или колективни органи) при осъществяване на функциите си действуват като цяло, повече или по-малко еднакво. Той се предопределя от обществените отношения и изразява тяхната същност. Стилът въплъщава социално-характерологичните особености на определени класи и социални слоеве. Същността му е в избора на най-подходящи в даден конкретен случай отношения, линия на поведение и начин на действие, отговарящи на обективните потребности и целите, които се преследват. Ако говорим за партийния стил, то неговите черти отразяват и изразяват обективната същност на Партията като социално-политическо образование. Той се формира и развива на основата на дълбоко познаване на законите и закономерностите на Партията. Тъкмо поради това въплъщава в себе си ентусиазма и оптимизма, демократизма и хуманизма, революционния размах и деловитостта на работническата класа. Това е „творчески стил, чужд на субективизма, проникнат от научен подход към всички обществени процеси. Той предполага висока взискателност към себе си и към другите, изключва самодоволството, отрича всички прояви на бюрократизма и формализма."[1] Затова последователното приложение на ленинския стил на работа и ръководство е предпоставка за успешната дейност на партийните органи и организации, на всички ръководни кадри.

---

[1] Л. И. Брежнев, Отчет на ЦК на КПСС и предстоящите задачи на Партията във вътрешната и външната политика, С., 1976, с. 95.

Digitized by Google

Освен обективно, стилът е обусловен и субективно — от индивидуалните особености на отделния ръководител или на членовете на колективния орган. Той отразява и социално-психологическите черти на личностите, които съзнателно избират средствата, прийомите и методите на борба, способни при най-малко изразходване на сили да дадат най-големи и най-трайни резултати. Ще отбележим, че при този избор решаващ фактор са интересите на класата, социалната група, Партията, към която принадлежи личността. Но знае се, че различните хора не в еднаква степен съзнават тези интереси. Освен това при избора на методи и средства за действие оказват влияние тяхната професия и психологическите им качества. Каквито и да са тези влияния обаче, социално-класовата принадлежност има доминиращо и определящо значение за характера, съдържанието и насочеността на стила на работа и ръководство. За комунистите, т. е. за ръководителите от работническия социален тип, висш стил е онзи, който е оформен и прилаган от генералната личност на В. И. Ленин и предопределен от обективните качества и интереси на работническата класа. Като има всеобщо значение на модел и образец, в същото време ленинският стил се реализира чрез груповия и индивидуалния стил.

По-нататъшното конкретизиране на механизма на използване изискванията на законите и закономерностите на Партията в практическата дейност предполага да бъдат изследвани и други звена. Към вече разгледаните — политика, планиране, решение, стил — някои автори отнасят още и разкриване и разрешаване на противоречията, привличане, активизиране и организиране на трудещите се за реализация на изискванията на законите и закономерностите, материалното и морално стимулиране дейността на трудещите се.[1] Това наистина са важни елементи на механизма, но те биха могли да се включват в съдържанието на политиката (цели, стратегия, тактика) и в известен смисъл са предпоставка както за нейното изработване (разкриване и разрешаване на противоречията), така и за нейното изпълнение (активизиране на трудещите се, материалното и моралното им стимулиране).

В заключение заслужава да подчертаем, че съзнателното използване на законите и закономерностите на Партията не означава просто подчиняване на тях, а умение практическата дейност на партийните органи и организации да се съгласува с техните изисквания. Най-важното субективно условие за това е разгръщане на процеса на научното познание на законите и закономерностите на Партията и на практическото оползотворяване на научното знание в дейността на партийните органи и организации. Но това не е нищо друго освен засилване и разширяване на процеса на интелектуализацията в партийната работа.

[1] Партийно ръководство, С., 1978, с. 45.

Digitized by Google

РАБОТАТА С ПАРТИЙНИЯ АКТИВ

Тетевенската община се населява от 27 000 жители, в която влизат 1 град — Тетевен, 12 села и 55 махали. Главното, основното, което определя нейния облик въпреки числеността на многото села, е промишлеността. В годините на народната власт в града са изникнали такива огромни и важни за нашата промишленост предприятия като Завода за микродвигатели, в който работят предимно млади хора, Завода за радиотехническа мебел — единствен в страната, дървообработващият завод „полк. Абаджиев", текстилното предприятие „Тетевянка", специализираното предприятие за всички видове четки „Пенка Михайлова", промкомбинат „Девети септември", завод „Глоком" в с. Гложенe — единствен в страната за каруцерии.

На територията на общината има един АПК, три горски стопанства, редица търговски предприятия, ДАП, голямо за мащабите на общината строителство, училища и пр. Тук се развива огромна дейност, ваангажирани са хиляди трудещи се, комунисти, комсомолци.

Начело на цялата тая дейност стои общинският партиен комитет. Неговият апарат е твърде малък — трима секретари, трима инструктори, които изпълняват функциите на завеждащи отдели, един завеждащ партиен кабинет и завеждащ сектор „Отчет на партийния състав". В общината има 76 първични партийни организации, които обединяват 2110 комунисти.

В своята всекидневна работа общинският партиен комитет не би могъл да сѐ справи с всестранните и отговорни задачи, които стоят пред него, ако не се опира на партийния актив. Голямата армия от партийни активисти играе важна роля за повишаване действеността и резултатността на организаторската и идеологическата работа на първичните партийни организации. Партийният актив, това са комунистите, които работят в различните участъци на стопанското и културното строителство. Намирайки се постоянно сред трудещите се, активистите добре познават техните настроения, нужди, техните искания и надежди. Без да се откъсват от своята основна производствена и служебна работа, те провеждат голяма и разнообразна организаторска и политическа работа, оказват постоянно въздействие върху трудещите се, мобилизират ги за изпълнение задачите, поставени от Партията. Низовият партиен актив винаги може да се обърне към партийния комитет, да подскаже какъв опит и други почини се раждат в общината, да насочи към най-важните и актуални проблеми за обсъждане, да даде съвет, да окаже практическа помощ за осъществяване на приетите от комитета решения.

Общинският партиен комитет в Тетевен постоянно се съветва с партийния актив, като използва неговия богат опит и разностранни знания за повишаване ефективността на партийното ръководство, за подобряване на организаторската и възпитателната работа сред трудещите се.

КОМИТЕТЪТ

Общинският партиен комитет се състои от 77 членове и 5 кандидат членове. Главна негова задача е да решава основните проблеми на общинската партийна организация. Комитетът се събира 4 пъти в го-

Digitized by Google

дината, но това не означава, че неговата дейност се изразява само в участието в пленумите, в решаването на поставените пред тях проблеми.

Членовете и кандидат-членовете на комитета вземат и най-активно участие в изпълнението на колективно взетите решения. С право може да се каже, че както съставът на комитета, така и на ревизионната комисия се състои главно от хора с подчертан авторитет, с голям организационен опит и идейна подготовка — партийни и обществени дейци, административни и стопански ръководители, партийни секретари и пр. Почти всички са заангажирани освен с преките си служебни и производствени задължения и с допълнителни задачи, свързани с изпълнение на решенията на комитета. Иначе не може и да бъде. Та нали членовете на комитета трябва да бъдат начело, да дават личен пример, да увличат всички комунисти и безпартийни в изпълнение на задачите, поставени от комитета.

— Членовете на нашия комитет — отбеляза Радка Павлова, секретарка по организационните и идеологическите въпроси при комитета — са хора изградени, които горят в работата си, хора, които винаги са готови да изпълнят задачите, които им се поставят. При нас няма пасивни души.

На всяка конференция съобразно партийните изисквания трябва да се правят промени в състава на комитета, да се подобрява той. Ние добре разбираме, че това е необходимо и все пак много трудно ни е да го сторим — просто чувствуваме, че няма кого да подменим...

Характерно е, че комитетът, неговото бюро намират и използват най-различни форми да заангажират членовете на комитета. Практика е да им се възлагат задачи при разясняването и решаването на основни въпроси, поставени от вишестоящите партийни и държавни органи, както и собствените решения. Много сили полагат членовете на комитета за изпълнение решенията на XI конгрес, на Националната партийна конференция през 1978 г., на Юлския (1976 г.) пленум на ЦК.

Възлагат ли се на партийните секретари — членове на комитета, извънредни задачи освен преките им задължения на партийни секретари? Да. Възлагат им се поръчения да оказват помощ съобразно възможностите си главно на съседни първични партийни организации. Голяма роля играят членовете на комитета в изпълнението на решенията на ЦК по преустройство на идеологическата работа, по замяната на партийните документи, във връзка с отчетно-изборните събрания на първичните партийни организации.

Много от членовете на комитета, като Димитър Симеонов — председател на клоновото стопанство на АПК—Тетевен, Ради Иванов — председател на АПК, Найден Бойчев — директор на горското стопанство в Рибарица, Димитър Танев — главен счетоводител в Елпром, са едни от най-добрите пропагандисти, а други като Вуло Василев — бивш първи секретар на общинския партиен комитет, Марин Йотов — председател на общинския комитет на Отечествения фронт, и пр. са активни лектори в дружество „Георги Кирков".

Разбира се, за активността на членовете на комитета най-голяма заслуга има бюрото. Те се обучават в различни курсове, за да повишават своята политическа и професионална квалификация. Чести са разговорите на членовете на бюрото с тях по кадрови и други въпроси, съветват се с тях, включват ги в различни комисии и групи по проучване на отделни проблеми. Така например при подготовката на пленумите по техническия прогрес, по икономията на материали, по насрещните планове начело на комисиите са стояли членове на комитета. Редица комисии начело с членовете на комитета се изграждат и сега във връзка с подготовката на плана за осмата петилетка. За да се включват активно в работата на общинската партийна организация, особено

Digitized by Google

важно е голямото доверие, което им оказва бюрото, големите грижи, които полага за тях, другарската откровена атмосфера, която се създава за работа. Редица членове на комитета са награждавани и поощрявани, като се отчита техният принос, а ако някой не си е свършил работата, веднага му се съобщава другарското мнение. И то най-добре възпитава и импулсира. Другарската честна, вярна и прецизна дума е най-могъщият стимулатор за работата на партийните, на обществените, пък и на всякакъв вид дейци. Без активната дейност на членовете на комитета едва ли общинската партийна организация би постигнала тези успехи, с които се гордее сега.

ОТДЕЛИТЕ НА КОМИТЕТА

По щат комитетът има трима инструктори. Наистина трудно те биха могли да се справят със задачите, които стоят пред тях, ако не се опират на широк кръг от предани и изпитани активисти. Тук по решение на комитета са изградени три отдела — „Организационен", „Пропаганда и агитация" и „Стопански", начело на които стоят инструкторите.

С право може да се каже, че основната работа се върши от тези нещатни отдели, около които са обединени голям брой доброволни сътрудници, които с желание изпълняват възложените им поръчения.

Отдел „Организационен" се състои от 15 души, ръководени от инструктора Венцислав Българов. Важна задача на отдела е да подработва някои по-важни материали за обсъждане от пленума и заседанията на бюрото на комитета. Например, ако се разглежда работата на профсъюзите, изгражда се комисия от членове на отдела начело с отговорника по профсъюзната работа, която извършва проверка, подготвя материалите. Така се постъпва при подработката и на други проблеми, като, естествено, според въпроса могат да се привличат и други нещатни сътрудници. Редица от сътрудниците на отдела поддържат връзки и оказват помощ и на отделни първични партийни организации. Особено голяма е неговата роля по време на отчетно-изборните събрания, при изпълнението на важни задачи като замяната на партийните членски книжки и пр. Трябва обаче да се каже, че основно работата с първичните партийни организации се осъществява главно от инструктора — завеждащ отдела, който в това отношение се опира и на заводските и общоселските партийни комитети. Естествено, тук много важно е умението на инструктора да съчетава работата си като завеждащ отдел с оперативните си задължения на инструктор. Защото в редица общински партийни комитети прозира ярко опасността инструкторите да се занимават предимно с ръководна дейност, да организират проучвания, да внасят материали в пленума и бюрото и пр. и по такъв начин да се откъсват от първичните партийни организации.

Нещатният отдел „Пропаганда и агитация" също се състои от 15 души. Той също проучва и разработва редица проблеми на идейно-политическата работа, някои от които внася за решаване в пленума и бюрото, извършва редица изследвания. Някои членове на отдела отговарят и по отделни проблеми — завеждащ партийния кабинет, отговорници за училищата, за масовите организации, за въпросите на съвета за култура и за нагледната агитация. Освен този актив към отдела според характера на проблемите, които ще се разработват, се привличат и други активисти. Тук няма изградени постоянни групи, комисии и пр. Така например отделът е организирал проучване и изследване на работата на ПУЦ (професионално-учебните центрове). Естествено, главно участие тук са взели специалистите в образователното дело. Отделът е оказал голяма помощ на комитета, на неговото бюро, като е вложил доста сили за проучването на такива важни проблеми като „Комуни-

Digitized by Google

стът — наставник", „Психическият климат в бригадата", „Класово-патриотичното и интернационалното възпитание" и пр. Сега отделът работи по подготовката на пленум на общинския партиен комитет на тема „Идеологическата работа в първичните партийни организации и трудовите колективи за постигане на високо качество и ефективност в икономиката". Както се вижда, отделът изцяло е подчинил своята дейност в изпълнение на основните, главните задачи, които Партията, общинският партиен комитет решават.

Големи са задълженията на отдела при организирането на различните тържества, чествувания на бележити дати, културно-просветни мероприятия и пр.

Посещават ли членовете на отдела първичните партийни организации? Естествено. Нито един въпрос не може да се проучи сериозно, ако той не се постави преди всичко в първичната партийна организация. И правилно постъпва общинският партиен комитет, като възпитава и всички сътрудници на отделите, включително и на отдел „Пропаганда и агитация" при своите посещения в първичните партийни организации, независимо с каква цел са изпратени, какъв въпрос ще проучват, да се интересуват и от другите проблеми — организационни, икономически и пр.

Стопанският отдел също се оглавява от инструктор на комитета и отговаря за целия стопански фронт. Към отдела са включени нещатни сътрудници, които отговарят за всички основни сектори: промишленост, търговия, селско стопанство, транспорт и пр.

Когато се проучват отделни въпроси, отговорниците на сектори привличат и други активисти, с чиято помощ те се разработват по-компетентно. Отделът е възприел на заседанията да се канят ония негови членове, които имат отношение към поставените въпроси. Така например, когато се обсъждат проблемите на промишлеността, не се налага да присъствува отговарящият за селското стопанство, но когато се обсъждат проблемите например на транспорта, на строителството — тогава присъствуват всички, защото тези въпроси са жизнени за всички трудещи се в общината.

Отделът обсъжда и разработва и редица перспективни въпроси — особено на концентрацията и специализацията на производството. По тях са работили няколко групи, а накрая са направени обобщения от специално създадена за целта общинска група, която след съгласуване в окръга ги внесла за обсъждане в отдела. След това проблемите са обсъдени на оперативка, в бюрото, за да се стигне до пленум на общинския партиен комитет.

Голяма помощ оказва отделът и при разработката на плановете на предприятията и другите сектори, на инженерните проекти, по техническия прогрес, по социалното развитие на трудовия колектив и пр. Тук също се изграждат работни групи и подгрупи, които в процеса на работата докладват и съгласуват становищата със секретаря по стопанските въпроси Нейко Михайлов и завеждащия отдела Иван Димитров. Групите имат временен характер — след завършването на възложената им работа те се разпускат.

Към отдела са изградени и групи, които имат постоянен характер. Това е групата по техническия прогрес, в която влизат заместник-директорите по техническите проблеми в предприятията. Пред тая група е поставена и една много важна и отговорна задача — да предложи план за премахването на всички ръчни процеси. Изградена е и постоянна група, която следи и оказва методическа помощ и контрол по правилното внедряване на бригадната организация на труда и стопанската сметка.

Положителна роля играе и съветът на директорите, форма, която

Digitized by Google

е поизоставена, но сега се вземат мерки за нейното пълно използване. Съветът работи по планирани въпроси, които интересуват всички предприятия и се събира един път на три месеца.

ПОЛИТИЧЕСКИ ОТГОВОРНИЦИ

Една много подходяща форма на работа са намерили другарите от Тетевенския общински партиен комитет — политически отговорници за по-големите предприятия, клонови стопанства или селища. Тук са включени преди всичко щатните работници на комитета, други негови членове, ръководители на обществени организации и специалисти. Може би в случая названието не е най-подходящо, защото всички пратеници и дейци на партийния комитет са политически дейци. По-важен е смисълът и значението на тези политически отговорници, които играят огромна роля. Главното в тяхната дейност е да работят непосредствено с поверените им предприятия, да се срещат с ръководствата, с хората, да разговарят, да знаят всеки момент докъде са достигнали те, какви нерешени проблеми има и заедно с ръководството, с колектива да се заемат с тяхното решаване. Колективите в тяхно лице виждат представители на общинския партиен комитет, вярват им, доверяват им се, опират се на тях. Но не само вътре в предприятието помагат те, а ако е необходимо, заедно поставят стоящите проблеми пред вишестоящите органи — пред общинския партиен комитет и общинския народен съвет, а ако е необходимо — и пред съответните окръжни и централни ведомства. Неведнъж политическите отговорници от общинския партиен комитет заедно с ръководители на предприятията са отивали в Ловеч или София, в други градове, с които са свързани, и със своя опит, с авторитета на общинския партиен комитет са помагали да се решат редица наболели проблеми. Може да се посочат редица случаи, когато те заедно с ръководствата на предприятията отиват дори в министерства, за да настояват да се решат едни или други въпроси, да се организират срещи с генерални директори на обединения или техни заместници.

Трябва да се каже, че общинският партиен комитет в Тетевен е открил един верен път, свършена е голяма работа. Това е една форма, в която партийните дейци са намерили едно истинско призвание, където те действително чувствуват своята конкретна отговорност не само за изпълнението на плановете, но и за творческото развитие на отделните предприятия и селища.

Казват — общинският партиен комитет е един сплотен колектив. За него няма неизпълними задачи. До Министерския съвет ще стигнат, но ще решат трудните въпроси. Няма задача, която да е поставена на член на комитета, на актива, която да не е изпълнена.

Въведена е практика всяка седмица политическите отговорници да се отчитат на оперативка, ръководена от първия секретар на общинския партиен комитет.

Интерес представлява и т. н. оперативен щаб по проблемите на селското стопанство, ръководен от първия секретар на комитета. В него влизат секретарите на комитета, председателите на общинския народен съвет и общинския комитет на Отечествения фронт, секретарят на общинския комитет на Комсомола, председателят на общинския съвет на профсъюзите, председателят на АПК и други дейци.

Щабът обхваща доста голям актив, особено голям е той във върховите моменти — на прибиране на реколтата, пролетните и есенните работи — особено през периода юни-ноември. Политическите отговорници по въпросите на селското стопанство се отчитат пред този щаб.

Оперативният щаб обсъжда и решава редица основни въпроси, да-

Digitized by Google

ва насоки за по-нататъшната работа на селското стопанство, обменя опит. Интерес заслужава едно негово решение.

Важен проблем за селското стопанство е проблемът за работната ръка. Особено във върховите моменти. Тук в помощ на селото се организират бригади от града. Но отчитането става не по трудодни, както обикновено става, а по количеството изработена продукция. Например на дадено предприятие се възлага съобразно хората какво количество малини, картофи и пр. да прибере, колко декара сено да окоси и т. н. Това е изиграло голяма роля. Всеки си прави сметка, планира работата, резултатите са реални. И друго. Изработеното от колективите им се заплаща. Ето икономически подход, икономически механизъм в действие.

Трябва определено да се каже, че ръководствата чувствуват авторитета на политическите отговорници, търсят ги, опират се на тях. Това е действително една форма, която играе голяма роля в работата на общинската партийна организация.

ГРИЖА ЗА ХОРАТА

Какви други форми на работа намират другарите в Тетевен? Много са те, но на една особено внимание обръщат — да създават своя актив.

На тоя въпрос по-подробно се спря първият секретар на комитета Петър Иванов:

— От 3 години — сподели той — ние се стремим да създаваме свои кадри. По същество ние започваме още от студентската и ученическата скамейка. Това са бъдещи, потенциални активисти. Ние вече имаме доста хора с висше и средно образование, най-достойните от тях приемаме в Партията. Това са също така потенциални кадри, наши бъдещи активисти.

Сега трудно можем да кажем, че имаме лоши директори. Ние ги уважаваме, имаме доверие в тях, откровено беседваме с тях, посочваме и постиженията, и слабостите им...

Че действително общинският партиен комитет, общинската партийна организация подготвят своя актив говори и следният факт. Селищната система, която наброява 27 хил. души, е изпратила 212 младежи във ВУЗ, за да се готвят като утрешни специалисти, кадри и активисти на общината. И в това отношение главната заслуга има общинският партиен комитет, който непрестанно изисква от предприятията да изпращат свои стипендианти във висшите учебни заведения. Комитетът е поставил задача на партийните комитети и първичните партийни организации да държат на отчет как ръководствата на предприятията решават проблема за стипендиите и подготовката на бъдещите кадри.

Тук не само се отпускат стипендии на нуждаещите се ученици. За всеки ученик, който има нужда, се полагат грижи. В с. Българене се учел един младеж — сирак без баща. Имал нужда да се подпомогне. И общинският партиен комитет, разбрал за това, предложил на едно от предприятията да му отпуснат 150 лв.

Сумата може да не е голяма, но как посрещнал младежът този жест? Той направо заявил:

— Аз никога няма да забравя това.

На другия ден дошла и майка му в училището:

— Извънредно много се трогнах — заявила тя, — че сте положили такива грижи за сина ми.

Не само майката се трогнала. Трогнали се и учителите, учениците.

Нима наистина този младеж ще забрави това, ще забрави своя край, който прояви в трудния момент тая грижа за него?

Digitized by Google

На друг младеж по предложение на общинския партиен комитет също била отпусната определена сума. А на другия ден той лично се явил в комитета и благодарил.

Може да се посочат много примери на грижи за отглеждане на кадри. Починал много добър бригадир. Оставил две деца. Общинският партиен комитет поел грижата за неговите деца. Нима те не чувстват тая грижа. Нима те ще забравят това, което е сторено за тях. Когато говорим за работа с актива, трябва да мислим не само за това, как да заангажираме наличните кадри, но и за това — да създаваме своите бъдещи активисти. Активът не се ражда готов, той се изгражда в процеса на дълга борба, на упорита дейност и помощ главно към младите кадри.

И сега комитетът има списък на студентите, които се учат във висшите учебни заведения, има и ориентация кой къде ще постъпи, каква работа ще заема. Комитетът отсега знае в каква насока да насочва училищата, какви кадри да изисква да се подготвят.

Комитетът добре знае с какви кадри разполагат отделните селища. Това му дава възможност за тяхното правилно разпределение.

Политиката на общинския партиен комитет е — да се подготвят местни кадри, да се полагат всестранни грижи, постоянен стремеж да се задържат, да се спре т. нар. миграция, да се стабилизира работната ръка, да се изградят местни кадри, които да бъдат основният актив на общината.

* * *

Естествено, в работата на общинския партиен комитет могат да се посочат и редица слабости. Но не те характеризират облика на неговата дейност. Главното е — опитът, който комитетът е натрупал, инициативата и творческото търсене, единството и сплотеността на комитета, неговата воля да търси новото, смело да крачи напред, да се бори за още по-големи резултати, за политическото и професионалното издигане на кадрите, на трудещите се.

Димитър СТАНОЕВ

ОПИТ И СТРЕМЕЖИ

Периодът след Мартенския пленум на ЦК на БКП потвърди далновидността на избрания път за изграждането на селищните системи като качествено нови звена, с нови функции в обществено-икономическото развитие на страната, като социални организми и пълноценни, динамични средища за разностранен и богат по съдържание живот.

Другарят Тодор Живков определи селищните системи като клетки на бъдещото комунистическо самоуправление. С основание може да се каже, че новообразуваните общински партийни комитети са ядрата на тези клетки, онова тяхно своеобразно сърце, което винаги ще подава свежа кръв, което винаги ще поддържа буден този организъм, което в крайна сметка е решаващо за жизнеността на организма...

Едногодишната работа на общинските партийни комитети във Видински окръг показва, че макар и за кратко време, те натрупаха добър опит, идеи и стремеж за практическо осмисляне и реализиране на новите задачи. Резултатите се свързват с редицата положителни

Digitized by Google

моменти в изграждането на 12-те селищни системи. Не само новите общински партийни комитети, а и другите органи за социално управление насочиха вниманието си към решаване на насъщни проблеми на общините, като приеха комплексни мерки. Общинските партийни комитети се утвърждават като център на тази дейност. Под тяхно ръководство на много места бяха приети сериозни мерки за практическо изменение на нещата, чувствува се, че общините придобиват свой облик, свой живот.

Макар че постигнатото не е предел, създаването на селищните системи внесе по-голяма целенасоченост в работата и най-вече, че всички органи намериха мястото си в разкриването и оползотворяването на резерви от различен характер — организационен, икономически, демографски.

Тези най-общи резултати и промени се дължат до голяма степен и на това, че окръжният комитет на Партията насочи вниманието си към по-пълното разкриване на резервите и пътищата за гарантиране успехите — издигане равнището на партийното ръководство на икономиката, активизиране и усъвършенствуване на партийно-организаторската и идейновъзпитателната работа, подобряване на стила и методите на работа, ръководството и контрола, конкретизиране на дейността по внедряване на челния опит, активизиране на социалистическото съревнование, издигане приноса и създаване на условия за изява силата на колективите и ръководствата.

Какви въпроси реши окръжният комитет на Партията?

Един от главните въпроси, на които отдели особено внимание ОК на БКП, беше проблемът за кадрите на общинските партийни комитети и другите органи за социално управление. За секретари по места бяха изпратени добре подготвени дейни партийни работници, които познават проблемите на общините. Препоръчано бе в бъдещата работа да се засили единодействието между различните органи за социално управление под ръководството на общинския партиен комитет, своя съществен дял в работата да заеме тройката — секретарят на общинския партиен комитет, председателят на общинския народен съвет, председателят на АПК. Към тези кадри се поставиха твърде големи изисквания.

На второ място — предявиха се по-високи критерии за непрекъснато подобряване на стила и методите на работа, като се започна от членовете на бюрото на ОК на БКП. Сега всеки член на бюрото подпомага цялостно и отговаря за дейността на един общински партиен комитет и селищна система. На редица отговорни работници в окръга е поставена задача да се интересуват от работата и да помагат на първичните партийни организации. Целта е всестранно да се познава техният живот, да се издига ролята им, да се стимулира активността на комунистите, да се повишава значението на партийното събрание, да се засилва взискателността към всеки. Изрично беше поставено изискването да не се опекунствува над първичните организации, а да се активизира вътрешнопартийният живот, да се обогатяват колективните форми за контрол. Така беше подходено в окръга и при разговора проверка по деловодното състояние в първичните партийни организации. Този подход в практическата работа се превърна в ярка окръжна инициатива „Чрез доверие, взискателност и отговорност — към изпълнение на плана от всички, за всеки ден, седмица и месец".

Важен елемент в дейността на общинските партийни комитети е партийното ръководство на икономиката. Това е централен въпрос, от степента на неговото решаване зависят в максимална степен резултатите в материалното производство. Със съдействието на ОК на БКП в редица общини са изяснени ключови въпроси. Общинският партиен

Digitized by Google

комитет във Видин има ясна програма за издигане равнището на социалистическата организация на труда в промишлеността. Наскоро бяха обобщени и всички задачи за превръщането на АПК—Видин в еталон по културата на земеделие. Общинският партиен комитет в Кула прие мерки за повишаване ролята на първичните партийни организации в борбата за високо качество и ефективност. Качеството и техническото равнище на продукцията бяха предмет на пленум на комбинатския партиен комитет в Стопанския химически комбинат.

ОК на БКП се стреми да засилва приноса на общинските партийни комитети чрез отчетите и контролните мерки. Възприета е практиката два пъти годишно те да се отчитат в бюрото както по партийното ръководство и ефективността на икономиката, така и по някои възлови проблеми. Неотдавна критично бяха обсъдени резултатите в селското стопанство на общинските партийни комитети в Чупрене, Кула, Димово. Комплексна проверка беше направена на общинската партийна организация в Ружинци от отделите на ОК на БКП. На съвместно заседание се обсъдиха пътищата за повишаване ролята на общинския партиен комитет. Беше проверена и дейността на общинските партийни комитети за стабилизиране на кадрите в селското стопанство. Целта на тези инициативи е да се разкриват резервите, да се видят пропуските, да се препоръчат ефективни мерки, да се задълбочава работата на общинските партийни комитети за осъществяване на препоръките, да се създава система за картотекиране на слабостите и предложенията на комунистите.

Добра помощ оказват на общинските партийни комитети работните групи на ОК на БКП и другите окръжни органи по актуални проблеми на партийната дейност, на икономиката. Основното в случая е действена работа при конкретните условия — в първичната партийна организация, колектива, в населеното място. Работни групи оказаха помощ по внедряването на бригадната организация на труда, по преустройството на идеологическата работа, по укрепването на низовите звена в селското стопанство с ръководни кадри.

Пристъпи се и към една перспективна форма — залагане на опит в отделни комитети, както и поставяне на поръчения. Общинският партиен комитет — Видин сега изцяло отговаря за работата в Завода за гуми и предприетите мерки почиват на реална основа — познаване на проблемите, мнението и предложенията на комунистите, вижданията на специалистите, както и на специалисти от Министерството на химическата промишленост. По предложение на общинския партиен комитет през август миналата година бе спрян заводът за капитален ремонт, а през тази година ремонтните дейности, които са съществени за качеството на гумите, се вършат планомерно всеки месец. Все по-често комитетът търси съдействието на специалисти, разшири се работата и по прилагането на съветския опит.

Сега редица комитети са базови по определени въпроси. Общинският партиен комитет в Брегово работи за разширяване на връзките между училището и АПК по подготовката и задържането на местни кадри. В Дунавци също се експериментира система за подготовка и задържане на местни кадри. В Макреш се работи за извеждане на опит в свързването на идеологическата работа с материалното производство, в Белоградчик — по патриотичното възпитание и др.

Неотдавна бюрото на ОК на БКП, като се ръководеше от положителните резултати в работата по прилагане на бригадната организация на труда и обстоятелството, че тази дейност протича в съответствие с приетите програми, одобри и програми за превръщането на АПК—Видин, Брегово, Ново село, Дунавци и окръжната станция по говедовъдство в еталон за висока култура и ефективност на селското

Digitized by Google

стопанство. Това поставя пред общинските партийни комитети допълнителни задачи и ще съдействува за тяхното по-нататъшно утвърждаване, ще спомогне да се пренесе този опит и в останалите АПК. Програмите са дело на самите ръководства, подготвени са съвместно с научни звена и институти, неразделна част от тях са и разработените организационни мерки.

Утвърден път, по който се върви за издигане ролята на общинските партийни комитети, е ограничаването на регламентирането на тяхната дейност и намаляването на мероприятията от окръжен характер. Общинските партийни комитети вече са организатори на прегледи за повишаване културата на земеделието. Под тяхно ръководство се провеждат празници на плодородието, на механизаторите. Положително се отразиха проведените по места срещи с изтъкнати производственици преди началото на кампаниите в селското стопанство. Голям ефект имат и празниците на културата в селищните системи, на които гостуват и професионални, и самодейни състави от окръжния център.

Утвърдиха се и някои други форми — месечни срещи със секретарите на общинските партийни комитети, обучение на кадрите по места, наложи се система за участие на работници от апарата на ОК на БКП в живота на първичните организации.

В новите условия много положителни моменти могат да се посочат в дейността на Видинския общински партиен комитет. Една от първите мерки бе да се повиши активността на членовете на комитета, да се предявят по-високи критерии към тяхната работа, да се разшири съставът на сътрудниците. За основните предприятия в селищната система, които са и основни за окръга, отговарят щатните работници на комитета, което позволява да се задълбочат познанията, да се изучават всички проблеми в предприятията, да се виждат тенденциите на развитие.

Добър е ефектът от разработената и приета от пленум на общинския комитет система за работа с членовете на комитета. Всеки негов член отговаря за една първична организация, към бюрото се изградиха съвети, комисии и работни групи. Опит натрупаха и консултативният съвет по усъвършенствуване на социалистическата организация на труда, работните групи по повишаване ефективността на стопанската дейност, по общественото обслужване, по културата, както и активът за работа с недостатъчно дейните първични организации.

Макар и не всичко да е свършено през изминалата година, може да се каже, че в основни линии се изясниха главните проблеми на селищната система и пътищата за тяхното решаване. Един сполучлив опит за усилията стана програмата за шефска помощ на селското стопанство. Това не е помощ само във върховите моменти или само за прибиране на реколтата. С работата по програмата се постави начало за решителен принос на другите отрасли от икономиката за цялостно издигане ефективността на селското стопанство. Успешно се поде работата за модернизиране на базата, благоустрояване на селскостопанските дворове и обекти, подобряване организацията на квалификационната дейност, разширяване на връзките с научните звена, културния отдих. На близък отчет и контрол бяха взети основните проблеми на общината и отделните предприятия, което доведе до разширяване на връзките с вишестоящи органи, научни звена и др.

Утвърди се и разшири практиката да се провежда денят на партийния секретар. Обикновено това става в едно предприятие, подхожда се диференцирано, успоредно с обмяната на положителен опит се отчитат резултатите за изминалия период, правят се персонални оценки, поставят се новите задачи.

Преди няколко години по примера на побратимената Ровненска

Digitized by Google

област — Съветска Украйна, във Видин беше създаден съвет на директорите. В условията на селищната система този помощен орган на общинския партиен комитет се оказа перспективен. Негова задача е да подпомага развитието на икономиката, като по-пълно се използват всички възможности и ресурси на предприятията. Заседанията му се провеждат на територията на отделни предприятия, като се предхождат от взаимни посещения и разговори, анализи, споделяне на опит, полагане на грижи да се активизират трудовите колективи. Важен момент в дейността на съвета са насоките за подобряване на редица звена от социалната област. По негово предложение към общинския народен съвет се създаде щаб по хигиенизиране и благоустрояване на окръжния център. Съветът обсъди и редица други въпроси: съвместно строителство на детски заведения, ограничаване на текучеството, подобряване на базата на здравните заведения, на обществената и културната дейност в кварталите и пр.

Едногодишната дейност на 12-те общински партийни комитети показа, че все още има и неизползвани резерви.

Проблеми има много. С тяхното решаване са се заели окръжният и общинските комитети на Партията.

Стоян ИВКОВ

РЪКОВОДНО ПОЛИТИЧЕСКО ЯДРО И ПЪРВООБРАЗ

ЗА КРИТЕРИИТЕ И ЗА ПОДХОДА КЪМ ОЦЕНКАТА НА АВАНГАРДНАТА РОЛЯ

В доклада си от 30 януари 1980 година др. Т. Живков даде ясна постановка на критериите за оценка на партийната дейност и ръководство, на партийните кадри, която има принципиално значение и за оценката на авангардната роля на комунистите.

Какво изисква тази постановка?

— Отговорност и оценка за високоефективна и високоорганизирана реализация на партийната и държавната политика;

— отговорност и оценка за създаване и последователно прилагане на нови методи и форми на работа, на нови подходи в ръководството на звената от партийната система.

Тези качествени критерии за оценка и самооценка на комунистите ни възвръщат към юлската постановка за отговорността — на всеки, за всичко, пред всички. С тях се превъзмогват ограничените критерии, доминиращи на отделни места, с които анализът на авангардната роля на личността се свежда предимно до оценката на личния пример и принос за изпълнението на производствения план, до реализацията на една част от цялостната партийна политика.

Статията е от обявените в тематичния план за обучението на низовия партиен актив, сп. „Партиен живот", кн. 4, 1980.

Digitized by Google

I

Най-общият критерий за оценка на авангардната роля е доколко, в каква степен субективната дейност на комуниста **съответствува на обективните потребности на обществото и колектива и способствува за нарастване ръководната роля на партийната организация. С какъв реален принос той участвува в борбата за осъществяване на целите и задачите на партийната политика.**

Стойността на приноса се определя с метода на анализа и сравнението: какво Партията иска от комуниста, какво той отдава (всичко или част от нещо), какво реално достига.

Какво Партията иска от своите членове?

Партията е искала и винаги ще изисква от всеки член с целия си живот да осъществява в органическо единство общото и единичното в авангардната роля на комуниста.

Общото, същностното, задължителното е уставното изискване — комунистът да реализира социалната роля на активен политически вожд, организатор и възпитател на масите.

Единичното, индивидуално неповторимото са личностните особености, черти, интереси, потребности, начин на общуване, с които печели доверието и признанието на авторитетен политически ръководител от съвременен тип.

С политическата работа сред хората, с начина на живот, с качествата и взаимоотношенията комунистът реализира **двете основни функции на първичната партийна организация: на ръководно политическо ядро** и на първообраз за развитието на колектива.

Като политически организатор и възпитател в колектива той пряко участвува в осъществяването на непосредственото партийно ръководство на политическото ядро. Въздействува, убеждава, организира, вдига хората на борба за изпълнение на поставените цели и задачи.

Ако комунистът е **признат авторитет**, ако в неговото лице трудещите се виждат **съвременник и творец на бъдещето**, тогава той пряко участвува и осъществява функцията на първичната партийна организация като първообраз на бъдещото състояние на колектива. В негово лице хората виждат изпреварващия пример, верния образец за сравнение и самопознание, който привлича, внушава и мотивира масов стремеж да му се подражава. С авторитета на своята личност комунистът допълва и усилва идейното и организационното въздействие на първичната партийна организация върху членовете на колектива.

Ето защо въпросът за авторитета на партийната личност не е бил и никога няма да бъде личен въпрос. В него се отразява и чрез него се реализира авторитетът на Партията и на първичната организация, тяхната нарастваща роля в обществото и в колектива.

Комплексният подход към оценката на авангардната роля способствува да се получи обективна представа, вярно познание за това — **в каква степен на активност комунистът реализира ролята на политически боец и в каква степен авторитетът му съвпада, издига или се отклонява от високия авторитет на званието комунист**, който нашата партия е завоювала с беззаветна борба за народното щастие.

Защото от мястото, което партийният член заема в ценностната градация на човешките личности в колектива, ще зависи с каква резултатност той ще изпълнява ролята си на политически вожд, на организатор и възпитател. И обратно — от неговата активна жизнена позиция, войнствуваща партийност, от неговите връзки с хората, от съзнанието и организираността, която внася в тях — зависи силата на доверието, признанието, на личния му авторитет.

Digitized by Google

Какво още по-конкретно иска Партията сега с главната политическа, икономическа и идеологическа задача, която поставя пред всеки комунист?

Още по-конкретно тя изисква от него:

— дълбоко да осъзнае обективната необходимост от повсеместното внедряване на икономическия подход за ускореното изграждане на развито социалистическо общество. С всички сили да се бори принципите, средствата и методите на въздействия и формите на организация на подхода да станат мисъл, цел и дело, начин на труд и живот на тружениците от колектива;

— да изучава инициативите и да осмисля опита на масите и да открива в тях новото, рационалното, което рязко повишава производителността на труда;

— да вдъхновява и организира хората, които политически води, да търси и предлага идеи как да се внедрят върховите постижения на научно-техническия прогрес;

— неотклонно да развива личните си способности за интелектуално творчество. В негово лице труженицте да виждат образец на човека от утрешния ден.

Това са назрелите потребности на общественото развитие — главните цели и задачи на партийната политика, **основните направления** за разгръщане на творческата активност, съответно — това са **основните показатели за пълноценната реализация на авангардната роля.**

Стойността на личния принос, на ефективността от авангардната роля на отделния комунист може да се открои и оцени, ако общият резултат от индивидуалния и колективния труд бъде подведен под знаменателя на тези основни показатели. Съотношението между поставени задачи и постигнати резултати е реалната база за оценка на личния принос.

Какво разбираме под „реален принос" от дейността на комуниста?

Реалният принос на комуниста за разлика от приноса на безпартийните не се свежда и не се изчерпва с личния пример в реализацията на общите цели и задачи. Активността на партийния член се измерва и оценява с допълнителни признаци, произтичащи от социалната му роля на политически организатор и възпитател на масите. С високия коефициент на трудово участие в колектива той не изпълнява пълноценно тази социална роля. В известен смисъл този факт е едно необходимо, съществено условие, при наличието на което той може да бъде в редиците на авангарда.

Ето защо **главен критерий за оценка на авангардната роля на комуниста е каква социална енергия предизвиква и какви социални резултати от нея получава като партиен трибун, политически вожд, организатор и възпитател на трудещите се, с които работи, дружи и живее.**

С какви факти ще докажем дали изискванията на този критерий са изпълнени?

Отговорът на този въпрос ще намерим в Лениновата постановка: „По какви признаци трябва да съдим за реалните „помисли и чувства" на реалните личности, а именно, че такъв признак може да бъде само един: действията на тези личности, а тъй като става дума за обществени „помисли и чувства", то следва да се добави още: обществените действия на личността, т. е. социалните факти"[1].

Първата група „социални факти", необходими за оценката на главния критерий, разкриват с какви средства и методи комунистът

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 1, с. 428.

Digitized by Google

осъществява живата връзка на Партията с хората в колектива и от непосредственото социално обкръжение: изучава ли общественото мнение и настроение за нейната политика, техните критични бележки и предложения; дали внимателно анализира, обобщава фактите, събитията и явленията в обществото и в колектива, разкрива ли тенденциите, назрелите потребности, новото, което се ражда и чака подкрепа, изгражда ли своя политическа позиция, която аргументирано изразява и отстоява в партийната организация.

Това е едната страна на взаимодействието между колектива и партийната организация, в която той взема участие, като помага назрелите потребности на хората да станат политически проблеми на организацията.

Втората група „социални факти" доказват:

Как, с какви средства, форми и методи комунистът свързва политиката на Партията и решенията на организацията с творчеството на масите, с какви действия формира политическа обстановка в колектива в подкрепа на поставените цели и задачи, с каква енергия превръща проблемите на Партията (потребностите на обществото и на колектива) в лични проблеми на всеки трудещ се, успешно ли се бори срещу отрицателните явления; умее ли да убеждава, организира и води масите за изпълнение на решенията и поръченията и какви резултати получава.

Това е другата страна на взаимодействието между партийната организация и трудовия колектив, в процеса на което комунистът реализира в определена степен уставните изисквания към политическия ръководител, организатор и възпитател на масите — сърцевината на авангардната роля.

При наличието на конкретни „обществени действия" на конкретни „социални факти" може да се направи логично обоснован извод — доколко субективната дейност на партийния член като политическо лице съответствува на обективните потребности и в каква степен той съдействува за нарастване на социалната енергия и на ефективността от труда на колектива, за неговия реален принос в борбата за претворяване на партийната политика и на взетите решения.

При замяната на членските книжки се видя, че на редица места не са преодолени количествените критерии и показатели, които в най-добрия случай разкриват как комунистите изпълняват трудовите си норми и служебните си задължения. Но не се отчитат такива важни форми за проява на авангардната роля, каквито са помощта на изоставащите, наставничеството, подкрепата на новаторите, стимулиране на търсещите, грижата за разпространение опита и методите на челниците и др.

Една необходима корекция!

Тук трябва да подчертаем, че връзката между социалните факти, с които доказваме активността на личността и реално настъпилите резултати, не е еднозначна, механическа, пряка.

Критерият изисква вярно да разкрием причинната връзка между крайния или общия резултат и реалния принос на отделния комунист. Но опитът показва, че това не е проста и лесна задача. Известно е, че партийното въздействие върху хората, било то колективно или индивидуално, разглеждано като причина, не винаги получава еднозначно следствие като резултат. Ефективността от труда на колектива, в който работи или ръководи комунистът, се обуславя от комплексното въздействие на много фактори. Ето защо само относително вярно и точно може да се измери пряката зависимост между нея и ролята на отделната личност.

Digitized by Google

Вярно е и другото. Не винаги и не веднага един образец и едно целенасочено въздействие предизвикват съответна положителна реакция и висока активност у всички лица на социалното обкръжение. Понякога благородните усилия на партийния член могат да останат без видими резултати и от това не следва да се правят прибързани изводи и оценки. Тези разсъждения се диктуват от елементите на механичен подход към оценките на отделни комунисти, при който единствено по количествените резултати от изпълнението на производствения план се съди за авангардната роля. Нужна е диалектическа мяра в оценката на политическата активност и на резонанса от нея.

Ако значението на главен критерий за реалния принос на партийния член е доколко той, осъзнал обективните потребности, формира социалистическото съзнание и високата организираност за решаване на новите задачи, с личен пример и с целенасочено въздействие усилва социалната енергия и творческата активност на хората, то не помаловажно значение придобива и другият въпрос — какъв е личният стремеж да формира у себе си способности и качества за високото звание комунист.

Многостранното и хармоничното развитие на комуниста е необходимо условие за пълноценна реализация на авангардната му роля.

Проблемът, който постави др. Т. Живков във встъпителното слово пред Юлския пленум на Централния комитет от 1979 година, да се премине от развитието на отделните черти и способности на човека към разкриване и развитие на неговите многостранни способности, заложби и качества има принципиално значение преди всичко за комунистите. Реализацията на тази обективна потребност на общественото развитие ще изисква изпреварващия пример на бойците от авангарда.

С пълното внедряване на икономическия подход и механизъм се създават допълнителни възможности и благоприятни условия и за многостранното развитие на комуниста, и за пълноценната творческа реализация на неговата социална роля.

Ето защо както в теорията, така и в практиката се утвърждава следващият **основен критерий за оценка на авангардната роля — в каква степен комунистът изпреварва останалите като многостранно и хармонично развита личност и им служи за образец на човека от утрешния ден.**

С този критерий на анализ и оценка се поставят политическите, деловите и моралните качества на партийния член. Тяхната структура е динамична, изменят се приоритетите на отделните качества, обогатява се тяхното съдържание.

На всеки етап от изграждането на социализма съобразно политическата обстановка обективните потребности, поставените цели и приетата стратегия Централният комитет и конгресите на Партията конкретизират и актуализират структурата и съдържанието на политическите, деловите и нравствените качества и с това осъществяват научнообосновано ръководство в развитието на състава.

И при новите условия и задачи се запазва **диалектическото единство на политическите и деловите качества.** Политическите качества: комунистическа идейност, партийност, принципиалност и др. имат приоритетно значение в общата оценка, ако са защитени с конкретни дела и висок морал. Доказателство за партийната зрелост и за класовата позиция е високото качество и високата ефективност на труда за обществото. **Измерителят е двуединен:** в каква степен мирогледът на комуниста пълно обхваща и вярно отразява потребностите на общественото развитие, изразени в политиката на Партията, и заедно с това — в каква степен със своята дейност той практически осъществява

Digitized by Google

партийните принципи и норми, програмните и тактически цели и задачи, собствените решения. **Предаността, зрелостта, идейността, принципиалността ще имат тежест в оценката, ако се докаже с дела, че те са станали трайни норми на поведение, на живот и борба.** Комунистическата идейност Л. И. Брежнев определя като „...сплав от знания, убеждения и практически действия".

Сега у нас се въвеждат и влизат в действие принципи, средства и методи на въздействие, форми на организация с огромен икономически, социален и идеологически заряд. Става съществено разместване на приоритета в интересите; пораждат се нови зависимости между хората в колектива по отношение на труда, разпределението, управлението, отговорността. Широк хоризонт се разкрива за социалната инициатива на масите, за интелектуалното творчество, за развитието и реализацията на всички заложби и способности. **Кои белези от системата на качествените критерии при новите условия и задачи излизат на преден план при оценката на авангардната роля?**

— Инициативност — способността на комуниста самостоятелно да определя начина на действие при всяка жизнена ситуация, без да отстъпва от политическата позиция на Партията;

— умение творчески да мисли и действува и да привлича хората, с които живее и работи, към търсене на смели решения, със значим обществен ефект;

— усет към новото, създавано от науката и от опита на масите, и способност енергично, организационно да го подкрепи и масово внедри;

— способност на самоорганизация на теоретическата и практическата квалификация;

— самодисциплина и самоконтрол;

— високо чувство за отговорност.

Тези качества, които разширяват и обогатяват съдържателно критериите за оценка на комунистите, няма да се появят у тях стихийно. Формирането им няма да стане изведнъж. То ще зависи от личните усилия на всеки поотделно и от решаващата роля на колективната мисъл и действие — на комунистите от бюрото, от партийната група, от първичната организация. Ако тези качества станат предмет на обществено обсъждане, оценка и препоръка, ако влязат в дневния ред на беседите, отчетите и на самоотчетите,

2

Важни моменти на организационния подход към анализа и оценката на авангардната роля на комунистите.

Диалогът, връзката и взаимодействието между партийната организация и комуниста се осъществяват с богат арсенал от средства, които в процеса на земяната на членските книжки се усъвършенствуват по съдържание и по форми.

Новите потребности внасят съществени изменения и в критериите, с които се оценява ефективността от работата на партийните комитети, бюра и организации с отделния комунист.

Вторият тезис в постановката на др. Т. Живков за новите критерии се отнася до научния организационен подход в работата на бюрото и организацията за издигане авангардната роля на партийните членове. Главното градивно „звено" в партийната система е комунистът. Как ще въздействуваме върху неговата личност, с какви методи и форми ще го формираме като активен политически организатор и възпитател на колектива, дали с тях ще разгръщаме или ще сковаваме заложбите и способностите на творческия му потенциал — това е дру-

Digitized by Google

гият полюс на взаимната отговорност — отговорността на партийната организация за всеки комунист. Новата постановка изисква **качествено усъвършенстуване на технологията за оценяване, контрол и ръководство.**

Тя насочва бюрата към търсене и внасяне на **качествени изменения в инструментариума** от средства, форми и методи, с които те оценяват, насочват и регулират развитието на комуниста. **По-конкретно това означава:** да усъвършенствуваме утвърдените форми на отчета на комуниста, на колективната оценка, на индивидуалната беседа и да получаваме с тях много по-висок и неотразим ефект и върху отделната личност, и върху целия колектив. Това по-нататък означава — да създаваме нови форми, методи и начини за бързо и силно въздействие върху стереотипа на мислене; върху ценностната ориентация и психологическата нагласа на партийния член, необходими за успешното решаване на новите задачи.

Изводите на партийните комитети, обсъждали на пленуми и конференции авангардната роля на комунистите и замяната на членските книжки, са основа за теоретически обобщения на някои важни моменти от организационния подход към оценъчната дейност.

Първият въпрос, който заслужава повече внимание, се отнася до предварителния тактически замисъл, до програмираното използване на такива важни форми на контрол и индивидуална работа, каквито са отчетът и беседата с комуниста. Това означава — преди да планираме и организираме отчети, самоотчети и беседи по конкретни въпроси и с конкретни комунисти, да си изясним какви цели искаме с тях да постигнем. Временни, частични, единични или трайни и мащабни — и след това да избираме с какви средства и по какъв начин ще ги реализираме. На редица места сега се подхожда формално, по една обща схема, без предварителен замисъл за комплексен ефект. Планират се отчети и беседи с комунисти по азбучен ред, като задължителен „наряд", отчита се количество, а съразмерни резултати не се получават. Главната слабост е, че този богат инструментариум за индивидуална работа с отделния комунист недостатъчно рационално и ефективно се използва и за комплексно въздействие върху всички комунисти. Обсъждането на проблема в отчета не се програмира, организира и реализира като принципиален разговор от значение и за отделната личност, и за целия колектив. **От анализа на единичното недостатъчно пълноценно извличаме урока, извода, идеята за общото.** Пилеем много усилия за единични ефекти.

Правилната постановка на работата друго означава и изисква: когато планираме формите за контрол и въздействие, да откриваме кои са актуалните проблеми за самоотчет и диалог, пряко свързани с настоящите и предстоящите задачи, с които ще постигнем и единичен ефект, и масов резонанс в колектива — обща ориентация на мисленето, самоорганизация и единодействие на силите по проблема на отчета. В противен случай ще отчитаме множество отчети и беседи, голяма маса от социална енергия без съответния еквивалент. **Чрез програмиране на индивидуалните форми за въздействие върху отделната личност да търсим и реализираме оптимален резултат, да постигаме мултипликация на единичния в общия ефект.**

Вторият въпрос се отнася до необходимостта от качествено усъвършенстуване на **технологията на отчета, оценката и беседата с комуниста.**

Какви решения подсказва практиката:

— ако самоотчетите и беседите **се планират в началото на годината** по теми и хора, те изпълняват своята действена, преобразуваща

Digitized by Google

роля за постигане на поставените цели много по-ефективно и превантивно. Опитът показва, че инцидентните решения за отчети и беседи нямат висока резултативност;

— на заседанията и събранията за самоотчети на комунистите, по авангардната роля на които бюрата и партийните организации ще приемат оценки и решения, трябва да се внасят и добре аргументирани колективни становища.

В становището за ролята и авторитета на комуниста да намери отражение мнението на хората, с които той работи или ръководи. Това означава практически да се реализира съветът на В. И. Ленин, че никак не е достатъчно ние да се наречем авангард, челен отряд, ако не действуваме по такъв начин, че останалите отряди да виждат и да са принудени да признаят, че ние вървим пред главните сили. Аргумент за действителната авангардна роля на комуниста ще извличаме и от общественото мнение на колектива, което в повечето случаи дава безпогрешен отговор на въпроса — в каква степен по темата на самоотчета комунистът е действително начело, изпреварва и води след себе си главните сили. Ролята на общественото мнение в партийната оценка за авангардната роля на отделния комунист закономерно ще нараства. Това положение се обуславя от постепенното прерастване на Партията от партия на работническата класа в партия на целия народ. Освен това автоматизацията, кибернетизацията и интелектуализацията на производството ще изменят начина на общуване, взаимно познание и влияние между членовете на партийната организация и на колектива. Тези особености в друг вид се проявяват в окрупнените партийни организации, в които част от комунистите взаимно не се познават. Последните изследвания показват значително отклонение на оценката, дадена за комуниста от страна на комунистите, от оценката по същите показатели, дадена от членовете на колектива, с които непосредствено работи и живее.

До цялата истина, единствената основа за правилно решение, се стига, ако предварително съединим **организационните форми**, с помощта на които на партийното събрание, при оценяването на комуниста ще осигурим **взаимната среща на три мнения:** самооценката на партийния член, становището на колектива и оценката на комунистите. От техния политически синтез може да се изгради действителният образ на отделната личност. Ето защо допитването до широк кръг от безпартийни активисти в колектива и по местоживеене, отчитане мнението на партийната група, в която работи комунистът, са необходими елементи от организационната технология за изграждане и приемане на верни оценки и решения за развитието на комуниста.

Третият въпрос засяга някои методологически изисквания към анализа и оценката на авангардната роля.

Какво сега на много места липсва от комплексния подход към анализа и оценката на личността?

Липсват познания и умения за логически издържан анализ на зависимостите между фактите, събитията и явленията в поведението на личността, които разглеждаме и оценяваме. Недостатъчно пълно и обективно разкриваме при какви обстоятелства са се проявили едни или други явления, които отхвърляме или утвърждаваме. А познанията за тези зависимости и за условията, при които те действуват, ще посочат начина, средствата и способите за борба срещу слабостите, грешките и недостатъците. Никой не може произволно да изменя или да отменя действието на причинно-следствените връзки. Но ние можем, щом знаем при какви условия те действуват, съзнателно и организи-

Digitized by Google

рано да изменяме тези условия и по този начин дълбоко и трайно да въздействуваме върху развитието на личността. Ако искаме да разрушим или да изменим един стереотип на мислене и начин на действие, трябва да изменяме средата, условията, при които са формирани, от които те се подхранват. Това означава да изменяме обстановката в партийния и в трудовия колектив, в семейната среда и чрез положителните изменения на връзките, отношенията в тях да създаваме необходимите условия за издигане и за реализиране на авангардната роля. Това е основен фактор за влияние и възпитание на личността, който не ограничава нарастващата роля на индивидуалните форми за пряко въздействие върху комунистите. Поводът да разсъждаваме върху този въпрос е потребността от единна постановка на работата за формиране новите качества на комуниста, каквато сега не навсякъде съществува. Можем да се позовем на не малко приети оценки и взети решения в процеса на замяната на документите. С категоричен тон, който не допуска възражение, се дава оценка на отделни факти от поведението на човека, откъснати от причините, утвърждават се изисквания за висока творческа активност и отговорност — а за измененията на условията, които са необходими за изпълнението на тези предписания, няма указания, няма партийна ангажираност, насрещна отговорност. Не може само с решения и поръчения да се стимулира творческата активност на комунистите, ако не изменяме условията на труда и бита, които не създават удовлетворение и творчески пориви.

Да искаме творческа активност от хора, но да не изменяме условията на техния труд и живот, които ги обричат на пасивност, е утопия.

Партийно бюро, което не отчита и не изменя условията, при които действуват едни или други зависимости, определящи една или друга степен на авангардната роля, може с идейни и организационни методи да постигне резултати, но те няма да бъдат високи, стабилни, закономерни.

Нарастващата роля на партийната организация се намира в пряка зависимост от авангардната роля на нейните членове. Това е азбучна истина. Глобалната оценка на цялото е производна от оценките на частите. Плюсовете и минусите на комунистите отразяват стила на бюрото, степента на зрелост на вътрешнопартийните отношения, нравствената атмосфера в партийната организация. Връзките между тях са органични. Активна политическа и жизнена позиция се формира при идейна и принципиална обстановка в организацията.

Ето защо ще бъде погрешно, ако разглеждаме и оценяваме индивидуалното поведение и изменение вън и независимо от причинната му връзка с колективното поведение.

От това произтича методическото изискване на научния организационен подход: всеки отчет, самоотчет, индивидуална беседа да се реализира на двустранна основа, **да разкрива истината и за комуниста, и за партийната организация. Диалогът между тях да стане източник за познание и самопознание, за изменение и самоизменение на личността и на колектива.** Решения и поръчения да се предписват както към комуниста, така и към партийното бюро. От оценката на комуниста да се извлича самооценка на бюрото и организацията, контролът над личността да прераства в самоконтрол на колектива. Всяка друга позиция противоречи на програмната постановка за отношение между комунист и партия...

Николай ИВАНОВ

Digitized by Google

СОЦИАЛНАТА АКТИВНОСТ НА КОЛЕКТИВА

„Отсега нататък постиженията на отделното производствено звено, на завода, на стопанската организация — посочи др. Тодор Живков пред Националното съвещание на партийния, държавния, стопанския и обществения актив на 30 януари т. г. — повече от всякога ще зависят от интелектуалното творчество, от активността и инициативата на всеки член на колектива, от непосредственото участие в съставянето и изпълнението на насрещния план." Партийните групи в това отношение играят голяма роля. Те стоят най-близко до низовите производствени звена и разполагат с богат арсенал от форми и средства за повишаване на съзнателността и социалната активност на своите членове и на трудещите се, без които не е възможно успешно да се осъществява девизът на седмата петилетка за високо качество и висока ефективност навсякъде и във всичко.

За някои основни страни от многостранната дейност на партийните групи в тази насока В УСЛОВИЯТА НА НОВИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ МЕХАНИЗЪМ са настоящите размисли.

Под социална активност обикновено разбираме онази сложна, многостранна, многоструктурна и многостепенна усилена дейност на трудещите се, която е насочена към ефективно реализиране на значими социални цели и задачи, поставени от Българската комунистическа партия и нейния Централен комитет за дадения етап на развитие, сега например за повсеместно внедряване на новия икономически механизъм, за постигане на високо качество и висока ефективност от всяка дейност.

За нас в случая е по-важно да откроим механизмите, факторите, които стимулират социалистическата социална активност, нейния

ЗАКОНОМЕРЕН ИЗТОЧНИК

Без да определим подбудите, не можем да вникнем в проблемите на нейното управление, не можем да изберем подходящите лостове за нейното повишаване. А за партийните групи това е главното — да намерят средствата, чрез които да активизират хората в обществено-политическия, социално-икономическия и духовния живот; да бъдат те действени личности, творци на духовни и материални блага.

Да вземем един пример. Директорът на Държавни мини „Маджарово" **СТОЙО КАШЕВ** на научно-практическа конференция, организирана от общинския партиен комитет в Маджарово, разказва следното:

— В края на шестата и началото на седмата петилетка целият ръководен и работнически състав беше обхванат от чувство за несигурност и нестабилност. Говореше се, че предприятието е без перспектива и ще бъде закрито. Механизацията беще грохнала, липсваше основно оборудване — пробивна техника за миньорите; компресорното стопанство беше в окаяно състояние; флотационната фабрика всеки ден беше в аварийни ситуации и не бяха изключения случаите работниците да бъдат задържани по два-три и повече смени, за да отстраняват повредите, в това число и в рудниците. Всичко това водеше до неизпълнение на показателите, не се получаваше възнаграждение, съответствуващо на вложения напрегнат труд, и в крайна сметка до голям отлив на кадри.

Статията е от обявените в тематичния план за обучението на низовия партиен актив, сп. „Партиен живот", кн. 4, 1980.

Digitized by Google

Започналата реконструкция на рудниците — наклонените галерии на Мочи скала в Лозен, усвояването на Харманкая, прокарването на травербана под ре Арда, подменянето на основното оборудване на флотационната фабрика, реко струкцията на компресорното стопанство, създаването на нови помощни стопанст към предприятието — вдъхнаха вяра у трудещите се, измениха психиката им, р стабилността им изчезна. „Щом се строи и развива — казваха хората, — значи и има живот!"

Помогнаха ни и новите решения на Партията и Правителството за изграждане на селищни системи. Стабилизираха се задържалите се кадри. Стабилизацията измени социално-психическия климат в колектива, доведе и до нов приток на хора. Заздрав се дисциплината. Всичко това и новият подход в планирането позволиха още пр втората година на седмата петилетка да се изпълняват плановите показатели, а по тази основа да се заплаща реално и вложеният от колектива труд...

Думите на Стойо Кашев потвърждават Марксовата мисъл, че човек нищо не прави, което не е свързано със задоволяването на неговите потребности. Те ни разкриват закономерния източник на активността на трудещите се, а именно, че тя е обективно определена главно от материалните условия на живота. Тези условия, както и другите социални отношения, пораждат конкретни потребности, които обуславят интересите, стимулите и мотивите за дейност у човека. Потребностите на личността, на колектива, на класата, на народа дават първия тласък на всяка човешка дейност. Ето защо всяка организация — партийна, стопанска, обществена, в това число и партийните групи са призвани да съдействуват за задоволяване на определен вид и в определена степен човешки потребности — материални, морални, културни и пр. Ако това не става, участието на хората в дейността им ще бъде формално, неефективно. На Националната партийна конференция др. Тодор Живков посочи: „Без да се изучават потребностите на хората, без да се ръководи дейността за задоволяване на тези потребности, не е възможно да се ръководи и управлява социалната активност". В Писмото до Централния комитет на ДКМС той отново подчерта, че самата реализация на човека не е нищо друго освен реализация на неговите основни потребности и интереси. **Затова разговорът в партийните групи за социалната активност на трудовите колективи започва с въпросите на организацията на производството и със системата на материалното и моралното стимулиране.** Ето какво споделя на срещата за обмяна на опита **ИВАН ЦВЕТАНОВ** — отговорник на партийната група в смяна „В" на стан „25—114" при тръбопрокатното производство на СМК „Кремиковци":

— След Националната партийна конференция, когато се заговори за бригадната организация на труда, без да чакаме указания, преоценихме съществуващата организация на работата и с помощта на заводския партиен комитет партийното бюро и стопанското ръководство набелязахме мерки за нейното усъвършенстване. Мерките се изразяват главно в по-детайлното доуточняване на задълженията на всеки член на бригадата. Засилихме вниманието си към усвояването на втора професия и към възможността да се работи на две и повече работни места. Отделихме повече грижи за намаляване на престоите и за подобряване на качеството на произвежданите от нас електрозаварени тръби. Започнахме да прилагаме и нова организация на работната заплата, което също допринесе за подобряване на работата в бригадата и за засилване на чувството за отговорност у всеки неин член...

В насрещния план на бригадата залегнаха следните основни изисквания:

— ликвидиране на закъсненията и уплътняване на работното време от всеки член на бригадата;

— свеждане до минимум на вътрешносменните загуби на работно време;

— подобряване използваемостта на машините чрез отстраняване на престоите и несвойствената работа;

— точно изпълнение на задълженията от всеки член на бригадата, взаимопомощ и развитие на творческата инициатива на работниците, повишаване на образователния ценз и квалификацията.

Ние се насочихме към максимално използане на трите елемента на трудовия процес, а именно: предметите на труда, средствата на труда и живия труд. Така се зароди и нашият бригаден девиз, който гарантира изпълнението на повика на столичната градска партийна организация — „Петилетката на ефективността и високото качество — предсрочно, без изоставащи!"

Digitized by Google

Върху социалната активност на трудовите колективи и на отделната личност влияят комплексно много фактори: **социалистическата организация на труда; състоянието на квалификацията на ръководните и изпълнителските кадри; научното обслужване на производството; редица социално-психологически фактори — удовлетвореността от качеството и съдържанието на труда, възможностите за задоволяване на потребностите, условията и перспективата за утвърждаване и развитие на колектива и личността; взаимоотношенията между хората; политическата и организаторската работа на партийните и обществените органи и организации; социалистическото съревнование и пр.**

Кое за трудещите се е главното, от което партийните групи следва да тръгват в своята организаторска дейност? Първо, да им кажат какви са целите, които партийната организация и трудовият колектив на основата на стратегическата линия на Партията си поставят. Няма нищо по-привлекателно, по-активизиращо средство за човека от

ЯСНАТА ПЕРСПЕКТИВА И ОСЪЗНАТАТА ЦЕЛ

Да знае той къде отива, за какво отива! В глобален мащаб това го има в Програмата на БКП, в материалите на партийните конгреси и на пленумите на Централния комитет, но по места, в низовите звена не винаги тези въпроси са изяснени, не навсякъде те са конкретизирани. Примерът с Държавни мини „Маджарово" в това отношение е недвусмислен. Именно ясната перспектива, голямата, значимата цел дават отговор на въпроса за потребностите, а както посочихме, те лежат в основата на активността на хората.

Разбира се, не може да не се държи сметка и за идеологическата, за нравствената страна на проблема, т. е. превръщайки грижата за човека в грижа за задоволяване на неговите основни материални и духовни потребности, партийните групи да подхождат политически. В какъв смисъл? Изучаването на потребностите и интересите и тяхното разумно задоволяване да се подчинява и на процеса на формирането на новата социалистическа личност. Ако това не се има предвид, голяма е опасността да се създават потребители, еснафи, които само да искат, а да не дават. Защото колкото и подходящо, рационално да са разработени организацията на труда и системата за стимулирането, те не могат да доведат до желания социален ефект от дейността на трудещите се, ако тяхното съзнание изостава от изискванията на социалистическия начин на живот. Оттук се открояват и двете основни направления в работата на партийните групи — **да включват трудещите се в активна, творческа производствена дейност и непрекъснато да се грижат за тяхното идеологическо формиране.** Съчетаването на тези две направления на организаторската и идейновъзпитателната работа позволява непрекъснато да се обогатява социалният опит на хората, помага им да осмислят своята роля в обществото.

С внедряването на новия икономически механизъм, на вътрешностопанската сметка, на истинската, последователната самоиздръжка, както посочи др. Тодор Живков пред Националното съвещание на 30 януари т. г., се създават условия за проява на по-голяма инициатива и творчество, за задоволяване на потребностите и интересите и на отделната личност, и на колектива, и на социалистическото общество като цяло. Но какво значи да се проявява творчество и инициатива, какво представлява творческата инициатива?

Преди всичко инициативата означава да се намери собствен път, т. е. такъв път, такива форми и способи, които не са указани в директивите, в решенията за извършване на дадена работа с цел тя да се

Digitized by Google

осъществи по-бързо, по-икономично, по-качествено. Не е и не може да бъде инициатива и творчество неизпълнението на задачите или прехвърлянето на собствените задължения върху друг.

Възниква въпросът: освободен ли е човек да проявява всякаква инициатива? По думите на Фридрих Енгелс свободата на волята не означава нищо друго освен способност да се взема решение с познаване на работата, т. е. колкото повече познаваме законите на общественото развитие и се съобразяваме с тях, толкова сме по-свободни. За да проявява инициатива, работникът трябва да има политическа култура, да бъде професионално грамотен, да притежава високо

ПРОФЕСИОНАЛНО МАЙСТОРСТВО

Да владее една и повече професии. Колкото човек е по-подготвен, колкото по-добре познава законите на общественото развитие, политиката на Партията, плана на колектива и тънкостите на дадена професия, толкова по-голяма е възможността да проявява творчество и инициатива. Но не само това. Професионалното майсторство, владеенето на повече професии от трудещите се им позволява да извършват взаимозаменяемост, да си оказват взаимопомощ. Знаещият и можещият човек винаги е обладан от голям социален оптимизъм, той е със самочувствие на стопанин и творец. Именно такъв човек може да каже „Този свят е и мой!"

ТОДОР КАРАНЕШЕВ — отговорник на партийна група във въглеподготвителния цех на коксохимическото производство в СМК „Кремиковци" например ето какво разказва:

— При нас целият производствен процес е електрифициран и за да не допускаме престои, поставили сме си задача да осигуряваме безаварийна работа на електроуредите. За целта на висококвалифицираните кадри сме възложили поръчения да помагат на новодошлите работници в усвояването на професията. Чрез повишената квалификация решаваме и въпросите на производителността на труда. Партийната група е поела в свои ръце издирването и изучаването на новостите в коксохимическото производство и онези, които са подходящи за нашите условия, намират съответно приложение. Така със собствени сили извършихме преустройство в производствения процес — от един тип дозатори преминахме на друг тип. По наша инициатива се реализират главно икономии от материали и електроенергия. Тъй като в цеха има над 5 хиляди осветителни тела и когато не се гасят навреме, се изразходва голямо количество електроенергия, по предложение на двама комунисти от партийната група паленето и гасенето на осветлението се централизира, в резултат на което се икономисва много електроенергия...

Изводът е недвусмислен: **бригаден колектив, изграден от знаещи и можещи личности, в пълния смисъл на думата се превръща в школа за обучение, за квалификация, за възпитание.** Той става обективна предпоставка за непрестанно повишаване на социалната активност на отделния работник и на колектива като цяло. Оттук и необходимостта партийните групи да предявяват по-големи претенции пред стопанското ръководство постоянно да повишава квалификацията и професионалните знания на трудещите се чрез курсове, школи, изучаване на челния опит и т. н. Разбира се, те самите, както видяхме, също разполагат с възможности, с изпитани форми и средства, чрез които подтикват хората към усъвършенствуване на своето майсторство, към усвояване на нови знания и опит.

Другият въпрос е как да съчетаваме социалистическата инициатива със социалистическата дисциплина? Формално погледнато, може да се каже, че между тях има противоречие. В какъв смисъл? Ако точно се изпълняват предписанията, няма да има инициатива. И обратно, неизпълнението на предписанията пък може да означава нарушаване на дисциплината. Инициативата понякога влиза в конфликт с установени правила и ред и тя, за да победи, трябва да бъде подкрепена. Тя оба-

Digitized by Google

може да загине и загиват много инициативи, защото някои ръководители по места вместо да стимулират и подкрепят инициативите и творческите търсения на хората, в отделни случаи ги задушават. Нещо повече, понякога се получава така, че инициативният човек бива обвиняван в недисциплинираност, в кариеризъм, в сребролюбие и в какви ли не грехове.

Защо съществува възможност инициативният човек и косвено, и грубо да бъде обвинен и наказан? Защото именно формално се разтежда връзката между инициативата и дисциплината. Дисциплината не се състои само в строгото спазване на нормите, правилата и реда, но в умението, в способността на трудещите се в различни условия да действуват в полза на Партията, на работническата класа, на социалистическото общество. Дисциплината не е само средство за укрепване и развитие на централизма, тя е и мощен фактор за разгръщане на демокрацията. **Тя е едно от най-важните условия, което осигурява не волкова и не само единство и организираност на действията, което безспорно е много важно, но и лична самостоятелност, широка самоинициатива.** Защото същността на дисциплината има един основен измерител, една действителна характеристика — доколко и как трудещите се изпълняват своите задължения във всяка работа, на всяко място, по всяко време. И тук е мястото и задължението на партийните групи — да вникнат в същността на предложенията, да застанат начело на инициативите на трудещите се, да поемат в свои ръце творческите дръзновения на колективите. Тогава по-трудно ще бъде на формалистите да упрекват когото и да било в недисциплинираност, в кариеризъм и сребролюбие, освен истинските носители на такива отрицателни качества.

При социализма се реализира възможността трудещите се да участвуват във всички етапи на управлението на икономическите, културните и обществените дела. Широтата на това участие е едно от условията за многостранното развитие на личността. А многостранно развитата личност не може да не търси поле за социална изява, т. е. да не бъде и социално активна. Следователно **демократизмът в производството, в социално-икономическия живот е основна предпоставка за растежа на социалната активност** на отделния работник и на трудовия колектив, мощен лост за разкриване на социалните резерви.

В какво направление партийните групи могат да разгръщат демократизма сред трудещите се, за да расте тяхната социална активност? Вече споменахме за ролята на ясната перспектива, на голямата, на значимата цел. Но те могат да станат известни на трудещите се чрез подходяща информация, чрез

ГЛАСНОСТТА

Наивно е да се говори за демокрация, когато хората не са в течение на онези задачи, чието решаване определя техния обществен живот, тяхната роля в него. Информацията обаче може да бъде каква ли не! Дори слуховете, които се пускат по различни поводи, също са информация. В колектива не може да съществува информационен вакуум. Ако в него не постъпва системно и оперативно информация, то отсъствието ѝ или неизказаността ѝ се заместват от неофициални източници. Недобрата осведоменост на хората създава предпоставки за духовна ерозия в колектива. А от такъв колектив без съмнение не може да се очаква висока социална активност.

И още нещо. Слабото познаване на традициите на колектива от отделните работници, на онова, което вълнува отделния човек и как той живее, като правило води хората до затваряне в кръга на собствените

Digitized by Google

им интереси. А това е предпоставка за нарушаване монолитността на бригадата, звеното, смяната; за отслабване организираността на техните действия. Ето защо подаването на информация в бригадния колектив и др. е важна задача на партийните групи.

Някой може да каже, че в съвременните условия, когато съществува огромен информационен поток, бликащ от различни източници, когато разполагаме с мощни средства за масова информация, ролята на вътрешнопроизводствената информация е незначителна. Напротив, точно при такава информационна лавина и такива модерни средства за нейното разпространяване изниква потребността от информация за трудовите дела на колектива, за обществено-политическата дейност на всеки работник и тя да прозвучи ярко и убедително, за да подхранва интереса към собствената всекидневна работа.

Как партийните групи да информират членовете на колектива, каква информация да им поднасят, кой да извършва това? Въпроси на нови, а и опит е натрупан. Нека надникнем в практиката! По време на прегледи и конференции, в курсове за обучение и в срещи за обмяна на опит отговорници на партийни групи споделят:

НЕДЯЛКА СТОИМЕНОВА — отговорничка на партийна група в СТЗ „Климент Ворошилов" — София:

— Началникът на цеха е безпартиен, но често го каним на нашите сбирки да ни информира за изпълнението на насрещния план, за предстоящите задачи...

ИВАН ЦВЕТАНОВ:

— Няма задача, която да не започва с разясняване в партийната група, да не стига до всеки работник... Всички знаем, че бригадната организация е обвързана със заплащането съобразно личния принос на всеки член на колектива, определен със съответния коефициент за трудово участие. Но какъв ще бъде ефектът, когато тоя резултат се изнася и става достояние на колектива в края на месеца, когато вече всяко е налице? Ако е добър, възниква въпросът: не можеше ли да бъде още по-добър? Ако е лош, не можеше ли да се направи така, че да не се проваля производствената програма? Т. е. да се предотвратят ония условия, ония причини, довели до лошите резултати. Като отговорник на групата споделих пред комунистите от смяната моето виждане по въпроса. Разказах и на секретаря на заводския партиен комитет. В крайна сметка решихме „оценъчните листове", които въведохме при нас, да се попълват всеки ден, като в тях бъдат включени както хубавите прояви, така и отрицателните. Според нас тази форма на работа засилва действеността на социалистическото съревнование, дава възможност да се покаже кои са в челните редици, кои изостават. С тази трудна дейност натоварихме майсторите бригадири на двата участъка, които са членове на партийната група. Казвам „трудна", защото трябва да се подхожда с нужното внимание, с най-голяма прецизност, никой не трябва да бъде оцетяван в преценката, нито пък да му се дава повече, отколкото заслужава. Те и двамата се отнесоха отговорно към изпълнението на това поръчение. И резултатите не закъсняха. Смяната, която даваше по 80—100 тона готова продукция, със същите хора, със същото оборудване, но вече с по-голяма взискателност към всеки член на бригадата започна да дава по 120—130 тона....

За колективите в низовите звена, в бригадите резултатна форма за информиране на трудещите се са срещите на ръководителите с тях. Изказванията им пред общите събрания по бригади и цехове, по смени и участъци; отговорите им на въпросите, които вълнуват хората, дори кратките отчети за извършената работа укрепват у работниците чувството, че са съпричастни в живота и дейността на предприятието, повишават заинтересоваността им към неговото състояние и пр. Живото, откровеното слово на ръководителите и на партийните активисти е незаменимо с никакви технически средства и изобретения. Защото за разлика от другите форми и начини не само се предава информация, но се осъществява и непосредствена обратна връзка. Ръководителят вижда как се реагира и може бързо да действува, да коригира разпореждания, които впоследствие могат да нанесат вреда. Разбира се, винаги трябва да се държи сметка и за характера на информацията, а именно тя да бъде изпреварваща. Ценното на „оценъчните листове", за които

Digitized by Google

говори Иван Цветанов, е това, че дават възможност да се вземат превантивни мерки. Следователно качествената информация, навременното осведомяване на колектива е ефективно средство за повишаване на социалната активност на трудещите се.

Друго направление за развитие на демократизма в производствения колектив е засилването на личната позиция на работника към всичко онова, което пречи да се укрепва и утвърждава социалистическият начин на труд и живот. Конкретно нейно изражение са

КРИТИКАТА И САМОКРИТИКАТА

Никакви мерки на контролните органи, никакви административни санкции не могат да гарантират здрава морална атмосфера, такава технологична и трудова дисциплина в колектива, каквито може да осигури общественото мнение, острата реакция към всякакви отклонения от нормите на социалистическото право и на морала. Това може да стане само с помощта на изпитания метод на критиката и самокритиката.

В какво се състои неговата същност? **Първо,** всички страни от дейността на който и да е работник или служител да получават обективна оценка. **Второ,** съществуващите недостатъци така да се анализират, че да се помогне за тяхното отстраняване. **Трето,** нито един случай на нарушение на реда на производството, на нравствените норми на социалистическия начин на живот да не бъдат оставени без съответни последствия и да не се допуска либерално отношение към недостатъците и към техните носители.

Може би тези положения, отнасящи се за критиката и самокритиката, на някои да се сторят много общи. Тяхното конкретно приложение в живота на партийните групи и трудовите колективи обаче не предизвиква съмнения. Примери!

— Основен принцип в нашата работа — казва Ив. Цветанов — е да не подминаваме пропуските, колкото и малки да са те. Обсъждаме ги пред цялата бригада. Всеки от нас добре е разбрал, че от неговия труд зависи нормалната работа на бригадата, а оттук и крайният резултат. Към това главно се стремим при внедряването на бригадната организация — всеки да знае мястото си, всеки да вижда приноса си, който е внесъл за постигане на резултатите в бригадата...

Показателен е фактът, че през 1978 г. самоотлъчките в колектива бяха 46, а през 1979 г. те са само 14. Успехът ще ни задоволи, когато ги сведем до нула. Именно такава дисциплина трябва да е налице при бригадната организация на труда. При всяка самоотлъчка на даден работник бригадата се събира и разглежда причините, които са го накарали да не дойде на работа. Стремим се да разберем душата на отделния член на колектива...

Наред със споменатите общи положения думите на Ив. Цветанов ни подсказват и редица други моменти, които имат голямо значение за низовите звена. **Първо,** критиката и самокритиката са резултатни, когато най-добре са представени в малкия производствен колектив, там където хората работят един до друг; когато станат постоянен елемент на деловите и другарските взаимоотношения между членовете на бригадата и в нея присъствува духът на обща непримиримост към недостатъците. Нито самоотлъчките, нито бракът на продукцията, нито малките или големите разхищения на социалистическата собственост, нито нарушенията на трудовата и технологичната дисциплина могат да се изкоренят без всекидневна борба с тези недостатъци от самите работници на бригадата, в която те се допускат. Истинското другарство в колектива не е възможно без пълна откровеност и последователна принципност. Не се ли зарадваш от успеха на работещия до тебе или премълчиш ли за допуснатите от него грешки, правиш крачка по пътя на равнодушието, а то като ръжда разяжда другарските взаимоотношения.

Второ, критиката и самокритиката да бъдат по същество. Тяхната висока стойност е в правотата, в обществената значимост на повдигнатите въпроси и в готовността незабавно да се захващаме за от-

Digitized by Google

страняване на грешките и недостатъците. За съжаление тези принцип положения не винаги се спазват. Не са редки случаите, когато критика та носи повече страдания на хората, отколкото полза.

Защо се получава така? Защото тя понякога има характер на об да. Оскърбява се човекът, засяга се личното му достойнство, доп кат се груби изрази или намеци. Критиката и самокритиката са полезни, когато помагат на хората да разберат причините за допускан на грешките, да посочат онези практически мерки, които са необходи за избягване на други грешки. Нито един нормален човек няма да пож лае да се постави в такава ситуация, при която колективът ще се усъм ни в неговото достойнство и в честта му. Не случайно др. Тодор Живк говори на Националната партийна конференция за разумния творчес риск. И задачата на партийните групи е да не допускат да бъдат ху лени творческите пориви на хората, да застанат зад техните инициати ви, да ги подкрепят, да ги отстояват. Именно в такъв вид критиката и самокритиката са фактор за повишаване на социалната активност на трудещите се.

Говорейки за тях, не можем да отминем въпроса за **социалистическата справедливост.** Колкото по-пълно приложение тя намира в различните области на живота на колектива, колкото повече се разширява по съдържание и по обхват, толкова повече способствува за повишаване на социалната активност на трудещите се. Защо? Защото справедливостта винаги е била оценъчно отношение към определени социални факти, явления или събития, към определени човешки постъпки. Основен израз на нейния характер е правилното и точното установяване на зависимостта между онова, което човек дава на обществото, и онова, което получава в замяна. Така че партийните групи следва да гледат на справедливостта като на диалектика на правата и задълженията на отделните работници в бригадата или смяната. В производството прилагането на вътрешностопанската сметка в това отношение е най-доброто средство. Или както посочи др. Тодор Живков на Националното съвещание... на 30 януари т. г. обстоятелството, че работната заплата се формира непосредствено от крайния икономически резултат, не може да не измени и отношението на трудещите се към бригадата, към цеха, към завода, към своя втори дом. Все повече ще се утвърждава у всекиго чувството и съзнанието на **истински стопанин на своето предприятие,** все повече хората ще се отнасят към социалистическата собственост като към своя собственост.

* * *

За повишаване на социалната активност на трудещите се партийните групи се стремят да създават такива условия, организация, ръководство, контрол и помощ, които осигуряват предпоставки те по самоинициатива, по силата на осъзнатия дълг да решават задачите. Възможностите им в това отношение са огромни, тъй като те са непосредствено до хората, познават техните потребности и интереси, възможностите им и ги насочват, стимулират ги в пълна степен да се изявяват.

Йордан ХАДЖИЕВ

Digitized by Google

СРЕДНОГОРИЕ ГОСТУВА
НА «ПАРТИЕН ЖИВОТ»

Върху герба на гр. Средногорие са изобразени символи, които графично изразяват миналото, настоящето и бъдещето му. Трите планински върха — фон на герба, символизират древната история, Възраждането и периода на антифашистката борба 1923—1944 г.

Под десния връх е изобразена Еленската базилика, която се намира източно от кв. „Пирдоп". Тя е строена през VI век и доказва, че средногорци са наследници на богата древна култура.

Под левия връх е часовниковата кула, която се намира в кв. „Златица". Тя е строена през 1777 г. и е символ на възрожденския дух.

Под средния връх е изобразен паметникът на Братската могила, издигнат в прослава на падналите в антифашистката борба средногорци.

С фрагмент от стилизирано зъбчато колело в долната част на герба е изразено индустриалного развитие на района в годините след Априлския пленум на ЦК на БКП от 1956 г. Блокът от електролитна мед, произвеждан в МДК „Г. Дамянов", символизира настоящето и бъдещето на Средногорие и селищната му система като център на българското медно производство.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯТ НАЧИН НА ЖИВОТ В СЕЛИЩНАТА СИСТЕМА

ИВАН КАЛЧЕВ
първи секретар на общинския комитет на БКП — Средногорие

От създаването на общинската партийна организация — всепризнатият ръководител и инициатор на целокупния живот в селищната система Средногорие — изминаха малко повече от две години. Това бе време на творчески търсения, на борба за самоутвърждаване и изява, време на творческо развитие. Но най-важното през този период бе непрекъснатото движение напред, постоянното увеличаване приноса на партийната организация и на общината в изграждането на развития социализъм, в утвърждаването на социалистическия начин на живот и възпитаването на новия човек.

През изминалите години общинската партийна организация внесе съществен дял в развитието на медното производство. Пред пуск е един от най-големите обекти на седмата петилетка — МОК „Елаците". Пред завършване е първият етап на реконструкцията и модернизацията на МДК „Г. Дамянов", след което не само значително ще се повиши ефективността на производството в комбината, но и съществено ще се подобри опазването на околната среда ... Започва строителството на други промишлени мощности.

В общината е изградено и едро механизирано земеделие с основна специализация производството на животновъдна продукция. Развиват се транспортът, търговията, съобщенията и другите спомагателни и обслужващи сфери, образованието, културата, базата за младежта и

Digitized by Google

спорта и т. н. С бързи темпове се изгражда материално-техническата база на строителството. Успоредно със строителството и експлоатацията на производствените мощности успешно се решават и проблемите на социалното изграждане на територията, привеждането развитието на територията в оптимално съответствие с потребностите на икономиката. Започва строителството и на новия център на града.

Наше най-голямо завоевание ние считаме по-нататъшното изграждане на социалистическия човек — свободен и горд, горещо обичащ своята родина и родния край, съзнателно и целеустремено изграждащ своето щастливо бъдеще. Истинска гордост за комунистите и всичкия трудови хора от общината са героите на социалистическия труд Кръстьо Петров, Лукан Черкезки, Луко Луков и Алдьо Алдев, лауреатите на Димитровска награда Димитър Петров и Боян Табов, седемте носители на орден „Георги Димитров" и 270-те орденоносци и притежатели на най-високи правителствени и други отличия, ударниците и първенците в труда и обществения живот.

Измени се битът и начинът на живот на трудещите се. Значително се повиши тяхното материално и духовно благосъстояние.

Този най-общ обзор ни дава основание да направим извода, че в селищната система Средногорие е изградена мощна производствена база — солидна основа за решаването на качествено новите задачи на комплексното социално-икономическо развитие на общината — непрекъснато се повишават ефективността и качеството на базата на повсеместното внедряване постиженията на науката и техническия прогрес. Определено следва да подчертаем, че макар и нов, проблемът за интелектуализацията с всеки изминат ден намира все по-широко място в ежедневната работа на ръководители и специалисти, сред трудовите колективи. На широката работа по интелектуализирането на цялостната производствена и друга дейност на територията на общината ние гледаме като на решаващ фактор за рязкото неколкократно увеличаване на производителността на труда. При нас задачата може да бъде в значителна степен конкретизирана що се отнася до главното направление — на базата на широко използване на научно-техническите постижения в областта на медното производство да постигнем голяма дълбочина на преработването на суровините и да реализираме максимален мултипликационен ефект.

Реализирането на тези сложни задачи може да стане само като се обединят усилията на всички комунисти, сдружени земеделци, комсомолци, на всички трудещи се под ръководството на общинската партийна организация. Главното тук е всеки да осъзнае и упорито да работи за успешното решаване на триединната задача — ефективност, интелектуализация, икономически подход. Общинският комитет на Партията, заводските комитети и първичните партийни организации разгръщат широка партийно-политическа и организаторска работа за реализиране на тези задачи. Цялата ни идеологическа работа има за цел да осигури точна и системна работа на обществения механизъм, организираност и дисциплина на всички трудещи се, инициатива и активност на всяка личност, съзнателно изпълнение на своя граждански дълг. В идеологическата дейност на общинската партийна организация възпитателната работа и пропагандата на идеите, идеалите, нормите на социалистическия начин на живот заемат централно място.

Партийната пропаганда по-умело свързва изучаването на марксистко-ленинската теория със задачите на социалистическото строителство в общината. Масово-политическата и индивидуалната работа влияе все по-убедително за повишаване на политическата съзнателност на трудещите се. Изпитан и надежден път за все по-реални резултати във формирането и усъвършенстването на основните черти на социалистическата личност и нейния начин на живот е комплексният под-

Digitized by Google

:од към идейновъзпитателната работа. На този сложен и много ва-
кен за нас проблем общинският партиен комитет, всички първични
партийни организации отделят особено внимание. Благодарение на не-
го ние считаме, че огромното мнозинство от жителите на общината са
съпричастни със създаването и ръководството на материалното про-
изводство, бита и културата; са не само потребители, но с всеки изми-
нат ден стават истински творци не само на материални, но и на ду-
ховни и художествени ценности. Със своите мечти и стремежи, идеа-
ли, интереси и потребности все повече се утвърждава новата социали-
стическа личност като духовно изградена, физически калена и хармо-
нично развита. Все по-нагледно се потвърждава научната постановка,
че укрепването основите на социалистическия начин на живот (иконо-
мически, социално-политически, духовни) се проявява като диалекти-
ческо взаимодействие на материалните средства за производство, еле-
ментите на политическата надстройка, равнището на духовното разви-
тие на обществото, достигнати на дадения етап. От това обаче не следва, че всички личности са обхванати от тези положителни процеси. Все още има и не малко хора, които поставят своите лични интереси над обществените. В една или друга степен те робуват на еснафските си разбирания, дават лош пример на младото поколение и на собствените си деца. Затова идеологическата работа на общинската партийна организация по развитието на социалистическия начин на живот е насочена към постепенно формиране у личността на ново съзнание, нови форми на социално поведение и заедно с това към борба против явленията, чужди на социализма.

Проблемите на утвърждаването на социалистическия начин на живот и повишаване ефективността на борбата срещу отрицателните прояви в общината бяха обсъдени на пленум на общинския комитет на Партията в края на 1979 година, на който беше утвърдена комплексна програма за работа до XII конгрес, а по някои проблеми и след това. Подготовката на пленума продължи повече от една година и половина. През това време партийните организации реализираха разнообразни мероприятия, които допринесоха подробно да се изучи състоянието на нещата, да се открият проблемите, да се изяснят целите и се разработят пътищата, по които ще вървим за по-успешното изграждане и утвърждаване на новия човек, работещ и живеещ в общината Средногорие. Ще споменем някои от тях. През юни 1979 година с помощта на научни работници от Института по социология на Българската академия на науките и дома за политическа просвета на окръжния комитет на Партията направихме изследване. То обхвана част от активното трудово население, заето в различни отрасли на народното стопанство. Общият брой на изследваните беше към 1500 души, най-много от заетите в медното производство, което е структуроопределящо. Целта на изследването беше да съберем емпиричен материал за изясняване на следните проблеми:

— до каква степен основните принципи и норми на социалистическия начин на живот намират реално проявление в живота на трудовите колективи и отделните личности в трите основни сфери — производствената, битовата и в сферата на свободното време — и в тази връзка кои са най-съществените отклонения;

— как различните условия на средата — характерът на трудовата дейност, образованието и квалификацията, влияят върху начина на живот на хората;

— каква е информираността на изследваните за същността на социалистическия начин на живот;

— каква е ефективността на идеологическата работа на партийните, държавните, стопанските и обществените органи и организации

Digitized by Google

за утвърждаването на социалистическия начин на живот и за преодоляването на отрицателните явления в съзнанието и поведението на хората;

— кои са обективните и субективните условия и фактори, от които зависи по-нататъшното усъвършенстване на социалистическия начин на живот и повишаване на ефективността на борбата срещу отрицателните явления.

В програмата пътищата за постигане на целта условно могат да се разделят на две направления: първо — задачите на общинската партийна организация и на първичните партийни организации за ускорено усъвършенстване на социалистическото отношение към труда като същностна черта на социалистическия начин на живот; второ — задачите на общинската партийна организация и първичните партийни организации за многостранното развитие на личността, за все по-пълното задоволяване на материалните и духовните потребности на хората от общината.

За нас е ясно, че главното направление за развитие на социалистическия начин на живот и възпитанието на новия човек е формирането на комунистическо отношение към труда. Трудът като лична потребност, като обществено задължение, за който другарят Тодор Живков каза пред Единадесетия конгрес на Партията: „Въпрос на дълг и чест за всеки член на нашето общество е да влива своя труд в труда на народа, за да има правото и щастието да каже „Този свят е и мой".

Именно такова отношение към труда, което органически съединява материалния, нравствения и моралния интерес, е характерна черта за социалистическия начин на живот. В този смисъл трудът е удовлетворение, но и принуда. Удовлетвореността е комплексен резултат от действието на най-разнообразни фактори, като се започне от личните способности, от социално-психическия климат в трудовия колектив и се стигне до общественото признание и престиж на съответната професия. Изследването показва, че 52% от анкетираните са напълно удовлетворени от своята професия, 33% са удовлетворени отчасти и само 5% не са удовлетворени от професията си. Най-много хора са удовлетворени от своята професия поради високия й престиж и обществено признание, на второ място е добрата механизация и автоматизация на труда и възможностите за творчество и професионално израстване, на трето място — удовлетвореността е резултат на добрата организация на труда и управлението и на последно място — резултат на добрите взаимоотношения в колектива. Ако вземем предвид възрастовия фактор, ще установим, че най-голяма е удовлетвореността от труда на хората между 50 и 60-годишна възраст — близо 60 % от анкетираните, докато този процент сред младежите е около 45. Това, от една страна, е естествено, защото характеризира младите хора като търсещи своето достойно място в живота, където да бъдат винаги полезни със своя труд на обществото и на самите себе си, защото социалистическото общество разглежда общественополезния, високопроизводителния труд като висок граждански дълг за всеки трудоспособен член на обществото и реализация на творческите способности на личността. От друга страна, то е показател, че малко внимание и грижи отделяме за овладяване на професията и създаване на условия за пълна реализация на техните сили и дарования. Този резултат ни застави да разработим комплекс от мероприятия за повишаване образованието и квалификацията на всички ръководни и изпълнителски кадри. В програмите има раздел, осигуряващ за 2—3 години повишаване на образованието и особено на квалификацията в пълно съответствие с потребностите на производството. Предвижда се всеки да овладее напълно най-малко две професии. Разработва се и предстои да бъде утвърдена от бюрото на общинския комитет и

Digitized by Google

ъмплексна програма за задоволяване потребностите на общината със пециалисти, за създаването на нормални условия за труд, творчество живеене и за максимално използване на техните знания и умения.

Разбира се, неправилно, невярно ще бъде да твърдим, че в нашата бщина няма хора, които се отклоняват от труда. Не всички наведнъж съзнават необходимостта да се трудят съзнателно. Тяхното превъзпитание е сложен процес. Предстои ни още настойчива работа по изкореняване на уродливи преживелици от миналото, за възпитаване на нова дисциплина в труда.

Дисциплината и социалистическото отношение към труда е особен проблем за нашата община. Една от причините за това е, че не достига работна сила. Общинският комитет на Партията счита, че след Юлския пленум на ЦК на БКП (1976 г.) прелом не е настъпил, измененията са твърде бавни. Не са малко първичните партийни организации, които не воюват за уплътняване на работното време, не реагират на закъсненията или по-ранното напускане на работа, на престоя на машините. Не търсят отговорност за тези и редица други нарушения. Вярно е, че в много първични партийни организации в общината проблемите на трудовото възпитание на колективите са изведени на предна позиция, постигнати са значителни резултати. Показателен е фактът, че както през 1978 г. така и през миналата година трудовите колективи от общината предсрочно изпълниха годишните си планове по всички показатели. Но вярно е и другото, че самоотлъчките и престоите при нас се измерват с хиляди човекодни, че слабата трудова дисциплина в много случаи се дължи и на лошия личен пример на не малко комунисти и редица ръководители. Не случайно всички колективи в общината осъдиха поведението на бившия директор на Горското стопанство в Средногорие Тома Каменов и на неговия заместник и секретар на първичната партийна организация (също бивш) Петър Хаджилазов. Поради сериозни слабости в цялостната работа те не са създали необходимите условия за опазване на социалистическата собственост, напротив, облагодетелствували себе си и свои близки за сметка на обществото. За тези престъпления и двамата ръководители бяха снети от заеманите длъжности, а Петър Хаджилазов изключен от редовете на Партията.

В една част от кадрите има задоволство от постигнатото. Общо взето подценяваме цялостната и системната работа с новаторите и челниците в труда, с наставниците. Недостатъчно работим с бригадирите, заеждащите смени и с трудещите се по работни места. Бавно се решават социалните проблеми на почти всички колективи, при това за планираните мероприятия има осигурени финансови и други ресурси. Това е една от причините за общо взето голямо текучество на работната сила в условията на остър недостиг на работници и специалисти.

По-нататъшният анализ, който направихме, ни доведе до извода — нашата досегашна работа по формиране на комунистическо отношение към труда не отговаря на изискванията на програмно-целевия и комплексен подход. Ето защо, за да реализираме комплексната програма за утвърждаване на социалистическия начин на живот, подготвяме пленум на общинския партиен комитет за по-нататъшното усъвършенстване на социалистическата организация на труда на основата на икономическия подход. Въпросите се изясняват задълбочено и считаме, че ще намерят комплексно и трайно решение в духа на най-новите партийни постановки и изисквания. За нас тези проблеми са от първостепенно значение, защото икономическата мощ на общината се увеличава много бързо. През VII петилетка ще бъде извършено строителство за повече от 440 милиона лева; през VIII петилетка капиталните вложения се увеличават. Това мащабно строителство ще доведе до големи качествени промени както в икономиката, така и в социалната структура на селищната система. Прогнозата показва, че само заетите в материалното

Digitized by Google

производство ще пораснат от 9600 души през 1978 г. на 13 700 души през 1980—81 година.

От казаното дотук можем да направим извода, че пред общинската партийна организация и първичните партийни организации стоят за решаване задачи с национално значение. Тяхното успешно реализиране изисква да издигнем на по-високо равнище партийното ръководство на икономиката, да повишим неговата научност и комплексност, да засилим политическия подход към проблемите, непрекъснато да усъвършенствуваме стила и методите на работа на кадрите.

Както навсякъде в страната, така и в община Средногорие участието на работническата класа в социалното управление допринася за непрекъснатото ѝ израстване като обект и субект на управление. В същото време проучването показа, че малко повече от 40% от анкетираните имат поставени обществени поръчения, близо 13% имат желание да се занимават с обществена дейност, но не им се възлага и само 7% нямат желание за обществена изява. От тези факти произтичат и конкретни задачи, намерили подробна разработка в комплексната програма. Те се свеждат до две направления:

Първо — непрекъснато подобряване дейността на общинския комитет, на партийните комитети, на партийните бюра и на първичните партийни организации за най-пълно ангажиране на комунистите и на трудещите се в обществено-политическия живот на общината. В това направление постигнатото е крайно недостатъчно. Нашите досегашни форми на работа не водят до масова и повсеместна изява на комунистите, сдружените земеделци, комсомолците и трудещите се от общината. Отделни политически и масови мероприятия, каквито са изборите, показват високата и активна гражданска позиция на нашите трудови хора. В същото време те посочват колко много трябва да се работи, за да се превърне всяко мероприятие в дело на всички.

Второ — ежедневни усилия на общинския и заводските комитети и първичните партийни организации, на ръководствата на обществените организации за значително разширяване кръга от хора, участвуващи в политическите им активи. И тук успехи има, но за прелом, както изисква Февруарският пленум на ЦК на БКП от 1974 г., на този етап трудно можем да говорим. Нашите усилия насочваме към обогатяване на съществуващите начини на работа. Опитваме се да разширим и разнообразим досегашния арсенал от форми и средства. Тук бих посочил като положително денят на партийните бюра в общината, който се провежда един път на тримесечие. В този ден общинският партиен комитет запознава членовете на бюрата със свои решения, с постановления и решения на вишестоящите партийни и държавни органи, анализира резултатите от събрания на първични партийни организации, качеството на занятията в системата на политическото и икономическото обучение. Един от секретарите на комитета ги информира за хода на изпълнението на плана от производствените колективи, изнася се беседа за най-близките задачи на общинската организация. Организира се размяна на мнения по отделни остри проблеми от местно значение, за да се намери път за тяхното оптимално решение. Организира се и обмяна на положителния опит. Най-често разказват секретари или други членове на бюра на онези първични организации, в които има натрупан опит. Помага им се изказването им да носи творчески характер, та, разказвайки за постиженията, да разкрият как са постигнали успеха, трудностите, които са възникнали, как са ги преодолявали. Само такъв разговор, без разкрасяване на резултатите, без премълчаване на пропуските, донася полза. Поучителен беше например разговорът на последната среща за прегледа по преустройството на идеологическата работа в първичните партийни организации.

Digitized by Google

Това въоръжава нашите кадри с ясна перспектива, помага им да намират по-рационални решения за сложни и трудни проблеми.

С реализирането на мероприятията по тези две направления ние целим до XII конгрес да подобрим ръководството и ангажирането на комунистите и значителна част от младежта и трудещите се в активна политическа и обществена дейност. Това се налага преди всичко от големите обществено-политически задачи, които ни предстои да решаваме, и най-вече от задачите за повсеместната интелектуализация на целокупния ни живот.

В комплексната програма за усъвършенстване на социалистическия начин на живот се предвижда да решим и редица проблеми, за да доведем докрай преустройството на идеологическата работа.

Социалистическият начин на живот е безспорно завоевание на трудещите се от община Средногорие. Но ние си даваме сметка, че неговото развитие и усъвършенстване е възможно само в непримирима борба срещу всякакви отрицателни остатъци от буржоазния начин на живот. Главната трудност тук идва от това, че елементите на старите форми на живот съществуват наред с господствуващия социалистически начин на живот, умело се маскират и даже вграстват в него. Ето например ние отчитаме, че 100% от бракосъчетанията се извършват с новия, социалистическия ритуал, за който в общината имаме много добра материална база. И това е истина. За съжаление не винаги новата социалистическа сватба и даване име на новороденото приключва само с ритуала в общинския народен съвет или кметството. Макар и единични, но има сватбени тържества, съпроводени с еснафски извращения — кичене с банкноти, наддавания, демонстриране на заможност и богатство. По внедряването на социалистическите граждански ритуали има още много да се желае, затова и в програмата сме си поставили по-обхватни задачи. Главното е първичните партийни организации, ръководствата на обществените организации все по-пълно да живеят с мечтите и стремежите, с радостите и скърбите на отделния човек.

Индивидуалната политическа работа с хората все още не е станала стил на значителна част от първичните партийни организации в общината. Този извод се подкрепя от близо 40% от анкетираните. Тази незадоволителна оценка е още по-силно изразена от работниците в промишлеността и индустриално-техническите работници — 43% от комунистите и от близо 50% от безпартийните. Особено незадоволителна е индивидуалната работа сред животновъдите, механизаторите и строителите. В комплексната програма за усъвършенстване на социалистическия начин на живот намериха място високи изисквания и конкретни задачи всички ръководни кадри значително по-ярко да се изявяват като политически дейци в общината. Още не сме успели да ги убедим, че всеки ръководител, независимо каква длъжност заема, трябва да бъде не само добър организатор на производството, а и активен политически деец, възпитател на хората, които ръководи, и на младежта и пионерите в общината.

Важен момент в приетата комплексна програма са пътищата, формите и методите за по-нататъшното класово-партийно, патриотично и интернационално възпитание на трудещите се и младежта.

Като неразделна част от цялата партия общинската партийна организация в селищната система Средногорие води неотслабваща и непрекъсната борба срещу трудностите и слабостите, против отрицателните явления, съпътствуващи бурното социално-икономическо развитие на общината, за безусловно и по-скорошно повсеместно утвърждаване на социалистическия начин на живот.

Digitized by Google

В този дял на Стара планина всеки дол, всеки връх, всяка поляна или рекичка си имат отколешни названия, дадени им от пастири и дървосекачи, от орачи и каменари. Но дойдоха геолозите, а подир тях строителите и назоваха огромните пространства от заоблени хребети и шеметни урви, от нискостволи горички и голи плата с едно име — ЕЛАЦИТЕ.

Планината ден из ден губи стародавните си очертания — бразди я пътища, дълбаят я сонди и екскаватори, а отделните плата и върхове стават „коти", обозначавани с цифри. Мощните стоманени челюсти на екскаваторите „ръфат" от снагата на древната планина, пръстта се извозва, хоризонтите менят профила си и... отдолу се появява... руда. Това е то откритият рудник „Елаците". Оттук по шесткилометров тунел, натоварена на транспортна лента, суровината ще „слиза" към обогатителната фабрика...

Малко е да се каже, особено за последните години, че Челопеч коренно измени облика си. А обновлението ще продължава, защото селото е средище на голямо промишлено и социално строителство, свързано с изграждането на МОК „Елаците"...

СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ТРУДА

РОСЕН СЕРГЕЕВ
зав. отдел „Промишлено-стопански"
на общинския комитет на БКП — гр. Средногорие

Първичната партийна организация в подземния рудник на МОК „Елаците" в с. Челопеч има своя програма за работа по усъвършенстване и утвърждаване на социалистическия начин на живот сред миньорския колектив. В центъра поставя възпитаването на социалистическо отношение към труда.

... Още през декември 1979 г. на открито партийно събрание директорът на комбината Г. Мечкаров разясни производствената и строителната програма на МОК „Елаците" за 1980 г. и конкретния дял в нея на колектива на рудника. След обсъждане на контролните цифри през януари т. г. се прие и насрещният план. Главният инженер Н. Мирков запозна колектива с плана на всеки участък и всяка бригада поотделно по месеци и тримесечия. Приеха се и организационно-технически мероприятия, осигуряващи ритмичното изпълнение на плана по всички показатели. Първичната партийна организация осигурява действено партийно ръководство и текущ контрол върху изпълнението на плана, върху правилната организация на технологичния процес, върху своевременното решаване на всички възникнали проблеми, а също така и за да се създаде възможно най-пълна отчетност на всички планови показатели и навреме да се запознае всеки миньор с постигнатите резултати. За тази цел всеки понеделник от 7 часа при началника на рудника се свиква оперативка, на която присъствуват партийният секретар, профпредседателят и всички преки ръководители. Отчита се как са изпълнени задачите през седмицата и се поставят нови за следващата. Планът се отчита по десетдневки за всеки участък и всяка бригада. Ръководството на рудника и партийното бюро търсят отговорност на неизпълнилите плана, а за добрите постижения се изказва лична благодарност от началника на рудника. Навременната информираност на работниците за резултатите от техния труд дава чувствително отражение върху повишаването производителността на труда.

Digitized by Google

Социалистическото отношение към трудовите задължения се стимулира в значителна степен и от правилната организация на съревнованието, от справедливото и добре обмислено прилагане на моралните и материалните стимули — грамоти, преходни флагчета, преходно червено знаме, парични награди на ударниците и най-добрите в професията. Наградите се връчват тържествено на тримесечното отчитане на съревнованието, което се води между участъците, смените и бригадите.

Качествено нови моменти в организаторската и идейно-политическата работа на първичната партийна организация за възпитаване на социалистическо отношение към труда внесе новият икономически механизъм, чрез който се осигури нов начин на заплащане на труда и особено въвеждането на вътрешна стопанска сметка във всички бригади. Заместник-директорът по икономическите въпроси на предприятието и началникът на отдел „ТРЗ" запознаха миньорите с вътрешните правила за организация на стопанската сметка и работната заплата в МОК „Елаците". В тях бяха регламентирани показателите, нормативите и лимитите, по които бригадите, работещи на стопанска сметка, ще отчитат своята дейност и ще формират и разпределят полагащия им се фонд „Работна заплата".

За внедряването на стопанската сметка първичната партийна организация извърши значителна резяснителна и организаторска работа. Трябваше да се преодолява известна психическа бариера у отделни работници и на дело да се докажат предимствата на бригадната стопанска сметка. По решение на партийното бюро на двама бригадири комунисти — героя на социалистическия труд Лукан Черкезки и Боян Андреев, бяха дадени партийни поръчения да внедрят и докажат предимството на стопанската сметка в своите бригади. И двамата проявиха много настойчивост, положиха много усилия и се справиха отлично с поръченията. Доказаха, че внедряването на бригадната стопанска сметка и умелото боравене с нейния механизъм е мощно средство за възпитаване на социалистическо отношение към труда у всеки член на бригадата. Рязко се повишиха съзнателността и самоконтролът върху съвестното изпълнение на трудовите задължения от всеки работник. На базата на техния опит стопанската сметка се въведе във всички бригади на рудника. Сега ясно се разбира от всеки, че заплатата вече наистина се заработва, а колективното определяне на коефициента на трудово участие е прилагане на дело социалистическия принцип на разпределение — от всекиго според възможностите — всекиму според труда. А колективът не греши при определяне на приноса на всеки свой член в крайните резултати. Промени се и отношението към социалистическата собственост — на поверените им машини, съоръжения и материали работниците гледат като на своя собственост. Започнаха да се реализират значителни икономии от скъпи материали и резервни части, с които работят бригадите, тъй като 30 на сто от икономисаните материални разходи се трансформират във фонд „Работна заплата", което увеличава заработката на всеки според приноса му. След внедряването на стопанската сметка чести са случаите миньорите да преглеждат и да пускат в повторна употреба изхвърлените преди „стари" и „износени" коронки и бургии. Бригадирите всекидневно информират бригадите как да се разходват определените лимити от материали и всеки търси отговорност от всекиго за всичко, с което на дело се осъществява девизът на Юлския пленум на Централния комитет на Партията. Икономията на труд и материали стана реалност, която се изрази и в увеличаването на средната работна заплата на миньорите. За отделни месеци тя нарасна с 60—80 лв.

Естествено, появиха се и консумативни и потребителски настроения. Някои работници сметнаха, че за да се докажат предимствата на

Digitized by Google

бригадната стопанска сметка, ще им се дават незаслужено по-висока заплати. Срещу това остро реагираха комунистите и тези работници почувствуваха силата на колектива, почувствуваха как действуват икономическите лостове и икономическата принуда, когато в края на месеца получиха значително по-малко от своите другари. През следващия месец те не се помайваха. Бригадирът на бригадата, работеща на шахта „Запад", Г. Михайлов се опита да злоупотреби с предимствата на новата система на заплащане, помъчи се да наложи „властта" си над колектива, за да му се определи необосновано висок коефициент на трудово участие. Но нарасналото съзнание и новото отношение към труда на неговите другари му попречиха и му дадоха да разбере, че социалистическата организация на труда изгражда и нови черти у хората — чертите на социалистическия начин на живот. Той получи онова, което е заслужил с труда си.

По нов начин реагират колективите и срещу нарушителите на дисциплината. Има злостни нарушители на дисциплината. Те са малко, но има. Доскоро техните „дела" оставаха по същество ненаказани. Това разлагаше неустойчивите, дискредитираше мнението на колектива. Сега такива се наказват с по-малко заплащане и заедно с това се разяснява, че човек губи много, а придобива само лоша слава, защото при бригадната организация всяко дисциплинарно нарушение се отразява върху работата на всички. На събрание една от бригадите, след като други мерки не помогнаха, взе решение за особено тежки и системни нарушения на дисциплината да бъдат уволнени дисциплинарно двама работници и ги уволниха. Комунистите от участък № 5 поеха задължение да работят със свой морален кодекс, в който особено внимание се обръща на спазването на дисциплината — трудова и технологична. В кодекса е записано, че нарушителят на дисциплината не може да бъде преназначен в друга бригада на участъка. А и самите колективи не приемат такива работници. Сега никой не напуска забоя, докато не завърши изцяло определената му работа, а ако се наложи — помага и на другарите си и при необходимост ги замества, защото отговорността е обща. Във всекидневните дела, в отношението към труда крепне и се закалява характерът. Взаимопомощта, другарството, взаимната заменяемост са черти на социалистическия труженик, без които не може да се говори за истинско социалистическо отношение към труда. Тези черти са особено необходими и ценени в трудната и с много професионални рискове миньорска професия. При авария на шахта „Капитална" през лятото на 1979 г. бригадата на Лукас Черкезки няколко дни работи в изключително трудни условия по почистването на зумфа, без този обем работа да се включва в плана й за месеца. Шлосерът В. Панчев, който беше в отпуск, щом научи за аварията, дойде и работи за отстраняването й.

Необходимостта от взаимопомощ и взаимозаменяемост при бригадната организация поражда и ново отношение към повишаването на квалификацията, към усвояването на втора професия. Почти на всички работни места вече е установена взаимозаменяемост. За формирането на социалистическо отношение към труда у младите работници сега се грижат не само техните наставници, а целият колектив.

В цялата тази нелека работа по внедряването на бригадната стопанска сметка и по утвърждаването на социалистическото отношение към труда комунистите играят първостепенна роля — те агитират, убеждават, възпитават и с личния си пример на дело показват какви положителни резултати носи за колектива и за всеки негов член формирането на чертите на социалистическия начин на живот в трудовия процес. В партийно-политическата и възпитателната работа първичната партийна организация отделя постоянно внимание на индивидуална-

Digitized by Google

работа с хората, на целенасоченото възпитателно въздействие върху личността, съобразено с личните трудови, волеви, морални и политически качества на отделния работник. А кой може по-добре да подава тези качества на работника, освен другарите му в работата, комунистите от партийната група.

По инициатива на първичната партийна организация всеки месец в рудника се свиква среща на партийното, стопанското, профсъюзното и комсомолското ръководство с целия колектив. Води се открит и искрен разговор по всички въпроси, вълнуващи работниците, независимо от какъв характер са те. В партийната организация е изградена комисия от 12 души по възпитаването и формирането на социалистическата личност. Тези комунисти имат задължението да работят индивидуално с хората, да ги поощряват, да им посочват грешките, да ги напътствуват както по служебни, така и по лични въпроси. При партийния секретар се води дневник за зададените при тези разговори въпроси, за мерките, които са взети, как са решени и какъв е резултатът от тях. По този начин индивидуалната работа служи на първичната партийна организация като средство за контрол върху работата по изграждането на социалистическата личност, по формирането чертите на социалистическия начин на живот. Не е възможно тя да води резултатна борба за формиране на социалистическо отношение към труда, ако не е съпричастна към личната съдба на отделния труженик, ако не му подава ръка в тежки минути, ако не намира начин да го поощри за всеотдайния труд и да повиши неговото социално самочувствие.

Формирането на социалистическо отношение към труда у членовете на колектива при рудника като сърцевина на социалистическия начин на живот не е завършен процес. Но кълновете на този живот са вече многобройни и укрепнали. И което е най-радващото — тези кълнове се пазят и отглеждат грижливо не само от комунистите, а от всички работници, които виждат в тях красотата на комунистическите обществени отношения.

БОРБАТА С ОТРИЦАТЕЛНИТЕ ЯВЛЕНИЯ

инж. НИКОЛА МУТАФЧИЕВ
директор на МДК „Г. Дамянов"

Идейното и нравственото богатство на трудовия колектив са плодородната почва, на която се развива човекът, формират се гражданският и професионалният облик на личността. В трудовия колектив просмукват все по-дълбоко качествените преобразования, характерни за обществото като цяло.

НОВИТЕ УСЛОВИЯ

Сега, когато страната е ориентирана към повсеместна интелектуализация на производството, обществената роля на трудовия колектив нараства рязко. Стратегическият курс на нашата партия за бързото внедряване постиженията на научно-техническия прогрес ще породи редица изменения в състоянието на производствения колектив. Глав-

Digitized by Google

ните направления за автоматизация, електронизация, микроелектронизация, роботизация с едновременно въвеждане на високоефективни технологии ще обновят средствата на труда.

Принципно новото обогатяване на производството ще резонира в задължителна социалистическа научна организация на труда. Националната партийна конференция не само предвиди това, но и постави коренно нови изисквания пред трудовите колективи.

В МДК „Г. Дамянов" има разнообразни условия за по-високата степен на развитие, в която навлизат трудовите колективи. Чрез генералната реконструкция и модернизация както през първия, така и през втория етап ще се промени изцяло равнището на техниката и технологията при висока степен на автоматизация и електронизация. На основата на смелите реконструкции и модернизации, подобряване научното обслужване, усъвършенстване социалистическата организация на труда, внедряване икономическия подход и социалното обезпечаване ще се повиши обществената производителност на труда до 1985 година 1,7 пъти, а до 1990 година — 2,6 пъти. Ще изчезнат значителните замърсявания на производствената и околната среда, ще стане трудът по-лек и по-достоен за трудовия човек.

Всичко това обуславя промяната в професионалната структура на работещите. Ще е наложителна високоефективна работа за ограничаване и ликвидиране на отрицателните прояви в трудовите колективи на МДК „Г. Дамянов" съобразно с настъпилите промени както на производствения, така и на икономическия и структурно-професионален фундамент.

КРИТЕРИИТЕ

Организацията и възпитанието в трудовия колектив като стабилен социален организъм поставят сложен комплекс от проблеми. Подемът на науката и техниката изменя и самия човек, влияе на нашия начин на живот, открива немислими по-рано възможности, предявява нови изисквания. Едно от тях е повишаване на знанията, разностранна образованост, висока съзнателност.

В математиката, химията, физиката, и т. н. не е сложно да се сравни едно число с друго и да се каже кое е по-голямо; да се анализира епруветката и да се каже какво има в нея. За проверка на водачите на моторни превозни средства се използва методът „надуй балона". Във всички тези ситуации е просто, защото има директен въпрос — директен отговор. В трудовите колективи не може да се действува така. Няма апарат или инструмент за проверка на съзнателността. Такъв „балон" още не е открит. „По какви признаци — пише Ленин — да съдим за реалните мисли и чувства на реалната личност? Разбира се, че този признак може да бъде само един: действията на тази личност." Ленинските индикатори в този случай са постъпките на хората, жизнената им позиция, поведението в производството и бита.

Практиката ни показа, че разкриването и отстраняването на отрицателните явления зависи преди всичко от състоянието на трудовия колектив. Там където са устойчиви убежденията на членовете му и има здрав социалнопсихически климат, отрицателните явления изплуват, улавят се бързо, лекува ги самата устойчивост на колектива. Не е трудно да се забележи, че там работниците се трудят честно и добросъвестно, спазва се трудовата дисциплина, своевременно и точно се изпълняват разпорежданията, опазва се социалистическата собственост, редки са явленията на карнеризъм, лентяйство, корупция и т. н. И обратно. Разхлабеният, неустойчивият производствен колектив не

Digitized by Google

разполага нито с нравствена, нито с административна енергия, за да направи точна диагностика и да намери път за ликвидиране на отрицателните явления. Духът на компромиса, на отрицателството и спокойствието е постоянното му състояние. Уважението към правото и закона не е лично убеждение на всеки труженик от колектива. Там където, макар и с дребни отклонения от обществените норми, носители са преобладаващата част на колектива, самите отстъпи от обществените норми стават мярка за нормално обществено поведение. Тук колективът не може да изпълнява функциите на самолечител.

Главното в случая, към което се стремим, е социалистическият трудов колектив да стане сплав от комунистически убедени личности, въоръжени с устойчиви знания и убеждения, склонни към общополезни действия. А устойчиви са убежденията, които сами карат членовете на колектива да се противопоставят успешно на всички отклонения в трудовия колектив и обществото.

КОМПЛЕКСНИЯТ ПОДХОД

Ако се ограничим в двете крайни направления за ликвидиране на отрицателните явления в трудовия колектив, ще изпаднем в положението на стария нравоучител или суровия съдия.

Нравоучителният подход може да има положителна стойност за някаква конкретност, но в основата си той носи ефекта и авторитета на онзи стар учител, който с патриархална строгост поучава. „Провиненият“ не е особено обезпокоен, той само се подготвя за поредната порция „акъл“, която ще получи при следващото нарушение.

Не е завидна и ролята на „съдията“, който акцентува само на отклоненията. Впускането в борбата за ликвидиране на отклоненията от социалистическите норми значи да бягаме по сянката си. Ролята на съдии възбужда в нарушителя психологията „дано втори път не ме хващат!“

Съгласно марксизма-ленинизма срещу отрицателните явления най-устойчива е личността с високо обществено съзнание. На тази основа е изградена и съвременната личност. Опитът обаче ни е научил, че не са достатъчни само възпитателните мерки. Целта е да се създадат условия, при които не са необходими постоянно около човека нито възпитатели, нито надзиратели, нито съдии. Това са вътрешните регулатори за нормите на общественото поведение, създадени от икономическия подход. И действително наблюдаваният уклон отрицателните явления да са за сметка преди всичко на обществото вече е невалиден. Създадените икономически и правни регулатори действуват не само за сметка на обществото, а и в пълна сила за сметка на носителя на отклонението. Така по-плътно се приближаваме до справедливите природни ситуации — едновременно с нарушението нарушителите да почувствуват и силата на възмездието.

След всичко казано можем да утвърдим, че социалният характер на отклоненията от нормите на обществения живот определя и методите за ограничаването им. Универсалният ключ за теоретичното и практичното решаване на проблема е комплексният подход.

В борбата с отрицателните явления поставяме ударението не на тяхното определение и характеристика, а на създаване условия да не се проявяват. Това има важно значение за организаторската работа както на партийната организация, така и на стопанското ръководство. Главната цел в случая е да се създадат обществено значими устойчиви убеждения във всеки трудов човек. Убежденията са водещи в изграждането на високо устойчиви личности.

Ние виждаме същността на комплексния подход в тясното един-

Digitized by Google

ство на идейно-политическото, трудовото и нравственото възпитание, в прилагането на икономическия подход, като отчитаме конкретните условия. Главната цел, сърцевината на комплексния подход е комунистическият мироглед на трудовата личност.

ДЕЙСТВИЯТА

Ведущата при комплексния подход е организаторската работа. Без определяне на ясни цели в борбата с отрицателните явления организаторската работа е равнозначна на състоянието на начинаещия плувец, който не върви напред, а едва се задържа на повърхността, а и самият спасител не е далеч от самочувствието на давещия се.

Да вземем за пример цех „Металургично производство". Преди две години се задъхвахме от текучеството, безпричинните отсъствия, недостатъчната административна и технологическа дисциплина. Единственият отговор на заявленията за напускане беше — не! Както по-горе отбелязахме, и давещият, и спасителят гълтаха вода в едно и също бурно море. Можеше ли да се поддържа продължително време създадената ситуация. Можеше, естествено, както и досега, но за сметка главно на общественото производство. Предприеманите мерки не даваха резултат. Отрицателните явления главно от дисциплинарен характер не намаляваха. Нужни бяха тотални мерки. Кой помогна в случая? Ние отдаваме заслуженото на комплексния подход. Какво направихме?

Започнахме с диагностиката. Установи се, че нарушаващите елементарните трудови и технологични норми, социалистическия морал и права в повечето случаи са нискоквалифицирани и недостатъчно образовани работници. Новоприетите млади работници и специалисти нямаха достатъчно ясна представа за производството. Получили илюзорна представа за своята професия и от училището, и от средствата за масова информация, те бързо се разочароваха от тежката металургична професия. Не бяха рядко случаите новопостъпилите да предявяват едностранни претенции за висока заплата, дневна смяна, лека работа... Трудовите и санитарните условия бяха изключително тежки. Ниската механизация и високата загазеност и запрашеност създаваха допълнителни затруднения.

Следващата стъпка беше да поставим целите и да се заемем с мероприятия, които ще обезпечат тяхното реализиране.

Започнахме настойчива и трудна борба за подобряване на санитарно-хигиенните условия, проведохме смела реконструкция и модернизация, която доведе до облекчаване на изпълнителския труд, предприехме социални мерки за стабилизиране на работната сила, за осигуряване със суровини и др. Цеховият колектив под въздействие на целенасочената дейност на партийното бюро със секретар героя на социалистическия труд Кръстьо Петров, началника на цеха инженер Здравко Йовков и още много обществени и стопански ръководители извърши коренен прелом. Тук много помогнаха и пропагандистите от системата на партийната и комсомолската просвета, на икономическото образование. Те непосредствено работят с хората, не само разясняват теорията и политиката на Партията, а и мобилизират работниците да изпълняват конкретните си задължения. Девизът, от който всекидневно се ръководят нашите най-добри пропагандисти и агитатори — да поставят в служба на петилетката своите знания, своето майсторство, бюрото на партийната организация направи ръководство за действие на всеки челник, специалист, бригадир, на всеки комунист. Засили се трудовата активност на членовете на колектива, съревнованието се ориентира на качествените показатели, изучи се челният опит, най-добрите методи на работа. Взеха се мерки рационално да се използват ресур-

Digitized by Google

сите, да се укрепват организираността и дисциплината. През четвъртото тримесечие на 1979 г. колективът беше вече напълно мобилизиран. Започнаха да „валят“ рекордите за надпланова продукция, рязко се снижаваха материалните разходи, отрицателните явления намаляха. Цех „Металургично производство“ запълни своите работни места и заработи на пълен ход.

Кои бяха причините? Пак да повторим — комплексният подход, обединяващ възпитателните, социалните, трудовите, икономическите, етическите, психологическите и административните мерки в равнодействуваща към определена насока цел.

БАЗАТА

Дотук потвърдихме, че отрицателните явления не са неизбежни. Трудовият колектив като най-низшето звено за отражение на общественото съзнание, може да създаде условия за предотвратяване на отклоненията от социалистическия начин на живот. Но тъй като борбата с тях няма комплексен характер, все още се проявяват отрицателни явления.

Считаме, че в комбината е изградена социално-икономическа база за предотвратяване на отрицателните явления. Полагаме усилия да се съобразяваме с главните принципи при изграждането на развитото социалистическо общество като планомерно постъпателното развитие, пропорционалността и хармоничността.

Отсъствува ли постъпателното движение, значи налице е застой. Там където няма развитие, се създава добра база за отрицателни явления. За пример да посочим ремонтно-механичния цех, строително-ремонтния цех, топлосиловия цех и др., които в последните няколко години силно изостанаха в своето развитие. Тук най-ярко се проявяват дисциплинарните отклонения, налице е високо текучество, ниска степен на социалнопсихическия климат.

Там където принципът на пропорционалността е нарушен, отрицателните явления бързо се проявяват. Постоянни са дисциплинарните отклонения в новопостроената обогатителна фабрика за бедни шлаки. Нарушеният принцип между отделенията прекъсва грубо технологическия режим. Не се изпълняват производствените задължения, въпреки че икономическият механизъм въздействува строго. Ответната реакция на недостатъчно съзнателните работници не е достатъчна сама да изправи положението. Създават се реални условия за нарушения независимо от степента на взискателност.

Нарушеният принцип на хармоничност налага съществен отпечатък върху отрицателните явления. Недостатъчните грижи за строителство на квартири, недобре организираното хранене на работниците в стола, малко съдържателната идейновъзпитателна работа са причина за разностранни отрицателни прояви.

* * *

Новият етап от социално икономическото развитие, в който навлизаме, изисква по-ефективни грижи за предотвратяване на отрицателните явления. Главните усилия на партийните, стопанските, профсъюзните и комсомолските ръководства в трудовите колективи се насочват към създаване устойчиви социалистически убеждения във всеки труженик, срещу всякакви отклонения от социалистическия начин на живот.

Digitized by Google

Бригадата на героя на социалистическия труд Алдьо Алдев дава облика на младежите, които се трудят в АПК „Сухе Батор". Следват я младежката ферма „М. Тодоров" в с. Челопеч и младежката тракторна бригада „Иван Пенев" в с. Смолско.

ДОСТОЙНСТВОТО У ЧОВЕКА

АЛДЬО АЛДЕВ
герой на социалистическия труд, бригадир
на механизаторска бригада в АПК „Сухе Батор"

В бригадната организация едни виждат най-краткия път за достигане на крайния производствен резултат, други подчертават икономическата изгода, трети изтъкват трудностите по разпространение на новия метод на организация на труда. Но освен всичко това, убеден съм в едно, че сърцевина на бригадната организация е човекът. Аз бих определил формулата за бригадната организация така: отлична организация на производството плюс комунистическо отношение към труда. В жизнената творческа атмосфера на бригадата, когато всеки неин член се чувствува отговорен за общия успех или неуспех, расте ролята на колектива във възпитанието на човека, пораства чувството за собствено достойнство.

Достойнството на механизатора е като стожера на хармана. Това чувство го държи изправен, дава му сила да се пребори с трудностите. Достойнството в нашата бригада се гради не от днес и от вчера, а от оня ден — 12 април 1961 година, когато решихме, че името на Юрий Гагарин ще ни бъде патрон. В това може би е имало прекалена смелост. Но ние, макар и млади, вярвахме в себе си, в своите бъдещи успехи. Още тогава си обещахме, че за да носим с чест това име, трябва да се изграждаме като знаещи и можещи механизатори. Това не беше никак лесно. Нямахме материална база — станът ни беше на гола поляна. Нямахме никакви битови условия, все още не владеехме добре хубавата съветска техника. Бригадата нямаше традиции. С преодоляването на всяка от тези трудности ние добивахме самочувствие, някак неусетно се ковеше нашето достойнство. От година на година районът на бригадата с нашия доброволен труд променяше своя облик.

Най-напред направихме мивка за почистване на селскостопанската техника, определихме и направихме стойки за тракторите и другите селскостопански машини. Първи в МТС—Челопеч оборудвахме зала за технически прегледи, в която монтирахме електротелфера, който ни беше подарен като първенци в съревнованието.

Не случайно на първо място поставихме грижата за техниката — трябваше да възпитаваме у себе си стопанско отношение към машините и земята. Но успоредно вървеше и грижата за човека, и то не само с красиви думи, а с дела. Първи в района създадохме със собствен труд клуб на механизатора, който не остана празна стая, а се превърна в школа за работнически добродетели. Всеки, който влезе в клуба, най-напред вижда образите на Ленин и Гагарин, прочита лозунга „Да се учим непрестанно от богатия съветски опит". Впечатление правят многобройните грамоти, вимпели и флагчета, които свидетелствуват за постиженията в нашия трудов път. В минути на отдих може да се погледа телевизорът, закупен със средства, които малко по-малко бригадата отдели от наградите. При тези битови условия у механизаторите се изработи навик да оставят работните си дрехи в стана и да го напуснат с ежедневното си облекло. Сега вече ние не сме с омазания работен костюм. Съвременният тракторист машинист е човек с висока професионална и обща култура, с високо съзнание, спретнат и чист...

Годините минаваха, ние постепенно овладяхме съветската техника и това беше една от предпоставките да завоюваме резултати. Към машините се отнасяхме не като към куп желязо, а като към свой другар, когото ценим и уважаваме. Това ново отношение към техниката показва, че от ден на ден се отдалечавахме от привичките на механизатора, който се интересуваше преди всичко от своята заработка. Младите, начинаещите механизатори възпитаваме на примера на челниците. Според мен много важно е да им показваме, че не гонитбата на „леката и голямата пара", а упоритият труд и усъвършенстването на майсторството донасят на човека високо нравствено удовлетворение, почитта и уважението на другарите, материално благополучие и възможност по-нататък да се развива.

Digitized by Google

Сега с въвеждането на стопанската смет- в бригадата материалното стимулиране раво се свързва с получаване на край- я продукт. Много силен стимул за нас яха думите на др. Т. Живков, който заед- о с плевенските механизатори нарече и нас, латишките, „ластовица на комплексната еханизация". Един от източниците на на- ите постижения е стремежът ни да вне- ряваме най-доброто от съветския и от на- ия челен опит — първи отговорихме на ризва на харковските тракторостроите- и — „ТЕХНИКАТА С ПЪЛНА МОЩ". Още през 1973 година в отговор на пос- игнатото от героя на социалистическия руд Петър Брайков в бригадата се роди очинът ни „ЗА ШЕСТ СМЕНИ — ОСЕМ НОРМИ". Оттогава досега редовно го из- пълняваме и сме горди, че бе приет от ме- ханизаторите от Софийски окръг.

С наш доброволен труд скоро ще се по- строи домът на механизатора, паметник на нашия любим патрон Ю. Гагарин. То- зи скромен паметник не може да се срав- нява с Айфеловата кула, но за нас той е далеч, далеч по-ценен от нея, защото е един от символите на нерушимата и вечна бъл- гаро-съветска дружба, защото в него е вградена частица от сърцата на механиза- торите. През миналата година първият бъл- гарски космонавт Георги Иванов взида в основите на строящия се дом на механи- затора послание към идните поколения. Сега в редовете на нашата бригада има двама почетни членове, с които се гордеем. Първият е съветският космонавт Алексей Губарев, два пъти героят на СССР, който ни гостува през 1976 г., вторият е Георги Иванов — герой на СССР и на Народна република България.

Паметен ще остане 12 април 1976 годи- на, когато десет механизатори от добри- те — най-добрите заминаха за великата съветска страна и гостувахме в звездния град, поканени от Алексей Губарев.

Признание на труда ни са петимата орденоносци Динко Спасов, Ангел Ранчев, Георги Бончев, Георги Стоянов и Николай Николов.

Тези високи отличия ни носят самочувст- вие и ни задължават да се трудим още по- резултатно.

Като се вглеждам в повече от двадесет- годишната история на нашата тракторна бригада, струва ми се, че нашият главен стремеж винаги е бил да живеем и рабо- тим така, че да пазим чиста работническа- та чест и може би това е нашето най-голя- мо достойнство.

ТРУДНА Е ПРОФЕСИЯТА НА МЕТАЛУРГА

ЛУКО ЛУКОВ
герой на социалистическия труд,
металург в МДК „Г. Дамянов"

Вече двадесет и две години двехилядниият колектив на МДК „Г. Дамянов" произвежда продукция, особено важна за цялото народно стопанство: за транспорта и съобщенията, за енергийната ни промишленост, за селското стопанство, за химическата промишленост, за отбраната на страната, за всеки дом. През тези години заедно с увеличаване на производството растяха и хората. Ако на нашите партийни, профсъюзни събрания и производствени съвещания дойде човек, който познава работниците отпреди 15—20 години, и послуша как с вещина се изказват за металургичните пещи и агрегати, за технологичните процеси и явления, той ще се удиви от знанията и уменията на хората, израснали толкова много в труда. А ако не ги познава, трудно ще разграничи работника от инженера. Мнозина от работници станаха инженери, опитни ръководители. Гордост за комбината ни е, че от някогашните работници сега израснаха: директорът на комбината инж. Никола Мутафчиев, началникът на производствено-техническия отдел инж. Иван Христов, началникът на цех „Металургичен" инж. Здравко Йовков и много други. Всеки се чувствува стопанин на своя цех, на завода. Чувствува се частица от ятото птици, които, без да прелитат, и зиме и лете работят от петнадесет—двадесет и повече години в комбината.

Много пъти съм мислил какво задържа хората в завода, като серният двуокис щипе на гърлото, прахът те задавя, а температурата кара сърцето силно да бие. Трудна е професията на металурга! Вечер, когато всички са се събрали в семейството и се готвят за нощна почивка, часовникът настойчиво звъни и упорито гони металурга на нощна смяна. И той оставя топлата стая, домашния уют и отива да произвежда метал. Кое го кара? Защо отива? Отговорът е винаги един — страстната привързаност към огнената професия, любов към труда, чувството за отговорност и удовлетвореност, че произвежда материални блага.

Digitized by Google

И най-едрият човек е дребосък в сравнение с могъщите пещи и съоръжения, но той, човекът, въоръжен със знания и умения, кара пещите да произвеждат метал, съоръженията да се въртят, а огнената лава да се лее послушно. И в това е неговата гордост, неговата чест и достойнство.

Достойнство! Кой може да го притежава. Достойнството в най-голяма степен е притежание на работническата класа, на ония, които произвеждат блага, на всички, които са с чиста съвест верни на дълга и за пример с делата си. Да имаш достойнство, значи да си честен, прям, открит, значи да си непримирим към слабостите и недостатъците, да поддържаш и оправдаваш своя личен престиж и престижа на колектива, да чувствуваш отговорност пред обществото и пред себе си. В процеса на труда, в трудовия колектив расте достойнството на човека...

За последното тримесечие на 1979 г. в цеха ни трябваше да се произведе продукция, давана преди това за четири и повече месеци. Графиците за производството бяха разчетени с пълно натоварване на хората, пещите и съоръженията, с рационално използване на времето. Разливахме метала на анодна пещ 2. Всичко вървеше нормално и изведнъж машината блокира, отказа да се движи, а струята разтопен метал течеше от пещта... Механическа задръжка. Машинистът Брайко, майсторът Васо и аз запълзяхме под нажежените изложници на машината и издърпахме парчето метал, задръстил пътя на разтопения метал, и... той потече... Вечерта се прибрахме не уморени, а доволни, че изпълнихме достойно дълга си... Забелязал съм: човек не се уморява от работа, а от безсмислена работа...

Нарушаването на дисциплината, вътрешносменните загуби на време, текучеството не рядко в значителна степен са обусловени не от несъзнателността на работниците, а от „ниското качество" на ръководство: неорганизираност, от привичката да се щурмува, от лоши условия на труда.

Един ноемврийски ден на 1979 г. работихме, както винаги с напрежение. На смяна бяхме от 6 до 14 часа. В края на работното време дойде началникът на смяната и тревожно ни съобщи, че ако не се зареди с гореща огарка пещ кипящ слой №2, планът пропада. Трудно ни беше. Умората ни натискаше, но останахме. И свършихме работата не по силата на заповеди и разпореждания, а по съвест.

Случва се, макар и не често, да разливаме метал и от двете пещи едновременно, а хората са предвидени за една. Тогава майсторите Ташев и Славов остават сами да обслужват пещите, а рафинерите Чепишев и Андреев застават на разливачната машина. Всеки работи за двама и изпълнява операциите с чувство за отговорност, защото планът трябва да се изпълни достойно и с чест.

Августовски ден, след 14 часа. Зной, горещина, трудно се диша, а вътре в цеха всичко излъчва топлина — въздухът тре-

пери. Отвсякъде пот тече, сърцето отм на всяка минута по над 120 удара, а леем. Иска ти се да се разхладиш, да отмориш, но освен „иска ми се" съществ ва още и суровата дума трябва! Трябва да изпълниш своя дълг пред родната тогава има нужда да бъде сменен поне 15—20 минути и Минчо, и Васо, и Д и Слав, и другите. А те работят, не се д дават, защото всеки знае — изчезне ще измени на другарите си, на колек тива...

Когато всичко върви нормално, не забелязва как се отнасят хората към т да. Но то се проявява веднага, когато д де беда.

Върви работата добре и изведнъж м шината откаже или напрежението отс не, механизмите станат безжизнени, а м талът тече. Тогава всички се спускат в к то в чист извор се вижда златното пр ло: един за всички — всички за една. Т гава се проявяват добродетелите на раб ническата класа — другарство и взаимн мощ, защото задружността прави хора по-силни. В края на миналата година, к гато трябваше да дадем най-много мет зидарията на анодните пещи се износи с но. И ето дойде бедата. Първа анодна п не издържа. Металът протече зл и страшен. Втурнаха се всички да пре чат пътя на разгневената лава — един мъкнаха маркучи с въздух, други хвърл ха кварц. В тая битка участвуваха не са старите, опитни работници, а и младите жените кранистки.

При нас идват млади, неопитни хора се налага взаимно обучение. Отдава от мина времето, когато всеки, открил тайн на майсторството, я крие, пази я само себе си. Най-опитните майстори са наст ници и отдават безрезервно знанията и ум нията си на по-младите, учат ги на т костите в професията. Всеки настав счита, че изпълнява дълга си към раб ническата класа, когато обучи повече м ди хора. Но обучението не е поучение личен пример на отношение към работ на умение, трудолюбие, дисциплина. К кото повече даваш на хората, толкова по богат ставаш — по-богат с уважение любовта на другите. И такъв човек не о тава в беда, с него се дели и хлябът, и с та, и радостта. Да учиш другите не е д татъчен и личният пример, нужно е у ство за такт. Защото тези до тебе са само другари по работа, но и хора с свои характери, със свои радости и м със свои интереси и стремежи. Един тр ва да бъде сурово наказан за извърш постъпка. Друг, като Минчо, е достат но само да го погледне човек по-строго той ще разбере и няма да повтори гр ката. Трети — макар сега да не раб добре, е по-справедливо да не го закар да го пазим от излишни страдания, ако ва у него не е от мързел и не е равно шие, а от някаква затаена мъка или с то нещастие. Дойде Тошко на работа м чен и настръхнал. Все се усамотява и б ботата му не спори. Разбрахме причината

Digitized by Google

етиридесет дена бяха минали от смъртта а баща му. Какво друго може да се направи в такива случаи, освен да му помогнеш да излекува душевната си рана, да му ъчувствуваш на мъката...

Смяната е от 22 часа. Малко преди да ръгна, идва в къщи Андрей с повишено настроение. Иска един ден неплатен отпуск. Родил му се син. Да му е жив и здрав! Съгласих се. Нека изживее радостта си. Хората идват при теб с мъката и радостта си. Да им помогнеш, значи да заветеш човешкото им достойнство. От това, е се опираш на колектива, че се съветваш с хората достойнството не страда. Да ръководиш добре и правилно, трябва да се слушваш в колектива.

След ремонта на анодна пещ № 1 първата плавка беше злополучна. Втората тръгна също зле. В началото на смяната при пещта дойде началникът на производствено-техническия отдел инж. Христов. „Какво смятате да правите" — попита. Докладвахме. Изслуша ни внимателно, одобри, даде още няколко напътствия. След два часа пак дойде и остана доволен, продукцията беше с необходимото качество. Доволни бяхме и ние, защото той зачете нашето достойнство. Чувство на злоба и обида се появява, когато работникът без вина се вини. Когато началникът, без да провери, наказва, когато не създава уравновесена обстановка, когато мисли, че щом е началник, винаги е прав. Тогава се нанася неизлечима душевна рана, която трудно се лекува.

Има случаи (макар и малко), когато сами работниците си погазват честта и достойнството — идват на работа пияни, мързелуват, работят през пръсти. Към такива освен възпитателните мерки за въздействие прилагаме и сурови наказания, защото те рушат вярата в човека, петнят честта на работническата класа.

Да даваш днес на обществото, не само да вземаш от него, тогава се чувствуваш достоен, тогава и хлябът е сладък, и парата заслужена. Всичко, което се точи, без да се долива, един ден се свършва. Затова достойнството не позволява на човека да взема с широки шепи незаслуженото от обществото, преди да е дал необходимото, или както е казано в партийните документи — всеки пред всекиго и за всичко да е отговорен.

Цялото човешко достойнство се заключава в труда.

Нашето достойнство се засилва, защото сме синове на героичен и достоен народ, защото сме наследници на тринадесет века, на хиляди герои...

Расте достойнството ни, че принадлежим към работническата класа, към оная класа, за която Георги Димитров заяви пред Лайпцигския съд: „Гордея се, че съм син на българската работническа класа".

НАСТРОЕНИЕТО

ХРИСТО КОВАЧЕВ

... Когато човек има добро настроение, и работата му спори, и денят дори да е облачен, му изглежда ведър, множат се намеренията му за нови добрини. Това е знайно състояние, но неизвестното е как да запазим душевната си бодрост, бомбардирана от дребните или по-едри конфликти, които избухват около нас. Автобусът закъснее, пътниците гледат нервно часовниците си и сутрешната им свежест се напуква. Ако списъкът със заплануваните покупки остане неизпълнен и пералната не е поправена, въпреки че даденият срок е изтекъл, не чакайте вечерта да ви се усмихне...

Социологическото изследване миналата година в Средногорската селищна система показа одобрението, с което хората посрещат положителните изменения в общественото обслужване. Заедно с това обаче мнозина изразяват недоволството си от слабостите в тази сфера, влияещи чувствително на тяхното настроение. Логиката на растящата взискателност е закономерна. Миньорите и строителите от минно-обогатителния комбинат „Елаците", металурзите от медодобивния комбинат „Георги Дамянов" и останалите трудови хора от селищната система работят здраво под земята, на връх Балкана, край огнените пещи, до машините. Техният напрегнат и резултатен делник им носи самочувствието, че са полезни люде, които заслужават да живеят все

Digitized by Google

по-пълноценно. Нека видим как конкретно се задоволява тази тяхна основна потребност.

През миналата година по-голямата част от търговската база в Средногорие бе реконструирана и модернизирана, градът стана домакин на седми национален преглед „Коопвитрина—79". Статистиката е категорична — близо тридесетхилядното население на общината през 1979 година е закупило стоки за над 27 млн. лева. В сравнение с 1977 година всеки жител е консумирал в повече 52 л мляко, 26 кг месо, 24 кг плодове и зеленчуци.

Радка ДИМИТРОВА, маркшайдер в МОК „Елаците":

— В Средногорие повечето магазини са нови или бяха обновени. Радвам се, когато намеря търсените стоки и продавачката е любезна. Но търговското обслужване ни носи и грижи. Има периоди, когато магазините не се зареждат ритмично, дразнят ме приятелските жестове „изпод щанда", прахосването на време по опашки.

Комунално-битовото обслужване е другият фактор, който поддържа колебанието на нашето настроение. Стойността на тези услуги средно на човек от селищната система е над средното равнище в Софийски окръг. Успешно се изпълнява програмата за реконструкция на тяхната материална база и за концентрацията им.

Тодор КОСТАДИНОВ, член на общинския комитет за държавен и народен контрол:

— През последните две години комунално-битовото обслужване се подобри. Чувствува се обаче нуждата от дърводелски и шивашки услуги, от внедряване на съвременни форми на обслужване. В селата Антон, Петрич, Смолско предприятието за услуги няма открити приемателни пунктове.

Луко ЛУКОВ, металург в МДК „Георги Дамянов":

— Преди няколко месеца си поръчах желязна врата в един от цеховете на ДПУ — Средногорие. След известно време отидох да видя дали е готова, но ми отговориха, че няма желязо. Намерих си желязо и тогава ми отговориха, че са ми загубили поръчката. А съседът ми за седмица си направи врата частно...

След създаването на град Средногорие и на селищната му система автобусният транспорт бе подчинен на новите условия. Схемата за движение и разписанието на рейсовете бе съобразено с трудовите и другите пътувания. През половин час между двата квартала на града се движат автобуси. Крайните селища на общината Душанци и Мирково се свързват с рейс, който пътува почти през час, минава през Средногорие и село Челопеч.

Димитър ИВАНОВ, служител в ДПУ — Средногорие:

— Живея в кв. „Златица", а работя в кв. „Пирдоп" и пътувам. Общо взето транспортните връзки не ни затрудняват, но във върховия сутрешен момент по спирките се натрупват повече работници и ученици, отколкото са в състояние да поберат автобусите. Неприятно ни влияят случаите, когато не се спазва разписанието. След едно такова недотам приятно пътуване първите часове от работния ден не са много спорни.

Обстановката, в която живеем, или гаси, или подклажда настроението ни. Хората ясно разбират, че за да бъдат хубави техните квартали, трябва да участвуват в благоустрояването им.

Цветана ДУРАЛИЕВА, секретар на общинския комитет на Отечественият фронт:

— Нашият реален принос по местоживеене е свързан с разширяването на почина „Селището е наше, ние сме негови стопани". Населението активно участвува в изпълнението на социалната програма на общината, на 76-о постановление на Министерския съвет за самозадоволяване със селскостопански продукти.

— Отечественофронтовците от 52 низова организация в Средногорие се включиха в изграждането на магазин за хранителни стоки, канализираха своята улица. Населението на село Чавдар участвува в строежа на търговски дом. А членовете на 5-а низова организация дадоха над 200 трудови дни за изграждане на магазин и отечественофронтовски клуб.

Digitized by Google

Хората от Средногорската селищна система ценят общуването с изкуството. През миналата година тридесет и четири библиотеки са раздали над 197 хил. тома книги и по този показател са сред водещите в окръга. Увеличава се броят на четящите младежи. Десетте кина в общината редовно прожектират филми, но повечето от тях идват доста време след премиерата и някои от копията им не са качествени. Най-добрите представители на четиридесет и шестте самодейни колектива на V републикански преглед на художествената самодейност получиха четиридесет медала.

Гаврил СТАНЧЕВ, журналист в местния вестник „Средногорски зов":

— Двете читалища и профсъюзният дом на културата имат хубави сгради и те дават възможност за развитие на самодейността. Но духовните потребности растат и собствените сили не стигат за тяхното задоволяване. София е на 80 км, а не да чести гостуванията на столични театри на наша сцена. Може би и затова се осмелихме да поставим пиесата „Изпити" на Драгомир Асенов. Три месеца всяка вечер се събирахме на репетиция. Тези занимания се оказаха изход от скуката и в същото време създадохме нещо интересно за хората. Четиринадесет пъти се срещахме с публиката. Най-добре ни приеха младите металурзи от МДК „Георги Дамянов" и строителите на рудник „Елаците", на чийто обект в етрополския балкан гостувахме.

От няколко години народните обичаи в района започнаха да се възраждат и вплетоха оригиналния си колорит в свободното време на хората. Позабравени и обречени на изчезване от някои, те оживяват, за да носят радост и веселба.

Лукан САВОВ, учител в село Челопеч:

— Надвечер срещу Нова година свирнята на ученическия дудучарски оркестър събира мало и голямо на площада в Челопеч. Вече е изнесен дрянов клон, накичен с гирлянди и натопен в калайдисан медник, пълен с бистра изворна вода. Започва празникът „Пеене на пръстените". Женски гласове подхващат бавната и мелодична песен „Сбирайте се, малки моми". Хората и свирните продължават до късна вечер. Моми и ергени слагат в медника свои пръстени и обеци, други дребни вещи, които „спят" във водата. Дряновата пръчка нощува в младежкия клуб. На другия ден, първият от Новата година, отново се събират млади и стари, гости другоселци. Идва най-интересният момент — една девойка започва да изважда вещите така, че да не се виждат, а бай Харитон Попов благославя за щастлив живот и радост, за повече деца по къщята и ударници в цеховете... Подир тия весели наричания селската музика повежда хорото на мегдана.

Цонка МАРИНКОВА от село Мирково:

— Един весел народен обучай, запазил се в нашето село, празникът на „суратите". В средата на февруари започваме маскирането, което става вечер и кришом. Появяват се митични същества, облечени в кожи, с овчи рога на главите и хлопатари около кръста. Маскираните обикалят къщите и навсякъде ги посрещат като драги гости. И тази година „суратите" преминаха в карнавално шествие. Цонко Воденичаров с хумористични реплики представяше костюмираните, духовата музика ги съпровождаше. Народ от цялата община се беше стекъл да гледа и да се радва на „суратите".

Доброто настроение блика от удовлетворената човешка потребност да се живее пълноценно. Неговата нежна тъкан изплитат и безброй нишки, които тръгват от общественото обслужване и облика на кварталите ни, от пречистващото общуване с изкуството и от нашите празници. И ако тези нишки се късат, вината е обща — у всички, които не почитат взаимната зависимост между моето, твоето и нашето настроение.

Digitized by Google

ВЪЗПИТАВАМЕ НОВОТО ПАРТИЙНО ПОПЪЛНЕНИЕ

ЕВГЕНИЯ СМЕТАННИКОВА
секретарка на Краснопресненския районен комитет
на КПСС в гр. Москва

Няма да преувелича, ако отбележа, че вълнението, което изпитвам аз, би изпитал и всеки друг работник от нашия комитет, на когото предложат да разкаже пред нашите български другари за опита на районната ни партийна организация. Причината за това е колкото проста, толкова и приятна. Трудещите се от нашия район години наред дружат с жителите от Димитровски район на София и твърде много ценят тази дружба. Всяка година си разменяме делегации, взаимно изучаваме опита си, включително и по различни въпроси на партийния живот, на партийната работа.

През 1978 г. например първият секретар на нашия комитет Игор Бугаев, ръководител на тогавашната наша делегация, разказа пред нашите побратими от Димитровски район за работата на нашата районна партийна организация по ръководството на творческите организации. През миналата година на свой ред ръководителят на българската делегация, първият секретар на Димитровския районен комитет на БКП в София Георги Георгиев, сподели опита на районната организация на БКП по партийното ръководство на промишлеността.

Както българските другари, така и ние се стараем все по-всестранно и резултатно да използваме най-доброто от това, което се ражда в нашите организации.

Може би за българските другари представлява интерес и опитът на нашата районна партийна организация в работата с младите комунисти, използваните от нас форми и методи за тяхното възпитание, за обучението им по най-важните съвременни проблеми на партийното строителство, за което тук ще разкажем.

ОТ ПОЗИЦИИТЕ НА ВИСОКАТА ВЗИСКАТЕЛНОСТ

Многогодишната практика на нашия Краснопресненски районен комитет на КПСС по възпитанието на младите комунисти дава основание да твърдим, че най-добри резултати се постигат само когато изпълнението на решенията и изискванията на Партията е съобразено с историческите, социално-икономическите и другите особености на района, с най-грижливото отношение към опита и традициите както на самата районна партийна организация, така и на най-старите първични партийни организации. На какви принципи все пак по-непосредствено се основава нашата работа с младите комунисти през последните години?

Основа на цялата наша дейност по приемането на нови членове в Партията и по възпитанието на младите комунисти са постановките на XXV конгрес на КПСС и последвалите го решения на Централния комитет на КПСС. Както подчерта в Отчетния доклад пред конгреса генералният секретар на ЦК на КПСС Леонид Илич Брежнев, постоянният растеж на редовете на КПСС е обективна тенденция „която произтича от целия ход на общественото развитие при социализма, от повишаването на ръководната роля на Партията, на нейния авторитет. Но КПСС не форсира численото си нарастване. Тя приема в редиците си само онези, които на дело са доказали, че влизат в Партията, както казваше Ленин, не за да получават някакви изгоди, а за да работят самоотвержено за комунизма."[1] Тъй че Партията попълва своите редове, като приема най-добрите и съзнателните представители на

Материалът е написан за сп. „Партиен живот" чрез АПН.

[1] XXV конгрес на КПСС, Доклади и решения, Партиздат, С., 1976, с. 83—84.

Digitized by Google

отническата класа, колхозните селяни, интелигенцията. Само в нашата районна партийна организация всяка година попват около 900 нови партийни членове. А общо в КПСС, както беше отбелязано в доклада, посветен на 62-та годишнина от победата на Великата октомврийска социалистическа революция, след XV конгрес са приети 2 милиона и хиляди души.[1]

Колкото повече се развива съветското общество, колкото по-крупни и перспективни задачи решава КПСС, толкова по-горещи са грижите, които Партията възлага на нас, партийните работници, за попълване на нейните редове с нови сили и средата на онези, които са заслужили високата оценка и признанието на първичната партийна организация, на целия трудов колектив, които се проявяват най-активно както в производствената работа, а и в обществения живот. На Партията са необходими високоидейни и активни борци, самоотвержени проводници на нашата политика. Но такъв не се става из един път. Затова КПСС, нейният централен комитет призовават партийните организации, ръководства и дейци да повишат значението на кандидатския стаж, с най-голяма строгост и висока взискателност да подхождат при проверката на политическите и деловите качества на кандидатите за встъпване в партийните редове. Конкретно ръководство за действие у нас — партийните работници — е приетото след XXV конгрес Постановление на ЦК на КПСС „За работата на партийните организации в Киргизия по приемането в Партията и възпитанието на кандидат-членовете на КПСС".[2] В него намира отражение най-високите изисквания за подобряването на качествения състав на партийните редове, по регулирането на техния растеж и възпитанието на новите комунисти.

Един от най-важните принципи, от които се ръководи районната партийна организация при попълването на своите редове и възпитанието на младите комунисти, е по-точното и пълното съобразяване със задачите и перспективите на развитието на икономиката и културата в района, със социалния състав на населението и спецификата на трудовите колективи. Ние се стремим в новото попълнение все по-широко да бъдат представени трудещите се от решаващите участъци на производството, строителството, науката и културата.

Красная Пресня е район с много богато революционно минало. През декември 1980 г. се навършват 75 години от онзи ден, когато, продължавайки делото на първата руска революция, работниците от Москва по призива на Партията на болшевиките се вдигнаха на решителна въоръжена борба против царизма. Ръководна сила на въоръженото въстание станаха червените отряди на работниците от Пресня. Като издигнаха барикади, те осем дни се сражаваха с превъзхождащите ги сили на класовия противник. Паметта за тези героични събития сега се съхранява в наименованията на улиците, площадите и заводите в района, в експозицията на историко-революционния музей „Красная Пресня" — филиал на Музея на революцията в СССР.

В наше време трудещите се в района решават многообразни социално-икономически задачи. На негова територия са такива крупни промишлени предприятия като комбината „Трехгорная мануфактура", Електромашиностроителния завод „В памет на революцията от 1905 година", обувното производствено обединение „Восток", завода за захар „Мантулин" и много други. В района ни има и редица строителни и транспортни организации, научни и културни учреждения, министерства и ведомства.

Това намира отражение в структурата и дейността на районната партийна организация, в която членуват над 44 хиляди комунисти.

При приемането на млади комунисти нашата районна партийна организация отделя особено голямо внимание за постоянното подобряване на качествения състав на новото попълнение, да се повишава непрестанно званието член на Партията.

Притокът на свежи сили в районната ни организация е значителен. Сега в района имаме над 1000 кандидат-членове на КПСС. От тях 45,2 на сто са работници, повече от половината — инженерно-технически работници и служещи, 6 на сто — студенти във висши училища. От новоприеманите всеки трети е жена и също всеки трети — с висше образование. Младостта е отличителна черта на онези, които сега проявяват желание да свържат живота си с Партията: 68 процента от кандидатите са под 30 години; 62 процента от тях идват в редовете на КПСС от ВЛКСМ. Следователно това са предимно хора, които се нуждаят от задълбочаване на знанията си за строежа, ролята и мястото на Партията в обществото, за формите и методите на нейната работа и т. н.

С оглед на всичко това именно ние провеждаме обучението и възпитанието на младите комунисти.

ШКОЛА ЗА МЛАДИЯ КОМУНИСТ

Основната работа по обучението и всестранното възпитание на младите комунисти, естествено, е съсредоточена в първичните партийни организации и техните вътрешни звена. Районният партиен комитет внимателно следи първичните партийни организации постоянно да се грижат за утвърждаването на младите комунисти, добре да подбират партийните им поръчения, правилно, с оглед на знанията и опита, на техните склонности и интере-

[1] В. „Работническо дело" от 7 ноември 1979 г.
[2] Сп. „Партийная жизнь", кн. 20/1976 г., с. 9.

Digitized by Google

си, опитни в тази работа комунисти да ги подпомагат успешно да се справят с тях. Особено внимание отделяме на въпроса поръчненията да имат предимно не еднократен, случаен, а постоянен характер.

В резултат на тези усилия всички млади комунисти в района имат отговорни постоянни партийни поръчения. Около половината от тях работят като пропагандисти, политинформатори и агитатори, всеки втори е в състава на ръководни комсомолски органи, в комисиите за народен контрол, в ДОСААФ и другите обществени организации. Наред с това по-голямата част от младите комунисти повишават своите знания в системата на политическото и икономическото образование, създадена в предприятията, организациите и учрежденията.

Но на практика по редица причини партийните организации все още не успяват да обхванат в системата на обучение всички млади комунисти.

Как да подпомогнем тази част от младите комунисти, която остава вън от теоретичните семинари и политшколи? С цялата си сериозност този въпрос възникна пред нас преди осем години. Тогава именно решихме да създадем при районния партиен комитет специална школа за младите комунисти. И веднага пристъпихме към осъществяването на това решение. От година на година работата в школата се подобрява, усъвършенстват се формите и методите на обучение, задълбочава се неговото съдържание.

В първите години от работата на школата райкомът още не се придържаше към твърда тематика и специален ден за обучение. Занятията провеждахме нередовно, предимно с оглед необходимостта да бъде разяснено някакво постановление или решение на ръководните партийни органи или основни въпроси от текущата дейност на районната партийна организация.

Съвсем друго е положението сега. През последните три години школата се ръководи от Людмила Бицукова. По професия тя е учителка по история, но целият ѝ съзнателен живот е свързан с работата във ВЛКСМ и Партията. Завеждала е отдел в районния комитет, била е инструктор в Московския градски комитет на Комсомола, секретар на Краснопресненския райком на ВЛКСМ. Само на партийна работа е била повече от 15 години: инструкторка, заместник-завеждаща отдел „Партийно-организационен". В състава на наши делегации Людмила е била в България и ни донесе оттам много вълнуващи и съдържателни впечатления от срещите си с гостоприемните български другари, които знаят по ленински да работят и да посрещат другари.

Людмила Бицукова направи твърде много школата за младия комунист да работи редовно, по строго определена програма, съобразена с интересите и потребностите на новото попълнение.

Кой се учи в школата и как е построен учебният процес?

Принципът за подбор на слушателите е твърде прост: в нея се зачисляват кандидат-членовете на КПСС, които не са обхванати в системата на политическото и икономическото обучение в предприятия и учрежденията, и младите комунисти, приети за членове на КПСС от септември до май — или по-точно в течение на учебната година. През учебната 1978—1979 г. в школата се занимаваха 400 души, от които 180 души бяха работници от промишлеността и строителството, 20 — от сферата на услугите, 200 — представители на другите отрасли на икономиката, науката и културата. Сега в школата се учат 450 млади комунисти.

По-сложно е определянето на проблемите, които да се изучават. По този въпрос в помощ са ни самите слушатели и от този подход районният комитет се ползва вече редица години. Преди всяка учебната година в школата започва и завършва по принцип със срещи на секретар на РК със слушателите. На срещата през септември миналата година аз запознах слушателите със задачите, които районният комитет поставя за предстоящата учебна година, и изслушах предложенията и бележките им по тематиката на занятията и по проблемите, които вълнуват младите комунисти сега. Ние, разбира се, се съобразяваме с тези предложения и бележки. В края на учебната година провеждаме нова среща със слушателите. На нея ние отчитаме резултатите от работата на школата през годината, изслушваме мненията и пожеланията на младите комунисти. А и в течение на учебната година продължаваме да се интересуваме и да си изясняваме кое в работата на школата най-много допада и се одобрява от слушателите. Всичко това се оказа много важно средство своевременно да научаваме мнението и предложенията на младите комунисти.

В края на всяка учебна година ние провеждаме и писмена анкета сред слушателите. От отговорите виждаме какви форми и методи на работа в школата те намират за най-добри и защо именно тяхкое в работата ни е недостатъчно ефективно и действено; как те виждат следващите занятия в школата — по тематика и проблеми, по методи и форми и т. н. Някои от известните хора в района, Москва и страната биха желали да се срещнат с т. н. Някой може да запита: „А какъв е смисълът по тези въпроси да се взема мнението на слушателите, които вече са завършили школата?" Тези анкети ни помагат по-добре да съставяме програмата за следващата учебна година, да се насочваме към все по-ефективни форми и преподаване и усвояване на материала.

Разбира се, едновременно с това ние се съобразяваме и с обстоятелството, че съставът на новото попълнение на партийните редици от година на година се променя, образованието на младите комунисти постепенно се повишава. Следователно растат и техните изисквания към занятията в школата на РК.

Digitized by Google

След като определим тематичния план занятията в школата, ние го разбиваме месеци, размножаваме го и го връчва-на всеки слушател. В основата на ебния план за 1979—1980 учебна година теми, свързани с по-нататъшното из-ване на решенията на XXV конгрес и други документи на КПСС, основите партийното строителство, актуалните облеми на вътрешната и международна-политика на КПСС. В лекциите и се-нарните занятия слушателите ще изу-зат теми като: „В. И. Ленин — основа-л на Комунистическата партия на Съ-тския съюз и на Съветската дър-ава, гениален теоретик на марк-зма и вожд на международното работ-ческо движение“: „Програмата и Уставът КПСС — основни партийни документи“; остановлението на ЦК на КПСС „За -нататъшното подобряване на идеоло-ческата, политико-възпитателната рабо-а — разгърната програма за комуни-ческо възпитание“; „Идеологическата бота на Партията. XXV конгрес за ком-ексния подход в комунистическото въз-тание на трудещите се“; „Ленинските инципи за членство в КПСС. XXV кон-ес на КПСС за по-нататъшно подобря-не на качествения състав на партийни-редове, за повишаване званието и зна-нието на члена на Партията в комуни-ическото строителство“; „Повишаването ефективността на производството и ка-ството на работата — най-важна съ-авна част на икономическата стратегия Партията“; „В. И. Ленин и Московска-градска партийна организация“ и други. Занятията провеждаме един път месеч-в заседателната зала на районния ко-тет.

Стараем се широко да използваме и руги форми на работа. Показателно в ова отношение е занятието, проведено на 5 декември м. г. То беше посветено на зучаването на историята на партийната рганизация в нашия район, една от най-арите в Москва. За да дадем на слуша-елите нагледна представа за дейността а комунистите от района от началото на ека до наши дни, решихме да се прове-е беседа около кръглата маса в истори-о-революционния музей „Красная Прес-я“. То се превърна едновременно и в одготовка за чествуването на 75-годиш-ината на първата руска революция. И ъй като помещението не позволяваше да ъберем всичките 450 слушатели, ние ги азделихме на групи. Това даде възмож-ост разговорът с тях да придобие по-онкретен и задушевен характер, да бъде о-подробен и задълбочен. Най-напред Людмила Бицукова и работниците от му-ея се срещнаха с младите комунисти от инистерствата и централните ведомства. След тях в музея пристигнаха представи-елите на научните учреждения и учеб-ните заведения Занятията завършиха с беседи с работниците от промишлеността, троителството и транспорта. Убедени сме, е младите комунисти добре се запознаха . революционните, боевите и трудовите традиции на краснопресненци, че с гордост ще ги следват и умножават.

Нашата школа натрупа интересен опит и в организирането на занятията със слушателите в залите на Централния музей на Владимир Илич Ленин, както и в Музея на Карл Маркс и Фридрих Енгелс. Традиционните беседи около кръглата маса ние провеждаме и при обсъждането на актуални международни проблеми. Слушателите одобряват това, че беседите с политическите наблюдатели на ТАСС протичат в съвсем непринудена обстановка. Те могат да зададат всякакви въпроси, уверени, че ще получат всестранни и обосновани отговори.

Опитът на школата за младия комунист беше изучен и одобрен от Московския градски комитет на КПСС. В това ние виждаме, естествено, оценка за работата на секретарите и на другите отговорни работници на районния комитет, които системно изнасят лекции пред слушателите. И не само това. Нашите успехи не биха били така убедителни, ако не се ползвахме от постоянната помощ на Академията на обществените науки при ЦК на КПСС, както и на разположените в района столични висши учебни заведения. Високата компетентност на лекторите от тези учебни заведения ни помага да въоръжаваме младите комунисти със съвременни знания за дейността на КПСС във всички сфери на общественото развитие. Заедно с това ние постоянно насочваме слушателите и към системна самостоятелна работа над произведенията на класиците на марксизма-ленинизма, документите и материалите на КПСС и на световното комунистическо и работническо движение.

Освен тази школа в нашия район има още четири школи за младите комунисти — в текстилния комбинат „Трехгорная мануфактура“, в Домостроителния комбинат № 1, в Интурист и в Геолого-проучвателния институт. В тях се обучават още около 120 души. В работата на тези школи най-широко се използва опитът на районната школа за младия комунист, нейната програма, формите и методите на обучение, нерядко се провеждат съвместни занятия с нея.

Така с общи усилия се изработва и утвърждава единен подход към възпитанието и обучението на новото попълнение на партийните редове.

ГАРАНЦИЯ ЗА УСПЕХА

Преди известно време в партийния комитет на електромашиностроителния завод „В памет на революцията от 1905 година“ дойде майсторът от участъка за монтаж на електродвигатели М. М. Лукянчиков. Обезпокоен от това, че, давайки препоръка за приемане на млади другари за кандидати или за членове на КПСС, някои комунисти скоро забравят за тях, не се интересуват от тяхната работа в Партията, за развитието им като комунисти, той предложи да се въведе отчет на кому-

Digitized by Google

нистите, дали препоръки за приемане на нови кандидат-членове или членове на Партията, пред партийните бюра или пред партийните организации. В това предложение на комуниста Лукянчиков заводският партиен комитет видя едни от пътищата за по-нататъшното усъвършенствуване на възпитателната работа с младите комунисти и напълно ги подкрепи. Сега тук комунистите, дали препоръка за приемане на младия човек в Партията, системно се отчитат за това, каква грижа полагат за професионалното, идейното и политическото развитие на препоръчания, каква практическа помощ му оказват, включително как го подпомагат да усвоява необходимите практически навици в организационната и партийно-политическата дейност. Заедно с това както в този завод, така и в другите партийни организации в района редовно изслушват и обсъждат отчети как кандидат-членовете и младите членове на КПСС изпълняват уставните изисквания и партийните поръчения, които са им възложени. В редица организации се провеждат беседи на партийните активисти и ветерани с младите комунисти.

Районният комитет внимателно анализира всяка нова форма за работа с младите комунисти и препоръчва най-резултатните да се използват във всички партийни организации.

Защо постъпваме така?

Възпитанието на новото партийно попълнение е голямо, общопартийно дело. Изключително важно е младите комунисти уверено да се утвърждават в живота на своите партийни колективи, все по-ярко и убедително да формират у себе си и да проявяват принципните качества на члена на КПСС. Отчитайки важността на постановката на Партията за повишаване значението на кандидатския стаж, бюрото на районния комитет системно обсъжда състоянието на възпитанието на новото партийно попълнение, дава конкретни препоръки за по-нататъшното всестранно подобряване на тази работа. Това е и една от сигурните предпоставки за успех в тази насока.

За да може всичко най-добро, което партийните организации прилагат в обучението и възпитанието на младите комунисти, да става достояние на всички партийни организации и уверено да се утвърждава в тяхната практика, районният комитет периодично провежда семинари за обмяна на опит в тази дейност. На тях лекции и информации за практическата работа изнасят секретарите и други отговорни работници на районния комитет, ръководители и преподаватели в школите за младите комунисти, секретари на първични партийни организации.

Много добра помощ в обобщаването на опита по обучението на младите ко[illegible]сти ни оказват методическите съвет[illegible] партийно-организационна работа, съгл[illegible] на обществени начала в райкома и [illegible] първични партийни организации. Ме[illegible]ческият съвет при районния комите[illegible] състои от 55 души и има 11 секци[illegible] своите заседания той обсъжда отчета[illegible] дейността на партийните ръководств[illegible] организации с младите комунисти, во[illegible]вя материали за бюрото на райкома[illegible] които се разкрива както положител[illegible] така и недостатъците в работата.

Големи изисквания по обучението [illegible] младите комунисти предявяваме и [illegible] създадения в районния комитет каби[illegible] по партийно-организационна работа в [illegible]вичните организации. В кабинета на ра[illegible]ния комитет е събран богат материал [illegible] основните направления на партийната [illegible]бота — организационно, идеологическ[illegible] партийно ръководство на стопанската д[illegible]ност, партийно ръководство на обществе[illegible]те организации и т. н., както и по и[illegible]рията на районната партийна организ[illegible] Издават се стенлистове за участието [illegible] младежта в изпълнението на социално-и[illegible]номическите задачи в района. За нов[illegible] учебна година предвиждаме в програм[illegible] на школите за младите комунисти [illegible] включим и екскурзии из района с огл[illegible] по-непосредствено да разкриваме ролт[illegible] на младежта в района. А тук има кам[illegible] да се види. Нашият район е и център н[illegible] международната търговия, и средище н[illegible] строящата се сега най-голяма в Европ[illegible] плодово-овощна база, и нови жилищн[illegible] квартали, и още много, много други не[illegible]ща, в създаването на което са вложен[illegible] трудът и усилията и на младите красно[illegible]пресненци.

* * *

За нас е голяма радост да отбележи[illegible]че от година на година расте броят на младите комунисти от района, наградени [illegible] ордени и медали за трудово отличие, по[illegible]бедители в социалистическото съревнов[illegible]ние и ударници на десетата петилетка. Рамо до рамо с ветераните младите комунисти и сега са в авангарда на борбата за повишаване качеството на работата, за икономия на материали, енергия и гориво, за висока ефективност на производството. Те активно участвуваха в съревнованието за достойно посрещане на 110-та годишнина от рождението на Владимир Илич Ленин, постигат високи резултати. Във всичко това ние, работниците от районния партиен комитет и комунистите от районната партийна организация, виждаме награда за усилията ни по възпитанието и обучението на новата партийна смяна, които така ревностно полага партийната организация на Красная Пресня.

Digitized by Google

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

ПРИНЦИПИТЕ ЕДИННИ, ПОДХОДЪТ — ТВОРЧЕСКИ

- НОВИЯТ ИКОНОМИЧЕСКИ МЕХАНИЗЪМ ЗА ИНЖЕНЕРНО-ВНЕДРИТЕЛСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ
- ГЛАВНОТО, РЕШАВАЩОТО ЗА УСПЕХА — СУБЕКТИВНИЯТ ФАКТОР
- НЕИЗМЕРИМО ПО-БОГАТИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗГРЪЩАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ПАРТИЙНИТЕ КОМИТЕТИ И ОРГАНИЗАЦИИ, НА ТВОРЧЕСТВОТО И ИНИЦИАТИВАТА НА ИНЖЕНЕРНО-ВНЕДРИТЕЛСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

С утвърждаването на Наредбата за специфичните правила за управление на инженерно-внедрителските организации практически приключи работата по създаването на нормативните актове на новия икономически механизъм във всички отрасли и дейности на материалното производство, позволяващи успешно да се решават задачите, поставени от XI конгрес на БКП и Националната партийна конференция.

В ръцете на ръководните, научните, стопанските кадри, на творците на научно-техническия прогрес у нас е изключително важният документ. Новият икономически механизъм за инженерно-внедрителските организации е отражение на обективната потребност от постоянно усъвършенстване на целокупната научно-производствена дейност. Но погрешно е да се сметне, че самата наредба ще започне да действува автоматически. Придобитият вече положителен опит, постигнатите добри резултати от приложението на новия икономически подход и икономическия механизъм в другите сфери на дейност недвусмислено сочи — нормативните документи, колкото и солидно да са разработени, са само една предпоставка за повсеместното усъвършенстване на социалистическата организация на труда и плановото ръководство на всяка една работа. Главното, решаващото за умножаването на успехите, за използването предимствата на вътрешностопанската сметка е дейността на субективния фактор. Сега, това ще рече, под ръководството на партийните комитети и организации научните и административните ръководители, специалистите бързо и убедено, последователно и пълно да поемат прилагането на новите критерии и изисквания в своите ръце.

* * *

Кои са основните моменти в преустройството на дейността на инженерно-внедрителските организации върху икономическа основа? Кое е главното в системата от стимули, създаващи необходимите икономически условия за превръщането на науката в непосредствена производителна сила, в решаващ фактор за рязкото повишаване на обществената производителност на труда?

Digitized by Google

Ясно е формулирана главната задача — ускорено внедряване в производството на научно-техническите постижения, на челния наш и чужд опит и на тази основа непрекъснато повишаване на технико-икономическото, технологическото и организационното равнище на производството, качеството и експлоатационните параметри на произвежданата продукция, икономическата и социалната ефективност на цялостната дейност на министерствата, стопанските организации и техните поделения.

Внедряването на стопанската сметка и нейната същност — действителната самоиздръжка и резултативността на работната заплата в инженерно-внедрителските организации, в техните звена, е основополагащ принцип в новата наредба. Характерното в схемата за образуване и разпределение на доходите е, че **приходите ще се формират върху основата на завършени и предадени разработки и резултати.** Цените се договарят като част от доказания или фактически реализиран икономически ефект от внедряване на инженерната разработка на основата на лимитните цени за проучване, проектиране и други видове инженерно-внедрителски разработки за единица основни технико-експлоатационни показатели — мощност, товароподемност, производителност, физически обем и др.

Само в случаите, когато няма условия за определяне на цените на инженерно-внедрителските разработки по този начин, с договора се определят необходимите разходи на основата на план-сметки съгласно действуващите цени, тарифи, норми и нормативи.

Стимулиращата роля на цените се повишава и чрез договарянето на добавки (отбиви) при изпълнение (неизпълнение) на специфични изисквания, разработване на вариантни решения, уникалност на обекта, надвишаване на технико-икономическите параметри, предсрочност и други подобни. Една част от тези добавки ще се изплащат при приемане на разработките, а друга част след практическото им внедряване в производството, строителството, модернизацията и т. н.

Новите решения в ценообразуването създават реална основа за прилагане принципа на самоиздръжката. Ликвидира се порочната практика за определяне цените върху основата на обема на работата, предвидени в съответните разработки. Сега всички участници в процеса на създаване, усвояване и внедряване на новата техника са заинтересовани от съкращаване на сроковете и постигане на по-висока ефективност от техните разработки.

Занапред оценката на дейността на инженерно-внедрителските организации ще има за главен критерий приноса им за подобряване на крайните икономически резултати на обслужваната от тях стопанска система в резултат от приложението на техните разработки. Основен синтетичен показател за това е прирастът на чистата продукция, както и показателите за подобряване конкурентноспособността на произвежданата продукция, валутните резултати, икономията на дефицитни материални ресурси, повишаване степента на използване на производствените мощности и други.

Новите критерии създават необходимите условия за **усъвършенстване на планирането в инженерно-внедрителските организации.** Те активно участвуват във всички фази на съставянето на плана, чрез своите предложения за определяне на научно-техническата политика на министерствата и стопанските организации, конкретните разработки за издигане техническото и технологическото равнище на производството и повишаване ефективността. **Подобрява се съотношението между централизма и демократизма, засилва се демократичното начало.** На инженерно-внедрителските организации се утвърждават от централните планиращи органи задължително само три показателя:

Digitized by Google

— поименно определени инженерно-внедрителски задачи, включително задел от разработки, необходими за перспективното развитие на съответната стопанска сметка;

— приносът за подобряване на крайните стопански резултати на съответната стопанска система;

— лимити за ресурсите, необходими за изпълнение на поименно определените задачи — обща численост на персонала, суровини, материали и дефицитни машини.

Качествено нов момент във все по-широкото прилагане на договорното начало е възлагането на задължителните задачи от горестоящата организация чрез „поръчка договор“. По този начин:

— се определят не само задълженията на организацията изпълнител, но и на организацията възложител;

— създават се условия за реално определяне на задължителните задачи и тяхното програмно и ресурсно обезпечаване, разпределение на отговорностите между възложителя и изпълнителя с произтичащите санкции и стимули.

Както и в другите сектори на материалното производство, на инженерно-внедрителските организации се предоставя до 10 на сто от капацитетните им възможности за собствени изследвания, проучвания и други задачи, които им позволяват да сключват договори и с други възложители, без да искат разрешение от по-горестоящите органи.

Действителната самоиздръжка и резултативно-остатъчният характер на работната заплата стимулират тези инженерно-внедрителски организации, които намират най-широко поле за внедряване на разработките си и имат висок дял в нарастването на обществената производителност на труда в съответните стопански системи. В зависимост от приноса на инженерно-внедрителските организации за увеличаване чистата продукция над държавните задачи, съответно за снижаване утвърдената от по-горестоящата организация нормативна себестойност, стопанските организации могат да им отпускат допълнително свои средства за допълване на фонда на работната заплата.

Освен това инженерно-внедрителските организации, както и отделните специалисти, научни сътрудници и други, представили най-добрите разработки на държавно-обществените прегледи — конкурси, ще бъдат материално стимулирани от фонд „Технически прогрес“ на Държавния комитет за наука и технически прогрес.

В наредбата например се казва: „Държавният комитет за наука и технически прогрес и Комитетът по архитектура и благоустройство съвместно с научно-техническите съюзи и съответните творчески съюзи **да организират провеждането на ежегодни държавно-обществени прегледи—конкурси,** на извършените инженерно-внедрителски разработки, включително и за обекти на капиталното строителство и градоустройството. На най-добрите разработки и проекти, с внедряването на които се осигурява висока икономическа и социална ефективност и достигане на върхови научно-технически постижения в съответната област, да се присъждат колективни награди.“ Или: да се удостояват със съответни морални и материални отличия отделни инженерно-внедрителски разработки и проекти, спечелили конкурси, представляващи изключително високи научно-технически постижения, надвишаващи върховите постижения в съответната област.

Сега никак не е трудно всеки партиен комитет, всяка профсъюзна и комсомолска организация, научно-техническо дружество да види дейността си в много по-богати измерения, отколкото преди.

С цялото свое богато съдържание, с новите си критерии и изисквания наредбата дава възможност да се подемат инициативи, да се разработят мероприятия, да се дадат поръчения, с които ще бъде раздвижен, мобилизиран всеки колектив. И със силата на убеждението

Digitized by Google

да се преосмисли досегашната дейност. От позициите на критичен анализ и самоанализ да се види в какво той недостатъчно е използвал своите сили, кои са субективните и кои обективните причини. После, без да чака някой отстрани, отвън, „от горе" да промени обстановката, условията, да превърне дейността си в един непрекъснат процес на творческо съзиждане. Да се конкретизират стимулите и отговорностите от проучването и внедряването, за качеството и ефективността, за всичко сторено да има реални критерии за оценка, напълно да се приложат новите принципи и изисквания на икономическия механизъм.

* * *

Към наредбата в отделни раздели са утвърдени специфични правила за управление на инженерингoвите стопански организации, а също така за организацията на инженерно-внедрителската дейност, извършвана от БАН, Медицинска академия и висшите учебни заведения.

Новият документ е единен за всички видове инженерно-внедрителски организации, независимо от тяхната отраслова или ведомствена принадлежност и от организационното им подчинение. Следователно нейният обхват включва всички институти, научни центрове, научно-производствени обединения, комбинати, предприятия, лаборатории, инженерингови организации, бази за развитие и внедряване и други звена, извършващи научноизследователска, проектантска, конструкторска и внедрителска дейност.

Да, основните принципи и специфичните правила на икономическия механизъм за инженерно-внедрителските организации са в ръцете на кадрите. Сега не бива да се чака, да се търсят обективни трудности. Като се преценят конкретните условия във всяко звено, задачата е, без да се губи време, да се осигури пълна мобилизация на творческите сили и енергия на всеки посветил себе си на научно-техническия прогрес, на новаторството, рационализаторството.

Новият икономически механизъм създава простор за голямо творчество и инициатива на кадрите. Изчакването в най-големи подробности всичко да се решава „от горе" е рецидив на вчерашния ден. Друга е повелята на Централния комитет на Партията, други са обективните изисквания на настоящия етап на нашето развитие. Необходима е неуморна борба против плуването в тихи спокойни води, против псевдотворчеството и наукообразността. Сега е особено актуална постановката, че „зрелостта се доказва не със стар регистър или с удостоверение, тя се удостоверява с опита, с практиката"[1].

Първият ръководител на нашата партия др. Тодор Живков многократно е подчертавал, че в основата на успеха на новия подход е комплексността. „...Всяко стесняване на икономическия подход, свеждането му само до отделни негови страни или моменти, скъсването на веригата организация—управление—научно-технически прогрес—производство—потребление води до деформация на този подход, до неговото непълноценно използване. И обратно. Ако последователно се прилага икономическият подход в неговата цялост, в най-тясна връзка с плановото начало, присъщо на социализма, ако този подход пронизва всички елементи на възпроизводствения процес, това ще означава, че действително се съобразяваме с изискванията на обективните закони на социализма. Тогава ще може пълноценно да разгръщаме самоинициативата на организациите, творчеството на трудещите се,

[1] В. И. Ленин, Соч., т. 30, с. 460.

Digitized by Google

ще може най-пълно да съчетаваме обществените интереси с интересите на колектива, с интересите на отделната личност."

Съвсем естествено е сега под ръководството на партийните комитети, с активното участие на профсъюзните и комсомолските организации научно-техническите дружества в инженерно-внедрителските звена с нов подход да пристъпят към решаването на важните проблеми. Още в самото начало да се проникне в комплексния характер на наредбата. Изцяло да се овладее нейното съдържание, главните цели и задачи. Новите критерии и изисквания да се превърнат в убеждение и мотив за поведение на всички пратеници на Партията на този фронт. Като се води неотстъпна борба за точно спазване на нормативите, разпоредбите, да се разгърне всецяло социалната активност във всеки един колектив. Да се създават условия за най-пълно разцъфтяване на талантите. Всеки да стане изявен творец на научно-техническия прогрес. Мнимата значимост на глобалната „щатна бройка" за всеки институт, звено да се трансформира в действителен индивидуален потенциал, в ковачница за съответствуващо на съвременните изисквания издигане на техническото равнище на производството. Щом си отдал сили и способности за изява на високоблагородното поприще — научното, инженерното, конструкторското... — не чакай всичко да ти се поднася наготово. Не. Организирай така работата си, бори се за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда навсякъде около теб, та в нито един миг да не бъдеш пленник на занаятчийско мъждукане в професията си. Именно това е сърцевината на новата наредба за управление на инженерно-внедрителската дейност. Нейно главно изискване е сега всеки да знае мястото си, всеки да подготвя и изпълнява задълженията си така, че по всяко време да внася реален принос за умножаване на успехите в стопанската система, която обслужва.

Днес лакмусът за действително рационална, творческа, високоефективна инженерно-внедрителска работа е създаването на такава организация на научно-производствената дейност, на производството, на технологичните и икономическите връзки, че неин завършващ цикъл да бъде сътворяването на продукция на световно равнище, осигуряването за пазара на конкурентноспособни стоки с високи потребителни стойности. Едни от най-характерните резултати, доказващи дали бързо настъпва преустройство в мисленето, в подхода, начина на организацията, протичането и отчитането ефективността от научно-производствената дейност е рязкото повишаване качеството на нормативната база за разхода на жив и овеществен труд. Превръщането на инженерните проекти в програми, оптимизирането на всяка производствена операция за осигуряване условия трудът да става все по-осмислен и по-високопроизводителен, съвременно организиран и технически обезпечен е първостепенно изискване към инженерно-внедрителските организации. Естествено, пример на неукротим стремеж към творчество и новаторство в работата първи ще дадат комунистите. С висока компетентност, умение, опит те ще дадат тон за безкомпромисна, високопринципна борба против всякакви прояви на самоцелен традиционализъм, инертност, шаблон. Против оставането в плен на срещащите се „непреодолими" обективни причини. Всеки ден, всяка седмица, всеки месец да бъдат осенени от пламъка на голямата любов към професията, на дълга и отговорността пред Партията и народа за изпълнение решенията на XI конгрес на БКП и за достойно посрещане на Дванадесетия партиен конгрес.

Асен ВЕСЕЛИНОВ
Коста ДИМОВ

Digitized by Google

ИКОНОМИЧЕСКИЯТ ПОДХОД И РАБОТАТА НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

В доклада на др. Тодор Живков пред Националното съвещание на партийния, държавния и стопанския актив от 30. I. т. г. най-задълбочено се изясняват същността и основните направления за практическото внедряване на икономическия подход във всички сфери на общественият живот. Беше подчертано, че на сегашния етап на развитие на нашата страна друг подход, други методи на работа, които противоречат на икономическия подход, са несъвместими с нашата социално-икономическа стратегия.

По своята същност икономическият подход е цялостна система от икономически средства, методи за въздействие и регулиране и форми на организация. Тази система обхваща: нова технология на планирането; принципиално нова организация на труда; нов начин на интегриране на науката с производството; нов начин на стопанисване. В този смисъл системата обхваща комплексно и планирането, и производството, и разпределението, и управлението. Затова всяко стесняване на икономическия подход и свеждането му само до отделни негови страни може да доведе до скъсването на веригата планиране—организация—управление—производство—потребление, а оттам до принизяване на ефекта.

Икономическият механизъм е инструмент за планово ръководство на народното стопанство, който отразява съдържанието и формите на проявление на икономическите закони. Най-същественият момент в новия икономически механизъм е да се осигурява самоиздръжка на отрасъла и на всички стопански организации и производствени единици. В този смисъл в селското стопанство все по-малък ще остава делът на оная АПК главно в планинските райони, които ще ползват дотации. Новото, главното сега, подчерта др. Живков в своя доклад, е, че искаме да поставим не само страната като цяло, но и всяка стопанска организация, всяко нейно поделение, всяка бригада, всяка дейност на стопанска сметка. Следователно новото е в това, че стопанската сметка става всеобхватна.

Между икономическия и политическия подход съществува тясна и взаимна връзка, която отразява съотношението между политиката и икономиката в социалистическото общество. С помощта на политическия подход се провеждат в действие всички лостове за мобилизиране на трудовата и политическата активност на трудещите се. Политическият подход отразява закономерностите в развитието на икономиката.

Последователното прилагане на новия икономически механизъм и икономическия подход в цялостния производствен и възпроизводствен процес във всички отрасли на народното стопанство, в това число и в селското стопанство — това е най-важното и решаващото сега. То изисква дълбокото убеждение на всички ръководни стопански, партийни и изпълнителски кадри по места. Водеща роля в целия процес на изпълнение на тези задачи принадлежи на Партията, на партийните органи и организации.

Digitized by Google

* * *

Особено важно е да се преустрои и издигне ролята на първични-е партийни организации. Потенциалните възможности на икономическия подход като двигател за ефективното развитие на производството огат да се проявят само там, където се създаде дълбоко убеждение кадрите, а така също условия за повече творчество и инициатива в риложението му.

Едногодишният опит на първичните организации от селското сто-ıанство показва решаващата роля на партийно-политическата работа ı това отношение.

Политическият подход изисква да се привличат всички трудещи се в реализиране на партийната политика. Ето защо така настоятелно са проведени широк кръг от агитационно-пропагандни мероприятия, в които тежестта е сложена предимно на новите моменти, свързани с икономическия механизъм, като широкото прилагане на стопанската сметка и нейната икономическа същност — самоиздръжката; бригадната форма на социалистическата организация на труда на основата на бригадната стопанска сметка; премахване на дотациите; разясняване остатъчния и резултативния характер на фонд „Работна заплата"; значението на реализацията на продукцията при новия механизъм и др.

Положителни моменти в разясняване на икономическия механизъм и икономическия подход имат първичните партийни организации от района на общинския партиен комитет в с. Сливо поле, Русенски окръг. Характерно за тях е, че освен проведените събрания и изнесени лекции по тези проблеми в мероприятията, набелязани от първичните партийни организации, са залегнали целогодишно изучаване на икономическия механизъм в партийните учебни звена, където се прави оценка доколко комунистите са овладели новите моменти. Нагледната агитация се свързва с конкретни материали и примери за внедряване на икономическия механизъм. Например обзаведен е кът, отразяващ участието на отделните комунисти и трудови колективи за приложение на вътрешностопанската сметка в бригадата, за подобряване качеството на работата и продукцията и някой други актуални въпроси.

Навсякъде разяснителната работа е последвана от конкретни мероприятия. Така например в НПК „Георги Димитров" — Пловдив е разработена и приета разгърната програма за усъвършенствуване на бригадната организация на труда и вътрешностопанската сметка. Нейното изпълнение е предшествувано от задълбочен критичен анализ на организацията на трудовите колективи, на организацията на вътрешностопанската сметка и заплащането на труда, използването на земята, селскостопанската техника, работната сила и др. Въз основа на анализа се пристъпи към по-нататъшно подобряване и усъвършенствуване на бригадната организация на труда и вътрешностопанската сметка.

Характерно за производствената структура на НПК „Г. Димитров" е, че са запазени някои от клоновите стопанства и са изградени нови производствени единици. Във всички производствени бригади в растениевъдството основна форма на вътрешнобригадната организация на труда е постоянното производствено звено, което прилага основните елементи на вътрешностопанската сметка: към всяко звено се прикрепват определени култури, работна сила и техника, дава се план за производство на продукцията в натура и лимитите за материалните и трудовите разходи. В бригадите за комплексна механизация за

Digitized by Google

извършване на отделни видове работи и по време на отделните кампании се изграждат временни механизирани групи и отряди.

В животновъдството усъвършенстването на вътрешнобригадната организация на труда се свързва с изграждане на специализирани групи, които да прилагат елементи на вътрешностопанската сметка, като заплащането на труда е пряко свързано с крайния резултат.

По предложение на първичните партийни организации беше изградена комисия от специалисти, която да следи спазването на вътрешностопанската сметка в производствените единици. За целта са приети графици за отчитане на икономическите резултати по месеци. По доклад на тази комисия първичните организации правят оценка за допуснатите слабости и набелязват мерки за отстраняването им. За цялостната извършена работа по икономическия механизъм първичните партийни организации се отчитат в общоселските комитети. Цялата ежемесечна оценка се приема в районния комитет на БКП.

* * *

Ценна помощ на общинските партийни комитети и първичните партийни организации по внедряване на икономическия подход оказа ОК на БКП — Русе. Същият счете, че за да се създадат истински предпоставки за внедряването на пълна самоиздръжка, е необходима стройна организация на труда и управлението в АПК, като се премахнат дублиращите се звена и се опрости и рационализира управлението на производството. В растениевъдството като основна форма на организация се прие производственият участък. Към всеки производствен участък се изградиха от 3 до 4 производствени бригади, като една от бригадите е за промишлено зърнопроизводство.

Според специализацията към всеки участък се изградиха 2, някъде 3 специализирани или смесени бригади, като едната от тях е за фуражопроизводство. Всяка бригада е поставена на вътрешностопанска сметка. В смесената бригада е запазена звеновата организация на труда.

Разбрали, че внедряването на новия механизъм е свързано с ликвидирането на дотациите, комунистите и трудовите колективи в производствените участъци и бригадите водиха борба и постигнаха намаляване на материалните разходи в сравнение с миналите години. Партийните организации все по-често се спираха на въпросите за самоиздръжката, търсиха отговорност за разхищенията, за лошо сключените или нереализирани договори.

Когато говорим за намаляване на разходите, не можем да отминем и работата на партийните организации за разкриване на резерви. Новият икономически механизъм дава неограничени възможности в това отношение. Самоиздръжката на производството, остатъчният и резултативният фонд „Работна заплата“, материалната заинтересованост и отговорност за производството изискват пестеливо и разумно изразходване на средствата. За да се внедри ново отношение към използването на резервите, голяма задача стои и пред първичните партийни организации. В АПК — Сливо поле разкриването на резервите започва още със съставянето на единния насрещен план, като инициатива на всеки участник в трудовите колективи. Всяка производствена единица под ръководството на партийната организация излиза с обещание за постигане на по-добри производствени и икономически резултати. Така например вместо плануваните средни добиви от основните селскостопански култури се търсят резерви за постигане на по-високи добиви чрез подобряване на агротехническите мероприятия,

Digitized by Google

грудовата дисциплина и т. н. В процеса на работата първичните партийни организации набелязват оперативни мероприятия.

Много са факторите, под въздействието на които се разгръща социалната активност на трудещите се. Така например обстоятелството, че фонд „Работна заплата" е резултативна величина, че доходите на колектива и кооператорите зависят от крайния резултат, служи като стимул да се търсят нови и по-ефективни технологически и организационни решения. Под ръководството на партийните организации в АПК — Сливо поле бе извършена значителна работа за привеждане на разходните норми за материалите и суровините, трудовите норми и разценките за заплащане на труда в съответствие с изискванията на новия икономически механизъм. В резултат на това през миналата година АПК осигури напълно разплащането с кооператорите и допълнително заплащане на труда.

В настоящия момент под ръководството на партийните комитети и организации и в другите АПК на Русенски окръг се работи усилено по по-нататъшното приложение на икономическия подход в селското стопанство. Въз основа на постигнатите резултати и като се вземат предвид допуснатите слабости, се набелязват мероприятия за подобряване на работата в бъдеще. Прави се преглед на организацията на труда и управлението в АПК. Създават се материални и организационни предпоставки за усъвършенствуване технологията на отглеждане на селскостопанските култури.

Добре работи по внедряване на икономическия подход и вътрешностопанската сметка и бригадната организация на труда, първичната партийна организация, в която членуват всички комунисти от производствения участък в кв. „Първомайци" към ПАК — Горна Оряховица. Партийните групи към кравефермата са инициатори на компенсационни програми, с които се разкриват неизползваните възможности в течение на годината. В определен ден всяка седмица се провеждат срещи с животновъдите, на които се отчитат количествените и качествените показатели на плана, а в края на месеца — обобщените показатели на вътрешностопанската сметка. Тук високите резултати са повод за разкриване на нови резерви.

В заключение следва да се отбележи, че едногодишното приложение на новия икономически подход постави на изпитание и оценка субективния фактор по отношение на творческото приложение. Както показва практиката, главната отличителна черта се заключава в начина на мислене и начина на действие, поради което редица първични партийни организации чрез бързо преустройство на своята дейност осигуриха положителни изменения в ръководените от тях колективи. Създадените с икономическия подход и механизъм условия за разгръщане инициативата на трудещите се и авангардната роля на комунистите и организаторското умение на партийните организации е залог за постигането на нови, по-високи успехи.

Никола ТРИФОНОВ
Серафим КАМЕНОВ

Digitized by Google

ГЕРОЯТ Е ВИНАГИ В СТРОЯ

КРЪСТЬО ЛУКАНОВ
секретар на ОК на БКП — Враца

Неотдавна във Враца се състоя Първият окръжен събор на бригадите, носещи имена на герои, който утвърди движението и начерта нови перспективи за него. Бюрото на окръжния партиен комитет даде висока оценка на събора и препоръча нови мерки за развитието на това работническо движение, което се разгръща под ръководството на първичните партийни организации, осмисля ежедневието и възпитава комунистически.

Всъщност това движение се роди под влиянието на съветския опит, придобил популярност в навечерието на тридесетгодишнината от победата над хитлерофашистка Германия под девиза „За мен и за оня момък". То беше пренесено в нашия окръг от Сумска област, с която имаме дружески връзки от близо 15 години. При нас придоби особен смисъл и голяма дълбочина и се разпространи много бързо сред производствените бригади предимно с младежки състав. Защото всичко в нашия окръг като че ли благоприятствува за това: и революционните традиции, и големият трудов подем в изпълнение решенията на Единадесетия партиен конгрес.

Как да определим облика на бригадите, които работят под девиза „Героят е винаги в строя", как да разкрием, така да се каже, тяхната социално-психологическа характеристика и особености и революционната приемственост, техния живот и дейност?

Всяка година на 2 юни мало и голямо слави по неповторим начин великия подвиг на Христо Ботев и винаги това ни дава повод да се уверяваме, че над сто години вече целият живот на хората от този край, техните борби, търсения и въжделения са протичали под знака и са се свързали с името на Христо Ботев, от устата на когото за първи път на български език се чуха думите „единний светъл комунизъм", а смъртта му остана опияняващ пример за саможертва на всеки революционер.

От Огоста към Усоето, от Милин камък към Косматица, от Дреновец към Околчица и Рашов дол, от Томин мост към Брусен хората

Digitized by Google

ървят. И уж все отиват по гробове, и уж все полагат венци върху робовете, а всъщност душите им тържествуват. Защо? Как така един арод като отчаян езичник отива при мъртвите с музики и с развети знамена, както се отива на рождества? Защото, изглежда, е осъзната т всеки българин голямата истина, че героите имат две рождени дати — едната е денят, когато са отворили очи за белия свят, а втората денят, когато са загинали и така са се родили за вечността. Защото, макар че всичко се променя, падналите за свободата си остават непроменени — все млади и чисти, все вдъхновени и бодри — да ни бъдят и да ни водят по сложните пътеки на комунизма. И ако би могло да се преодолее мъката по тяхната загуба, може да се каже — колко е хубаво, че сега ги имаме — тях, загиналите, като знамена и като дух.

С този дух под ръководството на Българската комунистическа партия преобразихме и преобразяваме Врачанския край, родината. В този смисъл може да се каже, че падналите в боя не лежат в братските могили, а са сред нас — в строя! Това е съзнание на всеки.

Така, щом търсим характерните особености на тези бригади, трябва да подчертаем, че **революционната приемственост, сближението и идейното покритие с патрона е първата най-ярка социално-психическа характерна черта на производствената бригада с девиза „Героят е винаги в строя“!** Колективът търси пътеки качествата на патрона да станат еталон за подражание. Хората ценят своя патрон заради неговия героизъм, заради неговия патриотизъм, заради неговото себеотрицание и саможертва в името на интересите на народа, заради неговата преданост към делото на Партията и работническата класа, заради неговата вяра в комунистическите идеи, заради неговата честност, трудолюбие, твърдост и последователност, дисциплинираност, трезвеност, скромност, самостоятелност, весел характер, оптимистичност.

Затова бригадата се заема най-напред да изучи подробно живота на своя патрон, да вникне по-дълбоко в същността на неговата личност. Прелистват се книги, посещават се музеи, родното му място, водят се беседи с бойните му другари и с близките му, съставят се албуми; подчертават се случки и положения, в които най-силно са се изявили душевните качества на героя; прославя се той чрез чествуване на неговия подвиг. По този начин членовете на малкия трудов колектив заживяват трайно със своя патрон като с човек жив, какъвто е случаят с бригадата на Никола Бунов от Оряхово, която носи името на партизанина Лазар Драйчев. Те редовно посещават майката на героя баба Мария, снабдяват я с гориво, поддържат къщата музей в Ботево. Под една от снимките на бригадата, подарена на баба Мария, тя е написала: „Тия хора много ме уважават, много ме почитат, като че съм им истинска майка“. Колко майчинска нежност и колко топлота има в тези думи. Майката е загубила един син, а сега има много синове, които я уважават, които я почитат. Сестрата пък на Лазар Драйчев в една поздравителна картичка пише до бригадата: „Лазар ми казваше на времето: ако падна в борбата, знай, всички ще бъдат твои братя. Днес се сбъднаха думите на моя смел брат. Вие сте едни от моите братя... Сестра на Лако — Тотка. Септември, 1977 година.“

Всички тези неща действуват неотразимо и членовете на бригадата заобичват героя, изпълват се с чувство на гордост, че носят неговото име и преди всичко с чувство за отговорност и дълг пред Партията и народа да продължат неговото дело в наше време с други средства. Тези чувства се явяват онази стимулираща сила, която активизира работниците за преодоляване на трудностите, за изпълнение на

Digitized by Google

производствените задачи, която определя гражданското им поведение и морал.

Втората ярка социално-психическа характерна черта на бригадите с девиза: „Героят е винаги в строя“ е повишената самостоятелна обществено-политическа изява. Преди всичко бригадата си спечелва за приятел някой виден общественик, активен боец срещу капитализма или герой на социалистическия труд. Той става и неин кръстник. Чрез него тя се свързва със средата, в която той живее, той е неин съветник, обществена опора. Друго, бригадата поддържа връзки, организира и провежда съвместни акции и мероприятия с комсомолски и пионерски организации, които имат същия патрон.

Тези контакти имат голямо значение за професионалното ориентиране на младото поколение към производителен труд. От своя страна със своите литературно-музикални програми, които изнасят, пионерите и комсомолците допринасят за разнообразяване живота на работниците, внасят повече емоционалност. Ето това общуване на бригадата извън цеха и работното й място я прави открита за обществения контрол и оценка и увеличава многократно нейното самочувствие и стабилитет, и отговорност. Така бригадите с девиза „Героят е винаги в строя“ са не само по-висока степен на социална среда за комунистическо възпитание на своите членове, но и по-висока степен на организация и участие в обществено-политическия живот. А знае се, че това е една от основните функции и изяви на личността. Това е една от основните функции и на трудовия колектив. Защото кой друг, ако не работническата класа, трябва да се занимава с обществено-политическа дейност?

Третата важна особеност на голяма част от бригадите и ярка тяхна характерна черта е отличната **вътрешна организираност на труда**, строг ред на отчитане на труда и водене на вътрешностопанската сметка и заплащане, при спазване диалектическото единство на трите елемента на трудовия процес: целесъобразната дейност на човека, предметите на труда, средствата на труда.

В бригадите с патрон герой витае духът на новаторството и търсенето. През миналата година 342 работници рационализатори са участвували със свои утвърдени предложения. Само 53 от внедрените рационализации са донесли икономически ефект 460 хил. лева. Реализираните икономии на суровини, материали, горива и енергия надхвърлят 300 хил. лева. Над 800 работници от тези бригади вече са изпълнили петилетния си план. Средно по трима наставници във всяка бригада обучават 2000 млади работници, над 300 души владеят по две и повече професии, една трета от личния състав са ударници и със звания „Отличник“, 350 са с ордени за трудови успехи.

За да придобие правото да има за патрон име на герой, дадена производствена единица трябва да отговаря на **няколко изисквания**, а ако загуби извоюваните позиции и престане да отговаря на необходимите изисквания, й се отнема правото да носи почетното име на героя.

Кои са тези изисквания?

Да преизпълнява своя производствен план. Защото една бригада, за да има патрон, който се нанася с номер едно в личния й списъчен състав, трябва не само да изпълнява своя план, но и да има възможност да изпълнява по една трудова норма за патрона.

Да е показала трайно високо качество на труда. Това е напълно необходимо условие, защото без високо качество на труда няма добра ефективност.

Digitized by Google

В бригадата да цари висока съзнателна трудова дисциплина. Да показала добра технологична дисциплина, свързана с висока квалификация, с наличност на втора професия, с въвеждане на рационализации, със съкращаване времето на ремонти, с усвояване нови производства и други.

Да се съчетават умело трите елемента на трудовия процес и да е въведена вътрешностопанската сметка съобразно новия икономически механизъм.

Бригадата да има вече изявена обществено-политическа активност свой самостоятелен колективен живот, още повече че патронът е герой, политически деец, с многопосочни политически интереси, с голяма обществено-политическа дейност.

Тогава чак се присвоява името на герой.

Присвояването на почетното име на герой за патрон на бригадата става обикновено с тържествен ритуал и в присъствието на целия колектив на предприятието. „Кръстникът" на бригадата открива портрета на героя и пожелава „Добър път".

Бригади, които работят под девиза „Героят е винаги в строя", са вече около 520 в окръга. Особено ползотворно развитие придобиха в Мездра — 85, във Враца — 165, в Бяла Слатина — 60 и т. н. Трябва да се подчертае, че те в буквалния смисъл на думата са рожба на самите работнически колективи, на първичните партийни организации, профорганизациите, комсомолските дружества и на клубните съвети на активните бойци срещу фашизма и капитализма, а не на разпоредби от горе. Но при всички случаи те са резултат на оная идейновъзпитателна и политическа работа в първичния трудов колектив, която Централният комитет на Партията постави като основно задължение на партийните органи и организации още на Юлския пленум, на Десетия партиен конгрес, на Февруарския пленум от 1974 година, на Единадесетия конгрес, на Ноемврийското национално съвещание по преустройството на идеологическата работа.

За окръжния партиен комитет бригадите с имена на герои са интересна форма, в която се пречупват много от задачите на Националната партийна конференция във всички идеологически, политически, икономически и социални аспекти на борбата за висока ефективност и качество. Затова движението стана обект на специално социологическо изследване, а и свиканият окръжен събор говори за голямото внимание, което нашата общественост му отдава.

Кои са механизмите, които стимулират по-високата производителност на труда на бригадите от това движение, по-голямата ефективност?

Поетото обещание да се изпълнява **една допълнителна норма за патрона** кара бригадата да сгъсти редовете си. Ако е вярно, че около половината бригади от всичките 520 изпълняват по една норма повече, то окръгът работи и изпълнява план с помощта на тези бригади на още близо 250 работници, като на практика се постига съкращение на работниците с толкова души, които биха могли да се отправят на други работни места.

Стремежът на бригадата да бъде за пример е също голям стимулатор в механизма за по-висока производителност на труда. Обстоятелството, че бригадите, още преди да са получили името на героя за патрон, са постигнали определени високи резултати, които ги превръщат в пример за другите, ги кара да бъдат все така активни, за да задържат постигнатите позиции. Това е свързано и с обществената отговорност, която са поели, и е един закономерен естествен стремеж у всеки човек и всеки колектив.

Digitized by Google

Основен дял за по-високата производителност на труда в тези бригади, което ги различава донякъде от другите, трябва да се отдаде на **по-високата социалистическа съзнателност** на техните членове, защото основата на тяхната трудова активност са не само материалните стимули, а и духовните. Свързването живота на бригадата с живота на героя възбужда у тях революционна енергия за постигане на общата цел, за която и техният патрон е отдал живота си. Това духовно свързване е фактически идеологическата основа, която възпламенява допълнителен заряд.

По-високата степен на взаимопомощ в процеса на труда е особено характерна за тези бригади, което е друг важен социален механизъм, стимулиращ високата производителност. Тук конкретен израз и най-естествени условия намира наставничеството, взаимозаменяемостта, уплътняването на работното време, грижата за машините, стремежът за повишаване на квалификацията и образованието и пр.

Много са и **механизмите, които подтикват бригадните колективи към по-качествен труд.** Те са същите, както и за постигане по-висока производителност на труда, но наред с тях има и някои други.

Преди всичко това е **потребността от творчество,** потребността да произведеш нещо, което е по-хубаво от това на другите. Това е потребността да реализираш себе си, т. е. да огледаш себе си, своите способности в произведеното изделие, в направената услуга.

На второ място идва пак **механизмът на отговорността.** Обстоятелството, че бригадата има патрон герой вече формира у всеки неин член чувство за отговорност не да се работи, както се казва, през пръсти, не да се работи като на чуждо, а както работиш за себе си — ти, като частица от обществото — без имитация, чисто и хубаво. Както чисто и хубаво патронът, който те гледа от портрета, е изпълнявал своите задължения като редови боец от революционната армия. Ето това старание е една от основите на успехите на бригадите за по-високо качество.

На трето място е **механизмът на доверието** — доверие помежду си, доверие от стопанското ръководство на бригадата. Другарят Леонид Брежнев в своите записки „Малката земя“ и „Възраждане“ говори какво изключително голямо значение има в работата доверието към хората. Паспортът на доверието, който е даден на много бригади от заводските ръководства сами да определят качеството на своя труд, ги стимулира още повече.

За подобряване качеството на труда в тези бригади особено голяма е ролята на **механизма на взаимната взискателност и на взаимния контрол.** Именно борбата за по-високо качество на съвкупния продукт може да се постигне, когато е налице взаимната взискателност и взаимният контрол при всяка отделна операция, при всеки отделен детайл. Тук с особена сила действува и така нареченият социален натиск от страна на колектива към несъзнателния.

Корените на всичко това пак ще търсим в идейната убеденост на хората от тези трудови колективи, в тяхната по-висока съзнателност, в тяхната психическа нагласа да възприемат новото.

На Националната партийна конференция др. Тодор Живков посочи, че „...ключов въпрос в борбата за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда е решителното издигане равището на съзнателност и дисциплина“. Равището на тази съзнателност се определя от отношението на труженика при приемането и извършването на възложената му работа, 98% от анкетираните сочат, че работниците от тези бригади приемат с много по-голяма сериозност възложените задачи и ги изпълняват с много по-голямо желание от дру-

Digitized by Google

ните бригади. Следователно партийните организации, профорганизациите, стопанските ръководства могат да се гордеят с бригадите с девиза „Героят е винаги в строя“ и да се опират на тях не само при изпълнение на трудните задачи, но и да ги използват като пример за другите. Това са другари, ако може така да ги наречем, със социалистическо отношение към труда.

Пак на Националната партийна конференция др. Тодор Живков призова „да се разгърне движението за работа на трудовите колективи по собствени кодекси, за образцова социалистическа дисциплина, а също да се прилагат и други форми за създаване на образцов ред и висока организираност“. Не са ли точно това тези бригади, които търсим, не съчетават ли те в себе си добродетелите и на комунистическата възпитаност, и на високата обществена ангажираност, и на високата ефективност и качество на техния труд?

Разбира се, не всички бригади от движението „Героят е винаги в строя“ са на еднакво високо равнище — едни са отлично развити, други — много добре, трети — по-слабо. Много от тях са още в плен на умалителния наивитет или на дребните сантиментални прояви, или на добродушните намерения. Много са още и трудностите, които предстои да преодоляват ръководствата на предприятията, като различието в разрядите на отделните работници, начинът на разпределение на възнаграждението вътре в бригадата, свързано с мъките и формализма на отчетността, страха от окрупняването на бригадите, ритмичността в снабдяването с материали, мудността в реконструкцията и модернизацията, балансирането на моралните и материалните стимули и пр. Едно обаче е безспорно: тези бригади като интересна форма на комунистическо и трудово възпитание се оказаха солидна база за внедряване на социалистическата бригадна организация на труда и заплащането. Новият етап от развитието на движението „Героят е винаги в строя“ ще бъде привеждането им на нивото на съвременното партийно мислене, определено толкова ясно от последните партийни документи и в условията на новия икономически механизъм.

Повече от бригадите (70 процента) са преминали или преминават на вътрешнобригадната стопанска сметка, като по-големи са предпочитанията на бригадната форма на заплащане на труда, а не на индивидуалната, която се смята, че поражда много отрицателни тенденции и подхранва индивидуализма и егоизма. Това разбиране е свързано със самия характер на тези бригади и с грижата за развитие на колективизма и на социалистическата личност на труженика.

Какво е необходимо още?

Преди всичко е необходимо да се дадат **по-големи права на производствените бригади** в управлението на предприятията и комбинатите при решаването на всички проблеми. Това означава по-нататъшно развитие на социалистическия демократизъм — от една страна, и тласкане процеса на усъвършенствуване на социалистическата организация на труда — от друга.

Правата на бригадите и доверието в тях да се разширяват, за да може да се стигне до вътрешно самоуправление. Така бригадите, носещи имена на герои, ще играят и регулираща роля, защото със своите инициативи и предложения за усъвършенствуване на организацията на труда и управлението на предприятието те ще притискат ръководствата на тези предприятия, ще провокират тяхната активност, ще създават напрежение в техните звена, като ги карат да се съобразяват с обстоятелството, че социалистическият трудов колектив е жив организъм, в кипящо състояние.

Digitized by Google

Само когато бригадните колективи участвуват активно в определянето и решаването на целите и задачите на предприятието и на проблемите на тружениците, само тогава ще има обстановка, при която най-пълно да се разгъват творческите сили и енергия на хората в съзидателни дела.

Задачата следователно — каза др. Тодор Живков — сега е, развивайки всичко положително в бригадната организация на труда, да отидем още по-нататък, да я утвърдим като основно звено на трудовия колектив, да я превърнем в двигател на борбата за висока ефективност и високо качество. При съобразяване, разбира се, с условията и изискванията на новия икономически механизъм.

Основен критерий остава изпълнението и преизпълнението на задачите на Националната партийна конференция за икономия на материали, суровини, енергия и горива, рационалното използване на работната сила и на техниката. Най-важният показател в съревнованието да бъде растежът на обществената производителност на труда.

И друго, много важно в живота и трудовата дейност на бригадите, да се внася трайно научната и техническата мисъл, да се повишават непрекъснато икономическите знания и техническата култура на нейните членове, да се овладяват по две и повече професии от всеки член, за да се избегне трудността и монотонността на труда чрез редуване при изпълнението на особено тежки или вредни за здравето работи, за да се използва интелектуалният потенциал на хората.

В тазгодишния производствен план са залегнали основите на следващата петилетка, която ще бъде петилетка на научно-техническия прогрес и на интелектуализацията на производството. Именно това изисква в бригадите да се зараждат идеи за големи рационализации, предложения за модернизация, за автоматизация, за роботизация. От бригадите да излизат най-талантливите младежи за висшите учебни заведения и да се връщат с нови приложни идеи като инженери, конструктори, математици, психолози.

Може би за тази цел бригадите да си избират за приятели и кръстници освен из средата на обществениците и способни учени—инженери, икономисти, които да ги подпомагат при решаване на технически проблеми и задачи, да увеличават и разгарят творчеството сред колектива. Ако имат нужда, разбира се, ако бригадирът сам не е инженер или техник, или икономист. Следователно стои открито въпросът за впрягането ума и способностите на специалистите.

Особена претенция предявяваме към бригадира като основна фигура в първичния производствен колектив. Той сюред нас трябва да бъде избиран и да има широка професионална култура и чувство за обществена отговорност. Невяна Въткова, ръководителка на бригада „Съветски космонавти", държи „бригадирът да е инициаторът, организаторът и възпитателят на колектива. Без тези качества успех не може да се постигне, тъй като всеки се мери по неговия ръст." Бригадирът — комунист или безпартиен, — като че ли стои между патрона и колектива и затова трябва да е най-добър специалист, най-справедлив, най-трудолюбив, честен, принципен, да е добър стопанин, да е новатор, да е предприемчив и дързък, да е човек с ясни комунистически убеждения. Той трябва да притежава в голяма степен и чувството на комплексност.

Още по-ярко да се изявява идеологическата функция на бригадата. Бригадната организация на труда е решаващ фактор не само за повишаване ефективността и качеството в икономиката, но и за трудовото

Digitized by Google

политическото, комунистическото възпитание на хората. Животът в бригадата, борбата за стройна организация на труда в нея, за усъвършенствуване на производството чрез непрекъсната модернизация и интелектуализация, търсенето на най-ефективните способи за икономия — всичко това ежедневно, ежечасно, ежеминутно въздействува върху съзнанието на хората, формира едни или други привички и схващания, изработва усет у тях за целесъобразността и красотата на вещите, които произвеждат, довежда ги до преоценка на времето въобще и на своето свободно време като необходимост за самоусъвършенствуване и израстването им като творци.

В заключителния етап на преустройството на идеологическата работа първичните партийни организации се стремят да осъзнаят и конкретизират всичко това и като дозират правилно внасянето в бригадата на пропаганда на марксизма-ленинизма и естетизацията на околната среда, ще допринесат да се радват хората на свободен, творчески резултатен труд. Ще се формира по такъв начин полека-лека исторически необходимото многостранно развитие на личността.

Едва ли е нужно да се доказва, че по-нататъшното утвърждаване и издигане ролята на тези бригади и въобще на бригадния трудов колектив зависи в най-значителна степен от грижите и помощта на общинските и заводските партийни комитети и от първичните партийни организации. В този смисъл то трябва да се превърне и в партийно, обществено дело. Пример за това ни дава бюрото на общинския комитет на Партията в Мездра, което е поставило тези бригади в центъра на вниманието на цялата общественост.

Сега се разработва и бюрото на окръжния партиен комитет ще приеме цялостна програма за подобряване ръководството на партийните комитети и първичните партийни организации и участието на стопанските ръководства на предприятията в по-нататъшното развитие дейността на бригадите, които са в редовете на движението „Героят е винаги в строя". При едно задължително условие — да не се форсират и налагат със сила предписания и форми. Бригадата с име на герой ще си остане отворена за нови идеи и творчески инициативи производствена клетка, дело и творчество на самата работническа класа.

Digitized by Google

НАША БЕЛЕЖКА

НАПРАВИ СИ САМ

Казано хубаво, звучи достойно. Поне половината от услугите в къщи човек би извършил сам, стига да притежава елементарни познания и най-необходимите инструменти. За да може дезизът да получи реално покритие. Без инструменти и прочутият майстор ще бъде безпомощен като без ръце. Хайде тесла, трион всеки ще си купи, може ли обаче всяко домакинство да се снабди с дрелка например за пробиване на бетон и желязо, с дървен тезгях, с шмиргели и циркуляри, с измервателни уреди. И най-вече с необходимото помещение, с работилницата, където да пуска в действие всички инструменти. По необходимост в работни помещения най-често се превръщат балконите, площадките пред блока, стаите за живеене.

Очевидно се налага в жилищния блок да се обзаведе помещение работилница с основни инструменти за извършване на елементарни битови и други услуги. За да си направим сами, както ни призовава лозунгът. Един средно голям блок побира от четиридесет до петдесет семейства, кажи-речи около двеста души, почти колкото едно балканско село. И малкото село обаче разполага с работилници, търговски заведения, други средства за обслужване и комуникации. В някои социалистически страни, както в Германската демократична република например, този въпрос се решава успешно. В жилищните блокове се изграждат или се приспособяват помещения с намалени функции за работилници, бюфети, клубове, зали за забавни и спортни игри.

Направи си сам! Нашият съвременник приема присърце този повик с дълбоко гражданско и държавническо значение, но е затруднен в реализирането му. Работилницата в жилищния блок не е просто хрумване, тя има и социален, и политическо смисъл. В нея, след като тя бъде обзаведена, освен за извършване на елементарните услуги, би могла да стане място за събрания, сбирки по различни поводи, и други прояви, свързани с общуването между съкварталците. Би подпомогнала масово-политическата работа по местоживеене, като я обвърже тясно с домашния труд. Би подпомогнала децата от входа или от блока в усилията им по предметно обучение. Във всеки случай ще намали безделието, паразитното прекарване на част от свободното време. Ще увеличи плодовете на другарство и другарската взаимопомощ, ще стопи отчуждението между домакинствата, ще стопли общуването между тях — изобщо ще обогати работата по местоживеене. „Направи си сам" — е призив към всички и ни се ще да го видим в едно по-разширено реализиране: поддържане на жилищния блок, хигиенизиране на околната среда. Живеещите в блока следва да се грижат за всичко, свързано с озеленяване на терените; поддържане на площадки за детски игри и за отдих, а не както на много места очакват това да се извършва от държавна организация или от бригадите през Ленинските съботници. Открай време българката сама е шетала в своята къща, сама е помитала двора си и не е очаквала това да се извърши от комшиите. Тъй че правим ли всичко възможно да уси-

Digitized by Google

дим сами битието си в нашето малко село, наречено жилищен блок, или с азиатско самодоволство очакваме друг да помете двора ни.

В досегашния начин на проектиране и строителство не се предвиждаха сервизни помещения за общо ползване от подобен характер. Новите потребности изискват и промяна в досегашните виждания. Препоръката следва да се отправи в две посоки: да се даде възможност и да се съдействува за приспособяване на съществуващите помещения в жилищните блокове, тавански или в мазетата, неползвани досега, и на второ място — да се създаде нормативна уредба за бъдещо строителство на сервизни помещения (работилници, бюфети, клубове и др.) в жилищните блокове. За да може пълноценно да се оползотвори свободното време на човека било за извършване на битови услуги, било за изделия на приложното творчество, било за културно-масова работа или семейни празници. На пръв поглед този проблем изглежда камерен, а всъщност той се съдържа в големия проблем за повсеместен икономически подход. Защото значението на икономическия подход се отнася не само до производствената сфера, но и до непроизводствената, както до работното време, така и до свободното време, времето, което прекарваме по местоживеене.

Направи си сам! Колко много възможности ни разкрива този призив, ако, разбира се, го осигурим с необходимата материална база. Иначе ще остане безплътен, ще умре, преди да заживее. Решаването му е политически и нравствен дълг на народните съвети и на обществените организации.

А. ОГНЯНОВ

Digitized by Google

ГЕСП И РАБОТАТА С МЛАДЕЖИТЕ

ХАРИ МОРГЕНЩЕРН
заместник-завеждащ отдел „Младеж“
на ЦК на ГЕСП

ГЕСП отделя много голямо внимание на работата на Съюза на свободната германска младеж, ССГМ — единният социалистически младежки съюз в Германската демократична република. Като активен помощник и ревностен боеви резерв на Партията, **ССГМ дава своя неоценим принос във възпитанието на подрастващите в ГДР** в последователен комунистически дух, във вярност и преданост към революционното дело на ГЕСП и ГДР, към комунистическите идеали на нашето общество. Като мобилизира **младежите за активно участие** в осъществяването на решенията на Деветия конгрес на ГЕСП, **Съюзът на свободната германска младеж възпитава младежите и девойките като искрени патриоти на социалистическото ни отечество и пламенни защитници на пролетарския и социалистическия интернационализъм.** Верни на марксистко-ленинския принцип да вярваме на младежта и да ѝ гласуваме отговорност, ние предоставяме многостранни възможности на всеки млад човек да участвува активно в изграждането на развитото социалистическо общество, изискваме и насърчаваме **у всеки млад човек в единство да се формират висока обща култура, професионално майсторство, комунистически убеждения и съчетано с тях съответно поведение.**

„В политиката си по отношение на младежта нашата партия винаги се е ръководила от принципа, че на младежта трябва да се има пълно доверие и да се възлага отговорност — заяви в Отчетния доклад на ЦК на ГЕСП пред Деветия партиен конгрес генералният секретар на Централния комитет на ГЕСП другарят Ерих Хонекер. — Резултатите от тази политика показват, че младежта е оправдала това доверие и осъществява с въодушевление отговорните си задачи. С любов и уважение мислим за Съюза на свободната германска младеж, за готовността му за действие и за предаността му към делото на социализма и на мира. Големите му дела простират от Язовира на мира в Зосе до петролопровода „Дружба“. Той обе широкото движение на младежките бри ди и на „Прегледа на утрешните майстори“, нему принадлежи успешната акция „За икономия на материали“, която довсе на миналата петилетка икономически ефект от 2,6 милиарда марки. Всеки трети работещ младеж днес е новатор.“[1]

Тъй че можем да обобщим: **младежта на нашата страна израства в процеса на работата, на практическата дейност и на активното участие в социалистическото строителство въобще. Този наш опит непрестанно се потвърждава от живота.**

Това се вижда твърде ясно например и от постигнатите добри резултати в масовата акция **„Призив на ССГМ в чест на ГДР — 30“**, която в продължение на повече от година и половина обедини усилията на нашето младо поколение за достойното посрещане на 30-годишнината от основаването на ГДР с внушителни младежки дела.

В резултат повече от 31 000 младежки бригади много активно като сплотена ударна сила се включиха в социалистическото съревнование. Те воюваха за изпълнението на плана под вдъхновяващия девиз: **„Всеки ден с много добра равносметка!“** Младите работници, кооперативните селяни, студентите и младите интелектуалци решаваха сложни народностопански задачи на своя отговорност в 65 000 **младежки обекта.** Само в централния младежки обект **„Инициатива на ССГМ в Берлин“** работиха над 10 000 младежи от всички краища на ГДР и дадоха своя трудов принос за по-нататъшното изграждане на столицата на нашата социалистическата родина.

По почин също на ССГМ през 1978 г. в предприятията и трудово-кооперативните земеделски стопанства бяха икономисани материали на обща стойност 1,2 млрд.

[1] Девети конгрес на ГЕСП, доклади и решения, Партиздат, С., 1976, с. 137.

Digitized by Google

. В центъра на народностопанските ативи и почини на ССГМ стои борба високо качество и ефективност на , ва ускоряване на научно-техническипрогрес, пестене на работно време, нали и енергия. Много добри резултастигнаха също и работниците стажанчениците, студентите. В рамките на зива на ССГМ в чест на ГДР — 30" ежите от въоръжените сили също отта забележителни постижения в ата и политическата подготовка за остната защита на социализма, на рота.

езултатите от работата на нашата парс младежта по най-внушителен начин демонстрирани по времето на Национия младежки фестивал в ГДР, който роведе от 1 до 3 юни 1979 г. в столи- на първата социалистическа държава германска земя — Берлин — като шиа общосъюзна инициатива на Съюза свободната германска младеж. Този фесал протече като мощна манифестация защитата на социализма на германска я и за засилване на бойния съюз на жавите и народите от социалистическа- общност. В него участвуваха 500 000 от -добрите членове на ССГМ. Срещата каза колко предана е на делото на соализма нашата младеж и колко всеотдайтя е свързана със социалистическото си ечество, с ГДР и с ръководната сила в шето общество, с Германската единна циалистическа партия. Този дух на поедователна защита на завоеванията на аботниците и селяните у нас като ярка рвена нишка пролича във всичките 2000 еропрятия на фестивала.

Чувствата на доверие на младежта към Партията, на нейното ревностно радеене а делото на комунистите в ГДР се изявят ежедневно и дори ежечасно в живота дейността на всичките 27 000 първични рганизации на ССГМ за завоюване на почетното знаме на ГЕСП с образите на Ернс Телман и Вилхелм Пик. След Националния младежки фестивал само до към края на август 1979 г. това знаме с чувство на основателна гордост получиха повече от 2000 първични съюзни младежки организации. То им беше връчено от генералния секретар на ЦК на ГЕСП Ерих Хонекер и от първите секретари на окръжните партийни комитети. Организациите и членовете на ССГМ поеха знамето със съзнанието през годината на тридесетата годишнина от съществуването на ГДР по примера на Ернс Телман и Вилхелм Пик, на комунистите и като истински патриоти и последователни интернационалисти да дадат всичко, на което са способни, за делото на социализма, за делото на мира, за преуспяването на социалистическата общност и с нея и на ГДР.

В навечерието на самата 30-годишнина на ГДР с честта да носят това знаме бяха отличени и още много други първични организации на ССГМ.

Друга също така много важна поука от опита на нашата партия в работата с младежите е по-голямата конкретност, за комунистическото възпитание и за развитието на младежите да не се говори с най-общи думи и да не се забравя, да не се пренебрегва ролята и значението на ССГМ в творческото осъществяване на тази важна задача. В края на краищата в ССГМ членуват 67 на сто от всички младежи между 14 и 25 години у нас и идейно-политическия профил на нашата младеж се определя в общи линии от актива на ССГМ с неговото силно партийно ядро.

Съюзът се опира на преобладаващото мнозинство на трудовата и учащата се младеж. А по-голямата част от младежта е вярна и предана на делото на социализма и е готова да го защищава на живот и на смърт. Тя учи както трябва, работи усърдно, отличава се с високи съвременни културни интереси; с действена нравственост, със своя патриотизъм и интернационализъм. Тя черпи от живота силата на своя оптимизъм, чувствата за социална сигурност, за собствено достойнство и своя критичен поглед.

Други типични и характерни особености на нашата младеж са всеотдайната вярност на дружбата ни със Съветския съюз и с братските социалистически страни, а също така и последователната антиимпериалистическа солидарност. А всичко това несъмнено е добра основа за решаване не само на днешните, но и на бъдещите задачи, за преуспяването ни и в утрешния ден.

На основата на този опит организациите и ръководствата на ГЕСП системно помагат за по-нататъшното засилване на боеспособността на първичните организации и всички други поделения на Съюза на свободната германска младеж. Опитът ни учи, че в центъра на разнообразната си дейност първичните организации на ССГМ следва винаги да поставя комунистическото възпитание на съюзните членове и на всички младежи, още по-енергично да се изявяват като представители на интересите на младежта.

Първостепенна роля в този процес са призвани да играят младите комунисти в редовете на ССГМ. Във връзка с това генералният секретар на ЦК на ГЕСП Ерих Хонекер в словото си пред първите секретари на околийските партийни комитети неотдавна посочи, че в редовете на нашата партия имаме към 253 000 млади комунисти до 25 години. А те са огромна сила, която следва да се използва още по-резултатно, още по-всестранно. Затова и в бъдеще повечето от кандидатите за приемане в Партията ще продължат да постъпват от редиците на ССГМ.

От тези думи става ясно: целенасочената, непрекъснатата работа на нашата партия всред младежта и подготовката на най-добрите функционери и членове на ССГМ за приемане в ГЕСП дава много добри плодове. Вече от много години от четирима новоприети в ГЕСП трима са под 25 години. А те почти стопроцентово идват от редиците на Съюза на свободната германска младеж. И това, разбира се, само по себе си е добре!

Digitized by Google

Продължава да се увеличава и **активността на младите комунисти в ССГМ.** На изборни длъжности в ССГМ неуморно работят около 56 на сто от тях. Десетки хиляди са пропагандисти в младежките звена за изучаване на марксизма-ленинизма, ръководят младежки бригади, работят на младежки обекти или в движението „Преглед на утрешните майстори", в младежките клубове или в други също така важни сектори на младежката дейност. Следователно няма никакво основание да се оплакваме от недостатъчна активност и отговорност на младите комунисти.

Но въпреки това другарят Ерих Хонекер постави задачата още по-ефикасно да се използва тази голяма сила. А това означава въпросът за **партийното ядро в ССГМ** да не се разглежда само откъм количествената му страна, а да се проучва и да се държи на ефективността в работата на младите комунисти, на качеството на тяхната работа. Това е призив и указание към партийните ръководства и организации от всички равнища системно да проверяват как младите комунисти отстояват нашите класови позиции; доколко добре познават политиката на нашата партия и умеят ли убедително да запознават младежите с нея; какъв пример дават при осъществяването на партийните и младежките съюзни решения; в каква степен познават проблемите и потребностите на младежта и доколко критично се отнасят към отрицателните прояви сред младите, а още повече към недостатъците и резултатите в собствената си работа.

При това, както ни учи и опитът, **връзката и взаимните зависимости между изискването за наличието на качествено и силно, дееспособно и отговорно партийно ядро в ССГМ, от една страна, и подготовката на най-добрите членове и активисти на ССГМ за приемане в редиците на ГЕСП, от друга, е много тясна, всестранна.** Тя произтича от факта, че едновременно с по-нататъшното изграждане на развитото социалистическо общество ролята на нашата партия и политическото ръководство на обществото съвсем закономерно нараства. Партията осъществява тази, при това непрестанно растяща, своя ръководна роля преди всичко с помощта на вземаните от нея решения и с ежедневната работа на комунистите всред масите и в техните обществени организации. Затова колкото по-ефективно работят младите комунисти сред младежите и в ССГМ, толкова по-дееспособни ще бъдат активът и ръководствата на самия ССГМ, по-силна ще е първичната организация на младежкия съюз и още по-голяма ще е нейната притегателна сила. И щом това е така, толкова по-добре организациите на ССГМ ще изпълняват своето призвание в тях да израстват, да се възпитават бъдещи комунисти, членове на ГЕСП със съвременни знания и опит.

Затова най-важното партийно поръчение на младите комунисти в практиката на нашата партия е изискването неотстъпно да разясняват и популяризират политиката и мирогледа на Партията сред м[illegible]жите, да работят в ССГМ. Та нам[illegible] условията на социализма комунисти[illegible] то съзнание не се поражда автом[illegible] А всичко това с още по-голяма си[illegible] отнася до нашите условия, до усл[illegible] в ГДР, разположена на границата м[illegible] социализма и империализма в сърц[illegible] Европа.

Тази взаимовръзка произтича и от [illegible]та на ССГМ като боеви резерв на Па[illegible]та. Както вече отбелязахме, повечето [illegible]нове на ГЕСП израстват от редове[illegible] ССГМ и в младежкия съюз натру[illegible] своя първи политически опит. Затова е[illegible] **от главните задачи и функции на ССГМ [illegible] подготовката на най-активните и до[illegible] свои членове да постъпят в редове[illegible] Партията.**

Ето защо партийните комитети у нас [illegible] последък приеха свои решения, с кои[illegible] цели още повече да се стабилизира [illegible]тийното ядро в организациите и ръко[illegible]ствата на ССГМ. Да се увеличава брой[illegible] младите комунисти — секретари на п[illegible]вичните младежки организации и отгов[illegible]ници на младежки съюзни групи. Те [illegible] опират на положителния опит, който пр[illegible] последните месеци беше обобщен особен[illegible] грижливо, системно и всестранно на за[illegible]дания на ръководствата, на конференц[illegible] на актива и на общи събрания, каквито с[illegible] проведоха в окръзите, околиите и първи[illegible]ните партийни организации по въпроси[illegible] на работата на Партията с младежта.

В какво се заключават тези обобщени[illegible]

— Ефективността на партийното ядро [illegible] ССГМ твърде много зависи от **разпределението на комунистите.** Това налага периодично и на всички равнища да се анализира разпределението на младите комунисти. Както съществуват твърде големи различия между промишлеността и другите народностопански отрасли, между окръзите и околиите, така също значителни различия има между отделните предприятия, комбинатите и трудово-кооперативните земеделски стопанства, а дори и между отделните младежки бригади. Например анализът на околийския комитет на ГЕСП в Шварценберг показа, че в шест от 85 младежки бригади в околията няма нито един комунист. Преди провеждането на отчетно-изборните събрания на ССГМ в Дрезденски окръг по-непосредствено беше анализирана работата на всеки млад комунист. Такъв подход несъмнено допринася да се предприеме разгърната и целеустремена работа за укрепване на партийното ядро и то там, където това е особено много необходимо. Той е наложителен и защото в случая не става дума за някакви си средни величини или проценти, а за непосредствена активна работа на младите комунисти във всички организации на ССГМ.

— Все по-популярна става работата с **партийните поръчения на младите комунисти,** които ги задължават да поемат ръководни функции и да развиват конкретна и многостранна дейност в ССГМ. Ефективността в случая зависи и от предварителните разговори на партийните секретари

Digitized by Google

ръководствата с младите комунисти да мат такива задължения и да се подгот- добре да ги изпълняват. Иначе всичко ке да се сведе до един съвсем безполе- дори и вреден формализъм.

Най-често у нас такова партийно поръ- ие се възлага писмено още при приема- о на младия комунист в ГЕСП. То се лага от самата партийна организация предложение на нейното ръководство. някога това става и при утвърждава- о на новоприетия от Секретариата на олийския партиен комитет и дори при ьчването на кандидат-членската партий- книжка.

Както показва животът, не формата е паваща. Главното е партийното поръче- е да е конкретно, реално и изпълнимо конкретния млад комунист и да се кон- олира изпълнението му, младият кому- ст да бъде подпомаган добре да се спра- с него.

Като много ефективна форма за провер- и едновременно за помощ на младите мунисти в това отношение в нашата актика се утвърди самоотчетът пред ртийното ръководство и на събрание на ртийната организация.

— Младите комунисти обикновено са е още с малък опит в партийната работа. приемането им за кандидат-членове на ЕСП те все още не са „завършени" ко- унисти и още не могат да бъдат такива.

Затова партийното ръководство трябва насочи вниманието си специално към хната квалификация и възпитанието им. оглед на това трябва да се провежда стемна, конкретна и целенасочена рабо- в помощ на всеки млад комунист и за кава дейност следва да се намира и вре- е, и сили.

Системната подготовка на кандидатите приемането им в партийните редове и ед това участието им в подготовката и ровеждането на партийните събрания, ак- вното им включване в системата на пар- йната учебна година, респективно и в чебната година на ССГМ и т. н. се ут- ърдиха като основни форми на работата партийните организации с младите ко- унисти. А заедно с това също така мно- о важни форми на работата с младите ко- унисти са и специалните курсове или кла- ове в околийските партийни школи по арксизъм-ленинизъм, активното им учас- ие в конференции и съвещания, особено а обмяната на опит с младите комунис- и, срещи на партийните секретари с тях, частието на ръководни партийни дейци в еня на секретаря на ССГМ или в школи- е за групови отговорници на ССГМ.

Но много млади комунисти се нуждаят т още по-непосредствена, делова и веща одкрепа при поемането и провеждането а работата си в ССГМ. В това отноше- ие особено полезни са изводите и предло- ения на комунисти с опит вече в мла- ежката организация. Те посочват какво им липсвало в началото, в какво отношение следвало да бъдат подпомагани, за да не е лутат и безполезно сами да се учат и доучват в това, което за по-опитните е азбука.

— А накрая още нещо. Опитът ни учи, че от изключително важно значение за подготовката на младите комунисти добре да се справят с партийните си поръчения в ССГМ са още две неща:

Първо, **самият млад комунист да приеме работата си сред младежите, партийното си поръчение за работа в младежкия съюз със сърце и душа,** както е прието да се казва.

И второ, още като му бъде възложено такова партийно поръчение, той **да проникне в цялата сериозност на работата,** да си дава добра сметка, че занапред зад неговите предложения и становища, зад работата и ежедневието му стои авторитетът на Партията.

На високите изисквания, които се предявяват към него, той може да отговори само с работата си, със също така сериозното си отношение към тези изисквания.

Той трябва добре да съзнава и че в работата си съвсем не е сам, че всякога и във всичко може да потърси помощта на по-опитните от него — и в партийното ръководство, и в партийната организация, а и в актива, в ръководствата и организациите на младежкия съюз.

Следователно той съвсем **не бива да изчаква друг да забележи и прецени точно от какво се нуждае** и тъкмо в това отношение да го подпомогне. Напротив, едновременно с облягането му на партийната помощ и партийното ръководство **младият комунист сам, по собствена инициатива следва да се учи,** непрестанно да повишава квалификацията си в трудната, но много отговорна и важна обществена дейност въобще и в тази дейност сред младите в ССГМ в частност.

Едновременно с всичко това важни форми за подпомагане на младите комунисти, както и за всестранно израстване на актива и кадрите в младежкия съюз са **съвместните съвещания** на партийните и младежките ръководства от различните равнища, съвместните им конференции и особено срещите за обмяна на опит.

Добри резултати дава и участието на опитни партийни дейци в работата на организациите и ръководствата на ССГМ. Стига такова участие да не се схване като ограничаване самодейния характер на младежките организации и ръководства.

* * *

И въобще **работата сред младежите и с младежите, работата на марксистко-ленинския Съюз на свободната германска младеж е работа жива и отговорна.**

Тя не търпи никакъв шаблон, някакво веднъж завинаги регламентиране. Тя изисква непрестанно да се учим и като обобщаваме опита, **всички и всеки да се учи в нея и за нея.** Тъй че всеки все по-добре да изпълнява задълженията си пред младото поколение, а това ще рече и пред утрешния ден на род и родина... Както и подхождат организациите и ръководствата на ГЕСП по този много важен въпрос на партийната дейност.

Digitized by Google

ПЛОДОТВОРНОСТТА И СИЛАТА НА ДИАЛЕКТИКО-МАТЕРИАЛИСТИЧЕСКАТА МЕТОДОЛОГИЯ

Общоизвестно е, че всеки читател си има свои предпочитания. И това се отнася не само до читателя на художествена, но и на научна литература; не само до читателя — любител на научни знания, но и до професионалиста в една или друга област на науката. Дори, струва ни се, за последния това е още по-характерно, защото неговите предпочитания се подхранват (и подсилват) и от личните му научни интереси и пристрастия. Отбелязваме това не за да кажем нещо ново, а за да споделим, че първото нещо, с което ни привлече новата книга на Александър Лилов „Към природата на художественото творчество", това е проблемът, формулиран още в заглавието на този научен труд.

Както личи от заглавието на книгата, Ал. Лилов е насочил своя изследователски интерес към проблема за същността на художественото творчество, на изкуството, който проблем поради своята фундаменталност за теорията на изкуството има хилядолетна история и въпреки това поради своята неизчерпаемост (защото самото изкуство е неизчерпаемо на характеристики) е напълно актуален и за съвременната естетическа мисъл. Авторът има пълното съзнание за тази неизчерпаемост на проблема. „Искам ясно да заявя — пише той, — че това изследване няма нито задачата, нито още по-малко претенцията да постави и разработи всички основни проблеми, които в своята съвкупност, комплексност и диалектичност образуват (в „снет" вид) природата на художественото творчество" (с. 7). И той концентрира вниманието си върху един от основните аспекти на изкуството, като в прости на неговото разкриване засяга (или се опитва да разяви) с наличието на останалите. „Главните усилия — отбелязва авторът — бяха насочени предимно и най-вече към интелектуално-емоционалната, емоционално-интелектуалната определеност и универсалност на художественото творчество" (с. 8). Тази задача и авторовата концепция по разглеждания проблем са обусловили както съдържанието, така и структурата на този труд. Освен встъпителните авторови бележки и заключението книгата съдържа четири глави: **„I. Общи методологически подстъпи към изучаването на интелектуално-емоционалната природа на изкуството II. Природата и развитието на художественото мислене; III. Интелектуално-емоционалната природа на художественото творчество и полифункционалният характер на изкуството и IV. Психо-физиологическите нива и механизми на художественото творчество".**

Разбира се, както „няма такава книга, която би могла да изчерпи истината за своя предмет", така и един отзив като настоящия не би могъл да изчерпи в детайлно съдържанието на такава фундаментална по характер, богата по съдържание и обем книга, каквато е книгата на Ал. Лилов. Ето защо ще се спрем само на някои основни особености, които дават облика на тази теоретическо съчинение.

Иска ни се преди всичко да обърнем внимание върху първата глава **„Общи методологически подстъпи към изучаването на интелектуално-емоционалната природа на изкуството".** Не защото е първа и на

Ал. Лилов. Към природата на художественото творчество, С., „Наука и изкуство", 1979, 550 с.

Digitized by Google

аме намерение да правим анализ на че-рите глави в тяхната последователност. А заради значимостта на съдържание-на тази глава, на констатациите, разсъж-нията, изводите и обобщенията, които мираме в нея, както за позитивното раз-ботване на поставения проблем в след-щите глави, така и за научния подход м проблемите на художественото твор-тво изобщо. Защото, както основателно белязва авторът, „... без правилен ме-дологически подход, без ясни и плодотвор-изходни теоретико-методологически по-ции не може... да се изследва успеш-сложният и труден проблем за приро-та на художественото творчество" (с. 11), цото „много от грешките и непъл-тите, които се допускат и които и сега-наблюдаваме в това отношение, в го-ма степен се дължат на недостатъци в ходната методология или на недоста-но последователно прилагане на пра-дна изходна методология.

Ето защо ние не можем да започнем следването на природата на художест-ното творчество, без да изясним изход-те методологически позиции и принци-на това изследване" (с. 12).

Ако трябва накратко да се характери-ра тази глава (която може да се раз-жда не само в контекста на този труд, и като самостоятелна теоретико-мето-логическа разработка), следва да се ка-, че тя е страстна защита и още повече лидно фактически и логически аргумен-рано изложение на основните теоретико-етодологически принципи на марксизма, диалектическия и историческия мате-ализъм и изследването на многостран-та и вътрешно противоречива природа художественото творчество. Съвремен-та буржоазна естетика не е в състояние следователно научно да разкрие приро-та на изкуството, да реши проблема за щността и спецификата на художестве-то творчество. И макар че причините за ва са много и различни, основни според тора на разглеждания труд са две: со-ално-класовата ограниченост и методоло-ическата й несъстоятелност. Същностни-т недъг на съвременната буржоазна ес-тика — неадекватността на нейната ме-одология по отношение природата на зкуството — в голяма степен предопре-еля нейния неуспех в изследване на слож-ата, многостранна и диалектически про-иворечива природа на художественото ворчество. Именно неадекватните на изу-авания обект изходни методологически озиции обуславят теоретическото редуци-ане на художественото творчество, на не-овата сложна диалектическа същност до тделни негови (макар и реални) характе-истики, които се хипертрофират, абсолю-изират, а много често и мистифицират за метка на други, за сметка на цялото. По-ади това въпреки свойствения й плура-изъм, основен методологически недъг на съвременната буржоазна естетическа ми-ъл е редукционизмът. И Ал. Ли-ов заявява съвсем категорично, че един-ствената методологическа алтернатива на метафизическия редукционизъм на буржо-азната естетика е диалектикоматериалис-тическият подход към проблемите на из-куството. Не случайно още първият пара-граф на тази глава така е и озаглавен — „Редукционизъм или диалектика". Дейст-вително научна методология е тази, кое-то позволява предметът на научното из-следване да се обхване адекватно, цялост-но, без свеждането му до отделни негови елементи или характеристики, без опростя-ване на неговата сложност, многостранност и вътрешна противоречивост. *„Истината за диалектиката на художественотворчес-кия процес* — пише др. Лилов — *може да се постигне само по пътя на неговото схващане като вътрешно движение, един-ство, взаимодействие, противоречия и взаи-мопреходен на образуващите го „слагаеми", като система, в която същественото и определящото не е само в съставящите ком-поненти, но и във връзката между тях. Да се разкрие вътрешното взаимодейст-вие на участвуващите в творческия про-цес фактори — това именно значи да се разкрие природата на художественото творчество...*

Теоретическото познание за художест-венотворческия процес може да стане ис-тински научно само ако бъде поставено изцяло и безусловно върху методологичес-ките основи на диалектическия материа-лизъм — най-великото медотологическо откритие на научното познание досега" (с. 130).

Едно от най-големите достойнства на но-вата книга на Ал. Лилов, което в много голяма степен обуславя останалите пози-тивни характеристики на този научен труд, се състои в последователните диалектико-материалистически изходни позиции на авто-ра. Марксистко-ленинската диалектикома-териалистическа методология „присъствува двойно" в книгата: веднъж като обект на анализ и теоретическа аргументация (в пър-вата глава) и втори път като изходна ме-тодологическа база, като „методология в действие" в цялостния изследователски про-цес, като основен подход към поставения за изследване научен проблем.

Материалистическите изходни позиции на автора са не само безспорни, но и ка-тегорични. „Както е известно — пише той, — марксистко-ленинската естетика из-лиза от положението, че вън от човека или по-точно от неговото съзнание съществу-ва обективният свят, който той усвоява, „очовечава" по различни начини... Един-от начините за духовно усвояване на дей-ствителността и за нейното преустройство е художественото творчество... Оттук се определят не само мисията и функциите на изкуството, оттук произтича жизнената за изкуството връзка с действителността. Наруши ли се тази връзка, изкуството не само се обезсмисля, то се саморазрушава и умира" (с. 43). Оттук и последовател-ното прилагане на теорията на отражение-то при научното изследване на такава спе-цифична област на човешката дейност,

Digitized by Google

каквато е художественото творчество. Както отбелязва авторът, „...изкуството и действителността са неделими: действителността е обективен фундамент на художествения образ — дали е литературен, живописен, музикален, театрален и пр., дали е реалистичен, романтичен, импресионистичен, символистичен и пр., дали е исторически или съвременен и т. н., и т. н., — щом е художествен образ, той не може да бъде нито зачеват, нито роден по друг начин, освен чрез връзката между субективното творческо съзнание на художника и обективната действителност. Връзката с живота е необходимо условие за съществуването на изкуството" (с. 44). Спираме се на тази категорична материалистическа изходна позиция на автора не защото в нея се състои приносът му в теорията на художественото творчество, а защото без нея какъвто и да е принос в съвременната естетическа наука е невъзможен. Ценните разсъждения, обобщения и изводи в книгата не се свеждат до тази позиция, но се дължат на нея. Материализмът на Лилов е плодотворен, защото е подчертано диалектически. Диалектическият материализъм позволява на автора да разгледа поставените в книгата въпроси от гледна точка на реалната и необходима връзка на изкуството с действителността по принцип, а материалистическата диалектика — да разкрие спецификата на тази връзка, да изследва художествените явления в тяхната сложност, многостранност, вътрешна противоречивост и динамика. Той е чужд на всякакво опростяване на тази връзка, на каквото и да е догматично разглеждане на сложните теоретически проблеми. Според него натуралистическата или вулгарносоциологическата интерпретация на връзките между изкуството и действителността отстъпи място на значително по-сложни представи. Главното е диалектическата широта и многообразие на естетическите еквиваленти на тези връзки.

При това диалектическият подход е не само осъзнат и декларираи от автора; той пронизва цялата книга, всички съдържащи се в нея разсъждения, разработването на всички засегнати в нея проблеми до най-големите им детайли. Нещо повече, Ал. Лилов си постави за задача да изследва онези характеристики на изкуството, в които най-ярко се проявява неговата диалектическа природа. Диалектиката на общото и единичното, на обективното и субективното, на реалното и идеалното, на абстрактното и конкретното, на отражението и творчеството, на рационалното и емоционалното, на съдържанието и формата, на тематичното и идейното, на социалното и биологичното, на условното и безусловното, на изобразяването и изразяването, на съзнателното и интуитивното и т. н. — ето към какви релации е насочен изследователският патос на автора. Той се интересува от феномена „изкуство" не в неговата статичност, а в динамичния му вътрешнопротиворечив характер. Диалектическият подход на автора се изявява както в поставянето на проблеми[illegible] ка и в начина, по който се решав[illegible] проблеми. За Ал. Лилов диалекти[illegible] е нещо заучено, тя е същността на [illegible]ристика на неговото мислене. И [illegible] поради това не е локализирана само [illegible]делни места на книгата му. Тя е [illegible]де. Ще илюстрираме това с два [illegible] Като анализира диалектическото [illegible] на обективното и субективното в [illegible]вото и основателно се противопоста[illegible] догматичното отричане на художест[illegible] самоизразяване, авторът пише: „Кой [illegible] да си представи поезията на Бо[illegible] Ботев, без неговото „самоизразяв[illegible] най-гражданските му стихове и по[illegible]зия изобщо е създадена или съще[illegible] извън творческото „аз" на автора [illegible] е този теоретик или критик, който [illegible] наел или по-скоро би успял да обяс[illegible]що интимното „Две хубави очи — [illegible]ка, лъчи" е „самоизразяване", а гра[illegible]ското „Борбата е безмилостно жесто[illegible] не е „самоизразяване".

Отрицанието на „самоизразяването" [illegible]ди до сериозни теоретически последи[illegible] то подкопава не само ролята на субе[illegible]ното, но и на диалектиката на субе[illegible]ното и обективното в художественото [illegible]чество, тъй като в художествената [illegible]ба те са неразделими и именно тази [illegible]разделимост е една от основните ка[illegible]вени характеристики на изкуството [illegible]що..." (с. 70—71). Авторът вижда тя[illegible] диалектика навсякъде; вижда я като о[illegible]новен белег на отношението и между [illegible]ционалното и емоционалното — тези [illegible] основни компонента на идейното съдър[illegible]ние на художествената творба. „Емоция[illegible] и мисълта не са нито антиподи, нито [illegible]териативи в художественото творчество. Изкуство, което не поражда емоционални реакции, е мъртво и безсмислено в съ[illegible]та степен, в каквато е мъртво и безсм[illegible]лено изкуството, което не засяга ума на възприемащия го човек. Емоцията и мисълта са неразделни в изкуството — те винаги живеят в мир и безметежност, [illegible] винаги са неразлъчни не само когато [illegible]ното хармонично се слива с другото, но и когато са в противоречие, когато едно[illegible] предизвиква или обуславя другото" (с. 333).

Характерен за книгата „Към природата на художественото творчество" е осъзнатият и ярко проявен стремеж на нейния автор да обхване цялостно изследвания обект, характерен е комплексният и синтетичен подход към художественото творчество. Този стремеж и неговата реализация са двустранно обусловени. Първо — обективно — от многостранната, многомерна, многоаспектна и заедно с това — синтетична природа на изкуството, която изисква и съответен подход към неговото изследване. Върху тази многомерност и синтетичност на изкуството, върху богатството му на характеристики, Лилов обръща сериозно внимание още като подлага на критика редукционизма на съвременната буржоазна теория на изкуството. Та нали същността и основният недъг на редукцио-

Digitized by Google

авторът вижда именно в крещящо-отиво речие между обект и подход, у богатата на характеристики приро-а изкуството и обедняване на това ство чрез редуциране на цялото до ни негови страни, елементи, харак-тики. Именно затова единствена на-алтернатива на редукционизма е ма-листическата диалектика, защото тя методология отразява адекватно при-га на художественото творчество ка-бект на научно изследване. Както съв-очно отбелязва авторът, необходимост-от комплексно изследване на изку-го като сложно съставена и сложно ционираща система, необходимостта комплексно изследване на художест-творческия процес като многокомпе-на и динамична система се обуславя самата природа на изкуството и худо-твенотворческия процес. Не може да навлезе в природата на изкуството, без се изучат всички негови страни, състав-връзки, функции, при това не сами за си, а в динамиката на тяхното единст-и на тяхното взаимодействие. На вто-място стремежът на автора към синте-но разглеждане на изкуството, както и лизацията на този стремеж, са обусло-ени от правилния му, адекватен на вътр-пно противоречивата и синтетична при-да на художественото творчество диалек-чески подход. Той предполага анализи-нето не само на всички същностни ха-ктеристики на изкуството, но и на връз-та между тях, разкриването на тяхна-взаимна обусловеност, на тяхното раз-ообразие и единство, като характеристи-а на един цялостен и жив организъм. Изкуството — изтъква др. Лилов — е ногообразно, многослойно, многокомпо-ентно, но заедно с това е цялостно, не-елимо, органично единство... Комплекс-ият анализ на художественото творчест-о само тогава е пълноценен и плодотворен, огато разкрива компонентите на изкуст-ото, динамиката и диалектиката на тях-ото взаимодействие не сами за себе си, а взети в тяхната органична цялостност и диалектически синтез" (с. 38).

И така, изкуството е сложно явление с множество страни и характеристики, което изисква и съответна многостранност на изследването му. Това обуславя реалната необходимост от съдружието на много и различни науки — естетика, философия, логика, психология, физиология, генетика, социология, кибернетика, изкуствознание, аксеология, семиотика, етика, педагогика и т. н. — в изследването на художественото творчество във всичките му аспекти. Авторът отбелязва, че на настоящия етап това „е вече назряла необходимост", детерминирана не само от многостранната природа на изкуството, но и от самото развитие на съвременната наука. Нещо повече, Лилов не само подчертава тази необходимост, но и сам, доколкото това е по силите на един отделен човек, прави предмета на своето изследване — интелектуално-емоционалната природа на художественото творчество — обект на научен анализ от позициите на различни науки — философия, естетика, изкуствознание, социология, логика, психология, физиология, кибернетика, нейрокибернетика, семиотика и т. н. Разбира се, че отделен човек не може в еднаква степен да бъде компетентен в толкова много и различни области на човешкото знание, особено в наше време. Възможно е специалистите в по-отдалечените от естетиката науки като физиологията, кибернетиката, нейрокибернетиката и др. да забележат някои неточности или непрецизни формулировки в отнасящите се към тези области на знанието разсъждения на Ал. Лилов. Но при всички случаи това ще бъдат неточности в детайлите, които нямат принципно отношение към конкретния предмет на изследване в „Към природата на художественото творчество". Още повече че основният патос на автора е насочен към утвърждаване на главните, принципните постановки, засягащи с ъщ-ностните характеристики на художественото творчество, без при това да претендира, че „слага точка над йотата" по всички разглеждани проблеми, без да претендира, че дава окончателни, още повече пък — еднозначни решения на тези проблеми. Не случайно още в началото на книгата — в предговора — той подчертава: „Далеч сме от каквато и да било илюзия за най-автентично или непогрешимо тълкуване на разгледаните явления ... Някои заключения или оценки могат да се окажат спорни; в това няма нищо неестествено. Споровете са дишането на науката, спират ли дискусиите, възцари ли се покой и всеобщо съгласие — значи е спряло дишането, а следователно и развитието на науката" (с. 10). Едва ли е необходимо специално да отбелязваме, че това отношение към науката, не само осъзнато и декларирано от автора, но и категорично демонстрирано в книгата, е достойнство както на книгата, така и на автора. Той не натрапва своите концепции, а ги извежда и аргументира; той не декларира, а убеждава със силата на фактите и логиката. Той е обективен и съвестен изследовател, който търси (именно т ъ р с и) истината за същността на изследвания обект. И за да бъде последователен в това си отношение към науката, пак още в предговора отбелязва: „Необходимо е същевременно пределно ясно да подчертаем, че съдържащите се в книгата заключения за едни или други автори и произведения не изразяват нищо друго освен личното становище на автора, при това личното му становище като човек и като научен сътрудник от Института по изкуствознание при Българската академия на науките. Нищо друго и нищо повече." (с. 10).

Това отношение към науката и към собственото си място в нея, ярко проявено в новата книга на Ал. Лилов, не само че „прави добро впечатление". Не това е важното и не това интересува автора. Важното, главното е че то се оказва особено плодотворно за самия изследователски процес. То предварително предпазва автора от възможно прибягване към

Digitized by Google

каквато е художественото творчество. Както отбелязва авторът, „...изкуството и действителността са неделими: действителността е обективен фундамент на художествения образ — дали е литературен, живописен, музикален, театрален и пр., дали е реалистичен, романтичен, импресионистичен, символистичен и пр., дали е исторически или съвременен и т. н., и т. н., — щом е художествен образ, той не може да бъде нито зачеват, нито роден по друг начин, освен чрез връзката между субективното творческо съзнание на художника и обективната действителност. Връзката с живота е необходимо условие за съществуването на изкуството" (с. 44). Спираме се на тази категорична материалистическа изходна позиция на автора не защото в нея се състои приносът му в теорията на художественото творчество, а защото без нея какъвто и да е принос в съвременната естетическа наука е невъзможен. Ценните разсъждения, обобщения и изводи в книгата не се свеждат до тази позиция, но се дължат на нея. Материализмът на Лилов е плодотворен, защото е подчертано диалектически. Диалектическият материализъм позволява на автора да разгледа поставените в книгата въпроси от гледна точка на реалната и необходима връзка на изкуството с действителността по принцип, а материалистическата диалектика — да разкрие спецификата на тази връзка, да изследва художествените явления в тяхната сложност, многостранност, вътрешна противоречивост и динамика. Той е чужд на всякакво опростяване на тази връзка, на каквото и да е догматично разглеждане на сложните теоретически проблеми. Според него натуралистическата или вулгарносоциологическата интерпретация на връзките между изкуството и действителността отстъпи място на значително по-сложни представи. Главното е диалектическата широта и многообразие на естетическите еквиваленти на тези връзки.

При това диалектическият подход е не само осъзнат и декларираи от автора; той пронизва цялата книга, всички съдържащи се в нея разсъждения, разработването на всички засегнати в нея проблеми до най-големите им детайли. Нещо повече, Ал. Лилов си постави за задача да изследва онези характеристики на изкуството, в които най-ярко се проявява неговата диалектическа природа. Диалектиката на общото и единичното, на обективното и субективното, на реалното и идеалното, на абстрактното и конкретното, на отражението и творчеството, на рационалното и емоционалното, на съдържанието и формата, на тематичното и идейното, на социалното и биологичното, на условното и безусловното, на изобразяването и изразяването, на съзнателното и интуитивното и т. н. — ето към какви релации е насочен изследователският патос на автора. Той се интересува от феномена „изкуство" не в неговата статичност, а в динамичния му вътрешнопротиворечив характер. Диалектическият подход на автора се изявява както в поставянето на проблемите, така и в начина, по който се решават тези проблеми. За Ал. Лилов диалектиката не е нещо заучено, тя е същностна характеристика на неговото мислене. И начинът поради това не е локализирана само в отделни места на книгата му. Тя е навсякъде. Ще илюстрираме това с два примера. Като анализира диалектическото единство на обективното и субективното в изкуството и основателно се противопоставя на догматичното отричане на художественото самоизразяване, авторът пише: „Кой може да си представи поезията на Ботев без Ботев, без неговото „самоизразяване" в най-гражданските му стихове и коя поезия изобщо е създадена или съществува извън творческото „аз" на автора си? Кой е този теоретик или критик, който би намерил или по-скоро би успял да обясни защо интимното „Две хубави очи — мурка, лъчи" е „самоизразяване", а гражданското „Борбата е безмилостно жестока"... не е „самоизразяване".

Отрицанието на „самоизразяването" води до сериозни теоретически последици — то подкопава не само ролята на субективното, но и на диалектиката на субективното и обективното в художественото творчество, тъй като в художествената творба те са неразделими и именно тази неразделимост е една от основните качествени характеристики на изкуството изобщо..." (с. 70—71). Авторът вижда тази диалектика навсякъде; вижда я като основен белег на отношението и между рационалното и емоционалното — тези две основни компонента на идейното съдържание на художествената творба. „Емоциите и мисълта не са нито антиподи, нито алтернативи в художественото творчество. Изкуство, което не поражда емоционални реакции, е мъртво и безсмислено в същата степен, в каквато е мъртво и безсмислено изкуство, което не засяга ума на възприемащия го човек. Емоцията и мисълта са неразделни в изкуството — те винаги живеят в мир и безметежност, винаги са неразлъчни не само когато техното хармонично се слива с другото, но и когато са в противоречие, когато единият предизвиква или обуславя другото" (с. 33).

Характерен за книгата „Към природата на художественото творчество" е осъзнатият и ярко проявен стремеж на нейния автор да обхване цялостно изследвания обект. Характерен е комплексният и синтетичен подход към художественото творчество. Този стремеж и неговата реализация са двустранно обусловени. Първо — обективно — от многостранната, многомерна, многоаспектна и заедно с това — синтетична на природа на изкуството, която изисква и съответен подход към неговото изследване. Върху тази многомерност и синтетичност на изкуството, върху богатството му на характеристики, Лилов обръща сериозно внимание още като подлага на критика редукционизма на съвременната буржоазна теория на изкуството. Та нали същността и основният недъг на редукционизма

Digitized by Google

ізма авторът вижда именно в крещящо-
ı противоречие между обект и подход,
ежду богатата на характеристики приро-
ı на изкуството и обедняване на това
огатство чрез редуциране на цялото до
деини негови страни, елементи, харак-
ристики. Именно затова единствена на-
ına алтернатива на редукционизма е ма-
риалистическата диалектика, защото тя
ıто методология отразява адекватно при-
одата на художественото творчество ка-
ı обект на научно изследване. Както съв-
м точно отбелязва авторът, необходимост-
ı от комплексно изследване на изку-
вото като сложно съставена и сложно
ункциониращa система, необходимостта
: комплексно изследване на художест-
ıотворческия процес като многокомпе-
ıнтна и динамична система се обуславя
: самата природа на изкуството и худо-
ıественотворческия процес. Не може да
: навлезе в природата на изкуството, без
а се изучат всички негови страни, състав-
ı, връзки, функции, при това не сами за
ıбе си, а в динамиката на тяхното единст-
ı и на тяхното взаимодействие. На вто-
ı място стремежът на автора към синте-
ıчно разглеждане на изкуството, както и
ıализацията на този стремеж, са обусло-
ıени от правилния му, адекватен на вътре-
шно противоречивата и синтетична при-
ода на художественото творчество диалек-
ıически подход. Той предполага анализи-
ането не само на всички същностни ха-
актеристики на изкуството, но и на връз-
ата между тях, разкриването на тяхна-
а взаимна обусловеност, на тяхното раз-
ообразие и единство, като характеристи-
и на един цялостен и жив организъм.
Изкуството — изтъква др. Лилов — е
ногообразно, многослойно, многокомпо-
ентно, но заедно с това е цялостно, не-
елимо, органично единство... Комплекс-
ият анализ на художественото творчест-
о само тогава е пълноценен и плодотворен,
огато разкрива компонентите на изкуст-
ото, динамиката и диалектиката на тях-
ото взаимодействие не сами за себе си,
взети в тяхната органична цялостност и
ıиалектически синтез" (с. 38).

И така, изкуството е сложно явление с
ıножество страни и характеристики, което
ıзисква и съответна многостранност на из-
ıследването му. Това обуславя реалната
ıеобходимост от съдружието на много и
ıазлични науки — естетика, философия,
ıогика, психология, физиология, генетика,
ıоциология, кибернетика, изкуствознание,
ıксеология, семиотика, етика, педагогика
ı т. н. — в изследването на художестве-
ıото творчество във всичките му аспекти. Ав-
торът отбелязва, че на настоящия етап то-
ва „е вече назряла необходимост", детер-
минирана не само от многостранната при-
ода на изкуството, но и от самото развитие
ıа съвременната наука. Нещо повече, Ли-
лов не само подчертава тази необходи-
мост, но и сам, доколкото това е по сили-
те на един отделен човек, прави предмета
на своето изследване — интелектуално-
емоционалната природа на художестве-
ното творчество — обект на научен анализ
от позициите на различни науки — философия, естетика, изкуствознание, социология, логика, психология, физиология, кибернетика, нейрокибернетика, семиотика и т. н. Разбира се, че отделен човек не може в еднаква степен да бъде компетентен в толкова много и различни области на човешкото знание, особено в наше време. Възможно е специалистите в по-отдалечените от естетиката науки като физиологията, кибернетиката, нейрокибернетиката и др. да забележат някои неточности или непрецизни формулировки в отнасящите се към тези области на знанието разсъждения на Ал. Лилов. Но при всички случаи това ще бъдат неточности в детайлите, които нямат принципно отношение към конкретния предмет на изследване в „Към природата на художественото творчество". Още повече че основният патос на автора е насочен към утвърждаване на главните, принципните постановки, засягащи съществените характеристики на художественото творчество, без при това да претендира, че „слага точка над йотата" по всички разглеждани проблеми, без да претендира, че дава окончателни, още повече пък — еднозначни решения на тези проблеми. Не случайно още в началото на книгата — в предговора — той подчертава: „Далеч сме от каквато и да било илюзия за най-автентично или непогрешимо тълкуване на разгледаните явления ... Някои заключения или оценки могат да се окажат спорни; в това няма нищо неестествено. Споровете са дишането на науката, спират ли дискусиите, възцари ли се покой и всеобщо съгласие — значи е спряло дишането, а следователно и развитието на науката" (с. 10). Едва ли е необходимо специално да отбелязваме, че това отношение към науката, не само осъзнато и декларирано от автора, но и категорично демонстрирано в книгата, е достойнство както на книгата, така и на автора. Той не натрапва своите концепции, а ги извежда и аргументира; той не декларира, а убеждава със силата на фактите и логиката. Той е обективен и съвестен изследовател, който търси (именно т ъ р с и) истината за същността на изследвания обект. И за да бъде последователен в това си отношение към науката, пак още в предговора отбелязва: „Необходимо е същевременно пределно ясно да подчертаем, че съдържащите се в книгата заключения за едни или други автори и произведения не изразяват нищо друго освен личното становище на автора, при това личното му становище като човек и като научен сътрудник от Института по изкуствознание при Българската академия на науките. Нищо друго и нищо повече." (с. 10).

Това отношение към науката и към собственото си място в нея, ярко проявено в новата книга на Ал. Лилов, не само че „прави добро впечатление". Не това е важното и не това интересува автора. Важното, главното е че то се оказва особено плодотворно за самия изследователски процес. То предварително предпазва автора от възможно прибягване към

Digitized by Google

каквито и да било извъннаучни съображения и регламенти при защитата на теоретическите концепции и насочва вниманието му към тяхната фактическа и логическа аргументация, към същностните средства на научното познание. А той добре владее тези средства. Две са основните обстоятелства за това: Първото — богатата ерудиция на автора, неговата компетентност. Той познава много добре както художествените явления, така и естетическите теории, които имат отношение към разглежданата проблематика. Оттук и богатството на емпиричния художествен материал в книгата му, и солидните критически анализи на най-разнообразните теоретически концепции. И всичко това е съчетано с подчертан усет към изкуството, което му позволява на отделни места да поеме ролята на художествения критик и на публициста. Второто — способността на автора да мисли дълбоко диалектически, да улавя явленията в тяхното движение и развитие, в тяхното единство и многообразие, в тяхната вътрешна сложност и противоречивост. Именно на тези две обстоятелства се дължи солидната аргументираност и убедителност на разсъжденията, изводите, обобщенията — на авторовите теоретически концепции. Именно това позволява на автора да обхване изследваните явления не само в широта, но и в дълбочина и по такъв начин книгата му да придобие безспорен приносен характер.

„Към природата на художественото творчество" е книга, богата по съдържание и на характеристики. Това богатство, както вече отбелязахме, е обусловено както от многостранността и бо[illegible] на самия обект на изследване — [illegible]ственото творчество, — така и на [illegible]ността на автора логически да [illegible] това богатство и в широтата, и в дъ[illegible]та му. Настоящият отзив не си [illegible] задача да направи цялостен [illegible] книгата, да се спре на всички мо[illegible] характерни особености. Това по [illegible] не е възможно в предоставените [illegible] Освен това в печата вече излязоха [illegible] отзиви, в които акцентите падаха въ[illegible]делни характеристики на този [illegible]тическия труд. Трябва да се отбел[illegible] книгата „Към природата на худо[illegible]ното творчество" демонстрира [illegible]слено подчертания стремеж на [illegible]тор към теоретическото разработ[illegible] същностните, на фундаменталните [illegible]ми на изкуството и че е една нова [illegible] в развитието на нашата наука в т[illegible]ласт на знанието. Това е един *бо[illegible]* учен труд с много достойнства. И [illegible] че тук няма възможност да се отбел[illegible] всички от тях, необходимо е *да се* [illegible]тае, че всички те в последна сметк[illegible] плод на последователно приложен[illegible] автора изследователски метод, [illegible] на сложността на изследваното я[illegible] По такъв начин и тази книга на Але[illegible]дър Лилов потвърждава плодотвор[illegible] и силата на диалектикоматериалистич[illegible]та методология.

ст. н. с. Иван ДЖАДЖЕ[illegible]
кандидат на изкуствозна[illegible]

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

Леонид БРЕЖНЕВ

НА СТРАЖА НА МИРА И СОЦИАЛИЗМА

Теорията и политиката на КПСС на-ширят своето всестранно развитие в ма-ериалите на партийните конгреси, в ре-шенията на пленумите и в постановления-та на Централния комитет на Партията, трудовете на генералния секретар на ЦК на КПСС и председател на Президиу-ма на Върховния съвет на СССР Л. И. Брежнев. Важно място в докладите, речите статиите и другите трудове на другаря Брежнев заемат въпросите за ленинската външна политика на КПСС и съветската държава, за гарантиране сигурността на Съветския съюз и братските социалистичес-ки страни, за усъвършенстуването на съ-ветските въоръжени сили. В настоящия сборник са включени произведения на гене-ралния секретар на ЦК на КПСС, предсе-дател на Президиума на Върховния съвет на СССР и председател на Съвета на отбра-ната на СССР маршала на Съветския съюз Леонид Илич Брежнев за периода от 6 но-ември 1964 г. до 13 януари 1980 г., в които е изтъкната последователната, настойчива борба на Комунистическата партия и съвет-ската държава за намаляване на междуна-родното напрежение, за мир и международ-на сигурност, срещу агресивната политика на империализма, за гарантиране сигурна защита на завоеванията на Великия октом-ври. Материалите в сборника показват мно-гостранната дейност на Л. И. Брежнев за укрепването на отбранителната мощ на съ-ветската страна и бойното сътрудничество между братските социалистически държави. Настоящата книга ще помогне на партийните и държавните дейци, на военните кадри за овладяване науката на комунистическото строителство, за изучаване политиката на КПСС и съветската държава за осигуряване-то на траен мир и сигурна защита на со-циалистическите завоевания, за комунисти-ческото възпитание на трудещите се.

СПОМЕНИ ЗА ЮЛИУС ФУЧИК

Густа Фучикова

Написани с много топлота, обич и жизне-на конкретност, спомените на Густа Фучи-кова за живота и дейността на видния пи-сател комунист Юлиус Фучик се четат с увлечение. Авторката, сама талантлив ли-тератор, разкрива обстановката на все по-засилващия се терор върху чешката интели-генция, започнал непосредствено след оку-пацията на Чехословакия от Райха, пълния с опасности и рискове нелегален живот на Фучик. Споделила тежката участ на всички видни антифашисти в страната, Г. Фучикова е арестувана, местена от затвор в затвор и изпратена в лагера „Равенсбрюк". В тежка-та обстановка на морален и физически тор-моз тя научава и за изпълнената над Фучик смъртна присъда. В книгата се цитират из-ключително лиричните и мъдри писма на жизнелюбивия и нежен Юлек, откъси от не-говия забележителен „Репортаж с примка на шия".

ПРОФИЗДАТ

ЕФЕКТИВНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА УПРАВЛЕНЧЕСКИЯ ТРУД

Симеон Радев, Васил Кунчев

В духа на решенията на Единадесетия конгрес на БКП, на Юлския пленум на ЦК на БКП (1976) и Националната партийна конференция (1978) авторите разкриват възможностите и пътищата за повишаване на ефективността на управленческия труд. Те изясняват състоянието, причините и тен-денциите в използването и нарастването на административно-управленческия персонал и очертават основните насоки за разгръщане на движението за икономично използване на управленческия труд. Въз основа на нашия и на съветския опит в книгата са разработени съвременни научни методи за изучаване използването на работното време на ръ-ководящите кадри. Посочени са пътища за участието на трудовия колектив при усъвър-шенствуване организацията на управленчес-кия труд.

Digitized by Google

НОВИ СЪВЕТСКИ КНИГИ

Морозов, Б. М., Фадеев В. Е., Шинкаренко В. В., ПЛАНИРОВАНИЕ ИДЕОЛОГИЧЕСКОЙ РАБОТЫ (Некоторые вопросы теории и практики), М., Изд. „Мысль", 1979.

Книгата разглежда същността и спецификата на планирането на идеологическата работа, нейната взаимовръзка с плановете за икономическото и социалното развитие, показва основните стадии на процеса на планирането, видовете и структурата на плана. Особено внимание се обръща на въпроса за комплексния подход в планирането на идеологическата работа, както и на координирането дейността на различните идеологически институти.

Агеев, В. М., ЭКОНОМИЧЕСКИЕ КАТЕГОРИИ СОЦИАЛИЗМА (Системный анализ), М., Изд. „Мысль", 1980.

Трудът е посветен на теоретически проблеми на социализма. В него главно се разглеждат изходните и основните икономически категории в рамките на системата за икономическите категории при социализма. Теоретическият анализ се довежда до практически препоръки за усъвършенствуване на показателите при оценката на дейността на предприятията.

СПРАВОЧНИК СЕКРЕТАРЯ ПЕРВИЧНОЙ ПАРТИЙНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ. Сост. В. Д. Ветров, 2-е изд., переработ. и доп., М., Политиздат, 1980.

Второто издание на справочника, както и първото съдържа статии, консултации, отговори на въпроси, статистически данни, документи по ръководенето на партийното стопанство. Допълнително са включени консултации за работата на партийните организации във висшите учебни заведения, школите, медицинските учреждения. Материалите са подготвени в светлината на постановките на XXV конгрес на КПСС, последвалите пленуми на Централния комитет, постановления на ЦК на Партията, на положения и изводи, съдържащи се в изказванията и докладите на Л. И. Брежнев.

Кузнецов, Ф. Ф., РАЗМЫШЛЕНИЯ О НРАВСТВЕННОСТИ, М., Изд. „Советская Россия", 1979.

Новата книга на известния съветски критик и публицист Феликс Кузнецов е посветена на проблемите на нравствеността. Въз основа на конкретни материали от живота авторът води публицистичен разговор за възпитанието на гражданина на нашето време, за противоречията и конфликтите, с преодоляването на които днес се формира активната гражданска личност, за избора, който трябва да направи човек за своето място, за своята позиция в живота. Специален раздел има за наставничеството.

Бурстин, Э., ЧИЛИ ПРИ АЛЬЕНДЕ (взгляд очевидца), Пер. с англ., М., Политиздат, 1979.

Гришаев, П. И., Чибиряев, С. А., РЕЖИМ ТЕРОРА И БЕЗЗАКОНИЯ (Законодательство и практика чилийской хунты), М., „Международные отношения", 1979.

Шахназаров, Г. Х., ФИАСКО ФУТУРОЛОГИИ (Критический очерк немарксистских теорий общественного развития), М., Политиздат, 1979.

20 700

Цена 0,35 лева

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PERIODICALS
Berkeley
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Digitized by Google

PERIODICALS

U.C. BERKELEY LIBRARIES

C022646084

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Digitized by Google